

*Борва мечів (A Storm of
Swords)
Мартін Фентезі*

Борва мечів (A Storm of Swords)
Мартін Джордж

Пролог

День був сірий, жахливо холодний, і собаки брати сліду не бажали.

Велика чорна сучка лише раз нюхнула ведмежий відбиток, сахнулася од нього і повернулася до зграї з хвостом між ніг. Собаки, потерпаючи від крижаного вітру, жалюгідно купчилися на березі річки. Втім, Чет, попри кілька шарів чорної вовни та вивареної шкіри, потерпав не менше за них. Таке вже тут було місце — непривітне ані до звіра, ані до людини. На жаль, ніхто не питав двоногих і чотириногих, чи кортить їм тут гибіти. Чет скривив рота і майже відчув, як чиряки на щоках та шиї з люті наливаються червоним. «Сидів би собі зараз гарненько на Стіні, порав тих гойданих круків, запалював комина для старого Аемона.» Все його щастя зруйнував паскудний байстрик Джон Сніговій, а з ним — його жирний любчик Сем Тарлі. Це вони винуваті, що Чет морозить собі яйця у страхолюдній пущі коло зграї дурних хортів.

— Аби ж на вас сім дідьків! — Він смикнув за налигача, щоб привернути до себе увагу собак. — Беріть слід, вилупки! Десь там є ведмідь, осьде його лапи на снігу! М'яса хочете чи ні? То шукайте!

Але собаки лише заскиглили і тісніше збилися докупи. Чет ляснув нагайкою над їхніми головами, і на нього загарчала чорна сука.

— Як не здобудемо ведмежатини, то смакуватиме і псятина, — голосно попередив він її, дихаючи морозною парою.

Верхоляк-Сестринець стояв, схрестивши руки на грудях і сховавши долоні під пахвами. Незважаючи на чорні вовняні рукавиці, він завжди жалівся, як йому морозить пальці.

— У такий холод дідька лихого вполюєш, — буркнув він. — Хай того ведмедя грець ухопить. Він не вартий, щоб за нього дубіти.

— З порожніми руками, Верхоляче, повертатися не можна, — загуркотів Малюк-Павлюк крізь буре хутро, яким рясно поросло його обличчя. — Князь-воєвода гніватиметься!

Під приплюснутим носом-бульбою у здорованя замерзли шмарклі, утворивши трохи що не бурульки. Величезна долоня у хутряній рукавиці міцно стискала ратище списа.

— Старого Ведмедя теж скоро грець ухопить, — відповів Сестринець, миршавий чоловічок із загостреним обличчям та біготливими очищами. — Чи ти забув? Мормонт має померти ще до світанку. То кому яке діло, гніватиметься він чи ні?

Малюк-Павлюк блимнув малими чорними оченятами. «Може, й справді забув» — подумав Чет, — «у того бовдура геть нічого в голові не тримається. Наче вода у ситі».

— Навіщо нам убивати Старого Ведмедя? Ходімо собі геть, а йому даймо спокій.

— А він нам, гадаєш, дасть спокій? — спитав Верхоляк. — Він нас ловитиме, як ми втечемо. Чуєш, бараняча голова? Ти хочеш, аби на тебе полювали, наче на звіра?

— Ні, — відповів Малюк-Павлюк. — Не хочу. Зовсім не хочу.

— То ти його вб'єш? — запитав Верхоляк.

— Еге ж. — Велетень стукнув тупим кінцем списа по замерзлому березі. — Вб'ю. Не дозволю нас ловити!

Сестринець вийняв руки з-під пахв і обернувся до Чета:

— Казав я тобі раніше, і кажу зараз: треба перерізати усю старшину. Нікого не лишати!

Четові вже остогидло з ним сперечатися. І то давно.

— Ти хоч сто разів кажи — що з того, як у голові тями нема? Кого треба вбити найперше, то це Старого Ведмедя та Білана з Тіньової Вежі. Потім Рийла та Аетана — вони на свою біду саме вартуватимуть. Іще Дивена та Банена, бо ті уміють вистежувати по слідах. І панка Кабанка, щоб не пустив круків. Та й годі. Поріжемо їх тихо, уві сні. Бо якщо бодай писнуть — нам каюк, усім до одного. — Чиряки на Четовому обличчі сердито палали. — Ти роби свою справу, а твій

родич хай робить свою. А ти, Павлюку, спробуй з'ясувати: на третій варті, не на другій.

— На третій варті, — повторив здоровань крізь хащі на обличчі та замерзлі шмарклі. — Я та Шовкоступ. Я все пам'ятаю, Чете.

Місяць уночі мав бути чорний. Розклад варт вони піддурили так, щоб на чатах одночасно стояли восьмеро їхніх товаришів, а ще двоє стерегли коней. Кращої нагоди не знайти — адже на дичаків чекають будь-якої днини. Доки вона не настала, Чет бажав опинитися якнайдалі. Бо хотів жити.

На північ вирушило три сотні присяжних братчиків Нічної Варти: дві з замку Чорного, ще сотня з Тіньової Вежі. На пам'яті нині живих людей то була найбільша розвідка Варти — мало не третиною всієї потуги, яка стояла у трьох замках. Вони мали намір знайти Бена Старка, Веймара Ройса, інших зниклих розвідників, а разом з'ясувати, чому дичаки кидають свої села та хутори. На жаль, до таємниці зникнення Старка та Ройса вони підібралися не ближче, ніж сидючи на Стіні. Та принаймні дізналися, куди поділися дичаки: ті почвари отаборилися мало не всі, скільки їх було, серед крижаних вершин богами проклятих Мерзляків. Хай би там собі сиділи на замерзлих дупах аж до кінця часів — Чет би за них і чиряка свого не дав. Але ж ні — підперло їм відти спускатися. І саме долиною річки Молочної.

Чет підняв очі й побачив ту річку. Кам'янисті її береги облямовували крижані візерунки; бліді молочні води без кінця-краю плинули вдалину від передгір'їв Мерзляків. А тепер ще й Манс Розбишака зі своїми дикунами плинув сюди тим самим шляхом. Три дні тому примчав Торен Рідколіс, аж стікаючи піною. Поки він розповідав Старому Ведмедеві про те, що бачив, один із його розвідників, Кедж Білоокий, переказав решті.

— Допіру вони сунули високо у передгір'ях. Та скоро нагодяться, майте певність, — плескав язиком Кедж, зігріваючи руки над вогнем. — Передовий загін веде ота чумна сука, Харма Песиголовка, щоб їй заціпило. Бодець підкрався до їхнього табору і розгледів її коло вогню,

як от я вас. Ян-Могилян, йолоп безголовий, хотів був зняти її стрілою, та в Рідколіса вистачило тями йому заборонити.

Чет сплюнув.

— Скільки їх там?

— Та до біса. Двадцять чи тридцять тисяч. Ми їх до одного не лічили. Харма веде попереду п'ять сотень, і усі верхи на конях.

Братчики навколо вогню неспокійно презирнулися. Розвідникам нечасто вдавалося побачити хоча б десяток дичаків на конях одним загonom. Але щоб п'ять сотень...

— Рідколіс надіслав мене з Баненом околяса, роздивитися головне військо, — вів далі Кедж. — Ну ми й роздивилися: їм там кінця-краю немає. Течуть повільно, мов замерзла ріка — по шість або сім верст на день. Не схоже, щоб вони збиралися вертатися додому, до своїх халуп — там-бо половина жінок і дітей, коли не більше. З ними й худоба: кози, вівці, ба навіть зубри — вони їм сани тягнуть. При собі везуть оберемки шкур, туші м'яса, клітки курей, веретена, ступи, діжки — трохи не все майно, яке мали у домівках. Мули та коні такі накладені, що мало не падають. І баби теж.

— І всі йдуть додолу Молочною? — перепитав Верхоляк-Сестринець.

— Ти що, глухий? Я саме це й кажу.

Течія Молочної мала привести дичацьку орду просто до Кулака Першолюдей — старовинного дитинця на горі, де зараз отаборилася Нічна Варта. Кожен, хто мав крихту глузду, мусив уже втямити, що треба збирати бебехи та щодуху тікати до Стіни. Нехай Старий Ведмідь зміцнив Кулак палями, ямами, шпичаками — проти сили, що сунула річкою, все було марно. Якщо лишитися тут, їх оточать зусібіч і задавлять числом.

Що до Торена Рідколіса, то він хотів напасти першим. При панові Маладорові Кляску служив зброєносцем Миленький Донел Схил, а саме до намету Кляска приходив Рідколіс позаминулої ночі. Пан

Маладор тримався тієї ж думки, що й старий пан Отин Вивір: відступати до Стіни. Але Рідколіс хотів переконати його в іншому.

— Цей Король-за-Стіною ніколи не чекатиме на нас так далеко на півночі, — переказував Миленький Донел слова розвідника. — Його орда велика, та безладна, переповнена зайвими їдцями, які не знають, з котрего кінця братися за зброю. Один рішучий удар виб'є з них усю спрагу до війни. Самі побачите: як розбіжаться дичаки з вереском по лісах, то ми про них іще років п'ятдесят не почуємо.

Три сотні проти тридцяти тисяч. Чет вважав, що це маячня божевільного. Але гірше було те, що пан Маладор пристав до думки Рідколіса, і тепер вони удвох прагнули переконати Старого Ведмедя.

— Якщо зачекаємося, то втратимо нагоду. І хтозна, чи матимемо її знову, — казав Рідколіс усім, хто погоджувався слухати.

Проти нього здіймав голос пан Отин Вивір:

— Ми є щитом, що боронить царину людей. Щита не викидають геть без жодної розумної на те причини.

Але Торен Рідколіс заперечував:

— Коли справа доходить до мечів, то найпевніший захист — раптово стягти ворогові голову, а не ховатися од нього за щитом, наче боягузлива баба.

Утім, ані Рідколіс, ані Вивір не очолювали загін. На чолі походу стояв князь-воєвода Мормонт, а Мормонт чекав на інших розвідників: Ярмана Парогача з хлопцями, що мали видертися Велетневими Сходами, та Кворина Піврукого з Джоном Сніговієм, які мали поткнутися до Вискливого Пересуву. Але Парогач і Піврукий надто вже довго не поверталися. Майже напевне, загинули. Чет уявив собі, як Джон Сніговій лежить синій та задублий на якійсь крижаній горі, а з дупи в нього стирчить дичацький спис. То була така втішна картина, що він аж усміхнувся. «Хоч би хто зарізав і його триклятого вовка.»

— Ведмедя тут нема, — раптом вирішив він. — Це старий слід. Ходімо на Кулак.

Собаки трохи не зісмикнули його на землю — їм кортіло повернутися до табору не менше, ніж їхньому псяреві. Може, гадали, що їх там погодують. Чет аж реготнув мимоволі. Він не годував хортів уже три дні, аби зліші були. Сьогодні вночі, перш ніж зникнути у темряві, Чет випустить їх поміж коней, щойно Миленький Донел Схил та Кульгавий Карл поріжуть конов'язі. Усім Кулаком тоді гасатимуть знавіснілі собаки та перелякані коні: топтатимуть вогнища, стрибатимуть на мур, збиватимуть додолу намети і людей. У такому безладі зникнення чотирнадцяти братчиків хтось помітить хіба що за кілька годин.

Верхоляк хотів був залучити до змови удвічі більше людей. Та що той просмерділий рибою сестринецький недоумок тямив у таких справах? Шепни одне слово не в те вухо — і не змигнеш оком, як станеш коротший на голову. Ні, чотирнадцять — якраз гарне число. Досить багато, щоб зробити все, що треба, і досить мало, щоб зберегти таємницю. Більшість знайшов та умовив сам Чет. Одним із його хлопців був Малюк-Павлюк — найсильніший чолов'яга на усій Стіні, хоча й тупий, як березове поліно. Одного разу він зламав дичакові спину, просто стиснувши його в обіймах. Ще з ними був Підсайдачник — цей отримав прізвисько від доброго гострого підсайдачного ножа, яким майстерно користувався. Іншого змовника братчики звали Шовкоступ — той замолоду згвалтував сотню жінок і хвалився, що жодна не чула, як він підкрадається на шовкових котячих лапах, аж доки не засадить по самі яйця.

Усе, що треба зробити, придумав і обміркував Чет. Він серед змовників був найрозумніший — не дарма прослужив старому маестрові Аемону добрячих чотири роки, перш ніж підлий байстрюк Джон Сніговій відібрав у нього тепле місце і передав своєму жирному приятелеві. Чет хотів убити Сема Тарлі цієї ночі власноруч: спершу прошепотіти просто у вухо «Переказуй вітання Снігові-воєводі», а потім розчахнути панкові Кабанкові горлянку і подивитися, як кров забулькає струменем крізь його драглисте сало. Чет знав круків і не чекав з ними клопоту — не більше, ніж із Тарлі. Від одного доторку ножа той боягуз обісцити собі штани і забелькотить про змилювання. Хай белькотить — ніякого змилювання йому не буде. А як Чет уріже

товстунові горлянку, то відчинить клітки та розлякає всіх круків, щоб на Стіні не отримали жодного листа. Шовкоступ із Малюком-Павлюком мали вколошкати Старого Ведмедя, Підсайдачник — Білана, а Верхоляк із родичами — Банена та старого Дивена, щоб не винюхали їхнього сліду. Вони складали харчі на дорогу вже два тижні; Миленький Донел та Кульгавий Карл наготували коней. Коли Мормонт помре, загін муситиме очолити пан Отин Вивір — старий, виснажений, слабкий розумом. Він утече на Стіну ще до заходу сонця і не гаятиме ані часу, ані людей, щоб когось по них посилати.

Поки вони долали ліс, собаки нетерпляче смикали за налигачі. Чет бачив, як із зелені вгору виростає Кулак. День був такий тьмянний, що Старий Ведмідь наказав запалити смолоскипи; велике їх коло горіло на стіні, що вінчала короною крутий кам'янистий пагорб. Троє розвідників перебрали через струмок, холодний, як лід, поверхнею якого плавали окремі крижини.

— Я пробиратимуся до берега, — довірливо розказував Верхоляк-Сестринець. — І я, і братусики. Збудуємо собі човника, попливемо додому, до Сестричок.

«А вдома вас упізнають як утікачів з Варти і одріжуть ваші дурні качани» — подумав Чет. Проказавши обітницю, ти лишався у Нічній Варті назавжди. А якщо тікав, то будь-де у Семицарстві тебе могли схопити і стратити.

Олло Безрукий балакав про Тирош, де не рубають долоні тим, хто лише позичив те, що погано лежало, і не відсилають на пекельний мороз, бо вони, бач, трохи розрадили залишену на самоті молоду лицарську дружину. Чет зважував, чи не поїхати з ним. Але ж не умів сказати жодного слова їхньою слинявою дівчачою говіркою. Та й що мав робити у Тироші? Він не знав ніякого справжнього ремесла — виріс-бо у Відьминій Багві, де батько його всеньке життя гнув спину наймитом на чужих нивах або збирав п'явок у такий спосіб: роздягався голяка, вдягав товсті короткі шкіряні штани, ліз у темне болото і вилазив укритий тією мерзотою від грудей до литок. Інколи батько змушував Чета допомагати йому знімати з себе здобич. Одна п'явка якось вчепилася йому в долоню, і він з огиди розчавив її об стіну. За те

батько побив його, як сидорову козу, бо маестри давали за тузін п'явок мідного шеляга.

Хай собі Верхоляк пливе додому, якщо йому кортить. І тирошієць теж. Але Чет... нема дурних. На біса йому та Відьмина Багва? До смерті б її на очі не бачив, і добрим словом не згадав би. Його зігрівала думка про щось на кшталт Крастерового Дитинця. Крастер живе сам собі паном, а Чет хіба гірший? Лишень уявити: Чет, син п'явочника, запанує у власному обійсті. Міг би й прапора собі узяти: тузін п'явок на рожевому тлі. А втім, чого в одній хаті панувати? Чому б не зробитися королем? От приміром, Манс Розбишака теж колись був чорною гавою. «Я можу стати королем, як він. Ба і дружин собі завести.» Крастер мав їх дев'ятнадцять, не рахуючи молодих — дочок, які ще не доросли до ліжка. Половина з тих дружин були старі й бридкі, як сам Крастер, але то байдуже. Старих бабів Чет приставить до кухні та прання; хай порають город і вигодовують свиней. А молоді зігріватимуть йому ліжко та виношуватимуть дітей. Крастер не перечитиме — після того, як Малюк-Павлюк гарненько його обійме.

Чет ніколи не знав інших жінок, окрім повій у Кротовині. Коли він був молодший, то сільські дівки відверталися з огидою, кинувши погляд на його обличчя з чиряками та бородавками. А найпаскудніша з-поміж них була хвойда на ймення Бесса. Вона розсувала ноги перед кожним хлопцем у Відьминій Багві, тож Чет і подумав — хіба він гірший? Цілісінський ранок він збирав польові квіти, коли дізнався, що Бесса їх любить. А вона засміялася йому в обличчя і сказала, що краще терпітиме у своєму ліжку тих п'явок, що збирає його батько, ніж його самого. Сміх обірвався, коли Чет пхнув її ножом. Обличчя дівки тієї миті подарувало Четові таку насолоду, що він висмикнув ножа і пхнув ще раз. Коли його спіймали біля Семиструм'я, старий князь Вальдер Фрей навіть не зізволив приїхати його судити, а прислав свого байстрюка Вальдера Водограя. Не встиг Чет і оком змигнути, як уже чалапав пішки до Стіни за тим смердючим старим дідьком Йореном. За єдину солодку мить у своєму житті Чет мусив віддати усе, що від того життя лишилося.

Але тепер він твердо налаштувався власноруч узяти все, чого сам собі хотів — рахуючи й Крастерових дружин. Старий дичацький покруч таки мав рацію: якщо хочеш собі жінку за дружину, то мушиш узяти її силою, як чоловік, а не збирати їй срані квіточки, щоб вона, бач, забула про твої чиряки. Чет не збирався удруге повторювати одну й ту саму помилку.

Вже всоте він пообіцяв собі, що все вийде, як задумано. «Аби ж тільки втекти без сліду та погоні.» Пан Отин, певно, рушить просто на південь до Тіньової Вежі — найкоротшим шляхом до Стіни. «Про нас той Вивір і не згадає. На дідька ми йому здалися? Йому аби самому вибратися звідси живим.» Ясна річ, був іще Торен Рідколіс, який хотів напасти на дичаків першим. Проте пан Отин, роками й посадою старший за Рідколіса, мав обережності понад усіх інших. Та байдуже. Коли Чет із хлопцями зникнуть, решта хай досхочу нападає на дичаків. «Що нам до того? Навіть якщо ніхто не повернеться до Стіни, нам тільки ліпше — усі гадатимуть, що ми загинули разом із рештою.» Про це він подумав уперше, і думка видалася вельми спокусливою. Але ж довелося б заразом убити пана Отина та пана Маладора Кляска, щоб Рідколіс напевне став на чолі загону. А їх добре охороняли і вдень, і вночі. Ні, не варто піддавати себе зайвій небезпеці.

— Чете, — мовив Малюк-Павлюк, поки вони дибали каменястою звіриною стежкою крізь вартові дерева та смереки, — що робити з птахом?

— Яким ще у біса птахом?

Чого Четові зараз бракувало, то це теревенів з недоумком про якогось триклятого птаха.

— Птахом Старого Ведмеда, — відповів Малюк-Павлюк. — Якщо ми вб'ємо воєводу, хто годуватиме його птаха?

— Ти здурів? Кому яке діло? Скрути йому в'язи, та й по тому.

— Не хочу я кривдити птаха, — буркнув здоровань. — Але він уміє розмовляти. Раптом птах розкаже, що ми накоїли?

Верхоляк-Сестринєць зареготав.

— Малюк-Павлюк — тупий селяк! Тупий, мов замковий кут!

— Не треба так казати. Краще помовч, — загрозово попередив Малюк-Павлюк.

— Павлюку, — поспішив Чет втрутитися, поки здоровань не розсердився, — коли старого знайдуть у калюжі крові з перерізаною горлянкою, вони й без птаха зрозуміють, що він не своєю смертю помер.

Малюк-Павлюк хвильку поміркував.

— Правда твоя, — нарешті вирішив він. — А чи не можна забрати птаха собі? Він мені до душі.

— Забирай. Він твій, — великодушно дозволив Чет, аби здоровань нарешті замовк.

— Як зголодніємо, то крук ще й у пригоді стане — юшку з нього зваримо, — докинув Верхоляк.

Малюк-Павлюк знову спохмурнів, наче грозова хмара.

— Ти мені, Верхоляче, тільки спробуй мого птаха з'їсти. От тільки спробуй!

Раптом Чет почув крізь дерева голоси.

— Ану обоє стуліть пельки! Ми вже майже на Кулаку.

Вони вигулькнули з лісу на західному боці пагорба і обійшли з півдня, де схил був не такий крутий. На узліссі з десятків братчиків стріляли з лука задля вправи. Стрільці накреслили обриси ворога на стовбурах дерев і пускали по них стріли.

— Диви-но! — мовив Верхоляк. — Онде яка чудасія — свиня з луком!

Найближчий лучник, ясно, був не хто інший, як сам панок Кабанок — жирний панич, що вкрав собі місце коло маестра Аемона. Самий лише його вигляд розлютив Чета аж до дрижаків. Слугувати шафарем при маестрові Аемоні — то було найкраще життя, яке він знав. Старий сліпець був зовсім неவிбагливий, та й про більшість його немудрящих потреб дбав Клідас. Четові лишалися найлегші обов'язки: вичистити

крукарню, запалити вогонь, принести з кухні сніданок чи вечерю... до того ж Аемон жодного разу його не вдарив. «Гадає, що отак може прийти й випхати мене у три вирви, бо, бач, уродився паничем і вміє читати? От він у мене почитає ножа горлом.»

— Йдіть собі, — сказав він решті, — я хочу подивитися.

Собаки тягли його за ремені, хотіли бігти з іншими братчиками — гадали, що нагорі чекає годівля. Чет копнув сучку носом чобота, і псюри дещо вгамувалися, а він узявся дивитися, як товстун борюкається з довгим луком заввишки з нього самого. Червону і круглу, мов місяць, мармизу аж перекосило від напруги. У ґрунті перед ним стирчали три стріли. Тарлі наклав стрілу, напнув тятиву, довго цілився і нарешті пустив. Стріла зникла десь у хашах. Чет гучно зареготав і смаковито, презирливо пирхнув.

— Ту стрілу ми вже не знайдемо, а вину повісять на мене, — зауважив Ед Толет, похмурий сивочолий зброєносець, якого усі кликали Скорботним Едом. — Відколи я загубив коня, то як щось пропаде — одразу тицяють на мене. Наче я міг щось вдіяти! Кінь був білий, навколо сніжило — де я мав його шукати?

— То вітер здмухнув, — мовив Грен, ще один приятель Снігавоєводи. — Тримай лука певніше, Семику.

— Та він же важкий, — пожалівся товстун, але другу стрілу все-таки випустив. Ця пішла високо, шурхнувши крізь гілля за півтора сажні над ціллю.

— Здається, ти збив листочка з отого дерева, — мовив Скорботний Ед. — Осінь і без тебе настає надто швидко. Не треба їй помагати.

Він сумно зітхнув.

— А що буває після осені, ми усі знаємо надто добре. Боги праві, як я змерз. Пускай останню, Семвеле, бо в мене вже язик до зубів примерзає.

Панок Кабанок опустив лука, і Четові здалося, що він зараз зарюмсає.

— Стріляти з лука так важко...

— Накладай, тягни, пускай, — мовив Грен. — Ну ж бо!

Товстун слухняно висмикнув останню стрілу з землі, наклав її на лука, напнув тятиву і випустив — на відміну від перших двох, одразу ж, замість мружитися довго та болісно вздовж стріли на ціль. Стріла вдарила намальовану людську подобу нижче грудей і затремтіла в дереві.

— Я влучив. — Панок Кабанок здавався неабияк ураженим. — Грене, ти бачив? Еде, дивись — я влучив!

— Ще б пак! Засадив просто між ребер, — мовив Грен.

— А чи я його вбив? — зацікавився товстун.

Толет здвигнув плечима.

— Міг би пробити легеню, якби він мав легені. Більшість дерев, на наш подив, їх не має. — Він узяв лука з Семових рук. — Ну гаразд, годі вже. Бачив я й гірші постріли. А чимало гірших зробив сам.

Пан Кабан аж саяв із захвату — хтось міг навіть подумати, що він справді зробив щось неабияке. Та коли товстун побачив Чета з собаками, усмішка його скисла і здохла зі скиглінням.

— Ти ледве влучив у дерево, — мовив Чет якомога ядучіше. — Ось побачимо, як ти стрілятимеш по хлопцях Манса Розбишаки. Адже вони не стоятимуть і листям не шурхотітимуть. Дзуськи! Вони побіжать просто на тебе, заверещать тобі в лице, а ти замість стріляти насциш собі у штани — тут і ворожку не питай. Один із них вгатить тобі сокирою просто між твоїх свинячих очиць. І останнє, що ти почуєш, буде тріск, із яким репне твоя порожня макітра.

Товстун стояв і тремтів. Скорботний Ед поклав йому руку на плече і мовив до Чета:

— Брате мій! — Голос його лунав урочисто. — Ми співчуваємо твоєму лихові, але кожному — своя доля. Може, Семові випаде краща, ніж тобі.

— Що ти верзеш, Толете?

— Та я ж про сокиру і порожню макітру. Кому ліпше знати, як не тобі? Я чув, того разу в тебе з голови на землю витік увесь мозок, і його поїли собаки. Хіба ні?

Здоровенний бевзь Грен зареготав, і навіть Семвел Тарлі спромігся на слабеньку посмішку. Чет копнув найближчого собаку, смикнув за налигачі й рушив угору схилом. «Вишкіряйся, панок Кабанок. Побачимо, хто цієї ночі вишкіриться на кутні.» Якби ж то знайти хвилинку зарізати ще й Толета — похмурого йолопа з конячою пикою...

Підйом був крутий навіть із цього, найпологішого боку Кулака. На середині собаки почали гавкати і смикатися, чекаючи на швидку годівлю, та замість їжі отримали чоботями по ребрах, а найбільший та найбридкіший скуштував нагайки за те, що кинувся на хазяїна. Припнувши собак нагорі, Чет пішов доповідати.

— Ті відбитки, що бачив Велетень, я знайшов, але сліду собаки не взяли, — розказав він воєводі перед великим чорним наметом. — Вони далеченько униз річкою; може, то старі лишилися.

— Шкода. — Князь-воєвода Мормонт струснув лисою головою та великою кошлатою сивою бородою. Голос він мав такий самий утомлений, як і обличчя. — Трохи свіжого м'яса нам би не завадило.

Крук на його плечі схилив голову та підкаркнув:

— М'яса, м'яса, м'яса!

«Хочете м'яса — то я вам ваших гойданих собак поріжу і засмажу» — подумав собі Чет, але голосу не подав. Коли Старий Ведмідь дозволив піти, в нього майнула думка: «Оце востаннє схиляю голову перед цим старим телепнем», і вона його втішила. Тим часом ще похолоднішало, хоча раніше він би побожився, що вже нема куди. Собаки жалюгідно скупчилися у твердій скрижанілій грязюці; Чет відчув спокусу заповзти до середини їхньої зграї, але натомість лише замотав лице чорним вовняним шаликом, залишивши щілину для рота. Скоро він з'ясував, що коли рухатися, то стає трохи тепліше, і поволі обійшов табір по колу з оберемком кислolistу, частуючи чорних братів на чатах і дослухаючись до їхніх балачок. Ніхто з денних

вартових не брав участі у його змові, та все одно корисно було знати, що в них на думці.

А на думці в усіх було одне й те саме: як би його зігрітися у цей клятий мороз.

Тіні видовжилися, здійнявся вітер, заходився тоненько пищати у щілинах між каменями зовнішнього муру.

— Ненавиджу, коли отак пищить, — мовив коротун Велетень. — Наче десь там у кущах немовля скиглить, молока просить.

Скінчивши обхід табору і повернувшись до собак, Чет знайшов Верхоляка, що саме чекав на нього.

— Старшина знову в наметі Старого Ведмедя. Балакають про щось, сперечаються.

— Та їм аби теревенити, — мовив Чет. — Там саме панство, хіба що Білан із простих. От і втішаються красними слівцями замість вина.

Верхоляк підібрався ближче.

— Наш пустоголовий усе торочить про птаха, — попередив він, озираючись, щоб ніхто не підслухав. — Тепер він питає, чи ми відклали для клятої тварюки досить насіння.

— Це ж крук, — відповів Чет. — Він жере трупи.

Верхоляк вишкірився.

— Мо', і його зжере?

«Або тебе.» Четові гадалося, що здоровань для успіху змови потрібніший, ніж Верхоляк.

— Годі вже кривитися на Малюка. Ти роби свою справу, а він зробить свою.

Коли Чет нарешті здихався Сестринця і сів нагострити меча, крізь ліс уже підповзали сутінки. У рукавицях гострити було важко, але дідька лихого він їх зніме — дурень, що торкнеться заліза у такий мороз голіруч, лишить на ньому шматок шкіри.

Собаки заскиглили, коли сонце почало сідати. Чет дав їм води та обклав лайкою.

— Потерпіль! Ще пів-ночі, й жертимете, скільки влізе.

Його ніс вловив пахощі вечері. Чет пішов на вогонь і отримав від Гейка-куховара окраєць сухого хліба та миску горохової юшки зі шкварками. Коло вогнища саме просторікував Дивен.

— Щось у лісі дуже тихо, — казав старий лісник. — Біля річки немає жаб, у темряві — жодної сови. Ніколи не бачив мертвішого лісу.

— А в тебе зуби, мабуть, із живого зроблені, бо ніяк рота не стулиш, — пожартував Гейк.

Дивен у відповідь клацнув своїми дерев'яними зубами.

— Вовків теж нема. Щойно були, і вже нема. Куди це вони поділися, питається?

— Туди, де тепліше, — відповів Чет.

Поміж десяти з гаком братчиків, що сиділи коло вогню, четверо були з його таємного загону. Кожного з них він, поки їв, добре роздивився, суворо примружившись — хотів знати, чи не зламався котрийсь із них. Підсайдачник сидів спокійно і мовчки гострив ножа, як зазвичай робив щовечора. Тим часом Миленський Донел Схил так і сипав жартами. Він мав білі зуби, повні червоні вуста, біляві кучері, що спадали на плечі химерними хвилями, і вихвалявся, що є байстріюком когось із Ланістерів. Може, навіть не брехав. Четові були не до смаку ані гарненькі хлопчики, ані підло уроджені байстріюки, та Миленський Донел, схоже, був парубок хвацький і вмів дати собі ради.

А от щодо лісника, якого брати прозивали Дубогризом, Чет плекав сумніви. Дубів той ніяких не гриз, а прізвисько отримав тому, що хропів, наче пилка дерево пиляла. Але зараз він так збліднув з лиця, наче вже своє відхропів. Ще гірший був Маслин: Чет бачив, як його обличчям стікає піт, хоча навколо вив холодний вітер. Намистини поту блищали при світлі вогнища, наче маленькі вогкі перлини. Він навіть не їв, а тільки витріщався у миску, ніби самі лише пахощі юшки викликали в нього нудоту. «Оцього треба пильнувати» — подумав Чет.

— Збираймося! — зненацька загукав десяток голосів, і скоро наказ рознісся усім табором круг вершини пагорба. — Вояки Нічної Варти! Усім зібратися коло середнього вогнища!

Чет насупився, доїв юшку і пішов за всіма іншими.

Коло вогнища стояв Старий Ведмідь, а за ним рядком — Рідколіс, Кляск, Вівір та Білан. Мормонт мав на собі товсту опанчу з чорного хутра; на плечі його сидів крук і чистив чорне пір'я. Недобрий знак. Чет втиснувся між Бурим Бернаром та якимось братчиком із Тіньової Вежі. Коли зібралися усі, за винятком вартових у лісі та на мурі, Мормонт відкашлявся і сплюнув. Слина замерзла, ще не досягнувши землі.

— Братчики, — мовив він, — вояки Нічної Варти!

— Вояки! — заверещав крук. — Вояки!

— Дичаки рушили у похід. Вони прямують уздовж Молочної з гір, звідки вона витікає. Торен вважає, що їхній передовий загін досягне нас за десять днів. Саме у передовому загоні, під проводом Харми Песиголовки, ідуть їхні найдосвідченіші наскочники. Решта гартованого вояцтва, певніше за все, утворить сторожовий загін позаду або їхатиме біч-обіч із самим Мансом Розбишакою. Хтось, певно, розтягнеться уздовж їхньої похідної валки, а вона довжелезна. В них є бики, мули, коні... утім, коней небагато. Більшість дичаків ідуть пішки, вони погано озброєні й не навчені вояцької справи. Зброя їхня — майже уся з каменю та кістки, а заліза зовсім мало. Важким тягарем на них лягли жінки, діти, вівці, кози і всяке хатнє майно, яке вони забрали з собою. Коротше кажучи, вони численні, але вразливі... й до того ж не знають, що ми тут. Принаймні, ми молимося, щоб не знали.

«Вони знають» — подумав Чет. — «А ти здурів, старий мішок гною. Певно ж, вони знають. Ясно, як сонячний ранок. Адже Кворин Піврукий не повернувся, так? Ярман Парогач теж. Якщо когось із них упіймали, то будь певен — дичаки вже примусили бранців проспівати їм усе.»

Рідколіс ступив наперед і мовив:

— Манс Розбишака хоче подолати Стіну і принести в Семицарство криваву війну. Але нести війну вмiє не лише він. Назавтра вона сама до нього прийде.

— Ми виступимо на світанку всією нашою потугою, — продовжив Старий Ведмідь. Рядами братчикiв покотилося бурмотіння. — Ми вирушимо на північ і обiйдемо їх колом із заходу. Коли ми повернемо, передовий загін Харми вже промине Кулак. У передгір'ях Мерзляків є досить вузьких звивистих ущелин, створених для засідок. Дичацька валка тягнеться на багато верст. Ми запопадемо їх одразу в кількох місцях і змусимо думати, що нас три тисячі, а не три сотні.

— Ми завдамо тяжкого удару і зникнемо, перш ніж їхні вершники встигнуть стати до бою, — казав далі Торен Рідколіс. — Якщо вони поженуться слідом, ми їм влаштуємо гарненькі перегони, а тоді розвернемося і нападємо далі в іншому місці валки. Ми попалимо їм вози, розженемо на всі боки худобу, вирiжемо стільки людей, скільки зможемо. Якщо пощастить, то дістанемо й самого Манса Розбишаку. Якщо вони зламуються і втечуть до своїх халуп, то буде нам перемога. Якщо ж ні, ми допiкатимемо їм аж до Стіни і подбаємо, щоб вони лишили за собою рясний слід із трупів.

— Але ж їх там багато тисяч! — гукнув хтось позаду Чета.

— Це наша смерть! — То був голос Маслина, придушений переляком.

— Смерть! — каркнув Мормонтів крук, плескаючи чорними крилами. — Смерть!

— Загине багато з нас, — погодився Старий Ведмідь. — Може статися, навіть усі. Але тисячу років тому один князь-воєвода не дарма казав: не на те ми чорне вдягали, щоб од смерті ховатися. Пам'ятайте ваші обітницi, браття. Бо ми є мечі у темряві, вартові на мурах...

— Вогонь, що розганяє холод. — Пан Маладор Кляск витяг меча.

— Світло, що приносить ранок, — відповіли інші, й нові мечі вилетіли з піхов.

А тоді зброю оголили усі. Мало не три сотні мечів здійнялося у повітря, і стільки ж голосів загукало разом:

— Ріг, що пробуджує сплячих! Щит, що боронить царину людей!

Чет мусив приєднати свій голос до інших. Повітря затуманилося їхнім подихом, на криці вигравало полум'я багаття. Його втішило, що Верхоляк, Шовкоступ та Миленький Донел Схил волали разом з іншими, наче теж загубили рештки розуму. Це вони добре придумали. Не варто привертати увагу, коли жадана година вже близько.

Коли галас завмер, Чет знову почув, як у стіні навколо табору скигнуть вітер. Полум'я вихорилося і тремтіло, наче й воно мерзло на вітрі. У раптовій тиші крук Старого Ведмеда гучно каркнув і знову проказав:

— Смерть!

«Розумна пташка» — подумав Чет, коли старшина усіх відпустила, наказавши добре повечеряти і виспатися вночі. Чет заповз під хутро неподалік од своїх собак, не припиняючи перебирати у голові, що може їм завадити, а що — статися не так, як гадалося. А раптом та срана присяга змусить когось роздуматися? А раптом Малюк-Павлюк усе забуде і спробує вбити Мормонта на другій варті замість третьої? А раптом Маслин втратить рештки хоробрості, а раптом хтось зрадить і побіжить доповідати, а раптом...

Чет зненацька зрозумів, що дослухається до ночі. Справді, вітер вив, наче плакало мале дитя, час від часу чулися людські голоси, іржання коней, тріск поліна у багатті. Але більше нічого. Спокій і тиша.

Він побачив перед собою обличчя Бесси. «Я ж не ножем хотів у тебе тицяти, дурепо, а чим іншим» — сказав він їй подумки. — «Я збирав тобі квітки — дику рожу, приворотень, золоті дзвіночки. Цілісінький ранок згаяв.» Серце калатало так гучно, що він злякався, чи не збудить увесь табір. Борода навколо рота поросла льодом. Звідки взялася ота маячня про Бессу? Коли він думав про неї раніше, то згадував тільки, яке вона мала обличчя у мить смерті. Що з ним таке? Ледве дихає. Невже заснув, а сам і не помітив? Чет став на коліна, і носа йому торкнулося щось мокре та холодне. Він підняв голову.

Згори падав сніг.

Чет відчув, як на щоках замерзають сльози. «Нечесно!» — прагнув заволати він. Сніг зруйнує все, що він так ретельно будував, усі його задуми. А й сипав же рясно — навколо кружляло безліч важких білих пластівців. Як вони тепер знайдуть свої запаси харчів, ту звірячу стежку на схід, якою збиралися тікати? А щоб вистежити їх по свіжому снігу, не знадобиться ані Дивен, ані Банен. До того ж сніг ховає обриси ґрунту, а надто вночі. Кінь може запнутися на корені чи пеньку, зламати ногу на камені. «Нам кінець» — раптом зрозумів він. — «Ще й не почали, а вже дійшли кінця. Пропали ми, геть пропали.» Не буде тепер синові п'явочника панського життя у власному обійсті, не буде йому дружин і королівської корони. А буде дичацький ніж у череві й могила без імені. «Сніг забрав у мене все. Клятий цей сніговій...»

І то не вперше. Вже не вперше життя йому руйнує сніг. Тільки того разу — Сніг-воєвода та його ручний підсвинок.

Чет зіп'явся на ноги. Вони змерзли й судомилися; сніг перетворив віддалені смолоскипи на блякле і розмите жовте саяво. Четові здалося, ніби на нього нападає хмара блідих холодних комах. Вони всідалися йому на плечі, на голову, залітали до носа та очей. Чет вилаявся і струсив сніжинки геть. «Семвел Тарлі» — згадав він. — «Я можу дати ради хоча б панні Кабанні.» Він замотав рота шаликом, накинувся каптуром і закрокував табором туди, де спав боягуз.

Сніг падав так рясно, що Чет трохи не загубився серед наметів, але зрештою знайшов невеличкий пристінок, де товстун зробив собі схованку. З іншого боку він загородився клітками з круками, а сам зник під горою чорних вовняних ковдр та кошлатого хутра. Сніг потроху замітав його, утворюючи м'який круглий курган. Чет видобув із піхов кинджала з тихим шурхотом криці по шкірі — слабеньким, наче його надія. Один з круків каркнув: «Сніг», інший щось буркнув, видивляючись крізь ґрати чорними очима. Перший знову повторив: «Сніг». Чет просунувся повз них, обережно ставлячи ноги. «Зараз лівицею затиснути товстунові рота, щоб не кричав, а тоді...»

— Га-а-а-а-а-у-у-у-у-у-у!

Він запнувся, зупинився, проковтнув лайку. Крізь табір лунав звук рогу — далекий і не надто сильний, але цілком певний. «Ні, тільки не зараз. Хай вам грець, клятї боги, тільки не зараз!» Старий Ведмідь розставив у колі дерев навколо Кулака споглядачів, які мали попереджати про наближення будь-кого. «Мабуть, Ярман Парогач повернувся з Велетневих Сходів» — подумав Чет, — «чи то Кворин Піврукий з Вискливого Пересуву». Коли у ріг дмухають один раз, то братчики повертаються. А якщо прийшов Піврукий, то з ним може бути і досі живий Джон Сніговій.

Сем Тарлі сів із напухлими спросоння очима і збентежено витріщився на сніг. Круки гучно каркали, і Чет чув, як гавкають його собаки. От лихо — половина клятого табору вже покинулася. Пальці в рукавицях стиснули руків'я кинджала; Чет чекав, доки звук рогу замовкне вдалині. Але щойно той скінчився, як почався знову — цього разу гучніший та довший.

— Га-а-а-а-а-а-а-а-а-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у!

— О боги, — почув він скигління Сема Тарлі.

Товстун зіп'явся на коліна, заплутавшись у кобеняку та ковдрах, відкинув їх убік і сягнув по кольчугу, яку розвісив неподалік на камені. Коли він нарешті нап'яв на себе через голову велетенську, наче шатро, кільчасту броню і просунув руки в рукави, то побачив перед собою Чета.

— Два рази сурмили? — спитав він. — Мені наснилося, що я почув два заклики...

— Не наснилося, — відповів Чет. — Два заклики. «Нічна Варта — до зброї.» Ворог наближається. Хтось там у темряві несе сокиру, а на ній, гладуне, жирно написано: «Панок Кабанок». Так-так, ріг кличе двічі, коли по твою душу приходять дичаки.

Вираз жаху на круглій, мов місяць, мармизі змусив Чета зареготати.

— Щоб їх дідьки у семи пеклах гойдали! Клята Харма. Клятий Манс Розбишака. А клятий Рідколіс казав: вони не з'являться ще принаймні...

— Γa-a-a-a-a-a-a-a-a-a-y-y-y-y-y-y-y-y-y-y-y-y-y-y-y!

Ріг ревів над лісом, не замовкаючи — здавалося, вже й не замовкне ніколи. Круки плескали крилами, верещали, носилися по клітках, билися об ґрати. По всьому таборі братчики Нічної Варти підскакували на ноги, вдягали обладунки, підперезувалися пасами з мечами, хапали до рук бойові сокири та луки. Семвел Тарлі стояв і трусився з обличчям того ж кольору, що сніг, який вихорився навколо.

— Три! — кумкнув він до Чета. — Це було три. Я чув три заклики. У ріг ніколи не сурмлять тричі. Не сурмили вже століттями, тисячоліттями. Три заклики означають...

— Напад Інших.

Чет писнув щось незрозуміле — наполовину сміх, наполовину схлип. Раптом його спідні змокло, ногами потекло щось тепле, а спереду штанів закурилася пара.

Хайме I

Крізь його сплутане волосся дмухав свіжий вітер — ласкавий та запашний, як пальці Серсеї. Він дослухався до співу птахів, відчував, як під дном човна плине річка. Швидкі удари весел невпинно просували їх у бік блілого рожевого світанку. Після стількох місяців у темряві цюпи світ здавався Хайме Ланістерові таким красним і втішним, що йому аж паморочилося у голові. «Я живий і п'яний від сонячного світла.» З його вуст раптово, наче куріпка зі схованки у траві, зірвався напад сміху.

— Ану тихо, — пробурчала дівка, суплячи брови.

До її широкого незугарного обличчя насуpliedі брови пасували краще, ніж посмішка. Втім, Хайме ще не бачив, щоб вона всміхалася. Себе він розважав тим, що уявляв її в одній з шовкових суконь Серсеї, а не в товсто підбитому шкіряному кубраку. «Оце вже ні... краще вдягти у шовки корову.»

Але що не кажи, веслувала та корова неабияк. Ноги під бурими штаньми грубого полотна скидалися на тверді корені дерева, на руках та плечах з кожним ударом весел напиналися цупкі жили. Просидівши

на веслах пів-ночі, вона не показувала жодних ознак втоми, чого не можна було сказати про його брата в перших — пана Клеоса — який упрівав коло іншої пари весел. «На вигляд — дебела селянська дівка, а говорить, наче уроджена панна. Ще й носить при поясі меча та кинджала. Цікаво, а чи вміє їх тримати?» Хайме кортіло якомога швидше скинути кайдани і задовольнити свою цікавість.

Його зап'ястки схоплювали залізні кільця з ланцюгом між ними. Такі самі залізи обтяжували ноги. Обидві пари кайданів з'єднував шматок важкого ланцюга, не довший за пів-аршина.

— А оце навіщо? Раптом, боги збавте, хтось подумає, що ви не вірите Ланістерові на чесне слово! — жартував Хайме, коли його забивали у кайдани.

Милістю Кетлін Старк він дотоді був уже добряче напідпитку. Про втечу з Водоплину Хайме згадував лише окремі уривки. Начебто ключник при цюпі хотів зчинити галас, але здоровезна дівка з ним упоралася. По тому вони видиралися нескінченними сходами, все колом та колом. Ноги в нього були слабкі, наче трава, двічі або тричі він запинався, і дівка мусила підставляти йому руку. Якоїсь миті його загорнули в подорожню кирею та штовхнули на дно вузького річкового човна-скедії. Він згадав, як пані Кетлін наказувала комусь підняти ґрати на Водяній Брамі. Владно та беззаперечно вона оголосила, що відсилає пана Клеоса Фрея назад до Король-Берега з новими умовами для королеви.

А потім він, певно, закуняв. Вино наганяло на нього сон уже довгенько, а у човні він нарешті зміг простягти ноги — розкіш, не дозволена в цюпі. Ще бозна-скільки років тому Хайме навчився крадькома спати у сидлі просто під час походу. Спати у човні виявилось далеко легшою справою. «Коли Тиріон дізнається, як я проспав власну втечу, то реготатиме, аж бороду заплює.»

Але зараз він уже не спав, і кайдани почали йому набридати.

— Ласкава панно! — покликав він. — Збийте з мене ланцюги, і я зміню вас на веслах.

Вона знову насупилася; не обличчя, а самі конячі зуби та відверта підозра.

— Кайданів я не зніму, Крулерізе.

— І вам, дівчино, не далеченько гребти самій аж до Король-Берега?

— Мене звуть Брієнною. Я вам не дівчина.

— А я не Крулеріз, а Хайме. Краще «пан Хайме», як личить лицареві.

— То ви заперечуєте, що зарізали короля?

— Ні, не заперечую. А ви заперечуєте свою статть? Якщо так, то зніміть штани і покажіть. — Він подарував їй невинну посмішку. — Я б удовольнився сорочкою, та під нею, схоже, нема чого показувати.

Пан Клеос запобігливо бебекнув:

— Благаю вас пам'ятати про чемні звичаї, родичу.

«От у кому кров Ланістерів зовсім ріденька дзюрить.» Клеос був сином його рідної тітки Генни від того бовдура Емона Фрея, що від самого дня свого весілля з сестрою князя Тайвина Ланістера так і не зміг подолати переляк перед шурином. Коли князь Вальдер Фрей повів Близнюки війною на боці Водоплину, пан Емон обрав бік своєї дружини, а не батька. «Не надто вигідний обмін для Кастерлі-на-Скелі» — подумав Хайме. Пан Клеос зовні скидався на тхора, бився, наче гусак, а хоробрості мав стільки, як особливо відчайдушна вівця. Пані Старк пообіцяла йому звільнення з полону, якщо той доправить Тиріонові її послання, і пан Клеос дав про те урочисту обітницю.

Загалом у тій цюпі вони добряче надавали одне одному обітниць, а Хайме — найбільше за всіх. Така була ціна, що її пані Кетлін поклала за його звільнення. Вона притиснула вістря меча, взятого в здоровачки, йому до серця і мовила:

— Присягніться, що ніколи більше не піднімете зброї проти Старків і Таллі. Присягніться, що примусите свого брата дотримати обіцянки й повернути моїх доньок живими та неушкодженими. Присягніться честю лицаря, честю Ланістера, честю братчика Королегвардії.

Присягніться життям вашої сестри, вашого батька і вашого сина, старими богами і новими, і тоді я відішлю вас до вашої сестри. Відмовитеся — я проллю вашу кров.

Він згадав, як вона крутнула меч в руці, згадав сталевий укол крізь лахміття.

«Цікаво, що сказав би верховний септон про святість обітниць, даних п'яним, як чіп, прикутим до стіни лицарем під клинком, приставленим до грудей?» Та власне, Хайме не дуже переймався думкою ані того жирного лицеміра, ані богів, яким той начебто служив. Він згадав цебро, яке пані Кетлін перекинула ногою в його цюпі. Чудернацька жіночка — ввіряє своїх дівчат людині з гівном замість честі. Утім, на нього вона покладалася так мало, як тільки могла. «Головна її надія — Тиріон, а не я.»

— Може, вона й не така дурна, як здається, — мовив він уголос.

Його наглядка хибно зрозуміла сказане.

— Я не дурна. І не глуха.

Насправді Хайме не бажав її дражнити — то була справа занадто легка, ба навіть нуднувата.

— Я говорив сам до себе, і то не про вас. Коли сидиш сам-один у підземеллі, набуваєш звички балакати з собою.

Вона похмуро зиркнула на нього, штовхнула весла уперед, потягла їх назад і нічого не відповіла.

«Красномовства має стільки ж, скільки вроди на обличчі» — подумав Хайме, а уголос проказав:

— Маю до вас запитаннячко. З вашої вимови смію судити, що ви, панно, шляхетно уроджені — чи не так?

— Мій батько — Селвин, господар тарфійський, милістю богів князь у Надвечір'ї. — Навіть ці кілька слів вона вичавила з себе похмуро й буркотливо.

— Тарф! — мовив Хайме. — Пригадую. Така собі велика бридка скеля у вузькому морі. Але ж Надвечір'я, слушно згадати, присягає

Штормоламові. Як це вас занесло на службу до Робба Зимосіцького?

— Я служу пані Кетлін. Вона звеліла доправити вас безпечно до вашого брата Тиріона у Король-Березі, а не вести дурні суперечки. Тому сидіть і мовчіть.

— Я вже намовчався аж по вінця, дівчино.

— То балакайте з паном Клеосом. Мені нема чого сказати чудовиську.

Хайме тюгукнув.

— Егей, тут навколо є чудовиська?! Може, ховаються просто під водою, га? Або сидять отам у верболозі? А я навіть меча не маю!

— Людину, що згвалтувала власну сестру, вбила свого короля і викинула невинну дитину з вікна на вірну смерть, я не можу назвати інакше.

«Невинну дитину?! Те паскудне хлоп'я за нами шпигувало!» А Хайме ж тільки й хотів, що годинку побути наодинці з Серсеєю. Їхня подорож на північ виявилася суцільною мукою: щодня бачити її, та не мати змоги навіть торкнутися, а натомість знати, що Роберт щодня лізе рачки п'яний до неї в ліжко у тому величезному скрипучому каравані. Тиріон щосили намагався розвіяти братову тугу своїм гострим язиком, але марно.

— Ви б думали, ягідко, перш ніж щось казати про Серсею, — попередив він. — Добряче думали.

— Мене звати не ягідкою, а Брієнною!

— Чи вам не байдуже, як вас кличе чудовисько?

— Моє ім'я — Брієнна, — повторила вона і скривилася так, що ось зараз вкусить, мов собака.

— Себто панна Брієнна? — В її збентеженні Хайме відчув ознаки слабкості. — Е ні, у штанях та при мечі ви, мабуть, «пан Брієнна», чи не так?

Він зареготав.

— Я б радо кликав вас за лицарським звичаєм, та хіба від того робляться лицарями? Скільки не вбирай молочну корову в ладри, броню і шовкові капи — а вона однак воїна у битву не понесе.

— Пане Хайме, благаю вас, облиште грубіянити шляхетній панні. — Під киреєю пан Клеос мав на собі вапенрока з баштами-близнюками дому Фрей та золотим левом Ланістерів у протилежних чвертях. — Шлях попереду довгий, і сваритися поміж себе нам недоцільно.

— Ви, пане брате, щось наплутали. Коли я сварюся, то не до кишені по слово лізу, а до піхов по меч. А до ласкавої панни я просто балакав, доки ви не втрутилися непрохано. Отже, скажіть-но мені, ягідко: невже усі жінки на Тарфі такі бридкі, як ви? Жалію їхніх чоловіків. Може, вони на своїй сірій скелі посеред моря зовсім не знають, яка з себе має бути справжня жінка?

— Тарф дуже гарний, — пробурчала дівка між ударами весел. — Його кличуть Сафіровим островом. А ти, почваро, стули пельку, поки я тобі цурку в неї не забила.

— Бачите, родичу, вона теж грубіянить! — звернувся Хайме до пана Клеоса. — Проте хребет у неї міцний, брехати не буду. Небагато чоловіків зважуються просто в очі назвати мене почварою.

«Зате за моєю спиною чого тільки не патякають.»

Пан Клеос занепокоєно кахикнув.

— Панна Брієнна, мабуть, почула ту брехню від Кетлін Старк. Адже Старки не мають надії розбити вас, пане брате, у полі зі зброєю в руках, от і нашіптують своїми отруйними язиками бозна-які підступні вигадки.

«Мовчи вже, тхір дурний! Вони саме це і зробили — розбили мене у полі зі зброєю в руках!» Утім, Хайме лише загадково посміхнувся. Люди здатні прочитати у загадковій усмішці все, що їм завгодно — от хай він і читає. «Цікаво, добрий родич Клеос щиро вірить у свою маячню чи намагається підлеститися? Кого ми тут собі маємо: чесного бевзя або мерзотного підлабузника?»

Пан Клеос тим часом, ні про що не здогадуючись, теревенив собі далі:

— Кожен, хто думає, що присяжний братчик Королегвардії здатен скривдити невинне дитя, не має жодного уявлення про честь!

«А таки підлабузника.» Правду кажучи, Хайме вже давно шкодував про те, що викинув Брандона Старка з вікна. А почав шкодувати ще тоді, як малий відмовився помирати, і за те Серсея геть прогризла братові голову.

— Хлопчакові сім років, Хайме! — вичитувала вона йому. — Якби він навіть і розумів, що бачили його очі, ми б його так залякали, щоб нікому анічирк!

— Я гадки не мав, що ти захочеш...

— Ти ніколи ні про що не маєш гадки! Якщо раптом хлопчина прокинеться і розкаже батькові, що він бачив...

— Якщо-якщо-якщо. — Він притягнув її собі на коліна. — Якщо прокинеться, скажемо, що йому все наснилося. Або що він бреше. В найгіршому випадку я вб'ю Неда Старка.

— І що тоді зробить Роберт, як ти гадаєш?!

— Його королівська милість хай робить, що собі знає. А я робитиму, що собі знатиму. Треба буде — то й війну з ним розпочну. «Війна за Серсеїне межиніжжя» — ось як її зватимуть співці.

— Хайме, пусти! — вирувала вона, пробуючи стати на ноги.

Натомість він її поцілував. Якусь мить вона опиралася, та зрештою розтулила уста йому назустріч. Хайме пам'ятав смак вина з гвоздиками на її язика. Вона здригнулася; його рука залізла їй під стан сукні, смикнула... шовк розірвався, випустив назовні груди, і на якийсь час про малого Старка було забуто.

Невже Серсея потім згадала про нього і винайняла згаданого пані Кетлін зарізяку, щоб завадити малому прокинутися? «Якщо вона хотіла його смерті, хай би надіслала мене. Скільки я знаю сестру, не в її

звичаї знаходити собі найманця, який так розкішно, по-королівському змішує з гноєм усю справу.»

Вниз річкою на збуреній вітром поверхні води заблищало перше східне сонце. Південний берег був гладкий та рівний, наче дорога з червоної глини. Менші струмки втікали в більші, до берегів чіплялися гнилі колоди потонулих дерев. Північний берег виглядав дикішим. Високі скелясті урвисті пагорби здіймалися на двадцять стоп над головою; на них росли гайки буків, дубів та каштанів. Хайме помітив на височині попереду вартову вежу, що наближалася та вивищувалася з кожним помахом весел. Але з хащ плетистої троянди на вивітрених каменях швидко стало зрозуміло, що вежу покинуто.

Коли вітер змінив напрям, пан Клеос допоміг здоровачці напнути вітрило — цупкий трикутник смугастого червоно-синього полотна. Кольори Таллі. Якщо на річці трапляться ланістерівські вояки, то вийде халепа. Утім, що поробиш — іншого вітрила вони не мали. Брієнна сіла стернувати, а Хайме, тельнякаючи кайданами, відкинувся спиною на облавок з того боку, що був під вітром. Спонуканий відразу і свіжим подихом, і течією, човен хутко полетів водою.

— Якби ви погодилися відвезти мене до батька замість брата, шлях би вийшов значно коротший, — зазначив Хайме.

— Доньки пані Кетлін знаходяться у Король-Березі. Я повернуся з ними або не повернуся зовсім.

Хайме обернувся до пана Клеоса.

— Позичте мені вашого ножа, родичу.

— Ні, — напружилася жінка. — Зброї у руках я вам не дозволю!

Голос її був скам'янілий та придушений.

«Ти ба! Я її лякаю навіть у залізах.»

— Схоже, пане-брате Клеосе, я мушу просити вас мене поголити. Бороду лишіть, а усе волосся зніміть з голови геть.

— Ви хочете мати лису голову? — здивовано перепитав Клеос Фрей.

— У королівствах Хайме Ланістер знаний як лицар із довгим золотим волоссям, але без бороди. А до лисого чолов'яги з брудною солом'яною бородою всім буде байдуже. Бо коли ти в кайданах, якось недоречно шукати собі поміж людей слави.

Кинджал був не такий гострий, як бажалося, зате Клеос не шкодував сил, аби прокласти собі шлях крізь плутані хащі: хвацько рубав, кришив і викидав волосся за облавок, де воно, виблискуючи золотом, потроху спливало водою. З порості, що стрімко зникала, на шию виповзла воша. Хайме упіймав її та розчавив на нігті великого пальця. Пан Клеос повизбирував з голови решту і теж повикидав у воду. Хайме ляпнув на голову водою і змусив пана Клеоса змочити лезо, перш ніж зішкребти останні пів-вершка жовтої стерні. Потім вони так-сяк підрізали йому бороду.

У воді віддзеркалилася людина, якої він не знав: не тільки голена, але й постаріла років на п'ять від сидіння у підземеллі. Обличчя схудло, навколо очей лягли кола та зморшки, яких він не пам'ятав. «Тепер я вже не надто схожий на Серсею. Їй це не припаде до душі.»

Опівдні пан Клеос задрімав; коли він хропів, то здавалося, наче качки паруються. Хайме простягнувся так, щоб бачити, як мимо летить світ. Після темної цюпи кожне дерево і кожна каменюка здавалися йому дивом божим.

Мимо промчало кілька малих хатин, поставлених на високі палі, відтак схожих на журавлів або чапель. З люду, який тут жив, не було видно ані душі. Над головою літали птахи, інші кричали з дерев уздовж берегів, а ще Хайме помітив сріблясту рибу, що різала воду плавцями. «Пструг Таллі. Лиховісний знак» — подумав він, але потім побачив гірший: одна з колод, яку вони минали, виявилася набухлим та знекровленим мерцем. Його намокла кирея заплуталася у коренях впалого дерева, та все ж зберегла досить кармазинової барви, щоб безпомилково упізнати кольори Ланістерів. Хайме стало цікаво, чи не знав він покійного особисто.

У річковому краю віддавна було найлегше перевозити добро або людей човнами по зубцях Тризуба. За мирних часів вони б зустріли тут безліч рибалок на різноманітних лайбах та шугаліях, великі шкути зі

збіжжям, що їх гнали жердинами униз течією, купців з ятками, влаштованими просто на пласкодінних насадах, з яких вони торгували сувоями краму, голками чи ножами, а коли й весело фарбованого байдака мартоплясів із клопотним вітрилом у півсотні кольорів, що плів собі вгору річкою від села до села та від замку до замку.

Але війна зібрала свою данину з колись людної та заможної місцини. Вони плвли повз села, та селян не бачили. Від рибалок лишилися хіба що порожні тенета на деревах, посічені та розірвані. Молода дівчина напувала коня, та щойно забачила їхнє вітрило, як скочила на свою тварину і чвалом кинулася геть. Пізніше вони проминули з десятків селян, що длубалися у полі коло спаленої панської вежі. Люди озирнули їхню скедію сторожкими утомленими очима, тоді вирішили, що небезпеки немає, і повернулися до праці.

Червонозуб був річкою повільною та широкою: петляв з боку в бік, помережаний крихітними зарослими острівцями, а часом мало не спинявся на піщаних мілинах, що ховалися під водою. Утім, Брієнна добре пильнувала всякої небезпеки і завжди встигала знайти безпечний прохід. Хайме наважився похвалити її за добре знання річки, та вона зиркнула на нього підозріливо і відповіла:

— Цієї річки я не знаю. Але Тарф — острів. Я опанувала весла та вітрило раніше, ніж сіла на коня.

Пан Клеос прокинувся, сів і потер очі.

— Ой божечки, як руки болять! Хоч би вітер протримався бодай ще трохи. — Він нюхнув повітря. — Наче на дощ повіває.

Проти доброго дощу Хайме не заперечував — підземелля Водоплину не належали до найчистіших місць у Семицарстві. Після довгого в них сидіння він мав смердіти, як перезрілий сир.

Клеос примружився, вдивився вниз за течією.

— Там щось димить.

Тонкий сірий палець диму, викривлений та покручений, немовби сварився на них здалеку — з південного берега за кілька верст

попереду. Під димним пальцем Хайме розрізнув спалені рештки великого будинку і живий дуб, обвішаний мертвими жінками.

Гайвороння ще тільки почало упадати коло трупів. Тонкі мотузки глибоко врзалися у м'яку плоть ший; від поривів вітру мерці крутилися і качалися.

— Негідно й не шляхетно, — мовила Брієнна, коли вони все роздивилися зблизька. — Правдивий лицар не потерпів би такого кривавого свавілля.

— Правдиві лицарі, ягідко, на війні надивилися й гіршого, — мовив Хайме. — Та й самі скоїли чимало.

Брієнна спрямувала човна до берега.

— Я не лишу тіла невинних на поталу гайворонню.

— Яка безжальна істота. Хіба гайворонню не треба їсти? Дбайте про стерно, дівчино, а мертві хай самі дбають про себе.

Вони пристали до берега вище за течією від того місця, де над водою схилився великий дуб. Коли Брієнна спустила вітрило, Хайме незграбно виліз на берег, потерпаючи від кайданів. Червонозуб залився йому в чоботи та промочив подерті штани. Зі щасливим сміхом він упав на коліна, занурив голову в воду і підняв її, геть змоклу, розбризкуючи краплі. Руки вкривала стара грязюка; коли Хайме відтер їх начисто у річці, вони здалися йому тоншими та блідішими, ніж він пам'ятав. Ноги заніміли і затремтіли, коли він переніс на них вагу тіла. «Загостювався я в Гостера Таллі. Хай його дідько вхопить за таку гостину.»

Брієнна з Клеосом витягли скедію на берег. Труп висів просто над головою, наче якісь мерзотні плоди, що вже дозріли і тепер гниють.

— Комуś доведеться їх зрізати, — мовила дівка.

— Я можу полізти. — Хайме вибрів на берег, брязкаючи ланцюгами. — Тільки кайдани зніміть.

Але дівчисько не почуло, бо саме витріщалося на одну з мертвих жінок. Хайме піддріботів ближче до неї — довших кроків не дозволяв

ланцюг у стопу завдовжки. Побачивши грубу табличку, що висіла на ший найвищого трупу, він усміхнувся і прочитав уголос:

— «Лев'ячі хвойди». Ти ба, дівчино, тут з ними справді вчинили не шляхетно, не по-лицарському... але ж ваші браття по зброї, не мої. Цікаво, кого це тут повісили?

— Дівок із корчми, — мовив пан Клеос Фрей. — Пригадую, тут саме стояв великий заїзд. Дехто з мого супроводу ночував у ньому, коли ми востаннє верталися до Водоплину.

Від будівлі лишився кам'яний підмурок, захаращений впалими, обвугленими кроквами та сволоками. Вугілля і попіл досі курилися димом.

Хайме бурдеїв та хвойд ніколи не знав; їх він лишив братові Тиріону, а сам жадав у цілому світі лише одну жінку — Серсею.

— Схоже, дівчатка трохи потішили вояків мого вельможного батечка. Може, піднесли напоїв з наїдками. А заразом кухлем пива та поцілуночком заробили собі тавро зрадників.

Він зиркнув угору та вниз річкою, аби впевнитися, що крім них, тут нікого нема.

— Це Бракенова земля. Мабуть, їх наказав стратити князь Джонос. Мій батько спалив його замок. Схоже, відтоді пан князь нас незлюбив.

— Це міг зробити Марк Дудар, — зазначив пан Клеос. — Або той лісовий чугайстер, Берік Дондаріон. Утім, я чув, що він убиває тільки вояків. Може, це одна зі зграй північан Руза Болтона?

— Болтона мій батько побив на Зеленозубі.

— Побив, але ж не знищив, — заперечив пан Клеос. — Коли князь Тайвин рушив проти бродів на Червонозубі, той знову виступив на південь. У Водоплині подейкували, що він забрав Гаренгол в пана Аморі Лорха.

Хайме почутому не зрадив.

— Панно Брієнно, — мовив він, сподіваючись, що чемна згадка її імені примусить дівчину дослухатися, — якщо князь Болтон зараз

тримає Гаренгол, то й за Тризубом, і за королівським гостинцем добре наглядають.

Йому здалося, що у її великих блакитних очах промайнула непевність.

— Ви під моїм захистом. Спершу вони муситимуть убити мене.

— Гадаю, для них це клопіт невеликий.

— Я б'юся незгірш вас, — буркнула вона, захищаючись. — Я була серед семи присяжних лицарів короля Ренлі. Його милість власноруч убрав мене у смугастий шовк Веселкової Гвардії.

— Веселкова Гвардія? Ви й шестеро інших дівчат, абощо? Колись один співець був ляпнув, що кожна діва у шовках мила та вродлива... але ж він не стрічав вас, чи не так?

Дівчина гнівно зачервонілася.

— Нам час копати могили. — І полізла на дерево.

На нижніх гілках дуба вона могла вільно стояти, тому пройшла ними поміж листя, зрізаючи трупи кинджалом. Коли тіла падали, з них здіймалися хмари мушви; з кожним наступним сморід ставав дедалі нестерпнішим.

— Чи не забагато клопоту заради якихось хвойд? — жалівся пан Клеос. — Чим ми маємо копати? Заступів немає, а меч я не псуватиму, він...

Раптом Брієнна скрикнула і прожогом зістрибнула з дерева.

— До човна, хутко! Там удалині вітрило.

Вони заспішили якомога швидше дістатися човна, хоча Хайме бігти не міг, і до скедії його тягнув родич. Брієнна відштовхнулася веслом і поспіхом напнула вітрило.

— Пане Клеосе! Ви теж сідайте на весла.

Клеос зробив, що сказали. Скедія почала різати воду трохи швидше; течія, вітер та весла допомагали один одному на їхню користь. Хайме у кайданах не мав чого робити, тому витріщався угору течією, але поки

що бачив лише верхівку вітрила. Завдяки вигинам Червонозуба йому здалося, що інший човен знаходиться десь за полями і рухається на північ, прихований деревами, тоді як їхня скедія рухалася на південь. Але він знав, що очі можуть обманюватися. Він підніс обидві руки, щоб затулитися від сонця.

— Намулиста черлень і водяна блакить, — оголосив він кольори переслідувачів.

Брієнна щось нечутно проказала великим ротом, наче корова ремигнула.

— Швидше, пане Клеосе, якщо ваша ласка.

Скоро спалена корчма зникла позаду, і верхівка вітрила теж. Утім, ненадовго — щойно погоня промине вигин, як їх знову буде видно.

— Сподіваймося, що шляхетні таллівці теж зупиняться, аби поховати мертвих шльондр.

Хайме не був у захваті від майбутнього повернення до темної цюпи. «Тиріон би зараз, напевне, вигадав щось хитромудре. А мені спадає на думку тільки зустріти їх з мечем у руці.»

Ще з годину вони гралися з переслідувачами у хованки та визиранки, крутилися звивистою річкою між малих лісистих острівців... та коли вже почали сподіватися, що загубили погоню, як віддалене вітрило знову з'явилося на очі. Пан Клеос спинився перепочити, витер чоло від поту і вилаявся:

— Хай їх Інші вхоплять!

— Веслуйте! — наказала Брієнна без зайвих балачок.

— За нами йде річкова галера, — оголосив Хайме, роздивившись як слід. З кожним ударом весел вона трохи наближалася. — Дев'ять весел з кожного боку, тобто вісімнадцятеро людей. А якщо вони туди й вояків напхали, то більше. Вітрило теж більше за наше. Ми не втечемо.

Пан Клеос залякнув на веслі.

— Ви кажете, вісімнадцять?!

— Шестеро кожному. Я б узяв собі вісьмох, та оці прикраси дещо заважають. — Хайме підняв руки догори. — Якщо панна Брієнна не матиме ласки зняти їх з мене.

Брієнна нічого не відповіла, докладаючи усієї сили до весел.

— Ми мали часу проти них аж пів-ночі, — мовив Хайме. — Вони веслюють од світанку, а відпочивають лише на двох веслах. Там усі виснажені. Коли вони побачили наше вітрило, то трохи заповзялися, але скоро вже не згребуться. Як заскочити їх утомленими, то можна порізати чимало горлянок.

Пан Клеос роззявив рота.

— Але ж... там їх вісімнадцять!

— Може й більше. Найпевніше, двадцятеро чи двадцять і п'ятеро.

Його брат у перших застогнав.

— Ми не маємо надії перемогти вісімнадцятьох!

— А хіба я казав про перемогу? Нам лишається сподівання на шляхетну смерть зі зброєю в руках.

Говорив він, до речі, цілком щиро — Хайме Ланістер ніколи не боявся смерті, а надто смерті у бою.

Брієнна покинула веслувати. Пасма її бляклого білявого волосся приклеїлися до спітнілого лоба, скривлене обличчя стало навіть незугарнішим, ніж раніше.

— Ви знаходитеся під моїм захистом, — проказала вона сердито, мало не загарчала.

Хайме аж засміявся з її лютого завзяття. «Хорт Клеган із цицьками, та й годі. Чи була б ним, якби мала цицьки.»

— То захищайте мене, ягідко. Або звільніть, і я сам про себе подбаю.

Галера мчала униз течією, наче велика дерев'яна бабка. Веслярі гребли так хутко, що вода навколо аж збіліла від бурунів. Скедію мали скоро наздогнати — це вже бачили і розуміли усі. На чардаку галери

купчилися вояки, виблискуючи крицею в руках. Деякі тримали луки. «Кляті лучники» — подумав Хайме. — «Ненавиджу лучників.»

На самому носі стрімкої галери стояв кремезний лисий чолов'яга з кущавими сивими бровами та дужими дебелими руками. Він мав на собі кольчугу, трохи бруднуватого білого вапенрока з вигаптуваною на ньому світло-зеленою плакучою вербою, і кирею, пристебнуту срібним пстругом. «Сотник сторожі Водоплину.» Колись пан Робін Ригер вважався неабияким бійцем — хоробрим, упертим та вправним — але ті часи минули. Лицар був одного віку з Гостером Таллі й зістарився разом зі своїм володарем.

Коли між суднами лишилося трохи більше як двадцять сажнів, Хайме склав долоні кухликом коло рота і загорлав над водою:

— Поспішаєте благословити мене у дорогу, пане Робіне?

— Поспішаю повернути тебе до цюпи, Крулерізе! — заревів у відповідь пан Робін Ригер. — Де це ти загубив своє золоте волосся?

— Я сподівався засліпити ворогів блиском своєї лисої голови. Наслідую ваш приклад!

Пан Робін, вочевидь, жарту не схвалив. Відстань між скедією та галерою скоротилася сажнів до вісімнадцяти.

— Кидайте весла та зброю у воду, і нікому не завдадуть шкоди!

Пан Клеос крутнувся на місці.

— Хайме, скажіть йому, що нас звільнила пані Кетлін... це законний обмін бранцями, це...

Хайме сказав, хоча на великий зиск не сподівався.

— Кетлін Старк не править на Водоплині! — гукнув пан Робін. Поруч із ним стали четверо стрільців, двоє з них — на коліно. — Кидайте мечі у воду!

— Я меча не маю! — відповів Хайме. — Та якби мав, то спершу простромив би вам черево, а тоді відрубав яйця отим чотирьом боягузам!

Замість слів на нього сипонули стріли. Одна встромилася у щоглу, дві пробили вітрило, четверта свиснула повз Хайме, проминувши його вершків на п'ять.

Попереду з'явився ще один широкий вигин Червонозуба. Брієнна спрямувала скедію поперек річки. Перечка на щоглі крутнулася, вітрило ляснуло, напинаючись вітром. Посередині річку розділяв великий острів; головне річище пролягло праворуч, а ліворуч між острівцем та високими стрімчаками північного берега виднілася невеличка протока. Брієнна повернула стерно, скедія рушила вліво, вітрилом побігли зморшки. Хайме спостерігав за її очима. «Гарні очі» — подумав він, — «спокійні». Він добре знався на читанні людських очей. Знав, як виглядає у них страх. «Вона має якийсь задум і діє не з відчаю.»

Аршинів за сорок позаду галера саме входила до вигину.

— Пане Клеосе, тримайте стерно, — наказала дівка. — Крулерізе, беріть весло і відштовхуйтеся від скель.

— Як накаже ласкава панна.

Весло — не меч, але якщо добре змахнути, то ворожа голова репне навпіл. А держалном можна відбивати удари.

Пан Клеос пхнув весло до рук Хайме, а сам перебрався до стерна. Вони подолали початок острівця і рвучко повернули до протоки. Човен нахилився, здійняв хвилю, яка омила підніжжя стрімчака. Острів рясно заріс деревами — плутаниною верболозу, дубів, високих сосен, що кидали на бистру воду темні тіні, ховаючи корчі та гнилі колоди потоплених дерев. Ліворуч здіймалися урвисті скелі, а біля їхнього підніжжя навколо великих наметнів та уламків каменю, що впали згори, вихорилося біла піна.

Вони увійшли з сонячного світла у тінь, сховані від галери зеленою стіною дерев та кам'янистим сіро-бурым стрімчаком. «Хоч від стріл трохи перепочинемо» — подумав Хайме, відштовхуючи суденце від наполовину затопленого каменю.

Скедія раптом гойднулася. Він почув тихий сплеск, а коли озирнувся, то не побачив Брієнни. Але за мить вона з'явилася, вилізла

з води внизу стрімчака, перебріла мілку калюжу, перелізла через кілька каменів і почала дертися скелею. Пан Клеос роззявив рота і вирячив очі. «Бовдур» — подумав Хайме, а вголос гарикнув:

— Облиште її! Стернуйте!

Вони бачили, як за деревами рухається вітрило. Річкова галера з'явилася на виду на початку протоки, трохи більше як за десять сажнів позаду. Ніс її рвучко крутнувся, лучники випустили з півдесятка стріл, але усі промазали. Рух обох суден утруднював стрільбу, та Хайме розумів, що скоро вони пристосуються. Брієнна тим часом лізла десь на середині стрімчака, хапаючись руками та підтягуючи себе догори. «Ригер напевне її побачить і накаже зняти стрілою.» Аби якось їх відволікти, Хайме вирішив перевірити, чи не засліпить очі старому лицареві його шляхетський гонор.

— Гей, пане Робіне! — заволав він. — Послухайте мене одну хвилину!

Пан Робін підняв руку, лучники опустили луки.

— Кажи, що маєш, Крулерізе. Але швидше.

Скедія саме пробиралася крізь розсип ламаних наметнів, коли Хайме вигукнув:

— Я знаю кращий спосіб владнати справу — лицарський двобій! Я проти вас.

— Я не цього ранку вродився, Ланістере.

— Певно, що ні. Але померти можете вже цього полудня. — Хайме підняв руки, щоб усі бачили його кайдани. — Я битимуся у залізах. Чого вам боятися?

— Авжеж не вас, пане. Якби я міг обирати, то нічого кращого не бажав би. Але маю наказ доправити вас назад живим, якщо буде змога. Лучники! — Він махнув до них рукою. — Накладай. Тягни. Пус...

Між ними лишалося менше ніж десять сажнів; промазати лучники аж ніяк не могли. Але саме тоді, коли вони напинали луки, згори сипонув дощ дрібного каміння, яке заторохтіло чардаком, брязнуло на

шоломах і заплескало у воді обабіч носу галери. Найметкіші встигли ще підняти очі й подивитися, що там таке, аж тут від верхівки стрімчаку відділився шмат каменю завбільшки з корову. Пан Робін відчайдушно заволав, а камінь закрутився у повітрі, вдарився об схил скелі, тріснув навпіл і обома шматками впав на галеру. Більший зламав щоглу, розірвав вітрило, викинув у воду двох стрільців і розстрошив ногу весляреві, який саме тієї миті щосили тяг весло. Судячи з того, як швидко галера почала набирати воду, менший камінь пробив їй короб наскрізь. Болісний вереск весляра луною відбився від скелі. Лучники навіжено борсалися у потоці. Судячи з їхнього безладного ляпання руками та ногами, жоден не вмів плавати. Хайме зареготав.

Поки вони подолали протоку, галера вже тонула серед глибоких вирів, корчів та водокрутів, а Хайме Ланістер вирішив, що боги таки мають до нього ласку. Пан Робін і його трикляті лучники мали попереду довгий мокрий шлях до Водоплину, а він до того ж позбавився незугарного дівчиська. «І хотів би — а краще б не зробив. Ще якось виплутатися з цих кайданів...»

Пан Клеос раптом здійняв галас. Хайме підняв очі й побачив Брієнну, яка пробиралася верхівкою скелі далеко попереду них, вочевидь перетнувши пішки вузьку косу землі, поки вони долали вигин річки. Вона кинулася зі скелі спритно і майже вишукано, склавши себе навпіл перед тим, як увійти у воду. Хайме навіть засоромився свого побажання, щоб вона розбила собі голівешку на камені. Пан Клеос хутко спрямував до неї скедію; на щастя, Хайме і доти ще тримав у руках весло. «Добряче загілити, щойно підпливе, і ось я вільний від неї назавжди.»

Натомість він несподівано сам для себе простягнув весло над водою. Брієнна вхопилася, і Хайме втягнув її до човна. З волосся в неї текла вода, з мокрого одягу на дні скедії надзюрюло цілу калюжу. «Мокрою вона ще бридкіша. Хто б повірив, що таке буває?»

— Клята пришелепкувата дівка, — мовив він до неї. — Якби ми втекли від тебе водою, дідька лихого ти б нас наздогнала. А тепер ще й, мабуть, чекаєш дяки?

— Твої дяки, Крулерізе, мені не треба. Я дала обітницю доправити тебе безпечно до Король-Берега.

— І маєш намір її дотримати? — Хайме подарував їй найяскравішу свою усмішку. — Оце вже диво так диво.

Кетлін І

Пан Десмонд Грел служив домові Таллі впродовж цілого життя. Коли Кетлін народилася, він був зброєносцем, коли вчилася ходити, їздити верхи і плавати — лицарем, а до дня її весілля став замковим майстром-мечником. Він бачив, як маленька Китичка князя Гостера стала молодого жінкою, пані та господинею при вельможному князеві, матір'ю короля.

«А тепер бачить, як я стала зрадницею.»

Коли її брат Едмур вирушав на бій, то поставив пана Десмонда каштеляном Водоплину. Тому саме на нього ліг обов'язок дати ради її злочинів. Щоб полегшити важкий тягар, він привів із собою батькового управителя Утерида Возняка. Двоє прибулих стояли і дивилися на неї. Пан Десмонд був опасистий, червоний обличчям, надзвичайно збентежений. Утерид стояв поважний, похмурий, кощавий та зігнутий роками. Кожен чекав, щоб говорити почав інший.

«Вони віддали життя службі мого батька, а я відплатила їм ганьбою» — стомлено подумала Кетлін.

— Ваші сини, — нарешті мовив пан Десмонд. — Нам розповів маестер Виман. Бідолахи. Жахлива біда, неймовірно жахлива. Але ж...

— Ми поділяємо ваше горе, мосьпані, — додав Утерид Возняк. — Водоплин у жалобі разом із вами, але ж...

— Напевне, звістка позбавила вас розуму, — підхопив пан Десмонд. — Це божевілля матері, божевілля з горя. Люди зрозуміють. Адже ви не знали...

— Я все знала, — твердо відповіла Кетлін. — Я розуміла, що роблю, я знала, що чиню зраду. Якщо ви не покараєте мене, люди скажуть, що ми усі разом змовилися звільнити Хайме Ланістера. Та насправді я

діяла сама, і тільки сама. І відповідатиму теж сама. Якщо треба, забийте мене у порожні кайдани Крулеріза, і я пишатимуся ними.

— У кайдани?! — вирячив очі з жаху бідолашний пан Десмонд. — Матір короля, доньку мого князя? Неможливо!

— Але, можливо, — зауважив управитель Утерид Возняк, — мосьпані погодяться на утримання у своїх покоях до повернення пана Едмура. Щоб помолитися наодинці за підло вбитих синів.

— Так, ми можемо замкнути пані у баштовій опочивальні, — ствердно кивнув пан Десмонд.

— Ліпше, якщо ваша ласка, замкніть мене у покоях батька, щоб я могла втішати мого пана у останні дні їхнього життя.

Пан Десмонд хвилинку подумав і відповів:

— Гаразд. Вам не бракуватиме ані вигод, ані чемного поводження, та вільно пересуватися замком ви віднині не зможете. Відвідуйте септ, коли забажаєте, а решту часу лишайтесь у покоях князя Гостера, доки не повернеться князь Едмур.

— Як забажаєте. — Брат її не міг зватися князем, поки дихав їхній батько, але Кетлін не стала виправляти. — Приставте варту, якщо треба. Але я даю слово, що не намагатимуся втекти.

Пан Десмонд кивнув із помітним полегшенням на обличчі від того, що гидку справу вирішено. Але сумноокий Утерид Возняк затримався ще на хвилину по тому, як пішов каштелян.

— Ви не лише вчинили прикрість, мосьпані, але вчинили її даремно. Пан Десмонд надіслав пана Робіна Ригера по втікачів, щоб повернути Крулеріза до підземелля... або привезти його голову.

Кетлін саме цього і чекала. «Хай Воїн додасть сили твоїй руці, Брієнно» — мовчки помолилася вона. Лишалось тільки чекати і сподіватися; все, що Кетлін могла зробити, вона вже зробила.

Речі її перенесли до батькової опочивальні, зайнятої майже цілком великим ліжком під навісом, у якому вона народилася. Стовпи навісу мали подобу велетенських пстругів у стрибку. Самого батька

перемістили на пів-оберту вниз сходами, щоб його смертне ложе виходило на трикутний балкон у світлиці — звідти було видно річки, які князь так любив.

Коли Кетлін увійшла, князь Гостер спочивав. Вона вийшла на балкон, поклала руку на шорсткий камінь поручнів, стояла і дивилася вдалину — далеко за те місце, де нижче від гострого кута замку прудкий Перекат зливався з тихим Червонозубом. «Якщо зі сходу з'явиться смугасте вітрило, то повертатиметься пан Робін.» Але наразі води текли порожні, без жодного суденця на блискучій поверхні. Кетлін подякувала богам та пішла досередини посидіти з батьком.

Вона не знала, чи відчував князь Гостер її присутність, чи мав із неї хоч якусь втіху. Але їй самій сидіння коло нього дарувало дешицу миру в душі. «Що б ви сказали, батьку, якби знали про мій злочин?» — питала вона подумки. — «Чи зробили б ви те, що я, коли б ми з Лізою сиділи у ворожому полоні? Або ж засудили б мене і так само назвали мій вчинок материнським божевіллям?»

У помешканні стояв сморід смерті; важкий, солодкий та гидкий, він липнув до людини і ще довго їй не полишав. Сморід нагадав їй про втрачених синів, про милого Брана та маленького Рікона, замордованих рукою Недового вихованця Теона Грейджоя. Вона досі плакала за Недом і завжди плакатиме за ним, скільки житиме, але залишитися ще й без діточок...

— Нема нічого жахливішого у світі, ніж втратити своє дитя, — тихо прошепотіла вона радше до себе, ніж до батька.

Князь Гостер розплющив очі.

— Рута, — захрипів він болючим голосом.

«Знову мене не впізнає.» Кетлін вже звикла, що батько вважає її то матір'ю, то сестрою Лізою, але про якусь Руту чула вперше.

— Тут Кетлін, — відповіла вона. — Ваша Китичка, пане батьку.

— Пробач мені... кров... благаю... ой, руто-м'ято...

Невже у житті батька була ще якась жінка? Може, замолоду він негідно повівся з якоюсь сільською дівчиною? «А чи знайшов розраду

в обіймах служниці після смерті паніматки?» Думати про таке було незвично і невтішно. Раптом їй здалося, що вона зовсім не знала власного батька.

— Хто така Рута, пане батьку? Чи не хочете ви, щоб я по неї послала, володарю? Де мені її шукати? Чи живе вона досі на світі?

Князь Гостер застогнав.

— Зла смерть. — Його рука рвучко сягнула по її долоню. — Ти матимеш інших... любих, чесно уроджених малюків...

«Інших?» — подумала Кетлін. — «Чи не забувся батько, що Неда більше нема? До кого він зараз розмовляє? До тієї Рути, до мене, до Лізи чи до матері?»

Князь закашлявся, харкнув кров'ю і стиснув їй пальці.

— ...будь гарною дружиною, і боги благословлять тебе... синами... чесно уродженими... а-а-а!

Від раптового нападу болю князь Гостер стиснув руку, вп'явся нігтями дочці у долоню і видав придушений скрик.

Швидко прибіг маестер Виман, змішав новий кухлик макового молочка, допоміг своєму господареві ковтнути трунок, і скоро князя Гостера Таллі знову зморив важкий сон.

— Панотець питали про жінку, — мовила Кет. — На ім'я Рута.

— Рута? — Маестер глипнув на неї очима, в яких не майнуло жодного знаку впізнання.

— Ви не знаєте жінки з таким ім'ям? Може, служницю чи селянку з околиць замку? Можливо, така жила тут за минулих часів?

Сама Кетлін донедавна не бувала у Водоплині багато років.

— Ні, ласкава пані, але якщо накажете, можу поспитатися. Утерид Возняк має знати напевно, чи не служила згадана особа колись у Водоплині. Рута, кажете? Простий люд полюбляє називати дочок іменами квіток та рослин; серед них зустрінеш хоч Руту, хоч Пижму, а хоч би й Шипшину.

Маестер замислився.

— Пригадую, була одна вдовиця, що часто приходила до замку і питала, чи не треба комусь приладнати нові підбори на старі черевики. Здається, її якраз кликали Рутою. Чи то пак Цикутою? Певніше зараз не скажу. Та й нема її вже багато років...

— Бешихою її звали, — відповіла Кетлін, яка ту стару добре пам'ятала.

— Справді? — Маестер набув винуватого вигляду. — Ви вже даруйте, пані Кетлін, але надовго мені лишатися не можна. Пан Десмонд наказав усім у замку розмовляти до вас тільки у межах наших обов'язків.

— То коріться його наказові.

Кетлін не могла винуватити пана Десмонда, бо сама зрадила його довіру, і тепер він, мабуть, боявся, щоб вона не вчинила якоїсь нової капості, скориставшись повагою, яка ще лишилася в чаді Водоплину до доньки їхнього князя.

«Принаймні тут я вільна від війни» — сказала вона собі, — «хоч на якусь днину».

Коли маестер пішов, вона накинулася вовняною затулою і знову вийшла на балкон. На річці миготіло сонячне сяйво, ковзало хвилями, що котилися повз замок. Кетлін затінила очі від блиску і пошукала віддалене вітрило, понад усе лякаючись його знайти. Але удалині не виднілося нічого, і це означало, що надія ще не вмерла.

Кетлін видивлялася всенький день аж до вечора, доки ноги не загуділи від довгого стояння. По обіді до замку прилетів крук, заплескав великими чорними крилами, зник усередині крукарні.

«На чорних крилах — чорнії слова» — подумала вона, згадавши, яку звістку приніс попередній птах.

Маестер Виман повернувся надвечір попоратися коло князя Таллі, а заразом приніс Кетлін невибагливу вечерю з хліба, сиру та вареної телятини з хріном.

— Я балакав з Утеридом Возняком, ласкава пані. Він цілком певний, що жодна жінка на ім'я Рута не була у Водопліні за часів його служби.

— Я бачила сьогодні крука. Чи не Хайме це знову впіймали?

«Або, збавте боги, убили.»

— Ні, ясна пані, про Крулеріза ми звісток не мали.

— Тоді що? Нова битва? Едмур у біді? Або Робб? Майте ж ласку, втамуйте страхи мого серця!

— Пані моя, мені не можна... — Виман озирнувся, наче хотів перевірити, чи самі вони у покоях. — Князь Тайвин пішов з річкового краю. Коло бродів тихо.

— То звідки ж тоді прибув крук?

— З заходу, — відповів маестер, пораючись коло постелі князя Гостера і старанно уникаючи її погляду.

— З новинами про Робба?

Він завагався, але відповів:

— Так, ласкава пані.

«Сталася якась біда.» Кетлін зрозуміла це з поведінки маестра. Він щось від неї ховав.

— Кажіть негайно. Що з Роббом? Його поранено?

«Тільки б не вбито, боги праві, тільки не кажи, що його вбито.»

— Їхню милість поранено у приступі замку Прискалок, — відповів маестер Виман, знову-таки не дивлячись у вічі, — але вони пишуть, що турбуватися нема про що, і сподіваються скоро повернутися.

— Поранено? Як саме поранено? Тяжко?

— Вони самі пишуть, що нагоди турбуватися немає.

— Мене турбує будь-яка його рана. Мого сина лікують?

— Певно, що так. Поза всяким сумнівом, його догляне маестер у Прискалку.

— Як саме його поранили?

— Пані моя, мені наказано до вас не розмовляти. Благаю вас ласкаво вибачити мені.

Зібравши свої трунки, Виман поспіхом відкланявся, і Кетлін знову лишилася з батьком. Макове молоко зробило свою справу, князь Гостер поринув у тяжкий хворобливий сон. З кутика відкритого рота витікав тоненький струмочок слини, від нього мокріла подушка. Кетлін узяла пляну хустку і легенько прибрала слину. Від доторку князь Гостер застогнав.

— Пробач мені, — мовив він так тихо, що Кетлін ледве розчула слова. — Рута... кров... ця кров... боги, будьте ласкаві...

Слова батька збентежили її так, що й не сказати. Але втямити у них бодай щось вона не зуміла. «До чого тут кров?» — губилася Кетлін. — «Чому кров така важлива? Хто була та жінка, пане батьку, і за віщо ви мусите благати її вибачення?»

Тієї ночі вона спала неспокійно, уривками. Її переслідували невиразні видіння її дітей, втрачених та мертвих. Піднялася вона ще вдосвіта, чуючи у вухах слова батька. «Любих, чесно уроджених малюків... навіщо він таке казав? Хіба що... чи не міг батько нарядити байстрюка від тієї Рути?» Ні, Кетлін не могла у таке повірити. Про Едмура — залюбки; її б не здивувало, якби на світі знайшлося з десяток Едмурових тілесних нащадків. Але князь Гостер, її батько... ні, цього ніяк не могло статися.

«Але ж рута — то ще й квітка. Чи не міг він називати цим прізвиськом Лізу — як от мене кликав Китичкою?» Князь Гостер зараз часто плутав її з сестрою. «Матимеш інших» — сказав він. — «Любих, чесно уроджених малюків.» Ліза викидала ненароджених дітей п'ять разів — двічі у Соколиному Гнізді, двічі у Король-Березі... але ж не у Водоплині, де її міг утішити князь Гостер. «Ні, такого не було, якщо тільки... якщо тоді, першого разу, вона не була важка дитям...»

Вони з сестрою вийшли заміж одного і того самого дня. Щойно спізнані ними чоловіки одразу вирушили у дорогу — воювати за Роберта, поки молодими дружинами опікувався батько обох дівчат.

Трохи пізніше місячна кров не прийшла до обох жінок у їхній звичний час, і Ліза не могла спинитися — все торохтіла про синів, яких вони вже напевне носили у собі.

— Твій син буде спадкоємцем Зимосічі, а мій — Соколиного Гнізда. І обоє будуть кращими друзями у світі, от як твій Нед із князем Робертом. Вони будуть братами у перших, але ближчі за рідних братів — я це знаю, я серцем чую!

«Яка ж вона тоді була жвава та щаслива.»

Але скоро до Лізи повернулася місячна кров, а з нею зникла всяка радість і втіха. Тоді Кетлін гадала, що в Лізи просто сталася недовга затримка. Та якщо вона справді була тяжка дитиною...

Кетлін пригадала, як уперше дала сестрі потримати Робба — малого, червонопикого, верескливого, але вже сильного і повного життя. Щойно Кетлін поклала хлопчика на руки сестри, як обличчя Лізи розпливлося потоками сліз. Вона хутко пхнула дитину назад до рук Кетлін і втекла світ за очі.

«Якщо вона вже втрачала дитину, то батькові слова стають зрозумілі. А з ними і ще багато чого іншого...» Шлюб Лізи з князем Арином був облаштований поспіхом. Джон навіть тоді вже був вельми немолодий — старший за їхнього батька. «Старий удівець без жодного спадкоємця.» Перші дві його дружини не лишили йому дітей, сина його рідного брата вбили разом із Брандоном Старком у Король-Березі, а відважний брат у перших загинув лицарською смертю в Битві Дзвонів. Щоб дім Арин не дійшов кінця, князь Джон мусив узяти молоду дружину... «молоду й напевне плідну».

Кетлін підвелася, вдягла халата, зійшла сходами до темної світлиці й стала над батьком. Її наповнило відчуття безпорадного жаху.

— Пане батьку, я знаю, що ви зробили.

Тепер вона вже не була юною чистою нареченою з головою, повною солодких мрій. Невинна дівчина перетворилася на вдовицю, зрадницю, невігшну матір, яка без міри спізнала усі підлоти цього світу.

— Ви примусили його її узяти, — прошепотіла вона. — Шлюб із Лізою був тією ціною, яку Джон Арин мусив заплатити за мечі та списи дому Таллі.

Хто б тоді дивувався, яким нещасливим виявився цей шлюб. Арини завжди були погордливі, не терпіли найменших образ своєї честі. Князь Джон, звісно, одружився з Лізою, щоб міцно пов'язати дім Таллі з бунтівним шляхетством держави, а разом щоб виродити собі сина та спадкоємця. Але не зміг покохати жінку, що прийшла до нього у ліжко запламованою і проти власної волі. Певно ж, він був до неї добрий і обов'язку свого не забував. Проте Ліза прагнула не обов'язку, а тепла.

Наступного дня, щойно поснідавши, Кетлін попрохала перо та папір і узялася писати листа до сестри у Долину Арин. Вона повідала їй про Брана та Рікона, тяжко потерпаючи від боротьби з власними думками. Але головне писала про батька.

«Пан батько тільки й думають про завдані тобі образи, бо часу їм лишилося вже небагато. Маєстер Виман каже, що не сміє робити макове молоко міцнішим. Час уже батькові скласти списа зі щитом і спізнати вічний спокій. Але вони борються, зціпивши зуби, і не хочуть здаватися. А все заради тебе — така моя думка. Їм потрібне твоє пробачення. Я знаю, що з-за війни шлях від Соколиного Гнізда до Водоплину став небезпечний, але, певно ж, міцний загін лицарів — хай у сотню списів, хай навіть у тисячу — вберіг би тебе і за Місячною Брамою. Якщо ж ти все-таки не зможеш приїхати, то хоча б напиши кілька слів любові, з якими батько могли б спокійно померти і здобути мир своїй душі. Напиши, що забажаєш, а я прочитаю їм, аби полегшити прощання з цим світом.»

Відклавши перо і спитавши воску для печаток, Кетлін одразу ж відчула, що цього листа замало, та й відсилати його вже запізно. Маєстер Виман вважав, що князь Гостер не проживе аж стільки, щоб крук устиг досягти Соколиного Гнізда і повернутися назад. «Утім, скільки разів він казав те саме раніше...» Чоловіки роду Таллі так легко не здавалися, хай який ворог дивився їм у лице.

Довіривши пергамен клопотам маестра, Кетлін пішла до септу і запалила свічку до Вишнього Батька задля кращої долі для її власного, другу — до Стариці, яка випустила у світ першого крука, коли визирнула за двері смерті, а третю — до Матері, за Лізу та усіх втрачених нею дітей.

Пізнішої години того самого дня вона сиділа коло князя Гостера з книжкою і перечитувала один і той самий уривок вже безліч разів, як раптом почула гучні голоси та дзвінки сурми. «Пан Робін» — негайно подумала Кетлін і болісно зіщулилася. Але коли вона вийшла на балкон, то на річках не побачила нічого, зате розчула гамір десь у замку: іржання багатьох коней, брязкання зброї та обладунків, привітні вигуки. Кетлін прожогом видерлася звивистими сходами на дах вежі, говорячи до себе: «Адже пан Десмонд не заборонив мені ходити дахом».

Гамір долинав з дальнього краю замку, від його головної брами. Перед решіткою, яку підіймали зі смиком та скреготом, стояла невеличка купка вершників, а далі у полях — ще кілька сотень кінного війська. Дмухнув вітер, розгорнув прапори, і вона затремтіла від полегшення, побачивши знак Водоплину — пструга у стрибку. «Едмур повернувся.»

Минуло дві години, перш ніж він завважив за потрібне до неї з'явитися. До того часу всенький замок уже радісно галасував: то чоловіки пригортали до грудей жінок і дітей, яких лишили позаду перед походом. З крукарні знялося у небо троє круків, збурюючи повітря чорними крилами. Кетлін дивилася на них з батькового балкону. Вона вимила волосся, змінила одяг, приготувалася слухати братові докори... і тяжко переживала години чекання.

Коли нарешті Кетлін почула гамір за дверима, то сіла і склала руки на колінах. Едмурові чоботи, поножі та вапенрок були вкриті висхлим червонястим брудом, та й загалом з погляду на брата не скидалося, що він повертається з перемогою. Схудлий і знесилений, він мав бліді щоки, розкошлану бороду та хворобливо блискучі очі.

— Едмуре, — мовила схвильована Кетлін, — ти якийсь на вид нездоровий. Що сталося? Невже Ланістери врешті-решт перетнули

нашу річку?

— Я їх відкинув. Самого князя Тайвина, Грегора Клегана, Аддама Марбранда... Усіх погнав геть. Але Станіс...

Едмурові скривило обличчя.

— Станіс? Що таке зі Станісом?

— Він програв битву за Король-Берег, — похнюпився Едмур. — Його кораблі спалено, військо розбите ущент.

Перемога Ланістерів — то була злісна новина, та Кетлін все ж не могла повною мірою поділити братового розпачу. Їй досі ночами ввижались жахіття про тінь, яка на її очах ковзнула через намет Ренлі, та потік крові крізь сталевий комір обладунку.

— Станіс нам не кращий друг, ніж князь Тайвин.

— Ти не розумієш. За Джофрі став Вирій. А разом і Дорн. Тобто увесь південь, скільки його є. — Його вуста міцно стиснулися. — А ти тут раптом вирішила випустити Крулеріза. Не маючи на те жодного права.

— Я мала право матері.

Голос її був рівний та спокійний, хоча звістка про Вирій завдавала руйнівного удару по надіях Робба. Та зараз вона й думати про те не могла.

— Жодного права, — повторив Едмур. — Він був бранець Робба, бранець твого короля! А мені Робб доручив берегти його.

— Брієнна його вбереже. Вона присягнулася на мечі.

— Оте бабисько? Ти при своєму розумі?

— Вона відвезе Хайме до Король-Берега і безпечно поверне до нас Ар'ю та Сансу.

— Серсея ніколи їх не віддасть.

— Серсея не віддасть. Але віддасть Тиріон. Він дав слово перед усім двором. А Крулеріз додав ще й своє.

— Слово Хайме нічогісінько не варте. Що ж до Біса, то його, кажуть, у битві вдарили сокирою по голові. Твоя Брієнна ще й Король-Берега не дістанеться, як він уже лежатиме в могилі. А ще хтозна, чи дістанеться.

— В могилі?!

«Невже боги справді бувають такі безжальні?» Вона примусила Хайме клястися трохи не сто разів, але ж надії свої поклала на обіцянку його брата.

Едмур, утім, лишився глухий до її розпачу.

— Хайме довірили мені — отже, саме я мушу його повернути. Я вислав круків...

— Круків до кого? Скількох?

— Трьох, — відповів він, — аби лист напевне знайшов князя Болтона. Всі шляхи з Водоплину до Король-Берега — хоч річкою, хоч суходолом — біжать недалеко від Гаренголу. Утікачі його не проминуть.

— Гаренголу, кажеш.

Від самого слова у покоях, здавалося, запанував морок. Стисненим від жаху голосом вона спитала:

— Едмуре, ти хоч тямиш, що накоїв?

— Не бійся, про тебе я змовчав. Я написав, що Хайме утік, і запропонував тисячу драконів за його повернення.

«Дедалі гірше» — майнула в Кетлін відчайдушна думка. — «Мій брат — бовдур.» На очі накопилися непрохані сльози.

— Якщо це була втеча, — придушено мовила вона, — а не обмін бранцями, то з якого дива Ланістерам віддавати моїх доньок Брієнні?

— До цього не дійде. Крулеріза повернуть до нас, я вжив усіх заходів.

— Ти вжив усіх заходів, щоб я ніколи не побачила моїх донечок. Брієнна ще могла б довести його живим до Король-Берега... якби на

нього не полювали усі навколо! Але зараз...

Кетлін не змогла говорити далі.

— Вийди геть, Едмуре. Залиш мене.

Вона не мала влади наказувати братові, а надто в замку, який скоро належатиме йому. Але голос її не дозволяв суперечок.

— Залиш мене з паном батьком та моїм горем. Я не маю чого тобі сказати. Вийди геть. Іди!

Вона бажала лягти долілиць, заплющити очі й заснути. І молилася, щоб їй нічого не наснилося.

Ар'я І

Небо вгорі було чорне, мов залишені позаду мури Гаренголу. Дош падав тихо, але безупинно, стікав струмками по обличчях, приглушував стукіт кінських копит. Вони їхали на північ, геть від озера, селянським шляхом, глибокі колії якого звивалися поміж сплюндрованих ланів, серед лісу, через численні струмки. Очолила похід Ар'я; вона п'ятами спонукала вкрадену коняку мчати прудкою необачною ристю і стишила крок аж серед безпеки лісової гущавини. Мантулик і Гендрі поспішали слідом у міру своїх сил та умінь. Деся далеко вили вовки, позаду чувся важкий подих Мантулика. Ніхто не казав ані слова. Час від часу Ар'я кидала погляд за плече — перевірити, чи не занадто відстали двоє хлопців, і чи не переслідують утікачів люди з замку.

Вона знала напевно, що погоня буде. Адже вона вкрала трьох коней зі стайні, мапу та кинджала зі світлиці самого Руза Болтона, вбила вартового при потерні — перетнула горлянку, коли той нахилився по стерту залізну монету, отриману в дарунок від Якена Ха-Гара. Хтось же має знайти вартового в калюжі його власної крові. А тоді гвалт здійсниться аж до неба. Розбудять князя Болтона, почнуть обшукувати всенький Гаренгол від горища до підвалу, а там уже недовго виявити втрату мапи з кинджалом, кількох мечів зі зброярні, дешиці хліба та сиру з кухні... а ще кухарчука, ковальчука і чашниці на ймення Нім... або Куна, або Арік — залежно, кого питати.

Пан князь на Жахокромі, певно ж, не поїдуть за ними власною вельможною особою. Руз Болтон лишиться у ліжку, його бліду і глевку, мов тісто, плоть густо обсядуть п'явки, і він віддаватиме накази своїм людям зловісним тихим шепотом. На лови, напевне, виїде його посіпака Вальтон, якого усі кличуть Сталевий Шкарбан з-за поножів, котрі він ніколи не знімає з довжелезних ніг. Або ж слинявий Варго Хап зі своїми горлорізами, що полюбляють себе звати «Хвацькими Компанійцями». Люди, втім, частіше кликали їх Кровоблазнями (хоча ніколи — у обличчя), а ще Відступниками, бо пан Варго мав звичку відтинати ступні, а разом і долоні тим, хто викличе його невдоволення.

«Якщо нас упіймають, то Хап відріже нам ноги й руки» — подумала Ар'я, — «а потім Руз Болтон нас оббілує». Вона й досі, наче малий джура, мала на собі жупанчика, де на грудях проти серця був нашитий знак князя Болтона — оббілована людина Жахокрому.

Щоразу, як Ар'я оберталася, вона з острахом чекала побачити сяйво річки смолоскипів, що виливається з віддаленої брами Гаренголу або хвилюється нагорі його велетенських мурів. Але не бачила нічого: Гаренгол спав собі, а тоді й зовсім пропав у темряві, сховався за деревами.

Коли вони перетнули перший струмок, Ар'я відвернула коня убік і провела усіх геть від дороги звивистим річищем десь із пів-версти, а потім видерлася на кам'янистий берег, сподіваючись збити мисливців зі сліду, якщо вони ведуть із собою хортів. Адже на дорозі лишатися не можна. «Дорога — це смерть» — сказала вона собі. — «На будь-якій дорозі на нас чатує загибель.»

Гендрі та Мантулик не піддавали сумніву її накази. Зрештою, це вона мала при собі мапу. Мантулик ще й боявся Ар'ї майже так само, як можливої погоні, бо бачив, як вона вбила стражника. «Хай боїться, воно на краще» — мовчки міркувала Ар'я. — «Тоді робитиме, що я скажу, а не різні дурниці.»

Ар'я розуміла, що й сама мусила б відчувати трохи більше страху. Тільки подумати: десятирічне худе дівчисько на вкраденій коняці, попереду — темний ліс, позаду — люди, що радо відріжуть їй ноги.

Але чомусь вона почувалася у лісі певніше, ніж у Гаренголі. Дощ змив кров вартового з її пальців, за спиною висів меч, у темряві блукали сірими кощавими тінями вовки, і Ар'я Старк зовсім забула про страх. Про себе вона шепотіла: «Страх ріже глибше, ніж меч» — слова, яких її навчив Сиріо Форель. А ще слова Якена: «валар моргуліс».

Дощ припинився, тоді почався знову, а тоді ще раз припинився і почався. Але кобеняки на них були добрі, не пропускали ані краплі води. Ар'я примушувала хлопців рухатися повільним, але сталим кроком: під деревами було надто темно, щоб їхати швидше, жоден із двох не умів як слід сидіти у сідлі, а м'яка нерівна земля ще й підсовувала під ноги приховані корені та камені. Вони перетнули ще одну дорогу з глибокими коліями, заповненими дощовою водою, але Ар'я на ній навіть не зупинилася. Вона вела маленький загін угору та вниз вервечкою пагорбів, крізь кущі ожини та шипшини, крізь плутанину підліску, низом вузьких байраків, де їх хльоскали по обличчях важкі гілки з мокрим листям.

Одного разу Гендрікова кобила втратила рівновагу на слизкій грязюці, важко ляпнулася на круп і викинула його з сідла. На щастя, ані вершникові, ані кобилі нічого не зробилося. Гендрі начепив свою вперту мармизу і знову заліз верхи. Невдовзі вони натрапили на трьох вовків, які жерли мертве оленя. Коли Мантуликів кінь унюхав вовчий запах, то сахнувся і кинувся навітіч. Двоє з вовків теж утекли, але третій підняв голову, вишкірився і загарчав, готовий захищати здобич.

— Ану назад, — мовила Ар'я до Гендрі. — Поволі, не дратуй його.

Вони потроху відвели коней убік, де вовка з його обідом вже не було видно, і тільки тоді Ар'я розвернулася та помчала по Мантулика, який тим часом летів лісом і відчайдушно чіплявся за сідло.

Пізніше вони проминули спалене село, обережно пробралися між чорних халуп, мимо кісток десятку мерців, що висіли на рядку яблунь. Мантулик побачив їх і почав молитися тоненьким шепітком про милість Матері. Молитву він повторював знову і знову, мов йому заціпило. Ар'я зиркнула вгору на позбавлені плоті кістки у мокрій гнилій одежі та мовчки проказала свою. «Пан Грегор» — так починалася її молитва, а потім: «Дунсен, Полівер, Любчик Раф.

Лоскотун і Хорт. Пан Ілин, пан Мерин, король Джофрі, королева Серсея». Молитву вона скінчила словами «валар моргуліс», торкнулася Якенової монети під пасом, а тоді сягнула по яблуко, що висіло між мертвих селян. Воно було борошнисте, перезріле, але Ар'я з'їла його до останнього хробака.

Той ранок якось обійшовся без світанку. Небо навколо повільно посвітлішало, та сонце на ньому не з'явилося, лише чорне тло перетворилося на сіре, і у світ боязко повернулися бляклі кольори. Смереки стояли тьмяно-зелені, листяні дерева — у червоних та тьмяно-золотавих шатах, що починали вже сходити на брунатне. Втікачі зупинилися рівно настільки, щоб напоїти коней та швидко проковтнути холодний сніданок. Вони розірвали на шматки хлібину, вкрадену Мантуликом з кухні, та передали один одному кілька клинців твердого жовтого сиру.

— Ти хоч знаєш, куди нас несе? — запитав її Гендрі.

— На північ, — відповіла Ар'я.

Мантулик роззирнувся навколо з сумнівами на обличчі.

— На північ — це куди?

Ар'я вказала шматком сиру.

— Туди.

— Та ж сонця нема. Як ти знаєш?

— З моху. Бачив, як він росте лише на одному боці дерева? Отам південь.

— А чого нам шукати на півночі? — наполягав Гендрі.

— Тризуб. — Ар'я розгорнула вкрадену мапу і показала. — Осьде, бачите? Щойно дістанемося Тризуба, підемо вгору течією і прийдемо до Водоплину. Ось він.

Вона провела доріжку пальцем.

— Дотуди шлях неблизький, але якщо іти вздовж річки, то не заблукаємо.

Мантулик блимнув на мапу.

— А де тут Водоплин?

Водоплин був зображений як маленька башта у розгалуженні між двома хвилястими синіми рисками річок: Перекату і Червонозубу.

— Осьде. — Вона торкнулася пальцем мапи. — Тут так і написано: Водоплин.

— Ти вмієш читати по-писаному?! — вирячився Мантулик так, ніби Ар'я зізналася, що вміє ходити водою, яко посуху.

Вона кивнула.

— У Водоплині нам буде безпечно.

— Чого б це?

«Бо Водоплин належить моєму дідові, а ще там сидить мій брат Робб» — хотіла була відповісти вона, та натомість вкусила губу і згорнула мапу.

— Буде, і все. Аби лишень дістатися туди.

Ар'я перша скочила у сідло. Вона почувалася недобре, ховаючи правду від Мантулика, та все ж не могла довірити йому свою таємницю. Гендрі вже її знав, але ж він був інший — він мав свою власну таємницю, хоча, схоже, і сам не здогадувався, яку.

Того дня Ар'я прискорила їхнє пересування: змусила гнати коней ристю, скільки можливо, а інколи навіть чвалом, коли бачила попереду рівнину або поле. Втім, таке траплялося дедалі рідше. Земля тут здіймалася пагорбами — не надто високими і не надто крутими, зате нескінченними. Скоро вони втомилися без кінця-краю то видиратися нагору, то спускатися додолу, і потроху пристосувалися рухатися самою лише низиною — вздовж річищ струмків, плутаниною мілких, порослих лісом урочищ, де гілки нависали над головою щільним дахом.

Час від часу Ар'я кидала Мантулика та Гендрі на шляху і поверталася назад, щоб сплутати сліди, а сама тим часом дослухалася до найменших ознак погоні. «Надто повільно» — думала вона про

себе, жуючи губу, — «ми сунемо надто повільно, так нас напевне упіймають». Одного разу з верхівки гребеня вона помітила, як потічок під нею в долині перетинають якісь темні постаті, й на пів-удару серця злякалася, що то надіслані Рузом Болтоном вершники. Але придивившись, Ар'я зрозуміла, що то лише зграя вовків, а тоді склала долоні навколо рота і завилала до них:

— Га-у-у-у-у-у-у-у-у-у, га-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у!

Коли найбільший з вовків підняв голову і завив у відповідь, Ар'я збуджено затремтіла.

Пополудні Мантулик почав жалітися: казав, що дупу йому набило болячками, що сідло натерло між ніг, а ще він хоче спати.

— Стомився я дуже! Ось зараз упаду з коня.

Ар'я зиркнула на Гендрі.

— Як гадаєш, коли він звалиться з сідла, хто знайде його першим: вовки чи Блазні?

— Вовки, — твердо відказав Гендрі. — Вони мають кращий нюх.

Мантулик відкрив рота і знову закрив. З коня він зрештою так і не впав. Трохи згодом почався дощ, а сонце доти не показало й промінчика. Холоднішало; між соснами та над голими випаленими нивами розповзався блідий туман.

Гендрі почувався не надто краще за Мантулика, та упертість не дозволяла йому жалітися. Незграбно скособочившись у сідлі, він визирав з-під кошлатої шапки чорного волосся звичайним своїм похмуро-рішучим поглядом. Але Ар'я добре бачила, що вершник з нього ніякий. «А мала б зрозуміти раніше» — сказала вона собі. Сама Ар'я ганяла верхи, скільки себе пам'ятала — спершу на малих муциках, потім на справжніх великих конях. Але ж Гендрі та Мантулик народилися у місті, де простий люд ходив пішки. Йорен дав їм, на чому їхати, коли забирав з Король-Берега, проте сидіти на віслиюку і трусити королівським гостинцем позаду воза — то одна річ, а гнати мисливського коня крізь дикі хащі та спалені ниви — геть інша.

Ар'я розуміла, що на самоті утєкла б і швидше, і далі, ніж вони утрєох, але кинути хлопців не могла. То ж була її згряя, її друзі — єдині живі друзі, що їй лишилися. Якби не вона, обєє зараз сиділи б у Гарєнголі: Гендрі пїтнів би при горнилі у кузнї, а Мантулик при печі у кухні. «Якщо Кровоблазнї нас упїймають, я їм скажу, що є дочкою Неда Старка і сестрою Короля-на-Пївночі. Накажу їм відвезти мене до брата і не чинити шкоди анї Мантуликовї, анї Гендрі.» Щоправда, вони можуть не повірити. А якби й повірили... Князь Болтон був значковий пан і присяжний слуга її брата, протє вона все одно його боялася. «Я не дозволю їм нас схопити» — присягнулася вона мовчки, сягнула за плече і торкнулася руків'я меча, що його Гендрі вкрав для неї з кузнї. — «Не дозволю!»

Пїзніше удєнь вони вигулькнули з-під дерев і опинилися на березї рїчки. Мантулик затюгував із захвату.

— Це ж Тризуб! Тепер лишилося тїльки йти угору течїєю, як ти казала. Ми майже на мїсці!

Ар'я вкусила губу.

— Нї, цє не може бути Тризуб.

Рїчка набухла від дощів, але не сягала і тридцяти стоп від берега до берега. Тризуб, на її спогад, мусив розливатися значно ширше.

— Замала вона для Тризуба, — мовила Ар'я до хлопців, — та й проїхали ми не досить.

— Де ж не досить! — наполягав Мантулик. — Ми їхали всєнький дєнь, і навїть не спинялися. Ми вже ген як далеко від замку!

— Дай-но подивитися на мапу, — мовив Гендрі.

Ар'я злізла з сїдла, вийняла мапу та розгорнула її. Дощ стукотів по вичинєній овечїй шкїрі, стїкав струмочками.

— Зараз ми дєсь тут, — вказала вона пальцем, а хлопці дивилися з-за її плеча.

— Але ж, — писнув Мантулик, — цє зовсїм поруч із Гарєнголом! Ти його трохи пальцем не зачєпила! А ми ж їхали цїлий дєнь!

— До Тризуба ще безліч верст шляху, — відповіла Ар'я. — Ми подолаємо їх за кілька днів. А це якась інша річка. Може, оця.

Вона вказала на одну з тонших синіх рисок, намальованих укладачем мапи і підписаних дрібненькими літерами.

— Оце Даррі, Зеленьянка, Дівичка... а ось дивіться, Вербичка — може, це вона і є.

Мантулик перевів очі з rischi на річку.

— А на вигляд наче більша.

Гендрі хмуро кривився, дивлячись на мапу.

— Оця, яку ти показуєш, впадає у ту іншу. Бачиш?

— Вербиця, — прочитала Ар'я.

— Хай Вербиця. А Вербиця тече до Тризуба. Ми можемо піти однією і дістатися другої, але вниз течією, не вгору. Хіба якщо ця річка — не Вербичка, а ота інша, що отут...

— Рясичний Бурчак, — прочитала Ар'я.

— Ця завертає і тече до озера, назад до Гаренголу. — Він показав пальцем.

Мантулик вирячив побілілі очі.

— Ні! Там нас точно вб'ють!

— Мусимо знати допевне, яка це річка, — оголосив Гендрі найупертішим голосом, на який був спроможний. — Бо куди ж його пхатися, не знаючи?

— Мусимо-то мусимо, але ж дізнатися годі. — На мапі сині rischi були підписані, та ніхто не потурбувався написати назву на самому березі річки. — Тому не підемо ані вгору течією, ані униз, а перетнемо її та підемо на північ, як ішли.

— А коні вміють плавати? — спитав Мантулик. — На вигляд вона глибока, Аріку. Що як там є змії?

— Ти певна, що ми досі йдемо на північ? — спитав Гендрі. — Стільки пагорбів... а раптом ми десь не там звернули?

— Онде ж мох на деревах!

У відповідь Гендрі вказав на найближче дерево.

— Те дерево має мох із трьох боків. А на тому його взагалі немає. Може, ми заблукали і ходимо колом.

— Може, й так, — відказала Ар'я, — та я все одно піду через річку. А ви можете або лишатися, або іти за мною.

Вона знову залізла у сідло, не зважаючи на хлопців. Якщо не хочуть їхати з нею, хай самі шукають собі Водоплин. Та напевне, швидше їх знайдуть Кровоблазні.

Ар'я мусила проїхати трохи не версту вздовж берега, доки розшукала місце, де на її погляд переправа мала бути безпечна. Та навіть тоді кобила неохоче пішла у воду. Бурі брудні води річки з невідомою назвою текли швидко, а посередині сягали коняці вище черева. Ар'їни чоботи набрали води, але вона вперто хвицяла п'ятами кінські боки і зрештою видерлася на дальній берег. Позаду вона почула сплеск і занепокоєне іржання. «Таки рушили слідом. Добре.» Ар'я обернулася подивитися, як хлопці перебираються через воду і виникають змокрілі поруч із нею.

— Це не Тризуб, — мовила вона до них. — Кажу вам — не Тризуб.

Наступна річка була мілкіша, і подолали вони її легше. То теж був не Тризуб, і ніхто вже не опирався її наказові переправлятися.

Коли вони спинилися знову дати відпочинок коням і з'їсти ще трохи хліба та сиру, вже густішали сутінки.

— Мені холодно та вогко, — жалівся Мантулик. — Ми вже бозна-де від Гаренголу. Могли б скласти багаття і...

— Ні! — разом, як один, вигукнули Ар'я та Гендрі.

Мантулик аж заскиглив, а Ар'я кинула на Гендрі погляд спідлоба. «Проказує разом зі мною, як колись Джон у Зимосічі.» З усіх своїх братів найбільше вона сумувала за Джоном Сніговієм.

— Можна хоча б поспати трохи? — заблагав Мантулик. — Я страшенно стомився, Аріку, і дупу аж вогнем пече. Напевне, болячок

понатирав.

— Матимеш гірші болячки, як тебе схоплять, — відповіла вона. — Треба рушати далі. Треба, і все.

— Але ж темно! Навіть місяця не видно!

— Лізь на коняку, не базікай.

Трусячи уперед повільним кроком у тьмяному світлі дня, що потроху згасав, Ар'я відчула, як і на неї важким тягарем навалилася втома. Спати їй хотілося не менше, ніж Мантуликові, але ж спинятися було небезпечно. Якщо заснеш, то потім розплющиш очі й побачиш над собою Варго Хапа, а з ним Пелеха-блязня, Вірного Урзвика, Роржа, Гризла, септона Юта і всіх інших його почвар.

Але за якусь годину рух коняки заколисав Ар'ю, наче немовля у люльці; очі в неї почали злипатися. Вона була навіть дозволила їм заплющитися, але відразу розчахнула знову. «Не можна спати!» — заволатала вона подумки на себе. — «Не можна, не можна!» Ар'я грубо продерла очі кісточками пальців, аби трохи підбадьоритися, міцніше ухопила повід і вдарила кобилу п'ятами, пустивши у легкий чвал. Але довго не витримала — ані вона, ані коняка. За якусь хвилину вони повернулися до повільного кроку, а ще трохи згодом очі знову склеїлися і цього разу розплющуватися вже не бажали.

Очунявши, Ар'я побачила, що кобила щипає купку трави, а Гендрі трусить її за руку.

— Ти заснула! — мовив він, зустрівши її погляд.

— Та я лише дала спочинок очам!

— Довгенький вийшов спочинок. Твоя коняка спершу ходила колом, потім спинилася, і я аж тоді допетрав, що ти спиш. Мантуликові гірше повелося — його вибила з сідла гілка. Чула б ти, як він верещав! Але тебе навіть те не розбудило. Годі вже мучитися — час тобі спинитися і поспати як слід.

— Я можу їхати далі незгірш тебе! — Проказавши це, Ар'я позіхнула так, що трохи рота не роздерла.

— Брешеш, — відповів Гендрі. — Їдь собі далі, якщо розуму катма. А я спинюся тут. Перебуду першу варту. Та годі упиратися! Лягай спати.

— А Мантулик?

Гендрі тицьнув пальцем. Мантулик згорнувся під кобеняком на купі вогкого листа і тихенько хропів. У кулаку він тримав клинець сиру, вкушений хіба що раз чи два.

Ар'я зрозуміла, що сперечатися марно — Гендрі таки мав рацію. «Адже і Кровоблазням треба спати» — мовила вона до себе, сподіваючись не помилитися. Від утоми вона навіть із сідла злазила повільно та незграбно, але все ж не забулася стриножити коняку, перш ніж розташуватися під буковим деревом. Земля була волога і тверда; Ар'я спитала себе, скільки їй ще судилося не бачити пристойної ночівлі у ліжку, після гарячої вечері біля комина. Останнє, що вона зробила перед тим, як заплющити очі — вийняла меч з піхв і поклала поруч.

— Пан Грегор, — прошепотіла вона, позіхаючи. — Дунсен, Полівер, Любчик Раф. Лоскотун і... Лоскотун... Хорт...

Сон її виявився страшним і кривавим. У ньому були Кровоблазні, аж четверо з них: блідий лисенієць, чорний брутальний ібенійський сокирник, помережаний шрамами дотракійський конятник на ймення Ігто та дорнієць, імені якого вона не знала і не взнала. Вони вперто сунули крізь дощ у скрипучих від іржі кольчугах і мокрій шкірі, брязкаючи мечами та сокирами при сідлах. Раптом на диво ясно і чітко, як буває уві сні, Ар'я зрозуміла, що Блазні дарма вважають її з хлопцями здобиччю, а себе — мисливцями. Насправді це вони — здобич. А вона — мисливець.

Уві сні Ар'я була не малим дівчиськом, а величезною могутньою вовчицею. Коли вона виникла з-під дерев перед вершниками, вишкірила зуби і низько, переливчасто загарчала, то відчула сморід переляку відразу і людей, і коней. Коняка лисенійця стала дибки і заіржала від жаху, інші заволали один до одного своїм чоловічим гавкотом, але не встигли й пальцем ворухнути, як із темряви, з-під

дощу на них ринули інші вовки — ціла згряя кощавих, мокрих, мовчазних створінь.

Бійка була коротка і кривава. Волохатий помер, коли витягав сокиру з зашморгу, чорнявий — коли накладав стрілу на тятиву, а блідий з Лису спробував утекти, проте брати і сестри загнали його, примусили крутитися туди й сюди, накинулися з усіх боків, учепилися в ноги коняці та миттю вирвали горлянку вершникові, щойно той гепнувся на землю.

Зчинити опір спромігся самий лише чолов'яга з дзвіночками у косах. Його кінь хвицьнув копитом одну з сестер у голову, а ще одного брата вершник розрубав трохи не навпіл кривим сріблястим пазуром, теленькнувши наостанок довгим волоссям.

Розлючена, вона стрибнула йому на спину і вибила з сідла обличчям у землю. Поки вони падали разом, вона вчепилася йому зубами у плече, прокусила вичинену шкіру, вовну та м'яку плоть. Опинившись на землі, одним рвучким, відчайдушним помахом голови вона відірвала йому руку від тулуба і знавісніло замахала нею туди-сюди, розкидаючи теплі червоні краплі поміж холодного темного дощу.

Тиріон I

Тиріон прокинувся від скреготу старих залізних завіс на дверях.

— Хто? — захрипів він.

Гаразд, хоч голос повернувся — нехай хрипкий та грубий. Лихоманка ще не минула, відчуття часу геть зникло. Скільки він спав цього разу? Клята неміч — навіть поворухнутися не дає.

— Хто? — знову покликав він, цього разу гучніше.

Крізь відчинені двері падало світло від смолоскипа, та всередині покою єдиним його джерелом був недогарок свічки коло ліжка. Побачивши рухому тінь, Тиріон затремтів. Тут, у Маєгоровому Острозі, вся челядь брала платню від королеви. Кожен гість міг виявитися Серсеїним посіпакою, що прийшов скінчити справу, розпочату паном Мандоном.

А тоді у світлі з'явився чоловігя, ретельно роздивився бліде обличчя карлика і реготнув.

— Ти ба! Чи голитися не навчився, щоб отак різатися?

Тиріонові пальці намацали великого рубця від ока до щелепи поперек решток носа. Напухла плоть досі саднила, а на дотик була тепла.

— То голій трапився криворукий — і не доголив, і не дорізав.

Чорне, як вугілля, волосся Брона було чисто вимите й зачесане назад, відкриваючи суворі, наче різьблені, риси обличчя. На собі він мав високі чоботи м'якої, добре вичиненої шкіри, широкий черес зі срібними нютами, делію блілого зеленого шовку. На темно-сірому штофі жупана ядучо-зеленою ниткою навскіс через груди було вигаптувано палаючого ланцюга.

— Де тебе лихо носило? — спитав Тиріон вимогливо. — Я по тебе посилав... мабуть, зо два тижні тому.

— Радше кажучи, днів зо чотири, — відповів сердюк, — і я двічі приходив, але ти валявся, мов труп, і геть нічого у світі не чув.

— Та ні, я ще не труп. Хоча сестричка, май певність, доклала всіх зусиль, аби я ним став.

Мабуть, Тиріонові варто було тримати язика на припоні. Та він не зважав. Серце йому віщувало, що пан Мандон Мур зазіхав на його життя не з власної волі, а з наказу Серсеї.

— Що це в тебе за бридота на грудях?

Брон весело вишкірився.

— Це мій лицарський знак. Ланцюг, охоплений полум'ям, ясно-зелений, проти поля сірого диму. Волею твого вельможного батька я тепер пан Брон, лицар Чорноводи. Диви мені, не забувай.

Тиріон ухопився руками за перину і підповз догори на кілька вершків, щоб спертися на подушки.

— А ти сам часом не забув, що то я, не хто інший, обіцяв тобі лицарство?

Йому зовсім не сподобалося оте «волею твого вельможного батька». Схоже, князь Тайвин часу не гаяв. Викинувши сина геть із Башти Правиці й забравши її собі, він надіслав усім очевидне послання. А давши ради Башті, взявся за людей.

— Я втратив половину носа, а ти отримав лицарське звання. Ті кляті шахраї, яких люди звать богами, геть знахабніли, — показав Тиріон, гірко скривившись. — То тебе висвятив мій батько власною рукою?

— Де ж пак. Тих, хто пережив бій за коливоротні башти, святив язиком верховний септон, а мечами — братчики Королегвардії. Змарнували половину дня, бо на свято з'явилося лише троє Білих Мечів.

— Знаю, що пан Мандон загинув у битві. — «Впав у річку від рук Пода, на пів-удару серця не встигши встромити свого семиклятого зрадницького меча мені у серце.» — Кого ще ми втратили?

— Хорта, — відповів Брон. — Але він не загинув, а утік. Золотаві кажуть, загубив останню хоробрість. А відтак вилазку замість нього очолив ти.

«Загалом, не найрозумніший з моїх вибриків.» Коли Тиріон супився, то відчував, як напружується ледве загоєний рубець. Він махнув Бронові рукою на крісло.

— Сестра, мабуть, вважає мене грибом — тримає у темряві та годує лайном. Под — хлопчина хороший, але зав'язав собі на язiku вузла завбільшки з Кастерлі-на-Скелі. Та й не вірю я половині того, що він мені бреше. Я його послав по пана Джаселина, а він повернувся і каже, що того вбили.

— А таки вбили. Серед кількох тисяч інших, — відповів Брон і всівся у крісло.

— Як саме? — забажав знати Тиріон, хоча від новини йому аж погіршало.

— Та просто серед битви. Твоя сестра надіслала Кіптюгів повернути короля до Червоного Дитинця. Принаймні я так чув. Коли золотаві побачили, що король тікає, то половина притьмом наставилася тікати

разом з ним. Залізна Клішня став у них на дорозі й спробував розігнати назад по мурах. Кажуть, шпетив так, що аж вуха в'янули. Товариство вже було присоромилося і хотіло повертатися до бою, аж тут хтось поцілив Бережняка стрілою в горло. Тоді його зразу перестали соромитися, стягли з коня та дорізали на землі.

«Ще один борг перед Серсеїн поріг.»

— Небіж, — мовив Тиріон. — Джофрі. Йому загрожувала небезпека?

— Не більша, ніж іншим. І вже ж менша, ніж решті міста.

— Він якось постраждав? Порізався мечем? Скуйовдив волосся, забив пальця на нозі? Може, хоч нігтя зламав?

— Та начебто ні.

— А я ж казав Серсеї, що так має статися. Хто очолив золоті киреї?

— Твій вельможний батечко віддав уряд тисяцького якомусь зі своїх західняцьких лицарів. Здається, Аддамові Марбранду.

Золотокирейники зазвичай зневажали поставлених над ними чужинців. Але пан Аддам Марбранд — то був дуже розумний вибір. Так само, як Хайме, він належав до людей, за якими охоче ідуть інші. «Ось і немає в мене більше міської варти.»

— Я посилав Пода по Шаггу, але нічого не вийшло.

— Кам'яні Гави досі вештаються королівською пущею. Схоже, Шаззі там припало до душі. Тімет повів Смалених додому з тягарем здобичі, узятої після бою в Станісовому таборі. Чела з'явилася коло Річкової Брами якось уранці з десятком Чорних Вух, але кармазинники твого батька відігнали їх геть. Бережани тим часом жбурляли лайно і гукали образи.

«Невдячні тварюки. А Чорні Вуха ж за них помирили.»

Поки Тиріон валявся здурманений трунками, у хворій маячні, його власна рідня повисмикувала один за одним усі його пазурі.

— Хочу, щоб ти пішов до моєї сестри. Її дорогий синочок пережив битву неушкодженим. Серсея більше не має потреби у

заручниці. Вона присягнулася звільнити Алаяйю, щойно...

— Вже звільнила — вісім чи дев'ять днів тому. Дала батогів і вигнала геть.

Тиріон підсунувся вище, не зважаючи на раптовий простріл болю крізь плече.

— Батогів?!

— Її прив'язали до стовпа у дворі й відшмагали батогами, а потім випхали крізь браму голу та скривавлену.

«А вона ж навчалася читати» — майнула в Тиріона недоладна думка. Шрам на обличчі аж надувся, і якусь мить йому здавалося, що голова зараз лусне від люті. Так, Алаяйя була повія, проте він рідко стрічав милішу, хоробрішу й невиннішу дівчину. Тиріон її навіть не торкався — за її спиною він ховав свої походеньки до Шаї. А потім забувся у своєму недбальстві, чого їй може коштувати така служба.

— Я обіцяв сестрі, що Томена спіткає те саме, що Алаяйю, — згадав він уголос. Його нудило трохи не до блювоти. — Хіба я можу бити батогами восьмирічного хлопчика?

«Але ж інакше Серсея переможе.»

— Томена в тебе однак уже немає, — буркнув Брон. — Щойно королева дізналася про смерть Залізної Клішні, як надіслала по малого своїх Кіптюгів. Нікому в Росбі не стало духу їм заперечити.

Ще один удар, але водночас і полегшення. Тиріон мав прихильність до Томена і визнав про себе, що так буде навіть на краще. Але Броніві нагадав, не приховуючи роздратування у голосі:

— Хіба Кіптюги не мали бути нашими?

— Вони й були наші, поки я давав їм два твої гроші на кожен гріш королеви. Але королева нівроку підвищила платню. Ознея та Озфрида після битви зробили лицарями, як і мене. Самі лише боги знають, за віщо — у бою їх ніхто не бачив.

«Мої найманці мене зрадили, друзів б'ють і ганьблять, а я лежу тут і гнию» — подумав Тиріон. — «Чомусь я думав, що переміг у цій клятій

битві. То ось він який — смак перемоги?»

— Чи правда, що Станісову силу зім'яв привид Ренлі?

Брон слабенько усміхнувся.

— З коливоротних башт ми бачили самі лише прапори у грязюці та вояків, що кидали списи й тікали. Та в шинках і бурдеях кількасот людей розкажуть тобі, як на їхніх очах князь Ренлі вбив того чи іншого. Трохи не все військо Станіса від початку було Ренліним, і забачивши його у блискучих зелених залізяках, вони хутко перебігли назад.

Після усіх ретельних приготувань, після кривавої вилазки та мосту з кораблів, після навпіл розпанаханого обличчя Тиріона затьмарив привид мерця. «Якщо Ренлі справді мертвий. Це ще треба з'ясувати.»

— Як утік сам Станіс?

— Його лисенійці тримали галери у затоці, за твоїм ланцюгом. Коли битва звернула на лихо, вони пристали до берега і узяли стількох, скількох змогли. Наприкінці там різалися на смерть, аби потрапити на ті галери.

— Що чуто про Робба Старка? Що він поробляє?

— Скількись його вовків ідуть на Сутіндол, випалюючи усе на своєму шляху. Твій батько надсилає отого новоприбулого князя Тарлі, щоб дати їм ради. Я теж собі кумекаю, чи не піти з ним. Кажуть, він добряче знає свою справу і не скупий на здобич.

Думка про те, щоб втратити Брона, була останньою краплиною.

— Оце вже ні! Твоє місце тут. Адже ти — сотник варти Правиці!

— Ти вже не Правиця, — заперечив Брон. — За Правицю тепер твій батько, а йому своєї варти досить.

— Що трапилося з тими сердюками, яких ти мені найняв?

— Хтось загинув у коливоротних баштах. Решті твій дядечко Кеван заплатив, що було обіцяно, і випхав геть.

— Дяка йому за добрість, — ядучо вимовив Тиріон. — То виходить, ти вже наївся і втратив смак до золота?

— Дідька лихого.

— Добре чути, — зауважив Тиріон, — бо так сталося, що ти мені досі потрібен. Що ти знаєш про пана Мандона Мура?

Брон зареготав.

— Знаю, що він десь на дні раків годує.

— Я йому добрячий борг завинив. І чим тепер віддаватиму? — Тиріон торкнувся обличчя, помацав рубця. — Мушу зізнатися, я майже зовсім нічого не знаю про цього шанованого воїна.

— Він мав риб'ячі очі та носив біле корзно. Що тобі про нього ще треба знати?

— Геть усе, — відповів Тиріон, — і то лише для початку.

Насправді він хотів мати докази, що пана Мандона Мура намовила Серсея. Але вголос казати не зважувався. У Червоному Дитинці краще було тримати язика на припоні — у стінах-бо водилися пацюки, допитливі пташечки і навіть чималенькі тлусті павуки.

— Допоможи встати, — мовив Тиріон, борюкаючись із простирадлами та ковдрами. — Час мені вже відвідати мого любого панотця. Та й загалом, хочу людям показатися.

— Хто ж на таку кралю не задивиться, — насмішкувато докинув Брон.

— Пхе, велике діло — пів-носа бракує. Мою мармизу такою дрібничкою не зіпсуєш. До речі про краль: а чи прибула вже до Король-Берега Маргерія Тирел?

— Ще ні, але їде-поспішає. А місто тим часом подуріло з любові до неї. Щодня тирелівці від її імені роздають на вулицях кількасот возів харчів з Вирію. Містом вештаються тисячі тирелівських вояків із золотими трояндами на грудях, і жодному ще не дозволили заплатити за пиво чи вино. А всі міщанські жони, вдовиці та хвойди ладні ноги

задерти аж за вуха перед кожним хлопчаком із пухом на пиці та трояндою на пупі.

«На мене плювали й сичали, а тирелівцям задарма наливають.» Тиріон ковзнув з ліжка на підлогу. Ноги під ним трохи не зломилася, опочивальня закрутилася, і він мусив ухопитися за Бронову руку, щоб не дзьобнути обличчям очерет на підлозі.

— Поде! — заволав він. — Подрік Пейн! Де тебе семеро дідьків носить?!

Тупий біль жував його, наче беззубий пес. Тиріон ненавидів безсилля, а надто своє власне. Воно змушувало його соромитися, а сором роздмухував гнів.

— Поде, мерщій сюди!

Хлопець влетів до покою бігом, побачив Тиріона, що стояв, спираючись на Брона, і вирячив очі.

— Ласкавий пане... ви стоїте? Тобто... чи вам... чи треба вам вина? Сон-вина? Чи не привести маестра? Маестер каже, ви мусите лишатися. Тобто, у ліжку.

— Я у тому ліжку вже трохи залежався. Неси мені чисте вбрання.

— Вбрання?

Тиріон ніколи не розумів і вже не сподівався зрозуміти, як один і той самий хлопець показує у бою залізну витримку та рішучість, а поза боєм ледве складає докупи два слова.

— Та вбрання ж, — повторив він. — Сорочку, жупана, штани, панчохи. Мені. Вдягтися. Щоб вибратися з цієї клятої цюпи.

Вдягатися довелося утрюх. З'ясувалося, що найстрашніше — то не його зруйноване обличчя, а рана у плечі, де йому забило стрілою в пахву його власну кольчугу. Коли маестер Френкен змінював перев'язки, з побілілої плоті ще й досі дзюрила кров з брудом, а кожен рух озивався лютою мукою.

Нарешті Тиріон зупинився на парі штанів та завеликому халаті, що вільно теліпався на плечах. Брон насунув йому на ноги чоботи, а Под

розшукав палицю, щоб спиратися. Аби підкріпити себе, Тиріон випив чару сон-вина, підсолодженого медом, з якраз такою дрібкою маку, щоб мати надію хоч ненадовго перетерпіти біль від ран.

І все ж він відчув запаморочення, ще тільки прочиняючи двері. А на гвинтових кам'яних сходах ноги йому аж затрусилися. Однією рукою він підпирався палицею, іншою тримався за Подове плече. Назустріч їм нагору бігла служниця; на Тиріона вона виричала величезні побілілі очі, наче на примару з того світу.

«Еге ж, карлик повстав із мертвих» — подумав Тиріон. — «Дивися — він ще бридкіший, ніж був. Хутко біжи, розкажуй приятелькам.»

Маєгорів Острог був найміцнішою будівлею в Червоному Дитинці — замком усередині замку, оточеним глибоким сухим ровом із залізними вістрями на дні. Коли трійця досягла дверей, замковий міст вже підняли на ніч. Поперед мосту стояв на чатах пан Мерин Трант у світлому обладунку та білому корзні.

— Опустіть моста! — звелів Тиріон.

— За наказом королеви міст має лишатися піднятим усю ніч.

Пан Мерин завжди був Серсеїним посіпакою; вона ж і витягла його нагору.

— Королева спить, а мені треба до батька.

Напевне, згадка про князя Тайвина Ланістера несла у собі якісь чари, бо пан Мерин Трант буркотливо віддав наказ, і моста опустили. Навпроти через рів стояв другий лицар Королегвардії. Пан Озмунд Кіптюг розщедрився на посмішку, побачивши, як до нього шкутильгає Тиріон.

— Одужуєте, мосьпане?

— Еге ж. Такий дужий став, аж наступної битви не дочекаюся. Чули, коли її обіцяють?

Втім, досягнувши зміїстих сходів, Тиріон міг тільки глипати на них у відчаї. «Сам я туди ніколи не видеруся» — зізнався він собі, проковтнув гідність і попросив Брона занести його нагору, без надії

сподіваючись, що о цій годині нікому буде дивитися, нікому насміхатися, нікому переповісти, як карлика тягли сходами, наче немовля під груддю.

Зовнішнє замкове дворище густо заповнили намети та шатра, на вигляд — багато десятків.

— Тирелівські, — пояснив Подрік Пейн, поки вони долали плутанину шовку і полотна. — Князя Рябина і князя Рожвина теж. Для усіх помешкань не знайшлося. Тобто у замку. Хтось винайняв собі. Тобто кімнати у місті. У заїздах і всяке таке. Вони тут на весілля. Королівське. Короля Джофрі. Вам стане сили його відвідати, ласкавий пане?

— Та мене з нього і скаженими тхорами не виженеш.

На користь весіль порівняно з битвами говорило хоча б те, що там було важче втратити носа.

За вікнами Башти Правиці, завішеними віконницями, досі горіло тьмяне світло. Вартові на дверях мали на собі кармазинові киреї та шоломи з левами княжої сторожі його батька. Тиріон знав обох вартових особисто, і вони його пропустили... а ще хутко відвели погляди від його обличчя.

Усередині їм трапився назустріч пан Аддам Марбранд. Він саме сховався гвинтовими сходами у візерунчастому панцирі та золототканому корзні очільника міської варти.

— Ясний пане, — мовив він, — вельми радий бачити вас на ногах. Бо до мене доходили чутки...

— ...що десь за містом уже копають маленьку могилку? До мене вони теж доходили. Тому я вирішив, що час уже стати на ноги та нагадати про себе. А ще я чув, що вас поставлено тисяцьким міської варти. То вам від мене належать вітання чи співчуття?

— Гадаю, і одне, й інше, — посміхнувся пан Аддам. — Без загиблих і втікачів у варті лишилося щось із чотири тисячі та чотири сотні людей. Самі лише боги разом з Мізинцем відають, де нам шукати для

них платню. Але ваша сестра заборонила мені зменшувати число вартових.

«Досі непокоїшся, Серсеєчко? Битву скінчено, і золотаві тепер тобі не допоможуть.»

— То ви йдете від мого батька? — спитав Тиріон.

— Саме так. На жаль, я полишив його не в найкращому гуморі. Князь Тайвин вважає, що чотирьох з половиною тисяч вартових має вистачити для пошуків одного зниклого зброєносця. І все ж ваш родич Тирек досі не знайшовся.

Тирек, хлопчина тринадцяти років, був сином його покійного дядька Тигета. Він зник під час погромів у місті невдовзі після свого одруження з панною Ермесандою — дівчинкою-немовлям, останнім пагоном дому Сінобрід. «Єдиним немовлям у історії Семицарства, яке овдовіло раніше, ніж відлучилося від грудей.»

— Я його теж не зміг знайти, — визнав Тиріон.

— Та він уже хробаків годує, — встряг Брон зі своєю звичною чемністю. — Його ще Залізна Клішня шукав — не дошукався. І євнух трусив гаманцем, аж грошики брязкали. Жодному не пощастило. Кидайте ту справу, пане — зиску не буде.

Пан Аддам зиркнув на сердюка з відразою.

— Князь Тайвин дуже впертий, коли йдеться про його кривих родичів. Він вимагає знайти хлопця живим чи мертвим, і я маю намір виконати його волю. — Пан Аддам знову обернувся до Тиріона. — Ваш батько зараз у своїй світлиці.

«У моїй світлиці» — подумав Тиріон.

— Дякую, дорогу я знаю.

Догори вело ще багато сходинок, але цього разу він видерся ними сам, тримаючись за Подове плече.

Брон прочинив йому двері. Князь Тайвин Ланістер сидів попід вікном і писав при світлі олійного кенкета. Зачувши брязкання дверей, він здійняв очі.

— Тиріоне.

І відклав перо убік.

— Чудово, що ви мене пам'ятаєте, ласкавий пане.

Тиріон відчепився від Пода, переніс вагу на палицю та зробив кілька кроків до батька.

«Ой, не чекай тут добра» — негайно відчув він без зайвих слів.

— Пане Броне, Подріку, — мовив князь Тайвин, — краще вам почекати ззовні, поки ми побалакаємо.

Брон зиркнув на Правицю не вельми поштиво, але вклонився і вийшов, а за ним і Под. Важкі двері захрюснулися, і Тиріон Ланістер лишився наодинці з батьком. Вікна світлиці були зачинені, щоб не пускати нічний холодок, але від князя Тайвина пашіло таким морозом, що Тиріон аж здригнувся. «Що йому набрехала Серсея?»

Князь Кастерлі-на-Скелі був худорлявий і стрункий — на сором багатьом чоловікам, двадцятьма роками від нього молодшим. Літа додали йому своєрідної суворості краси; щоки вкривали цупкі золотаві баки, створюючи пишну облямівку статечному обличчю, лисій голові та твердо стиснутим вустам. На шиї він мав ланцюга з золотих рук, де пальці кожної трималися за зап'ясток наступної.

— Гарненьке намистечко, — мовив Тиріон. «А на мені виглядало гарніше.»

Князь Тайвин не зважив на ядучий жарт.

— Краще сідай. Чи розумно тобі залишати опочивальню? Ліпше б лежав у ліжку, видужував.

— У тому клятому ліжку я радше здохну, ніж видужаю.

Тиріон знав, як батько зневажає неміч та безпорадність. І недбало всівся у найближче крісло.

— Пригадую, які затишні тут покої. Уявляєте, пане батьку — мене, поки я помирав, хтось переніс звідси до темної комірчини у Маєгоровому Острозі!

— Червоний Дитинець аж юрмиться гостями на весілля. Щойно вони поїдуть, тобі знайдуть належне помешкання.

— А мені, по правді, ніде краще не спалося, ніж тут. Ви вже призначили день великої події?

— Джофрі одружиться з Маргерією у перший день нового року. Так сталося, що це буде водночас і перший день нового століття. Їхнє весілля стане знаменням початку нового віку в людській історії.

«Віку Ланістерів» — подумав Тиріон.

— От халепа, а в мене саме того дня стільки справ!

— Ти прийшов сюди скаржитися на вбоге помешкання і підпускати дурні жарти? Мені треба писати важливі листи.

— О так, важливі листи. Ви ж інших, певно, і не пишете.

— Одні битви виграють списами та мечами, інші — перами та круками. Звільни мене від своїх дурних звинувачень, Тиріоне. Я відвідував тебе на одрі хвороби так часто, як дозволяв маестер Балабар, коли вже здавалося, що тобі не жити.

Князь переплів пальці й поклав на них підборіддя.

— Чому ти відіслав Балабара?

Тиріон здвигнув плечима.

— Бо маестер Френкен дозволяє мені хоч іноді пролупляти очі від сну.

— Балабар прибув до міста у почті князя Рожвина. Кажуть, він має великий хист до зцілення. Серсея зробила тобі ласку, коли попрохала його наглядати за твоїми ранами. Вона дуже непокоїлася про твоє життя.

«Тобто непокоїлася, що воно досі триває.»

— І мабуть, саме тому багато днів поспіль не відходила від мого ліжка?

— Не кажи дурниць. Серсея мусить облаштувати королівське весілля, мені доводиться дбати про справи війни, а тобі небезпека не

загрожує вже зо два тижні. — Князь Тайвин незворушними очима оглянув спотворене обличчя сина. — Рана твоя справді жахлива, мушу визнати. Яке безумство тебе охопило?

— Ворог уже ламав браму міста. Якби вилазку очолив Хайме, ви б хвалили його за звитяги.

— Хайме не такий дурний, щоб посеред битви скинути шолома. Сподіваюся, ти хоч убив того, хто тебе порізав?

— О так, тому мерзотникові вже землі не топтати.

Насправді пана Мандона убив Подрік — штовхнув його у річку, де той пішов на дно під вагою обладунку.

— Мертвий ворог — вічна втіха, — легковажно докинув Тиріон, хоча пан Мандон ворогом йому не був.

Тиріон не знав жодної причини, з якої лицар міг бажати йому смерті. «Він був тільки лялькою в чужих руках, і я, здається, знаю, в чийх саме. Напевне ж вона наказала йому не випускати мене з битви живим.» Але без доказів князь Тайвин таких звинувачень слухати не буде.

— Навіщо ви у місті, пане батьку? — спитав Тиріон. — Хіба вам не личить битися деінде з князем Станісом, Роббом Старком чи ще кимось?

«І краще якнайдалі.»

— Доки не з'явиться флот Рожвина, доти ми не матимемо досить кораблів для нападу на Дракон-Камінь. Та це вже не важить. Зірка Станіса Баратеона закотилася на Чорноводі. Щодо Старка... малий досі на заході, але чималий загін північан під проводом Гелмана Толгарта і Робета Гловера наступає на Сутіндол. Я надіслав проти них князя Тарлі, а пан Грегор рухається угору королівським гостинцем, аби перерізати їм відступ. Толгарт і Гловер втраплять між ними і там знайдуть свій кінець. Разом із третиною старківського війська.

— На Сутіндол?!

«Заради Сутіндолу, де нема нічого вартого уваги, піддавати небезпеці стількох вояків? Невже Молодий Вовк нарешті схибив?»

— Не переймайся, то дрібниці. В тебе обличчя бліде, як смерть, а перев'язки просякли кров'ю. Кажи, чого хочеш, і повертайся до ліжка.

— Чого я хочу... — Горлянка йому пересохла і заніміла. А справді, чого він хоче? «Того, що ти мені ніколи не даси, батечку.» — Подказав, що Мізинця поставили князем Гаренголу.

— То порожній титул, поки Руз Болтон утримує замок від імені Робба Старка. Та все ж пан Баеліш щиро його прагнув. Він добре нам прислужився у справі зі шлюбним союзом з Тирелами. А Ланістер мусить платити борги.

Насправді шлюб з Тирелами запропонував саме Тиріон. Але вирішив не нагадувати, щоб не здатися дріб'язковим.

— Той титул іще може виявитися не таким порожнім, як ви гадаєте, — застеріг Тиріон батька. — Мізинець без вагової причини нічого не робить. Та нехай, якось буде. А тим часом ви, прошу пана, казали щось про борги, які треба платити?

— Ти про нагороду для себе, або що? Гаразд. Кажи, чого бажаєш. Землю, замок, уряд при дворі?

— Для початку незле б трохи дяки. Хоч поганенької.

Князь Тайвин втупив у нього нерухомі очі й довго ними не блимав.

— Задля дяки та оплесків витанцьовують мартопляси та їхні вчені звірі. А ще гучну та марну шану полюбляв, пригадується мені, його милість король Аерис. Що до тебе, ти справно виконав відданий тобі наказ і певно ж, доклав усіх зусиль, на які був здатний. Ніхто не заперечує твого внеску в перемогу.

— Внеску?! — Якби Тиріон досі мав ніздрі, вони б роздулися, наче в коня. — Скажіть краще: я врятував ваше кляте місто!

— Не скажу, бо люди вважають інакше. Хід битви обернув на нашу користь мій удар у бік війська князя Станіса. Князі Тирел, Рябин, Рожвин і Тарлі теж не пасли задніх. І якщо не помиляюся, шал-вогонь, який знищив баратеонівські кораблі, алхімікам наказала готувати твоя сестра Серсея.

— А я, виходить, всенький час сидів і в носі колупався? — не зміг втриматися Тиріон від гіркоти у голосі. — Сам собі його й відколупав?

— Твій ланцюг — то був хитрий задум, вирішальний для нашої перемоги. Ти це хотів почути? Ще мені казали, що тобі належить дяка за союз із Дорном. Можливо, ти зрадієш, коли дізнаєшся, що Мирцела безпечно прибула до Сонцеспису. Пан Арис Дубосерд пише, що вона дуже заприятлилася до князівни Аріани, а княжич Тристан dokonче нею зачарований. Не до душі мені віддавати домові Мартел таку заручницю, але нічого не вдієш — напевне, іншого способу не було.

— Ми теж матимемо заручника, — мовив Тиріон. — Наша угода передбачає ще й місце у раді. Якщо князь Доран не приведе з собою велике військо, то опиниться цілковито в нашій владі.

— Якби ж Мартел приїхав лише по своє місце у раді, — відповів князь Тайвин. — Але ж ти наобіцяв йому ще й помсту.

— Я обіцяв йому правосуд.

— Кажи, як хочеш. Однак доведеться пролити кров.

— То й що? Хіба в нас її не досить? Чи ми її лити не вміємо? Я сам у битві розхлюпав копитами цілі калюжі.

Тиріон не бачив причини ухилятися від правди, тому ринув навпростець:

— Чи ви так заприятлилися до вашого любого Грегора Клегана, що вам уже й несила з ним розлучитися?

— Пан Грегор добре нам послужив, як свого часу і його брат. Кожному можновладцеві за певних обставин може стати у пригоді лютий дикий звір... і ти, здається, добре засвоїв мою науку, судячи з пана Брона, лицаря Чорноводи, та твоїх гірських посіпак.

Тиріон згадав випалене око Тімета, сокиру Шагги, намисто Чели з висушених людських вух. А ще Брона. Його — понад усе.

— У лісі повно всяких звірів, — нагадав він батькові. — Але й у провулках міста теж.

— Маєш рацію. Можливо, нові хорти ловитимуть дичину спритніше за попередніх. Я поміркую. Якщо ти все сказав...

— О так, вам треба писати важливі листи.

Тиріон підвівся на непевні ноги, на хвилю заплющив очі, щоб відігнати запаморочення, і зробив хиткий крок до дверей. Пізніше він розмірковував, що незле б йому тоді було зробити другий, а потім і третій. Натомість він обернувся і мовив:

— Питаєте, чого я хочу? А я скажу вашій ясновельможності, чого я хочу. Того, що моє за правом. Я хочу Кастерлі-на-Скелі.

Батько стиснув скам'янілі вуста.

— Спадок твого брата?!

— Лицарі Королегвардії не можуть одружуватися, мати дітей або володіти землею. Ви це знаєте незгірш мене. Того дня, коли Хайме вдягнув біле корзно, він відмовився від своїх прав на Кастерлі-на-Скелі. Але ви жодного разу цього не визнали. То зараз іще не пізно. Я хочу, щоб ви стали перед усією державою і проголосили мене, вашого сина, законним спадкоємцем ваших титулів і статків.

Світло-зелені очі князя Тайвина, поцятковані золотом, спалахнули безжальним саявом.

— Кастерлі-на-Скелі, — повторив він мертвим, сухим, холодним голосом.

І додав:

— Ніколи.

Останнє слово повисло між ними, наче велетенський, гострий, отруйний ніж.

«Я знав відповідь, ще не спитавшись» — подумав Тиріон. — «Вісімнадцять років Хайме служить у Королегвардії, а я досі не прохопився ані словом. Мабуть, я розумів. Усе я, напевне, знав і розумів.»

— Чому? — примусив він себе спитати, хоча знав, що пошкодує.

— Ти ще маєш нахабство питати, чому? Ти, який убив свою матір, щоб з'явитися на цей світ? Ти, потворна, зловісна, свавільна, отруйна істота, повна заздрощів, хіті та підлого лукавства? Закони людські дають тобі право зватися моїм ім'ям і підіймати мою корогву, бо я не можу довести, що ти вродився не від мого лона. Боги, щоб утамувати мою погорду, примусили мене дивитися, як ти шкандибаєш поруч зі мною, почепивши собі на груди лева — знак мого батька, а перед ним діда і прадіда. Але ані боги, ані люди не змусять мене віддати тобі Кастерлі-на-Скелі, аби ти задля нищої примхи перетворив його на дім розпусти.

— На дім розпусти?!

Раптом Тиріонові проясніло, наче сонце зійшло; він зрозумів, звідки в батька стільки жовчі. Тиріон скреготнув зубами і мовив:

— Отже, Серсея розповіла вам про Алаяйю.

— Її так звуть? Нехай. Я не в змозі пам'ятати імена усіх твоїх повій. Як звали ту, з котрою ти одружився ще малим?

— Тайша. — Тиріон виплюнув відповідь із зухвалим викликом.

— А табірну дівку на Зеленозубі?

— Хіба вам не байдуже? — спитав Тиріон замість відповіді. Перед батьком він не бажав навіть згадувати Шаїного імені.

— Байдуже. І так само байдуже, чи вони всі мертві, а чи живі.

— То це ви наказали побити Яйю батогами. — Він не питав, а стверджував.

— Твоя сестра розповіла мені про твої погрози моєму онукові. — Голос князя Тайвина був холодніший за лід. — Скажеш, вона брехала?

Тиріон не став заперечувати правду.

— Так, я погрожував. Щоб уберегти Алаяйю. Бо Кіптюги вже на неї облизувалися.

— Ти погрожував власному родичеві, малюкові зі свого дому, щоб урятувати честь шльондри? Ти при своєму розумі?

— Це ж ви самі навчили мене, що гарна погроза корисніша за удар сокирою. Щоправда, Джофрі кілька разів таки спокушав мене подумати про останнє. Але ж Томен... чого б це мені бажати зла Томенові? Він гарний хлопчик, і він мені рідна кров.

— Твоя мати теж була тобі рідна кров. — Князь Тайвин різко підвівся і вивищився, наче башта, над своїм дрібним сином. — Повертайся до ліжка, Тиріоне, і не смій ніколи казати мені про свої права на Скелю. Їх не існує. Ти матимеш свою нагороду — таку, яка личитиме твоїм заслугам і станові. Але яку саме — про те судити мені. І будь певен — більше я не стерплю від тебе ганьби на дім Ланістер. Твої походеньки з хвойдами скінчено. Наступна, яку я знайду в твоєму ліжку, піде на шибеницю.

Давос І

На обрії поволі росло вітрило, а він дивився на нього і намагався вирішити, чого прагне сильніше: жити чи померти.

Померти — воно, звичайно, легше, годі й казати. Лишень заповзти до печери та дозволити кораблеві піти геть. Тоді смерть знайде тебе сама. Вже кілька днів Давоса палила лихоманка: перетворювала кишки на буру юшку, змушувала тремтіти у тривожному сні. Щоранку він прокидався дедалі слабшим, а замість молитви призвичаївся проказувати до себе: «Недовго мені вже лишилося».

Якщо його пожаліє лихоманка, то напевно доконає спрага. З прісної води тут були самі лише калюжі, налиті дощем у западинах скель. Якихось три дні тому (чи чотири? нелегка штука — розрізнити дні один від іншого посеред моря) калюжі стояли сухі, наче старі кістки, а сіро-зелені рясиці на воді затоки, що оточувала його з усіх боків, вабили до себе майже нестерпно. Давос знав, що варто лише допастися до морської води — і на тебе чекає швидкий кінець. Але горлянка всихала, і опиратися спокусі зробити хоча б ковток ставало дедалі важче.

Порятував його раптовий порив вітру з дощем; щоправда, він так заслаб, що міг лише лежати на спині з заплющеними очима та роззявленим ротом, дозволяючи воді капотіти на потріскані вуста і

напухлий язик. Але опісля Давос відчув приплив сил, а калюжі та розколини у скелі знову заблищали життєдайною вологою.

Відтоді, на жаль, минуло вже три (чи чотири) дні, майже уся вода зникла: якась випарувалася, а якусь він висьорбав. Зранку знову доведеться смоктати грязюку і облизувати вогкі холодні камені на дінцях западин у скелях.

До гарячки та спраги додався ще один жорстокий убивця — голод. Острівець являв із себе голий шпиль, що витикався з широкого простору Чорноводої затоки. Під час припливу на вузькому кам'янистому березі, куди Давоса після битви викинуло хвилями, зазвичай знаходилося кілька крихітних крабів. Створіння боляче щипали йому пальці, перш ніж він розбивав їх на каменях і висмоктував м'ясо з клішень та нутрощі з панцирів.

Але берег зовсім зникав, коли починався приплив. Тоді Давос мусив видиратися нагору, щоб його знову не змило в затоку. Вершина шпилью за припливу стирчала з моря на п'ятнадцять стоп, та коли вода хвилювалася, бризки летіли ще вище, і лишитися сухим було неможливо, ба навіть у печері — власне, всього лише неглибокій заглибині в скелі під кам'яним навісом. На каменях не росло нічого, крім мшеді; голої скелі цуралися навіть морські птахи. Щоправда, час від часу на вершину шпилью таки сідав поодинокий мартин, і тоді Давос намагався його вполювати, але прудкий птах не підпускав мисливця близько до себе. Давос пробував кидатися камінням, але не мав досить сили для убивчого удару — коли камінь влучав у здобич, та лише верещала роздратовано і злітала у повітря.

З його острова було видно інші скелі — віддалені кам'яні шпилі, вищі за той, на якому сидів він сам. Найближчий, скільки він міг судити здалеку, визирав з моря сажнів на шість. Коло того острова клубочилася ціла хмара мартинів, і Давос хотів навіть перепливати туди, щоб пограбувати гнізда. Проте вода тут була холодна, течії сильні та зрадливі, сили боротися з ними йому бракувало, а відтак на шляху вплав на нього чекала така сама певна загибель, як і від солоного питва.

З минулих років Давос пам'ятав, яка волога та дощова буває осінь у вузькому морі. Коли вдень визирало сонце, то ще так-сяк можна було терпіти. Але вночі дедалі холоднішало, ще й вітер іноді гуляв затокою, женучи білі буруни, і тоді Давос тремтів, промоклий наскрізь. Лихоманка навперемінки морозила його і палила вогнем, а останнім часом додався ще й хрипкий болісний кашель.

Крім печери, іншого притулку Давос не мав. Та й той був, правду кажучи, доволі вбогий. За відпливу на берег час від часу викидало плавник та почорнілі корабельні рештки, але ж він не мав чим викресати вогню і запалити багаття. Якось у відчаї Давос поспробував терти два шматки плавнику один об інший, але гниле дерево не грілося, а кришилося, і він лише набив собі мозолі. Одяг його просяк вологою і не бажав сушитися, а чоботи загубилися ще в затоці.

Спрага, голод та негода — такі були його єдині й найвірніші супутники на кожную годину кожного дня. З часом Давос почав вважати їх мало не за друзів. Ще трохи — і котрийсь матиме ласку скінчити його невпинні страждання. А як несила стане чекати, то заходь у воду і рушай до берега — десь він там на півночі є, хоч і невидимий оку. Надія дістатися землі марніла разом із останніми силами, та Давосові було байдуже: змалку життя його минало в морі й скінчитися мусило теж посеред моря. «Боги у глибині вод чекають на мене» — казав він собі. — «Час мені відгукнутися на їхній клич.»

Але зараз на обрії майоріло вітрило — крихітна крапка, яка щохвилини зростала. «Ніхто ніколи сюди не заходить. А тут ось тобі маєш.» Давос приблизно знав, де розташована його скеля: вона належала до цілого пасма таких самих, що витикалися високо вгору з дна Чорноводої затоки; найвища з них сягала у висоту сотні стоп над припливною водою, а десяток менших — від тридцяти до шістдесяти. Жеглярі прозивали їх «списами морського царя» і знали, що на кожний камінь, видний над поверхнею моря, ще з десяток підло й зрадливо ховається під водою. Кожен керманич, який мав хоч трохи кебет, намагався триматися звідси якнайдалі.

Давос дивився набряклими червоними очима, як вітрило потроху виростає на обрії, намагався почути, як вітер гуде і ляскає у полотні.

«Сюди йде, їй-бо!» Якщо корабель не змінить хід, то скоро наблизиться до його вбогого притулку. І тоді можна буде спробувати догукатися. І тоді він житиме.

Якщо схоче. Бо найголовніше — хоче він жити чи ні — Давос досі не вирішив.

«Навіщо мені жити?» — думав він, видивляючись крізь туман сліз. — «Скажіть мені, боги праві, навіщо? Сини мої загинули: Дал і Алард, Марік і Матос. Можливо, з ними й Деван. Хіба в силі батько пережити стількох молодих дужих синів? Як мені жити далі? Я — порожня шкаралупа від здохлого краба. Всередині в мене зяє провалля, де геть нічого не лишилося. Невже боги цього не розуміють?»

Вони увійшли до гирла Чорноводи під прапорами вогняного серця Господа Світла. Давос на «Чорній Беті» стояв у другій шерезі бойового порядку між Даловою «Примарою» та Алардовою «Пані Мар'єю». Марік, третій його син, служив веслярським старшиною на «Люті», яка йшла посередині першого ряду, а Матос був помічником при батькові. Під стінами Червоного Дитинця галери Станіса Баратеона зчепилися у бою з невеличким флотом короля-хлопчака Джофрі, й скоро річка задзвеніла тятивами та загуркотіла таранами, що трошили весла і короби суден.

А потім шалено заревів невідомий велетенський звір, і усіх оточило пекельне зелене полум'я. То був шал-вогонь, вогнечарникова химородь, нефритовий гемон. Матос стояв коло його плеча на чардаку «Чорної Бети», коли корабель підняло з води вогняним подихом. Опинившись у річці, Давос відчайдушно бив руками та ногами, поки потік крутив і кидав його на всі боки. Вгору за течією вогонь запалив небо, сягнувши п'ятдесяти стоп заввишки. Давос бачив, як палає «Чорна Бета», «Лють» і ще десяток кораблів, дивився, як із них стрибають люди, як вони тонуть у воді. Зникли з очей і «Примара», і «Пані Мар'я» — невідомо, потонули, розтрошилися або просто сховалися за запоною шал-вогню, бо шукати їх він не мав ані часу, ані змоги. Його несло до гирла річки, де ланістерівці напнули велетенського залізного ланцюга. Від берега до берега не лишилося нічого, крім палаючих кораблів та зеленого шал-вогню. Видовисько на

мить спинило Давосові серце, а у пам'яті надовго викарбувалися тріск полум'я, сичання пари, вереск людей, що помирали у муках, страшна хвиля жару в обличчя. Потік ніс його просто до воріт пекла.

Було б Давосові тоді нічого не робити — і за якусь хвилину він зустрівся б зі своїми синами, ліг на спочинок у прохолодний зелений намул на дні затоки, нагодував рибу власною плоттю. Але не судилося. Натомість він вдихнув якомога більше повітря й пірнув, шалено збурюючи воду ногами, щоб потрапити на дно річки. Єдина його надія полягала у тому, щоб проминути ланцюг, палаючі кораблі та шалвогонь під водою і спробувати виплисти у безпечну затоку. Плавав Давос добряче і, на щастя, не мав на собі залізної броні — навіть шолома загубив, коли втратив «Чорну Бету».

Прорізаючи зелений морок своїм тілом, наче ножем, він бачив, як інші вояки борються за життя, потопаючи під вагою панцирів і кольчуг. Давос плив повз них, колотив ногами з останніх сил, що в нього лишилися, віддавався на милість потокові й чіплявся за надію на порятунок. Він поринав дедалі глибше та глибше; очі заливала вода, з кожним помахом рук ставало важче стримувати подих. Він згадав, як побачив дно, м'яке та тьмяне, як із вуст його вивільнився струмінь бульбашок. Щось торкнулося його ноги... може, риба чи підводний корч, а може, й потопленик — цього він уже не розбирав.

Повітря закінчувалося, але випірнути і вдихнути Давос боявся. Чи переплив він уже повз ланцюг, чи вирвався з річки до затоки? Якщо він випірне просто під кораблем, то захлинеться, а якщо серед плавучої латки шалвогню, то перший подих спалить йому легені на попіл. Давос вивернувся під водою і зиркнув угору, але побачив лише зелену темряву, а тоді крутнувся надто рвучко і перестав розрізняти, де верх, а де низ. Накотив шалений переляк; руки заходилися безладно гамселити по дну річки, здійснювали хмару грязюки, яка засліпила очі. Щомиті у грудях тиснуло дедалі болючіше. Він хапав воду зсудомленими пальцями, хвицяв ногами, штовхався, крутився, подумки волаючи про повітря... знову бив ногами, загублений серед річкового мороку, аж доки не втратив останню силу. Вуста самі собою

розтулилися для крику, до рота ринула вода зі смаком солі, й Давос Лукомор зрозумів, що потопає.

Наступне, що він пам'ятав, було сонце високо у небі. Він лежав на кам'яному березі під шпилем голого каменю, а навколо тяглася порожня затока. Поруч лежали зламана щогла, спалене вітрило та набухлий мрець. Щогла, мрець і вітрило зникли з наступним припливом, лишивши Давоса самого на скелі серед списів морського царя.

За довгі роки перемитницького ремесла він вивчив води навколо Король-Берега краще, ніж будь-яку домівку, що мав на суходолі. Тому знав напевне, що цей острівець — крихітна крапка на мапі у такому місці, до якого чесні мореплавці не надто прагнуть потрапити, чи радше сказати, тримаються осторонь... хоча сам Давос бував у цих краях раз чи два, коли перемитничав і бажав лишитися непоміченим. «Коли мене тут знайдуть мертвим... якщо знайдуть... то може, назвуть цю скелю на мою честь. Буде зватися 'Цибульна скеля' чи то пак 'Цибуля-на-Скелі'. Тут і буде мені родова могила, а дітям моїм — шляхетський спадок.»

Нічого кращого він, мабуть, не заслужив. Септони вчили, що Батько захищає своїх дітей. Але Давос повів своїх хлопчиків просто у вогонь. Тепер Дал не подарує своїй дружині дитину, про яку вони ревно молилися, а за Алардом скоро плакатимуть дівчина у Старограді, дівчина у Король-Березі та дівчина у Браавосі. Матос не здійснить давню свою мрію — капітанити на власному кораблі, а Марік не стане лицарем.

«Як я можу жити, коли вони всі мертві? Загинуло стільки хоробрих лицарів та могутніх вельмож — гідніших за мене, з високих і давніх родів. Повзи до своєї печери, Давосе. Повзи туди, скрутися малим клубком, і хай корабель іде собі мимо, а тебе більше ніхто не турбує. Засинай на кам'яній подушці, віддай свої очі мартинам, а м'ясо — крабам. Ти їх поїв достатньо, час повернути борг і нагодувати їх собою. Ховайся, перемитнику. Ховайся і помирай собі тихо.»

Вітрило наближалось. Ще кілька хвилин — і корабель пройде мимо, а Давос матиме змогу померти з миром.

Рука його сягнула до горла, спробувала намацати шкіряний мішечок, який він завжди носив на шії. В середині мішечка зберігалися кісточки чотирьох пальців, які Давосові вкоротив король того дня, коли висвятив його в лицарі. «Моє щастя.» Куці пальці забігали грудьми, але нічого не знайшли. Мішечок зник, а з ним і кісточки. Станіс ніколи не розумів, навіщо Давос їх зберігав.

— Щоб нагадували про правий суд мого короля, — прошепотів він потрісканими вустами.

І ось їх немає. «Вогонь забрав моє щастя разом із синами.» У його снах річка досі палала, на воді танцювали чудовиська з полум'яними батогами у руках, а люди, які втрапили під ті батоги, чорніли і згоряли.

— Змилосярдся, Мати, — молився Давос. — Порятуй нас, добра Мати, порятуй нас усіх. Мого щастя більше немає зі мною, а разом і моїх синів.

Він дав волю сльозам, і солоний водоспад ринув щоками.

— Все забрав вогонь... вогонь...

Може, то вітер шурхнув на камені, а може, морська хвиля на березі, але в ту мить Давос Лукомор почув відповідь.

— Ти накликав вогонь, — прошепотіла Мати голосом слабким, наче шурхіт хвиль у морській мушлі, сумним і лагідним. — Ти спалив нас... спалив нас... с-с-с-с-с-спалив нас-с-с-с-с-с...

— Це вона! — скричав Давос. — Мати милосердна, не залишай! Це вона спалила тебе — червона жінка, Мелісандра, це вона!

Він неначе бачив її перед собою: обличчя, що обрисами скидалося на серце, червоні очі, довге мідне волосся, червоні шати — вихори шовку та єдвабу, що зміїлися від її рухів, наче полум'я. Вона прибула з Асшаю на сході, з'явилася на Дракон-Камені, схилила до чужого бога королеву Селису з королевиними людьми, а тоді й самого короля Станіса Баратеона. Він навіть змінив одвічний прапор свого роду на вогняне серце Ра-Гльора, Господа Світла, Бога Полум'я і Тіні. На заклик Мелісандри король Станіс наказав витягти Седмицю з септу Дракон-Каменя і спалити перед замковою брамою. А пізніше так само

спалив божегай у Штормоламі, не пожалівши і серце-дерево — велетенський білий оберіг, що мав статечне й сумне обличчя.

— Це вона наробила, — знову мовив Давос, тепер тихіше.

«І ти з нею, цибульний лицарю. Це ти привіз її човном посеред чорної ночі до Штормоламу, де вона випустила своє зловісне дитя. Ні, ти не уникнеш вини. Ти йшов під її прапором, що стримів з твоєї щогли. Ти дивився, як на Дракон-Камені палять Седмицю, і нічого не зробив. Мелісандра кинула у вогонь правий суд Батька, милосердя Матері, мудрість Стариці. Ковалю та Морока, Діву та Воїна — усіх вона спалила на славу свого безжального бога. А ти стояв і тримав язика за зубами. Навіть коли вона вбила старого маестра Кресена — навіть тоді ти й пальцем не ворухнув.»

Вітрило виднілося сажнів за п'ятдесят і швидко перетинало затоку. За якусь хвилину воно пройде мимо і почне зникати вдалині.

Лицар Давос Лукомор почав видиратися скелею.

Він гарячково підтягав себе тремтливими руками; у голові паморочилося від лихоманки. Скалічені пальці двічі ковзали на вогкому камені, й він трохи не падав, але примудрявся якось учепитися. Падіння означало смерть, а Давос мусив жити — хоча б іще трохи. Бо мав попереду незроблену справу.

Верхівка скелі була занадто мала, щоб безпечно на ній стояти, а надто якщо ти напівмертвий від голоду та хвороби. Тому Давос присів навпочіпки і щосили замахав позбавленими плоті руками.

— Гей там, на кораблі! — волав він. — На кораблі, сюди, сюди!

Згори він бачив його значно краще: стрункий смугастий короб, спижева подоба на носі, надуте вітрило. Великі літери на боці позначали назву корабля, але ж Давос так і не навчився їх читати.

— Гей, на кораблі! — загукав він знову. — На поміч! Рятуйте!

Жегляр із переднього високого чардаку помітив його і вказав решті. Давос дивився, як інші збіглися до поручнів і глипали на нього зачудовано. Трохи згодом спустили вітрило, занурили весла і розвернулися до острова. Галера не могла наблизитися просто до

берега, та сажнів за п'ятнадцять спустила невеличкого човна. Давос вчепився у скелю і спостерігав, як він підповзає водою. Четверо людей веслували, п'ятий сидів на носі.

— Гей, дядьку! — покликав п'ятий, коли човен хилитався вже за кілька стоп від острівця. — Ви там, на скелі! Хто такий будете?

«Перемитник, що скочив вище власної голови» — подумав Давос, — «дурень, що занадто любив свого короля і забув своїх богів».

— Я... — Горло дерлося і хрипіло; він майже забув, як це — говорити до людей. Слова чудернацько сходили з язика і дивували власні вуха. — Я бився у битві. Я був... капітан і лицар... так, я був лицар!

— Нехай! — відповів жегляр. — І якому ж, перепрошую пана лицаря, ви служили королю?

Раптом Давос зрозумів, що галера може належати Джофрі. Якщо зараз сказати не те ім'я, його покинуть напризволяще. Та ні, смугастий короб — це має бути лисенійська галера Саладора Саана. Її сюди надіслала Мати, сама Вишня Мати пролила на нього свою милість. Це означає, що вона має для нього гідну справу. «Станіс живий» — зрозумів він. — «Я маю короля. І синів. Я маю інших синів, а ще — вірну дружину, яка мене кохає.» Як він міг забути? Дяка, що не забула Мати Небесна, добра і милосердна.

— Станісові! — закричав він у відповідь лисенійцеві. — Я служу королю Станісу, хай його боги бережуть!

— Ти ба! — вимовив чоловік у човні. — Ми теж.

Санса І

Запрошення виглядало цілком невинним. Але щойно Санса починала його перечитувати, як шлунок їй зав'язувався вузлом. «Вона стане королевою, вона гарна і багата, всі її люблять... навіщо їй вечеряти з дочкою зрадника?» Може, просто з цікавості; а може, Маргерія Тирел хотіла на власні очі зміряти суперницю, яку витіснила й замінила собою. «Чи не зневажає вона мене? А чи ненавидить? Невже гадає, що я бажаю їй зла?»

Санса дивилася з замку, як Маргерія Тирел із супроводом долає шлях угору Аегоновим пагорбом. Джофрі зустрів нову наречену біля Королівської Брами, ласкаво запросив до міста і поїхав біч-обіч із нею під схвальне ревище натовпу. Джоф сяяв визолоченим обладунком, тирелівська донька вражала пишною зеленою сукнею з накидкою на плечах, зробленою з осінніх квітів. Струнка і напрочуд гарна дівчина мала шістнадцять років віку, брунатне волосся і карі очі. Дорогою люд вигукував її ім'я, простягав дітлахів на благословіння, кидав квіти під копита коня. Слідом їхали мати та бабуса Маргерії у високому каравані зі стінками, різьбленими у подібні сотень переплетених троянд — визолочених, блискучих проти сонця. Старші жінки теж отримали свою частку захвату юрби.

«Тієї самої юрби, яка стягнула мене з коня і убила б, якби не Хорт.» Санса не зробила нічого такого, за що простий люд мав її ненавидіти — не більше, ніж Маргерія Тирел зробила, щоб заслужити їхню любов. «Чи не хоче вона раптом, щоб я її теж полюбила?» Санса перечитала запрошення уважніше — скидалося, що Маргерія написала його власноруч. «Благословення мого бажає, або що?» Санса тривожно спитала себе, чи знає про цю вечерю Джофрі. Хтозна — може, він сам її вигдавав. Від раптової думки вона затремтіла, бо якщо запрошення підіслав він, то вже напевне задумав якийсь жорстокий жарт, аби зганьбити Сансу перед старшою дівчиною. Може, знову накаже Королегвардії роздягти її? Того разу короля зупинив його власний дядько — Тиріон. Але нині від Біса годі чекати порятунку.

«Ніхто не врятує мене, крім мого Флоріана.» Пан Донтос обіцяв їй поміч у втечі, але тільки у ніч весілля Джофрі. Усе вже добре обмірковано та виважено — так запевняв колишній лицар, а тепер блазень, мила і віддана їй душа. Не лишалося нічого, крім чекати і рахувати дні.

«Хіба що вечеряти з тією, що приїхала мені навзамін.»

А може, вона дарма плекає підозри про Маргерію Тирел. Може, запрошення — то проста турбота, добрість, шляхетний вчинок. «Повечеряємо, та й годі. Що тут такого?»

Е ні. Оце вже ні. Тут Червоний Дитинець, тут Король-Берег, тут двір короля Джофрі Баратеона, Першого тако нареченого. Якщо Санса Старк чогось і навчилася при цьому дворі, то це не довіряти тут геть нікому.

Та довіряй чи не довіряй — а запрошення однак доведеться прийняти. Адже вона сама тепер ніхто: донька зрадника, ганебна сестра бунтівного князя, колишня наречена короля. Як вона сміє відмовляти майбутній Джофовій королеві?

«Якби ж тут був Хорт.» У ніч битви Сандор Клеган приходив до неї в опочивальню, щоб вивезти з міста, але Санса відмовилася. Інколи вона лежала вночі без сну і питала себе, чи розумно вчинила. Хортове біле корзно, заплямоване кров'ю та болотом, було сховане у кедровій скрині під її власними літніми шовковими вбраннями. Навіщо вона його зберегла — Санса не знала й сама. Хорт злякався, чула вона від людей, і у самому розпалі битви так напився, що Біс мусив перебрати його загін під свій провід. Але Санса його розуміла, бо знала таємницю смаленого обличчя. «Він нічого на світі не боявся, крім вогню.» А тієї ночі шал-вогонь запалив саму воду на річці, перетворив повітря на зелене полум'я. Санса лякала навіть у замку, а як воно було ззовні... не могла і уявити.

Зітхнувши, вона знайшла перо та чорнило і написала Маргерії Тирел вишукано-ввічливу згоду з подякою за запрошення.

Коли настав призначений вечір, по неї прийшов інший лицар Королегвардії — людина, що різнилася від Сандора Клегана, мов... мов квітка від собаки. Побачивши на порозі пана Лораса Тирела, Санса відчула, як швидше заколотилося серце. Вони бачилися уперше, відколи лицар повернувся до Король-Берега, ведучи передовий полк війська свого батька. Якусь мить вона й не знала, що сказати, але нарешті спромоглася:

— Пане Лорасе... ви сьогодні такий... такий гарний.

Він дещо здивовано посміхнувся у відповідь.

— Ласкава панна надто добрі до мене. Бо ж самі сяють незрівнянною красою. Моя сестра палко бажає познайомитися з вами.

— Я дуже чекала цієї вечері.

— Так само і Маргерія, і пані бабуса.

Лорас запропонував Сансі руку і повів до сходів.

— Пані бабуса?

Санса не могла одночасно іти, балакати та думати, коли пан Лорас торкався її руки. Тепло його шкіри відчувалося крізь тонкий шовк.

— Пані Олена. Вони також будуть із вами вечеряти.

— Ой! — прохопилася Санса. «Божечки, я балакаю з ним, він торкається мене! Тримає під руку і торкається». — Це ж її прозивають «Колючою королевою», хіба ні?

— Саме так! — засміявся пан Лорас. «Найтепліший сміх у світі» — подумала Санса, а він тим часом правив далі: — Та ліпше вам не згадувати цього прізвиська в їхній присутності. Норов пані бабусі цілком до нього пасує — ви можете вколотися.

Санса почервоніла. Навіть дурень зрозуміє: жодній жінці не до смаку, щоб її кликали колючою. «Може, я справді така тупоголова, як каже Серсея Ланістер?» Санса відчайдушно пошукала якихось розумних слів для подальшої розмови. Але розум її геть зрадив, і вона трохи не сказала Лорасові знову, який він із себе гарний — та вчасно згадала, на своє щастя, що вже казала при зустрічі.

А пан Лорас Тирел і справді був на вроду неабиякий. Зараз він здався їй вищим, ніж за першої зустрічі, але таким само струнким, гнучким та спритним. Санса не бачила ні в кого з юнаків таких прегарних очей, як у нього. «Та й не юнак він уже, а дорослий чоловік — лицар Королегвардії.» Біле пасує йому краще, подумала Санса, ніж зелень із золотом дому Тирел. Єдиною кольоровою плямкою на його вбранні зараз була пряжка на корзні — троянда Вирію з м'якого жовтого золота на ложі з тонесеньких зелених нефритових листочків.

Пан Балон Лебедин прочинив їм двері Маєгорового Острогу. Він теж був убраний у все біле, хоча й не вражав вишуканістю та пишнотою так, як пан Лорас. За сухим ровом з гостряками два чи три десятки вояків вправлялися з мечами та щитами. Замок юрмився

людом; зовнішнє дворище віддали гостям для наметів та шатрів, а для навчання бою лишилися тільки внутрішні двори. Одного з Рожвинових близнюків саме відтісняв назад пан Таллад з очима на щиті. Опасистий пан Кенос із Кайсу пихкотів та пирхав щоразу, як здіймав меч, проте непогано тримався проти Ознея Кіптюга. Зате Ознеїв брат, пан Озфрид, жахливо лупцював жабопикого зброєносця Мороса Слинта. Щастя, що мечі були тупі: Слонт піде спати з рясним врожаєм синців, та принаймні живий. Санса щулилася, дивлячись на лицарські вправи. «Ледве встигли поховати мертвих після однієї битви, а вже готуються до наступних.»

На краю подвір'я лицар із двома золотими трояндами на щиті сам-один стримував напад трьох супротивників. Просто на очах Санси він приголомшив одного ударом по голові та звалив з ніг.

— Це ваш брат? — запитала Санса.

— Так, ясна панно, — відповів пан Лорас. — Гарлан нерідко стоїть у навчальному поєдинку супроти трьох бійців. Каже, що у справжній битві двобої меч до меча трапляються рідко, і він хоче бути готовим до гіршого.

— Шановний пан Гарлан, мабуть, дуже відважний.

— І відважний, і майстерний, — мовив пан Лорас. — Мечем він володіє, правду кажучи, краще за мене. Хоча я міцніше сиджу в сідлі зі списом.

— Так, я пам'ятаю, — відповіла Санса. — Ви неперевершені у кінному герці.

— Дякую панні за велику ласку. Коли ж це ви бачили мене на герці?

— На Турнірі Правиці, хіба не пам'ятаєте? Ви сиділи на білій кобилі, в обладунку з сотень квітів. А мені подарували троянду. Червону троянду. Іншим дівчатам того дня ви кидали тільки білі.

Санса мимоволі зашарілася, згадавши ту мить.

— Ви сказали, що жодна перемога не може бути прекраснішою за мене.

Пан Лорас подарував їй збентежену посмішку.

— Я казав щиру і просту правду, яку бачать очі кожного чоловіка.

«Та він і не пам'ятає» — зрозуміла Санса і здригнулася. — «Він просто каже чемні слова. А сам не пам'ятає ані мене, ані тієї троянди.» А вона ж гадала, була певна, що то був знак, що він означав усе... Адже червона троянда — то зовсім інша справа, ніж біла...

— Перед тим ви якраз вибили з сідла пана Робара Ройса, — у відчаї нагадала вона.

Пан Лорас прибрав руку з її ліктя.

— Я вбив Робара при Штормоламі, ласкава панно.

Він не вихвалявся; голос його був сумний.

«Так, його і ще одного веселкового лицаря короля Ренлі.» Санса раніше чула, як жінки пліткують біля колодязя, і зараз усе згадала.

— Це ж сталося тоді, коли загинув князь Ренлі, чи не так? Яке горе для вашої бідної сестри.

— Для Маргерії? — Голос його був придушений. — Авжеж, величезне горе. Але вона тоді сиділа у Лихомості й нічого не бачила.

— Нехай, але ж чула звістки...

Пан Лорас рвучко смикнув руків'я меча — тонкої білої шкіри, з маківкою у вигляді алебастрової троянди.

— Ренлі більше немає. Робара теж. Навіщо марні балачки?

Різкий холод у його голосі налякав Сансу.

— Я... мосьпане, я... я не хотіла вас образити, добрий лицарю.

— Ви не завдали мені жодної образи, панно Сансо, — відповів пан Лорас, але з голосу його зникло тепло, і руки її він більше не торкався. Зміїстими сходами вони підіймалися у глибокій тиші.

«З якого дива я згадала про пана Робара?» — подумала Санса. — «Тільки все зіпсувала. Тепер він на мене гнівається.» Вона спробувала вигадати щось таке, щоб повернути прихильність лицаря, та на думку

спадали якісь недолугі дурниці. «Краще мовчи, бо зробиш гірше» — наказала вона собі.

Князь Мейс Тирел разом з усім почтом розташувався позаду королівського септу в довгій будівлі під черепицею, яку звали Дівосхроном, відколи король Баелор Блаженний замкнув там своїх сестер, аби не спокушатися плотськими бажаннями від споглядання їхньої краси. Коло високих різьблених дверей стояли двоє охоронців у визолочених шоломцях, зелених киреях з облямівкою золотого єдвабу, з нашитими на грудях трояндами Вирію. Обоє на зріст сягали цілого сажня, мали могутні плечі, вузькі стани, дужі м'язи на руках та грудях. Коли Санса наблизилася і побачила їхні обличчя, то не змогла розрізнити одного від іншого: ті самі тверді щелепи, ті самі сині очі, ті самі густі руді вуса.

— Хто це такі? — запитала вона пана Лораса, на мить забувши про своє збентеження.

— Особиста варта при нашій бабусі, — відповів лицар. — Їхня мати назвала їх Ериком та Ариком, але пані бабуса розрізнити одного від іншого не можуть, і тому кличуть «Лівиком» та «Правиком».

Лівик та Правик прочинили двері, з них виникла Маргерія Тирел і пурхнула донизу коротким прогоном сходів, щоб зустріти гостей.

— Панно Сансо! — вигукнула вона. — Чудово, що ви прийшли! Вітаю вас і ласкаво прошу.

Санса стала на коліна біля ніг своєї майбутньої королеви.

— Ваша милість роблять мені велику честь.

— Благаю, підведіться! Лорасе, допоможи панні Сансі стати на ноги. Можна кликати вас на «ти» і Сансою? А ви теж кличете мене на «ти» і Маргерією!

— Дякую за ласку.

Пан Лорас допоміг їй підвестися на рівні. Маргерія відпустила його, подякувавши сестринським поцілунком, а Сансу палко вхопила за руку.

— Ну ж бо, ходімо! На нас чекають пані бабуса. А вони в нас не найтерплячіші між вельможних пань!

У комині тріщав вогонь, підлогу встеляв запашний очерет. Навколо довгого столу сиділо з тузінь жіноцтва.

Санса упізнала тільки високу, статечну, повну гідності дружину князя Тирела — пані Алерію, з довгою сріблястою косою, схопленою самоцвітними кільцями. Інших назвала Маргерія. Троє її сестер у перших — Мегга, Алла та Елінора — були приблизно Сансиних літ. Повновида пані Янна була рідною сестрою князеві Тирелу, заміжньою за одним із зеленояблучних Фосовеїв; витончена, ясноглаза пані Леонета у дівоцтві теж була Фосовей, доки не стала дружиною пана Гарлана. Септа Ністеріка мала негарне, поцятковане віспою обличчя, проте здалася Сансі жвавою і доброзичливою. Бліда й вишукана пані Милобрід виношувала дитину, а панна Булвер сама ще була дитиною, не старшою за вісім років. Санса здивувалася, почувши, як неквапливу чорнооку красуню, пані Добромир, кличуть просто «мирійкою» — хоча вона справді походила за народженням із Вільного Міста Миру. Але скоро зрозуміла, що недочула: насправді «Мерійкою» прозивалася завзята пухкенька Мередита Журав.

Наостанок Маргерія привела Сансу перед очі старої, сивої, зів'ялої, вкритої зморшками жінки, яка скидалася на іграшкову ляльку, але сиділа на чолі столу.

— Маю честь, Сансо, зазнайомити тебе з моєю бабусею, пані Оленою, вдовицею за покійним Лютором Тирелом, князем Вирію, світлої та втішної пам'яті для кожного з нас.

Стара пахкотіла трояндовою водою. «Та вона ж геть крихітна, що в ній такого колючого?» На грізну Колючу Королеву старенька аж ніяк не скидалася.

— Поцілуй-но мене, дитино, — наказала пані Олена, смикнувши Сансин зап'ясток м'якою плямистою долонею. — Дякую, що шляхетно погодилася повечеряти зі мною та моїми дурними квочками.

Санса покійно поцілувала стару в щоку.

— Ви дуже добрі до мене, ласкава пані.

— Я знала твого дідуса, князя Рікарда, хоча й не дуже добре.

— Пан князь загинули, коли я ще не народилася.

— Мені про те відомо, дитино. Кажуть, твій дід Таллі теж надумав помирати. Тобі ж казали про князя Гостера? А ще й не надто старий — я, приміром, старша за нього. Та ніч зрештою приходить до всіх, до декого ж — навіть зарано. Ти маєш знати про такі речі більше за інших, бідна дитино. Мені відомо, яку чару горя ти випила в цьому місті. Ми співчуваємо твоїм втратам.

Санса зиркнула на Маргерію.

— А мені сумно було почути про смерть князя Ренлі, ваша милосте. То був відважний та гідний лицар.

— Дякую за добрість, — відповіла Маргерія.

Але її бабуся презирливо пирхнула.

— Еге ж! Такий відважний, чарівний та чисто вимитий. Умів одягатися, всміхатися, купатися у запашних водах. А відтак вирішив, що згодиться і на престолі сидіти. Баратеони завжди забирають собі в голову всякі дурниці. Треба гадати, то їм у голову таргарієнівська кривця вдаряє.

Вона знову пирхнула.

— Мене теж колись трохи не віддали за одного Таргарієна. Та він у мене швидко облизня спіймав.

— Ренлі був відважний та добрий, пані бабусю, — мовила Маргерія. — Пан батько любили його. А також і Лорас.

— Лорас іще шмаркач, — ущипливо відповіла пані Олена. — Тільки те і знає, що збивати людей з коней довгим дрючком. Але мудрості від того нажив небагацько. Що до твого батька, то було б мені вродитися селючкою з макогоном — хоч ним би, може, заколотила йому в твердолобу макітру трохи розуму!

— Матінко, — докірливо мовила пані Алерія.

— Ану мовчи, Алеріє! Не смій мені докоряти, ще й величати «матінкою»! Не пригадую, щоб ти в мене між ніг випадала. Я завинила

перед людьми не тобою, а твоїм чоловіком — його бовдурською вельможністю князем на Вирії.

— Пані бабусю, — зауважила Маргерія, — що ви таке кажете? Що про нас подумає Санса?

— Може, подумає, що хтось тут має краплю здорового глузду. Принаймні одна з усіх. — Стара обернулася до Санси. — А я ж його попереджала. Казала, що це зрада. Що Роберт мав двох братів, а Ренлі має старшого. Як він сміє зазіхати на те бридке залізне сідало? А він мені: «Тихо, мамо, хіба ви не хочете, щоб ваша солодка ягідка стала королевою?» Вам, Старкам, добре — ви колись були королями. Арини та Ланістери — теж. Ба навіть Баратеони, хоч і з жіночого боку. Але ж Тирели завжди служили підстолями та підкоморіями, доки не з'явився Аегон Дракон і не засмажив одвічного короля Обширу на Полум'яному Полі. Правду кажучи, навіть на Вирій наші права дещо хиткі, про що без упину скигять оті гидотні Флоренти. «Яка кому різниця? Чи не байдуже?» — питаєш ти. Певно ж, байдуже. Але не такому бовдурові, як мій син. Від думки, що його онук колись сяде дупою на Залізний Престол, Мейс надувається, ніби... як її називають? Маргерійко, ти в мене розумничка, зроби ласку — скажи своїй старій недолугій бабці назву тієї чудернацької риби з Літніх островів, яка надувається вдсятеро, наче булька, коли в неї тицьнеш пальцем.

— Її кличуть рибою-булькою, пані бабусю.

— Аякже! Що з тих остров'ян узяти — не мають ані краплі уяви. А мій син ту бульку мав би узяти собі за герба. Почепив би на неї корону, як Баратеони на свого оленя, і сидів би раденький, що дурненький. Спитали б мене — я б сказала, що нам від самого початку не варто було потикатися на ту війну. Та що вже вдієш: як молоко видоїли, то назад його корові у цицьку не впорснеш. Відколи князь Булька поклав на голову Ренлі корону, відступати пізно. Але вийшло наче нівроку — скоро запануємо-закоролуємо. Що ти на це скажеш, Сансо?

Санса лише вхопила ротом повітря, почувуючись, наче та риба-булька.

— Тирели виводять свій родовід од самого Гарт Зеленорукого, — тільки й спромоглася вичавити вона з себе у відповідь на раптове запитання.

Колюча Королева пирхнула.

— Так само, як Флоренти, Рябини, Дубосерди і ще половина шляхетних домів півдня! Кажуть, Гарт щедро сів своє сім'я по ситих землях Обширу. Не здивуюся, що він не самі лише руки мав зелені.

— Сансо, — втрутилася пані Алерія, — ви, напевне, зголодніли. Чи не бажаєте з'їсти шматочок вепрятини? Або ж лимонних тістечок?

— Лимонні тістечка — мої улюблені, — зраділа Санса.

— Та нам казали! — гучно оголосила пані Олена, вочевидь не терплячи, аби хтось міг всунути хоч слово поперед неї. — Ота бридка істота на ймення Варис гадала, здається, що ми мусимо мати до нього вічну дяку за такі коштовні подробиці. Ніколи не розуміла, по правді, навіщо існують євнухи. Це ж чоловіки, яким відрізали єдине корисне, що в них було! Алеріє, ти колись накажеш нести вечерю, чи хочеш заморити мене голодом? Ходи, Сансо, сядь коло мене — я не така нудна, як решта цього бабства. Сподіваюся, тобі подобаються блазні.

Санса розправила спідниці та сіла.

— Мабуть... блазні, ласкава пані? Ви про тих, які ходять у пістрявому вбранні?

— Цей ходить у пір'ї. А ти про кого спершу подумала? Про мого сина чи цих чарівних пань? Та не червоній, бо з твоїм волоссям стаєш схожа на плід гранату. Всі чоловіки — йолопи та блазні, тут і сперечатися нема про що. Але ті, що у пістрявому, хоч веселіші за тих, що у коронах. Маргерійко, дитинко, поклич Салотруса — подивимося, чи не звеселить він нам панну Сансу. А ви, решта, теж сідайте. Чи я маю наказувати вам усе на світі? Санса, напевне, думає, що мою онуку оточує отара якихось тупих овець.

Салотрус з'явився раніше за вечерю. Він був вдягнений у блазенське вбрання з зеленого та жовтого пір'я, на голові мав м'якого півнячого гребінця, а з себе був могутній та жирний чоловік — круглий, мов

куля, трохи не втричі більший за Місячка. Він увійшов до палати, перекидаючись на руках, скочив на стіл хвацьким перевертом і зніс перед Сансою велетенське яйце.

— Розбийте його, ласкава панно! — заохотив він.

Кола вона розбила, з яйця вискочив десяток жовтеньких курчат, які миттю повтікали навсібіч.

— Ловіть їх, ловіть! — загукав Салотрус.

Маленька панна Булвер ухопила одне курча і віддала йому, а він закинув голову назад, розтяг велетенського рота, запхав туди курча і прикинувся, що ковтає. Від могутнього відригу в нього з носа полетіли маленькі жовті пір'ячка. Панна Булвер заскиглила з розпачу, але плач змінився раптовим вереском радощів, коли курча вивільнилося з рукава її сукні та побігло рукою.

Стольники внесли юшку з цибулею та грибами. Салотрус почав жонглювати, а пані Олена підсунулася до столу і поклала на нього лікті.

— Ти знаєш мого сина, Сансо? Князя Бульку, господаря на Вирії?

— Пан князь — великий, усіма шанований можновладець, — ввічливо відповіла Санса.

— Великий пихатий бовдур! — мовила Колюча Королева. — Батько його теж такий був. Мій покійний чоловік, вельможний князь Лютор. Та не дивися ти так, я його кохала гарненько і обов'язок свій пам'ятала. А він був до мене добрий, і у опочивальні справу свою знав. Та в голові все одно клепки не мав — примудрився впасти зі скелі на соколиних ловах! Люди казали: задивився на небо і не побачив, куди його кінь везе. Тепер мій бовдур-синочок прагне повторити батькову долю. Тільки їде вже не на коні, а на леві. Залізти на лева — штука нехитра, зате злізти — дзуськи! Я його попереджала, а він лише гигикав. Якщо ти, Сансо, колись матимеш сина, то бий його частіше, аби вчився тебе слухати. Я свого хлопчика не била, бо він у мене один. І тепер він радше послухає Салотруса, ніж рідну неньку. Казала ж я йому, що лев — це тобі не котик-мурчик на колінках, а він мені: «тихо, мамо!». Здається мені, у цій державі чоловіки надто знахабніли:

затуляють жінкам рота, як от тобі раз. А королям іноді було б незле відкласти мечі та спитатися ради в своїх матерів!

Санса раптом усвідомила, що сама сидить з відкритим ротом. Вона поспіхом запхала до нього ложку юшки, а пані Алерія з іншими панями тим часом хихотіли з того, як Салотрусові по голові, ліктях та опасистій дупі стукотять помаранчі.

— А тепер кажи мені правду про того ясновельможного хлопчика,
— раптом мовила пані Олена. — Джофрі, чи як там його.

Санса мимохіть стиснула пальці на ручці ложки.

«Правду? Я не можу. Благаю вас, не питайте. Я не можу.»

— Я... я... я...

— Ти-ти-ти, хто ще. Хто має знати його краще? На вид він нічогенький, клеїть з себе доброго та милостивого. Трохи набундючений, але ж ланістерівську кров нікуди не подінеш. Та нам розповідають про нього бентежні казки. Чи не поведився він з тобою негідно?

Санса перелякано озирнулася навколо. Салотрус тим часом запхав до рота цілого помаранча, прожував, ковтнув, ляпнув себе по щоці й порснув соком просто з носа. Жіноцтво сміялося, туди-сюди бігала челядь, Дівосхроном лунав стукіт ложок та мисок. Одне з курчат скочило на стіл та забігло просто до страви пані Милобрід. Ніхто не звертав на дівчину зі старою жодною уваги. Та все одно Санса почувалася нажаханою.

Пані Олені тим часом почав уриватися терпець.

— Чого ти вирячилася на Салотруса? Я поставила тобі запитання і чекаю на відповідь. Чи тобі, дитино, Ланістери вирізали язика, га?

Пан Донтос попереджав її, що розмовляти вільно можна тільки у божегаї.

— Джоф... король Джофрі, він... Його милість дуже гарний з себе, а ще... хоробрий, як лев.

— Еге ж, усі Ланістери — леви! А коли хтось із Тирелів пердне, то пахкотить трояндами! — визвірилася стара. — Я тебе питаю, чи добрий він до людей? Чи розумний? Чи має лагідне серце, легку руку? Чи шанує він лицарські чесноти, як личить королю? Чи буде він плекати подружню любов до Маргерії, ніжно про неї дбати, захищати її честь, як свою власну?

— Буде, — збрехала Санса. — Він... такий показний з себе.

— Ти вже казала. Знаєш, дитино, дехто мене запевняв, що ти дурніша за Салотруса, і я починаю їм вірити. Показний з себе? Сподіваюся, я навчила Маргерію, чого варта чоловіча краса. Трохи меншого, ніж мартоплясів пердь. Аеріон Ясножар був на вроду показний, а душею — мерзотне чудовисько. Але мене хвилює не він. Я хочу знати: яким насправді є Джофрі?

Вона простягла руку і вхопила за поли стольного слугу, що саме пробігав мимо.

— Цибуля мені обридла. Забери цю юшку і подай сиру.

— Сир подадуть після пирогів та тістечок, мосьпані.

— Сир подадуть, коли я накажу. Ось я наказую. — Стара знову обернулася до Санси. — Ти налякана, дитино? Облиш, тут самі лише жінки. Кажи правду. Тобі ніщо не загрожує.

— Пан батько завжди казали правду, — тихо відповіла Санса, ледве вичавлюючи з себе слова.

— Князь Едард? О так, він славився чесністю. Не диво, що таку людину нарекли зрадником і відтяли голову.

Очі старої, гострі та яскраві, ніби вістря мечів, свердлили Сансу наскрізь.

— Джофрі, — відповіла Санса. — То Джофрі зробив. Він сказав мені, що матиме милосердя до батька, а тоді наказав стяти голову. А потім сказав, що то й було милосердя. Повів мене на мур і примусив дивитися. На голову. Хотів, щоб я плакала, та я...

Вона раптово спинилася і затулила долонею рота. «Ласка божа, я вже забагато сказала! Там дізнаються, почують, хтось їм розповість!»

— Кажи далі, — заохотила цього разу Маргерія. Майбутня Джофова королева. Санса не була певна, скільки саме вона чула.

— Не можу.

«А раптом вона скаже йому? Хто її знає: от візьме і скаже? Тоді він мене або сам уб'є, або віддасть панові Іліну.»

— Я не хотіла... батько були зрадником, і брат мій теж зрадник. У мені тече зрадницька кров. Благаю, не змушуйте мене нічого розповідати.

— Заспокойся, дитино! — наказала Колюча Королева.

— Та вона ж нажахана, пані бабусенько. Лишень подивіться!

Стара загукала до Салотруса.

— Гей, дурню! Ану заспівай нам пісеньку. Якогога довшу! Гадаю, доречно буде про ведмедя та красну дівку.

— А й заспіваю, ваша вельможносте! — відповів товстелезний блазень. — Гарну й дзвінку! Хочете, мосьпані, співатиму догори дригом?

— Чи в тебе догори дригом голос буде кращий?

— Авжеж ні!

— Тоді стій на ногах. Бо ще, збавте боги, шапка впаде, а ти ж волосся ніколи не мив, от зараз воші повтікають!

— Воля ваша, ясна пані!

Салотрус низько вклонився, потужно відригнув, випростався, вивалив черево і заревів:

Бурий, чорний, волохатий,

Жив ведмідь побіля хати.

Що побачить — з'їсть умить.

Хоч при хаті, а ведмідь.

Ой, ведмедя підманули,

Ой, ведмедя підвели,

Ой, звечора обіцяли,

Зранку меду не дали!

Пані Олена схилилася наперед.

— Я була ще дівчинкою, молодшою за тебе, а вже чула, що Червоний Дитинець має вуха на кожній стіні. То хай ті вуха послухають пісеньки, а ми, дівчатка, вільно проміж себе побалакаємо.

— Але ж, — мовила Санса, — Варис, він... він знає, він завжди...

— Гучніше! — заволала Колюча Королева до Салотруса. — Мої старі вуха вже нічого не чують. Що ти там шепочеш, жирний дурню? Я тебе не за шепіт годую. Співай як слід!

— ОЙ, ХОДИМО, ВОЛОХАТИЙ, ТА Й НА ЯРМАРКУ ГУЛЯТИ, — заgrimів Салотрус так, що від басовитого гуркоту забриніли крокви стелі.

«Я НЕ МОЖУ, ХЛОПЦІ, ТАК,

Я Ж ВЕДМІДЬ, А НЕ ХЛОПАК!

Я Ж БО БУРИЙ І КУДЛАТИЙ,

Я Ж ВЕДМІДЬ, А НЕ ХЛОПАК!»

ОЙ, ВЕДМЕДЯ ПІДМАНУЛИ,

ОЙ, ВЕДМЕДЯ ПІДВЕЛИ,

ОЙ, ВЕДМЕДЯ ДО БАЗАРУ,

НАЧЕ КО́ЗУ, ПОВЕЛИ!

Зморшкувата стара пані всміхнулася.

— В нас у Вирії поміж квітів живе багацько павуків. Поки вони нас не чіпають, а клопочуться про свої справи, ми дозволяємо їм вільно прясти тенета. Але якщо павук починає набридати і лізе під ноги, ми його чавимо без краплі жалю. — Вона попестила Сансу по руці. — А

тепер, дитино, кажи нарешті правду. Що він за людина така, той Джофрі, який зве себе Баратеоном, а на вид — викапаний Ланістер?

А ТОДІ РАНЕНЬКО ВСТАЛИ,
ДОЛИНОЮ ПОЧВАЛАЛИ.
ТРИ ХЛОПИ КОЗУ ЖЕНУТЬ
І КУДЛАТОГО ВЕДУТЬ.
ЩЕ Й В ДОРОЗІ ТАНЦЮВАЛИ,
БО Ж НА ЯРМАРОК ІДУТЬ.

Санса відчула, як їй серце підкотило під горло. Колюча Королева сиділа так близько, що вона відчувала її кислий старечий подих. Криві тонкі пальці щипали їй руку. З іншого боку нашорошила уважні вуха Маргерія. Усім Сансиним тілом пробігли дрижаки.

— Він чудовисько, — прошепотіла вона тихо і злякано, ледве чуючи власний голос. — Джофрі — бридка почвара. Він збрехав про різницького хлопчика і примусив пана батька вбити мою вовчицю. Коли я його засмучувала, він наказував лицарям Королегвардії мене лупцювати. Він злий та жорстокий, ясна пані, вірте мені. І королева, його мати, теж така сама.

Пані Олена Тирел та її онука презирнулися.

— Ти ба, — мовила стара. — Біда-лишенько.

«О боги» — подумала нажахана Санса. — «Тепер Маргерія не вийде за нього заміж, і Джофрі знатиме, кого винуватити.»

— Благаю вас! — кавкнула вона придушено. — Не скасовуйте весілля!

— Та не бійся. Князь Булька рішуче налаштувався зробити з Маргерії королеву. А слово Тирелів дорожче за все золото Кастерлі-на-Скелі. Принаймні так було за моїх часів. Та хай там як, дякую тобі за правду, дитино.

ОЙ, ВЕДМЕДЯ ПІДМАНУЛИ,
ОЙ, ВЕДМЕДЯ ПІДВЕЛИ,

ЗРАНКУ МЕДУ НЕ ДАВАЛИ,
А НА ЯРМАРОК ТЯГЛИ!

Салотрус підстрибнув, заревів та затунав ногами.

— А чи не хотіла б ти, Сансо, відвідати Вирій? — Коли Маргерія посміхалася, то ставала дуже схожа на свого брата Лораса. — Зараз саме квітнуть осінні квіти. Там у нас є зелені гаї та осяйні водограї, тінисті дворики, мармурові галереї. Пан батько тримають при дворі співців — далеко кращих, ніж наш Салотрус. А разом із ними — дударів, скрипалів, арфістів. Ми маємо найкращих коней у світі, прогулянкові човни, щоб плавати Мандером. Ти вмієш полювати з соколами, Сансо?

— Трохи, — зізналася вона.

А ДОРОГОЮ ДІВЧИНА,
КРАСНА-ГОЖА, ЯК КАЛИНА,
СВІТЛУ КОСУ ЗАПЛЕЛА,
НАЧЕ МЕДУ РОЗЛИЛА.
ОЙ ТА ГОЖАЯ ДІВЧИНА,
НАЧЕ МЕДУ РОЗЛИЛА.

— Я певна, що ти полюбиш Вирій так само, як я. — Маргерія прибрала назад вільне пасмо Сансиного волосся. — Раз побачиш — і не захочеш із нього їхати. А може статися, й не муситимеш.

ОЙ, ВЕДМЕДЯ ПІДМАНУЛИ,
ОЙ, ВЕДМЕДЯ ПІДВЕЛИ,
ОЙ, ВЕДМЕДЮ ЗАМІСТЬ МЕДУ
КРАСНУ ДІВКУ ПРИВЕЛИ!

— Тихо, дитя моє! — різко мовила Колюча Королева. — Санса ще не сказала, чи згодна вона відвідати наш Вирій. А ти вже її там оселила.

— Авжеж згодна! — похапцем відповіла Санса.

З розповіді Маргерії Вирій здався їй таким місцем, про яке вона завжди мріяла: чарівним, казковим королівським двором, який вона колись сподівалася знайти у Король-Березі.

ОЙ, ЗАБАЧИВ ТУ ДІВЧИНУ,
КОЛИ СХОДИВ У ДОЛИНУ,
ЧОРНИЙ, БУРИЙ ТОЙ ВЕДМІДЬ,
ЩО ПОБАЧИТЬ — З'ЇСТЬ УМИТЬ.

ОЙ, ЗАБАЧИВ У ДОЛИНІ,
ОЙ, ЗАБАЧИВ ТУ ДІВЧИНУ,
ЗАРЕВІВ І ДИБКИ СТАВ,
НАЧЕ МЕДУ СКУШТУВАВ!

— Але ж королева... — непевно мовила далі дівчина, — вона мене не відпустить...

— Відпустить. Без Вирію Ланістери не мають надії втримати Джофрі на престолі. Якщо синочок — мій ясновельможний бовдур — попрохає як слід, королева не зможе відмовити.

— А що скажуть їхня вельможність? — спитала Санса. — Пан князь погодяться попрохати про мене?

Пані Олена скривилася.

— Не бачу потреби питати його згоди. Ясна річ, про нашу справжню мету він нічого не знатиме.

ЯК ЗАБАЧИВ ТУ ДІВЧИНУ —
НАЧЕ МЕДУ СКУШТУВАВ!

Санса зморщила лоба.

— Справжню мету, ласкава пані?

ОЙ, ВЕДМЕДЯ ПІДМАНУЛИ,
ОЙ, ВЕДМЕДЯ ПІДВЕЛИ,
ОЙ, ВЕДМЕДЮ ЗАМІСТЬ МЕДУ

КРАСНУ ДІВКУ ПРИВЕЛИ!

— Гарненько видати тебе заміж, дитино, — мовила стара під звуки стародавньої пісні, — за мого онука.

«Заміж за пана Лораса?!» Сансі перехопило подих. Вона згадала пана Лораса у іскристому сафіровому обладунку. Згадала троянду з його рук. Згадала пана Лораса у білому шовку — чистого, невинного, прекрасного. Ямочки на щоках коло усміхнених вуст. Солодкий сміх, тепло долоні. Вона уявила, як це буде — зняти з нього сорочку, попестити гладку шкіру під нею, стати навшпиньки і поцілувати у вуста, запустити пальці у цупкі брунатні кучері, потонути у глибоких карих очах... Від шиї вгору поповзла червона фарба.

«А Я Ж ГОЖАЯ ДІВЧИНА,
КРАСНА, ЧИСТА, МОВ КАЛИНА.
НЕ ВЕЛІЛА МЕНІ МАТИ
З ВОЛОХАТИМ ТАНЦЮВАТИ.
З ЧОРНИМ, БУРИМ ТА КОШЛАТИМ,
НЕ ВЕЛІЛА МЕНІ МАТИ
ІЗ ВЕДМЕДЕМ ТАНЦЮВАТИ!»
ОЙ, ДІВЧИНУ ПІДМАНУЛИ,
ОЙ, ДІВЧИНУ ПІДВЕЛИ,
ВОЛОХАТОГО ВЕДМЕДЯ
ЗАМІСТЬ ХЛОПЦЯ ПРИВЕЛИ!

— Уявляєш, Сансо? — спитала Маргерія. — Адже я ніколи не мала сестри, самих лише братів. Ой, погоджуйся, благаю тебе! Будь ласочка, скажи, що згодна вийти заміж за мого брата!

Слова нарешті ринули з Санси потоком.

— Так, о так! Радю і щиро. Не бажала б нічого кращого у світі. Стати панові Лорасу дружиною, вірно кохати його...

— Лораса?! — Схоже було, що пані Олена роздратувалася. — Не кажи дурниць, дитино. Королегвардія не бере дружин. Хіба тебе у Зимосічі нічого не навчили? Ми казали про мого онука Віласа. Він для тебе трохи застарий, зате хлопчик хороший — зовсім не бовдур, і до того ж спадкоємець Вирію.

Сансі запаморочилося у голові; однієї миті на неї накотили хвилиною мрії про Лораса, а наступної ті мрії розлетілися на друзки. «Віласа? Якого ще Віласа?»

— Я... — недоладно почала вона. «Чемність — броня шляхетної панни. Не завдай образи, ретельно добирай слів.» — Я не знаю пана Віласа, ніколи не мала честі, ласкава пані. А чи шановний пан... є таким самим знаним лицарем, як і його брати?

ОЙ, ВЕДМІДЬ, ТА ЩО Ж ВІН КОЇТЬ!

КРАСНУ ДІВКУ НЕПОКОЇТЬ,

ЛАПАМИ ЇЇ ХАПАЄ

ТА ВИСОКО ПІДНІМАЄ!

— Ні, — відповіла Маргерія, — брат не давав лицарських обітниць.

Її бабця насупила брови.

— Розкажи дівчинці правду. Бідолаха скалічений, нічого не поробиш.

— Його було поранено ще зброєносцем, коли він виїжджав на першому своєму турнірі, — стиха вимовила Маргерія. — Кінь упав і потропив собою ногу вершника.

— А винуватий отой ниций дорнійський змій — Оберин Мартел. І його маестер теж.

ОЙ, ДІВЧИНА ЗАГУКАЛА:

«Я Ж БО ЛИЦАРЯ БАЖАЛА!

А НЕ БУРЕ І КУДЛАТЕ,

БЕЗ ЗЕМЛІ, ДВОРУ ТА ХАТИ!

ЗАМІЖ МЕНЕ ХТОСЬ ВІЗЬМІТЬ,

ХАЙ БИ ЛИЦАР — НЕ ВЕДМІДЬ!»

ОЙ, ДІВЧИНУ ПІДМАНУЛИ,

ОЙ, ДІВЧИНУ ПІДВЕЛИ,

ЗАМІСТЬ ЛИЦАРІВ НА КО́НЯХ

ЇЙ ВЕДМЕДЯ ПРИВЕЛИ!

— Вілас має скалічену ногу, але добре серце, — мовила Маргерія. — Він читав мені, коли я була зовсім маленька, малював для мене сузір'я з неба. Ти полюбиш його так само, як ми, Сансо.

ОЙ, ДІВЧИНА ЗАКРИЧАЛА,

ТА ВЕДМЕДЯ НЕ ЗЛЯКАЛА.

ВІН У КОСАХ МЕД ШУКАВ,

ЯЗИКОМ ЇЇ ЛИЗАВ.

ДУМАВ ВІН, ЩО В СВІТЛИХ КОСАХ

ДІВКА МЕД СОЛОДКИЙ НОСИТЬ,

ЯЗИКОМ ЇЇ ЛИЗАВ!

ОЙ, ВЕДМЕДЯ ПІДМАНУЛА,

КРАСНА ДІВКА ПІДВЕЛА,

У КУЧЕРЯХ СВІТЛИХ-ГОЖИХ

КРАПЛІ МЕДУ НЕ НЕСЛА!

— Коли ж я матиму честь зустріти шановного пана? — спитала Санса, вагаючись.

— Вже скоро, — пообіцяла Маргерія. — Коли приїдеш до Вирію після мого весілля з Джофрі. Тебе привезуть пані бабуся.

— Привезу, авжеж, — мовила стара, пестячи Сансину руку і зморшкувато всміхаючись. — Ще й як привезу.

А ТОДІ ВОНА ЗІТХНУЛА,

РУЧКОЮ ЙОМУ МАХНУЛА,

«КРАСНИЙ, ГОЖИЙ МІЙ ВЕДМІДЬ,
ЗАБИРАЙ МЕНЕ УМИТЬ!»
ОТАКИЙ ТО БУВ ВЕДМІДЬ —
КРАСНУ ДІВКУ ВКРАВ УМИТЬ!
ОЙ, ДІВЧИНУ ПІДМАНУЛИ,
ОЙ, ВЕДМЕДЯ ПІДВЕЛИ,
ХАЙ БЕЗ ЛИЦАРІВ, БЕЗ МЕДУ,
А ВСЕ Ж ДОЛІ НАЖИЛИ!

Салотрус проревів останній рядок, скочив у повітря і гепнувся на обидві ноги так, що келихи й тарелі на столі гучно брязнули. Жінки засміялися та заплескали долонями.

— Я вже гадала, та бридка пісня ніколи не скінчиться, — мовила Колюча Королева. — Зате хоч сиру нарешті принесли.

Джон І

Світ був сірий і темний, пахкотів шишками, мохом та холодом. Бліді тумани піднімалися від чорної землі. Вершники пробиралися між розсипів каміння, розпатланих вітром дерев, униз схилом до гостинних багать, які сяяли на дні річкової долини, наче розкидані підлогою самоцвіти. Вогнищ було стільки, що Джон Сніговій навіть не брався їх рахувати: може, кількасот, а може — кілька тисяч. Друга річка миготливого світла уздовж берегів білої скрижанілої річки Молочної. Пальці правиці самі собою згиналися та розгиналися, мовби прагнучи меча.

З гребеня пагорба вони сходили без прапорів чи сурм; тишу порушувало тільки віддалене муркотіння річки, стукіт копит і клацання кісток Торохкалового обладунку. Десь угорі маяв за вітром орел на великих голубих крилах, а унизу долали свій шлях люди, коні та один білий лютововк.

Чиєсь копито зрушило камінь, той покотився схилом, і Джон побачив, як Привид повернув голову на раптовий шум. Лютововк зазвичай біг собі цілий день за вершниками вдалині, але коли над

смереками сходив місяць, швидко доганяв їх стрибками, виблискуючи червоними очима. Собаки Торохкала, як завше, вітали його навіженим гавкотом і розлюченим гарчанням, та лютововк на них не зважав. Шість днів тому найбільший з хортів напав на Привида ззаду, поки дичаки ставали табором на ніч. Вовк обернувся, ухилився від його зубів і жбурнув пса геть зі скривавленим стегном. Опісля того решта зграї трималася якнайдалі.

Бахмутик Джона Сніговія тихенько заіржав, але лагідний дотик та добре слово його заспокоїли. Якби ж так само легко долалися власні Джонові страхи... Він був одягнений у все чорне — колір Нічної Варти — але попереду і позаду нього юрмився ворог. «Куди не кинь оком — навкруги дичаки. А посередині я.»

Ігритта начепила на себе кобеняка Кворина Піврукого. Ленил мав на собі кольчугу Кворина, списниця-здоровачка Рагвила — його ж рукавиці, а один із лучників — чоботи. Шолом Кворина виграв незугарний коротун на ім'я Довгоспис Рик, але на його вузькій голові той сидів поганенько, тому він віддав Ігритті й шолома. Торохкало віз у торбі кістки Кворина разом зі скривавленою головою Міляка, що свого часу пішов із Джоном на розвідку до Вискливого Пересуву. «Він мертвий. Усі мертві, крім мене. А я — мертвий для решти світу.»

Ігритта їхала просто поруч, а попереду — Довгоспис Рик. Князь-над-Кістками поставив їх двох стерегти Джона.

— Якщо гава втече, я й ваші кістки виварю, — попередив він, перш ніж рушити, і вишкірився крізь криві зуби велетневого черепа, якого носив за шолом.

Ігритта презирливо тюгукнула.

— Може, хочеш сам його стерегти? Ні? Тоді помовч. Скинув справу на нас — то дай спокій і не пхай свого носа.

«Вільний нарід, одначе» — подумав Джон Сніговій. Торохкало очолював похід, та схоже, ніхто з загону й не думав перед ним запобігати.

Дичацький ватажок пришпилів його на місці недружнім поглядом.

— Цим телепням, гайвороне, ти ще можеш задурити голову. Але не гадай, що так само легко заб'єш баки Мансові. Манс на тебе раз гляне — і знатиме, що ти брешеш. А коли визнає, я собі з твого вовка зроблю кожуха. А тобі, м'якенький хлопчику, випатраю кишки і запусчу тхора в живіт.

Джонова правиця сама собою стиснулася і розтиснулася, розминаючи обпечені пальці під рукавицею. Але Довгоспис Рик лише зареготав.

— Де ти знайдеш тхора посеред снігів?

Першої ночі, після довгого кінного переходу, вони отаборилися у мілкій круглій кам'яній западині на вершині безіменної гори і підсунулися купою до вогню, коли почав летіти сніг. Джон дивився, як тануть сніжинки, пролітаючи над вогнищем. Незважаючи на вовну, хутро та виварену шкіру, холод просякав йому до кісток. Ігрита повечеряла і сіла поруч, нап'явши каптура та сховавши долоні до рукавів, щоб зігрітися.

— Коли Манс почує, як ти упорався з Півруким, то візьме, не сумнівайся, — сказала вона йому.

— Що візьме?

Дівчина насмішкувато реготнула.

— Тебе до нас. Гадаєш, ти перша гава, яка злетіла сюди зі Стіни? Потай ви усі до одного мрієте літати вільно.

— А коли я стану вільним, — неквапом проказав він, — то зможу й вільно піти, куди схочу?

— Та певно, що зможеш. — Якщо не зважати на криві зуби, посмішка її була тепла і приязна. — А ми зможемо вільно тебе вбити. Жити вільним — небезпечно. Але хто волі скуштував, тому інша страва не смакуватиме.

І поклала йому долоню в рукавиці на ногу трохи вище коліна.

— От сам скуштуєш — тоді побачиш.

«Побачу» — подумав Джон. — «І побачу, і почую, і про все дізнаюся, а тоді віднесу звістку на Стіну.» Дичаки вважали його кривоприсяжцем, та насправді він лишився вірним братчиком Нічної Варти і виконував останній обов'язок, покладений на нього Кворином Півруким. «Тим самим, якого я власноруч убив з його ж наказу.»

Унизу гори вони натрапили на невеличкий струмок, що стікав з підніжжя до річки Молочної. Потік зверху виглядав зробленим із каменю та скла, хоча десь глибше під морозною поверхнею чувся плин води. Торохкало повів усіх просто через струмок, трощачи копитами крижану кірку.

Скоро перед ними виникли вартові Манса Розбишаки. Джон змів їх уважним оком: восьмеро вершників, чоловіки й жінки, вдягнені у хутро та виварену шкіру, подекуди шолом чи таку-сяку кольчугу. За зброю вони мали рогатини, відпалені у вогні списи, а ватажок їхній — тілистий білявий молодик зі сльозавими очима — велику, добре нагострену криву косу блискучої криці. «Плакун» — зрозумів Джон з одного погляду. Чорні братчики оповідали про нього страшні казки. То був знаний наскочник і харцизяка того самого штибу, що й Торохкало, Харма Песиголовка чи Алфин Гаворіз.

— Вітаю, Князю-над-Кістками, — мовив Плакун, забачивши їх. Джона та вовка він змів особливо пильним поглядом. — Це ще хто такий?

— Це гава до нас перелетіла, — відповів Торохкало, якому подобалося величатися Князем-над-Кістками за свій торохтливий обладунок. — Злякалася, мабуть, що я заберу його кістки разом із Квориновими.

Він хвалькувато струснув мішком у повітрі.

— Кворина Піврукого убив оцей гайворон, — зауважив Довгоспис Рик. — Разом зі своїм вовчиськом.

— І Орелла теж він зарізав, — мовив Торохкало.

— Малий — варг, або щось таке, — встрягла дебела списниця Рагвила. — Його вовк відшматував клопоть від ноги Піврукого.

Червоні водянкуваті очі Плакуна зміряли Джона ще раз.

— Ти ба! А й справді — коли придивитися, у пиці є щось вовче. Ну ведіть до Манса — мо', він йому глянеться.

Плакун розвернув коня і ринув чвалом геть. Його вершники заспішили слідом.

Дмухав сильний вогкий вітер. Загін перетнув долину Молочної та рушив вервечкою крізь табір на її берегах. Привид тримався коло Джона, та його запах летів перед ним, наче оповісник із прапором — і скоро навколо них гарчали та гавкали трохи не всі дичацькі собаки. Ленил заверещав, щоб вони замовкли, та собаки не зважали.

— Щось їм твоя звірюка не до смаку, — мовив Довгоспис Рик до Джона.

— Вони — собаки, він — вовк, — відповів Джон. — Вони знають, що родичатися їм зась.

«Так само, як мені з тобою.» Але Джон мав обов'язок, покладений на нього Кворином Півруким коло їхнього останнього спільного багаття: вдати з себе перебіжчика і з'ясувати, чого шукають дичаки у холодній страшній пустці Мерзляків. «Щось можуть» — казав Кворин Старому Ведмедеві. Але помер, не дізнавшись, що саме шукав і чи знайшов Манс Розбишака у розкопаних ним схованках.

Вздовж річки палало безліч багать, а між ними стояли великі й малі вози, волочні та сани. Багато дичаків розкинули намети зі шкур чи повсті; дехто наметів не мав і тулив до скель поганенькі курені або спав просто під возами. Коло одного багаття Джон побачив чоловіка, що гартував у вогні кінці довгих дерев'яних списів і кидав їх на купу. Двоє бородатих молодиків у вивареній шкірі билися довгими жердинами: наскакували через багаття, стогнали та ухкали, коли удари влучали у ціль. З десяток жінок сиділо колом неподалік і ладнало пір'я до стріл.

«Стріли для моїх братів» — подумав Джон. — «І для підданих мого батька: люду Зимосічі, Жбиру-в-Пущі, Остань-Огнища. Стріли для людей Півночі.»

Проте не всі побачені ним були такі вже войовничі. Стрічалися тут і жінки, що танцювали, і малі діти, що плакали; від малого коника жартома тікав хлопчик, утушкований у хутро і засапаний від гри. Вільно блукали кози та вівці, бики шукали собі трави на березі річки. Від одного багаття пахкотіло смаженою бараниною, а над іншим Джон побачив вепра, якого крутили на дерев'яному рожні.

На галявині, оточеній високими зеленими смереками, Торохкало зліз із коня.

— Станемо тут табором, — мовив він до Ленила, Рагвили та інших. — Погодуйте коней і собак, тоді поїжте самі. Ігритто, Довгосписе — ведіть гаву до Манса, хай на нього подивиться. Випатраємо його згодом.

Решту шляху вони подолали пішки — повз вогнища та намети, з Привидом за спиною. Стільки дичаків у одному місці Джон ще ніколи не бачив. Та й навряд чи бачив хтось інший. «Цей табір ніколи не скінчиться» — міркував він, — «хоча тут радше сто таборів, ніж один, і кожен наступний захищено гірше, ніж попередній». Дичаки розкинулися на багато верст, але не влаштували навколо себе жодної оборони — ані перекопів, ані тинів з гострих кілків. Лише невеличкі чати розвідників пильнували навколишній край. Кожен рід чи гурт односельців просто спинявся, де заманеться, щойно бачив, як зупинилися інші, або щойно знаходив годяще місце. «Справді вільний нарід, годі й казати.» Якщо братчики запопадуть їх у такому безладі, то багацько з них заплатить за свою волю кров'ю власного життя. Певна річ, вони переважали Нічну Варту числом. Але Варта мала лад і знала послух, а у битві, як колись казав батько, лад і послух бере гору над числом дев'ять разів із десяти.

Королівський намет годі було сплутати: він був утричі більший за всі інші, а з середини його долинала музика. Як і менші намети, його було пошито зі шкур, на яких ще збереглося хутро; на шатро Манса Розбишаки пішли кошлаті білі шкури снігових ведмедів. Гострий дах було увінчано велетенськими рогами одного з тих величних оленів, які за часів першолюдей вільно блукали просторами майбутнього Семицарства.

Принаймні тут дичаки поставили хоч якусь оборону: двоє вартових коло запони шатра спиралися на високі списи, а на плечах мали круглі шкіряні щити. Забачивши Привида, один із них наставив вістря і гукнув:

— Звірюку не пущу!

— Сидіти, Привиде, — наказав Джон.

Лютововк усівся на хвіст.

— Довгосписе, пильнуй звіра. — Торохкало смикнув запону і махнув рукою Джонові та Ігритті, щоб заходили.

Всередині намету панувала спека та дим. У всіх чотирьох кутках стояли кошики запаленої болотнини, наповнюючи намет тьмяно-червоним світлом. Підлогу вкривали шкури звірів. Джон відчув себе моторошно самотнім у чорному вбранні Варти, чекаючи на ласку перевертня і перебіжчика, що величав себе Королем-за-Стіною. Коли очі трохи звикли до димного червоного мороку, він побачив шістьох людей, жоден з яких не звернув на нього найменшої уваги. Чорнявий молодик і вродлива молода жінка частувалися медом з одного рогу. Інша жінка, вагітна дитиною, стояла коло жарівниці та пекла на ній кілька курок на рожнах. Сивуватий чоловік у добряче поношеному чорно-червоному кобеньяку сидів на подушці, схрестивши ноги, грав на лютні та співав пісню:

Молодиця в Дорні од весни красніша,

А коли цілує — сонця гарячіша.

Та дорнієць клятий чорну крицю має:

Нею не цілує, а на смерть кусає.

Джон знав цю пісню, хоч і здивувався почути її тут, у старому наметі зі шкур за Стіною, за десять тисяч верст від червоних гір та гарячих вітрів Дорну.

Чекаючи на закінчення пісні, Торохкало зняв свого зжовтілого шолома. Під обладунком зі шкіри та кістки, під шоломом з черепа велетня ховався невеличкий чоловічок із пересічним обличчям,

вузлуватим підборіддям, ріденькими вусами, запалими щоками та гострими вилицями. Очі Торохкало мав близько посаджені, через усе чоло тягнулася єдина брова, темне волосся вже відступало назад від гострого вдовиного клина.

Молода дорнійка в річці ся купає,

На вустах солодких пісенька лунає.

А клинок дорнійця іншої співає,

Холодом торкає, силу випиває.

Коло жарівниці на ослінчику сидів невисокий, але неймовірно широкий чолов'яга та їв смажену курку просто з рожна. Гарячий жирний сік стікав його підборіддям у сніжно-білу бороду, а він лише вишкірявся собі задоволено. Його дебели руки охоплювали товсті золоті кільця, карбовані рунами, на грудях і плечах він мав важку кольчугу чорного заліза — таку, яку можна зняти лише з мертвого розвідника. За кілька стоп від нього стояв і супився над мапою високий худорлявий чоловік у шкіряному каптані з нашитотою спижевою лускою, з обіручним мечем у шкіряних піхвах за спиною. Стрункий, як спис, жилий, чисто голений, лисий, з прямим видатним носом та глибоко посадженими сірими очима — він був би не позбавлений своєрідної вроди, якби мав вуха. Але обидва його вуха десь загубилися на життєвому шляху — Джон не міг розрізнити достеменно, чи їх відкусив мороз, а чи відрізав ворожий клинок. Без вух обличчя незнайомця здавалося надто вузьким і гострим.

Джон з одного погляду зрозумів, що й сивобородий, і лисий — грізні воїни, супроти яких Торохкало — брехливе цуценя. І тепер намагався вгадати, котрий з них — Манс Розбишака.

В мороці він смертнім на землі лежить,

Кров із вуст червона рясно цебенить.

Помолились браття за пропащу душу,

А він зуби шкірить: «Тужити не мушу!

Браття мої, браття, край мені прийшов —

Лютий той дорнієць мене віднайшов.

Смерть на всіх чатує, та я рай спізнав —

Я ж того дорнійця жінку скуштував!»

Коли завмерли останні звуки «Жони дорнійця», лисий чоловік без вух підняв очі від мапи і суворо примружився на Торохкала та Ігритту, між якими стояв Джон.

— Що це таке? — спитав він. — Гава, абощо?

— Чорний вилупок, що зарізав Орелла, — відповів Торохкало. — Він ще й варг, бодай би йому заціпило.

— Ти мав убити їх усіх.

— А цей перебіг до нас, — устрягла Ігритта. — Ще й власноруч зарубав Кворина Піврукого.

— Оцей хлопчисько? — Новина розгнівала безвухого. — Кворина мала вбити моя рука, і нічия інша! Гей, ти маєш ім'я, гайвороне?

— Джон Сніговій, з ласки вашої милості. — Джон не був певний, чи ставати йому на коліно.

— Моєї милості? — Безвухий зиркнув на сивобородого здорованя. — Ти ба! Він думає, що я король.

Бородатий зареготав так завзято, що наплював шматочками курки навколо себе. А потім витер жирний сік з рота тилом велетенської долоні й промовив:

— Хлопчина, мабуть, сліпий. Хто це коли бачив короля без вух? Та в нього ж корона впаде просто на шию, гир! — Він вишкірився до Джона, витираючи пальці об штани. — Не клацай дзьобом марно, гайвороне. Обернися і поглянь — може, знайдеш, кого шукав.

Джон обернувся. Співець звівся на ноги.

— Манс Розбишака — це я, — мовив він, відкладаючи лютню вбік. — А ти — байстрик Неда Старка, Сніговій зимосіцький.

Джон на хвилину втратив мову, але оговтався і спитав:

— Як... як ви знаєте?...

— Про це побалакаємо трохи згодом, — відповів Манс Розбишака.
— Тобі сподобалася пісня, хлопче?

— Нічогенька. Я вже колись її чув.

— «Смерть на всіх чатує, та я рай спізнав», — легко й безтурботно проказав Король-за-Стіною, — «я ж того дорнійця жінку скуштував». А скажи-но мені, чи правду розповів нам пан Князь-над-Кістками? Чи справді ти вбив мого старого друга Піврукого?

— Вбив.

«Або радше він сам убив себе. Моєю рукою.»

— Тіньова Вежа вже ніколи не наганятиме того страху, як за його часів, — мовив король із сумом у голосі. — Кворин був мій затятий ворог, але і брат теж... у роки давно минулі. Отже, Джоне Сніговію, чи мушу я дякувати тобі за те, що ти його вбив? Або проклясти навіки?

На вустах його заграла трохи глузлива посмішка. Загалом Король-за-Стіною аніскільки не скидався на короля, ба навіть на дичака. Він був середній на зріст, не надто кремезний, мав загострені риси обличчя, проникливі карі очі та довге брунатне волосся, щедро всипане сивиною. На голові він не носив корони, на пальцях — золотих перснів, на шії — коштовних ланцюгів, ба навіть крихти срібла. Одяг його був вовняний та шкіряний, а єдине, що в тому одязі вкидалося у око, був подертий чорний вовняний кобеняк з довгими дірками, залатаними вицвілим червоним шовком.

— Можете подякувати за те, що вбив вашого ворога, — нарешті мовив Джон, — і проклясти за те, що вбив вашого друга.

— Гир! — загудів сивобородий. — Гарно сказав!

— Згоден. — Манс Розбишака підманив Джона ближче. — Якщо хочеш жити серед нас, то мусиш краще нас знати. Мене ти сплутав зі Стиром, магнар ом теннів. «Магнар» прадавньою мовою означає «князь».

Безвухий холодно зиркнув на Джона, поки Манс обертався до сивобородого.

— Наш великий та грізний куроїд — це мій вірний Тормунд. Жінка отам — це...

Тормунд звівся на ноги.

— Е ні, зачекай! Ти назвав Стира як слід, то й про мої звання не забувай.

Манс Розбишака засміявся.

— Як забажаєш. Джоне Сніговію! Перед тобою стоїть Тормунд Велетнебій, Голос-у-Піднебессі, Гучний Ріг, Криголам і Громовий Кулак. А ще Тормунд Ведмежий Жених, Медовий Король на Краснокутті, Речник Богів і Батько Воїнів.

— Оце вже на мене схоже, — схвалив Тормунд. — Вітаю, Джоне Сніговію. Так сталося, що варги мені до душі. Краще варги, ніж Старки.

— Добра жіночка коло вогню, — вів далі Манс Розбишака, — зветься Далла.

Вагітна жінка подарувала Джонові привітну сором'язливу посмішку.

— Стався до неї поштивіше, ніж до королеви, бо вона носить мою дитину.

Манс обернувся до останніх двох.

— Оця красуня — Даллина сестра, Вала. А молодий Ярл при її боці — то її нова забавка.

— Я тобі не забавка! — заперечив чорнявий, суворий обличчям Ярл.

— Не мені, а їй, — пирхнув сивобородий Тормунд. — Невже тобі не до смаку, як Вала тобою бавиться?

— Ось такі ми, Джоне Сніговію, — мовив Манс Розбишака. — Король-за-Стіною зі своїм двором — який є, такий є. А тепер, гадаю, час і тобі нам дещо розповісти. Звідки ти такий узявся?

— З Зимосічі, — відповів Джон. — Дорогою через замок Чорний.

— Але що привело тебе аж на береги Молочної, бозна-куди від рідного вогнища? — Він не чекав на Джонову відповідь, а відразу

обернувся до Торохкала. — Скільки їх було?

— П'ятеро. Троє мертві, хлопчак осьо тут. Ще один видерся схилом гори, куди за ним не пішов жоден кінь.

Очі Розбишаки знову стрілися з Джоновими.

— Лише п'ятеро? А може, десь тут никає ще кілька твоїх братів?

— Нас було четверо і Піврукий. Кворин був вартий двох десятків інших братчиків.

Король-за-Стіною всміхнувся.

— Дехто каже і таке. Та все ж... хлопчак із замку Чорного раптом їде у одній чаті з розвідниками Тіньової Вежі. Як це так сталося?

Джон вже давно приготував належну побрехеньку.

— Князь-воєвода приставив мене до Піврукого задля навчання та гартування. Ось Кворин і повів мене у розвідку.

Магнар Стир насупився.

— Розвідку, кажеш... за яким лихом гав понесло у розвідку до Вискливого Пересуву?

— З багатьох сіл пішли люди, — правдиво відповів Джон. — Увесь вільний нарід кудись подівся.

— Ну то й подівся, — мовив Манс Розбишака. — І не самий лише вільний нарід. Хто вам розповів, де нас шукати, Джоне Сніговію?

Тормунд пирхнув.

— Та бути мені цицькатою дівкою, коли не Крастер! Казав я тобі, Мансе: ту почвару давно слід укоротити на голову.

Король кинув на старого дичака роздратований погляд.

— Ти б, Тормунде, хоч інколи думав, перш ніж рота розтуляти. Сам знаю, що то був Крастер. Я питав Джона, щоб перевірити, чи скаже він нам правду.

— Гир! — Тормунд сплюнув. — Оце я у лайно ступив!

І вишкірився до Джона.

— Бачиш, малий, чого він король, а я ні? Я його переп'ю, переспіваю і пику натовчу, а прутеняка в мене утричі довший та товщий. Зате Манс має клепку в голові. Він же виріс серед гайворонів, якщо раптом не знаєш. А гайворони — пташки хитромудрі!

— Я бажав би побалакати з хлопцем наодинці, пане Князю-над-Кістками, — мовив Манс Розбишака до Торохкала. — Прошу вас усіх залишити нас на самоті.

— Мені що, теж піти? — спитав Тормунд.

— Тобі особливо, — відповів Манс.

— Я не їм у хаті, де мені не раді. — Тормунд став на ноги. — Ми з моїми курками йдемо звідси.

Він ухопив ще одну курку з жарівниці, запхав до кишені, пришитої зсередини до кожуха, гиркнув ще раз і пішов, облизуючи пальці. Інші теж рушили за ним, окрім жінки на ймення Далла.

— Сідай, якщо хочеш, — мовив Розбишака, коли всі пішли. — Їсти хочеш? Тормунд лишив нам двійко курочок.

— Дякую вашій милості за частунок. І за ласку.

— «Вашій милості»? — Король усміхнувся. — Таке величання не часто почуєш з вуст вільного народу. Більшість кличе мене Мансом, дехто — «нашим Мансом» чи «батьком Мансом». Вип'єш ріг меду?

— Охоче, — відповів Джон.

Король налив йому сам, поки Далла різала добре засмажених курей. Кожному вона принесла половинку; Джон стягнув рукавиці й узявся до їжі пальцями, обсмоктуючи з кісток кожну волокнину м'яса.

— Тормунд вірно каже, — мовив Манс Розбишака і розірвав навпіл паляницю хліба. — Чорний гайворон — пташка хитромудра... та я сам служив гавою ще тоді, коли ти був меншим за дитя у Даллиному череві. Тому не намагайся мені тут хитрувати.

— Гаразд, ваша... Манс.

Король зареготав.

— Ваш Манс? Та вже ж не чийсь, а свій власний. Але я обіцяв розповісти, звідки тебе знаю. Невже ти сам іще не допетрав?

Джон хитнув головою.

— Хіба що Торохкало вислав наперед звістку.

— На крилах? Ні, ми не маємо навчених для цього круків. Я знаю твоє обличчя. Бачив його раніше. Двічі.

Спершу Джон подумав, що чує якусь маячню, але потім дещо проясніло в голові.

— Авжеж, коли ви ще були братчиком Варти...

— Влучно! Вперше саме так і сталося. Ти був малим хлопчиною, а я носив усе чорне і верхи супроводжував старого князя-воєводу Коргила, коли той їздив до твого батька гостювати у Зимосічі. Я ходив собі муром навколо дворища, аж тут натрапив на тебе і твого брата Робба. Попередньої ночі сніжило; ви удвох нагребли велетенську купу снігу над брамою і чекали, щоб хтось пройшов униз.

— Пам'ятаю, — відповів Джон зі збентеженим смішком. Так, бойовим ходом на мурі тоді справді ходив молодий чорний братчик...

— Ви присягнулися нікому не казати.

— І дотримав присяги. Принаймні цієї.

— Ми скинули купу снігу на Товстуна Тома. Він був найвайлуватіший з батькових стражників.

Опісля Том ганявся за ними усім дворищем, доки всі троє не запашили червоним, наче осінні яблука.

— Ви казали, що бачили мене двічі. Коли ж удруге?

— Коли король Роберт приїхав до Зимосічі, щоб поставити твого батька Правицею, — легко, наче мимохідь, кинув Король-за-Стіною.

Джонови очі розширилися від невіри.

— Цього не може бути!

— А таки було. Коли твій батько дізнався, що до нього їде король, то надіслав звістку братові Бенджену на Стіну — запросив до бенкету з

королем. А чорні братчики гендлюють з вільним народом більше, ніж ти гадаєш. Тому скоро звістка досягла мене. Я не міг опиратися такій спокусі. Твій дядько в обличчя мене не знав, боятися було нічого. А твій батько навряд чи упізнав би молодого гайворона, якого бачив мимохідь багато років тому. Я хотів подивитися на Роберта власними очима — як король на короля. І дядька твого Бенджена зміряти — що він за один. Бенджен тоді був першим розвідником Варти, лихою карою для усього мого народу. Тож я засідлав найпрудкішого коня і рушив у дорогу.

— Але ж, — заперечив Джон, — Стіна...

— Стіна може спинити військо, але не одинака. Я узяв з собою лютню та мішок срібла, подолав лід коло Довгого Кургану, пройшов кількадесят верст на південь від Нового Дарунку і купив собі коня. Загалом я рухався швидше, ніж Роберт, який сунув із почтом і велетенським караваном, щоб його королеві було зручно. За день шляху на південь від Зимосічі я пристав до їхнього товариства. Адже різні сердюки та заплотні лицарі завжди чіпляються до вельможних почтів, мов реп'яхи, сподіваючись відшукати вигідну службу. А з лютнею мене взяли охоче та відразу.

Він зареготав.

— Я ж бо знаю кожну сороміцьку пісню, яку склали хоч на північ, хоч на південь від Стіни. Ось так усе і сталося. Того вечора, коли твій батько приймав Роберта на учті, я сидів позаду в трапезній на лаві разом з іншими прибудними охотниками. Слухав, як Орланд зі Старограду грає на високій арфі та співає про давно померлих королів за морем. Я скуштував трунку і частунку зі столу твого батька, роздивився Крулеріза та Біса... і дітей князя Едарда теж, разом із вовчєнятами, що бігали за ними хвостом.

— Наче Бард Баель, — мовив Джон, пригадавши казку Ігритти у Мерзляках тієї ночі, коли він трохи її не вбив.

— Куди мені до нього! Не заперечую, деякі Баелеві походеньки надихнули мене на мої власні... але скільки можу пригадати, я не крав жодної з твоїх сестер. Баель складав власні пісні й жив так, як у них

співалося. А я співаю тих, яких склали люди, кращі за мене. Хочеш іще меду?

— Ні, — відповів Джон. — Але якби вас раптом викрили... то схопили б...

— І твій батько відтяв би мені голову. — Король здвигнув плечима. — Щоправда, за його столом мене берегло право гостя. Наші закони гостинності такі ж старі, як першолюди, і святі, як оберіг-дерево.

Він махнув рукою на стіл між ними, де розкидані були шматки хліба та курячі кістки.

— Ти тут сидиш як гість, і з моїх рук тобі ніщо не загрожує... принаймні, цієї ночі. А тому скажи мені, Джоне Сніговію, ось таке. Ти — боягуз, який перебіг від гав до нас зі страху за свою шкуру, або ж тебе до мого намету привело дещо інше?

Незважаючи на право гостя, Джон Сніговій розумів, що ходить по тонкому льоду. Один хибний крок — і він опиниться у крижаній воді, від якої вистигає серце. «Зважуй кожне слово» — наказав він собі й зробив довгий ковток меду, купуючи час для відповіді. А тоді відставив ріг і мовив:

— Спершу розкажіть, як перебігли ви, а потім я розповім про себе.

Манс Розбишака посміхнувся, чого Джон і сподівався. Король, певно ж, був із тих людей, які любляють власний голос понад усі інші.

— Як я перебіг до вільного народу — про те ти ще почувеш.

— Дещо вже чув. Хтось каже, що задля корони. Хтось — заради жінки. А ще кажуть, що ви маєте в собі дичацьку кров.

— Дичацька кров — то кров першолюдей. Та сама, яка тече у жилах Старків. Щодо корони, то чи бачиш ти її тут у наметі?

— Я бачу жінку.

Джон зиркнув на Даллу. Манс узяв її за руку та притягнув ближче до себе.

— Моя пані безвинна у моєму гріху. Я зустрів її після повернення з замку твого батька. Піврукий був різьблений зі старого дуба, та мене зроблено з плоті й крові. Я вельми піддатний жіночим чарам... і тим не різнюся, напевне, від трьох чвертей братчиків Нічної Варти. Є люди в чорному, які мали жінок вдсятеро більше за цього вбогого короля. Тому вгадуй далі, Джоне Сніговію.

Джон хвилинку подумав.

— Піврукий казав, що ви маєте охоту до дичацької музики.

— Маю. І здавна мав. Твоя стріла лягла ближче. Але ще не в білчине око.

Манс Розбишака підвівся, розстебнув пряжку на своєму кобеняку і кинув його на лаву.

— Ось за віщо я скоїв те, що скоїв.

— За одєжину?

— За чорну вовняну одєжину присяжного братчика Нічної Варти, — виправив Король-за-Стіною. — Одного дня ми здобули добрячого оленя і вже його патрали, аж тут на пахощі крові з лігва виліз сутінькіт. Я його відігнав, але кобеняка мого він пошматував на клапті. Бачиш: осьде, і тут, і ще отут?

Манс весело реготнув.

— Плече та спину він мені пошматував не гірше. Крові натекло більше, ніж із того оленя. Брати боялися, що не довезуть мене живим до маєстра Муліна у Тіньовій Вежі, а тому віднесли до дичацького селища, де одна стара трохи зналася на зціленні. Виявилось, що стара вже померла, та за мною взялася ходити її дочка. Вичистила рани, зашила, годувала кулешою та поїла трунками, доки я знову зміг сісти верхи. Дірки у кобеняку вона теж залатала — червоним шовком звідкілясь із Асшаю, що його її бабуса витягла з уламків коча, викинутого на Скрижанілий Берег. То був справжнісінький скарб, а вона подарувала його мені.

Він знову накинувся кобеняком.

— Але у Тіньовій Вежі мені дали нового вовняного кобеняка з комори — чорного, як ніч, і облямованого теж чорним. Щоб я його носив до чорних штанів, чорних чобіт, чорної сорочки й чорної кольчуги. На новому кобеняку не було ані дірочки, жоден край не злахмітився... та найперше на ньому не було жодної червоної нитки. Пан Денис Малістер суворо нагадав мені, що вояки Нічної Варти вдягаються у чорне. Наче я сам міг забути. А ще сказав, що мого старого кобеняка лишилося тільки спалити.

— Я утік наступного ж ранку... до таких місць, де за поцілунок не судять, і де чоловік може носити ті кольори, які обирає собі сам.

Він застібнув пряжку і знову сів.

— А ти, Джоне Сніговію? Яка була причина для твоєї втечі?

Джон зробив ще ковток меду. «Є лише одна казка, якій він може повірити.»

— Ви казали, що були у Зимосічі того вечора, коли мій батько бенкетував з королем Робертом.

— Казав, бо я там був.

— Тоді ви бачили нас усіх на власні очі. Принца Джофрі, принца Томена, принцесу Мирцелу. Моїх братів Робба, Брана та Рікона, сестер Ар'ю та Сансу. Бачили, як вони йшли проходом посередині й сіли за столом трохи нижче почесного помосту короля з королевою.

— Так, бачив. Пригадую.

— А чи бачили ви, Мансе, де посадовили мене? — нахилився уперед Джон. — Чи не пригадаєте, де саме тоді сидів байстрюк зимосіцький?

Манс Розбишака довгу мить роздивлявся Джонове обличчя. А тоді король простягнув руку і мовив:

— Гадаю, час пошукати тобі іншої одежини.

Даянерис І

Над тихою блакитною водою лунав неквапний стукіт тулумбасів і м'який шурхіт галерних весел. Чималий коч скрипів та стугонів у

їхньому сліді. «Балеріона», вітрила якого скорботно висіли зі щогл, тягнули за галерою на туго напнутих товстих линвах. Та навіть попри таку прикрість Даянерис Таргарієн почувалася щасливою, як ніколи раніше. Вона стояла на високому передньому чардаку і спостерігала, як її дракони ганяються один за одним у безхмарному блакитному небі.

Її дотракійці кликали море «отруйною водою», бо не довіряли жодній рідині, яку не могли пити їхні коні. Того дня, коли кораблі знялися з котви у Карфі, вершники кривили такі мармизи, наче їх везли не до Пентосу, а до пекла. Хоробрі молоді кривнізники халісі виряченими збілілими очима витріщалися на берег, що зникав у далині, але кожен із трьох рішуче не бажав показати страху більше за інших двох. Служниці Іррі та Джихікі відчайдушно чіплялися за поручні й блювали через край, щойно корабель хоч трошки хитне хвилями. Решта крихітного халазару Дані лишалася у череві під чардаком — їм краще сиділося поруч зі своїми, хай занепокоєними, кінями, ніж нагорі, де навколо стелився жахливий світ без клаптика твердої землі. Коли на шостий день подорожі їх заскочив невеличкий шторм, Дані чула крізь ляди, як коні хвицяють копитами та іржуть, а вершники моляться тремтливими голосами щоразу, як «Балеріон» нахиляється чи гойдається на хвилях.

Але саму Дані не міг злякати жоден шторм, жодна буря, хай найжахливіша. Її кликали Даянерис Буреродна, бо вона прийшла у цей світ на віддаленому острові Дракон-Камінь під час найсильнішого шторму на пам'яті вестеросців — шторму, який у гніві відривав химер від замкових мурів, а кораблі батька трошив просто на припоні.

У вузькому морі бурі гуляли часто, а його Дані долала з півсотні разів, коли тікала з одного Вільного Міста до іншого на пів-кроку попереду від найманих горлорізів Узурпатора. Вона кохалася у морі, любила гострі солоні пахощі його повітря, безмежне лазурове небо і віддалений небокрай, посеред якого вона почувалася крихітною, але вільною. Її тішили дельфіни, які час від часу гралися навколо «Балеріону», схожі на стрімкі сріблясті списи серед хвиль, і летючі рибки, яких неважко було угледіти в навколишньому повітрі. Дані подобалися навіть жеглярі з їхніми піснями та оповідками. Якось під

час подорожі до Браавосу вона дивилася, як жеглярі боролися з великим зеленим вітрилом, аби вчасно спустити його перед штормом, і раптом подумала, як гарно та втішно було б стати однією з них. Дані навіть проходила братові, але Візерис учепився їй у волосся і боляче крутнув, аж вона заплакала і закричала.

— Ти кров дракона! — верещав він до неї. — Ти дракон, а не смердюча риба!

«Він верз казна-що. І не тільки про це» — подумала Дані. — «А якби мав більше розуму і терпіння, то зараз плив би на захід по свій законний престол.» З часом вона втямила, якою дурною та лихою істотою був її брат... але чомусь усе одно за ним сумувала. Певно ж, не за тим слабкодухим мерзотником, на якого він зрештою перетворився — а за тим старшим братом, який колись дозволяв грітися у нього в ліжку, за тим хлопчиком, який розповідав їй казки про Семицарство і мріяв, як для них настане краще життя, коли він сяде на престол і вдягне корону.

За її плечем з'явився капітан корабля.

— Якби ж то, ваша милосте, «Балеріон» умів маяти у небесах, як його тезко, — мовив він валерійським суржилом, щедро присмаченим пентоською вимовою. — Тоді б ми не мусили ані веслувати, ані човнами витягати, ані богів про вітер благати.

— Таки-так, капітане, — відповіла вона з посмішкою, задоволена тим, що зрештою завоювала прихильність добродія Гролео — старого пентосця, як і його хазяїн, Ілрію Мопатіс.

На початку плавання капітан Гролео непокоївся, мов діва перед шлюбною ніччю, про трьох драконів на своєму кораблі. На випадок пожежі за облявком корабля ще й досі висіло півсотні відер морської води. Спершу Гролео хотів, щоб драконів зачинили у клітках, і Дані неохоче погодилася, аби лише заспокоїти страхи капітана. Та дракони за ґратами виглядали такими похнюпленими, що вона роздумалася і наполягла на їх звільненні. Утім, зрештою навіть капітан Гролео лишився вдоволений. Пожежа сталася усього одна, та й ту швидко загасили. Зате невдовзі на «Балеріоні» значно поменшало пацюків

порівняно з тими часами, коли він ходив морями під назвою «Садулеон». Жеглярі корабля, чий жах спершу не поступався їхній цікавості, з часом набралися чудернацької гордості за «своїх» драконів. Кожен із них, від капітана до кухарчука, тепер полюбляв дивитися, як вони літають у небі... а більше за всіх, певно ж, сама Даянерис.

«Вони — мої дітки» — казала Дані собі, — «і якщо маєгі не збрехала, єдині дітки, яких я матиму».

Візеріон мав луску кольору свіжих вершків, а роги, кістки крил та спинного гребеня — кольору темного золота, що на сонці виблискував незгірш від цього шляхетного металу. Раегал був наче виліплений з літньої зелені та осіннього спижу. Вони літали над кораблем широкими колами, що вели їх у височину, і кожен намагався злетіти вище за іншого.

Спостерігаючи за ними, Дані дізналася, що дракони понад усе полюбляють нападати згори. Якщо котромусь траплялося опинитися між іншим драконом та сонцем, він миттю складав крила, з вереском падав униз, і обоє переверталися у повітрі лускатим клубком, клацаючи зубами і вимахуючи хвостами. Першого разу Дані лякалася, що вони один одного повбивають, але дракони лише бавилися: щойно шубовснуть у море, як розчіпляються та злітають знову з вереском і сичанням, крила шалено розсікають повітря, а солоня вода парує з гарячих тіл. Дрогон теж маяв у небі, але не на очах корабельників — він полював зазвичай за багато верст попереду або позаду. Адже він, її Дрогон, завжди був голодний.

«Він голодний і швидко росте. Ще рік, а може, два — і на ньому можна буде літати. Тоді мені не знадобляться кораблі, щоб перетнути велике солоне море.»

Але тієї години ще лишалося чекати. Наразі Раегал та Візеріон були завбільшки з невеликого собаку, Дрогон — лише трохи дебелиший, а крила, шиї та хвости, з яких вони склалися, на терезах не переважили б і того собаку. Тому на своєму шляху додому Даянерис Таргарієн мусила покладатися на дерево, вітер і цупке полотно вітрил.

Досі дерево та полотно служили їй вірно, але мінливий вітер виявився зрадником. Шість днів і шість ночей вони стояли без руху; настав уже і сьомий, але вітрила не повнилися жодним подихом. На щастя, два з трьох надісланих магістратом Ілірію кораблів були торговельними галерами з двома сотнями весел та гуртами дужих веслярів на кожній. Але великий коч «Балеріон» — то була геть інша пісня. Він скидався радше на тлустого вепра, ніж на прудкого оленя, мав товсті боки, величезне містке черево, велетенські вітрила, проте без вітру сидів у воді геть безпорадно. «Вхагар» та «Мераксес» простягли на допомогу міцні линви, але рухатися доводилося повільно аж до болю, бо всі три кораблі юрмилися людом і були важко накладені крамом.

— Не бачу Дрогона, — мовив лицар Джораг Мормонт, приєднуючись до Дані на передньому чардаку. — Знову загубився, абощо?

— Це ми загубилися, мій добрий пане, а не він. Дрогонові не смакує тягтися червом по мокрому. Не більше, ніж нам.

Її чорний дракон був більший за інших двох. Він першим зважився спробувати крила над водою, першим перелетів з корабля на корабель, першим пірнув у хмару... і першим уполював здобич. Щойно летюча рибка показувалася з-під поверхні води, як її огортав язик полум'я, хапали жадібні щелепи і ковтала голодна горлянка.

— Якими на зріст вони виростають? — з цікавості запитала Дані. — Чи не знаєте ви, часом?

— В Семицарстві оповідають про драконів минулого, що висмикували з моря велетенських кракенів.

Дані засміялася.

— От би побачити таке диво!

— То лише казки, халісі, — відповідав їй лицар-вигнанець. — У казках розповідають ще й про старих мудрих драконів, що наміряли собі тисячу років життя.

— А справді, скільки років може прожити дракон?

Вона зиркнула на Візеріона, що низько летів над самим кораблем, повільно змахуючи крилами і трохи збурюючи мляві вітрила.

Пан Джораг знизав плечима.

— Життя, відведене природою драконові, у багато разів довше за життя людини — принаймні, так співають у піснях. Але дракони, яких найкраще знало Семицарство, були дракони дому Таргарієн. Їх вирощували задля війни, і дні свої вони скінчували на війні. Дракона вбити нелегко, але можливо.

Зброєносець Білоборід, що стояв біля носової подоби, зціпивши пальці кощавої руки на високій дерев'яній ковінці, обернувся і мовив:

— Коли Балеріон Чорний Жах помер за правління Джаяхаериса Миротворця, то мав двісті років віку, а завбільшки виріс такий, що міг цілком ковтнути зубра. Дракон, ваша милосте, ніколи не припиняє рости, поки має харч і волю.

Ім'я зброєносця було Арстан, проте Могутній Бельвас назвав його Білобородом за гушавину сивого волосся на обличчі. Саме так його тепер кликали усі. Він був вищий за пана Джорага, хоча не такий дебелий, очі мав світло-блакитні, а довгу бороду — білу, як сніг, і м'яку, наче шовк.

— Волю? — перепитала цікава Дані. — Ви про що?

— У Король-Березі ваші пращури звели велетенську твердиню під банею для своїх драконів. Її назвали Драконосхроном, і вона, хоча поруйнована, ще досі стоїть на пагорбі Раеніс. Там мешкали за днів минулих королівські дракони, і скидалося те помешкання на велетенську печеру, крізь залізні двері якої могли проїхати біч-обіч тридцять лицарів. І все ж було помічено, що жоден із драконів у Драконосхроні не досяг величини своїх предків. Маестри кажуть, що винуваті стіни навколо них і дах над головами.

— Якби стіни заважали рости, то усі селяни були б крихітні, а королі — завбільшки з велетнів, — мовив пан Джораг. — А я бачив здорованів, народжених у халупах, і карликів у замках.

— Люди є люди, — відповів Білоборід, — а дракони є дракони.

Пан Джораг пирхнув зневажливо.

— Яка глибока мудрість! — Лицар-вигнанець не плекав любові до старого, і не приховував цього від самого початку. — Та що ви взагалі тямите у драконах?

— Знаю я про них небагато, правда ваша. І все ж я трохи служив у Король-Березі, коли на Залізному Престолі сидів король Аерис, і ходив попід черепами драконів, що дивилися донизу зі стін престольної палати.

— Візерис розповідав про ті черепи, — відповіла Дані. — Узурпатор їх зняв і кудись заховав. Не міг терпіти, щоб вони дивилися згори на вкрадений ним престол.

Вона підманила Білоборода ближче до себе.

— То ви знали мого ясновельможного батька?

Король Аерис II помер раніше, ніж народилася його донька.

— Я мав цю велику честь, ваша милосте.

— Скажіть, а чи був він добрий до людей?

Білоборід, як міг, ховав свої почуття, і все ж вони ясно відбилися в нього на обличчі.

— Його милість... нерідко бував ласкавий та привітний.

— Нерідко? — Дані всміхнулася. — Проте не завжди?

— З тими, кого він вважав ворогами, король чинив дуже суворо.

— Розумна людина навряд чи захоче зробитися ворогом короля, — зауважила Дані. — А чи знали ви мого брата Раегара?

— Кажали, що насправді принца Раегара не знав ніхто. Втім, я мав задоволення бачити його на турнірах, а також чув, як він грає на арфі зі срібними струнами.

Пан Джораг пирхнув.

— Так само, як і тисячі інших на святах урожаю. Ви ще скажіть, що служили при ньому зброєносцем.

— Ні, цього я не посмію сказати, пане. Зброєносцем принца Раегара був Милош Мутон, а згодом — Ріхард Добровуст. Коли вони вислужили остроги, принц висвятив їх у лицарі власноруч, і всі вони лишилися один одному добрими приятелями. Молодий князь Конінгтон також був принцеві другом, але найстарішим і найвірнішим завжди лишався Артур Дейн.

— Вранішній Меч! — радісно скрикнула Дані. — Візерис розповідав мені колись про його дивовижний білий клинок. А ще казав, що пан Артур був єдиний лицар у королівствах, рівний нашому братові у двобої.

Білоборід схилив голову.

— Не личить мені піддавати сумніву слова принца Візериса...

— Короля! — виправила Дані. — Він був королем, хоча й не правив ані дня. Король Візерис, Третій тако наречений. Але про що це ви казали?

Відповідь старого пролунала дещо несподівано; Дані закортіло краще її зрозуміти.

— Пан Джораг колись назвав Раегара останнім драконом. Адже принц мав бути неперевершеним воїном, щоб так зватися, хіба ні?

— Ваша милосте, — проказав Білоборід, — принц Дракон-Каменя був відважний та вправний лицар, але...

— Продовжуйте, — заохотила Дані. — Мені ви можете казати вільно все, що забажаєте.

— Воля ваша. — Старий сперся на важку міцну ковіньку. Чолом його пішли глибокі борозни. — Воїн, який не мав собі рівних... сказано гучно, ваша милосте, але блискучими словами не виграють битви.

— Битви виграють блискучими мечами, — буркнув пан Джораг. — А Раегар виблискував своїм добряче.

— Правда ваша, пане, але ж... Я бачив сотню турнірів і більше битв, ніж хотів би. І знаю одне: яким би дужим, швидким або вправним не

був лицар, завжди знайдуться не гірші за нього. Можна виграти один турнір і відразу впасти на наступному. Лицаря може привести до поразки слизька латка трави — або, приміром, його вчорашня вечеря. Комусь раптову перемогу може подарувати зміна вітру...

Білоборід зиркнув скося на пана Джорага.

— ...а комусь — знак прихильності від панни, прив'язаний до руки.

Мормонтове обличчя спохмурніло, наче грозове небо.

— Пильнуй свого язика, дідугане, бо інакше...

Дані знала, що Арстан бачив пана Джорага на герцях при Ланіспорті. Вона знала і те, що у тому турнірі Мормонт здобув знак прихильності панни і пов'язав його собі на зап'ясток. Панну він потім узяв собі за дружину — то була Линеса з дому Вишестраж, друга його жінка, високого роду і надзвичайної вроди... але вона зламала йому долю і покинула його, лишивши по собі гіркі спогади.

— Будьте ласкаві, мій лицарю. — Вона поклала Джорагові руку на плече. — Певно ж, Арстан не хотів завдати вам образи.

— Якщо ви так кажете, халісі... — пробурчав пан Джораг, але голос його лишився похмурим.

Дані обернулася до зброєносця.

— Я майже нічого не знаю про Раегара — тільки те, що оповідав Візерис, а він був ще малим хлопчиною, коли наш брат загинув. Яким Раегар був насправді?

Старий хвильку подумав.

— Здібним. До усього, до чого брався — це найперше за все. А ще рішучим, непохитним, вірним обов'язкові. Про нього розповідають одну річ... та я певний, що пан Джораг теж про неї знає.

— Все ж я хочу почути від вас.

— Воля ваша, — кивнув Білоборід. — Замолоду принц Дракон-Каменя був надзвичайно книжною дитиною. Читати навчився дуже рано — люди казали, що королева Раела, напевне, проковтнула кілька книжок і свічку, коли син був у неї в череві. Гратися з іншими дітьми

Раегар зовсім не прагнув, маестрів зачаровував його розум, зате лицарі його батька кисло жартували, що, мовляв, у родині Таргарієнів знову відродився Баелор Блаженний. Та ось одного дня принц Раегар знайшов у сувоях щось таке, що змінило його довіку. Ніхто не знає, що то було, але зранку юнак з'явився у дворі, де лицарі вдягали обладунки, підійшов до майстра-мечника, пана Вілема Даррі, та мовив: «Мені знадобиться меч і броня. Схоже, я мушу стати воїном.»

— І він ним став! — зраділа Дані.

— Справді так, — вклонився Білоборід. — Благаю вашу милість вибачити. Ми говорили про воїнів, і ось, здається, прокинувся Могутній Бельвас. Я мушу іти справляти свою службу.

Дані глянула назад, у напрямку корми. Євнух саме вилазив крізь ляду посередині чардаку — досить спритно, як на свою статуру. Був він не надто високий, але кремезний і широкий — пудів зо шість сала та м'язів. Велике буре черево мережили навхрест бляклі білі рубці. З одягу він мав на собі мішкуваті штани, жовтий шовковий черес і крихітну сміховинну жилетку з залізними нютами.

— Могутній Бельвас хоче їсти! — заревів він до усіх одразу і ні до кого зокрема. — Могутній Бельвас зараз снідатиме!

Він обернувся і побачив на передку корабля свого Арстана.

— Білобороде! Неси їжу Могутньому Бельвасові!

— Можете йти, — мовила Дані до зброєносця. Той вклонився і пішов служити людині, до якої був приставлений.

Пан Джораг дивився йому в спину, насупивши своє чесне суворе обличчя. Мормонт був з себе здоровий та міцний, здебелою щелепою та м'язистими плечами — не надто гарний на вроду, але найвірніший друг, якого знала Дані.

— Ви того старого слухайте, та не заслухайтеся — так воно розумніше буде, — сказав їй пан Джораг, коли Білоборід вже не міг чути.

— Королева мусить слухати усіх, — нагадала Дані лицареві. — Вельможних та простих, сильних та слабких, чесних та підлих. Один

голос може наспівати тобі брехню, але слухаючи багатьох, зрештою знайдеш правду.

Про це вона читала у якійсь книжці.

— То послушайте і мого голосу, ваша милосте, — мовив вигнанець. — Цей Арстан Білоборід грає у нечесну гру. Він надто старий для зброєносця і надто спритний на язик, щоб служити тому бовдурові-євнухові.

«А й справді, чудернацько» — визнала про себе Дані. Могутній Бельвас був колишній невільник, вигодований та вивчений у бійцівських ямах Меєрину. Магістрат Ілрію надіслав його захищати її — принаймні так казав сам Бельвас. А захисники їй справді були не зайві. Узурпатор зі свого Залізного Престолу пообіцяв землю та княжий титул будь-кому, хто її уб'є. Один уже спробував — кухлем отруйного вина. Що ближче вона до Вестеросу, то більш вірогідні нові спроби. У Карфі ворожбит П'ят Прей вже надсилав по неї Жалійника, щоб відплатити за Невмирущих, яких вона спалила у Палаці Праху. Ворожбити ніколи не забували образ — так їй казали; а Жалійники були вбивці, які ніколи не хибили. Більшість дотракійців теж налаштувалася проти неї. Колишні ко хала Дрого тепер очолювали власні халазари, і ніхто з них не проминув би нагоди напасти на її крихтний загін, якби опинився поруч — заради того, щоб убити або поневолити її людей, а її саму відтягти до Ваес Дотраку і оселити в належному їй місці серед старих бабів-дошхалін. Дані свого часу сподівалася, що хоча б Цзаро Чжуан Даксос не стане їй ворогом. Але ж карфійський купець понад усе жадав її драконів. А ще була Квайфа з Тіні — моторошно дивна жінка у червоній покостовій личині зі своїми таємничими порадами. Хто вона така: теж ворог або небезпечний друг? Цього Дані сказати не могла.

«Пан Джораг урятував мене від отруйника, Арстан Білоборід — від мантикори. Чи не порятує Могутній Бельвас від наступного вбивці?»

Євнух дійсно справляв грізне враження — мав руки, мов невеличкі дерева, і араха такого гострого, що міг би ним голитися, якби раптом на гладких брунатних щоках дивом виткнулася якась волосина. Але розумом здоровань скидався на мале дитя. «Все-таки захисник із нього

не найкращий. На щастя, я маю пана Джорага та моїх кривноїзників. І не забути про драконів.» З часом дракони мали перетворитися на найгрізніших її захисників — таких самих, як в Аегона Завойовника та його сестер три століття тому. Але наразі від них було більше клопоту, ніж захисту. В усьому світі жило лише троє драконів — і усі належали їй. Неймовірне диво, незмірний жах і безцінний скарб.

Вона міркувала над своїми наступними словами, коли відчула потилицею прохолодний подих. На її лобі ворухнулося пасмо сріблясто-золотого волосся. Нагорі заворушилося і заскрипіло вітрило; по всьому «Балеріонові» здійнявся гучний галас.

— Вітер! — волали жеглярі. — До нас повернувся вітер!

Дані глянула вгору. Там вітрилами великого коча спершу побігли рясиці, а потім надулося черево, натягнулися і застугоніли линви — залунала солодка пісня, якої вони не чули впродовж шести довгих діб. Капітан Гролео побіг до корми, вигукуючи накази. Пентосці — ті, що вже припинили галасувати — хутко полізли щоглами. Навіть Могутній Бельвас заревів схвально і станцював таночок на чардаку.

— Боги ласкаві до нас! — мовила Дані. — Бачите, Джорагу? Ми знову рушаємо в дорогу.

— Так, моя королево, — відповів лицар, — але до якого порогу біжить та дорога?

Всенький день вітер дмухав зі сходу дедалі сильніше, поки не перетворився на шалені пориви. Сонце закотилося у криваво-червоному саяві. «Я досі за пів-світу від Вестеросу» — нагадала собі Дані, — «але з кожною годиною наближаюся до нього». Вона спробувала уявити собі, як це — вперше побачити берег землі, якою ти народжена правити. «Кращого берега не буває в світі. Я знаю це напевне. Хіба може бути інакше?»

Але пізніше вночі, коли «Балеріон» долав темні води, а Дані сиділа, схрестивши ноги, на лаві у капітановій бесіді та годувала драконів («Навіть на морі» — сказав їй Гролео з надзвичайною шляхетністю, — «королеви вищі за капітанів») у двері раптово й різко постукали.

Іррі спала у ногах Даніної лави-ліжка (бо для трьох та була завузька, і сьогодні настала черга Джихікі поділяти з халісі м'яку перину), але на стук підвелася і пішла до дверей. Дані підняла ковдру і затиснула її під пахвами, бо сиділа зовсім гола і не чекала гостей о цій годині.

— Увійдіть, — мовила вона, побачивши за порогом пана Джорага з миготливим ліхтарем у руці.

Лицар-вигнанець схилив голову і увійшов.

— Не хотів турбувати вашу милість уві сні, але...

— Я не спала, пане мій. Заходьте й подивіться.

Вона узяла шматок солонини з миски на колінах і показала драконам. Усі троє вирячили жадібні очі. Раегал розправив зелені крила і збурих повітря, а Візеріон загойдав шиєю туди-сюди услід рухові Даніної руки, наче якась довга бліда змія.

— Дрогоне, — мовила Дані неголосно, — дракарис!

І кинула солону свинину в повітря.

Дрогон кинувся на здобич швидше, ніж змія. З рота його вилетіло полум'я — жовтогаряче, криваво-червоне, чорне — і підсмажило м'ясо ще до того, як воно почало падати. Гострі чорні зуби клацнули, ухопивши шматок, Раегалова голова смикнулася до нього, наче брат хотів забрати здобич брата, проте Дрогон ковтнув і заверещав, а менший зелененький дракончик лише засичав роздратовано.

— Припини, Раегале! — мовила Дані роздратовано і дала йому легенького ляпаса. — Ти з'їв попередній шматочок. Не смій мені на чуже зазіхати, жмикруте!

Вона посміхнулася до пана Джорага.

— Тепер я вже не мушу смажити м'ясо для них над жарівницею.

— Бачу. А що це ви таке сказали... дракарис?

Усі три дракони повернули голови на сказане слово, а Візеріон пустив струмінь блідо-золотого полум'я, від якого пан Джораг сахнувся назад. Дані захихотіла.

— Ви обережніше, добрий лицарю, бо ще спалите собі бороду. Високовалерійською це слово означає «драконове полум'я». Таке ніхто не скаже випадково, а мені буде зручний наказ.

Мормонт кивнув і мовив:

— Ваша милосте... чи можу я перемовитися з вами наодинці?

— Певно ж, можете. Іррі, залиш нас ненадовго. — Вона поклала руку Джихікі на голе плече і струснула, щоб розбудити. — І ти, люба моя. Пан Джораг хоче побалакати наодинці.

— Так, халісі.

Джихікі злізла з лави гола та заспана, позіхаючи й струшуючи безладною гривовою чорного волосся, швидко вдяглася, вийшла разом з Іррі та зачинила по собі двері.

Дані віддала драконам решту солонини на поталу і поклала долоню на ліжко поруч із собою.

— Сідайте, лицарю мій добрий, і розкажіть, які маєте турботи.

— Турбот я маю три. — Пан Джораг всівся, де вказали. — Могутній Бельвас і Арстан Білоборід — то перша і друга. А третя — Іліріо Мопатіс, який їх надіслав.

«Знову починається.» Дані підтягнула ковдру вище і закинула один кут на плече.

— Чому ж так?

— Ворожбити Карфу казали вам, що ви знатимете три зради, — нагадав їй лицар-вигнанець, поки Візеріон і Раегал клацали зубами та махали пазурами один на одного.

— Одну заради крові, одну заради золота, одну заради любові. — Дані не збиралася забувати ті слова. — Міррі Маз Дуур була першою зрадницею.

— Тобто дві зради ще чекають на вас... і ось з'являються ці двоє. Мене це турбує, так. Не забувайте, що Роберт обіцяв княжий титул будь-кому, хто вас уб'є.

Дані схилилася уперед і смикнула Візеріона за хвоста, щоб одірвати його від зеленого брата. Від її руху ковдра впала з грудей, і вона похапцем накинулася нею знову.

— Але ж Узурпатор мертвий, — мовила Дані.

— Так, але на престолі сидить його син. — Пан Джораг підняв очі й стрівся своїм темним поглядом з її. — А покірний син платить батькові борги. Навіть криваві.

— Той хлопчак Джофрі, може, й бажає мені смерті... якщо пам'ятає, що я досі жива. Та до чого тут Бельвас і Арстан Білоборід? Старий навіть меча при собі не має — ви ж бачили.

— Бачив. А ще бачив, як вправно він порасться своєю ковінькою. Не пригадуєте, як старий убив мантикору в Карфі? Так само легко він би міг пробити вам горлянку.

— Міг би, але ж не пробив, — зауважила вона. — Вбити мене хотіла отруйна мантикора. А Білоборід урятував мені життя.

— Ви не думали, халісі, що Білоборід і Бельвас могли діяти спільно з убивцею? Приміром, задля того, аби звоювати вашу довіру?

Від її раптового сміху Дрогон засичав, а Візеріон утік на своє сідало над віконцем, ляпаючи крилами.

— В такому разі їм усе вдалося!

Але лицар-вигнанець її веселощів не поділяв.

— Це кораблі Ілрію, капітани Ілрію, жеглярі Ілрію... і Могутній Бельвас разом з Арстаном — теж люди Ілрію. Але не ваші.

— Магістрат Ілрію захищав мене у минулому. Могутній Бельвас каже, він навіть плакав, коли почув про смерть мого брата.

— Плакав, — погодився Мормонт, — але чи за Візерисом? А може, за тим, як на пси зійшли його пов'язані з принцом задуми?

— Його задуми лишилися тими самими. Магістрат Ілрію — добрий друг домові Таргарієн. Ще й вельми заможний друг.

— Він не народився заможним. У світі, який я знаю, ніхто не багатіє добросердям і лагідним норовом. Ворожбити кажуть, що друга зрада станеться заради золота. Що Ілрію Мопатіс любить більше, ніж золото?

— Власну шкіру. — На іншому кінці бесіди Дрогон неспокійно ворухнувся, пускаючи пару з рота. — Міррі Маз Дуур мене зрадила, і я її за це спалила.

— Міррі Маз Дуур була у вашій владі. А в Пентосі ви будете у владі Ілрію. Це не те саме. Я знаю магістрата незгірш вас. Він людина вельми хитромудра. І хитрує та мудрує головне про свій зиск.

— Порада й поміч хитромудрої людини мені не завадить, якщо я хочу звоювати Залізний Престол.

Пан Джораг пирхнув.

— Той виняр на базарі, який вас труїв, теж був хитромудрий. Саме такі найчастіше плетуть тенета зради.

Дані підтягнула коліна до грудей під ковдрою.

— Але ж ви захистите мене від них. Ви і мої кривноїзники.

— Четверо воїнів? Халісі, якщо ви вважаєте, що знаєте Ілрію Мопатіса — нехай, воля ваша. Та ви ж наполягаєте, щоб лишити при собі людей, яких не знаєте зовсім: тлустого пихатого євнуха і найстарішого зброєносця у світі. Згадайте П'ята Прєя та Цзаро Чжуана Даксосу і поміркуйте про вашу довіру ще раз.

«Він хоче мені добра» — нагадала собі Дані. — «Він усе робить з любові.»

— Здається мені, що королева, яка не вірить нікому — така сама дурепа, як і та, що вірить геть усім. Я розумію, що кожна нова людина у моїй службі може нести нову небезпеку. Але як я мушу воювати Семицарство, зовсім не наражаючи себе на небезпеку? Може, Вестерос для мене захоплять троє дотракійських кривноїзників та один лицар-вигнанець?

Джораг уперто випнув щелепу.

— Ваша дорога небезпечна, цього я не заперечуватиму. Але ж якщо сліпо вірити кожному брехунові та змовникові, що на ній стрічаються, то скінчиться вона так само, як шлях вашого брата.

Упертість лицаря роздмухала у ній гнів. «Здається, він тримає мене за малу дитину!»

— Могутній Бельвас такий хитромудрий, що сам не здатен собі сніданку намудрувати! Щодо брехні... де мені збрехав Арстан Білоборід?

— Він не той, ким прикидається. І розмовляє з вами далеко сміливіше, ніж зважився б сіромаха-зброєносець.

— Він говорив відверто з мого наказу. І знав мого брата.

— Вашого брата знало безліч людей. Ваша милосте... на Вестеросі Регіментар Королегвардії сидить у малій раді й служить королю розумом, не лише мечем. Якщо ви вважаєте мене першим у вашій Королевогвардії, благаю вас — дослухайтеся до моїх слів. Я маю для вас один задум.

— Який саме? Кажіть.

— Ілрію Мопатіс знову хоче бачити вас у Пентосі, під своїм дахом. То й добре, повертайтеся до нього... але у свій час, і не самі. Нумо подивимося, чи справді ваші нові піддані вірні й покірні вам. Накажіть Гролео повертати до Невільницької затоки.

Дані не надто сподобалися його слова. Про невідницькі базари у великих рабовласницьких містах Юнкай, Меєрин та Астапор вона чула жахіття, одні гидкіші від інших.

— І що ж я маю шукати у Невільницькій затоці?

— Військо, — відповів пан Джораг. — Якщо Могутній Бельвас припав вам до душі, ви зможете купити собі ще багато сотень таких самих у бійцівських ямах Меєрину... але я б краще правив до Астапору. Бо в Астапорі можна купити Неблазних.

— Невільників у гострих спижевих шапках? — Дані бачила Неблазних стражників у Вільних Містах при дверях магістратів,

архонтів або династів. — Навіщо мені Неблазні? Вони не їздять верхи, ще й жирні майже усі, як один.

— Неблазні, яких ви бачили у Пентосі та Мирі — то охоронці багатих домів. Служба їхня неважка, а євнухи за природою схильні до зайвого жиру, бо не здатні грішити нічим, крім черева. Та судити про Неблазних за кількома старими слугами з міських будинків — це, ваша милосте, все одно, що судити про усіх зброєносців за одним Арстаном Білобородом. Ви знаєте оповідь про Три Тисячі у Кохорі?

— Уперше чую.

Ковдра впала з Даніного плеча, і вона повернула її на місце.

— Те сталося чотириста років тому, або й раніше, коли зі сходу вперше з'явилися дотракійці. Вони грабували та палили кожне місто і село на своєму шляху, а вів їх уперед хал Теммо. Халазар його не був такий великий, як у Дрого, та все ж чималенький — казали, що тисяч зо п'ятдесят, і половина з них — воїни з косами та дзвіночками.

— Кохорці знали, що хал наближається. Вони зміцнили мури, подвоїли міську варту і винайняли два охотних полки: «Барвисті прапори» та «Других синів». А потім схаменулися і похапцем надіслали посла до Астапору купити три тисячі Неблазних. Але назад до Кохору дорога неблизька, і коли Неблазні нарешті наблизилися, то побачили дим з пилюкою і почули віддалені звуки битви.

— Вони досягли міста лише після заходу сонця. Гайвороння та вовки живилися попід мурами тим, що лишилося від важкої кінноти Кохору. «Барвисті прапори» та «Другі сини» втекли за старим звичаєм сердюків — вони завжди так роблять, коли бачать безнадійну справу. Затемна дотракійці повернулися до свого табору пити, танцювати і звеселятися, але всі знали, що наавтра вони повернуться, виламають міську браму, вдеруться на мури, а далі грабуватимуть, гвалтуватимуть і братимуть полон, скільки душа забажає.

— Проте коли настав світанок, і Теммо з кривноїзниками повів халазар із табору до міста, перед брамою стояли три тисячі Неблазних — вишикувані до бою, з корогвою Чорного Цапа над головою. Невеличке військо неважко було охопити з боків, але ж ви знаєте

дотракійців: перед ними стояли піші вояки, а пішаки варті лише того, щоб потоптати їх кіньми.

— І дотракійці вдарили. А Неблазні зімкнули щити, опустили списи і стали міцно. Проти двадцяти тисяч верескунів зі дзвіночками у волоссі вони стали так, наче ніколи не зрушать з місця. Вісімнадцять разів дотракійці нападали кінною лавою і розбивалися на стіні щитів та списів, наче хвилі на скелястому березі. Тричі Теммо надсилав лучників промчати повз Три Тисячі й засипати їх дощем стріл, але Неблазні лише здимали щити над головою, доки не минеться буря. Зрештою їх лишилося шість сотень... але на полі лежало більше як дванадцять тисяч дотракійців, а з ними хал Теммо, усі його кривноїзники, усі його ко, і усі його сини. На ранок четвертого дня новий хал повів усіх уцілілих повз міську браму, вишикувавши у почесну батову. Один за одним кожен воїн відрізав собі косу і кидав під ноги Трьом Тисячам. Від того дня міська варта Кохору складається з самих лише Неблазних, і кожен з них носить високого списа з косою людського волосся при вістрі.

— Ось що ви знайдете у Астапорі, ваша милосте. Висадіться там на берег, а звідти рушайте суходолом до Пентосу. Так, дорога буде довшою, але коли настане пора зломити хліб з магістратом Ілірію, ви матимете при собі тисячу мечів замість чотирьох.

«Він каже розумно, так» — подумала Дані, — «але ж...»

— За віщо я купуватиму тисячу вояків-невільників? З цінних речей я маю лише корону, подаровану Турмаліновим Братством.

— Дракони — не менший скарб і диво у Астапорі, ніж у Карфі. Може, станеться так, що невільникарі засиплють вас подарунками, як карфійці. А якщо ні... на цих кораблях є трохи більше, ніж ваші дотракійці з кіньми. Я на власні очі бачив безліч різноманітного карфійського краму: сувої шовку і оберемки тигрових шкур, бурштин і різьблений нефрит, шапран, миро... Невільники, ваша милосте, дешеві, а тигрові шкури коштують чимало.

— Але ті тигрові шкури належать Ілірію, — заперечила Дані.

— Ілірію — вірний друг домові Таргарієн.

— Тим паче не варто красти його добро.

— Навіщо потрібні багаті друзі, якщо їхні багатства не служать вашій меті, моя королево? Магістрат Ілірію буде другим Цзаро Чжуаном Даксосом, хіба що з чотирма підборіддями, якщо вам відмовить. Його відданість вашій справі — якщо вона справжня, а не облудна — не дозволить йому сердитися на вас за три посудини різного мотлоху. Немає кращого застосування для його тигрових шкур, ніж купити вам серце майбутнього війська.

«А й справді.» Дані відчула дивне піднесення.

— Але ж у такому далекому поході на нас чигатиме безліч небезпек...

— На морі їх теж удосталь. Південними морями нишпорять пірати і грабіжники усіх кольорів, а північніше від Валірії у Димливому морі живуть страшні гемони. Наступний шторм може розкидати нас на всі боки, або й потопити, з безодні може впливти кракен і затягти кораблі під воду... або знову припиниться вітер, і ми помremo від спраги, марно чекаючи на його повернення. У поході суходолом є свої небезпеки, моя королево, але вони аж ніяк не страшніші за ці.

— А що як капітан Гролео відмовиться повернути? А що зроблять Арстан і Могутній Бельвас?

Пан Джораг підвівся і відказав:

— То може, час уже не мучити себе запитаннями, а взнати відповідь?

— Так! — вирішила вона. — Саме так я і вчиню!

Дані відкинула ковдру і схопилася з лави.

— Негайно піду до капітана і накажу пливти до Астапору!

Вона схилилася над скринєю, відкинула ляду і схопила перше вбрання, що трапилося до рук — вільні шальвари піщаного шовку.

— Ану дайте-но мені мій пас із блях, — наказала вона Джорагові, натягуючи штани на стегна. — І лейбика...

Вона не доказала, бо обернулася до пана Джорага, і саме цієї миті він її обійняв.

— Ой, — тільки й спромоглася вимовити Дані. А тоді лицар пригорнув її до себе і притиснув свої вуста до її. Він пахкотів сіллю, потом, вичиненою шкірою. Джораг тримав її так міцно, що залізні нюти на лицарському кубраку вп'ялися їй у груди. Одна рука обіймала її за плечі, інша ковзнула спиною нижче, до попереку і стегон. Вуста наче самі собою відкрилися під його язиком. «Бородою коле» — подумала вона, — «але цілує солодко». Дотракійці борід не мали — самі лише довгі вуса. І цілував її раніше тільки хал Дрого. «Не варто йому так чинити. Я його королева, а не його коханка.»

Поцілунок був довгий, хоч Дані й не сказала б, скільки часу він тривав насправді. Коли пан Джораг нарешті її пустив, вона ступила швидкий крок назад.

— Ви... ви не мали б...

— Я не мав би чекати так довго, — скінчив він за неї. — Я мав би поцілувати вас ще у Карфі, ба навіть у Ваес Толорро. Я мав би цілувати вас у Червоній пустелі, щодня і щоночі. Ви ж народжені для поцілунків — частих, палких і жагучих.

Очі він не відводив від її грудей. Дані прикрила їх руками, щоб соски її не зрадили.

— Я... вам не личить! Я — ваша королева!

— Так, моя королева, — погодився він, — а ще найхоробріша, наймиліша та найвродливіша жінка з усіх, яких я бачив. Даянерис...

— Ваша милість!

— Ваша милість, — покійно повторив Джораг, — але ж дракон має три голови, пам'ятаєте? Ви ще дивувалися, що це означає, відколи почули від ворожбитів у Палаці Праху. Ось вам і тлумачення: Балеріон, Мераксес, Вхагар з вершниками Аегоном, Раеніс та Візеньєю. Триголовий дракон дому Таргарієн — троє драконів і троє наїзників на них.

— Так, — кивнула Дані, — але ж мої брати мертві.

— Раеніс та Візенья були не тільки сестрами, але й дружинами Аегона. Ви не маєте братів, але можете брати чоловіків. А я кажу вам правдиво, Дані: немає у світі чоловіка вірнішого та відданішого вам, ніж я.

Бран І

Гребінь витикався з землі навскіс і раптово, наче довга складка з каменю й землі у подібі пазура. До низу його схилів ще тулилися дерева — сосни, ясени та глід — але вище земля була гола, і верхівка гребеня гостро вирізнялася на тлі хмарного неба.

Він відчував, що високий камінь кличе його. І побіг догори — спершу потрусив легесенько, потім ринув вище та дедалі швидше. Сильні ноги стрімко долали схил. Птахи з переляку пурхали з гілок у повітря, коли він мчав мимо, відчайдушно плескали крилами та розчепірювали пазурі, намагаючись якнайшвидше дістатися безпечних небес. Він чув зітхання вітру серед листя, цокотіння білок одна до одної, ба навіть падіння шишок на лісову підстилку. Навколишні пахощі співали йому пісню — гучну пісню, що наповнювала увесь ласкавий зелений світ. Дрібні камінці летіли з-під його лап, коли він долав останні кілька аршинів до верхівки гребеня. Сонце висіло над високими соснами велетенською червоною кулею, а під ним, скільки бачили очі й нюхав ніс, тягнулися дерева та пагорби. Угорі темною плямою проти рожевого неба кружляв шуліка.

«Принц.» Людський голос раптом виник у нього в голові, але відразу не викликав. «Принц зеленого світу, князь вовчої пущі.» Він був дужий, швидкий, хижий та лютий, і усе, що жило у доброму зеленому світі, мусило його боятися.

Далеко нижче, коло самого підніжжя лісу, крізь дерева позначився якийсь рух. Щось сіре з'явилося на мить і зникло знову, але цього вистачило, щоб нашорошити йому вуха. Далеко вниз коло стрімкого зеленого потічка хутко пробігла ще одна істота. «Вовки» — зрозумів він. Його малі родичі женуться за здобиччю. Принц бачив їх дедалі більше — тіней на спритних сірих лапах. «Зграя.»

Він колись сам теж мав зграю. Їх у зграї було п'ятеро, а шостий був інакший і тримався осторонь. Десь усередині лунали звуки, якими люди позначили їх, щоб не плутати. Але він знав і пам'ятав своїх братів і сестер не за тими звуками, а за їхніми запахами. Майже однаковими запахами однієї зграї, одного поносу. Та водночас і різними теж.

Принц відчував, що його сердитий брат з палаючими зеленими очима десь поблизу, хоча й не бачив його вже багато полювань. Утім, із кожним заходом сонця брат опинявся усе далі й далі, а крім нього, більше нікого не лишилося. Інші розсіялися широким світом, наче листя під шаленим вітром. Іноді він відчував їх так, наче вони й досі були поруч, лише сховалися з очей за каменем або купкою дерев. Не міг унюхати, не міг почути виття уночі, але спиною відчував присутність усіх... крім однієї сестри, яку вони втратили. Коли він її згадував, то з суму опускав хвоста. «Нас тепер четверо, а не п'ятеро. Четверо і ще один — білий без голосу.»

Ці ліси належали їм — снігові схили, кам'яністі пагорби, великі зелені сосни та золотолисті дуби, швидкі струмки, блакитні озера, помережані пальцями білої памороззі. Але сестра його залишила пущу заради печер посеред людського каміння, де владарювали інші мисливці. А з тих печер важко було знайти стежку назад. Вовчий принц про це пам'ятав.

І раптом вітер змінився.

«Олень, страх і кров.» Пахощі здобичі збудили у ньому голод. Принц знову нюхнув повітря, обернувся і ринув гребенем хребта, розтуливши щелепи. Дальній бік хребта був крутіший, ніж той, яким він збіг нагору, але принц упевнено долав міцними лапами камені, корені й гниле листя — додолу схилом, крізь дерева, довгими стрибками понад землею. Пахощі вели його уперед, змушуючи прискорювати крок.

Олениха вже впала і вмирала, коли він досяг її, оточеної кільцем з восьми своїх малих сірих родичів. Ватажки зграї вже почали харчуватися — спершу самець, а потім його самиця — по черзі видаючи шматки плоті зі скривавленого черева здобичі. Усі інші терпляче чекали — за винятком «хвоста» зграї, що сторожко бігав

колом за кілька кроків від інших, підібгавши власного хвоста під себе. Він їстиме останнім — те, що йому лишать брати.

Принц наближався з-під вітру, тому вони його не унюхали, доки він не скочив на повалену колоду за шість кроків від оленихи. «Хвіст» помітив принца першим, жалібно заскиглив і сахнувся геть. Його брати по зграї обернулися на звук і з гиркотом вишкірили зуби — усі, крім самця-ватажка та його самиці.

Лютововк відповів на їхнє гиркотіння довгим низьким застережливим гарчанням і показав власні зуби. На його боці проти родичів був і зріст, і вага: удвічі більші за кощавого «хвоста», у півтора рази — від двох ватажків. Він стрибнув просто у гущу зграї, і троє миттю втекли, розчинилися у кущах. Але один кинувся у бійку, клацаючи зубами. Принц сміливо зустрів напад, ухопив ногу вовка зубами і відкинув його убік. Той завищав і зашкутильгав геть.

І ось перед ним лишився тільки ватажок — великий сірий самець із писком, щойно скривавленим у м'якому череві здобичі. На писку виднілася й біла сивина — вовк був старий. Але коли він розтулив щелепи, з-поміж зубів потекла червона слина.

«Він не знає страху» — подумав принц, — «так само, як я». Бій обіцяв бути добрим. Вони кинулися один на одного.

Билися вовки довго: качалися корінням, камінням, впалим листям, розкиданими оленячими нутрощами, шматували один одного зубами та кігтями, розчіплялися, кружляли навколо, кидалися у бійку знову. Принц був більший та сильніший, але родич мав свою зграю. Самиця нишпорила поблизу, нюхала й бурчала; коли ж її самець відстрибував скривавлений, то підсовувалася сама, обороняючи його. Час від часу в бійку втручалися інші вовки: намагалися вкусити ногу або вухо, коли принц дивився у інший бік. Один розсердив його так, що принц крутнувся вихором чорної люті й вирвав нападникові горлянку; решта зграї більше до нього не потикалася.

Нарешті, коли крізь зелене й золоте гілля вже просякало останнє червоне світло дня, старий вовк ліг утомлено у грязюку і перекотився на спину, показуючи горло та живіт. То був знак покори.

Принц понюхав його і вилизав кров з хутра та пораненої плоті. Коли старий вовк тихенько заскиглив, лютововк відвернувся геть. Він був дуже голодний, і на нього чекала тепер уже його здобич.

— Ходор.

Від раптового звуку він спинився і загарчав. Вовки роздивлялися його зелено-жовтими очима, яскравими у останньому західному сонці. Ніхто з них нічого не чув. То був дивний вітер, який шумів тільки у його вухах. Принц занурив щелепи у живіт оленя і вирвав шмат м'яса.

— Ходор-ходор.

«Ні» — подумав він. — «Ні, не хочу.» То була думка хлопчика, вже не лютововка. Ліс темнів навколо, аж поки не лишив самі бляклі тіні дерев і блиск очей родичів. Крізь ті очі, позаду них він роздивився вишкір на великому обличчі, кам'яне склепіння зі стінами, поплямованими салітрою. Теплий насичений смак крові танув на язика. «Ні, не треба, я ж хочу їсти, я хочу, я хочу...»

— Ходор-ходор-ходор-ходор-ходор, — наспівував собі Ходор, трусячи його легенько за плечі — вперед-назад, вперед-назад. Він намагався бути ласкавим, як завше, але ж мав сажінь зросту і стільки сили, що й сам її не розумів. Бранові зуби аж застукотіли від струсу.

— Ні! — заволав Бран сердито. — Облиш мене, Ходоре! Я вже тут, я тут!

Ходор припинив трусити, дивлячись зачудовано.

— Ходор?

Ліс із вовками зовсім пропав з очей. Бран повернувся у вогкий підвал стародавньої сторожової вежі, занедбаної, мабуть, із тисячу років. Та її вже й вежею ніхто б не назвав. Навіть обвалене і розкидане каміння так заросло мохом і плющем, що помітити його можна було, тільки стоячи зверху. «Розваль-Вежею» нарік це місце Бран, але Мейра таки примудрилася відшукати шлях до підвалу.

— Тебе не було надто довго.

Йоджен Троск мав тринадцять років від народження, а відтак був на якихось чотири роки старший від Брана і не надто вищий, хіба що на вершок чи два. Зате він умів розмовляти поважно і вагомо, від чого здавався старшим та мудрішим, ніж насправді. Стара Мамка у Зимосічі за це кликала його «дідусиком».

Бран скривився на нього.

— Я хотів їсти.

— Мейра скоро повернеться і принесе вечерю.

— Мені вже остогидли ті жаби!

Мейра була жабоїдкою з Перешийку, і Бран не мав би тримати на неї зла за те, що вона ловить так багато жаб. Але все ж таки...

— Я хотів з'їсти оленя.

На мить він пригадав його смак — смак крові та сирого солодкого м'яса. Рот наповнився слиною. «Я бився за нього у двобої. І переміг. Так, я переміг!»

— Ти лишив позначки на деревах?

Бран зашарівся. Йоджен завжди загадував йому щось робити на той час, коли він розплющував третє око і опинявся у Літовій шкурі: подерти пазурами кору дерева, упіймати зайця і, не з'ївши, принести у зубах, викласти кілька каменів у рядок. «Усілякі дурниці.»

— Я забув! — зізнався він.

То була правда: він справді хотів і намірявся зробити те, що просив Йоджен, але щойно ставав вовком, як воно припиняло бодай щось важити. Адже стільки треба було побачити, понюхати... цілий зелений світ чекав на свого мисливця. А як же ж він бігав! Нічого кращого за вільний біг лісом не було в світі — хіба що гонитва за здобиччю.

— Я ж був принцем, Йоджене, — мовив він старшому хлопцеві. — Принцем, князем лісу!

— Ти й справді принц, — м'яко нагадав йому Йоджен. — Ти пам'ятаєш, хіба ні? Скажи мені, хто ти такий.

— Ти сам знаєш! — Йоджен був Бранів друг і вчитель, але час від часу Бранові кортіло його вдарити.

— Я хочу, щоб ти сам проказав потрібні слова. Скажи мені, хто ти є.

— Бран, — похмуро буркнув він. «Бран Розбитий. Бран Поламаний.» — Брандон Старк. — «Хлопчик-каліка». — Принц на Зимосічі.

На Зимосічі спаленій та зруйнованій, люд якої або вирізано, або розігнано. Скляні сади розтриті, гаряча вода витікає з тріщин у стінах і парує під сонцем. «Як ти можеш бути принцом у домі, якого, може, й не побачиш ніколи?»

— А хто такий Літо? — заохочував Йоджен далі.

— Мій лютововк. — Він посміхнувся. — Принц зеленого лісу.

— Хлопчик Бран і вовчик Літо. Вас двоє, виходить так?

— Двоє, — зітхнув він, — і один.

Він ненавидів, коли Йоджен ставив такі тупі запитання. «У Зимосічі він хотів, щоб я дивився вовчі сни, а щойно я навчився, кличе мене назад.»

— Ти пам'ятай про це, Бране. Понад усе — пам'ятай себе, бо інакше вовк тебе поглине. Коли ви поєднуєтесь, то бігати, полювати і вити у Літовій шкурі — цього не досить для вас обох.

«Мені досить» — подумав Бран. Йому подобалося у Літовій шкурі більше, ніж у своїй власній. — «Який зиск бути перевертнем, коли не можна перевернутися на того, хто тобі до серця понад усе?»

— То ти пам'ятатимеш? Наступного разу лиши позначку на дереві. На якому — не важить, аби лишив.

— Лишу. Я пам'ятатиму. Якщо хочеш, повернуся туди зараз і зроблю. Цього разу я не забуду.

«Але спершу з'їм свого оленя і трохи поборюкаюся з тими малими вовчиськами.»

Йоджен заперечливо хитнув головою.

— Ні, краще тобі лишитися тут і попоїсти. Власним ротом. Варг не може жити з того, що їсть його звір.

«А тобі звідки знати?» — зневажливо подумав Бран. — «Ти ніколи не був варгом і не відаєш, що воно таке.»

Зненацька Ходор скочив на ноги, трохи не розбивши голову на склепінчастій, схожій на барило стелі.

— ХОДОР! — заволав він і побіг до дверей.

Але перш ніж він їх дістався, двері штовхнула Мейра і ступила досередини, до їхнього спільного притулку.

— Ходор-ходор, — мовив до неї велетень-стайняр, вишкіривши зуби.

Мейра Троск мала шістнадцять років віку і була дорослою жінкою, але зростом не перевищувала свого брата. Коли Бран спитав її, чому вона така маленька, Мейра відповіла, що усі болотники невеличкі на зріст. Дівчина мала брунатне волосся, зелені очі й пласкі, наче в хлопчика, груди. Рухалася вона так зграбно та спритно, що Бран міг тільки милуватися і заздрити. Мейра носила при боці довгого гострого кинджала, та битися понад усе любила тонкою тризубою жаб'ячою сандолею в одній руці й плетеною сіткою в іншій.

— А хто в нас хоче їсти? — грайливо запитала вона, підіймаючи перед собою здобич: двох невеличких сріблястих пстругів та шістьох товстих зелених жаб.

— Я хочу, — відповів Бран.

«Якби ж лише не жаб.» У Зимосічі, коли ще не трапилося найгіршого, Вальдери казали, що від жабоїдства зуби стають зелені, а під пахвами росте мох. Йому стало цікаво, чи живі обидва Вальдери. Їхніх трупів у Зимосічі він не бачив... але трупів там лежало безліч, а всередині будівель вони не шукали.

— То мабуть, треба тебе погодувати. Допоможеш почистити здобич, Бране?

Він кивнув. Сердитися на Мейру було важко — вона була значно веселіша за свого брата і завжди вміла змусити його всміхнутися, а сама нічого не боялася і ніколи не гнівалася. «Зате Йоджен...» Йоджен Троск міг налякати будь-кого. Вдягався він у все зелене, очі мав тьмяні, глибокі, схожі кольором на мох. І бачив зелені сни. А те, що Йоджен бачив у снах, справджувалося. «От хіба що він бачив мене мертвим, а я живий.» Утім, про людське око — справді ніби мертвий.

Йоджен вислав Ходора по дрова і склав невеличке вогнище, поки Бран та Мейра чистили рибу й жаб. За казанок вони взяли Мейриноного шолома, здобич порізали дрібними шматочками, влили води й додали знайденої Ходором дикої цибулі, щоб зготувати жаб'ячу юшку. Вона була не така смачна, як з оленини, та загалом непогана — так вирішив Бран, коли трохи скуштував.

— Дякую, Мейро, — мовив він, — моя ласкава панно.

— На здоров'я, ваша ясновельможна милосте.

— На ранок, — оголосив Йоджен, — краще нам рухатися далі.

Бран відчув, як Мейра напружилася.

— Ти бачив зелений сон?

— Ні, — зізнався він.

— То навіщо кудись іти? — вимогливо запитала його сестра. — Розваль-Вежа — годяща домівка. Селищ тут поблизу нема, у лісі повно дичини, у струмках і озерах є риба та жаби... а головне, хто нас коли тут шукатиме?

— Нам судилося опинитися не тут.

— Але тут безпечно.

— Здається, що безпечно, — заперечив Йоджен, — та чи надовго? У Зимосічі сталася битва, ми бачили загиблих. А де битва, там війна. Якщо нас тут застукає якесь військо...

— Може, то буде Роббове військо, — відповів Бран. — Робб скоро повернеться з півдня, це я знаю напевне. Він з'явиться з усіма корогвами і прожене залізників геть.

— Твій маестер, коли помирав, нічого не казав про Робба, — нагадав Йоджен. — «Залізники на Каменястому Березі» — ось як він казав, — «а на сході — Болтонівський Байстріук.» Калин-Коп та Жбир-у-Пущі впали, кервинівський спадкоємець мертвий, а разом і каштелян Торгенового Закуту. «Навколо війна» — казав він, — «і сусід іде на сусіда».

— Твою пісню ми вже чули, — відповіла йому сестра. — Ти хочеш до Стіни і твого триокого гайворона. Добре тобі казати, але Стіна вельми неблизько, а Бран не має інших ніг, окрім Ходорових. Якби ж ми хоч коней мали...

— Якби ми були орлами, то полетіли б у небі, — ущипливо зауважив Йоджен, — але крил ми не маємо, і коней теж.

— Коней можна знайти, — мовила Мейра. — Навіть глибоко у вовчій пущі є дроворуби, рільники, мисливці. Дехто з них має коней.

— Нехай має. То що нам робити — вкрасти тих коней? Ми вже до злочинства докотилися? Бракує нам, щоб на нас люди полювали.

— Можна купити, — відповіла вона. — Виміняймо на щось.

— Поглянь на нас, Мейро. Добряче поглянь, хто перед тобою. Хлопчик-каліка з лютововком, слабкий на розум велетень і двоє болотників за тисячу верст від Перешийку. Гадаєш, нас не впізнають? А коли впізнають, то швидко полетять чутки. Поки Брана вважають мертвим, він у безпеці, а живим стане здобиччю для тих, хто бажає йому смерті конче й напевне. — Йоджен наблизився до вогнища і поворошив жарини палицею. — Десь там на півночі на нас чекає триокий гайворон. Бранові потрібен учитель, мудріший за мене.

— Як ми туди потрапимо, Йоджене? — спитала його сестра. — Як?

— Пішки, — відповів він. — Крок за кроком.

— Та ми навіть верхи добиралися від Сіроводця до Зимосічі бозна-скільки часу! А ти хочеш, щоб ми подолали довший шлях власними ногами, навіть не знаючи, де він кінчається? Ти кажеш: «за Стіною». Я там ніколи не була, і ти не був. Зате я знаю, що земля за Стіною — вона таки чималенька, Йоджене. Скільки там триоких гайворонів? Багато чи один? Як ми маємо його шукати?

— Може, то він знайде нас.

Не встигла Мейра знайти відповідь, як усі почули віддалене вовче виття, що припливло нічним повітрям.

— Це Літо? — спитав Йоджен, дослухаючись.

— Ні. — Голос свого лютововка Бран упізнавав безпомилково.

— Ти певний? — перепитав «дідусик».

— Авжеж певний.

Того дня Літо побіг далеко і до світанку не мав повернутися. «Може, Йоджен і бачить зелені сні, зате не відрізняє вовка від лютововка.» Бран дивувався, чому вони усі так дослухаються до Йоджена. Той не

був принцом, як Бран, не мав такої сили і статури, як Ходор, не вмів полювати, як Мейра. Та чомусь саме Йоджен завжди казав, що робити решті товариства.

— Треба вкрасти коней, як каже Мейра, — мовив Бран, — і їхати до Умберів, до Остань-Огнища.

Він поміркував хвилику і додав:

— Або вкрасти човна і піти униз Білим Ножем до Білої Гавані. Там править товстий князь Мандерлі. Він був до мене приязний на святі врожаю. Хотів будувати кораблі. А може, вже збудував, і ми тоді зможемо поїхати ними до Водоплину і забрати Робба додому з усім військом. Тоді вже не важитиме, хто про мене знає, а хто ні. Робб не дозволить нікому нас скривдити.

— Ходор! — гучно відригнув Ходор. — Ходор-ходор!

Але задум Брана, схоже, сподобався лише йому. Мейра тільки всміхнулася, а Йоджен насупився. Вони ніколи не слухали, чого хоче Бран, хоча він був зі Старків, ще й принц, а Троски з Перешийку — лише старківські значкові піддані.

— Хо-о-о-одор! — проспівав Ходор, хитаючись з боку в бік. — Хо-о-о-о-о-одор, хо-о-о-о-о-одор, хо-ДОР, хо-ДОР, хо-ДОР!

Інколи він полюбляв таке робити — промовляти або виспівувати своє ім'я на різні лади, знову і знову. А колись, бува, сидів так тихо, що всі забували, де він є. З Ходором ніхто не міг нічого знати напевне.

— ХОДОР-ХОДОР-ХОДОР! — заволав він раптово і гучно.

«Він не припинить» — зрозумів Бран.

— Ходоре! — мовив він. — Ходи-но надвір і повправляйся з мечем!

Стайняр вже був і забув про свого меча, але згадав і посунув по нього, бурмочучи: «Ходор».

Вони мали при собі три мечі, узяті з криниці Зимосічі, де Бран із братом Ріконом ховалися від залізників Теона Грейджоя. Бран узяв меч дядька Брандона, Мейра — того, який знайшовся на колінах Бранового дідуся, князя Рікарда. Клинок Ходора був значно старший, а

ще велетенський і важелезний, затуплений кількома століттями без догляду, добряче заплямований іржею. Ходор міг вимахувати ним кілька годин поспіль. Коло обвалених каменів стояло напівгниле дерево, яке він уже наполовину порубав на тріски.

Але навіть коли Ходор вибіг назовні далі мучити дерево, крізь стіни почулося його ревище: «ХОДОР!». На щастя, у величезній вовчій пущі до нього не було кому дослухатися.

— Йоджене, що ти таке казав про вчителя? — спитав його Бран. — Адже мій учитель — ти. Нехай я жодного разу не лишив позначок на дереві, але ж наступного разу лишу. Третє око в мене розплющене, як ти казав...

— І розплющене так широко, що ти можеш випасти крізь нього і решту життя прожити вовком у лісі. Ось чого я боюся.

— Не випаду, обіцяю тобі!

— Хлопчик обіцяє, але хіба вовк пам'ятає? Ти бігаєш з Літом, полюєш із ним, убиваєш разом із ним... але схиляєшся під його волею більше, ніж він під твоєю.

— Та я просто забуваю, — закомизився Бран. — Мені ж дев'ять років. Як виросту, то знатиму краще. Навіть Флоріан-Дурень і принц Аемон Драконолицар не були великими воїнами у дев'ять років.

— Правда твоя, — погодився Йоджен. — То були б розумні слова, якби дні й досі довшали... але вони вже не довшають. Ти — дитя літа. Ану скажи-но мені гасло дому Старк.

— Зима насувається. — Від самих лише слів Бранові стало морозно.

Йоджен поважно кивнув.

— Я бачив уві сні крилатого вовка, прикутого до землі кам'яними ланцюгами. І прийшов до Зимосічі, щоб його звільнити. На тобі немає більше ланцюгів, але ти досі не літаєш.

— Тоді навчи мене. — Бран досі боявся триокого гайворона, що інколи приходив у його сни, набридливо дзюбав шкіру між очей і наказував літати. — Адже ти — зеленовидець.

— Ні, — відказав Йоджен, — я лише хлопчик, який бачить сні. Зеленовидці — то набагато більше. Вони були водночас і варгами, як ти, а найвеличніші могли вдягати шкуру будь-якого звіра, що літає, плаває чи повзає, могли дивитися очима оберіг-дерев і бачити істини, сховані у глибинах світу.

— Боги, Бране, дарують багато різних дарів. Ось моя сестра — мисливиця. Їй подаровано вміння швидко бігти чи стояти так нерухомо, що вона мовби зникає. Сестра має гострий слух, пильні очі, тверду руку з сіткою та сандолею. Вона вміє дихати у болоті, вільно нестися крізь дерева. Я ж нічого з цього не вмію — не краще, ніж ти. Зате мені боги дарували зелені сні, а тобі... ти можеш вирости вище за мене, Бране. Ти — крилатий вовк, і ніхто не скаже, як далеко та високо ти долетиш... якщо матимеш учителя. Хіба я можу допомогти тобі опанувати хист, якого сам не розумію? Ми пам'ятаємо першолюдей на Перешийку, пам'ятаємо їхніх друзів — дітей лісу... але стільки усього забули, а ще більше ніколи не знали.

Мейра узяла Брана за руку.

— Якщо ми лишимося тут, нікого не турбуючи, тобі ніщо не загрожуватиме аж до кінця війни. Але ти й не вчитимешся... ну хіба що брат зможе тебе дечого навчити, а ти сам чув його слова. Якщо ж ми підемо звідси шукати притулку в Остань-Огнищі або за Стіною, то нас можуть схопити. Хай ти ще хлопчик, але ти — наш принц, син нашого князя, спадкоємець нашого короля. Ми присягнулися тобі на вірність землею та водою, спижем та залізом, льодом та вогнем. Найбільші небезпеки і найбільші дарунки належать тобі, Бране. Тому й вирішувати мусиш ти. А ми — твої слуги, і покірно чекаємо твого наказу. — Вона весело вишкірилася. — Принаймні у цій справі.

— Тобто, — перепитав Бран, — ви всі вчините так, як я скажу? Справді?

— Справді, мій принце, — відповіла дівчина, — тому вам слід добряче подумати.

Бран намагався усе обмірковувати, як зробив би батько. Дядьки Великоджона — Готер Хвойдоріз та Морз Гавин Харч — були люті й

войовничі. Бранові здалося, що вони вміють берегти вірність слову і присязі. Та й Карстарки теж. Карголд — міцна твердиня, так про неї часто казав батько. «Ми б не пропали за Умберами чи Карстарками.»

А чи не рушити на південь, до товстого князя Мандерлі? У Зимосічі князь багато сміявся і ніколи не дивився на Брана з такою жалістю, як інше панство. Замок Кервин був ближчий, ніж Біла Гавань, але маестер Лювин казав, що Клея Кервина вбили. Раптом Бран усвідомив, що Умбери, Карстарки та Мандерлі теж могли загинути — так само, як він сам, якби втрапив до рук залізників або Болтонівського Байструка.

Якщо вони лишаться тут, сховані під Розваль-Вежею, їх ніхто не знайде, і він житиме. «Так, я житиму. Калікою.»

Бран зрозумів, що плаче. «Дурна дитина» — мовив він сам до себе. Чи не байдуже, куди йти: до Карголду, до Білої Гавані чи до Сіроводцю? Адже там він усе одно лишиться калікою.

Бран стиснув долоні у кулаки і мовив до друзів:

— Я хочу літати. Прошу вас... відведіть мене до гайворона.

Давос II

Коли він вийшов на чардак, довгий гострий край острова Плавень вже зникав позаду, а попереду виростав з моря Дракон-Камінь. Світло-сіре пасмо диму вихорилося з верхівки гори, позначаючи місцезнаходження острова. «Або Драконощовба зранку непокоїться» — подумав Давос, — «або Мелісандра знову когось палить».

Поки «Танок Шаяли» долав Чорноводу затоку і Гирло, борюкаючись проти зрадливого вітру, Мелісандра ані на хвилину не йшла в Давоса з голови. Величезний вогонь, запалений на сторожовій вежі Гостряка при кінці Масейового Гаку, нагадав Давосові про рубін, якого вона носила на шиї, а коли світ червонів на світанку чи заході сонця, то побіжні хмари набували того самого кольору, що й шовки та єдваби її шурхотливих шатів.

Напевне, вона сама теж чекатиме на Дракон-Камені — у красі та силі, зі своїм богом, своїми тінями та його королем. Давос завжди вважав, що червона жриця вірна та віддана Станісові. Аж дотепер.

«Вона зламала і приборкала його, як люди приборкують коней. Якби вона змогла, то помчала б до влади просто на його спині. Ось заради чого вона віддала моїх синів вогню. Я виріжу з її грудей живе серце і дивитимуся, як воно палає.» І він торкався руків'я гарного довгого лисенійського кинджала, подарованого капітаном корабля.

Капітан загалом виявив до нього неабияку добрість. Звали достойного керманіча Хораном Сафмантесом, і був він такий самий лисенієць, як Саладор Саан, що володів його кораблем. З кощавого, обвіяного усіма вітрами обличчя дивилися світло-блакитні очі, нерідкі у Лисі — утім, їхній господар уже багато років торгував у Семицарстві. Коли капітан дізнався, що виловив з моря уславленого Цибульного Лицаря, то віддав йому власну бесіду, вдягнув зі свого плеча і подарував пару нових чобіт, які майже не тиснули. Наполіг він і на тому, щоб Давос поділив із ним стіл, але тут сталася біда: шлунок лицаря не витерпів равликів, міног та іншого жирного харчу, який так смакував капітанові Хорану. Після першого ж обіду за капітановим столом Давос решту дня вивішувався за поручні коли головою, а коли іншим кінцем тулуба.

З кожним ударом весел Дракон-Камінь потроху збільшувався. Давос уже бачив обриси гори, а на її схилі — величезну чорну твердиню з химерами та драконовими баштами. Ніс «Танку Шаяли» різав хвилі, а спижева носова подоба розсипала обабіч себе крила солоних бризок. Давос ухопився за поручні, дякуючи, що має чим підпертися, бо пережиті випробування геть його знесли. Якщо він стояв надто довго, то ноги починали труситися; нерідко і раптово нападав страшенний кашель, і тоді Давос випльовував грудки кривавого слизу. «Та нічого, минеться» — казав він собі. — «Авжеж боги не на те провели мене крізь вогонь та море, щоб тепер убити застудою.»

Слухаючи гуркіт веслярського тулумбасу, стугоніння вітрила, неквапний плюскіт, рипіння весел, він подумки повертався до днів молодості, коли ті самі звуки мрячними тьманими ранками збуджували у його серці неабиякий жах — адже вони позначали наближення морської варти старого пана Трістімуна, а за часів, коли на Залізному

Престолі сидів Аерис Таргарієн, зустріч із морською вартою означала для перемитників смерть.

«Але то було в іншому житті» — подумав він. — «Раніше від корабля з цибулею, раніше від Штормоламу, раніше, ніж Станіс укоротив мені пальці. Тоді ще не було ані війни, ані червоної зірки, ані лицаря Лукомора. Я був геть іншою людиною, доки князь Станіс не підніс мене вище від інших.»

Капітан Хоран розповів йому, як тієї ночі, коли палала річка, Станісовим сподіванням настав край. Як Ланістери запопали його збоку, і як невірні значкові тікали цілими сотнями тієї години, коли король мав у них найбільшу потребу.

— Там бачили тінь короля Ренлі, — казав капітан, — яка вбивала направо і наліво, а за собою вела передовий полк лев'ячого князя. Кажуть, його зелена лицарія примарно виблискувала у світлі шалвогню, а рогами бігло золоте полум'я.

«Тінь Ренлі...» Давос питав себе, чи не повернуться і його сини тіннями з того світу. Він бачив на морі надто багато моторошного, щоб отак просто відкинути віру в примар та привидів.

— То що, ніхто не зберіг вірності своєму королю? — спитав він.

— Хіба що невеличка купка, — відповів капітан. — Головне родичі королеви. Ми підібрали з берега багатьох зі значками лиса та квітів, але багато й залишили, не розбираючи значків. Тепер на Дракон-Камені за Правицю Короля служить князь Флорент.

Гора ще виросла на обрії, увінчана світлим димом. Вітрило співало свою пісню, гупав тулумбас, м'яко занурювалися весла, і невдовзі перед ними відкрилося гирло гавані. «Порожнеча» — подумав Давос, пригадуючи, що тут робилося раніше, коли кораблі юрилися коло усіх пришибів і хиталися на котві за хвилерізом. Він побачив хорунжу галеру Саладора Саана — «Валірійця» — коло пришибу, де колись стояла «Лють» із сестрами. Кораблі по обидва боки від неї також мали смугасті лисенійські короби. Та марно Давос шукав коло берега якогось сліду «Пані Мар'ї» або «Примари».

Входячи до гавані, жеглярі спустили вітрило і пристали на самих веслах. Поки припинали берегові линви, капітан наблизився до Давоса і мовив:

— Мій князь бажає негайно вас бачити.

При спробі щось відповісти Давоса скрутив напад кашлю. Він вчепився у поручень, аби не впасти, і сплюнув у воду.

— Короля, — прохрипів він, — я мушу бачити короля.

«Бо де король — там і Мелісандра.»

— Короля нікому бачити не можна, — рішуче заперечив Хоран Сафмантес. — Саладор Саан вам розкаже. Ідіть до нього.

Давос лише кивнув, бо не мав сили опиратися.

Саладора Саана не було на його «Валірійцеві», а знайшовся він коло іншого пришибу за півверсти звідти — у череві тлустого пентоського коча з іменем «Рясний врожай». Саан перераховував вантаж корабля разом із двома євнухами: один тримав ліхтаря, інший — воскову табличку і писало.

— Тридцять сім, тридцять вісім, тридцять дев'ять, — саме показував старий шахрай, коли Давос із капітаном спускалися крізь ляду. На лисенійцеві був жупан винного кольору і високі чоботи вибіленої шкіри зі срібним візерунком. Він витяг корка з глека, нюхнув, чхнув і мовив:

— Грубо змелений і не найвищого гатунку, ось що каже мій ніс. У супровідних паперах написано: сорок три глеку. Куди поділася решта, цікаво мені знати? Чи не гадають вони там у Пентосі, що я не вмію рахувати?

Коли він побачив Давоса, то раптово спинився.

— Що це защипало мені очі: перець чи цибуля? Невже переді мною стоїть пан цибульний лицар?! Та ні, не може бути — мій любий друг Давос загинув на вогняній річці. Так казали усі. Навіщо ти прийшов лякати мене, привиде?

— Я не привид, Саладоре.

— Хіба ні? Мій цибульний лицар ніколи не був такий худий та блідий, як ти.

Саладор Саан поспіхом пропхався між глеків прянощів та сувоїв краму, що переповнювали черево купця, схопив Давоса у міцні обійми, розцілував у обидві щоки та чоло.

— Ти й досі теплий, лицарю мій, і серце в тебе стукотить-стугонить. Невже правда? Море ковтнуло тебе, а потім виплюнуло назад.

Давос миттю згадав про Пістрявчика, недоумкуватого блазня принцеси Ширени. Того теж забрало море, а викинуло назад геть божевільним. «А чи не збожеволів я сам?» Він кахикнув у рукавицю і сказав:

— Я проплив під ланцюгом і викинувся на берег одного зі списів морського царя. Я б там і помер, але на мене натрапив «Танок Шаяли».

Саладор Саан обійняв рукою плечі свого капітана.

— Молодець, Хоране! Матимеш від мене добру нагороду — моє слово міцне. А ти, Мейцо Магре, будь мені добрим євнухом і відведи мого друга Давоса до бесіди господаря корабля. Налий йому гарячого вина з гвоздикою — щось не до вподоби мені звук його кашлю. Зеленого лимона туди теж вичав. А ще принеси білого сиру і миску отих потрісканих зелених оливок, які ми рахували раніше. Я до тебе, Давосе, скоро прийду, щойно скінчу розмову з нашим добрим капітаном. Ти мені пробачиш, я знаю. І оливки усі не їж, бо сердитимуся!

Давос дозволив старшому з двох євнухів супроводити його до великої, розкішно опорядженої бесіди коло стерна корабля. У глибоких килимах потопали ноги, шибки вікон зроблені були зі свинцевого скла, кожне з великих шкіряних крісел залюбки б умістило три Давоси. Скоро прибули оливки і сир, а з ними — келих гарячого червоного вина. Давос узяв його обіруч і сьорбнув із вдячністю. Тепло потекло грудьми і трохи вгамувало його неспокій.

Незабаром з'явився і Саладор Саан.

— Вибачай, друже, за негідне вино. Ці пентосці ладні пити власну сечу, аби мала такий-сякий колір.

— Грудям легше, — відповів Давос. — Гаряче вино краще за припарки, казала мені мати.

— Припарки тобі теж не завадять, я так гадаю. Просидів на списі стільки часу, ой-ой-ой. Як тобі сидиться у цьому пишному кріслі, га? Величенькі в нього сідниці, еге ж?

— В кого? — спитав Давос між ковтками гарячого вина.

— В Ілрію Мопатіса. Такий собі кит з вусами, ось хто він такий. Ці крісла зробили за його міркою, хоча він рідко потикається кудись із Пентосу, щоб у них сідати. А я собі гадаю, що товстунам завжди має сидітися зручно, бо вони носять власні подушки просто на собі.

— Де це ти здобув собі пентоський корабель? — спитав Давос. — Невже ти, ласкавий пане, знову зробився піратом?

Він допив вино і відставив кухля.

— Ти злісно намовляєш на мене, друже. Хто потерпає від піратів гірше за Саладора Саана? Я беру собі тільки те, що мені належить. А належать мені великі борги золотом. Але ж я людина розумна і поміркована, тому радо беру замість золота гарну хрустку грамоту за підписом і печаткою князя Алестера Флорента, Правиці Короля. Мене зробили князем Чорноводої затоки, і жодне суденце тепер не може долати мої ясні княжі води без мого ясного княжого дозволу, таки-так. Оці розбійники намагаються прокрастися повз мене уночі, щоб уникнути законного мита і чиншу. Хто ж вони тоді такі, як не найпідліші перемитники? Я маю всі права ловити їх і вчиняти над ними свою владу.

Старий пірат зареготав.

— Щоправда, я нікому пальців не ріжу. Навіщо мені шматки чийхось пальців? Я беру кораблі, беру їхній крам, кілька викупів, нічого нерозумного.

Він окинув Давоса пильним поглядом.

— Ти нездоровий, друже мій. Кашляєш... і худий такий зробився, що я аж бачу кістки крізь шкіру. А мішечка твого з кістками пальців якраз і не бачу.

За старою звичкою Давос мимоволі сягнув по шкіряний мішечок, який більше не висів на його шиї.

— Загубився у річці.

«Разом із моїм щастям.»

— На річці було дуже страшно, — похмуро погодився Саладор Саан. — Я бачив із затоки і аж увесь тремтів.

Давос кахикнув, сплюнув і знову кахикнув.

— А я бачив, як палає «Чорна Бета», і «Лють» теж, — спромігся він вичавити з себе хрипкі слова. — Невже жоден з наших кораблів не уникнув вогню?

Якась частинка його душі досі не втрачала надії.

— Таки-так, «Князь Стефон», «Відчайдушна Дженна», «Швидкий меч», «Князь-реготун» і кілька інших стояли вище за течією від вогнечарникових сцянок. Вони не згоріли, але з-за ланцюга жоден утекти не зміг. Кілька інших вирішило здатися. А ще багато попливло угору Чорноводою, далі від битви. Там жеглярі потопили свої кораблі, щоб не віддавати у ланістерські руки. Чував я від людей, що «Відчайдушна Дженна» і «Князь-реготун» досі граються в піратів на річці, але чи правду кажуть ті люди? Хто їх розбере.

— А «Пані Мар'я»? — спитав Давос. — А «Примара»?

Саладор Саан поклав руку Давосові на передпліччя і співчутливо стиснув.

— Ні. Про них не чув нічого. Вибач, друже. Твій Дал і твій Алард добре плавали і добре воювали. Я сумую разом із тобою. Але одним можу втішити — твій юний Деван був серед тих, кого ми забрали наприкінці. Кажуть, хлопець у битві не полишав короля ні на мить.

На хвилину Давосові аж запаморочилося у голові з полегшення. Найбільше він лякався питати саме про Девана.

— Мати ласкава до мене, Саладоре. Я мушу йти до нього, мушу його побачити...

— Так-так, — погодився Саан. — А ще ти захочеш попливти до Пізьми, щоб там побачити дружину і двох меншеньких. Я так гадаю. І не відмовишся від нового корабля, аж ніяк.

— Його милість дасть мені корабля, — відповів Давос.

Лисенієць струснув головою.

— Що до кораблів, то його милість на морі вже не має ані дошки, ані тріски. А Саладор Саан ще трохи має. Королівські кораблі згоріли на річці, а мої лишилися цілими. І ти матимеш одного з них, друже. Адже ти попливеш зі мною заради мого добра, еге ж? Танцюватимеш на хвилях до Браавосу, Миру та Волантису в мороці ночі, а потім так само танцюватимеш звідти з шовками та приправами. Натопчемо собі товстенькі гаманці, та й заживемо гарненько!

— Ти добрий до мене, Саладоре, але обов'язок прив'язує мене до короля, а не до твого гаманця. Війну не скінчено. Станіс за всіма законами Семицарства лишається істинним спадкоємцем престолу.

— Коли кораблі палають, жодні закони не допомагають — така моя думка. А твій король... боюся, друже, тобі не сподобається, яка його спіткала зміна. Від дня битви він не хоче нікого бачити, лише сидить і думу думає у своєму Тулумбасі. Королева Селіса приймає за нього двір разом зі своїм дядьком князем Алестером, який тепер величає себе Правицею. Королівську печатку вона віддала дядькові, а той прикладає її до усіх листів, які пише — навіть до моєї хрусткої грамоти. Але королівством вони правлять невеличким, бідним і скелястим, от біда. Золота в них катма — навіть того дріб'язку, який вони завинили своєму вірному Саладорові Саану. Лицарі в них лишилися тільки ті, яких підібрав я наприкінці битви. А кораблі — тільки ті, які маю я.

Напад кашлю зігнув Давоса навпіл. Саладор Саан рушив був на поміч, але Давос майнув рукою, що не треба, і за мить опанував себе.

— Нікого? — захрипів він. — Тобто як це — не хоче нікого бачити?

Голос його лунав глухо, наче крізь мокру ганчірку, навіть у власних вухах. Якусь хвилину стіни та меблі запаморочливо коливалися і крутилися навколо.

— Нікого, крім неї, — додав Саладор Саан, і Давос не мусив перепитувати, кого саме. — Друже мій, ти себе втомлюєш. Тобі треба лежати у ліжку, а не слухати Саладора Саана. Лягти у ліжко, вкритися ковдрами, на груди поставити гарячі припарки і випити ще вина з гвоздикою.

Давос хитнув головою.

— Та нехай, обійдуся. Скажи мені, Саладоре, я мушу знати. Нікого, крім Мелісандри?

Лисенієць довго роздивлявся його з сумнівом у очах, а тоді неохоче продовжив:

— Сторожа не пускає нікого іншого, навіть його королеву і маленьку дочку. Служникиносять страви, а їх ніхто не їсть.

Він нахилився уперед і стишив голос.

— Дивні я чув балачки, друже... про голодні вогні усередині гори, про те, як Станіс і червона жінка ходять туди разом дивитися на полум'я. Там є проходи і глибокі ями, кажуть люди, і таємні сходи до серця гори — до таких гарячих місць, куди тільки вона може ходити неопалимою. Таких чуток цілком досить, щоб нещасному старому з жаху подеколи навіть шматок у горло не ліз.

«Мелісандра.» Давос затремтів.

— Усе те зробила з ним червона жінка, — мовив він. — Вона надіслала вогонь спалити нас, покарати Станіса за те, що лишив її позаду, провчити... показати йому, що без її химороді король не має надії на перемогу.

Лисенієць вибрав з миски велику тлусту оливку.

— Ти не перший, хто таке каже, мій друже. Але якби я був на твоєму місці, то не казав би так голосно. Дракони-Каменем тиняється безліч

отих королевиних людей, а вони мають гострий слух і ще гостріші ножі.

Він укинув оливку до рота.

— Ножа я й сам маю. Капітан Хоран мені подарував.

Давос витяг кинджал і поклав на стіл між ним і Сааном.

— Цей ніж годиться вирізати Мелісандрі серце. Якщо вона його має.

Саладор Саан виплюнув оливкову кісточку.

— Давосе, добрий Давосе, ти не кажи таких речей навіть жартома!

— Які ще в дідька жарти? Я хочу її вбити.

«Якщо її можна вбити зброєю смертних.» А цього Давос не був певний. Він бачив на власні очі, як старий маестер Кресен вкинув отруту їй у вино, і вони обоє випили зі смертельної чари, але помер лише маестер, а червона жриця вижила. «Але ножем у серце... співці кажуть, що навіть гемони з пекла помирають від холодного заліза.»

— Небезпечні балачки ти ведеш, мій друже, — попередив Саладор Саан. — Я таки думаю, що тебе ще не відпустила болячка з моря. Лихоманка спекла тобі мізки, таки-так. Ти краще лягай у ліжко і довго-довго спи, аби тобі зміцніло здоров'я.

«І послабла рішучість.» Давос став на ноги. Його справді трохи трусила лихоманка і паморочилося у голові. Але йому було байдуже.

— Ти старий слизький шахрай, Саладоре Саане, але кращого від тебе друга я не маю.

Лисенієць попестив гостру сріблясту борідку.

— То ти лишишся гостювати в свого кращого друга, так?

— Ні, я піду. — Давос закашлявся.

— Підеш? Та ти лишень подивися на себе! Кашляєш, тремтиш, а сам худий, як тріска, і зовсім немічний. Куди ти такий підеш?

— До замку. Там у мене є куток з постіллю і син.

— І червона жінка, — підозріливо вимовив Саладор Саан. — Вона теж є у тому замку.

— І вона теж. — Давос вклав кинджала до піхов.

— Ти цибульний перемитник, друже! Хіба це твоя справа — підкрадатися й тицяти ножем? А ще ти хворий — як ти втримаєш того ножа? Знаєш, що тобі зроблять, якщо упіймають? Ми там горіли на річці, а королева тут палила зрадників. «Слуги пільми» — ось як вона кликала тих бідолах. А червона жінка співала, поки підпалювали багаття.

Давос не здивувався. «Я знав» — подумав він, — «знав і без нього».

— Вона узяла з підвалів князя Сонцезора, — здогадався він, — і синів Губарда Кручака.

— Таки-так. І спалила їх. І тебе теж спалить. Якщо ти вб'єш червону жінку, тебе спалять задля помсти. А якщо не впораєшся, тебе спалять за спробу. Вона співатиме, а ти верещатимеш, а потім помреш. А ти ж щойно повернувся до життя!

— Тому я і повернувся, — відповів Давос. — Саме задля цього. Щоб покласти край Мелісандрі з Асшаю та її чорним справам. Навіщо б море виплюнуло мене зі свого черева? Ти знаєш Чорноводу затоку незгірш мене, Саане. Жоден керманіч при здоровому глузді ніколи не поведе корабель крізь списи морського царя, бо розтратить собі дно. «Танок Шаяли» ніколи б не опинився поруч зі мною випадково.

— Його приніс вітер, — уперто наполягав Саладор Саан, — вітер, та й годі! Вітер відніс галеру надто далеко на південь.

— А хто надіслав цей вітер? Кажу тобі, Саладоре — до мене промовляла Матір.

Старий лисенієць блимнув очима.

— Та ж твоя мати скільки років як померла...

— Вишня Мати, Саане! Вона благословила мене сімома синами, а я дозволив їй спалити. Вона сама розмовляла до мене. «Ми викликали вогонь» — казала вона. І тінь. Ми викликали ще й тінь. Я на власних

веслах провіз Мелісандру до Штормоламу і бачив, як вона виродила пекельне жахіття.

Давос досі бачив у нічних жахах, як кощаві чорні руки витикаються між її стегон і допомагають істоті вивільнитися з великого круглого черева.

— Вона вбила Кресена, князя Ренлі, хороброго воїна Корнія Пенроза. І моїх синів теж. Час тепер їй загинути від чиеїсь руки.

— Від чиеїсь, так, — погодився Саладор Саан. — Але не твоєї! Ти слабкий, наче дитина, і геть не воїн. Благаю тебе, лишайся тут. Ми побалакаємо, попоїмо, а тоді, може, попливемо до Браавосу і винаймемо для цієї справи Безликого, чому б ні? Але ти сам... ні, ти мушиш сісти і попоїсти.

«Він робить справу тільки важчою» — втомлено подумав Давос, — «наче вона від початку була легкою».

— Жага помсти переповнює мене, Саладоре. Ніщо більше не вміщується — навіть їжа не лізе до рота. Відпусти мене. Заради нашої дружби — побажай, щоб мені щастило, і відпусти.

Саладор Саан рвучко зіп'явся на ноги.

— Ніякий ти мені не друг — ось що я тобі скажу. Коли ти загинеш, хто муситиме везти твій прах і кістки до твоєї пані дружини і розповідати їй, як вона втратила чоловіка і чотирьох синів? Старий нещасний Саладор Саан, ось хто! Та нехай, хоробрий пане лицарю — біжи собі до своєї могили. Я зберу твої кісточки у лантух і віддам решті твоїх синів — аби мали що носити у мішечках на шії. — Він сердито махнув рукою з перснями на усіх пальцях. — Іди собі. Забирайся геть, куди сам знаєш!

Давосові не хотілося прощатися у такий спосіб.

— Саладоре...

— Та йди вже! Краще б ти, звісно, лишився зі мною. Але якщо вже надумався, то йди геть.

І Давос пішов. Шлях від «Рясного врожаю» до брами Дракон-Каменя виявився довгий та самотній. Припортові вулиці, де колись юрмилися вояки, жеглярі та різний простолюд, були порожні та покинуті. Раніше Давос мусив обережно пробиратися між верескливих паців та голих дітлахів, а зараз під ноги кидалися хіба що щури. Самі ж ноги під ним трусилися, наче драглі, ще й тричі нападав такий кашель, що він мусив спинятися і відпочивати. Ніхто не рушив йому на поміч, ніхто навіть з вікна не визирнув поглянути, що робиться. Вікна були забрані віконницями, двері засунуті від усіх чужих, і більше половини будинків несли на собі ознаки жалоби. «До гирла Чорноводи увійшло кілька тисяч, а повернулося кількасот» — подумав Давос. — «Мої сини пішли в інший світ не самі. Хай хоч Мати на небі зглянеться на усі загиблі душі.»

Досягнувши замкової брами, Давос знайшов її зачиненою. Він загупав кулаком по дереві, зміцненому сталевими нютами, але відповіді не отримав. Тоді загуркотів ногами, знову і знову. Нарешті на верхівці башти-стрільниці з'явився арбалетник і визирнув донизу між двома височезними химерами.

— Хто там?

Давос відкинув голову назад і склав долоні навколо рота.

— Лицар Давос Лукомор! Хочу бачити його милість короля!

— Ти п'яний, або що? Іди геть і не гримай!

А Саладор Саан його попереджав... Давос спробував зайти з іншого боку.

— То покличте мого сина! Його звать Деваном, він служить зброєносцем при нашій пані королі!

Стражник насупив брови.

— Хто ви такий, кажете?

— Давос! — крикнув він у відповідь. — Цибульний лицар!

Голова зникла, та за мить повернулася.

— Забирайся геть, брехло! Цибульний лицар загинув на річці. Корабель його згорів дощенту.

— Корабель згорів, — погодився Давос, — але капітан вцілів, і ось стоїть перед тобою. А хіба за сотника на цих воротах вже не Ятек?

— Хто?

— Ятек Ожина. Він мене добре знає.

— Не чув про такого. Мабуть, його вже на світі немає.

— А князь Читрин?

— Цього знаю. Згорів на Чорноводі.

— Віл-на-Гачку? Гал Кендюх?

— І один, і другий мертві, — відповів арбалетник, але на обличчі його з'явився раптовий сумнів. — Ану чекайте.

І зник знову.

Давос чекав. «Немає, нікого вже немає» — майнула млява думка. Він згадав, як з-під укритої плямами жиру сорочки неодмінно витикалося біле черево Гала, як на обличчі Віла з'явився довгий шрам від риболовного гачка, як Ятек завжди ламав шапку перед кожною жінкою — хоч п'яти років, а хоч п'ятдесяти, хоч підло вродженою, а хоч із найвельможніших.

«Одні згоріли, інші потонули. Мої сини і тисячі інших. Пішли у пекло воювати за короля.»

Зненацька арбалетник повернувся.

— Ходіть до бічних дверцят, вас пропустять.

Давос пішов. Крізь потерну його пустили незнайомі стражники, озброєні списами, з лисом у квітах дому Флорент на грудях. Але повели Давоса не до Тулумбасу, як він сподівався, а попід аркою Драконового Хвоста донизу, до Аегонового саду.

— Чекайте тут, — наказав десятник.

— А чи знають їхня милість, що я повернувся? — спитав Давос.

— Хай мене грець ухопить, якщо я знаю. Кажу, чекайте.

З цими словами десятник кудись пішов і забрав своїх списників із собою.

Аегонів сад приємно пахкотів сосновими шишками. З усіх боків здіймалися високі темні дерева. Тут була і шипшина, і високі колючі заплоти, і крихітне болітце з журавлиною на ньому.

«Навіщо мене сюди привели?» — спитав себе Давос. А тоді почув тихе дзеленькання, дитяче хихотіння, і зненацька з кущів вистрибнув дурник Пістрявчик. Він дибав так швидко, як тільки умів, а по п'ятах у нього мчала принцеса Ширена.

— Ану повертайся! — гукала вона до нього. — Пістрику, швидко мені повертайся!

Коли дурник побачив Давоса, то раптом став, наче укопаний, а дзвіночки на його бляшаному шоломі з оленячими рогами тим часом вителенькували: «дзень-дзелень, дзень-дзелень». Перестрибуючи з ноги на ногу, він заспівав:

Рясно кровить

В діви між ніг,

З дурня і з короля.

Гості побиті,

В кайданах жених,

Ля-ля-ля.

Ширена трохи його не зловила, та в останню мить блазень перестрибнув латку папороті й зник між дерев. Принцеса уперто мчала слідом. Дивлячись на них, Давос посміхнувся.

Він зібрався був прокашлятися у рукавицю, коли інша невеличка постать продерлася крізь запліт і врізалася просто у нього, збиваючи з ніг додолу. Хлопчик теж упав, але одразу скочив на ноги.

— Що ви тут робите? — скрикнув він вимогливо, поки наводив лад у одязі. Чорне, як вугілля, волосся спадало йому на комір, сині очі

вражали глибиною. — Дарма ви стали в мене на дорозі!

— А й справді, — погодився Давос. — Дарма.

Новий напад кашлю вхопив його, щойно він звівся на коліна.

— Ви нездорові? — Хлопчик схопив його за руку і допоміг стати на ноги. — Може, покликати маестра?

Давос заперечливо хитнув головою.

— То просто кашель. Минеться.

Хлопчик не наполягав.

— А ми тут граємо у дів та чудовиськ, — пояснив він. — От я зараз чудовисько. Гра дитяча, але сестрі подобається. А ви хто такий, перепрошую?

— Я маю честь бути лицарем. Моє ім'я — Давос Лукомор.

Хлопчик роздивився його згори донизу з підозрою в очах.

— А чи справді? Щось ви не надто схожі на лицаря.

— Лицарі, паничу, різні бувають. Ось я, приміром — цибульний лицар.

Сині очі блимнули.

— Той, що плавав на чорному кораблі?

— То ви чули цю оповідь?

— Ви привезли дядькові Станісу риби ще до того, як я народився. Щоб він не помер з голоду, коли князь Тирел тримав його у облозі.

Хлопчик гордовито випростався.

— А мене звуть Едрік Шторм, — оголосив він. — Я є сином короля Роберта.

— Воно й видно, юний пане.

Давос упізнав його майже одразу. Хлопчина мав видатні вуха Флорентів, але все інше — волосся, очі, підборіддя, вилиці — проказувало про Баратеонів.

— То ви знали мого батька? — вимогливо спитав Едрік Шторм.

— Бачив його багато разів, коли відвідував вашого дядька при дворі. Та ніколи не мав честі розмовляти.

— Їхня милість пан батько вчили мене битися, — гордовито заявив малий. — Приїздили майже щороку, і ми іноді разом вправлялися зі зброєю. На останні іменини вони подарували мені келепа — майже такого, як їхній власний, хіба трохи меншого. Щоправда, я мусив лишити келепа у Штормоламів. А чи правда, що дядько Станіс відрізав вам пальці?

— Тільки трохи, до крайніх суглобів. Пальці в мене лишилися, але стали коротші.

— Покажіть!

Давос зняв рукавичку, і хлопець уважно роздивився його руку.

— А великого пальця не різав?

— Ні. — Давос закашлявся. — Ні, великого лишив, як був.

— Не треба йому було різати вам пальців, — вирішив малий. — Зовсім, анітрохи. Недобре так чинити.

— Я ж був перемитником.

— Ну то й були. Хто інший зумів би привезти йому рибу та цибулю?

— За цибулю князь Станіс висвятив мене у лицарі, а за справи перемитницькі — вкоротив пальці.

Давос знову нап'яв рукавицю.

— Пан батько не відрізали б вам жодного пальця.

— Вам краще знати, паничу.

«Роберт був інший, ніж Станіс, то вже напевне. А хлопець добряче схожий на батька. І на Ренлі теж.» Ця думка його збентежила.

Хлопчик хотів сказати ще щось, але тут почулися кроки. Давос обернувся. Садовою стежкою сходив пан Аксель Флорент із десятком стражників у повстяних каптанах, що несли на грудях полум'яне серце

Господа Світла. «Королевіні люди» — подумав Давос. На нього накотив новий напад кашлю.

Пан Аксель був кремезний коротун з грудьми, як барило, товстими руками, кривими ногами та пасмами волосся з вух. Дядько королеви служив каштеляном Дракон-Каменя вже ціле десятиріччя і завжди розмовляв до Давоса чемно та приязно, бо знав, що князь Станіс до того ласкавий. Але зараз у його голосі не чулося ані приязні, ані навіть чемності.

— Ти диви, кого це нам до берега прибило! Пана Давоса! Таке щастя, а ми й не чекали!

— Цибуля не тоне, пане Акселю. Ви прийшли відвести мене до короля?

— Я прийшов відвести вас до підземелля. — Пан Аксель майнув рукою стражникам. — Схопіть його і відберіть кинджала! Він заміряється ним на життя нашої пані.

Хайме II

Хайме помітив корчму першим. Головна її будівля обіймала південний берег, де річка робила вигин. Довгі низькі відгалуження тягнулися вздовж води, мовби чийсь мацаки прагнули вловити подорожніх, що пливли униз течією. Нижній поверх був складений з сірого каменю, верхній — з білених колод, а дах — із черепиці. Показалася і стайня теж, а ще виноградник з важкими від ягід лозами.

— З димарів не йде дим, — зауважив він, поки наближався берег. — А у вікнах нема світла.

— У корчмі ще господарювали, коли я її минав, — мовив пан Клеос Фрей. — Тут варили добре пиво. Може, трохи збереглося у льосі.

— Може, тут і люди є, — додала Брієнна. — Ховаються. Або лежать мертві.

— Чи не злякалися ви, ягідко моя, кількох мертв'яків? — запинив з неї Хайме.

Вона подарувала йому погляд палаючих очей.

— Мене звати!...

— Брієнною, так-так. Хіба вам не кортить, панно Брієнно, переночувати хоч одну ніч у ліжку? Там безпечніше, ніж посеред річки. До того ж розумно буде дізнатися, що тут коїться.

Вона нічого не відповіла, та за мить потягла стерно, спрямовуючи скедію до старого дерев'яного пришибу. Пан Клеос завовтузився, щоб спустити вітрило, а коли човен м'яко штовхнувся у пришиб, то виліз першим припнути його. Хайме незграбно вибрався слідом, потерпаючи від кайданів.

Біля кінця пришибу на залізному стовпі хилиталася облуплена вивіска, яка зображувала грубу подобу короля у короні, на колінах і з руками, складеними до купи для присяги на вірність. Хайме кинув погляд і зареготав:

— Хоч обшукайся, а доречнішої корчми не знайдеш!

— Вона якась особлива, абощо? — підозріливо запитала здоровачка.

Відповів їй пан Клеос Фрей.

— Це корчма «Навколішки», ласкава панно. Вона стоїть на тому самому місці, де останній Король-на-Півночі став на коліна перед Аегоном Завойовником і скорився під його волею. Гадаю, на вивісці змальовано саме його.

— Торген привів військо на південь після загибелі двох королів на Полум'яному Полі, — додав Хайме, — та коли побачив Аегонового дракона і його вояцтво, то обрав шлях розуму і зігнув свої морожені коліна.

Він спинився, почувши іржання коня.

— У стайні є коні. Принаймні один.

«А мені й одного досить, щоб лишити цю соковиту ягідку далеко позаду.»

— Подивимося, чи нема когось удома, ну ж бо?

Не чекаючи на відповідь, Хайме закрокував пришибом, зателенькав кайданами, приклався плечем до дверей, розчехнув їх...

...і опинився віч-на-віч із напнутим і зарядженим арбалетом. Позаду арбалета виднівся кремезний хлопець років п'ятнадцяти.

— Лев, риба чи вовк? — вимогливо запитав хлопчак.

— Краще каплун. Давно про нього мрію. — Хайме почув, як супутники заходять слідом. — До річі, арбалет — зброя боягуза.

— Нехай. А груди вам прохромить однаково.

— Може, прохромить. Але доки ти натягнеш його вдруге, мій родич розкидає твої тельбухи підлогою.

— Не треба лякати хлопця! — примирливо закликав пан Клеос.

— Ми не хочемо нікому зла, — мовила дівка. — І маємо гроші заплатити за питво та їжу.

Вона витягла срібну монету з гамана і показала хлопцеві. Той глянув підозріливо спершу на срібняка, потім на кайдани Хайме.

— А цей чого у залізах?

— Арбалетників кількоро вбив, — відповів Хайме. — Пиво маєте?

— Маємо. — Хлопець опустил арбалета на піввершка. — Відстібніть паси з мечами і зроніть додолу. Тоді, може, погодуємо.

Він посунувся і глянув крізь товсті, дзвінкових обрисів віконні скельця, чи немає знадвору ще когось.

— То вітрило кольорів Таллі.

— Ми пливемо з Водоплину.

Брієнна відстібнула пряжку на пасі з мечем і впустила його з брязкотом на підлогу. Пан Клеос наслідував її приклад.

З дверей льоху показався похмурий та худий чолов'яга з блідим обличчям, поцяткованим віспою. В руці він тримав важкого різницького тесака.

— Троє, кажете? На трьох у нас конятини стане. Кінь старий, жилавий, зате свіженький — щойно закололи.

— А чи є хліб? — спитала Брієнна.

— Сухарі та вівсяні коржі. Черстві.

Хайме весело вишкірився.

— Яка дивина — чесний корчмар! Ще не стрічав із вашої породи таких, щоб не подавали черствого хліба та жилявого м'яса. Але ти перший, хто отак сам узяв і зізнався.

— Я не корчмар. Корчмаря поховано за хатою разом з його жінками. Я сам поховав.

— А може, сам і убив?

— Якби убив, то хіба сказав би? — Чолов'яга сплюнув. — Напевне, то вовків робота. А мо', левів, хто їх добере? Ми з дружиною знайшли їх мертвими. А коли так, то корчма тепер наша — я так собі думаю.

— То де ж згадана вами дружина? — спитав пан Клеос.

Чоловік підозріливо примружив на нього око.

— На біса вам теє знати? Нема її тута... дивіться мені, бо й вас не буде, якщо не вподобаю ваше срібло на зуб.

Брієнна кинула йому монету. Він її схопив і миттю кудись запхав.

— Вона має ще, — оголосив малий з арбалетом.

— Хай має. Хлопче, ходи донизу та знайди мені цибулі.

Хлопець закинув арбалета на плече, кинув похмурий погляд і зник у льосі.

— То ваш син? — спитав пан Клеос.

— Та ні... прибився собі хлопець, а ми з дружиною і взяли. Ми колись мали двох власних синів, та одного замордували леви, а другий помер від різачки. А в хлопця матір убили Кровоблазні. Такі часи настали — треба, щоб хтось сторожив, поки ти спиш. — Він махнув тесаком на столи. — Сідайте, де очі бачать.

У комині не лишилося нічого, крім холодного попелу, та все ж Хайме обрав собі стільця коло нього і витяг довгі ноги під столом. Кожному його рухові піддзеленькували кайдани. «Остогидло вже мені

те брязкання. От накину ланцюга дівці на горло — подивимося, якої вона тоді заспіває.»

Не-корчмар запік до чорноти три величезні шмати конятини і засмажив цибулі на салі, чим майже розрадив огиду товариства до сухих вівсяних коржів. Хайме з Клеосом випили пива, Брієнна — кухоль сидру. Хлопець тримався осторонь: видерся на барило сидру з напнутим зарядженим арбалетом на колінах і сидів там, сторожко витріщаючись. Куховар теж націдив собі кухоль пива і сів разом з гістьми.

— Що нового з Водоплину? — спитав він пана Клеоса, вочевидь вважаючи його за ватажка.

Пан Клеос спершу зиркнув на Брієнну, потім відповів:

— Князь Гостер лежить при смерті, але його син тримає броди на Червонозубі проти Ланістерів. Сталася битва.

— Битви зараз усюди. А ви самі куди прямуєте, пане лицарю?

— До Король-Берега.

Пан Клеос витер сало з вуст, а господар корчми пирхнув:

— Ти ба! Три голови, а розуму катма. Та ж люди переказували, що під мурами столиці стоїть король Станіс. Зі стотисячним військом і чарівним мечем.

Хайме ухопився руками за ланцюг між зап'ястками і щосили викрутив, палко шкодуючи, що не має сили роздerti його навпіл. «Отоді б я показав Станісові, куди йому запхати свого чарівного меча.»

— На вашому місці я б до королівського гостинця не потикався, — вів далі чолов'яга. — Там таке робиться, що й у казці не сказати. Вовки полюють на левів, леви — на вовків, а зграї втікачів — на усіх, хто трапиться дорогою.

— Огидні щури! — презирливо проказав пан Клеос. — Та мерзота ніколи не насмілиться зачепити озброєних воїнів.

— Перепрошую пана, та я на власні очі бачу одного озброєного воїна, жінку і бранця у кайданах.

Брієнна подарувала кухареві злий погляд. «А дівка таки ненавидить, коли їй нагадують про її статі» — розсудив Хайме, знову скручуючи ланцюги. Їхні ланки були тверді та холодні, залізо їй не думало піддаватися. Зап'ястки йому натерло трохи не до сирого м'яса.

— Я хочу піти Тризубом аж до моря, — відповіла дівка хазяїнові. — А там знайдемо коней у Дівоставі, рушимо через Сутіндол і Росбі, та й проминемо найгірше.

Але господар корчми затрусив головою.

— До Дівоставу ви річкою не дістанетеся. Верст за сорок звідси спалили й потопили двійко галер, між ними зробили вузький прохід, і тепер там живе з подорожніх ціле розбійницьке кубло. Те саме робиться униз річкою коло Скік-Каменів та Оленячого острова. Ще й князя-блискавку бачили у цих місцях. Він перетинає річку, де хоче, з'являється тут і там, а на місці не сидить ані дня.

— Хто такий цей князь-блискавка? — спитав пан Клеос Фрей.

— Князь Берік, з ласки пана лицаря. Його так звуть, бо він нападає раптово, наче блискавка з ясного неба. А ще він невмирущий, так люди кажуть.

«Усі люди — вмирущі, лишень мечем пхнути як слід» — подумав Хайме.

— А що, Торос Мирійський досі з ним?

— Червоний чаклун? Еге ж. Кажуть, він має неабияку силу.

«А таки неабияку. Небагато людей в світі можуть похвалитися, що перепили Роберта Баратеона.» Хайме колись чув, як Торос сказав королю, що пішов у червоні жерці, бо на рясі не видно винних плям. Роберт так реготав, що обплював пивом Серсеїну шовкову керейку.

— Не те щоб мені дуже кортіло з вами сперечатися, — мовив він, — але Тризуб здається не найбезпечнішим із можливих шляхів.

— Правда ваша, — погодився їхній кухар. — Навіть якщо проминете Оленячий острів і не стрінете князя Беріка з червоним чаклуном, то ще лишиться рубіновий брід. Його колись тримали вовки

князя-п'явки. Але відтоді вже чимало часу минуло. Тепер там можуть стояти леви, князь Берік або лихо їх зна хто ще.

— Може і зовсім нікого не бути, — буркнула Брієнна.

— Ласкава пані хочуть закластися на власну шкуру? Не смію зупиняти... але я б краще покинув річку та зрізав суходолом. Якщо не потикатися до доріг, а вночі ховатися під деревами... тоді, мо', й проскочите, як миша у шпарку. А мені там хай хоч медом намажуть — носа не покажу.

У погляді здоровачки з'явився сумнів.

— Але тоді нам потрібні коні.

— Є тут коні, — встряг Хайме. — Я одного у стайні чув.

— Еге ж, є, — погодився не-корчмар. — Троє, але не на продаж.

Хайме мимоволі реготнув.

— А навіщо — тобі на зуб? Ану показуй, добродію, не клей дурня.

Брієнна насупилася, але не-корчмар зустрів її погляд, не зморгнувши оком, і за мить вона неохоче буркнула:

— Показуй.

Усі підвелися з-за столу і рушили до стаєнь. Звідти, судячи з пахощів, довгенько не вигрібалось. Над соломою дзижчало безліч жирних чорних мух; вони бісилися між стійлами і лазили численними купами лайна. А між тим на виду було лише троє коней, та й ті разом виглядали досить дивно: вайлуватий брунатний селянський плужник, старезний білий мерин, сліпий на одне око, і лицарська подорожня кобила, баска, сіра й зозуляста.

— Коні не продаються ні за які гроші! — оголосив їхній самозваний господар.

— Звідки вони узялися? — зажадала знати Брієнна.

— Плужник стояв тут, коли ми з жінкою надибали цю корчму, — відповів чолов'яга. — А з ним і той, якого ви щойно їли. Мерин

прибився якось уночі, а кобилу хлопець упіймав — бігала собі вільно, під сідлом і у повіді. Зараз покажу її зброю.

Показане сідло було викладене срібним візерунком, саме колись мало рожеві й чорні клітини, проте витерлося до брунатного. Значкових кольорів Хайме не впізнав, але криваві плями з чим іншим сплутати не міг.

— Ну, по цю хазяїн прийде не скоро, — мовив він, роздивляючись ноги кобили. Тоді порахував зуби меринові й порадив Брієнні:

— Дайте йому золотого за сіру, якщо разом з сідлом. За плужника — срібного оленя. А за білого хай ще сам приплатить, щоб ми його забрали.

— Не треба зневажати вашого власного коня, пане лицарю. — Дівка розкрила гаманця, подарованого їй пані Кетлін, і витягла три золоті монети. — Плачу дракона за кожну тварину.

Чолов'яга блимнув очима і сягнув по золото, але раптом роздумався і відсмикнув руку.

— Ну не знаю я. А раптом доведеться тікати? То що, я на вашому золотому драконі верхи поїду? Чи з'їм його, як голод прийде?

— На додачу беріть собі нашого човна, — мовила Брієнна. — Попливете угору чи вниз річкою, куди схочете.

— Ану дайте скуштувати вашого золота. — Чолов'яга вхопив одну монету в неї з долоні та вкусив на зуб. — Гм. Наче справжня. То кажете, три дракони разом із човном?

— Він вас грабує, ягідко, і оком не змигне, — з ласкавим співчуттям зауважив Хайме.

— Харчів теж дайте, — мовила Брієнна до господаря, не зважаючи на слова. — Скільки можете.

— Вівсяні коржі ще є. — Корчмар забрав інші два дракони і задзвенів ними у кулаку, дослухаючись із втішною посмішкою. — Копченої риби є трохи, але за неї візьму срібняка. І за постіль треба заплатити. Ви ж напевне захочете перебути ніч.

— Ні, — миттю відповіла Брієнна.

Чолов'яга насупив брови.

— Я б вам, жіночко, не радив пхатися вночі до невідомої місцини на незнайомих конях. Заблукаєте в якомусь болоті й поламаєте тваринам ноги.

— Нині місяць уповні, — заперечила Брієнна. — Шлях знайдемо без клопоту.

Корчмар подумав, закопилівши губу, тоді промовив:

— Гаразд, як не маєте срібла, то дайте за постіль хоч кілька мідяків. Я навіть ковдри дам, не змерзнете. Хіба ж я дурний — відраджувати подорожніх від закладу?

— Звабливі слова. Варто погодитися, — запобігливо докинув пан Клеос.

— Ковдри чисті, щойно прані. Дружина подбала, поки не пішла. Бліх жодної не знайдете, от хай мене на місці грім поб'є.

Він ще раз задзвенів монетами і знову всміхнувся. Пан Клеос, вочевидь, понад усе прагнув піддатися спокусі.

— Переспати на постелі усім нам піде на користь, ясна панно, — заблагав він до Брієнни. — Добряче перепочинемо, то й поїдемо швидше.

Він кинув погляд на брата у перших, шукаючи підтримки.

— Е ні, родичу, тут наша ягідка має рацію. Ми дали обітницю, а попереду ще багацько верст. Мусимо їхати.

— Але ж, — здивувався Клеос, — ви самі казали...

— Тоді казав. — «Коли гадав, що корчму покинуто.» — А тепер маю повне черево і не заперечую, щоб проїхатися при місяці.

Хайме посміхнувся до дівки й додав:

— Та якщо ви, ягідко, не бажаєте везти мене на спині того плужника, мов лантух борошна, то зробить щось із цими залізами. Важкувато лізти на коня, коли в тебе ноги скуті докупи.

Брієнна роздивилася кайдани, суплячи брови. Не-корчмар почував підборіддя і мовив:

— Отам за стайнею є кузня.

— Показуй! — мовила Брієнна.

— Еге ж, — додав Хайме, — і що швидше, то краще. Тут навколо забагато усякого лайна, як на мій смак. Скоріше б його здихатися.

І кинув на дівку гострий погляд, питаючи себе, чи вистачило в неї розуму втямити образу.

Він сподівався звільнити від кайданів і руки теж, але Брієнна досі плекала підозри. Ланцюг, що з'єднував гомілки, вона перебила кількома сильними ударами ковальського молота по сталевому шрубелю. Та коли Хайме попросився збити ще й ланцюг між зап'ястками, кляте дівчисько мовчки пустило його слова повз вуха.

— Верст за десять униз річкою побачите спалене село, — мовив господар, допомагаючи сідлати коней і накладати в'юки. Цього разу він казав уже до Брієнни. — Там дорога розгалузиться. Повернете на південь, то надібасте кам'яну вежу пана Варина, який давно утік і згинув. Хто там зараз сидить — не скажу, але краще туди не потикайтеся. Рушайте стежкою крізь ліси, на південь та схід.

— Так і зробимо, — відповіла Брієнна. — Маєте нашу дяку.

«Та й золота твого має вже нівроку.» Втім, цього разу Хайме змовчав — йому обридло, що дебела корова не зважає на жодне його слово, наче його тут немає.

Плужного коня дівка забрала собі, кобилу віддала панові Клеосу, а Хайме, як погрожувала, посадовила на одноокого мерина. Тут-таки й скінчилися його мрії про те, щоб дати коневі п'яти і лишити свою варту позаду в хмарі куряви.

Чолов'яга з хлопцем вийшли проводити подорожніх; корчмар побажав щастя і запросив повертатися за кращих часів, а малий стояв мовчки з арбалетом під пахвою.

— Краще знайди собі списа, чи кийка цвяхами набий, — порадив Хайме, — воно в бійці зручніше буде.

Хлопець вирячився на нього недовірливими очима. «Ну що, з'їв? Більше давай дружніх порад першому-ліпшому шмаркачеві.» Хайме знизав плечима, повернув коняку і за плече більше не оглядався.

Пан Клеос невпинно ремствував, поки вони рушали у дорогу — справляв журбу за втраченою периною. Виїхали на схід, уздовж берега залитої місячним світлом річки. Тут Червонозуб був дуже широкий, але мілкий, береги — суцільне болото і очерет. Кінь Хайме просувався уперед неквапом, але певно, хоча й мав звичку потроху забирати у бік здорового ока. «Добре знову сидіти верхи.» Він не їздив на коні відтоді, як лучники Робба Старка вистріляли під ним огиря у битві в Шепітній Пущі.

Коли вони досягли спаленого села, перед ними постав вибір із двох однаково жалюгідних доріг — вірніше кажучи, вузьких колій, продавлених колесами селянських возів, що возили збіжжя до річки на продаж. Одна колія потроху вигиналася на південний схід і скоро зникала серед дерев, що починалися неподалік; інша дорога була пряміша, кам'янистіша і летіла на південь, мов стріла. Брієнна трохи поміркувала, а потім рішуче повернула свого коня на південний шлях. Хайме приємно здивувався: він би й сам обрав цей напрям, якби його спитали.

— Але ж нас корчмар попереджав, щоб сюди не їхали, — заперечив пан Клеос.

— То ніякий не корчмар. — Брієнна неохоче зігнулася у сідлі, та все ж сиділа впевнено і міцно. — Він надто цікавився, який шлях ми оберемо, а тутешні ліси... аж самі просяться, щоб у них ховалися розбійники. Господар заманює нас до пастки.

— Оце розумниця! — Хайме посміхнувся до родича. — Смію припустити, наш добрий господар справді має на тій дорозі кількох друзів. Тих самих, чії коні лишили у стайні такі незабутні пахощі.

— Про річку він теж, мабуть, набрехав, щоб змусити нас пересісти на коней, — зауважила дівка, — та все ж нам краще не шукати зайвих

пригод. Коло рубінового броду і на перехресті напевне стоятимуть чати.

«На пику вона, звісно, бридка, та в голові клепку має.» Хайме всміхнувся зі скупим схваленням.

Тьмяне червоне саяво з верхніх вікон заздалегідь попередило мандрівників про місцезнаходження кам'яної вежі. Забачивши її, Брієнна повела малий загін навкруги полями і повернулася навскіс до дороги тільки тоді, коли вони лишили вежу добряче позаду себе.

Минула добра половина ночі, перш ніж дівка вирішила, що для спочинку вже досить безпечно. До того часу всі троє вже добряче куняли у сідлах. Табір поставили у малому гайку дубів та ясенів поблизу лінивого потічка. Запалити вогню дівка не дозволила, тому нічна вечерея складалася з вівсяних сухарів і тарані. Зате сама ніч подарувала незвичне почуття спокою. У оксамитово-чорному небі над головою висів оточений зірками півмісяць. Десь далеко завило кілька вовків, і один з коней злякано заіржав. Нічого іншого вони не почули. «Схоже, війна цю місцину оминула» — подумав Хайме. Він стиха радів уже з того, що сидить живий, що нарешті повертається до Серсеї.

— Я стану на першу варту, — мовила Брієнна до пана Клеоса, і Фрей скоро вже похропував неголосно.

Хайме привалився спиною до великої дубової гілляки. Раптом йому стало цікаво, що зараз можуть робити Серсея і Тиріон.

— А чи маєте ви сестер і братів, ясна панно? — спитав він.

Брієнна скосила на нього очі з підозрою.

— Ні. Я в свого батька єдиний... спадкоємець.

Хайме видав смішок.

— А ви ж хотіли сказати «син». Мабуть, батько думає про вас як про сина? Бо дочка з вас, правду кажучи, чудернацька.

Не кажучи ані слова, вона від нього відвернулася; кісточки пальців збіліли на стиснутому руків'ї меча. «Ото ще покруч уродився.» Вона якось моторошно нагадувала йому Тиріона, хоча з першого погляду

важко було знайти людей, менше схожих одне на одного. Мабуть, саме думка про брата примусила Хайме проказати:

— Я не хотів завдати образи, Брієнно. Прошу мені вибачити.

— Ваші злочини не можна вибачити, Крулерізе.

— Знову це прізвисько. — Хайме ліниво покрутив свої ланцюги. — Чому ви такі на мене люті? Скільки пам'ятаю, я вам особисто нічого не заподіяв.

— Ви заподіяли іншим. Тим, кого присягнулися захищати. Слабким, невинним...

— ...ясновельможним королем? — «Зрештою завжди спливає цей Аерис.» — Не смійте судити те, чого не розумієте, ягідко моя.

— Моє ім'я...

— Та Брієнна, я знаю. Вам ніхто не казав, що ви такі ж нудні, як бридкі?

— Вам не вдасться розбурхати мій гнів, Крулерізе.

— Коли докласти належних зусиль, то вдасться.

— Навіщо ви давали присягу? — вимогливо спитала вона. — З якого дива ви вдягали біле корзно, якщо потім вирішили зрадити усе, що воно означає?

«Навіщо? Цікаво, яку відповідь вона здатна зрозуміти?»

— Я був хлопчаком. П'ятнадцяти років. Для такого юнака то надзвичайна честь.

— Ця відповідь нічого не означає! — презирливо виплюнула Брієнна.

«Правду ти б уподобала ще менше.»

Певно ж, він вступив до Королегвардії заради кохання. Їхній батько прикликав Серсею до двору, коли тій було дванадцять років, у надії споріднитися шлюбом з королівською кров'ю. Він відмовляв усім пошукачам її руки, тримав при собі у Башті Правиці, а вона тим часом підростала, набувала жіночості й казкової краси. Напевне, батько

чекав, доки подорослішає принц Візерис або дружина Раегара помре на породільському ложі — адже Елія Дорнійська не славилася міцним жіночим здоров'ям.

Тим часом Хайме прослужив чотири роки зброєносцем панові Самнеру Кракеголу та отримав лицарські остроги у битві проти Братства Королівської Пущі. Коли він побіжно відвідав Король-Берег на шляху назад до Кастерлі-на-Скелі, Серсея відвела його убік і прошепотіла, що князь Тайвин бажає одружити його з Лізою Таллі. Дійшло вже до того, що князя Гостера запрошено до міста обговорити посаг нареченої. Але якщо Хайме вдягне біле, то зможе бути поруч із Серсеєю решту життя. Старий пан Харлан Грандісон помер уві сні — як і личить помирати лицареві, у якого на щиті спить лев. Аерис забажає призначити замість нього когось молодого. Чому б завзятому ревливому левові не замінити старого, який заснув вічним сном?

— Батько ніколи не погодяться, — заперечив Хайме.

— А король не питатиме. Щойно справу буде зроблено, батько вже й заперечити не зможуть — принаймні уголос. Аерис наказав вирвати язика панові Ілину Пейну, бо той вихвалявся, що Семицарством насправді править Правиця, а не король. Сотникові сторожі Правіці виривають язика — а батько не сміють слова поперек мовити! Твоєму призначенню і поготів ніщо не завадить.

— Але ж, — мовив Хайме, — тоді мої спадкові права на Кастерлі-на-Скелі...

— Ти хочеш скелю? Чи мене?

Ту ніч він пам'ятав, наче відучора. Для неї вони обрали старий заїзд у Вугровому провулку, якнайдалі від пильних очей. Вона прийшла, вдягнена простою служницею, і це чомусь розпалило його, як ніколи раніше. Та й Серсею Хайме ще не бачив пристраснішою. Щойно він намагався заснути, як вона будила його знову. І до ранку Кастерлі-на-Скелі вже здавався йому дріб'язковою ціною за те, щоб лишитися поруч із Серсеєю на решту життя. Отже, Хайме дав свою згоду, а Серсея пообіцяла залагодити решту справи.

За поворот місяця до Кастерлі-на-Скелі прибув королівський крук із повідомленням, що Хайме обрали для вступу до Королегвардії. Йому було наказано з'явитися до короля під час великого турніру в Гаренголі, щоб там проказати обітниці й одягти корзно.

Висвячення Хайме до Королегвардії звільнило його від Лізи Таллі, але тим усе щастя і скінчилося. Батько лютував, як ніколи, та відверто опиратися не міг — тут Серсея розсудила вірно. Натомість князь Тайвин зняв із себе уряд Правиці, так-сяк відбrehався від короля, повернувся до Кастерлі-на-Скелі й забрав з собою дочку. Замість опинитися разом, Серсея з Хайме просто помінялися місцями, і він зажив при дворі одинаком — оберігав життя навіженого володаря, поки четверо Правиць родоводу, далеко нижчого за батьків, по черзі приміряли себе на його місце. Жодному воно на користь не пішло — Правиці підносилися і падали так швидко, що Хайме краще пам'ятав їхні гербові знаки, ніж обличчя. Правицю рогу достатку і Правицю танцюючого грифона вигнали з королівств, Правицю булави та кинджала занурили у шал-вогонь і спалили живцем. Знаком останнього — пана Россарта — був палаючий смолоскип. Доволі зловісний знак, враховуючи долю попередника. Утім, алхіміка тому й піднесли до влади, що він поділяв королівську пристрасть до вогню. «Я мав би втопити Россарта у воді, як головешку, а не патрати його мечем.»

Брієнна усе ще чекала на відповідь, і Хайме почав був:

— Бачте, ви ще замолоді, щоб пам'ятати Аериса Таргарієна...

Проте вона нічого чути не хотіла.

— Аерис був навіжений і лютий, цього ніхто не заперечує. Але все ж король, вінчаний і помазаний на царство. Ви заприсягнулися його захищати!

— Я сам знаю, що я заприсягнувся робити.

— То сподіваюся, не забули і того, що зробили насправді.

Над ним нависала дебела гора веснянкуватого, похмурого, зубатого несхвалення.

— Я знаю навіть те, що зробили ви. Ми тут обоє крулерізи, якщо люди правду кажуть.

— Я не чіпала Ренлі навіть пальцем! Я вб'ю кожного, хто звинуватить мене у його смерті!

— То почніть із Клеоса. А судячи з того, що він розповідає, після нього доведеться перерізати ще чимало горлянок.

— Вони всі брешуть! Пані Кетлін була присутня при вбивстві його милості. Вона усе бачила! З'явилася тінь, згасли свічки, у повітрі стало зимно, а тоді кров...

— Ой леле, розкішно! — засміявся Хайме. — Мушу визнати, розумом ви меткіші за мене. Бо коли мене застукали з мечем у руці над тілом мертвого короля, я чомусь не допетрав сказати: «Ой пробі, то не я зробив, то тінь, жаклива холодна тінь!».

І знову зареготав.

— А скажіть-но мені як крулеріз крулерізові: чи не Старки заплатили вам за перетяту горлянку Ренлі? А може, Станіс? Чи не дав Ренлі, часом, одкоша вашим дівочим домаганням? Е ні, напевне, місячна кров почалася. Бережися баби з мечем, як вона з-поміж ніг тече.

На мить Хайме здалося, що Брієнна його зараз вдарить. «Ану ж іще крок... тоді я вирву кинджала в тебе з піхов і встромлю в черевко.» Він підібрав під себе ноги, наготувавшись стрибнути, але дівка не рушила з місця.

— Лицарське звання — то рідкісний і коштовний дарунок долі, — мовила вона. — А тим паче — звання лицаря Королегвардії. Небагато людей в світі отримували цей дарунок. А ви його зганьбили та спаплюжили.

«Дарунок, якого ти, дівко, прагнеш понад усе в світі, але ніколи не матимеш.»

— Я своє лицарство вислужив, а не отримав задарма. Я переміг у турнірному бугурті в тринадцять років, коли був іще зброєносцем. У п'ятнадцять я рушив разом із паном Артуром Дейном проти Братства

Королівської Пущі. Він висвятив мене у лицарі просто на бойовищі. Це не я заплямував біле корзно, а воно мене. Тому годі заздрити і гніватися. Прутнем вас обділили боги, а не я.

Брієнна подарувала йому у відповідь погляд, повний зневаги. «Вона б радо покришила мене на клапті, якби не її священні обітниці» — подумав Хайме. — «От і добре. Годі з мене слинявої побожності та вироків дівчачого суду честі.» Скоро дівка забралася геть, не мовивши ані слова, а Хайме згорнувся під киреєю, сподіваючись на сон про Серсею.

Але заплющивши очі, побачив Аериса Таргарієна, що міряв кроками престольну палату і ламав порізані, скривавлені руки. Дурень завжди лишав на собі рани від лез та вістрів Залізного Престолу. Хайме прослизнув королівськими дверми позаду престолу, вбраний у золотий обладунок, із мечем у руці. «У золотий, не в білий. Але цього ніхто не пам'ятає. От якби ж я тоді зняв і те кляте корзно.»

Коли Аерис уздрів кров на клинку, то забажав знати, чи то не кров князя Тайвина.

— Я хочу його смерті, цього зрадника, зрадника! Я хочу його голову! Принеси мені її, бо сам згориш разом із рештою. З рештою зрадників! Россарт каже, вони вже всередині мурів! Він пішов гаряче їх привітати. Чия це кров? Чия?

— Та Россарта ж, — відповів Хайме.

Волошкові очі короля розширилися далі нікуди, ясновельможна щелепа відпала й зааніміла, а кишки спорожнилися самі собою. Король обернувся і кинувся тікати до Залізного Престолу. Під порожніми поглядами драконових черепів зі стін Хайме потяг останнього драконовладця донизу сходами. Найясніша в державі особа верещала, наче поросся, і смерділа нужником. Хайме різанув йому по горлянці лише один раз, і вереск припинився. «Нехитра справа» — згадав він свою власну тодішню думку. — «Король мусив би помирати упертіше.» Россарт принаймні спробував захищатися, хоча по правді, бився не як воїн, а як алхімік. «Чудасія — мене ніколи й не питали, хто убив того Россарта... Але ж він був ніхто, хамської породи, Правицею

служив лише два тижні. Ще одна схиблена іграшка Навіженого Короля.»

Хайме не встиг вчасно зникнути і дозволити першому-ліпшому хвалькуватому горлорізові вкрасти собі усю славу чи ганьбу. До палати вдерлися пан Еліс Вестерлін, князь Кракегол та інші батькові лицарі — саме вчасно, щоб побачити кінець видовиська. Щойно він глянув на них, як зрозумів, що доброї слави не діждеться, лише ганьби... проте у очах лицарів читалася і дешиця страху. Ланістер чи не Ланістер, а він лишався одним з Аерисової присяжної сімки.

— Замок наш, пане, а з ним і місто, — мовив до нього Роланд Кракегол.

То була не вся правда: вірні Таргарієнам люди ще гинули на зміїстих сходах і у зброярні, Грегор Клеган та Аморі Лорх лізли приступом на мури Маєгорового Острогу, а Нед Старк саме заводив своїх північан до Королівської Брами. Але Кракегол того знати не міг. Він майже і не здивувався, коли побачив Аериса мертвим — адже сином князя Тайвина Ланістера Хайме став на багато років раніше, ніж воїном Королегвардії.

— Скажіть усім, що Навіжений Король мертвий, — наказав Хайме. — Пожалійте усіх, хто кидає зброю, і тримайте їх під вартою.

— Чи не проголосити нам заразом і нового короля? — спитав Кракегол.

Хайме правильно зрозумів те, чого він не доказав: чи вашого батька, чи Роберта Баратеона... а чи може, самі бажаєте стати новим драконовладцем? Хайме подумав про юного Візериса, що втік на Дракон-Камінь, про Раєгарове немовля Аєгона десь на материних руках у Маєгоровому Острозі. «Новий король Таргарієн, а мій батько — при ньому Правиця. Ото завиють вовки, ото захлинеться люттю штормовий князь.» Якусь мить він відчував спокусу, але тоді глянув на тіло на підлозі, на калюжу крові під ним, і подумав: «Обоє мають у собі його кров».

— Та проголошуйте, кого хочете, хоч дідька з сьомого пекла, — відповів він Кракеголові.

А тоді видерся сходами до Залізного Престолу, всівся на ньому з мечем на колінах і став чекати, хто перший з'явиться по корону. Так вийшло, що першим з'явився Едард Старк.

«Ти теж не мав права судити мене, Старку.»

Уві сні до нього прийшли мертві, огорнуті вихористим зеленим полум'ям. Хайме танцював навколо них із золотим мечем, але за кожного ним зваленого поставали двоє нових.

Брієнна розбудила його копняком по ребрах. Світ був іще чорний, починався дощ. Вони поснідали вівсяними коржами та солоною рибою, з'їли трохи знайденої паном Клеосом ожини і зустріли світанок вже в сідлах.

Тиріон II

Заходячи у двері, євнух мугикав до себе якусь недоладну пісеньку. Навколо нього вітерцем віяли шовкові шати бросквинових барв і лимонні пахощі. Побачивши Тиріона коло комина, він зупинився і застиг на місці.

— Мосьпане Тиріоне! — кавкнув він і стурбовано захихотів.

— Це ж треба, ви мене пам'ятаєте! А я вже непокоївся.

— Надзвичайне щастя — бачити вас сильним та здоровим, — усміхнувся Варис своєю найслизькішою посмішкою. — Хоча, зізнаюся, найменше я чекав побачити вас у моїх власних убогих помешканнях.

— А таки й справді убогих. Ви мене здивували.

Тиріон дочекався, коли Вариса викличе батько, щоб потай відвідати його покої. Несподівано вони виявилися вельми бідними та тісними: три малі кімнатки без вікон попід північним муром.

— З нудьги я почав шукати тут велетенські діжки соковитих таємниць. Та хоч би одного папірця надибав.

Тиріон також пошукав таємних проходів, бо був певний Павукової здатності з'являтися і зникати непоміченим. Але й тут зазнав поразки.

— А у вашому глеку я знайшов... о ласка божа... воду! — вів далі Тиріон. — Опочивальня тут не більша за домовину, а ліжко у ній... воно справді зроблене з каменю, чи тільки на дотик здається кам'яним?

Варис зачинив двері й заклав їх засувом.

— Мені дошкуляє біль у спині, ласкавий пане. Я краще сплю на твердому.

— А я чомусь гадав, ви маєте шану до м'якої перини.

— Я маю хист дивувати людей. Чи не сердиті ви на мене, часом, за те, що я покинув вас після битви?

— Я вже почав думати про вас як про одного зі своїх родичів. Бо ви вчинили точнісінько як вони.

— Я вчинив так не з неповаги до вас, мій ласкавий пане. Адже нутрощі в мене слабкі, а ваш рубець — таке жахливе видовисько. — Варис перебільшено здригнувся. — Вашого носа мені шкода аж до сліз...

Тиріон роздратовано почухав рубця.

— Можу замовити нового — золотого. Ще й схожого на ваш — щоб винюхував усі таємниці. Чи може, попрохати золотих справ майстра приставити мені такого, як батьків? — Він криво посміхнувся. — Мій вельможний батечко пораються на державі так невтомно, що я ледве знаходжу нагоду їх бачити. А скажіть-но мені: чи правда, що великого маестра Пицеля поновлюють на посаді в малій раді?

— Чистісінька, ласкавий пане.

— Чи маю я дякувати за це моїй милій сестрі?

Пицель завжди був посіпакою Тиріонової сестри Серсеї. Тиріон відібрав у нього уряд, бороду і гідність, а потім кинув до кам'яного мішка.

— О ні, мосьпане, зовсім ні. Дякуйте архімаестрам Старограду — то вони наполягли на поновленні Пицеля. Бо ж тільки Конклав може призначити або звільнити великого маестра Семицарства з посади.

«Старі недоумки» — подумав Тиріон, а вголос мовив:

— Пригадую, що кат Маегора Лютого власною сокирою звільнив аж трьох маестрів... від їхніх голів.

— Цілком вірно, — погодився Варис. — А другий Аегон згодував великого маестра Герардіса своєму драконіві.

— От не пощастило — наразі не маю під рукою годящого дракона. Зате міг би вмочити Пицеля у шал-вогонь і підпалити. Як гадаєте, Цитадель не мала б заперечень?

— Чого б це їй заперечувати? Звичай хоч і новіший, але добре відомий. — Євнух захихотів. — На щастя, перемиг тверезий розум. Конклав ухвалив звільнення Пицеля з посади і заходився обирати йому наступника. Ретельно розглянувши особи маестра Турквіна, сина ливаря, та маестра Еррека, байстрюка заплотного лицаря, і тим показавши на загальне задоволення, що у братстві Цитаделі чесноти пошукача важать більше за його родовід, Конклав дійшов рішення надіслати нам маестра Гормона — уродженого Тирела з Вирію. Щойно ваш вельможний батько почув про це від мене, як почав діяти негайно.

Тиріон знав, що Конклав у Старограді збирається за зачиненими дверми, і його рішення мусять до належного часу зберігатися в таємниці. «Отже, Варис має своїх пташечок і в Цитаделі.»

— Зрозуміло. Батько вирішили висмикнути троянду, поки вона ще не розквітла. — І мимоволі всміхнувся. — Пицель — стара бридка жаба. Та краще ланістерівська жаба, ніж тирелівська, чи не так?

— Великий маестер Пицель завжди був добрим другом вашого дому, — солодко промурмотів Варис. — Може, вам буде цікаво дізнатися, що й пана Бороса Блаунта теж поновлюють у Королегвардії.

Серсея зідрала з пана Бороса біле корзно за те, що той не загинув, захищаючи принца Томена, коли Брон схопив малого на дорозі до Росбі. Лицар не був Тиріонові другом, але після того мусив ненавидіти Серсею ще гірше. «Мабуть, треба дякувати хоч за цю дещицю.»

— Блаунт — мерзотний боягуз, — мовив Тиріон з поблажливою посмішкою.

— Та невже? Прикро чути. Але байдуже — лицарі Королегвардії за звичаєм мусять служити аж до скону. Може, з часом пан Борос ще набереться мужності. Принаймні, його вірність престолові — поза всяким сумнівом.

— Не престолові, а моєму батькові, — виправив Тиріон прискіпливо.

— До речі про Королегвардію... мені раптом стало цікаво, чи не пов'язані ваші несподівані, але такі приємні відвідини з загиблим братчиком пана Бороса, відважним Мандоном Муром? — Євнух попестив напудровану щоку. — Ваш повірник Брон останнім часом багато про нього розпитував.

Брон з'ясував про пана Мандона геть усе, що міг, але Варис, поза сумнівом, мав знати більше... та чи схоче казати?

— Покійний лицар, здається, зовсім не мав друзів, — обережно почав Тиріон.

— На жаль, — погодився Варис, — на превеликий жаль. Якщо у Долині поперевертати достатньо каменів, то напевне, можна розшукати якихось його родичів. Але тут... Князь Арин привіз пана Мандона до Король-Берега, король Роберт дав йому біле корзно, та жоден із них, схоже, великою любов'ю нашого лицаря не дарував. Простолюд на турнірах теж не кричав за нього на все горло. А зброєю пан Мандон володів пречудово, цього ніхто не заперечить. Ба навіть присяжці Королегвардії не шанували свого братчика і крихтою дружнього тепла. Колись пан Барістан казав, що Мур не має друга, окрім меча, не має життя, окрім служби... і хоч побийте, та не переконаєте, що тими словами старий Селмі намагався його похвалити. Поміркуєш трохи, і мимоволі дивуєшся. Адже так, пане мій? Саме цих рис ми начебто шукаємо у Королегвардії — вона живе не для себе, а заради короля. Виходить, наш хоробрий пан Мандон був зразковий білий лицар. І загинув, як личить воїнові Королегвардії — власним мечем обороняючи особу королівської крові.

Євнух слизько посміхнувся і уважно витріщив очі на Тиріона.

«Радше сказати, власним мечем зазіхаючи на особу королівської крові.» Тиріон спитав себе, чи не знає Варис більше, ніж каже. Досі він не почув нічого нового — Брон переказував приблизно те саме. А йому ж потрібна була ниточка до Серсеї — хоч якийсь натяк на те, що пан Мандон був її посіпакою. «Ми не завжди отримуємо те, що хочемо» — кисло подумав він про себе, і відразу згадав...

— Та я, власне, прийшов сюди не заради пана Мандона.

— Зрозуміло. — Євнух перетнув кімнату до глека з водою. — Чи не прислужитися і вам, мосьпане? — спитав він, наповнюючи кухоль.

— Прислужіться. Але не кухлем води. — Тиріон склав руки до купи. — Приведіть мені Шаю.

Варис зробив ковток води.

— А чи це розумно, пане мій добрий? Вона така мила привітна дитина — хіба не шкода буде, коли ваш пан батько її повісить?

Тиріон не здивувався, що Варис усе знає.

— Не те що нерозумно — чисте пекельне безумство, та й годі. Але я хочу побачити її ще один раз, а тоді відіслати геть. Сили вже нема терпіти, коли вона поруч.

— Розумію.

«Яким місцем ти мене розумієш?» Тиріон бачив Шаю лишень учора — вона видиралася зміїстими сходами з цебром води. Він бачив, як молодий лицар підхопив цебро допомогти їй, а вона торкнулася його руки і усміхнулася... від чого Тиріонові кишки скрутило вузлами. Вони з Шаєю проминули одне одного за кілька вершків — вона угору, він донизу — так близько, що Тиріон чув свіжий чистий запах її волосся.

— Мосьпане, — мовила вона, чемно присівши, а йому закортіло простягти руки, вхопити її та уп'ястися у вуста поцілунком просто на місці. Натомість він мусив лише сухо кивнути і прошкандибати мимо.

— Я бачив її кілька разів, — мовив Тиріон до Вариса, — та не смів заговорити. Підозрюю, що за кожним моїм кроком стежать пильні очі.

— Ви мудро підозрюєте, пане мій.

— Чиї ж саме? — схилив Тиріон голову набік.

— Зі звітами до вашої милої сестри часто бігають брати Кіптюги.

— Лишень подумати, скільки грошей я заплатив тим тварюкам... яка ваша думка: чи не додати ще, аби знову перекупити їх у Серсеї?

— Спробувати можна, та я б не поставив свого срібла на успіх цієї справи. Тепер усі троє братів — лицарі, й ваша сестра пообіцяла, що на цьому милості престолу не скінчаться. — Раптом з вуст євнуха почувся лукавий бридкий смішок. — До того ж найстарший брат, пан Озмунд з Королегвардії, мріє про деякі, гм... особистіші милості. Я цілком певний, що ви зможете накинути по своєму золотому на кожний, який їм платить королева. Але наша ясна пані мають ще й інший, схований від усіх очей гаманець, щедроти з якого ллються нескінченно.

«Семеро дідків у семи пеклах» — подумав Тиріон і спитав:

— То ви кажете мені, що Серсея бавиться прутнем Озмунда Кіптюга?!

— Ой божечки, та це була б смертельна небезпека для них, ви не вважаєте? Ні, пані королева лише натякають... може, наавтра чи після весілля... а тоді посмішка, а тоді шепіток, розпусний жарт... легенько торкнеться грудьми рукава, проходячи мимо... і як не дивно, усе це справляє належну дію. Втім, що може євнух знати про такі речі?

Нижньою губою євнуха, наче боязке рожеве звірятко, пробіг кінчик язика.

«Якби ж змусити їх до чогось більшого, ніж побіжні пестоці. Зробити так, щоб батько застукав їх у ліжку...» Тиріон пробіг пальцями по залишкові носа. Він не бачив наразі, як це зробити, і вирішив почекати, доки на думку спаде щось путяще.

— Невже за мною шпигують лише Кіптюги?

— Якби ж тільки вони, пане мій. На жаль, за вами споглядає значно більше очей. Ви... як би це сказати... викликаєте загальну цікавість.

До того ж мушу зізнатися, що до вас, на жаль, не плекають великої любові. Сини Яноса Слинта раді-радесенькі нишпорити за вами, щоб помститися за батька, а наш любий пан Петир має друзів у половині бурдеїв Король-Берега. Щойно ви необачно відвідаєте один з них, як він негайно про це знатиме, а трохи згодом — і ваш батечко.

«Справи ще гірші, ніж я гадав.»

— До речі про батечка. Кого він приставив до мене?

Цього разу євнух зареготав гучно і щиро.

— Та кого ж, як не мене, ласкавий мій пане!

Тиріон теж засміявся. Не такий він був дурень, щоб вірити Варисові більше, ніж мусив — але євнух вже знав про Шаю цілком достатньо, щоб загнати її на шибеницю.

— То приведіть мені Шаю крізь стіни, таємно від усіх очей. Ви вже робили таке раніше.

Варис почав ламати руки.

— Ласкавий мій пане, ніщо не втішило б мене більше, але... Король Маегор не терпів щурів у власних стінах, якщо ви розумієте, про що я. Він потребував засобів таємного пересування на випадок, якщо його запопадуть вороги, але ті двері не з'єднуються з жодним іншим проходом. Я, звісно, можу вивести вашу Шаю потай від панни Лолиси на якийсь час, але не маю способу доправити її до вашої опочивальні так, щоб вас не побачили разом.

— Тоді приведіть її до якогось іншого місця.

— Куди саме? Безпечних місць у замку немає.

— Є. — Тиріон вишкірився. — Тут. Час уже знайти вашому твердокамінному ліжкові якесь краще застосування.

Євнух роззявив рота, потім захихотів.

— Лолиса останнім часом швидко утомлюється. Вона ж бо важка дитиною. Вже зі сходом місяця панна, мабуть, міцно спатиме.

Тиріон зіскочив додолу з крісла.

— То значить, зі сходом місяця. Лишіть тут трохи вина. І два чисті кухлі.

Варис вклонився.

— Слухаю волю ясновельможного пана.

Решта дня повзла повільно, мов хробак крізь мед. Тиріон видерся до замкової книгозбірні й спробував розвіятися «Літописами ройнських війн» Бельдекара, але так захопився Шаїною посмішкою в своїй уяві, що ледве бачив слонів, намальованих на сторінках. Дочекавшись полудня, він відклав книжку, завимагав купіль і відтирався, доки вода не захолола. Опісля Под узявся підстригати йому вуса та бороду, але то виявилася нелегка справа. Цупка плутанина солом'яного, білявого і чорного волосся погано корилася ножицям, виглядала неоковирно, зате, на щастя, хоч трохи ховала спотворене обличчя.

Нарешті, такий чистий, рожевий та підстрижений, як тільки можливо, Тиріон передивився свій одяг і обрав пару єдвабових штанів ланістерівського кольору, які щільно облягали ноги, та кращий зі своїх жупанів — важкого чорного оксамиту з левовими головами-нютами. Він би вдяг і ланцюга з золотих долонь, якби батько не поцупив його від синового смертного одра. Але щойно Тиріон вдягнувся, як усвідомив усю глибину своїх дурощів. «Сім дідьків на тебе, карлику... чи не втратив ти рештки глузду разом із носом? Кожен, хто кине на тебе погляд, миттю зацікавиться, навіщо ти вирядився двірським жевжиком у гості до євнуха.» Тиріон залааявся, здер із себе одяг і вдягся простіше: у чорні вовняні штани, стару білу сорочку та вицвілу брунатну шкіряну камізелью. «Нехай» — думав він, чекаючи на схід місяця. — «Хай що ти на себе вдягнеш, усе одно лишишся бридким курдупелем. Ніколи тобі не рівнятися з отим лицарем на сходах — з тією статуєю, тими довгими ногами, пласким твердим животом, хвацькими широкими плечима.»

Через замковий мур вже заглядав місяць, коли Тиріон сказав Подрікові, що хоче забігти у гості до Вариса.

— Ви надовго, ласкавий пане? — спитав хлопець.

— Сподіваюся, що так.

Червоний Дитинець аж кишив людом, і Тиріон кинув сподівання лишитися непоміченим. Коло дверей на варті стояв пан Балон Лебедин, а на підйомному мості — пан Лорас Тирел. Тиріон спинився перекинутися з ними чемним слівцем. Дивно було бачити Лицаря Квітів у всьому білому, адже донедавна він завжди буяв кольорами, наче веселка.

— Скільки вам років, пане Лорасе? — запитав Тиріон.

— Сімнадцять, ласкавий пане.

«Сімнадцять років, собою гарний, вже овіяний казками та піснями. Половина дівчат у Семицарстві хоче стрибнути до нього в ліжку, а хлопці віддали б усе, щоб стати на нього схожими.»

— Вибачте мою цікавість, любий пане, але... навіщо люди вступають до Королегвардії у сімнадцять років?

— Принц Аемон Драконолицар дав обітницю саме у сімнадцять, — відповів пан Лорас, — а ваш брат Хайме — ще молодшим.

— Їхні причини я знаю. А ваші які? Честь служити поряд із такими зразками лицарства, як Мерин Трант і Борос Блаунт? — Тиріон глузливо посміхнувся. — Щоб захищати життя короля, ви лишили позаду власне. Віддали маєстності й титули, надію на добрий шлюб та нащадків...

— Дім Тирел продовжується через моїх братів, — відповів пан Лорас. — Третьому синові не обов'язково одружуватися і плодитися.

— Може, й не обов'язково. Але багатьом це до смаку. Хіба погана річ — кохання?

— Коли заходить сонце, жодна свічка його не замінить.

— Це так у пісні співається, або що? — Тиріон схилив голову, посміхаючись. — А вам таки дійсно сімнадцять років, тепер я бачу.

Пан Лорас напружився.

— Ви з мене кепкуєте, ясний пане?

«Ого, який колючий.»

— Аніскільки. Якщо я завдав образи, то благаю мені пробачити. В мене теж колись була кохана, і ми з нею мали свою пісню.

«Кохав я діву, краснішу за літо, в волоссі сонячне сяйво розлите.»

Тиріон побажав панові Лорасу доброго вечора і пішов своєю дорогою.

Коло псярень купка стражників напускала одне на одного двійко собак. Тиріон зупинився подивитися; скоро менший собака оббілював більшому половину писку, і глядачі хрипко зареготали з Тиріонового жарту, що тепер при дворі є новий Сандор Клеган. Сподіваючись, що приспав їхні підозри, Тиріон закрокував до північного муру і спустився коротким перегonom сходів до вбогого євнухового помешкання. Двері відчинилися, щойно він здійняв руку постукати.

— Варисе? — Тиріон ковзнув досередини. — Ви тут?

Морок розганяла єдина свічка, наповнюючи повітря пахощами ясмину.

— Ласкавий пане.

У світлі свічки з'явилася якась жінка — повнотіла, м'яка рисами, з круглим рожевим обличчям і важкими темними кучерями, схожа на чиясь добру мамцю. Тиріон аж відсахнувся.

— Що таке? Вам зле? — спитала жінка.

«Варис» — зрозумів він роздратовано.

— Одну моторошну мить я гадав, що ви привели мені Лолису замість Шаї. То де ж вона?

— Осьде, мосьпане. — Вона затулила йому очі долонями ззаду. — Вгадайте, яке на мені вбрання?

— Ніякого.

— Ти такий розумний, — накопилила вона губу, прибираючи руки.
— Звідки ти знав?

— Бо ти в ньому найгарніша.

— Справді? — перепитала вона. — Невже я така гарна?

— Саме така.

— Тоді, може, припнеш язика і випустиш на волю прутня?

— Спершу треба позбавитися пані Варис. Я не з тих карликів, яким до смаку глядачі.

— А він уже пішов, — відповіла Шая.

Тиріон обернувся подивитися. А й справді — євнух вже зник разом зі спідницями та перуками. «Тут десь є таємні двері. Мусять бути.» Тільки це він і встиг подумати, доки Шая не повернула голову та не подарувала йому поцілунок. Вуста її були вологі та жадібні, а рубця разом із жахливою раною, на яку перетворився його ніс, вона мовби й не помічала. Її шкіра під пальцями скидалася на теплий шовк. Коли його великий палець знайшов її лівий сосок, той миттю затвердів.

— Хутко, — заохотила вона між поцілунками; його пальці тим часом намацували шворки штанів, — хутко, мосьпане, хочу відчувати вас у собі.

Він не встиг і роздягнутися як слід — Шая висмикнула його прутня зі штанів, штовхнула Тиріона на підлогу і рішуче всілася згори. Коли його напружена міць подолати її губи, Шая скрикнула і заходилася рвучко, зі стогоном гойдатися верхи.

— Мій велетню, мій велетню, мій велетню! — повторювала вона щоразу, як падала униз.

Тиріон відчув таку пристрасть, що вибухнув на п'ятому русі, та Шая не зважала — лише лукаво усміхнулася, відчувши його струмись у собі, й нахилилася поцілувати його спітніле чоло.

— Мій велетень Ланістер, — замурмотіла вона. — Лишайтеся всередині, благаю вас. Таке щастя відчувати вас там.

Тиріон не рухався, лишень обійняв її. «Як добре обіймати її отак. І самому лежати в її обіймах» — подумав він. — «Як можна карати зашморгом за таку насолоду?»

— Шає, — мовив він, — серденько моє. Це мусить бути наша остання зустріч. Надто вже тобі тут небезпечно. Якщо мій вельможний

панотець тебе знайде...

— Я люблю твій рубець. — Вона попестила його пальцем. — Ти з ним такий суворий і могутній.

Він засміявся.

— Тобто страшний на мармизу, наче лихий дідько!

— Мосьпан ніколи не буде страшним у моїх очах. — Вона поцілувала кірку, що вкривала бридкі залишки його носа.

— Ти мусиш непокоїтися не про моє обличчя, а про мого батька. Бо він...

— Я його не боюся. А чи віддасть мені мосьпан тепер мої коштовності та шовки? Я питала Вариса, чи можна їх забрати, коли ти лежав поранений у битві, але він не віддав. Що з ними зробилося б, якби ти помер?

— Та я ж не помер. Осьде я тут.

— Знаю. — Шая крутнулася на ньому з посмішкою. — Тут тобі і місце. — Раптом вона закрепила губу. — Але скільки мені ще служити при Лолисі? Адже ти вже здоровий.

— Ти добре мене слухала? — спитав Тиріон. — Можеш служити при Лолисі й далі, скільки хочеш. Але найкраще тобі буде зовсім поїхати з міста.

— Не хочу я їхати! Хто мені обіцяв, що після битви знову оселить у тому маєтку? — Її піхва трошки стиснулася, і він відчув, що знову твердішає. — А хто казав, що Ланістери завжди платять борги?

— Шає, ти мені оце припини, богами прошу. Слухай мене уважно! Ти мусиш поїхати. Місто повниться тирелівськими людьми, мене пильнують. Ти не розумієш небезпеки.

— Можна мені хоч прийти на весілля короля? Лолиса туди не хоче. Я їй казала, що ніхто її не звалтує посеред королівської престольної палати. Але ж вона дурна, мов корова. — Шая перекотилася набік; його прутень вислизнув з неї, тихенько і волого чвакнувши. — Симон

каже: там будуть змагання співців, стрибуні і навіть блазенський герць.

Тиріон вже й забув про того триклятого Шаїного співця.

— Як це ти примудрилася побалакати з Симоном?

— Я сказала про нього пані Танді, а та винайняла його грати для Лолиси. Музика її заспокоює, коли дитина починає хвицяти ніжками. Симон каже, на весіллі танцюватиме ведмідь, подаватимуть вина з Вертограду. Я ніколи не бачила, як танцюють ведмеді.

— Гірше за мене, ось як.

Проте непокоїв Тиріона не ведмідь, а співець. Одне недбале слово не в те вухо — і Шая піде на шибеницю.

— Симон каже, частування буде з сімдесяти сімох страв, а у великий пиріг запечуть сто голубів! — Шая аж пищала від захвату. — Коли кірку розріжуть, вони усі вилетять назовні.

— Еге ж. Всядуться на кроквах і скидатимуть своє лайно гостям на голови.

Тиріон вже бачив такі весільні пироги і навіть постраждав од них. Схоже, голубам особливо подобалося класти йому на голову. Принаймні, він плекав таку підозру.

— Чому мені не можна вдягнутися у шовк та оксамит і піти шляхетною панною, а не служницею? Ніхто нічого не втямить.

«Втямить кожен, і за одну мить» — подумав Тиріон, але відповів так:

— Пані Танда може зацікавитися, де це покоївка Лолиси здобула стільки коштовних прикрас.

— Та ж Симон каже, там буде тисяча гостей. Вона мене і не побачить. Я запхаюся кудись до темного кутка нижче солі, а коли ти підеш до вітру, вислизну і зустріну тебе там.

Вона узяла його прутня до руки і ніжно попестила.

— Під сукнею я не матиму спіднього, щоб мосьпанові не довелося мене роздягати.

Пальці її дражнилися, рухалися вгору та вниз.

— Або якщо він схоче, я зроблю йому ось так.

І вона заходилася коло нього вустами.

Скоро Тиріон був знову наготові, й цього разу тримався значно довше. А коли скінчив, Шая заповзла вище і скрутилася гола під його рукою.

— То типустиш мене, хіба ні?

— Шаєчко, — застогнав він, — та це ж небезпечно, кажу тобі!

На якийсь час вона зовсім замовкла. Тиріон намагався забалакати про щось інше, але вперся у стіну похмурої чемності — такої ж твердої та холодної, як Стіна, якою він колись ходив на півночі. «Ласка божа» — думав він, спостерігаючи, як свічка вигоряє і починає мерехтіти, — «як це знову зі мною сталося — після того, що зробили з Тайшею? Невже я справді такий дурень і блазень, як про мене думає батько?» Він би радо дав їй усі обіцянки, яких вона забажає, радо пройшов би з нею під руку до власної опочивальні, вдяг би у всі шовки та оксамити, яких вона так прагнула. Якби ж вибір був за ним... вона б тоді сиділа обіч нього на весіллі Джофрі й танцювала з усіма ведмедями на світі. Та йому несила буде дивитися, як її тіло теліпатиметься на шибениці.

Коли свічка згасла, Тиріон виплутався з обіймів, підвівся і запалив ще одну, а тоді обійшов круг стін, вистукуючи усі по черзі у пошуках таємних проходів. Шая сиділа, підтягнувши коліна і охопивши їх руками, спостерігала за ним, а тоді мовила:

— Під ліжком. Таємні сходи там.

Тиріон витріщився на неї недовіжливо.

— Під ліжком?! Але ж воно з суцільного каменю. І важить, мабуть, пудів зо тридцять.

— Там є одне місце — коли Варис туди натискає, ліжко пливе угору. Я спитала, як це робиться, а він сказав, що чарами.

— Еге ж. — Тиріон мимоволі вишкірився. — Чарами важелів і противаг.

Раптом Шая підвелася.

— Піду назад. Інколи дитина хвицяється. Тоді Лолиса прокидається і кличе мене до себе.

— Варис скоро повернеться. Він, мабуть, чув кожне наше слово.

Тиріон дмухнув на свічку. На переді його штанів мокріла пляма, та навряд чи хтось помітить її посеред нічної пільми. Він сказав Шаї, щоб одяглася і чекала на євнуха.

— Гаразд, — погодилася вона. — Ти — мій лев, хіба ні? Мій велетень Ланістер.

— Я саме такий, — відповів він. — А ти...

— А я — твоя хвойда. — Шая приклала пальця до вуст. — Знаю, знаю. Я б могла стати твоєю пані, але ніколи не стану. Бо інакше ти повів би мене на бенкет. Та байдуже. Мені до смаку бути твоєю хвойдою, Тиріоне. Ти тільки не відпускай мене, мій леве, і не кидай напризволяще.

— Не кину, — пообіцяв він, а всередині заверещав голос: «Дурню ти, дурню! Навіщо ти це кажеш? Адже ти сюди прийшов, щоб відіслати її назавжди!»

Натомість він поцілував її ще раз.

Шлях назад видався йому довгим та самотнім. Подрік Пейн спав у своєму низенькому ліжку-возику біля підніжжя Тиріонового, але прокинувся, коли хазяїн штовхнув його і мовив:

— Брона мені.

— Пана Брона? — перепитав Под, витираючи сон з очей. — Ой... То вам пана Брона? Привести? До вас, пане?

— Та ні, не приводь. Я ж тебе підняв лише на те, щоб побалакати, як наш Брон гарно вдягається, — буркнув Тиріон, але його гіркий жарт не був оцінений. Под глипав на нього зачудовано, аж доки Тиріон не підняв примирливо обидві долоні і не додав: — Так-так, приведи. Знайди його. Негайно.

Хлопець поспіхом вдягся і прожогом вилетів з кімнати. «Невже я справді наганяю такий жах?» — подумав Тиріон, поки перевдягався у халат і наливав собі вина.

Йому знадобилося пів-ночі й три чималі келихи, щоб нарешті дочекатися Пода разом з лицарем-сердюком.

— Сподіваюся, малий мав дуже поважну причину витягати мене з закладу Чатаї, — мовив Брон, всідаючись.

— Чатаї?! — роздратовано перепитав Тиріон.

— Добре бути лицарем — не мусиш тепер шукати дешевших бурдеїв далі по вулиці. — Брон вишкірився. — Яке видовисько: дві красні діви, Алаяйя і Марея, на одній перині, а посередині між ними — відважний лицар Брон.

Тиріон мусив ковтнути своє роздратування. Брон мав таке ж право брати Алаяйю до ліжка, як і будь-хто, але... «Я жодного разу її не торкався, хоч як жадав. Брон про це не знає, і все ж таки... краще б він бавив свого прутня деінде.»

Сам він до Чатаї ходити не смів — варто було зважитися хоч раз, і Серсея вже постаралася б, аби батько про все дізнався. А тоді Алаяйя не відбулася б самими батогами. Він надіслав дівчині намисто зі срібла і нефриту та двійко зап'ястків до нього, але ж...

«Та годі вже тобі. Нічого тут не поробиш.»

— Є такий собі співець на ім'я Симон Срібноязикий, — втомлено мовив Тиріон, відкидаючи геть почуття провини. — Він, бува, приходить і грає для дочки пані Танди.

— То й що?

«Убий його» — хотів сказати Тиріон, але ж пісняр нічого йому не зробив, хіба що заспівав кілька пісень. — «І забив милу Шаїну голівку дурницями про голубів та ведмедів-танцюристів.»

— Знайди мені його, — мовив Тиріон натовіст. — Знайди, поки не знайшов хтось інший.

Ар'я II

Ар'я длубалася у городі померлого селяка, силуючись видобути хоч якоїсь зеленини, коли почула спів.

Вона миттю застигла — мов камінь — і дослухалася, забувши про три жилаві покручені морквини у руках. На думку відразу ж спали Кровоблазні та люди Руза Болтона, і спиною побігли холодні дрижаки. «Так нечесно! Ми майже досягли Тризуба, майже сховалися від небезпеки...»

Але чого б це Кровоблазні раптом співали пісню? Вона пливла уздовж річки, угору течією, з-за невеличкого горбка на сході.

— В Мартинові дівка красна, станом тонка, оком ясна, гей та гоп, гей та гоп...

Ар'я підвелася, теліпаючи морквинами у руці. Скидалося, що співець рухався річковим гостинцем. Мантулик, що порався далі у капусті, теж почув пісню, судячи з виразу на його мармизі. Гендрі тим часом заснув у тіньку спаленої хати і нічого чути не міг.

— Ой, приставлю їй кинджала й поцілую, щоб дрижала, гей та гоп, гей та гоп...

Ар'ї здалося, що за тихим шурхотом річки вона почула і струни цимбалів.

— Чуєш? — хрипко зашепотів Мантулик, тримаючи у оберемку декілька чималих капустин. — Там хтось іде.

— Ходи розбуди Гендрі, — звеліла йому Ар'я. — Струсни за плече, тільки не галасуй.

Гендрі прокидався легко — не те що Мантулик, на якого доводилося волати і бити ногами.

— Підем з милою в садочок, у темненький холодочок, гей та гоп, гей та гоп...

З кожним словом пісня дедалі гучнішала. Мантулик розчепірів руки, і капустини глухо застукотіли по землі.

— Треба ховатися!

«Куди?» Спалена хата разом із садком та городом розташувалася просто на березі Тризуба. Уздовж берега стояло кілька верб, грузька річкова мілина поросла очеретом, але в іншому місцина лишалася такою відкритою, що аж дивитися було боляче. «Знала ж я, що не варто виходити з лісу» — подумала собі Ар'я. Але вони так зголодніли, що побачивши город, не могли опиратися спокусі. Хліб і твердий сир, поцуплені з Гаренголу, скінчилися шість днів тому в гущавині лісу.

— Бери Гендрі, відведіть коней за хату, — вирішила вона.

Позаду ще зберігся шматок однієї стіни, якого могло вистачити, щоб сховати двох хлопців і трьох коней. «Це якщо коні не заіржуть, а той, хто співає, не стане нишпорити садибою.»

— А ти?

— Я сховаюся за дерево. Може, він там лише один. Полізе — я його вб'ю. А ти йди собі.

І Мантулик пішов, а Ар'я кинула морквини і витягла вкраденого меч з-за плеча. Піхви вона прип'яла до спини, бо меч-півторака скували для великого чолов'яги — привішений до пояса Ар'ї, він волочився землею. «Ще й важкий нівроку» — подумала вона. Беручи до рук чужу незграбну залізяку, Ар'я щоразу сумувала за Голкою, та вдіяти нічого не могла. Нехай, якось буде — все ж вона мала у руці зброю і могла нею вбивати.

Ар'я майнула легконіжкою до старої великої верби, що росла на повороті шляху, і стала там на коліно серед трави та болота під покровом вислих гілок. «Гей, старі боги» — молилася вона, поки голос співця гучнішав на дорозі, — «боги-дерева, сховайте мене і зробіть так, щоб він ішов собі мимо». Але тут раптом заіржав кінь, і пісня

зненацька обірвалася. «Почув» — вирішила вона, — «але може, він один. А якщо й не один — може, вони бояться нас так само, як ми їх».

— Ти чув? — запитав чоловічий голос. — Там за стіною хтось є, кажу тобі.

— Точно є, — відповів другий голос, грубіший. — Як гадаєш, хто там, Сайдакере?

«Значить, двоє.» Ар'я вкусила губу. Звідти, де вона стояла на коліні, з-за верби нікого не було видно. Але добре чутно.

— Ведмідь, хто ж. — Третій голос, чи знову перший?

— Ведмідь — це багато м'яса, — відказав грубий низький голос. — І сала багато, надто на осінь. Смачно, якщо вмієш його пекти.

— А може, там вовк. Чи й лев.

— На чотирьох ногах чи на двох?

— А тобі не байдуже?

— Та як на мене, один біс. Гей, Сайдакере, а що це ти хочеш робити з тими стрілами?

— Пущу кілька отуди за стіну. Хай що там ховається, а вискочить прудко, зараз побачите.

— А якщо там хтось чесний, га? Чолов'яга-рільник чи бідна жінка з дітьми при грудях?

— Чесна людина вийде і покаже обличчя. Хто ховається та підкрадається — той злодій та розбійник.

— І я так кажу. Ну то давай, пусти кілька стріл.

Ар'я прудко скочила на ноги.

— Не треба!

І показала їм меч. Там було троє, відразу побачила вона. «Усього лише троє.» Сиріо вмів битися більше ніж із трьома, а за неї, може, ще стануть Мантулик та Гендрі. «Але ж то хлопчаки, а тут дорослі чоловіки.»

Троє були піші, побиті дорогою, заляпані грязюкою. Співця вона упізнала по цимбалах, які той притискав до свитини, мов мати — немовля до грудей. Він був невеличкий чоловічок років п'ятдесяти на вигляд, з широким ротом, гострим носом і брунатним волоссям, яке вже потроху рідшало. Вицвілу зелену одежу його тут і там вкривали старі шкіряні латки; зі зброї він мав в'язку металевих ножів при боці та лісорубну сокиру, привішену до спини.

Коло нього стояв чолов'яга на добрих сім вершків вищий, на вигляд — щойно з війська. На шкіряному пасі з нютами в нього висів меч-півторак і підсайдачний кинджал, на грудях він мав кольчугу в вигляді сорочки з нашитими рядками сталевих кілець, а голову йому вкривав чорний гостроверхий залізний шоломець. З-під кущавої брунатної бороди виднілися погані чорні зуби. Але першим око в ньому притягав жовтий кобеняк із каптуром: важкий, товстий, заплямований де зеленню, а де і кров'ю, розлахмічений унизу і залатаний оленячою шкірою на правому рамені. Чималенька одежина надавала своєму чималенькому хазяїнові вигляд велетенської жовтої пташки.

Останнім із трьох був молодик — тонкий та гнучкий, як його лук, а на зріст — не вищий від того самого лука. Рудий веснянкуватий стрілець був убраний у шкіряний куяк з нашитою лускою, високі чоботи, шкіряні рукавички без пальців, а на спині мав сагайдака зі стрілами. Стріли несли на собі пір'я сірої гуски, і шість із них стирчало у землі перед лучником, наче крихітний тинок.

Трійця витріщилася на Ар'ю, що виникла посеред дороги з клинком у руці. Тоді співець ліниво смикнув струну цимбалів і мовив:

— Хлопчику... прибери-но меч, якщо не хочеш, щоб тобі зробили боляче. По-перше, меч для тебе зовеликий, а по-друге, ти ще до нас не добіжиш, як Анжей поцілить тебе щонайменше тричі.

— По-перше, дідька він поцілить! — заперечила Ар'я. — А по-друге, я дівчинка!

— Отакої! — Співець уклонився. — Благаю вибачити, помилився.

— То ідіть собі далі дорогою. Ось зараз мене проминете — починайте знову співати, щоб ми чули, де ви є. Ідіть куди йшли, дайте

нам спокій, і тоді я вас не вб'ю.

Веснянкуватий лучник зареготав.

— Чуєш, Лиме: вона нас не вб'є!

— Та чую, — відказав Лим, вояк-здоровань з грубим низьким голосом.

— Дитино, — мовив співець, — поклади меч, і тоді ми доправимо тебе до безпечного місця, а там навіть черевце натопчемо. У цих краях никають вовки та леви, а може, і хто гірший. Не личить маленькій дівчинці блукати тут самій.

— Вона не сама. — З-за стіни спаленої хати виїхав верхи Гендрі, а за ним і Мантулик вивів коня у повіді. У кольчугі, з мечем у руці Гендрі мав вигляд дорослого войовничого парубка. Мантулик мав вигляд Мантулика.

— Робіть, що вона каже, і дайте нам спокій, — грізно попередив Гендрі.

— Двоє, троє, — порахував співець. — Оце й усі? Ти ба, вони мають коні, ще й непогані! Де це ви їх поцупили?

— Вони наші. — Ар'я дивилася обережно. Співець відволікав її балачками, але найнебезпечнішим виглядав лучник. «Щойно він витягне стрілу з ґрунту...»

— То ви нам скажете ваші імена, як ведеться між чесних людей? — запитав співець.

— Мантулик, — негайно відповів Мантулик.

— Смачненько! — посміхнувся чолов'яга. — Не щодня зустрінеш хлопця з іменем щойно з печі. А друзів твоїх як звати? Крученик і Куріпочка?

Гендрі насупився у сідлі.

— Чого це я маю казати своє ім'я? Щось я жодного з ваших досі не чув.

— То зараз почуєш. Я вродився Томом із Семиструм'я, але кличуть мене частіше Томом Семиструнним або Томом-Сімкою. Оцей чорнозубий здоровань — Лим, тобто Лимонний Сіряк. В нього, бач, одежина жовта, ще й сам кислий, як лимон. А оцей жевжик коло мене — Анжей, та ми зємо його Сайдакером.

— А тепер хутко кажіть, хто ви такі! — загуркотів Лим тим самим грізним грубим голосом, який Ар'я чула крізь вербове гілля.

Втім, вона не мала наміру отак просто виказувати йому своє справжнє ім'я.

— А звіть хоч Куріпкою, — підхопила Ар'я думку співця. — Мені байдуже.

Здоровань зареготав.

— Куріпка з мечем у лапі? Чого тільки нині не побачиш!

— Мене звати Бичком, — мовив Гендрі, перебираючи увагу на себе, а Ар'я подумала, що й справді краще вже Бичок, ніж Крученик.

Том Семиструнний бринькнув щось на цимбалах.

— То значить, Мантулик, Куріпка й Бичок. Утікачі з кухні князя Болтона, треба гадати?

— Як ви знаєте? — скрикнула Ар'я, почувуючись незатишно.

— Та в тебе ж на грудях його значок, малеча.

Ар'я вже й забула про той значок — під кобеняком, на грудях жупанчика, якого вона отримала як княжа чашниця. Значок з оббілованим чоловіком.

— Ану не смійте кликати мене малечею!

— Чого б це? — спитав Лим. — Ти малеча і є.

— Була менша, тепер більша. Я вже не дитина.

Діти не вбивають людей. А вона вбивала.

— Отакої! То в Болтона і куріпка дзьобає кріпко?

— А ми не болтонівські. — Мантулик так і не навчився тримати язика за зубами. — Коли Болтон прийшов, ми вже сиділи у Гаренголі.

— То виходить, ви левенята, абощо? — запитав Том.

— І не левенята. Ми нічийі. А ви чийі?

На це Анжей-Сайдакер відповів:

— Ми королівські.

Ар'я насупилася.

— Люди короля? Якого з них?

— Короля Роберта, — відповів Лим, що у жовтому сіряку.

— Отого старого п'яниці? — зневажливо буркнув Гендрі. — Та ж він мертвий. Усі знають, що його задавив вепр.

— Ми теж знаємо, хлопче, — відповів Том Семиструнний. — Отаке воно, королівське щастя.

Він видобув із цимбалів якийсь сумний наспів.

Ар'я не повірила, що перед нею люди короля. Надто вже вони скидалися на розбійників: обірвані, брудні, абияк споряджені. Навіть коней не мають — а люди короля, певно ж, їхали б верхи на добрих конях.

Мантулик знову не зміг мовчати.

— Ми шукаємо Водоплин! — вигукнув він. — Чи ви не знаєте, скільки днів до нього їхати?

Ар'я ладна була вбити його на місці.

— Ану мовчи, бо запхаю тобі до рота каменюку!

— Водоплин далеко вгору течією, — відповів Том. — За багато голодних верст звідси. Може, перед дорогою з'їсте гарячий обід? Тут неподалік наші друзі тримають корчму. Випили б із нами пива, зломили хліба — замість сваритися і мечами вимахувати.

— Корчма? — Від думки про гарячий обід в Ар'ї забурчав живіт, але вона досі не довіряла тому Томові. Хто його знає: може, слова говорить

красні, а думки плекає чорні. — Кажете, вона неподалік?

— За три версти угору течією, — відповів Том. — Ну може, за п'ять.

Гендрі у очах мав сумніву не менше, ніж Ар'я на серці.

— А що то за друзі такі? — сторожко спитала вона.

— Друзі, та й друзі. Ти вже забула, хто такі друзі, або що?

— Корчмарку звуть Шарна, — втрутився Том. — Язик у неї гострий, а око хиже, цього не відняти, але вдачу вона має добру, і малі дівчатка їй до душі.

— Я не мале дівчатко, — сердито буркнула Ар'я. — Хто там іще? Ви казали про «друзів».

— Ще є чоловік Шарни і хлопчик-сирітка, що до них прибився. Вони вас не чіпатимуть. Мають пиво, якщо воно вам по роках. Свіжий хліб, а може, і м'ясо знайдеться. — Том роззирнувся навколо хати. — Ну і те, що ви поцупили з городу старого Баша, теж на столі не завадить.

— Ми нічого не цупили, — заперечила Ар'я.

— То виходить, ти дочка старого Баша? Може, сестра? Дружина? Ой, Куріпочко, не бреш. Я сам закопав старого Баша — просто отут під вербою, де ти ховалася. І ти на нього анітрохи не схожа.

Він знову бринькнув щось сумне.

— Багацько добрих людей ми цього року поховали. Але тебе я ховати не хочу, присягаюся на своїх цимбалах. Ану покажи їй, Сайдакере.

Рука лучника смикнулася так швидко, що Ар'я не повірила власним очам. Стріла шуснула їй повз обличчя за якісь пів-вершка від вуха і встромила у стовбур верби позаду. До тієї миті стрілець вже наклав другу стрілу і напнув тятиву. Ар'я гадала, що розуміє, про що йдеться, коли Сирію казав «стрімка, мов змія» та «м'яка, мов літній шовк». Але раптом усвідомила, що раніше не знала геть нічого. Стріла тим часом стугоніла у дереві, наче джміль гудів.

— Ви промазали, — мовила Ар'я.

— Дурна ти голова, — відказав Анжей. — Я завжди пускаю стріли туди, куди хочу.

— Що правда, то правда, — погодився Лим Лимонний Сіряк.

Лучника та вістря її меча розділяло з десяток кроків. «Нічого ми не вдіємо» — зрозуміла Ар'я, раптом зажадавши мати такого ж самого лука і до нього ще вміння з ним поратися. Неохоче упокорившись долі, вона схилила вістря меча до землі.

— Гаразд, ми підемо до вашої корчми, — буркнула вона, силуючись приховати болісні сумніви за зухвалими словами. — Ви йдіть попереду, а ми їхатимемо позаду, щоб бачити, де ви і що робите.

Том Семиструнний низько вклонився і мовив:

— Позаду, попереду — як забажаєте, нам байдуже. Ходімо, хлопці, покажемо їм дорогу. А ти, Анжею, збери свої стріли, тут їх лишати не варто.

Ар'я запхала меча до піхов і перетнула дорогу до друзів на конях, зберігаючи відстань до нових знайомих.

— Мантулику! Збери капустини, — звеліла вона, стрибаючи до сідла. — І моркву теж.

Хоч раз він не став сперечатися, а зробив те, що йому наказали. У дорогу вони рушили саме так, як вона вимагала: поволі, уздовж глибоких колій шляху, за десяток кроків позаду трьох піших незнайомих. Та за якийсь час потроху нагнали їх і поїхали зовсім поруч. Том Семиструнний тупав неквапом і мав звичку дорогою щось бринькати на цимбалах.

— Чи не знаєте ви якоїсь пісні? — запитав він у них. — Я б радо заспівав із кимось разом, ото була б утіха. Лим завше горлає не до ладу, а наш друзяка-лучник знає самі лише порубіжні думи — кожна у сотню віршів завдовжки.

— У Порубіжжі знаються на добрій статечній пісні, не те що в тутешньому краї, — вишкірився у відповідь Анжей.

— Співати — то дурниця, — буркнула Ар'я. — Галас, та й годі. Ми вас почули бозна-звідки. І могли б убити, якби схотіли.

Томова усмішка ясно проказала, що він тримається іншої думки.

— Не така вже погана доля — померти з піснею на вустах.

— Якби тут були вовки, ми б знали, — прогарчав Лим. — Або леви. Бо це наші ліси.

— Ви й не знали, що ми там, — мовив Гендрі.

— Оцього, малий, я б не був такий певний, — відповів Том. — Іноді людина знає більше, ніж каже.

Мантулик посовався у сідлі.

— Я знаю пісню про ведмеда, — мовив він. — Може, не всю до кінця, але трохи знаю.

Том пробіг пальцями по струнах.

— То давай її ушкваримо, хлопчику-пиріжечку.

І сам перший відкинув голову назад та завів:

— Бурий, чорний, волохатий, жив ведмідь побіля хати...

Мантулик хвацько підхопив і навіть підстрибнув у сідлі в лад пісні. Ар'я здивовано витріщилася на нього. Голос Мантулик мав сильний та приємний, співав гарно і до ладу. «Тю! Він же нічого не вміє робити як слід», — промайнула в неї думка. — «Хіба що пекти хліб та всякі мантули.»

Трохи далі до Тризуба втікав невеличкий потічок. Перебрідаючи його, вони співом злякали качку з очерету; Анжей миттю спинився, наготував лука, наклав стрілу і збив птаха додолу. Качка впала неподалік берега на мілині; Лим зняв кобеняка і пішов по неї до колін у воді, буркотливо жаліючись.

— Чи не має часом Шарна лимонів у своєму глибокому льосі? — спитав Анжей в Тома, спостерігаючи, як Лим плюхає у воді й лається. — Колись одна дорнійка спекла мені качку з лимоном.

У голосі його чулася палка і тоскна жага.

На іншому березі потоку Том і Мантулик знову заспівали. Качка вже висіла на Лимовому пасі під жовтим кобеняком. Спів, здавалося, скоротив довгі версти дороги, і невдовзі попереду на березі — там, де Тризуб робив великий вигин на північ — з'явилася корчма. Ар'я кидала на неї підозріливі погляди, поки загін наближався. Вона мусила визнати, що корчма не скидалася на розбійницьке лігво, а мала вигляд ошатний і навіть затишний. Верхній поверх було вибілено, дах складено з черепиці; з димаря потрошку курився димок. Навколо стояли стайні та інші служби; позаду виднівся виноградник, яблуневий садок, невеличкий город. Корчма навіть мала власний човновий пришиб, висунутий над водою, а ще...

— Гендрі, — тихо і схвильовано покликала Ар'я. — Вони мають човна. Ми можемо решту шляху до Водоплину подолати річкою. Так має бути швидше, ніж верхи.

У очах Гендрі відбився сумнів.

— А чи ти колись правила човном?

— Що такого? Ставиш вітрило, — відказала Ар'я, — і тебе вітер штовхає.

— А якщо вітер не в той бік, який треба?

— Тоді є весла.

— Веслувати проти течії? — скривився Гендрі. — Ото швидко вийде. А якщо човен перевернеться, і ми впадемо у воду? Та й не наш це човен, а корчмарський.

«Ми могли б його захопити.» Ар'я вкусила губу і нічого не сказала. Вони злізли з коней перед стайнею. Інших коней видно не було, але Ар'я помітила у багатьох стійлах свіжий гній.

— Комуś треба лишитися стерегти коней, — сторожко мовила вона.

Том почув її та відповів:

— Не треба, Куріпко. Ходімо їсти. Коней ніхто не вкраде.

— Я постережу, — відповів Гендрі, не зважаючи на співця. — Прийдеш замінити, коли попоїси.

Ар'я кивнула і рушила слідом за Мантуликом та Лимом. Меч її лишався у піхвах на спині, та вона тримала руку на руків'ї кинджала, вкраденого в Руза Болтона — раптом їй не сподобається те, що вона побачить усередині.

Фарбована вивіска над дверми зображувала якогось старого короля на колінах. Усередині виявилася спільна трапезна, де дуже висока і негарна жінка з вузлуватим підборіддям стояла, руки в боки, і незадоволено витріщалася на гостей.

— Що ти там стовбичиш, хлопчисько? — визвірилася вона. — Чи то пак, дівчисько? Хай ти там хто, не затуляй двері. Або туди, або сюди, мені байдуже. Гей, Лиме, що я тобі казала про підлогу? Ти ж весь забрьоханий!

— Ми качку встрілили.

Лим простяг її вперед, наче прапор миру на перемовинах, і жінка хутко вирвала здобич з його руки.

— Тобто Анжей встрілив, знаю я вас. Ану знімай чоботи, сказано тобі! Ти глухий чи дурний?

Вона відвернулася від гостей і загорлала:

— Гей, чоловіче! Ходи сюди, хлопці повернулися. Чоловіче!

Сходами з льоху з'явився чоловік у заплямованому фартусі, щось буркочучи собі під ніс. Він був на голову нижчий за жінку, мав обвисле обличчя і зморшкувату жовту шкіру з віспинами.

— Та йду вже, жінко, годі ревти, як корова. Що таке?

— Повісь оце, — пхнула жінка йому до рук качку.

Анжей посовав ногами по підлозі.

— Ми теє, Шарно... сподівалися її з'їсти. З лимонами. Якщо в тебе є.

— Лимони? Де це я тобі наберуся лимонів? Ти вирішив, що тобі тут Дорн, рябий телепню? То піди знайди лимонний гай і насмикай барило, а до них ще маслин та гранатів. — Вона грізно насварилася пальцем. — Я б її спекла хоч і зі шматком Лимового сіряка, та спершу вона має повисіти кілька днів. Або їжте кроля, або сидіть голодні. Найшвидше буде спекти його на рожні, якщо ви вже з голоду пухнете. Та коли зачекаєте, я вам потушкую в пиві з цибулею.

Ар'ї від згадки про кроля потекла слина.

— Ми не маємо грошей, але принесли моркви й капусти. Можемо помінятися.

— Та невже? І де ж вони?

— Мантулику, неси капусту, — звеліла Ар'я.

Мантулик виконав доручення, хоча й підбирався до жінки так сторожко, наче то була не вона, а Рорж, Гризло або Варго Хап. Жінка пильно роздивилася городину, а хлопця — ще пильніше.

— Про які це вона мантули казала? Маєте ще харч до столу?

— Та ні, це я. Звуть мене так, Мантуликом. А її... а вона... Куріпка.

— Оце вже ні, не під моїм дахом. Тут, у корчмі, людей і страви кличуть різними іменами, щоб, боги збавте, не сплутати. Гей, чоловіче!

Чоловік вийшов був назовні, але на крик похапцем повернувся.

— Качку я повісив. Чого тобі ще, жінко?

— Помий оце, — наказала вона, тицяючи йому капусту й моркву. — А ви решта, сідайте, поки я кроля готуватиму. Хлопець зараз подасть питва.

Вона глянула на Ар'ю та Мантулика поверх свого довгого носа і кисло проказала:

— Не маю звички напувати дітей пивом. Але сидр увесь вийшов, корів подоїти немає, а річкова вода смердить війною — мерці спливають донизу течією. Якщо подам кухоль рідкої юшки з мертвими мухами, то питимете?

— Арік питиме, — відказав Мантулик. — Тобто Куріпка.

— Лим теж не проти, — лукаво всміхнувся Анжей.

— Ти мені про Лима краще мовчи, — буркнула на нього Шарна. — Гаразд, усім пива.

І заспішила до кухні.

Анжей та Том Семиструнний влаштувалися за столом коло комина, а Лим тим часом вішав великого жовтого кобеняка на кілочок у стіні. Мантулик важко гепнувся на лаву при столі коло дверей, і Ар'я підсунулася до нього.

Том зняв з плеча цимбали і заспівав, перебираючи струни у лад до слів:

— У лісі в корчмі жила собі баба... Жона корчмаря, бридка, наче жаба...

— Ану стули пельку, бо дідька побачиш, а не кроля! — попередив Лим. — Наче ти господиню тутешню не знаєш.

Ар'я нахилилася до Мантулика.

— Чи вмієш ти правити човном? — спитала вона.

Але не встиг той відповісти, як із кухлями пива у руках з'явився кремезний хлопець років п'ятнадцяти чи шістнадцяти. Мантулик шанобливо узяв кухля, зробив ковток і всміхнувся так широко, як Ар'я ще не бачила.

— Пиво, — прошепотів він, — ще й до кролика.

— То вип'ємо за його милість! — весело гукнув Анжей-Сайдакер, здіймаючи кухоль у здравиці. — Хай береже короля Седмиця!

— Увесь тузінь королів, чи скільки їх там, — пробурмотів Лим Лимонний Сіряк, перекинув кухля і витер піну з рота тилом долоні.

Чоловік забіг до корчми крізь передні двері з повним фартухом вимитої городини.

— Там у стайні якісь нові коні, — оголосив він, наче ніхто цього не знав.

— Еге ж, — відказав Том, відкладаючи цимбали, — і далеко кращі за тих, що ти віддав.

Чоловік вивалив городину на стіл і буркнув роздратовано:

— Я їх не віддав. Я їх продав за гарні гроші, ще й скедію вторгував. А ви, до речі, мали відібрати коней назад.

«От знала ж, що це розбійники» — подумала Ар'я, дослухаючись. Рука її потяглася під столом до руків'я кинджала — перевірити, чи він на місці. — «Спробують нас пограбувати — пошкодують.»

— Та вони коло нас і не з'являлися! — виправдовувався Лим.

— Ну не знаю. Я їх надіслав у ваш бік. Може, ви усі там поснули або перепилися.

— Щоб ми та перепилися? — Том вицідив з кухля довжелезний ковток. — Нізащо в світі!

— Ти міг би й сам дати їм ради! — дорікнув Лим чоловікові.

— Як? Із самим лише хлопцем? Я ж тобі казав: стара попхалася до Ягнища приймати в Солодиці дитину. До речі, бідна дівчина нагуляла байстрюка вже напевне від когось із вас. — Він кинув на Тома кислий погляд. — Ти, мабуть, на своїх цимбалах і так, і сяк вигравав, аби бідна Солодичка скинула спідничку.

— Якщо від гарної пісні вродлива дівка схоче скинути одягу і дати сонцю добряче себе поцілувати, то хіба співець винуватий? — спитав Том. — А до речі, вподобала вона Анжея, а не мене. Сам чув, як вона його питала: «Ой, а чи не можна помацати твій лук? У-у-у, який твердий, гладкий та довгий. Ой, а можна трошки натягнути?...» Ото й дотягалася.

Чоловік пирхнув.

— Та ви з Анжеєм — одне лихо. І нема чого мені тицяти у вічі за тих коней. Кажу тобі, їх було троє. Що я міг удіяти сам проти трьох?

— Трьох, — презирливо озвався Лим. — Та ти ж казав, одна з них була жінка, а ще один у кайданах?

Чоловік скривився.

— Жінка, зате здоровенна, як кобила, ще й одягнена чоловіком. А той у кайданах так дивився... лихі в нього були очі.

Анжей посміхнувся над кухлем пива.

— Коли мені не подобаються чийсь очі, я виймаю їх стрілою.

Ар'я згадала, як в неї понад вухом свиснула стріла. І пошкодувала, що сама так не вміє.

Але корчмар легко не здавався.

— Ти сиди й мовчи, коли говорять старші за тебе. Пий своє пиво і менше патякай, бо зараз стара тебе ложкою прикладе.

— Старші за мене самі занадто розпатякалися. А з пивом я вже якось упораюся без твоїх порад.

І Анжей зробив великий ковток на доказ своїх слів.

Ар'я зробила те саме. Після багатьох днів пиття зі струмків та калюж, а потім із каламутного Тризуба, пиво здалося їй кращим на смак за ті невеличкі ковточки вина, які батько дозволяв дітям на бенкетах. Від пахощів з кухні рот спливав слиною, але думки не полишали той човен. «Пливти на ньому ще важче, ніж украсти. Якби ж дочекатися, коли усі поснуть...»

Хлопець-служник з'явився з великими круглими паляницями. Ар'я відірвала від однієї окрайця і жадібно вчепилася у нього зубами. Жувати було важко — хліб був твердий і грудкуватий, а знизу добряче підпалений.

Мантулик скуштував хліба і скривив мармизу.

— Поганий хліб, — мовив він. — Перепечений, глевкий і твердий.

— Вмочи у юшку — буде кращий, — відказав Лим.

— Та не буде, — заперечив Анжей, — але хоч зуби не зламаєш.

— Жери, що є, або сиди голодний, — мовив чоловік. — Я тобі що, королівський хлібопек? Подивлюся на тебе, як ти кращий спечеш.

— Дивіться, коли хочете. А я спечу, — відповів Мантулик. — Не така вже хитра штука. Ви тісто перемісили, од того і хліб такий

твердий.

Він ковтнув ще пива і заходився розповідати про різні види хліба, пирогів, мандриків, тістечок, які він любив і вмів пекти. Ар'я аж очі вирячила.

Раптом навпроти через стіл з'явився Том.

— Куріпко, — мовив він, — або Аріку, або як там тебе насправді. Оце тобі.

Він поклав на стільницю між ними брудний клаптик пергамену.

Ар'я роздивилася його з підозрою.

— Що це таке?

— Це три золоті дракони. Нам потрібні ті коні, що стоять зараз у стайні.

Ар'я сторожко зиркнула на співця.

— Але то наші коні.

— Тобто ви їх самі собі вкрали? Та ні, сорому в тому немає, дівчинко. Війна зробила злодіїв із багатьох чесних людей. — Том постукав пальцем по складеному клаптю. — Я тобі даю добру ціну. По правді, небагато є на світі коней, за яких просять більше.

Мантулик схопив пергамен і розгорнув його.

— Немає тут золота! — пирхнув він голосно. — Тут щось нашкрябано по-писаному, та й годі.

— Еге ж, — кивнув Том, — золота зараз немає, вибачайте. Та після війни ми все віддамо. Маєш моє слово і розписку як вірного слуги престолу.

Ар'я кинула пергамен назад і стала на ноги.

— Ніякі ви не слуги престолу. Ви грабіжники і злодії.

— Якби ти стрічала справжніх грабіжників, то знала б, що ті навіть на папері геть нічого тобі не заплатять. А ми ж не для себе беремо коней, дитино, а на добро держави. Щоб їздити швидше і битися там, де треба битися. За короля. Хіба ти відмовила б королю?

На неї дивилися усі: Сайдакер, велетень Лим, чоловік-корчмар із жовтим обличчям і біготливими очицями. Навіть Шарна стояла у дверях і мружилася в її бік. «Все одно вони заберуть наших коней, хай що я казатиму», — зрозуміла вона. — «Доведеться нам тупати до Водоплину пішки. Якщо тільки...»

— Не треба нам вашого папірця. — Ар'я висмикнула його з Мантуликової долоні. — Беріть коней за того човна, що стоїть коло пришибу. Але ви мусите показати нам, як ним керманити.

Том Семиструнний на мить витріщився на неї, а тоді розтягнув широкого хитрого рота у лукавий вишкір і зареготав. До нього додав свій сміх Анжей, і скоро реготали вже геть усі: Лим Лимонний Сіряк, Шарна з чоловіком, ба навіть хлопець-служка, що саме виступив з-за барил з арбалетом під пахвою. Ар'я хотіла була сердито заверещати, але й сама почала всміхатися.

— Вершники! — раптом загукав тривожний голос Гендрі. Двері розчахнулися, і він з'явився на порозі, важко дихаючи. — Вояки! На річковому гостинці, більш як десяток!

Мантулик скочив на ноги і перекинув кухля, але Том з рештою не ворухнулися.

— Нема чого мені тут на підлогу лити добре пиво! — забурчала Шарна. — Сядь і вгамуйся, малий. Скоро вже кроля їстимеш. І ти теж, дівчинко. Вас, мабуть, добряче кривдили, та все скінчилося. Тепер ви серед людей короля. Ми вас убережемо, скільки сили стане.

Замість відповіді Ар'я сягнула за плече по руків'я меча, та не встигла ще й наполовину висмикнути його з піхв, як Лим схопив її за руку.

— Годі вже цих дурниць!

І скрутив їй руку так, що вона розтулила долоню. Пальці його були тверді від мозолів і жахливо сильні. «Знову!» — подумала Ар'я. — «Знову, як у тому селі — з Кізвиком, Рафом і Горою-на-Коні.» Тепер вони віднімуть в неї меча і знову зроблять мишею. Вільною рукою вона вхопила кухоль і щосили вдарила Лимові просто у обличчя. Пиво вихлюпнулося через край і залило йому очі, ніс зламався з

моторошним хрускотом. Обличчям потекла кров, вояк заревів і схопився за нього руками. Ар'я відчула, що вільна.

— Тікаймо! — заверещала вона і зірвалася з місця.

Але Лим негайно кинувся за нею, роблячи довжелезними ногами кроки, втричі довші за її. Вона крутилася, пручалася, хвицяла ногами, та він просто підсмикнув її угору, наче ляльку, і тримав там, спливаючи кров'ю з носа.

— Припини, дурепо мала! — загорлав він, теліпаючи її туди-сюди.
— Негайно припини!

Гендрі рушив був їй на поміч, але Том Семиструнний став перед ним із кинджалом у руці.

Та тікати вже однак було пізно. Ар'я почула надворі коней і людські голоси, а тоді до відчинених дверей пропхався якийсь чоловік — тирошієць, ще більший за Лима, з великою цупкою бородою, майже сивою, але на кінцях довгих волосин — яскраво-зеленою. За ним двійко арбалетників вели між собою пораненого. З кожною миттю люду в корчмі прибувало.

Ар'я досі ще не бачила таких обірваних та занедбаних сіромах. Утім, сіромахи мали при собі вельми справні й зовсім не занедбані сокири, мечі та луки. Один чи двоє кинули на неї цікаві погляди, коли заходили до дверей, але жоден не мовив ані слова. Одноокий чолов'яга у іржавому шоломці понюхав повітря і задоволено вишкірився, а тим часом лучник зі стріхою цупкого солом'яного волосся голосно завимагав пива. За ними увійшов списник у шоломі з лєвовою головою, якийсь кульгавий старий, тоді браавоський сердюк, а тоді...

— Гарвін? — прошепотіла Ар'я.

«Це він!» Під бородою та плутаниною нечесаного волосся вона упізнала Гуленового сина, який колись водив її конячку двором, допомагав нападати на опудало разом із Джоном та Роббом, а у дні свят не знав міри у питві за столом. Тепер він виглядав сухішим, кощавішим, гартованішим. У Зимосічі він не носив бороди, але помилитися було годі — то був стражник її батька.

— Гарвіне! — Вона спробувала викрутитися з залізних рук Лима і кинутися уперед. — Це ж я! — заверещала вона. — Гарвіне, це я, хіба ти не впізнаєш? Та подивися ж на мене!

Слідом накопили сльози, і вона зарюмсала, як мала дитина — точнісінько як дурненька маленька дівчинка.

— Гарвіне, це ж я, це я!

Гарвінові очі перебігли від її обличчя до оббілового чоловіка на жупанчику.

— Як ти мене знаєш? — запитав він, підозріливо спохмурнівши. — На тобі значок обідранця Болтонів... ти хто такий? Відки я маю знати хлопчиська зі служби князя-п'явки?

Довгу мить вона не знала, що відповісти — адже тепер мала так багато імен. Чи не наснилося їй часом те старе життя Ар'ї Старк?

— Я дівчинка! — писнула вона. — Я була чашницею при князі Болтоні, але він схотів лишити мене цапові, і я втекла разом із Гендрі та Мантуликом. Ти мусиш мене упізнати! Адже це ти водив моє лоша, коли я була маленька!

Його очі вирячилися на пів-обличчя.

— Ласка божя, — придушено простогнав він. — Ар'я-Підніжка? Лиме, ану мерщій пусти її!

— Вона мені носа зламала! — Лим жбурнув її на підлогу, наче лантух. — Та хто вона у сім дідьків така?

— Дочка Правиці. — Гарвін став перед нею на коліно. — Ар'я Старк. З роду володарів зимосіцьких.

Кетлін II

«Робб» — зрозуміла вона тієї ж миті, коли псярні вибухнули гавкотом.

Її син повернувся до Водоплину, а з ним і Сірий Вітер. Лише запах великого сірого лютововка міг довести хортів до такої скаженої люті. «Він прийде до мене» — вірила Кетлін. Едмур більше не повернувся після своїх перших відвідин — брат проводив дні з Марком Дударем та

Патреком Малістером, слухав пісні Римунда Римоспівця про битву при Камінному Мліні. «Але Робб — не Едмур. Робб захоче мене побачити.»

Дощ лупив уже кілька днів; його холодні сірі запони за вікном добре пасували до настрою Кетлін. Батько її слабшав з кожним днем, марив уві сні, а коли прокидався, то бурмотів «Рута» і благав його пробачити. Едмур сестри цурався, а пан Десмонд Грел досі не випускав її нікуди ходити замком, хоча власна суворість його, схоже, соромила. Трохи розвіяла її розпач лише поява пана Робіна Ригера та його стражників — промокших до кісток, виснажених пішим походом назад до замку. Крулеріз якимось примудрився потопити їхню галеру і втекти — цю таємницю видав їй маестер Виман. Кетлін спиталася, чи не можна їй самій побалакати з паном Ригером, але отримала відмову.

В замку чинилися й інші негаразди. У день повернення її брата, за кілька годин по їхній суперечці, вона почула сердиті голоси з двору вниз. Видершись на дах, Кетлін побачила купки вояків, що стікалися з усього замку до головної брами. Зі стайні виводили засідланих коней у повіді, хтось щось галасував, хоча Кетлін була надто далеко, щоб розібрати слова. Один із білих прапорів Робба впав на землю; якийсь лицар розвернув коня і потоптав лютововка, хутко прямуючи до брами. Декілька інших зробили те саме. «Вони ж билися разом з Едмуром коло бродів» — подумала Кетлін. — «Чого вони так розлютились? Невже мій брат завдав їм якоїсь образи?» Вона начебто упізнала пана Первина Фрея, що їздив з нею до Лихомостя, Штормоламу і назад, а ще його зведеного брата-байстрюка Мартина Водограя. Втім, з висоти сказати напевне було важко. Близько сорока людей виїхали з замкової брами, а чому й навіщо — вона не відала.

Вершники не повернулися, і маестер Виман навіть не сказав їй, хто вони були, куди поїхали і чому так сердилися.

— Я тут, щоб доглядати вашого батька, і лише для цього, мосьпані, — мовив маестер. — Ваш брат скоро сяде князем на Водопліні, тоді й розповість вам усе, що завважить за потрібне.

Але ось Робб повернувся з заходу, і повернувся з перемогою. «Він мені пробачить» — подумала Кетлін. — «Мусить пробачити — адже

він мій син, і Ар'я та Санса — такі самі рідні йому, як мені. Він звільнить мене з цих покоїв, і я дізнаюся, що тут сталося.»

Коли по неї прийшов пан Десмонд, вона вже скупалася, вдяглася і добре розчесала своє рудаво-брунатне волосся.

— Король Робб повернувся з заходу, ласкава пані, — оголосив лицар, — і наказує вам з'явитися до нього у велику трапезну.

Саме цієї миті вона так довго чекала і боялася. «Чи втратила я двох синів, а чи усіх трьох?» Настав час їй дізнатися.

Коли Кетлін увійшла до трапезної, палата була повна люду, і всі очі дивилися на поміст. Але вона легко упізнала усіх по спинах: латану кольчугу пані Мормонт; велетнів Великоджона та його сина, що вивищувалися на голову над усіма; білу гриву Язона Малістера та його крилатий шолом на лікті; незвичайну кирею Титоса Чорноліса з чорного крукового пір'я... «Зараз одна половина схоче мене повісити, а інша — відвертатиме очі.» Раптом у неї виникло незатишне почуття, що когось тут не вистачає.

Робб стояв на помості. «Він більше не хлопчик» — усвідомила вона з болісною судомою. — «Шістнадцять років — дорослий чоловік. Лишень погляньте на нього.» Війна виплавила усе м'яке з Роббового обличчя, зробила його твердим, суворо окресленим. Бороду він зголив, але рудаво-брунатне волосся лишив спадати нестриженим на плечі. Від останніх дощів кольчуга його зіржавіла і лишила бурі плями на вапенроку та корзні. А може, то була кров, а не іржа. На голові Робб мав корону мечів зі спижу та заліза, викувану для нього у Водоплині. «Тепер йому в ній зручніше. Він носить її, як справжній король.»

Едмур стояв коло заповненого помосту, сумирно схиливши голову, а Робб тим часом вихваляв його перемогу:

— ...не забудемо ніколи загиблих при Камінному Млині. Не диво, що князь Тайвин утік битися зі Станісом. Напевне, він досхочу наївся того частунку, яким його на цих бродях пригостило річкове та північне вояцтво. — Слухачі засміялися, схвально загукали, але Робб звів догори правицю, вимагаючи тиші. — Втім, хай шановне товариство не

плекає омани. Ланістери знову рушать на нас, і доведеться виграти ще чимало битв, перш ніж наше королівство постане у мирі.

Великоджон заревів:

— Король-на-Півночі! — І викинув у повітря закольчуженого кулака.

Річкове панство відповіло власним кличем:

— Король-на-Тризубі!

У палаті наче грім ударив — то загупали кулаки та затупали чоботи.

Посеред гармидеру Кетлін із паном Десмондом помітило лише кількоро людей; але вони штовхнули ліктями сусідів, і скоро навколо запанувала сторожка тиша. Кетлін тримала голову високо і не зважала на погляди. «Хай думають, що хочуть. Мені важливий лише присуд Робба.»

Помітивши на помості різьблене обличчя пана Бріндена Таллі, вона трохи заспокоїлася. За Роббового зброєносця чомусь правив хлопчик, якого вона не знала. Позаду нього стояв молодий лицар у вапенроку піщаного забарвлення з мушлями, а другий, старший, мав три горошини перцю на шапрановій перев'язі через поле зелених та срібних смуг. Між ними стояла показна лицем немолода жінка і гарненька дівчина, схожа на її дочку. Була там і ще одна дівчина, приблизно Сансиного віку. Кетлін пригадала, що мушлі — то знак якогось не надто відомого дому, а знаку старшого лицаря не впізнала. «Бранці? Але чому Робб вивів бранців на поміст?»

Утерид Возняк стукнув берлом свого уряду по підлозі, поки пан Десмонд виводив Кетлін наперед. «Якщо Робб дивитиметься на мене так само, як Едмур, то я не знаю, що й казати.» Але раптом їй здалося, що у очах сина вона бачить не гнів, а щось інше... чи не осторогу, часом? Та ну, якесь безглуздя. Чого йому тут стерегтися? Адже він — Молодий Вовк, король на Тризубі та Півночі.

Першим її привітав дядько. Незмінна чорна риба посеред зграї свого дому, пан Брінден Чорноструг не переймався, хто що про нього подумає. Він зіскочив з помосту і притяг Кетлін до себе у обійми. Коли

пан Брінден мовив: «Яке щастя бачити тебе удома, Китичко», вона ледве стримала сльози.

— І вас, дядечку, — прошепотіла Кетлін у відповідь.

— Пані матінко.

Кетлін поглянула вгору — на свого високого і величного сина-короля.

— Я молилася за безпечне повернення вашої милості. Були чутки, що вас поранено.

— Мені в плече влучила стріла у приступі замку Прискалок, — відповів він. — Проте зцілюється рана добре. Про мене чудово дбали.

— Дяка богам за ласку. — Кетлін глибоко вдихнула. «Кажі вже. Усе одно нікуди не дінешся.» — Ви, напевне, скоро почуєте розповідь про те, що я зробила. Чи казали вам, заради чого я так вчинила?

— Заради дівчат.

— Я мала п'ятеро дітей. Тепер я маю трьох.

— О так, мосьпані. — Повз Великоджона проштовхався князь Рікард Карстарк, схожий на похмурого привида у чорній кольчuzі, з довгою кошлатою сивою бородою. Вузьке його обличчя загострилося і пашіло холодом. — А я тепер маю одного сина, хоча мав трьох. І саме ви вкрали в мене відплату за двох загиблих!

Кетлін зустріла його погляд прямо й незворушно.

— Князю Рікарде, смерть Крулеріза не купила б життя вашим дітям. Але його життя може купити життя моїм.

Та князя було нелегко вгамувати.

— Хайме Ланістер пошив вас у дурні. Ви купили лантух порожніх слів, та й годі. Мої Торген та Едард заслуговували на більше. А ви плюнули на їхні могили!

— Облиш, Карстарку! — загуркотів Великоджон, схрестивши велетенські руки на дебелих грудях. — Ну вчинила дурість розпачлива матір. Жінки — така порода, що з ними вдієш.

— Кажеш, вчинила дурість? — крутнувся князь Карстарк до князя Умбера. — А я кажу — вчинила зраду!

— Ану годі вам! — На мить Робб став схожий голосом не на свого батька, а на дядька Брандона. — Ніхто не сміє у моїй присутності кликати зрадницею пані княгиню зимосіцьку, князю Рікарде!

Коли він обернувся до Кетлін, голос його пом'якшав.

— Якби ж моя воля та бажання могли повернути Крулеріза в кайданах до підземелля... Ви звільнили його без мого дозволу, без мого відома... та ви вчинили так із любові. З любові до Ар'ї та Санси, з розпуки за Браном та Ріконом. Любов не завжди дає мудру пораду — віднедавна мені це знайомо. Навпаки, іноді вона штовхає до великого божевілья, але... ми все одно йдемо туди, куди кличе нас серце. Хіба не так, матінко?

«Дивовижа, одначе. Щось тут не те.»

— Може, й справді серце поклиало мене вчинити божевільно. Накажіть, і я радо відшкодую князеві Карстарку та вашій милості все, що в моїй силі.

Та обличчя князя Рікарда лишилося невблаганним.

— А чи в вашій силі відшкодувати Торгена і Едарда з холодних могил, куди їх поклав Крулеріз?

Він розштовхав плечима Великоджона та Маєгу Мормонт і вийшов з трапезної. Робб не ворухнув навіть пальцем, щоб його затримати.

— Пробачте йому, пані матінко.

— Якщо ваша милість пробачать мені.

— Вже пробачив. Я розумію, як це — любити так сильно, щоб не думати ні про що інше.

Кетлін схилила голову.

— Дякую вашій королівській милості.

«Принаймні цього сина я не втратила.»

— Ми мусимо побалакати, — вів далі Робб. — З вами та дядьками. Про цю справу... та про інші теж. Пане управителю, оголосіть кінець прийому.

Утерид Возняк вдарив берлом по підлозі й загукав, щоб усі розходилися. Річкове та північне панство рушило до дверей. І лише тоді Кетлін зрозуміла, що саме у палаті негаразд. «Вовк. Тут немає вовка. Де Сірій Вітер?» Вона знала, що лютововк повернувся разом із Роббом, вона чула собак, але у палаті його не було — при боці сина, де він мав бути завжди. Утім, не встигла вона спитати Робба, як її оточили колом доброзичливці. Пані Мормонт стиснула їй руку і проказала:

— Вірте, мосьпані... якби Серсея Ланістер тримала двох моїх донечок у полоні, я б учинила так само.

Великоджон, який не надто тримався бундючних двірських звичаїв, просто схопив її за плечі велетенськими волохатими руками і трохи не підкинув над підлогою.

— Колись ваше вовчєня добряче подерло Крулерізові хвоста. А вдруге й геть відірве — будьте певні!

Галбарт Гловер та князь Язон Малістер не надто гарячкували у своєму співчутті, а Джонос Бракен трохи не пашів холодом, але слова вони проказували чемні. Останнім до неї підійшов брат Едмур.

— Я молюся за твоїх дівчаток разом із тобою, Кет. Сподіваюся, ти мені віриш.

— Звісно ж, вірю. — Вона поцілувала його. — І люблю тебе за це.

Коли всі слова були сказані, у великій трапезній палаті Водоплину лишилися тільки Робб, троє Таллі та шестеро незнайомців. Кетлін з цікавістю водила по них очима.

— Добра пані, панове лицарі... здається, ви нещодавно приєдналися до справи мого сина?

— Зовсім нещодавно, — відповів молодий лицар з мушлями, — але з завзятою мужністю та непохитною вірністю, які я сподіваюся довести вашій світлій вельможності.

Робб чомусь мулявся, на вид почувуючись незручно.

— Матінко, — мовив він нарешті, — дозвольте зазнайомити вас із пані Сивіллою, дружиною князя Гавена Вестерліна, що править у

Прискалку.

Старша жінка ступила наперед із поважним лицем.

— Її чоловіка ми серед інших захопили у полон в Шепітній Пущі.

«Так, Вестерліни» — згадала Кетлін. — «На прапорі шість мушель, білих на піску. Не надто значний дім, що присягає Ланістерам.»

Робб підманив до себе інших незнайомців, кожного по черзі.

— Оце пан Рольф Перчин, брат пані Сивілли. Він служив у взятому нами Прискалку каштеляном.

Лицар перцю схилив голову. Був він на вигляд суворий та кремезний, мав широкі плечі, зламаного носа і коротку сиву бороду.

— А оце діти князя Гавена та пані Сивілли. Пан Райнальд Вестерлін.

Лицар з мушлями посміхнувся крізь кущаві вуса. Він був молодий, стрункий, м'язистий, з гарними зубами та цупкою стріхою каштанового волосся.

— Ось Елейна.

Молодша дівчинка поспіхом присіла.

— Ролам Вестерлін, мій зброєносець.

Хлопчина хотів був стати на коліно, побачив, що ніхто інший так не робить, і натомість уклонився.

— Честь для мене, — мовила Кетлін.

«То виходить, Робб зманив Прискалок на свій бік?» Коли так, то не дивно, що Вестерліни поїхали з ним. У Кастерлі-на-Скелі таких зрад не терпіли, відколи Тайвин Ланістер дозрів роками, щоб вести війну.

Останньою наперед виступила молода сором'язлива дівчина. Робб узяв її за руку.

— Пані матінко, — мовив він, — маю велику честь привести перед ваші очі шляхетну панну Джейну Вестерлін, старшу доньку князя Гавена, і віднедавна мою... е-е... кохану пані дружину.

Перша думка, що майнула в Кетлін у голові, була: «Ні, не може цього бути. Адже ти ще дитина».

Друга: «До того ж твою руку обіцяно іншій».

Третя: «Вишня Мати милосердна! Роббе, що ти накоїв?»

І аж тоді накопило спізнiле розуміння разом зі спогадами. «Кажеш, любов кличе до великого божевілля? Обдузив мене, як лиса зайця. Тепер виходить, що я тебе вже і пробачила.» До її роздратування примішувалося похмуре захоплення — уся розмова була розіграна з хитрістю, гідною майстра-штукаря... або ж короля. Кетлін не мала іншого вибору, крім узяти руки Джейни Вестерлін до своїх.

— Тепер я маю нову дочку, — мовила вона трохи суворіше, ніж хотіла, і поцілувала нажахану дівчину в обидві щоки. — Ласкаво прошу до нашого дому та вогню.

— Дякую вам, ясна пані. Я буду Роббові доброю та вірною дружиною. І мудрою королевою, якщо мені стане хисту і наснаги.

«Королевою. Так, мушу пам'ятати — ця гарненька дівчинка тепер королева.» А вона і справді була гарненька: каштанові кучері, личко, схоже обрисами на серце, чарівна сором'язлива посмішка. Станом тоненька, але стегна добрі, помітила Кетлін. «Дітей народить без зайвого клопоту.»

Втрутилася пані Сивілла, не дозволивши дочці вимовити більше ані слова:

— Ми вшановані великою честю з'єднатися з домом Старк, пані моя, але також і втомлені дорогою. Ми подолали довгу путь за такий короткий час. Чи не можна нам піти до наших покоїв, щоб ви могли привітати сина?

— Так буде на краще. — Робб поцілував свою Джейну. — Наш добрий управитель знайде вам належні помешкання.

— А я відведу вас до нього, — миттю напросився пан Едмур Таллі.

— Дякую за ласку, — відповіла пані Сивілла.

— Чи мені теж піти? — запитав хлопчик Ролам. — Адже я ваш зброєносець.

Робб засміявся.

— Зараз, у цій палаті, Роламе, я не маю нагальної потреби у зброї чи обладунку.

— Ой...

— Його милість, Роламе, якось прожив без тебе на світі шістнадцять років, — мовив пан Райнальд, лицар мушель. — Сподіваймося, переживе і ще кілька годин.

Він схопив брата під руку і рішуче вивів з палати.

— Твоя дружина — чарівна дівчина, — мовила Кетлін, коли ніхто більше не міг чути, — і Вестерліни — начебто гідне сімейство, але ж... хіба князь Гавен не є значковим паном Тайвина Ланістера?

— Так, є. Язон Малістер узяв його в полон у Шепітній Пущі й тримає відтоді у Морестражі задля викупу. Тепер я його, певна річ, звільню. Хоча він може й не схотіти стати на наш бік у війні. Ми одружилися без його згоди, і мушу визнати, що наш шлюб накличе на нього смертельну небезпеку. Прискалок — не надто могутній замок. За кохання до мене Джейна може втратити усе.

— А ти, — мовила Кетлін тихо, — вже втратив Фреїв.

Син зіщулився, і це проказало їй усе, що вона хотіла знати. Зрозумілими стали і сердиті голоси, і поспіх Первина Фрея та Мартина Водограя, і копита на Роббовому прапорі у дворі.

— Чи можу я спитати, Роббе, скільки мечів привела тобі твоя молода?

— П'ять десятків. Тузінь із них — лицарі.

Голос його був похмурий, та й не дивно. Коли у Близнюках укладали шлюбну угоду, старий князь Вальдер Фрей поставив до Роббового війська тисячу кінних латників і майже три тисячі озброєної піхоти.

— Джейна не тільки гарна, вона ще й розумна. І дуже добра. Вона має ніжне серце.

«Тобі потрібні мечі, а не ніжні серця. Як ти міг, Роббе? Як ти міг учинити таку дурість, наче зовсім втратив голову? Як ти міг бути таким... таким юним.» Але докоряти було вже пізно. Кетлін тільки й спромоглася попрохати:

— Розкажи мені хоч, як усе сталося.

— Я заволодів її замком, а вона — моїм серцем, — посміхнувся Робб. — Прискалок мав слабеньку залогу, і ми взяли його приступом за один вечір. Чорний Вальдер та Малоджон ринули на стіни драбинами, а я узявся ламати головну браму тараном. Та перш ніж пан Рольф устиг здати нам замок, мені влучили стрілою в плече. Спершу рана здавалася легкою, але потім загнилася. Джейна вклала мене до власного ліжка і ходила за мною, доки не минула лихоманка. Вона сиділа коло мене і тоді, коли Великоджон приніс звістку про... про Зимосіч. Про Брана та Рікона. — Здавалося, Робб ледве вимовляє імена своїх братів. — Тієї ночі... вона розрадила моє горе, матінко.

Кетлін не треба було довго тлумачити, яку саме розраду Джейна Вестерлін подарувала її синові.

— І наступного дня ти з нею одружився.

Робб глянув їй у вічі — водночас і гордовито, і пригнічено.

— Я не міг поступитися правилами честі. Вона добра і мила, матінко, з неї буде мені хороша дружина.

— Може, й так. Але це нітрохи не втішить князя Фрея.

— Знаю, — похнюпився її син. — Я зіпсував усе, окрім битв, чи не так? А думав колись, що битви — то у війні найскладніше. Але... якби я тоді послухав вас і утримав Теона при собі заручником, то й досі правив би на Півночі, а Бран та Рікон сиділи живі у Зимосічі.

— Може, так, а може, й ні. Може, князь Балон однак напав би на Північ. Попередній бунт за власну корону коштував йому двох синів. Цього разу він міг подумати, що один — то не така вже й висока ціна. — Кетлін торкнулася його руки. — То що ж сталося з Фреями після того, як ти одружився?

Робб струснув головою.

— З паном Стевроном я міг би ще якось домовитися, але пан Риман — дурнуватий і твердолобий, мов пень, а Чорний Вальдер... кажу вам напевне, його так кличуть не за колір бороди. Він смів заявити, що його сестри не заперечуватимуть вийти заміж хоч би і за вдівця. Я б його зарізав просто на місці, якби Джейна не вмовила мене про милість.

— Ти завдав домові Фрей тяжкої образи, Роббе.

— Я не хотів цього. Адже пан Стеврон загинув на війні за мене, а кращого за Оливара зброєносця годі шукати жодному королю. Він просився лишитися зі мною, але пан Риман забрав його разом із рештою. З усім їхнім військом. Великоджон навіть закликав мене напасти на них...

— Напасти на своїх посеред гущі ворогів? — спитала Кетлін. — То був би кінець твоєї справи і твого престолу.

— Саме так. Я подумав, може б ми влаштували для дочок князя Вальдера інші шлюби... ось пан Вендел Мандерлі запропонував свою руку, Великоджон казав, що його дядьки знову хочуть узяти собі дружин... та якби ж князь Вальдер мав ласку слухати...

— Він не має ласки, — відказала Кетлін. — Він має гонор, або радше колючу пиху. Ти й сам це знаєш. Він хотів стати не аби ким, а дідом короля. Цього не замінити двома схожими на вепрів старими горлорізами і другим сином найтовстішого князя у Семицарстві. Ти не лише порушив клятву, але й спаплюжив честь Близнюків, коли обрав наречену з нижчого дому.

На це Робб раптом скинувся уперто і незгідливо.

— Вестерліни мають далеко кращий родовід, ніж Фреї! Це старе сімейство, ведеться від першолюдей. Королі Скели одружувалися з Вестерлінами ще до Завоювання, а триста років тому інша Джейна Вестерлін була королевою при королі Маєгорі Лютому!

— Це лиш заїва сіль на рани князя Вальдера. Його завжди мучило, що старі доми дивляться на Фреїв, як на учорашніх випанків. Не вперше він мусить терпіти образи — про деякі з них я почула з його

власних вуст. Джон Арин не схотів брати його онуків на виховання, а мій батько відхилив руку однієї з його дочок для Едмура.

Кетлін кивнула до брата, що саме приєднався до розмови.

— Ваша милосте, — мовив Брінден Чорноструг, — чи не краще нам побалакати у якомусь затишку, а не стовбичити просто посеред палати?

— Так, так. — Роббів голос був дуже втомлений. — Я й сам ладен когось убити за келих вина. Гадаю, дідова приймальня згодиться.

Коли вони рушили нагору сходами, Кетлін нарешті запитала про те, що мучило її від самої появи у трапезній.

— Роббе... а де Сірій Вітер?

— У дворі з баранячим окостом. Я наказав старшому доїзжачому його погодувати.

— Але ж раніше ти завжди водив його при собі.

— Нема чого вовкові робити у палаті ради. Ви ж бачили: він там непокоїться, гарчить і на всіх кидається. Не варто мені було брати його і у битву — він зарізав надто багато людей і тепер їх не боїться. Джейні коло нього трохи лячно, а її матері — аж млосно з жаху.

«Ось воно у чому річ» — подумала Кетлін.

— Але ж він — часточка тебе самого, Роббе. Хто боїться його — той боїться тебе.

— Я не вовк, що б там дурні не казали! — Робб насупився і виглядав роздратованим. — Сірій Вітер убив людину в Прискалку, ще одну в Попельні, шістьох чи сімох при Волоброді. Якби ви бачили...

— Я бачила, як Бранів вовк вирвав людині горлянку в Зимосічі, — гостро відповіла Кетлін, — і полюбила його за це.

— То геть інша справа! Вбитого ним у Прискалку лицаря Джейна знала ще змалку. Ви не можете її винуватити за те, що вона боїться. І дядька її Сірій Вітер не надто любить. Щойно пан Рольф з'являється поблизу, як вовк шкірить зуби і гарчить.

Моторошний холод пронизав Кетлін наскрізь.

— Відішли пана Рольфа геть. Негайно!

— Куди б це? Назад до Прискалку, де Ланістери виставлять його голову на палі? Джейна його любить, він її рідний дядько, а до того ж вельми справний лицар. Мені потрібно більше таких, як Рольф Перчин, а не менше. Я не відсилатиму його тільки тому, що мій вовк не вподобав його запах.

— Роббе. — Кетлін зупинилася і втримала його за руку. — Я тобі колись казала тримати Теона Грейджоя коло себе, а ти не послухав. То послухай хоч зараз. Відішли його геть! Я ж не кажу — прожени зовсім. Знайди йому якусь справу, гідну воїна, якийсь почесний обов'язок, уряд у війську... але не тримай при собі!

Робб спохмурнів.

— То може, дати Сірому Вітрові понюхати усіх моїх лицарів? А як йому ще хтось не так смердітиме? Що тоді робити?

— Кого не вподобає Сірий Вітер, того я не хочу бачити коло тебе. Ці вовки, Роббе — дещо більше, ніж вовки. Хто-хто, а ти мусив би знати. Можливо, їх надіслали самі боги. Боги твого батька — старі боги півночі. П'ятеро вовчєнят, Роббе, для п'яти Старченьят.

— Шестеро, — відповів Робб. — Джонові теж дістався вовк. Це ж я їх знайшов, ви не забули? Я знаю, скільки їх було і звідки вони узялися. Я думав так само, як ви — що вовки нас боронять, захищають од напасті, що вони нам наче обереги, аж доки...

— Аж доки що? — натиснула вона.

Робб стиснув уста у ризку.

— ...доки мені не повідомили, як Теон замордував Брана та Рікона. Вовки не врятували їх від смерті. Я вже не мала дитина, пані матінко. Я — король, і вмію захистити себе сам.

Він зітхнув.

— Гаразд, я знайду якусь справу для пана Рольфа, щоб була нагода відіслати його геть. Не з-за його запаху, а щоб заспокоїти ваше серце.

Ви вже досить натерпілися.

Кетлін відчула полегшення і поцілувала сина у щоку, поки інші не вийшли з-за повороту сходів. На мить він знову став її хлопчиком, а не володарем власного королівства.

Приймальня князя Гостера була з себе невеличка кімнатка над великою трапезною, найкраще пристосована для приватних розмов у вузькому колі. Робб зайняв панське місце, зняв корону і поклав її коло себе на підлозі. Кетлін тим часом закалатала у дзвоник до челяді по вино, а Едмур заходився розважати дядька побрехеньками про битву при Камінному Мліні. Нарешті слуги прийшли та пішли, і аж тоді Чорноструг прочистив горло і мовив:

— Годі вихвалитися, небоже! Ми вже досить наслухалися твоєї маячні.

Едмура його слова застигли зненацька.

— Що це з вами, дядьку? Ви про що?

— Я про те, — відповів Чорноструг, — що ти мусив би цілувати його милості руки за довготерпіння. Він зіграв у великій трапезній блазенську виставу, щоб не ганьбити тебе перед твоїми власними значковими. А я б на його місці шкуру з тебе спустив за дурість при бродях замість вихвалити за неї.

— Добрі вояки наклали головою, щоб захистити ті броди, дядьку. — Голос Едмура просяк гнівом. — То виходить, комусь іншому, крім Молодого Вовка, перемагати зась? То виходить, я в тебе перемогу вкрав, га, Роббе?

— Ваша милість, — виправив його Робб крижаним голосом. — Ви визнали мене своїм королем, дядечку. Чи вже забули?

Чорноструг втрутився знову.

— Тобі, Едмуре, наказали втримати Водоплин. І більше нічого.

— Я втримав Водоплин! А ще я скривавив носа князеві Тайвину...

— Справді, скривавили, — погодився Робб. — Але й зі скривавленим носом можна нівроку воювати далі, чи не так? А ви не

питали себе, часом, чого це ми так довго стовбичимо на заході після перемоги при Волоброді? Ви ж знали, що я не маю досить війська для нападу на Ланіспорт чи Кастерлі-на-Скелі.

— Ну... там є інші замки... золото, худоба...

— То ви гадали, ми туди пішли по здобич?! — Робб, здавалося, не вірив власним вухам. — Дядьку, я хотів, щоб князь Тайвин повернувся на свій захід!

— Ми усі були верхи на конях, — вів далі пан Брінден, — а ланістерівське військо складалося головне з піхоти. Ми хотіли поганяти князя Тайвина гарненько туди-сюди берегом моря, а потім прослизнути йому за спину і міцно розташуватися на золотому гостинці. Мої розвідники знайшли гарненьку місцину, де все промовляло на нашу користь. Якби він здибав нас там, то заплатив би тяжку і скорботну ціну. А якби не зважився напасти, то застряг би на своєму заході за тисячі верст звідти, де був найпотрібніший. Тим часом ми б жили з його землі, а не він — з нашої.

— А князь Станіс якраз зібрав потугу для нападу на Король-Берег, — додав Робб. — Він міг би звільнити нас від Джофрі, королеви та Біса одним кривавим ударом. І тоді настав би слушний час укласти мир.

Едмур водив очима від власного дядька до власного небожа.

— Але ж ви нічого мені не сказали...

— Вам сказали утримати Водоплин, — відповів Робб. — Я наказав. Яку саме частину мого наказу ви не зрозуміли?

— Коли ти спинив князя Тайвина на Червонозубі, — продовжив Чорноструг, — там його саме встигли наздогнати гінці з Лихомостя. Вони привезли звістку про те, що коїться на сході. Тайвин негайно розвернув військо, з'єднався з Матісом Рябином та Рандилом Тарлі коло верхівок Чорноводи й рушив швидким походом до Гуркала, де знайшов Мейса Тирела і двох його синів з велетенським військом і цілою флотою річкових насадів. Вони попливли донизу річкою, висадилися за пів-дня ходи від міста і заскочили Станіса ззаду.

Кетлін пригадала двір короля Ренлі, який бачила у Лихомості. Тисячі золотих троянд, що віяли за вітром, сором'язливу посмішку та ласкаві слова королеви Маргерії, а також її брата, Лицаря Квітів, зі скривавленою пов'язкою на чолі. «Якщо вже тобі, сину мій, судилося загубитися у дівочих обіймах, то чому та дівчина — не Маргерія Тирел?» Багатство і сила Вирію могли б вирішити усе в майбутній війні. «Хтозна — може, саме її запах припав би Сірому Вітрові до смаку.»

Едмур виглядав геть розгубленим.

— Я ж ніколи... Роббе, ти мусиш дати мені змогу якимось виправитися! Дозволь очолити передовий полк у наступній битві!

«Оце так ти виправляєшся, братику? Женешся за новою славою?» — подумки спитала Кетлін.

— У наступній битві, кажете, — мовив Робб. — Авжеж вона не забариться. Щойно Джофрі одружиться, як Ланістери знову вийдуть проти мене у поле. Тут я не маю сумнівів. І цього разу поруч із ними стануть Тирели. А мені доведеться воювати ще й з Фреями, якщо вийде так, як хоче Чорний Вальдер.

— Поки на столі твого батька сидить Теон Грейджой з руками, заплямованими кров'ю твоїх братів, інші вороги мусять почекати, — відповіла Кетлін синові. — Перший твій обов'язок: захистити своїх людей, відібрати в ворога Зимосіч і вивісити Теона у воронячій клітці на повільну смерть. Інакше, Роббе, зніми свою корону сам, бо люди ніколи не визнають тебе за правдивого короля.

З погляду Робба вона зрозуміла: давно вже ніхто не насмільювався казати йому такі відверті слова.

— Коли мені сказали, що Зимосіч втрачено, я хотів рушати на північ негайно, — відповів він дещо збентежено, мовби виправдовуючись. — Я хотів порятувати Брана та Рікона, але думав... Мені й не снилося, що Теон може їм зашкодити, слово честі. Якби я...

— Вже пізно казати «якби». І пізно когось рятувати, — мовила Кетлін. — Лишилося тільки мститися.

— Останнє, що ми чули з півночі, було те, як пан Родрік розбив загін залізників при Торгеновому Закуті. А тоді заходився збирати військо у замку Кервин, щоб повернути Зимосіч, — зауважив Робб. — Може, і повернув уже — я новин давно не чув, не знаю. Але що робити з Тризубом, якщо рушати на північ? Не можу ж я просити річкове панство покинути своїх людей та землю.

— Не можеш, — погодилася Кетлін. — То залиш їх захищати власні дідицтва, а сам воюй за північ на чолі північан.

— Але як доправити північан на північ? — спитав її брат Едмур. — Адже залізники хазяйнують на західному морі. А Калин-Коп — у руках Грейджоїв. Жодне військо ще не брало Калин-Коп з півдня. Навіть просто рушати на нього — вже безумство. Нас можуть затиснути на загаті крізь Перешийок, і тоді попереду ми матимемо залізників, а позаду — розлючених Фреїв.

— Фреїв треба знову навернути на наш бік, — мовив Робб. — З ними разом ми маємо якусь надію на перемогу, хай невелику. Але без них — жодної. Я ладен віддати князеві Вальдеру все, що він вимагатиме... вибачення, шану, землю, золото... адже мусить бодай щось пом'якшити його пиху та гнів...

— Не щось, — відповіла Кетлін. — А хтось.

Джон II

— Чималенькі, еге ж? Та ти, мабуть, нікого більшого в світі не бачив! — Сніжинки сідали Тормундові на широчезну мармизу, танули у волоссі та бороді.

Велетні повільно хиталися з боку в бік верхи на мамутах, минаючи людей у валці по двоє. Джонів бахмутик відсахнувся, наляканий чудернацькими істотами — хтозна, самими мамутами чи їхніми вершниками. Навіть Привид відстрибнув на крок і мовчки вишкірив зуби. Лютововк сам був на зріст нівроку, але не міг рівнятися з мамутами, а надто з цілим табуном.

Джон міцно узяв коника в повід і не пускав, намагаючись тим часом полічити велетнів, що один за одним виникали зі снігової хуртовини і вихорів білого туману вздовж берегів Молочної. Він уже нарахував

більше як п'ятдесят, коли Тормунд збив його з ліку своїми словами. «Та їх тут, мабуть, кількасот.» Здавалося, дивовижним істотам ніколи не буде кінця-краю.

Стара Мамка оповідала, що велетні — то такі собі величезні люди, що живуть у неймовірно високих замках, б'ються довжелезними мечами і ходять у чоботях, де всередині легко заховається хлопчик. Та справжні велетні виявилися геть інакші: схожі радше на ведмедів, ніж на людей, і такі ж волохаті, як ті мамути, яких вони осідлали. Коли велетні сиділи, око не могло зміряти їхнього справжнього зросту. «Може, аршини з чотири, а може, і п'ять» — подумав Джон. — «Нехай шість, та навряд більше.» Опуклі груди ще так-сяк скидалися на людські, але руки звисали надто низько, а тулуби унизу були в півтора рази товщі, ніж угорі. Ноги велетні мали коротші за руки, але дуже товсті, а чобіт або іншого взуття на широких плоских ступнях — твердих, чорних та мозолястих — не носили зовсім. Ший вони майже не мали — велетенські важкі голови витикалися уперед просто з лопаток; обличчя були приплюснені й грубі на вигляд. Крихітні, наче в пацюків, очиці-намистини губилися у складках жорсткої плоті. Велетні весь час щось винюхували — мабуть, звикли покладатися на нюх не менше, ніж на зір.

«То на них не шкури й не кожухи» — раптом зрозумів Джон. — «То їхнє власне волосся.» Тіла велетнів укривало цупке кошлате хутро, дуже густе нижче від пояса і трохи рідкіше — вище від нього. Їхнім жахливим смородом можна було вдаватися — хоча, напевне, і мамути теж підпускали пахощів. «І засурмив Джорамун у Ріг Зими, і розбудив велетнів із сирої землі.» Джон пошукав очима півторасажневі обіручні мечі, але побачив тільки товсті кийі, виламані з молодих дерев — деякі навіть із потрощеним гіллям. До кількох були прив'язані круглясті камені, утворивши величезні потворні довбні. «Чомусь у піснях не кажуть, чи можна приспати велетнів назад у землю.»

Один із велетнів виглядав старшим за інших. Хутро він мав сіре, змережане білим, і їхав на такого ж забарвлення мамуті, більшому за решту. Тормунд загукав до нього якимись хрипкими клекотливими словами, яких Джон не зрозумів. Велетень розтулив вуста, показав

повну пащу здоровезних тупих зубів, і видав щось середнє між відригом та гуркотом каменепадку. За мить Джон зрозумів, що то був сміх. Мамут повернув велику голову і подарував їм побіжний погляд. Одне товсте ікло майнуло над головою Джона, коли звір їх минав, лишаючи глибокі сліди у грузькому болоті та свіжому снігу вздовж річки. Велетень щось відповів згори тією ж самою грубою говіркою, якою до нього звернувся Тормунд.

— Це їхній король? — спитав Джон.

— Велетні не мають королів. Так само, як мамути, снігові ведмеді й великі кити з сірого моря. Його звуть Маг Мар Тун Дох Вег. Маг Могутній. Можеш стати перед ним на коліно — він не образиться. У вас, колінкарів, мабуть, всенький день коліна сверблять — кортить знайти хоч якогось королька, щоб перед ним поколінкувати. Але дивися, щоб він на тебе раптом не ступив. Очі у велетнів слабкі — можуть і не помітити, що десь там під ногами дрібна гава скаче.

— Що ви йому сказали? То була прадавня мова?

— Еге ж. Я його спитав, чи не свого батька він поганяє — бо той дуже схожий, хіба що менше смердить.

— А він що?

Тормунд Громовий Кулак вишкірився щербатою усмішкою.

— Він мене спитав, чи не моя то ззаду мала донечка з рожевими пухкими щічками. — Дичак струсив з плеча сніг і розвернув коня. — Мабуть, ніколи не бачив чоловіка без бороди. Їдьмо вже назад. Манс драгується, коли мене нема на звичному місці.

Джон розвернувся і рушив за Тормундом до голови валки. Плечі йому обтяжував новий кожух — пошитий з неவிбілених овечих шкур вовною досередини, за звичаєм дичаків. Від снігу він захищав нівроку, і вночі добряче зігрівав, але Джон лишив собі й чорного кобеняка: згорнув та запхав його під сідло.

— Чи не брешуть, що ви колись убили велетня? — спитав він Тормунда дорогою. Привид мовчки трусив поряд, лишаючи відбитки лап на свіжому снігу.

— Ти ще смієш сумніватися? У людині, яка вчинила стільки звияг, як я? То слухай. Тоді стояла зима, а я був ще хлопчак — зарозумілий і дурний, як усі хлопчак. Зайшов надто далеко, втратив коняку, а тут хурделиця. Справжнісінька буря, не те що зараз — лише порохом сіє. Гир! Якби я чекав її кінця, то дочекався б лише власної смерті. Тому знайшов я собі сплячу велетницю, розпанахав їй черево та заліз досередини. І зігрівся нівроку, хоча від смороду трохи дуба не врїзав. А найгірше — коли навесні вона прокинулася, то подумала, що в неї тим часом дитя народилося. Довелося мені смоктати повні три місяці, аж поки зміг утекти. Гир! Досі, бува, сумую за смаком велетневого молока.

— Як вона могла вас годувати, коли ви її вбили?

— Та не вбивав я її. Але ти про те — ані пари з вуст. Бо як хтось почує правду, то буду я «Тормунд-Мамій, Велетнева Цицька».

— Звідкіля ви узяли інші прізвиська? — спитав, розвеселившись, Джон. — Манс начебто кликав вас Гучним Рогом, хіба ні? А ще Медовим Королем на Краснокутті, Ведмежим Женихом, Батьком Воїнів...

Найперше він хотів почути про ріг, але не зважився питати просто в очі. «І засурмив Джорамун у Ріг Зими, і розбудив велетнів із сирої землі.» Чи не тому в цих краях раптом з'явилися велетні разом із мамутами? Невже Манс Розбишака знайшов Ріг Джорамуна? Невже Тормунд Громовий Кулак у нього сурмив?

— Ви, гайворони, усі такі допитливі? — спитав Тормунд. — Гаразд, розкажу тобі одну казочку. Стояла колись люта зима — ще гірша, ніж та, що я пересидів у череві. День і ніч сипав сніг — та не оця дрібнота, а пластівці завбільшки з твоєю головою. Від цілого села лишилися самі горбки, мов на погості. Я сидів у своєму Краснокутті з барилом меду при боці — то було мені єдине товариство і єдина розрада. Що більше я пив, то більше думав про одну жіночку, що жила неподалік. Гарненьку, міцну жіночку з парою таких цицьок, що ти більших і не бачив. Норовом вона була сувора, годі й казати, але вміла приголубити. А посеред зими чоловікові не завадить трохи жіночого тепла.

— От я і кажу — що більше пив, то більше про неї думав. А що більше я думав, то твердіший стояв у мене прутень, аж доки терпіти стало вже несила. Ну що... здуру втушкувався у хутро з ніг до голови, накрутив на лице вовняну хустку і почалапав до неї. Сніжило так, що я раз чи два колами блукав, а вітер мене різав аж до кісток. Та зрештою таки допхався. Зирк, а вона коло хати стоїть — вся у хутрах так само, як я.

— Я, теє, за неї — хап, а вона гайда битися та дряпатися! А здоровенна ж була... ледве затяг її до хати, здер усе хутро аж до голої шкіри... ох і гаряча була молодиця — ще палкіша, ніж я її пам'ятав. Добряче ми тоді з нею гульнули... а потім я заснув. На ранок сніг припинився, визирнуло сонечко, та я вже й не радий був — лежав подертий-пошматований, і половину стовбура геть відкушено. А на підлозі жужмом... що б ти думав? Ведмежа шкура! Скоро вільний нарід, що в лісі полює, почав розповідати про чудернацьку голу ведмедицю з двійком дивних ведмежат, раніше ніким не бачених. Гир! — Він ляпнув себе по дебелимому стегні. — От якби ж віднайти її знову. Добряча була ведмедиця — хтива і здорова. Жодна жінка не дарувала мені такої справної бійки і таких міцних синів.

— І що б ви робили, якби її знайшли? — усміхнувся Джон. — Самі ж кажете — вона вам прутня відкусила.

— Та не цілого ж, а половину! Половина від мого — це два такі, як у вас, жалюгідних нікчем. — Тормунд пирхнув. — А до речі, хотів спитати... чи правда, що вам, гавам, прутні ріжуть геть разом із яйцями, щойно забирають на Стіну?

— Авжеж ні! — здивувався Джон.

— А я гадав, що ріжуть. Бо з якого дива ти б відмовляв Ігритті? Вона тобі не відмовить, то вже напевне. Кожен, хто має очі, бачить, як їй кортить задерти тобі ноги на спину.

«Та вже й сліпі, мабуть, побачили» — подумав Джон. Він відвернувся і став роздивлятися снігопад, щоб не показувати Тормундові зашаріле обличчя. «Я — воїн Нічної Варти» — нагадав він собі. — «Чого я червонію, мов дівчисько?»

Майже всі дні він проводив поруч з Ігриттою. Та й ночі теж. Манс Розбишака мав очі й ясно бачив недовіру Торохкала до «перебіглої гави». Тому коли він видав Джонові нового овечого кожуха, то zarazом запропонував їхати під проводом Тормунда Велетнебоа. Джон радо погодився, і наступного дня Ігритта з Довгосписом Риком теж перейшли з загону Торохкала до Тормунда.

— Вільний нарід сам обирає собі товариство у дорогу, — мовила вона і додала, — та й на Торохкалову пику вже несила дивитися.

Щовечора, коли вони ставали табором, Ігритта розкидала свої спальні шкури коло його власних — байдуже, коло вогню він лягав чи віддалік. Одного разу він прокинувся і знайшов Ігритту клубком в себе при боці, а її руку — на своїх грудях. Він довго лежав і слухав її подих, намагаючись не зважати на напругу між ніг. Розвідники часто спали під одним кожухом задля тепла, та Ігритта, за підозрою Джона, прагнула зовсім не тепла. Після того він узяв собі звичку тримати її на віддалі за допомогою Привида. Колись Стара Мамка розповідала байки про лицарів та панн, що спали в одній постелі з мечем між собою, щоб не зганьбити нічиєї честі. Джонові подумалося, що, мабуть, уперше в світі за холодний сталевий меч править живий волохатий лютововк.

Та навіть і тоді Ігритта не облишила своїх спроб. За день перед тим Джон зробив помилку і сказав уголос, як йому кортить мати гарячої води для купелі.

— Холодна краще! — відповіла вона негайно. — Коли маєш із ким опісля зігрітися. Гайда — річка ще не вся скрижаніла!

Джон засміявся.

— Та ти мене до смерті заморозиш!

— Боїшся ніжки змочити? Ой леле, невже гайворони — такі мерзлякуваті пташки? Та не лякайся, трошки морозу тебе не вб'є. От я перша стрибну, тоді побачиш!

— А потім що? Гибіти решту дня у мокрому одязі? — заперечив Джон.

— Овва! Та ти нічого не знаєш, Джоне Сніговію. Чей же у річку стрибають не в одязі!

— Оце вже ні. Я нікуди не стрибатиму, — твердо відповів він.

На щастя, Джон вчасно почув, як десь гучно реве Тормунд Громовий Кулак, і поспішив до нього. Насправді Тормунд його не кликав, зате позбавив клопоту з Ігриттою — принаймні того разу.

Скидалося на те, що дичаки вважали Ігритту за неабияку красуню. А все з-за її волосся: руді траплялися серед вільного народу нечасто, про них казали «поціловані вогнем» і вважали за обдарованих особливим щастям. Рудизну Ігритти бачив кожен, та про її щастя Джон нічого сказати не міг. Зате на власні очі спостерігав на її голові таку плутанину, що спокушався спитати, чи розчісувала вона волосся хоча б тоді, коли зима повертала на весну.

Він розумів, що при будь-якому княжому дворі дівчину вродливою ніхто б не назвав. Вона мала кругле простацьке обличчя, кирпатого носа, кривуваті зуби, надто широко розставлені очі. Усе це Джон помітив ще за першої зустрічі, поки тримав їй кинджала при горлі. Але пізніше роздивився і дещо інше. Коли Ігритта посміхалася, то було байдуже, чи криві в неї зуби. Очі стояли надто широко, зате мали гарний блакитно-сірий колір, а дивилися так живо та щиро, як жодні бачені ним раніше. Інколи вона співала низьким хрипкуватим голосом, і від того співу йому аж серце тьохкало. А ще, бувало, дівчина сиділа вечорами коло вогнища, обійнявши коліна, світила рудими відблисками у волоссі, дивилася на нього, всміхалася... і тоді в нього ворушилося не саме лише серце.

Але ж він був воїном Нічної Варти. Він складав присягу, проказував обітниці. «Я не братиму дружини, не володітиму землею, не стану батьком дітям.» Він промовив це перед оберіг-деревом, перед батьковими богами. Ті обітниці не можна було забрати назад... так само, як і пояснити свою впертість Тормундові Громовому Кулаку, Батькові Ведмедів.

— Тобі що, дівка не до вподоби? — спитав Тормунд, коли вони минали ще два десятки мамутів; ці везли на спинах у великих

дерев'яних вежах дичаків, а не велетнів.

— До вподоби, але я... — «Що б такого сказати, щоб він повірив?»
— Я надто молодий, щоб одружитися.

— Одружитися? — Тормунд зареготав. — Хто це до тебе сватів засилає? Хіба в вас на півдні, аби вграти дівку, треба спершу весілля відгуляти?

Джон відчув, що знову червоніє.

— Вона стала на мій захист, коли Торохкало хотів мене убити. Я не хочу її ганьбити.

— Тепер ти вільний чоловік, а Ігритта — вільна жінка. Кого ви зганьбите, якщо ляжете разом?

— Я можу нарядити їй дитину.

— Сподіваюся, що зможеш. Міцне хлоп'я чи веселе гарне дівча, поціловане вогнем. Кому від того погіршає?

На мить Джон втратив мову.

— Але ж хлопчик... дитина буде байстрюком.

— Хіба байстрюки слабші за інших дітей? Важче хворіють, частіше помирають?

— Та ні, але...

— Ти сам уродився байстрюком. А якщо Ігритта не захоче дитя, то піде до лісової відьми та вип'є кухоль місячного узвару. Ти, головне, засій грядку, а далі вона хай сама думає.

— Я не дозволю собі виродити байстрюка!

Тормунд струснув кошлатою головою.

— Що ви, колінкарі, за телепні такі? Нащо ти крав дівчину, коли не хочеш брати її собі?

— Крав? Я ніколи...

— Вкрав, — наполягав Тормунд. — Ти вбив тих двох, що були з нею, і забрав її собі. А кажеш — не крав!

— Та ж я узяв її в полон, за бранку!

— Ти змусив її здатися і скоритися.

— Так, але ж... Тормунде, присягаюся, я не чіпав її як жінку!

— Тобі точно не відрізали прутня у Варті? — Тормунд так здвигнув плечима, наче мав справу з навіженим і відмовлявся його розуміти. — Кажеш, ні? Ну то тепер ти вільний чоловік — не хочеш дівки, знайди собі ведмедицю. Якщо прутень у чоловіка висить без діла, то меншає і всихає, аж одного дня ти схочеш посцяти і не знайдеш, де він є.

Джон не знав, що відповісти. Не диво, що у Семицарстві дичаків подекуди навіть не вважали за людей. «Вони не знають ані закону, ані правил честі, ані найменшої пристойності. Крадуть один в одного, паруються, наче звірі. Замість чесно посвататися — викрадають і гвалтують, народжують нечесних дітей.» Та все ж мимоволі Джон відчував прихильність до Тормунда Велетнебая, хай яким той був хвальком і брехлом. І до Довгосписа теж. «І до Ігритти... ні, про Ігритту краще не думати.»

Утім, разом із Тормундом і Довгосписом їхало вдосталь дичаків іншого штибу — Торохкало, Плакун... їм людину випатрати було не важче, ніж межі очі плюнути. Була там Харма Песиголовка, кремезна коротунка, схожа на барило, з вислими м'ясистими щоками — ця ненавиділа собак і щодвятижні вбивала нового, щоб узяти свіжу голову собі на тичку за значок. Стира без обох вух, магнара теннів, його власні люди вважали радше за бога, ніж за ватажка. Варамир Шестишкур із себе скидався на миршавого щура, проте верхи їхав на дикому й величезному білому сніговому ведмеді, що на задніх ногах вивищувався мало не на шість аршинів. А по п'ятах у ведмедя з Варамиром завжди трусило ще троє вовків і сутінькіт. Джон лише раз бачив його зблизька, та більше не прагнув. Від самої з'яви Варамира Джон скинувся і нашорошив вуха; коли ж Привид забачив і почув ведмедя та довгого чорно-білого кота, то хутро на його карку стало дибки.

А були ж серед дичаків і зліші та суворіші за Варамира. Вони йшли від найпівнічніших кресів страхолюдної пущі, з потаємних долин

Мерзляків, з інших, нечувано чудернацьких місць. Люд зі Скрижанілого Берега їхав бойовими возами з моржових кісток, запряженими зграями лютих диких собак. З льодовика зійшли додолу гірські роди, які, за темними й жахливими чутками, кохалися у людоджерстві. З печер повилазили на світ дикуни, що малювали обличчя синім, ліловим та зеленим. На власні очі Джон побачив рогоногів — плем'я, що дріботіло на голих п'ятах, твердіших за виварену шкіру. Мамунів та чугайстрів йому не трапилося, та він би вже не здивувався, якби Тормунд запросив кількох до вечері.

Скільки міг судити Джон, половина дичацького війська прожила життя, жодного разу не кинувши на Стіну навіть оком. Більшість із них не знала ані слова посполитою мовою. Але те не важило нічого — Манс Розбишака вільно розмовляв прадавніою мовою, ба навіть співав нею, перебираючи струни лютні та наповнюючи вечори дивною і дикою для вуха музикою.

Манс збирав свою велетенську орду кілька років: тут балакав з матір'ю роду, там — із магнарм, прихилив до себе одне село ласкавим словом, друге — хвацькою піснею, третє — вістрям меча. Він замирив Харму Песиголовку з Князем-над-Кістками, рогоногів з ніч-бігунами, мисливців на моржів зі Скрижанілого Берега з людоджерами льодовиків. Він перекував сотню окремих кинджалів у єдине велетенське вістря, спрямоване просто у серце Семицарства. Він не мав ані вінця, ані пірнача, ані вельможних шат із шовку та оксамиту, але Джон бачив та розумів, що Манс Розбишака — справжнісінький король, і не лише за назвою.

Сам Джон приєднався до лав дичаків не з власної охоти, а за наказом Кворина Піврукого.

— Їдь разом із ними, їж разом із ними, бийся разом із ними, — казав йому розвідник уночі перед днем своєї загибелі. — А сам чатуй і спостерігай.

Та хай скільки він спостерігав, а дізнатися зумів небагато. Піврукий підозрював, що дичаки подалися до голої, негостинної пустки Мерзляків на пошуки якоїсь зброї — чогось сильного, злої чорної химороді, здатної зламати Стіну... та якщо навіть вони її знайшли, то

не вихвалялися уголом і тим паче нічого не розказували Джонові. Сам Манс Розбишака, певна річ, теж не патякав зайвого про свої задуми. Та власне, від тієї першої ночі Джон більше і не бачив його зблизка.

«Можливо, мені доведеться його вбити.»

Думка ця аніскільки не тішила Джона, бо означала не лише ганьбу, а й певну загибель. Та хіба він міг дозволити дичакам виламати Стіну, напасти на Зимосіч і решту півночі? Адже їхня навала затопить Курган-поле та Бурчаки, Білу Гавань та Каменястий Берег... а може, навіть Перешийок. Вісім тисяч років воїни дому Старк жили та помирали, захищаючи свій люд від свавільників, злодіїв і гвалтівників. Хай він сам уродився байстрюком — але байстрюком від крові Старків. «Бран та Рікон лишилися у Зимосічі. Там маєстер Лювин, пан Родрік, Стара Мамка, доїзжачий Фарлен, Мікен при своїй кузні, Гейдж при своїх печах... усі, кого я там знав, усі, кого любив.» Джон умовляв себе, що вбити людину, яка викликала в нього чималу повагу і мало не захоплення, необхідно заради порятунку північан від долі, яку несли їм Торохкало, Харма Песиголовка і безвухий магнар теннів. А тим часом молився батьковим богам, щоб ті звільнили його душу від занадто важкого тягаря.

Військо дичаків рухалося дуже повільно, обтяжене худобою, дітьми, усяким скарбом та причандаллям. У снігу просування ще сповільнилося. Більша частина валки вже вийшла з передгір'їв і тепер стікала західним берегом Молочної, наче мед зимовим ранком, всотуючись у саме серце страхолюдної пуші уздовж річкового потоку.

Десь там попереду — Джон знав це напевне — над верхівками дерев височів Кулак Першолюдей, де таборували три сотні братчиків Нічної Варти. Озброєні, на конях, у напруженому чеканні. Окрім Кворина Піврукого, Старий Ведмідь вислав інших розвідників. Напевне ж Ярман Парогач або Торен Рідколіс уже повернулися зі звістками про те, що коїться у горах.

«Мормонт не тікатиме» — подумав Джон. — «Він надто старий і надто далеко зайшов. Він рішуче завдасть удару, начхавши, скільки перед ним ворогів.» Одного дня Джон почує попереду бойові роги і побачить, як просто на них чвалує клин вершників, тріпоче чорними

крилами за плечима, виблискує крицею в руках. Три сотні вояків не можуть сподіватися перемогти ворога, у сто разів численнішого, але Джон гадав, що цього не знадобиться. «Нема потреби вбивати багато тисяч — досить убити лише одного. Дичаків тримає до купи тільки Манс.»

Король-за-Стіною робив усе, що міг, але дичацькій орді безнадійно бракувало послуху та ладу, і це робило її вразливою. У валці, що зміїлася на багато верст, стрічалися воїни не менш грізні та суворі, ніж найкращі у Варті, але добра третина з них зібралася або на початку — в передовому загоні Харми Песиголовки — або у кінці, де в геть дикому позадньому загоні йшли велетні, зубри та вогнепращники. Ще третина їхала з самим Мансом ближче до середини, охороняючи вози, волочні та собачі запряжки з майном і харчовим припасом війська — усім, що лишилося від урожаю останнього літа. Інші досвідчені вояки, поділені на невеличкі загони і поставлені під провід таких людей, як Торохкало, Ярл, Тормунд Велетнебій та Плакун, служили рухомими чатами, добувайлами та підганяйлами — без упину носилися туди-сюди вздовж дичацької валки, просуваючи її вперед у такому-сякому порядку.

Багато промовляло про дичацьке військо і те, що лише один із сотні у ньому їхав верхи. «Старий Ведмідь пройде крізь них, наче сокира крізь куліш.» Коли це станеться, Манс муситиме кинутися навздогін за Вартою зі своїм середнім загonom, щоб відвернути загрозу. Якщо при тому він загине у бою, то Стіна лишиться убезпеченою ще на століття. Так розсудив Джон. «А якщо ні...»

Він розім'яв пальці на збройній руці. Пазур, довгий меч-байстрюк, висів у нього при сідлі так, щоб у разі чого рука легко дотягнулася до різьбленої маківки у подібні вовчої голови та м'якого шкіряного руків'я.

Поки вони наздогнали загін Тормунда, минуло кілька годин, і снігопад посилювався. Привид зник десь дорогою — розчинився у лісі, зачувши пахощі дичини. Лютововк мав повернутися, коли вони стануть табором на ніч, або ж найпізніше до світанку. Хай як далеко

забігав Привид, він завжди повертався... а тепер такої самої звички набула Іґритта.

— То що, Джоне Сніговію, — покликала дівчина, забачивши його, — тепер ти нам віриш? Оно як витріщався на велетнів з мамутами — наче нічого краснішого в світі не бачив!

— Гир! — вигукнув Тормунд, не встиг Джон і відповісти. — Невже гавеня закохалося? Мабуть, хоче взяти собі з них дружину!

— З велетнів? — зареготав Довгоспис Рик.

— Та ні, з мамутів! — заревів у відповідь Тормунд. — Гир-гир-гир!

Іґритта ристю наздогнала Джона, коли той пустив бахмутика повільнішим кроком. Дівчина вже встигла розказати, що на три роки за нього старша, хай і нижча зростом на пів-стопи, та показати норів, занадто упертий хоч для молодії, хоч для старої. Коли Джон схопив її у Вискливому Пересуві, Вуж назвав дичацьку дівчину «списницею». Згодом з'ясувалося, що зі зброї вона полюбляє не спис, а короткий, химерно вигнутий лук з рогу та оберіг-дерева. Утім, слово «списниця» добре їй пасувало. Джонові дівчина трохи нагадувала його власну сестру Ар'ю, хоч та була молодша і, напевно, кощавіша. Під хутрами та шкурами, що їх носила на собі Іґритта, годі було зрозуміти, яка вона насправді — худа чи тілиста.

— Ти знаєш пісню «Останній з велетнів»? — спитала Іґритта і, не чекаючи відповіді, продовжила: — Вона не на мій голос складена — її треба співати так низько, щоб аж стугоніло.

Але сама ж перша і завела повільний, тужливий наспів:

— Ой нема, нема вже велетнів у світі — я один лишився.

Тормунд Велетнебій почув слова, вишкірився і заревів крізь запону снігопаду:

— Світом правили ми з гір високих — коли я вродився.

Далі пісню підхопив Довгоспис Рик:

— Люд дрібний, жорстокий і ліси, і річки — все в нас відібрав.

— Зжер і звіра, й рибу, а в моїх долинах — Стіну змурував, — проревли по черзі належними велетневими голосами Ігритта з Тормундом.

Тормундові сини Торег та Дормунд додали до хору свої лункі баси, а тоді приєдналася його ж донька Мунда і решта загону. Дехто почав вибивати грубий лад списами на шкіряних щитах, і нарешті вже вся похідна чата співала, прокладаючи собі шлях:

В кам'яних палатах злий вогонь палає.

В кам'яних палатах злі мечі ладнають.

Я ж у білих горах сам-один блукаю,

По своїй недолі сльози проливаю.

Вдень від псів тікати мушу світ за очі.

А при смолоскипах — вже і проти ночі.

А бувало ж, та дрібнота не пхалась під ноги.

Забиралася при сонці в велетнів з дороги.

Ой нема, нема вже велетнів у світі — я один лишився.

Голос ваш гучний нівроку — а наш геть стишився.

Нема, нема вже і велетнів, і пісень немає.

Як помру, то велетень вже не заспіває.

Коли пісня скінчилася, на щоках Ігритти блищали сльози.

— Чого плачеш? — спитав Джон. — Це ж лише пісня. Я сам щойно бачив кількасот велетнів.

— Ото ж бо й воно — кількасот! — розлючено вигукнула вона. — Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію. Ти... ДЖОНЕ!!!

Джон обернувся на раптовий шум крил, і тієї ж миті йому в очі кинулося голубе пір'я, а гострі кігті уп'ялися в щоки. Червона хвиля раптового лютого болю простромила його наскрізь, мов ворожий спис. Жорстке пір'я періщило по голові; очі помітили гострого дзьоба, але здійснити руки чи сягнути по зброю не було вже часу. Джон відсахнувся

назад, нога вилетіла зі стремена, бахмутик поніс переляканий, і ось Джон уже падає додолу... а орел не припиняє дерти кігтями обличчя, ляпати крилами, верещати і дзьобати все, що бачить. Світ перевернувся догори дригом у безладній суміші пір'я, кінської плоті та крові; земля стрімко полетіла назустріч і вибила подих одним тяжким ударом.

Коли Джон отямився, то лежав долілиць із повним ротом грязюки та крові, а Ігритта стояла над ним на колінах, захищаючи його з кістяним кинджалом у руці. Орла не було видно, але крила його — досі чутно. Половина світу здавалася чорною.

— Око! — скрикнув він з раптового переляку, здіймаючи руку до обличчя.

— То лише кров, Джоне Сніговію. Око він не поцілив, хіба що м'ясо порвав.

Обличчя смикало від болю. Над ним стояв Тормунд — це Джон побачив правим оком, витираючи кров із лівого. А тоді почувся стукіт копит, вигуки і брязкіт старих сухих кісток.

— Гей ти, кістяний лантух! — заревів Тормунд. — Ану відклич свою драну гаву!

— Твоя драна гава онде валяється! — тицьнув Торохкало у бік Джона. — Кров'ю спливає в болоті, наче невірний пес! — Орел заплескав крилами й сів на верхівку побитого черепа велетня, що правив Князеві-над-Кістками за шолом. — А я саме по нього!

— То приходь і бери, — відповів Тормунд, — лишень меча не забудь, бо в мене осьо при боці висить. Виварю собі твої кістки, а у череп сцятиму. Гир!

— Ти мені не надувайся, бо проколю дірку — весь сморід із тельбухів вийде! Що тоді лишиться? Млявий міхур завбільшки з оте руде дівчисько. Ану хутко стань осторонь, бо Мансові скажу!

Ігритта підвелася на ноги.

— То про нього Манс питає?

— А я що сказав? Хай вже стає на свої чорні ноги!

Тормунд насупився, дивлячись згори на Джона.

— Якщо тебе кличе Манс, то краще піти.

Ігритта підтягнула його на ноги.

— Та ж із нього кров тече, наче з колотого вепра! Дивися, що йому Орелл на обличчі намалював!

«Невже птах уміє ненавидіти?» Джон убив дичака на ім'я Орелл, проте якась частка людини лишилася жити у орлі. Золотого забарвлення очі дивилися на нього з холодною злістю.

— Зараз піду, — мовив він. Кров досі стікала йому на праве око, щоку пекло болем. Торкнувшись її, він побачив на чорних рукавицях плями крові. — Коника лишень упіймаю.

Насправді він хотів упіймати не так коника, як Привида, але лютововка ніде не було видно. «Мабуть, уже десь бігає верст за десять звідси, лосеві горлянку шматує. Може, воно й на краще.»

Бахмутик сахнувся від Джона, коли той наблизився — певно, злякався крові на обличчі. Та Джон заспокоїв його ласкавим словом і врешті упіймав повід. Коли він залазив до сідла, голова йому паморочилася. «Треба щось робити з раною» — подумав він, — «та не просто зараз. Хай Король-за-Стіною подивиться, що накоїв той бісів орел.» Правиця його стискалася і розтискалася; він схопив Пазура і закинув довгого меч-байстрюка за плече, а тоді розвернувся і потрусив ристю туди, де чекав Князь-над-Кістками зі своїм загоном.

Там на нього чекала, крім інших, Ігритта з похмурою люттю на обличчі.

— Я теж їду з ним!

— Зникни, дурепо! — Кістяний юшман Торохкала застукотів на грудях. — Мене послали по перелітну гаву, а не по бабський набрід.

— Вільна жінка їде, з ким хоче! — зухвало відповіла Ігритта.

Джонови забивало завірюхою очі. Він відчував, як на обличчі застигає кров.

— То ми будемо їхати чи язиками плескати?

— Їхати, — відповів Князь-над-Кістками.

Шлях вийшов похмурий та похапливий. Вони минули три версти вздовж валки крізь хуртовину, а тоді зрізали крізь безладдя обозу і перетнули Молочну вбрід там, де вона утворювала велике коліно на схід. Мілину річки вкривала кірка тонкого льоду, яку копита коней трошили на кожному кроці; нарешті стоп за тридцять від берега почалася глибша вода, вже без льоду. На східному березі сніг, здавалося, сипав ще рясніше і замети робив глибші. «Тут і вітер наче кусючіший.» Починало сутеніти.

Та навіть крізь снігову заметіль важко було помилитися, забачивши тінь великого білого пагорба, що височів вище від дерев. «Кулак Першолюдей.» Джон почув над головою вереск орла. Зі смереки на нього подивився крук і каркнув, коли Джон його проминав. «Невже Старий Ведмідь дав тут бій? І чи пережив він його?» Замість брязкоту криці та стогону тятів, з яких злітають стріли, Джон чув лише тихий хрускіт снігової кірки під копитами бахмутика.

Мовчки вони обійшли колом до південного схилу, де видертися на пагорб було найлегше. Саме там, коло підніжжя, Джон побачив першого мертвого коня: простягнутого, наполовину схованого снігом. Нутрощі зміїлися з розпанаханого черева тварини, мов зграя гадюк; однієї ноги бракувало. «Вовки» — спершу подумав Джон, але помилився. Адже вовки їдять те, що вбивають.

Схилом було розкидано ще багато коней з химерно викрученими ногами, сліпими очима у смертній муці. Дичаки юрмилися на них, наче мухи: обдирали від сідел, вуздечок, сакв, частин обладунків, рубали на шматки кам'яними сокирами.

— Нагорі! — мовив Торохкало до Джона. — Манс зараз нагорі.

Коло муру вони спішилися і пропхалися крізь криву щілину між каменів. На загострених палях, що їх наказав поставити Старий Ведмідь усередині кожного входу до табору, висів настромлений труп кошлатого брунатного коника. «Він намагався вибратися назовні, а не втрапити всередину.» Жодного сліду вершника видно не було.

Всередині знайшлося більше різного, дедалі гіршого. До того часу Джон жодного разу не бачив рожевого снігу, а зараз він лежав усюди навколо. Завивав вітер, смикав важкого овечого кожуха. Круки літали від одного мертвого коня до іншого. «Чи то дикі круки, а чи наші власні?» Цього Джон не знав. Він спитав себе, де зараз може бути бідолаха Сем. І ким він може бути.

Кірка замерзлої крові тріснула в нього під п'ятою. Дичаки здирали з мертвих коней геть усе залізо та шкіряну зброю, навіть збивали підкови з копит. Кількоро патрали знайдені сакви, шукаючи зброї та харчів. Джон проминув одного з Четових собак — вірніше, його рештки у неоковирній калюжі напівзамерзлої крові.

На дальньому краї табору ще й досі стояло кілька наметів — саме там вони знайшли Манса Розбишаку. З-під його порізаного та латаного кобеняка чорної вовни та червоного шовку проглядала чорна кольчуга і кошлаті хутрянні штани. На голові він мав шолом зі спижу та заліза з круковими крилами на скронях. З ним поруч стояли Ярл, Харма Песиголовка, магнар Стир і Варамир Шестишкур з вовками та сутінькотом.

Подарований Мансом Джонові погляд був холодний та похмурий.

— Що це таке в тебе на обличчі?

Відповіла Ігритта:

— Орел намагався вийняти йому око.

— Я питав його самого. Язика ж йому ніхто не вийняв, га? Хоча варто було б, аби менше брехав.

Магнар Стир смикнув з піхов довгого ножа.

— Може, як малий матиме одне око замість двох, то бачитиме краще?

— Хочеш зберегти собі око, Джоне? — запитав його Король-за-Стіною. — Якщо хочеш, то кажи, скільки тут було людей. І цього разу, байстрюче зимосіцький, лише спробуй мені збрехати.

Джонові пересохла горлянка.

— Ясний пане... що...

— Я тобі не пан, — мовив Манс. — А що саме тут сталося, вгадати неважко. Загинули твої братчики. Питається, скільки саме їх було?

Обличчя Джонови смикало болем, сніг сипав і сипав згори, думки розбігалися. «Не вагайся, чого б від тебе не вимагали» — казав йому Кворин. Але слова ставали поперек горлянки. Нарешті він спромігся:

— Нас було три сотні.

— Нас? — різко перепитав Манс.

— Їх. Їх було три сотні. — «Чого б вони не вимагали, казав Кворин. Чому ж я почуваюся таким боягузом?» — Дві сотні з замку Чорного, сотня з Тіньової Вежі.

— Оце вже правдивіша пісня, ніж ти співав мені у наметі. — Манс зиркнув на Харму Песиголовку. — Скільки ми знайшли коней?

— Більше за сотню, — відповіла дебела дикунка, — але менше за дві. На схід під снігом лежать ще мертві — хтозна, скільки їх там.

Позаду неї стояв хорунжий зі значком — жердиною, на яку настромлена була собача голова. Вочевидь нещодавно відтята, голова ще спливала кров'ю.

— Дарма ти брехав мені, Джоне Сніговію, — мовив Манс.

— Я... так, дарма.

«Що тут вже скажеш?»

Дичацький король пильно роздивився його обличчя.

— Хто очолював загін? Кажі правду! Рикер? Рідколіс? Певно ж, не Вивір, для цього він заслабкий. Чий це був намет?

«Я вже сказав надто багато.»

— Ви не знайшли тіло?

Харма пирхнула крижаним презирством з обох ніздрів.

— Йой, ну і дурні ж ці гави!

— Наступного разу відповіси мені питанням на питання, і я віддам тебе на втіху моєму шановному Князеві-над-Кістками, — пообіцяв Джонові Манс Розбишака і підступив ближче. — То хто тут був за головного?

«Ще крок» — подумав Джон. — «Ще один дрібненький крочок.»

І посунув руку ближче до руків'я Пазура. «Якщо мовчати й не відповідати...»

— Торкнися пальцем отого байстрюка у піхвах, і твоя байстрюцька голова полетить геть, — застеріг Манс. — Мені швидко уривається терпець, чорна гаво.

— Кажи! — закликала Ігритта. — Хто б він не був, його вже нема серед живих.

Джон скривився, тріскаючи кірку загуслої крові на щоці. «Не можу я. Несила мені» — подумав він у відчаї. — «Як це можливо: гратися у перевертня і не стати ним насправді?» Цього Кворин йому не розповідав. Але другий крок завжди легший за перший.

— Старий Ведмідь.

— Отой старець? — У голосі Харми чулася недовіра. — Припхався аж сюди?! Хто ж тоді очолює залогу в замку Чорному?

— Бовен Марш. — Цього разу Джон відповів миттєво. «Не вагатися, чого б вони не вимагали.»

Манс засміявся.

— Коли так, то нашу війну виграно. Бовен краще вмє рахувати залізо, ніж тримати його.

— Так, за очільника загону був Старий Ведмідь, — ствердно проказав Джон. — Тутешнє місце високе й сильне, а він його ще зміцнив. Викопав рови, поставив палі, зробив запаси їжі та води. Готувався...

— ...зустріти мене? — закінчив Манс Розбишака. — Вірю. Якби я здуру заходився брати цей пагорб силою, то втратив би п'ятьох своїх людей на кожну гаву і ще вважав би, що мені пощастило.

Раптом вуста його стиснулися.

— Та коли мертві ходять землею, мури, палі й мечі вже нічого не важать. Мертвих не здолаєш, Джоне Сніговію — ніхто не знає цього краще за мене. — Він зиркнув у небо, що потроху темніло, і додав: — А гави й самі не знали, як нам допомогли. Я все дивувався, чого це на нас не нападають мертв'яки. Та попереду ще п'ять сотень верст, а позаду — смертний холод, щодня гірший. Гей, Варамире! Надішли своїх вовків винюхувати упирів. Не хочу, аби нас заскочили зненацька. Пане Князю-над-Кістками, подвойте усі чати і потурбуйтеся, щоб кожен вартовий мав смолоскипа та кресало. Стире, Ярле — ви рушаєте на світанку.

— Мансе! — гиркнув Торохкало. — Я хочу собі трохи гав'ячих кісток!

Поперед Джона виступила Ігритта.

— Він брехав, щоб урятувати колишніх братів! Нечесно карати за це на смерть!

— Еге ж, колишніх! — визвірився Стир. — Та він і досі один із них!

— Колишніх, — наполягала Ігритта. — Мене він не зарізав, хоча йому наказали. А потім убив Піврукого, ми усі бачили!

Подих Джона хмаркою курився у повітрі. «Якщо я йому збрешу, він знатиме.» Джон глянув Мансові Розбишаці просто у вічі, стиснув і розтиснув обпечену руку.

— На мені зараз той кожух, що дали ваша милість.

— Кожух з овечої шкіри, а не кобеняк із чорної вовни, — додала Ігритта. — І ми ночами під ним станцювали чимало гарячих таночків!

Ярл зареготав, і навіть Харма Песиголовка скривила вуста у посмішку.

— То ось воно як, Джоне Сніговію? — спитав Манс Розбишака зовсім незлим голосом. — Тепер ти з нею?

За Стіною людині легко загубитися. Джон вже не знав, як відрізнити честь від ганьби, вірне від хибного. «Пробачте мені, батьку.»

— Так, — відповів він.

Манс кивнув.

— Тоді гаразд. Завтра рушиш разом із Ярлом та Стиром. І ти теж, дівчино. Коли два серця б'ються, як одне, хіба мені личить їх розлучати?

— Куди рушати? — спитав Джон.

— Через Стіну. Тобі вже час довести свою вірність не словом, а ділом, Джоне Сніговію.

Але магнар не надто з того зрадів.

— На яке лихо мені здалася гава у загоні?

— Він знає Варту і знає Стіну, — відповів Манс. — А замок Чорний знає так, як ніхто з наскочників ніколи не знав. Він стане тобі у пригоді. А якщо не стане — тобі ж гірше буде.

Стир насупився.

— А коли у його серці й досі чорна кров тече?

— Тоді виріжеш його з грудей. — Манс обернувся до Торохкала. — Ви ж, мосьпане Князю-над-Кістками, рухайте валку за всяку ціну. Не дозволяйте спинитися. Якщо досягнемо Стіни раніше від Мормонта — перемога наша.

— Хай лишень спробують мені спинитися, — сердито пробурчав Торохкало.

Манс кивнув і закрокував геть у супроводі Харми та Шестишура. Варамирові вовки та сутінькіт бігли слідом. Джон з Ігриттою лишилися позаду з Ярлом, Торохкалом та магнаром. Двоє старших дичаків подивилися на Джона з погано прихованою ненавистю, а Ярл мовив:

— Добре чув? Рушаємо на світанку. Візьми харчів, скільки зможеш — полювати не буде часу. І хай твоїй пиці, гаво, хтось дасть ради. Бо така кривава і страшна — аж несила дивитися.

— Гаразд, — відповів Джон.

— Якщо ти, дівко, нам збрехала... — мовив Торохкало до Ігритти, виблискуючи очима під черепом велетня.

Джон витяг Пазура з піхов.

— Ану шкандибай звідси, коли не хочеш собі долі Кворина!

— Оце вже ні — тут тобі, шмаркачу, вовк не допоможе! — Торохкало сягнув по власного меча.

— Та невже? — реготнула Ігритта.

На каменях муру присів, настовбурчивши біле хутро, готовий до стрибка Привид. Він не видав ані звуку, але у темно-червоних очах билася жага крові. Князь-над-Кістками повільно прибрав руку з меча, відступив на крок, вилаявся і пішов геть.

Привид трусив поруч із кониками, поки Джон та Ігритта сходили додолу Кулаком. Вже на середині Молочної Джон нарешті зважився:

— Я не прохав тебе брехати заради мене.

— А я не збрехала, — відповіла вона. — Лишень трохи недоказала, та й усе.

— Що недоказала? Ти ж їм розповіла...

— ...що ми бавилися під твоїм кожухом багато ночей поспіль. Де ж брехня? Я лише приховала, коли саме ми почали. — Ігритта подарувала Джонові майже сором'язливу посмішку. — Цієї ночі, Джоне Сніговію, хай твій Привид поспить деінде. Манс правду каже — настав час для діла, а не для слів.

Санса II

— Нова сукня? — спитала вона водночас і вражено, і з осторогою.

— Нова, і краща за всі, які ви, ласкава панно, мали донині! — пообіцяла стара. Вона саме вимірювала Сансині стегна мотузкою з вузликами. — Уся шовкова, з мирійським мереживом, підкладена єдвабом. Ви будете неймовірно гарні. Це наказ самої королеви!

— Котрої королеви?

Маргерія ще не була Джофовою королевою, але раніше вже побула Ренліною. Чи може, кравчиня говорить про Колючу Королеву? Або ж...

— Та певно ж, пані королеви-намісниці!

— Королеви Серсеї?!

— Саме так! Пані королева шанують мене замовленнями вже багато років. — Стара приклала свою мотузку зсередини до Сансиної ноги. — Їхня милість кажуть, ви тепер доросла жінка і не можете вбиратися, як мале дівча. Ану ж підніміть руку.

Санса підняла руку. Нових суконь вона справді потребувала: за минулий рік-бо виросла трохи не на два вершки, а більшість одягу спаплюжила димом, коли у день свого жіночого розквіту намагалася спалити перину.

— Ваші груди скоро стануть такими ж гарними, як королевині, — казала стара, охоплюючи їх мотузкою. — Нема чого ховати таку прикрасу.

Зауваження змусило Сансу зашарітися. Коли вона востаннє виїжджала кататися верхи, то не змогла зашнурувати дорожню камізельку догори, аж до шиї. Хлопець-стайняр глипав на неї шаленими очима, поки допомагав сідати у сідло. Інколи вона помічала, як на її груди кидають погляди дорослі чоловіки, а деякі сорочки стали їй такі тісні, що вона ледве у них дихала.

— Який колір матиме сукня? — запитала Санса кравчиню.

— Ой, лишіть колір на мене, ясна панно. Обіцяю, ви не пошкодуєте. А ще вам пошиють удосталь панчіх, спідньої білизни, накидок, усякої верхньої одежі... такій юній та чарівній панні, ще й такого високого вельможного роду, аж ніяк не можна інакше.

— То все буде готове вже до весілля короля?

— Швидше, панно, значно швидше! Так наполягають пані королева. Я маю шістьох швачок і тузінь дівчат-підмайстрів, але всі ми на цей час лишимо осторонь усяку іншу роботу. Багато інших пань на нас сердитимуться, але ж наказ королеви...

— Подякуйте її милості за турботу, — ввічливо мовила Санса. — Я негідна її щедрості.

— О так, їхня милість надзвичайно щедрі, — закивала кравчиня, збираючи своє приладдя і готуючись піти.

«Але з якого дива?» — спитала себе Санса, коли залишилася на самоті. Королевина добрість її непокоїла. — «Напевне, ця сукня — все-таки справа рук або Маргерії, або її бабусі.»

Маргерія ставилася до Санси з безмежною ласкою; сама її присутність при дворі геть усе змінила в Сансиному житті. Дівчата й жінки її почту теж вітали Сансу тепло та привітно. Вона стільки часу мусила скніти без товариства інших жінок, що вже й забула, яка то велика втіха. Пані Леонета вчила її грати на високій арфі, а пані Янна ділилася найсвіжішими, найдобірнішими плітками. Мерійка Журав завжди мала наготові веселу побрехеньку, а маленька панна Булвер нагадувала їй Ар'ю, хіба трохи менш норовисту.

Найближчі до Сансиного віку були нерідні сестри Маргерії: Елінора, Алла та Мегга, Тирели молодшої гілки великого дому. «Ми — троянди з нижчих гілок нашого куща» — жартувала Елінора, дівчина струнка, мов тростинка, і вельми гостроязика. Мегга була пухкенька та галаслива, Алла — сором'язлива і гарненька личком. Але обома крутила, як хотіла, саме Елінора за правом жіночності — вона ж була вже розквітла діва, тоді як Мегга та Алла ще лишалися дітьми.

Сестрички прийняли Сансу до свого товариства, наче знали її все життя. Довгими днями вони гаптували разом, теревенили за лимонними тістечками та вином із медом, вечорами грали у черепки, разом співали псалмів у замковому септі... а коли-не-коли одна чи двоє з них ділили з Маргерією постіль, у якій половину ночі шепотілися про різні дівчачі таємниці. Алла мала чарівний голос; інколи її можна було звабити зіграти на цимбалах і заспівати пісень про лицарство та втрачене кохання. Мегга співати не вміла, зате палко прагнула поцілунків. Вона зізналася, що кілька разів грала з Аллою у поцілункову гру. Але ж то не те саме, що цілувати чоловіка, а тим паче короля. Сансі стало цікаво, що б та відчула, якби її змусили цілуватися з Хортом. Сама вона добре пам'ятала, як Хорт прийшов до неї у ніч

битви, оточений смородом вина та крові. «Він поцілував мене і погрожував убити, а тоді примусив співати йому пісню.»

— Король Джофрі має такі прегарні уста! — цвірінькала Мегга, не розуміючи, що верзе. — Ой, Сансочко, бідолашна — мабуть, серденько твоє розбилося на друзки, коли ти його втратила! Які сльози ти, напевне, за ним пролила!

«Джофрі змусив мене пролити більше сліз, ніж ти гадаєш» — хотіла була відповісти Санса, та наразі поруч не було Салотруса, який потопив би її слова у ревищі свого могутнього голосу. Тому вона стиснула губи і втримала язика за зубами.

Що до Елінори, то вона була вже обіцяна молодому зброєносцеві, синові князя Амброза — весілля мало статися, щойно той вислужить лицарські остроги. Наречений носив знак її прихильності у битві на Чорноводі, де вбив мирійського арбалетника і щитника дому Мулендор.

— Алин каже, що її за порука позбавила його страху, — розповідала Мегга. — Він узяв її ім'я собі за бойовий клич — йой, як це полицарському! Я теж хочу, щоб якийсь відважний поборник носив за поруку мого кохання і вбив за мене аж сотню ворогів.

Елінора наказала їй припинити патякати дурниці, але на вид була задоволена.

«Вони ще діти» — подумала Санса. — «Малі дівчиська. Навіть Елінора. Вони ніколи не бачили битви, не бачили, як помирають люди. Нічого вони у цьому не тямлять.» Голови дівчат були забиті піснями та казками — так само, як її власна до того, як Джофрі стяг голову її батькові. Санса їх жаліла і водночас заздрила.

Проте Маргерія була інакша: хай яка добра та чемна, але разом і дещо схожа на свою бабусю. Передучора вона запросила Сансу з собою на соколіні лови — і Санса уперше від дня битви побувала за мурами міста. Мертві тіла вже спалили або поховали, та Грязючна Брама, в яку гуркотіли стінолами князя Станіса, лишалася побита і розколота, а вздовж обох берегів виднілися короби розтросчених галер, чії спалені щогли витикалися на мілких місцях із води, наче кощаві

чорні пальці. Через річку ходив один лише пласкодінний пором; діставшись королівської пущі, вони знайшли там пустку з попелу та мертвих дерев. Але в болоті вздовж берегів затоки аж кишіла водоплавна птиця, і Сансин кібець узяв трьох качок понад водою, а сокіл Маргерії — чаплю в леті висотою.

— Вілас має найкращих птахів у Семицарстві, — розказала Маргерія, коли вони з Сансою ненадовго лишилися удвох. — Інколи він сам любить напустити беркута. Але ж ти й сама скоро побачиш, Сансочко.

Маргерія узяла її за руку і ніжно стиснула.

— Сестричко моя.

«Сестричка.» Колись Санса мріяла мати саме таку сестру, як Маргерія: вродливу та розумну, з усіма скарбами світу коло її ніг. Ар'я ж як сестра не пасувала їй геть ні в чому. «Але як я можу дозволити своїй новій сестрі одружитися з Джофрі?» — подумала Санса. Раптом їй на очі накотили сльози.

— Маргерійко, будь ласочка, — прошепотіла Санса. Слова застрягли у горлі. — Ти не повинна з ним одружуватися. Він не такий, яким здається. Він геть інакший. Він зробить тобі боляче.

— Оце вже навряд, — упевнено посміхнулася Маргерія. — Ти хоробра дівчинка, і я вдячна тобі за турботу, але не бійся за мене. Я тобі вірю. Джоф — зіпсована, зарозуміла істота. Не маю жодного сумніву, що він саме такий гидкий та жорстокий, як ти нам розповідала. Та пан батько примусили його узяти Лораса до Королегвардії ще перед тим, як погодитися на шлюб. Мене удень та вночі охоронятиме кращий лицар усіх королівств — як принц Аемон охороняв Наерис. Тому нашому левеняті краще зайвий раз не шкірити зубки, чи не так?

Вона засміялася і додала:

— Їдьмо, люба сестричко, назад до річки чвалом. Наша сторожа скажеться, намагаючись нас наздогнати.

Не чекаючи відповіді, вона вдарила коня п'ятами і перша полетіла швидше вітру.

«Вона така хоробра» — подумала про себе Санса, наздоганяючи Маргерію... та все ж сумніви глитали її серце. Усі погоджувалися, що пан Лорас — надзвичайний лицар. Але Джофрі мав при собі інших лицарів Королегвардії, золотокирейників, червонокирейників... Коли він підросте, то очолить власне військо. Аегон Негідний ніколи не чіпав королеву Наерис — може, справді зі страху перед її братом, воїном Королегвардії — та коли інший лицар його присяжної варті закохався у одну з його коханок, король стяв голови обом.

«Але ж пан Лорас походить з дому Тирел» — нагадала собі Санса. — «А той інший лицар був усього лише Тойн. Його брати не мали ані війська, ані жодного способу помститися, крім власних мечів.» Та що більше вона міркувала, то більше непокоїлася. «Джоф може стримати себе на кілька місяців — ба навіть на рік. Але ж зрештою він випустить пазурі, й тоді...» Тоді у державі з'явиться другий Крулеріз, і почнеться війна у самому місті. У стічних канавах на вулицях кров воїнів лева змішається з кров'ю воїнів троянди.

Санса дивувалася, що Маргерія сама цього не бачить. «Адже вона старша і напевне розумніша. І батько її, князь Тирел, має знати, що він робить. Та годі, я просто забиваю собі голову.»

Коли вона розповідала панові Донтосу, що поїде до Вирію одружуватися з Віласом Тирелом, то гадала, що той зрадіє за неї з polegшенням. Натомість він схопив її за руку і засичав голосом, хрипким від жаху та вина:

— Не можна цього робити! Кажу вам, Тирели — це ті самі Ланістери, лише завітчані трояндами! Молю вас, забудьте про цю дурість, подаруйте вашому Флоріанові поцілунок і пообіцяйте, що зробите все так, як ми задумали! Ніч Джофового весілля вже недалечко, вже зовсім скоро! Вдягніть на волосся срібну сіточку і робіть усе, що я кажу. А потім ми втечемо!

Лицар-блазень спробував поцілувати Сансу в щоку, але вона вислизнула з його рук і відступила назад.

— Не можу! І не буду. Бо обов'язково станеться щось погане. Коли я хотіла утекти, ви не могли допомогти, а зараз мені вже не треба.

Донтос витріщився на неї тупими очиськами.

— Але ж, люба моя, вже все готове. Корабель, щоб відвезти вас додому. Човен, щоб доправити до корабля. Флоріан зробив усе для своєї любові Жонкіль.

— Вибачте за клопіт, — мовила Санса, — та зараз мені вже не треба ані човнів, ані кораблів.

— Але ж усе робиться задля вашого порятунку!

— Мене порятує Вирій. При Віласі я буду в безпеці.

— Він вас не знає, — наполягав Донтос, — і не полюбить. Жонкіль, Жонкіль, та розплюште ж ви свої милі очі! Тирелам на вас начхати. Вони одружуються з вашими спадковими правами!

— Якими ще правами? — На мить вона розгубилася.

— Люба панно, — відповів Донтос, — ви є спадкоємицею Зимосічі.

Він ухопив її знову і почав умовляти, щоб вона не погоджувалася на шлюб. Та Санса видерлася і лишила його хитатися коло серце-дерева. Відтоді вона припинила ходити до божегая. Але слів Донтосових не забула.

«Спадкоємиця Зимосічі» — думала вона, лежачи уночі в ліжку. — «Вони одружуються з моїми правами.» Санса росла разом із трьома братами і ніколи не думала мати якісь права на їхнє дідицтво, але тепер, коли Бран та Рікон мертві... «То й що? Адже Робб живий. Він дорослий чоловік, скоро одружиться і матиме сина. А Вілас Тирел, до речі, колись успадкує Вирій. Навіщо йому ще й Зимосіч?»

Інколи вона шепотіла його ім'я у подушку, аби лише почути, як воно лунає у вухах.

— Вілас, Вілас, Вілас...

Ім'я «Вілас» начебто нічим не гірше за «Лорас» — вони навіть дещо схожі. А щодо ноги... невже й справді та його скалічена нога така важлива? Одного дня Вілас стане князем на Вирії, а вона при ньому —

пані княгинею. Санса малювала в уяві, як вони разом сидять у садку з цуценятами на колінах або слухають співця з лютнею на прогулянковому човні посеред Мандеру. «Якщо я подарую йому синів, він може мене покохати.» Синів вона назве Едардом, Брандоном та Ріконом і виростить такими ж хоробрими, як пан Лорас. «І щоб ненавиділи Ланістерів.» У снах та мріях Сансини сини були викапані її брати, загиблі на півночі. А інколи вона тримала на руках дівчинку, схожу на Ар'ю.

Втім, щоразу, як Санса уявляла собі обличчя Віласа, воно зрештою перетворювалося на обличчя пана Лораса — юного, стрункого, вродливого. «Не думай про нього так» — наказувала вона собі. — «Бо розчаруєшся, коли зустрінеш, і він побачить це у твоїх очах. І як він тоді з тобою одружиться, коли знатиме, що ти закохана у його брата?» Вілас Тирел був удвічі од неї старший — ось про що вона мусила весь час собі нагадувати. Ще й кульгавий. Хтозна — може, на додачу тлустий та червонопикий, як його батько. Але годі вже про вроду — головне, що іншого поборника і захисника вона може ніколи не знайти.

Якось їй наснився сон, що одружитися з Джофрі досі мусить не Маргерія, а вона сама. Уві сні в їхню весільну ніч Джофрі перетворився на ката Ілина Пейна. Санса прокинулася, хапаючи дрижаки. Вона не хотіла, щоб Маргерія пережила таке ж саме свавілля. Але жахалася від думки, що Тирели можуть відмовитися від весілля. «Я їй попередила, я розповіла про короля правду.» Можливо, Маргерія їй не повірила. З нею Джофрі завжди грався у чемного лицаря, як колись із Сансою. «Але скоро вона побачить його справжній норов. Після весілля, якщо не перед ним.» Санса вирішила, що поставить Вишній Матері свічку в септі й попрохає захистити Маргерію від свавілля Джофрі. А може, варто і Воїнові теж поставити свічку. І помолитися за Лораса.

Напевне, вона вдягне нову сукню на весільну відправу в Великому Септі Баелора, вирішила Санса, коли кравчиня робила останні виміри. «Ось чому Серсея наказала пошити мені новий одяг — щоб я не зганьбила весілля своїми злиднями.» Для бенкету слід буде перевдягтися, але туди пасуватиме і одна зі старих суконь — щоб не

ляпнути вином чи жиром на нову. «А потім візьму нову сукню до Вирію.» Вона хотіла постати перед Віласом Тирелом у всій красі. «Навіть якщо Донтос має рацію, і Віласові потрібна Зимосіч, а не я... хіба не може він покохати і мене саму?»

Санса міцно обійняла себе руками. Їй так кортіло приміряти нову сукню — аж несила чекати було, поки швачки скінчать роботу.

Ар'я III

Почалися, а тоді й скінчилися дощі, але небо лишилося радше сірим, ніж блакитним. Зате наповнилися і завирували усі струмки. На ранок третього дня Ар'я помітила, що мох росте не з того боку дерев.

— Ми їдемо не туди, — мовила вона до Гендрі, коли вони проминали особливо мохатий в'яз. — Ми сунемо на південь. Бачиш, онде мох на стовбурі?

Гендрі відкинув з очей чорнюще волосся і відповів:

— Ми їдемо шляхом, та й усе. А шлях тутечки веде на південь.

«Ми їхали на південь цілісінький день» — хотіла вона йому відповісти. — «І учора теж — уздовж того річища.» Втім, напередодні вона дивилася неухважно і ручитися за себе не могла.

— Гадаю, ми заблукали, — тихо пробурмотіла вона. — Дарма ми відхилилися від річки. Треба було триматися її, нікуди не звертати.

— Річка гнеться і в'ється, — відказав Гендрі. — А тут шлях коротший. Мабуть, якийсь таємний, розбійницький. Лим, Том і усі інші живуть тут аж із минулого року.

Цього Ар'я заперечити не могла, та все ж уперто вкусила губу.

— Але мох...

— Від цього дощу мох мені скоро з вух полізе! — пожалівся Гендрі.

— Але не з обох, а тільки з південного! — вперто правила своєї Ар'я.

Переконувати в чомусь Бичка — то була марна справа. І все ж іншого друга вона не мала — адже Мантулик покинув їх ще у корчмі.

— Шарна каже, я їй потрібен хліб пекти, — сказав він Ар'ї у день від'їзду. — А дощ, болячки на дупі та вічний переляк мені вже в печінках сидять. Тут є пиво, у лісі ловляться кролики, а хліб стане кращий, коли його пектиму я. Ось побачите, як повернетесь. Адже ви повернетесь, ге? Ну хоч коли війна скінчиться?

Він згадав, хто перед ним, зашарівся і додав:

— Ласкава панно.

Ар'я не знала, чи ця війна колись скінчиться, але кивнула.

— Вибач, що тоді тебе відлупцювала, — мовила вона. Мантулик був тупуватий і боягузливий, але пройшов із нею поруч увесь шлях аж від Король-Берега, і вона до нього звикла. — Носа тобі зламала...

— Лимові теж, — вишкірився Мантулик. — Хвацько!

— Лишень Лимові чомусь не сподобалося, — похмуро буркнула Ар'я.

Настав час прощатися. Коли Мантулик спитав, чи не можна поцілувати панні руку, вона пхнула його у плече.

— Та не клич мене панною! Ти — Мантулик, а я — Арік.

— Тут я не Мантулик. Шарна кличе мене просто «хлопцем». Так само, як того, іншого. Ми тут, мабуть, скоро заплутаємося.

Тепер Ар'я сумувала за ним більше, ніж думала спочатку. Зате її трохи розрадили розмови з Гарвіном. Вона розповіла стражникові про його батька Гулена — як знайшла того майже мертвим при стайнях Червоного Дитинця, коли тікала з замку.

— Батько завжди казав, що помре у стайні, — відповів Гарвін, — та ми гадали, його вколошкає якийсь норовливий коник, а не згряя левів.

Також Ар'я розповіла йому про Йорена, втечу з Король-Берега і все, що відтоді сталося. Але не згадала ані стайниченка, якого заколола Голкою, ані стражника, якому врізала горлянку під час втечі з Гаренголу. Адже розповідати Гарвінові — то було майже те саме, що розповідати панові батьку. А про дещо зі скоєного вона б нізащо не зізналася батькові.

Не згадала вона і про Якена Ха-Гара та три смерті, які він їй заборгував і відшкодував. Подаровану ним залізну монету Ар'я тримала глибоко запханою під пас, але іноді вночі виймала і згадувала, як розтануло і змінилося його обличчя, коли він майнув по ньому рукою.

— Валар моргуліс, — шепотіла вона так, що й сама ледве чула. — Пан Грегор, Дунсен, Полівер, Любчик Раф. Лоскотун та Хорт. Пан Ілін, пан Мерин, королева Серсея, король Джофрі.

Гарвін розповів, що з двадцяти зимосіцьких стражників, яких її батько надіслав із Беріком Дондаріоном, живих лишилося шестеро, та й ті розсіялися навсібіч.

— Ми втрапили до пастки, панночко. Князь Тайвин надіслав Гору за Червонозуб з вогнем та мечем, сподіваючись приманити вашого ясновельможного пана батька. Він хотів, щоб князь Едард сам пішов на захід, аби дати ради Грегорові Клегану. Якби так сталося, то його б або вбили, або схопили, щоб виміняти на Біса, якого раніше запопала ваша пані матінка. От лишень Крулеріз про задум князя Тайвина не відав, і коли почув про полон свого брата, то сам напав на вашого батька на вулицях Король-Берега.

— Пам'ятаю, — відповіла Ар'я. — Тоді Крулеріз убив Джорі.

Джорі завжди був до неї лагідний та усміхався, а гримав хіба тоді, коли наказував забратися з-під ніг.

— Так, він убив Джорі, — погодився Гарвін, — а на ногу вашого батька впав кінь і зламав її. Отож князь Едард і не зміг поїхати на захід, а натомість надіслав князя Беріка з двадцятьма його вояками та двадцятьма стражниками Зимосічі, рахуючи мене. Були ще й інші. Торос, пан Раймун Даррі з їхніми хлопцями, пан Гладен Вільд, князь на ім'я Лотар Зорник. А при Мартоплясовому Броді на нас чекав Грегор. По обох берегах заховалися його люди. Коли ми перетинали брід, на нас накинулися ззаду і спереду.

— Я бачив, як Гора стяв Раймуна Даррі одним ударом, та таким страшним, що зразу і руку йому до ліктя відрубав, і коня під ним убив. Потім зарубали Гладена Вільда, а князя Зорника збили з коня і

втопили у потоці. З усіх боків сунули леви, і я вже думав, що мені теж гаплик, та Алин почав гукати накази, відновив лад, усі кінні зібралися навколо Тороса і прорубалися на волю. Зранку нас було сто і двадцять, а до темряви лишилося заледве чотири десятки. Ще й князя Беріка тяжко поранили. Торос увечері вийняв йому з грудей уламок списа у стопу завдовжки і залив дірку киплячим вином.

— Ми усі гадали, що його вельможність помре ще вдосвіта. Але Торос молився з ним всеньку ніч коло вогнища, і до ранку князь не лише вижив, а й трохи оклигав. На коня, щоправда, зумів сісти хіба що за два тижні, але завдяки його мужності ми й самі почали триматися краще. Він нам сказав, що наша війна при Мартоплясовому Броді не скінчилася, а лише почалася, і що за кожного загиблого треба помститися удесятеро.

— А головна бійка тим часом нас проминула. Люди Гори — то був лише передовий загін при війську князя Тайвина. Він перетнув Червонозуб чималими силами і посунув до річкового краю, палячи усе на своєму шляху. А нас лишилася купка, і ми могли хіба що ззаду їх щипати. Щоб якось розрадити себе, ми казали один одному: от, мовляв, рушить король Роберт на захід душити бунт князя Тайвина, тоді й ми станемо до його війська. А потім почули, що Роберта вже нема, і князя Едарда теж нема, а на Залізний Престол усівся вилупок Серсеї Ланістер.

— Тут нам світ і став з ніг на голову. Нас, бачте, посилав Правиця Короля покарати розбійників. Але тепер ми самі стали розбійниками, а Тайвин Ланістер — Правицею Короля. Дехто забажав був здатися, але князь Берік і чути не хотів. Ми — слуги короля, казав він, а леви плюндрують підданих короля. Якщо ми не можемо битися за Роберта, то будемо битися хоч за них, до останньої живої душі. То й почали ми битися... і тут сталося щось дивне. Втратимо, бува, когось у бою — тут-таки двоє приходять на його місце. Кількоро було навіть лицарів та зброєносців чесних родів... але найбільше простолюття: усяких наймитів, музик, корчмарів, челядинів, шевців, ба навіть двоє септонів. До нас тікали чоловіки усіх станів, жінки, діти, собаки...

— Собаки?! — перепитала Ар'я.

— Еге ж. — Гарвін вишкірився. — Один із наших хлопців тримає таких лютих псів, що зліших годі й шукати.

— От якби ж мені добрячого лютого собаку! — палко зажадала Ар'я. — Такого, щоб умів убивати левів!

Колись вона мала лютововчицю Німерію, але мусила кидати у неї каміння, щоб прогнати геть і врятувати від смерті, яку вовчиці наготувала королева. «Чи може лютововк убити лева?» — зацікавилася вона.

Того дня по обіді знову задощило і не припиняло вже до вечора. На щастя, розбійники усюди мали таємних друзів, а тому не мусили ставати табором просто неба чи шукати притулку в якомусь дірявому хліві, як це бувало з нею, Мантуликом та Гендрі.

На ніч вони сховалися у спаленому та покинутому селі. Принаймні, воно спершу здавалося покинутим, доки Джак-Щасливець не заграв на свій мисливський ріг два коротких заклики і ще два довгих. Тоді з руїн та підземних схованок почали виповзати люди усякого виду і вдачі. Вони мали пиво, сушені яблука, трохи сухого ячмінного хліба. Анжей дорогою збив стрілою гусака, і вечеря тієї ночі здалася Ар'ї розкішним бенкетом.

Вона саме зісмokтувала з крильця останню крихту м'яса, коли один із селяків обернувся до Лима Лимонного Сіряка і мовив:

— Тут зо два дні тому були люди, шукали Крулеріза.

Лим пирхнув.

— Хай шукають у Водоплині — він десь там у темній ямі гниє.

Його червоний напухлий ніс скидався на розчавлене яблуко; відтак і вдача не покращала.

— Та ні, — заперечив інший селяк. — Утік він.

«Крулеріз утік?!» Ар'я відчула колоття у потилиці, аж волосинки нашорошилися, і затамувала подих, дослухаючись.

— Невже правда? — перепитав Том-Сімка.

— Не вірю, — мовив одноокий у іржавому шоломі-горщику. Інші розбійники кликали його Джаком-Щасливцем, хоча втратити око — то, як на Ар'ю, було невелике щастя. — Колись попосидів і я у тих кам'яних мішках. Як це він із них утік?

Селюки лише знизали плечима. Зеленоборід попестив рясні сіро-зелені кущі в себе на обличчі й мовив:

— Якщо Крулеріз знову на волі, то скоро вовки захлинуться кров'ю. Треба сказати Торосові. Господь Світла покаже йому Ланістера у полум'ї.

— Та онде ж вогонь горить! — вишкірився Анжей. — Дивися аж досхочу!

Зеленоборід засміявся і легенько ляснув стрільця долонею по вусі.

— Хіба я тобі, Сайдакере, червоний жрець? Якщо Пелло-Тирошієць суне пику в багаття, то тільки те й побачить, що власну смалену бороду!

Лим хруснув кісточками пальців і проказав:

— Ото б князь Берік порадів, якби упіймав Хайме Ланістера...

— Невже б він його повісив, га, Лиме? — спитала одна з сільських жінок. — Хіба не шкода вішати такого красунчика?

— Спершу суд! — мовив Анжей. — Князь Берік завжди таких судить, ти ж сама знаєш.

Він усміхнувся.

— А вже потім вішає.

Навколо зареготали. Том бринькнув струнами цимбал і завів тиху пісеньку:

Що у пущі в королівській та й брати гуляли,

А закону королівства знати не бажали.

В лісі жили, наче в замку, а блукали всюди.

Що хотіли, те і брали хвацькії прибуди.

У купця з калитки візьмуть жовте золотенько,
В батька з хати поведуть дівчину гарненьку.
Ой, у братстві, братстві пущі харцизяки справні,
На звитягу палку бистрі і ділами славні...

Зігріта і суха у кутку між Гендрі та Гарвіном, Ар'я деякий час слухала пісню, а тоді заплющила очі й потроху закуняла. Їй наснився дім — не Водоплин, а Зимосіч. Але сон той добрим не був. Вона стояла на самоті ззовні замку, до колін у багнюці. Навколо височіли сірі мури, але щойно вона спробувала досягти брами, як кожен крок став тяжчим за попередній, замок попереду зник і перетворився з гранітового на димно-примарний. Були там і вовки — сірі кощаві тіні з яскравими очима, що скрадалися навколо неї між дерев. Коли вона дивилася на них, то пригадувала смак крові.

Наступного ранку вони залишили битий шлях і рушили полями. Рвучко дмухав вітер, вихорив брунатне листя навколо кінських копит, зате хоч дощ нарешті припинився. Коли з-за хмари вигулькнуло сонце, то засіяло так яскраво, що Ар'я мусила накинути каптура, щоб не засліпитися.

Зненацька вона дещо усвідомила і натягнула повід.

— Ми їдемо не в той бік!

Гендрі застогнав:

— Що таке? Знову той клятий мох?

— На сонце подивися! — відказала вона. — Ми прямуємо на південь!

Ар'я шарпнула мапу з сакв, щоб показати, про що йдеться.

— Не треба нам було залишати Тризуб. Ось поглянь. — І розкотила мапу на коліні. На неї тепер дивилися усі. — Водоплин отут, між річками!

— Тут таке діло, — мовив Джак-Щасливець, — ми й самі знаємо, де Водоплин. Бували.

— Але ти зараз їдеш не до Водоплину, — прямо і відверто буркнув Лим.

«А була ж майже на місці» — подумала Ар'я. — «Хай би тоді забрали коней. Решту шляху пододала б пішки, не розсипалася.» Вона згадала свій сон і вкусила губу.

— Та не дивися ти вовком, дитинко, — мовив Том Семиструнний. — Ніхто тобі нічого не заподіє, слово честі.

— Якої ще честі — честі брехуна?

— Ніхто не брехав, — відказав Лим. — Ми тобі нічого не обіцяли. Бо самі ніколи не знаємо наперед, що з ким буде.

Але Лим не очолював загін, та й Том теж. За ватажка тут був тирошієць Зеленоборід, і Ар'я обернулася до нього.

— Відвезіть мене до Водоплину, отримаєте нагороду! — зробила вона відчайдушну спробу.

— Слухай-но, малеча, — відповів Зеленоборід, — коли селяк ловить звичайну білку, то патрає її та кидає до казана. А коли знаходить серед гілля золоту, то несе її до свого князя, якщо не дурний. Бо дурний потім тричі пошкодує, що не поніс.

— Я не білка! — розсердилася Ар'я.

— Авжеж білка! — засміявся Зеленоборід. — Мала золота вивірка, що їде до князя-блискавки, хоче вона того чи ні. А він уже хай вирішує, що з тобою робити. Можу ручитися, князь сам відішле тебе до паніматки. Саме так, як ти хотіла.

Том Семиструнний кивнув.

— Таки-так, князь Берік — він такий. Він учинить з тобою по правді, ось побачиш.

«Князь Берік Дондаріон.» Ар'я пригадала усе, що чула про нього у Гаренголі від ланістерівців та Кровоблазнів. Берік-чугайстер, хазяїн лісу. Берік, якого вбивав Варго Хап, а перед ним — пан Аморі Лорх, а ще двічі — Гора-на-Коні. «Якщо він не відішле мене додому, я його теж вб'ю.»

— Навіщо мені до князя Беріка? — спитала вона стиха.

— Ми відвозимо до нього всіх наших шляхетних бранців, — відповів Анжей.

«Бранців.» Ар'я глибоко вдихнула, щоб заспокоїти думки. «Спокійна, мов тиха вода.» Вона зиркнула на розбійників, що сиділи верхи, і обережно розвернула голову свого коня. «А тепер — стрімка, мов змія» — подумала вона, щосили вдарила п'ятами боки огиря, ринула просто між Зеленобородом та Джаком-Щасливцем і встигла ще вхопити краєм ока злякане обличчя Гендрі, коли його кобила поспіхом забиралася з дороги. А тоді ще мить — і ось вона вже щосили летить полем.

На північ, на південь, на схід чи захід — тепер байдуже. До Водоплину вона якось дістанеться потім, а зараз аби лише здихатися їх усіх. Ар'я нахилилася у сідлі й пустила коня учвал. Позаду лаялися розбійники, гукали до неї, щоб поверталася. Вона спробувала не чути їхніх голосів, відкинути їх від себе, але зиркнула за плече і побачила, що за нею женуться четверо: Анжей, Гарвін та Зеленоборід біч-обіч один одного, і Лим далеко позаду, ляпаючи жовтим кобеняком за плечима.

— Скачи, конику! — мовила вона до коня. — Прудко, мов сарна!

Ар'я неслася потемнілими, вкритими бур'яном полями, крізь траву заввишки до пояса і купи старого листя, яке розліталось навсібіч від вітру, що здіймав кінь, проносячись мимо. Ліворуч був ліс, помітила вона краєм ока. «Там можна від них відірватися.» З одного боку поля біг сухий рів, але його вона перескочила, навіть не стишивши кроку. А тоді пірнула в купу в'язів, тисів та берізок. Швидко озирнувшись, вона побачила, що Анжей та Гарвін не відстають, але Зеленоборід муляється далеко позаду, а Лим зовсім зник з очей.

— Швидше! — заохотила вона коня. — Ти ж можеш! Хуткіше!

Вона проскочила між двох в'язів і навіть не зупинилася роздивитися, з якого боку в них росте мох. Перестрибнула гнилий стовбур, оминула велетенську купу вітролону, з якої на всі боки стирчало зламане гілля. Тоді видерлася вгору невисоким схилом,

спустилася униз іншим — сповільнюючи й прискорюючи крок, викресуючи іскри з кременів під копитами. На вершині пагорба Ар'я знову обернулася. Гарвін перегнав Анжея, та обидва відстали не набагато. Зеленоборід виднівся позаду — схоже, втомився від погоні.

Шлях їй перегородив потічок. Ар'я заплюскотіла водою, засипаною вогким брунатним листям. Дещиця його прилипла до ніг коня, коли вони вибралися на інший берег. Тут підлісок був густіший, земля повнилася коренями та каменями. Довелося їхати повільніше — і все одно так швидко, як тільки можливо.

Новий пагорб, і цього разу крутіший. Знову вгору, тоді вниз. «А чи великий тут ліс?» — зацікавилася вона. Кінь у неї був прудкий — щодо цього Ар'я мала певність, бо вкрала з гарангольської стайні Руза Болтона одного з найкращих. Але швидкість його тут лише марнувалася. «Треба знову в поле. Знову вибратися на шлях.» Замість шляху знайшлася звіряча стежка, вузька і нерівна. Та все ж краще, ніж зовсім навпростець. Вона понеслася стежкою, ухиляючись від гілок, що летіли у обличчя. Одна зачепилася за каптура і зірвала його з голови; на пів-удару серця вона злякалася, що гілка так само упіймає її.

З кущів, налякана тупотом коня, вискочила лисиця. Звіряча стежка вивела її до нового струмка... чи може, того самого? Чи не зробила вона коло? Але вгадувати не було коли — за деревами чувся тріск гілок, її наздоганяли коні. Шпицаки подерли їй обличчя, наче ті коти, яких вона колись ловила у Король-Березі; з гілок вільхи позлітали перелякані горобці. Але дерева навколо вже рідшали, і раптом зовсім зникли. Попереду лежали широкі рівні лани, всіяні бур'янами та дикою больбою, просякнуті водою та потоптані копитами.

Ар'я знову змусила коня піти чвалом. «Тікай!» — заохочувала вона себе, — «тікай до Водоплину, до своїх, додому». Чи відчепилися вже переслідувачі? Вона кинула погляд назад і побачила Гарвіна за два чи три сажні, які швидко скорочувалися. «Ні!» — майнула думка, — «хай не він, не треба, так нечесно!»

Обидва коні були вкриті піною й задихані, коли Гарвін нарешті наздогнав її, сягнув рукою і ухопив повід. Ар'я вже сама ледве дихала і розуміла, що змагання скінчене.

— Ви, панночко, їздите, як справжня північанка, — мовив Гарвін, зупинивши коней. — Я навіть згадав вашу тітоньку, панну Ліанну — така сама завзята була. Але ж і ви не забувайте — мій батечко був конюшим Зимосічі.

Ар'я кинула на нього повний болю погляд.

— Ти ж служив моєму батькові!

— Князя Едарда більше немає, панночко. Тепер я служу князеві-блискавці й своїм братам.

— Яким ще братам? — Ар'я не пам'ятала в старого Гулена інших синів, окрім Гарвіна.

— Анжесві, Лимові, Томові-Сімці, Джакові, Зеленобороду... та усім. Вашому братові Роббу ми, панно, зла не бажаємо, але б'ємося не за нього. Він має власне військо, ціла купа панства стає перед ним на коліно. А тутешній люд має тільки нас. — Він кинув на неї допитливий погляд. — Чи ви розумієте, що я вам кажу?

— Розумію.

Те, що він не з людей Робба, вона вже зрозуміла. І що стала їхньою бранкою — теж. «Краще б я лишилася з Мантуликом. Ми б забрали того човника і попливли до Водоплину.» А ще краще б вона лишилася Куріпкою. Бранка Куріпка нікому не потрібна. Як і Нім, Куна чи Арік-сирітка. «Колись я була вовчицею» — подумала вона, — «а тепер знову — дурнувата вельможна панна».

— То ви поїдете назад добром, — запитав її Гарвін, — чи вас зв'язати і кинути через кінську спину?

— Поїду добром, — похмуро буркнула вона.

«А далі побачимо.»

Семвел І

Сем схлипнув і зробив ще крок. «Це вже останній, найостанніший, далі я не можу, зовсім не можу.» Але ноги знову ступили уперед: спершу одна, потім друга. Вийшов крок, тоді ще один, і він подумав:

«Це не мої ноги, а чийсь інші. Це іде хтось інший, не я — бо я ж не можу.»

Дивлячись униз, він бачив, як ноги шкутильгають у снігу: неоковирні, незграбні. Чоботи мали бути чорні, згадав він, але ж на них наліпився сніг, і тепер вони скидалися на білі кулі — наче дві круглі культі, зроблені з льоду. А сніг спинятися не хотів, насипався вже вище колін, а на ногах, наче білі панчохи, намерзла біла кірка. Щоб так-сяк волочити ті ноги, бракує вже й останніх сил. А ще ж важкий клумак на спині — з ним він схожий на якогось величезного потворного горбаня. Стомленого на смерть горбаня. «Не можу я далі, не можу. Змилуйся, Вишня Мати — несила мені, та й годі.»

Щочотири або щоп'ять кроків він мусив сягати руками униз і підтягувати паса з-під меча. Самого меча він загубив ще на Кулаку, але піхви й досі теліпалися при боці. Зате Сем мав два ножі: кинджала з драконоскла, подарованого Джоном, і сталевого, щоб різати м'ясо. А воно ж усе, далебі, на вагу не пір'ячко, а живіт такий величезний та круглий, що коли забудешся підтягнути паса, то він ковзне аж донизу і заплутає ноги. Хай як його затягуй — ніщо не допомагає. Одного разу він спробував застібнути паса вище від черева, але той підскочив аж під пахви. Грен реготав так, що носом юшка бризкала, а Скорботний Ед зауважив:

— Знав я колись чолов'ягу, що носив меча на ланцюжку навколо шиї — майже так, як оце ти. Одного дня він спіткнувся, і меча виймали в нього з носа.

Зараз Сем саме і спотикався, бо під снігом стрічалися камені, корені дерев, чийсь глибокі нори у мерзлій землі. Три дні тому Чорний Бернар ступив у одну таку і зламав собі гомілку. А може, чотири... ліку днів він уже не тямив. Після того князь-воєвода наказав посадити Бернара на коня.

Сем схлипнув і зробив ще крок. Він наче не йшов, а падав, падав нескінченно — от тільки ґрунту не досягав, а все падав уперед. «Спинитися треба, погано мені. Холодно. Втомився я. Треба поспати. Трохи поспати коло вогню. І з'їсти чогось не закрижанілого.»

Та якщо спинишся, то помреш. Це він знав напевне. Вони усі це знали — та купка, що лишилася жива. З Кулака урятувалося десятків зо п'ять чи трохи більше, але деякі заблукали у снігу, кількоро поранених спливли кров'ю на смерть... інколи Сем чув позаду, від сторожового загону, скрики, а одного разу — жахливий, моторошний вереск. Він навіть побіг, коли його почув — подолав сажнів з десять чи п'ятнадцять так швидко, як тільки міг, перебираючи змерзлими ногами у снігу. Та й далі, мабуть, біг би, якби мав сильніші ноги. «Вони позаду, ще досі позаду. І забирають нас один за одним.»

Сем схлипнув і зробив ще крок. Мерз він так довго, що вже геть забув, як це буває — коли тобі тепло. Він мав на собі три пари панчіх, три шари спіднього під подвійною вовняною сорочкою, а зверху — товстий підбитий каптан, що вдівався під холодну сталеву кольчугу. На кольчугу був одягнений вільний вапенрок, а на нього накидався товстий кобеняк з кістяним гудзиком, що застібався під горлом. Каптур був насунутий на лоба. Важкі хутряні рукавиці на руках, під ними — тонші, з вовни та шкіри, низ обличчя огорнутий шаликом, під каптуром — насунута на вуха тісна тепла шапчина. І все ж холод відігнати не вдавалося, а надто з ніг — їх Сем наразі не відчував, але ще вчора вони так боліли, що він ледве міг стояти, не те що зробити крок. А чи вчора? Хтозна — він уже не пам'ятав. Від самого Кулака Сем не спав — з тієї миті, коли дмухнули у ріг. А може, й спав — просто на ходу. Чи можна одночасно іти й спати? Сем цього не знав. А може, не пам'ятав.

Сем схлипнув і зробив ще крок. Сніг вихорився навколо. Іноді він падав з білого неба, а іноді з чорного — то було єдине, чим день різнився від ночі. Сніг лежав на плечах товстим кожухом, громадився на клумаку і робив його ще важчим. Поперек страшно болів, наче хтось устромив у нього ножа і з кожним кроком крутив туди-сюди. Плечі потерпали від ваги кольчуги. Він би віддав усе на світі, щоб її зняти, але боявся. Адже задля того довелося б зняти чимало одягу — і тоді холод дістав би його хижими зубами.

«Якби ж я був сильніший...» Та чого марно загадувати? Насправді Сем був слабкий і жирний, ледве тягнув на ногах власну вагу, а

кольчуга його майже доконала. Здавалося, що плечі стерті вже до сирого м'яса, хай там скільки шарів тканини і м'якої підбивки прокладено між тілом та залізом. Що він мав робити? Лише плакати. І він плакав, і сльози крижаніли йому на щоках.

Сем схлипнув і зробив ще крок. Крижана кірка ламалася під ногами, а інакше він і не помітив би, що кудись іде. Ліворуч та праворуч, ледве видні за мовчазними деревами, крізь сніговій слабенько пробивалися жовтогарячі плями смолоскипів. Повертаючи голову, він їх бачив — вони тихо повзли лісом, хиталися вгору-вниз і вперед-назад. «Старий Ведмідь поставив кільце вогню» — згадав він, — «і лихо спіткає того, хто залишить своє місце без наказу». Коли він іде, то начебто доганяє ті смолоскипи, що рухаються попереду... але ж ні, вони теж мають ноги — довші та сильніші, ніж у нього. А йому, на його ногах, вже ніколи їх не наздогнати.

Учора Сем попросився у смолоскипники — хай навіть мусив би йти поза головною валкою попід боком у темряви. Він понад усе прагнув мати вогонь, марив про нього. «Якби я мав вогонь, то не гібів би від морозу.» Але хтось йому нагадав, що він уже тримав довіреного йому смолоскипа, але впустив у сніг і дозволив згаснути. Сем і не пам'ятав, коли впустив того смолоскипа. Та навряд чи братчики йому брехали. Він був надто слабкий, аби довго тримати руку вгорі. Цікаво, чи то Ед, а чи Грен нагадав йому про смолоскип? Цього він теж не пам'ятав. «Жирний, німичний непотріб. Де й мав у голові якийсь розум — там самий лід лишився.» Він зробив ще один крок.

У дорозі Сем нагорнув шалика навколо носа і рота, проте його давно вкрили скрижанілі шмарклі, й тепер Сем лякався, щоб шалик не примерзнув йому до обличчя. Важко було навіть дихати; від холодного повітря скніло у грудях.

— Змилуйся, Мати, — бурмотів він тихо і хрипко у своє крижане забороло. — Змилуйся, Мати, змилуйся, Мати, змилуйся, Мати.

Проказуючи молитву до Матері, він щоразу робив крок, просуваючи ноги крізь сніг.

— Змилуйся, Мати, змилуйся, Мати, змилуйся, Мати.

Його власна мати знаходилася у безпеці — в замку Рогошпиль за тисячі верст на південь, разом із його сестрами та малим братом Діконом. «Вона мене не чує — так само, як і Вишня Мати.» Септони казали, що Мати — наймилосердніша з Седмиці. Але ж Седмиця не мала тут, за Стіною, жодної влади. Тут правили старі боги — безіменні боги дерев, вовків та снігів.

— Змилюйтеся, — прошепотів він до усіх, хто ладен був слухати: старих богів, нових богів, та хоч гемонів із пекла. — Змилюйтеся, майте до мене ласку.

«А Маслин верещав про змилювання на все горло.» Навіщо він про нього згадав? Адже радий був би забути назавжди. Чолов'яга сахнувся назад, упустив меч, почав благати, здаватися, навіть зірвав із себе товсту чорну рукавицю і пхнув її уперед як за поруку, наче сталеву лицарську... а сам невпинно верещав про змилювання, аж доки упир не підняв його у повітря і трохи не відірвав йому голову. «В мертвих не лишилося милосердя, а в Інших... ні, не треба про них думати, не треба і згадувати. Іди, як ішов, та й по тому.»

Сем схлипнув і зробив ще крок.

Пальці ніг перечепилися на корені під кіркою льоду, Сем запнувся і важко впав на одне коліно, аж язика собі прикусив. У роті відчувся смак крові — теплої крові, теплішої за усе, що він куштував від самого Кулака. «Ось і каюк» — подумав він собі. Сили знову підвестися геть не лишилося; він намацав гілку дерева, ухопився, спробував підтягнутися на ноги, але вони заніміли і не тримали. Кольчуга була така важка, а він — такий товстий, такий слабкий, такий утомлений.

— Ставай на ноги, Кабанку, — загарчав хтось, проходячи мимо, але Сем не звернув уваги. «Ось ляжу тут у снігу і заплющу очі.» Непогана думка: померти просто тут. Холодніше вже не буде; за якусь годину зникне і біль у попереку, і жахливий біль у плечах. А ніг він уже не чує. «Я буду не перший. Ніхто не скаже, що я помер першим.» На Кулаку загинуло кількасот братчиків, вони падали усюди навколо нього; ще чимало померло згодом, і він бачив їхню смерть. Сем здригнувся, відпустив гілку і зсунувся у сніг. Він знав, що сніг холодний та вогкий, але крізь товстий одяг його не відчував. Сем

подивився вгору, на бліде білувате небо. На живіт, груди та повіки йому падали сніжинки. «Сніг вкриє мене товстою білою ковдрою. Там, під снігом, буде тепло і затишно. А про мене скажуть, що я помер присяжним братчиком Нічної Варти. Так, я виконав обов'язок і не порушив присяги. Я жирний, слабкий та боягузливий, але обов'язком я не знехтував.»

За обов'язок він мав догляд за круками. Власне, саме на те його брали у похід. Сем іти зовсім не хотів, так усім і казав — адже він такий боягуз. Він саме так усім і розповідав. Але маєстер Аемон був дуже старий і сліпий, тому з круками мусив поїхати Сем. Князь-воєвода віддав йому наказ ще тоді, коли вони ставали табором на Кулаку.

— Ти не вояк, хлопче, ми з тобою це добре знаємо. Якщо на нас нападуть — не роби дурниць, не намагайся довести казна-що, бо лише плутатимешся під ногами. Ти маєш відіслати звістку. Не бігай, не питай мене, яку саме. Напиши усе сам і відішли птаха до замку Чорного, а ще одного — до Тіньової Вежі.

Старий Ведмідь тицьнув пальцем у рукавиці мало не в обличчя Семові.

— Мені начхати, хоч ти зі страху обісрешся, а хоч тисяча дичаків рине через мур, волаючи по твою душу. Або ти випустиш птахів, або я вистежу тебе навіть у семи пеклах. Отоді не розказуй, як тобі шкода, що ти порушив наказ.

Мормонтів крук закивав головою вгору-вниз і закричав:

— Шко-ода, шко-ода!

Семові справді було шкода — що він не зміг стати хоробрішим, сильнішим, вправнішим із мечем, кращим сином своєму батькові, братом Діконові та дівчатам. І помирати йому теж було шкода. Але ж на Кулаку загинули кращі за нього — хоробрі й вірні вояки, не такі скигливі товстуни, як він. Та принаймні Старий Ведмідь не ганятиметься за ним усіма пеклами. «Я випустив птахів. Хоча б тут я не схибив.» Сем написав листи заздалегідь — короткі й прості, про

напад на Кулак Першолюдей — і запхав до мішечка з пергаменами, сподіваючись ніколи їх не дістати.

Коли залунали роги, Сем спав. Спершу йому здалося, що то сон, але коли він розплющив очі, то побачив сніг і братчиків, що хапали луки та списи і бігли до муру. Поблизу був лише Чет — колишній шафар при маестрі Аемоні з обличчям у чиряках і великою бородавкою на шії. Сем ніколи ще не бачив такого жаху на людському обличчі, як тоді, коли за деревами ріг засурмив утретє.

— Допоможи випустити птахів! — заблагав Сем, але другий шафар розвернувся і хутко втік з кинджалом у руці. «А, йому ж за собаками дивитися» — згадав Сем. Може, князь-воєвода залишив якісь особливі накази і для Чета.

Пальці Семові змерзли та застигли у рукавицях, він хапав дрижаки зі страху та холоду, але знайшов торбинку з пергаменами і витяг написані листи. Круки шалено верещали; коли він відчинив клітку замку Чорного, один вилетів йому просто в обличчя. Перш ніж Сем зміг упіймати одного, втекло ще двоє, а той, якого він нарешті злапав, негайно продзьобав йому рукавицю наскрізь і пустив з руки кров. Та все ж він протримав крука досить довго, щоб причепити малий сувійчик пергамену. Ріг до того часу вже замовк, але тепер на Кулаку лунали накази та брязкіт зброї.

— Лети! — загукав Сем і підкинув крука у повітря.

Птахи з Тіньової Вежі галасували і плескали крилами так навіжено, що він боявся відчиняти їхні дверцята. Але все ж змусив себе, і навіть упіймав першого крука, що намагався утекти. За мить той уже летів крізь сніговій, несучи з собою повідомлення про напад.

Виконавши свій обов'язок, він закінчив вдягатися незграбними з переляку пальцями, насунув шапчину, нап'яв вапенрока і кобеняка з каптуром, застібнув паса з мечем — якомога тугіше, щоб не падав. Тоді знайшов свого заплічника і запхав туди речі: переміну спіднього та сухі панчохи, площики стріл та вістря списа з драконоскла, подаровані Джоном, старий ріг, пергамени, каламарі, пера, накреслені власноруч мапи і тверду, мов камінь, ковбасу з часником, збережену

від самої Стіни. Зрештою Сем ув'язав усе добро в мішок і закинув його на спину. «Князь-воєвода казав, щоб я не поспішав до муру» — згадав він, — «але і до себе теж не кликав». Сем глибоко вдихнув і усвідомив, що не знає, якого дідька йому далі робити.

Він згадав, як крутився навколо себе, розгублений, як із середини звично нарастив жак. Гавкали собаки, іржали коні, але у снігу звуки губилися і здавалися далекими. Сем нічого не бачив уже за два сажні — ба навіть смолоскипи, що горіли вздовж низької кам'яної стінки навколо вершини пагорба. «Невже смолоскипи згасли?» Про таке було страшно навіть думати. «Ріг сурмив тричі. Тричі — означає напад Інших.» Білоходи у лісі, холодні тіні, чудовиська з казок, від яких він іще малим скиглив і тремтів, голодні до крові, верхи на велетенських крижаних павуках...

Сем незграбно витяг меч з піхов і важко зашкандибав крізь сніг. Повз нього з гавкотом пробіг собака, а тоді він побачив кількох хлопців з Тіньової Вежі — бородатих здорованів з великими сокирами та списами у вісім стоп завдовжки. У їхньому товаристві Сем трохи підбадьорився і посунув до муру, а коли нарешті побачив ланцюжок палаючих смолоскипів на кам'яному кільці, то аж затремтів з полегшення.

Чорні братчики стояли з мечами та списами у руках, спостерігали за снігопадом і чекали. Проїхав мимо пан Маладор Кляск верхи на коні, у вкритому снігом шоломі. Сем приткнувся позаду інших, видивляючись Грена або Скорботного Еда. «Якщо вже судилося загинути, то поруч із друзями» — пригадав він свою тодішню думку. Але навколо стояли самі незнайомці — вояки з Тіньової Вежі на чолі з розвідником на ім'я Білан.

— Онде вони! — мовив хтось із братчиків.

— Накладай, — наказав Білан, і двадцять чорних стріл з двадцяти сагайдаків лягло на двадцять тятів.

— Боги ласкаві, та їх там безліч, — стиха проказав хтось.

— Тягни, — звелів Білан, — тримай!

Сем нічого не бачив і не хотів бачити. Вояки Нічної Варти стояли за смолоскипами, відтягнувши пера стріл до вух, а темним і слизьким схилом до них щось підбиралося крізь сніг.

— Тримай! — повторив Білан. — Тримай, тримай.

А тоді:

— Пускай!

Стріли з шипінням ринули у темряву попереду. Від вояків уздовж муру на різні голоси залунали були схвальні вигуки, але швидко замовкли.

— Вони не спиняються, мосьпане! — мовив хтось до Білана, а інший закричав:

— Ще ідуть! Онде там, з-під дерев!

А ще хтось заверещав:

— Ласка божа, вони вже тут, вони підкралися! Пропали наші душі!

Сем уже задкував, тремтячи, мов останній листок на дереві під поривами вітру — заразом і з морозу, і з жаху. А тієї ночі мороз ударив страшний. «Ще гірший, ніж зараз. Тут сніг майже теплий. І мені вже краще. Трошки відпочити, та й годі. Посиджу якусь хвилинку, і тоді знову зможу іти. Лише хвилинку.»

Зовсім поруч із ним з'явилася коняка — сіре кошлате створіння зі снігом у гриві та намерзлим на копитах льодом. Сем дивився, як вона його проминає та іде геть. З-під снігопаду з'явилася ще одна; вів її чоловік у чорному. Побачивши Сема на стежці, він вилаявся і повів коня навкруги. «Якби ж я мав коня. Тоді продовжив би шлях. Посидів у сідлі, ба навіть поспав.» Але більшість коней вони загубили на Кулаку. Ті, що лишилися, несли харчі, поранених і запас смолоскипів. Сем поранений не був. «Лишень жирний та слабкий. І найгірший боягуз у всьому Семицарстві.»

Боягуз... Так завжди казав про нього батько, князь Рандил. І мав рацію. Сем був спадкоємцем роду, та виявився геть негідним, і батько відіслав його на Стіну. Тепер брат Дікон успадкує землі та замок

дідицтва Тарлі, а заразом і обіручного меча на ім'я Серцеруб, яким багато століть пишалися господарі Рогошпилю. Сем спитав себе, чи зронить Дікон хоч одну сльозу за братом, померлим серед снігів десь за краєм світу. «Чого б це, справді? Хіба по боягузові варто лити сльози?» Так казав його батько матері з півсотні разів. І Старий Ведмідь теж це знав.

— Вогняні стріли! — заревів князь-воєвода тієї ночі на Кулаку, раптом з'явившись серед них верхи на коні. — Дайте їм вогню!

Саме тоді він помітив Сема, що відчайдушно трусився поруч.

— Тарлі! Ану геть звідси! Твоє місце — коло круків!

— Я... я... я відіслав листи.

— Добре.

На Мормонтовому плечі крук повторив луною:

— Добр-ре, добр-ре.

Князь-воєвода у хутрі та кольчужній броні виглядав величезним; за чорним сталевим забором люто виблискували очі.

— Ти тут плутаєшся під ногами. Повертайся до кліток! Не хочу тебе шукати, якщо знадобиться відіслати ще листа. Тримай птахів наготові.

На відповідь він не чекав, а розвернув коня і затрусив уздовж кільцевого муру, гукаючи:

— Вогонь! Дайте їм вогню!

Семові не треба було наказувати двічі — він побіг назад до птахів так швидко, як несли його товсті ноги. «Ану ж напишу листи задалегідь» — подумав він, — «то й круки швидше полетять». І заходився розпалювати невеличке вогнище — зігріти замерзле чорнило.

З вогнищем Сем прововтузився довше, ніж гадав, а тоді всівся на камінь з пером та пергаменом і почав писати. «На нас напали під снігом, у мороз, але ми відігнали їх вогняними стрілами» — нашкрябав він, чуючи, як бринить голос Торена Рідколіса:

— Накладай, тягни... пускай!

Сичання стріл було солодше за материну колискову.

— Гори, здохле стерво, гори! — клекотливо виспівував Дивен. Братчики весело гукали та зухвало лаялися.

«Усе безпечно» — написав Сем. — «Кулак Першолюдей утримано.» Він молився і сподівався, що хлопці стріляють з луків ліпше за нього.

Готову цидулу Сем відклав убік і взяв чистий пергамен. «Битва на Кулаку триває під сильним снігопадом» — написав він, аж тут хтось заволав:

— Ідуть! Не падають!

«Чия буде перемога, наразі невідомо.»

— Списники! — гукнув ще хтось. Можливо, пан Маладор, але Сем не ручився б.

«Упирі напали на Кулаку, під снігом» — написав він, — «але ми відігнали їх вогнем».

Сем обернувся і побачив крізь снігопад величезне багаття посередині табору; навколо нього невпинно рухалися вершники. Сторожовий загін, зрозумів він — готується збивати і затоптувати копитами усіх, хто прорветься крізь мур. Вони озброїлися смолоскипами замість мечів і саме підпалювали їх у багатті.

«Упирі з усіх боків» — написав Сем, коли почув галас від північного муру. — «Одночасно з півночі та півдня. Мечів і списів не бояться, лише вогню.»

— Стріляй, стріляй! — заверещав голос у темряві.

Хтось інший скрикнув:

— Що це за кляте одоробло?!

Третій відповів:

— Велетень!

Але четвертий заперечив:

— Ведмідь! То ведмідь!

Страшно заіржав кінь, загавкали хорти, а галасу здійнялося стільки, що Сем не зміг розрізнити голоси. Він писав швидко, один лист за іншим. «Дичаки-упирі, а з ними велетень чи, може, ведмідь. Ми оточені.»

Він почув хряскіт криці на дереві, який міг означати лише одне. «Упирі всередині муру. Бій триває у таборі.»

Повз нього до східної стіни прогуркотів тузін братчиків верхи на конях. У руці кожний вершник тримав палаючу гілку, від якої витягувалися назад язики полум'я. «Князь-воєвода Мормонт зустрічає їх вогнем. Ми перемогли. Перемагаємо. Тримаємося. Прорубуємо собі шлях на волю і йдемо до Стіни. Застрягли на Кулаку в оточенні сильного ворога.»

Один із вояків Тіньової Вежі вигулькнув з темряви, зробив кілька непевних кроків, впав Семові до ніг і помер, не встигнувши доповзти до вогнища якихось пів-аршина. «Поразка» — написав Сем, — «битву програно. Пропали наші душі.»

Навіщо він згадав битву на Кулаку? Якраз про неї Сем прагнув забути понад усе. «Не згадувати ніколи, нізащо.» Він спробував згадати свою мати, меншу сестру Талку або дівчину Йолю з Крастерового Дитинця. Але тут хтось струснув його за плече.

— Ану вставай! — мовив чийсь голос. — Гей, Семе, тут спати не можна! Підводься, і ходімо.

«Я не спав, я згадував.»

— Іди геть, — відповів він. Слова мовби замерзали на холодному вітрі. — Мені тут добре. Ось перепочину лишень...

— Ану ставай на ноги! — Так, то був голос Грена, хрипкий та грубий. Він височів над Семом у чорному одязі, вкритому снігом. — Старий Ведмідь не велів спинятися. Ти тут загинеш.

— Грен. — Він усміхнувся. — Та ні, все гаразд, мені тут добре. А ти йди собі. Я відпочину і дожену.

— Дзуськи! — Гренова цупка брунатна борода геть обмерзла навколо рота; з нею він скидався на старого діда. — Ти або замерзнеш на смерть, або тебе Інші вхоплять. Ану, Семе, ставай на ноги!

Увечері у замку Чорному перед початком походу Пип, як завше, дражнив Грена, згадав Сем: гигакав і казав, що його добре посилати на розвідку, бо він надто дурний, щоб чогось боятися. Грен люто заперечував, поки не усвідомив, що верзе. Він мав міцну будову, дебелий карк, чималу силу в руках і плечах — недарма пан Алісер Терен раніше кликав його «Бицею», так само, як Сема «панком Кабанком», а Джона — «Снігом-воєводою». Але до Сема Грен завжди ставився дружньо та приязно. «Але ж то лише через Джона. Якби не Джон, мене б тут усі зневажали.» І ось Джон зник — загубився у Вискливому Пересуві з Кворином Півруким і, певніше за все, загинув. Сем радо поплакав би за ним, але боявся, щоб сльози не замерзли — бо й без них ледве тримав очі розплющеними.

Поруч із ним зупинився високий братчик зі смолоскипом, і на якусь чудову мить Сем відчув тепло на обличчі.

— Та облиш його, — звернувся братчик до Грена. — Хто не може йти, тому однак каюк. Збережи сили для себе, Грене.

— Він встане, — уперто відповів Грен. — Йому треба лишень трохи допомогти.

Братчик рушив уперед і забрав з собою благословенне полум'я. Грен зробив спробу поставити Сема на ноги.

— Боляче! — пожалівся той. — Припини, Грене, мені рука болить! Облиш!

— Ти надто важкий, хай тобі грець. — Грен ухопив Сема під пахви, застогнав і підтягнув його трохи вгору, але щойно впустив, як товстун знову сів у сніг. Грен дав йому копняка, і добрячого — аж крижана кірка на чоботі тріснула і розлетілася друзками навсібіч. — Підводься! — І копнув знову. — Вставай і крокуй! Треба іти, дурню!

Сем упав на бік і згорнувся клубком, щоб уберегтися від копняків. Крізь вовну, шкіру та залізо він їх майже не відчував, але душа йому все одно боліла. «Я ж вважав Грена за друга. Друзі не б'ють друзів

ногами. Чому вони не дадуть мені спокій? Я ж хочу лише трохи відпочити, трохи поспати, трохи померти...»

— Як понесеш смолоскипа, то я понесу товстуна.

Раптом його підсмикнуло у холодне повітря, подалі від м'якого затишного снігу. Тепер він плив верхом із чиєюсь рукою під колінами та іншою під спиною. Сем звів голову догори і блимнув очима. Перед ним маяло обличчя: широке і брутальне, майже сховане кущами цупкої брунатної бороди, зі сплющеним носом і маленькими темними очицями. Обличчя це Сем уже десь бачив, але пригадав не одразу. «Павлюк! Малюк-Павлюк.» Розтоплений жаром смолоскипа лід потік йому водою в очі.

— І ти зможеш його отак нести?! — почув Сем запитання Грена.

— А чого ж ні! Колись носив теля, важче за нього. До мамки носив, щоб воно молочка попило.

Семова голова хиталася вгору-вниз на кожному кроці Малюка-Павлюка.

— Та зупинися, — бурмотів він, — постав мене на землю, я ж не дитина, я братчик Нічної Варти.

Він схлипнув і додав:

— Лишіть мене спокійно вмерти.

— Замовкни, Семе! — звелів Грен. — Бережи сили. Думай про сестер та брата. Про маестра Аемона. Про улюблену страву. Заспівай пісеньки, якої знаєш.

— Уголос?

— У голові.

Сем знав сотню пісень, та коли спробував згадати хоч одну, то не зміг — наче усі слова з голови повилітали. Він знову схлипнув і сказав:

— Не знаю я ніяких пісень, Грене. Колись трохи знав, та зараз жодної не згадаю.

— Згадаєш! — пообіцяв Грен. — От хоч би про ведмедя та красну дівку. Її кожен знає. «Бурий, чорний волохатий, жив ведмідь побіля хати!...»

— Ні, не цю! — заблагав Сем. Ведмідь, що з'явився на Кулаку, не мав на гнилому тілі жодної шерстинки. Тепер Семові не хотілося й думати про ведмедів. — Не треба пісень. Прошу тебе, Грене, облиш.

— То думай про своїх круків.

— Та які ж вони мої? — «То круки пана князя-воєводи, круки Нічної Варти.» — Вони належать замкові Чорному та Тіньовій Вежі.

Малюк-Павлюк скривився.

— Чет казав, я зможу взяти крука Старого Ведмедя. Отого, що говорить. Я йому зерняток зберіг, усякого харчу. — Але відразу струснув головою заперечливо. — Ні, забув. Я ж лишив зернятка там, де сховав.

Він посунув далі вперед, пихкаючи білою парою з рота на кожному кроці, а тоді раптом додав:

— Можна мені одного з твоїх круків? Лише одненького. Я б не дозволив Верхолякові його з'їсти.

— Нема їх, — відповів Сем. — Ти вже вибач.

«Не вибачайся — нема тобі пробачення.»

— Вони вже на шляху до Стіни.

Він випустив круків, коли знову почув роги, що закликали Варту на кінь. «Два короткі заклики, один довгий — наказ сідати у сідло.» Але ж сідати у сідло означало тікати з Кулака. В такому разі битву вже програно.

Страх вчепився у нього так люто, що він ледве спромігся відчинити клітки і дивитися, як вилітають круки. Тільки коли останній, плескаючи крилами, зник у сніговому вихорі, Сем усвідомив, що не надіслав ними жодного з написаних листів.

— Ні! — заскиглив він. — Ні, божечки, ні...

Сніг падав, роги сурмили «Га-у-у-у, га-у-у-у, га-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у», співали, кликали сідати на коней, у сідла. Сем побачив двох круків на скелі й побіг їх ловити, але птахи ліниво здійнялися у повітря крізь хуртовину в протилежному від нього напрямку. Сем погнався за одним, дихаючи густими білими хмарами крізь ніс, тоді запнувся і побачив, що він за якісь чотири аршини від кільцевого муру.

Опісля... він пригадав, як мертв'яки лізли через камені зі стрілами між очей та у горлянках. Дехто з них був у кольчугах, дехто майже голий... більшість — дичаки, але подекуди траплялися і вдягнені у вицвілий чорний стрій. Сем пригадав, як один із воїнів Тіньової Вежі пхнув списом м'яке бліде черево упиря, аж вістря вийшло зі спини, а істота ковзнула по ратищу, простягла чорні руки і скрутила братчикові в'язи так, що кров ринула з рота. Саме тоді — майже напевне — Сем уперше випорожнив міхура у штани.

Своєї втечі Сем не пам'ятав. Але ж, мабуть, якось він тікав, бо раптом побачив вогнище за пів-табору від себе, а коло нього — пана Отину Вівіра з кількома лучниками. Пан Отин стояв на колінах у снігу і крутив головою на безлад, що чинився навколо, доки кінь без вершника не вдарив йому копитом у обличчя. Лучники того навіть не помітили — вони пускали вогняні стріли по тінях у темряві. Сем побачив, як одного упиря поцілили, і він запалав, але за ним бігло ще з десяток, а з тими разом — величезна біла тінь, схожа на ведмедя. І скоро в лучників закінчилися стріли.

А тоді Сем якось опинився верхи на коні — чужому, не своєму — але як саме, не пам'ятав. Може, то був кінь, який розтрощив обличчя панові Отину. Роги й доти сурмили, тож Сем ударив коня п'ятами і спрямував туди, звідки чулася їх пісня. А там посеред різанини, безладу та хуртовини він знайшов Скорботного Еда верхи на бахмутику, з простим чорним прапором на списі.

— Семе, — мовив Ед, коли його побачив, — ти б мене розбудив, га? Надто вже страшний сон мені сниться.

Щомиті навколо сідало в сідла дедалі більше братчиків. Роги прикликали їх до коней. «Га-у-у-у, га-у-у-у, га-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у!»

— Вони йдуть через західну стіну, мосьпане! — верещав Торен Рідколіс до Старого Ведмеда, намагаючись утримати коня. — Я вишлю сторожових...

— НІ!!! — Мормонт мусив заревти з усієї сили легенів, щоб його почули за рогами. — Кличте їх назад, треба прорубатися назовні!

Він став у стременах; чорного кобеняка смикав вітер, вогонь виблискував на обладунку.

— Шикуйсь клином! — заревів воєвода. — Вістрям списа! Рушаймо! Південним схилом, а тоді на схід!

— Але, мосьпане, на південному схилі їх аж кишить!

— Інші надто круті, — відповів Мормонт, — мусимо...

Раптом його бахмут заіржав, став дибки і мало не скинув господаря. Крізь сніг пришкандибав ведмідь, і Сем обісцявся вдруге. «А я гадав, уже нічого в міхурі не лишилося.» Ведмідь був мертвий, блідий, гнилий; хутро зі шкірою відвалювалося латками, половина правого плеча прогоріла до кісток, але істота вперто сунула уперед. Живими лишалися тільки очі. «Ясно-блакитні, як розповідав Джон.» Вони сяяли, наче морозні зірки.

Торен Рідколіс напав, виблискуючи жовтим та червоним сяйвом від багаття на лезі меча-півторака. Удар трохи не стяв ведмедеві голову. Але у відповідь звір одним порухом лапи відірвав голову старому розвідникові.

— НАВСКАЧ! — заволав князь-воєвода, розвертаючись.

Поки вони дісталися муру, всі братчики вже неслися чвалом. Раніше Сем зі страху ніколи не міг примусити коня через щось перестрибнути; але коли побачив перед собою низький мур, то зрозумів, що іншого вибору не має. Він ударив п'ятами, заплющив очі, заскиглив... і бахмут сам бозна-як переніс його на інший бік стіни.

Вершник праворуч раптом звалився, утворивши з конем плутанину криці, шкіри та навіженої кінської плоті. Упирі ринули на них, а клин зімкнувся і помчав додолу схилом крізь чіпкі чорні руки, блискучі блакитні очі та вихори снігу. Коні запиналися і падали, люди летіли з

сідел, смолоскипи крутилися у повітрі, мечі та сокири краяли мертве м'ясо, а Семвел Тарлі схлипував і відчайдушно чіплявся за коня з силою, якої ніколи у собі не знав.

У летючому гострому клині вершників Сема зусібіч оточували братчики: спереду, ззаду, по обидва боки. Якийсь час із ними біг один з хортів, стрибками долаючи сніговий схил між кіньми, але потім не зміг утриматися і відстав. Упирі й гадки не мали відступати, лише падали і втрапляли під копита, але й тоді хапалися за мечі, стремена та ноги коней. Сем бачив, як хижа права клішня розпанахала бахмутикові черево, поки ліва чіплялася за сідло.

І ось нарешті навколо з'явилися дерева, копита Семового коника заплескотіли водою морозного струмка, а звуки кривавого бойовиська потроху розтанули позаду. Він вже був обернувся і аж зойкнув з полегшення... аж тут із кущів вистрибнув братчик у чорному і зісмикнув його з сідла. Хто саме то був, Сем не помітив, бо він швидко скочив на коня і за мить зник у далині. Сем спробував побігти за конем, але запнувся на корінні, важко впав долілиць і заходився рюмсати, наче мала дитина, доки його не знайшов Скорботний Ед.

Це був останній виразний Семів спогад про Кулак Першолюдей. За багато годин по тому він дрібно трусився у колі інших вцілілих, з яких половина сиділа верхи, а друга стояла на ногах. На той час вони вже відійшли від Кулака на багато верст, але Сем не міг згадати, як саме. Дивен вивів з Кулака п'ятеро в'юкових коней, накладених харчами, олією та смолоскипами; того місця дісталися троє. Старий Ведмідь наказав перекласти вантаж так, щоб втрата одного коня з запасами не стала фатальною. Верхових бахмутів він забрав від здорових та віддав пораненим, вишикував піших і поставив людей зі смолоскипами стерегти боки та тили. «Треба лише йти і йти уперед» — казав собі Сем, роблячи перший крок у бік дому. Але не минуло й години, як він почав знесилюватися, а тоді й відставати...

Наразі вони відстали вже добряче, це він бачив на власні очі. Колись Пип казав, що у всій варті немає чоловіка, сильнішого за Малюка-Павлюка. «Авжеж — якщо він здатен нести навіть мене.» Але сніг глибшав, ґрунт ставав дедалі зрадливіший; потроху кроки Павлюка

скорочувалися і сповільнювалися. Їх проминули ще вершники — поранені, що дивилися на Сема байдужими, невиразними очима. А тоді поруч з'явилися ще й смолоскипники.

— Пасете задніх, хлопці! — мовив один.

Наступний хитнув головою і додав:

— На тебе, Павлюку, ніхто не чекатиме. Кинь того кнура, хай його упирі зжеруть.

— Він обіцяв мені крука, — відказав Малюк-Павлюк, хоча насправді Сем жодних обіцянок йому не давав. «Круки не мої, щоб я їх роздавав.» — Хочу собі балакучого птаха, щоб їв зернятка з руки.

— Йолоп дурноголовий! — вилаявся на нього чолов'яга зі смолоскипом і зник попереду.

За якийсь час Грен раптом зупинився.

— Ми тут самі, — хрипко проказав він. — Не бачу інших смолоскипів. Невже то були позадні?

Малюк-Павлюк не мав що відповісти. Велетень застогнав і впав на коліна. Сема він лагідно і обережно поклав у сніг; руки в нього трусилися.

— Не можу більше тебе нести. Радий, та не можу.

Його хапали відчайдушні дрижаки.

Вітер зітхав серед дерев, кидав їм у обличчя дрібний сніговий порошок. Стояв такий мороз, що Сем почувався голим. Він пошукав очима інших смолоскипів, але вони зникли — усі до останнього. Залишився лише той, якого ніс Грен; вогонь зміївся з нього, наче блідий жовтогарячий шовк, а крізь той шовк пробивалася суцільна чорна пільма. «Скоро він вигорить» — подумав Сем, — «і ми лишимося самі, без їжі, друзів та вогню».

Та він помилився. Самі вони вже не були.

Низькі гілки великої зеленої вартовини скинули свій тягар снігу з м'яким вологим «ляп». Грен крутнувся і пхнув смолоскипа попереду себе.

— Хто там?!

З темряви виникла кінська голова. Сем на мить відчув полегшення, доки не роздивився коня як слід: його вкривала паморозь, схожа на поливу з замороженого поту, а з розпанаханого черева висіло й волочилося плетіння затверділих чорних тельбухів. На спині коня сидів блідий, наче крига, вершник. Сем видав глибоким горлом тихий жалібний писк. Він так перелякався, що ладен був би обісцятися ще раз, якби люта холоднеча не заморозила йому міхура десь глибоко у нутрощах. З вишуканою спритністю Інший ковзнув із сідла і став на снігу. Він був стрункий, наче клинок, молочно-білий на колір. Його обладунок мінився рясцями, рухався і переливався, а кроки не лишали жодних слідів на ковдрі щойно впалого свіжого снігу.

Малюк-Павлюк витягнув із зашморгу за спиною сокиру на довгому руків'ї.

— Нащо ти убив коня? То був Манявин кінь.

Сем сягнув по руків'я меча, та у піхвах нічого не було — він загубив меча ще на Кулаку і оце щойно згадав, трохи вже запізно.

— Ану геть від нас! — Грен виступив наперед, простягаючи перед собою смолоскипа. — Забирайся геть, бо горітимеш!

І тицьнув у істоту полум'ям.

Меч Іншого блиснув тьмяним блакитним сяйвом. Нелюдь кинувся до Грена швидше за блискавку, змахнув зброєю. Коли клинок, схожий на блакитний лід, мазнув вогонь, Семові вуха прорізав, наче ножем, страшний вискливий скрегіт. Голівка смолоскипа відскочила у глибоку снігову кучугуру, де вогонь миттю згас. У Грена в руці лишилася тільки коротка дерев'яна тичка. Він вилаявся і жбурнув її в Іншого, а Малюк-Павлюк ринув на ворога з сокирою.

Сем переповнився нечуваним доти жахом — а начебто ж пізнав за життя усі страхи, скільки їх було на світі.

— Матінко, змилуйся! — заплакав він, забувши з жаху про старих богів. — Батьку, оборони й захисти, ой леле...

Пальці його намацали кинджала, і долоня сама стиснулася навколо руків'я.

Упирі рухалися повільно та незграбно, але Інший літав легко, наче сніг на вітрі. Він ковзнув убік від сокири Павлюка, переливчасто виблискуючи обладунком. Кришталевий меч його з поворотом увійшов між кілець Павлюкової кольчуги, прохромив шкіру, вовну, плоть і кістки. «Ш-ш-швах!» — засичало вістря, виходячи зі спини. Сем почув, як Павлюк мовив: «Ой» і впустив сокиру. Навіть наколотий на меч, навколо якого парувала його кров, здоровань спробував дотягнутися до ворога руками. І не дістав зовсім трохи, перш ніж впасти долілиць. Вага його тіла вирвала дивного блілого меча з руки Іншого.

«Ось зараз. Припини скиглити і бийся, шмаркачу. Бийся, боягузе!» Сем почув голос батька, голос Алісера Терена, свого брата Дікона та братчика на ім'я Раст. «Боягуз, боягуз, боягуз!» Він захихотів, коли уявив собі, який з нього зробиться упир — жирний, білий, що запинатиметься на власних мертвих ногах. «Давай, Семе.» А чи це не Джон? Але ж Джон мертвий. «Ти можеш, можеш, то зроби!» І ось він ринув уперед — радше впав, ніж побіг, заплющив очі, наосліп виставив кинджала обіруч попереду себе... і почув гучне «хрясь», наче під людською ногою зламався лід. А тоді залунав вереск такий пронизливий, що Сем відсахнувся назад, затуляючи вуха руками, і важко гепнувся на дупу.

Коли він розплющив очі, обладунок Іншого стікав блідими струмками йому по ногах, а бліда кров шипіла і парувала навколо чорного кинджала з драконоскла, що стирчав у горлянці. Істота сягнула двома блідими, як кістка, руками, щоб витягти ножа, але там, де її пальці торкалися обсидіану, вони починали диміти і зникати.

Сем перекотився на бік, вибалушив очі й дивився, як Інший зіщулюється і розтікається калюжею, а тоді тане і зникає геть. За якихось двадцять ударів серця його плоті не стало — вона випарувалася легким білим серпанком. Під плоттю виднілися кістки, схожі на молочне скло — бліді та блискучі — але й вони вже танули. Нарешті лишився тільки кинджал з драконоскла, що здригався і

парував, наче пітніла якась жива істота. Грен нахилився схопити його, але негайно відкинув.

— Мати Вишня, оце холодний!

— Обсидіан. — Сем зіп'явся на коліна. — Його ще кличуть драконосклом. Драконосклом! Драконовим склом.

Він захихотів, заплакав, зігнувся навпіл і виблював усю свою хоробрість на сніг.

Грен підсмикнув Сема на ноги, помацав, чи не б'ється серце у Малюка-Павлюка, і заплющив йому очі, а тоді знову схопив кинджала і цього разу вже не кинув.

— Бери собі, — мовив Сем. — Ти ж не боягуз, як я.

— Нічогенький боягуз! Аж із переляку Іншого убив. — Грен тицьнув ножем. — Онде між деревами, бачиш? Рожевіє світанок. Ранок настає, Семе. Сонце сходить! Там, напевне, схід і є. Якщо підемо туди, то доженемо Мормонта.

— Як скажеш. — Сем копнув лівою ногою дерево, збиваючи сніг. Тоді правою. — Я старатимуся.

Він скривився і зробив крок.

— Понад усе в світі.

І зробив ще один.

Тиріон III

Ланцюг князя Тайвина, зроблений з золотих долонь, виблискував на тьмяно-винному оксамиті жупана. Князі Тирел, Рожвин та Рябин скупчилися навколо, щойно він увійшов. Правиця привітав кожного по черзі, перемовився тихим словом з Варисом, поцілував верховному септонові перстень на руці, свою доньку Серсею — в щоку, потиснув руку великому маестрові Пицелю і всівся на королівське місце на чолі довгого столу між власною дочкою та власним братом.

Тиріон забрав собі старе місце Пицеля унизу столу. На крісло він наказав накласти стільки подушок, щоб бачити цілий стіл аж до його чола. Вигнанець Пицель пересунувся до Серсеї — так далеко від

карлика, як тільки зважився, щоб не займати королівського крісла. Великий маестер останнім часом перетворився на кульгавий кістяк; при ході він важко налягав на криву палицю і трусився усім тілом. З довгої курячої шиї в нього замість колись розкішної сиво-білої бороди стирчало кілька білих волосин. Тиріон роздивлявся маестра без найменшої крихти жалю.

Аби якось умістити за столом решту панства, довелося зсунути крісла щільніше. У них всілися: князь Мейс Тирел, важкуватий поставою, кремезний чоловік із кучерявим брунатним волоссям та бородою, як лопата, вже добре присоленою білим; Пакстер Рожвин, господар на Вертограді, згорблений та худий, з вінчиком яскраво-рудих кущиків волосся навколо лисої голови; Матіс Рябин, князь на Золотогаї, чисто голений, тілистий і спітнілий; верховний септон, висхлий миршавий старець із кількома сивими пасмами на підборідді.

«Забагато чужих облич» — подумав Тиріон, — «забагато нових гравців. Поки я гнів на перині, вони тут узялися до нової гри, а мені й правил ніхто не розказав.»

Певно ж, панство поставилося до нього чемно, хоча він ясно бачив, як незатишно їм усім його споглядати.

— Отой ваш ланцюг... вельми хитро придумано! — бадьоро промовив Мейс Тирел.

Пакстер Рожвин закивав і додав, теж доволі привітно:

— О так-так, дуже хитро, ясновельможний князь вирійський каже від усіх нас.

«Міщанам краще розкажіть» — гірко подумав Тиріон. — «І семиклятим співцям, які горлають на кожному розі про Ренліного привида, що власноруч побив усіх ворогів.»

Дядько Кеван повівся з ним найтепліше — поцілував у щоку і проказав:

— Лансель розповів мені про твою мужність, Тиріоне. І дуже хвалив твої звитяги.

«Хай хвалить, бо я теж можу чимало про нього розповісти.» Втім, Тиріон силувано посміхнувся і відказав:

— Мій добрий братик надто ласкавий до мене. Сподіваюся, його рана зцілюється?

Пан Кеван спохмурнів.

— Одного дня він, здається, вже одужує, а наступного... ой, лишенько. Твоя сестра часто навідується підтримати його дух і помолитися.

«Про що помолитися? Щоб він видужав чи помер?»

Серсея безсоромно скористалася їхнім братом у перших, як тільки схотіла: і у ліжку, і поза ним. Тепер вона, певно, сподівалася, що Лансель понесе їхню маленьку таємничку до могили, бо ж батько вже прибув до міста, і в Ланселі вона більше не мала потреби. «Але чи наважиться вона вбити його сама?» Дивлячись на неї того дня, жодна людина не запідозрила б Тиріонову сестру в холодній безжальності. Серсея сяяла чарівністю, заговарала з князем Тирелом, балакаючи про весілля Джофрі, хвалила перед князем Рожвином хоробрість його синів-близнюків, задобрювала насупленого князя Рябина жартами і посмішками, муркотіла щось побожне до верховного септона.

— То почнемо зі справ весільних? — спитала вона князя Тайвина, коли той всівся.

— Ні, — відповів їхній батько, — зі справ війни. Варисе!

Євнух розплився у шовковій посмішці.

— Я маю для вас, панове, надзвичайно солодкі новини. Учора на світанку наш відважний князь Рандил зненацька застукав Робета Гловера коло Сутіндолу і притиснув його до моря. Були великі втрати з обох боків, але вірне престолу вояцтво зрештою перемогло. Кажуть, що пана Гелмана Толгарта вбито, а з ним іще тисячу людей. Робет Гловер веде вцілілих назад до Гаренголу в кривавому безладі, та навіть не підозрює, що дорогою його скоро перестріне звитяжний пан Грегор зі своїми хоробrimi достойниками.

— Хвалити богів! — вигукнув Пакстер Рожвин. — Велика перемога короля Джофрі!

«До чого тут Джофрі? Кого і де він переміг?» — подумав Тиріон.

— І без сумніву, жахлива поразка Півночі, — зазначив Мізинець, — але ж Робба Старка там навіть поруч не було. Молодий Вовк і досі лишається непереможеним у полі.

— Що ми знаємо про задуми та пересування Старка? — спитав Матіс Рябин без зайвих балачок, за своєю давньою звичкою.

— Він утік назад до Водоплину зі здобиччю і покинув замки, які захопив був на заході, — повідомив князь Тайвин. — Наш брат у перших, пан Давен, збирає рештки війська свого покійного батька при Ланіспорті. Коли воно буде готове, він з'єднається з паном Форлеєм Престером при Золотому Зубі. Щойно малий Старк рушить на північ, пан Форлей та пан Давен приступлять до Водоплину.

— Ви певні, що князь Старк рушить на північ? — спитав князь Рябин. — Адже у Калин-Копі сидять залізники!

Слово узяв Мейс Тирел.

— Чи буває щось недолугіше, ніж король без королівства? Певно ж, малий муситиме піти з річкового краю, знову з'єднатися з Рузом Болтоном і кинутися усією силою на Калин-Коп. Я б учинив саме так.

Тиріон поспіхом прикусив язика, щоб чогось не ляпнути. Робб Старк здобув більше перемог за один рік, ніж князь Вирію за двадцять. Славу Тирела як воєводи живила аж одна непевна перемога над Робертом Баратеоном при Ясенброді, де передовий полк князя Тарлі зробив усю справу, коли головне військо ще й не підійшло. Облога Штормоламу, де Мейс Тирел справді очолював військо, тривала рік без жодного зиску, а після битви на Тризубі князь Вирію покійно схилив прапори перед Едардом Старком.

— Я маю написати Роббіві Старку суворого листа, — саме проказував Мізинець. — Скільки я знаю, цей його Болтон тримає цапів просто у моїй трапезній. Безмежне нахабство.

Пан Кеван Ланістер прочистив горлянку.

— Щодо Старків... Балон Грейджой, який тепер величає себе Королем на Островах та Півночі, написав нам листа, пропонуючи угоду.

— А мав би прохати про милосердя і присягати на вірність! — визвірилася Серсея. — За яким правом він сміє зватися королем?!

— За правом завойовника, — відповів князь Тайвин. — Король Балон володіє Перешийком, а відтак обіруч душить Північ, не даючи дихати. Спадкоємці Робба Старка мертві, Зимосіч сплюндровано, залізники сидять у Калин-Копі та Жбирі-у-Пущі, утримують більшу частину Каменястого Берега. Лодії короля Балона панують у західному морі, звідки залюбки можуть погрожувати Ланіспортові, Файному острову і навіть Вирію, якщо ми його розлютимо.

— А якщо ми укладемо з ним союз, тоді що? — запитав Матіс Рябин. — Які умови він пропонує?

— Хоче, щоб ми визнали його королем і віддали йому під руку все на північ од Перешийка.

Князь Рожвин засміявся.

— Кому при здоровому глузді потрібне щось на півночі від Перешийка? Якщо Грейджой ладен подарувати нам мечі й вітрила за голе каміння та сніг, то я кажу: берімо і вважаймо, що нам пощастило.

— Дійсно так, — погодився Мейс Тирел. — Я б теж так учинив. Хай король Балон покінчить з північанами, поки ми даємо ради Станісові.

Обличчя князя Тайвина не виказувало ані натяку на його справжні почуття.

— Треба щось робити також із Лізою Арин. Удовицею Джона Арина, дочкою Гостера Таллі, сестрою Кетлін Старк... чий чоловік незадовго до своєї смерті змовлявся зі Станісом Баратеоном.

— Та годі вам! — легковажно вигукнув Мейс Тирел. — Жінкам війна не по зубах. Я кажу: хай сидить у своєму Гнізді. Навряд чи вона спричинить хоч найменший клопіт.

— Згоден, — додав Рожвин. — Пані Ліза досі не взяла жодної участі у війні. Та й надто зрадливих вчинків я за нею не пригадаю.

Тиріон ворухнувся у кріслі.

— Але мене вона таки вкинула до цюпи і трохи не засудила на смерть, — нагадав він зі мстивою люттю в голосі. — І не повернулася до Король-Берега присягнути на вірність Джофові, хоча їй наказали. Поставте мене на чолі війська, панове, і я дам Лізі Арин добрячого прочухана.

Ніщо в світі не було б йому миліше — хіба що придушити Серсею. Тиріонові й досі подеколи снилися небесні келії Соколиного Гнізда, і тоді він прокидався, спливаючи холодним потом.

Мейс Тирел посміхнувся весело та привітно, але Тиріон відчув зневагу за його посмішкою.

— Ви б краще лишили війну справжнім воїнам, — мовив до нього князь Вирію. — Ліпші за вас воєводи втрачали величезні раті у Місячних горах або розбивалися разом із ними на Кривавій Брамі. Всі ми знаємо вашу хоробрість і чесноти, мосьпане. Нема потреби спокушати долю.

Тиріон сіпнувся на подушках, готуючись дати колочу відповідь, але батько його випередив.

— Я маю для Тиріона іншу службу. Гадаю, ключ до Соколиного Гнізда тримає в руках наш шановний князь Петир.

— Правда ваша, — погодився Мізинець. — Лише не в руках, а тутечки, у штанях.

Його сіро-зелені очі блиснули лукавинкою.

— З вашого дозволу, ясні панове, я бажав би поїхати до Долини, щоб там схилити пані княгиню Лізу Арин до шлюбу. Сидячи в неї при боці

як її законний чоловік, я віддам Долину Арин під владу корони без жодної краплі крові.

На обличчі князя Рябина відбився сумнів.

— Але чи забажає пані Ліза взяти вас?

— Раніше вже кілька разів брала, пане Матісе, чи то пак я її. І не скаржилася, скільки я міг чути.

— Брати до ліжка — то одне, — мовила Серсея, — а брати за чоловіка — геть інше. Різницю має розуміти навіть така корова, як Ліза Арин.

— Авжеж. Панні з Водоплину свого часу не личило йти заміж за когось настільки нижчого родою від неї, як я. — Мізинець широко розкинув руки. — Але зараз... шлюб між господинею Долини та господарем Гаренголу вже не такий неймовірно обурливий, хіба не так?

Тиріон помітив, який погляд пробіг між Пакстером Рожвином та Мейсом Тирелом.

— Нехай, — мовив князь Рябин. — Аби ж мати певність, що ви вбережете вірність пані Лізи його королівській милості.

— Ласкаві панове! — проголосив верховний септон. — Вже осінь настала, і усі добродішні люди втомилися од війни. Боже благословення ляже на князя Баеліша, якщо він зможе привести Долину до королівського миру без зайвого кровопролиття.

— Але чи справді зможе? — запитав князь Рожвин. — Зараз володарем Соколиного Гнізда є син Джона Арина, князь Роберт.

— То лише маленький хлопчик, — відповів Мізинець. — Я подбаю, щоб він виріс вірним підданим короля Джофрі та добрим другом усім нам.

Тиріон уважно роздивлявся худорлявого стрункого чоловічка з гостренькою борідкою та зухвалими сіро-зеленими очима. «То кажеш, князь Гаренголу — порожній титул? В сраку я пхав такі титули,

батечку. Навіть якщо він ногою ніколи не ступить до того замку, вже саме володіння ним робить цей шлюб можливим. І він про те знав.»

— Ми маємо вдосталь ворогів, — мовив пан Кеван Ланістер. — Добре, коли хоч Соколине Гніздо вдасться, не силуючи, втримати від війни. Я волів би подивитися, чого зможе досягти пан Петир.

З довгого досвіду Тиріон знав, що пан Кеван завжди виступав передовим загоном свого брата у раді — він ніколи не висловлював думки, якої не плекав у той самий час князь Тайвин. «То все вже вирішено» — зрозумів він, — «а оці суперечки — порожня вистава».

Вівці згідливо забекали, не тямлячи, як вправно їх загнали до кошари. Тягар заперечення ліг на Тиріонові плечі.

— Як корона збирається виплачувати свої борги без пана Петира? Адже він — чародій нашої скарбниці. Його нема ким замінити.

Мізинець посміхнувся.

— Мій маленький друг надто добрий до мене. Я тільки і вмію, що рахувати мідяки, як нерідко казав його милість король Роберт. На це здатен будь-який вправний крамар... а що вже казати про Ланістера. Людина, благословенна золотим сяйвом Кастерлі-на-Скелі, упорається зі справою далеко краще за мене.

— Ланістера? — В Тиріона раптом з'явилося погане передчуття.

Поцятковані золотом очі князя Тайвина зустрілися з різнобарвними очима сина.

— Вважаю, тобі цілком пасує цей уряд.

— А й справді! — бадьоро вигукнув пан Кеван. — Годі вагатися, Тиріоне! З тебе буде пречудовий коронний підскарбій.

Князь Тайвин знову обернувся до Мізинця.

— Якщо пані Ліза візьме вас за чоловіка і повернеться до королівського миру, то ми повернемо князеві Роберту честь зватися Оборонцем Сходу. Як скоро ви зможете рушити в дорогу?

— На ранок, якщо дозволить вітер. За ланцюгом стоїть браавоська галера «Морський цар», саме приймає крам з човнів. Побалакаю з її

капітаном про проїзд.

— Але ви пропустите королівське весілля, — мовив Мейс Тирел.

Петир Баеліш знизав плечима.

— Море — як наречена, пане мій, довго чекати не любить. Щойно почнуться осінні шторми, подорож стане далеко небезпечнішою. А якщо я потону в буремному морі, то втрачу чималу частку своїх чоловічих чарів.

Князь Тирел гикнув і відповів:

— Правда ваша. Краще не затримувати подорож.

— Хай поблагословлять вас боги на вашому шляху, — мовив верховний септон. — Увесь Король-Берег молитиметься за успіх вашої справи.

Князь Рожвин ущипнув себе за ніс.

— Чи не повернутися нам до обговорення союзу з Грейджоєм? Я висловлююся на його користь. Лодії Грейджоя посилять мій власний флот і дадуть нам досить сили на морі, щоб напасти на Дракон-Камінь і назавжди скінчити зазіхання Станіса Баратеона.

— Наразі не байдикують ані лодії короля Балона, — з холодною чемністю відповів князь Тайвин, — ані ми. Грейджой вимагає половину держави як ціну за союз, але що він такого обіцяє, щоб її заслужити? Воювати зі Старками? Він уже з ними воює. Навіщо платити за те, що ми маємо задарма? Найкраща можлива відповідь на закиди нашого ясновельможного володаря Пайку — не робити нічого. Хай мине трохи часу, і згодом може знайтися краще рішення. Таке, що не вимагатиме від короля віддати половину держави.

Тим часом Тиріон пильно стежив за батьком. «Він щось недоказує.» Тиріон згадав важливі листи, які писав князь Тайвин того вечора, коли він сам вимагав від батька Кастерлі-на-Скелі. «Що він тоді казав? Одні битви виграють мечами та списами, інші — перами та круками...» І спитав себе, хто ж таке оте «краще рішення» і яку ціну воно захоче.

— Ось тепер можна поміркувати і про весілля, — мовив пан Кеван.

Верховний септон розказав, які приготування чиняться у Великому Септі Баелора. Серсея поділилася своїми задумами щодо весільного бенкету. В престольній палаті сяде за столи десь тисяча людей, а у дворищах ззовні — набагато більше. Над зовнішнім та середнім двором розкинуть шовкові шатра, поставлять столи з наїдками та барила пива для тих, кого не пустять до палат.

— Ваша милосте, — мовив великий маєстер Пицель, — щодо кількості гостей... до нас прибув крук зі Сонцеспису. Просто зараз до Король-Берега прямують три сотні дорнійців, які сподіваються встигнути на весілля.

— Як це так «прямують»? — буркнув Мейс Тирел. — Вони не питали дозволу перетинати мої землі.

Тиріон помітив, що його товста шия побуряковіла. Дорнійці та вирійці ніколи не плекали великої любові один до одного. Багато століть поспіль вони різалися у незліченних порубіжних війнах, чинили наскоки через гори і тікали зі здобиччю назад до себе навіть у часи миру. Ворожнеча трохи пригасла, коли Дорн увійшов до складу Семицарства... аж доки дорнійський великий княжич на прізвисько Червоний Гаспид не скалічив юного спадкоємця Вирію на лицарському турнірі. «Дражлива справа» — подумав карлик, чекаючи, як її облаштує батько.

— Великий князь Доран їде на запрошення мого сина, — незворушно відповів князь Тайвин, — і не лише задля святкувань. Він їде посісти своє місце у раді й отримати правосуд над убивцями його сестри Елії та її дітей, у якому йому відмовив король Роберт.

Тиріон спостерігав за обличчями князів Тирела, Рожвина та Рябина і чекав, чи стане духу в когось із них спитати руба:

«Але ж, князю Тайвине, хіба то не ви поклали перед Робертом тіла дітей, загорнуті у кармазинові киреї Ланістерів?»

Ніхто цього не спитав, але на обличчях усе читалося досить ясно. «Рожвинові начхати» — подумав Тиріон, — «але Рябина мало трясця не вхопила».

— Коли король одружиться з вашою Маргерією, а Мирцела вийде заміж за князя Тристана, ми усі станемо одним великим домом, — нагадав пан Кеван Мейсові Тирелу. — Стара ворожнеча повинна лишитися у минулому. Хіба ви не згодні, ласкавий пане?

— Але ж це весілля моєї доньки!

— І мого онука теж, — твердо відповів князь Тайвин. — То що? Забудьмо старі чвари?

— З тим Мартелом, якого звать Дораном, я не сварився, — буркнув Тирел не вельми ласкаво, наголошуючи на імені великого князя. — Якщо він хоче перетнути Обшир з миром, хай попросить мого дозволу, та й по тому.

«Оце вже ні» — подумав Тиріон. — «Йому досить піднятися Кістяним шляхом, звернути на схід коло Перелітку і вийти просто на королівський гостинець.»

— Три сотні дорнійців не зруйнують наших приготувань, — мовила Серсея. — Стражники сядуть у дворі, для панства та лицарства поставимо у палаті кілька зайвих лав, а великому князеві Дорану, певно ж, знайдеться місце на почесному помості.

«Тільки не коло мене» — прочитав Тиріон у Тирелових очах. Але вголос князь Вирію нічого не відповів, лише рвучко кивнув.

— Тепер нас очікує приємніша нагода, — мовив князь Тайвин. — Плоди перемоги чекають розподілу.

— І не буває на світі плодів солодших! — підхопив Мізинець, який і сам уже проковтнув чимале яблучко — Гаренгол.

Кожен із князів мав свої вимоги: цей замок чи оте село, клин землі, річечку або ліс, право виховання шляхетних дітей, позбавлених батьків у кривавій битві. На щастя, плоди вродилися рясно, і замків з сиротами вистачило усім. Варис мав при собі усі потрібні списки. Сорок сім дрібних князьків та шість сотень і дев'ятнадцять лицарів наклали головами, б'ючись під полум'яним серцем Станіса та його Господа Світла, а з ними кілька тисяч посполитих вояків. Усіх оголосили

зрадниками, їхніх нащадків позбавили спадкових маєтностей, а землі та замки віддали тим, хто показав свою вірність престолові.

Найрясніший урожай зняли володарі Вирію. Тиріон міряв очима чимале черево Мейса Тирела, і в голові йому крутилася одна думка: «От не вдасться ж». Тирел вимагав віддати йому всі землі та замки князя Алестера Флорента, свого власного значкового, який примудрився нещодавно прийняти два винятково невдалі для себе рішення: спочатку підтримав Ренлі, а потім Станіса. Князь Тайвин радо задовольнив вимогу. Ясні Води разом із землею та доходами віддали у володіння другому синові князя Тирела — Гарланові. За один миг ока пан Гарлан перетворився на могутнього та багатого дідича. Старший його брат, певна річ, того не потребував, бо мав успадкувати сам Вирій.

Дещо менш ласі шматки отримав князь Рябин, а також кілька вельмож, не присутніх на раді: князь Тарлі, княгиня Дубосерд, князь Вишестраж тощо. Князь Рожвин просив лише звільнення на тридцять років од чопового мита, яке накладали Мізинець та його шафарі на деякі найкращі вертоградські вина. Отримавши жаданий привілей, князь оголосив, що цілком задоволений, і спитав, чи не послати по барильце вертоградського золотого, щоб випити за доброго короля Джофрі та його мудрого і зичливого Правицю. Проте Серсея, почувши його слова, втратила терпець і визвірилася:

— Джофові потрібні вояки, а не пияки! Бо поки хтось цмулить вино, державу зусібіч обсідають ниці узурпатори та самозвані корольки!

— Сподіваймося, ненадовго, — масним голосочком проспівав Варис.

— Ще кілька питань, панове. — Пан Кеван зазирнув у папери. — Пан Аддам знайшов деякі кришталі від вінця верховного септона. Тепер можна вважати певним, що їх з вінця виколупали, а золото поплавили.

— Батько Небесний знає їхні вини і покарає тяжкою рукою, — побожно пробелькотів новий верховний септон.

— Певна річ, — відповів князь Тайвин. — Але ми мусимо увінчати вас для королівського весілля. Серсеє, прилич своїх майстрів золотих справ. Хай вони подбають про новий убір для святого отця.

Відповіді князь не чекав, а одразу обернувся до Вариса.

— Чи не маєте ви якихось нових звісток?

Євнух видобув з рукава сувій.

— Коло Пальців бачили кракена. — Він захихотів. — Та не когось із Грейджоїв, перепрошую панство, а справжнього живого кракена. Істота напала на ібенійський китобій і потягла його на дно. На Порогах знову за щось б'ються. Між Тирошем та Лисом вельми ймовірна нова війна. Обидва міста розраховують на союз із Миром. Жеглярі, що повернулися з Нефритового моря, переказують, що у Карфі налупився триголовий дракон, і що він тепер є дивом того міста...

— До драконів та кракенів мені байдуже, хай скільки вони мають голів, — перебив князь Тайвин. — Чи не знайшли, часом, ваші шепотинники якогось сліду сина мого брата?

— На жаль, наш улюблений Тирек зовсім зник. Бідний відважний юнак. — У голосі Вариса бриніла сльоза.

— Тайвине, — поспіхом втрутився пан Кеван, попередивши вияв гніву Правиці, що легко читався на обличчі, — деякі з тих золотокирейників, що кинули свої місця у битві, нишком повернулися до куренів і сподіваються знову стати до служби. Пан Аддам хоче знати, що з ними робити.

— Вони піддали Джофа небезпеці своїм боягузством! — негайно відповіла Серсея. — Хай їх усіх стратять!

Варис зітхнув.

— Певно ж, ваша милосте, вони заслужили на смерть. Тут не може бути жодних сумнівів. Та все ж доцільніше буде відіслати їх до Нічної Варти. Зі Стіни останнім часом долинають незатишні звістки. Дичаки непокояться, рушають з домівок...

— Дичаки, кракени, дракони, — гикнув Мейс Тирел. — Хоч комусь у цьому світі сидиться на місці?

Князь Тайвин пустив його жарт повз вуха.

— Утікачі краще послужать нам своїм прикладом. Хай їм зламають коліна ковальськими молотами — більше жоден не тікатиме. А зараз матимуть науку і ті, хто побачить їх на вулиці з жебрацькими торбами.

Він кинув погляд уздовж столу — чи не хоче хтось із князів висловити незгоду.

Тиріон згадав своє власне перебування на Стіні, крабову вечерю разом із Мормонтом та старшиною Варти. Пригадав і страхи Старого Ведмедя.

— Може, досить буде зламати коліна лише кільком? Скажімо, тим, хто убив пана Джаселина. Для науки вистачить, а решту відішлемо до Бовена Марша. Варті жахливо бракує людей. Якщо Стіна впаде...

— ...то північ захлинеться дичаками, — закінчив за нього батько, — і Старки з Грейджоями матимуть собі ще одного ворога. Але якщо вони більше не хочуть над собою влади Залізного Престолу, то за яким правом шукають його допомоги? Король Робб і король Балон оголосили, що північ належить їм. Нехай вони тепер її боронять, якщо стане сили. А як не оборонять, то ми ще зробимо собі з того Манса Розбишаки цінного союзника.

Князь Тайвин зиркнув на брата.

— Є ще справи?

Пан Кеван хитнув головою.

— Ні, ми скінчили. Панове радники! Його милість король Джофрі поза всяким сумнівом бажав би подякувати вам за мудрість та добрі поради.

— Хочу перемовитися наодинці зі своїми дітьми, — мовив князь Тайвин, коли усі почали підводитися. — І з тобою теж, Кеване.

Решта радників слухняно попрощалася. Варис вийшов першим, Тирел та Рожвин — останніми. Коли четверо Ланістерів лишилися у

палаті на самоті, пан Кеван зачинив двері.

— Коронний підскарбій? — писнув Тиріон придушено. — Благаю, розкажіть, кому це спало на думку?

— Панові Петиру, — відповів батько, — але нам у всякому разі на користь, що коронна скарбниця опиниться у руках Ланістера. Ти просив собі важливий уряд, ось тобі він. Чи ти вже злякався, що не впораєшся?

— Не злякався, — заперечив Тиріон, — а відчув пастку. Мізинець — людина підступна і марнослава. Я йому не вірю, і вам не раджу.

— Він перетягнув на наш бік Вирій... — почала була Серсея.

— ...і продав тобі Неда Старка. Про це мені відомо. Нас він теж продасть, ба навіть швидше. У поганих руках монета небезпечніша за меч.

Дядько Кеван зиркнув на нього якимось дивно.

— Певно ж, не для нас. Ми маємо золото Кастерлі-на-Скелі...

— ...яке викопується з землі. Мізинцеве золото робиться з повітря, варто йому пальцями ляснути.

— Тобі про таке корисне вміння годі й мріяти, милий братику, — промуркотіла Серсея голосом, повним отрути.

— Але ж Мізинець — брехлива потвора...

— ...і чорніша від крука — гава йому доріка.

Князь Тайвин гепнув долонею по столі.

— Ану годі! Припиніть ваші недолугі сварки! Ви обоє — Ланістери, то майте ласку і поведьтеся, як личить Ланістерам!

Пан Кеван відкашлявся.

— На мою думку, хай краще у Соколиному Гнізді править Петир Баеліш, ніж будь-хто інший з шукачів руки пані Лізи. Йон Ройс, Лин Корбрей, Гортон Черленець... усі вони — небезпечні люди, кожен у свій спосіб, і надто гоноровиті. А Мізинець на розум меткий, зате не

має ані високого роду, ані вояцької слави. Панство Долини ніколи не прийме того худобахолка за справжнього володаря.

І зиркнув на свого брата. Коли князь Тайвин кивнув, пан Кеван продовжив:

— До того ж пан Петир знову довів свою вірність престолові — лише учора приніс нам звістку про змову Тирелів. Вони заміряються викрасти Сансу Старк до Вирію — начебто на гостину — і там видати заміж за Віласа, старшого сина князя Мейса.

— Таку важливу звістку — і раптом приніс Мізинець? — Тиріон нахилився уперед. — Не коронний шепотинник? Як цікаво.

Серсея недовірливо вирячилася на дядька.

— Санса — моя заручниця! Без мого дозволу вона нікуди не може їхати!

— Ну скажімо, дозвіл ти мусила б дати, якби князь Тирел попросив, — відказав батько. — Відмовити означало б не криючись оголосити, що ми йому не довіряємо. А на таке б він образився.

— Хай ображається. Що нам з того?

«От дурепа безголова» — подумав Тиріон, а вголос терпляче пояснив:

— Мила сестричко, якщо ти образиш Тирела, то zarazом образиш Рожвина, Тарлі, Рябина та Вишестража. Ображені, вони можуть почати міркувати, чи не виявиться король Робб Старк більш поступливим до їхніх бажань.

— Я не дозволю троянді та лютововкові опинитися у одному ліжку, — зауважив князь Тайвин. — Цьому треба завадити.

— Як саме? — запитала Серсея.

— Шлюбом. І найперше — твоїм шлюбом.

Від несподіванки Серсеї аж мову заціпило. Оговтавшись, вона зачервонілася, наче їй дали ляпаса.

— Ні! Нового шлюбу не буде! Я не хочу!

— Ваша милосте, — чемно втрутився пан Кеван, — ви молода жінка, досі гарна вродою та плідна лоном. Певно ж, вам не схочеться прожити решту життя на самоті. До того ж новий шлюб покладе край балачкам про кровозміс і таке інше.

— Лишаючись неодруженою, ти сама дозволяєш Станісові поширювати свою гидку облуду, — мовив князь Тайвин до дочки. — Ти мушиш мати у ліжку нового чоловіка, від якого зможеш народити нових дітей.

— Трьох дітей з мене цілком досить. Я — королева Семицарства, а не стадна кобила! Я — намісниця на державі!

— Ти моя дочка, і виконаєш мій наказ.

Серсея похапливо підвелася.

— Я не сидітиму тут і не слухатиму...

— Сидітимеш і слухатимеш, якщо хочеш мати право голосу щодо свого майбутнього чоловіка, — холодно відказав князь Тайвин.

Коли сестра завагалася і сіла, Тиріон зрозумів, що вона програла, незважаючи на нову гучну заяву:

— Я не дозволю знову мене парувати!

— Ти вийдеш заміж і народиш від чоловіка. Кожна твоя нова дитина завдасть нового удару по брехні Станіса. — Очі батька наче припинали її до крісла. — Мейс Тирел, Пакстер Рожвин, Доран Мартел одружені з жінками, молодшими за них, і навряд чи їх переживуть. Жінка Балона Грейджоя стара і хвора, та шлюб із ним змусить нас до союзу з Залізними островами, а я досі не певен, чи це наймудріший з можливих шляхів.

— Ні, — вичавила Серсея з побілілих вуст. — Ні, ні, ні.

Тиріон не зміг зовсім придушити зловісний вишкір, поки уявляв собі, як сестру силоміць везуть до Пайку в заміжжя. «Вже зовсім був покинув молитися, і раптом такий даруночок! Напевне, на мене зглянувся хтось ласкавий з богів.»

Тим часом князь Тайвин вів далі.

— Може згодиться Оберин Мартел, але Тирели тоді не зрадіють, і аж занадто. Поміркуймо про синів великих домів. Гадаю, ти не маєш нічого проти, щоб вийти заміж за молодшого чоловіка?

— Я проти шлюбу з будь-яким...

— Я думав про близнюків Рожвинів, Теона Грейджоя, Квентина Мартела і ще кількох. Але мечем, що здолав Станіса, є наш союз із Вирієм. Його треба загартувати і зміцнити. Пан Лорас вдягнув біле, пан Гарлан одружений з панною Фосовей, але лишається ще старший син — той самий, якого задумали потай одружити з Сансою Старк.

«Тобто Вілас Тирел.» Тиріон люто веселився, спостерігаючи безсилий гнів Серсеї.

— Тобто каліка, — мовив він уголос.

Батьків погляд обвіяв його холодом.

— Тобто спадкоємець Вирію. Нам звітують, що Вілас — чемний та добросердий молодик, полюбляє читати книжки і дивитися на зорі. Має він також пристрасть до розплоду тварин і володіє найкращими хортами, соколами та кіньми у всьому Семицарстві.

«Чудовий шлюб» — веселився Тиріон подумки, — «наша Серсея теж має пристрасть до розплоду». Він аж пожалів бідолаху Віласа Тирела. Хоча про сестру досі не зрозумів, чи сміятися з неї, а чи плакати.

— Отже, я наразі спинився на спадкоємцеві Вирію, — скінчив князь Тайвин, — але якщо в тебе на думці є хтось інший, я згоден вислухати твої міркування.

— Дякую за безмежну ласку, пане батечку, — відповіла Серсея з крижаною чемністю. — Але ж ви дали мені такий складний вибір. Кого пустити до ліжка бідній удовиці: стару каракатицю чи скаліченого псюрника? Мабуть, треба кілька днів поміркувати. Чи не дозволите вже піти?

«Ти ж королева» — кортіло Тиріонові поглузувати з неї. — «Це батько мав би прохати в тебе дозволу.»

— Іди собі, — відповів батько. — Ми побалакаємо, коли ти трохи прийдеш до тями. Тим часом поміркуй про свій обов'язок.

Серсея зчепила зуби і вилетіла з палати, охоплена гнівом, наче ссайвом. «Та зрештою вона зробить те, що наказав батько.» У шлюбі з Робертом сталося саме так. «Хоча не слід забувати про Хайме.» Коли Серсею видавали заміж уперше, їхній брат був значно молодший; з другим шлюбом він так легко не змириться. Неборака Вілас Тирел може раптом заслабнути на гострий клинок у животі, а від того не зміцніє і союз між Вирієм та Кастерлі-на-Скелі.

«Мушу щось сказати, але що саме? Вибачайте красенько, пане батьку, та вона охоче піде заміж лише за нашого брата?»

— Тиріоне!

Він вичавив із себе згідливу посмішку.

— Що я чую? Ражак кличе мене до бою на чесне поле?

— Ти плекаєш у собі велику слабкість — любов до хвойд, — почав князь Тайвин без жодних передмов, — і певну частку вини за це я, напевне, мушу прийняти на себе. Оскільки ти на зріст не більший за малого хлопчика, я довго забував, що насправді ти є дорослим чоловіком і маєш усі ниці чоловічі потреби. Тому час тобі вже одружитися.

«Та я ж був одружений. Хіба ви, батечку, забули?» Тиріон скривився і видав щось середнє між смішком та гарчанням.

— Тебе насмішила звістка про майбутній шлюб?

— Еге ж. Уявив собі, якою переможною красою сяятиме на весіллі наречений.

Утім, хтозна — може, саме дружини йому і бракує. А надто дружини з землею та замком, де можна сховатися щонайдалі від Джофріного двору... і ніколи не бачити ані Серсеї, ані батька.

З іншого боку, є ще Шая. «Їй це точно не сподобається, хай скільки вона клянеться, що вдоволена бути при мені хвойдою.»

Тиріон сумнівався, що звістка про Шаю притьмом переконає батька змінити його долю, тому випростався у кріслі щонайвище і мовив:

— Отже, ви хочете одружити мене з Сансою Старк. Але чи не образить Тирелів цей шлюб? Адже саме вони мають щодо дівчини свої задуми.

— Князь Тирел не чіпатиме питання про панну Старк аж до весілля Джофрі. Та якщо Сансу видати заміж до весілля, то чи личитиме йому ображатися, коли він жодного разу навіть не натякнув про свої наміри?

— Саме так, — додав пан Кеван, — і будь-які старі чвари пом'якшаться, коли ми запропонуємо Серсею Віласові.

Тиріон почухав запаленого рубця від свого носа — іноді він свербів просто жахливо.

— Його гнійна милість, наш ясновельможний прищ, перетворив Сансине життя на жалюгідне животіння, відколи помер її батько. І що ж на неї чекає далі? Не встигла вона здихатися Джофрі, як ви вже хочете видати її за мене. Якась неймовірна жорстокість — навіть для вас, пане батьку.

— Хіба ти бажаєш їй зла, хочеш скривдити? — спитав батько радше цікаво, ніж сердито. — Щастя дівчини — то не моя турбота, і не твоя теж. Наші союзи з півднем стоять міцно, як Кастерлі-на-Скелі, але ще треба здолати і привести на свій бік північ. А ключем до півночі є Санса Старк.

— Але ж вона ще дитина!

— Твоя сестра божиться, що вона вже розквітла. Якщо це так, то Санса — доросла жінка, готова до шлюбу. Ти муситимеш зірвати вінця її цноти, і тоді ніхто не посміє сказати, що шлюб не здійснено. Опісля можеш чекати хоч рік чи два, перш ніж візьмеш її до ліжка знову — це твоє право як чоловіка.

«Не треба мені іншої жінки, окрім Шаї» — подумав Тиріон, — «а Санса — мала дівчинка, хай там що ти про неї верзеш».

— Якщо ваша мета — вберегти Сансу від Тирелів, то чому б не повернути її до матері? Може, Робб Старк тоді охочіше схилить коліна.

Князь Тайвин кинув на нього погляд, повний зневаги.

— У Водоплині Сансина матінка миттю облаштує їй шлюб із якимсь Чорнолісом чи Малістером, щоб скріпити союзи свого синочка на Тризубі. На півночі її видадуть за панича з Мандерлі чи Умберів, ще й місяць не обернеться. Але і тут, при дворі, вона не менш небезпечна — це ми ясно бачимо з тирелівської обгородки. Тому Санса мусить вийти за Ланістера, і то швидко.

— Чоловік, одружений з Сансою Старк, зможе вимагати від її імені влади над Зимосіччю, — втрутився дядько, пан Кеван. — Хіба це не спадало тобі на думку?

— Не хочеш дівчини сам, то ми віддамо її комусь із твоїх братів у перших, — продовжив батько. — Кеване! Як гадаєш, чи досить вже Лансель зміцнів для шлюбу?

Пан Кеван завагався, перш ніж відповісти:

— Якщо йому привести дівчину до ліжка, то належні слова він скаже, але здійснити шлюб... ні, неможливо. Я б запропонував когось із близнюків, але Старки тримають їх у Водоплині. Геннин хлопець, Тіон, теж у них, бо інакше згодився б і він.

Тиріон не заважав їм зображати раду — він знав, що цю виставу грають саме для нього. «Отже, Санса Старк», почав міркувати він. Солодко пахне, солодко говорить, любить шовки, пісні, лицарські звичаї, високих хоробрих воїнів із вродливими обличчями. Тиріонові здалося, що він знову на мості з галер, і під ногами в нього трусяться хиткі дошки.

— Ти просив винагороди за свої намагання у битві, — безжально нагадав йому князь Тайвин. — Ось тобі нагорода, Тиріоне. Кращої ти навряд чи матимеш.

Він нетерпляче застукотів пальцями по столі.

— Колись я сподівався одружити твого брата з Лізою Таллі. Але Аерис ввів Хайме до Королегвардії, перш ніж ми встигли скінчити перемови. Коли ж я замість Хайме запропонував князеві Гостеру для

Лізи тебе, він відповів, що хоче для дочки цілого чоловіка, а не половинку.

«І натомість видав Лізу за Джона Арина, що годився їй у дідусі.» Втім, Тиріон радше дякував за те, ніж сердився, пригадуючи, на що нині перетворилася Ліза Арин.

— Коли я запропонував тебе Дорнові, мені відповіли, що це смертельна образа, — вів далі князь Тайвин. — У пізніші роки такі самі відповіді я отримав від Йона Ройса та Лейтона Вишестража. Я був упав так низько, що просив за тебе панну з Флорентів, яку споганив Роберт у весільному ліжку свого брата. Але навіть її віддали не за тебе, а за одного з лицарів у службі її батька. Якщо ти не хочеш панни Старк, то зрештою я знайду тобі іншу дружину. Десь у державі має ж бути якийсь дрібний панок, який радо віддасть дочку за приязнь Кастерлі-на-Скелі. Ось, приміром, пані Танда пропонувала свою Лолису...

Тиріона аж пересмикнуло з відчаю та огиди.

— Краще я відріжу собі самі знаєте що та згодую козі!

— Тоді розплющ очі й подивись як слід. Панна Старк молода, дозріла до ліжка, покірна вдачею, найшляхетнішого роду, досі цнотлива. До того ж не позбавлена вроди. Чого тобі ще треба?

«А й справді, чого?»

— Та так, однієї недоречної дрібнички. Дивно казати, але я волів би мати дружину, яка сама захоче прийти до мене у ліжку.

— Якщо ти вважаєш, що ті хвойди бігли до твого ліжка з великої охоти, то ти ще дурніший, ніж я гадав, — відповів князь Тайвин. — Я відчуваю зневіру, Тиріоне. Я сподівався, що цей шлюб тебе потішить.

— О так, ми усі знаємо, пане батечку, як багато важить для вас моя втіха. Але я не все розумію в цій справі. Адже північ наразі утримують Грейджой, а король Балон має дочку. То чому Санса Старк, а не вона?

І він уперто втупився у холодні зелені батькові очі з яскравими цятками золота.

Князь Тайвин переплів пальці й поклав на них підборіддя.

— Балон Грейджой думає не про державство, а про грабунок. Хай потішиться осінньою короною і на додачу до неї отримає на свою голову північну зиму. Від нових підданих він любові не діждеться, це я обіцяю. Навесні північани будуть ситі кракенами вже донесхочу. І тут з'явишся ти з онуком Едарда Старка — щоб узяти те, що належить йому за правом народження. Тоді й чесні, й підлі піднімуться як один, щоб посадити малого на стіл його пращурів. Сподіваюся, ти здатний нарядити з жінкою сина, чи не так?

— Та мабуть! — буркнув Тиріон. — Довести, щоправда, не можу. Але не тому, що не старався — навпаки, розкидав свої дрібненькі насінинки так часто, як тільки міг...

— У канавах та під тинами, — перервав його князь Тайвин, — у хамській землі, де вродити може лише байстрюцьке зілля. Час тобі вже зорати власну ріллю і виростити на ній щось гідне.

Князь звівся на ноги.

— Кастерлі-на-Скелі ти не матимеш ніколи, це я тобі обіцяю. Але одружишся з Сансою Старк — і одного дня правитимеш на Зимосічі.

«Тиріон Ланістер, намісник і господар на Зимосічі.» Спиною пробігли моторошні дрижаки.

— Нехай так, пане батьку, — повільно вимовив він, — але у вашому очереті сидить великий гидкий тарган. Гадаю, Робб Старк у змозі робити дітей незгірш мене. Його засватано за одну з вельми плідних панн Фрей. Щойно Молодий Вовк налупить собі власний виводок, цуценятм Санси більше не світитиме жодного спадку.

Але князя Тайвина це, здавалося, не турбувало.

— У Робба Старка не народиться жодної дитини від тих вельми плідних панн Фрей. Це я тобі теж обіцяю. Ми отримали одну звістку, яку я завважив за розумне приховати від ради на деякий час. Хоча наше добре панство, без сумніву, скоро про все довідається. Молодий Вовк узяв собі за дружину старшу дочку Гавена Вестерліна.

Якусь хвилину Тиріон гадав, що недочув.

— Він порушив дану ним обітницю?! — повільно вимовив він, не вірячи вухам. — Він відкинув угоду з Фреями заради...

Йому відібрало мову.

— Заради дівчини шістнадцяти років на ім'я Джейна, — закінчив пан Кеван. — Князь Гавен колись пропонував її мені за Вілема чи Мартина, та я мусив відмовити. Гавен — гідний лицар і знаний вельможа, але ж одружений він із Сивіллою Перчин. І дарма — йому ж гірше. Вестерліни завжди мали більше гонору, ніж глузду. Дід пані Сивілли торгував перцем та шапраном, а роду був не кращого, ніж отой перемитник, якого тримає при собі Станіс. Бабуся ж і поготів з'явилася звідкілясь із далекого сходу — страшна стара відьма, жриця чи щось таке, що в них кличуть «маегі». Ніхто не міг вимовити її справжнього імені, але половина Ланіспорту бігала до неї по чародійні ліки, любовні трунки і таке інше.

Дядько Кеван знизав плечима.

— Втім, вона вже багато років як померла. Джейна — миле чарівне дитя, це я добре знаю, хоча й бачив її лише раз. Але з таким непевним родоводом...

Тиріон колись сам одружився з хвойдою, тому не поділяв жаху свого дядька перед шлюбом з дівчиною, чий прадід усього лише торгував пряним зіллям. Утім... пан Кеван назвав її «чарівним дитям», а чари бувають різного штибу, і не завжди доброго. Вестерліни походили з давнього роду, але мали більше гонору, ніж влади чи багатства. Тиріон не здивувався б, якби взнав, що пані Сивілла принесла своєму вельможному чоловікові більше земних статків, ніж той мав без неї. Копальні Вестерлінів давно виснажилися, кращі землі вони продали або втратили, а Прискалок скидався радше на руїну, ніж на твердиню. «Щоправда, овіяну мріями руїну, що так мальовничо стирчить над морем.»

— Ви мене здивували, — мусив зізнатися Тиріон. — Я гадав, що Робб Старк має більше здорового глузду.

— Він шістнадцятирічний хлопчина, — відповів князь Тайвин. — У його віці здоровий глузд нічого не важить проти кохання, хіті та мрій

про честь і славу.

— Він спаплюжив себе, зганьбив союзників, зрадив священну обітницю. Де тут честь і слава?

Відповів йому пан Кеван.

— Він поставив честь дівчини вище за свою власну. Коли він зірвав їй вінця цноти, то вже не міг звернути з дороги.

— Добріше було б лишити їй байстрюка у череві, — напрямки рубонув Тиріон.

Адже Вестерліни мали тепер втратити усе: землю, замок, а разом і життя. «Бо Ланістери завжди платять борги.»

— Джейна Вестерлін — дочка своєї матері, — відповів князь Тайвин, — так само, як Робб Старк — син свого батька.

Зрада Вестерлінів, схоже, не розлютила Тиріонового батька настільки, як того чекав Тиріон. Адже князь Тайвин не терпів найменшої непокори від свого підданого панства. Він викорінив гордовитий рід Ринів з Кастамиру і стародавнє сімейство Тарбеків з Тарбекова до останньої насінини, коли сам був іще зеленим юнаком. Співці навіть склали з тієї нагоди досить похмуру пісню. За кілька років по тому почав виявляти зухвалість князь Файян з Файної Вежі. Тайвин вислав до нього гінця з лютнею замість листа, і щойно князь Файян почув у своїх палатах заспів «Рине дощ у Кастамирі», як припинив чинити клопіт назавжди. А якби йому раптом не вистачило пісні, доти ще лишалися стояти зруйновані замки Ринів і Тарбеків — німі свідки тієї долі, що чекала на усіх, хто смів зневажити владу Кастерлі-на-Скелі.

— Прискалок не надто далеко від Тарбекова та Кастамиру, — нагадав Тиріон. — Важко повірити, що Вестерліни ніколи не їздили повз них і не згадували уроків минулого.

— Треба думати, їздили і згадували, — мовив князь Тайвин. — Запевняю тебе, про Кастамир їм добре відомо.

— То невже Вестерліни разом із Перчинами такі дурні, що вірять, наче вовк може перемогти лева?

Іноді — за дуже рідкісної нагоди — могло здатися, що князь Тайвин ось-ось посміхнеться. Він ніколи цього не робив, але навіть натяк на його посмішку примушував здригнутися будь-кого.

— Найбільші дурні нерідко мають більше розуму, ніж ті розумники, що з них сміються, — мовив князь.

І додав:

— Ти одружишся з Сансою Старк, Тиріоне. І то якнайскоріше.

Кетлін III

Трупи внесли на плечах і поклали перед помостом. У осяяній смолоскипами палаті впала тиша, і в ній Кетлін почула, як за пів-замку звідти виє Сірий Вітер. «Кров чує» — подумала вона, — «чує крізь кам'яні мури, крізь дубові двері, крізь ніч та дощ — ніщо не заб'є йому запах смерті та руїни».

Вона стояла ошую від Робба за його престолом. На якусь мить їй здалося, наче вона дивиться на своїх власних мертвих дітей — на Брана та Рікона. Але насправді хлопчаки, що лежали перед нею, були значно старші, хоча у смерті якось зіщулилися, поменшали. Оголені та мокрі, вони здавалися зовсім крихтними, а лежали так тихо, що годі було і згадати їх живими.

Білявий хлопчик намагався вирощувати бороду — щоки та підборіддя йому вкривала пухнаста порость солом'яного кольору, а нижче зяяла кривавим проваллям розчохнута ножем горлянка. Довге золотаве волосся було мокре, наче його витягли з купелі. Схоже було, що помер він тихо — може, навіть уві сні. Але його брунатний брат у перших бився за своє життя до останнього: на руках схрещувалися порізи від клинків, які він намагався відбивати, а з вимитих дощем колотих ран на грудях, спині та животі, що нагадували малі без'язикі ротики, досі пливла червона юшка.

Робб поклав на голову королівського вінця, перш ніж з'явитися у палаті. Спижева корона тьмяно виблискувала у світлі смолоскипів. Очі, що дивилися на мертвих, ховалися у глибоких тінях. «Чи бачить він теж Брана та Рікона?» Вона б заплакала, та сліз уже не лишилося. Мертві хлопчики зблідли від довгого сидіння у полоні, хоча і без того

мали світлу шкіру; проти неї кров була в очі червоним свавіллям, на яке не було сил дивитися. «Чи покладуть і Сансу перед Залізним Престолом таку саму — оголену та скривавлену — після того, як заріжуть? Чи буде її шкіра такою ж блідою, а кров — такою ж червоною?» Знадвору долинав невпинний стукіт дощу та невтомне виття вовка.

Її брат Едмур стояв одесну Робба, тримаючись однією рукою за батьківське крісло. Обличчя молодшого Таллі було ще запухле зі сну. Його розбудили так само, як Кетлін — гупали у двері посеред гупої ночі, аж поки не висмикнули грубо зі світу сновидінь. «Чи хороші ти бачив сни, братику? Про сонце, про посмішки та поцілунки дівчат? Аби ж то.» Її власні сни були темні та помережані жахіттями.

Роббова військова старшина та значкові пани стояли навколо палати — дехто у обладунках і при зброї, дехто вдягнений абияк, розпатланий зі сну. Серед них були пан Райнальд і його дядько, пан Рольф. Але свою королеву Робб вирішив позбавити найгіршого. «Прискалок не надто далеко від Кастерлі-на-Скелі» — пригадала Кетлін. — «Джейна могла навіть гратися з цими хлопчиками, коли вони усі були малими дітьми». Вона знову глянула згори на трупи зброєносців Тіона Фрея та Вілема Ланістера і стала чекати, коли ж її син скаже слово.

Здавалося, минула вічність, доки Робб підняв очі від скривавлених тіл.

— Малоджоне, — мовив він, — накажіть вашому батькові привести їх.

Малоджон Умбер, не сказавши ані слова, пішов виконувати наказ, лунко крокуючи великою кам'яною палатою.

Коли Великоджон вводив бранців крізь двері, Кетлін помітила, що дехто з панства аж сахнувся назад, даючи їм дорогу, наче зрада могла перекинутися на них через доторк, погляд або кашель. Полонені й ті, хто узяв їх у полон, були дуже схожі один на одного: здоровані з рясними бородами і довгим волоссям. Серед Великоджонових людей було двоє поранених, серед бранців — троє. Відрізнялися вони лише тим, що одні мали списи, а інші — порожні піхви при поясах. Усі були

вдягнуті у довгі кольчуги або шкіряні куяки з нашитими кільцями, важкі чоботи, цупкі вовняні каптани або хутряні кожухи. «Північ сувора, холодна і не знає жалю» — казав їй Нед, коли вона уперше приїхала до Зимосічі тисячу років тому.

— П'ятеро, — мовив Робб, коли перед ним поставили мокрих і мовчазних бранців. — Це усі?

— Було восьмеро, — загуркотів Великоджон. — Ми вбили двох, поки ловили, а третій зараз помирає.

Робб роздивився очі схоплених.

— Знадобилося аж восьмеро, щоб зарізати двох беззбройних юних паничів?

Заговорив Едмур Таллі.

— Вони свавільно вбили і двох моїх людей, щоб увійти до башти. Делпа та Елвода.

— То не було свавілля, шановний, — мовив князь Рікард Карстарк, який мовби й не помічав ані мотузки на зап'ястках, ані крові, що стікала обличчям. — Кожен, хто стає між батьком та його помстою, сам кличе до себе смерть.

Слова його заgrimіли у вухах Кетлін, жорстокі й похмурі, наче гупання полкового тулумбасу. Горлянка їй всохла, мов кістка. «Це я зробила. Ці двоє хлопчиків загинули за життя моїх доньок.»

— Я бачив смерть ваших синів тієї ночі у Шепітній Пущі, — мовив Робб до князя Карстарка. — Тіон Фрей не вбивав Торгена. Вілем Ланістер не вбивав Едарда. Як ви смієте казати про помсту? Це злочинна дурість і криваве свавілля. Ваші сини загинули чесною смертю на полі битви з мечами у руках!

— Вони загинули! — вигукнув Рікард Карстарк, не поступаючись ані на крок. — Їх убив Крулеріз! Оці двоє — з того самого виводку. Лише кров'ю платять за кров.

— Кров'ю дітей? — Робб вказав на тіла. — Скільки їм було років? Дванадцять, тринадцять? Це ж навіть не лицарі, а зброєносці!

— Зброєносців досить гине у кожній битві.

— У битві — так. Але Тіон Фрей і Вілем Ланістер склали мечі до ніг переможців у Шепітній Пущі. Вони були бранцями, вони сиділи у келії, беззбройні... малі діти. Подивіться на них!

Натомість князь Карстарк перевів очі на Кетлін.

— А ви накажіть вашій матінці подивитися на них, — відповів він.
— Вона винна у їхній смерті так само, як я.

Кетлін сперлася рукою на Роббів престол. Палата закружляла навколо неї; до горла підкотила нудота, і вона злякалася, щоб не виблювати.

— Пані мати до цього не причетні! — сердито гарикнув Робб. — Це зробили ви. Це ваше вбивство і ваша зрада!

— Чому це вбивати Ланістерів — зрада, а звільняти їх — ні? — визвірився Карстарк. — Чи не забули часом ваша милість, що ми воюємо з Кастерлі-на-Скелі? На війні убивають ворогів. Хіба тебе батько цього не вчив, шмаркачу?

— Шмаркачу?! — Розгніваний Великоджон так затопив Рікардові Карстарку кольчужним кулаком у лице, що той упав на коліна.

— Облиште! — владно заgrimів Роббів голос, і Умбер ступив крок назад від полоняника.

Князь Карстарк виплюнув вибитого зуба.

— Так, князю Умбере, залиште мене його королівській милості. Він на мене трохи поремствує, а тоді пробачить і відпустить. Адже так він чинить зі зрадниками, наш Король-на-Півночі? — Він усміхнувся мокрою кривавою посмішкою. — Чи краще назвати вашу милість Королем-без-Півночі?

Великоджон вихопив списа з рук найближчого до себе стражника і підсмикнув його до плеча.

— Ану ж, пане королю, зараз я його наштрикну на оцей рожен! З нутра його чорного усі тельбухи випатраю!

Двері палати розчахнулися з гуркотом, і увійшов Чорноструг. З його шолома та киреї стікали потоки води. Слідом увійшли таллівські стражники. Знадвору небо роздирали білі блискавки, люта чорна злива ляскотіла на мурах Водоплину. Пан Брінден зняв шолома і впав на одне коліно.

— Ваша милосте, — тільки й мовив він, але похмурий голос не віщував нічого доброго.

— Я вислухаю пана Бріндена у приймальні наодинці. — Робб звівся на ноги. — Великоджоне, стережіть князя Карстарка до мого повернення. Решту — отих сімох — повісьте.

Великоджон опустив списа.

— Що, і мертвих теж?

— Так. Я не дозволю, щоб ця погань спливала річками, де править воля мого вельможного пана дядька. Хай годують гайвороння.

Один з бранців упав на коліна.

— Згляньтеся, пане королю! Я нікого не вбивав, лише стояв коло дверей на варті!

Робб поміркував хвилинку.

— То ти знав, на що заміряється князь Рікард? Бачив оголені клинки? Чув крики, вереск, благання про милосердя?

— Так, чув, але сам не причетний! Присягаюся, я тільки вартував, споглядав...

— Князю Умбере, — мовив Робб, — оцей лише споглядав. Повісьте його останнім — хай споглядає, як інші конають. Пані матінко, пане дядьку, прошу ласки піти зі мною.

І відвернувся, поки Великоджонова сторожа оточувала бранців і виганяла їх з палати вістрями списів. Надворі гуркотів грім, і так страшно, наче замок розвалювався просто навколо них. «Чи не з таким гуркотом падають королівства?» — спало Кетлін на думку.

У приймальні було темно, та принаймні звук грому трохи гасили зайві стіни. Ввійшов челядник з олійною світильною, хотів запалити

комин, але Робб забрав світильню і відіслав його геть. У палаті стояли столи та стільці, але сів лише Едмур, та й той підвівся, коли усвідомив, що решта стоїть. Робб зняв корону і поклав на столі перед собою.

Чорноструг зачинив двері й мовив:

— Карстарківські люди пішли.

— Усі? — Голос Робба був глухий, наче придушений гнівом чи відчаєм. Кетлін не могла зрозуміти, чим саме.

— Усі вояки, — відповів пан Брінден. — При поранених лишилося кілька табірних дівок та пахолків. Ми допитали, кого знайшли, щоб мати певність. Тікати вони почали з заходом сонця, спочатку по одному та двоє, а тоді й цілими купами. Пораненим та пахолкам наказали палити вогні, аби ніхто не втямив, що війська вже немає. Та коли почався дощ, усе стало зрозуміло.

— Чи не хочуть вони зібратися знову докупі десь подалі від Водоплину? — запитав Робб.

— Та ні. Розсіялися по усіх усядах на полювання. Князь Карстарк пообіцяв руку своєї юної дочки будь-кому — чесному чи підлому — хто принесе йому голову Крулеріза.

«Ласка божа.» Кетлін знову трохи не зомліла.

— Майже три сотні вершників і вдвічі більше коней. Зникли у пітьмі, наче їх не було. — Робб розтер скроні там, де корона лишила позначки на м'якій шкірі понад вухами. — Уся кіннота Карголду нами втрачена.

«Втрачена мною. Ніким іншим. Хай пробачать мені боги.» Кетлін не мусила бути воїном, щоб зрозуміти, до якої пастки втрапив Робб. Наразі він утримував річковий край під своєю рукою, але його королівство зусібіч обсіли вороги, за винятком хіба що сходу, де на вершині гори у пихатій байдужості сиділа її сестра Ліза. Навіть Тризуб не міг уже вважатися убезпеченим з втратою вірності князя Переїзду.

«А тепер втрачено ще й Карстарків...»

— Жодного слова про це не можна випускати з Водоплину, — мовив її брат Едмур. — Адже князь Тайвин тоді... Ланістери завжди платять борги, вони самі полюбляють так казати. Змилуйся, Вишня Мати, коли він почує...

«Санса.» Кетлін так стиснула кулаки, що нігті уп'ялися у м'яку плоть долонь.

Робб кинув на Едмура погляд холодний, як лід.

— То ви, дядечку, хочете зробити з мене і вбивцю, і брехуна?

— Брехати не треба, досить нічого не казати. Поховати хлопчиків і тримати язика на припоні до кінця війни. Вілем — син пана Кевана Ланістера, небіж князя Тайвина. Тіон — хлопець пані Генни, а до того ж Фрей. До Близнюків новину теж краще не пускати, аж доки...

— Аж доки ми не повернемо вбитих до життя? — різко перервав його Брінден Чорноструг. — Правда, Едмуре, вже втекла на волю разом із карстарківцями. Пізно гратися у ігри.

— Я винен правду їхнім батькам, — мовив Робб. — І правосуд теж.

Він втупився у свою корону — тьмянний блиск спижу, частокіл залізних мечів.

— Князь Рікард зневажив мою владу. Зрадив мене. Я мушу його засудити — іншого вибору не маю. Самі лише боги знають, що зробить Карстаркова піхота, яка зараз під рукою Руза Болтона, коли я страчу їхнього пана як зрадника. Болтона треба попередити.

— В полоні у Гаренголі сидів спадкоємець князя Карстарка, — нагадав пан Брінден. — Старший син, якого Ланістери полонили на Зеленозубі.

— Гаріон. Його звати Гаріон. — Робб гірко засміявся. — Адже король мусить знати імена своїх ворогів, чи не так?

Чорноструг кинув на нього проникливий погляд.

— Ви цього певні? Конче певні, що молодий Карстарк стане вам ворогом?

— Ким іще? Я збираюся стратити його батька і маю чекати від нього дяки?

— Може, й маєте. Буває, що сини ненавидять батьків. А ви одним ударом зробите його князем Карголду.

Робб хитнув головою заперечливо.

— Навіть якби Гаріон був із таких, він би ніколи відкрито не пробачив убивцю батька. Тоді на нього повстали б власні піддані. Це ж північани, дядьку. Північ нічого не забуває.

— В такому разі пробачте його, — запропонував Едмур Таллі.

Робб витріщився на нього, відверто не вірячи своїм вухам. Під його поглядом Едмур зачервонівся.

— Тобто лишіть йому життя. Ні, пане королю, мені це не до смаку так само, як вам. Адже він убив і моїх людей. Бідолаха Делп щойно видужав од рани, якої йому завдав пан Хайме. Певно ж, Карстарка треба покарати. То забийте його у кайдани, і хай сидить у ямі.

— Заручником? — спитала Кетлін. «Може, так воно й на краще...»

— Так, заручником! — Брат поспіхом ухопився за її зауваження. — Скажіть синові, що як лишиться вірним короні, то його батька не скривдять. Інакше... на ласку Фреїв годі сподіватися, навіть якби я одружився з усіма доньками князя Вальдера, ще й носив би його ноші власноруч. Якщо тепер втратити Карстарків, яка нам лишиться надія?

— Надія? — Робб гучно видихнув, відкинув волосся назад з очей і мовив: — З півночі від пана Родріка звісток немає, Вальдер Фрей на нашу нову пропозицію не відгукнувся, Соколине Гніздо мовчить.

Він обернувся до матері.

— Чи відповість колись ваша сестра? Скільки ще листів я мушу їй написати? Неймовірно, щоб її не досяг жоден з наших птахів!

Кетлін усвідомила, що її син прагне розради, прагне почути, що все буде добре. Але король мусить чути правду.

— Птахи досягли її. Хоча вона може заперечувати, якщо колись до цього дійде. Не чекай, Роббе, від неї жодної помочі. Ліза ніколи не

мала хоробрості. Коли ми були ще малими дівчатками, вона тікала і ховалася, щойно зробить якусь шкоду. Гадала, певно, що пан батько забудуть сердитися, якщо її не знайдуть. Нічого не змінилося і дотепер — вона з переляку дременула з Король-Берега до найбезпечнішого відомого їй місця, всілася на вершині гори і сподівається, що про неї усі забудуть.

— Лицарство Долини могло б змінити долю війни, — мовив Робб, — та якщо тітка Ліза не бажає воювати, хай буде по тому. Я просив лише відчинити нам Криваву Браму і дати кораблів з Мартинова на північ. Високим гостинцем іти з військом важко, але не так, як пробиватися Перешийком. Якби я міг висадитися у Білій Гавані, то вдарив би на Калин-Коп збоку і вигнав залізників з півночі за якісь півроку.

— Не бувати цьому, пане королю, — відповів Чорноструг. — Кетлін має рацію. Пані Ліза надто перелякана, щоб пустити у Долину військо — будь-чیه. Кривава Брама стоятиме зачинена.

— То хай її Інші ухоплять! — вилаявся Робб у безсилій люті. — А з нею і клятого Карстарка. А заразом Теона Грейджоя, Вальдера Фрея, Тайвина Ланістера і решту тих почвар! О боги ласкаві, нащо тільки люди прагнуть королювати? Коли всі галасували «Король-на-Півночі, Король-на-Півночі!», я собі казав... присягався... що буду добрим королем, чесним, як пан батько, сильним, справедливим, вірним до друзів і хоробрим перед лицем ворогів... а тепер навіть не можу відрізнити одних від інших. Як це воно так усе заплуталося? Князь Карстарк бився за мене у півдесятку битв. Його сини загинули у Шепітній Пущі, захищаючи моє життя. Тіон Фрей та Вілем Ланістер були моїми ворогами. А тепер заради відплати за них я мушу приректи на смерть батька моїх друзів.

Він роздивився навколо.

— Чи подякують мені Ланістери за голову князя Рікарда? Чи подякують Фреї?

— Ні, — без манівців, як завжди, мовив Брінден Чорноструг.

— Тим паче варто лишити князеві Рікарду життя і взяти його заручником! — наполягав Едмур.

Робб простягнув обидві руки, узяв важкого спижево-залізного вінця, поклав собі на голову і раптом знову перетворився на короля.

— Князя Рікарда буде страчено.

— Навіщо? — сіпнувся Едмур. — Адже ви казали...

— Я знаю, що я казав, дядьку. Але те, що я мушу зробити — геть інша справа.

Чорні мечі у короні похмуро вишикувалися сторчма проти чола.

— У битві я міг би й сам стяти Тіона та Вілема. Але битви тут не було. Вони спали у ліжках невдягнені й неозброєні. В келії, куди їх посадив я. Рікард Карстарк знищив не лише одного Фрея та одного Ланістера. Він знищив мою честь. І на світанку отримає за це відплату.

Коли настав холодний сірий ранок, буря стихла до млявого набридливого дощу. Божегай, незважаючи на нього, був переповнений. Річкове й північне панство, посполиті вояки, лицарі, сердюки, машталіри — усі юрмилися між дерев і очікували побачити кінець похмурої нічної веремії. Едмур віддав наказ, і перед серце-деревом поставили катівську колоду. Поки Великоджонові стражники виводили крізь натовп князя Рікарда Карстарка зі зв'язаними, як раніше, руками, навколо них з дерев спадало листя, а з неба — струмені води. Карстаркові вояки вже висіли розм'яклими лантухами на кінцях довгих мотузок з високих мурів Водоплину, і дощ спливав їхніми почорнілими обличчями.

Біля колоди чекав Лех Довготелесий з сокирою на довгому держаку. Робб забрав сокиру з його рук і наказав стати осторонь.

— Це моя справа, — мовив король. — Я прирік його на смерть своїм словом і мушу скарати власною рукою.

Князь Рікард Карстарк низько схилив голову.

— За це ти маєш мою дяку. Але тільки за це.

До страти він убрався у довгий чорний вапенрок з білими яскравими сонцями свого дому.

— В моїх жилах тече кров першолюдей — так само, як у твоїх, хлопче. Краще б ти про це не забував. Мене названо на честь твого діда. Я підняв корогви проти короля Аериса за твого батька, і проти короля Джофрі — за тебе. При Волоброді, у Шепітній Пущі, у Трьохтабірній битві — усюди я їхав поруч із тобою. А на Тризубі я стояв поруч із князем Едардом. Ми з тобою — родичі. Старки і Карстарки мають спільних пращурів.

— Спільні пращури не завадили вам зрадити мене, — відповів Робб. — І не врятують зараз. Станьте на коліна, пане князю.

Кетлін знала, що князь Карстарк усе сказав вірно. Карстарки виводили свій рід від Карлона Старка, молодшого сина володаря зимосіцького, який з тисячу років тому приборкав бунтівного князя і отримав за хоробрість землю в дідицтво. Він побудував собі замок Карлів Голд, який скоро почав зватися Карголдом, а за кілька століть карголдівські Старки стали Карстарками.

— Не важить, яких богів ти шануєш — старих чи нових, — казав тим часом князь Рікард її синові. — Жодні не знають гіршого прокляття, ніж те, що падає на убивцю родичів.

— На коліна, пане зраднику, — повторив Робб. — Чи мені наказати силоміць вкласти вас на колоду?

Князь Карстарк став на коліна.

— Яким судом ти мене судиш, таким і тебе боги судитимуть.

І поклав голову на колоду.

— Рікарде Карстарку, господарю на Карголді. — Робб здійняв важку сокиру обіруч. — Перед очима богів та людей визнаю вас винним у вбивстві та зраді престолу. Від власного імені прирікаю вас на смерть і власною рукою забираю ваше життя. Чи бажаєте ви сказати останнє слово?

— Рубай, і хай впаде на тебе прокляття. Ти мені не король.

Сокира впала. Вона була важка і добре нагострена, тому вбила одним ударом, але загалом знадобилося три, щоб відокремити голову від тіла. Коли справу було скінчено, і живі, й мертві були геть забризкані кров'ю. Робб із відразою жбурнув сокиру додолу і обернувся до серце-дерева, не кажучи ані слова. Він стояв там і тремтів, зсудомлено стиснувши кулаки, а щоками його стікав дощ. «Пробачте йому, боги» — молилася Кетлін мовчки. — «Він ще надто юний, і доля не лишила йому вибору».

Того дня вона більше не бачила сина. Дощ лупив увесь ранок, малюючи візерунки на річковій воді й перетворюючи трав'янисті галявини божегаю на грязюку та суцільні калюжі. Чорноструг узяв сотню вершників і виїхав за карстарківцями, та ніхто не чекав, що йому вдасться повернути багатьох.

— Молюся, щоб хоч вішати не довелося, — мовив він, коли вирушав у дорогу.

Після його від'їзду Кетлін сховалася у батьковій світлиці, щоб трохи посидіти коло ліжка князя Гостера.

— Недовго їм лишилося, — попередив маестер Виман, коли з'явився того ранку. — Їхню вельможність лишаять останні сили, хоча пан князь не припиняють боротьби.

— Такий вже він, мій батько — вічний воїн, — відповіла вона. — До людей милий, але упертий понад усе.

— Саме так, — кивнув маестер, — та цю останню битву князеві не виграти. Час уже скласти меч і щита. Час здатися.

«Здатися» — подумала Кетлін, — «щоб віднайти мир і спокій». Чи про її батька зараз казав маестер? А може, про сина?

Коли стемніло, до неї навідалася Джейна Вестерлін. Юна королева увійшла до світлиці з боязкою обережністю.

— Пані Кетлін, не хочу вас турбувати...

— Відвідини вашої милості — велика шана та приємність.

Перед тим Кетлін шила, та зараз відклала голку.

— Прошу вас, кличте мене Джейною. Я не звикла зватися королівською милістю.

— Але ви нею є, цього не зміниш. Прошу, сідайте, ваша милосте.

— Джейна, коли ваша ласка.

Вона сіла коло комина і занепокоєно розправила спідницю.

— Як забажаєте. То чим я можу прислужитися, Джейно?

— Справа у Роббі, — відповіла дівчина. — Він такий нещасний, він... лютує і не може заспокоїтися. Я не знаю, що робити.

— Важко забирати в людини життя.

— Я знаю. Я казала, що йому краще віддати справу до рук катові. Коли князь Тайвин посилає людину на смерть, йому досить наказати. Адже так легше, хіба ні?

— Так, — відповіла Кетлін, — але мій вельможний чоловік учив своїх синів, що вбивати людей не повинно бути легко.

— А... — Королева Джейна облизнула губи. — Робб цілісінський день нічого не їв. Я послала до нього Ролама з гарною вечерею — вепрячими реберцями, тушкованими у пиві з цибулею. Та він навіть не доторкнувся. Всенький ранок писав листа і наказав себе не турбувати. Але коли дописав, то спалив. Тепер сидить і дивиться на мапи. Я спитала, чого він шукає, але відповіді не почула. Мабуть, Робб і мене теж не чув. Він не хоче навіть перевдягнутися — сидить цілісінський день у мокрому одязі, ще й заляпаному кров'ю. Я хочу бути йому гарною дружиною, але не знаю, як допомогти. Як звеселити, як розрадити, як угамувати біль. Я не знаю, чого йому треба. Благаю вас, його матінку: скажіть мені, що робити!

«Скажіть мені, що робити.» Кетлін і сама радо спитала б те саме, якби батько був здоровий. Але князя Гостера вже з нею не було — принаймні того, який міг би відповісти. Не було поруч і її Неда. «Ані Брана, ані Рікона. І вже багато років — ані неньки, ані Брандона.» Їй лишився самий тільки Робб. А окрім Робба — примарна надія на порятунок дівчат.

— Інколи, — повільно проказала Кетлін, — найкращий шлях — не робити нічого. Коли я вперше прибула до Зимосічі, мені боліло щоразу, як Нед ходив до божегаю сидіти під своїм серце-деревом. У тому дереві жила частка його душі. Я знала і шкодувала, що тією часткою він не поділиться зі мною ніколи. Але скоро зрозуміла, що без тієї частки він не був би Недом. Джейно, дитино, ти вийшла заміж за північ, як я свого часу... а на північ рано чи пізно насувається зима.

Вона спробувала посміхнутися.

— Май терпець. Май розуміння. Він тебе кохає, він тебе потребує і скоро до тебе повернеться. Може статися, навіть цієї ночі. Будь із ним, коли він повернеться. Це усе, що я можу тобі порадити.

Юна королева слухала, затамувавши подих.

— Я саме так і вчиню, — відповіла вона, коли Кетлін скінчила. — Я буду з ним.

І хутко підвелася на ноги.

— Мушу бігти назад. Раптом Робб мене шукає. Я подивлюся. Але якщо він досі сидить за мапами, то почекаю.

— Прошу, — мовила Кетлін, та коли дівчина була вже коло дверей, раптом згадала.

— Джейно! — покликала вона. — Роббові потрібно від тебе ще дещо. Хоча він, може, й сам того поки що не розуміє. Король мусить мати спадкоємця престолу.

Дівчина посміхнулася, почувши її слова.

— Те саме кажуть і пані матінка. Вони роблять мені трунок із трав, молока та пива, щоб допомогти запліднитися, і змушують пити його щоранку. Я казала Роббові, що напевне подарую йому близнюків: Едарда і Брандона. Йому це, здається, сподобалося. Ми... пробуємо щодня, ласкава пані. Буває, що двічі, або й частіше.

Дівчина дуже мило червоніла і ставала від того ще вродливішою.

— Обіцяю, скоро я матиму під серцем дитину. Щоночі я молюся про неї до вишньої Матері.

— От і добре. А я додам своїх молитов. До старих богів і до нових.

Коли дівчина пішла, Кетлін обернулася до батька і розгладила йому тонке біле волосся на чолі.

— Едарда і Брандона, — тихо зітхнула вона. — А з часом, може, і Гостера. Вам би сподобалося, еге ж?

Батько не відповів, та вона сподівалася, що не помилилася. Стукіт дощу на даху змішувався зі звуком подиху старого князя. Кетлін подумала про Джейну. Схоже, серце дівчина справді має добре, як і казав Робб. «Та зараз важливіше, що вона має добрі стегна.»

Хайме III

Упродовж двох днів шляху обабіч королівського гостинця вони стрічали самі лише руїни, довгі версти зчорнілих нив, городів та садів, де стовбури та гілки спалених дерев їжачилися навскіс, наче ті кілки, що ними лучники загороджуються проти кінноти. Мости теж попалили, а струмки розлилися від осінніх дощів, і їм доводилося нишпорити берегами потоків, шукаючи, де б перебрісти на той бік. Вночі на всі голоси завивали вовки, але людей ніде не траплялося ані душі.

У Дівоставі червоний лосось іще майорів над замком на пагорбі, але мури міста стояли безлюдні, брама розбита, а половина домівок і крамниць — спалена чи пограбована. З живих істот лишилося кілька здичавілих собак, що хутко здиміли, почувши їхнє наближення. Став, од якого місто отримало свою назву, де за переказами та піснями Флоріан Дурень уперше побачив Жонкіль, що купалася разом із сестрами, так забило гнилими трупами, що вода в ньому перетворилася на каламутну сіро-зелену юшку.

Хайме кинув на ставок лише один погляд і загорлав пісню:

— Красні шестеро дівчат у ставку купалися, з крижаних його ключів гарно умивалися...

— Що це ви коїте?! — завимагала Брієнна рішуче.

— Співаю. Пісню «Шість дів у ставі». Навіть ви, мабуть, її чули. Там співається про таких собі сором'язливих дівчаток. Напевне,

схожих на вас — хоча на вроду, сподіваюся, трохи показніших.

— Сидіть тихо, — відказало йому дівчисько і кинуло такий погляд, наче хотіло його самого лишити плавати серед трупів у тому ж-таки ставі.

— Благаю вас, брате Хайме, — забежав Клеос. — Князь Мутон присягає Водоплинові. Нам ні до чого привертати зайву увагу людей у замку. Та й бозна-хто ще там ховається у руїнах... аби ж не вороги.

— Чиї вороги, пане брате? Її чи наші? Це не те саме. А мені так і кортить подивитися, чи не дарма дівчисько носить при боці меч.

— Коли не замовкнете, Крулерізе, то не лишите мені вибору — муситиму заткнути вам пельку.

— Зніміть кайдани з рук, і я до самого Король-Берега гратимуся у німого. Вам, ягідко, така ласка й не снилася, еге ж?

— Брієнна! Мене звати Брієнною! — Від її скрику в повітря знялося три перелякані гави.

— А чи не хочете скупатися, панно Брієнно? — зареготав він. — Ви ж діва, а осьде став. А я вам спинку потру.

Коли вони з Серсеєю були дітьми у Кастерлі-на-Скелі, він нерідко тер їй спину в лазні.

Дівчисько повернуло голову коняки й затрусило геть. Хайме з Клеосом рушили за нею подалі від попелища Дівоставу. За версту звідти до барв світу знову почала повертатися зелень. Хайме відчув полегшення, бо випалена земля надто вже нагадувала йому про Аериса.

— Вона хоче поїхати шляхом на Сутіндол, — пробурмотів пан Клеос. — Та вздовж берега моря безпечніше.

— Безпечніше, але повільніше. Я, пане брате, стою за Сутіндол. Правду кажучи, ваше товариство мені вже набридло.

«Може, за пів-Ланістера ти ще зійдеш. Та від таких Ланістерів, як моя сестра, тебе відділяє прірва.»

Він ніколи не терпів довгу розлуку зі своєю близнючкою. Навіть дітьми вони заповзали одне до одного у ліжко і спали, сплівши руки. «І в череві матері теж.» Ще сестра не розквітла, ще він не починав мужніти, а вони удвох уже дивилися, що роблять огирі з кобилами у полі, а пси з суками у псярні, й гралися у те саме. Одного разу покоївка їхньої матері застукала їх за грою... він уже й не пам'ятав саму гру, а лише переляк пані Джоани. Покоївку вона відіслала геть, опочивальню Хайме наказала влаштувати на іншому кінці Кастерлі-на-Скелі, коло Серсеїної поставила варту і наказала їм ніколи не робити нічого подібного, бо інакше вона муситиме про все розповісти їхньому вельможному батькові. Та вони не встигли і налякатися як слід — мати скоро померла з пологів Тиріона, і Хайме вже погано пам'ятав, яка вона була на вигляд.

Можливо, Станіс Баратеон і Старки навіть зробили йому добрість. Вони розповсюдили оповідку про кровозміс по всьому Семицарстві. Тепер ховати від людей вже не було чого. «Чому б мені не одружитися з Серсеєю, ні від кого не криючись, і не брати її до ліжка щоночі? Адже дракони одружувалися зі своїми сестрами.» Септони, вельможі, простолюдці століттями заплющували очі на звичай Таргарієнів — то хай лише посміють дорікнути домові Ланістер. Право Джофрі на корону, певна річ, зійде на пси. Але зрештою, Роберт узяв Залізний Престол не правом, а силою зброї. Тим самим штибом зуміє втриматися на ньому і Джофрі, хай від чийого сім'я він уродився. «Можна одружити його з Мирцелою, коли Санса Старк поїде додому до матері. Хай держава бачить, що Ланістери вищі за закон. Як боги і Таргарієни.»

Хайме вже вирішив, що Сансу він відішле до матері. Менше дівча теж, якщо вдасться його знайти. Навряд чи це поверне йому втрачену честь, але думка про те, щоб зберегти вірність слову там, де усі чекають зради, неабияк його розважала.

Вони саме їхали повз витоптане поле пшениці та низьку кам'яну стіну, коли Хайме почув ззаду тихе «фр-р-р!», наче у повітря знявся десяток птахів.

— Лягай! — заволав він, падаючи на шию коня. Мерин верескливо заіржав і став дибки, бо стріла вдарила йому в круп. На щастя, інші свиснули мимо.

Хайме побачив, як пан Клеос зіскакує з сідла, запинається і падає, бо ступня йому застрягає у стремені. Клеосова кобила рвонула з місця і потягла Фрея повз Хайме; той верещав і бився головою об землю. Мерин Хайме важко затупотів, запалено дихаючи і пирхаючи від болю. Сам Хайме покрутив головою, шукаючи Брієнну, і побачив її на коні, з однією стрілою в спині та іншою в нозі. Втім, вона їх наче й не відчувала — натомість вихопила меча і кружляла на місці, видивляючись лучників.

— За стінкою! — вигукнув Хайме, борюкаючись із напівсліпим від болю конем у намаганні повернути його до бойовиська. Повід заплутався у семиклятих кайданах, а в повітрі тим часом знову засвистіли стріли.

— Гир на них! — заволав він і вдарив п'ятами, щоб показати їй, як це робиться. Старий жалюгідний мерин раптом спромігся на припадок швидкості, ринув уперед, і ось вони вже тупотять полем, здіймаючи хмари солом'яної різки. Хайме ледве встиг подумати: «Хоч би дівка не відстала, поки ті не зрозуміли, що на них летить один вершник без зброї та в кайданах», аж раптом почув її одразу за собою. Під копитами її плужного коня стугоніла земля, у повітрі лунав клич «Надвечір'я!». Зблиснув меч, вилітаючи з піхов; ще гучніше залунав новий клич:

— Тарф! Тарф!

Кілька останніх стріл шуснули мимо, не завдавши шкоди, а тоді лучники перелякалися і кинулися навітіч — так завше ламаються стрільці, не підтримані важкими щитниками. Брієнна натягнула повід коло стіни; поки Хайме її наздогнав, нападники розчинилися у лісі, що починався за десяток сажнів.

— Ви роздумалися битися, абощо?

— Вони тікали.

— Та ж їх саме тоді найкраще убивати!

Вона вклала меча до піхв.

— Чому ви на них кинулися?

— Лучники хороші, коли ховаються десь за стіною і стріляють здалеку. А як нападеш просто на них, то хутко тікають, бо знають, що буде, коли до них допадеться вершник. У вашій спині, до речі, стріла стирчить. А ще одна — у нозі. Може, дозволите подивитися?

— Вам?!

— А кому ще? Востаннє, коли я бачив братика Клеоса, він саме зорював головою борозну. Але пошукати його, напевне, таки доведеться. Який не є, а все ж Ланістер.

Клеоса вони знайшли у тому самому стремені, де він заплутався від початку. В його правому плечі стирчала стріла, у грудях ще одна, проте смерть прийшла до нього не від стріл, а від сирої землі. Верхівка голови пана Клеоса була залита кров'ю і м'яка на дотик; пальці Хайме намацали під шкірою рухомі шматки потрощених кісток.

Брієнна стала на коліно і узяла його за руку.

— Ще досі теплий.

— Скоро охолоне. Хочу собі його коня та одяг. Остогидло мені брудне лахміття з блощицями.

— Він був ваш брат у перших! — вражено проказала дівка.

— Був, а тепер нема! — заперечив Хайме. — Та ви не бійтеся, я таких братів маю вдосталь. Ще я хочу собі його меча. Треба ж вам із кимось мінятися вартами.

— Постойте на варті без зброї, — мовила вона і підвелася.

— Прикутим до дерева? Чого ж ні, можу і постояти. А можу знюхатися з наступною зграєю розбійників і радо подивитися, як вам, ягідко, скрутять ваші товсті в'язи.

— По-перше, зброї я вам не дам. А по-друге, мене звати...

— Та знаю, Брієнною! Ну, можу скласти урочисту клятву не кривдити вас, якщо від того полегшає вашому дівочому серденьку.

— Ваші клятви нічого не варті. Аерисові ви теж складали клятву.

— Скільки я знаю, ви нікого не пекли у панцирі над вогнем. І нам обом кортить довести мене живим та цілим до Король-Берега, хіба ні?

Він присів навпочіпки коло Клеоса і заходився розстібати його паса з мечем.

— Ану геть від нього. Негайно! Приберіть руки від меча!

Хайме раптом відчув утому — від її підозр, від її образ, від її кривих зубів, широкого плямистого обличчя і жалюгідного ріденького волосся. Не зважаючи на заперечення, він обіруч ухопив руків'я братового меча, ступив на труп ногою і потяг на себе. Поки клинок вийшов з піхов, Хайме вже кинув себе у рвучкий оберт, виводячи меча колом угору по швидкій убивчій дузі. Криця гучно і жорстоко брязнула на криці, аж у кістках застугоніло — то Брієнна якось зуміла вчасно вихопити і підставити власного меча.

Хайме зареготав.

— Непогано, ягідко!

— Віддай меча, Крулерізе!

— Тримай!

Він скочив на ноги і ринув на неї, а меч у його руках зажив власним життям. Брієнна відскочила назад, відбила його клинка, та він напивав, не давав спочинку, і щойно вона відводила один удар, як на неї падав наступний. Мечі цілували один одного, розліталися і цілувалися знову. Кров Хайме завирувала піснею, адже саме для цього він народився. Ніколи він не почувався живішим, ніж у бою, де за кожним ударом чатувала смерть.

«З огляду на мої кайдани, вона ще, диви, скількись і протримається.» З-за ланцюгів він мусив братися за руків'я обіруч, хоча самому мечеві до справжнього обіручного бракувало довжини і ваги. Та чи не байдуже? Головне, що мечеві його брата у перших не бракувало ані довжини, ані ваги, щоб укоротити віку Брієнні Тарфійській.

Високо, низько, знову високо... сталевий дощ ринув на неї з його рук. Справа, зліва, у зворотньому замаху... та такому лютому, що від мечів аж іскри полетіли. Змахнути угору, рубонуту збоку, згори, не спиняти навали, тиснути, крок уперед, ковзнути убік, вдарити і ступити, ступити і вдарити, рубати, різати, швидше, дедалі швидше...

...і ось нарешті, геть задиханий, він ступив убік і зронив вістря меча до землі, даруючи їй хвилину спочинку.

— Досить непогано, — визнав він. — Як для дівчиська.

Вона повільно і глибоко вдихнула, пильнуючи очима.

— Я не хочу завдати вам шкоди, Крулерізе.

— А наче зможете!

Хайме знову крутнув меча над головою і кинувся на неї, брязкаючи ланцюгами.

Він не міг сказати, скільки часу тривала його навала — кілька хвилин або кілька годин. Час для нього зникав, коли до життя прокидалися мечі. Хайме відігнав дівчину від трупу свого брата у перших, примусив перетнути шлях, загнав між дерев. Яюсь вона, не помітивши, спіткнулася на корені, й він уже гадав, що переміг, та замість упасти Брієнна стала на коліно, ані на мить не втративши пильності до бою. Його удар, що мав розпанахати її від плеча до пахвини, зупинився на підставленому мечі; Брієнна хутко перейшла до наступу і за кілька шалених ударів знову зіп'ялася на обидві ноги.

Танок тривав далі. Хайме притиснув її до дубу, але вона яюсь вивернулася; він вилаявся і кинувся за нею через мілкий струмок, майже задушений впалим листям. Криця дзвеніла, криця стогнала, криця вищала і сипала іскрами; дівка почала кректати, наче свиня, з кожним ударом, але він, на диво, досі не зміг її дістати — наче навколо неї стояла залізна клітка, що спиняла усі його намагання.

— А таки непогано, — мовив він, коли спинився на мить віддихатися, і пішов по колу, обходячи її з правого боку.

— Для дівчиська?

— Ну нехай для зброєносця. Для зеленого хлопчиська. — Він зареготав хрипко, придушено, хапаючи ротом повітря. — Та годі вам сердитися, ягідко, музика ж грає! Потанцюймо ще, панночко добренька!

Вона забурчала і кинулася уперед, люто вимахуючи клинком. Раптом Хайме усвідомив, що вже мусить докладати всіх зусиль, аби якось уберегтися від сталевої бурі. Один з її ударів порізав йому лоба, і кров потекла на праве око. «Хай її Інші ухоплять, а з нею і Водоплин!» Його лицарське уміння зіржавіло і зогнило у тому клятому кам'яному мішку. Та й кайдани справі не допомагали. Очі заплющувалися, плечі німіли від страшних ударів, стерті до живого м'яса зап'ястки боліли від ваги ланцюгів, пальці ледве стискали меч. Зброя здавалася дедалі важчою з кожним ударом, і Хайме знав, що здіймає її вже не так швидко, не так високо і не так твердо.

«Вона сильніша за мене.»

Від цієї думки йому стало незатишно. Власне, дужішим від нього був Роберт, а в кращі свої дні — Білий Бик Герольд Вишестраж і пан Артур Дейн. Серед живих людей силою його напевне переважав Великоджон Умбер, майже напевне — Дужий Вепр Кракегол, і без жодного сумніву — обидва Клегани. Сила Гори й поготів не мала собі рівної серед людей. Та Хайме не переймався, бо зі своєю швидкістю, спритністю та мечем у руках міг упоратися з кожним. Але ж тут перед ним стояла жінка! Ну, не те щоб пересічна жінка, радше дебела корова, та все ж... це вона зараз мала б хитатися з останніх сил, а натомість заганяла його до струмка і волила:

— Здавайся! Кидай меч!

Слизький камінь вивернувся з-під ноги Хайме, і він відчув, що падає, але примудрився обернути прикрість на хитрість — пірнув униз, ковзнув вістрям повз підставлений клинок Брієнни і штрикнув її у стегно. Там миттю розквітла червона троянда, і Хайме встиг ще на хвилю замилюватися виглядом Брієнниної крові, аж тут його коліно врізалося у каменюку, що лежала в потоці. Біль засліпив очі, а Брієнна, хлюпаючи чобітьми, хутко допалася до нього і вибила меч з рук.

— Здавайся!!!

Хайме буцнув плечем їй по ногах, перекидаючи на себе. Вони покотилися, хвицяючи ногами та гамселячи кулаками, але зрештою вона всілася на нього верхи. Хайме вихопив був їй кинджала з піхов, але штрикнути у живіт не встиг — Брієнна впіймала його зап'ястки і вдарила ними по каменях з такою силою, що трохи не виламала руку з плеча. Іншу долоню вона розчепірила йому на обличчі.

— Здавайся! — Брієнна втопила йому голову під воду, трохи потримала, витягла нагору. — Здавайся!

Хайме виплюнув їй воду просто в обличчя. Поштовх, плюскіт, і ось він знову під водою — безсило теліпає ногами, намагаючись вдихнути. І знову нагорі.

— Здавайся, бо потоплю!

— І порушиш клятву? — загарчав він. — Як я?

Вона відпустила його, і він ляпнувся у воду.

Ліс навколо відповів грубим реготом.

Брієнна миттю скочила на ноги. Нижче пояса її вкривала кров та болото, одяг розкошлався, обличчя пашіло. «Наче її не з ворога зняли, а з любчикового прутня.» Хайме переповз по каменях до мілкої води і витер кров з ока скутими разом руками. Обабіч струмка стояли озброєні незнайомці. «Та й не диво, ми так галасували, що й дракон би прокинувся.»

— Вітаю, шановні, — приязно звернувся він до прибульців. — Перепрошую, якщо завадив. Я тут, бачте, дружину шпетив за негідну поведінку.

— А мені здалося, то вона тебе шпетила! — Той, хто відповів, був із себе кремезний та могутній. Носова стрілка його залізного шоломця не могла приховати відсутності носа.

Це не розбійники, що вбили пана Клеоса — раптом усвідомив Хайме. Навколо них стояв набірід з усіх кінців землі: смагляві дорнійці, біляві лисенійці, дотракійці з дзвіночками у косах, волохаті ібенійці,

вугільно-чорні дикуни з Літніх островів у накидках з пір'я. Він знав, хто вони такі. «Хвацькі Компанійці».

Брієнна віднайшла голос.

— Я маю при собі сотню срібних оленів...

Схожий на мерця чолов'яга у латаному шкіряному кобеняку відповів:

— Для початку непогано, мосьпані. Віддавайте хутенько сюди.

— А тоді віддавай і свою піхву, — мовив безносий. — Вона в тебе, певно, показніша за пику.

— Переверни її на живіт, Рорже, та вграй у сраку, — захопив дорнійський списник із червоним шаликом, навитим на шолом. — Нащо тобі перед очима її мармиза?

— А щоб на мою досхочу надивилася! Таке щастя не кожній дівці випадає, — відповів безносий, і решта зареготала.

Хай дівчисько було страхолюдне і уперте, але на згвалтування купою найгіршого у світі наброду вона не заслуговувала.

— Хто тут за ватажка? — гучно і вимогливо запитав Хайме.

— Я маю таку честь, пане Хайме. — Зіниці живого мерця мали хворобливу червону облямівку, волосся було ріденьке, тонке та сухе. Крізь землистобліду шкіру обличчя та рук виднілися темно-сині жили. — Урзвиком мене звати. Урзвик Вірний до ваших послуг.

— То ви знаєте, хто я?

Сердюк ствердно хитнув головою.

— Самої лише борода і голеної голови не досить, щоб обдурити «Хвацьких Компанійців».

«Тобто Кровоблазнів.» Хайме поважав їх не більше, ніж Грегора Клегана та Аморі Лорха. Батько кликав їх усіх «псами» і ужиток для них знаходив як для зграї лютих псів — заганяти здобич і вселяти жах у серця.

— Якщо ви знаєте мене, Урзвику, то знаєте і те, що матимете нагороду. Ланістери завжди платять борги. А щодо панни... вона шляхетського роду і варта добрячого викупу.

Урзвик грайливо звів голову набік.

— Та що ви таке кажете? Ото щастя присунуло!

Було в усмішці Урзвика щось слизьке, від чого Хайме почувався недобре.

— Ви добре чули, що я казав. А де ж цап?

— За кілька годин звідси. Отаман зрадіє, коли вас побачить, але на вашому місці я б не кликав його цапом у вічі. Шляхетний пан Варго дуже прискіпливий щодо своєї честі.

«Відколи це дурноротий дикун завів собі якусь честь?»

— Неодмінно запам'ятаю. Вельми вдячний за пораду. А чи не розкажете мені, над чим він нині шляхетно панує?

— Над Гаренголом. Йому обіцяно гаренгольське дідицтво у вічне володіння.

«Гаренгол?! Мій батечко геть з глузду з'їхав, або що?» Хайме підняв руки і проказав:

— Без ланцюгів мені буде зручніше.

Урзвик лише видав смішок — сухий, наче старий пергамен.

«Щось тут коїться дуже погане.» Але Хайме не виказав свого занепокоєння, лише всміхнувся:

— Невже я так смішно пожартував?

Безносий вишкірився:

— Еге ж. Потішний ти. Я так не веселився, відколи Гризло відкусив тій септі цицьку.

— Ви з вашим батьком програли надто багато битв, — устряг дорнієць. — Нам довелося змінити лев'ячі шкури на вовчі.

Урзвик винувато розвів руками, наче у вибаченні.

— Тімеон хоче сказати, що «Хвацькі Компанійці» більше не знаходяться на службі дому Ланістер. Наразі ми служимо князеві Болтону та Королю-на-Півночі.

Хайме подарував йому холодну, вкрай презирливу посмішку.

— А ще кажуть, що це я маю гівно замість честі.

Урзвика його зауваження не потішило; на його знак двоє Кровоблазнів ухопили Хайме за руки, а Рорж щосили увігнав кольчужного кулака у живіт. Поки Хайме стогнав, зігнутий рачки, здалеку долинув дівчиськів голос:

— Припиніть, його не можна кривдити! Нас послала пані Кетлін задля обміну бранців, він під моїм захистом!...

Рорж ударив знову, вибиваючи з легенів рештки повітря. Брієнна кинулася по меч, якого зронила біля струмка, та не встигла ухопити його, як її наздогнали Кровоблазні. З огляду на її силу, знадобилося четверо, щоб копняками і стусанами примусити дівчину до покори. Коли вони скінчили, Брієннине обличчя запухло і скривавилося незгірш обличчя Хайме, а з рота вилетіло два зуби, що, певно ж, не додало їй краси. Двох бранців, що спливали кров'ю та запиналися на кожному кроці, потягли крізь ліс назад до коней. Брієнна шкутильгала від рани на стегні, завданої Хайме. Зараз він жалів, що поліз у ту бійку, а особливо жалів її. Сьогодні вночі вона вже напевно втратить цноту — годі й сумніватися. Безносий буде перший, а там нагодяться і кілька інших.

Дорнієць прив'язав їх спиною до спини верхи на плужному коні Брієнни. Тим часом інші Кровоблазні роздягали Клеоса Фрея і ділили його майно. Рорж дістав собі заляпаний кров'ю вапенрок з гордими знаками Ланістерів і Фреїв у чвертях. Леви та башти несли на собі дірки, пробиті стрілами.

— Радісте, ягідко? — зашепотів Хайме до Брієнни, закашлявся і виплюнув кров. — Якби ви дали мені зброю, дідька б нас упіймали.

Вона не відповіла. «Дівчисько уперте, як пень» — подумав він. — «Але хоробре.» Цього він заперечити аж ніяк не міг.

— Коли вони стануть табором на ніч, то вас згвалтують, і неодноразово, — попередив він її. — Розумніше буде не пручатися. Якщо ж опиратиметеся, то кількома зубами не відбудетеся.

Спина Брієнни напружилася проти його спини.

— Ви б так і вчинили, якби були жінкою?

«Якби я був жінкою, то був би Серсеєю.»

— Якби я був жінкою, то змусив би їх убити себе. Та я не жінка.

Хайме вдарив п'ятами їхнього коня і пустив його ристю.

— Шановний Урзвику! На кілька слів!

Схожий на мерця сердюк у пошарпаному шкіряному кобеняку натяг повід і поїхав поруч.

— Чого бажаєте, пане лицарю? І дивіться мені, не грубіяньте, бо знову покараю.

— Золото, — мовив Хайме. — Ви любите золото, чи не так?

Урзвик побігав по ньому червоними очицями.

— Мушу зізнатися, воно має свої переваги.

Хайме подарував Урзвику посмішку, повну розуміння.

— Стільки золота, скільки є лише в Кастерлі-на-Скелі. Навіщо дарувати його цапові? Чому б не відвезти нас до Король-Берега і не забрати мій викуп собі? А заразом і її викуп теж, якщо забажаєте. Дівка якимось казала мені, що Тарф кличуть Сафіровим островом.

Почувши це, дівчисько смикнулося, але нічого не сказало.

— То ви вважаєте мене за перевертня?

— Певно, що так. За кого ж іще?

Половину удару серця Урзвик обмірковував пропозицію.

— Король-Берег із вашим батечком дуже далеко. Князь Тайвин може нас незлюбити, бо ми віддали Гаренгол князеві Болтону.

«А цей розумніший, ніж виглядає.» Хайме вже не міг дочекатися, коли поганця повісять із повними кишнями золота.

— Батька лишіть на мене. Я вам усім здобуду королівське пробачення за скоєні злочини. А вам особисто — лицарське звання.

— Зацний лицар пан Урзвик, — вимовив, смакуючи, найманець. — Ой, як пишалася б моя дорогенька дружина, якби це почула. І якби я не вбив її ще багато років тому.

Він нещиро зітхнув і спитав:

— А що станеться з паном Варго?

— Чи не проспівати вам кілька рядків з «Рине дощ у Кастамирі»? Аби цап не буцався, йому відбивають роги. Мій панотець радо це зробить.

— Цікаво, як саме? Невже ваш батечко має такі довгі руки, що дістане нас аж за мурами Гаренголу?

— Якщо доведеться, то й за коси повисмикує.

Велетенська дурна примха короля Гарена вже не вперше падала під ударами ворогів. І треба гадати, не востаннє.

— Невже ви здуру наміряли собі, ніби цап здолає лева у цій війні?

Урзвик неквапом нахилився уперед і загилив йому недбалого ляпаса. Відверта і побіжна зухвалість його вчинку вдарила Хайме сильніше, ніж долоня. «Він мене зовсім не боїться» — усвідомив лицар з холодком уздовж хребта.

— Годі! Наслухався я тебе, Крулерізе. Нема дурних — вірити обіцянкам-цяцянкам брехуна і кривоприсяжця.

Він вдарив коня п'ятами і хутко полинув уперед.

«Аерис» — подумав Хайме, і йому стало гидко. — «Усе завжди звертає на Аериса.» Він хитався у лад рухові коня і мріяв про меч. «Краще — два мечі. Один мені, другий дівчиськові. Загинути загинемо, але й половину їх заберемо до пекла.»

— Навіщо ви сказали, що Тарф — Сафіровий острів? — зашепотіла Брієнна, коли Урзвик вже не міг чути. — Він тепер думатиме, що мій батько має повно коштовного каміння.

— Моліться, щоб він так і думав.

— Ви, Крулерізе, вже геть забрехалися! Тарф кличуть Сафіровим островом за блакить навколишнього моря.

— Гукайте гучніше, ягідко, бо Урзвик вас, здається, не почув. Що скоріше вони зрозуміють, як мало з вас зиску, то скоріше почнуть гвалтувати. На вас залізе по черзі кожна з отих почвар. Та власне, що вам із того? Заплющте очі, розсуньте ноги і уявляйте, що усі вони — Ренлі Баратеон.

Нарешті хоч на якийсь час вона стулила рота.

День уже хилився до сутінок, коли вони знайшли Варго Хапа, що саме грабував невеликий септ з іншим десятком «Хвацьких Компанійців». Свинцеві шибки там повибивали геть, різьблених дерев'яних богів витягли надвір. Коли під'їхали прибульці, на грудях Матері саме сидів найтовстіший дотракієць, якого Хайме бачив за життя, і виколупував самоцвітні очі вістрям ножа. Неподалік на гілці розлогого каштану висів кощавий лисуватий септон. Троє «Хвацьких Компанійців» стріляли по ньому з луків задля розваги. Хтось із них був неабиякий стрілець — дві стріли стирчали в покійного просто з очей.

Коли найманці уздріли Урзвика та бранців, то бадьоро заволали півдесятком різних мов. Цап сидів коло багаття та їв з рожна недопечену птицю; жир та кров стікали пальцями, спливали тонесенькою довгою борідкою. Нарешті він витер руки власною сорочкою і підвівся.

— Ба, Квулевіве! — бадьоро зафафрав він. — Тепев ви мій бванефь.

— Ласкавий пане, мене звати Брієнною, з дідицтва Тарф! — покликало дівчисько. — Я маю наказ пані Кетлін Старк відвезти пана Хайме до його брата, що у Король-Березі...

Цап кинув на неї байдужий погляд.

— Хай вамовкне.

— Та послухайте ж! — намагалася догукатися Брієнна, поки Рорж різав мотузки, які припинали її до Хайме. — В ім'я Короля-на-Півночі, якому ви служите! Благаю, вислухайте!...

Рорж стягнув її з коня і почав лупцювати ногами.

— Диви, кісток не поламай! — застеріг його Урзвик. — Кажуть, ця коняча пика варта своєї ваги у сафірах.

Дорнієць Тімеон та смердючий ібенієць грубо зісмикнули Хайме додолу з сідла і штовхнули до багаття. Поки вони вовтузилися, він міг без клопоту вхопити руків'я одного з їхніх мечів, але ворогів було надто багато, а його досі обтяжували кайдани. Хай одного чи двох він зітне, але і сам довго не заживеться. Хайме не готовий був іще помирати, а надто за таку красну діву, як Брієнна Тарфійська.

— Який вдалий день фьогодні, — мовив Варго Хап. Навколо шиї в нього висів ланцюг зі з'єднаних разом монет усяких величин та обрисів: литих і карбованих, з подобами королів і царів, чаклунів, богів, гемонів і усяких гербових тварин, на які людині стане уяви.

«Монети з усіх земель, де він воював» — згадав Хайме плітки. Ключем до ватажка Кровоблазнів була його жадоба. — «Перебіг один раз, перебіжить і другий.»

— Пане Варго! Ви скоїли прикру помилку, коли облишили службу мого батька. Та ще не пізно її виправити. Пан батько добре за мене заплатить, ви ж знаєте.

— Внаю, — мовив Варго Хап. — Фонайменфе половину волота Кафтевлі-на-Фкелі. Та фпевфу я маю фклафти для вафого батька пофлання.

Він щось неголосно наказав, наче коза стиха замекала.

Урзвик пхнув Хайме у спину, а блазень у зелено-рожевому вбранні вибив з-під нього ноги. Коли Хайме гепнувся на землю, один з лучників ухопив ланцюга між його зап'ястків і смикнув за руки, простягаючи їх уперед. Жирний дотракієць відклав ножа і витяг з

піхов чималого кривого араху — зловісно гостру, схожу на косу шаблю. Саме у таких найбільше кохалися кочові конятники за морем.

«Лякають, вражі діти.» Блазень застрибнув Хайме на спину і захихотів, а дотракієць тим часом неквапно чвалав у його бік. «Цап хоче, щоб я обісцяв штани і благав про милість. Дідька він діжде такої ласки.» Адже перед ним — Хайме Ланістер з Кастерлі-на-Скелі, Регіментар Королегвардії. Жоден сердюк не в силі примусити його кричати.

Сонячне сяйво пробігло краєм леза араху, коли той падав додолу — так блискавично, що око ледве його бачило. І Хайме закричав.

Ар'я IV

Невелика чотирикутна вежа являла з себе майже руїну. Схожу руїну нагадував і славетний сивий лицар, що у ній мешкав — такий старий, що вже не розумів, про що його питають. Байдуже, що йому казали — він лише посміхався і бурмотів:

— Я втримав моста проти пана Майнарда. Руде волосся, чорний норов... але мене він не подолав. Шість ран завдав він мені, перш ніж я його вбив. Шість!

На щастя, маестер, що дбав про лицаря, був молодий. Коли старий воїн відійшов до сну просто у кріслі, він відвів гостей убік і мовив:

— Боюся, ви ганяєтеся за примарою. До нас прилітав птах — вже давно, принаймні півроку тому. Ланістерівці упіймали князя Беріка біля Божого Ока і там-таки й повісили.

— Еге ж, повісили. Але Торос врізав мотузку і врятував його ще живого. — Зламаний ніс Лима вже не був червоний та напухлий, як попервах, але зростався криво і надавав його мармизі перекошеного вигляду. — Його вельможність, бачте, не так легко вбити.

— Схоже, і знайти пана князя — теж справа нелегка, — мовив маестер. — А чи питали ви Листяну Владарку?

— Авжеж спитаємо, — відповів Зеленоборід.

Наступного ранку, коли вони минали невеличкий кам'яний міст за вежею, Гендрі спитав, чи не за нього колись бився старий лицар у двобої. Та ніхто не знав достеменно.

— Мабуть, що за нього, — відповів Джак-Щасливець. — Щось я інших тут не бачу.

— Ти б знав напевне, якби про це була пісня, — мовив Том Семиструнний. — Одна гарна пісня, і ми б знали, хто такий був пан Майнард і чого йому так кортіло перейти міст. Якби старий бідолаха Ликастр мав досить тям, щоб винайняти співця, то був би тепер знаніший за Драконолицаря.

— Усі сини пана Ликастра загинули у повстанні Баратеона, — пробурчав Лим. — Одні воювали за одних, інші за інших. Відтоді він з глузду і з'їхав. Жоден клятий співець йому б не допоміг.

— Маєстер казав спитати якусь Листяну Владарку... хто це така? — спитала Ар'я Анжея дорогою.

Лучник усміхнувся.

— А ти почекай, і побачиш.

За три дні, коли вони їхали зжовтілим лісом, Джак-Щасливець зняв з ременя ріг та засурмив — інакше, ніж попереднього разу. Не встиг ріг замовкнути, як з дерев упали, розгортаючись, мотуз'яні драбини.

— Коней пугаймо, і гайда! — наполовину проказав, наполовину проспівав Том.

Усі хутко полізли нагору і опинилися у селищі, схованому в шапках дерев — посеред плутанини мотуз'яних мостиків та малих, укритих мохом хатинок, захищених за червоно-золотими стінами. Скоро вони постали перед Листяною Владаркою — кощавою, наче сучок, сивою жінкою, вдягненою в грубу дергу.

— Зважаючи на осінь, ми тут довго не просидимо, — розповіла вона їм. — Дев'ять днів тому зі шляху на Сінобрід приходив тузін вовків, нишпорив за кимось. Якби вони підняли очі, то могли б нас побачити.

— А чи не бачили ви князя Беріка? — спитав Том Семиструнний.

— Він мертвий. — У словах жінки бриніла туга. — Його спіймав Гора і встромив кинджала у око. Нам розповів жебрущий брат, а сам він чув від чолов'яги, що бачив на власні очі.

— Та то вже стара казка, давно протухла, — заперечив Лим. — Князя-блискавку так легко не вбити. Око пан Грегор, може, йому і вийняв, та люди від того не помирають. Он Джак не дасть збрехати.

— Ну, я ось не помер, — ствердив одноокий Джак-Щасливець. — Батечка мого гарненько повісив тивун князя Дударя, брата Гака запхали на Стіну, а інших братів повбивали ланістерівці. Велике діло — одне око.

— Ви присягаєтеся, що він живий? — Жінка вчепилася у Лимову руку. — Благословення боже на тебе, Лиме! Це найліпша новина за півроку. Хай його Воїн оборонить, і червоного жерця теж!

Наступної ночі вони знайшли притулок у спаленій шкаралупі септу посеред знищеного села під назвою Вихватка. Від його вікон зі свинцевого скла лишилися самі друзки; немолодий септон привітав їх і розповів, що грабіжники забрали коштовне вбрання Матері, визолоченого ліхтаря Стариці та срібного вінця Батька.

— Діві навіть груди відрубали, хоча вони дерев'яні, зовсім не коштовні, — казав септон. — Зате очі були з гагату, з ляпису, з перлів. То вони виколювали їх ножами. Хай Матір змилується на їхні душі.

— Хто це таке скоїв? — спитав Лим Лимонний Сіряк. — Часом не Кровоблазні?

— Та ні, — відповів старий. — Якись північани. Оті дикуни, що вклоняються деревам. Казали, що шукають Крулеріза.

Ар'я почула і вкусила губу. Вона відчувала, як Гендрі на неї дивиться, і від того почувалася водночас гнівно і присоромлено.

У льосі під септом, серед павутиння, коренів та побитих винних діжок, жило з десятеро людей. Але ніхто з них теж нічого не чув про Беріка Дондаріона — ба навіть ватажок, що носив почорнений сажею панцир та грубу блискавку на сіряку. Коли Зеленоборід побачив, як на того витріщається Ар'я, то зареготав і мовив:

— Князь-блискавка — він усюди і ніде. Такі справи, білочко.

— Я вам не білочка! — заперечила вона. — Я вже скоро доросла жінка — мені майже одинадцять років!

— То диви, щоб я з тобою, бува, не одружився!

Він спробував ущипнути її за підборіддя, та Ар'я ляпнула по його дурній руці й відкинула убік.

Лим та Гендрі того вечора грали у черепки з хазяями, а Том Семиструнний співав дурної пісні про Череватого Бена та гусака верховного септона. Анжей дозволив Ар'ї потримати у руках свого довгого лука, та як вона не силувалася, а натягнути його не змогла.

— Вам, панно, треба легшого лука, — мовив веснянкуватий стрілець. — Якщо у Водоплині знайдемо сухе витримане дерево, то я вам зроблю.

Том почув його і перервав пісню.

— Ти дурень, Сайдакере, бо молодий іще. Ми йдемо до Водоплину по її викуп. Нам нема коли там дупи м'яти і луки ладнати. Дякуй, якщо хоч шкуру свою понесеш відти цілою, бо князь Гостер вішав розбійників на своїй землі, коли ти ще пішки під стіл ходив. А синок його... я завжди кажу: хто не любить музики, тому вірити не можна.

— Та він не музику незлюбив, — відказав Лим, — а тебе, дурню.

— І дарма незлюбив. Те дівча хотіло зробити його чоловіком... хіба я йому винен, що він перепив і нічого не зміг?

Лим пирхнув крізь свого зламаного носа.

— Хіба не ти склав про нього пісню? Чи, може, якийсь інший телепень, закоханий у власне голосіння?

— Та я ж і заспівав її лише один раз, — пожалівся Том. — І хто казав, що вона про нього? То була просто пісня про пструга.

— Вірніше сказати, про немічного та обвислого пструга, хіба не так? — зареготав Анжей.

Ар'ї було байдуже, про що там співається у дурнуватих Томових піснях, і вона обернулася до Гарвіна.

— Що він таке казав про викуп?

— Нам конче потрібні коні, панно. Та й обладунки теж. Мечі, щити, списи. Усе, що можна купити за гроші. А ще насіння для ланів. Адже зима насувається, ви не забули? — Він торкнувся її підборіддя, наче втішаючи. — Ви не перша шляхетна бранка, яку ми віддаємо за викуп. Сподіваюся, що й не остання.

Ар'я розуміла, що він не бреше. Лицарів увесь час брали у полон, а потім викупали за гроші. Так само іноді чинили і з жінками вельможних родів. «Але що як Робб відмовиться їм платити?» Адже вона не була знаним лицарем, до того ж король має ставити королівство вище за власних сестер. І що скаже її паніматка? Чи захоче брати свою доньку назад після усього, що та скоїла? Ар'я вкусила губу і замислилася над купою складних питань.

Наступного дня вони приїхали до місця під назвою Вишесерце. То був пагорб — такий величенький, що з верхівки Ар'ї здалося, ніби вона бачить половину світу. Маківку пагорба охоплювало коло з величезних блідих пеньків — усе, що лишилося від колись могутніх оберіг-дерев. Ар'я та Гендрі разом обійшли пагорб, аби їх порахувати, і налічили тридцять одне. Деякі були такі могутні, що на їхніх пеньках вона б могла спати, мов на ліжку.

Том Семиструнний розказав, що Вишесерце було святим місцем для дітей лісу, і тут досі не зникли якісь їхні чари.

— Тим, хто тут спить, нічого не загрожує, — стверджував співець, і Ар'я йому вірила, бо пагорб був такий високий, а навколишня місцина — така пласка, що жоден ворог не міг наблизитися непоміченим.

Тутешні посполиті цього місця цуралися, розповів їй також Том, бо вважали, що у ньому живуть привиди — духи дітей лісу, які померли, коли андальський король на ім'я Еррег Бий-Родичів зрубав їхній святий гай. Ар'я про дітей лісу знала, і про андалів теж, та духи і привиди їй не лякали. Коли вона ще була зовсім мала, то ховалася у

крипті Зимосічі, гралася у запрошення до замку та дів і чудовиськ поміж кам'яних королів на їхніх престолах.

Але тієї ночі навіть у неї стали дибки волосини на потилиці. Вона вже спала, та прокинулася від бурі. Вітер зірвав з неї ковдру, закрутив вихором і викинув у кущі, а коли вона пішла по неї, то почувла голоси.

Коло багаття, що ледве жевріло, Ар'я побачила Тома, Лима і Зеленоборода. Вони балакали до крихітної жінки — на добрих сім вершків коротшої за Ар'ю, старішої за Стару Мамку, згорбленої, зморшкуватої, з покрученим чорним ціпком. Сиво-біле її волосся спадало трохи не до землі, а коли дмухав вітер, то маяло навколо голови примарною хмарою. Шкіра на колір була ще біліша — наче молоко. Ар'ї здалося, що очі в старої червоні, хоча з кущів вона бачила поганенько.

— Старі боги ворухаться, не дають мені спати, — почувла Ар'я голос жінки. — Я бачила сон, де тінь з палаючим серцем мордувала золотого оленя. Я бачила сон про людину без обличчя, що чекала на містку, а місток хилитався з боку в бік. На плечі в людини сиділа потонула гава, і водорості висіли в неї з крил. Я бачила сон про ревливу річку і жінку, що колись була рибою. Вона спливала водою мертва, з червоними слізьми на обличчі, та коли розплющила очі, я прокинулася з жаху. Ось таке я бачила уві сні. Може, це ще й не все. То чи маєте ви для мене дарунків, щоб заплатити за сні?

— Сні, — пробурчав Лим Лимонний Сіряк, — який хосен із тих снів? Жінки-риби, потонулі гави... Я он теж сон бачив минулої ночі. Цілував дівку з корчми, яку колись знав. То що, стара, ти мені за цей сон заплатиш, абощо?

— Та дівка мертва, — засичала стара. — І цілують її тепер лише могильні черви.

До Тома ж Семиструнного вона мовила:

— Даруй мені пісню, або забирайся з усіма геть.

І співець заспівав їй, та так тихо і сумно, що Ар'я почувла лише уривки слів. Наспів, проте, був знайомий. «От Санса точно б

упізнала.» Сестра знала усі пісні на світі, сама трохи грала музику і співала дуже солодко. «А я лише горлати вмію.»

Наступного ранку дрібної старої вже ніде не було. Коли сідлали коней, Ар'я спитала Тома Семиструнного, чи не живуть на Вишесерці ще й досі діти лісу. Пісняр реготнув і спитав:

— Бачила, еге ж?

— То була примара?

— Хіба примари скаржаться, коли їм поперек болять і суглоби скрегочуть? Ні, то просто дуже стара карлиця. Дещо дивна, щоправда, і око в неї наврочене. Але знає багато такого, чого не мала б знати. Інколи може сказати, чи подобається їй твій вигляд.

— А чи подобається їй ваш? — з сумнівом у голосі спитала Ар'я.

Співець зареготав.

— Голос, здається, подобається. Вона мене завжди змушує співати одну й ту саму пісню. Пісня, прошу панну, сама з себе непогана, та я знаю чимало не гірших від неї.

Він хитнув головою і мовив далі:

— Утім, зараз найголовніше, що ми нарешті ухопили слід. Скоро ти побачиш і Тороса, і князя-блискавку — я ладен на це гроші поставити.

— Якщо ви — їхні люди, то чого вони від вас ховаються?

Том Семиструнний закотив очі, шукаючи відповіді, але першим її знайшов Гарвін.

— Я б не сказав, що вони од нас ховаються, ясна панно. Правда ваша — пересувається князь Берік чимало, а наперед каже про свої задуми рідко. Тому ніхто не може його зрадити. Наразі йому присягнуло вже кількасот з нас, а може, і кілька тисяч. Який зиск був би з того, щоб уся ця юрба лазила в нього по п'ятах? Ми б тут виїли усе до голої землі, або нас у одній битві знищило б якесь велике військо. Натомість ми розбіглися дрібними роями і тепер можемо завдати ударів у десятку місць одразу та зникнути, перш ніж про нас

взнають. А раптом когось упіймають і допитають? Хай що нам робитимуть, а ми не скажемо, де князь Берік, бо самі не знаємо.

Він повагався і спитав:

— Ви ж розумієте, що таке «допитати»?

Ар'я кивнула.

— Вони казали «лоскотати». Полівер, Раф та інші.

Вона розповіла про село коло Божого Ока, де упіймали їх з Гендрі, про питання, які ставив Лоскотун.

— Чи є у селі золото? — так він завжди починав. — Срібло, коштовні камені? Чи є харчі? Де князь Берік? Хто з вашого села йому допомагав? Куди він пішов? Скільки з ним було людей? Скільки лицарів? Скільки лучників? Скільки кінних? Яку зброю вони мали? Скільки поранили? Куди, кажеш, вони пішли?

Лише згадавши про це, вона мовби знову почула вереск болю, вдихнула сморід крові, лайна та смаленої плоті.

— Він завжди питав одне й те саме, — похмуро відказала вона розбійникам, — але лоскотав щораз інакше.

— Дітей не можна примушувати таке бачити, — мовив Гарвін, коли вона скінчила. — Ми чули, що Гора втратив при Камінному Млині половину своїх людей. Може, той Лоскотун вже спливає Червонозубом, і пику йому об'їдають раки. А якщо ні, то вони мають відповісти ще за один злочин. Я чув, як його вельможність казав: війна почалася, коли Правиця вислав його принести королівський правосуд Грегорові Клегану, і він її не скінчить, доки того не станеться.

Стражник підбадьорливо поплескав її по плечі.

— Ви б краще сідали вже у сідло, ясна панно. До дідицтва Жолуді довгий шлях, зате ми там матимемо дах над головою та гарячу вечерю в животі.

Справді, їхати довелося всенький день, зате коли вже сутеніло, вони перейшли струмок і здибали Жолуді — замок з кам'яним муром і великою головною вежею, складеною з дубових колод. Господар замку

пішов воювати під проводом свого зверхнього володаря — князя Ванса. За його відсутності брама стояла зачинена і закладена засувами. Але дружина пана була давньою приятелькою Томові Семиструнному, і Анжей казав, що вони колись навіть кохали одне одного. Анжей тепер часто їхав поруч, адже за віком саме він був найближчий до неї за усіх, окрім Гендрі. Дорогою він розповідав їй соковиті побрехеньки про життя у Дорнійському Порубіжжі. Та вона не обманювалася ні на хвилину. «Він мені не друг. Він крутиться поруч, спостерігає, стереже, щоб не дати втекти вдруге.» Ну й нехай — Ар'я теж уміла спостерігати, чекати і стерегтися. Цього її навчив Сиріо Форель.

Пані Рідколіс привітала розбійників досить приязно, хоч і шпетила на всю губу за те, що ті сміють тягти з собою дівчинку крізь край, охоплений війною. Ще гірше вона розлютилася, коли Лим прохопився, що Ар'я — панна чесного роду.

— Хто вдяг бідну дитину в оце болтонівське ганчір'я?! — вимагала вона відповіді. — Цей значок... та чимало людей повісили б її, оком не змигнувши, лише за те, що в неї на грудях нашито цю оббіловану почвару!

По тому Ар'ю хутко супроводили нагору, запхали до купелі й занурили у гарячу воду. Покоївки пані Рідколіс шкрябали і відтирали її так завзято, наче самі хотіли оббілювати, ба навіть вкинули у воду якусь гидоту, що тхнула підгнилими квітами.

Опісля її змусили вдягтися у дівчаче вбрання: бурі вовняні панчохи, легку лляну нижню сорочку, а зверху — зелену сукню з вигаптуваними брунатною ниткою по всьому стані жолудьми. Такі самі жолуді облямовували і поділ.

— Сестра моєї бабці — септа у божому домі в Старограді, — казала пані Рідколіс, поки жінки шнурували сукню Ар'ї на спині. — Я відіслала туди свою донечку, щойно почалася війна. Доки вона повернеться, то вже, мабуть, виросте з усіх своїх речей. Ти любиш танцювати, дитинко? Моя Карелена пречудово танцює. І співає теж гарненько. А ти що полюбляєш робити?

Ар'я посовала ногою у очереті.

— Шити.

— Дуже заспокійлива справа — тиха, неквапна, чи не так?

— Ну не те щоб, — відповіла Ар'я, — в мене чомусь виходить зовсім інакше.

— Справді? А мені шиття завжди дарувало втіху та спокій. Боги дали кожному якийсь хист і заповіли застосувати його людям на добро. Так мені казала тітка. Будь-яка справа може стати молитвою до богів, якщо робити її якнайкраще. Хіба не чудова думка? Пам'ятай про неї, коли наступного разу шитимеш. Ти ж шиєш щодня, чи не так?

— Шила, поки не загубила Голку. Я знайшла нову, та вона гірша.

— У такі злі часи, як зараз, кожен мусить робити все, на що здатен.
— Пані Рідколіс пововтузилася зі станом її сукні. — Ось тепер ти справжня юна панночка.

«Я не панночка» — кортіло Ар'ї відповісти господині дому, — «я вовчиця».

— Я не знаю, хто ти, дитинко, — казала жінка далі. — Може, воно і на краще. Боюся, ти особа чималої ваги.

Вона розгладила Ар'їн комір.

— А за таких часів, як зараз, краще бути ніким. Якби ж я могла лишити тебе при собі. Але тут не так безпечно, як здається. Мури я маю, та поставити на них майже нікого.

Вона зітхнула.

Коли Ар'я вийшла до трапезної вимита, зачесана і вдягнена, там саме подавали вечерю. Гендрі кинув один лише погляд і зареготав так страшно, що аж пирхнув вином з носа. Довелося Гарвінові дати йому добрячого ляща у вухо.

Страви були прості, але поживні: баранина з грибами, чорний хліб, горохова каша, печені яблука з жовтим сиром. Коли тарелі прибрали і челядь пішла геть, Зеленоборід стишив голос і спитав, чи її вельможність не мала якихось звісток про князя-блискавку.

— Звісток? — посміхнулася вона. — Та він сам тут був, ще й два тижні не минуло. А з ним — тузінь людей. Переганяли овець — я ледве очам своїм повірила. Торос подарував мені трьох на подяку за гостинність. Одну ви оце саме з'їли.

— Невже Торос перекинувся з жерця на вівчара? — зареготав уголос Анжей.

— Кажу вам, видовище було неабияке. Торос заявив, що він, як особа духовного стану, вміє дати ради всякій пастві.

— Еге ж! Уміє обстригти гарненько до голої шкіри, — гигикнув Лим Лимонний Сіряк.

— Хтось міг би скласти про це гарненьку пісеньку! — Том смикнув струну цимбал.

Пані Рідколіс кинула на нього нищівний погляд.

— Еге ж! Хтось такий, хто не римує «Дондаріон» з «їх надуре йон». Не грає «Вкладу я у травичку лагідну наймичку» кожній скотарці довкола і не лишає двох із них аж з отаким черевом!

— То була «Свіжою водичкою умиєш своє личко», — заперечив Том. — Усі скотарки її страшенно любляють. Та й одна шляхетна пані теж. Що поробиш — я граю, щоб слухачі тішилися.

Хазяйка замку люто роздула ніздрі.

— Усюди в річковому краї ти так потішив юних дів, що вони узвару з рути не можуть напитися! Здається, вже не шмаркач — міг би навчитися хоч проливати сім'я на живіт! Бо скоро люди зватимуть тебе Томом Сім-Синів!

— Так сталося, — відказав Том, — що за сімох я перевалив уже багато років тому. Всі до одного — хвацькі хлопці, а голоси солодкі, наче солов'їні.

Докори шляхетної пані його, вочевидь, анітрохи не присоромили.

— Мосьпані! А чи його вельможність сказав, куди прямує? — спитав Гарвін.

— Князь Берік про свої задуми ніколи нікому не каже. Але коло Камінного Септу та Тригрошового Лісу лютує голод. Я б шукала його там. — Пані ковтнула трохи вина. — А ще вам слід знати, що забігали до мене і менш приємні гості. Допіру перед брамою гарчала зграя вовків, які чомусь гадали, що я маю в себе ховати Хайме Ланістера.

Том аж припинив тренькати на цимбалах.

— То це правда? Крулеріз знову на волі?

Пані Рідколіс зиркнула на нього вельми зневажливо.

— Здається мені, що якби він досі гнив у кайданах під Водоплином, то на нього б так завзято не полювали.

— І що ж мосьпані їм сказали? — спитав Джак-Щасливець.

— Що я могла сказати? Що пан Хайме лежить голий у мене в ліжку, але так утомився, що й на ногах не встоїть. Один із вовків мав нахабство загорлати, що я брешу. Тоді ми їх гарненько проводили кількома стрілами з арбалетів. Здається, далі вони попрямували на Криву Відхлань.

Ар'я неспокійно засовалася у кріслі.

— Які саме то були північани? Ну, ті, що питалися про Крулеріза?

Почувши Ар'їн голос, пані Рідколіс здивовано вигнула брову — наче не чекала, що вона взагалі розтулить рота.

— Імен вони мені не сказали, дитино, та одяг на них був чорний, зі значком білого сонця на грудях.

Біле сонце на чорному — то був знак князя Карстарка. «Роббові люди» — подумала Ар'я. Може, вони ще не відійшли далеко. Якби ж вона могла утекти від розбійників та знайти карстарківців... може б вони відвели її до матері у Водоплин...

— Чи казали вони, як саме Ланістер зумів утекти? — запитав Лим.

— Казали, — відповіла пані Рідколіс. — От лишень я не повірила ані слову. Бо вони твердили, що його випустила на волю пані Кетлін.

Тома так підкинуло, що він аж порвав струну.

— Що ви таке кажете? — мовив він. — Якась маячня!

«Це неправда» — подумала Ар'я. — «Не може бути правда.»

— Я теж так вирішила, — відповіла пані Рідколіс.

Саме тоді Гарвін згадав про Ар'ю.

— Такі балачки, панно, не для ваших вух.

— Ні, я хочу послухати!

Але розбійники стояли на своєму твердо.

— Іди собі, вивірко, — мовив Зеленоборід. — Будь гарненькою панночкою і пограйся у дворі, поки ми тут теревенимо. Тікай, тікай.

Ар'я забралася з палати розлючена і гепнула б дверима, якби вони не були такі важкі. На Жолуді тим часом насунулася пільма. Вздовж стін горіло кілька смолоскипів, але іншого світла не було. Брама невеличкого замку була зачинена і засунута. Вона обіцяла Гарвінові, що більше не тікатиме, але ж тоді вони ще не сміли брехати про її матір.

— Ар'є! — Гендрі вийшов за нею надвір. — Пані Рідколіс каже, тут є кузня. Хочеш подивитися?

— Ну хіба разом із тобою. — «Все одно, що робити, аби не байдикувати.»

— За вечерею казали про Тороса, — мовив Гендрі, коли вони крокували повз псярню. — Чи не про того самого, що жив у замку в Король-Березі? Червоного жерця, товстого і голомозого?

— Мабуть, про нього.

Ар'я ніколи не розмовляла з Торосом у Король-Березі, але на вид його знала. При дворі Роберта він та ще Джалабар Ксого являли з себе дві найбарвистіші постаті. До того ж Торос був королю добрим другом.

— Мене він не згадає, але до кузні нашої вчащав.

Кузня Рідколісів якийсь час стояла без діла, проте коваль дбайливо повішав усе своє приладдя на стіні. Гендрі запалив свічку і поставив її на ковадло, а сам зняв собі пару кліщів.

— Хазяїн завжди дорікав йому за спалені мечі. Казав, що так не можна марнувати добру крицю. Але Торос доброї криці ніколи не брав. Він купував якогось найдешевшого меча, вмочував його у шал-вогонь та підпалював. Хазяїн казав, то ніякі не чари, а вогнечарникова облуда. Проте коні від неї лякалися, і деякі лицарі теж — із тих, що молодші та зеленіші.

Ар'я зморщила лоба, намагаючись згадати, що казав батько про Тороса.

— То він... не надто божя людина, чи не так?

— Не надто, — погодився Гендрі. — Майстер Мотт казав, що Торос може перепити самого короля Роберта. Казав, що той жрець «який брів, такого і стрів» — обидва були страшенні ненажери та п'яниці.

— Не можна так казати на короля!

Може, Роберт і пив трохи зайвого, але її батькові був добрим другом.

— Я казав на Тороса. — Гендрі простягнув кліщі, наче намагаючись ущипнути її за носа, та Ар'я відштовхнула їх геть. — Він понад усе любляв бенкети та герці, ось чому король Роберт так до нього заприязнився. До того ж Торос ще й страх який хоробрий. Коли впала стіна Пайку, він перший увірвався до пролому — бився там своїм вогненным мечем і кожним ударом підпалював залізняка.

— От якби мені його палаючого меча!

Ар'я знала чимало людей, яких їй кортіло підпалити.

— Кажу тобі, то просто хитра витівка, не чари. Шал-вогонь руйнує крицю. Торос купував нового меча в мого хазяїна після кожного турніру. І щоразу вони сварилися за ціну. — Гендрі повісив кліщі, де взяв, і натомість ухопив важкого молота. — Майстер Мотт якраз наказав мені скувати мого першого меча і дав гарний шматок заліза. Я вже й придумав був, які обриси матиме лезо. Аж тут з'явився Йорен і повіз мене геть до Нічної Варти.

— Якщо хочеш кувати мечі, — мовила Ар'я, — то матимеш нагоду в Водоплині — для мого брата Робба.

— У Водоплині, кажеш. — Гендрі поклав молота і витріщився на неї. — Ти сьогодні інша. На дівчинку схожа.

— Я схожа на дуб, бо обвішана дурними жолудями.

— Справний дубочок. Таке собі гарнесеньке деревце. — Він підступив ближче і... понюхав її. — Навіть пахкотиш приємно, а не як завше.

— А ти — ні! Бо ти гидкий смердюк!

Ар'я штовхнула його до ковадла і кинулася тікати, але Гендрі упіймав її за руку. Вона ступила йому між ніг і збила додолу підніжкою, але він смикнув її за собою, і обоє покотилися підлогою кузні. Гендрі був дужий, зате Ар'я — швидша та спритніша. Щоразу, як він намагався її втримати, вона викручувалася і гамселила його кулаками. На ті удари Гендрі лише сміявся, а вона лютувала ще дужче. Нарешті він ухопив обидва її зап'ястки однією рукою, а іншою почав лоскотати. Ар'я загилила йому коліном між ніг і знову викрутилася на волю. Зрештою обидва вкрилися чорною пилюкою з голови до п'ят, а від дурнуватої сукні з жолудями відірвався рукав.

— Отепер я тобі вже, мабуть, не гарнесенький дубочок! — заволала Ар'я.

Коли вони повернулися до палати, Том саме співав пісню:

Я постелю тобі ніжну перину,

Сон берегтиму, а сам не спочину.

Шовком і златом тебе уберу я,

Княжу корону тобі подарую.

Панною серця ти мені будеш,

Пана свого ти довіку полюбиш.

Буду мечем я тебе боронити,

В люті морози зумію зігріти.

Гарвін кинув на них погляд і зайшовся реготом. Анжей розтягнув веснянкувату мармизу в гидку глузливу посмішечку і спитав:

— То кажете, оце перед нами — шляхетна панна?

Лим Лимонний Сіряк щосили загилив Гендрі ляща по голові.

— Хочеш побитися — бийся зі мною! Вона ж дівчисько, вона вдвічі менша за тебе! Ще зачепиш її хоч пальцем — начувайся!

— Я перша почала, — зізналася Ар'я. — Ми з Гендрі балакали, він нічого мені не робив.

— Облиш хлопця, Лиме, — мовив Гарвін. — Першою почала Ар'я, про те навіть не сумнівайся. Вона і в Зимосічі була така сама.

Том підморгнув їй та заспівав далі:

Сміхом сріблястим вона задзвеніла,

Пурхнула з рук, наче вирости крила.

Ні, любий пане, у лісі не ловко

Спать на перинах, ходити у шовку.

В листя осіннє себе уберу я,

Виплету з квітів корону живу.

Будь моїм ладом в гаю зеленóму —

Я тобі стану русалкою в ньому.

— Вбрання з осіннього листя я не маю, — мовила пані Рідколіс зі слабенькою, але лагідною посмішкою, — та від Карелени ще кілька суконь лишилося. Ходімо, дитинко, нагору і пошукаємо тобі щось годяще.

Нагорі її чекали нові негаразди — пані змусила Ар'ю знову залізити до купелі, вкоротила та зачесала волосся. Цього разу їй дісталася сукня бузкового забарвлення, прикрашена дрібними річковими перлами. Єдина перевага нової одежини полягала в тому, що сукня була дуже тонка та ніжна — ніхто не змусив би Ар'ю в ній подорожувати. Тому наступного ранку після сніданку пані Рідколіс дала їй штани, пасок і сорочку, а на те зверху — брунатну шкіряну камізельку, набиту залізними нютами.

— Це одяг мого синочка, — мовила господиня замку. — Він помер у сім років.

— Вибачте мені, ласкава пані. — Ар'я раптом відчула до неї жаль. — Мені дуже шкода, що я подерла сукню з жолудями. Вона була така гарна.

— Так, дитино. Гарна, як ти. Будь сміливою і нічого не бійся.

Даянерис II

Посеред Майдану Пошани стояв червоний цегляний водограй, чий води смерділи сіркою. А посеред водограю вивищувалася на двадцять стоп угору величезна потворна гарпія, викувана зі спижу. Вона мала жіноче обличчя, визолочене волосся, очі зі слонової кістки і гострі зуби з неї ж. З важких її грудей виливалася жовта вода. Замість рук гарпія мала крила чи то кажана, чи то дракона, ноги її були орлині, а ззаду стирчав кривий та отруйний скорпіонів хвіст.

«Гарпія Гісу» — подумала Дані. Старий Гіс загинув п'ять тисячоліть тому, якщо вона нічого не наплутала — його легіони розбилися об міць юної Валерії. Тоді цегляні мури зрівняли з землею, стогни та будівлі обернуло на попіл і вугілля драконове полум'я, а лани ворог засіяв сіллю, сіркою, черепами та кістками. Боги Гісу були мертві — так само, як і його народ. Пан Джораг розповів їй, що нинішні астапорці — то мішанці з усяких племен, які вже й гіскарську мову забули. Невільницькі міста розмовляли високовалерійською, мовою їхніх завойовників — або радше тією говіркою, на яку вони її перетворили.

І все ж знак Старого Царства досі стояв у цьому місті, хоча тепер спижеве чудовисько несло у пазурах важкого ланцюга, що закінчувався двома розімкнутими обручами кайданів. «Гарпія Гісу тримала у кігтях блискавку. А це — гарпія Астапору.»

— Накажи вестероській хвойді, хай опустить очі, — звелів, скривившись від огиди, работорговець Кразнис мо'Наклоз дівчинці-невільниці, яка йому перекладала. — Я торгую живим м'ясом, а не мертвим спижем. Гарпію їй не продадуть, хай краще витріщається на вояків. Навіть сліпі бурякові баньки дикунки з країн західного сонця здатні уздріти високі чесноти моїх добірних створінь.

Високовалірійською Кразнис розмовляв своєрідно-покручено, з хрипкою горловою вимовою, що нею вирізнялися гіскарці, ще й присмачував тут і там міцним слівцем невільникарської говірки. Дані добре розуміла, що він каже, проте чемно всміхнулася і подивилася байдужими очима на невільницю, чекаючи, щоб та переклала.

— Добрий Хазяїн Кразнис питає, хіба ці воїни не пречудові?

Дівчинка відмінно розмовляла посполитою мовою Вестеросу як на людину, що ніколи там не була. Не старша за десять років, вона мала кругле пласке обличчя, смагляву шкіру і золоті очі наатійки. «Сумирним народом» прозивали її плем'я. Усі погоджувалися, що кращих рабів немає на світі.

— Вони можуть стати мені у пригоді, — відповіла Дані. Це пан Джораг придумав, щоб вона у Астапорі розмовляла лише дотракійською та посполитою вестероською. «А мій ведмідь розумніший, ніж здається на вигляд.» — Розкажіть-но про їхнє навчання.

— Вестероській жінці вони подобаються, але вона їх не хвалить, щоб скинути ціну, — мовила драгоманка до хазяїна. — Вона хоче знати, як їх навчали.

Кразнис мо'Наклоз схилив голову набік. Пахкотіло від нього так, наче він купався у малиновому соку, а його чорно-руда борода, що стирчала уперед, блищала від олії. «Він має більші цицьки, ніж я» — спало Дані на думку. Їх вона бачила крізь тонкий шовк токару — одягу кольору морської хвилі, облямованого золотом, що був навитий навколо тіла і перекинутий через плече. Лівицею невільникар притримував токара, коли ходив, а у правиці тримав коротку шкіряну нагайку.

— Невже усі вестероські свині — такі невігласи? — пожалівся він. — У всьому світі знають, що Неблазні навчені битися списами, щитами та тесаками.

Він подарував Дані широку посмішку.

— Розкажи їй, тварино, що вона хоче знати, і на тому скінчимо. День дуже спекотний.

«Хоча б тут він не збрехав.» Позаду господаря стояло двійко дівчат-невільниць, тримаючи над головами смугастий шовковий навіс, але навіть у тіні Дані трохи паморочилося у голові, а Кразнис аж спливав потом. Майдан Пошани пікся під сонцем від самого світанку, і навіть крізь товсті підбори сандалів Дані відчувала жар червоної цегли. А східчасті піраміди Астапору навколо майдану крізь хвилі розжареного повітря видавалися якимсь чудернацьким сном.

Утім, Неблазні, навіть якщо і відчували спеку, то ніяк цього не показували. «Вони стоять так, наче самі складені з цегли.» Для огляду з куренів вигнали тисячу вояків і вишикували у десять шерег по сто перед водограєм та великою спижевою гарпією. Вони стояли струнко, наче скам'янілі, дивлячись нерухомими очима уперед. З одягу на них були лише білі лляні пов'язки на стегнах і спижеві гостроверхі шоломи зі шпичаками у стопу заввишки. Кразнис наказав їм скласти списи та щити, зняти паси з піхвами та набиті каптани, щоб королева Вестеросу краще бачила струнку, суворо загартовані тіла.

— Їх обирають зовсім малими за зріст, спритність та силу, — казала їй невільниця. — Навчання починається у п'ять років. Щодня вони вправляються від світанку до заходу сонця, щоб опанувати короткий тесак, щит і три списи. Усім відомо, що навчання дуже суворе, ваша милосте. Його переживає один хлопчик з трьох. Серед Неблазних кажуть, що того дня, коли їм дають шпичастого шолома, найгірше можна вважати закінченим, бо жодна служба не може бути важчою, ніж їхнє навчання.

Кразнис мо'Наклоз посполитої мови начебто не знав, але слухаючи, схилив голову набік і час від часу штурхав невільницю кінцем батога.

— Скажи їй, що оці стоять тут увесь день і усю ніч без води та їжі. Скажи, що вони стоятимуть так, доки не впадуть, якщо я накажу. І коли зомліють та впадуть мертві дев'яцот дев'яносто дев'ять, останній стоятиме і чекатиме, коли по нього прийде його власна смерть. Отака їхня мужність, отак вони навчені. Скажи їй це.

— А я кажу, що це не мужність, а безумство, — заперечив Арстан Білоборід, коли поважна маленька книжниця скінчила промову. Він

злегка стукав ковінькою з твердого дерева по цеглинах — стук-стук — наче висловлюючи невдоволення.

Старий не хотів їхати до Астапору і не схвалив задум про купівлю невільницького війська. Але королева мусить слухати усі сторони, перш ніж прийти до рішення. Саме тому, а не задля охорони, Дані узяла його з собою на Майдан Пошани — з охороною кривноїзники упоралися б і без нього. Пана Джорага Мормонта вона лишила на «Балеріоні» стерегти її халазар та драконів. Хоч і без охоти, та Дані погодилася зачинити їх у череві корабля, щоб не пускати літати над містом — задля їхньої ж безпеки. У світі не бракувало людей, ладних убити її дітей лише заради того, щоб зватися «драконоборцями».

— Що там белькоче смердючий старий? — завимагав невільника від своєї товмачки.

Коли ж вона відповіла, він вишкірився і мовив:

— Розкажи варварам, що це називається «покорою». Бувають вояки дужіші, швидші або вищі, ніж Неблазні. Кількоро знайдеться навіть майстерніших з мечем, списом та щитом. Але ніде від моря до моря вони не знайдуть кращої покори очільникам.

— Покора добра для овець, — мовив Арстан, почувши переклад. Він трохи розумів валерійською, хоча гірше за Дані. Але подібно до неї, робив вигляд, що не тямить ані слова.

Кразнис мо'Наклез вишкірив великі білі зуби, коли йому переклали відповідь.

— Одне моє слово, і ці вівці вивалять його старі смердючі кишки на цеглу майдану, — мовив він. — Але ти йому цього не кажи. Скажи, що ці істоти — радше собаки, ніж вівці. А чи їдять вони там у своєму Семицарстві собак та коней?

— Вони надають перевагу м'ясу свиней та корів, ваша превисокосте.

— Коров'ятині? Пхе! То їдло для немитих дикунів.

Не зважаючи на нього, Дані повільно пройшлася вздовж рядів вояків-невільників. Дівчата поспішали слідом з шовковим навісом, тримаючи над її головою тінь. Але тисячі чоловіків попереду

бракувало і такого захисту від сонця. Більше як половина з них мала мідну шкіру та мигдалеві очі дотракійців і лазарян, хоча були тут і люди з Вільних Міст, і бліді карфійці, й чорновиді літноостров'яни, і ще якісь, чиєї батьківщини вона не могла вгадати. Дехто мав таке саме бурштинове забарвлення шкіри, що й сам Кразнис мо'Наклож, таке саме цупке рудувато-чорне волосся старовинного народу гіскарців, що величали себе «синами гарпії». «Вони продають навіть своїх.» Та її це не мало дивувати — адже і дотракійці чинили так само, варто було одному халазарові перестріти інший у трав'яному морі.

Деякі вояки були високі, деякі — низькі. Віком вони різнилися, як на її погляд, від чотирнадцяти до сорока років. Щоки чоловіки мали гладенькі, а очі одні й ті самі — байдуже, чорні, карі, блакитні, сірі чи бурштинові. «Усі як один, на одне лице» — подумала Дані, аж тут згадала, що вони й не чоловіки зовсім. Адже Неблазні усі до останнього були євнухи.

— Навіщо ви їх обрізаєте? — спитала вона Кразниса через дівчину-драгоманку. — Цілі чоловіки дужіші, ніж євнухи. Мені завжди так казали.

— Євнух, якого обрізали молодим, ніколи не матиме тваринної сили одного з ваших вестероських лицарів, то правда, — мовив Кразнис мо'Наклож, коли йому переклали питання. — Проте бик теж сильний, а скільки їх гине щодня у бійцівських ямах? Якихось три дні тому дівчинка дев'яти років убила одного такого у ямі Джофієля. Але Неблазні мають щось краще за силу, так їй і скажи. Вони мають послух. Ми воюємо так, як воювало Старе Царство, точнісінько так само. Ці вояки — відроджені легіони Старого Царства, що крокують як один, не знають непокори наказові, не знають зради та підступу. І не знають ані краплини страху.

Дані терпляче вислухала переклад.

— Навіть найхоробріші чоловіки бояться смерті та каліцтва, — мовив Арстан, коли дівчинка скінчила.

Кразнис знову усміхнувся.

— Скажи старому, що він смердить сцяками і не встоїть на ногах, якщо не підпреться ціпком.

— Справді, ваша превисокосте?

Він штурхнув її у бік руків'ям нагайки.

— Певно, що ні, дурепо! Ти коза чи дівка, що мусиш питати такі дурниці? Скажи їй, що Неблазні — не чоловіки, що смерть для них — ніщо, а каліцтво і того менше.

Людопродавець зупинився перед кремезним чолов'ягою, на вигляд лазарянином, і зненацька вдарив того нагайкою, лишивши на одній мідній щоці криваву смугу. Євнух блимнув очима і продовжував стояти, спливаючи кров'ю.

— Хочеш іще? — спитав Кразнис.

— Якщо буде ласка вашої превисокості.

Ставало дедалі важче вдавати, ніби не розумієш ані слова. Дані поклала долоню на Кразнисове передпліччя, перш ніж він здійняв нагайку вдруге.

— Скажіть Доброму Хазяїнові, що я побачила, яких сильних він має Неблазних, і як хоробро вони терплять біль.

Кразнис гигикнув, коли почув її слова валірійською.

— Скажи дурноголовій вестероській хвойді, що хоробрість тут ні до чого.

— Добрий Хазяїн каже, що це не хоробрість, ваша милосте.

— Скажи, хай розплющить свої курвині очі й дивиться краще.

— Хазяїн просить уваги вашої милості.

Кразнис підступив до наступного євнуха у шерезі — високого молодика з блакитними очима та солом'яним волоссям лисенійця.

— Дай тесака, — мовив він.

Євнух став на коліно, оголив клинка і простягнув уперед руків'ям. То була коротка зброя, пристосована радше колоти, ніж різати й рубати, але край її був гострий, мов бритва.

— Встань! — наказав Кразнис.

— Слухаю вашу превисокість.

Євнух підвівся, і Кразнис мо'Наклоз повільно провів лезом по його тілу, лишивши тонку червону риску поперек живота і між ребер. А тоді він тицьнув вістрям під шкіру трохи нижче широкого червоного соска і почав пиляти туди-сюди.

— Що він робить?! — скрикнула Дані, звертаючись до дівчини. А тим часом грудьми молодика стікала кров.

— Скажи тій козі, щоб не мекала, — мовив Кразнис, не чекаючи перекладу. — Нічого йому не зробиться. Навіть справжнім чоловікам ті пипки ні до чого, а євнухам і поготів.

Сосок повис на смужці шкіри. Кразнис різонув востаннє, і той упав на цеглу майдану, лишивши кругле червоне око, з якого цебеніла кров. Євнух не ворухнувся, доки Кразнис не віддав йому тесака руків'ям уперед.

— Тримай. Я з тобою скінчив.

— Сей-один щасливий служити вам.

Кразнис обернувся до Дані.

— Бачите! Вони не відчують болю.

— Як це можливо? — спитала вона через дівчинку-книжницю.

— Вино мужності, — відповів він. — Насправді то зовсім не вино, і робиться воно зі смертоносної «нічної тіні», личинок кровомух, коренів чорного латаття і ще багатьох таємних складників. Вони п'ють його з кожною стравою від дня, коли їх обрізають, і з кожним роком відчують біль дедалі глухіше. Від того вони стають безстрашними у бою. До того ж їх безглуздо катувати. Скажи дикунці, що Неблазні не викажуть жодну її таємницю — хай ставить їх на варті хоч у раді, хоч у опочивальні й не боїться, що вони почують щось зайве.

— У Юнкаї та Меєрині євнухів часто роблять, відрізаючи хлопчикам самі лише яйця, а прутні лишають. Така істота вже не плідна, та інколи в неї ще стоїть, і з цього буває самий лише клопіт. Ми ж видаляємо і

прутня теж, не лишаємо нічого аж до самого кореня. Тому Неблазні — найчистіші істоти у світі.

Він подарував Дані та Арстанові ще одну широку білу посмішку.

— Я чув, що у королівствах при західному сонці є чоловіки, які дають присягу берегти цноту, не ставати батьком дітям, жити лише заради обов'язку. Чи це справді так?

— Саме так, — ствердив Арстан, коли питання переклали. — Такі братства існують, і їх чимало. Маестри Цитаделі, септони та септи у службі Седмиці, сестри-мовчальниці при мертвих, Королегвардія, Нічна Варта...

— Нужденні йолопи, — загарчав работорговець, почувши переклад. — Чоловіки не створені для такого життя. Їхні дні минають у муках спокуси — це має розуміти кожен дурень. Без сумніву, більшість зрештою кидає боротьбу і піддається своїм нищим бажанням. Але наші Неблазні не такі. Вони одружені зі зброєю і вірні своїм дружинам так, як і не снилося вашим присяжним братчикам. Їх не зможе звабити ані жінка, ані чоловік.

Дівчинка переказала його слова, додавши від себе трохи чемності.

— Є інші способи звабити чоловіка, крім плоти, — заперечив Арстан Білоборід, коли мала доказала.

— Чоловіків — так, Неблазних — ні. Здобич на війні цікавить їх не більше, ніж гвалт. Вони не мають жодного майна, крім зброї. Ми не дозволяємо їм навіть мати імена.

— Люди без імен? — зморщила лоба Дані. — Невже Добрий Хазяїн сказав саме так? Вони не мають імен?

— Саме так, ваша милосте.

Кразнис зупинився перед гіскарцем, який на вид міг би бути його братом, хіба що вищим, стрункішим та м'язистішим. Він тицьнув нагайкою у невеличку спижевую бляшку на пасі з тесаком, що лежав коло ніг Неблазного.

— Онде його ім'я. Спитай вестероську шльондру, чи вміє вона читати гіскарські єрогліфи.

Коли Дані визнала, що не вміє, невільник обернувся до Неблазного:

— Яке там у тебе ім'я?

— Сей-один має ім'я Рудий Тарган, ваша превисокосте.

Дівчинка повторила їхню розмову посполитою мовою.

— А вчора яке було?

— Чорний Пацюк, ваша превисокосте.

— Позавчора?

— Бурий Тарган, ваша превисокосте.

— Перед тим?

— Сей-один не може пригадати, ваша превисокосте. Може, Синя Жаба. Або Синій Хробак.

— Скажи їй, що інших імен вони не мають, — наказав Кразнис дівчинці. — Аби пам'ятали, що усі вони — гидкі й нікчемні створіння. Бляшки з іменами вкидаються до порожнього барила щодня після скінчення служби, а на світанку беруться звідти навмання.

— Ще одне божевілля, — мовив Арстан, коли почув. — Як це людині пам'ятати кожен день нове ім'я?

— Тих, хто не може, відсівають у навчанні. Разом із тими, хто не може бігти цілий день у повному озброєнні, вилізти на гору серед глупої ночі, пройти гарячим вугіллям або зарізати малу дитину.

В Дані мимоволі смикнулися уста, і вона подумала: «Чи не помітив раптом? Чи може, він такий само сліпий, як і безжальний?» Вона швидко відвернулася, намагаючись не скинути з обличчя кам'яну личину, доки не почує переклад, і лише тоді дозволила собі спитати:

— Яких дітей вони ріжуть?

— Щоб заслужити шпичастого шолома, Неблазний мусить узяти копу срібла, піти на невільницький базар, знайти там якесь щойно

уроджене рюмсало і зарізати його на материних очах. Тоді ми знатимемо, що у ньому вже не лишилося ані сліду слабкості.

Дані відчула, що зараз зомліє. «Мабуть, від спеки» — дурила вона себе.

— Тобто ви забираєте дитя з материних рук, убиваєте в неї на очах і платите їй за муки срібняка?!

Коли йому переклали, Кразнис мо'Наклоз гучно зареготав.

— Ото ще вайло безголове! Їй аби скиглити! Скажи цій вестероській курві, що копа срібла — то для хазяїна дитини, а не для матері. Неблазним красти чуже майно не дозволено.

Він постукав нагайкою по нозі.

— Скажи їй, що це випробування провалює небагато з них. Мушу визнати, з собаками їм чомусь ведеться важче. Ми даруємо кожному хлопчикові на день його обрізання цуценя. Рівно за рік хлопчик мусить задушити своє собака власноруч. Хто не може — того вбивають і віддають на м'ясо решті собак. Це сувора наука, яку вони гарно засвоюють. Ми вважаємо її вельми корисною.

Слухаючи його розповідь, Арстан Білоборід стукав кінцем ковіньки по цеглинах. Стук-стук-стук. Повільно, неквапно. Стук-стук-стук. Дані побачила, як він відвертає очі, наче не може далі дивитися на Кразниса.

— Добрий Хазяїн сказав, що євнухів не можна звабити ані грішми, ані плоттю, — мовила Дані до дівчинки, — але раптом якийсь мій ворог запропонує їм волю на обмін за зраду...

— Вони вб'ють його на місці й принесуть їй його голову. Скажи їй, — відповів невільникар. — То інші раби можуть красти та складати срібло, сподіваючись купити собі волю. Неблазні не візьмуть волі, навіть якщо ця миршава шкапа віддасть її задарма. Вони не мають життя поза службою. Вони — вояки, і ніщо інше.

— Саме вояки мені й потрібні, — погодилася Дані.

— То скажи їй в такому разі, що вона добре зробила, з'явившись до Астапору. Спитай її, яке військо вона хоче купити.

— Скільки Неблазних ви маєте на продаж?

— Вісім тисяч наразі вивчені й готові. Хай знає, що ми продаємо їх лише підрозділами: тисячами або сотнями. Колись продавали і десятками, для охорони маєтків, та виявилось, що дарма. Десяток — то надто малий відділ. Неблазні змішуються з іншими невільниками, ба навіть вільнонайманими слугами, починають з ними приятелювати, забувають, хто вони такі й навіщо живуть.

Кразнис почекав перекладу посполитою мовою, тоді продовжив.

— Ця жебруща королева має зрозуміти, що справжні дива світу не продаються запівдарма. У Юнкаї та Меєрині вояків-невільників можна купити за половину ціни їхніх мечів. Але Неблазні — найкраща піхота у світі. За кожним із них стоїть багато років навчання. Скажи їй, що вони схожі на валерійський булат — їх нагортають і кують рік за роком, доки не перетворять на найміцніше, найвитриваліше залізо у світі.

— Я знаю, що таке валерійський булат, — мовила Дані. — Спитай Доброго Хазяїна, чи мають Неблазні власну військову старшину.

— Ні, над ними треба поставити свою. Ми вчимо їх підкорятися, а не думати. Якщо їй треба розуму, хай купує книжників.

— Яку вони мають потребу в спорядженні?

— Тесак, щит, спис, сандалі, підбитий каптан додаються до кожного, — мовив Кразнис. — Шпичастий шолом теж, певна річ. Та вони вдягнуть будь-який обладунок, якщо їм його дати.

Дані не могла придумати ще запитань і подивилася на Арстана.

— Ви чимало років прожили на світі, Білобороде. Ось ви побачили цих вояків. Що тепер скажете?

— Скажу «ні», ваша милосте, — негайно відповів старий.

— Чому? — спитала вона. — Говоріть вільно, не соромтеся.

Дані була певна, що знає відповідь, але хотіла, щоб її почула дівчинка-невільниця, а потім і Кразнис мо'Наклоз.

— Моя королево, — мовив Арстан, — у жодному королівстві Семицарства рабства не знали вже багато тисячоліть. І старі боги, й нові вважають торгівлю та володіння невольниками гидким злочином. Невимовним злом. Якщо ви ступите на береги Вестеросу на чолі війська рабів, проти вас лише за це повстане безліч добрих людей. Ви зашкодите вашій справі, а разом і честі свого дому.

— Але ж мені потрібне якесь військо, — мовила Дані. — Хлопчак Джофрі не віддасть мені Залізного Престолу тільки тому, що я його чемненько попрохаю.

— Коли настане день, і ви піднімете свої прапори, за вас стане половина Вестеросу, — переконував її Білоборід. — Вашого брата Раегара не забули. І досі згадують з великою любов'ю.

— А мого батька? — спитала Дані.

Старий завагався, перш ніж відповісти.

— Короля Аериса теж пам'ятають. Зрештою, він подарував державі багато років миру. Вашій милості не потрібні раби. Магістрат Іліріо може оборонити вас, доки не підростуть дракони, а потім надіслати через вузьке море таємних посланців від вашого імені, щоб підняти вельмож королівств за ваші права.

— Тих самих вельмож, які покинули мого батька на милість Крулеріза і зігнули коліна перед Робертом Узурпатором?

— Навіть ті, хто зігнув коліна, можуть у серцях плекати надію на повернення драконів.

— Можуть, — повторила Дані.

Таке зрадливе слово — оте «можуть». Хай якою мовою його казати. Вона обернулася знову до Кразниса мо'Наклоза і його невільниці.

— Я мушу ретельно все обмірковувати.

Работорговець знизав плечима.

— Скажи, хай міркує швидше. Є багато інших покупців. Лише три дні тому я показував цих самих Неблазних піратському ватажкові, який сподівався купити усіх.

— Пірат хотів лише сотню, ваша превисокосте, — почула Дані слова дівчинки.

Кразнис штурхнув її нагайкою.

— Пірати — брехливе плем'я. Він купить усіх. Кажі їй, дівчисько.

Дані розуміла, що для неї про сотню не може бути й мови.

— Нагадайте вашому Доброму Хазяїнові, хто я така. Нагадайте, що я — Даянерис Буреродна, Мати Драконів, Неопалима, законна королева Семицарства Вестеросу. Моя кров — це кров Аегона Завойовника, кров старої Валірії.

Та її слова не вразили пухкого напахченого работорговця, навіть сказані його власною бридкою говіркою.

— Старий Гіс володів могутнім царством, коли валірійці ще гойдали овець у кошарах, — загарчав він до бідолашної маленької книжниці.

— Ми — сини гарпії!

Він знизав плечима.

— Та я дарма витрачаю слова на жінок. На сході чи на заході — байдуже, вони не вміють щось вирішити, доки їх не вмовиш, не улестиш і не натопчеш солодкими стравами. Ну нехай, така вже моя доля. Скажи цій шльондрі, що коли їй потрібен провідник нашим чудовим містом, то Кразнис мо'Наклоз радо їй послужить... а разом і приголубить, якщо ця дикунка хоч трохи схожа на жінку.

— Добрий Хазяїн Кразнис матиме щастя показати вам Астапор, поки ви міркуєте, ваша милосте, — переклала товмачка.

— Я нагодую її розкішним обідом — нам подаватимуть холодець із собачого мозку, гостру юшку з червоного восьминого та ненароджених цуценят. — Він облизнувся.

— Безліч смаковитих страв готують і подають у цьому місті, каже мій хазяїн.

— Розкажи їй, які гарні наші піраміди проти ночі, — гарчав невільник далі. — Скажи, що я злижу їй мед з цицьок або дозволю злизати з моїх, якщо їй більше до смаку.

— Астапор найпрекрасніший у сутінках, ваша милосте, — переказала мала невільниця. — Добрі Хазяї запалюють шовкові ліхтарі на кожній сходинці, й піраміди переливаються барвистими вогнями. Прогулянкові човни плывуть Хробаком, на них грає солодка музика, вони заходять на малі острівці заради вечері, вина та інших утіх.

— Запитай, чи не хоче вона подивитися наші бійцівські ями, — додав Кразнис. — Увечері якраз цікава вистава у ямі Дуквора: ведмідь і троє хлопчиків. Одного викачають у меді, другого — у крові, третього — у гнилій рибі. Можна буде ставити гроші, кого ведмідь з'їсть першим.

Стук-стук-стук, почула Дані. Обличчя Арстана Білоборода не виказувало нічого, але ковінька люто вибивала «стук-стук-стук». Вона змусила себе всміхнутися.

— На «Балеріоні» я маю власного ведмедя, — мовила вона до драгоманки, — і якщо я не повернуся вчасно, він сам мене з'їсть.

— Отакої! — вигукнув Кразнис, коли йому переклали. — То насправді вирішує не жінка, а отой чоловік, до якого вона поспішає! Я знав, що інакше не буває.

— Подякуй Доброму Хазяїнові за його добрість і терплячість, — мовила Дані. — Перекажи, що я обміркую усе, про що сьогодні дізналася.

Вона сперлася на руку Арстана Білоборода, і той довів її через майдан до ношів. Агго та Джохого стали обабіч і пішли, клишоного розхитуючись, як усі вершники, змушені долею злізти з улюблених тварин і піти землею, наче прості смертні.

Дані насупилася, коли влізала до ношів, і поманила Арстана за собою. Не можна старій людині ходити пішки у таку спеку. Але запони вона лишила відсунутими, коли ноші рушили в дорогу. Під лютим сонцем, на розжареній червоній цеглі кожен зайвий подих вітру приносив розраду, хай разом із вихором рудого пилу. «Та й роздивитися не завадить.»

Астапор являв із себе місто вельми чудернацьке — ба навіть у очах жінки, яка ходила Палацом Праху і купалася у Череві Світу біля підніжжя Матері Гір. Усі вулиці були викладені тією самою червоною цеглою, що і відвіданий Дані майдан. З неї ж були побудовані східчасті піраміди, глибоко вкопані у землю бійцівські ями з колами лав, що збігали згори донизу, сірчасті водограї, темні винні льохи, а також старовинні мури, які оточували усе інше. «Скільки ж тут цієї цегли» — думала вона, — «ще й такої старої, що аж розсипається». Тонка руда пилука від неї лежала й літала усюди, витанцьовуючи над стічними канавами з кожним подихом вітру. Не диво, що багато астапорських жінок завішували обличчя серпанком — адже цегляний пил їв очі гірше від піску.

— Дорогу! — волав Джохого, їдучи попереду ношів. — Дорогу Матері Драконів!

Та коли він розгорнув подарованого Дані великого батога зі срібним руків'ям і ляснув ним у повітрі, вона схилилася уперед і попрохала так не робити.

— У цьому місті, кров моєї крові, облишмо цей звичай, — мовила вона його рідною мовою. — Надто вже багато ляскоту батогів чули тутешні цеглини.

Коли вони вранці вирушали з порту, вулиці міста здавалися майже порожніми, та й відтоді людей на них не надто побільшало. Мимо прочалапав слон з візерунчастими ґратчастими ношами на спині. Голий хлопчина, на якому лупилася шкіра, сидів у сухій цегляній канаві, длубався у носі й витріщався байдужими очима на мурашок, що повзали вулицею. Почувши копита, він підняв голову і роззявив рота на валку кінних стражників, що промчали ристю повз нього у хмарі червоного пилу та верескливого сміху. Мідні бляхи, нашиті на киреї жовтого шовку, виблискували, наче безліч сонечь, але під ними стражники не мали обладунків — лише гаптовані лляні сорочки, а нижче пояса — лляні плаhti й сандалі. Зневажаючи шоломи та шапки, кожен із них намастив цупке чорно-руде волосся олією та скрутив пасма у неймовірні прикраси — роги, крила, клинки мечів, ба навіть хапливі руки — і тепер загін скидався на зграю гемонів, що вирвалися з глибин сьомого пекла. Голий хлопчик якусь мить роздивлявся їх разом з Дані, але скоро вершники зникли, і малий повернувся до мурашок та пальця в носі.

«Така вже доля прадавнього міста» — розмірковувала вона, — «коли його слава занепадає, то й мешканців з роками меншає. Тут уже не зустрінеш таких юрмищ, як у Карфі, Пентосі чи Лисі.»

На перехресті її ноші мусили зупинитися і пропустити валку невільників, яких підганяв батіг наглядача. Дані помітила, що то не були Неблазні — звичайні на вид чоловіки мали світло-брунатну шкіру та чорне волосся. Серед них траплялися жінки, але жодної дитини. Усі були голі. За ними їхали двоє астапорців на білих віслюках — чоловік у червоному шовковому токарі та жінка під серпанком у напівпрозорому блакитному лляному вбранні, прикрашеному ляпис-лазуровими лусочками. У чорно-рудому волоссі жінка мала гребінця зі

слонової кістки. Чоловік сміявся і щось шепотів до неї, зважаючи на Дані не більше, ніж на своїх невільників, а разом і на наглядача — широчезного дебелого дотракійця з плетеним п'ятихвостим батогом і гордовито виколотою на м'язистих грудях гарпією з кайданами.

— З цегли та крові постав Астапор, — пробурмотів Білоборід, — і люд його — з цегли та крові.

— Про що це ви? — зацікавилася Дані.

— Цього старого віршика мене навчив маестер, коли я був малий. Ніколи не знав, що він каже щиру правду. Цеглини Астапору червоні від крові невільників, чиїми руками вони зліплені й покладені.

— Охоче вірю, — відказала Дані.

— Тоді облишмо це місто, поки ваше серце не перетворилося на цеглину. Рушаймо цієї ж ночі, з вечірнім відпливом.

«Якби ж то» — подумала Дані.

— Коли я залишатиму Астапор, то муситиму мати при собі військо. Так сказав пан Джораг.

— Пан Джораг сам не гребував работоргівлею, ваша милосте, — нагадав їй старий. — У Пентосі, Мирі та Тироші є вдосталь сердюків, яких ви можете винайняти. Вбивця за гроші не має честі, та він хоча б не невільник. Шукайте війська там, а не тут, благаю вас.

— Мій брат бував у Пентосі, Мирі, Браавосі... чи не всіх Вільних Містах. Магістрати і архонти поїли його вином, годували обіцянками, та душа його зголодніла аж до смерті. Людина не може все життя прожити у злиднях з чужої ласки і лишитися людиною. Я наїлася цього у Карфі, годі вже! І не поїду до Пентосу з жебрацькою мискою в руках.

— Краще жебрати, ніж володіти рабами, — мовив Арстан.

— Це мені каже людина, яка не була ані жебраком, ані невільникарем! — Дані роздула ніздрі. — А чи знаєте ви, пане зброєносцю, як це — коли тебе продають? От я знаю! Мій брат продав мене халові Дрого за обіцянку золотої корони. Зрештою Дрого

коронував його золотом, хоча не так, як брат бажав би, а мене... з мене моє сонце-та-зорі зробив свою королеву. Але якби то був хтось інший, то невідомо, на що усе могло б звернути. Чи не думаєте ви, що я забула, як це — жити у вічному страху?

Білоборід схилив голову.

— Ваша милосте... я й не гадав завдати вам образи.

— Мене ображає брехня, а не чесна порада. — Дані попестила плямисту руку Арстана, щоб пом'якшити докір. — Такий вже в мене норов, наче в дракона. Не лякайтеся його.

— Спробую запам'ятати, — посміхнувся Білоборід.

«Він має лагідне обличчя, але і велику силу» — подумала Дані. Вона не розуміла, чому пан Джораг так запекло не довіряє старому. «Невже з ревнощів, що я нарешті знайшла з ким побалакати, крім нього?» Мимоволі думки її повернулися до тієї ночі на «Балеріоні», коли лицар-вигнанець її поцілував. «Дарма він це зробив. Адже він — утричі старший, надто низького роду, і я нічим його не заохочувала. Жоден правдивий лицар не поцілує свою королеву проти її волі.» Опісля того випадку вона ретельно уникала залишатися з паном Джорагом наодинці, завжди тримала при собі на кораблі своїх служниць, а інколи і кривноїзників. «Він хоче поцілувати мене знову — по очах видно.»

А чого хотіла Дані, вона не знала й сама. Джорагів поцілунок збудив у ній щось таке, що міцно спало, відколи помер хал Дрого. Лежачи у ліжку тісної корабельної бесіди, вона раптом зацікавилася: що якби замість служниці до неї сюди під ковдру заліз чоловік? Думка виявилася звабливішою, ніж мала бути. Іноді вона заплющувала очі й мріяла, та у тих мріях ніколи не було Джорага Мормонта. Її коханець був молодший і гарніший на вроду, хоча лице його завжди лишалося мінливою тінню.

Одного разу, змучена і неспроможна спати, Дані ковзнула рукою собі між стегон і трохи не зойкнула, відчувши, як там волого. Ледве наважуючись дихати, Дані почала рухати пальці туди й назад між нижніх губ — спочатку повільно, щоб не збудити Іррі. Але скоро вона

здибалася одне місце, солодше за інше, і затрималася на ньому надовго — торкалася спершу легенько та боязко, а тоді дедалі швидше і дужче. Але розрада, якої вона сподівалася, тікала від неї, зникала удалині... аж доки не заворушилися її дракони, і один з них не заверещав. Іррі миттю прокинулася і побачила, що робить хазяйка.

Дані знала, що обличчям аж пашіє, та у темряві Іррі все одно не помітила. Не сказавши ані слова, служниця поклала їй руку на груди і схилилася, щоб узяти сосок до рота. Інша рука поповзла донизу м'яким вигином живота крізь горбик ніжного сріблясто-золотого волосся і заходилася поратися між стегон. За коротку мить Даніні ноги зсудомилися, у грудях перехопило, усе тіло здригнулося, і вона закричала. А може, то кричав Дрого. Іррі ж, зробивши свою справу, не сказала нічого, лише згорнулася клубочком та заснула.

Наступного дня усе, що сталося, видалося Дані лише сном. Та й до чого тут, власне, пан Джораг? «Я хочу Дрого, моє сонце-та-зорі» — нагадала собі Дані. — «Не Іррі, не пана Джорага — самого лише Дрого.» Та от біда — Дрого помер, і вона гадала, що почуття її померли разом із ним у червоній пустелі. Але один-єдиний зрадливий цілунок якось зумів повернути їх до життя. «Дарма він мене цілував. Він забагато собі дозволив, а я не опиралася. Цього більше не станеться.» Вона суворо стиснула вуста і захитала головою так, що дзвіночок у косі тихенько зателенькав.

Ближче до затоки місто трохи покращало на вигляд. Великі цегляні піраміди вишикувалися уздовж берега; найвища була у чотири сотні стоп заввишки. На широких східцях росли різноманітні дерева, виноградні лози та квіти; від них навіть вітри, що завівалися навколо, пахкотіли зеленню та свіжістю плодів. Над брамою стояла ще одна велетенська гарпія. Ця була зроблена з червоної гончарної глини і вже добряче осипалася — від її скорпіонового хвоста лишився куций пеньок. Ланцюг, що вона стискала у глиняних пазурах, був зі старого заліза, поїденого іржею. Зате біля води панувала прохолода, і хвилі навколо підгнилих стовпів під пришибами плескотіли напрочуд заспокійливо.

Агго допоміг Дані вилізти з ношів. Могутній Бельвас сидів на товстій чальниці й відкусував од великого кавалку добряче засмаженого брунатного м'яса.

— Собачатина, — задоволено мовив він, побачивши Дані. — У Астапорі добра собачатина, мала королево. Хочеш?

І простягнув кавалка поперед себе з масним вишкіром.

— Дякую за добрість, Бельвасе, але мушу відмовитися.

В інші часи, в інших місцях Дані вже їла собачатину, та зараз у голову їй одразу лізли Неблазні зі своїми дурними цуценятами. Вона рвучко проминула велетня-євнуха і ступила на місток до чардаку «Балеріона», де вже стояв і чекав на неї пан Джораг Мормонт.

— Ваша милосте, — схилив він голову. — Приходили невільникарі, вже пішли. Їх було троє, а з ними десяток писарів і безліч невільників, щоб носити та подавати. Вони облазили кожен вершок у череві наших кораблів і записали усе, що знайшли.

Він пішов у неї за плечем до корми корабля.

— Скільки хлопців вони мають на продаж?

— Жодного! — На кого вона гнівалася: на Мормонта або на це місто з його виснажливою спекою, смородом, потом та викришеною цеглою? — Вони продають євнухів, а не хлопців! Євнухів, зроблених з цегли, як і решта цього Астапору! Чому я мушу купувати вісім тисяч цегляних євнухів з мертвими нерухомими очима, які вбивають немовлят і душать подарованих цуценят заради шапчини зі шпичкою? Та вони навіть імен не мають! То не хлопці й не чоловіки, добрий мій лицарю.

— Халісі... — проказав він, сахаючись від її люті, — але ж Неблазних обирають ще хлопчиками, довго навчають...

— Я досить наслухалася про їхнє «навчання»!

Дані відчула, як очі наповнюються слізьми, раптовими і небажаними, здійняла руку і щосили зацідила ляпаса панові Джорагу — лише для того, щоб не розквилити просто в нього на очах.

Мормонт розгублено торкнувся побитої щоки.

— Якщо я чимось розгнівав мою королеву...

— Так, розгнівали! Ви мене дуже розгнівали, пане. Якби ви справді були моїм вірним лицарем, то не привезли б до цього нищого, смердючого міста!

«Якби ви були моїм вірним лицарем, то не посміли б мене цілувати, або витріщатися на мої цицьки, або...»

— Тоді з ласки вашої милості я накажу капітанові Гролео готуватися рушати при вечірньому відпливі. Пошукаємо собі менш нищого і смердючого стійла.

— Ні! — заперечила Дані. Гролео дивився на них із високого носа, і його жеглярі теж. Білоборід, її кривноїзники, Джихікі... усі покинули свої справи, коли почули ляпаса. — Я хочу рушати негайно, а не при відпливі! Я хочу втекти звідси далеко та швидко і ніколи не озиратися! Але ж не можу, чи не так? Тут продають вісім тисяч цегляних євнухів, і я маю знайти спосіб їх купити.

На тому вона облишила товариство і пішла до себе униз.

За різьбленими дерев'яними дверми капітанової бесіди неспокійно вовтузилися її дракони. Дрогон здійняв голову і заверещав, пихкаючи блідим димом з ніздрів, а Візеріон налетів і спробував усістися їй на плече, як завжди робив, коли був малий.

— Е ні! — скрикнула Дані, пробуваючи скинути його обережним рухом плеча. — Ти вже зavelикий, бешкетнику!

Але дракон обкрутив білого з золотом хвоста їй навколо руки і міцно вчепився чорними кігтями у тканину рукава. Навіть не пробуваючи звільнитися, вона опустила у велике шкіряне крісло Гролео і захихотіла.

— Вони дуріють, відколи ви пішли, халісі, — розказала Іррі. — Візеріон кігтями оддирає тріски від дверей. Онде, бачите? А Дрогон спробував утекти, коли слуги работорговця прийшли подивитися. Я ухопила його за хвоста, щоб утримати, а він обернувся і вкусив мене.

Дівчина показала Дані сліди зубів на руці.

— А чи не пробував котрийсь пропалити собі шлях назовні?

Саме цього Дані зараз боялася найбільше.

— Ні, халісі. Дрогон пускав вогонь, але у порожнє повітря. Слуги невільника боялися підходити ближче.

Дані поцілувала руку Іррі там, де її вкусив Дрогон.

— Вибач, що він завдав тобі болю. Дракони не терплять, коли їх замикають у темному тісному кутку.

— Цим дракони схожі на коней, — відказала Іррі. — На вершників теж. Унизу іржуть коні, халісі, б'ють копитами у дерев'яні стіни. Я їх чую. А Джихікі каже, що старі баби та малі діти теж плачуть і кричать, коли вас немає. Вони ненавидять цей водяний віз. І солоне чорне море теж.

— Знаю, — мовила Дані. — Знаю і розумію.

— Моїй халісі сумно?

— Так, — зізналася Дані. «Сумно, і нема ні від кого розради.»

— Чи не потішити мені халісі ще раз?

Дані ступила крок геть від неї.

— Ні... Послухай, Іррі, ти не мусиш цього робити. Тієї ночі, коли ти прокинулася... ти ж не постільна невільниця, я тебе звільнила, хіба ти забула? Ти тепер...

— Я у службі Матері Драконів, — відповіла дівчина. — Це велика честь — дарувати втіху моїй халісі.

— Не треба мені цього, — наполягала Дані. — Облиш.

І рвучко відвернулася.

— Лиши мене на самоті. Негайно. Я мушу подумати.

Перш ніж Дані повернулася на чардак корабля, над водами Невільницької затоки почали густішати сутінки. Вона стала коло поручнів і спостерігала за Астапором. «Звідси він майже гарний» —

подумала вона. У небі загорялися зорі, а унизу — шовкові ліхтарі. Саме так, як обіцяла Кразнисова драгоманка. Цегляні піраміди аж мерехтіли вогнями. «Але унизу темно. Темно на вулицях, на майданах і у бійцівських ямах. А найтемніше — у помешканнях Неблазних, де якийсь малий хлопчина зараз годує недоїдками мале цуценя, що йому подарували навзамін відрізаної мужності.»

Позаду неї почулися тихі кроки.

— Халісі, — вимовив його голос. — Можу я казати вільно?

Дані не обернулася. Зараз вона не могла його бачити, бо якби побачила, то вдарила б знову. Або заплакала. Або поцілувала. І не знала б, що з цього вірно, що хибно, а що — цілковите божевілля.

— Кажіть, що маєте, пане.

— Коли Аегон Дракон ступив на берег Вестеросу, королі Долини, Скелі та Обширу не побігли до нього вклонятися з коронами в руках. Якщо ви хочете сісти на Залізний Престол, то мусите звоювати його так, як звоював він — силою зброї та драконового вогню. А відтак матимете на руках чимало крові.

«Вогнем та кров'ю» — подумала Дані. Гасло дому Таргарієн, яке вона пам'ятала і повторювала протягом усього життя.

— Кров моїх ворогів я проллю радо та охоче. Але кров невинних — то інша справа. Мені продають вісім тисяч Неблазних. Це вісім тисяч мертвих немовлят. І вісім тисяч придушених собак.

— Ваша милосте, — мовив Джораг Мормонт, — я бачив Король-Берег після Великого Погрому. Того дня теж замордували чимало немовлят, а з ними і старих, і підлітків. Згвалтували стільки жінок, що й не полічити. У кожному чоловікові спить дикий звір. Коли ви даєте тому чоловікові меча або списа і женете його на війну, звір починає прокидатися. А щоб конче прокинутися, йому досить нюхнути крові. Але я ніколи не чув, щоб ці Неблазні когось гвалтували. Вони не вирізають захоплене місто і навіть не грабують його — хіба що їм накажуть їхні господарі та очільники. Може, вони і справді зроблені з цегли, як ви казали. Та якщо ви їх купите, то єдині собаки, які помиратимуть від рук Неблазних, будуть ті, яким ви самі бажаєте

смерті. А я пригадую, що є на світі кілька псів, яких ви хочете бачити мертвими.

«Пси Узурпатора.»

— Саме так. — Дані ковзнула очима по м'яких кольорових вогнях і підставила обличчя прохолодному морському вітерцеві. — Ви казали про пограбовані та сплюндровані міста. А скажіть-но мені, добрий лицарю — чому дотракійці ніколи не плюндрували цього міста?

Вона вказала рукою.

— Подивіться лишень на ті мури. Звідси видно, де вони осипаються. Онде, і ще он там. Ви бачите вартових на баштах? Я не бачу. Невже вони ховаються, мій ласкавий пане? Я бачила сьогодні тих синів гарпії, гордовитих високородних воїнів. Вони вдягнені у ляні спідниці, у них дуже грізно на всі боки стирчить волосся. Більше нічого грізного в них нема. Навіть пересічний халазар може розколоти цей Астапор, наче горіх, і зсередини висиплеться сама лише порохня. То скажіть мені, чому ця потворна гарпія досі не сидить на узбіччі божого гостинця у Ваес Дотраку серед інших вкрадених богів?

— Ви маєте око дракона, халісі, це вже напевно.

— Я просила відповіді, а не порожньої хвали.

— На те є дві причини. Правда ваша, пихаті захисники Астапору — лише надуті вітром хвальки. Старі імена, товсті гаманці... вони перевдягаються грізними гіскарськими завойовниками і прикидаються, наче досі правлять велетенським царством. Усі до одного мають гучні титули та посади. На свята вони влаштовують потішні війни у ямах, щоб показати, які вони хвацькі воєводи, але гинуть там самі лише євнухи. Кожен ворог, який захоче пограбувати Астапор, має знати, що стріне опір Неблазних — невільникарі кинуть усю їхню залогу на оборону міста. А дотракійці не нападають на Неблазних, відколи полишили свої коси попід брамою Кохору.

— Яка ж друга причина? — спитала Дані.

— Хто захоче нападати на Астапор? — запитав у відповідь пан Джораг. — Меєрин та Юнкай — їхні суперники у торгівлі, але не

вороги. Валірія знищена Лихом. На сході далі від моря живуть самі гіскарці, а за горами — сумирні лазаряни, яких ваші дотракійці звать ягнятниками.

— Вірно, — погодилася вона, — та на північ від невільницьких міст лежить Дотракійське море, а в ньому гуляє два десятки могутніх халів, які нічого так не люблять, як плюндрувати міста і гнати людей у неволю.

— Так, але куди саме гнати? Який їм буде хосен від невільників, якщо убити перекупників живого товару? Валірії немає, Карф лежить за червоною пустелею, а дев'ять Вільних Міст — за тисячі верст на захід. Будьте певні, сини гарпії щедро обдаровують кожного хала, що проминає місто — так само, як магістрати у Пентосі, Норвосі та Мирі. Вони знають, що конятників слід напоїти, нагодувати, кинути їм трохи добра у подарунок, і ті самі заберуться. Це дешевше, ніж воювати, а зиск певніший.

«Дешевше, ніж воювати» — подумала Дані. — «Їм добре казати.» Якби ж вона могла вчинити так само — попливти до Король-Берега з драконами, заплатити малому Джофрі скількись золота, випхати його геть зі свого престолу і влаштувати з радощів велику гулянку. Якби ж то...

— Халісі? — перепитав пан Джораг після довгої мовчанки і легенько торкнувся її ліктя.

Дані смикнула плечем, відмахуючись від його доторку.

— Візерис купив би стількох Неблазних, на скількох у нього стало б монет. Але ви якось казали, що я більше схожа на Раегара...

— Казав, Даянерис.

— Ваша милість, — виправила вона. — Принц Раегар вів у битву вільних людей, а не рабів. Білоборід казав, що принц сам висвячував у лицарі своїх зброєносців. Інших лицарів він теж висвятив чимало.

— Не було вищої честі для воїна, ніж отримати лицарське звання від принца Дракон-Каменя.

— Тоді скажіть мені ось що: коли брат торкався чийогось плеча мечем, то що казав йому? «Іди і вбивай слабких» або «Іди і захищай слабких»? Усі хоробрі вояки, про яких розповідав Візерис — ті, які загинули під нашими драконовими корогвами на Тризубі... вони віддали своє життя тому, що вірили у справу Раегара, чи тому, що їх купили за гроші, як худобу?

Дані обернулася до Мормонта, схрестила руки на грудях і чекала на відповідь.

— Королево моя, — повільно проказав здоровань, — ви все кажете розумно і доречно. Але Раегар програв битву на Тризубі. Він програв війну, втратив престол і власне життя. Його кров спливла течією разом із рубінами панцира, і Роберт Узурпатор переїхав його труп конем, поспішаючи до вкраденого Залізного Престолу. Раегар бився відважно, Раегар бився шляхетно, Раегар бився з честю. І Раегар загинув.

Бран II

Крізь покручені гірські ущелини, де вони торували собі шлях, не бігло жодних людських доріг. Між сірими каменястими шпилями розкинулися тихі блакитні озера — довгі, вузькі, глибокі — та зелений морок нескінченних соснових лісів. Червоно-золоті барви осіннього листя почали рідшати, коли подорожні вийшли з вовчої пущі та опинилися між старих крем'яних пагорбів, і зовсім зникли, коли пагорби перетворилися на гори. Тепер над ними височіли величезні сіро-зелені вартовини, смереки, сосни, яким кінця і краю не було видно. Підлісок був рідкий та невисокий, а підстилка складалася з темно-зеленої глици.

Коли вони губилися — раз чи два на шляху — досить було почекати ясної, безхмарної холодної ночі й подивитися, де на небі палає Крижаний Дракон. Блакитна зірка у драконовому оці вказувала на північ — про це йому колись розповіла Оша. Згадавши Ошу, Бран заходився вгадувати, куди вона могла піти. Спершу він змальовував її у безпеці Білої Гавані разом з Ріконом і Кудлаєм за столом товстого князя Мандерлі, де пригощають стравами з вугрів та риби, гарячими пирогами з крабовим м'ясом. Потім уявляв, як вони гріються у Остань-Огнищі коло комина Великоджона. Тим часом життя самого Брана

перетворилося на низку нескінченних холодних днів у кошику на спині Ходора, у мандрах угору та вниз схилами гір.

— Вгору та вниз, — інколи зітхала Мейра, коли вони долали версти шляху, — а тоді вниз та вгору. А далі знову вгору та вниз. Ненавиджу твої дурні гори, принце Бране.

— Учора ти казала, що любиш їх.

— Та певно ж люблю! Пан батько розказували про гори, але я донині жодної не бачила. Тепер люблю їх так, що аж мову відбирає.

Бран насупився, не розуміючи.

— Але ж ти щойно сказала, що ненавидиш!

— Хіба не можна відчувати і те, й інше одночасно? — Мейра простягла руку, щоб ущипнути його за носа.

— Та воно ж зовсім різне! — твердив він. — Наче ніч та день, наче лід та вогонь.

— Якщо лід може пекти вогнем, — мовив Йоджен своїм урочисто-похмурим голосом, — то чому не можуть паруватися любов із ненавистю? Хоч гора, хоч болото — а земля ж одна.

— Одна, — погодилася його сестра, — та у цих краях надто вже зморшкувата.

У цих краях глибокі ущелини рідко мали чемність бігти точно з півдня на північ. Подорожні змарнували чимало верст, рухаючись звивистими розколинами, а то й повертаючись власними слідами.

— Якби ми йшли королівським гостинцем, то вже б могли бути на Стіні, — дорікав Бран.

Він хотів швидше знайти триокого гайворона, щоб учитися літати, а відтак нудив одне і те саме з півсотні разів — аж Мейра почала дражнитися, повторюючи його докори разом із ним.

Тоді Бран придумав тиснути на інше:

— Якби ми йшли королівським гостинцем, то не знали б такого голоду.

Нижче, у горбкуватих передгір'ях, вони не відчували нестачі у харчах. Мейра чудово уміла полювати, а ще краще — бити рибу в струмках своєю тризубою сандолею. Бранові подобалося спостерігати і захоплюватися її спритністю, коли вона раптово кидала сандолію вниз і хутко висмикувала вже зі пстругом, що судомився на кінці. Нарешті, для них полював ще й Літо. Лютововк зникав майже щовечора, коли сідало сонце, а перед світанком завжди повертався, тримаючи у зубах білку або зайця.

Але тут, у горах, струмки були менші й холодніші, а звірина траплялася рідше. Мейра не кидала ані полювання, ані риболовлі, та знайти дичину було дедалі важче, і навіть Літо вже не щоночі повертався зі здобиччю. Часто-густо вони мушили лягати спати з порожніми шлунками.

І все ж Йоджен уперто відмовлявся з'являтися поблизу людських шляхів.

— Де дороги, там і подорожні, — казав він своїм звичним голосом, — а подорожні мають очі, щоб бачити, і язики, щоб плескати ними по всіх усядах про скаліченого хлопчика, його велетня та вовка, що біжить в них при боці.

Не було на світі нікого впертішого за Йоджена; тому вони й далі пробиралися дикою пусткою, щодня видиралися вище у гори, і потроху, але без упину просувалися на північ.

Бували дні дощові, бували дні вітристі, а одного разу їх застукала буря така люта, що Ходор аж волав зі страху та розпачу. У ясні дні їм здавалося, що на світі, окрім них, не лишилося живих істот.

— Невже тут нагорі ніхто не живе? — якось спитала Мейра Троск.

Вони саме обходили раптову перешкоду — стрімку гранітну скелю завбільшки з Зимосіч.

— Тут є люди, — відповів Бран. — Умбери переважно живуть на схід від королівського гостинця, але вівці свої пасуть улітку тут, на полонинах. На захід від гір, уздовж Крижаної затоки живуть роди Вуль, позаду нас серед пагорбів — Гарклаї, Гуджі, Лидоли та Нореї. Навіть тут, у горах, подекуди стрічаються Кремінці.

Бран знав, що мати батькової матері була з гірських Кремінців. Стара Мамка ще до його падіння якось казала, що то прабабчина кров змушує Брана лазити стінами й деревами. Утім, померла прабабця за багато років до його народження, ба навіть до народження батька.

— Вуль? — спитала Мейра. — Чуєш, Йоджене, хіба з паном батьком на війну не ходив якийсь Вуль?

— Тео Вуль. — Йоджен важко дихав після підйому гірським схилом. — Його ще кликали Цеберником.

— Мабуть, тому, що такий у них родовий знак, — пояснив Бран. — Три бурих цебра на синьому, облямівка з сіро-білих клітин. Князь Вуль колись приходив до Зимосічі присягнути на вірність та побалакати з паном батьком. Він якраз мав цебра на щиті. Та все ж він, мабуть, не справжній князь. А може, й справжній, тільки люди кличуть його «батьком». Так і кажуть: «батько Вуль». А ще є «батько Гудж», «батько Норей» і «батько Лиділ», хоча у Зимосічі ми кожного величаємо «паном князем».

Йоджен Троск зупинився перепочити і віддихатися.

— А чи знають ті горяни, що ми тут, на їхній землі?

— Певно, що знають. — Бран бачив, як вони дивляться — бачив не власними очима, а Літовими, гострішими, від яких нічого не ховалося. — Вони нас не чіпатимуть, доки ми не спробуємо вкрасти їхніх кіз або коней.

А й справді, не чіпали. Гірського мешканця вони зустріли один лише раз, коли раптово почався крижаний дощ, від якого довелося поспіхом шукати притулку. Зрештою притулок знайшов Літо — винюхав неглибоку печерку, сховану сіро-зеленим гіллям великої вартовини. Коли Ходор пірнув під скельний причілок, Бран побачив у глибині жовтогаряче сяйво багаття і зрозумів, що вони тут не самі.

— Заходьте грітися, — покликав чоловічий голос. — Тутечки сухо, місця усім вистачить.

Він пригостив мандрівників вівсяними коржами і кров'янкою, дав кожному ковток пива з міха, що мав при собі. Але імені свого не

назвав, і їхніх теж не питав. Бран гадав, що то один з Лидолів — на кожуху з білячих шкурок він мав застібку з золота і спижу в подібі соснової шишки. А Лидоли саме й носили шишки на білій половині свого біло-зеленого щита.

— Чи далеко звідси до Стіни? — спитав його Бран, поки вони чекали припинення дощу.

— Крукові летіти недалеко, — відповів Лиділ, якщо це був він. — А хто крил не має, тому трохи далі.

Бран почав був:

— От б'юся об заклад, ми вже були б там, якби...

— ...пішли королівським гостинцем! — скінчила разом із ним Мейра.

Лиділ вийняв ножа і почав стругати паличку.

— Коли у Зимосічі сидів Старк, красна діва могла пройти гостинцем у чому мати народила, і ніхто б її пальцем не зачепив. Кожен подорожній знаходив собі вогонь, хліб та сіль у корчмах і острогах. Та зараз ночі стали холодні, а дверей тобі ніхто не відчинить. У вовчій пущі никають каракатиці, королівським гостинцем нишпорять оббіловані. Питають про усіх чужих та незнайомих.

Троски презирнулися.

— Оббіловані? — перепитав Йоджен.

— Хлопці Байстріюка. Він був помер, а тепер знову живий. Люди кажуть, добряче платить сріблом за вовчі шкури. А за звістку про декого іншого, хто теж був мертвий і воскреснув, мабуть, заплатив би й золотом.

Він зиркнув на Брана, коли доказав, і на Літа, що простягся поруч.

— Щодо Стіни, — вів чолов'яга далі, — то я б туди не ходив. Старий Ведмідь повів Варту до страхолудної пущі, а повернулися звідтіля самі круки, ще й без листів. Мати колись казали: «на чорних крилах — чорнії слова». Та як на мене, воно ще чорніше, коли птахи прилітають зовсім без слів.

Горянин поворушив паличкою багаття.

— Коли у Зимосічі сидів Старк, усе було інакше. Та старий вовк помер, а молодий пішов на південь грати у гру престолів, і нам тут лишилися самі привиди.

— Вовки повернуться, — поважно мовив Йоджен.

— А тобі, хлопче, звідки знати?

— Я бачив сон.

— Я уві сні, бува, бачу мати, яку поховав дев'ять років тому, — буркнув чоловік. — А щойно прокинуся — її нема.

— Сни бувають різні, шановний пане.

— Ходор, — мовив Ходор.

Ту ніч вони перебули разом у печері, бо дощ не припинився і тоді, коли впала темрява. Вийти з печери прагнув самий лише Літо, і коли від багаття лишилися жарини, Бран його відпустив. Лютововк не потерпав від вологи так, як люди, і його вабила до себе ніч. Місячне сяйво висріблило мокрий ліс, а сірі вершини гір залило білим. У темряві пугукали, тихо шурхали між сосен сови; проти схилів гір виднілися світлі постаті кіз. Бран заплющив очі й віддався вовчому сну, пахощам та голосам ночі.

Коли вони прокинулися на ранок, то згасли вже й жарини. Лиділ пішов, але лишив для них кілька кров'яних ковбас і з тузінь коржів, загорнутих у клапоть біло-зеленого полотна. Деякі коржі були спечені з кедровими горішками, а деякі — з ожиною. Бран з'їв одних і других, але не зміг вирішити, які йому більше смакують. Одного дня у Зимосічі знову сядуть Старки, сказав він собі. Тоді він пошле по Лидолів і відплатить їм устократ за кожен горішок та кожну ягідку.

Того дня стежка виявилася трохи легшою, а пополудні крізь хмари прoderлося сонце. Бран сидів на Ходоровій спині у своєму кошику і почувався майже безтурботно. Якось він навіть закуняв, приспаний м'яким хилитанням кошика у лад з кроками велетня-стайняра та його тихим музиканням.

Збудила Брана Мейра, легенько торкнувшись плеча.

— Дивися, — вказала вона на небо сандолею. — Онде беркут.

Бран здійняв очі й побачив широкий розмах голубих крил. Птах спочивав на вітрі, неквапно кружляв дедалі вище, а за ним жадібно спостерігали Бранові очі. Цікаво, як це — маяти у височині над світом, не докладаючи жодних зусиль? Мабуть, навіть краще, ніж лазити. Він спробував сягнути беркута, вийти зі свого пришелепкуватого скаліченого тіла, полинути до неба і з'єднатися з птахом так само, як із Літом. «Зеленовидці ж могли. І я зможу.» Він пробував ще і ще, аж поки орел не зник у золотому полуденному серпанку.

— Все, полетів, — мовив він розчаровано.

— Ще побачимо інших, — відказала Мейра. — Вони живуть тут, нагорі.

— Та мабуть.

— Ходор, — мовив Ходор.

— Ходор, — погодився Бран.

Йоджен копнув ногою шишку.

— Здається, Ходор полюбляє, коли кажуть його ім'я.

— Ходор — не його ім'я, — пояснив Бран. — Це він сам собі придумав і повторює. Стара Мамка розповідала, що насправді його звуть Вальдером. Вона бабця його бабці або щось таке.

Згадавши Стару Мамку, він засумував.

— Як гадаєте, залізники її вбили?

Мертвого тіла Старої Мамки вони у Зимосічі не бачили. Та й загалом не бачили жодної мертвої жінки.

— Вона ж нікого не кривдила, навіть Теона. Вона просто розповідала казки. Теон не зробив би їй боляче, хіба не так?

— Дехто робить людям боляче лише тому, що хоче і може, — відповів Йоджен.

— Та й у Зимосічі всіх повбивав не Теон, — зауважила Мейра. — Надто вже багато там лежало мертвих залізників.

Вона перекинула сандолю в іншу руку.

— Пам'ятай казки Старої Мамки, Бране. Пам'ятай, як вона їх розповідала, який мала голос. Поки ти пам'ятаєш, її часточка завжди буде з тобою.

— Я пам'ятатиму, — пообіцяв він.

Довгий час вони дерлися горою, не кажучи ані слова — намагалися не загубити криву звірячу стежку високим перевалом між двома кам'янистими вершинами. Навколо до схилів чіплялися рідкі хирляві дерева. Попереду Бран бачив крижаний блиск води струмка, що спливав з гори. Раптом він усвідомив, що слухає Йодженів подих та хрускіт глици під ногами Ходора.

— Чи не знаєте ви якихось казок чи оповідок? — зненацька спитав він Тросків.

Мейра засміялася.

— Та певно ж, кілька знаємо!

— Так, декілька знаємо, — погодився її брат.

— Ходор, — буркнув Ходор, мугикаючи пісеньку.

— То розкажіть хоч одну, — попрохав Бран. — Поки ми в дорозі. Ходорові подобаються оповідки про лицарів. Та й мені теж.

— Лицарів на Перешийку немає, — відповів Йоджен.

— Над водою немає, — уточнила сестра. — Зате у болотах лежить повно мертвих.

— Правда твоя, — погодився Йоджен, — андалів та залізників, Фреїв та інших йолопів. Усіх пихатих і войовничих, що рушали на завоювання Сіроводцю. Жоден із тих звияжців нас навіть не знайшов. Вони доходили до Перешийку, але назад не поверталися — рано чи пізно втрапляли у болото і тонули під вагою своєї блискучої броні, зі зброєю в руках.

Згадка про потонулих лицарів під водою примусила Брана здригнутися, але не з відрази — такі лоскотливі дрижаки він навіть любив.

— Був один лицар, — мовила Мейра, — у рік облудної весни. Його кликали Лицарем Усміхненого Дерева. Він міг бути болотником, якщо люди не брешуть.

— А міг не бути. — Йодженове обличчя змережали зелені тіні. — Напевне, принц Бран чув ту побрехеньку вже сто разів.

— Ні! — заперечив Бран. — Не чув. А якби і чув, то байдуже. Інколи Стара Мамка розповідала ту саму оповідку, що й раніше, але ми не зважали, якщо оповідь була цікава. Старі казки — мов старі друзі, така в неї була примовка. До них час від часу треба повертатися.

— Твоя правда.

Мейра крокувала собі зі щитом на спині, відкидаючи гілки з дороги сандолею. Бран вже був зневірився почути казку, коли вона раптом почала розповідати:

— Жив якимось на Перешийку один допитливий хлопець — малий на зріст, як усі болотники, але хоробрий, меткий та сильний. Всеньке життя він полював, рибалив, лазив по деревах і взнав усі чарівні штуки нашого племені.

Бран був майже певний, що такої казки ніколи не чув.

— А чи бачив він зелені сні, як Йоджен?

— Ні, — відповіла Мейра, — та міг дихати болотом, бігати листям і перетворювати землю на воду, а воду на землю, прошепотівши одне лише слово. Він умів балакати з деревами, виплітати слова, примушувати замки зникати і знову з'являтися.

— От би мені таке вміти, — жалібно проказав Бран. — І коли ж він зустріне лицаря дерева?

Мейра зморщила носа і висолопила язика.

— Вже скоро, якщо один принц замовкне.

— Та я просто спитав!

— Хлопець знався на чарівному штукарстві мешканців боліт, — продовжила вона, — та хотів дечого більшого. Розумієш, наші люди рідко мандрують кудись далеко від домівок. Ми — невеличке плем'я, звичаї наші чужинцям видаються чудернацькими, здоровані з інших земель часто бувають до нас недобрі. Але парубок був хоробріший та зухваліший за інших, і одного дня, коли став дорослий, вирішив покинути болота і відвідати Острів Ликів.

— Ніхто не може відвідати Острів Ликів, — заперечив Бран. — Там живуть зелені люди.

— А він і хотів побачити зелених людей. Тому вдяг сорочку з нашитою спижевою лускою — от як моя — узяв шкіряного щита і тризубу сандолю — такі самі, як мої — та й вирушив маленьким шкіряним човником униз Зеленозубом.

Бран заплющив очі й спробував уявити собі юнака у маленькому шкіряному човнику. В його уяві болотник скидався на Йоджена, лише був старший, дужчий і вдягнений та споряджений, як Мейра.

— Він проминув Близнюки уночі, щоб фреївці його не помітили і не почали стріляти, а коли досяг Тризуба, то висадився з річки на берег, підняв човника на голову і пішов пішки. Йому знадобилося чимало днів, щоб досягти Божого Ока, де він знову вкинув човника у воду і поплив до Острова Ликів.

— І зустрів там зелених людей?!

— Так, — відповіла Мейра, — але то інша оповідь, яку розповідати не мені й не зараз. Адже мій принц хотів почути про лицарів.

— Про зелених людей теж цікаво!

— Цікаво, — погодилася вона, та більше ані слова про них не сказала. — Усю ту зиму болотник жив на острові, а коли почалася весна, почув серцем заклик великого світу і зрозумів, що йому час іти. Шкіряний його човник стояв там, де він його лишив. І ось він мовив слова прощання та занурив весла, щоб прямувати до берега озера. Він веслував і веслував, аж нарешті побачив коло озера величезні башти замку. Вони здіймалися дедалі вище, поки він плив до берега, і йому здалося, що більшого замку немає в усьому світі.

— Гаренгол! — одразу зрозумів Бран. — То був Гаренгол!

Мейра посміхнулася.

— Хіба? Нехай так. Попід його стінами він побачив намети багатьох кольорів, плескіт яскравих прапорів на вітрі, лицарів у кольчугах та панцирах на конях з пишними ладрами. Він унюхав пахощі смаженини, почув сміх та сурми оповісників. Починався великий турнір, у якому приїхали битися поборники лицарських чеснот з усіх країв землі. Там був сам король, а з ним його син — принц-дракон. Приїхали Білі Мечі, щоб вітати у своїх лавах нового братчика. Був там штормовий князь, був і трояндовий. Великий лев зі скелі посварився з королем і не приїхав, зате з'явилося безліч його значкового панства та лицарства. Болотник ніколи ще не бачив таких пишнот і не знав, чи колись побачить. Якась частка його душі нічого так не прагнула, як битися у тому незрівнянному турнірі.

Бран добре розумів його почуття. Коли він був малий, то мріяв лише про те, щоб стати лицарем. Але потім упав і назавжди втратив ноги.

— Коли турнір починався, за королеву краси й кохання правила діва з великого замку. П'ятеро поборників присягнулися захищати її корону — четверо братів, паничів гаренгольських, і уславлений дядько, білий лицар Королегвардії.

— А чи була вона красною дівою?

— Авжеж, — відповіла Мейра, перестрибуючи через камінь, — та бували й красніші. Приміром, дружина принца-дракона привезла з собою тузін двірських панн зі свого почту. Лицарі благали їх про запоруки прихильності, щоб пов'язати на свої списи.

— Ти ж не розказуєш одну з тих дурних казок про кохання, ні? — спитав Бран підозріливо. — Ходор таке не надто любить.

— Ходор, — погодився Ходор.

— Він любить казки, у яких лицарі перемагають чудовиськ.

— Іноді лицарі — то і є чудовиська, Бране. Малий болотник саме крокував через поле, грівся під весняним сонечком і нікому не робив шкоди, аж тут на нього напосілися троє зброєносців. Років вони мали

хіба що по п'ятнадцять, але усі троє були вищі й дебелиші від нього. Вони гадали, що навколо — їхній світ, а болотникові у ньому не місце. Тому відібрали його сандолу, збили з ніг і обізвали жабоїдом.

— А чи не звали їх Вальдерами?

Як на нього, таке міг зробити лише хтось на кшталт Малого Вальдера Фрея.

— Жоден не назвав свого імені, та болотник запам'ятав їхні обличчя, щоб потім помститися. Щоразу, як він намагався підвестися, вони штурхали його додолу, а на землі, де він згорнувся клубком, навіть били ногами. Та раптом почувся грізний вигук. «Не смійте бити підданого мого батька!» — завилла на них вовчиця.

— Чотиринога чи двонога?

— Двонога, — відповіла Мейра. — Вовчиця накинулася на зброєносців з турнірним мечем і розігнала їх навсібіч. Болотник був побитий до синців і спливав кров'ю, тому вона забрала його до вовчого лігва, промила рани та перев'язала чистим полотном. Там він зазнайомився з її братами. Найстарший з них — ватажок зграї — був шалений вовк, біч-обіч із ним завжди стояв тихий вовк, а наймолодший з чотирьох був ще вовченням.

— Того вечора у Гаренголі мав статися бенкет на знак початку турніру, і вовчиця наполягла, щоб болотник теж на нього пішов. Адже він був шляхетного роду і мав таке саме право посісти місце на лавах, як і будь-хто інший у трапезній палаті. Вовча діва була уперта і відмови не терпіла. Тому парубок позичив належний одяг для королівської учти в наймолодшого вовчення і пішов з усіма до великого замку.

— Під Гареновим дахом він їв і пив разом з вовками та багатьма їхніми присяжними слугами — курганниками, лосями, ведмедами та водяниками. Принц-дракон заспівав такої сумної пісні, що діва-вовчиця аж пустила сльозу, але малий вовчик-братик почав дражнитися, і вона вихлюпнула йому вино на голову. До товариства у палаті промовляв чорний братчик — закликав лицарів до Нічної Варти. Штормовий князь перепив лицаря черепів та цілунків у

чесному застільному змаганні. Болотник бачив, як діва зі сміхотливими фіалковими очима танцювала з білим мечем, червоним змієм, грифоном і нарешті з тихим вовком... але тільки після того, як шалений вовк попрохав її ласки для свого брата, бо той соромився навіть підвестися з лави.

— Посеред веселої гулянки болотник зненацька уздрів трьох зброєносців, які напали на нього удень. Один служив лицареві з вилами на щиті, інший — лицареві з їжатцем, а останній був у почті лицаря з двома баштами на вапенроку — знаком, який усім болотникам добре відомий.

— Знаком Фреїв! — мовив Бран. — Фреїв, господарів на Переїзді!

— Так, господарів на Переїзді тоді й донині, — погодилася вона. — Діва-вовчиця теж їх побачила і вказала на них братам. «Я можу знайти тобі коня і годящу броню» — запропонував наймолодший вовчик. Малий болотник йому подякував, але відповіді не дав. Серце його розривалося. Болотні мешканці дрібніші на зріст за інших людей, але гонору мають анітрохи не менше. Парубок не був лицарем — утім, як і жоден з його племені. Ми сидимо у човні частіше, ніж на коні, і руки наші створені для весел, не для важкого списа. Хай як він жадав помсти, але непокоївся, що пошиється в дурні та зганьбить своїх родичів. Тихий вовк дав йому притулок тієї ночі у своєму наметі, але перш ніж заснути, він схилив коліна на березі озера, подивився через води туди, де мав бути Острів Ликів, і проказав молитву до старих богів півночі та Перешийку...

— Невже ти ніколи не чув цю оповідь від свого батька? — спитав Йоджен.

— Казки завжди розповідала Стара Мамка. Розкажуй, Мейро, не спиняйся!

Ходор, напевне, прагнув того самого, бо проказав:

— Ходор! — А тоді знову: — Ходор-ходор-ходор-ходор.

— Гаразд, — відповіла Мейра, — якщо ти так хочеш почути решту...

— Дуже хочу! Кажі вже.

— Кінні герці мали тривати п'ять днів, — вела далі Мейра. — А потім — бугурт між сімома загонами, стрільба з лука, кидання сокир, кінні перегони, змагання співців...

— Про те все мені байдуже! — Бран нетерпляче посовався у кошику на Ходоровій спині. — Кажі про кінні герці!

— Слухаю волю мого пана принца. Отже, дочка господаря замку була королевою краси та кохання, за її поборників билися четверо братів та дядько, але усі сини Гаренголу були переможені першого ж дня. Їхні переможці стали новими поборниками, але ненадовго — їх теж скоро побили. І сталося так, що наприкінці першого дня серед поборників королеви краси опинився лицар-їжатець, а на ранок другого перемоги здобули також лицар з вилами та лицар двох башт. Але пополудні другого дня, коли тіні вже видовжувалися, на полі з'явився таємничий лицар.

Бран поважно кивнув. Таємничі лицарі часто з'являлися на турнірах, ховаючи обличчя під шоломами. Щити вони мали або чисті, або змальовані дивними, раніше не баченими знаками. Інколи то були уславлені воїни, що ховалися від людського ока. Одного разу Драконолицар виграв турнір як Лицар Сліз, щоб замість коханки короля оголосити королевою краси та кохання свою сестру. Двічі обладунок таємничого лицаря вдягав Барістан Зухвалий — найперше у віці десяти років.

— Б'юся об заклад, таємничим лицарем був малий болотник!

— Цього ніхто не знав, — відказала Мейра, — але таємничий лицар на зріст був невисокий, а броня його сиділа погано і була зібрана з миру по нитці. На щиті він ніс серце-дерево старих богів — білий оберіг з усміхненим червоним обличчям.

— Може, він прийшов з Острова Ликів? — припустив Бран. — А чи був він із себе зелений?

У казках Старої Мамки сторожі острова мали темно-зелену шкіру і листя замість волосся, а іноді — ще й оленячі роги. Утім, Бран

сумнівався, що таємничий воїн зумів би вдягти лицарського шолома, якби мав на голові роги.

— Напевне, його надіслали старі боги!

— Можливо, саме вони. Таємничий лицар схилив списа перед королем і поїхав до кінця поля, де поставили шатра п'ятеро поборників. Ти й сам здогадаєшся, котрих трьох із них він викликав.

— Лицаря-їжатця, лицаря з вилами та лицаря башт-близнюків. — Бран чув досить казок про лицарів, щоб не схибити. — Кажу тобі, то мав бути малий болотник!

— Хай хто він був, старі боги дали сили його правиці. Першим упав лицар-їжатець, другим — лицар із вилами, і нарешті останнім — лицар двох башт. Жодного з них люди не дарували великою любов'ю, тому завзято гукали за Лицаря Усміхненого Дерева, як його скоро прозвали навколо бойовиська. Коли переможені вороги прийшли домовлятися про викуп коней та озброєння, Лицар Усміхненого Дерева заговорив до них лунким голосом з-під шолома: «Навчіть своїх зброєносців звичаїв честі та гостинності. Іншого викупу мені не треба.» Коли переможені лицарі суворо покарали зброєносців, їм повернули коней та обладунки. Так молитви малого болотника були почуті... зеленими людьми, старими богами чи дітьми лісу — хто може знати?

Бран поміркував хвилюку і вирішив, що казка йому страшенно подобається.

— А що було далі?! Чи переміг Лицар Усміхненого Дерева на турнірі? Чи одружився він із принцесою?

— Ні, — відказала Мейра. — Того вечора у великому замку штормовий князь та лицар черепів і цілунків запряглися, що розкриють його таємницю. Сам король заохотив воїнів викликати його на бій, бо, мовляв, людина під тим шоломом стала йому ворогом. Але наступного ранку, коли засурмили оповісники і король сів на свій престол, до поля з'явилися лише двоє поборників. Лицар Усміхненого Дерева зник. Король шаленів з люті, ба навіть надіслав свого сина — принца-дракона — шукати зниклого. Але шукачі знайшли тільки

розмальованого щита, повішеного на дереві. Зрештою на турнірі переміг принц-дракон.

— Ого! — Бран ще трохи поміркував про розказане. — Чудова оповідь! Але побити його мали самі лицарі, а не їхні зброєносці. Тоді малий болотник міг би їх усіх повбивати. Про викуп — то була дурість. До того ж таємничий лицар мав би виграти турнір, скинути з коней усіх поборників і оголосити діву-вовчицю королевою краси та кохання.

— Саме вона нею і стала, — мовила Мейра, — але то вже інша, далеко сумніша казка.

— Ти певний, Бране, що ніколи її не чув? — перепитав Йоджен знову. — Хіба пан князь, твій батько, тобі не розповідав?

Бран заперечливо хитнув головою. День вже закінчувався, довгі тіні повзли гірськими схилами, простягали між сосен та ялин свої довгі пальці. «Якщо малий болотник зумів відвідати Острів Ликів, то мабуть, зможу і я.» Усі казки погоджувалися між собою: зелені люди мали дивну чарівну силу. Може, вони знову навчать його ходити і навіть зроблять лицарем. «Адже зробили вони лицарем малого болотника, хай лише на день» — думав він. — «Мені б вистачило і одного дня.»

Давос III

В'язниця виявилася на диво теплою — понад усякий людський звичай та закон.

Звісно, замість саява дня у цюпі панувала пітьма. Миготливе і тьмяне червонувате світло від смолоскипа у держаку на стіні ще так-сяк просочувалося крізь передні ґрати, але задня половина цюпи потопала у цілковитій темряві. Звісно, у ній було вогкувато — чого ще чекати від такого невеличкого острова, як Дракон-Камінь? Далеко від моря тут не втечеш. Ну і звісно, щури — їх тут було стільки, як зазвичай буває у підземеллях, і ще трохи на додачу.

Але на холод Давос поскаржитися не міг. Гладкі кам'янисті проходи під велетенською брилою Дракон-Каменя завжди дихали теплом, і люди казали: що глибше, то у них стає гарячіше. Він гадав, що сидить на добрячій глибині під замком, бо коли прикладав долоню до стіни, то

майже завжди відчував тепло. Може, старі казки не брехали, і Дракон-Камінь дійсно побудували з каменів, видобутих із самого пекла.

Коли Давоса сюди кинули, він був добряче хворий. Кашель, що мучив його від самої битви, погіршився, почалася лихоманка. На губах напухли й луснули криваві пухирі, а трусило його так, що не допомагало і тепло в'язниці. «Недовго вже мені лишилося» — думав тоді він. — «Помру я тут у глухій пітьмі.»

Але скоро Давос зрозумів, що помилявся щодо себе — як і щодо багатьох інших речей. Він невиразно пам'ятав лагідні руки та рішучий голос, обличчя молодого маестра Пилоса, що схилялося до нього. Йому дали пити гарячої часникової юшки, а від болю та судом — трохи макового молочка. Мак його приспав, а поки він марив, йому приклали п'явок — відсмоктати погану кров. Принаймні так він вирішив, бо коли прокинувся, то побачив сліди на руках. Невдовзі кашель припинився, пухирі зникли, у юшці з'явилися шматочки білорибичі, моркви та цибулі. Нарешті одного дня Давос усвідомив, що хвороба відступила, і сили повернулися; він почувався анітрохи не слабшим, ніж тієї години, коли «Чорна Бета» розтрощилася під ногами і жбурнула його у річку.

За ним наглядали двоє ключників. Один був кремезний та широкий, мав дебелі плечі й великі дужі руки. На собі він носив шкіряного кубрака з залізними нютами, приносив Давосові раз на день миску вівсяної кулеші, подеколи присмаченої медом або молоком. Інший був старший, згорблений, похмурий, мав засалене брудне волосся та плямисту шкіру. З одягу він носив на собі каптана білого оксамиту з кільцем зірок, вишитим на грудях золотою ниткою. Каптан сидів погано, був закороткий і заширокий, подертий і засмальцьований. Цей ключник приносив Давосові миски товченої ріпи з м'ясом, густої тушкованої рибної юшки, а одного разу пригостив навіть половиною пирога з миногами. Пиріг був такий жирний, що Давос не зміг утримати його всередині. Та все одно, як на бранця у цюпі, годівля була неабияка.

Ані сонце, ані місяць до підземелля не заглядали — у товстих кам'яних стінах не було пробито жодного вікна. Єдиним способом

відрізнити день від ночі були відвідини ключників. Жоден із двох до нього не розмовляв, але Давос знав, що вони не німі, бо інколи перекидалися слівцем-другим, змінюючись на варті. Вони не сказали йому навіть імен, то він вигадав для них свої власні: кремезного коротуна прозвав Кулішем, а згорбленого і довготелесого — Пирогом. Зміну днів він помічав по стравах і по нових смолоскипах, які встромляли у держака ззовні цюпи.

У темряві на людину нападає самотність і голод за голосами інших людей. Давос намагався балакати з наглядачами щоразу, як вони з'являлися принести харч або змінити погане цебро. Він розумів, що благань про милосердя ключники не слухатимуть, а тому наполегливо ставив запитання, сподіваючись одного дня почути бодай якусь відповідь.

— Що нового чути про війну? — питав він. — Чи здоровий король?

Інші Давосові запитання були про сина Девана, про принцесу Ширену, про Саладора Саана.

— Яка зараз погода? — допитувався він. — Чи почалися вже осінні шторми? Чи ходять кораблі вузьким морем?

Та байдуже, про що прагнув дізнатися Давос — йому однак ніколи не відповідали. Іноді Куліш кидав погляд, з якого на мить здавалося, що він ось-ось заговорить. Але від Пирого і того було годі чекати. «Я для нього не людина» — міркував Давос, — «а кам'яний бовдур, що їсть, гидить у цебро і щось там верзе язиком». Невдовзі Давос вирішив, що Куліш йому більше до душі — все-таки той знав, що має справу з живою людиною, і навіть виявляв дивну добрість. Давос підозрював, що ключник підгодовує щурів — ось чому їх розплодилося так багато. Якимось він начебто почув, як наглядач розмовляє з тваринами, наче з дітьми. Та можливо, йому просто наснився сон.

«Смерті мені, схоже, не бажають» — усвідомив зрештою Давос. — «Мене тримають живим задля якоїсь мети.» Думати про те, яка то може бути мета, йому не подобалося. У підземеллі Дракон-Каменя певний час просидів князь Сонцезір, а з ним і сини пана Губарда

Кручака. Усі вони скінчили свої дні на вогнищі. «Треба було віддатися морю» — думав Давос, витріщаючись на смолоскип за ґратами. — «Або дозволити вітрилам проминути скелю. Краще годувати собою крабів, ніж полум'я.»

Одного вечора, закінчуючи трапезу, Давос відчув на собі якесь дивне саяво. Він глянув угору крізь ґрати і побачив її: у мерехтливих червоних шовках, з великим рубіном на горлі, з блискучими червоними очима, що сяяли яскравіше, ніж смолоскип, у чиєму полум'ї вона купалася.

— Мелісандро, — привітався він із чемним спокоєм, якого насправді не відчував.

— Цибульний Лицарю, — мовила вона так само спокійно, мовби вони зустрілися на сходах замку десь у дворі й перекинулися звичними день у день вітаннями. — Ви здорові, сподіваюся?

— Здоровіший, ніж був.

— Може, вам чогось тут бракує?

— Мого короля. Мого сина. Мені бракує їх. — Він відсунув миску і підвівся. — Ви прийшли мене спалити?

Її чудернацькі червоні очі уважно вивчали його крізь ґрати.

— Недобре тут місце, хіба ні? Темне і гидке. Не світить тут ані денне сонце, ані ясний місяць. — Вона здійняла руку і вказала на смолоскип у настінному держаку. — Лише оце стоїть між вами та питьмою, Цибульний Лицарю. Оцей крихітний вогник — дарунок Ра-Гльора. Може, мені його загасити?

— Ні! — Він сіпнувся до ґратів. — Благаю!

Цього Давос не витримав би — лишитися на самоті у цілковитій темряві, маючи за товариство лише шурів.

Вуста жінки злегка вигнулися вгору в подобу посмішки.

— То здається, ви зрештою все-таки полюбили вогонь.

— Я не можу зовсім без світла. Хоча б смолоскипа!

Його руки самі собою стискалися і розтискалися.

«Ні, я її не благатиму. Не діждеться.»

— А я, пане Давосе, якраз і подібна до цього смолоскипа. Ми з ним обидва — знаряддя Ра-Гльора. Ми створені задля однієї мети — стримувати наступ пільми. Чи вірите ви мені?

— Ні! — Може, варто було збрехати і сказати їй те, що вона хотіла почути. Але Давос надто вже призвичаївся казати саму лише правду. — Ви самі — матір пільми. Я бачив під Штормоламом, як ви народили темне створіння просто в мене на очах.

— Невже хоробрий пан Цибулина так боїться безтілесної тіні? Тоді я мушу вас підбадьорити. Тіні з'являються лише тоді, коли їм дарує життя світло. А вогонь життя короля горить так мляво, що я вже не смію забирати від нього навіть трошки, аби народити ще одного сина. Це може його вбити.

Мелісандра підсунулася ближче.

— Але з іншим чоловіком... чиє полум'я досі палає сильно та гаряче... якщо ви справді хочете послужити справі свого короля, приходьте якимсь уночі до моєї опочивальні. Я подарую вам таку насолоду, якої ви одвіку не знали, а з вогню вашого життя народжу...

— ...жахіття! — Давос відсахнувся геть від неї. — Знати вас не хочу, ясна пані! Так само, як і вашого бога! Борони мене, свята Седмице!

Мелісандра зітхнула.

— Гунцера Сонцезора вона не оборонила. Він молився тричі на день, носив на своєму щиті сім семикутних зірок, та коли Ра-Гльор простягнув руку, його молитви перетворилися на вереск, і він спалахнув вогнем. Навіщо ж ви чіпляєтеся за ваших облудних богів?

— Бо вклонявся їм упродовж цілого життя.

— «Цілого життя», Давосе Лукоморе? Це все одно, що сказати: «вклонявся їм учора». — Вона сумно захитала головою. — Ви ж ніколи не боялися казати правду королю, то навіщо брешете собі? Розплющте очі, пане лицарю.

— Що я маю ними побачити?

— Як насправді влаштовано світ. Правда навколо вас, її легко розгледіти. Ніч темна і повна жахіть, день — яскравий, прекрасний та повний надії. Одне чорне, інше біле. Є лід і є вогонь. Ненависть і любов. Гірке та солодке. Чоловіче й жіноче. Біль та насолода. Зима і літо. Зло і добро. — Мелісандра зробила до нього крок. — Смерть і життя. Усюди панують протилежності. Усюди вирує війна.

— Війна? — перепитав Давос.

— Так, війна, — ствердила вона. — Існує лише двійця, Цибульний Лицарю. Не седмиця і не одиниця, не сотня і не тисяча. Лише двійця! Чи не гадаєте ви, що я перетнула півсвіту, аби посадити ще одного вельможного марнослава на ще один безглуздий престол? Ця війна кипить від початку часів, і перш ніж вона скінчиться, усі люди мають обрати, на чий бік стати. Один бік — це Ра-Гльор, Господь Світла, Полум'яне Серце, Бог Вогню та Тіні. Проти нього стоїть Великий Інший, чиє ім'я не можна називати. Князь Пітьми, Крижана Душа, Бог Ночі й Жахіть. Наш вибір — це не вибір між Баратеонами чи Ланістерами, Грейджоями чи Старками. Ні, ми мусимо обирати між смертю чи життям. Пітьмою або світлом.

Вона ухопилася за ґрати підземної келії тендітними білими руками. Величезний рубін на горлі, здавалося, мінився власним сяйвом.

— То скажіть мені, пане Давосе Лукоморе, і скажіть чесно: чи палає ваше серце яскравим світлом Ра-Гльора? Чи воно чорне, холодне, і його їдять черви?

Вона сягнула крізь ґрати і поклала три пальці йому на груди — наче випробовувала його правдивість крізь плоть, вовну та вичинену шкіру.

— Моє серце, — повільно проказав Давос, — їдять сумніви.

Мелісандра зітхнула.

— Ой, Давосе, Давосе... Добрий лицар лишається чесним до останнього подиху, навіть у пітьмі. Це добре, що ви мені не брешете. Я б знала. Слуги Іншого нерідко ховають чорні серця за веселеньким

світлом. Тому Ра-Гльор дарує своїм жерцям силу бачити крізь оману та облуду.

Вона зробила легкий крок геть від цюпи.

— Навіщо ви хотіли мене вбити?

— Я вам розкажу, — відповів Давос, — якщо ви розкажете, хто мене зрадив.

Це міг бути лише Саладор Саан, і все ж навіть зараз Давос молився, щоб зрадником виявився не він.

Червона жінка засміялася.

— Вас ніхто не зрадив, лицарю цибулі. Я побачила ваші наміри у моєму вогні.

«У вогні, кажеш.»

— Якщо ви бачите у вогні майбутнє, то як вийшло, що ми згоріли на Чорноводі? Ви віддали моїх синів вогню... моїх синів, мої кораблі, моїх людей... усе тоді палало, усе згоріло...

Мелісандра заперечливо хитнула головою.

— Дарма ви так про мене, цибульний лицарю. То були не мої вогні. Якби я попливла з вами, битва скінчилася б геть інакше. Але його милість був оточений маловірами, і гонор його виявився сильнішим за віру в бога. За це він був суворо покараний, але вивчив свою науку.

«Виходить, смерть моїх синів — то всього лише наука для короля?» Давос відчув, як губи його стискаються.

— У вашому Семицарстві зараз панує ніч, — вела далі червона жінка, — та скоро знову зійде сонце. Війна триває, Давосе Лукоморе, і дехто скоро дізнається, що навіть жарини у приску можуть запалити велику пожежу. Старий маестер дивився на Станіса і бачив лише людину. Ви бачите короля. Та ви обоє помиляєтеся. Він обраний Господом, він — воїн вогню. Я бачила, як він очолює битву проти п'їтми. Бачила у полум'ї. Полум'я не бреше, інакше ви не опинилися б тут. Те саме каже і писане пророцтво. Коли спливе кров'ю червона зірка і збереться темрява, Азор Ахай народиться знову між диму та

солі, щоб розбудити драконів з каменю. Кривава зірка вже з'явилася і зникла; Дракон-Камінь — це місце між диму та солі. Станіс Баратеон є Азор Ахай відроджений!

Її червоні очі палали, наче два однакові багаття, сяючи йому просто в душу.

— Ви мені не вірите. Ви навіть зараз плекаєте сумнів у правді Ра-Гльора... та все одно вже служили йому і ще послужите. Я лишу вас поміркувати про усе, що я розказала. Пам'ятайте, що Ра-Гльор — джерело усякого життя і добра. Тому я лишаю смолоскипа тут.

Посмішка, вихор криваво-червоних спідниць, і ось її вже немає. Лишилися самі тільки пахощі та смолоскип. Давос опустився на підлогу цюпи і охопив руками коліна. Миготливе світло смолоскипа омивало його постать, наче вода невеличкого озерця. Коли кроки Мелісандри завмерли вдалині, зі звуків лишилося тільки шкряботіння щурів.

«Лід і полум'я» — подумав він. — «Чорне та біле. Пітьма і світло.»

Давос не міг заперечувати сили її бога. Він сам бачив тінь, що вилізла з черева Мелісандри. На додачу, жриця знала такі речі, яких не мала б знати. «Вона бачила мої наміри у своєму полум'ї.» Добре знати, що Саладор його не продавав, але звістка про те, що червона жінка винюхує його таємниці крізь своє вогнище, неабияк стурбувала Давоса. «Що вона мала на увазі, коли казала, що я вже служив її богам?» Це йому теж не сподобалося.

Він здійснював очі й поглянув на смолоскип. Дивився довго і жодного разу не змигнув, лише спостерігав, як полум'я мерехтить і блимає. Намагався побачити щось за ним, пробити поглядом вогняну завісу і уздріти те, що живе за нею... але там не було нічого, крім самого вогню. За деякий час очі почали спливати слізьми.

Сліпий до божественних істин і втомлений їх пошуком, Давос скрутився на соломі й занурився в сон.

За три дні по тому — точніше, Куліш відтоді приходив тричі, а Пиріг двічі — Давос почув ззовні цюпи голоси. Він негайно сів на постелі спиною до стіни, слухаючи звуки боротьби. Це було щось нове —

якась зміна у його незмінному світі. Галас долинав зліва, де нагору до денного світла вели сходи. Звідти чувся чоловічий голос, що благав і гучно репетував.

— ...божевілля! — саме гукав чоловік, коли з'явився на виду. Його тягли між собою двоє стражників з полум'яними серцями на грудях. Попереду крокував Куліш, брязкаючи кільцем з ключами, а позаду — пан Аксель Флорент.

— Акселю! — відчайдушно благав чоловік, — якщо ти мене любиш, відпусти! Як ти можеш таке робити? Я ж не зрадник!

Бранець був немолодий, високий на зріст, стрункий статурою, зі срібним від сивини волоссям, гострою борідкою і видовженим показним обличчям, яке наразі судомилося від жаху.

— Де Селиса, де королева? Я вимагаю зустрічі з нею! Хай вас усіх Інші ухоплять! Відпустіть мене!

Стражники не звертали на його закиди жодної уваги.

— Сюди? — спитав Куліш перед цюпою.

Давос підвівся на ноги і якусь мить думав, чи не кинутися на них, коли відчинять двері, та облишив думку як божевільну. Їх там було забагато, сторожа мала мечі, а Куліш був дужий, мов бик.

Пан Аксель коротко кивнув до ключника.

— Хай зрадники втішаються товариством один одного.

— Я не зрадник! — заверещав бранець, коли Куліш відчиняв двері.

Вдягнений доволі просто — у сірий вовняний жупан та чорні штани — вимовою він виказував у собі шляхетного вельможу. «Не надто йому тут допоможе його високий рід» — подумав Давос.

Куліш широко розчахнув ґратчасті двері, пан Аксель кивнув, і стражники, не панькаючись, вкинули бранця до цюпи. Він запнувся і впав би долілиць, але Давос його упіймав. Той одразу ж вирвався і невірним кроком кинувся назад до дверей, які зачинилися просто перед його білошкірим випещеним обличчям.

— Ні! — скрикнув він. — Ні-i-i-i!

Раптом ноги його втратили усяку силу, і він повільно ковзнув на підлогу, чіпляючись за залізні ґрати. Пан Аксель, Куліш та стражники тим часом вже обернулися і пішли собі.

— Так не можна! — загорлав бранець до їхніх спин, що зникали у проході. — Я Правиця Короля!

Почувши це, Давос нарешті його упізнав.

— Ви Алестер Флорент!

Чоловік повернув голову.

— Хто... ?

— Давос Лукомор.

Князь Алестер блимнув очима.

— Лукомор... а, Цибульний Лицар! Це ж ви намагалися вбити Мелісандру.

Давос не став заперечувати.

— А на вас при Штормоламі був обладунок червоного золота, з викладеними ляписом квітами на панцері.

Він простяг руку і допоміг князеві стати на ноги. Ясновельможний Алестер струсив брудну соломку з одягу і мовив:

— Я... я мушу перепросити за свій вигляд, пане. Усі мої скрині загубилися, коли ланістерівці запопали наш обоз. Я ледве утік з самою лише бронею на спині та перснями на пальцях.

«А він і досі у перснях» — помітив Давос, який при собі мав навіть не усі пальці.

— Напевне, якийсь кухарчук чи стайняр зараз вихваляється у Король-Березі моїм оксамитовим жупаном з розрізами та кунтушем з коштовними застібками, — жалівся далі князь Алестер. — Як люди кажуть, війна нікого не минає. Напевне, ви теж зазнали якихось втрат.

— Я втратив свій корабель, — відповів Давос. — Усіх людей, яких очолював. І чотирьох зі своїх синів.

— Хай... хай Господь Світла проведе їх крізь пітьму до кращого світу, — пробурмотів князь.

«Хай Батько судить їх справедливо, а Мати дарує своїм милосердям» — подумав Давос, але уголос не проказав. Седмиці більше не було місця на Дракон-Камені.

— Мій власний син зараз сидить безпечно у Ясних Водах, — вів далі князь Алестер, — але на «Люті» я втратив небожа — пана Імрі, сина мого брата Риама.

Саме Імрі Флорент повів кораблі наосліп на усіх веслах угору течією Чорноводи, не звернувши уваги на малі кам'яні башти коло гирла річки. Давос подумав, що ніколи не забуде покійного.

— Мій син Марік був веслярським старшиною при вашому небожеві.

Він згадав, як востаннє бачив «Лють», охоплену шал-вогнем.

— Чи були якісь звістки про тих, хто вижив?

— «Лють» потонула разом з усіма жеглярами та вояками, — відповів вельможний князь. — Ваш син та мій небіж загинули, а з ними — ще безліч добрих людей. Того дня ми програли цю війну, пане лицарю.

«Він програв і здався. Його розбито і зламано.» Давос згадав балачки Мелісандри про жарини у приску, від яких може спалахнути велика пожежа. «Не дивно, що зрештою він опинився тут.»

— Його милість ніколи не здасться, ясний пане.

— Дурість, яка дурість! — Князь Алестер знову сів на підлогу, наче стояти йому раптом стало обтяжливо. — Станіс Баратеон ніколи не сяде на Залізний Престол. Хіба це така страшна зрада — казати очевидне? Це ж правда, хоч і гірка. Його кораблі потоплені, за винятком хіба що лисенійських, а Саладор Саан утече, щойно побачить ланістерівські вітрила. Більшість панства, що стояло за Станіса, перебігло до Джофрі або загинуло...

— Навіть панство вузького моря? Князі, що присягають Дракон-Каменю?

Князь Алестер мляво відмахнувся.

— Князь Кельтигар потрапив до полону і схилив коліна. Монфор Веларіон загинув разом зі своїм кораблем, Сонцезора спалила червона жінка, а тому жирному нездарі — князеві Бар-Емону — лише п'ятнадцять років. Ось вам і панство вузького моря. За Станіса тепер стоїть лише сила дому Флорент — супроти сукупної могутності Вирію, Сонцеспису та Кастерлі-на-Скелі, а тепер ще й проти більшості штормового панства. Нам лишилася тільки надія вторгувати бодай щось за укладення миру. Саме цього я і хотів. Божечки праві, як вони можуть казати про зраду?!

Давос стояв і супив брови, дечого не розуміючи.

— Пане мій, що ви таке вчинили?

— Авжеж не зраду! Ні, не зраду! Я люблю його милість більше за всіх інших — моя небога є його королевою, і сам я лишався вірним, коли мудріші люди вже тікали хто куди. Я його Правиця! Як може Правиця Короля бути зрадником? Я лише хотів урятувати нам життя... ну і честь... теж...

Він облизнув губи.

— Я написав одного листа. Саладор Саан присягнувся, що має людину, яка відвезе цього листа до Король-Берега. Князеві Тайвину. Його ясновельможність, він... розумна людина, а мої умови... вони були помірковані... цілком помірковані, так...

— Які саме умови, ясний пане?

— Тут брудно і гидко, — раптом мовив князь Алестер. — Ще й смердить... звідки цей сморід?

— З цебра, — махнув рукою у куток Давос. — Нужника зі збіжником тут немає. То про які умови йдеться?

Вельможний князь виричив на цебро нажахані очі.

— Що князь Станіс облишить свої зазіхання на Залізний Престол і забере назад усе сказане про байстрюцьке походження Джофрі. За це йому мають дарувати королівський мир і затвердити князем Дракон-

Каменя та Штормоламу. Я присягався зробити те саме у обмін на повернення Ясних Вод і усіх наших земель. Я гадав... що князь Тайвин побачить користь і мудрість у моїй пропозиції. Адже йому ще треба дати ради Старкам і залізнякам. Угоду я пропонував скріпити шлюбом Ширени з братом Джофрі — Томеном.

Він захитав головою з боку в бік.

— Умови... на кращі годі було і сподіватися. Навіть ви це розумієте, хіба не так?

— Так, — ствердив Давос, — навіть я розумію.

Якщо Станіс не породить собі сина, цей шлюб означатиме, що Дракони-Камінь і Штормолам одного дня потраплять до рук Томена. Князь Тайвин, безумовно, порадив би з такої долі для свого онука. До того ж Ланістери мали б Ширену за заручницю на випадок майбутнього бунту Станіса.

— То що сказав його милість, коли ви показали йому ці умови?

— Він завжди зі своєю червоною жінкою, а ще... боюся, він несповна розуму. Балачки про кам'яних драконів... божевілля, ось що я вам скажу, щире божевілля. Невже нас нічого не навчили Аеріон Ясножар, дев'ять чародіїв, безліч алхіміків? Невже нас нічого не навчив навіть Переліток?! Я вже казав Акселю: з маячні про драконів ніколи не виходить нічого доброго. Мій спосіб був кращий. Вірніший. Станіс дав мені печатку, дозволив правити за нього. Адже Правиця говорить голосом короля!

— Іноді йому краще помовчати. — Давос не був двірським хлюстом і не звик пом'якшувати слова. — Станіс ніколи не схилиться, бо знає, що має законне право на престол. Так само не може він і забрати назад свої слова про Джофрі, бо вірить у їх правдивість. Щодо шлюбу... Томен уродився від того самого кровозмісу, що і Джофрі. Його милість радше віддасть Ширену до обіймів смерті, ніж заміж за подібне створіння.

На лобі Флорента засмикалася жила.

— Йому не лишилося вибору!

— Мушу заперечити, мосьпане. Король завжди має вибір. Він може обрати смерть, гідну короля.

— А нам що, помирати разом із ним? Ви бажаєте собі смерті, Цибульний Лицарю?

— Ні, не бажаю. Але я служу королю і ніколи не укладатиму мир без його волі.

Князь Алестер якусь мить безпорадно витріщався на нього, а тоді мовчки розплакався.

Джон III

Остання ніч випала чорна, без місяця, та хоч небо нарешті проясніло.

— Піду нагору, пошукаю Привида, — мовив він до теннів при виході з печери. Вони побурчали, але вийти не завадили.

«Скільки зірок» — думав він, поки видирався схилом поміж сосен, ялин та ясенів. Маестер Лювин навчив його зірок, ще коли він був малий у Зимосічі. Він дізнався імена дванадцяти домів неба і володарів кожного, міг знайти семеро мандрівних світил, священних для Віри, був старим другом Крижаному Драконові, Сутінькоту, Місячній Діві та Вранішньому Мечу. Ігритта знала ті самі сузір'я, що й він — але не всі. «Ми дивимося на одні зірки, а бачимо геть різне.» Королівський Вінець, казала вона, був у них Колискою. Огир став Рогатим Князем. Червоне мандрівне світило, яке септони вважали присвяченим їхньому Ковалеві, тут звалося Злодієм. Коли Злодій опинявся у сузір'ї Місячної Диви, наставав найкращий час для чоловіка красти жінку — так казала Ігритта, і переконати її в іншому годі було й думати.

— Як тієї ночі, коли ти вкрав мене. Тоді Злодій сяяв найяскравіше.

— Я не збирався тебе красти, — заперечував він. — Я й не знав, що ти дівчина, поки не приставив ножа до горлянки.

— Ну нехай ти уб'єш якогось чолов'ягу ненавмисне, то й що? Хіба він стане від того живіший? — уперто гнула Ігритта своєї.

Джон ще не стрічав упертішої людини — за винятком хіба що власної сестри Ар'ї. «А чи й досі вона моя сестра?» — питав він себе. — «А чи й була колись?» Адже він ніколи не був справжнім Старком — лише байстрюком князя Едарда, що не знав своєї матері, а у Зимосічі посідав місце нижче від Теона Грейджоя. Та навіть воно було для нього загублене назавжди. Коли воїн Нічної Варти проказує обітниці, то кидає стару сім'ю і отримує нову. Джон Сніговій, щоправда, примудрився втратити і нових братів теж.

Привид очікувано знайшовся на верхівці пагорба. Білий вовк ніколи не вив, але височінь неба чимось його вабила. Він сидів на хвості, дихав білою парою і пив червоними очима зоряне світло.

— Чи маєте ви, вовки, для них свої імена? — запитав Джон, стаючи на одне коліно коло лютововка і чухаючи йому рясне біле хутро на шії. — Засць? Олень? Вовчиця?

Привид лизнув його у обличчя. Грубий мокрий язик шорхнув по рубцях, накреслених на щоці Джона орлиними кігтями. «Той птах лишив позначки на нас обох» — подумав Джон.

— Привиде, — мовив він тихо, — на ранок ми мусимо розлучитися. Тут немає сходів, немає підойми з кліткою. Немає жодного способу перенести тебе на той бік. Тому ми мусимо розлучитися. Розумієш мене?

У пільмі червоні очі лютововка здавалися чорними. Він мовчки, як завше, пхнувся носом у Джонову шию, дихнув на нього теплим туманом. Дичаки кликали Джона Сніговія варгом, та варгувати виходило в нього чомусь поганенько. Він не мав уяви, як йому вдягти вовчу шкуру — так, як Орелл переселився у свого орла, перш ніж померти. Якось Джонові наснилося, що він був Привидом і дивився униз на долину Молочної, де Манс Розбишака зібрав свої племена. Той сон справдився. Та зараз він не спав, і до Привида міг розмовляти лише словами.

— Тобі зі мною не можна, — казав Джон, узявши вовчу голову до рук і глибоко вдивляючись у очі звіра. — Ти мусиш бігти до замку Чорного. Зрозумів? Замок Чорний! Ти його знайдеш? Підеш додому?

Іди уздовж льоду, завжди на схід — туди, де сходить сонце. У замку Чорному тебе впізнають. Може, навіть зрозуміють, що до чого.

Він подумав був надіслати з Привидом листа, проте не мав ані чорнила, ані пергамену, ба навіть пера для письма. Та й небезпека викриття була завелика.

— Зустрінемося знову в замку Чорному. Але ти мусиш піти туди сам. Пополюємо з тобою трохи на самоті — кожен сам за себе.

Лютововк викрутився з Джонових обіймів, нашорошив вуха і раптом стрибнув геть. Він продерся плутаниною кущів, перескочив повалене дерево і затрусив схилом униз, нагадуючи білу блискавку поміж дерев. «До замку Чорного?» — спитав себе Джон. — «Чи по зайця?» Якби ж знати. Він непокоївся, що варг із нього вийде такий само поганенький, як присяжний братчик, а згодом — шпигун.

Вітер, запашний від соснової глищі, зітхав між дерев, смикав за його вицвілий чорний одяг. Джон бачив на півдні Стіну, величезну і темну, за якою губилися зірки. Нерівна горбкувата місцевість підказувала йому, що вони десь між Тіньовою Вежею та замком Чорним, і напевне ближче до Вежі. Багато днів вони пробиралися між глибоких озер, що тяглися вузькими долинами, наче довгі тонкі пальці. Обабіч них змінювали один одного крем'яні хребти і порослі соснами пагорби. Не надто зручна місцина, щоб хутко просуватися — зате легко заховатися тим, хто бажає підібратися до Стіни непоміченим.

«Дичакам-наскочникам» — подумав він. — «Таким, як ми. Як я.»

За Стіною лежало Семицарство і царица людей, яку він присягнувся захищати. Він показав обітницю, поклав своє життя і честь на їх виконання, і мав би тепер стояти там на варті, підносити ріг до вуст і сурмити, закликаючи Нічну Варту до зброї. Але рогу він не мав. Украсти його в дичаків було нелегкою справою. Та власне, і навіщо? Хай він засурмить — але хто його почує? Стіна була у п'ятсот верст завдовжки, а Варта скоротилася до жалюгідної купки наброду. Всі замки, окрім трьох, стояли порожні й занедбані. Можливо, Джон лишився єдиним чорним братчиком на півсотні верст навколо. Якщо його досі можна було вважати братчиком...

«Я мав би таки спробувати вбити Манса Розбишаку ще на Кулаку. Хай би навіть наклав головою.» Саме так учинив би Кворин Піврукий. Але Джон вагався, і зручна хвилина минула. Наступного дня він уже їхав геть разом із магнарм Стиром, Ярлом і сотнею добірних теннів та наскочників. Він казав собі, що лише чекає нагоди, що коли настане потрібна мить, він утече і рине щодуху до замку Чорного. Та мить не наставала. Спали вони майже щоночі у покинутих дичацьких селищах, і Стир завжди ставив десяток теннів стерегти коней. Ярл косився підозріливо, намагався не зводити з нього очей. І нарешті, ані вдень, ані уночі його не полишала Ігритта.

«Два серця б'ються, як одне.» Кпини Манса Розбишаки боляче відлунювали йому в голові. Нечасто Джонові доводилося так соромитися. «Та я ж не мав вибору» — казав він собі уперше, коли вона пірнула під його хутряну ковдру. — «Якби я відмовив, вона б знала, що я не перевертень. Я лише прикидаюся тим, ким наказав прикинутися Піврукий.»

Але тіло його не прикидалося. Його вуста знайшли її вуста, його руки намацали її груди під сорочкою з оленячої шкіри, його мужність затверділа, коли її горбик потерся об неї крізь одяг. «Обітниці» — думав він, згадуючи гайок оберіг-дерев, де їх проказував: дев'ять великих білих дерев у колі, червоні різьблені обличчя слухають, дивляться, спостерігають... Але її пальці хутко розв'язували йому шворки, її язик ліз йому до рота, її пальці ковзали під його спіднє, витягали назовні сховане там, і він забував про оберіг-дерев, а бачив тільки її. Вона кусала його за шию, а він цілував її, ховаючи обличчя у цупкому рудому волоссі. «Щаслива» — думав він, — «вона щаслива, бо поцілована вогнем».

— Хіба не добре? — шепоче вона, спрямовуючи його у себе.

Там волого, тепло і немає жодних слідів цноти, але Джон не переймається. Його обітниці, її цнота — ніщо з того вже не важить. Лише жар її тіла, її вуста на його вустах, її пальці на його грудях.

— Хіба не солодко? — знову питає вона. — Ні, не так швидко, потроху, о так, так. Давай, давай... ой, як солодко, солодко... Ти нічого

не знаєш, Джоне Сніговію, та я тебе навчу. А тепер міцніше, отак! Так, так, так!

«Я прикидався» — намагався він переконати себе пізніше. — «Вдавав із себе те, що мені наказали. Я мусив довести, що зрікся обітниць. Примусити її вірити мені.» Більше цього робити не треба. Адже він досі братчик Нічної Варти і син Едарда Старка. Він зробив те, що мав зробити, довів те, що мав довести.

Але спосіб доведення був такий втішний... ще й Іґритта заснула, поклавши йому голову на груди, і це теж була втіха... занадто небезпечна втіха. Він знову згадав про оберіг-дерева і слова, які проказав перед ними. «Це сталося один раз, і то вимушено. Навіть мій батько колись помилився, забув про шлюбні обітниці й нарядив байстрюка.» Джон присягнувся, що він теж помилиться лише раз. «Більше цього не станеться.»

Та зрештою це сталося ще двічі тієї самої ночі, а потім на ранок, коли вона прокинулася і виявила, який він твердий. Дичаки вже ворушилися навколо, і деякі не могли не помітити, що там коїться під купою хутра. Ярл наказав їм, щоб поспішали, бо вихлюпне на голови цебро води. «Наче собаки у охоті» — думав Джон опісля. То ось на кого він перетворився? «Я — братчик Нічної Варти» — наполягав усередині тонесенький голосочок, та він дедалі слабшав кожної нової ночі, а коли Іґритта цілувала Джонови вуха або покусувала шию, то й замовкав зовсім. «Невже так було і з моїм батьком?» — питав він себе. — «Невже він був такий самий слабкий, як я, коли ганьбив себе у ліжку моєї матері?»

Раптом Джон усвідомив, що позаду нього щось піднімається схилом. Половину удару серця він гадав, що то повертається Привид, але лютововк ніколи не зчиняв стільки шуму. Джон вийняв Пазур одним м'яким рухом, але то виявився один із теннів — кремезний чолов'яга у спижевому шоломі.

— Сніговій, — мовив прибулець. — Ходи. Магнар хоче.

Тенни балакали між собою прадавньою мовою; посполитою більшість знала хіба що кілька слів.

Джонови, власне, було байдуже, чого там хоче магнар, але чи не безглуздо сперечатися з людиною, яка тебе майже не розуміє? Він мовчки рушив за гінцем донизу схилом. Гирло печери являло з себе розлом у скелі, куди ледве проходив кінь, ще й було наполовину сховане за великою смерекою. Відкривався розлом на північ, аби ніхто зі Стіни не побачив вогню багать. Навіть якби чата розвідників якимось дивом з'явилася на Стіні саме тут і саме сьогодні уночі, вони побачили б самі пагорби, сосни та крижаний відблиск зоряного світла у напівзамерзлих озерах. Манс Розбишака добре обміркував, де і як завдати удару.

Всередині скелі починався прохід униз, який за три сажні відкривався у печеру завбільшки з велику трапезну Зимосічі. Поміж скельних стовпів палали багаття, їхній дим вичорнював кам'яну стелю. Уздовж однієї стіни, коло мілкого ставка тупцювали стриножені коні. Посеред підлоги чорніла діра, що відкривалася у чи не більшу печеру десь унизу — справжню її величину в темряві годі було зрозуміти. Десь далеко під собою Джон почув тихий гомін підземного потоку.

Ярл знайшовся поруч із магнаром — Манс поставив їх обох на чолі походу, і Джон давно помітив, що Стир із того не надто радіє. Чорнявого юнака Манс Розбишака кликав «забавкою» Вали, Даллиної сестри, а Далла була Мансовою королевою. Виходило, що Королю-за-Стіною Ярл доводився майже свояком. Стир, вочевидь, гидував поділяти свою владу з кимось іншим, бо ж привів із собою сотню своїх людей, а Ярл — уп'ятеро менше. Тому магнар спересердя вдавав, ніби сам-один очолює загін. Та Джон знав, що саме молодший ватажок поведе їх через крижану перепону. Ярлові ледве виповнилося двадцять, але у наскоки він ходив уже вісім років, Стіну перетинав більше десятка разів з такими знаними отаманами, як Алфин Гаворіз та Плакун, а останнім часом — зі своїм власним загоном.

Магнар зайвими словами не розкидався, а відразу взявся до справи:

— Ярл попередив, що вздовж Стіни чатами ходять гави. Розкажи мені про ті чати.

«Розкажи мені» — подумав Джон, — «МЕНІ, а не нам, хоча Ярл — ось він тутечки стоїть». Він би радо дав одкоша грубому допитові, але

знав, що Стир ладен скарати його на смерть за найменшу непокору, а заразом ще й Ігритту — просто за те, що вона була з ним.

— У кожній чаті четверо людей: двоє розвідників, двоє будівничих, — відповів Джон. — Будівничі мають помічати тріщини, таловини та інші негаразди у Стіні. А розвідники видивляються ознаки ворогів. Їдуть вони на мулах.

— На мулах? — перепитав, насупившись, безвухий ватажок. — Мули повільні.

— Повільні, але краще ходять кригою. Чати нерідко їдуть верхом Стіни. А крім замку Чорного, бойові ходи нагорі ніде не висипали жорствою вже багато років. Мулів розводять у Східній Варті та особливо навчають для цієї служби.

— Нерідко їдуть верхом? Тобто не завжди?

— Ні, не завжди. Одна чата з трьох навмисне їде унизу і шукає тріщин у основі або спроб проколупатися наскрізь.

Магнар кивнув.

— Навіть у далекій Теннії ми чули казку про Арсена Кригоруба та його хід.

Джон її теж знав. Арсен Кригоруб доколупався вже до середини товщі Стіни, коли його хід знайшли розвідники з Ніч-Крому. Вони не стали турбувати наскочника за роботою, а замурували його хід ззаду каменем, льодом та снігом. Скорботний Ед казав, що як притиснути вухо до Стіни, то можна ще й досі почути, як Арсен довбе лід сокирою.

— Коли ці чати вирушають у дорогу? Як часто?

Джон здвигнув плечима.

— Різно. Чував я, що князь-воєвода Коргил висилав їх щотридні з замку Чорного до Східної-Варти-біля-Моря і щодвадні з замку Чорного до Тіньової Вежі. Але за його доби Варта мала більше людей. Князь-воєвода Мормонт полюбляє змінювати кількість чат і дні їх виходу на Стіну, щоб ворогові було важче взнати їхні пересування. А

іноді Старий Ведмідь навіть надсилає більший загін до одного з занедбаних замків на два тижні чи поворот місяця.

Джон знав, що цей задум належав його дядькові — аби за всяку ціну примусити ворога почуватися непевно.

— А чи у Кам'яних Дверях зараз хтось мешкає? — спитав Ярл. — Чи у Сірому Сторожі?

«Отже, ми саме між ними, чи не так?» Джон старанно зберігав байдужість на обличчі.

— Коли я пішов зі Стіни, люди стояли у Східній Варті, замку Чорному і Тіньовій Вежі. Що відтоді надумали Бовен Марш і пан Денис — про те я не відаю.

— Скільки гав лишилося у замках? — спитав Сир.

— П'ять сотень у замку Чорному. Дві сотні у Тіньовій Вежі. Сотні зо три — у Східній Варті.

Джон додав до цього числа три сотні з Кулака. «Аби ж я міг так само легко збільшити його насправді...» Проте Ярла він не надурих.

— Бреше, — мовив той до Сира. — Мабуть, прибріхує загиблих на Кулаку.

— Гаво, — застеріг магнар, — ти не плутай мене з Мансом. Якщо збрешеш, я тобі язика вийму.

— Я не гава і не дозволю кликати себе брехуном! — Джон розім'яв пальці мечевої руки.

Магнар теннів вивчав Джона холодними сірими очима.

— Скоро ми їх самі порахуємо, — після недовгої мовчанки мовив він. — Іди собі. Матиму питання — покличу.

Джон сухо кивнув і пішов. «Якби усі дичаки були такі, як Сир, зрада була б легшою.» Втім, тенни відрізнялися від решти вільного народу. Магнар оголосив себе останнім з першолюдей і правив залізною рукою. Володіння, що звалося Теннією, являло з себе високогірну долину, захovanу між найпівнічніших верховин Мерзляків. Навколо неї жили печерні люди, роогоноги, велетні, людожери з

крижаних річок. Ігритта казала, що тенни б'ються люто і безстрашно, а свого магнара вважають за бога. Джон у її словах не сумнівався. На відміну від Ярла, Харми чи Торохкала, Стир вимагав повної покори від своїх людей — і мав її. Джон був певний, що Манс обрав теннів для походу через Стіну саме через їхній суворий послух своєму ватажкові.

Він пройшов повз теннів, що сиділи навколо вогнищ на своїх круглих спижевих шоломах. «Куди це поділася Ігритта?» Джон знайшов спорядження дівчини поруч зі своїм, але саму її ніде не бачив.

— Вона узяла смолоскипа і зникла отуди, — вказав Григ Козоріг кудись углиб печери.

Джон пішов туди, куди вказував палець, і опинився у сірій пільмі поміж плутанини кам'яних стовпів та величезних бурульок. «Та ні, що їй тут робити» — подумав був він, аж раптом почув попереду її сміх. Джон пішов на звук, але кроків за десять опинився перед глухою стіною з білого та рожевого димовика. Збентежившись, він рушив був назад, звідки прийшов, але тут побачив темну діру під дашком з мокрого каменю. Він став на коліна, послухав, почув слабкий шум потоку води.

— Ігритто!

— Сюди! — долинув тихою луною її голос.

Джон проповз із десятків кроків, перш ніж перед ним відкрилася печера. Коли він звівся на ноги, то мусив почекати трохи, щоб звикли очі, бо крім принесеного Ігриттою смолоскипа, іншого світла тут не було. Вона стояла коло невеличкого водоспаду, що стікав зі щілини у скелі до темного широкого озерця. Жовтогаряче полум'я сяло на поверхні світло-зеленої води.

— Що ти тут робиш? — запитав її Джон.

— Я почула воду і схотіла дізнатися, чи глибока тут печера. — Вона вказала смолоскипом. — Онде прохід веде далі. Я пройшла туди кроків сто, а тоді повернулася.

— Там глухий кут?

— Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію! Хід веде далі й далі. У цих горах багато сотень печер, і у глибині вони всі з'єднуються між собою. Так можна пройти навіть під твоєю Стіною — шляхом Горна.

— Шляхом Горна, — повторив Джон. — Це ж той Горн, який був Королем-за-Стіною.

— Еге ж, — погодилася Ігритта. — Він поділяв владу з Генделем, своїм братом, три тисячі років тому. Вони удвох повели військо вільного народу крізь печери, а Варта нічого не знала. Та коли брати вийшли назовні, на них кинулися вовки Зимосічі.

— Так, була битва, — пригадав Джон. — Горн убив Короля-на-Півночі, але син короля підхопив батькову корогву, переклав корону собі на голову і сам убив Горна.

— А брязкіт мечів розбудив гайворонів у замках, вони вилетіли чорною зграєю і вдарили вільному народові у спину.

— Саме так. На південь від Генделя стояв король, на схід — Умбери, а на північ — Варта. І Гендель теж загинув.

— Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію! Гендель не загинув, а прорубався на волю крізь гайворонів і повів своїх людей назад на північ. А по п'ятах у нього бігли й гарчали вовки. От лишень Гендель не знав цих печер так, як знав їх Горн, і звернув не в тому місці.

Вона повела смолоскипом туди-сюди, від чого застрибали й замерехтіли тіні.

— Глибше і глибше він занурювався у землю, а коли пробував повернути назад — знайомі шляхи приводили його до каменю, а не до неба. Невдовзі один за одним згасли смолоскипи, і навколо лишилася сама пітьма. Племені Генделя більше ніхто не бачив, але тихої ночі можна почути, як діти дітей їхніх дітей схлипують під горами, шукаючи виходу назовні. Послухай. Ти їх чуєш?

Але Джон чув лише дзюркіт води та тихий тріск полум'я.

— То шлях під Стіною теж загубився?

— Дехто його відтоді шукав. Але хто заходить надто глибоко, той знаходить Генделевих дітей. А Генделеві діти завжди голодні.

Посміхаючись, вона ретельно прилаштувала смолоскипа у щілині й пішла йому назустріч.

— Адже у пільмі нема чого їсти, окрім живої плоті, — прошепотіла вона, кусаючи його за шию.

Джон занурив обличчя у її волосся і вдихнув його пахощі.

— Ти зараз наче Стара Мамка, що розказує Бранові казку про чудовиськ.

Ігритта вдарила його кулаком у плече.

— Це я тобі стара, ге?!

— Ну старша ж за мене!

— Старша, то й розумніша! Бо ти нічого не знаєш, Джоне Сніговію.

Вона відштовхнулася від нього і скинула з плечей лейбика з заячих шкурок.

— Що ти робиш?

— Показую тобі, яка я стара. — Вона розплутала шворки сорочки з оленячої шкіри і задерла над головою одразу три вовняні нижні сорочки. — Хочу, щоб ти усе бачив.

— Не треба нам тут...

— Треба!

Груди її застрибали, коли вона стала на одній нозі стягти чобіт, потім на іншій — подбати про другий. Соски на них скидалися на великі рожеві плями.

— Ти теж! — мовила Ігритта, скидаючи униз овечі штани. — Хочеш дивитися — то й сам показуй. Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію!

— Знаю, що хочу тебе, — почув він власні слова.

Усі обітниці й балачки про честь забулися за одну мить. Вона стояла перед ним гола, як мати народила, а він затвердів, наче скелі навколо.

Він бував у ній вже з півсотні разів, та завжди під хутряними ковдрами, оточений іншими дичаками — а тому жодного разу не бачив її краси. Ноги вона мала худорляві, але міцні та м'язисті; волосся там, де з'єднувалися стегна, було ще рудіше, ніж на голові. «То вона щасливіша, ніж я гадав, еге ж?» Джон підтягнув її ближче до себе.

— Люблю твій запах, — мовив він. — І твоє руде волосся. І вуста твої люблю, а надто як вони цілують мене. Люблю твою посмішку. І груди теж.

Їх він поцілував одну за іншою.

— Люблю твої кощаві ноги, а надто те, що між ними.

Він став на коліна і поцілував там — спершу легенько, самий горбик, а тоді Ігритта трохи розвела ноги, він побачив рожеве і поцілував його теж, і спробував на смак. В неї перехопило подих.

— Якщо ти так любиш усе, що я маю, то чого досі вдягнений? — зашепотіла вона. — От нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію. Нічо-о-ого... о-о-о... ого...

Опісля Ігритта поводитися майже сором'язливо — надто як на свій вогняний норів.

— Оте, що ти зробив, — мовила вона, коли вони лежали разом на купі одягу. — Своїм... язиком.

Вона вагалася.

— Чи так роблять... шляхетні пани своїм паням далеко на півдні?

— Та не знаю. — Ніхто ніколи не розповідав Джонові, що пани роблять своїм паням. — Я лишень... хотів тебе там поцілувати, ото й усе. І тобі начебто сподобалося.

— Еге ж. Ну... трохи. То тебе ніхто такого не вчив?

— Та нікого ж не було, — зізнався він. — Сама лише ти.

— То ти дівич-дівичко, неціловане личко! — заходила вона глузувати. — Ти ба, сиділа дівка на горі, та й висиділа собі незайманого!

Він грайливо вщипнув її за найближчого соска.

— Висиділа воїна Нічної Варти... хай колишнього. — Він почув свої слова і подумав: хто ж він тепер? Відповіді шукати не хотілося. — А чи ти теж була діва незаймана?

Ігритта стала на лікоть.

— Я списниця вільного народу, дев'ятнадцять років як уродилася, ще й поцілована вогнем. Хіба я можу бути незаймана?

— І хто ж він був?

— Один хлопець на святі, п'ять років тому. Прийшов разом з братами до нас торгувати. Волосся мав таке саме, як моє — поціловане вогнем. От я й подумала... може, буде мені щастя. Та він виявився слабаком. Коли повернувся і намагався мене вкрати, Довгоспис йому зламав руку і погнав геть. І більше він не пробував ані разу.

— То твоїм першим був не Довгоспис?

Джон відчув полегшення. Довгоспис був йому до душі — дружній, приязний, хай на вроду і непоказний.

Ігритта у відповідь пхнула його кулаком.

— Яку ти гидоту кажеш! Хіба ти ліг би зі своєю сестрою?

— Але ж Довгоспис тобі не брат.

— Він з мого села! Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію. Гідний чоловік краде собі жінку здалеку, аби зміцнити свій рід. Жінки, що злягаються з братами, батьками, кривими родичами, ображають богів. І ті карають їх слабкими та хворими дітьми. А коли й покручами.

— Крастер бере собі за дружин власних дочок, — відказав Джон.

Ігритта вдруге пхнула його кулаком.

— Крастер з ваших, а не з наших. Батько його був гавою, вкрав собі жону з Білодерева, зробив свою справу і втік назад до Стіни. Вона потім пішла до замку Чорного показати гаві його сина, та братчики загуділи у роги й відігнали її геть. Крастер має в собі чорну кров, і на ньому лежить тяжке прокляття.

Вона легенько пробігла пальцями по його животі.

— Я боялася, що ти зробиш те саме. Втечеш до Стіни. Ти ж сам не знав, що тобі робити, коли ти мене вкрав.

Джон підвівся і сів.

— Іґритто, годі! Я тебе не крав.

— Та вкрав же! Ти зіскочив з гори, убив Орелла, і перш ніж я ухопила сокиру, приставив мені ножа до горла. Я подумала тоді: зараз він мене вграє, а може, вб'є, а може, і те, й інше. Але ти нічого не зробив. А я розповіла тобі про Барда Баеля, який зірвав троянду Зимосічі, і думала: оце вже певно зараз щось із мене зірве. А ти — ані руш. Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію. — Вона подарувала йому сором'язливу посмішку. — Але потроху вчишся.

Раптом Джон помітив, як стрибає навколо неї світло, і озирнувся.

— Час уже повертатися нагору. Смолоскип майже згас.

— Невже гайворон злякався Генделевих діток? — вишкірилася вона.
— Тут нагору недалеко, а я з тобою, Джоне Сніговію, ще не скінчила.

Вона штовхнула його назад на купу одягу і всілася верхи.

— А чи ти... — Вона завагалася.

— Що? — заохотив Джон. Смолоскип почав згасати.

— Зробиш таке знову? — прохопилася Іґритта. — Ну, язиком? Панський поцілунок? А я... хочу подивитися, чи й тобі таке сподобається.

Коли смолоскип згас остаточно, Джонові Сніговію було вже до нього байдуже.

Згодом до Джона знову повернулося звичне почуття провини, та цього разу вже слабше. «Боги кажуть, що це зло» — міркував він про себе, — «а самі навіщось зробили його таким солодким».

Коли вони скінчили свої справи, у печері запанувала майже чорна пітьма. Єдине світло сочилось з проходу до великої печери, де горіло зо два десятки багать. Силуючись одягтися, вони безладно вовтузилися

у темряві й стикалися один з одним. Ігрита запнулася, ступила до озерця і заверещала від холоду, а коли Джон зареготав, ухопила його за руку і смикнула за собою. Вони почали борюкатися і плескотіти у півтімі, тоді вона опинилася у його обіймах, і зрештою виявилось, що справи їхні ще далеко не закінчені.

— Джоне Сніговію, — мовила вона, коли він пролив їй усередину своє сім'я, — не рухайся, любий. Хочу відчувати тебе там, бо не знаю кращого відчуття. От якби ми могли не вертатися до Стира і Ярла. Не вертатися, та й годі. Ходімо униз, до печер. Ходімо жити до дітей Генделя. Не хочу виходити з цієї печери, Джоне Сніговію. Ніколи.

Даянерис III

— Усіх? — перепитала, вагаючись, дівчинка-невільниця. — Ваша милосте, чи вірно чули вас негідні вуха сеї-одної?

Холодне зелене світло струменіло крізь дзвінкові шибки кольорового скла у похилих трикутних стінах. Розчахнуті двері на терасу пропускали крізь себе легкий вітерець, що ніс пахощі плодів та квітів з садка, який виднівся за ними.

— Твої вуха чули вірно, — мовила Дані. — Я хочу купити усіх. Перекажи Добрим Хазяям, коли твоя ласка.

Того дня вона обрала для себе карфійську сукню. Темно-фіалковий шовк підкреслював барву її очей. Крій одягу лишав ліву грудь оголеною. Поки Добрі Хазяї Астапору тихими голосами радилися між собою, Дані сьорбала терпке хурмове вино з високого срібного келиха-стеблини. Що вони казали, вона достеменно не чула, проте жадобу їхню відчувала аж звідти, де сиділа сама.

Кожен з восьми гендлярів живим товаром мав при собі двох чи трьох особистих невольників... хоча найстарший з них, такий собі Граздан, привів аж шістьох. Аби не видатися жебрачкою, Дані з'явилася при власному почті, який складали: Іррі та Джихікі у шовкових шальварах і розмальованих лейбиках, старий Білоборід і могутній Бельвас, усі її кривноїзники. Позаду стояв пан Джораг і пітнів у зеленому вапенроку з вигаптуванням на ньому чорним ведмедем

Мормонтів. Запах його поту давав гідну земну відповідь солодким парфумам, у яких аж потопали астапорці.

— Усіх! — прогарчав Кразнис мо'Наклез, що того дня пахкотів бросквинами. Дівчинка-невільниця повторила слово посполитою мовою Вестеросу. — Повних тисяч є вісім. Це вона про них каже «усіх»? До них є шість сотень, які згодом увійдуть до дев'ятої повної тисячі. Їх вона теж хоче?

— Хочу, — відповіла Дані, коли їй переклали питання. — Вісім тисяч, шість сотень... і усіх, кого ще навчають. Тих, які ще не вислужили собі шпичаки.

Кразнис обернувся до купців, і вони знову порадилися. Драгоманка називала їхні імена Дані, та утримати їх у голові — то була нелегка штука. Чотирьох, здається, звали Гразданами — мабуть, на честь Граздана Великого, засновника Старого Гіса на світанку часів. Усі були схожі, наче родичі: дебели, вгодовані, м'ясисті, з бурштиною шкірою, широкими носами і темними очима. Їхнє цупке, шорстке волосся було чорне або темно-руде; стрічалася і дивна суміш рудого та чорного, що нею славилися гіскарці. Усі були загорнуті у токари — одяг, дозволений лише вільним уродженням Астапору.

Становище людини у громаді показувала облямівка її токару — про це Дані розповів капітан Гролео. У товаристві, що зібралося у прохолодній зеленій палаті нагорі піраміди, двоє невольників мали на токарах срібні краї, п'ятеро — золоті, а один, найстаріший з Гразданів, носив облямівку з чималих білих перлів, які тихенько клацали один об одний, щойно він ворухив рукою або совався у кріслі.

— Не можна продавати недовчених хлопчаків, — казав один зі срібних Гразданів до решти.

— Можна! Аби дали добру ціну золотом, — відповів товстіший за нього чоловік з золотим краєм на токарі.

— Їх і Неблазними ще не назвеш! Вони ж не вбили своїх малих. Якщо їх спіткає поразка у полі, нас буде зганьблено. А до того ж навіть якщо ми назавтра обріжемо п'ять тисяч зелених хлопчаків, то продамо

їх лише за десять років! Що ми скажемо наступному покупцеві, який прийде по Неблазних?

— Скажемо, хай чекає, — відповів товстий. — Краще золото у гаманці зараз, ніж обіцянки-цяцянки на майбутнє.

Дані не заважала суперечці, лише сьорбала терпке хурмове вино і намагалася тримати на обличчі вираз байдужого нерозуміння. «Я матиму їх усіх, хай яка буде ціна» — казала вона собі. Невільниками у місті торгувало з сотню купців, але найзначніші були якраз ці восьмеро перед нею. У гендлі постільними рабами й рабинями, рільниками, писарями, ремісниками та вчителями ті купці уперто змагалися між собою, але заради створення і продажу Неблазних усі об'єдналися в одне товариство. «З цегли та крові постав Астапор, і люд його — з цегли та крові.»

Остаточне рішення оголосив Кразнис.

— Перекажи їй, що вона матиме вісім тисяч, якщо покаже досить золота. І ті шість сотень теж, якщо бажає. Скажи, хай повертається за рік, тоді зможе купити в нас іще дві тисячі.

— За рік я буду вже на Вестеросі, — відповіла Дані, почувши переклад. — А потребу маю зараз. Неблазні добре навчені, та однак багато їх загине у битві. Хлопчики будуть потрібні навзамін тих, хто зронить мечі — щоб підняти їх і стати до бою.

Вона відставила келиха з вином і схилилася до дівчинки.

— Скажи Добрим Хазяям, що я хочу навіть тих, котрі ще досі мають цуценят. Скажи, що заплачу за хлопчика, обрізаного учора, стільки ж, як за Неблазного у шоломі зі шпичкою.

Дівчинка переказала. Та відповідь була знову «ні». Дані аж насупилася роздратовано.

— Гаразд, скажи, що я платитиму вдвічі, якщо вони віддадуть усіх.

— Удвічі? — Товстий з золотою облямівкою мало слину не пустив.

— Мала хвойда зовсім дурна, кажу вам, — мовив Кразнис мо'Наклоз. — Просіть утричі, не вагайтеся. Вона у відчаї, тому

заплатить. Хоч би і вдесятеро — просіть сміливо, нікуди не дінеться.

Довготелесий Граздан з гострою бородою вмів балакати посполитою мовою, хоча гірше за дівчинку-невільницю.

— Ваша милісте, — загуркотів він, — Вестерос бути багатий, о так, але ви не бути зараз королева. Може, ніколи не бути королева. Навіть Неблазні коли-не-коли програвати битва з лютий сталевий лицар Семицарство. Нагадую, що Добрі Хазяї Астапору не є продавець плоть за обіцянство. Маєте ви золото і товар на обмін, досить для платити за увесь євнух, який ви хотів?

— Ви знаєте відповідь краще за мене, Добрий Хазяїне, — відповіла Дані. — Ваші люди передивилися усе на моїх кораблях, помацали і зважили кожную бурштинову намистину і кожен горщик шапрану. То скільки грошей я маю?

— Досить купувати одну із тисяч, — мовив Добрий Хазяїн, презирливо шкірячись. — Але ви сказати, платити удвічі. Тоді ви купувати п'ять сотень, це усе.

— Ще сотню можемо дати за вашу гарненьку корону, — мовив товстий валерійською. — За корону трьох драконів.

Дані почекала перекладу його слів.

— Моя корона не продається. — Коли Візерис продав королівського вінця їхньої матері, з його душі зникли останні крихти втіхи, і лишилася сама шалена ненависть. — Також я не збираюся віддавати у неволю своїх людей, продавати їхніх коней та майно. Але ви можете узяти мої кораблі. Великий коч «Балеріон», галери «Вхагар» та «Мераксес».

Вона попередила Гролео та інших керманичів, що таке може статися, хоча ті люто заперечували.

— Напевне ж, три чудові кораблі мають коштувати більше, ніж кілька жалюгідних різанців.

Товстий Граздан обернувся до решти, і вони усі знову тихо порадилися.

— Дві з тисяч, — мовив гостробородий, обертаючись назад. — Це занадто, але Добрі Хазяї мати щедра душа, бо ваша потреба бути така велика.

Дві тисячі аж ніяк не просунули б її до мети. «Я мушу мати усіх.» Тепер Дані знала, що вона має зробити, хоча й відчувала від того такий гидкий смак у роті, що його не здатне було заглушити навіть хурмове вино. Так і сяк вона міркувала і зважувала, довго вагалася, але зрештою не знайшла іншого способу. «Це єдиний вибір, який мені лишився.»

— Віддайте мені усіх, — мовила вона, — і ви матимете дракона.

Від Джихікі, що стояла поруч, почувся тихий зойк. Кразнис вишкірився до свого товариства.

— Хіба я не казав? Віддасть що завгодно, нікуди не дінеться.

Білоборід витріщив очі, не вірячи почутому. Рука, що тримала ковіньку, затремтіла.

— Ні! — Він упав перед Дані на коліно. — Благаю, ваша милосте, звоюйте престол драконами, не рабами! Не смійте цього робити!

— Це ви не смійте давати мені вказівки. Пане Джорагу, приберіть Білоборода, щоб очі мої його не бачили!

Мормонт грубо захопив старого під лікоть, смикнув на ноги і виштовхав геть із тераси.

— Перекажи Добрим Хазяям, що я шкодую про прикре непорозуміння, — мовила Дані до маленької невільниці. — Скажи, що я чекаю на їхню відповідь.

Утім, відповідь вона вже знала — бачила-бо її у блиску очей і посмішках, які вони відчайдушно намагалися приховати. В Астапорі були тисячі євнухів, ще більше хлопчиків-невільників чекали на обрізання, та в усьому величезному світі існувало лише троє живих драконів. «Для гіскарців немає нічого жаданішого за драконів.» Як може бути інакше? Адже п'ять разів Старий Гіс боровся з Валірією за владу на початку часів, і п'ять разів зазнавав жахливої поразки. Бо Вільноземство мало драконів, а Старе Царство — жодного.

Найстарший Граздан ворухнувся у кріслі, застукотів перлами.

— Дракона на наш вибір, — мовив він тонким придушеним голосом.
— Найбільший і найздоровіший з них — чорний.

— Його звуть Дрогон, — кивнула Дані.

— Усі ваші товари, окрім корони та королівських шат, які ви можете лишити на собі. Три кораблі. Та Дрогона.

— Згода, — відповіла вона посполитою мовою.

— Згода, — відповів старий Граздан горловою валерійською.

Інші голоси пролунали услід голосові старого у токарі з перловим краєм.

— Згода, — переклала мала невільниця, — і згода, і згода, і так вісім разів.

— Неблазні швидко опанують її варварську говірку, — додав Кразнис мо'Наклез, коли усі приготування скінчилися, — та до того часу вона потребуватиме когось, щоб їм товмачив. Хай бере собі дівчисько у подарунок — на знак доброї угоди.

— Візьму, — відповіла Дані.

Дівчинка переклала їй його слова, а йому — її відповідь. Якщо мала невільниця і відчувала щось, коли її віддавали у подарунок, то вміло це приховала.

Арстан Білоборід теж тримав язика за зубами, коли Дані промчала повз нього на терасі. Він пішов за нею мовчки, та вона добре чула тихий стукіт твердої ковіньки по червоній цеглі. Дані не винуватила його за гнів — вона сама розуміла, яку гидоту вчиняє. «Матір Драконів продає найміцніше своє дитя.» Від самої думки її нудило.

Та коли вони вийшли на Майдан Пошани і стали на гарячих червоних цеглинах між однією з невільникарських пірамід і куреннями євнухів, Дані обернулася до старого і мовила:

— Білобороде! Я потребую вашої поради, і ви не повинні боятися казати мені відверто все, що думаєте... але лише наодинці. Ніколи не суперечте мені перед чужими очима. Ви розумієте, про що я кажу?

— Так, ваша милосте, — похнюплено відповів старий.

— Я вже не дитина, — мовила вона далі. — Я королева!

— Та навіть королеви помиляються. Астапорці вас ошукали, ваша милосте. Дракон вартий більшого, ніж будь-яке військо. Аегон довів це триста років тому на Полум'яному Полі.

— Я знаю, що тоді довів Аегон. І маю намір самотужки довести ще кілька речей.

Дані відвернулася від нього до невільниці, що покірно стояла коло ношів.

— Ти маєш ім'я, чи мусиш витягати щодня нове з якогось барила?

— Ні, таке роблять лише Неблазні, — відповіла дівчинка і раптом зрозуміла, що її спитали високовалірійською мовою. Очі її розширилися, і вона зойкнула: — Ой!

— Тебе звати Ой?

— Ні... ваша милосте, пробачте сій-одній її прикру вихватку. Ім'я вашої покірної рабині — Місандея, але...

— Віднині Місандея — не рабиня. Сієї ж миті я звільняю тебе. Ходімо до мене у ноші, хочу побалакати.

Рахаро допоміг їм сісти досередини, і Дані засунула запони від пилу та спеки.

— Якщо ти забажаєш лишитися при мені, я візьму тебе на службу, — мовила Дані, коли ноші рушили. — Будеш товмачити, як товмачила Кразнісові. Але з моєї служби можеш піти, коли схочеш — раптом забажаєш повернутися до батька чи матері.

— Ся-одна радше лишиться, — мовила дівчинка. — Ся-одна... я... мені нема куди піти. Ся... я радо служитиму вам.

— Я дарую тобі свободу, але не можу дарувати безпеки, — попередила Дані. — Мені належить перетнути увесь світ і виграти ще не одну війну. Зі мною тебе може спіткати голод або хвороба. Зі мною тебе можуть убити.

— Валар моргуліс, — відповіла Місандея високовалірійською.

— На кожного чекає смерть, — погодилася Дані. — То молимося, щоб іще трохи пожити, чи не так?

Вона відкинулася на подушки й узяла дівчинку за руку.

— Невже ці Неблазні справді не знають страху?

— Саме так, ваша милосте.

— Май на увазі — тепер ти служиш мені. Невже вони не відчують болю?

— Вино мужності убиває такі почуття. Перед годиною, коли їм належить убити немовля, вони п'ють його вже багато років.

— І вони покірні хазяїнові?

— Покора для них — понад усе. Накажіть їм не дихати, і вони ліпше не дихатимуть, ніж не підкоряться.

Дані кивнула.

— А коли моя потреба скінчиться, тоді що?

— Перепрошую вашу милість?

— Коли я виграю війну і візьму престол мого батька, мої лицарі вкладуть мечі до піхов і повернуться до своїх маєтків, дітей, дружин, матерів... до свого життя. Але ці євнухи не мають життя. Що я маю робити з вісьмома тисячами євнухів, коли скінчатся битви?

— З Неблазних виходять чудові охоронці та міські вартіві, ваша милосте, — мовила Місандея. — Та й покупців не бракуватиме на таких чудово навчених і загартованих кров'ю вояків.

— Мені казали, що на Вестеросі не можна продати чи купити ані жінку, ані чоловіка.

— Покірно прошу вашу милість мені вибачити, але Неблазні — не чоловіки.

— Але ж якщо я їх продам, то чи зможу бути певна, що їх не кинуть проти мене? — доречно зауважила Дані. — Вони це зроблять? Вони підуть воювати проти мене, завдадуть мені болю та шкоди?

— Якщо накаже їхній новий господар. Вони не сумніваються у наказах, ваша милосте. Усі сумніви з них вибили. Вони лише підкоряються. — Дівчинку, вочевидь, щось непокоїло. — Коли ви... коли вони вам більше не знадобляться... ваша милість могли б наказати їм кинути на мечі.

— І вони це вчинять? Навіть це?

— Так. — Голос Місандеї геть стихився. — Ваша милосте...

Дані стиснула їй руку.

— Але схоже, ти не хочеш, щоб я віддавала такий наказ. Чому? Хіба тобі не байдуже?

— Ся-одна не... я... ваша милосте...

— Кажи!

Дівчинка опустила очі.

— Троє з них, ваша милосте, колись були моїми братами.

«Сподіваюся, твої брати такі ж меткі на розум і хоробрі серцем, як ти.» Дані знову відкинулася на подушку і дозволила собі востаннє безтурботно поплавати у ношах назад до «Балеріона». «І до Дрогона.» Вуста її похмуро скривилися.

Наступна ніч була довга, темна і вітриста. Дані, як завжди, погодувала драконів, але сама їсти нічого не змогла. Вона трохи поплакала на самоті у бесіді, потім висушила сльози, щоб знову посперечатися з Гролео.

— Магістрата Ілрію тут немає, — мусила вона йому нагадати, — а якби і був, то навіть він не звернув би мене з дороги. Я потребую Неблазних більше, ніж кораблів, і не хочу нічого чути.

Гнів випалив з неї сум та страх — принаймні на кілька годин. Опісля вона зібрала криводівців, а разом і пана Джорага, у своєму помешканні. То були всі люди, яким вона справді довіряла.

Вона хотіла потім поспати, щоб до ранку трохи відігнати втому, але годину поперекидалася у тіснєві бесіди і зрозуміла, що на це годі сподіватися. Ззовні дверей знайшовся Агго, що при світлі хитливої

олійниці напинав на лук нову тятиву. Коло нього на чардаку сидів, схрестивши ноги, Рахаро і гострив брусом арах. Дані сказала, щоб вони заради неї не переривалися, і пішла нагору ковтнути прохолодного нічного повітря. Корабельники не звертали на неї уваги, робили свої корабельні справи, але коло поручнів скоро з'явився пан Джораг. «Він ніколи не відходить далеко» — подумала Дані. — «Надто добре він мене знає.»

— Халісі, вам треба спати. Завтра буде спекотно і важко, не сумнівайтесь. Вам знадобляться усі сили.

— Ви пам'ятаєте Ерою? — спитала вона його.

— Дівчинку-лазарянку?

— Коли її гвалтували, я спинила свавілля і забрала її під свій захист. Але потім моє сонце-та-зорі помер, Маго забрав її назад, зробив, що схотів, і зарізав. Агго казав, що така вже її доля.

— Пам'ятаю, — відповів лицар.

— Я довго була сама, Джорагу. Сама у світі, не рахуючи брата. Злякана малеча, якій не було звідки чекати помічі. Візерис мусив би захищати й берегти мене, а натомість робив мені боляче і наганяв ще гіршого страху. А дарма — адже він був не лише мій брат, а ще й мій король. Навіщо боги садять на престולי королів та королев? Хіба не на те, щоб вони захищали людей, не здатних захистити себе власноруч?

— Деякі королі садять себе на престол самі. Приміром, Роберт.

— То не був правдивий король, — скривилася Дані зневажливо. — Він не чинив правого суду. Адже правий суд... це і є те, навіщо існують королі.

Пан Джораг не відповів, лише усміхнувся і легенько торкнувся її волосся — майже непомітно, але не для неї.

Тієї ночі вона бачила сон, у якому була Раегаром і летіла верхи до Тризубу — верхи на драконі, не на коні. Вона побачила бунтівне військо Узурпатора за річкою — їхні обладунки були з льоду, та вона омила їх вогнем, і вони розтанули, наче роса, і перетворили Тризуб на бурхливий потік. Якась мала зернинка її знала, що то сон, але інша

раділа понад усе. «Саме так все і має бути. А все інше — тільки жахіття, від якого я щойно прокинулася.»

Дані прокинулася раптово у темряві, пашіючи солодким відчуттям перемоги. «Балеріон», схоже, прокинувся разом із нею — вона чула тихе рипіння дерева, плюскіт хвиль на коробі, кроки на чардаку над головою. І ще дещо.

Хтось був поруч із нею в темній бесіді.

— Іррі? Джихікі? Де ви? — Служниці не відповіли. Було надто темно, але їхній подих уві сні вона добре чула. — Джорагу, це ви?

— Сплять, — відповіла якась жінка. — Вони усі сплять.

Голос був дуже близько.

— Навіть дракони мусять спати.

«Вона стоїть просто наді мною.»

— Хто тут? — Дані витріщилася у темряву і начебто побачила тінь, чи радше найлегший обрис тіні. — Чого вам треба?

— Пам'ятайте. Щоб потрапити на північ, ви маєте їхати на південь. Щоб досягти заходу, ви мусите їхати на схід. Щоб просунутися уперед, ви мусите повернутися назад, а щоб торкнутися світла, ви маєте пройти під тінню.

— Квайфа?! — Дані скочила з ліжка і розчахнула двері. Бесіду наповнило бліде жовте світло ліхтаря. Іррі та Джихікі сіли, ще як слід не прокинувшись.

— Халісі? — пробурмотіла Джихікі, продираючи очі.

Прокинувся Візеріон, розтулив рота, дмухнув вогнем і висвітлив навіть найтемніші кути помешкання. Але жінки з червоною покостовою личиною на обличчі ніде не було і сліду.

— Халісі, ви нездорові? — запитала Джихікі.

— Поганий сон, — хитнула головою Дані. — Сон наснився, та й усе. І ви спить. Нам усім треба лягати спати.

Але скільки вона не силувала себе, сон не повертався.

«Озирнуся назад — пропаду» — казала собі Дані наступного ранку, коли в'їжджала до Астапору воротами гавані. Вона не насмілювалася навіть нагадувати собі, який малий та жалюгідний мала при собі почет, бо інакше втратила б усяку хоробрість. Того дня під нею була срібна, а на ній — штани з кінського волосу, мальований шкіряний лейбик, один пояс зі спижевих блях на стані, а ще два — перехрещені під грудьми. Іррі та Джихікі заплели їй косу і прикрасили крихітним срібним дзвіночком, який теленькав про Невмирущих Карфу, спалених просто у їхньому Палаці Праху.

На червоних цегляних вулицях Астапору зранку зібралося щось на кшталт натовпу. Вздовж проїздів стояли невільники та челядь, а невільникарі зі своїми жінками вдягли токари і всілися на східчастих пірамідах повитріщатися. «Не надто вони й різняться, приміром, од карфійців» — подумала Дані. — «Теж хочуть уздріти дракона хоч краєм ока, щоб переповідати потім своїм дітям.» І одразу ж запитала себе, скільки з них тут зможуть мати дітей.

Агго їхав попереду з великим дотракійським луком, подарунком халісі. Могутній Бельвас чалапав одесну кобили, а дівчинка Місандея дріботіла ошую. Пан Джораг похмуро сунув позаду в кольчuzі та вапенроку і накидав злим оком на кожного, хто опинявся надто близько. Рахаро і Джохого охороняли ноші. Дані наказала зняти з них верхівку, щоб драконів можна було прикувати до підлоги. З ними їхали Іррі та Джихікі — намагалися не дати драконам розбурхатися. Але Візеріон уже метляв хвостом туди-сюди, гнівно дмухав димом із ніздрів. Раегал теж відчував якусь біду — тричі намагався злетіти, але Джихікі витягала його униз на важкому ланцюзі. Дрогон згорнувся у клубок, міцно притиснув крила та хвіст — лише очі виказували, що він не спить.

Слідом рухалися усі інші її люди: Гролео, керманичі та жеглярі, вісімдесят три дотракійці, що лишилися від стотисячного халазару Дрого. Старих та слабких Дані поставила усередину валки — а з ними молодих матерів, вагітних, малих дівчаток і хлопчиків, замолодих ще плести косу. Решта — воїни, хай скільки їх було — їхали ззовні, женучи потроху вперед їхній жалюгідний табун — сотню з гаком

кошавих коней, що примудрилися пережити червону пустелю та солоне чорне море.

«Треба було пошити собі корогву» — подумала вона, просуваючись на чолі строкатого загону вздовж звивистої астапорської річки. Вона заплющила очі й уявила її собі: чорний шовк хвилюється на вітрі, а на ньому тріпотить червоний триголовий дракон Таргарієнів, дихаючи золотим полум'ям. «Саме під таким прапором міг би їхати Раєгар.»

На берегах річки панував дивний спокій. Астапорці називали її Хробаком; річка була широка, повільна, дуже покручена, змережана малими, порослими лісом острівцями. На одному такому Дані побачила дітей за грою: вони ганялися один за одним поміж вишуканих мармурових подоб. На іншому острівці укривали один одного цілунками у тіні зелених дерев двоє закоханих — не соромлячись нікого, наче дотракійці на весіллі. Без одягу було годі розібрати, невільники то чи вільні міщани.

Майдан Пошани з його величезною спижевою гарпією був надто малий, аби умістити куплених Неблазних. Натомість їх зібрали на Майдані Спокути, що виходив до головної брами Астапору — звідти Дані могла одразу вивести їх з міста, щойно отримає свій товар. Тут спижевих подоб не було, а стояв лише дерев'яний поміст, на якому бунтівних рабів білували, розпинали на дибі та вішали.

— Добрі Хазяї розташували їх тут, аби вони першими вкидалися в око всякому новому невільникові, що заходить до міста, — пояснила Місандея при вході на майдан.

З першого погляду Дані подумала, що ті люди мають смугасту шкіру, наче звірі-смугналі з Джогос-Нгаю, а тоді підігнула срібну ближче і побачила оголену червону плоть під рухливою чорною подушкою. «Мухи. Мухи і черви.» Бунтівних рабів оббілували так, як людина чистить яблуко — довгою закрученою стрічкою. В одного з них рука була чорна від мух з пальців до ліктя, а під мухами — червоно-біла. Дані натягла повід коло нього і спитала:

— Що зробив цей?

— Підняв руку на хазяїна.

Дані відчула, що зараз виверне шлунок на бруківку, тому розвернула срібну і рушила ристю до середини майдану, де стояло таке дороге для неї військо: шерegi за шерeгами, кам'яні напівлюди з цегляними серцями, вісім тисяч і шість сотень у шпичастих шоломах цілком вивчених Неблазних, а позаду — п'ять із гаком тисяч без шоломів, зате зі списками та тесаками. Найдалі позаду стояли молоденькі хлопчики — струнко і нерухомо разом із рештою.

Кразнис мо'Наклез та його товариство з'явилися вітати її. Інші високородні астапорці зібралися купками позаду, сьорбали вино зі срібних стеблин, а невільники тим часом розносили таці оливок, вишень та смокв. Старий Граздан сидів у кріслі-ношах, які тримали четверо мідношкірих велетнів. З півдесятка кінних списників чвалували уздовж країв майдану, відтісняючи натовп, який прийшов побачити видовисько. Сонце відбивалося від налощених мідних блях, нашитих на киреї, сліпило очі, але Дані не змогла не помітити, як роздратувалися їхні коні. «Бояться драконів. І не дарма.»

Кразнис надіслав невільника допомогти Дані зійти з сідла. Власні його руки були зайняті: одна вчепилася у токар, інша тримала розкішно оздоблений батіг.

— Осьде вони. — Кразнис подивився на Місандею. — Скажи, що вони усі належать їй... якщо вона може заплатити.

— Вона може, — відповіла дівчинка.

Пан Джораг рикнув наказ, і наперед винесли купецькі товари. Шість пакунків тигрових шкур, три сотні сувоїв коштовного шовку. Глеки шапрану, глеки мира, глеки перцю, куркуми, курдимону, оніксова личина, дванадцять нефритових мавп, невеликі барильця червоного, чорного та зеленого чорнила, скринька рідкісних чорних аметистів, скринька перлів, барило оливок, набитих особливими хробаками, тузін барил солоної печерної риби, великий мідний гонг із довбнею для биття, сімнадцять очей зі слонової кістки, здоровезна скриня книжок, написаних мовами, яких Дані не розуміла. І ще, і ще, і ще. Її люди усе складали перед невільниками.

Поки викладалася платня, Кразнис мо'Наклож пошанував гостю кількома порадами про поводження з військом.

— Наразі вони ще зелені, — казав він через Місандею. — Скажи вестероській хвойді, що розумно буде якомога швидше спробувати їх у бою. Тут і там знайдеться багато невеличких міст, які саме чекають своєї години. Здобич, яку вона візьме, уся дістанеться їй, бо Неблазні не мають хіті ані до золота, ані до коштовних каменів. А якщо вона візьме бранців, то кілька Неблазних зможуть доправити їх до Астапору, і тут ми купимо здорових за добру ціну. Хтозна — може, за десять років якісь із тих хлопчиків, що вона надішле нам, самі стануть Неблазними. І усім буде з того зиск та добробут.

Нарешті для великої купи вже не лишилося товарів. Її дотракійці знову скочили на коней, а Дані мовила:

— Це усе, що ми змогли привезти. Решта чекає на кораблях — ще вельми чимало перлів, вина і чорного рижу. Самі кораблі також ваші. Отже, лишається віддати тільки...

— ...дракона! — скінчив Граздан-гостробородий, що так-сяк говорив посполитою.

— Він чекає на вас.

Пан Джораг і Бельвас пішли разом з нею до ношів, де Дрогог із братами грілися на сонечку. Джихікі відчепила один кінець ланцюга і віддала його Дані. Коли вона смикнула, дракон підняв голову, засичав і розгорнув крила кольорів ночі та крові. Кразнис мо'Наклож широко вишкірився, коли на нього впала їхня тінь.

Дані передала невільникареві кінець Дрогонового ланцюга. Кразнис навзамін віддав їй батога. Його руків'я було зроблене з чорної драконової кістки, примхливо різьблене і викладене золотом. З руків'я звішувалося дев'ять довгих шкіряних ремінців, кожен з яких мав на кінці визолочений пазур. Золота маківка мала подобу жіночої голови з загостреними зубами слонової кістки.

«Персти гарпії» — так цей батіг називав Кразнис. Дані покрутила його в руці. «Сам легесенький, а несе в собі такий величезний тягар.»

— То виходить, справу зроблено? Тепер вони належать мені?

— Саме так, — погодився Кразнис і рішуче смикнув за ланцюга, щоб витягти Дрогона з ношів.

Дані сіла на срібну. Серце щосили калатало у грудях. Нею заволодів відчайдушний страх. «Невже так учинив би мій брат?» Вона спитала себе, чи так само калатало серце в Раегара, коли той побачив на іншому березі Тризуба військо Узурпатора з прапорами, що віяли за вітром.

Вона стала у стременах і здійняла «персти гарпії» над головою, аби їх бачили усі Неблазні.

— УГОДУ УКЛАДЕНО! — заволала вона, скільки вистачило сили у легенях. — ВИ ТЕПЕР МОЇ!

Дані вдарила кобилу п'ятами і зачвалувала вздовж першого ряду, не опускаючи «перстів».

— ТЕПЕР ВИ НАЛЕЖИТЕ ДРАКОНОВІ! ВАС КУПЛЕНО, ЗА ВАС ПЛАЧЕНО! УГОДУ УКЛАДЕНО!

Краєм ока вона побачила, як старий Граздан рвучко повернув сиву голову. «Почув, що я говорю валірійською.» Інші невільникарі не слухали, а скупчилися навколо Кразниса і вигукували поради. Хоч астапорець смикав ланцюга скільки було сили, Дрогона вилізати з ношів не бажав. З відкритого рота курився сірий дим, довга шия скручувалася і випростувалася — дракон клацав зубами просто купцеві у обличчя.

«Настав час перетинати Тризуб» — подумала Дані, крутнулася на срібній та рушила назад. Кревноїзники присунулися ближче.

— Бачу, важкувато вам із ним ведеться, — зауважила вона.

— Та ж він не слухається! — гарикнув Кразнис.

— І недарма. Дракон — не раб.

З цими словами Дані щосили ляснула батогом невільникареві поперек обличчя. Кразнис заверещав і відсахнувся. Щоками в напахчену бороду потекла кров — «персти гарпії» одним ударом

пошматували йому мармизу на клапті. Але Дані не зупинилася навіть на мить, щоб роздивитися криваву руїну його обличчя.

— Дрогоне! — проспівала вона гучно і солодко, забувши про усі страхи. — Дракарис!

Чорний дракон випростав крила і заревів.

Струмінь завихреного темного полум'я вдарив Кразниса просто у очі, які миттю луснули і потекли щоками. Олія у волоссі та бороді спалахнула так люто, що на якусь мить невільникар ніби вдяг корону, вдвічі вищу за власну голову. У смороді спеченого м'яса потонули навіть його парфуми, а у вереску — решта інших звуків.

Затим Майдан Спокути вибухнув кров'ю та безладом. Добрі Хазяї верещали, штовхали один одного, з поспіху запиналися на облямівках власних токарів. Дрогон майже недбало налетів на Кразниса, вимахуючи чорними крилами, і почастував невільника ще одним спалахом вогню. А тоді Іррі та Джихікі звільнили Візеріона і Раегала, і у повітрі замаяли всі троє драконів замість одного.

Коли Дані обернулася, то побачила, що третина пихатих астапорських воїнів з гемонськими рогами на головах намагається якось утриматися на конях, а інша третина кидається врозтіч у яскравому сяйві налощеної міді. Одному вдалося не лише всидіти у сідлі, але й витягти меча, та його бойовий клич був придушений батогом Джохого, що обвився навколо шиї. Іншому Рахаро відрубав руку арахом, і той зачвалував геть, схиляючись у сідлі та бризкаючи кров'ю. Агго спокійно сидів верхи, накладав стріли на тятиву і пускав по токарах, не розбираючи, де яка облямівка: срібна, золота чи зовсім проста. Могутній Бельвас теж тримав араху у руці й крутив ним над головою, готуючись до нападу.

— До списів! — заволав якийсь астапорець. Виявилося, то був Граздан — старий Граздан у обтяженому перлами токарі. — Неблагі! Захищайте нас, зупиніть їх, порятуйте ваших хазяїв! До списів! До мечів!

Коли Рахаро поцілив Граздана стрілою в рота, невільники, що тягли крісло на ношах, з переляку вивалили свого володаря з крісла на

землю і накивали п'ятами. Старий поповз до першого ряду євнухів, спливаючи кров'ю на цеглини. Але Неблазні навіть очі не скосили подивитися на його смерть. Шерега за шерогою вони стояли рівно. Стояли і не рухалися.

«Боги почули мої молитви.»

— Неблазні! — Дані чвалом ринула уздовж шереди; позаду неї за вітром віяла срібно-золота коса, у якій дзеленькав її єдиний дзвіночок. — Убивайте Добрих Хазяїв, ріжте вояків, нищте кожного, хто вдягнений у токар і має нагайку! Але не смійте кривдити дітей, молодших дванадцяти років! І ще — збивайте кайдани з кожного невільника!

Вона здійняла угору «персти гарпії»... а тоді відкинула батога убік.

— Свобода! — проспівала вона щосили. — Дракарис! Дракарис!

— Дракарис! — заволали вони у відповідь, і то було найсолодше слово, почуте нею за життя. — Дракарис! Дракарис!

А людопродавці тікали, верещали, благами та помирили навколо майдану, і запилене повітря повнилося свистом списів та ревищем вогню.

Санса III

На ранок, коли мала бути готова її нова сукня, служниці наповнили купіль паруючою водою та відтерли Сансу від голови до п'ят так, що вона аж зарожевіла. Власна Серсеїна покоївка підрізала їй нігті, розчесала та закрутила її брунатно-руде волосся, щоб воно спадало на спину м'якими кучерями. Також вона принесла десяток улюблених парфумів королеви. Санса обрала різкі солодкі пахощі, де за буянням квітів ховався натяк на лимон. Покоївка взяла трохи на палець і торкнулася Сансиної шкіри за кожним вухом, нижче підборіддя... а потім зовсім легенько — обох сосків.

Серсея прибула власною особою разом із кравчиною подивитися, як Сансу вдягатимуть у нове вбрання. Спіднє було все шовкове, а сама сукня — вершкового кольору, з важкого срібнотканого альтембасу, з підкладкою сріблястого едабу. Коли Санса опускала руки додолу,

кінці довгих зубчастих рукавів мало не торкалися землі. А ще то була сукня жіноча, не дівчача — без жодних сумнівів. Розріз спереду трохи не сягав пупа; глибокий клин був укритий візерунчастим мирійським мереживом голубого забарвлення. Спідниці були довгі та пишні, а стан такий тісний, що Санса мусила видихнути, поки її ушнуровували. Принесли їй також і нові черевички — м'якенькі, без підборів, сірої замші. Вони охопили її ніжки, наче ласкаві коханчики.

— Ви дуже гарні, люба панно, — мовила кравчиня, коли Сансу скінчили вдягати.

— Справді? Так, так! — захихотіла Санса і крутнулася, звихорюючи спідниці. — Ой, яка ж я гарна!

Вона не могла дочекатися, щоб її такою побачив Вілас Тирел. «Він мене покохає, авжеж покохає, він мусить... він забуде про Зимосіч, коли побачить мене. Я його примушу забути про все!»

Королева Серсея окинула її прискіпливим оком.

— Не завадить трохи прикрас. Оті місячні камені, які їй подарував Джофрі.

— Негайно, ваша милосте, — відповіла покоївка.

Коли місячні камені з'явилися у Сансиних вухах і навколо шиї, королева кивнула.

— Саме так. Боги мали добрість до тебе, Сансо. Ти чарівна дівчина. Яка моторошна непристойність — віддавати цю юну цноту отій бридкій потворі.

— Якій потворі? — не зрозуміла Санса.

Невже королева каже про Віласа? «Але як вона знає?» Адже ніхто не знав, окрім Маргерії та Королеви Колючок... ну хіба ще Донтос, але його можна не рахувати.

Серсея Ланістер пропустила запитання повз вуха.

— Кирею! — наказала вона, і жінки винесли її: довгу кирею білого оксамиту, обтяжену перлами. Срібною ниткою на ній було вигаптувано вишкіреного лютововка.

Санса блимнула очима і зненацька відчула моторошний переляк.

— Це знак та кольори твого батька, — мовила Серсея, поки кирею пристібали Сансі на шиї тонким срібним ланцюжком.

«Дівоча кирея. До весілля.» Санса сягнула рукою до шиї та зірвала б її, якби посміла.

— Ти гарніша, Сансо, коли не роззявляєш рота, — зауважила Серсея. — Тепер ходімо, септон чекає. І весільні гості теж.

— Ні! — вигукнула Санса. — Ні!

— Так. Ти — вихованка корони. Тепер за батька тобі править король, бо твій брат — засуджений престолом зрадник. Саме король і вирішує, кому віддати твою руку. Ти одружишся з моїм братом Тиріоном.

«Мої спадкові права» — майнула в Санси думка, викликавши нудоту. Отже, дурень Донтос — не такий вже й дурень; він усе бачив задалегідь. Дівчина сахнулася від королеви і вигукнула:

— Ні, не буду! — «Я маю одружитися з Віласом, я маю стати княгинею на Вирії, благаю вас...»

— Я розумію твою відразу. Хочеш, то поплач. Я б на твоєму місці коси собі повидирала. Певно, що твій наречений — дрібний гидкий біс, але від шлюбу з ним ти нікуди не дінешся.

— Ви не зможете мене примусити!

— Авжеж зможемо. Ти можеш тихо піти з нами і гарненько проказати обітниці, як личить шляхетній панні. Або пручатися, верещати і вчинити таку виставу, щоб із неї реготала уся челядь. Але зрештою ти одружишся і ляжеш зі своїм чоловіком у весільне ліжко.

Королева прочинила двері. Ззовні чекали пан Мерин Трант і пан Озмунд Кіптюг — обоє у білих лускатих обладунках Королегвардії.

— Супроводьте панну Сансу до септу, — мовила королева. — Як буде треба — то й віднесіть. Але спробуйте не подерти сукню, бо вона мені чимало коштувала.

Санса спробувала була кинутися навітч, але Серсеїна покоївка злапала її, не встигла дівчина пробігти і трьох кроків. Пан Мерин

Трант подарував їй погляд, від якого вона аж зіщулилася, зате Кіптюг торкнувся її руки майже ніжно і мовив:

— Робіть, мила панно, що вам наказують. Не так воно усе погано, як здається. Адже недарма кажуть, що вовки — хоробрі істоти.

«Хоробрі.» Санса глибоко вдихнула. «Так, я зі Старків, я маю свою хоробрість.» Усі дивилися на неї такими очима, як тоді у дворі, коли пан Борос Блаунт зірвав з неї одяг. Того дня від побиття її урятував Біс — той самий, який зараз чекав на свою наречену. «Він трохи кращий за решту» — сказала вона собі, а уголос мовила:

— Я піду.

Серсея посміхнулася.

— Я знала, що підеш.

Як вони виходили з опочивальні й спускалися сходами до двору, Санса вже не пам'ятала — усю її увагу відбирало переставляння однієї ноги поперед іншої. Пан Мерин та пан Озмунд крокували поруч у таких самих світлих киреях, як у неї, лишень без перлів та батькового лютововка.

Джофрі власною особою чекав на неї на східцях замкового септу. Король саяв сліпучою пишнотою у кармазині та золоті, з вінцем на голові.

— Сьогодні я тобі батько, — оголосив він.

— Ніякий ви мені не батько! — спалахнула вона. — І ніколи не будете!

Його обличчя потемніло хмарою гніву.

— Ще й як буду. Я зараз твій батько і можу тебе видати заміж за кого схочу. За будь-кого! Ти в мене вийдеш за свинопаса, якщо я накажу, і ляжеш під нього просто у свинячому сажі! — Зелені очі короля заблищали втіхою. — А може, віддати тебе за дружину Ілинові Пейну, га? Ото була б парочка — гицель і Старочка!

Серце Санси провалилося кудись додолу.

— Ваша милосте, — заскиглила вона, — якщо ви колись любили мене хоч трохи, благаю, не видавайте мене за вашого...

— ...дядечка?

З дверей септу виступив наперед Тиріон Ланістер.

— Ваша милосте, — мовив він до Джофрі, — дозвольте хвилинку побалакати наодинці з панною Сансою. Чи не буде ваша ласка?

Джофрі хотів був відмовити, але перестрів лютий погляд матері й відступив разом з іншими на кілька кроків.

Тиріон мав на собі жупана чорного оксамиту з золотим гаптуванням, високі чоботи, що додавали йому два вершки зросту, ланцюга з рубінами та лев'ячими головами. Рубець у нього на обличчі був червоний та запалений, від носа лишилася жахлива руїна.

— Ви дуже гарні, Сансо, — мовив він до неї.

— Дякую за добрість, ласкавий пане.

Вона не знала, що тут можна ще відповісти. «Чи не сказати й собі, який він показний? Та ні, він вирішить, що я або дурепа, або брехуха.» Тому Санса опустила очі й змовчала.

— Мила панно... не такого весілля бажав би я для вас. Мушу покійно прохати вашого вибачення і за нього, і за те, що воно відбувається зненацька і потай. Це мій вельможний батечко розсудив, що так буде на краще з міркувань державної ваги. Інакше б я з'явився перед ваші очі раніше. Адже я сам того бажав.

Він незграбно підсунувся ближче.

— Ви цього шлюбу не просили й не хотіли. Про це мені відомо. Я його теж не хотів. Якби я відмовився, вас віддали б за мого брата у перших, Ланселя. Може, воно й на краще — він ближчий до вашого віку, та й собою показніший. Якщо таке ваше бажання, скажіть — і я покладу край цій дурній виставі.

«Не хочу я жодного з Ланістерів» — хотіла відповісти вона. — «Я хочу Віласа, хочу Вирій, хочу цуценят, прогулянки водою, синів на ім'я Едард, Бран та Рікон.» А потім згадала, що їй казав Донтос у божегаї. «Хоч Тирел, хоч Ланістер — байдуже. Їм потрібна не я, а моя спадщина.»

— Ви дуже добрі, ласкавий пане, — покійно вимовила Санса. — Та я — підопічна престолу, і корюся своєму обов'язкові — вийти заміж з волі короля.

Тиріон роздивився її своїми різнобарвними очима.

— Я знаю, Сансо, що я не з тих чоловіків, про яких мріють юні дівчата, — тихо й лагідно мовив він. — Та принаймні я не Джофрі.

— Ви не Джофрі, — повторила вона. — Ви були до мене добрі. Я цього не забула.

Тиріон подав їй грубу руку з опецькуватими пальцями.

— Тоді ходімо і виконаймо свій обов'язок.

І вона вклала свою руку в його, а він повів її до подружнього вівтаря, де між Батьком і Матір'ю чекав септон, аби з'єднати разом їхні долі. Санса побачила Донтоса у блазенському пістрявому вбранні; лицар-дурень витріщався на неї величезними круглими очима. У білих шатах Королегвардії стояли пан Балон Лебедин та пан Борос Блаунт, але пана Лораса з ними не було. «Тут немає жодного з Тирелів» — раптом усвідомила Санса. Зате до септу напхалося вдосталь інших свідків: євнух Варис, пан Аддам Марбранд, князь Пилип Підбор, пан Брон, Джалабар Ксого, а з ними ще десяток люду. Князь Гиліс кашляв, панна Ермесанда лежала коло цицьки, а вагітна дочка пані Танди схлипувала без жодної на те причини. «Хай рюмсає» — подумала Санса. — «Може, надвечір і я сльози ливцем литиму.»

Шлюбна відправа проминула, наче уві сні. Санса зробила усе, чого від неї вимагали. Читалися молитви, проказувалися обітниці, співалися псалми, горіли високі свічки — сотні танцюючих вогників, які через сльози у Сансиних очах перетворилися на тисячі. На щастя, ніхто начебто не помітив, що вона плаче просто перед вівтарем, укрита кольорами батька. Та навіть якщо хтось і помітив, то знаки не дав. І ось нарешті — здавалося, за одну мить від початку весілля — настав час для зміни кирей.

Як батько усієї держави, Джофрі на весіллі зайняв місце князя Едарда Старка. Санса стояла тверда і випростана, мов спис, поки його руки простягалися над її плечима і вовтузилися з застібкою киреї. Одна з долонь легенько мазнула по її грудях, трохи затрималася і стиснула одну з них. Тоді застібка розчепилася, і Джофрі хвацьким, по-королівському широким помахом скинув із Сансиних плечей дівочу кирею, вишкіряючись із утіхи.

Його дядькові повелося трохи гірше. Він тримав кирею молодої — важелезну, величезну, кармазинового оксамиту, гаптовану левами,

облямовану золотим єдвабом і рубінами. Проте ніхто не подумав поставити йому бодай якогось ослінчика — адже Тиріон був нижчий за свою наречену на добрих десять вершків. Він ступив Сансі за спину, і вона відчула, як її стиха смикають за спідницю. «Хоче, щоб я стала на коліна» — зрозуміла вона і зашарілася. Руки й ноги їй захолонули — адже все мало статися зовсім не так. Санса бачила своє весілля у мріях і снах безліч разів, і завжди її наречений стояв позаду високий та сильний, накидав на плечі кирею, що уособлювала його захист і владу над нею, а тоді ніжно цілував у щоку, нахилився уперед і скріплював застібку.

Вона відчула, як її смикнули ще раз, наполегливіше. «Ні, не буду. Чого б це мені жаліти його, коли мене ніхто не жаліє?»

Карлик смикнув за спідницю втретє, але Санса уперто стиснула губи і вдала, ніби не помічас. Хтось позаду захихотів. «Королева» — подумала Санса, — «та байдуже». Скоро вже сміялися усі, а Джофрі — найгучніше з-поміж інших.

— Донтосе, ану стань рачки! — наказав король. — Дядечкові треба пенька під ноги, бо не зможе й на власну наречену залізити!

Так і вийшло, що вельможний Сансин чоловік убрав її в кольори дому Ланістер, стоячи на спині блазня.

Коли Санса обернулася, маленький чоловічок витріщився на неї, стиснувши уста і зачервонівшись лицем, наче її кирея. Раптом вона відчула сором за свою впертість, розправила спідниці й стала перед ним на коліна, щоб голови їхні зрівнялися.

— Сим цілунком обітую своє кохання і беру вас собі за чоловіка та господаря.

— Сим цілунком обітую своє кохання, — хрипко відповів карлик, — і беру вас собі за дружину та господиню.

Він нахилився уперед, і їхні уста торкнулися на одну коротку мить.

«Який бридкий» — думала Санса, дивлячись на його обличчя зблизька. — «Ще бридкіший за Хорта.»

Септон високо здійняв кришталь, і на молоде подружжя впало веселкове світло.

— Тут, перед лицем богів та людей, — мовив він, — урочисто проголошую Тиріона з дому Ланістер і Сансу з дому Старк чоловіком та дружиною, єдиною плоттю, єдиним серцем, єдиною душею, віднині й навіки, і хай кара божа впаде на того, хто посміє стати між ними.

Санса мусила вкусити губу, щоб утриматися і не схлипнути.

Весільний бенкет улаштували в малій трапезній. Там було щось із півсотні гостей, майже усі — ланістерівські союзники та поплічники, що приєдналися до тих, які вже були в септі. Санса нарешті побачила Тирелів: Маргерія подарувала їй лише сумний погляд, а коли до палати між своїми Лівиком та Правиком дрібними старечими кроками увійшла Колюча Королева, то й зовсім відвела очі. Елінора, Алла та Мегга рішуче прикинулися, що взагалі її не знають. «Любі подружки» — гірко подумала Санса.

Молодий їв мало, зате пив чару за чарою. Коли хтось підводився з-за столу проказати здравицю, Тиріон уважно слухав, інколи навіть коротко кивав на знак схвалення, та в іншому здавався різьбленим з каменю. Здавалося, бенкет триватиме вічно, хоча Санса не скуштувала ані шматочка від жодної страви. Вона хотіла, щоб учта швидше скінчилася, але й кінця її теж жахалася — адже потім мало відбутися покладення на постіль. Чоловіки нестимуть її до подружнього ліжка, роздягатимуть дорогою, грубо кпинитимуть із того, що чекає її під ковдрами, а тим часом те саме вироблятимуть із Тиріоном жінки. А потім, коли їх скинуть голими на постіль, вони лишаться на самоті... та навіть тоді гості юрмитимуться перед опочивальнею і гукатимуть крізь двері сороміцькі поради. Коли Санса була дівчинкою, звичай постілювання здавався їй захопливо лукавим та збудливим, але зараз, коли справа дійшла до її власного весілля, вона відчувала самий лише жах. Їй здавалося, що вона не витримає, коли з неї почнуть здирати одяг, а з першого ж сороміцького жарту — вибухне сльозами.

Коли заграли музики, вона боязко поклала свою руку на Тиріонову і спитала:

— Чи не розпочати нам танок, мій ласкавий пане?

Тиріон скривився.

— Гадаю, ми вже подарували гостям досить розваги на сьогодні. Хіба ні?

— Якщо така ваша воля, пане чоловіку, — відповіла Санса і прибрала руку.

Замість них перший танок повели Джофрі та Маргерія. «Невже така гидка почвара може так гарно танцювати?» — зачудувалася Санса. Вона часто мріяла, як танцюватиме на власному весіллі, де всі очі будуть прикуті до неї та її прегарного чоловіка. У її мріях усі гості радісно посміхалися. «Ось і моє весілля. Та на ньому не посміхається навіть мій чоловік.»

Скоро до короля та його нареченої приєдналися інші гості. Елінора танцювала зі своїм молодим зброєносцем, а Мегга — з принцом Томеном. Пані Добромир, чорнява та чорноока мирійська красуня, вихилялася так звабливо, що скоро на неї заглядалися вже усі чоловіки в палаті. Пан князь та пані княгиня Тирел рухалися поважніше, як личило їхньому високому станові. Пан Кеван Ланістер попрохав пані Янну Фосовей, сестру князя Тирела, вшанувати його честю. Мерійка Журав стала у пару до князя-вигнанця Джалабара Ксого, що у своєму пір'ї сліпив очі барвистою пишнотою. Серсея Ланістер спершу станцювала з князем Рожвином, тоді з князем Рябином, і наприкінці — з власним батьком, який рухався з мовчазною похмурою вишуканістю.

Санса сиділа, склавши руки на колінах, спостерігала, як королева пересувається палатою, сміється, струшує білявими кучерями. «Вона їх усіх зачарувала» — похмуро подумала дівчина. — «Ненавиджу.» І відвела очі туди, де у парі з Донтосом витанцьовував Місячок.

— Пані Сансо! — Коло помосту виник пан Гарлан Тирел. — Чи не вшануєте мене ласкою? Звісно ж, зі згоди вашого пана чоловіка.

Бісові очі різних кольорів звузилися.

— Моя пані дружина може танцювати, з ким забажає.

Можливо, їй слід було лишитися коло чоловіка. Але ж так кортіло танцювати... а пан Гарлан був братом Маргерії, Віласові, а ще — її Лицареві Квітів.

— Упевнена, вас недарма кличуть Гарланом Гартованим, — мовила вона, спираючись на його міцну руку. — Адже ви такий знаний та могутній воїн.

— Ласкава пані дуже добра. Насправді мене так прозвав мій брат Вілас — аби захистити.

— Захистити? — здивувалася Санса.

Пан Гарлан засміявся.

— Прикро згадувати, але змалку я був вельми пухким і незграбним хлопчиком. Не забувайте, що ми у родині вже маємо дядька на прізвисько Гарт Гидкий. Вілас просто завдав удару першим — інакше мені загрожували прізвиська Гарлан Глитай, Гарлан Губань і Гарлан Гепа.

Ця жартівлива дурничка так потішила Сансу, що вона мимоволі засміялася і відчула химерну вдячність за полегшення — хай ненадовго, та воно повернуло їй надію. Санса розпливлася у посмішці, дозволила музиці понести себе, загубилася у рухах, у звуках сопілок, кози та цимбалів, у стукоті тамбуринів... а час від часу і у руках пана Гарлана, коли танок зводив їх разом.

— Моя пані дружина занепокоєна вашою долею, — стиха мовив він одного такого разу.

— Пані Леонета дуже добра до мене. Скажіть, що я почуваюся цілком здоровою.

— Нареченій на весіллі не досить почуватися здоровою. — В голосі його лунало співчуття. — Скидається на те, що ви трохи не плачете.

— Це сльози щастя, добрий лицарю.

— Але ваші очі викривають неправду ваших вуст. — Пан Гарлан крутнув її, притягнув ближче до себе. — Я бачив, люба пані, як ви дивитеся на мого брата. Лорас хоробрий, із себе вродливий, ми усі

його дуже любимо... але з вашого Біса вам буде кращий чоловік. Будьте певні: він зовсім не така дрібна людина, як здається.

Не встигла Санса надумати щось у відповідь, як музика і рухи танцю розділили їх. Тепер навпроти став Мейс Тирел, червонопикий та спітнілий, за ним князь Добромир, а тоді принц Томен.

— Я теж хочу одружитися! — оголосив пухкий малий принчик гучним дев'ятирічним голосом. — Адже я вищий за пана дядечка!

— Справді так, — погодилася Санса, і пара знову розділилася.

Пан Кеван похвалив її красу, Джалабар Ксого проказав щось незрозуміле мовою Літніх островів, а князь Рожвин побажав безліч товстеньких діточок і довгих років подружньої втіхи.

І ось нарешті танок поставив її лицем до лица з Джофрі. Санса закам'яніла, торкнувшись його руки, але король ухопив її дужче і підтягнув ближче до себе.

— Ану не сумуй мені, звеселися! Мій дядько — дрібна гидка потвора, та в тебе ще лишаюся я.

— Але ж ви одружуєтеся з Маргерією!

— Король може мати стільки жінок, скільки схоче. Як мій батько. А ще один з Аегонів. Здається, третій. А може, четвертий. Той мав безліч хвойд і безліч байстриків. — Коли вони розверталися під музику, Джоф подарував їй слинявий поцілунок. — Дядько приводитиме тебе до мене у ліжко щоразу, як я накажу.

Санса струснула головою.

— Ні, не бувати цьому!

— Ще й як бувати! Бо інакше він втратить голову. Отой король Аегон — він брав собі будь-яку жінку, хай хто був її чоловік.

На щастя, знову настав час мінятися. Але ноги в неї геть задерев'яніли; князь Рябин, пан Таллад і зброєносець Елінори, напевне, вирішили, що вона дуже незграбна танцюристка. Потім знову був пан Гарлан, і нарешті, дяка богам, танок закінчився.

Але полегшення виявилось короткочасним. Щойно замовкла музика, як почувся голос Джофрі:

— Час іти на постіль! Нумо здеремо з молодії одяг і погляньмо, чим ця вовчиця тішитиме мого дядька!

Кілька чоловіків гучно підхопили заклик. Але Сансин чоловік-коротун повільно підняв очі з-над келиха з вином і відповів:

— Постілювання не буде. Я не дозволяю.

Джофрі ухопив Сансу за руку і вигукнув:

— Дзуськи ви не дозволяєте! Я наказую!

Зненацька рвучким змахом руки Біс увігнав свого кинджала з хряскотом у стіл так, що той лишився тремтіти.

— Тоді власну свою наречену тішитимеш дерев'яним прутнем. Бо цього — клянуся — я тобі відріжу разом з яйцями!

Впала вражена тиша. Санса відсунулася від Джофрі, але він тримав її рукава міцно, і той тріснув. Проте цього ніхто, здається, не помітив.

Королева Серсея обернулася до батька.

— Ви його чули?

Князь Тайвин підвівся з крісла.

— Здається, нам краще обійтися без постілювання. Тиріоне... я певен, ти не мав наміру погрожувати священній особі його милості короля.

Санса побачила, як обличчям її чоловіка пробігла судова гніву.

— Я обмовився, — відповів він. — То був лише невдалий жарт, володарю.

— Ви погрожували зробити з мене євнуха! — завищав Джофрі пронизливо.

— Може, й так, ваша милосте, — погодився Тиріон, — але ж тільки з заздросців до вашого казкового чоловічого багатства. Моє ж бо надто мале та покручене, щоб рівнятися з величчю нашого пана короля.

Обличчя Тиріона викривила зловісна посмішка.

— Ви можете вирізати мені язика за зухвалість, але ж тоді мені не лишиться жодного способу потішити дружину, яку ви так ласкаво мені подарували.

Пан Озмунд Кіптюг вибухнув реготом, хтось іще гикнув. Але Джоф не сміявся, а з ним і князь Тайвин.

— Ваша милосте, — мовив останній, — мій син п'яний, ви самі бачите.

— Справді п'яний, — зізнався Біс, — та не такий п'яний, щоб не упоратися з власною дружиною.

Він зіскочив з помосту і міцно ухопив Сансу за руку.

— Ходімо, жінко... час уже вибити тараном твою браму. Хочу погратися у запрошення до замку.

Геть зашаріла, Санса пішла за ним з малої трапезної. «А що я маю робити?» Тиріон на кожному кроці незграбно розгойдувався та перевалювався, особливо з поспіху, що гнав його якнайдалі від весільного бенкету. Боги мали ласку, і за ними не пішов ані Джофрі, ані хтось інший з весільних гостей.

На подружню ніч їм надали простору опочивальню високо у Башті Правиці. Тиріон захрюснув двері й мовив:

— Онде на столику, Сансо, є глек золотого вертоградського. Смакота. Чи не будеш ласкава налити мені чарку?

— Хіба це зараз розумно, пане мій?

— Нічого розумнішого не буває у світі. Адже я, бач, насправді не досить п'яний. Але маю намір виправитися.

Санса наповнила два келихи. «Треба й собі перехилити — раптом допоможе.» Вона сіла на краєчок великого ліжка під навісом і випила половину келиха трьома довгими ковтками. Напевне, то було дуже добре вино, але з переляку вона не відчула смаку. Зате принаймні запаморочилося у голові.

— Хочете, щоб я роздягнулася, мосьпане?

— Тиріоне. — Він нахилив голову набік. — Моє ім'я — Тиріон, Сансо.

— Тиріоне. Ласкавий пане. То ви бажаєте, щоб я зняла сукню, або самі мене роздягнете?

Вона ковтнула ще вина. Біс відвернувся геть.

— Першого разу, коли я одружувався, на весіллі були тільки ми, п'яний септон і кілька свиней замість свідків угоди. Одного зі свідків ми з'їли на учті. Тайша годувала мене шматками просто з вогню, а я злизував сало в неї з пальців, і ми реготали, коли разом упали до ліжка.

— То ви вже були одружені? Я... я забула.

— Ти не забула. Ти про те нічого не знала.

— Хто вона була, пане? — Санса мимоволі спалахнула цікавістю.

— Пані Тайша. — Його вуста скривилися. — З дому Жменя-Срібла. Знак — золота монета і сотня срібняків на скривавленому простирадлі. Шлюб наш був дуже короткий... та й хіба може бути інакший в такого коротуна?

Санса втупилася у власні долоні й нічого не відповіла.

— Скільки тобі років, Сансо? — запитав Тиріон за якусь мить.

— Буде тринадцять, — відповіла вона, — якраз на поворот місяця.

— О боги ласкаві. — Карлик ковтнув іще вина. — Та нехай, балачки тебе старшою не зроблять. То що, пані дружино, візьмемося до справи?

— Якщо буде на те ласка мого пана чоловіка.

Відповідь, здається, його розсердила.

— Ти ховаєшся за своєю чемністю, наче за муром замку!

— Чемність — обладунок шляхетної панни, — мовила Санса. Так завжди казала її септа.

— Я твій чоловік, господар і захисник. Можеш зняти свій обладунок.

— І сукню теж?

— І її теж. — Він махнув у Сансин бік чарою з-під вина. — Пан батечко наказали мені здійснити цей шлюб на подружньому ложі.

Тремтливими руками вона узялася розстібати одяг. Замість пальців раптом вирости десять негнучких, наче від дерева відламаних цурпалків. І все ж Санса якось упоралася зі шворками та гудзиками; кирея, сукня, усі причиндали під нею, нижня шовкова сорочка... усе ковзнуло на підлогу, і зрештою вона виступила з останнього спіднього. Руки та ноги їй вкривали сироти, очі дивилися у підлогу, з сорому не в силі піднятися до чоловіка... та все ж коли вона скінчила роздягання, то здійняла погляд і побачила, що він дивиться просто на неї. Їй здалося, що у його зеленому оці палає хіть, а у чорному — лють. І що саме лякало її більше — того вона не знала сама.

— Та ти ж іще дитина, — мовив Тиріон.

Санса затулила груди руками.

— Я вже квітнула як жінка.

— Дитина, — повторив він, — але я тебе хочу. Тебе це лякає, Сансо?

— Так.

— Мене теж. Я знаю, який я бридкий...

— Ні, пане...

Тиріон штовхнувся і звівся на ноги.

— Та не бреш, Сансо. Я покручений від народження, малий на зріст, порізаний у битві, але... — Вона побачила, як він ковтнув. — ...у ліжку, коли гасять свічки, я не гірший за інших чоловіків. У темряві я стаю Лицарем Квітів.

Він сьорбнув ще вина.

— Я щедрий на дарунки. Вірний тим, хто вірний мені. Довів на полі бою, що не боягуз. А ще я розумніший за більшість людей. Має ж розум рахуватися бодай за щось. Я навіть умію бути добрим — нам, Ланістерам, добрість загалом не властива, та я примудрився її десь надібати. Я... зможу бути добрим до тебе.

«Він наляканий так само, як я» — подумала Санса. Напевне, вона мусила б якось пом'якшитися, подобришатися, але натомість відчула лише жаль, а жаль убиває любовну жагу. Він дивився на неї, чекав її слів, та всі слова зів'яли і висохли. Санса могла лише стояти і тремтіти.

Коли Тиріон Ланістер нарешті усвідомив, що відповіді йому не буде, то перекинув рештки вина з келиха.

— Зрозуміло, — буркнув він із гіркотою. — Ходи до ліжка, Сансо. Виконаймо свій обов'язок.

Вона видерлася на перину, відчуваючи його погляд. Запашна воскова свічка горіла на столику біля ліжка, під ковдрами були розкидані трояндові пелюстки. Санса спробувала накинутися ковдрою, щоб укрити свою оголеність, але почувала:

— Ні.

Від холоду її трусило, та все ж вона підкорилася, заплющила очі й чекала. За мить вона почувала, як чоловік стягує чоботи, шурхотить одягом, роздягаючись. Коли він скочив на ліжко і поклав їй руку на груди, Санса мимоволі здригнулася. Очі її були заплющені, усе тіло — скам'яніле, а у душі бився страх того, що мало статися далі. Що він тепер зробить? Поцілує її? Чи мусить вона розкинути ноги? Санса навіть не знала, чого від неї чекають.

— Сансо! — Рука забралася з грудей. — Розплющ очі.

Вона обіцяла коритися, тому розплющила. Він сидів коло її ніг зовсім голий. Там, де з'єднувалися його ноги, з куща цупкого солом'яного волосся витикався твердий та прямий чоловічий стовбур. То була чи не єдина пряма частина у всьому Тиріоновому тілі.

— Мила панно, — мовив Тиріон, — ви чарівні, не майте сумніву, але... я не можу цього зробити. Хай мого батечка грець ухопить. Ми почекаємо. Поворот місяця, рік, цілу зиму чи літо — скільки знадобиться. Доки ви не спізнаєте мене краще і не почнете хоч трохи довіряти.

Він посміхнувся — мабуть, задля переконливості — але без носа усмішка вийшла надто бридка і зловісна.

«Подивися на нього» — мовила до себе Санса, — «подивися на свого чоловіка, на усього цілком. Септа Мордана казала, що усі люди вродливі, треба лишень відшукати ту вроду. От і шукай.» Вона роздивилася короткі криві ноги, напухлого потворного лоба, зелене око і чорне око, пеньок відрубаного носа, кривий рожевий рубець, плутанину чорно-золотого волосся, що правила за бороду. Навіть чоловіча міць його була потворна — товста, змережана судинами, з великою ліловою бульбою на кінці.

«Так не можна, так нечесно! Які гріхи я вчинила, що боги так мене карають, які?»

— Присягаюся честю Ланістера, — мовив Біс, — я тебе не чіпатиму, доки ти сама цього не схочеш.

Їй ледве стало всієї хоробрості, яка в неї лишилася, щоб глянути у різнобарвні очі й запитати:

— А якщо я, пане мій, не схочу цього ніколи?

Його вуста смикнулися, наче від ляпаса з її руки.

— Ніколи?

Шия в Санси так зацімплена, що вона ледве спромоглася кивнути.

— То й нехай, — вичавив із себе Тиріон, — недарма ж боги для таких, як я, нарobili на світі удосталь повій.

Він стиснув короткі тупі пальці у кулак і поліз додолу з ліжка.

Ар'я V

Камінний Септ був найбільшим містом, яке Ар'я бачила від своєї втечі з Король-Берега. Її батько — так розповів Гарвін — здобув тут перемогу в знаній та великій битві.

— Слуги Навіженого Короля нищпорили за Робертом — хотіли упіймати, перш ніж він з'єднається з вашим батьком, — казав стражник, поки вони їхали до брами. — Роберта було поранено, за ним ходило кілька друзів. А тим часом тодішній Правиця, князь Конінгтон,

захопив місто з чималим військом і заходився обшукувати домівки. Та не встиг він знайти, кого шукав, як до міста допалися князь Едард і ваш дідусь. Вони подолали мури, але князь Конінгтон чинив шалений опір. Нападники та оборонці билися на майданах, у провулках, навіть на дахах будинків. Септони в усьому місті калатали у дзвони на сполох, щоб міщани сиділи удома, зачинивши двері. Та Роберт, почувши дзвони, зробив навпаки — вийшов зі схованки, щоб і собі стати до бою. Кажуть, того дня він убив шістьох ворогів. Один із них був Милош Мутон — знаний лицар, що колись служив принцові Раегару зброєносцем. Роберт убив би і Правицю, але битва не звела їх разом. Натомість Конінгтон тяжко поранив вашого дідуся, князя Таллі, та вбив пана Дениса Арина, улюблене дитя Долини. А потім побачив, що битву програно, і чкурнув геть швидше за тих грифонів, що танцювали на його щиті. Згодом ту битву назвали Битвою Дзвонів. Роберт завжди казав, що її виграв ваш батько, а не він.

З вигляду міста Ар'я вирішила, що тут і останнім часом не обійшлося без битв. Міську браму, зовсім нову, змайстрували зі свіжого дерева; купа обгорілих дощок за муром вказувала, куди поділася стара.

Камінний Септ наїжачився обороною і відчиняти браму не збирався, та коли сотник на воротах побачив, хто до них їде, то розчохнув бічну потерну.

— Як вам тут ведеться з харчами? — спитав Том, коли увійшов досередини.

— Та нівроку. Допіру важче було. А оце нещодавно Мисливець пригнав отару овець, та й через Чорноводу торгуємо потроху. Щастить, що на південь від річки врожаю не спалили. Щоправда, навколо тиняється чимало таких, що раді забрати усе до останньої зернини. Одного дня тут тобі вовки, іншого — Блазні. Хто не шукає хліба, той лізе грабувати чи жінок гвалтувати. А кому не треба золота й дівок, той шукає клятого Крулеріза. Подейкують, він вислизнув у князя Едмура просто між пальців.

— Князя Едмура?! — перепитав, насупившись, Лим. — То що, князь Гостер помер?

— Може, й не помер, та вже наставляється. А чи Ланістер не до Чорноводи тікає, як гадаєш? Тудю ж до Король-Берега найшвидше. Мисливець божиться, що саме туди він і поткнеться.

Не чекаючи на відповідь, сотник продовжив:

— Він і хортів з собою взяв, понюхати. Якщо пан Хайме десь неподалік, вони його винюхають. Я сам бачив, як ті хорти ведмедя на клапті шматують. Цікаво, а чи лев'яча кров їм смакуватиме?

— З трупу, подертого на клапті, зиску ніякого, — зауважив Лим. — Мисливець мав би розуміти, якщо не конче дурний.

— Коли прийшли західняки, то згвалтували дружину і сестру Мисливця, спалили йому врожай, з'їли половину його овець, а іншу половину порубали задля розваги. Убили шістьох собак, а трупи вкинули до криниці. Не знаю, кому як, а йому нема кращої втіхи, ніж подертий труп Крулеріза. Та й мені теж.

— Краще йому цього не робити, — наполягав Лим. — Кажу тобі, дурню — не варто!

Ар'я їхала між Гарвіном та Анжеєм вулицями, де колись бився її батько. На пагорбі вона побачила септ, а під ним — міцний дитинець сірого каменю, трохи замалий для тутешнього містечка. Утім, кожен третій будинок, який вони минали, перетворився на зчорнілу шкаралупу, та й людей навколо не виднілося.

— Невже тутешні міщани усі мертві?

— Та ні, лишень поховалися.

Анжей вказав на двох лучників, що сиділи на даху, і кількох замурзаних хлопчаків, які порпалися у кам'яній руїні — колишній місцевій пивниці. Трохи далі тутешній пекар розчахнув віконниці й загорлав вітання до Лима. На його голос зі своїх схованок повизирали інші люди, і скоро навколо прибульців закипіло життя.

На базарному майдані посеред міста стояв водограй у подібі пструга в стрибку, що бризкав водою в мілку водойму. Коло нього жінки наповнювали цебра та глеки. За кілька кроків на рипливих дерев'яних стовпах висіло з тузінь залізних кліток. «Воронячі клітки»

— упізнала їх Ар'я. Та гайвороння у них не сиділо, а клопоталося ззовні кліток на прутті або хлюпалося у воді. А в самих клітках сиділи люди.

Побачивши їх, Лим натягнув повід і насупився.

— А це що в біса таке?

— Правосуд, — відповіла одна з жінок коло водойми.

— Вам бракує добрих конопляних зашморгів, абощо?

— Це зроблено з наказу пана Вілберта? — запитав Том.

У відповідь йому зареготав якийсь чоловік.

— Леви вбили пана Вілберта ще з рік тому. А синочки його нагулюють жиру на заході з Молодим Вовком. Гадаєш, їм не байдуже до таких, як ми? Оцих вовків схопив Мисливець.

«Вовків!» Ар'ї аж заціпило, спиною поповз холод. «Це ж люди Роббові та батькові.» Вона відчула потяг до кліток і наблизилася. Пруття не дозволяло бранцям ані сидіти, ані крутитися — вони мушили стояти голі, відкриті сонцю, вітру та дощу. В перших трьох клітках знаходилися мерці — круки-падлоїди видзьобали їм очі, але порожні очниці, здавалося, стежили за нею. Четвертий бранець у шерезі ворухнувся, коли Ар'я його минала. Кущувату бороду навколо рота вкривала кров та мухи. Коли він заговорив, мушва здійнялася хмарою в повітря і задзижчала навколо голови.

— Води... — захрипів він. — Благаю... пити...

Чоловік у наступній клітці розплющив очі на його голос.

— Сюди... — мовив він. — Сюди... мені...

То був старий з сивою бородою та лисою головою, помережаною від віку бурими плямами.

За старим у клітці висів ще один мрець — рудобородий здоровань, у якого ліве вухо та скроню вкривала сіра гнійна пов'язка. Та найгірше в нього коїлося між ніг, де від усього причандалля лишилася чорна дірка з кіркою засохлої крові, якою повзали трупні черви.

Наступним був чималий товстун, для якого клітка виявилася замалою — самі боги відали, як його до неї запхали. Залізо боляче уп'ялося товстунові у черево, між пруттям назовні вичавилися жирні кавалки плоті. За довгі дні під палючим сонцем чолов'яга спікся від голови до п'ят на болісне червоне м'ясо. Коли він посовався у клітці, та зарипіла і загойдалася. Ар'я побачила бліді смуги там, де пруття затуляло шкіру від сонця.

— Чиї ви люди? — запитала вона бранців.

На звук голосу товстун розплющив очі. У оточенні страшно спеченої шкіри вони нагадували варені яйця посеред тарелі крові.

— Води... пити...

— Чиї ви люди? — повторила Ар'я запитання.

— Облиш їх, хлопчику, — мовив до неї якийсь міщанин. — Тобі до них нема діла. Їдь собі далі.

— Що вони скоїли? — запитала Ар'я вже в нього.

— Вісьмох людей пустили під ніж у Гуркалі, — відповів той. — Шукали Крулеріза, та не знайшли, ось і вирішили трохи розважитися — гвалтом жінок і різаниною.

Міщанин тицьнув великим пальцем на мерця з хробаками замість чоловічих місць.

— Гвалтував отой. А тепер їдь собі.

— Ковток води! — покликав товстун. — Змилуйся, хлопче! Один ковток...

Старий так-сяк випростав одну руку і вхопився за ґрати. Від його руху клітка шалено захиталася.

— Води... — застогнав той, що з мухами на бороді.

Ар'я подивилася на їхнє брудне волосся, розкошлані бороди, зчервонілі очі, сухі, потріскані, скривавлені губи. «Вовки» — знову спало їй на думку. — «Такі ж, як я.» Невже це її згряя? Хіба можуть вони бути з Роббового війська? Їй аж закортіло когось із них ударити, зробити дуже боляче, а тоді заплакати. Здавалося, усі дивляться на неї

— що живі, що мертві. Старий якось зумів пропхати крізь ґрати три пальці.

— Води! — заблагав він. — Води!

Нарешті Ар'я зважилася і рвучко зіскочила з коня. «Мене вони не чіпатимуть, бо самі ледь живі.» Вона вийняла свого кухлика зі згортка постелі й рушила до водогрею.

— Що це ти робиш, хлопчисько? — гарикнув міщанин. — Ану не лізь до них! То не твого розуму справа!

Ар'я піднесла кухля до рота риби. Вода заплюскотіла крізь пальці, потекла униз рукавом, але Ар'я не ворухнулася, доки кухоль не наповнився по вінця. Коли вона обернулася, щоб іти до кліток, міщанин рушив був зупинити її.

— Ану не підходь, хлопчисько, бо...

— Вона дівчинка! — відповів Гарвін. — Не чіпай її.

— Еге ж, — додав і собі Лим. — Князь Берік такого не любить, щоб людей садовили по клітках конати зі спраги. Чому б не повісити їх, як ведеться поміж чесних людей?

— Бо вони самі у Гуркалі накоїли чимало такого, що не ведеться поміж чесних людей! — загарчав на нього міщанин.

Ґрати були затісні, щоб просунути кухля, тому Гарвін і Гендрі наготувалися підсадити Ар'ю вище. Вона поставила ногу в складені долоні Гарвіна, видерлася на плечі Гендрі та вхопилася за пруття нагорі клітки. Товстун підняв обличчя угору і притиснув щоку до заліза. Ар'я почала лити на нього воду, а він — жадібно ковтати її, підставляти лоба, щоки та руки, злизувати вологу з ґратів. Він ладен був і Ар'їні пальці облизати, якби вона їх не відсмикнула. Поки Ар'я давала воду двом іншим в'язням, навколо скупчився натовп.

— Ось дізнається Скажений Мисливець, тоді начувайся, — погрозово мовив якийсь чолов'яга. — Йому це не сподобається. Ой, не сподобається!

— Оце йому сподобається ще менше.

Анжей напнув тятиву на лука, витяг стрілу з сагайдака, наклав, натягнув, пустив. Товстун здригнувся і безсило повиснув — стріла влучила йому між жирних підборідь, але клітка не дозволила впасти. Ще дві стріли скінчили життя двох інших північан. На базарному майдані чувся лише плескіт води у водограї та дзижчання мушви.

«Валар моргуліс» — подумала Ар'я.

На східному краї майдану стояла непоказна корчма з мазаними стінами і побитими вікнами. Половину даху нещодавно спалили, але вже залатали. Над дверима висіла дерев'яна вивіска, випиляна у подібі бросквини з чималим відкушеним шматком. Навскіс від корчми розташувалася стайня, де загін скочив з коней, а Зеленоборід заволав по стайнярів.

Соковита руда корчмарка побачила їх і заверещала з радощів, але одразу заходилася піддражнювати кожного по черзі:

— Зеленобороде! Чи то пак, Сивобороде, га? Матінко Вишня, коли це ти устиг змарніти на такого старця? Лиме, невже це ти? І сіряк твій гидкий досі на тобі! А я знаю, чого ти його ніколи не переш. Мабуть, боїшся, що як усі сцяки стечуть, то ми побачимо, що ти насправді — лицар Королегвардії! А це ж Том-Сімка, старий битливий цап, божечки мої! Приїхав сина побачити? Спізнився, добродію — той якраз поїхав із семиклятим Мисливцем. І не кажи мені, що то не твій син!

— Він не має мого голосу, — мляво заперечив Том.

— Зате ніс має твій. Дівчата кажуть, що й усе інше теж твоє. — Вона ретельно роздивилася Гендрі та вщипнула його за щоку. — Диви, який гарненький молодий бичок. Ось побачить наша Алиса ці дужі руки, тоді начувайся. Ой пробі, та він червоніє, наче красна діва! Нічого, хлопче — після нашої Алиси забудеш із дівками червоніти.

Ар'я ще ніколи не бачила, щоб Гендрі брався такою буряковою барвою.

— Гей, Руто, облиш нашого Бичка, він хороший чесний хлопець! — гукнув Том Семиструнний. — А з твого товару нам на цю ніч треба лише добру постіль.

— Кажи за себе, піснярику. — Анжей хутко вхопив за стан жваву молоду служничку, таку ж веснянкувату, як він сам.

— Постіль ми маємо, чого ж, — відповіла рудокоса Рута. — У «Бросквині» ліжок ніколи не бракувало. Та спершу лізьте до купелі. Коли ви, голодранці, востаннє ночували під моїм дахом, то лишили мені усіх своїх вошей.

Вона грайливо пхнула Зеленоборода у груди.

— А твої були ще й зелені. Їсти будете?

— Якщо маєш зайві харчі, то не відмовимося, — погодився Том.

— Коли це ти від чогось відмовлявся, га, Томе? — зареготала жінка. — Ну гаразд, твоїм друзям засмажу баранини, а тобі — старого висхлого щура. Ти й того не заслужив, але якщо заскиглиш мені пісеньку-другу, то я, може, трохи розтану. Таку вже маю вдачу — жаліти убогих. Та ходіть уже швидше. Касю, Лано, поставте казани на вогонь. А ти, Жизено, поможи зібрати їхні лахи — певно, доведеться виварювати.

Усі свої погрози вона справдила. Ар'я намагалася пояснити, що у Жолудях милася аж двічі, а відтоді ж не минуло ще й двотижня, та рудокоса жінка нічого не хотіла чути. Дві служниці трохи не винесли її угору сходами, сперечаючись дорогою, хлопчик вона чи дівчинка. Перемогла служниця на ім'я Гелька, тому інша мусила носити гарячу воду і шкрябати Ар'ї спину цупкою колючою щіткою, мало не знімаючи шкіру. По тому вони поцупили увесь одяг, подарований пані Рідколіс, і вдягли її у тонкий льон та мереживо, наче одну з Сансиних ляльок. Та принаймні, скінчивши, вони дозволили Ар'ї піти донизу і повечеряти.

Сидячи у трапезній корчми в дурних дівчачих лахах, Ар'я згадувала уроки Сиріо Фореля — зокрема, той, де він радив їй дивитися і бачити очима. Придивившись, вона побачила, що у корчмі usługовує значно більше служниць, ніж буває навіть при найжвавішому заїзді. До того ж майже усі були молоді та показні на вроду. Щойно настав вечір, як до «Бросквини» почали збрідатися натовпи чоловіків. У трапезній вони довго не сиділи, навіть коли Том дістав цимбали і почав співати

«Шість дів у ставі». Дерев'яні сходи були старі й круті; коли хтось із чоловіків вів нагору одну з дівчат, вони скрипіли особливо люто.

— Б'юся об заклад, тут у них бурдей, — зашепотіла Ар'я до Гендрі.

— Та ти навіть не знаєш, що таке бурдей.

— А ось і знаю, — наполягала Ар'я. — Це як заїзд чи корчма, тільки з дівчатами.

Він знову зашарівся.

— Тоді що ти тут робиш? — запитав він сердито. — Шляхетним панянкам, хай їм грець, не місце у бурдеях, це тобі кожен скаже.

Одна з дівчат сіла поруч із ним на лаву і спитала:

— Хто це тут шляхетна панянка? Оця кістлява мала? — Вона подивилася на Ар'ю і зареготала. — А я, щоб ти знала — дочка короля!

Ар'я зрозуміла, що з неї кепкують.

— Ні, неправда!

— Хтозна — може, й правда. — Дівчина знизала плечима, і з одного з них упала сукня. — Кажуть, король Роберт гойдав мою матір, коли ховався тут перед битвою. Певно, він і з іншими дівчатами грався. Та Леслин каже, що найдужче майбутній король полюбляв мою матусю.

Ар'ї спало на думку, що дівчина справді має волосся таке саме, як у старого короля — велику рясну шапку, чорну, мов вугілля. «То й що з того? Гендрі теж має таке саме. Скільки ще на світі таких чорнявих?»

— Мене кличуть Дзвінкою, — мовила дівчина до Гендрі. — На честь Битви Дзвонів. Можу в твої дзвіночки закалатати. Хочеш?

— Ні, — буркнув він похмуро.

— Та хочеш, хочеш! — Вона попестила йому руку аж до плеча. — З друзів Тороса і князя-блискавки я грошей не беру.

— Кажу тобі: ні! — Гендрі скочив на ноги і вибрався з-за столу надвір, у темряву ночі.

Дзвінка обернулася до Ар'ї.

— Може, він дівчат не любить?

Ар'я здвигнула плечима.

— Та він просто дурний. Любить лощити шоломи і бити по мечях молотками.

— А... ну гаразд.

Дзвінка натягла сукню на плече і пішла балакати з Джаком-Щасливцем. Скоро вона вже сиділа в нього на колінах, хихотіла і ковтала вино з його кухля. Зеленоборід обіймав зразу двох дівчат — по одній на кожному коліні. Анжей зник разом зі своєю веснянкуватою, і Лима теж ніде не було видно. Том Семиструнний сидів біля комина і співав «Квітнуть діви навесні». Ар'я потрошку сьорбала з кухля вино, розведене водою, що подала їй руда хазяйка, і слухала спів. Навпроти через майдан гнили у клітках мерці, а тут, у «Бросквині», панували веселощі. Утім, їй здалося, що чимало присутніх регочуть якимось занадто гучно та вимушено.

Їй начебто випадала зручна нагода вибратися назовні й вкрасти коня, та Ар'я не бачила в тому жодного зиску — однак вона могла утекти хіба що до міської брами. «Сотник нізащо мене не пропустить. А якби і пропустив, то навздогін кинеться і Гарвін, і той Мисливець із його хортами.» Якби ж вона мала мапу... хоч би подивитися, чи далека дорога від Камінного Септу до Водоплину.

Зрештою кухоль скінчився, і Ар'я закуняла. Гендрі не повернувся. Том Семиструнний співав «Два серця б'ються, як одне» і наприкінці кожного вірша цілував нову дівчину. В кутку коло вікна Лим та Гарвін стиха балакали з рудоволосою Рутою.

— ...цілісіньку ніч у цюпі з Хайме, — почувла вона слова жінки. — Вона і ота дівоха, що вбила Ренлі. Перебули вони, значить, утрюх, а на ранок пані Кетлін з якогось дива узяла та й відпустила його.

На цьому Рута видала горловий смішок.

«Брехня» — подумала Ар'я. — «Не могла мати такого зробити.» Раптом вона відчула гнів, сум і тугу за рідними одночасно.

Коло неї присів якийсь старий.

— Ой, яка малесенька гарнесенька бросквиночка! — Подих його смердів майже так гидко, як мерці у клітці; малі свинячі очиці обмацували її згори донизу. — А чи має моя солодка бросквиночка таке ж солоденьке ім'ячко?

Пів-удару серця вона не могла втямити, ким зараз має бути. Певно ж, не солодкою бросквинкою... але і не Ар'єю Старк... ні, не можна — тільки не тут, перед цим смердючим п'яндиголовою.

— Я...

— Вона моя сестра. — Гендрі поклав важку долоню на плече старого і добряче стиснув. — Ану дайте їй спокій.

Старий рвучко обернувся, вочевидь шукаючи сварки, та побачив статуру Гендрі й хутко роздумався.

— Сестра, кажеш? То що ж ти за брат такий? Я б свою сестру до «Бросквини» не привів. Нізащо!

Він підвівся з лави і з бурмотінням пішов геть — мабуть, знайомитися з новими подружками.

— Навіщо ти таке сказав? — Ар'я скочила на ноги. — Ти ж мені не брат!

— Та вже ж не брат, — з раптовою люттю буркнув він. — Куди нам, хамам, родичатися з вельможними панянками!

Ар'я аж сахнулася від його голосу.

— Та що ти кажеш! Хіба я про це?

— Ще б пак не про це! — Він усівся на лаву і ухопив кухля з вином у обидві долоні. — Ходи собі. Хочу вина випити наодинці. А тоді, мабуть, пошукаю оту чорняву і закалатаю її дзвіночками.

— Але ж...

— Кажу тобі, йди геть. Перепрошую ласкаву панну, коли щось не так — ми, хами, звичаїв не навчені.

Ар'я рвучко обернулася і пішла геть. «Дурний, упертий байстрик, ось він хто.» Хай калатає чим хоче, їй байдуже.

Для спочинку їм дали кімнату нагорі сходів, під самим дахом. Напевне, ліжок у «Бросквині» було вдосталь, але їм віддали одне, хоча й величезне — воно займало трохи не всю кімнату, і засмальцьований солом'яник на ньому міг легко умістити усіх. Проте зараз Ар'я мала його цілком для себе. Справжній її одяг висів на кілку на стіні — між Гендрініми та Лимовими бебехами. Ар'я зняла з себе льон та мереживо, натягла через голову сорочку, залізла до ліжка і закопалася під ковдри.

— Королева Серсея, — зашепотіла вона до подушки. — Король Джофрі, пан Ілін, пан Мерин. Дунсен, Раф і Полівер. Лоскотун, Хорт, пан Грегор-Гора.

Їй подобалося інколи переставляти імена так чи сяк — від того в пам'яті краще карбувалося, хто вони і що скоїли. «Може, хтось із них уже мертвий» — подумала вона. — «Може, висить десь у залізній клітці, а гайвороння видзьобує йому баньки.»

Сон прийшов, щойно вона заплющила очі. Тієї ночі їй наснилися вовки, що скрадалися крізь вогкий ліс, повний густих пахощів дощу, гнилля та крові. Та уві сні ті пахощі були добрі — Ар'я знала, що не мусить боятися, бо швидка, дужа і люта. До того ж її оточувала власна зграя — брати і сестри. Вони разом загнали перелякану коняку, вирвали їй горлянку і добряче побенкетували. А коли крізь хмари пробився місяць, Ар'я відкинула назад голову і завила.

Та на ранок нового дня вона прокинулася не під виття вовків, а під гавкіт собак.

Ар'я сіла на ліжку, позіхаючи. Гендрі заворушився ліворуч; Лим Лимонний Сіряк гучно хропів праворуч, проте гавкіт знадвору геть його заглушив. «Там, мабуть, із півсотні собак.» Вона виповзла з-під ковдр і перестрибнула через Лима, Тома та Джака-Щасливця до вікна. Коли віконниці розчахнулися, до кімнати разом увірвалися вітер, холод і волога — день був сірий та хмарний. Унизу на майдані гавкали собаки, бігали колами, гарчали і скавучали. Собак була ціла зграя: величезні чорні вовчури, кощаві лягаві, чорно-білі кунделі, ще якісь, що їх Ар'я ніколи не бачила — кошлаті, смугасті, з довгими жовтими іклами. Між заїздом і водограєм скупчилося з тузінь вершників; вони

спостерігали, як міщани відчиняють клітку товстуна і смикають його за руки. Нарешті напухлий труп вивалився на землю, і собаки негайно на нього накинулися, відриваючи шматки м'яса з кісток.

Ар'я почула, як один із вершників зареготав.

— Осьо тобі новий замок, ланістерівський вилупку! — гукнув він. — Трохи затісний для такого здоров'я, та ми тебе запхнемо, не бійся!

Коло нього похмуро зігнувся бранець, міцно зв'язаний конопляною мотузкою. Дехто з міщан кидав у нього гноєм, та він навіть не намагався ухилитися.

— Згниєш у клітці! — волав його полонитель. — Круки видзьобають тобі очі, а ми добряче гульнемо за ланістерівські грошики з твоїх сакв! А коли круки наїдяться, відішлемо те, що лишиться, твоєму клятому братику. Хоча дідька лихого він тебе тоді упізнає!

Від галасу прокинулася половина постояльців «Бросквини». Гендрі пропхався до вікна поруч із Ар'єю, а Том підібрався ззаду — голий, у чому мати народила.

— Чого ви там репетуєте, вражі діти? — пожалівся Лим з ліжка. — Дайте доброму воякові трохи поспати, лихо б вас ухопило!

— Де Зеленоборід? — запитав його Том.

— У ліжку з Рутою, — відповів Лим. — А що таке?

— Знайди його швидше. І Сайдакера теж. Повернувся Мисливець — привіз до клітки ще одного небораку.

— Він хтось із Ланістерів! — додала Ар'я. — На власні вуха чула!

— Невже вони схопили Крулеріза? — скинувся Гендрі.

Унизу на майдані в бранця кинули каменем, влучили у щоку, змусили повернути голову. «Е ні! Це не Крулеріз» — подумала Ар'я, побачивши його обличчя. Нарешті боги почули її молитви.

Джон IV

Коли дичаки повели коней з печери, Привида вже не було. «Цікаво, чи втямив він про Замок Чорний?» Джон вдихнув морозного

вранішнього повітря і дозволив собі трохи доброї надії. Східне небо на обрії світилося рожевим, а вище ставало блідо-сірим. Вранішній Меч і доти висів на півдні, яскрава біла зірка у його руків'ї сяяла, наче діамант, але чорні й сірі барви темніліся вже знову оберталися на зелені, золоті, брунатні та червоні. А понад смереками, дубами, ясенами та вартовинами громадилася Стіна — крижано-біла і мерехтлива під пилюкою та брудом, що плямували її поверхню.

Магнар надіслав з розвідкою тузін вершників на захід і ще стільки ж — на схід, аби вони там видерлися на найвищі пагорби, які зможуть знайти, і роздивилися, чи нема де нишпорок у лісі або вартових нагорі на кризі. Тенни мали при собі бойові роги, схоплені спижевими смугами, щоб попередити про присутність Варти. Решта дичаків пішла за Ярлом; Джон та Ігритта — разом із ними. Наставала година слави молодого наскочника.

Про Стіну казали, що вона вивищується на сто сажнів, але Ярл знайшов місце, де вона була водночас і вища, і нижча. Попереду них крига здіймалася стрімко вгору просто з дерев, наче якась велетенська скеля, увінчана вивітряними зубчастими верхівками. Тут на додачу до ста сажнів рахувалося ще п'ятнадцять, а подекуди й тридцять. Проте коли Джон наблизився, то зрозумів, що висота оманлива. Там, де було можливо, Брандон Будівник поклав велетенські брили основи Стіни уздовж гірських хребтів — а у цих краях гори були високі, гострі та дикі.

Джон колись чув, як його дядько Бенджен казав, що Стіна східніше від замку Чорного — то меч, а західніше — змія. Так воно й було насправді. Потік криги перевалював через велетенський горб і пірнав глибоко у долину, потім викидався гострим краєм довгого гранітового хребта протягом п'яти верст або й більше, тоді збігав зубатим гребенем, знову пірнав у ще глибшу долину, а далі здіймався вище й вище, перескакуючи з пагорба на пагорб крізь увесь гористий захід, скільки бачило око.

Ярл вирішив брати приступом шмат крижаного муру, що тягнувся уздовж гребеня. Хоча тут верхівка Стіни стирчала на вісім сотень стоп над лісовою підстилкою, добру третину тієї висоти складав не лід, а

грунт і камінь. Схил був надто крутий для коней і майже такий само важкий для підйому, як Кулак Першолюдей — та все ж набагато легший, ніж стрімка круча самої Стіни. А ще на гребені росла гушавина дерев та кущів, де можна було легко сховатися. Колись чорні братчики з сокирами щодня виходили вирубувати дерева поруч зі Стіною, але ті дні давно минули, і тепер ліс підступив аж до самого льоду.

День обіцяв бути вогким і холодним, а тим паче поруч із вогкою холодною Стіною, біля незліченних тисяч пудів криги. Що ближче підходив загін, то більше тенни відставали від решти. «Вони раніше ніколи не бачили Стіни, навіть магнар!» — зрозумів Джон. — «Вони її лякаються.» У Семицарстві казали, що Стіна позначає край світу. «Для них це теж вірно.» Адже усе залежить від того, де ти стоїш.

«А де зараз стою я? На чому я стою?» Цього Джон не розумів. Щоб лишитися з Ігриттою, він мусив би стати дичаком усім серцем та душею. А якби кинув її та повернувся до свого обов'язку, то магнар залюбки вирізав би їй серце. Якби ж узяти її з собою... Навіть якщо вона погодиться піти — і ще хтозна, чи погодиться — то не в замку ж Чорному їй жити з ним серед інших братчиків. Щодо земель Семицарства... яка гостинність могла там чекати утікача з Варти і дичацьку дівчину? «Мабуть, нам лишається тільки шукати Генделевих діток. Як не з'їдять одразу, то може, візьмуть до себе жити.»

Джон бачив, що Ярлових наскочників Стіна зовсім не лякала. «Вони її вже перелазили, усі до одного.» Ярл вигукнув імена, коли загін спішився на гребені, й навколо нього зібралося одинадцяттеро. Усі молоді — найстарший мав років зо двадцять п'ять, а двоє з десяти інших були молодші за Джона — але кощаві та гартовані; у їхніх тілах відчувалася та сама жилава сила, яку Джон бачив у Вужі — братчикові, котрого Піврукий відіслав пішки без коня, коли на них полював Торохало.

У тіні при Стіні дичаки готувалися до підйому: накручували товсті сувої конопляного мотуззя навколо одного плеча та грудей, зав'язували шворки чудернацьких чобіт гнучкої та м'якої оленячої шкіри. З носаків тих чобіт витикалися шпичаки: в Ярла і ще двох — сталеві, в декого —

спижеві, в решти — з гострих кісток. З одного боку в них на пасах висіли невеличкі молотки з кам'яними голівками, з іншого — шкіряні торбинки з кілками. Кригоруби вони мали зроблені з оленьчих рогів, загострених і прив'язаних до дерев'яних держаків смужками шкіри. Одинадцять стінолазів поділилися на три загони по четверо; дванадцятим був сам Ярл.

— Манс обіцяє меча кожному з того загону, який першим дістанеться верхівки, — мовив він до своїх, курячи парюю в холодному повітрі. — Південського меча з криці замкової роботи. А ще він заспіває ваші імена у пісні, яку складе про цей похід. Чого ще бажати вільній людині? Рушаймо вгору, і хай заднього ухоплять Інші!

«Хай вас усіх Інші ухоплять» — подумав Джон, поки дивився, як вони видираються крутим схилом гребеня і зникають під деревами. Він знав, що дичаки долали Стіну в такий спосіб не вперше — і навіть не всоте. Вартові нагорі Стіни перестрівали криголазів двічі або тричі на рік, а інколи розвідники надібували розбиті трупи невдах, які з неї впали. Уздовж східного узбережжя наскочники здебільшого будували човни, щоб ними крадькома долати Тюленьчу затоку. На заході вони пірнали у темні безодні Кугави, намагаючись обійти Тіньову Вежу. Але у глибині суходолу між морями не було іншого способу подолати Стіну, ніж перелізти через неї. Саме цей спосіб обирало чимало наскочників. «Та повернулися не всі» — подумав Джон із дещицею похмурої гордості. Криголази мусили залишати своїх коней за Стіною, тому з південного її боку молоді, зелені та гарячі наскочники нерідко цупили перших-ліпших коней, які траплялися назустріч. Тоді зчинявся галас і тривога, летіли круки, і часто-густо Нічній Варті вдавалося вистежити і повісити дичаків, перш ніж ті встигали утекти зі здобиччю та вкраденими жінками. Джон знав, що Ярл не припуститься такої помилки, але мав сумнів щодо Стира. «Магнар уміє правити, та не уміє грабувати. Він ніколи не вчився гри, в яку грають наскочники.»

— Онде вони, — вказала Ігритта.

Джон підняв очі й побачив, як перший криголаз з'являється над верхівками дерев. То був Ярл — він знайшов дерево-вартовину, що спиралося на Стіну, і повів ним своїх людей угору. «Лісові не можна

дозволяти підповзати так близько. Тепер вони вже на три сотні стоп вище від землі, а ще й льоду не торкнулися.»

Джон дивився, як дичак обережно перебирається з дерева на Стіну, спершу вирубавши собі для рук приступки короткими різкими ударами сокирки-кригору́ба. Мотузка навколо стану з'єднувала його з другим дичаком у загоні, який ще дерся деревом. Крок за кроком, поволі Ярл просувався вище, вирубуючи дорогою сходинки своїми шпичастими чоботями там, де не міг знайти вже готових. Коли він опинився за півтора сажні вище від вартовини, то став на вузькій крижаній призьбі, причепив сокирку до паса і забив у щілину залізного кілка. Другий чолов'яга перебрався на Стіну позаду нього, а третій тим часом долав шлях до вершини дерева.

Інші два загони не мали під собою зручних дерев, і за якийсь час тенни почали непокоїтися, чи не загубилися ті при спробі видертися гребенем. Ярлів загін уже цілком сидів на Стіні, ще й устиг подолати сажнів десять чи дванадцять, коли нарешті в полі зору з'явилася решта. Загони повзли Стіною стоп за шістдесят один від одного; середнім був Ярлів, од нього одесну — загін Грига Козорога, чия довга білява коса робила його добре помітним знизу, а ошую — худорлявого наскочника на ймення Еррок.

— Повільно! — гучно пожалівся магнар, видивляючись, як загони рухаються угору. — Він що, забув про чорних гав? Хай лізе швидше, поки нас не побачили.

Джон мусив прикусити язика. Він надто добре пам'ятав Вискливий Пересув і нічний підйом при місячному світлі разом із Вужем. Тієї ночі серце в нього разів п'ять чи шість падало кудись у п'яти, ноги й руки наприкінці шляху жахливо боліли, а пальці геть затерпли. «І то ще був камінь, не лід.» Камінь — суцільний та міцний, лід — зрадливий та непевний. У такий день, коли Стіна ллє сльози, лід легко тоне і руйнується навіть від тепла людської руки. Велетенські брили зсередини лишаються заморожені й тверді, ніби скеля, але ззовні їхня поверхня стає слизька, нею течуть струмки, а там, де просочується повітря, вона може навіть розпушитися, мов сніг. «Що не кажи про дичаків, а боягузами їх не назвеш.»

Все ж таки Джон мимоволі бажав, аби страхи Стира виявилися ґрунтовними. «Якби боги мали ласку... якби вартові застукали нас тут і поклали усьому край.»

— Жодні стіни ніколи не вбережуть тебе конче напевне, — одного разу казав йому батько, коли вони разом походжали мурами Зимосічі. — Стіна має лише ту силу, яку дають їй захисники.

Дичаків було сто і двадцять, але навіть чотирьом захисникам дістало б сили скинути їх униз кількома добре націленими стрілами та цебром каміння. Проте на Стіні не з'являлося і одного захисника. Сонце лізло вгору небом, дичаки лізли вгору Стіною. Ярлова четвірка лишалася добряче попереду ще пополудні, але потім натрапила на ділянку поганого льоду. Ярл зачепився мотузяним зашморгом навколо вирізьбленого вітром гострого шпилю і тримав на ньому свою вагу, але клятий шпиль зруйнувався і полетів донизу, а з ним і сам Ярл. Шматки криги завбільшки з людську голову сипонули градом на дерево унизу, але люди вчепилися у свої приступки, лід утримав кілки, і Ярл, вибравши довжину мотузки, рвучко повиснув на її кінці.

Поки його люди отямилися, Григ Козоріг майже їх наздогнав; Еррокова четвірка лишилася далеко позаду. Поверхня, якою вони дерлися, виглядала гладкою, без жодних дірок чи ям, і була вкрита плівкою талої води, що блищала і мерехтіла, коли ловила промінь сонця. Та частина, де підіймався Григ, здавалася оку темнішою, з різкішими рисами; там виднілися довгі призьби, утворені нерівно покладеними брилами льоду, тріщини, розломи, навіть довжелезні канави сторчма уздовж швів, подекуди проїдені вітром та водою так глибоко, що в них легко сховалася б людина.

Скоро Ярлові люди знову почали висуватися уперед. Його та Григова четвірки рухалися майже голова у голову; Еррокова повзла нижче від них стоп на п'ятдесят. Сокирки з оленячих рогів рубали, кришили, сипали донизу на вершини дерев дощ мерехтливих крижаних друзок. Кам'яні молотки заганяли кілки глибоко у кригу, створюючи зачіпки для мотуззя; залізні кілки скінчилися ще на середині висоти Стіни, і далі у хід пішли ріг та гостра кістка. Щоб видовбати собі бодай якусь приступку для ноги, люди знову і знову

гамселили гострими шпичаками на чоботях твердий непіддатний лід. «У них, мабуть, уже ноги заніміли» — подумав Джон на четверту годину підйому. — «Скільки вони ще протримаються?» Він дивився, не відводячи очей — так само, як магнар; дослухався, чи не почує гудіння теннівського рогу. Але роги не сурмили, і Нічна Варта не з'являлася.

Коли перевалило на шосту годину, Ярл знову перегнав Грига Козорога, і його загін почав збільшувати відрив.

— Напевне, Мансове звірятко дуже хоче меча, — зазначив магнар, затіняючи долонею очі.

Сонце викотилося високо на небо, і тепер найвища третина Стіни знизу сяяла морозною блакиттю — так яскраво, що очам боліло дивитися. Ярлова та Григова четвірки загубилися у тому сяйві, хоча Еррокова ще ховалася у тіні. Замість рухатися вгору, вони спинилися на висоті приблизно у п'ять сотень стоп і намагалися збочити, щоб утратити до великої прогалини, яка бігла знизу вгору. Джон спостерігав, як вони долають вершок за вершком, коли раптом почув, як льодом покотився гучний тріск, а за ним крики переляку. Повітря наповнилося друзками, уламками, вереском і тілами скинутих зі Стіни людей. Від її поверхні відшарувалася плита льоду в стопу завтовшки і у п'ятдесят стоп завширшки; вона стрімко ринула донизу, перевертаючись, трощачись, гуркочучи і змітаючи усе попереду себе. Навіть унизу, коло підніжжя гребеня, між деревами порснули великі уламки, підстрибуючи на схилі. Джон ухопив Ігритту і потяг на землю, затуляючи собою; неподалік чималий уламок льоду вдарив у обличчя одному з теннів і зламав йому носа.

Коли вони нарешті глянули угору, Ярла і його загону ніде не було видно. Люди, мотузки, кілки — усе зникло; вище шести сотень стоп не лишилося геть нічого. Там, де за пів-удару серця перед тим до Стіни чіплялися дичаки, тепер відкрилася рана — всередині її сяяла під сонцем гладка біла крига, схожа на вилощений мармур. Набагато нижче — де хтось упав на велику гостру бурулю — лишився розмазаний слід крові.

«Стіна захищає себе» — подумав Джон, підсмикнувши Ігритту на ноги.

Ярла вони знайшли на дереві — наштрикнутого на зламану гілку, все ще зв'язаного мотузкою з трьома іншими дичаками. Ті лежали під ним на землі, ущент розбиті; один був живий — з поламаними ногами, хребтом і ребрами.

— Милосердя! — попрохав скалічений, коли до нього наблизилися.

Один із теннів розтрощив йому голову великою кам'яною довбнею. Магнар віддав наказ, і решта заходилася готувати дрова для поховального вогню.

Мертві вже палали, коли Григ Козоріг досяг верхівки Стіни. Коли те саме нарешті зробила четвірка Еррока, від Ярла та його супутників лишилися самі кістки та попіл. Дотоді сонце почало сідати, і дичаки не гаяли часу — хутко розгорнули товсті сувої конопляних мотузок, які несли на плечах і грудях, зв'язали разом і скинули кінець донизу. З думки про те, щоб дертися тією мотузкою вгору п'ять сотень стоп, Джона аж затрусило. Але Манс вигадав розумніше. Наскочники, яких Ярл лишив унизу, розкотили велетенську драбину зі щаблями завтовшки у руку і прив'язали до мотузки, скинутої згори. Еррок, Григ та їхні люди, хекаючи та стогнучи, затягли її нагору, прибили кілками і скинули мотузку по другу драбину. Загалом таких драбин вони привезли п'ять.

Коли усі стали на місця, магнар гукнув короткий наказ прадавньою мовою, і п'ятеро з його теннів почали підйом. Та навіть драбинами видиратися нагору вивилося справою нелегкою. Якийсь час Ігритта мовчки спостерігала, як тенни докладають зусиль.

— Ненавиджу цю Стіну, — мовила вона тихо і гнівно. — Ти відчуваєш, яка вона моторошно холодна?

— Її зроблено з льоду, — знизав плечима Джон.

— Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію. Її зроблено з крові!

«З крові зроблено, і крові ніяк не нап'ється.» До заходу сонця двоє теннів упали з драбин назустріч своїй смерті, але то вже були останні.

Джон досяг вершини майже опівночі. Знову визирнули зірки. Іґритта після підйому навіжено тремтіла.

— Я трохи не впала, — казала вона зі слізьми у очах. — Двічі. Навіть тричі. Стіна намагалася мене скинути, я відчувала!

Одна зі сльозин викотилася з ока і повільно попливла униз щокою.

— Найгірше вже позаду. — Джон намагався казати якомога упевненіше. — Не бійся.

Він спробував обійняти Іґритту однією рукою, та вона пхнула його щосили долонею в груди — так люто, що відчулося навіть крізь вовняний одяг, кольчугу і виварену шкіру.

— Я не боялася! Нічого ти не тямиш, Джоне Сніговію!

— То чого ж тоді плачеш?

— Авжеж не зі страху! — Вона у гніві хвицьнула ногою по кризі, відколовши чималий шматок. — Я плачу, бо ми не знайшли Ріг Зими! Ми відкрили з півсотні могил і випустили з них у широкий світ безліч тіней! Але не знайшли Ріг Джорамуна, який може розвалити оце кляте холодне жахіття!

Хайме IV

Його рука палала.

Вже багато днів тому згас той смолоскип, що припик йому кривавого пенька. Та Хайме досі відчував, як біль від вогню прохромлює руку, наче списом, а пальці, яких більше немає, судомляться у полум'ї.

Лицарська доля кілька разів дарувала його пораненнями, але не навчила, що на світі буває такий біль. Час від часу на вустах самі собою пухирями надималися старі молитви, вивчені ще в дитинстві й відтоді майже забуті — молитви, які він уперше проказував на колінах у септі Кастерлі-на-Скелі поруч із Серсеєю. Іноді він навіть плакав — доки не почув, як із нього регочуть Блазні. Тоді він змусив очі висохнути, а серце — скам'яніти, і молився, щоб лихоманка вигоріла разом зі слізьми. «Тепер я знаю, як почувався Тиріон щоразу, коли з нього глузували.»

Після другого падіння з сідла його міцно прив'язали до Брієнни Тарфійської та знову змусили їхати з нею на одному коні. Трохи згодом їх зв'язали не спиною до спини, а лицем до лиця.

— Коханчики! — розчулено зітхнув Пелех. — Таке втішне видовисько. Жорстоко розлучати доброго лицаря з його красною панною.

Він зареготав своїм вискливим сміхом і додав:

— Але хто в нас тут лицар і хто панна?

«Якби я мав руку, ти б скоро довідався» — подумав Хайме. Плечі йому скніли, ноги заніміли від мотузок, але те вже нічого не важило. Весь його світ сплюснувся до згустку муки на місці відрубаної руки та щільно притиснутої до нього Брієнни. «Принаймні маю ким грітися» — втішав він себе, хоча перебувши у полоні, дівчисько тепер мало такий самий гидкий подих, як і він сам.

Між ними теліпалася його рука, повішена Урзвиком на ремінці йому на шию. Вона гойдалася і хапала Брієнну за груди, поки Хайме то непритомнів, то знову приходив до тями. Праве око йому набрякло так, що вже не розплющувалося, рана, де його порізала Брієнна у бійці, запалилася, та найбільше дошкуляла відрубана правиця: з пенька сочилася гнила брудна кров, на кожному кроці коня долоню смикав примарний біль — наче рука досі лишалася на місці.

Горлянка йому всохла, і він не міг навіть їсти, лише пив вино щоразу, як давали, та воду, коли не було чого кращого. Якось йому пхнули до вуст кухля, і Хайме заходився жадібно ковтати, а «Хвацькі Компанійці» зареготали так гучно і люто, що він аж зіщулився.

— Ти п'єш кінські сцяки, Крулерізе! — гукнув Рорж.

Але Хайме навіть не спинився, бо помирав зі спраги. Потім, щоправда, випите не втрималося усередині, і Брієнну примусили витирати блювотиння йому з бороди. Та їй було вже не звикати його порати — трохи раніше він обгидився просто у сідлі.

Одного холодного вогкого ранку, відчувши себе трохи міцнішим, він зважився на безумство: лівицею сягнув по меч дорнійця і незграбно

висмикнув його з піхов. «Хай убивають» — подумав він, — «аби ж загинути у бою, з мечем у руці». Та загинути не судилося. Наскочив Пелех, перестрибуючи з ноги на ногу, спритно ухилився убік, коли Хайме спробував його рубонути. Втративши рівновагу, він трохи не впав уперед, люто замахав на блазня мечем, але Пелех крутився, пірнав і стрибав, аж поки усі Кровоблазні не зайшлися реготом з незграбних спроб його поцілити. Коли Хайме трапилося спіткнутися на камені та впасти на коліна, блазень прожогом підскачив до нього і поклав слинявий поцілунок просто йому на маківку.

Зрештою Рорж відкинув дурня убік і недбало вибив меч з слабких пальців Хайме, поки той намагався його підняти.

— Ти мене повефелів, Квулевіве, — мовив Варго Хап, — та якфьо спвобуєф іфе бодай вав, я відніму в тебе двугу вуку, а мове, й ногу.

Опісля Хайме лежав на спині, витріщався у нічне небо і намагався забути про біль, що з кожним рухом повз догори правицею. Ніч уразила його дивною красою. В небі висів стрункий місячний серп і стільки зірок, скільки він, мабуть, не бачив за ціле життя. Просто над головою сяяв Королівський Вінець, осьде Огир ставав дибки, а онде плив Лебідь. Місячна Діва, незмінно сором'язлива, наполовину сховалася за сосною. «Чому ця ніч така гарна?» — запитав він себе. — «Як зірки можуть дивитися з неба на таке казна-що, як я?»

— Хайме, — зашепотіла Брієнна так тихо, наче уві сні. — Хайме, що ви робите?

— Помираю, — зашепотів він у відповідь.

— Ні! — заперечила вона. — Ні, ви мусите жити!

Йому закортіло сміятися.

— Та годі вже, ягідко, наказувати мені, що робити. Я помру, коли на те буде моя ласка.

— Невже ви такий боягуз?

Його трохи не підкинуло. Адже він — Хайме Ланістер, лицар Королегвардії, Крулеріз! Ніхто ще ніколи не смів кликати його боягузом. Ніде правди діти — люди знаходили багато інших слів.

Кривоприсяжець, брехун, убивця... Казали, що він жорстокий, підступний, легковажний. Але боягуз?! Ніколи!

— Що мені лишається робити, окрім померти?

— Жити, — відповіла вона, — жити, боротися і чинити помсту.

Це було сказано занадто гучно — Рорж почув голос, хоча, на щастя, не розчув слова, припхався з лайкою і почав бити Брієнну ногами та репетувати, щоб тримала свого клятого язика за зубами, аби не втратити зовсім.

«Боягуз» — подумав Хайме, поки Брієнна намагалася придушити стогін. — «А чи справді? В мене відняли мечеву руку. Невже мечева рука — то все, що я мав? Усе, чим я був? Ласка божа, неville я тепер не вартий геть нічого?»

Ні, дівчисько каже правду — помирати не можна. Адже на нього чекає Серсея, він їй потрібен. І Тиріонові теж — меншому братикові, який любить його за брехню. Так само чекають і вороги: Молодий Вовк, що побив його у Шепітній Пущі, убив його людей; Едмур Таллі, що тримав його у мороці й кайданах; нарешті, оці «Хвацькі Компанійці».

Коли настав ранок, він змусив себе попоїсти. Годували його гидкою бевкою з вівса — наче якусь шолудиву шкапу — але він запхав до рота і проковтнув кожну ложку до останньої. Потім він повечеряв при заході сонця, а тоді поснідав наступного дня. «Жити» — суворо казав Хайме до себе, давлчись бевкою, — «жити заради Серсеї, заради Тиріона. Жити заради помсти. Бо Ланістери завжди платять борги.» Відрубана рука боліла, палала і смерділа. «Як приїду до Король-Берега, накажу скувати нову, золоту. І одного дня вирву нею Варго Хапові борлака.»

Дні й ночі злилися разом у одне суцільне марево болю. Удень він спав у сідлі, притиснутий до Брієнни, нюхав сморід гнилої руки, а вночі на твердому ґрунті лежав без сну і потерпав від суцільного жахіття, на яке перетворилося його життя. Незважаючи на слабкість та безпорадність, його щовечора прив'язували до дерева. Те, що його боялися навіть таким, дарувало Хайме певну холодну розраду.

Брієнну завжди припинали поряд, і вона лежала зв'язана, мов велика здохла корова, не кажучи ані слова. «Дівчисько збудувало собі усередині фортецю. Скоро її згвалтують і спаплюжать, але душу за мурами тієї фортеці не дістануть.» Та навколо Хайме мурів не лишилося. В нього забрали руку — збройну руку! — без якої він був ніхто й ніщо. З лівиці не було жодного хісна — відколи він почав ходити, вона служила йому лише для носіння щита. Лицарем його зробила правиця; завдяки їй він був живою людиною, чоловіком і воїном.

Одного дня Хайме почув, як Урзвик щось каже про Гаренгол, згадав, що загін прямує саме туди, і зареготав уголос. За те Тімеон вдарив його по обличчю довгою тонкою нагайкою, лишивши криваву смугу — але проти болю в руці він ту рану ледве відчув.

— Чого ви сміялися? — пошепки запитало дівчисько увечері.

— Бо саме у Гаренголі мене вбрали в біле корзно, — зашепотів Хайме у відповідь. — На великому турнірі Вента. Господар хотів показати усім свій величезний замок і своїх хоробрих синів. Я теж мав що показати. Мені було лише п'ятнадцять років, але того дня мене б ніхто не побив на герці, нізащо. Та Аерис просто не пустив мене на поле.

Хайме знову засміявся.

— Він відіслав мене геть. І ось я повертаюся туди.

Сміх почули, і цього вечора копняків та стусанів скуштував Хайме. Втім, спершу він їх майже не відчув, а коли Рорж заглибив йому чоботом по відрізаний руці, то знепритомнів.

Наступного вечора нарешті нагодилися троє найгірших: Пелех, Рорж із відрізаним носом і жирний дотракієць Золло — той самий, що відрубав Хайме руку. Золло і Рорж, поки наближалися, сперечалися, хто буде першим; те, що блазень буде останнім, сумнівів не викликало. Пелех запропонував, щоб першими почали зразу обоє і вграли її в два прутні спереду та ззаду. Золло та Роржеві думка сподобалася, але вони миттю почали сваритися, кому бути ззаду, а кому спереду.

«Її вони теж скалічать, але зсередини, де не видно.»

— Гей, ягідко, — зашепотів він, поки Золло та Рорж кляли один одного різними словами, — віддайте їм тіло, а самі подумки тікайте щонайдалі. Так вони швидше скінчать і матимуть менше втіхи.

— Від того, що я їм зроблю, вони жодної втіхи не матимуть, — уперто зашепотіла вона у відповідь.

«Хоробра, твердолоба, відчайдушна дурепа.» Вона допроситься, що її вб'ють — ясно, як день. «А вб'ють, то і вб'ють — що мені з того? Якби вона не була вперта, мов пень, я б досі мав правицю.» І все ж Хайме зашепотів знову, майже мимоволі:

— Хай роблять свою справу, а ви сховайтеся усередину.

Саме так він робив, коли перед ним помирили Старки — князь Рікард, спечений у власному обладунку, його син Брандон, що задушив себе, поки намагався врятувати батька.

— Думайте про Ренлі, якщо ви його кохали. Думайте про Тарф, про гори та море, озера, водоспади, чи що ви там маєте на вашому Сафіровому острові, думайте про...

Але до того часу в суперечці переміг Рорж.

— Ти найбридкіша з дівок, що я колись бачив, — мовив він до Брієнни, — та не думай, що тебе не можна зробити бридкішою. Хочеш такого носа, як мій? Спробуєш пручатися, то матимеш. І два ока тобі забагато. Заверещиш бодай раз — я тобі одне видлубаю і змушу з'їсти, а тоді повисмикую один за одним твої срані зуби.

— Ой, Роржику, так і зроби, благаю! — захихотів Пелех. — Без зубів вона скидатиметься на мою любу стару мамцю. А я ж завше хотів уграти мою любу стару мамцю просто в сраку!

Хайме гикнув.

— Який смішний дурник. А я для тебе, Пелеше, загадку маю: якщо вона закричить, тобі каюк. Знаєш, чому? Зараз розкажу.

І раптом заволав:

— САФІРИ! — та так гучно, як тільки міг.

Рорж вилаявся і знову копнув ногою пенька його руки. Хайме завив вовком. «Не знав, що на світі буває така мука» — то була остання думка у нього в голові. Скільки він лежав непритомний, сказати було важко, але коли обійми болю розтулилися, поруч стояв Урзвик, а з ним — сам Варго Хап.

— Її не мовна фіпати! — верещав цап, бризкаючи слиною на Золло. — Вона муфить лифитифя невайманою дівкою, йолопе дувноголовий! Вона кофтує філій лантух фафівів!

Відтоді Хап щоночі ставив коло них сторожу, аби захистити від своїх власних людей.

Дві ночі проминули у мовчанці, поки дівчисько нарешті не зважилося зашепотіти:

— Хайме? Навіщо ви кричали?

— Тобто навіщо я кричав «сафіри»? А ви подумайте головою, ягідко. Хіба цьому набродові не байдуже, коли хтось кричить «гвалт»!

— Ви б могли нічого не кричати.

— Знаєте, на вас і з носом несила дивитися, а без нього буде аж занадто. А ще я хотів примусити цапа проказати слово «фафівів». — Хайме гигикнув. — Бачите, як добре, що я такий брехливий. Бо хтось чесніший розповів би їм усю правду про Сафіровий острів.

— Ви вчинили гідно, — мовила вона. — Прийміть мою дяку, шляхетний лицарю.

Руку знову засмикало болем. Хайме заскреготів зубами і відповів:

— Ланістери завжди платять борги. Я винен вам за річку і за камені на голову Робіна Ригера.

Цап хотів похизуватися полоненими, тому Хайме змусили злізти з коня за версту від брами Гаренголу. Навколо його стану зав'язали мотузку, ще одну — навколо зап'ястків Брієнни. Кінці мотузок припнули до сідла Варго Хапа, і вони мусили шкутильгати біч-обіч позаду коня-смугналя кохорського горлоріза.

Хайме тримався на ногах лише завдяки лютomu гнівові. Полотно, що вкривало пеньок руки, було сіре, просякле брудом з рани. Зниклі пальці смикало болем на кожному кроці. «Я сильніший, ніж вони думають. Адже я — Ланістер. Я й досі лицар Королегвардії.» Він дістанеться Гаренголу, а тоді й Король-Берега. Він житиме. «І я заплачу усі свої борги, ще й з лихвою.»

Коли вони наблизилися до скелеподібних мурів величезного замку Чорного Гарена, Брієнна стиснула йому руку.

— Цим замком зараз володіє князь Болтон. А Болтони — значкові Старків.

— Болтони білують своїх ворогів.

То було усе, що Хайме пам'ятав про північного князя. Тиріон, певна річ, розповів би про господаря на Жахокромі усе, що тільки можна знати, але від Тиріона його відділяли тисячі верст — так само, як від Серсеї. «Я не можу померти, поки живе Серсея» — казав він собі. — «Ми разом народилися, і разом помremo.»

Невеличкий сторожовий замок за мурами головної твердині спалили до попелу і чорних каменів. Коло озера, де свого часу князь Вент улаштував великий турнір у рік облудної весни, останнім часом таборувало чимало людей разом із кінями. Гірка посмішка торкнулася вуст Хайме, коли вони перетинали спаплюжену землю. Хтось викопав рівчака-нужника саме там, де колись він стояв на колінах перед королем, приймаючи обітниці. «Ніколи не гадав, що солодка втіха скисне так швидко. Аерис не дав мені поради навіть з того єдиного вечора. Він вшанував мене честю і негайно плюнув межи очі.»

— Прапори! — зауважила Брієнна. — Оббілована людина і подвійні башти, ось гляньте. Це присяжні слуги короля Робба. А онде над брамною баштою, сіре на білому — то лютововк.

Хайме вивернув шию, видивляючись угору.

— Так, то ваш клятий вовк, вірно кажете, — визнав він. — А оті штуки обабіч нього — то людські голови.

Потюгукати на них зібралось чимало вояків, челяді й табірних дівок. Плямиста сучка з гавкотом та гарчанням трусила за ними крізь увесь табір, аж нарешті один із лисенійців настромив її на списа і чвалом рушив до голови валки.

— Прапор Крулеріза! — заволав він, струшуючи мертвою твариною над головою Хайме.

Мури Гаренголу були такі товсті, що брама крізь них нагадувала нескінченний підземний хід. Варго Хап вислав наперед двох дотракійців попередити князя Болтона про свій приїзд, і зовнішнє дворище вже юрмилося цікавим людом. Перед Хайме, що ледве шкутильгав, вони розступалися; щойно він уповільнював крок, як його смикали за мотузку або тягли, наче худобу.

— Пвофу вітати — Квулевів! — проголосив Варго Хап своєю нерозбірливою слинявою говіркою.

Хтось штрикнув Хайме вістрям списа у сідниці, змусив упасти уперед. За звичкою він простяг руки, щоб запобігти падінню, вдарився пеньком правиці об землю і аж засліп від болю. Все ж Хайме якось примудрився підвестися на одне коліно і роздивитися навколишній світ. Просто перед ним широкі кам'яні сходи бігли до дверей однієї з велетенських круглих башт Гаренголу. На сходах стояли і дивилися униз п'ятеро лицарів і якийсь північанин. Останній мав дуже світлі очі, був одягнений у хутро та вовну; п'ятеро виглядали люто і войовничо у кольчугах, латній броні, вапенроках із подвійними баштами.

— Ти ба, та це ж зацнії панове Фреї! — привітав їх Хайме, зібравши рештки сил. — Пане Данвеле, пане Аенісе, пане Гостіне!

Він знав синів князя Фрея у обличчя — зрештою, його тітка перебувала у шлюбі за одним із них.

— Прийміть моє щире співчуття.

— Щодо чого, пане мій? — запитав Данвел Фрей.

— Щодо сина вашого брата, пана Клеоса, — відповів Хайме. — Він їхав разом із нами, доки розбійники не обтикали його стрілами. Урзвик

зі своїми хлопцями забрав собі речі пана Клеоса, а тіло лишив вовкам на поталу.

— Ясні панове! — Брієнна видерлася з рук, що її тримали, і ринула наперед. — Я бачила ваші прапори. Вислухайте мене заради вашої присяги!

— Хто говорить? — завимагав пан Аеніс Фрей.

— Мамка-годувальнифя при нафому Ланістеві.

— Мене звати Брієнною Тарфійською. Я дочка князя Селвина Вечерниці, а присягала домові Старк так само, як ви!

Пан Аеніс плюнув їй під ноги.

— Осьо на ту присягу. Ми повірили слову Робба Старка, а він нам відплатив за вірність зрадою!

«Оце вже цікаво.» Хайме обернувся подивитися, як Брієнна сприйме звинувачення, але дівчисько не знало зупину, наче впертий мул.

— Мені невідомо про жодну зраду! — Вона спробувала викрутити руки з мотузок на зап'ястках. — Пані Кетлін наказала мені відвезти Ланістера його братові, що править у Король-Березі...

— Коли ми їх застукали, вона намагалася його втопити, — мовив Урзвик Вірний.

Брієнна зачервонілася.

— Так, у гніві я забулася, але не мала наміру його вбивати! Якщо він помре, Ланістери приречуть доньок моєї пані на смерть!

Пана Аеніса це анітрохи не стурбувало.

— То й що? Який нам із того клопіт?

— Нумо віддамо його за викуп назад до Водоплину! — запропонував пан Данвел.

— Кастерлі-на-Скелі має більше золота, — заперечив інший брат.

— Убити його! — заволав ще один. — Забрати його голову за голову Неда Старка!

Блазень Пелех перекинувся через голову на сходах у своєму рожево-сірому блазенському лахмітті й заспівав пісеньку:

— Заходився левик-братик та й з ведмедем танцювати, гоп-гей, сміши людей...

— Фтули пельку, дувню! — нагримав на нього Варго Хап. — Я Квулевіва не для ведмедя бевіг. Він мій.

— Якщо помре, то буде нічий. — Руз Болтон говорив так тихо, що люди мимоволі замовкали, щоб його розчути. — Насмілюся нагадати вам, шановний пане, що ви не є господарем Гаренголу, доки я не вирушив на північ.

Лихоманка вдарила Хайме у голову і додала сміливості.

— Та невже це наш дорогенький князь на Жахокромі! Пригадую, востаннє мій батечко відігнав вас геть, як побитого собаку. Цікаво, куди вас тоді ноги занесли, ласкавий пане?

Болтонове мовчання було устократ погрозливіше, ніж зухвале фафрання Варго Хапа. Очі бліді, наче вранішній туман, приховували більше, ніж проказували. Хайме його очі не сподобалися — він згадав той день у Король-Березі, коли Нед Старк побачив його на Залізному Престолі.

Нарешті господар Жахокрому підібгав уста і відповів:

— То ви втратили руку.

— Та ні, — відповів Хайме, — осьде вона, на шиї висить.

Руз Болтон простягнув правицю, розірвав ремінь і кинув руку Хапові.

— Приберіть оце. Гидке видовисько.

— Я надіфлю її його вельмовному батькові. Хай платить фто тифяфь дваконів, бо повевнемо йому Квулевіва фматками. А коли отвимаємо волото, тоді відведемо пана Хайме до Кавфтавка, і ффє його дофьку фобі вабевемо!

«Хвацькі Компанійці» вибухнули реготом.

— Чудовий задум, — мовив Руз Болтон мимохідь, як міг би мовити «чудове вино» за обіднім столом. — Але дочку князя Карстарка ви не отримаєте, будьте цього певні. Король Робб стяв йому голову за зраду і вбивство. Що ж до князя Тайвина, то він перебуватиме у Король-Березі аж до нового року, коли його онук має узяти собі за дружину доньку Вирію.

— Зимосічі! — заперечила Брієнна. — Ви, певно, мали на увазі Зимосіч. Адже король Джофрі заручений із Сансою Старк!

— Вже ні. Після битви на Чорноводі усе змінилося. Там заради перемоги з'єдналися троянда і лев. Сукупними зусиллями вони розбили військо Станіса Баратеона і ущент спалили його кораблі.

«А я ж попереджав, Урзвику» — подумав Хайме. — «І тебе, цапе рогатий, теж. Коли сідаєш грати проти лева, то втрачаєш не лише гаманця.»

— Чи відомо щось про долю моєї сестри? — запитав він.

— Ваша сестра цілком здорова. Так само, як і ваш... небіж. — Болтон спинився перед словом «небіж», без слів промовляючи «я все знаю». — Ваш брат також живий, хоча отримав у битві тяжке поранення.

Він майнув рукою до похмурого північанина у підбитому кубраку.

— Відведіть пана Хайме до Кайбурна. А жінці звільніть руки.

Поки Брієнні різали навпіл мотузки між зап'ястками, князь проказав:

— Благаю пробачити нас, ласкава панно. В такі непевні часи подеколи важко розрізнити, хто ворог, а хто друг.

Брієнна потерла зап'ясток там, де мотузка роз'ятрила їй шкіру до крові.

— Ці люди, мосьпане, намагалися мене згвалтувати!

— Справді? — Князь Болтон обернув свої бліді очі до Варго Хапа.
— Я незадоволений. І цим свавіллям, і рукою пана Хайме.

У дворищі на кожного «Хвацького Компанійця» припадало п'ятеро північан і ще стільки ж фреївців. Може, цап і не належав до найрозумніших людей на світі, та лічити вмів. Тому припнув язика і нічого не відповів.

— У мене забрали меча, — продовжила Брієнна, — і броню теж...

— Тут вам броня не знадобиться, ласкава панно, — мовив до неї князь Болтон. — У Гаренголі ви знаходитеся під моїм захистом. Амабело, знайди для панни Брієнни належне помешкання. А ти, Вальтоне, подбай негайно про пана Хайме.

Князь не чекав відповіді, обернувся і пішов угору сходами, змахнувши корзном, підбитим хутром. Хайме ледве устиг перекинутися з Брієнною поглядом, як їх повели геть — нарізно і в різні помешкання.

У маестрових покоях під крукарнею сивочолий чоловік на ім'я Кайбурн, схожий на доброго татка, з гучним свистом вдихнув крізь стиснуті зуби, коли зрізав полотно з пенька руки Хайме і роздивився рану.

— Кепські справи? То я помру?

Кайбурн обережно натиснув пальцем і зморщив носа, коли з рани линув гнилий бруд.

— Ні. Але ще кілька днів... — Він рішуче відшматував рукав. — Гниття розповсюдилося. Бачите, яка м'яка тут плоть? Мушу все зрізати. Хоча найбезпечніше було б відняти руку трохи далі.

— Тоді помрете ви, — пообіцяв Хайме. — Почистіть пенька і зашийте його. А далі я покладуся на своє щастя.

Кайбурн насупився.

— Плече я можу вам залишити, відрізавши до ліктя, але...

— Якщо хочете щось відрізати мені від руки — то ріжте зразу і другу, бо інакше я вас нею потім задушу.

Кайбурн уважно подивився йому в вічі. Те, що він побачив, змусило його спинитися і замислитися.

— Гаразд, як скажете. Я виріжу гнилу плоть, та й годі. Спробую вбити гниття киплячим вином і припаркою з кропиви, гірничного сім'я та хлібної плісняви. Можливо, цього буде досить. Зрештою, це ваше рішення, вам і потерпати. Зараз вип'єте макового молочка, і почнемо...

— Ні!

Обіцянки-цяцянки цілителя його не надурили — Хайме не міг дозволити себе приспати і прокинутися вже без руки.

Кайбурн аж сахнувся.

— Але буде дуже боляче!

— То я кричатиму.

— Надзвичайно боляче.

— То верещатиму так, що аж вуха позакладає.

— Може, хоч вина вип'єте?

— Того дня, коли я відмовлюся від вина, верховний септон покине молитися.

— Побожність верховного септона — то не моя турбота. А вина я вам зараз принесу. Ляжте на спину — мушу прив'язати вашу руку.

Спритно пораючись гострим ножем над мискою, Кайбурн почистив пенька руки. Хайме тим часом ковтав міцну настоянку, обпльовуючи себе згори донизу — лівиця ніяк не могла знайти шлях до рота. Утім, так було навіть на краще — просякла вином борода трохи забила сморід з рани.

Та коли настав час зрізати гнилу плоть, не допомогло вже ніщо. Хайме верещав і гатив по столі здоровим кулаком, знову і знову. А ще дужче заверещав тоді, коли Кайбурн полив пенька киплячим вином. Не зваживши на власні обіцянки і власні страхи, він на якийсь час втратив свідомість, а коли отямився, маестер зашивав йому руку голкою та кишковою струною.

— Я лишив вам клопоть шкіри, щоб нагорнути на зап'ясток.

— Схоже, ви на цьому добре знаєтеся, — пробурмотів Хайме ледве чути. У роті від прокушеного язика чувся смак крові.

— Хто служить при Варго Хапові, той мусить звикнути до відрубаних рук та ніг. Вони за ним стелються, наче пилюка битим шляхом.

Хайме вирішив, що Кайбурн не схожий на чудовисько — зграбний, сухорлявий, ввічливий на мову, з теплими та доброзичливими карими очима.

— Як це раптом маестер опинився у товаристві «Хвацьких Компанійців»?

— Цитадель забрала мого ланцюга. — Кайбурн відклав голку. — Треба попорати ще рану в вас над оком. Вона дуже запалена.

Хайме заплющив очі й дозволив Кайбурнові з вином робити їхню справу.

— Розкажіть мені про битву. — Кайбурн мусив дізнаватися про усі новини першим, бо доглядав гаренгольських круків.

— Князя Станіса затиснули між вашим батьком і полум'ям. Кажуть, Біс підпалив навіть річку.

Хайме побачив зелений вогонь, що здіймався до неба вище за найвищі башти, почув вереск охоплених полум'ям людей на вулицях. «А я ж бачив цей сон раніше.» Виходило навіть смішно... от якби мати з ким поділитися жартом.

— Розплющте око.

Кайбурн умочив ганчірку в теплу воду і змив кірку засохлої крові. Повіка набрякла, та Хайме з'ясував, що може так-сяк підняти її до половини. Обличчя Кайбурна нависло просто над ним.

— Звідки в вас оце? — запитав маестер.

— Подарунок від дівчиська.

— Надто зухвало залицялися, мосьпане?

— Та дівка більша від мене і страхолюдніша від вас — збавте боги до такої залицятися. До речі, вам варто її оглянути — вона досі кульгає на ногу, яку я їй поранив у бійці.

— Я поспитаюся. Хто вона вам, та жінка?

— Не повірите — захисниця мого життя! — Незважаючи на біль, Хайме не зміг утриматися від реготу.

— Зараз я вам змелю різних трав, щоб ви могли мішати їх з вином від лихоманки. А на завтра прийдете знову — я вам покладу п'явку на око, висмоктати погану кров.

— П'явку, кажете? Чарівно!

— Князь Болтон дуже полюбляє п'явки, — мовив Кайбурн повчально.

— Полюбляє, кажете? — перепитав Хайме. — Кому ж і полюбляти, як не йому.

Тиріон IV

За Королівською брамою на околиці міста не лишилося геть нічого, крім болота, попелу і згорілих кісток. Але і тут, у тіні міських мурів, одні люди вже прилаштувалися ночувати, а інші — торгувати рибою з візків та діжок. Минаючи їх, Тиріон відчував на собі погляди холодних, сердитих, несхвальних очей. Утім, ніхто не смів до нього заговорити або загородити шлях, та й не дивно — адже поруч їхав Брон у масно-блискучій чорній кольчuzі. «Якби я припхався сам-один, мене, либонь, уже б стягли з коня і розстрошили голову каменюкою, як тому панові Престону Зеленополю.»

— Набігають знову швидше за щурів, — пожалівся Тиріон. — Одного разу ми їх уже випалили — здається, мали б зрозуміти натяк.

— Дай мені десяток золотавих, і я тут усіх до ноги винищу, — заохотив Брон. — Як будуть мертві, то вже не набігатимуть.

— Не повернуться ті, то наповзуть інші. Облиш, хай живуть... але якщо знову почнуть ладнати собі коло мурів халупи, то негайно їх розвали. Війну ще не скінчено, хай там що базікають нетямущі

бовдури. — Попереду замаяла Грязючна брама. — Далєбі, досить уже на сьогодні. Завтра повернемося з цеховими майстрами і обговоримо, що треба зробити.

Він зітхнув і мовив до себе: «Цє ж я наказав тут усе спалити — по честі, я мушу і відбудувати.»

Насправді опікуватися відбудовою на річці мав би його дядько. Але надійний, завзятий, невтомний пан Кеван Ланістер не тямив себе, відколи з Водоплину прилетів крук зі звісткою про загибель його сина. Мартин, близнюк Вілема, теж сидів у Робба Старка в полоні, а їхній старший брат Лансель досі лежав у ліжку, потерпаючи від запаленої рани, що ніяк не бажала гоїтися. Не дивно, що втративши одного сина і не вміючи зарадити небезпеці, в яку потрапили двоє інших, пан Кеван занурився у безодню горя та жаху. Князь Тайвин завжди в усьому покладався на брата, проте зараз не мав іншого вибору, крім знову довіритися своєму синові-карлику.

Відбудова зруйнованих частин міста мала коштувати величезних грошей, та зарадити цьому ніхто не міг — адже Король-Берег був головним морським портом держави, змагатися з яким пнувся хіба що Староград. Що швидше річка знову відкриється для торгівлі, то краще. «Та де ж мені узяти стільки грошви?» Він майже засумував за Мізинцем, який рушив на північ морем якихось два тижні тому. «Він ляже у ліжку до Лізи Арин, а потім сяде поруч із нею на панському столі Долини. А я мушу вигрібати лайно, яке він лишив по собі.» Добре, хоч батько нарешті дав йому якесь важливе доручення. «Спадкоємцем Кастерлі-на-Скелі робити не хоче, зате всі дірки моєю спиною затуляє» — думав Тиріон, поки сотник золотокирейників помахом руки пропускав їх крізь Грязючну браму.

Три Хвойди досі височіли над базарним майданом за брамою, тепер уже бездіяльні; камені та барила смоли з-під них прибрали. На величезні дерев'яні башти видиралися діти, схожі на мавп у грубій домотканій одежі — вони всідалися на довгі металльні важелі й верещали один до одного.

— Нагадай мені наказати панові Аддаму, щоб поставив тут двійко стражників, — мовив Тиріон до Брона, коли вони проїжджали між

двома з трьох метавок-журавлів. — Бо ще якийсь малий телепень звідтіля впаде і скрутить собі в'язи.

Раптом згори затюгукали, і просто перед ними на землі розбризкалася чимала купа гною. Кобила Тиріона стала дибки і трохи не скинула вершника.

— Утім, якщо подумати... — додав він, коли упорався з кобилою. — Хай одному холерному шмаркачеві на цих каменях макітра репне — решті буде наука.

Він перебував у чорному гуморі — не тому, що кілька дрібних волоцюжок кинули у нього лайном, а головне через те, що шлюб його перетворився на щоденну муку. Санса Старк лишалася дівою, про що, схоже, знала половина Дитинця. Коли вранці він сідав у сідло, то чув, як двоє стайниченків хихотять за його спиною, і не здивувався б, якби з ними разом захихотіли і коні. Тиріон піддав небезпеці власну шкуру, щоб уникнути обряду постілювання, бо плекав надію зберегти священну втаємниченість власної опочивальні. Але та надія швидко розлетілася на друзки. Або Санса вчинила дурість і довірилася одній зі своїх покоївок, які усі до одної шпигували для Серсеї, або Варис зі своїми пташками знову пхнув носа, куди його не просили.

Та зрештою, чи не байдуже? Все одно з нього сміялися, не криючись. Либонь, єдиною особою в Червоному Дитинці, яку цей шлюб зовсім не розважав, була його власна вельможна пані дружина. Ба навпаки — день у день нужденність Санси лише поглиблювалася. Тиріон радо проламав би стіну її чемності та спробував розрадити, як умів, але вважав те за марну справу — жодні слова-бо не могли зробити його в її очах красним, хоробрим і шляхетним лицарем з казки. «Нема таких слів, же змили з мене тавро Ланістера.» Отаку дружину йому подарували на решту його життя — а дружина, крім ненависті, не мала для нього інших дарунків.

Ночі, які вони вилежували разом у своєму величезному ліжку — то була окрема мука. Тиріон не міг спати голим, як звик раніше. Його дружину надто добре вивчили і виховали — він не чув од неї жодного слова відрази до своєї тілесної потворності. Та все ж не в силі був терпіти, коли бачив німу відразу в її очах. Тиріон наказав, щоб і Санса

вдягала на ніч у ліжко сорочку. «Я її хочу» — усвідомив він. — «Так, я хочу Зимосіч, але її хочу теж, хай хто вона є: дитина, жінка чи те, чого й на світі не буває. Я хочу подарувати їй втіху. Хочу почути її сміх. Хочу, щоб вона прийшла до мене з власної волі, поділила зі мною свої радощі та горе, свою дівочу пристрась і палку хіть.» — Вуста викривила гірка посмішка. — «Еге ж, а ще я хочу бути високим, як Хайме, і дужим, як пан Грегор Гора. Дурник мрією багатіє.»

Думки його мимоволі збочили на Шаю. Тиріон не хотів, щоб вона почула новину від когось іншого, тому наказав Варисові у ніч перед весіллям привести дівчину до себе. Вони знову стрілися у євнухових покоях, але коли Шая почала розплутувати шворки на його камізельці, Тиріон ухопив дівчину за руки і відштовхнув від себе.

— Зачекай! — мовив він. — Ти мусиш дещо знати. Назавтра я маю одружитися...

— З Сансою Старк. Я знаю.

На хвилину йому аж мову заціпило. Як це? Навіть Санса тоді ще не знала!

— Як ти можеш знати? Хіба тобі Варис розказав?

— Якийсь малий джура розповідав панові Талладу, коли я вела Лолису до септу. А той почув від служниці, а вона підслухала, як пан Кеван балакав із твоїм татусем. — Вона викрутилася з Тиріонових рук і стягла сукню через голову. Під сукнею, як завжди, нічого не було. — Та мені байдуже. Вона ж мале дівчисько. Швиденько надми їй черево і повертайся до мене.

Якась його частина сподівалася почути від Шаї щось небайдужіше. «Та не так сталося, як сподівалося» — похмуро казав він сам собі. — «Тепер знатимеш краще, курдупелю. Шая — то єдине кохання, яке тобі світить».

На Грязючному Шляху юрмився люд, але забачивши Біса з почтом, вояки і міщани поспіхом розступалися. Просто під ногами купчилися діти з запалими очима; деякі дивилися на нього у мовчазному благанні, а інші благали вельми гучно і наполегливо. Тиріон вийняв з гамана чималу жменю мідяків і кинув у повітря. Діти ринули за грішми,

розштовхуючи одне одного з гучним вереском. Найщасливіші, мабуть, зможуть купити собі сьогодні окрасець черствого хліба. Тиріон ще не бачив на базарах такої тісної штовханини, та навіть незважаючи на обози харчів, які до міста щодня завозили Тирели, ціни на усе стояли разюче високі. За диню прохали шість мідяків, за мірку збіжжя — срібного оленя, а за яловичий бік або півтузня кощавих паців — аж золотого дракона. Однак покупців не бракувало — змарнілі чоловіки та жінки давилися коло кожної хури та ятки, а ще гірше змарнілі та обірвані мовчки визирали з провулків.

— Сюди, — мовив Брон, коли вони досягли підніжжя Гаку. — То ти все-таки хочеш?...

— Хочу.

Огляд берега річки був зручним приводом, та насправді Тиріон того дня мав на думці зовсім іншу справу. Вони звернули геть з Аегонового пагорба у плутанину вузьких вуличок навколо підніжжя пагорба Візеньї. Попереду їхав Брон, а Тиріон раз чи два оглядався за плече перевірити, чи нема за ним споглядачів. Але не помітив нікого, крім звичайного наброду: візника, що лупцював коняку батогом, стару бабу, що викидала з вікна гидоту з нічного горщика, двох малих хлопчаків за лицарським боєм палицями, трьох золотокирейників, що вели спійманого злодія... усі виглядали досить пересічно, та кожен міг стати його загибеллю. Адже Варис усюди мав свої очі та вуха.

Вони звернули за ріг, тоді за інший і повільно рушили крізь юрбу жінок біля колодязя. Брон провів їх кривим провулком, якоюсь вуличкою, попід зруйнованою аркою. Далі вони зрізали навпростець через згарище, де раніше стояла хата, і провели коней пішки пологими кам'яними сходами. Будиночки тут стояли тісно і виглядали вбого. Брон спинився на початку звивистої вулички, занадто вузької для двох вершників.

— Далі два вигини і глухий кут. Шинок знаходиться у льосі останнього будинку.

Тиріон зіскочив з коня.

— Дивись мені, щоб жоден не увійшов і не вийшов, доки я не повернуся. Це не забере багато часу.

Він сягнув рукою під кирею, перевіряючи сховане у таємній кишені золото. Тридцять драконів. «Чималі статки для того волоцюги.» Тиріон хутко зашкандибав провулком, сподіваючись уладнати справу якнайшвидше.

Винний льох виявився похмурым, темним, вогким і брудним. Стіни його поросли салітрою, а стеля висіла так низько, що Брон, напевне, мусив ходити зігнутих, аби не побити голову на сволоках. На щастя, Тиріон Ланістер цієї біди не знав. О теперішній годині передня кімната була майже порожня, не рахуючи скорботного виду жінки, яка сиділа на ослоні за шинквасом з грубих дощок. Вона піднесла Тиріонові кухоль кислого вина і мовила:

— Там, ззаду.

Задня кімната була ще темніша. На низькому столі коло глека вина блимала єдина свічка. За столом сидів чоловік, що аж ніяк не виглядав небезпечним. Був він коротун — хоча, певно ж, не для Тиріона, проти якого усі чоловіки видавалися здорованями — мав ріденьке брунатне волосся, рожеві щоки та невелике черевце, що розпирало кістяні гудзики на замшовій камізелі. У м'яких руках він тримав дванадцятиструнні цимбали — зброю подеколи грізнішу за меч.

Тиріон сів навпроти і мовив:

— Симоне Срібноязикий! Вітаю.

Чоловік схилив голову. Верхівка її була вже лиса.

— Мосьпане Правице, — відповів він.

— Ви поплутали. Правиця Короля — то мій батько. А я тепер, на жаль, лише мізинець на правиці.

— Ви знову злетите вгору, цього я певний. Така людина, що вже казати... Моя мила панна Шая розповідає, що ви тепер одружені. Шкода, не покликали мене раніше — я б мав за велику честь співати на вашому весіллі.

— От чого моїй дружині бракує, то це ваших пісень, — буркнув Тиріон. — Щодо Шаї, то ми обидва знаємо, яка з неї панна. Буду вдячний, якщо ви не згадуватимете уголос її ім'я.

— Як накажуть пан Правиця, — мовив Симон.

Коли Тиріон бачив співця востаннє, той від кожного суворого слова аж пітнів і трусився. Та скидалося, що відтоді він десь надібав дещицю хоробрості. «Майже напевне, на дінці кухля.» А може, то сам Тиріон був винуватий у його зухвалості. «Я йому погрожував, але не здійснив, що обіцяв. Ось він тепер і має мене за брехливого пса без зубів.»

Тиріон зітхнув і продовжив:

— Мені розповідали, що ви дуже обдарований співець.

— Ви шануєте мене великою ласкою, мосьпане.

Тиріон посміхнувся.

— Гадаю, вам час потішити вашими співами Вільні Міста. У Браавосі, Пентосі, Лисі дуже шанують пісенне мистецтво і виявляють велику щедрість до тих, хто майстерно ним володіє.

Він зробив ковток вина. Вино було гидке на смак, зате міцне.

— А найкраще — рушайте співати у всіх дев'яти містах. Хіба можна позбавляти якесь із них утіхи від вашого співу? Року в кожному місті цілком вистачить.

Він сягнув до кишені киреї, де було заховане золото.

— Наразі пришиби зачинено, і ви муситимете їхати до Сутіндолу, аби сісти на корабель. Та мій Брон знайде вам коня, а я матиму за честь відшкодувати витрати на дорогу...

— Але ж, мосьпане, — заперечив співець, — ви й самі ще не чули моїх пісень. Послухайте хоч хвилинку, благаю!

Пальці вправно забігали струнами цимбал, і тиха солодка музика наповнила льох. Далі Симон почав співати.

Їхав містом пан всевладний

З пагорба високого.

Покохав він, неоглядний,

Кралю чорноокою.

Краля голову задурить —

Згинеш без меча і трунку.

Бо ніщо — палац і уряд

Проти дівчини цілунку.

— Там є ще вірші, — мовив пісняр, перериваючись. — І чимало. А особливо гарний, як на мене, вийшов приспів: «Руки тії золотії холодом лякають, а дівочі теплі руки серце зігрівають...»

— Годі! — Тиріон вислизнув рукою з-під киреї. В руці було порожньо. — Не хочу більше чути цієї пісні. Ніколи.

— Справді? — Симон Срібноязикий відклав цимбали і сьорбнув вина. — Шкода. Втім, «кожній людині — своя пісня» — казав старий майстер, в якого я навчався музики. Може, комусь іншому вона смакуватиме краще. Скажімо, пані королеві, а чи й вашому ясновельможному батькові.

Тиріон почухав рубця на місці носа і відповів:

— Панотець не мають часу на співців, а моя сестра не така до них щедра, як хтось гадає. Мудра людина може заробити більше з мовчанки, ніж зі співу.

Ясніше висловитися він не міг, і Симон швидко зрозумів натяк.

— Моя ціна не видасться вам надмірною, ласкавий пане.

— Добре чути. — Чомусь Тиріонові здалося, що тридцятьма драконами він тут не відбудеться. — То кажіть уже!

— На весільному бенкеті короля Джофрі, — мовив Симон, — має відбутися змагання співців.

— Так. А ще там будуть штукарі, стрибуні, блазні та ведмеді-танцюристи.

— Ведмідь буде лише один, мосьпане, — зауважив Симон, який, вочевидь, виявив до приготувань Серсеї більше цікавості, ніж сам Тиріон, — зате співців аж семеро. Гальєн із Кия, Бетанія Диво-Пальці, Аемон Костян, Аларік з Ейзена, Гаміш-Арфіст, Коліо Квайніс, Орланд зі Старограду — ось їх скільки змагатиметься за визолочену лютню зі срібними струнами... а тому, хто перевершив у своєму ремеслі кожного з них, із якогось дива навіть запрошення не надіслали.

— Ану ж вгадаю, кому: Симонові Срібноязикову?

Симон усміхнувся скромною посмішкою.

— Я ж не аби чого вихваляюся. Я готовий показати, довести хоч перед королем, а хоч перед усім двором. Гаміш — старий, вже й забуває, що він співає... а отой Коліо — куди він пнеться зі своєю тирошійською вимовою? Дякуйте, якщо втямите хоч одне слово з трьох!

— Бенкет улаштовує моя сестра. Навіть якби я зміг видурити вам запрошення, вийшло б якось незугарно. Адже у Семицарстві — сім королівств, у вірі — сім обітниць і сім спокус, на учті — сімдесят сім страв... і раптом вісім співців? Що на це скаже верховний септон?

— Де це ви, мосьпане, раптом набралися побожності? Не чув і не гадав за вами такої прикрості!

— Та не в побожності справа. Є певні звичаї, мусимо їх триматися.

Симон ковтнув ще вина.

— Але ж... у співця життя не тихе і не мирне. Перед ким лишень не заспіваєш, аби зайву копійчину вторгувати. У корчмах і винних льохах такі пики стрічаються, такі свавільні та зухвалі, що страшно і казати. От уявіть: раптом хтось із сімки вашої сестри у такому місці втрапить у халепу. Що робити, леле? Кому весілля рятувати? А ось він я — тільки запросіть, урятую!

Співець лукаво посміхнувся, вочевидь задоволений собою.

— Шість співців — так само незугарно, як вісім, тут я згодний. Гаразд, я поспитаюся про здоров'я Серсеїної сімки. Якщо хтось із них зненацька заслабне, мій Брон вам негайно повідомить.

— Дуже дякую, мосьпане. — Симон учинив би розумно, якби на цьому і спинився, та п'янке відчуття перемоги вже несло його далі. — О, яких пісень я заспіваю того вечора, коли король Джофрі святкуватиме весілля! Аби ж мені тільки опинитися при дворі... тоді його милість почує від мене усе найкраще, тисячу разів співане і тисячами слухачів уподобане! Та якщо замість двору я муситиму співати у якомусь брудному шинку... тоді, мабуть, доведеться приманювати слухачів чимось новеньким. «Руки тії золотії холодом лякають, а жіночі теплі руки серце зігрівають...»

— Не буде потреби, — запевнив Тиріон. — Маєте слово Ланістера. Брон дуже скоро по вас приїде.

— Чудово, мосьпане! — І лисуватий череватий співець знову вхопив до рук цимбали.

Брон чекав з кіньми коло виходу з провулку. Допмагаючи Тиріонові сісти до сідла, він спитав:

— То коли мені везти його до Сутіндолу?

— Ніколи. — Тиріон розвернув коня, щоб рушати. — Зачекай три дні, тоді скажи йому, що Гаміш-Арфіст зламав собі руку. Скажи, що своїм одягом він до двору не пасує, і йому негайно треба пошити новий. А для цього кравці мусять його виміряти. Він не те що прибіжить, а коником прискаче.

Тиріон скривився і продовжив:

— Кажуть, його язик зроблено зі срібла — можеш лишити його собі. А решта хай зникне без сліду.

Брон вишкірився.

— Я тут у Блошиному Подолі знаю одну харчівню — там подають жирну «бевку з м'ясом». А м'ясо, чував я, туди кидають усяке, що світом ходить.

— Нагадай, щоб я ніколи не ходив туди обідати.

Тиріон дав остроги коню і рушив ристю. Він бажав скупатися, і що гарячіша буде купіль, то краще. Але навіть у цьому скромному

задоволенні доля йому відмовила — щойно він повернувся до своїх покоїв, як Подрік Пейн повідомив, що його викликають до Башти Правиці.

— Їхня вельможність хочуть вас бачити. Пан Правиця. Тобто князь Тайвин.

— Я не забувся, хто в нас Правиця, Поде! — визвірився Тиріон. — Я ж бо втратив носа, а не рештки розуму!

Брон з його люті лише зареготав.

— Ого! Диви, не відкуси малому голову!

— Чого б це? Однак він нею не користується.

Тиріон питав себе, що він устиг наробити, чим розгнівав батька. «Або навпаки: чого я не зробив, що мав би зробити?» Такі виклики завжди ховали у собі жало — бо просто посидіти за келихом вина батько не запрошував його ніколи.

За кілька хвилин по тому Тиріон заходив до батькової світлиці, чуючи незнайомий голос:

— ...піхви з вишневого дерева, загорнуті у червону шкіру, прикрашені рядком нют у вигляді лев'ячих голів, з чистого золота, певна річ. А очі їм зроблю з гранатів...

— З рубінів, — заперечив князь Тайвин. — У гранатах нема того вогню, який потрібен.

Тиріон прокашлявся.

— Пане батьку! Ви по мене посилали?

Батько підняв очі.

— Посилав. Подивися на це.

Між ними на столі лежав згорток тканини, просякнутий олією. А в руці князь Тайвин тримав меч-півторака.

— Це весільний подарунок для Джофрі, — мовив князь до Тиріона. Від світла, що падало до палати крізь дзвінкові скельця, лезо замерехтіло чорно-червоним; князь Тайвин покрутив меч, щоб

роздивитися гострий край, і маківка з перехрестям спалахнули золотом. — Дурні белькочуть маячню про чарівний меч Станіса, то я подумав, що незле буде подарувати Джофрі щось виняткове. Адже король має бути озброєний по-королівському.

— Джофові це трохи занадто, — зауважив Тиріон. — Меч задовгий і заважкий для нього.

— Хлопчик скоро підросте, і довжина йому пасуватиме. А вагу спробуй сам.

Батько простягнув меча руків'ям уперед. Меч виявився значно легшим, ніж здавався на вигляд. Тиріон покрутив його в руках і скоро зрозумів, чому. Лише один метал кувався так тонко, не втрачаючи міцності для бою. І ніхто б не сплутав ні з чим рясиці на лезі, де крицю нагортали і били молотом багато тисяч разів.

— Валерійський булат?!

— Саме так, — відповів князь Тайвин голосом, повним глибокої втіхи.

«Нарешті дочекався, батечку?» Валерійські клинки вважалися річчю рідкісною і коштовною, та все ж у світі їх лишалося кілька тисяч, а у Семицарстві — не менше двох сотень. Батька завжди драгувало, що за його життя дім Ланістер вже не мав жодного. Старі королі Скелі колись володіли одним таким клинком — обіручним мечем на ім'я Ревливий Жар — аж доки король Томен II не вчинив відчайдушну дурницю: рушив у похід до Валерії та прихопив меч з собою. Король звідти не повернувся; так само не повернувся і дядько Геріон — наймолодший і найзухваліший з батькових братів, який відплив на пошуки втраченого меча і зник років із вісім тому.

Принаймні тричі князь Тайвин прохав збіднілі дрібні доми продати йому їхні валерійські мечі, та на свої прохання завжди отримував рішучу відмову. Панство раде було віддати Ланістерам будь-яку з власних дочок, але старі сімейні клинки берегло понад усе в світі.

Тиріонові стало цікаво, звідки узялася криця для нового меча. На світі жило кілька майстрів-зброярів, які уміли перекувати старий

валірійський булат на новий, але таємниця його виготовлення забулася, відколи стару Валірію спіткало Лихо.

— Чудернацькі кольори, — зауважив Тиріон, повертаючи меч проти сонячного світла. Валірійські клинки зазвичай мали темно-сіре забарвлення, що здавалося майже чорним. Цей теж був темний, але у рясиці вплітався ще й червоний колір — такий само темний, як сірий. Два кольори переплелися, але не змішалися, ба навіть не розпливлися; кожна рясиця чітко вирізнялася, а всі разом нагадували хвилі ночі та крові на якомусь сталевому березі. — Як це ви створили такий малюнок? Досі не бачив нічого подібного.

— Я теж, мосьпане, — зізнався зброяр. — Насправді я хотів відтворити не ці кольори, і сам не знав, що таке можливо. Ваш ясновельможний батько замовив мені кармазинову барву вашого дому, і саме її я домішав до металу. Та валірійський булат — речовина уперта. Кажуть, що старі мечі усе пам'ятають і не дозволяють легко себе змінити. Я застосував півсотні різних чарів, освітлював червоний знову і знову, але колір щораз темнішав, наче клинок випивав із нього сонце. Деякі рясиці й зовсім не бажали червоніти, ви самі бачите. Якщо яснії панове Ланістери незадоволені, то я, певно ж, спробую ще, стільки разів, скільки накажете, але...

— Нема потреби, — відказав князь Тайвин. — Так буде добре.

— Кармазиновий меч, певно, на сонечку блищав би гарнесенько, — мовив Тиріон, — та мені ці кольори більше до вподоби. Вони мають якусь зловісну красу... і роблять цей клинок неповторним. Треба гадати, другого такого меча немає в усьому світі.

— Авжеж є. — Зброяр схилювався над столом, розгорнув пакунок масного ганчір'я і дістав другого меча.

Тиріон відклав клинок Джофрі й узявся за інший. Може, вони були не близнюками, та вже напевне — близькими родичами. Другий був товщий і важчий за перший, на чверть вершка ширший, на два вершки довший. Обидва мали одні й ті самі чисті, вишукані обриси, одне й те саме неповторне забарвлення — рясиці кольорів крові та ночі. Другим клинком від руків'я до вістря збігали три глибоко врізані жолобки;

королівський мав лише два. Джофове руків'я було прикрашене значно багатше — захисна перечка мала вигляд двох лев'ячих лап з витикнутими рубіновими пазурами. Обидва мечі мали руків'я з тонко вичиненої черленої шкіри, а за маківки їм правили золоті левові голови.

— Диво дивне. — Навіть до ненавченої Тиріонової руки меч горнувся, мов живий. — Зроду не тримав краще врівноваженої зброї.

— Цей меч — дарунок моєму синові.

«Не варто і питати, котрому саме.» Тиріон поклав меча Хайме на стіл поруч із Джофріним, питаючи себе, чи доживе брат клопотами Робба Старка до того, щоб узяти нову зброю до рук. «Треба гадати, батько має певність, що доживе. Інакше навіщо замовив меча?»

— Ваша робота надзвичайна, майстре Мотте, — мовив князь Тайвин до зброяра. — Мій підскарбій подбає про платню. І не забудьте — очі на піхвах мають бути з рубінів.

— Не забуду, ласкавий пане. Дякую вам за щедрість.

Майстер загорнув мечі у масне ганчір'я, затиснув під пахву і став на коліно.

— Для мене велика честь служити Правиці Короля. Мечі я принесу особисто напередодні весілля.

— Майте таку ласку.

Коли стражники вивели зброяра геть, Тиріон сидів на кріслі.

— Тож маємо меча для Джофа, меча для Хайме і хоч би якого завалящого ножика для малого карлика. Отакої, пане батьку!

— Криці вистачило на два клинки, не на три. Якщо маєш потребу в кинджалі, візьми собі у зброярні. Роберт по своїй смерті залишив їх кількасот. Геріон подарував йому на весілля визолоченого кинджала з руків'ям слонової кістки. Ще половина послів при дворі намагалася здобути ласку його милості, підносячи оздоблені самоцвітами ножі та викладені сріблом мечі.

Тиріон усміхнувся.

— Вони б швидше здобули його ласку, якби дарували власних юних доньок.

— Безперечно. Єдиний клинок, якого брав до рук Роберт, був мисливський ніж, що йому подарував Джон Арин ще в дитинстві. — Князь Тайвин махнув рукою, наче відганяючи спогади про короля Роберта і його ножі. — То що ти знайшов на березі річки?

— Багато грязюки, — відповів Тиріон, — і кілька трупів, які ніхто не потурбувався поховати. Перш ніж ми зможемо знову відчинити порт, треба вичистити річище Чорноводи, розламати або підняти потоплені кораблі. Мусимо полагодити три чверті пришибів, а деякі краще розвалити зовсім і відбудувати з голої землі. Від рибного базару геть нічого не лишилося, Річкова і Королівська брами пошкоджені стіноламами Станіса і потребують заміни. Коли я рахую кошторис усіх робіт, мені робиться млосно.

«Якщо ви, батьку, справді умієте срати золотом, то шукайте нужника і беріться до справи» — кортіло додати Тиріонові, але він розважливо утримався.

— Ти знайдеш стільки золота, скільки треба, я певен.

— Та невже? І де ж? У порожній скарбниці? Я вам казав, що там немає ані шеляга. Ми ще навіть не розрахувалися з алхіміками за їхній шал-вогонь і з ковалями за мій ланцюг, а Серсея вже вимагає, щоб корона сплатила половину вартості Джофового весілля. А це, хай їм грець, сімдесят сім страв, тисяча гостей, повний пиріг голубів, пісняри, штукарі...

— Розкоші теж служать своїй меті. Ми маємо показати усій державі міць та багатство Кастерлі-на-Скелі.

— То хай Кастерлі-на-Скелі платить гроші!

— Чого б це? Я бачив звіти Мізинця. Доходи корони збільшилися удесятеро проти тих, що були за Аериса.

— Удесятеро збільшилися і витрати корони. Роберт розкидав гроші направо й наліво — так само, як своє сім'я. А Мізинець усе позичав і позичав. У вас теж, поміж інших. Так, доходи ми наразі маємо чималі,

та вони ледве покривають лихву за боргами, яких наробив Мізинець. А чи не пробачите ви, раптом, борг престолу домові Ланістер? Це б нам дуже допомогло.

— Не кажи дурниць.

— Тоді, може, краще подати сім страв замість сімдесяти семи? Запросити триста гостей замість тисячі? Та й без ведмедя-танцюриста якось можна перебути — либонь і без нього весілля не знудиться.

— Тирели вважатимуть нас за жмикрутів. Я хочу і розкішне весілля, і відбудований берег. Якщо ти не вмієш знайти на це гроші, скажи слово, і я призначу коронним підскарбієм того, хто зуміє.

Думка про ганебне вигнання з посади, яку він щойно посів, викликала в Тиріона глухе роздратування.

— Та знайду я вам гроші, не переймайтеся.

— Чудово, — кивнув батько, — а поки шукаєш, пошукай заразом і шлях до ліжка своєї дружини.

«То плітки досягли навіть його.»

— Вже знайшов, дякую за турботу. Це такі меблі між вікном та комином, з оксамитовим навісом і периною з гусячого пуху.

— Щастя, що ти знаєш. Тепер, можливо, тобі час уже спізнати жінку, яка щочочі поділяє з тобою ці меблі.

«Жінку? Тобто оту малу дівчинку?»

— То це вам павук нашепотів, чи я мушу дякувати моїй милій сестрі?

«В самої Серсеї під ковдрами робиться таке, що я сподівався — вона матиме совість хоч сюди носа не пхати. Та де ж пак.»

— А скажіть-но мені, з якого дива усі Сансини покоївки раніше служили в Серсеї? Мені вже в печінках сидить, що її шпигунки нишпорять у моїх власних покоях.

— Якщо тобі не до вподоби служниці твоєї дружини, вижени їх геть і наברי тих, яких хочеш. Це твоє право як чоловіка. Мене турбує не

те, хто usługовує їй в опочивальні, а те, що в тій опочивальні коїться уночі. Або не коїться. Твоя, гм... сором'язливість мене дивує. Здається, вграти хвойду для тебе ніколи не становило труднощів. Невже панна Старк тілесно збудована якимось інакше?

— Чи не байдуже вам, куди я встромляю прутня? — зухвало запитав Тиріон. — Санса ще замолода для мене.

— Вже не замолода, щоб стати княгинею на Зимосічі після смерті свого брата. Зірви їй вінця цноти, і підберешся на крок ближче до влади над північчю. Заплідни її дитиною, і здобич майже твоя. Невже я мушу нагадувати, що не здійснений на ложі шлюб можна скасувати?

— Так, його може скасувати верховний септон або собор Святої Віри. А наш нинішній верховний септон — ярмарковий тюлень, що гарненько гавкає і ловить рибку, коли накажуть. Радше мій шлюб скасує Місячок, ніж він.

— Може, я мав би одружити Сансу Старк з Місячком? Той хоч знав би, що з нею робити.

Тиріон вчепився пальцями у поручні крісла.

— Я вже досить наслухався про цноту моєї дружини. Та коли вже мова зайшла про шлюби, чом би не згадати радісну подію, яка чекає на мою сестру? Щось я давно про неї нічого не чув. А пригадую, що...

Але князь Тайвин різко обірвав його:

— Мейс Тирел мені відмовив. Він не хоче брати Серсею за свого спадкоємця Віласа.

«Дав одкоша нашій любій Серсеї?!» Тиріон аж повеселів.

— Коли я вперше заговорив до нього про цей шлюб, князь Тирел поставився схвально, — пояснив батько. — Та вже наступного дня роздумався. Певно, завдяки тій паскудній бабі, що крутить своїм сином, як хоче. Варис стверджує, що чув від неї на власні вуха: твоя сестра, бач, надто стара і потягана для її безцінного онучка, що скаче на одній ніжці.

— О-о-о, Серсея мала бути у захваті! — зареготав Тиріон.

Князь Тайвин кинув на нього крижаний погляд.

— Вона нічого не знає. І не дізнається. Краще для нас усіх — вважати, що тієї розмови взагалі не було. Запам'ятай, Тиріоне — про цей шлюб ніколи не йшлося.

— Який шлюб? — прикинувся овечкою Тиріон, а собі подумав, що князь Тирел неодмінно пошкодує про свою відмову.

— Твоя сестра зрештою вийде заміж. Йдеться лише про те, за кого саме. Я маю на думці кілька... — Та не встиг князь Тайвин доказати, як у двері постукали, і досередини встромила голова стражника, яка оголосила про прихід великого маестра Пицеля.

— Хай ввійде, — відповів князь Тайвин.

Пицель увійшов, ледве тягнучи ноги, важко спираючись на палицю і щомиті зупиняючись. На Тиріона він кинув такий погляд, що і молоко б поквасив. Колись пишна біла борода, яку хтось невідомий безжально зголив, відросла ріденькими пасемцями і вже не ховала бридких рожевих складок плоті, що теліпалися нижче підборіддя.

— Ясний пане Правице, — мовив старий, уклоняючись так низько, як зумів, щоб не впасти, — прилетів ще один крук з замку Чорного. Чи не побалакати нам наодинці?

— Нема потреби. — Князь Тайвин майнув рукою, запрошуючи великого маестра сідати. — Хай Тиріон лишається.

«Та невже?» Він потер рубець від носа і став чекати, що буде далі.

Пицель довго кашляв, аби прочистити горлянку, аж захекався.

— Цей лист надіслано від того самого Бовена Марша, що й минулий. Від каштеляна Варти. Він пише, що князь Мормонт прислав звістку про дичаків, які рухаються на південь у велетенському числі.

— З землі за Стіною не може жити велетенське число дичаків, — заперечив князь Тайвин. — Застороги ці вже не нові, та від того не правдивіші, ніж раніше.

— Ця остання — нова, ясний пане. Мормонт вислав птаха зі страхолюдної пущі, де повідомив, що терпить напад ворогів. Відтоді

прилетіло ще кілька круків, та жоден не приніс листа. Згаданий Бовен Марш боїться, що князя-воєводу Мормонта вбито разом з усією його потугою.

Тиріонові свого часу припав до душі старий буркотливий Джеор Мормонт з його балакучим круком.

— Це вже достеменно відомо? — запитав він.

— Не достеменно, — визнав Пицель, — але жоден з Мормонтових людей досі не повернувся. Марш гадає, що дичаки усіх побили, і тепер напад загрожує вже самій Стіні.

Він пошукав у рясі й знайшов пергамен.

— Ось його лист, мосьпане, з благанням до усіх п'яти королів. Він просить людей — стільки, скільки ми можемо надіслати.

— До п'яти королів?! — Батько вочевидь роздратувався. — На Вестеросі є лише один король! Хай ті недоумки спробують це втямити, якщо сподіваються на ласку його милості. Коли відповідатимете, то напишіть, що Ренлі мертвий, а решта — зрадники і самозванці.

— Маю певність, вони зрадіють, коли це почують. Адже Стіна стоїть за півсвіту звідси, і новини до тих країв часто-густо спізнюються на багато місяців. — Пицель затрусив головою згори униз. — Що мені написати Маршеві з приводу людей? Чи не зібрати нам раду, аби...

— Раду збирати нема потреби. Нічна Варта — згряя злодіїв, горлорізів і підлих хамів, та мені видається, вони ще зможуть виправдатися в очах корони, коли матимуть належний провід та послух. Якщо Мормонт і справді загинув, чорні братчики муситимуть обрати нового князя-воєводу.

Пицель кинув на Тиріона лукавий погляд.

— Це ви слушно кажете, мосьпане, дуже слушно. А я саме згадав належну людину для такої справи — Яноса Слинта.

Тиріонові почуте геть не сподобалося.

— Воєводу Варти обирають чорні братчики, і лише вони, — нагадав він. — Вельмишановний пан Слонт — новачок на Стіні. Я знаю, бо я

сам його туди загнав. Чому його мають обрати через голови доброї десятки старших та досвідченіших братів?

— Тому що, — відповів батько, і щось у його голосі примусило Тиріона відчути себе малим і слабким на розум, — варто їм вибрати не того, кого скажуть, і Стіна розтане, перш ніж побачить бодай ще одну нову людину.

«Вельми переконливо.» Тиріон хитнувся наперед.

— Але Янос Слонт, пане батьку — негодящий очільник для Варти. Краще підтримати воєводу Тіньової Вежі. Або Східної-Варти-біля-Моря.

— У Тіньовій Вежі порядкує один із Малістерів — роду, який править на Морестражі. А Східну Варту очолює залізник.

Те, що князь Тайвин не доказав словами, виразно малювалося у його голосі: жоден з двох для його задумів не годився.

— Але ж Янос Слонт — син різника, — нагадав Тиріон батькові через силу. — Ви ж самі казали...

— Я пам'ятаю, що я казав. Але замок Чорний — не Гаренгол, а Нічна Варта — не королівська рада. До кожної роботи є своє приладдя. Для кожного приладдя знайдеться своя робота.

Тиріон спалахнув раптовим гнівом.

— Ваш дорогенький пан Слонт — то лише брязкотлива порожня броня, що продається кожному, хто дасть більше грошей!

— Власне, саме цим він для нас і корисний. Адже хто в змозі дати більше грошей, ніж ми? — Тайвин обернувся до Пицеля. — Вишліть крука. Напишіть, що король Джофрі надзвичайно засмучений з загибелі князя-воєводи Мормонта. Проте, на жаль, зараз він не може відпустити від себе жодного вояка, бо у полі лишається ще занадто багато бунтівників і узурпаторів. Припустіть, що стан справ може змінитися, коли зміцніє влада престолу... але за умови, що король матиме підстави довіряти старшині Варти. Наостанок попрохайте Марша переказати найщиріші й найтепліші вітання від його милості вірному другові та слугі престолу, князеві Яносу Сленту.

— Так-так, мосьпане, — Пицель знову затрусив змарнілою головою.
— Напишу все, як наказують пан Правиця. З величезним задоволенням.

«Було не бороду йому вкоротити, а голову» — міркував Тиріон. — «А Слинта пустити риб годувати разом із його друзякою Алларом Димом.»

Ну хоча б зі Срібноязиким він уникнув тієї самої дурної помилки.
«Ось бачиш, батьку?» — ладен був заволати Тиріон. — «Бачиш, як швидко я навчаюся твоєї науки?»

Семвел II

Нагорі, на спальному поді, верещала на весь голос жінка, що народжувала дитину. А унизу коло вогню помирав чоловік. Семвел Тарлі не міг сказати, хто з них лякає його більше.

На бідного Банена накидали купу хутра, розпалили високу ватру, та він усе торочив:

— Холодно... благаю... мені холодно.

Сем намагався годувати його юшкою з цибулі, та Банен уже й ковтати не міг. Юшка, яку Сем терпляче підносив йому до рота ложкою, спливала з вуст і текла донизу підборіддям, не потрапляючи до шлунку.

— Цей уже мертвий. — Крастер зміряв пораненого братчика байдужими очима, не забуваючи водночас шматувати зубами ковбасу. — Пізно йому вже до рота ложку пхати. Якщо хочете моєї поради, то пхніть його ножиком під ребро, та й уся біда.

— Не пригадую, щоб я прохав твоєї поради. — Велетень, якого насправді звали Бедвиком, мав зросту ледве п'ять стоп, зате відчайдух був неабиякий. — Гей, Смертяний, а ти часом не питав Крастерової поради?

Сем зіщулився, почувши своє прізвище, і заперечливо затрусив головою. Тоді цяпнув ложкою ще юшки, підніс Баненові до рота і спробував пролити її між зубів.

— Вогню і попоїсти, — казав Велетень, — ми більше нічого не просили. А ти й того не даєш — кожну крихту душиш!

— Дякуй, що вогонь тобі не придушив.

Крастер був із себе кремезний чолов'яга, на вигляд ще кремезніший у кошлатих смердючих овечих шкурах, які не знімав ані вдень, ані вночі. Він мав плаского широкого носа, звислого набік рота і лише одне вухо. Збите у ковтуни волосся і переплутана борода вже посивіли на сіре і потроху припорошувалися білим, та важкі вузлуваті руки ще ховали у собі досить сили, щоб їх стерегтися.

— Я вас годую, чим маю, а ви, гайвороння, тільки ширше роти роззявляєте. Дякуйте, що я — побожна людина, бо вже випхав би вас у три вирви. Гадаєте, мені у власній хаті потрібен отой вахлак, що здихає на підлозі? Чи може, я маю радіти з ваших неситих пащек? Га, курдупелю?

Дичак харкнув на підлогу.

— Кляті гави. Коли це ваша чорна згряя приносила щось добре до порядної домівки? Вас питаю, га? Отож бо й воно — ніколи!

З кутика Баненового рота знову потекла юшка. Сем витер її рукавом одежі. Очі розвідник мав розплющені, та нічого ними не бачив.

— Холодно мені, — повторив він ледве чутно.

Мабуть, маестер знав би, як його порятувати. Але маестра вони не мали. Кедж Білоокий відтяв скалічену Баненову ступню ще дев'ять днів тому; з рани линув такий потік гнилля та крові, що Сем трохи не зомлів. Але зроблено було замало і запізно.

— Холодно, — повторювали бліді вуста.

По всій чималій хаті на підлозі навпочіпки або на грубо витесаних лавах сиділо зо два десятки чорних братчиків, сьорбаючи з кухлів ту саму ріденьку цибульну юшку і гризучи шматки сухарів. Кількоро на вигляд було поранено гірше за Банена. Форнію марив уже кілька днів поспіль, а плече пана Биама спливало гидким жовтим брудом. Коли вони виступали з замку Чорного, Бурий Бернар віз у саквах мирійський вогонь, гірчичну масть, земляний часник, руту, мак,

шиляжник та інші цілющі рослини і трунки — ба навіть «солодкий сон», що дарував тиху безболісну смерть. Але Бурий Бернар загинув на Кулаку, а без нього ніхто не здогадався порятувати запаси ліків маестра Аемона. Гейк трохи знався на травництві, бо куховарив, але загін втратив і його. Турбота про поранених лягла на плечі решти вцілілих шафарів, і вони робили, що могли. Та певно ж, не досить.

«Тут хоч сухо, є вогонь, щоб зігрітися. Якби ж їх ще й погодувати як слід...»

Насправді добрий харч не завадив би їм усім. Братчики буркотіли про це вже багато днів поспіль. Кульгавий Карл торочив без упину про таємну комору, яку напевне має Крастер при своєму дитинці. Зрештою йому почав підспівувати і Гарт зі Старограду, коли не чув князь-воєвода. Сем хотів був випрохати для поранених бодай щось поживніше, але не зважився. Крастер мав холодні й ниці очі, а коли зиркав у Семів бік, то аж смикав долонями, наче хотів стиснути їх у кулаки. «Чи знає він, що я минулого разу балакав із Йолею?» — питав себе Сем. — «Чи розповіла вона йому, що я обіцяв її забрати? Може, він її бив і примусив зізнатися?»

— Мені холодно, — мовив Банен. — Благаю. Дуже холодно.

Незважаючи на спеку і дим у Крастеровій хаті, Сема теж трусило з холоду. І з утоми. «Як я втомився. До смерті втомився.» Йому б не завадило поспати, та щойно він заплющував очі, як бачив снігову хуртовину і мерців, що шкандибали на нього з чорними руками та яскравими блакитними очима.

Нагорі, на поді, Йоля зойкнула так гучно і відчайдушно, що довгим, без жодного вікна помешканням покотилася луна.

— Ану натужся мені! — почув він слова однієї зі старих дружин Крастера. — Та чимдуж, скільки маєш сили! Верещи, ачей поможе!

Йоля згідливо заверещала, та так голосно, що Сем аж зіщулився.

Крастер крутнув головою в бік породіллі.

— Годі скиглити, вона мені вже в печінках сидить! — заволав він. — Дайте їй цурку, хай кусає, бо зараз прийду — скуштує хазяйської руки!

Сем знав, що то не пусті погрози. Крастер мав дев'ятнадцять дружин, та жодна б не насмілилася втрутитися, якби він рушив драбиною вгору на під. Так само, як не втрутився два дні тому жоден із чорних братчиків, коли Крастер лупцював одну з молодших дівчат. Хоча дехто й бурчав невдоволено.

— Та він її зараз уб'є, — мовив тоді Гарт із Визелені, а Кульгавий Карл зареготав і відповів:

— Якщо йому та вишенька живою не потрібна, то хай віддасть мені!

Чорний Бернар вилаявся стиха і сердито, а Алан з Росбі підвівся і пішов надвір, аби не чути.

— Під його дахом — його закон, — нагадав розвідник Ронел Гарклай. — Крастер дружить із Вартою.

«В пекло такого друга» — думав Сем, слухаючи придушений Йолин вереск. Утім, хоча Крастер був брутальний негідник і залізною рукою гнобив власних дружин та дочок, все ж таки його дитинець інколи давав сякий-такий прихисток Варті.

— Морожені гави! — пирхнув Крастер, коли ті кількоро, що врятувалися від хуртовини, упирів і палючого холоду, ввалювали до хати. — Бачу, з півночі менша зграйка вертається, ніж туди летіла.

Він дозволив їм ночувати на підлозі в хаті, сховатися під дахом від снігу, висушитися коло вогню. Дружини принесли кухлі гарячого вина, щоб зігріти порожні животи. Господар шпетив їх «клятими гавами», та не відмовився нагодувати, хай яким убогим харчем.

«Ми тут гості» — нагадав собі Сем. — «А Йоля належить йому. Вона його дочка і його дружина. Під його дахом — його закон.»

Йоля благала його про допомогу, ще коли він уперше бачив Крастерів Дитинець. Сем тоді дав їй чорну кирею, аби сховати черево, і дівчина ходила у ній шукати Джона Сніговія. «Лицарі мають захищати жінок та дітей.» Хай серед чорних братчиків лицарів небагато, але все ж таки... «Ми усі проказуємо обітниці» — думав Сем. — «Я — щит, що боронить царину людей.» А жінка є жінка, навіть дичацька. «Ми мусимо їй допомогти. Ми не можемо інакше.»

Найбільше Йоля боялася за свою дитину — боялася, що то може бути хлопчик. Дочок Крастер вирощував і брав собі за дружин, та у його обійсті годі було знайти чоловіка чи юнака. Йоля розповіла Джонові, що синів Крастер віддає богам. «Якщо є на світі добрі боги, хай пошлють їй донечку» — молився Сем.

Нагорі Йоля знову захлинулася криком.

— Ось так, — мовила якась жінка. — Натужся мені ще. Бачу голівку.

«Її голівку» — подумав Сем, потерпаючи від страху та жалю. — «Хай це буде її голівка, не його!»

— Холодно, — ледве чутно проказав Банен. — Як холодно...

Сем відклав ложку та миску, жбурнув на хворого ще одного хутрянного кожуха, підкинув дров у вогонь. Йоля верескнула, потім задихала часто і гучно. Крастер гриз тверду чорну ковбасу — Варті він сказав, що має її вдосталь лише для себе та дружин, а братчикам зась.

— Жінки, — пожалівся він. — Скиглять оце, не добереш, чого... Колись була в мене жирна свиноматка, то вродила вісьмох паців, ледве рохнувши.

Він пожував, обернувся і підозріливо скопив око на Сема.

— А товста була майже як ти, хлопче. Це тебе тут Смертяним кличуть, ге? — І зареготав.

Цього Сем уже не витримав. Він незграбно відсунувся від ями з вогнищем, так-сяк попереступав чи обійшов братчиків, що спали, сиділи або помирали на втоптаній земляній підлозі. Посеред диму, вереску та стогонів його млоїло; схиливши голову, Сем штовхнув запону з оленячих шкур, яка правила Крастерові за двері, й ступив під денне світло.

День був хмарний, та все ж засліпив його після мороку хати. На гілках довколишніх дерев лежали латки снігу, вкривали подекуди золоті з рудим схили пагорбів. Проте останнім часом снігу поменшало. Хуртовина давно стишилася, а ті дні, що минули у Крастеровому Дитинці, були... нехай не теплі, та все ж не такі люто-холодні. Сем чув, як потрошку капотить вода з буруль, що наросли бородою на краю

товстого даху, складеного з дернини. Він глибоко вдихнув, затремтів і роззирнувся навколо.

На заході Олло Безрукий та Тиміш Камінець поралися коло конов'язей — годували та напували тих тварин, які ще лишилися. Далі за вітром інші братчики різали і білували кількох бахмутів, надто слабких для подальшого шляху. Списники та лучники ходили чатами уздовж земляних валів — єдиної оборони, яку Крастер мав супроти того, що ховалося у лісі. З десятків вогнищ у ямах простягали угору товсті блакитно-сірі пальці. Сем чув віддалений стукіт сокир у пущі, де загін заготівельників поспішав нарубати удосталь дров, щоб жити вогонь протягом усієї майбутньої ночі. Бо саме уночі на них чигало найстрашніше. Саме уночі приходив морок. А разом з мороком — холод.

Сидячи в Крастера, вони жодного разу не потерпали від нападу — ані упирів, ані Інших. Крастер запевнив, що так і має бути.

— Побожній людині нема чого боятися. Я вже казав колись тому Мансові Розбишаці, коли він тут нишпорив. Але той не слухав, і ви, гави, не слухаєте — лишень гострите свої мечі та палите свої клятві ватри. Коли прийде білий холод, ніщо вам не допоможе — самі лише боги. Не гнівить богів, і не пропадете.

Йоля теж казала про білий холод. А ще розповідала, які приношення Крастер віддає своїм богам. Сем хотів був його вбити, коли про це почув, та вчасно нагадав собі: «За Стіною закону немає. А Крастер — друг Варти.»

Раптом з-за довгої мазаної хати залунали крики на різні голоси. Сем вирішив піти подивитися. Ґрунт під ногами був слизький і непевний — вологий сніг змішався з м'якою грязюкою, про яку Скорботний Ед казав, що насправді то Крастерові лайно. Але грязюка була липкіша і крутіша за лайно — вона так усмоктала в себе Семові чоботи, що він трохи одного не загубив.

Позаду порожньої овечої кошари та городу з зелениною тузін чорних братчиків пускав стріли у ціль, плетену з сіна та соломи.

Стрункий білявий шафар, якого кликали Миленьким Донелом, саме поклав стрілу за шістдесят аршинів просто поруч із яблуком.

— Ану ж, старий, поціль краще! — заохотив він.

— А чого ж, поцілю.

На ризку став зігнутий, сивобородий, зморшкуватий і кощавий братчик на ім'я Ульмер, неквапом витяг стрілу з сагайдака на поясі. Замолоду він був розбійником в уславленому Братстві Королівської Пущі та хвалився, що колись пробив стрілою долоню Білого Бика Королегвардії, щоб украсти поцілунок із вуст дорнійської князівни. Її коштовності він теж украв, ще й скриньку золотих драконів до них, але саме поцілунок вихвалявся найбільше, коли бував напідпитку.

Ульмер наклав стрілу, напнув лука — одним рухом, м'яким та гладким, ніби літній шовк — і так само м'яко пустив на ціль. Його стріла лягла на пів-вершка ближче до середини, ніж стріла Донела Схила.

— Так тобі добре, хлопчику? — спитав він, роблячи крок назад.

— Непогано, — буркнув молодик. — Тобі допоміг вітер упоперек. Коли я стріляв, він був слабший.

— То треба було прилаштуватися. Ти маєш непогане око і тверду руку... але щоб побити стрільця з пущі, цього не досить. Мене вчив напинати лука сам Дик-Стрільник, а кращого лучника ще не носила земля. Скажіть-но мені, хлопці, а чи розповідав я вам про старого Дика?

— Де ж пак: мовчав, ніби заціпило — і трьох сотень разів не розповів!

У замку Чорному кожен братчик чув оповідки Ульмера про велике розбійницьке братство минулих днів: про Симона Тойна та Усміхненого Лицаря, Озвина Тягнишию Тричі-Повішеного, Венду Білу Сарну, Дика-Стрільника, Череватого Бена і решту. Миленький Донел роззирнувся навколо, шукаючи порятунку, і помітив Сема, що стовбичив у багні.

— Гей, Смертяний! — покликав він. — Ану покажи, як ти убив Іншого!

І простягнув уперед довгого тисового лука.

Сем зашарівся.

— Я ж не стрілою його вбив, а кинджалом, драконосклом...

Він знав, що буде, якщо він візьме лука. У ціль він не влучить, стріла полетить бозна-куди через рів та вал аж у ліс, і всі навколо з нього реготатимуть.

— Байдуже, — відповів Алан з Росбі, ще один неабиякий лучник. — Ми усі прагнемо побачити, як стріляє наш Смертяний. Хіба ні, хлоп'ята?

Семові несила була терпіти їхні глузливі посмішки, ниці жарти, зневагу в очах. Він обернувся був, щоб піти туди, звідки прийшов, але права нога глибоко загрузла у багні, а коли він спробував її витягти, то лишив там чобота. Довелося йому ставати на коліна, щоб висмикнути чобота з болота під громовий регіт навколо. Доки Семові вдалося втекти, розталий сніг промочив пальці на ногах, незважаючи на кілька пар шкарпеток.

«Ні до чого я не вдатний» — подумав він похнюплено. — «Пан батько бачили мене наскрізь. Не можна мені жити, коли стільки хоробрих братчиків загинуло».

Грен доглядав яму з вогнищем на південь від брами дитинця. Він роздягнувся до пояса, бо саме рубав дрова; обличчя його розчервонілося, піт парував на голій шкірі. Забачивши Сема, що шкандибав до нього, пирхаючи з натуги, Грен випростався і вишкірив зуби.

— Це в тебе Інші хотіли чобота забрати, га, Смертяний?

«І він тієї ж співає!»

— Та ні, просто в багні загруз. Не клич мене отим прізвиськом, прошу тебе.

— Чого б це? — Грен здивувався насправду, не удавано. — Хороше прізвисько, ти його чесно заслужив.

Пип завжди дражнив Грена, що той тупий, як замковий кут. Тому Сем терпляче пояснив, стоячи на лівій нозі й намагаючись увіпхнути праву назад до брудного чобота:

— Це просто інший спосіб кликати мене боягузом. З мене кепкують — як от із Бедвика, коли кличуть його «Велетнем».

— Ну, він і справді не велетень, — визнав Грен, — а Павлюк ніколи не був малюком. Тобто був, коли смоктав мамчину цицьку, але потім виріс таки величеський. Але ж ти справді убив Іншого на смерть! Тому твоє прізвисько — то інша річ.

— Та я... я б ніколи... я сам був на смерть переляканий!

— Я теж. Це лише Пип каже, що я надто дурний, щоб лякатися. А насправді я лякаюся так само, як усі. — Грен нахилився по розрубане поліно і вкинув його до ватри. — Колись я лякався Джона щоразу, як мусив із ним битися. Він завжди нападав так прудко і люто, наче хотів мене убити.

Зелене сире дерево якусь хвилину курилося парою між язиків вогню, а потім запалало.

— Та я про це ніколи не казав. Інколи думаю — може, кожен зух лише прикидається, що він хоробрий, а насправді бояться усі. Може, прикидатися — то і є спосіб стати хоробрим. Не знаю. Ну кличуть тебе Смертяним, то й що — хіба тобі не байдуже?

— Але ж тобі не подобалося, коли пан Алісер кликав тебе Бицею.

— Бо він казав, що я такий само тупий, як здоровезний. — Грен пошкріб бороду. — Та коли Пип почав кликати Зубром, а за ним і Джон, я їм не перечив. І тобі не перечитиму. Зубр — могутній лютий звір, що тут поганого? Я ж і справді чималий здоровань, а буду ще більший. Невже прізвисько «Смертяний» гірше за «панок Кабанок»?

— Хіба не можна лишитися просто Семвелом Тарлі? — Він важко опустився на пеньок з сирого дерева, якого Грен ще не розрубав. — Адже убило Іншого драконоскло. Не я, а драконоскло.

Та він їм уже казав. Казав усім і кожному. І знав, що дехто не повірив. Підсайдачник показав Семові свого підсайдачного ножа і мовив:

— Я маю добре залізо, на біса мені здалося твоє скло?

Чорний Бернар та троє Гартів натякнули, що взагалі не вірять жодному слову з оповіді, а Ролик із Сестринова одказав відверто:

— Мабуть, там у кущах щось ворухнулося, ти пхнув туди ножем, а то Малюк-Павлюк срати пішов. Ото ти й вигadaв, аби виправдатися.

Але Дивен його послухав, а за ним і Скорботний Ед, і разом вони примусили Сема та Грена доповісти князеві-воєводі. Мормонт протягом усієї розповіді супив брови і ставив жовчні запитання, але з притаманної йому остороги не міг знехтувати можливою перевагою. Він завимагав, щоб Сем віддав усе драконоскло зі своїх сакв, хоча лишилося його небагато. Коли Сем згадував про запас, що Джон знайшов похованим коло Кулаку, то ладен був плакати. Адже там були леза кинджалів, вістря для списів, дві чи три сотні площиків для стріл. Джон зробив кинджали для себе, Сема та князя-воєводи Мормонта, подарував Семові вістря списа, старий потрісканий ріг і кілька площиків. Грен також узяв собі жменю площиків, і то був весь їхній запас.

Тепер вони мали тільки Мормонтів кинджал і той, якого Сем подарував Гренові, а ще дев'ятнадцять стріл і високого грабового списа з чорним драконоскляним вістрям. Вартові передавали списа один одному, змінюючись на чатах, а стріли Мормонт розділив між кращими лучниками. Білл Буркотун, Гарт Сіре Перо, Ронел Гарклай, Миленький Донел Схил і Алан з Росбі отримали по три на брата. Ульмер мав чотири. Та навіть якби кожна влучила у ціль, однак їм скоро довелося б стріляти вогняними, як усім іншим. Але на Кулаку вогняні стріли летіли сотнями, а упирі не припиняли навали.

«Цього не досить» — подумав Сем. Крастерові низькі вали з багна і вогкого снігу навряд чи навіть уповільнять упирів — адже ті видерлися далеко крутішими схилами Кулака, щоб нестримно ринути через кільцевий мур. А тут замість трьох сотень братів, щільно вишикуваних для оборони, упирі знайдуть сорок одну вцілілу людину, з яких дев'ятеро поранені так тяжко, що й битися не зможуть. Сорок і четверо вийшли до Крастерової домівки зі снігової бурі — з тих шістдесяти з гаком, які прорубали собі шлях на волю з Кулака Першолюдей. Відтоді троє померли від ран, і Банен скоро мав стати четвертим.

— Як гадаєш, упирів уже нема? — запитав Сем Грена. — Чому вони не прийдуть нас добити?

— Вони приходять лише тоді, коли холодно.

— Так, — погодився Сем, — але чи це холод приводить упирів, чи упирі приносять холод?

— А тобі не байдуже? — Грен ударив сокирою, полетіли тріски. — Вони приходять разом — оце важливо. І тепер ми знаємо, що вони гинуть від драконоскла. Може, тепер зовсім не прийдуть. Може, тепер вони нас бояться!

Семові хотілося в таке вірити. Але йому спало на думку, що коли ти мертвий, то страх важить не більше, ніж біль, кохання чи присяга. Він сидів, охопивши руками коліна, і пітнів під вовною, вивареною шкірою та хутром. Так, ніж із драконоскла поплавив біду істоту з лісу... але Грен, схоже, мав певність, що тим самим способом можна перемогти й упиря. «Але ж ми цього не знаємо» — подумав Сем. — «Насправді ми нічого не знаємо. Шкода, що тут немає Джона.» Грен був йому до душі, але ж із ним так не побалакаєш. «Напевне, Джон не кликав би мене Смертяним. І з ним я міг би говорити про Йолину дитину.» Але Джон поїхав геть із Кворином Півруким, і відтоді ніхто про нього нічого не чув. «Він теж мав кинджала з драконоскла. Та чи зрозумів, навіщо той потрібен? А може, він лежить мертвий, заморожений у якійсь ущелині... або й гірше — ходить мертвий по землі.»

Сем не розумів, чому боги вирішили забрати до себе Джона Сніговія та Банена, а його — недоладного боягуза — лишити живим. Це ж він мав би загинути на Кулаку, де тричі обісцявся і загубив меч. Та й у лісі він би загинув, якби Малюк-Павлюк не узявся його нести. «Аби ж це був лише поганий сон. Тоді б я прокинувся.» А добре було б опинитися знову на Кулаку Першолюдей, у оточенні братчиків, поруч із Джоном та його Привидом. А ще краще — прокинутися у замку Чорному за Стіною, піти до трапезної по миску наваристої кулеші від Трипалого Гоба, де посередині тане чимала ложка масла, ще й кавалок меду. Лише з самої думки у животі гучно забурчало.

— Сніг! Сніговій!

Сем підняв очі. Навколо вогню колами літав крук князя-воєводи Мормонта, звихрюючи повітря широкими чорними крилами.

— Сніг! — каркнув птах. — Сніг-говій!

Там, де з'являвся крук, невдовзі слід було чекати Мормонта. Справді, князь-воєвода скоро виник з-під дерев верхи на бахмуті між старим Дивеном та схожим на лиса розвідником Ронелом Гаркляєм, якого він поставив замість Торена Рідколіса. Списники коло брами заволали: «Хто іде?», а Старий Ведмідь у відповідь загарчав:

— А ви, в сьомого дідька, кого бачите? Чи вам Інші очі повиймали?

Очільник Варти проминув брамні стовпи, з яких дивилися черепа барана і ведмеда, натягнув повід, здійняв кулака і свиснув. Заплескавши крилами, крук прилетів на його клич і сів на руку.

— Пане воєводо, — почув Сем слова Ронела Гаркляя, — ми маємо лише двадцять і двох коней, з яких, боюся, Стіни не дістанеться і половина.

— Та знаю, — загуркотів Мормонт. — Але однак мусимо рушати. Крастер сказав своє слово.

Він зиркнув на захід, де сонце ховалося за купою темних хмар.

— Боги подарували нам перепочинок, та чи надовго?

Мормонт зіскочив з сідла, кинувши крука назад у повітря, тоді побачив Сема і заревів:

— Тарлі!

— Я? — незграбно зіп'явся на ноги Сем.

— Я? — Крук всівся на голову старого воєводи. — Я?

— Твоє прізвище Тарлі? Ти маєш брата у цих краях? Значить, ти. Стули рота, і ходімо зі мною.

— З вами? — самі собою кавкнулися безглузді слова.

Князь-воєвода Мормонт подарував йому нищівний погляд.

— Ти — братчик Нічної Варти. Спробуй не сцятися в штани щоразу, як я на тебе дивлюся. Кажу, ходімо.

Його чоботи хутко зачвакали у грязюці. Сем мусив поспішати, щоб не відстати.

— Я оце думав про твоє драконоскло...

— Воно не моє, — відказав Сем.

— Гаразд, драконоскло Джона Сніговія! Якщо кинджали з драконоскла — це саме те, що нам потрібно, то чому ми їх маємо аж два? Кожен братчик на Стіні мав би отримувати такого кинджала зі зброярні того самого дня, коли проказує обітниця!

— Ми ж не знали...

— Зараз не знали, так! Але ж колись мали знати. Нічна Варта забула, Тарлі, навіщо вона існує на світі! Ніхто здуру не мурує стіну заввишки у сто сажнів, аби завадити дикунам у шкурах красти жінок. Стіну збудували, щоб захищати царину людей... і не від інших людей. Бо дичаки, якщо відкинути дурні забобони — то такі самі люди, як ми. Але минуло надто багато століть і тисячоліть. Ми розучилися впізнавати справжнього ворога, Тарлі. Зараз він тут, а ми навіть не знаємо, як із ним боротися. А чи правду кажуть прості люди, що драконоскло роблять дракони?

— М-маестри гадають, що ні, — пробелькотів Сем. — Маестри кажуть, що воно виходить з вогню земних надр. І називають його обсидіаном.

Мормонт пирхнув.

— Та хай звуть хоч макогоном, якщо їхня ласка! Аби вбивав так, як ти розказуєш. Хочу мати його якомога більше.

Сем запнувся, але не впав.

— Джон знайшов іще — там, на Кулаку. Кількасот площиків, вістря для списів...

— Знайшов, то і знайшов. Що нам із того тут і зараз? Аби знову досягти того клятого Кулака, нам потрібна зброя, котрої ми не матимемо, доки не дістанемося Кулака. До того ж не забуваймо про дичаків. Доведеться шукати драконоскло деінде.

Сем майже забув про дичаків — стільки усього сталося з тієї пори.

— Кажуть, діти лісу мали клинки з драконоскла. Вони б знали, де шукати обсидіан.

— Діти лісу вимерли, — відповів Мормонт. — Половину їх вирізали першолюди спижевою зброєю, а потім андали скінчили справу залізом. Кому-кому, а їм кинджали з драконоскла...

Старий Ведмідь обірвався на півслові, побачивши Крастера, що виник з-за шкіряної запони дверей. Дичак шкірився на повний рот гнилих чорних зубів.

— Я маю сина!

— Си-и-на, — каркнув Мормонтів крук. — Сина, сина, сина!

Обличчя князя-воєводи наче скам'яніло.

— Щиро вітаю.

— Отакої, вітаєте? А ви б замість вітань краще попрощалися. Разом із вашим набродом. Здається мені, давно вже на часі.

— Щойно наші поранені зміцніють, ми відразу...

— Ті, хто міг, уже зміцніли, старий гайвороне. Ти це знаєш, і я це знаю. А ті, що помирають... уріж їм горлянки, та й по тому. Мусиш розуміти незгірш мене, що так воно тільки на краще. А не зважаєшся — то залиш їх мені. Я вже якось дам їм ради.

Князь-воєвода Мормонт визвірився на нього:

— Торен Рідколіс казав, що ти друг Варті! Та який ти збіса друг!

— Певно, що друг, — відказав Крастер. — Я вам віддав усе, що мав зайвого. Та зима ж насувається, нікуди не дівається. А та дівка ще й налупила мені зайвого верескливого рота, якого теж треба годувати.

— Ми можемо його забрати, — писнув хтось збоку.

Крастер повернув голову, звузив очі й плюнув Семові на чоботи.

— Що ти сказав, Смертяний?

Сем роззявив рота, тоді знову стулив.

— Я... я... я лишень хотів сказати... якщо він вам не потрібен... адже його треба годувати... а зима насувається... то ми можемо... забрати його з собою, щоб...

— Мого сина? Мою плоть і кров? Ти гадаєш, я віддам його вам, чорним гавам?

— Та я ж лише...

«Нема в тебе ніяких синів, бо ти їх викидаєш на мороз — так розповідала Йоля. Ти лишаєш їх у лісі, тому в тебе тут самі дружини і дочки, які теж стануть дружинами.»

— Помовч, Семе, — мовив князь-воєвода Мормонт. — Ти вже досить сказав. Навіть забагато. Іди до хати.

— П-пане в-воєводо, я...

— До хати, хутко!

Зашарівшись із сорому, Сем пропхався крізь запону на дверях у морок хати. Мормонт пішов за ним.

— Ти, часом, не здурів? — запитав старий усередині, аж давлячись гнівом. — Навіть якщо Крастер віддасть нам дитину, вона помре, перш ніж ми досягнемо Стіни. Щойно народжене немовля потрібне нам майже так само, як іще одна снігова хуртовина. Може, ти його з власних цицьок годуватимеш? Вони в тебе справді чималенькі. Або забереш і матір теж?

— Вона хоче піти, — відповів Сем. — Вона мене благала...

Мормонт скинув руку вгору.

— Не хочу більше нічого чути, Тарлі. Тобі безліч разів наказували триматися якнайдалі від Крастерових дружин.

— Та вона ж його дочка, — безпорадно похнюпившись, мовив Сем.

— Ходи наглянь за Баненом. І негайно. Поки я не розсердився.

— Так, пане воєводо.

Сем, хапаючи дрижаки, побіг виконувати наказ. Та коли досяг вогню, побачив там Велетня, що саме накидав кожуха на голову

Баненові.

— Наостанок усе жалівся, що йому холодно, — мовив маленький чоловічок. — Сподіваюся, хоч там знайде собі тепле місце для кращого життя.

— З тією раною... — почав був Сем.

— Рана-срана, хай їй грець! — Підсайдачник копнув мерця чоботом. — Та в нього ж лише ступня була поранена! В моєму селі був чолов'яга, якому відрізали ступню. Прожив дев'яносто і чотири роки.

— Холод, — мовив Сем. — Він не міг зігрітися.

— Він не міг поїсти! — заперечив Підсайдачник. — Добряче поїсти, чогось поживного. Крастер, байстріюцьке стерво, заморив його голодом.

Сем занепокоєно озирнувся, та Крастер ще не повернувся. А якби повернувся, то було б лихо. Дичак ненавидів байстріюків, хоча розвідники казали, що він і сам — байстріюк, нагуляний з дичацькою жінкою якимось давно померлим гайвороном.

— Крастер має годувати своїх, — мовив Велетень. — Оте своє жіноцтво. А нам віддав, що зміг.

— А ти й повірив, йолопе? Та щойно ми звідси заберемося, як він відкоркує барило меду і всядеться бенкетувати на вареному і печеному. А з нас буде реготати, як ми гібіємо у снігу! Він бісів дичак, і нічого тут не поробиш. Нема серед дичаків друзів Варти.

Підсайдачник знову копнув тіло Банена.

— Ось його запитай, коли мені не віриш.

Тіло розвідника спалили при заході сонця, на вогнищі, яке Грен живив усенький день. Тиміш Камінець і Гарт зі Старограду винесли голий труп, двічі хитнули туди-сюди і кинули у полум'я. Живі братчики поділили між собою його одяг, зброю, обладунки і решту майна. У замку Чорному Нічна Варта ховала своїх мертвих з належною шаную. Але тут був не замок Чорний. «І спалені кістки не повертаються до живих хижими упирями.»

— Сього братчика звали Баненом, — похмуро-врочисто мовив князь-воєвода Мормонт, коли язики полум'я охопили мерця. — Се був хоробрий вояк і добрий розвідник. До Варти наш брат прибув... звідкіля?

— Морем із Білої Гавані! — вигукнув хтось.

Мормонт кивнув.

— До Варти наш брат прибув із Білої Гавані. Ані разу він не осоромив свого обов'язку. Вірно тримався він обітниць, подолав далеку путь, люто бив ворогів. Ми не знатимемо іншого такого брата.

— І ось його варта добігла кінця, — проспівали чорні братчики.

— І ось його варта добігла кінця, — повторив Мормонт.

— Кінця! — заскреготів його крук. — Кінця!

Сема нудило, дим виїдав йому червоні напухлі очі. З погляду на вогонь йому раптом здалося, що Банен сів і стиснув кулаки, наче хотів дати відсіч зажерливим язикам полум'я, але за мить вихори диму сховали усе від очей. Та найгіршим виявився запах. Якби то був звичайний гідкий сморід, Сем би витримав, та охоплений вогнем братчик пахкотів так схоже на смажене порося, що йому аж слина в роті потекла. І саме від цього жахливого відчуття, щойно крук каркнув «Кінця!», він ринув за Крастерову хату, аби виблювати просто у рів.

Саме там його на колінах знайшов Скорботний Ед.

— Черв'яків на риболовлю шукаєш, Семику? Чи тобі зле?

— Зле, — слабенько вичавив із себе Сем, витираючи рота тилом долоні. — Той запах...

— Ніколи не думав, що Банен так гарно пахкотітиме. — Ед, як завше, бубонів могильно-похмурим голосом. — Ледве утримався, щоб не викраяти собі шматочок. Якби мав яблучну підливку, то й не утримався б. Найкраще свинина смакує з яблучною підливкою.

Ед розв'язав штани і витяг прутня.

— Ти краще не помирай, Семе, бо спокуса надто велика. Чей же з тебе шкварок натопиться більше, ніж із Банена. А я за шкварками аж

шаленію. — Задзюрив жовтий гарячий струмінь, і Ед зітхнув утішено. — Ти чув, що ми рушаємо на світанку? Старий Ведмідь сказав: байдуже, хоч під сонцем, а хоч під снігом.

«Хоч під сонцем, а хоч під снігом, кажеш?» Сем занепокоєно зиркнув на небо.

— Під снігом?! — кавкнув він. — І що? Ми... їдемо? Усі?

— Авжеж не всі. Декому доведеться дибати пішки. — Ед струсив останні краплі. — Ось Дивен каже, що ми мусимо навчитися їздити на мертвих конях, як Інші. Каже, що зараз і хуражу менше піде, бо скільки там його з'їсть дохла коняка?

Ед зав'язав шворки на штанях.

— Хоча мені воно чогось не до смаку. Бо щойно старшина знайде, як змусити до праці мертву коняку, то наступними будемо ми, люди. А з моїм щастям найпершим буду я. «Еде» — скажуть мені, — «годі валятися, ліниве стерво. Тепер у нас смерть од служби не звільняє. Ставай на ноги, бери списа — сьогодні вночі якраз твоя варта.» Утім, не поспішатиму жалітися. Може, пощастить здохнути скоріше, ніж вони визнають спосіб.

«Може, ми усі здохнемо скоріше, ніж гадали» — подумав Сем, незграбно спинаючись на ноги.

Коли Крастер дізнався, що непрохані гості збираються їхати на світанку, то подобрішав — принаймні стільки, як дичак умів добрішати.

— Давно вже час, — казав він. — Вам тут не місце, скільки можна торочити. Але звичай добрий я знаю, буде вам наостанок бенкет. Ну не те щоб бенкет... але погоду. Дружини засмажать коней, яких ви порізали. А я знайду трохи пива та хліба.

Він вишкірився своєю брунатною посмішкою.

— Нема нічого ліпшого до пива, ніж конятина. Я про коней так кажу: не хочеш везти на спині — то годуй черево.

Його дружини та доньки витягли звідкілясь лави і довгі столи з колод, заходилися смажити та подавати. За винятком Йолі, Сем не міг розрізнити одну від іншої. Деякі були старі, інші молоді, а кілька — ще зовсім дівчиська. Та чимало з них були Крастерові одночасно і доньками, і дружинами, а тому мало вирізнялися між собою. Пораючись коло столів, вони тихими голосами перемовлялись одна до одної, але жодна не сказала ані слова до людей у чорному.

Крастер забрав собі єдине у хаті крісло і сидів у ньому, вбраний у кацавейку з кошлатої овечої шкури. Дебелі руки його вкривало біле волосся, на одному зап'ястку виднілося кручене золоте кільце. Князь-воєвода Мормонт сидів при чолі столу одесну господаря, а братчики скупчилися на лавах коліно до коліна; з тузінь лишилося надворі задля охорони брами і підтримання вогню.

Сем знайшов собі місце між Греном та Сиріткою Осом. В череві йому буркотіло. Засмажене до чорного кінське м'ясо капотіло жиром, коли Крастерові дружини повертали його на рожнях над вогнем у ямах, і від пахощів у роті збиралася слина. Тут-таки знову пригадався Банен, і Сем зрозумів, що коли спробує хоч шматочок, то негайно виблює. Як вони можуть їсти бахмутиків, що так вірно служили і подолали під ними такий далекий шлях? На щастя, Крастерові жінки принесли цибулі; Сем ухопив одну цибулину, вирізав почорнілий бік і поспіхом з'їв добру половину сирою. Подали на стіл і хліба, та лише дві паляниці. Коли Ульмер спитав ще, одна з жінок захитала головою. Саме тоді й почалася біда.

— Дві паляниці?! — пожалівся Кульгавий Карл з низу столу. — Та ти що, корово, зовсім здуріла? Хіба нам на всіх вистачить дві хлібини?

Князь-воєвода Мормонт кинув на нього важкий та холодний погляд.

— Бери, що дають, і дякуй за те. Може, хочеш давитися снігом посеред хурделиці?

— Скоро ми усі ним удавимося. — Гнів Старого Ведмеда анітрохи не злякав Кульгавого Карла. — А тим, що в себе ховає Крастер, я, пане воєводо, не вдавився б.

Крастер звузив очі.

— Я віддав вам, гави, скільки зміг. Мені ще жінок годувати.

Підсайдачник наштрикнув на ножа шмат конятини.

— Отакої! То ти сам щойно зізнався, що маєш таємну комору. Бо як інакше пережити зиму?

— Я побожна людина... — почав був Крастер.

— Ти нищий жмикрут, — відповів Карл, — і безбожне брехло.

— Сало, — солодко примружившись, вимовив Гарт зі Старограду.
— Востаннє, як ми тут були, я бачив свиней. Ручуся, у нього тут приховано вдосталь сала — і солоного, і копченого. Та й кілька добрячих окостів.

— Ковбаса, — підхопив Підсайдачник. — Є такі довгі чорні ковбаси, тверді, наче камінь. Лежать роками і не псуються. Б'юся об заклад, у нього десь у льосі таких із сотню висить.

— Пшоно! — додав Олло Безрукий. — Ячмінь, овес. У його коморах, мабуть, повно усякого зерна.

— Зер-рна! — каркнув Мормонтів крук, ляпнувши крилами. — Зерна, зерна, зерна, зерна, зерна!

— Годі! — гарикнув князь-воєвода Мормонт крізь шалений вереск свого птаха. — Сидіть мені тихо, усі до одного! Не меліть дурниць!

— Яблука, — не зважав на нього Гарт із Визелені. — Безліч барил хрустких осінніх яблук. Тут ростуть яблуні, я сам бачив.

— Сушені ягоди. Капуста. Кедрові горіхи.

— Зер-рна, зерна, зерна!

— Солона баранина! Тут є кошара для овець. Певно, баранини в нього теж удосталь. У діжках засолена, побий мене грім, якщо брешу.

Крастер дивився так, наче хотів усіх наштрикнути на один рожен. Князь-воєвода Мормонт підвівся з місця.

— Тихо, кажу! Хутко припиніть балачки! Не хочу їх чути!

— Не хочеш чути, старий, то забий вуха хлібом. — Кульгавий Карл відштовхнувся від столу. — Чи ти вже свої крихти зжував?

Сем побачив, як Старий Ведмідь буряковіє.

— Чи ти, часом, не забув, з ким говориш? Ану сиди, їж і мовчи. Це я тобі наказую!

Ніхто нічого не відповів. Ніхто не ворухнувся. Усі очі заціпеніли на князеві-воєводі та дебелиму кульгавому розвідникові, які вирячилися один на одного через стіл. Семові здалося, що Карл піддався першим і вже хотів сідати, хай і неохоче...

...та раптом скочив на ноги Крастер із сокирою в руці. Великою сокирою вичорненої криці, яку Мормонт подарував йому з дякою за минулу гостину.

— Е ні, — загарчав він. — Дідька ти мені сядеш! Ніхто не сміє кликати мене жмикрутом і брехуном, а тоді жерти і спати під моїм дахом. Забирайся геть, клишоногий. І ти, і ти, і ти теж.

Він тицьнув голівкою сокири на Підсайдачника, Гарта і Гарта.

— Ходіть спати на мороз на порожнє черево, бісів набрид, бо я...

— Байстріюцька потвора! — почув Сем, як вилаявся хтось із Гартів. Котрий саме — він не бачив.

— Це хто тут кличе мене байстріюком?! — заревів Крастер, змітаючи дошки з м'ясом та кухлі з вином зі столу лівицею і здіймаючи сокиру правицею.

— Це всі знають, підлий байстріюче! — відповів Карл.

Крастер ринув уперед швидше, ніж Сем міг собі уявити — наче птахом перелетів через стіл із сокирою в руці. Заверещала якась жінка, Гарт Визелень та Сирітка Ос висмикнули з-за пасів ножі, Карл сахнувся назад і перечепився через пана Биама, що лежав поранений на підлозі. Крастер кинувся слідом за ним, випльовуючи прокльони та погрози, але не встиг і оком змигнути, як заходився плюватися кров'ю — то Підсайдачник ухопив його за волосся, відкинув голову назад, одним помахом ножа розчачхнув горлянку від вуха до вуха і грубо відштовхнув геть. Дичак упав долілиць на підлогу, просто поперек пана Биама. Биам заверещав з болю, а Крастер спливав на ньому кров'ю, впустивши сокиру зі слабких пальців. Дві з дружин Крастера

волали, третя лаялася, четверта наскочила на Миленького Донела і спробувала видряпати йому очі, але той збив її на підлогу.

Князь-воєвода став над трупом Крастера, почорнівши лицем від гніву.

— Боги проклянуть нас усіх! — ревів він. — Немає злочину підлішого в світі, ніж убивство, принесене гостем у дім господаря! За всіма законами гостинності ми...

— За Стіною нема законів, старигане. Хіба сам не знаєш? — Підсайдачник ухопив за руку одну з Крастерових дружин і підсунув скривавленого ножа їй під горло. — Показуй, де тут у нього харчі, бо й тобі, тітко, зроблю те саме.

— Пусти її! — Мормонт зробив крок уперед. — Я тобі за це голову зітну, ти...

Гарт із Визелені заступив йому дорогу, а Олло Безрукий штовхнув назад. Обоє мали в руках ножі.

— Стули пельку, старий дурню, — попередив Олло.

Князь-воєвода сягнув по його руку з кинджалом. Руку Олло мав лише одну, але швидко та вправно; він вирвався з пальців воєводи, пхнув ножем Мормонтові в живіт і притьмом висмикнув червоне лезо назад. І божевілья охопило цілий світ.

Пізніше, далеко пізніше Сем отямився, сидячи на підлозі зі схрещеними ногами і тримаючи Мормонтову голову на колінах. Він не пам'ятав ані того, як тут опинився, ані усього, що сталося після замаху на Старого Ведмеда. Гарт із Визелені убив Гарта зі Старограду — це Сем пригадав, але за віщо, не тямив. Ролик із Сестринова упав зі спального поду нагорі й зламав собі шию, бо хотів скуштувати котроїсь із Крастерових дружин. А Грен...

Грен волав просто йому в вухо і давав ляпасів по обох щоках, а тоді вибіг надвір разом із Велетнем, Скорботним Едом і кількома іншими. Крастер і доти лежав поперек пана Биама, та поранений лицар вже не стогнав. Четверо братчиків у чорному сиділи на лаві й жували чорне кінське м'ясо, поки Олло гойдав на столі жінку, яка голосно плакала.

— Тарлі. — Коли Старий Ведмідь спробував заговорити, кров задзюрчила йому з рота на бороду. — Тарлі, тікай. Біжи.

— Куди, пане воєводо? — Голос його був безбарвний, позбавлений життя. «Я вже не боюся.» Відчуття було дивне. — Тікати нема куди.

— На Стіну. Тікай до Стіни. Негайно.

— Негайно! — повторив крук. — Негайно! Негайно!

Птах видерся рукою старого йому на плече і висмикнув волосину з бороди.

— Мусиш... мусиш розповісти.

— Розповісти що, пане воєводо? — поштиво запитав Сем.

— Усе. Про Кулак. Про дичаків. Драконоскло. Оце. Усе. — Дихав князь-воєвода коротко і уривчасто, а голос стихив до шепоту. — Скажи моєму синові. Джорагові. Скажи, хай вдягне чорне. Моє бажання. Останнє.

— Бажання? — Крук звів голову набік, виблискуючи намистинками очей, і запитав. — Зерна?

— Нема зерна, — ледве чутно відповів Мормонт. — Скажи Джорагові. Пробачаю. Мого сина. Благаю. Тікай.

— Надто далеко, — мовив Сем. — Стіни мені не дістатися, мосьпане.

Адже він так стомився. Єдиним його бажанням було заснути, спати і більше не прокидатися. Він знав, що коли лишиться тут, то Підсайдачник, Олло Безрукий чи Кульгавий Карл зрештою його знайдуть і виконають це бажання — хай лише з тим, аби подивитися на його смерть.

— Я хочу лишитися з вами. Адже я, бачте, вже не боюся. Ані вас, ані... чогось іншого.

— А мав би боятися, — відповів жіночий голос.

Над ним стояли три Крастерових дружини: дві старі баби, яких він не знав, а між ними Йоля, загорнута у шкури, з оберемком бурого і

білого хутра, де, мабуть, знаходилася її дитина.

— Нам не можна балакати до Крастерових дружин, — відповів Сем.
— Ми маємо наказ.

— Тепер можна, — мовила та стара, що стояла одесну. — Тепер усе інакше.

— Найчорніші з гав сидять у льосі й жеруть у три горлянки, — мовила стара ошую, — або на поді тішаться молодими. Та скоро вони повернуться. Тобі краще швидко тікати. Коні усі порозбігалися, але Дийя двійко упіймала.

— Ви казали, що допоможете! — нагадала йому Йоля.

— Я казав, що Джон допоможе. Бо Джон хоробрий, вправний боєць. Та зараз він уже, мабуть, мертвий. А я — боягуз. Жирний боягуз. Дивись, який я товстий і незграбний. До того ж Мормонта поранено. Хіба не бачите? Я не можу кинути тут князя-воєводу.

— Дитино, — мовила інша з бабів, — старий гайворон вже не тут. Сам подивися.

Мормонтова голова досі лежала в Сема на колінах, але розплющені очі витріщалися у стелю, а вуста вже не ворушилися. Крук нахилив голову, каркнув і подивився на Сема.

— Зер-рна?

— Немає зерна. Тут зерна немає.

Сем заплющив очі Старому Ведмедеві та спробував згадати якусь молитву, але спромігся вичавити лише:

— Змилуйся, Мати. Змилуйся, Мати. Змилуйся, Мати.

— Твоя мати тобі не допоможе, — мовила ліва стара. — І оцей мертвий дідуган теж. Забирай свого меча і теплого кожуха, сідай на коня, якого зумієш знайти. А тоді тікай.

— Дівчинка правду каже, — додала права стара. — Вона моя дівчинка, і всю неправду я з неї давно вибила. Ти казав, що допоможеш. А тому роби, що Феня каже — забирай дівчину і хутко тікай.

— Хутко! — мовив крук. — Хутко-хутко-хутко!

— Але куди? — щиро зачудувався Сем. — Куди мені її везти?

— Туди, де тепло, — разом проказали дві старі баби.

Йоля плакала.

— Мене і дитинку. Благаю! Я буду вам дружиною, як Крастерові. Благаю вас, пане гаво. В мене синочок, як обіцяла Неля. Якщо ви не заберете його, то заберуть вони!

— Вони?! — перепитав Сем, а крук нахилив голову і повторив. — Вони-вони-вони!

— Брати хлопчика, — відповіла ліва стара. — Сини Крастера. Там, надворі, насувається білий холод, гайвороне. Я чую його кістками, а мої старі кістки не брешуть. Крастерові сини скоро будуть тут.

Ар'я VI

Очі потроху звикли до пільми, і коли Гарвін стягнув їй каптура з голови, то від тьмяного червонястого світла всередині порожнього пагорба Ар'я заблимала, наче якась дурна сова.

Посередині земляної підлоги викопана була велетенська яма для вогнища; звідти аж до закопченої стелі вихорилися і тріщали язики полум'я. Стіни склалися з ґрунту та каміння, і крізь них зміїлися товстезні білі корені, схожі на тисячі лінових і тлустих білих полозів. Поки вона витріщалася, з-поміж тих коренів вигулькували люди: виступали з тіней, аби поглянути на бранців, з'являлися з чорних, як ніч, ходів у стінах, вилізали з кривих щілин та розломів. У одному місці з протилежного боку вогню корені утворили щось на кшталт сходів до неглибокої западини, де сиділа людина, ледь помітна у плутанині коріння оберіг-дерев.

Лим скинув каптура з голови Гендрі.

— Де це ми? — запитав той.

— У стародавньому, глибокому і таємному місці. У схованці, куди не пхають носи ані вовки, ані леви.

«Ані вовки, ані леви.» Ар'ї забігали шкірою мурашки. Вона згадала свій сон і смак крові у роті — того разу вона відірвала чоловікові руку з плеча.

Полум'я було велетенське, але печера ще більша — око не бачило ані її початку, ані кінця. Хтозна, чи глибокі були ті ходи у стінах — може, закінчувалися за два аршини, а може, тягнулися на дві версти. Ар'я бачила чоловіків, жінок, навіть малих дітей, і усі спостерігали за нею сторожкими очима.

Зеленоборід мовив до неї:

— Ось він — чародій, білочко. Тепер ти матимеш відповіді на свої запитання.

Він вказав на вогнище, коло якого Том Семиструнний балакав з високим кощавим чоловіком у шматках різних обладунків, припасованих до злахміченої рожевої рясини. «Це не може бути Торос Мирійський!» Ар'я пам'ятала червоного жерця товстим, з гладким обличчям і блискучою лисою головою. А в цього обличчя висіло зморшками, на голові буяли пасма сивого волосся. Том сказав щось нечутне, жрець зиркнув у Ар'їн бік, і їй здалося, що він зараз наблизиться. Але тут з'явився Скажений Мисливець, уштовхнув свого бранця в коло світла, і про неї з Гендрі миттю всі забули.

Мисливець виявився кремезним, опецькуватим чолов'ягою, вбраним у вичинену латану шкіру, трохи лисуватим, зі слабким маленьким підборіддям і задерикуватим нором. У Камінному Септі Ар'я вже була злякалася, що Лима і Зеленоборода зараз пошматують собаки: коли розбійники стали коло воронячих кліток і завимагали віддати їм бранця для князя-блискавки, то хорти оточили їх звідусіль, гарчали і винюхували. Але Том Семиструнний заспокоїв їх співом та грою, Рута примчала через майдан з повним фартухом жирних баранячих кісток, а Лим показав на Анжея у вікні бурдею з накладеною на тятиву стрілою. Скажений Мисливець вилаяв усіх підлабузниками, але зрештою погодився відвезти бранця на суд князеві Беріку.

Зап'ястки полоненому було сплутано конопляною мотузкою, на шию йому почепили зашморг, а на голову вдягли торбу. Та навіть так

від нього пашило небезпекою, яку Ар'я відчувала аж через печеру. Торос — якщо то був справді Торос — зустрів обох, полоняника і полонителя, на півдорозі до вогню.

— Як це ви його злапали? — спитав жрець.

— Собаки винюхали. Хочеш вір, а хочеш ні — спав п'яний під вербою.

— Отакої! Зрадили власні брати!

Торос обернувся до бранця і зісмикнув йому торбу з голови.

— Вітаю в нашому скромному палаці, Хорте. Тут не так розкішно, як у престольній палаті Роберта, зате товариство краще.

Миготливе полум'я пофарбувало спечене лице Сандора Клегана жовтогарячими тінями, зробивши його ще жахливішим, ніж удень, повидну. Коли він смикнув за мотузку, що охоплювала його зап'ястки, то відвалилося кілька пластівців засохлої крові. Вуста Хорта сіпнулися.

— Я тебе знаю, — мовив він до Тороса.

— Знав колись. У лицарських бугуртах ти щоразу шпетив мого вогняного меча, бо я тричі скидав тебе ним з коня.

— Торос Мирійський! Ти начебто колись голив голову.

— Аби показати смирноту і покірливість душі. Та насправді моя душа повнилася марнославством. Крім того, у лісі я загубив ножика, яким голився. — Жрець ляпнув себе по животі. — Я став менший тілесно, зате більший духом. Рік у дикій пущі витоплює з людини усе зайве. Де б його ще знайти такого кравця, щоб викраяв зайву шкіру. Тоді б я знову виглядав молодим і хвацьким, а юні красні діви засипали б мене цілунками.

— Хіба що сліпі, щоб не бачили твоєї брехливої святенницької мармизи.

Розбійники насмішувато затюгукали, а найгучніше — сам Торос.

— Нехай так. Хоч я вже не той облудний жрець, якого ти знав раніше. У моєму серці пробудився Господь Світла. Зараз прокидається

багато різного, що довго спало, землею котиться відлуння старих і нових сил. Я бачив їх у полум'ї.

Хорт виглядав знудженим.

— У сраку твоє полум'я. І тебе туди ж. — Він обернувся, роздивився решту. — Чи не надто підлого наброду, як на святого отця, ти понабирав собі у приятелі?

— Це мої брати, — просто відповів Торос.

Наперед проштовхався Лим Лимонний Сіряк. Лише він та Зеленоборід мали досить зросту, щоб дивитися Хортові у вічі, не задираючи голови.

— Дивися, на кого гавкаєш, собако! Ми тримаємо тебе за горло.

— Спершу відмий гівно з рук, а тоді мені до горла простягай. — Хорт зареготав. — Довгенько ж ви тут у ямі від усіх ховаєтеся!

Анжей-Сайдакер розлютився, почувши у його словах натяк на боягузтво.

— А ти запитай цапа, Хорте, чи довго ми тут ховаємося. Запитай свого брата. Запитай князя-п'явку. Ми пустили кров їм усім!

— Ви — це тутешня наволоч? Смішно аж до усцячки. Ідіть свині пасти, войовники!

— Ми й пасли, коли мали свині, — мовив коротун, якого Ар'я не знала. — Хто був кожум'якою, хто співцем, хто каменярем. Перед тим, як прийшла війна.

— Ми виступили з Король-Берега присяжними слугами Зимосічі, Даррі та Чорночалу, підданими Зорника та Вильда. Серед нас були лицарі, зброєносці, списники. Шляхетні та посполиті, пов'язані разом лише спільною метою.

Голос лунав від людини, що сиділа серед коренів оберіг-дерева нагорі печери.

— Дванадцять десятків виступило у похід принести королівський правосуд твоєму братові. — Той, хто говорив, почав спускатися додолу

коренями-сходами. — Дванадцять десятків хоробрих і чесних вояків, на чолі з йолопом у розцяцькованій зірками киреї.

Зблизька промовець скидався на городнє опудало. На ньому була злахмічена чорна кирея, поцяткована зірками, залізний панцир, побитий трохи не в сотні битв. Густі кущавини рудо-золотавого волосся ховали більшу частину обличчя і голови, за винятком лисої плями над лівим вухом, де йому провалили череп усередину.

— З нашого загону загинуло вже вісім з гаком десятків, але ті мечі, що випали з їхніх рук, підхопили інші.

Коли він досягнув підлоги, розбійники розступилися, даючи дорогу. Ар'я побачила, що в нього немає одного ока, плоть навколо очниці — пошматована й напухла, навколо шиї — якесь чорне коло.

— З людською поміччю ми б'ємося далі, як уміємо — за Роберта і державу.

— Роберта?! — проскреготів Сандор Клеган з недовірою в голосі.

— Нас вислав у похід Нед Старк, — відповів Джек-Щасливець у шоломі-горщику, — та наказував він, сидючи на Залізному Престолі. Ми виконуємо волю корони і служимо королю Роберту.

— Роберт зараз королює над могильними червами. То це тому ви сидите під землею — тута в вас тепер королівський двір?

— Король помер, — визнав схожий на опудало лицар, — але ми й досі королівські слуги. Щоправда, королівську корогву ми втратили при Мартоплясовому Броді, де нас запопали гицлі твого брата.

Він торкнувся кулаком грудей і проказав:

— Роберта вбито, але держава живе. Поки живемо ми — її захисники.

— Та невже? — пирхнув Хорт. — Що тобі до тієї держави, Дондаріоне? Вона тобі мамця, чи може, любка-голубка?

«Дондаріоне?!» Але ж Берік Дондаріон колись був гарний на вроду, в нього навіть закохалася Сансина подружка Джейна. Та зараз навіть така сліпа курка, як Джейна Пул, не назвала б його вродливим. Ар'я

придивилася ретельніше і вгледіла рештки розгалужистої блискавки на потрісканій поливі панцира.

— Скеля, кущик та канава — то й уся твоя держава, — кепкував тим часом Хорт. — Хіба скелю варто захищати? Робертові до скель було байдуже. Якщо він не міг щось уграти, уполювати чи випити, воно його не цікавило. Так само він начхав би й на вас. Велике діло — ще одні хвацькі компанійці!

Печерою пролетів спалах гніву.

— Ще раз назвеш нас тим іменем, собако — проковтнеш власного язика! — Лим витяг із піхов меча.

Хорт зиркнув на його клинка зневажливо.

— Оце так звияжець — із голим мечем на зв'язаного бранця! А ти мене розв'яжи — тоді й подивимося, хто тут хоробрий.

Він кинув погляд за спину на Скаженого Мисливця.

— Може, ти? Чи ти лишив усю хоробрість на псярні?

— Ще дешицю маю. А тебе мав би лишити у воронячій клітці. — Мисливець витяг ножа. — Може, досі не пізно.

Хорт зареготав йому просто в обличчя.

— Ми всі тут браття, — оголосив Торос Мирійський. — Святі брати, присяжні воїни держави, слуги Господу нашому так само, як один одному.

— Безкороговне братство. — Том Семиструнний смикнув струну цимбал. — Лицарі печерного пагорба.

— Лицарі?! — Клеган вимовив це слово, наче брудну лайку. — Нехай Дондаріон — лицар. Та з вашого кубла злодюг і збіглих з війська боягузів такі ж лицарі, як із купи мого гівна.

— Кожен лицар може висвятити іншого, — мовило опудало, що колись було Беріком Дондаріоном. — Кожен із тих, кого ти бачиш, відчув дотик меча на плечі. Ми всіма забуті, та самі свого обов'язку не забули.

— Відпустіть на волю, і я теж про вас забуду, — скреготнув Клеган.
— Та якщо намірилися убивати, то беріться вже до справи. Забрали меч, забрали коня, золото — забирайте і життя. Аби збавили од вашого побожного бекання.

— Жити тобі вже недовго, собако, — пообіцяв Торос, — але ми тебе не вб'ємо, а стратимо за вироком правого суду.

— Еге ж, — додав Скажений Мисливець, — ти й не заслужив такої милості за скоєне твоїми друзями. У Стригальх і Мартоплясовому Броді такі, як ти, гвалтували дівчаток шести-семи років, а немовлят відривали від цицьки і рубали навпіл на очах матерів. А ще кличете себе левами! Та жоден звір на таке не здатен!

— Я не був ані у Стригальх, ані у Мартоплясовому Броді, — відповів Хорт. — Покладіть ваших мертвих дітей перед іншим порогом.

Відповів йому Торос.

— Невже ти заперечуватимеш, що дім Клеган стоїть на трупах дітей? Я бачив, як принца Аегона та принцесу Раеніс поклали перед Залізним Престолом. Замість твоїх потворних псів ти мав би носити на щиті двох скривавлених немовлят.

Хорт смикнув кутом рота.

— Ти, часом, не плутаєш мене з моїм братом? Чи для тебе Клеганом уродився — лиходієм зробився?

— Лиходіями робляться, коли убивають невинних.

— То кого ж я вбив?

— Князя Лотара Зорника і пана Гладена Вильда, — відповів Гарвін.

— Моїх братів Лістера та Ленокса! — оголосив Джак-Щасливець.

— Добродія Бека і мельниченка Муджа з Долин-Гаю! — вигукнула якась стара з п'їтьми.

— Веселикову вдовицю, соковиту молодицю, — додав Зеленоборід.

— Септонів у Баюрі.

— Пана Андрія Карлтона. Його зброєносця Лукаса Коріняка. Усіх чоловіків, жінок і дітей у Дикар-Камені та Млині-на-Повхових-Пологах.

— Пана Дідина та його пані, добрих заможних господарів.

Далі рахунок підхопив Том Семиструнний:

— Алина з Зимосічі, Йота Прудкостріла, Коротуна Мата і його сестру Ранду, Дебелого Рина. Пана Ормонда. Пана Дулю. Баша з Морії, Баша з Прямолісся, Старого Баша і Баша з Шамристого Гаю. Сліпого Вила Стругача. Доброчесну Маерію і Маерію-хвойду. Бекку-хлібопічку. Пана Раймуна Даррі, старого князя Даррі, малого князя Даррі. Байстріюка Бракенського. Стрільника Вила. Гарслея. Бабу Нолю...

— Та годі вже! — Обличчя Хорта аж кривило з гніву. — Чого ви галасуєте? На біса ви мені кажете ті імена? Що то за люди?

— Люди, — відповів князь Берік. — Чесні й підлі, молоді й старі, добрі та погані. Їхні груди простромили ланістерівські списи, а животи розпанахали ланістерівські мечі.

— Я їм у животи свого меча не пхав. Хто скаже інакше, той клятий брехун.

— Ти служив Ланістерам з Кастерлі-на-Скелі, — мовив Торос.

— Було, служив колись! А зі мною ще тисячі інших. То що, кожен тепер винний у чужих гріхах? — Клеган плюнув на підлогу. — А зрештою, може, ви і є справжні лицарі. Брехати вже навчилися полицарському, то й убивати навчитеся.

Лим та Джак-Щасливець почали на нього лаятися, але Дондаріон здійняв долоню, вимагаючи тиші.

— Кажи, Клегане. Кажи, що маєш.

— Лицар — це меч верхи на коні. Решта — усілякі обітниці, священні елеї, запоруки дівачої прихильності — то шовкові стрічечки, прив'язані до меча. Може, меч зі стрічечками комусь показніший, та вбиває він так само. Отож запхайте ті стрічечки собі у

сраку, а потім і мечі туди ж! Я такий самий, як ви, хіба що про себе не брешу. Хочете мене зарізати — то ріжте, але не кувікайте, що я тут сам-один убивця, а ви як перднете, то й не смердить. Чули, що я сказав?

Ар'я пурхнула з місця повз Зеленоборода так швидко, що він її навіть не помітив.

— Ти справжній убивця! — заверещала вона. — Ти убив Мику, і не кажи, що не вбивав! Ти його підло зарізав!

Хорт витріщився на неї, вочевидь не упізнаючи.

— Що ти верзеш, хлопче? Якого Мику?

— Я не хлопчик! А Мика був хлопчик-різниченко при м'ясній хурі, якого ти убив! Джорі казав, що ти його порубав трохи не навпіл, а він же навіть не мав меча!

Ар'я відчула на собі усі погляди в печері: жінок, дітей, чоловіків, що величали себе лицарями печерного пагорба.

— Це ще хто? — запитав про неї чийсь голос.

Відповів йому Хорт.

— Семеро дідьків у семи пеклах! Це ж молодша сестра. Ота халамидниця, що викинула гарненького Джофового мечика у річку! — Він зареготав, наче пес загавкав. — Хіба ти не знаєш, що ти мертва?

— Це ти мертвий! — виплюнула вона у відповідь.

Гарвін ухопив її за руку та потяг назад, а князь Берік тим часом проказав:

— Ця дівчинка назвала тебе убивцею. Ти заперечуєш убивство згаданого різницького підмайстра на ім'я Мика?

Здоровань здвигнув плечима.

— Я був присяжним панцирним слугою при Джофрі, оберігав його життя. А той різниченко напав на принца крові.

— Брехня! — Ар'я спробувала викрутитися з Гарвінового хвату. — То я на нього напала! Я побила Джофрі й викинула Лев'ячий Кіготь до

річки. А Мика просто утік, бо я йому наказала.

— Ти бачив, як той хлопець напав на принца Джофрі? — запитав Хорта князь Берік Дондаріон.

— Я чув оповідь з вуст королівських родичів. Хто я такий, щоб піддавати сумніву слова ясновельможних осіб? — Клеган махнув руками у бік Ар'ї. — Рідна сестра оцієї розповідала те саме, коли стояла перед вашим дорогеньким Робертом.

— Санса брехала! — вигукнула Ар'я, знову лютуючи на сестру. — Все сталося не так, як вона розповіла. Зовсім не так!

Торос відвів князя Беріка убік, і вони трохи пошепотілися, поки Ар'я мовчки лютувала. «Вони мають його стратити! Я ж молилася за його смерть кількасот разів!»

Берік Дондаріон обернувся до Хорта.

— Тебе звинувачено у вбивстві, але ніхто не знає достеменно, чи вірне те звинувачення, а чи облудне. Тому не нам тебе судити. Я віддаю справедливість до рук Господа Світла і призначаю суд двобоєм.

Хорт підозріливо насупився, наче не вірив своїм вухам.

— Чи ти пришелепкуватий, а чи геть навіжений?

— Ані те, ані інше. Я — поборник правого суду. Доведи свою невинність із мечем у руках, і зможеш піти вільно.

— Ні! — заверещала Ар'я, перш ніж Гарвін устиг затулити їй рота.

«Так не можна! Він утече з вашого полону!» Люд Семицарства — хто з власних очей, а хто з чуток — добре знав, що Хорт із мечем у руках — то швидка та певна смерть. «Зараз він тут з усіх насміється» — майнула в неї думка.

І справді, стінами печери побігла луна від розкотистого скреготливого реготу, добряче присмаченого презирством.

— То хто тут зі мною битиметься? — Хорт зиркнув на Лимонного Сіряка. — Оцей зух, що накинувся обісцяною ковдрою? Ні? То може, ти, Мисливцю? Ти ж любиляєш лупцювати собак. Ось тобі собака — прошу ласки.

Потім він побачив Зеленоборода.

— Ого! Нівроку в Тироші здоровані! Виходь наперед, ставай до бою. Чи змусиш битися за себе оце дрібне дівчисько?

Він знову зареготав.

— Не баріться — виходьте, кому кортить померти!

— З тобою битимуся я, — мовив князь Берік Дондаріон.

Ар'я пригадала всі байки, які про нього чула. «Його не можна вбити» — тріпалася у голові думка, чи радше без надії сподівання. Скажений Мисливець розчахнув ножом мотузки, що тримали докупи руки Сандора Клегана.

— Давай сюди меча та обладунок. — Хорт розім'яв подертий зап'ясток.

— Меча ти матимеш, — оголосив князь Берік, — але за обладунок тобі правитиме твоя невинність.

Клеган скривився, смикнув вустами.

— Моя невинність супроти твого панцира? Отакий у тебе суд?

— Неде! Допоможи зняти панцира.

Ар'їна шкіра вкрилася сиротами, коли князь Берік назвав ім'я її батька, та цей Нед виявився хлопчиком — білявим зброєносцем років десяти чи дванадцяти. Він хутко підскочив, розчепив застібки на зім'ятому панцирі порубіжного князя. Підбитий каптан під обладунком зогнив від віку та поту, і там, де його не тримало на тілі залізо, відвалювався шматками. Гендрі аж дух перехопило, і він проказав уголос:

— Мати Вишня милосердна!

Ребра князя Беріка виразно випиналися під шкірою. Над лівим соском зяяла колота дірка, оточена спухлим рубцем; коли лицар обернувся по свого меча та щита, Ар'я побачила такого самого рубця на спині. «Його прохромили списом.» Хорт, напевне, побачив те саме. «Але чи злякався?» Ар'ї кортіло, щоб він перед смертю спізнав жах — такий самий, як різниченко Мика.

Нед приніс князеві Беріку його пас із мечем та довгого чорного вапенрока. Таке вбрання личило носити на обладунок, тому на голих плечах воно висіло мішком; зате на грудях зміїлася розгалужена блискавка княжого дому Дондаріон. Князь Берік вийняв з піхов меча і повернув паса зброєносцеві.

Торос приніс Хортові його паса з мечем, але віддавати вагався.

— Цікаво, чи мають такі пси, як ти, хоч трохи честі? — запитав жрець. — Ще надумаєш прорубатися на волю або вхопити в заручники дитину. Гей, Анжею, Денете, Кайло! Лишень спробує зрадити нашу довіру — прикрасьте його пір'ям гарнесенько.

Торос передав Клеганові зброю лише тоді, коли троє названих лучників наклали стріли на тятиви. Хорт висмикнув меча на волю і жбурнув піхви убік. Скажений Мисливець віддав йому дубового щита, набитого залізом, фарбованого жовтим, із трьома чорними псами Клеганів на полі. Хлопчина Нед подав князеві Беріку його власного щита — такого побитого та порубаного, що лілова блискавка і розсип зірок на ньому вже ледве вгадувалися.

Коли Хорт рушив був до супротивника, Торос Мирійський його зупинив.

— Спершу ми помолимося. — Він обернувся до вогню і здійняв руки вгору. — Господи Світла, уздри нас!

Усією печерою залунали голоси — то безкороговне братство приєдналося до молитви.

— Господи Світла, борони нас!

— Господи Світла, убережи нас у пільмі!

— Господи Світла, осяй нас ликом своїм!

— Запали поміж нас полум'я твоє, о Ра-Гльоре! — проказав червоний жрець. — Покажи нам вини та правди цього чоловіка. Скарай його на смерть, якщо він винен, і додай сили його правиці, якщо він чистий перед лицем твоїм. Даруй нас мудрістю, о Господи Світла!

— Бо ніч темна, — співучо проказали усі інші, а серед них Гарвін та Анжей, — і повна жахіть.

— Ця печера теж темна нівроку, — відповів Хорт, — а за жахіття тут буду я. Молися, Дондаріоне, щоб твій бог мав до тебе ласку, бо скоро ти з ним зустрінешся.

Без усмішки та жодного слова князь Берік притиснув край меча до лівої долоні й повільно повів униз. Темна кров із довгої рани задзюррила сталевим клинком. І раптом меч спалахнув вогнем.

Ар'я почула, як Гендрі прошепотів молитву.

— Щоб ти згорів у семи пеклах! — вилаявся Хорт. — Разом із Торосом!

Він люто зиркнув на червоного жерця.

— Як упораюся з ним — ти, мирійська почваро, будеш наступним.

— Кожним словом ти сам проголошуєш собі вирок, собако, — відповів Торос, поки Лим, Зеленоборід і Джак-Щасливець вигукували погрози та прокльони.

Князь Берік тим часом лишався мовчазним, спокійним, мов тиха вода, тримав щита на лівиці, а палаючого меча — у правиці. «Убий його» — благала подумки Ар'я, — «ти мусиш його убити!» Висвітлене вогнем знизу, його обличчя нагадувало смертну личину, сліпе око вирячилося жорстокою червоною раною. Меч його палав від вістря до захисної перечки, та Дондаріон жару не відчував — стояв так, наче був різьблений з каменю.

Втім, коли Хорт ринув на нього, князь часу гаяти не став. Палаючий меч злетів угору, перестрів холодного меча, лишаючи по собі довгі язики полум'я, схожі на ті стрічки, про які казав Хорт. Задзвеніла криця. Щойно Берік відбив перший удар, як Клеган завдав іншого, та цього разу на його шляху опинився щит. Полетіли тріски. Удари падали один за одним, згори та знизу, справа та зліва. Дондаріон відбив усі до одного; навколо його меча вихорилося полум'я, лишало у повітрі примарні червоні та жовті сліди. З кожним рухом князя Беріка вогонь пашів дедалі сильніше і яскравіше, аж нарешті глядачам почало

здаватися, що князь-блискавка стоїть у клітці, виплетеній з полум'яних струменів.

— Невже це шал-вогонь? — запитала Ар'я в Гендрі.

— Та ні. Це інше. Це...

— ...чари? — скінчила вона.

Тим часом Хорт сахнувся назад, і тепер нападав уже князь Берік, наповнюючи повітря нитками вогню і змушуючи більшого за нього бійця задкувати на п'ятах. Клеган упіймав один удар на щит, і намальований собака втратив голову. На його відповідь Дондаріон підставив власного щита і кинув меч у широке вогняне коло. Розбійницьке братство схвально заволоало до свого отамана.

— Бий-убивай! — почула Ар'я, — гир на нього! Нападай, не барися!

Хорт відбив удар по голові, скривився, коли у обличчя йому запахів вогонь з клинка, загарчав, вилаявся і сахнувся назад. Але князь Берік перепочинку йому не подарував: ринув слідом, відтіснив здорованя ще далі, не даючи спокою ані власній руці, ані супротивникові. Мечі брязкали, відлітали один від одного, налітали знову; від щита з блискавкою летіли тріски, вихористе полум'я поцілювало псів раз, потім удруге, потім утретє. Хорт посунув праворуч, та Дондаріон заступив йому дорогу швидким кроком і погнав назад... до тьмяного червоного блиску вогняної ями. Клеган відступав, аж доки не відчув жар на спині. Кинувши швидкий погляд через плече, він зрозумів, що чекає ззаду... але той погляд трохи не коштував йому голови, бо князь Берік саме завдав нового удару.

Ар'я побачила, як Сандор Клеган вирячив побілілі очі й сам кинувся у напад. Три кроки уперед, два убік, рух ліворуч, який князь Берік перестрів, іще два кроки уперед і один назад, «брязь» та «брязь», стукіт зливи ударів по великих дубових щитах. Ріденьке темне волосся Хорта прилипло йому до лоба, що блищав від поту. «Винного поту.» Ар'я згадала, що Хорта заскочили добряче п'яним. Їй здалося, що у його очах з'явився натяк на страх. «Він програє і загине!» — завирувала Ар'я, дивлячись, як літає та падає вогняний меч князя Беріка. Однією лютою навалою князь-блискавка повернув собі ґрунт,

який відбив у нього Хорт-Клеган, і знову змусив того хилитатися на самому краї вогняної ями. «Загине, загине! Йому кінець!» Ар'я аж зіп'ялася навшпиньки, аби краще бачити.

— Ах ти ж драний вилупок! — заверещав Хорт, відчувши подих вогню ззаду на ногах та сідницях.

Він знову кинувся уперед, вимахуючи важким мечем, намагаючись задавити меншого за нього супротивника грубою силою, зламати йому меча, щита, або й руку. Але від зустрічних ударів Дондаріона йому в очі летіли язики вогню; нарешті, коли Хорт сахнувся від одного з них, то послизнувся і мусив упасти на коліно. Князь Берік налетів, завдав зі свистом удару згори; за мечем затріпотіли вогняні прапорці. Задиханий Клеган ледве устиг здійняти над головою щита, і печерою загула луна від гучного тріску дубової дошки.

— Щит горить, — стиха мовив Гендрі, та Ар'я вже і сама побачила. Полум'я розтеклося потрісканою жовтою фарбою і потопило усіх трьох чорних собак. Тим часом Сандор Клеган знову випростався і зіп'явся на ноги, шалено опираючись. Та коли князь Берік відступив на крок, Хорт нарешті зрозумів, що ревливе полум'я коло обличчя — то його власний щит. Скрикнувши з жаху та відрази, він люто рубонув по вже посіченій дубовій дошці. Щит репнув, від нього відлетів палаючий шматок, але решта лишилася на руці. Зусилля, що Хорт доклав, аби звільнитися, лише роздмухали вогонь. Запалав рукав, тоді уся лівиця аж до плеча.

— Добий його! — закликав Зеленоборід князя Беріка.

Решта загукала у лад один одному:

— Винен! Винен!

З ними разом репетувала і Ар'я:

— Винен! Винен! Убити його!

Гладенько, мов по літньому шовку, Берік ковзнув ближче, аби покласти край зусиллям супротивника. Хорт пронизливо скрикнув, здійняв меча обіруч і з усієї сили вдарив згори донизу. Князь Берік мав досить часу, щоб підставити власного клинка, і не барився, але...

— Ні-і-і-і! — заверещала Ар'я.

...але вогняний меч луснув навпіл, холодна криця Хорта уп'ялася між плечем та шиєю князя Беріка і розвалила плоть надвоє аж до ключиці. Гарячим темним струменем ринула кров.

Сандор Клеган сахнувся назад, усе ще палаючи вогнем. Рештки щита він здер з руки та відкинув убік, гучно лаючись, а тоді покотився землею — збити з себе полум'я.

Князь Берік повільно впав на коліна, мовби помолитися, та коли розтулив рота, з нього линула кров, а не молитва. Меч Хорта стирчав у ньому, коли він падав долілиць, і земля у печері випила його кров. Під печерним пагорбом запанувала тиша — ніхто не видав ані звуку, чувся лише тихий тріск вогню та скигління Хорта, що намагався підвестися. У Ар'ї в голові крутилася думка про Мику і всі ті дурні молитви, якими вона прохала про смерть Хорта. «Якщо боги існують, чому князь Берік не переміг?» Адже вона знала про вину Хорта, знала напевне.

— Гей, ви! — заскреготів Сандор Клеган, притискаючи руку до грудей. — Мене осмалено! Допоможіть! Порятуйте хто-небудь! На поміч!

Він плакав, пускаючи сльози.

— Благаю, допоможіть...

Ар'я вирячила очі, не вірячи собі. «Та він рюмсає, мов дитина!»

— Мелі, доглянь його опіки, — мовив Торос. — Лиме, Джаку, допоможіть з князем Беріком. Неде, тобі теж варто піти.

Червоний жрець викрутив Хортового меч з тіла загиблого князя і встромив вістря у просяклу кров'ю землю. Лим ухопив Дондаріона дужими руками під пахви, а Джак узявся за ноги. Удвох вони потягли його навколо вогнища у п'їтму одного з підземних ходів. Торос та малий Нед рушили слідом.

Скажений Мисливець плюнув на підлогу.

— А я кажу — відвезімо його назад до Камінного Септу і запхаймо у воронячу клітку!

— Так! — гукнула Ар'я. — Він убив Мику! Це правда!

— Оце сердита білка, — пробурмотів Зеленоборід.

Гарвін зітхнув і мовив:

— Ра-Гльор проголосив його невинним.

— Яке ще Рагло?! — Ар'я не змогла навіть вимовити ім'я їхнього бога.

— Господь Світла. Торос навчив нас, що...

Та Ар'ї було байдуже, чого їх там навчив Торос. Вона смикнула кинджала з піхов при поясі Зеленоборода і кинулася геть від нього, не дозволяючи себе упіймати. Гендрі теж спробував був її ухопити, та йому завжди бракувало спритності з нею змагатися.

Том Семиструнний з якоюсь жінкою саме допомагав Хортові стати на ноги. Ар'я кинула погляд на його руку, і їй аж мову перехопило. Під ремнем щита на руці лишилася смуга рожевої шкіри, але вище і нижче плоть потріскалася, зачервонілася і спливала кров'ю від ліктя до зап'ястка. Коли її очі зустріли погляд Клегана, той гірко скривився і запитав:

— Аж отак не терпиться мене вбити? То вбий, дівчисько-вовчисько. Пхни мене ножем. Смерть від ножа чистіша, ніж смерть від вогню.

Клеган спробував стояти сам, але від найменшого руху шматки смаленої плоті лупилися йому з руки. Коліна його підігнулися, і він би впав, якби Том не упіймав його за здорову руку.

«Тепер ще й рука» — подумала Ар'я, — «наче мало було обличчя». Але ж то був Хорт... він заслужив горіти у найгарячішому пеклі. Ніж важко висів у руці; вона вхопила його міцніше і наготувалася.

— Ти вбив Мику! — вигукнула вона знову. «Хай лишень спробує заперечити!» — Скажи їм! Ти вбив його. Убив невинного хлопця!

— Убив. — Тепер у нього смикалося вже все обличчя. — Збив конем додолу і розрубав навіпіл. Ще й сміявся з того дурника. А потім бачив,

як твоєю сестру били до крові, а твоєму батькові стинали голову.

Лим ухопив її за руку і відняв кинджала. Ар'я хвицьнула його ногою, та марно — ніж до неї не повернувся.

— Гори у пеклі, клятий Хорте! — заверещала вона на Сандора Клегана у безпорадному, беззбройному гніві. — У найглибшому пеклі, яке буває на світі!

— Він уже там горить, — ледве чутно прошепотів чийсь голос.

Коли Ар'я обернулася, за нею стояв князь Берік Дондаріон, вчепившись у плече Тороса скривавленою рукою.

Кетлін IV

«Хай королі зими лежать собі у холодній крипті під землею» — подумала Кетлін. Таллі завжди брали силу від річки і до річки поверталися, коли їхнє земне життя добігало кінця.

Князя Гостера, вбраного у блискучий сріблястий кольчужно-панцерний обладунок, поклали до вузького дерев'яного човника. Під ним розстелене було його княже корзно з хвилями лазуру та черлені; вапенрок мережили ті самі візерунки. Глухого шолома, покладеного коло голови, увінчував пструг із лусочками срібла та спижу. На груди поклали мальованого дерев'яного меча; пальці князя стиснули його руків'я. Змарнілі руки ховалися у кольчужних рукавицях і здавалися майже такими ж дужими та великими, як за часів минулих. Важкий дубовий щит, оббитий залізом, лежав ошую, мисливський ріг — одесну. Решту човника заповнили плавником, трісками на розпал та камінням, щоб човен глибше і міцніше сидів у воді. На носі човна майорів прапор — пструг Водоплину в стрибку.

Щоб виштовхнути поховального човна у річку, було обрано семеро людей на честь семи божих ликів. Один із них був Робб — зверхній володар князя Гостера — а з ним князі Бракен, Чорноліс, Ванс, Малістер, пан Марк Дудар... і Ламаний Лотар Фрей, щойно прибулий з Близнюків із давно очікуваною відповіддю. У його супроводі їхало чотири десятки озброєних вершників на чолі з Вальдером Водограєм — найстаршим із позашлюбних синів князя Вальдера. То був суворий сивочолий воїн, укритий грізною славою в численних битвах.

Їхнє прибуття за кілька годин по смерті князя Гостера викликало чорну лють Едмура.

— Вальдера Фрея слід оббілювати і четвертувати! — волав він. — До нас на перемови він шле каліку та байстрюка! От скажи мені, що це не смертна образа!

— Не маю сумніву, що князь Вальдер ретельно добирав своїх посланців, — відповіла Кетлін. — Так, це ница, дрібна, жалюгідна помста. Але не забувай, з ким маємо справу. Спізнілий князь Фрей — так кликали його пан батько. Старий має норов огидний, дратівливий, заздрісний, а понад усе — пихатий.

На щастя, її син показав більше витримки і здорового глузду, ніж брат. Робб привітав фреївських послів за усіма звичаями гостинності, оселив супровід у куренях замкової варти і стиха попросив пана Десмонда Грела поступитися Лотарові честю проводів князя Гостера у останню подорож. «Мій син набрався суворої мудрості далеко понад свої роки.» Хай дім Фрей облишив справу Короля-на-Півночі, та князь Переїзду, що не кажи, лишався наймогутнішим значковим Водоплину, а уособлював його тут і зараз саме Лотар.

Семеро обраних проводжали князя Гостера з водяних сходів — ступали ними просто у річковій воді, поки стражники витягали угору брамні ґрати. Лотар Фрей, м'якотілий та огрядний, важко дихав, коли човен нарешті вирвався на волю до річкового потоку. При носі човна, спрямовуючи його на бистрину, стояли по груди у воді Язон Малістер і Титос Чорноліс.

Кетлін дивилася на похорон з мурів — чекала, видивлялася, як безліч разів у минулі часи. Під нею швидкий та шалений Перекат устромлявся, наче спис, у бік широкого Червонозуба, і його біло-блакитна течія збурювала червоно-брунатний намулистий плин більшої річки. Вранішня імла висіла над водою, наче прозоре мереживо або уривки старих спогадів.

«Бран та Рікон чекатимуть на свого діда» — майнула в Кетлін сумна думка, — «як я колись чекала на свого батька».

Вузький човник вплив з-під червоної кам'яної дуги Водяної Брами, прискорився у стрімких водах Перекату і вилетів у вир, де стрічалися води двох річок. Залишивши полон високих мурів замку, човник упіймав вітер широким вітрилом, і Кетлін побачила, як на батьковому шоломі виблискує сонце. Стерно на поховальному човні князя Гостера трималося твердо та прямо, і скоро він спокійно плів серединою потоку назустріч сходові сонця.

— Вже час, — закликав дядько.

Поруч із ним її брат Едмур — віднині законний та повновладний князь Едмур (скільки ще їй до цього звикати?) — наклав стрілу на тятиву. Зброєносець підніс до вістря палаючого смолоскипа. Едмур зачекав, поки полум'я огорне стрілу, здійняв великого лука, напнув тятиву аж до вуха і вистрілив. Стріла понеслася уперед, низько тумкнувши. Кетлін провела її очима і серцем, доки та не пірнула у воду з тихим сичанням далеко позаду човна князя Гостера.

Едмур стиха вилаявся.

— Вітер, — мовив він і наклав другу стрілу. — Ану ще раз.

Вогонь поцілував просякнуте олією ганчір'я за площиком стріли, поповзли гарячі язички, Едмур здійняв лука, напнув, вистрілив. Друга стріла злетіла високо і далеко — надто далеко. Вона впала у річку за півтора десятки аршинів перед носом човна; вогонь миттю згас. Шиєю Едмура поповзла барва, темніша за його руду бороду.

— Ще раз! — наказав він і висмикнув із сагайдака третю стрілу.

«Він надто напружений — ніби його тятива» — подумала Кетлін.

Пан Брінден, мабуть, помітив те саме, бо мовив:

— Дозвольте мені, пане князю.

— Я можу сам! — заперечив Едмур, підпалив стрілу, підсмикнув лука догори, глибоко вдихнув, напнув... Якусь мить здавалося, що він вагається, поки вогонь повзе угору стрілою, та нарешті тятива тенькнула, стріла змигнула у повітрі, виписала дугу, пішла униз... і засичала, проминувши надуте черевом вітрило.

«На якусь долоню, та все ж не влучив.»

— А бодай би її Інші вхопили! — вилаявся брат.

Човен майже пішов за межі досяжності; зараз він пірнав у річкову імлу, а потім знову визирав з неї. Без жодного слова Едмур пхнув лука своєму дядькові.

— Треба поспішати! — заохотив сам себе пан Брінден.

Він наклав стрілу, потримав коло смолоскипа, напнув і випустив. Кетлін не була певна, чи встигла стріла схопити вогонь... але потім побачила вогняний слід у повітрі, схожий на жовтий прапорець. Човен зник у тумані, вогняна стріла теж... але лише на один удар серця. Раптом — попри всяку надію — присутні побачили вдалині гарячу червону квітку. Запалали вітрила, річкова імла забарвилася рожевим та жовтим. На якусь мить Кетлін побачила різкі обриси човна, охоплені танцюючим полум'ям.

«Чекай на мене, Китичко» — почула вона батьків шепіт, наосліп сягнула рукою до брата, але Едмур відійшов і тепер стояв самотньо на найвищому місці замкового муру. Замість нього руку схопив дядько Брінден, переплівши її пальці своїми — дужішими та шорсткішими. Разом вони дивилися, як невеличке вогнище зменшується, як палаючий човен зникає удалині.

Нарешті він зник зовсім... може, поплив далі річкою, а може, розвалився і потонув. Вага обладунку потягне князя Гостера на дно — спочивати у м'якому намулі, у підводних палатах одвічного двору князів Таллі, де за єдину челядь їм правлять зграйки спритних рибок.

Едмур пішов з муру тоді, коли вогняний човен остаточно зник з очей. Кетлін рада була б обійняти його, хай лише на мить, посидіти годину, чи ніч, а чи й поворот місяця — побалакати про покійного, затужити за ним усім серцем. Та вона знала незгирш брата, що на те бракує часу — адже Едмур тепер править князем на Водоплині. Навколо нього збиралися лицарі та вельможі, бурмотіли співчуття та обіцянки вірності, затуляли від нього спинами таку дрібничку, як горе його сестри. Едмур слухав усіх, та не чув жодного слова.

— Не влучити стрілою — то не ганьба, — казав їй дядько стиха. — Едмур має це почути. Коли наш власний пан батько рушив униз річкою, Гостер теж не влучив.

— Але ж лише першою стрілою. — Кетлін була надто мала, щоб пам'ятати, але князь Гостер часто їй розповідав. — Зате вже друга знайшла вітрило.

Вона зітхнула. Едмур має менше сил, ніж здається. Смерть прийшла до батька як порятунком від страждань, як милість божа, та все одно брат тяжко переживав спільну з сестрою втрату. Минулого вечора, трохи напідпитку, він не витримав і заплакав, жаліючись про все, чого не зробив і чого не сказав. Крізь сльози він зізнався сестрі, що волів би радше лишитися при батьковому ложі, ніж рушати у битву при бродях.

— Я мав сидіти поряд із батьком, як ти! — стогнав він. — Чи казали пан батько щось про мене, аж наприкінці? Правду, Кет! Невже вони про мене не питали?!

Останнім словом князя Гостера була «Рута», але Кетлін не змогла примусити себе у тому зізнатися.

— Батько прошепотів твоє ім'я, — збрехала вона.

Брат вдячно кивнув і поцілував їй руку. «Якби ж ти не намагався звечора потопити своє горе і вину в чарці, то може, напнув би лука як слід» — зітхнула вона про себе. Та й ці слова теж лишила неказаними.

Чорноструг звів її додолу з мурів туди, де посеред своїх значкових стояв Робб, а при його боці — молода королева. Побачивши матір, син схопив її у мовчазні обійми.

— Князь Гостер лежав величний, як король, ясна пані, — стиха проказала Джейна. — Шкода, що я не мала честі знати ясновельможного пана князя живим.

— Та й я б волів спізнати пана дідуса трохи краще, — додав Робб.

— Пан батько бажали б цього теж, — відповіла Кетлін. — Але між Водоплином і Зимосіччю лежить забагато довгих верст.

«А між Водоплином та Соколим Гніздом — забагато гір, річок та ворогів.» Ліза на її листа навіть не відповіла. З Король-Берега також не було чути нічого, крім мовчанки. Кетлін гадала, що пан Клеос та Брієнна з їхнім бранцем мали б дотепер уже досягти міста. Можливо, Брієнна просто зараз повертається зі столиці разом з її дівчатками. «Пан Клеос присягнувся, що змусить Біса вислати крука негайно після обміну бранців. Присягнувся лицарським словом!» Але ж круки не завжди безпечно долали свій шлях. Птаха міг збити якийсь мисливець і засмажити собі на вечерю. Може статися так, що лист, який зняв би її тягар з душі, зараз лежить у попелі чийогось табірнього вогнища коло купи пташиних кісток.

Щоб поспівчувати Роббові, зібрався чималий натовп. Кетлін відступила убік, терпляче дозволивши висловитися князеві Язону Малістеру, Великоджонові та панові Рольфу Перчину. Проте коли наблизився Лотар Фрей, вона смикнула сина за рукав. Робб прожогом обернувся зустріти пана Лотара і вислухати, що той скаже.

— Ваша милосте.

Огрядний чолов'яга років тридцяти п'яти, Лотар Фрей мав близько посажені очі, гостру борідку, темне волосся, що спадало кучерями на плечі. Спотворена при народженні нога дала йому прізвисько «Ламаний Лотар». Він уже більше як десятиріччя служив підкоморієм і управителем при своєму батькові.

— Не годилося б нам сієї скорботної години втручатися у ваше родинне горе. Та чи можливо, щоб сьогодні увечері ви зізволити прийняти нас задля розмови про нагальні справи?

— Радо і охоче, — відповів Робб, — бо ніколи не бажав сіяти ворожість поміж нашими домами.

— Як не бажала і я ставати її причиною, — додала королева Джейна.

Лотар Фрей усміхнувся.

— Я розумію. Так само розуміють вас і мій вельможний пан батько. Вони доручили мені переказати, що самі колись були молоді й добре знають, що означає віддати серце у полон дівочій красі.

Кетлін вельми сумнівалася, що князь Вальдер справді таке казав або ж колись віддавав серце у полон красі. Князь Переїзду пережив сімох дружин і наразі мав восьму, та згадував про них лише як про постільних зігрівачок і плідних кобил. Проте сказані слова були бездоганно чемні; ані Кетлін, ані Робб не мали причини доскіпатися до хвали красі юної королеви.

— Ваш пан батько роблять нам велику ласку, — відповів її син. — Чекатиму на розмову з гарячим нетерпінням.

Лотар уклонився, поцілував руку королеви і відійшов, а тим часом ще з десятків людей вже купчилося, аби й собі звернутися до короля. Робб побалакав із кожним — одному подякував, іншому посміхнувся, усім віддав належне. Лише коли останній з них отримав свою частку уваги, Робб обернувся до матері.

— Ми мусимо про дещо побалакати. Чи не пройдете зі мною?

— Якщо така воля вашої милості.

— Я вам не наказую, пані матінко.

— Тоді матиму за радість.

Від свого повернення до Водоплину син ставився до неї чемно та ласкаво, але дуже рідко шукав розмови. Та якщо йому краще велося з молодого королевою, то не їй було заперечувати. «Джейна хоч уміє викликати в нього посмішку. А мені нема чим поділитися з сином, окрім скорботи.» Кетлін здавалося, що і товариство братів дружини — юного зброєносця Ролама та нового хорунжого при війську, пана Райнальда — також тішило Робба. «Вони обійняли місця тих, кого він втратив» — усвідомила Кетлін, коли побачила їх разом. — «Ролам тепер йому за Брана, а Райнальд — почасти за Теона, почасти за Джона Сніговія.» Лише поруч із Вестерлінами вона бачила на обличчі Робба усмішку і чула його сміх — такий, яким він сміявся ще хлопчиною. Для всіх інших він завжди лишався Королем-на-Півночі з головою, обтяженою короною навіть тоді, коли не мав на чолі самої корони.

Робб ніжно поцілував дружину, пообіцяв супроводити її до покоїв і пішов розмовляти з паніматкою. Ноги принесли обох до божегая.

— Здається, Лотар налаштувався на дружній лад. Це дарує надію, бо Фреї конче нам потрібні.

— Ми не знаємо насправді, чи вони повернуться, чи ні.

Він кивнув, обличчя його спохмурніло, а плечі згорбилися. Серце Кетлін тьохнуло у грудях і полинуло до сина. «Корона пригинає його до землі, чавить і нищить» — подумала вона. — «Він так прагне бути добрим королем, хоробрим і чесним, мудрим і вдатним. Але тягар королівського вінця — не для юного хлопчика.» Робб силувався, як міг, але один за одним на нього падали болісні, безжальні удари. Коли надійшла звістка про битву при Сутіндолі, де князь Рандил Тарлі ущент розбив Робета Гловера та Гелмана Толгарта, Робб мав би лютувати, але натомість витріщився на прибулих, не вірячи своїм вухам, і спитав:

— При Сутіндолі коло вузького моря? Навіщо вони попхалися до Сутіндолу? Чого вони там шукали? — І струснув головою, наче відганяючи оману. — Третину мого пішого війська втрачено, і де? При Сутіндолі?!

— Раніше залізники захопили мій замок, а тепер Ланістери — мого брата, — мовив Галбарт Гловер голосом, повним відчаю.

Робет Гловер пережив битву, але трохи згодом був пійманий неподалік від королівського гостинця.

— Ненадовго, — пообіцяв її син. — Я віддам на обмін Мартина Ланістера. Князь Тайвин муситиме погодитися, хоча б заради свого брата.

Мартин був сином пана Кевана, близнюком Вілема, підступно зарізаного князем Карстарком. Кетлін знала, що те криваве свавілля досі затьмарює розум її сина. Він потроїв варту коло Мартина, і все ж непокоївся про його життя.

— Я мав би змінити Крулеріза на Сансу, коли ви уперше мене просили, — мовив Робб, крокуючи проходом. — Якби я запропонував її за дружину Лицареві Квітів, Тирели зараз могли бути з нами, а не з Джофрі. Я мусив би про це подумати.

— Ти думав про битви, і то доречно. Адже навіть король не у змозі дбати одразу про все.

— Битви, — буркнув Робб, виводячи матір під дерева. — Я переміг у всіх битвах, а війну чомусь програю.

Він зиркнув угору, наче шукаючи відповіді на небі.

— Залізники сидять у Зимосічі. У Калин-Копі теж. Батько мертві, а з ними Бран та Рікон. Можливо, Ар'я. А тепер і ваш батько.

Кетлін не могла дозволити, щоб сина зламав відчай. Надто добре вона знала смак цього трунку.

— Мій батько помирав дуже довго, і ти не мав змоги цього змінити. Тобі, Роббе, справді траплялося робити помилки. Але хто з королів їх уникнув? Нед пишався б тобою.

— Пані матінко... ви мусите дещо знати.

Серце Кетлін тьохнуло і завмерло. «Щось таке, про що йому страшно казати. Про що він не хоче згадувати.» На думку їй спадала лише Брієнна та доручена їй справа.

— Про Крулеріза?

— Ні. Про Сансу.

«Вона мертва» — негайно подумала Кетлін. — «Брієнна зазнала поразки, Хайме загинув, і Серсея на знак помсти скарала мою любу дівчинку.» На якусь мить їй заціпило мову.

— Її... більше нема, Роббе?

— Нема?! — Він витріщився зачудовано, а тоді отямився. — О ні, матінко, ні! Її не скривдили, тобто не так, її лише... минулої ночі прилетів крук, та я не міг вам сказати, не зважувався, доки ваш батько князь не знайде вічний спокій у річці.

Робб узяв її за руку.

— Сансу віддали заміж за Тиріона Ланістера.

Кетлін стиснула його пальці своїми.

— За Біса!

— Так. За нього.

— Він присягнувся віддати її на обмін за свого брата, — проказала вона занімілими вустами. — Сансу, а з нею Ар'ю. Ми отримали б обох, якби повернули його безцінного Хайме. Він присягнувся перед усім двором. Як він міг із нею одружитися, перед тим склавши присягу на очах богів та людей?

— Він — брат Крулеріза. Кривоприсяжство тече у їхній крові. — Роббова рука пестила маківку меча при боці. — Якби ж я міг стягти його потворну голову. Тоді б Санса була удовицею, знову вільною від чоловіка. Не бачу іншого способу. Адже її примусили проказати обітниці перед септоном і вдягти кармазинову кирею.

Кетлін пригадала потворного маленького чоловічка, якого схопила у корчмі на перехресті й довезла аж до Соколиного Гнізда.

— Якби ж я тоді дозволила Лізі випхати його з Місячних Дверей. Моя бідна, люба, мила Санса... навіщо вони так із нею вчинили?

— Заради Зимосічі, — рішуче відповів Робб. — Позаяк Бран та Рікон мертві, наступна моя спадкоємиця — Санса. Якщо мене спіткає якесь лихо...

Кетлін щосили уп'ялася йому в руку.

— Тебе не спіткає ніяке лихо! Ніяке, чуєш? Я цього не переживу. Загинув Нед, загинули твої братики. Санса у владі чоловіка, Ар'я загубилася, пан батько мертві... якщо тебе спіткає лихо, Роббе, я втрачу розум. Ти — усе, що в мене лишилося. Ти — усе, що лишилося в Півночі.

— Я, пані матінко, поки що гинути не збираюся.

Раптом Кетлін охопив жах, вона затремтіла усім тілом.

— Невже війна мусить тривати до останньої краплі крові?! — Вона добре чула відчай у своєму власному голосі. — Ти не перший король, який схилить коліно. Навіть не перший з королів Старків!

Але Робб міцно стиснув уста і відказав:

— Ні! Ніколи і нізащо.

— У цьому немає сорому! Балон Грейджой зігнув коліна перед Робертом, зазнавши поразки у повстанні. Торген Старк зігнув коліна перед Аегоном Завойовником, щоб не віддати своє військо згубному вогню.

— А чи вбив Аегон перед тим Торгенового батька? — Робб висмикнув свою руку з материної. — Кажу вам — ніколи!

«Зараз він говорить як хлопчак, не король.»

— Ланістерам не потрібна північ. Їм досить буде присяги на вірність та кількох шляхетних заручників... рахуючи вже й Сансу, яку Біс тепер від себе не відпустить. Кажу тобі: залізники — то ворог жорстокіший, страшніший, невблаганніший. Аби мати надію втримати північ за собою, Грейджой муситимуть викорінити дім Старк до останнього пагона — щоб ніхто й ніколи не заперечив їхні права. Теон убив Брана та Рікона — тепер йому лишилося убити тільки тебе... і Джейну. Гадаєш, князь Балон може дозволити їй жити і виношувати твого спадкоємця?

Роббове обличчя скрижаніло.

— То ось навіщо ви звільнили Крулеріза? Аби укласти мир із Ланістерами?

— Я звільнила Хайме заради Санси... і заради Ар'ї, якщо вона досі жива. Не прикидайся, що не розумієш. Але заразом... нехай я справді плекала надію укласти мир — то що в тому поганого?

— А те, — відповів він, — що Ланістери вбили мого батька.

— Чи не гадаєш ти, що я про це забула?

— Не знаю. А чи справді — не забули?

Кетлін ніколи не била своїх дітей у гніві, та зараз ледве утрималася — бо вчасно нагадала собі, яким самотнім та наляканим мусить почуватися Робб.

— Ти — Король-на-Півночі, вирішувати тобі. Я прошу лише, аби ти подумав про мої слова. Співці полюбляють королів, що відважно

загинули у битвах, і складають про них гучні пісні. Але твоє життя варте більшого, ніж пісня. Хоча б для тієї, хто тобі його подарував.

Вона схилила голову.

— Чи маю я дозвіл вашої королівської милості піти до себе?

— Так, маєте.

Він відвернувся і оголив меч — та що хотів з ним робити, вона не зрозуміла. Тут не було жодного ворога, не було з ким битися — лише він та вона серед високих дерев і впалого листя. «Є такі битви, які мечем не виграти» — хотіла сказати Роббові Кетлін. Та мала підозру, що син-король лишиться глухим до її слів.

За кілька годин вона сиділа і шила у своїй опочивальні, коли раптом забіг юний Ролам Вестерлін і переказав їй королівське запрошення до вечері. «Добре» — з полегшенням подумала Кетлін, бо не була певна, що син забажає її бачити після сварки удень.

— Ти дуже старанний зброєносець, — статечно похвалила вона Ролама. «Саме таким міг би бути Бран.»

Якщо Робб за столом здавався холодним, а Едмур — похмурим, то Ламаний Лотар чемністю і привітністю урівноважив їх обох. Вишукано і тепло він згадував про князя Гостера, щиро та сердешно співчував Кетлін у її втраті Брана та Рікона, підносив хвалу Едмурові за перемогу при Камінному Млині, дякував Роббові за «швидкий та рішучий» суд, учинений над Рікардом Карстарком. Натомість брат-байстрюк Лотара, Вальдер Водограй, повадився геть інакше. То був суворий, сухий на мову чоловік з підозріливим обличчям старого князя Вальдера. Говорив він зрідка і мало, а головну увагу приділяв поставленому перед ним трунку та частунку.

Коли були сказані усі порожні люб'язності, королева та інші Вестерліни вибачилися і пішли до себе, рештки страв прибрали зі столу, і Лотар Фрей рішуче відкашлявся.

— Перш ніж ми звернемо на головну справу, яка привела нас сюди, мушу повідомити дещо інше, — урочисто і похмуро проказав він. — На жаль, сталося велике лихо. Спершу я сподівався, що не мені

доведеться нести вам сю скорботну новину. Та нічого не поробиш. Мій вельможний пан батько отримали листа від своїх онуків.

Кетлін занурилася у власні скорботи так глибоко, що геть забула про двох Фреїв, яких погодилася узяти на виховання. «Ні, не треба!» — подумала вона. — «Матінко Вишня, скільки ще ударів ми зможемо витримати?» Чомусь вона передчувала, що наступні слова встромлять ще одного кинджала їй у серце.

— Тих онуків, що у Зимосічі? — силуючи себе, запитала вона. — Моїх вихованців?

— Так, Вальдера і Вальдера. Проте зараз вони перебувають у Жахокромі, моя ласкава пані. Тяжко казати, але сталася битва. Зимосіч спалено.

— Спалено?! — У Роббовому голосі чулася невіра.

— Ваше північне панство намагалося відібрати замок в залізників. Коли Теон Грейджой побачив, що його здобич втрачено, він пустив замок із димом та вогнем.

— Але ми не чули ані слова про жодні битви, — мовив пан Брінден.

— Мої небожі зовсім юні, але вони були там і все бачили. Листа написав Великий Вальдер, але на ньому є підпис і його брата в перших. З їхніх слів, там сталася жахлива різанина. Вашого каштеляна убито. Здається, цього гідного лицаря звали паном Родріком, чи не так?

— Пан Родрік Касель, — німими вустами проказала Кетлін. «Старий друг, вірна душа, хоробре серце.» В неї перед очима постало його обличчя та рука, що смикала за пишні білі баки. — Що чути про інших людей з замку?

— На жаль, залізники поклали під меч багатьох із них.

Люттю позбавлений мови, Робб щосили вдарив кулаком по столі й відвернув обличчя, щоб Фреї не бачили його сліз. Та їх побачила мати. «Щодня світ стає дедалі темнішим.» Думки Кетлін звернули на Бету, малу доньку пана Родріка, на невтомного маестра Лювина і приязного септона Чайла, на коваля Мікена при кузні, Фарлена та Паллу при псярні, Стару Мамку і простакуватого Ходора. Серце скніло у грудях.

— Благаю, скажіть, що не всіх!

— Ні, не всіх, — відповів Лотар. — Жінки та діти поховалися, серед них і мої небожі Вальдер та Вальдер. Коли Зимосіч зруйнували, вцілілих повів до Жахокрому син князя Болтона.

— Син? Болтон має сина? — Голос Робба лунав придушено.

Заговорив Вальдер Водограй.

— Здається, то лише байстрюк, не шлюбний син.

— Невже Рамзай Сніговій? Чи князь Руз має іншого байстрюка? — Робб насупив чоло. — Той Рамзай був чудовиськом, ницим душогубом. І загинув смертю боягуза. Принаймні такі я чув звістки.

— Про це не скажу — на війні завжди чиниться безлад, гуляє безліч хибних новин та порожніх пліток. Лише знаю, що саме цей байстрюк Болтона порятував жінок Зимосічі, а також малих дітей. Вони зараз у безпеці Жахокрому — всі, хто лишився живий.

— Теон, — раптом вимовив Робб. — Що сталося з Теоном Грейджоєм? Його вбито?

Ламаний Лотар розвів руками і знизав плечима.

— Цього я не знаю, ваша милосте. Вальдер та Вальдер не згадують про його долю. Князь Болтон може знати, якщо отримував листи від свого сина.

Пан Брінден мовив:

— Ми його, звісно, запитаємо.

— Я бачу, ви охоплені скорботою. Мені так прикро, що я приніс нові тяжкі вісті. Певно, варто відкласти розмову на ранок — хай справи чекають, доки ви опануєте себе і зможете...

— Ні! — заперечив Робб. — Я бажав би вирішити справу, не гаючи марно часу.

Її брат Едмур кивнув.

— І я теж. Чи привезли ви, ласкавий пане, відповідь на нашу пропозицію?

— Привіз. — Лотар усміхнувся. — Мій вельможний батько, пан князь, просили переказати вашій милості, що вони згодні на новий шлюбний союз між нашими домами і радо поновлять свою присягу Королю-на-Півночі за умови, що їхня королівська милість вибачаться за образи, завдані домові Фрей, власною королівською особою, лицем до лица.

Вибачення — начебто невелика ціна за поновлення союзу. Але дрібна мстивість князя Вальдера вколола серце Кетлін моторошним неспокоєм.

— Я радий, що всі ми прагнемо дійти згоди, — обережно відповів Робб. — Я ніколи не мав наміру зчинити між нами ворожнечу, пане Лотаре. Фреї билися на моєму боці вірно та відважно, і я хочу знову мати їх за союзників.

— Дякую за ласку, ваша милосте. Якщо ці умови є прийнятними... то мене вповноважено запропонувати князеві Таллі руку моєї сестри Рослін, діви шістнадцяти років. Рослін — наймолодша дочка мого вельможного пана батька від пані Бетанії з дому Росбі, їхньої шостої дружини. Юна панна має м'який, покірний норов і неабиякий хист до музики.

Едмур посовався у кріслі.

— Якби ж я міг спершу побачитися...

— Ви побачитеся на весіллі, — коротко відрізав Вальдер Водограй. — Чи може, пан князь вважають за потрібне порахувати їй зуби?

Едмур утримався від спалаху.

— Щодо зубів я охоче покладуся на ваше слово. І все ж я радо подивився б на обличчя нареченої, перш ніж пов'язати з нею своє життя.

— Ви мусите погодитися зараз, мосьпане, — мовив Водограй. — Інакше пан батько відкличуть пропозицію.

Ламаний Лотар знову розвів руками.

— Мій брат каже прямо, як личить воїнові. Але каже щирю правду: пан батько вимагають, аби шлюб було укладено якнайскоріше. Тобто негайно.

— Негайно?!

У Едмурових словах пролунала така зневіра, що в Кетлін мимоволі майнула негідна думка: чи не має її брат наміру розірвати заручення, щойно скінчиться війна.

— А чи не забув князь Вальдер, що ми б'ємося у війні? — різко запитав Брінден Чорноструг.

— Аж ніяк, — відповів Лотар. — Саме тому пан батько наполягають на негайному одруженні. Адже чоловіки гинуть на війні — навіть молоді та дужі. Що станеться з нашим союзом, якщо князь Едмур загине, ще не взявши собі Рослін за дружину? Слід також пам'ятати про батьків вік: їм уже більше як дев'яносто років, і вони непокояться, що можуть не пережити прикрі змагання за престол, які точаться зараз. Велика втіха та спокій оселилися б у їхньому шляхетному серці, якби їхня улюблениця Рослін вийшла заміж перед тим, як боги приберуть пана князя до себе. Вони бажають мати певність, що їхня люба дівчинка матиме могутнього чоловіка, який дбатиме про неї та боронитиме від усякого лиха.

«Ми усі бажаємо, аби князь Вальдер нарешті впокоївся щасливий.» З кожною хвилиною Кетлін дедалі менше подобалося фреївське сватання.

— Але ж мій брат щойно втратив власного батька. Йому потрібен час для належної жалоби за паном князем.

— Рослін — дуже жвава і весела дівчинка, — мовив Лотар. — Вельми вірогідно, що саме її не вистачає князеві Едмуру, аби пережити тяжкий удар долі.

— До того ж пан батько віднедавна зневірилися у довгих заручинах, — додав байстриук Вальдер Водограй. — Хоч і не знаю, з якого б це дива.

Робб подарував йому холодний погляд.

— Я зрозумів ваш натяк, Водограю. Благаю вибачити нас.

— З волі та ласки вашої милості. — Ламаний Лотар підвівся, і його брат-байстрюк допоміг йому вишкандибати з покою.

По їхньому зникненні Едмур негайно вибухнув гнівом.

— То вони мені просто в очі кажуть, що мої обіцянки нічого не варті?! З якого дідька той старий миршавий тхір має обирати мені наречену? Князь Вальдер має повно доньок і онучок, не одну лише Рослін! Хоч би запропонував мені той самий вибір, що й вам — та де ж пак! А я ж його зверхній володар — він мав би радіти, що я бодай когось із його виводку беру за дружину!

— Він має гордість, а ми її зачепили, — зауважила Кетлін.

— Та хай Інші зжеруть його гордість! Я не терпітиму ганьби посеред власного замку! Моя відповідь — ні.

Робб кинув на дядька втомлений погляд.

— Я не хочу вам наказувати, принаймні у цій справі. Та якщо ви відмовите, князеві Фрею буде завдано ще однієї образи, і надія замиритися з ним пропаде назавжди.

— Цього ми знати не можемо! — захищався Едмур. — Фрей хотів мене одружити з котроюсь зі своїх доньок, відколи я народився. І не дозволить так просто вислизнути між його чіпких пальців. Ось побачите: коли Лотар привезе йому нашу відповідь, він хутко поступиться і погодиться на заручини замість шлюбу... і то з дочкою, яку я виберу сам.

— Може, з часом так воно і сталося б, — мовив Брінден Чорноструг. — Але чи можемо ми чекати, поки Лотар їздитиме туди-сюди з умовами?

Робб стиснув руки у кулаки.

— Я мушу пробитися назад на північ! Мої брати мертві, Зимосіч спалено, людей вирізано... самі боги відають, чого треба цьому болтонівському байстрюку, і чи живий досі Теон, а якщо живий, то чи

на волі. Я не можу тут сидіти і чекати на весілля, яке або станеться, або ні!

— Воно має статися, — мовила Кетлін, долаючи власну нехіть. — Я бажаю терпіти образи та ремствування Вальдера Фрея не більше за тебе, братику. Однак не бачу вибору. Без цього шлюбу Роббову справу програно. Ми, Едмуре, маємо погоджуватися.

— Ми?! — повторив він ущипливо. — Щось я не чув, Кет, аби тебе прохали стати дев'ятою пані Фрей.

— Бо восьма пані Фрей жива і здорова, скільки мені відомо, — відповіла вона.

«І то на щастя.» Бо знаючи князя Вальдера, вони ще дочекалися б і такої вимоги.

Чорноструг мовив:

— Я, небоже, остання людина у Семицарстві, яка б воліла змушувати когось до шлюбу. І все ж нагадаю, що ти сам просився спокутувати свою величну перемогу при бродях.

— Але я мав на думці іншу спокуту! Двобій з Крулерізом. Сім років каяття у жебрущих братах. Подорож уплав через західне море зі зв'язаними ногами. — Побачивши, що ніхто не посміхається, Едмур скинув руки угору. — А бодай би вас Інші забрали! Гаразд, я одружуся з тим дівчиськом. Нехай воно буде мені спокутою.

Давос IV

Князь Алестер зненацька нашорошився і підняв очі догори.

— Голоси! — мовив він. — Чуєте, Давосе? Хтось до нас іде.

— Пиріг, — відповів Давос. — Мабуть, уже час вечеряти.

Минулого вечора Пиріг приніс їм половину пирога з яловичиною та шкварками, а до нього — глек медовухи. Від самого спогаду в животі починало бурчати.

— Ні, там не одна людина, а декілька!

«Правду каже.» Давос почув принаймні два голоси, а до них кроки, дедалі гучніші. Він зіп'явся на ноги й рушив до ґратів.

Князь Алестер виплутав солому з волосся.

— Це король послав по мене. Або ж королева! Так-так, Селиса не дозволить мені, її родичеві, згнити у цій ямі!

Ззовні цюпи з'явився Пиріг з кільцем ключів у руці. Одразу за ним увійшли пан Аксель Флорент і четверо стражників. Усі стали під смолоскипом і почекали, поки Пиріг знайде потрібного ключа.

— Акселю! — покликав князь Алестер. — Заради богів ласкавих! Хто посилав по мене: король чи королева?

— По тебе, зраднику, ніхто не посилав, — відповів пан Аксель.

Князь Алестер зіщулювся так, наче отримав ляпаса.

— Ні, я не скоїв зради, присягаюся! Чому ти мене не слухаєш? Якби ж їхня милість дозволили усе пояснити...

Пиріг устроїв великого залізного ключа у замок, крутнув, відчинив ґратчасті двері. Заіржавілі завіси зарипіли, неначе обурюючись.

— Ви, — мовив ключник до Давоса. — Ходімо.

— Куди? — Давос зиркнув на пана Акселя. — Скажіть мені правду, пане: ви хочете мене спалити?

— По вас послали. Ходити можете?

— Ходити можу.

Давос ступив крізь двері. Князь Алестер скрикнув відчайдушно, коли Пиріг знову зачиняв ґрати.

— Прибери смолоскипа, — наказав пан Аксель наглядачеві. — Лиши зрадника у темряві.

— Ні! — заблагав його брат. — Акселю, май ласку, не прибирай світло... божечки, помилуйте...

— Які ще «божечки»? Наш єдиний бог — Ра-Гльор. А крім нього, є тільки Інший.

Пан Аксель рвучко змахнув рукою, один зі стражників вийняв смолоскипа з держака і пішов попереду до сходів.

— Ви ведете мене до Мелісандри? — спитав Давос.

— Вона там буде, — відповів пан Аксель. — Вона ніколи не віддаляється від короля. Але питали про вас їхня милість власною особою.

Давос мимоволі сягнув рукою до грудей, де колись висіло його щастя у шкіряній торбинці на ремінці. «Нема вже того щастя» — згадав він, — «і кінців пальців теж нема». Та все ж у руках збереглося ще досить сили, щоб ухопити жінку за горло — а надто за таке тендітне, як у неї.

Вони рушили вгору, гвинтовими сходами, один за одним. Стіни навколо були складені з грубого темного каменю, прохолодного на дотик. Попереду рухався вогник смолоскипа; поруч із людьми стінами бігли їхні тіні. На третьому оберті вони проминули залізну браму, що відчинялася у чорноту, і ще одну на п'ятому. Давос здогадався, що поверхня землі вже близько — може, навіть під ними. Наступні двері виявилися дерев'яними, але вервечка рушила далі. Тут стіни вже подекуди мали стрілецькі бійниці, та крізь їхню товщу всередину не потрапляв жоден промінь сонця — надворі стояла ніч.

Коли пан Аксель нарешті відчинив важкі двері й запросив Давоса назовні, йому вже скніли ноги від довгого підйому. За дверми дугою вигинався високий кам'яний міст; він вів крізь порожнечу до товстої вежі замку під назвою Тулумбас. Крізь арки, що тримали дах, дмухав невтомний морський вітер; минаючи моста, Давос відчув запах та смак солі. Він глибоко вдихнув, наповнюючи легені холодним чистим повітрям, і подумки помолився: «Вітре та водо, даруй мені сили». У дворищі внизу палала велетенська ніч-ватра, щоб берегти людей від нічних жахів; навколо стояли і співали королевині люди, славлячи свого нового червоного бога.

Посередині мосту пан Аксель раптом зупинився, різко махнув рукою, і його стражники відійшли, щоб не чути.

— Якби я міг обирати, то спалив би тебе разом із моїм братом Алестером, — мовив він до Давоса. — Ви обоє — зрадники.

— Порожні слова, пане. Я б ніколи не зрадив короля Станіса. І ніколи не зраджував.

— Зрадив. І охоче. Я все бачу на твоєму обличчі. А ще я бачив це у полум'ї. Ра-Гльор благословив мене хистом. Він показує мені майбутнє у вогні. Так само, як пані Мелісандрі. Станіс Баратеон сидітиме на Залізного Престолі. Я це бачив. І я знаю, що потрібно робити. Його милість має поставити мене Правицею замість мого брата-зрадника. Ти йому скажеш саме так.

«Та невже?» — подумав Давос і не відповів нічого.

— Королева схвалює моє призначення і хоче, щоб воно сталося якнайскоріше, — вів далі пан Аксель. — Навіть твій старий приятель з Лису, той пірат Саан — навіть він визнає його слухність. Ми разом із ним дещо маємо на думці. Та його милість не хоче діяти. Поразка точить його зсередини, мов чорний хробак. Усі ми — ті, хто любить короля — мусимо показати йому, що робити. Якщо ти, пачкарю, справді такий вірний його справі, то приєднай свій голос до наших. Скажи йому, що кращого за мене Правиці годі шукати. Скажи йому, і коли ми вирушимо в похід, ти матимеш нового корабля.

«Нового корабля, кажеш.» Давос уважно роздивився обличчя свого сторожа. Пан Аксель мав великі флорентівські вуха, дуже схожі на вуха королеви. З них, а також із ніздрів росло грубе цупке волосся; таке саме розкидане було у пасмах та латках його подвійним підборіддям. Носа пан Аксель мав подібного до бульби, лобика маленького, навислого над близько посадженими очима, що дивилися ворожо і сердито. «Цей скоріше кине мене у вогонь, ніж пустить у море. Якби ж знати, чи варто погоджуватися...»

— Якщо ти міркуєш, як мене зрадити, — продовжив пан Аксель, — то прошу, згадай, що я чимало років прослужив каштеляном Дракон-Каменя. Залога цього замку — моя до останньої людини. Може, без згоди короля спалити я тебе не зможу, та хто сказав, що тобі не трапиться зненацька звалитися з муру?

Він ухопився м'ясистю долонею за Давосову потилицю, грубо підштовхнув його до поясної огорожі мосту і змусив нахилитися обличчям над дворищем.

— Ти мене чуєш чи ні?

— Чую, — відповів Давос. «І кого ж це ти смієш кликати зрадником?!»

Пан Аксель відпустив його.

— Добре. — І навіть посміхнувся. — Їхня милість чекають. Краще не затримувати найяснішу особу.

Нагорі Тулумбасу в великій круглій світлиці під назвою Палата Мальованого Столу вони знайшли Станіса Баратеона коло столу, який дав помешканню його назву — величезної дошки, вирізаної та змальованої у подобі Вестеросу, яким його знали за доби Аегона Завойовника. Коло короля стояла залізна жарівниця, вугілля в ній світилося тьмяно-червоним світлом. Чотири високі стрільчасті вікна дивилися на північ, південь, схід та захід. Надворі стояла ніч, зоряне небо було безхмарне. Давос чув шум вітру, а на відстані — звуки моря.

— Ваша милосте, — мовив пан Аксель, — з вашої волі та наказу я привів цибульного лицаря.

— Бачу.

Станіс мав на собі сірого вовняного каптана, темно-червону делію, простого чорного шкіряного паса з мечем та кинджалом. На його чолі лежав червоно-золотий вінець із зубцями у подобі язиків полум'я. Побачивши його обличчя, Давос аж заціпенів: король, здавалося, постарішав років на десять від того дня, коли Давос лишив його у Штормоламі й вирушив на Чорноводу — битися у битві, яка їх знищила. Коротко підрізану бороду короля переплітали сиві волосини; тіло змарніло трохи не на пуд ваги. Надто тілистим король Станіс не був ніколи, та зараз під шкірою в нього гуляли гострі, мов списи, кістки, що, здавалося, от-от вирвуться на волю. Навіть королівський вінець видавався надто великим для його голови. Очі скидалися на сині ями у глибоких западинах; обличчя не ховало обрисів черепа.

І все ж коли Станіс побачив Давоса, його вустами пробігла квола посмішка.

— Бачу, море повернуло мені мого лицаря риби та цибулі.

— Повернуло, ваша милосте.

«А чи знав він, що тримає мене у в'язниці?» Давос став на одне коліно.

— Підведіться, пане Давосе, — звелів Станіс. — Я скучив за вами, добрий лицарю, бо потребую доброї поради. Тієї, якої завжди чув від вас. Отже, скажіть мені чесно і відверто: якою є кара за зраду?

Слово важко повисло у повітрі. «Тяжке слово, страшне» — подумав Давос. Чи не просили його зараз засудити свого сусіда по підземеллю? А може, себе самого? «Королі знають належну кару за зраду краще, ніж будь-хто з людей.»

— Зраду? — вичавив він із себе.

— Як іще ви назвете виклик вашому королю і спробу вкрасти його законний престол? Питаю вас знову: якою є кара за зраду згідно закону?

Давос не мав іншого вибору, окрім відповісти:

— Смерть. Кара за зраду — страта на горло, ваша милосте.

— Завжди і усюди. Я... я не жорстока людина, пане Давосе. Ви мене знаєте. Вже багато років. Не я вигадав цей закон — так було завжди, від Аегонової доби й раніше. Даемон Чорножар, брати Тойни, Король-Стерв'ятник, великий маєстер Гареф... зрадники завжди платили життям... ба навіть Раєніра Таргарієн. Вона була дочкою одного короля і матір'ю ще двох, але загинула смертю зрадниці за спробу відняти корону в свого брата. Бо таким є закон. Закон, Давосе — то не пуста жорстокість.

— Так, ваша милосте.

«Він говорить не про мене.» Давос на мить відчув жаль до людини, яка лишилася у його цюпі в цілковитій пітьмі. Він знав, що мав би

тримати язика за зубами, але втома і тривога далися взнаки, і самі собою на волю вирвалися слова:

— Князь Флорент не чинив зради, володарю.

— Невже серед перемитників побутує якесь інше слово для того, що він учинив? Я зробив його Правицею, а він побіг продавати мої священні права за миску кулешу. Він навіть обіцяв віддати їм Ширену! Єдине моє дитя він хотів віддати заміж за байстриюка, вродженого від кровозмісу!

Голос короля кипів придушеним гнівом.

— Мій брат мав хист викликати в людях вірність. Навіть у ворогах. При Перелітку він виграв три битви протягом одного дня, привіз князів Грандісона та Каферена до Штормоламу як бранців і повісив їхні здобуті в бою корогви у трапезній. Білі сарни Каферена заплямувалися кров'ю, а сплячого лева Грандісона трохи не розірвали навпіл. Та бранці сиділи під тими корогвами усю ніч, пиячили і бенкетували з Робертом. Він навіть запросив їх полювати разом. Побачивши, як вони утрюх кидають сокири у дворищі, я сказав братові: оці люди хотіли віддати тебе Аерисові на спалення, а ти даєш їм сокири до рук. Але Роберт лише сміявся. Я б укинув Грандісона та Каферена до ями, а він зробив із них собі добрих приятелів. Згодом князь Каферен загинув при Ясенбродському замку від руки Рандила Тарлі, воюючи вже за Роберта! Князя Грандісона було поранено на Тризубі; від тієї рани він за рік помер. Мій брат зумів заприятелити їх до себе, заслужити їхню любов. А я, здається, надихаю людей лише на зраду. Навіть власних кривих родичів. Брата, діда, братів у перших, дядька дружини...

— Ваша милосте, — втрутився пан Аксель. — Благаю вас, дозвольте мені довести, що не усі Флоренти слабкі у вірі та вірності престолу.

— Пан Аксель хоче, аби я знову почав війну, — мовив король Станіс до Давоса. — Ланістери гадають, що мене побито і зламано. Моє присяжне панство мене покинуло — майже усі до одного. Навіть князь Естермонт, батько моєї матері, схилився перед Джофрі. Ті нечисленні

вояки, що лишилися мені вірними, втрачають дух та надію, шукають розради у пияцтві та грі, зализують рани, наче побиті собаки.

— Нова битва знову запалить у серцях вогонь, ваша милосте! — вигукнув пан Аксель. — Поразка — це тяжка хвороба, та перемога — це ліки від неї!

— Перемога... — Король скривився. — Перемоги бувають різні, пане мій. І все ж розкажіть про ваш задум панові Давосу. Я хочу знати його думку.

Пан Аксель обернувся до Давоса з таким обличчям, яке, мабуть, було в погордливого князя Бельграва того дня, коли король Баелор Блаженний наказав йому власноруч обмити вкриті виразками ноги жебрака. Та все ж каштелян підкорився наказові.

Задум пана Акселя, підтриманий Саладором Сааном, був нескладний. За кілька годин шляху під вітром від Дракон-Каменя знаходився острів Клішня — старовинний морський стіл дому Кельтигар. Князь Ардріан Кельтигар бився на Чорноводі під вогняним серцем, але потрапив у полон. Там він хутко схилив коліна, перебіг до Джофрі й наразі перебував у Король-Березі.

— Поза всяким сумнівом, він ховається від гніву їхньої милості. А тому лякається навіть наблизитися до Дракон-Каменя! — бундючно оголосив пан Аксель. — Розумно, годі й казати. Адже він зрадив свого законного короля!

Пан Аксель пропонував узяти кораблі Саладора Саана, посадовити на них людей, які врятувалися після Чорноводи — Станіс досі мав на Дракон-Камені приблизно півтори тисячі війська, з якого більше половини складало флорентівське — і стягнути з князя Кельтигара платню за зраду. Острів Клішня не мав великої залоги, зате його панські маєтності улавилися мирійськими килимами, волантинським склом, золотим та срібним посудом, коштовними келихами, чудовими соколами, сокирою валерійського булату, рогом, що викликав чудовиськ із морських глибин, скринями рубінів і бочками вина, які людина не випила б за сто років. У очах світу Кельтигар вважався

неабияким скнарою, але на власні вигоди та розкоші ніколи грошей не шкодував.

— Я кажу: треба спалити замок до землі, а людей покласти під меч, — закінчив свою оповідь пан Аксель. — Засіяти острів попелом та кістками, щоб віднині там жили самі лише стерв'ятники. Нехай держава знає, що буде з тими, хто схоче від законних володарів скочити у гречку з Ланістерами!

Станіс слухав просторікування пана Акселя мовчки, повільно жуючи щелепою з боку в бік. Коли каштелян скінчив промову, король сказав:

— Гадаю, це можна зробити. Великої небезпеки немає. Джофрі не матиме сили на морі, доки князь Рожвин не приведе свої кораблі з Вертограду. Здобиччю ми зможемо на певний час купити вірність хоча б нашого лисенійського пірата Саладора Саана. Сам по собі острів Клішня нічого не вартий, але його падіння покаже князеві Тайвину, що справа моя ще не програна остаточно. — Станіс обернувся до Давоса. — Тепер ви кажіть відверто, мій добрий лицарю. Яка ваша думка про замір пана Акселя?

«Кажіть відверто, еге ж.» Давос пригадав темну цюпу, де він сидів разом з князем Алестером. Пригадав Куліша та Пирога. Подумав про обіцянки, які йому дав пан Аксель на мості через дворище. «Пливти у море чи летіти з муру? Що мені обрати?»

Але питав його не абихто, а король Станіс.

— Ваша милосте, — повільно проказав Давос, — я вважаю те, що вигдав пан Аксель, дурістю... і до того ж боягузством.

— Боягузством?! — трохи не заверещав пан Аксель. — Ніхто не сміє кликати мене боягузом перед моїм королем!

— Ану помовчте! — наказав Станіс. — А ви, пане Давосе, кажіть далі. Хочу почути ваші думки.

Давос обернувся обличчям до пана Акселя.

— Ось ви кажете: хай держава бачить, що наша справа ще не загинула. Завдати удару, поновити війну... нехай, але з яким ворогом?

На острові Клішня немає жодного Ланістера.

— Там є зрадники! — відповів пан Аксель. — Хоча здається, декого з них можна знайти і ближче до дому. Ба просто у цій палаті!

Давос не зважив на його закид.

— Я не піддаю сумніву звістку про те, що князь Кельтигар зігнув коліна перед Джофрі. Він уже старий, час його минув, і він хоче лише дожити свої дні у власному замку, сьорбаючи добре вино з коштовного келиха.

Цибульний лицар обернувся знову до Станіса.

— Та все ж він прийшов, коли ви покликали, володарю. Прийшов з мечами і кораблями. Він став біч-обіч із вами при Штормоламі, де на нас сунув Ренлі. Його кораблі увійшли в Чорноводу. Його люди билися за вас, убивали ваших ворогів, горіли за вас у вогні. Так, острів Клішня слабо укріплений, утримується жінками, дітьми та змарнілими старими. Але чому? Бо їхні чоловіки, сини та батьки загинули на Чорноводі — ось чому. Загинули на веслах або з мечами у руках. Під нашими корогвами. Пан Аксель пропонує напасти на домівки, які вони лишили позаду, згвалтувати їхніх удовиць і вирізати їхніх дітей. Хіба простий люд острова Клішня — зрадники?

— Зрадники! — наполягав пан Аксель. — Не всіх людей Кельтигара вбили на Чорноводі. Кількасот потрапило до полону зі своїм паном і зігнуло коліна разом із ним.

— Так, разом із ним, — повторив Давос. — Бо вони — його люди. Його присяжні слуги. Хіба можуть вони вчинити інакше?

— Завжди можна вчинити інакше! Вони могли б відмовитися схиляти коліна. Дехто так і зробив, і за це загинув, але загинув чесним та вірним!

— Люди на світі є різні. Одні сильніші, інші слабші.

Давос відчував, що відповідь вийшла непереконлива. Станіс Баратеон мав залізну волю, не розумів і не пробачав слабкості ані собі, ані іншим. «Я програю цей двобій» — у відчаї подумав цибульний лицар.

— Обов'язок кожного — лишатися вірним істинному королю, навіть якщо його пан та господар ухиляється від значкової присяги і наказує інакше, — оголосив Станіс голосом, що відкидав усілякі суперечки.

Раптом на Давоса накотила непереборна, відчайдушна зухвалість, що межувала з безумством.

— Як ви лишилися вірним королю Аерису, коли ваш брат підняв корогви на бунт? — розпачливо кинув він, легковажаючи власним життям.

Впала тиша. Усі стояли уражені, аж доки пан Аксель не заверещав, висмикуючи з піхов кинджала:

— Зрада! Він ще сміє докоряти вашій милості просто у обличчя...

Давос чув, як скрегочуть зуби Станіса. На лобі короля напухла товста синя жила. Їхні очі зустрілися.

— Ану приберіть ножа, пане Акселю. І залиште нас.

— З ласки вашої милості я бажав би...

— З ласки моєї милості я бажав би, щоб ви звідси зникли! — перервав його Станіс. — Забирайтеся з моїх очей і пришліть мені Мелісандру!

— Як накажете. — Пан Аксель запхав кинджала до піхов, уклонився і заспішив до дверей, сердито тупаючи чобітьми.

— Ти завжди зловживав моєю до тебе зичливістю, — суворо дорікнув Станіс Давосові, коли вони лишилися наодинці. — Ось візьму, перемитнику, і вкорочу тобі язика, як укоротив пальці!

— Я є повік слугою вашої милості. Язик мій теж належить вам. Чиніть із ним, як забажаєте.

— Справді, він належить мені, — трохи лагідніше мовив король. — І я бажаю, щоб він казав правду, хай подеколи вона буває гірка на смак. Аерис, кажеш? Якби ти знав усе... вибір був важкий: між кривим родичем і зверхнім володарем, між рідним братом і законним королем.

Він зморщив чоло і скривився.

— Чи бачив ти колись Залізний Престол? У ньому сплавилися і поплуталися разом хижі шпичаки, покручені леза, зубчасті вістря мечів і ножів. Зручно всидіти на ньому неможливо. Аерис різався на тих лезах так часто, що двірські пани потай кликали його Дірявим Королем. Маегора Лютого убили на його власному престолі, а дехто пише, що і самим престолом. Часом я дивуюся, чому мій брат так відчайдушно прагнув усістися на нього — авжеж не заради тихого та легкого життя.

— Навіщо ж ви хочете сісти на Залізний Престол? — запитав Давос.

— Байдуже, чого я хочу. Престол належить мені, бо я — спадкоємець Роберта. Це закон. А після мене престол перейде моїй доньці, якщо Селіса не подарує мені нарешті сина.

Він легенько пробіг пальцями по столі, по численних шарах гладкого і твердого покосту, темного від років.

— Я є королем. «Хочу — не хочу» тут ні до чого. Я маю обов'язок перед дочкою. Перед державою. Навіть перед Робертом. Він не надто мене любив, я знаю, але був мені братом. Ланістериха наставила йому роги і пошила у такі дурні, що хоч блазнем одягай. Мабуть, вона ж його і вбила, як убила Джона Арина та Неда Старка. Такі злочини караються судом. Кара почнеться з Серсеї та її гидких вилупків, але ними не скінчиться. Я маю намір вичистити той двір до голої землі. Як мав би вичистити Роберт після Тризубу. Колись пан Барістан сказав мені, що гниття за правління Аериса почалося з Вариса. Того євнуха не треба було пробачати. Так само, як і Крулеріза. Щонайменше Роберт мав би здерти з Хайме біле корзно і відіслати його на Стіну, як наполягав князь Старк. А Роберт послухав Джона Арина. Мене ніхто не питав, бо я тоді сидів у облозі в Штормолах.

Станіс рвучко обернувся і кинув на Давоса гострий важкий погляд.

— Ану кажи правду: навіщо ти хотів убити пані Мелісандру?

«Виходить, він знає.» Давос не міг йому брехати.

— Четверо з моїх синів згоріли на Чорноводі. Вона віддала їх вогню.

— Дарма ти так кажеш. Ті вогні запалила не вона. Проклинай Біса, проклинай вогнечарників, проклинай того дурного Флорента, який завів мої кораблі у пащу погибелі. Зрештою, проклинай мою впертість і пиху за те, що я відіслав її тоді, коли потребував найбільше. Але не Мелісандру. Вона завжди служила мені вірно та віддано.

— Вірно та віддано вам служив маестер Кресен. А вона його вбила, як потім — пана Корнія Пенроза і вашого брата Ренлі.

— Ось тепер ти верзеш дурниці, — зморщив носа король. — Вона лише бачила смерть Ренлі у полум'ї, та сама брала участь не більшу, ніж я. Жриця тієї ночі була зі мною — спитай свого Девана, він тобі скаже. Спитай, якщо не віриш мені. Вона б радо подарувала Ренлі життя, якби могла. Саме вона, Мелісандра, наполягла, щоб я з ним зустрівся і дав останню можливість припинити зраду. Саме вона, Мелісандра, прохала мене послати по тебе, коли пан Аксель закликав віддати тебе Ра-Гльорові.

Станіс слабенько усміхнувся.

— Тебе це дивує?

— Так. Вона ж знає, що я не друг ані їй, ані її червоному богові.

— Зате ти друг мені. Це вона теж знає. — Він майнув Давосові підійти ближче. — Малий хворіє. Маестер Пилос ставить йому п'явок.

— Малий? — Давосові думки негайно полинули до його сина Девана, королівського зброєносця. — Мій син, пане королю?

— Деван? Хороший хлопчина. Має в собі чимало від тебе. Ні, хворіє не він, а Робертів байстриук — той, якого ми забрали зі Штормоламу.

«Едрік Шторм.»

— Я балакав з ним у Аегоновому саду.

— Саме так, як вона бажала. Саме так, як вона бачила. — Станіс зітхнув. — Він тебе причарував, чи не так? Він має такий хист — отримав від батька через кров. Він знає, що є сином короля, та інколи забуває, не без власної волі, що уродився байстриуком. І обожнює Роберта, як обожнював його Ренлі, коли був малий. Мій

ясновельможний брат грався у щедрого і турботливого батька, коли відвідував Штормолам. Надсилав подарунки... мечі та коней, розкішні хутряні кунтуші та делії. Насправді, звісно, те все надсилав євнух. Малий писав до Червоного Дитинця вдячні листи, а Роберт реготав і питав Вариса: «ану цікаво, що я йому подарував цьогоріч?». Утім, Ренлі був не ліпший. Він віддав виховання хлопчика маестрам і каштелянам, які усі до одного впали перед його чарами. Пенроз обрав померти, але не віддати малого, коли я його вимагав.

Король заскреготів зубами.

— За те я й досі на нього гніваюся! Як він смів думати, що я скривджу малого? Я ж обрав Роберта, хіба ні? Коли настав той тяжкий день, я обрав рідну кров, а не присягу та честь!

«Він жодного разу не сказав ім'я хлопчика.» Давоса охопило занепокоєння.

— Сподіваюся, юний Едрік скоро видужає.

Станіс недбало відмахнувся від його турботи.

— То лише застуда, нема про що казати. Ну кашляє, ну дрижаки хапає. Скоро маестер Пилос поставить його на ноги. Ти мусиш розуміти: сам по собі малий нічого не вартий, але у його жилах тече кров мого брата. Вона каже, що у королівській крові є неабияка сила.

Давос не мусив питати, хто така «вона».

Станіс торкнувся Мальованого Столу.

— Поглянь-но сюди, цибульний лицарю. Це моя держава за всіма правами. Мій Вестерос.

Він майнув рукою над столом.

— Балачки, що Семицарство складається з семи королівств — то порожня дурня. Аегон побачив це ще три століття тому, коли стояв там, де зараз стоїмо ми. Цього стола змалювали за його наказом. Зобразили річки та затоки, гори та хребти, замки та міста, ярмаркові містечка, озера, ліси та болота... але жодного кордону. Бо кордонів тут не має бути. А має бути одна держава під рукою одного короля.

— Так, одного короля, — погодився Давос. — Бо один король означає мир.

— Я принесу Вестеросові правий суд. Те, на чому пан Аксель розуміється ще гірше, ніж на війні. Острів Клішня нічого б не дав мені... окрім вини за злу та підлу справу. Ти мав рацію. Хай Кельтигар платить за свою зраду сам, власною особою. Коли я сяду на престол, тоді й заплатить. Тоді кожен пожне те, що посіяв — від найвельможнішого князя до найпідлішого хама у канаві. А дехто з них втратить значно більше, ніж членики пальців — це я тобі обіцяю. Вони змусили моє королівство спливати кров'ю, і я цього не забуду.

Король Станіс відвернувся від столу.

— Станьте на коліна, пане Цибульний Лицарю.

— Перепрошую вашу милість?

— За твою цибулю з рибою я колись висвятив тебе у лицарі. А за оце зроблю князем.

«За яке ‘оце’?!» Давос розгубився.

— Мені досить бути вашим лицарем, ваша милосте. Я й не знаю, як це воно — серед князів князювати, серед панства панувати...

— То й добре, що не знаєш. Бо ті князі та вельможні пани — усі до одного брехливі та облудні. Це я засвоїв добряче і ніколи не забуду. А тепер ставай на коліна — тобі наказує твій король.

Давос став на коліна, і Станіс видобув з піхов меч-півторака. Мелісандра назвала його Світлоносцем, червоним мечем великих звияжців, витягнутим з вогню, де загинули сім богів Седмиці. Коли клинок вислизнув з піхов, у палаті аж посвітлішало. Криця леза сяяла зсередини: жовтим, червоним, жовтогарячим. Навколо меча тремтіло повітря; жоден коштовний самоцвіт ніколи не сипав такими сліпучими іскрами. Але коли Станіс поклав меч Давосові на плече, той не відчув жодної різниці з будь-яким іншим.

— Пане Давосе з дому Лукомор, — мовив король, — чи є ви моїм вірним та чесним підданим нині й довіку?

— Так, ваша милосте.

— Чи присягаєтеся ви служити мені вірно до кінця днів чесною порадою і швидкою покірністю, боронити моє право і державу супроти усіх ворогів у битвах малих та великих, захищати мій добродієсний люд і карати всякого зловмисника, що на нього заміриться?

— Присягаюся, ваша милосте.

— Тоді підведіться, Давосе Лукоморе — князем на Мокрохашах, адміралом вузького моря і Правицею Короля.

На якусь мить Давос втратив і мову, і здатність рухатися. «Цього ранку я прокинувся у в'язниці...»

— Ваша милосте, ви... я негідний служити Правицею Короля.

— Немає на світі нікого гіднішого за тебе.

Станіс вклав Світлоносця до піхов, простягнув Давосові руку і допоміг зіп'ястися на ноги.

— Я ж низького роду, — заперечував далі Давос. — Навіть у лицарі вибився з перемитників. Ваші піддані князі ніколи мені не коритимуться!

— То наробимо собі нових.

— Але ж я... не вмію ані читати, ані писати...

— Маєстер Пилос тобі прочитає. Щодо письма, то мій попередній Правиця власним пером списав собі голову з плечей. А від тебе я хочу лише того, що ти дарував мені завжди. Чесності. Вірності. Служби.

— Але ж, мабуть, є хтось кращий... якийсь вельможний та шанований пан...

Станіс пирхнув презирливо.

— Хто, приміром? Бар-Емон, отой шмаркач? Або мій перемінливий дідусь? Кельтигар мене покинув, новому Веларіонові шість років, а новий Сонцезір утік морем до Волантису після того, як я спалив його брата.

Він люто рубонув повітря рукою.

— Так, кількоро вірних ще лишилося. Пан Гільберт Парин тримає для мене Штормолам, а з ним дві сотні добрих вояків. Князь Моріген, байстрюк зі Щеботу, молодий Читрин, мій брат у перших Андреш... та жодному з них я не вірю так, як тобі, пане князю на Мокрохашах. Тому саме ти будеш моїм Правицею. І саме тебе я хочу бачити коло себе у битві.

«Ще одна битва — і нам край» — подумав Давос. — «Принаймні у цьому князь Алестер не помилився.»

— Ваша милість питали чесної поради... то ось вам чесна порада: для нової битви з Ланістерами нам бракує сили.

— Їхня милість кажуть про битву величнішу, — мовив жіночий голос, присмачений барвистою вимовою далекого сходу.

В дверях у червоних шовках та мерехтливих єдвабах стояла Мелісандра і тримала у руках накриту срібну тацю.

— Ці дрібні війни — лише дитячі сварки проти того зла, що чекає на нас далі. Той, чиє ім'я не можна називати, збирає сили, Давосе Лукоморе. Сили ниці, бридкі та могутні понад усяку міру. Скоро прийде холод, і настане ніч, яка не матиме кінця.

Вона поставила срібну тацю на Мальований Стіл.

— Якщо тільки вірні та чесні люди не знайдуть мужності, аби їй протистояти. Люди, чиї серця палають вогнем.

Станісові очі застигли на срібній таці.

— Вона показала мені, князю Давосе. У полум'ї.

— Ви бачили щось у полум'ї, володарю?!

Станіс Баратеон не мав звички брехати, а надто про таке.

— На власні очі. Після битви, коли мене глитав відчай, пані Мелісандра прохала мене подивитися у вогонь комина. З димаря тягнуло, з вогню вгору летів попіл та жарини. Я витріщався на них і почувався дурнем, та вона закликала мене вдивитися глибше, і раптом... попіл, що злітав угору, був білий, і мені здалося, що то сніг, який падає. «Оце так сніговій» — подумав я. Іскри у повітрі почали

кружляти, перетворилися на коло смолоскипів, і раптом я вже бачив крізь вогонь якийсь високий пагорб у лісі. Часточки попелу стали воїнами у чорному за кільцем смолоскипів, а крізь снігову хуртовину на них рухалися тіні. Незважаючи на вогонь, я відчув такий лютий холод, що аж здригнувся. І тут видіння зникло, вогонь знову перетворився на вогонь. Але те, що я бачив — воно було справжнє. Я ладен поставити на це власне королівство.

— Ви вже поставили, — мовила Мелісандра.

Гаряче переконання у голосі короля налякало Давоса аж до печінок.

— Пагорб у лісі... тіні у снігу... щось я не теє...

— Це означає, що битва почалася, — мовила Мелісандра. — Пісок спливає у годиннику дедалі швидше. Година людська на землі майже скінчилася. Ми мусимо діяти рішуче, бо інакше жодної надії не лишиться. Вестерос має об'єднатися під владою одного істинного короля, обіцяного принца, володаря Дракон-Каменя і обранця Ра-Гльора.

— Дивно якось обирає Ра-Гльор. — Король скривився, наче з'їв щось кисле. — Чому, приміром, я, а не брати? Хоча б Ренлі з його бросквиною. Уві сні я часто бачу, як із його рота пливе сік, а з горлянки — кров. Якби він виконав свій братерський обов'язок, ми б ущент розтрошили князя Тайвина і здобули таку перемогу, якою пишався б навіть Роберт. Роберт...

Він заскреготів зубами, кривлячи обличчя.

— Роберт теж приходив у мої сни. Регоче. П'є. Вихваляється. Робить те, до чого був удатний. Окрім цього, він ще мав хист битися. А я його нічим не перевершив, ані разу. Господь Світла мусив би назвати своїм поборником Роберта. То чому назвав мене?

— Бо ви — праведник, — відповіла Мелісандра.

— Праведник, кажеш. — Станіс торкнувся пальцем накритої срібної тарелі. — Праведник із п'явками.

— Так, — кивнула Мелісандра. — Мушу повторити — це неправильний, недолугий спосіб. Так не можна робити.

— Але ти присягалася, що він спрацює! — Король начебто розгнівався.

— Спрацює... і не спрацює.

— Так чи ні?

— І так, і ні.

— Не мели дурниць, жінко. Говори зрозумілими словами.

— Коли вогонь заговорить зрозумілими словами, тоді заговорю і я. У полум'ї криється правда, але її не завжди легко бачити. — Великий рубін на її горлі пив сяйво з вогню в жарівниці. — Віддайте мені хлопчика, ваша милосте. Цей спосіб певніший. Кращий. Віддайте мені хлопчика, і я зможу збудити кам'яного дракона.

— Я тобі вже казав — ні.

— Він — один хлопчик, уроджений у гріху. Одне життя проти життя усіх хлопчиків Вестеросу, а з ними і дівчаток. Життя усіх дітей, які колись народяться на землі, в усіх її царствах та королівствах.

— На цьому хлопчику немає вини.

— Своїм народженням хлопчик споганив ваше шлюбне ложе, інакше ви б могли мати власних синів. Він зганьбив вас!

— Мене зганьбив Роберт, а не хлопчик. Моя донька припала до малого душею. А ще він — мій кривний родич.

— У ньому тече кров вашого брата, — мовила Мелісандра. — Королівська кров. Лише королівська кров може розбудити кам'яного дракона.

Станіс скреготнув зубами.

— Не хочу про це чути! Драконів більше немає. Таргарієни намагалися відродити їх разів зо п'ять, але одні в дурні пошилися, а інші — вогнем спалилися. На цій богами забутій скелі досить нам і одного дурня — Пістрявчика. Тому роби свою справу, та й по тому.

Мелісандра сухо кивнула головою і відповіла:

— Яка буде воля мого короля.

Сягнувши правицею в лівий рукав, вона кинула на жарівницю жменю порошку. Спалахнуло, заревло біде полум'я. Червона жінка узяла срібну тачу і принесла до короля. Давос бачив, як вона підіймає накривку. Під нею лежали три великі чорні п'явки, набухлі від крові.

«Кров хлопчика» — зрозумів Давос. — «Королівська кров.»

Станіс простягнув руку, пальці вхопили одну з п'явок.

— Кажіть ім'я! — заохотила Мелісандра.

П'явка крутилася у пальцях короля, намагалася вчепитися в один із них.

— Узурпатор, — вимовив він. — Джофрі Баратеон.

Коли Станіс кинув п'явку до вогню, вона скрутилася серед жарин, мов сухий осінній листок, і запалала. Король ухопив другу.

— Узурпатор! — проголосив він цього разу гучніше. — Балон Грейджой.

П'явка полетіла на жарівницю, луснула з тріскотом. З неї бризкнула кров, зашипіла, запарувала у вогні.

Остання вже була у короля в руці. Він якусь мить роздивлявся дрібну істоту, що судомилася між пальців.

— Узурпатор, — мовив Станіс нарешті. — Робб Старк.

І жбурнув п'явку в полум'я.

Хайме V

Лазня Гаренголу являла з себе тм'яне, закурене парою, низьке приміщення, заставлене великими кам'яними купільницями. Коли Хайме ввели досередини, він побачив Брієнну, що сиділа у одній з них і терла власне плече майже з люттю.

— Тихше, ягідко! — покликав він. — Зараз шкура репне!

Вона зронила щітку і затулила груди долонями завбільшки з долоні Грегора Клегана. Ті невеличкі гострі пуп'янки, які вона так ретельно ховала, виглядали б природніше на десятирічній дівчинці, ніж на її м'язистих широких персах.

— Чого вам тут треба? — завимагала вона.

— Князь Болтон наполягає, щоб я з ним повечеряв, але забув запросити моїх вошей.

Хайме смикнув стражника за одяг здоровою лівицею.

— Допоможи вилізти з оцього смердючого ганчір'я.

Однією рукою він і шворок на штанях не вмів розв'язати. Стражник забурчав і підкорився — хай не надто охоче, та все ж не зухвало.

— А тепер ходи геть, — мовив Хайме, коли одяг його упав купою на мокру кам'яну підлогу. — Панна з Тарфу не бажає, аби різний набрид витріщався на її цицьки.

Він тицьнув пеньком руки на гостропику жінку, що usługувала Брієнні.

— Ти теж іди геть. Чекай ззовні. Тут лише одні двері, а дівчисько трохи завелике, щоб утекти крізь димар.

Звичка коритися в'їлася у плоть слуг надто глибоко: і жінка, і стражник почалапали геть, лишивши їх у лазні удвох. Велетенські купільниці, схожі на ті, що полюбляли у Вільних Містах, могли вмістити шістьох чи сімох людей, тому Хайме повільно та незграбно заліз до тієї, де сиділо дівчисько. Обидва ока в нього були розплющені, хоча праве попри Кайбурнових п'явок лишалося дещо набряклим. Зараз Хайме почувався усього лише стодев'ятирічним дідом — значно краще, ніж тоді, коли прибув до Гаренголу.

Брієнна уся зсудомилася і сахнулася від нього якнайдалі.

— Тут є інші купільниці!

— А мені й ця годиться.

Хайме обережно занурився до підборіддя у паруючу воду.

— Та ви не бійтеся, ягідко. Стегна ваші мерехтять зеленим та ліловим, а те, що там між ними, мене геть не цікавить. — Правицю він мусив покласти на край купільниці, бо Кайбурн наказав берегти перев'язку від води. З ніг почала потроху спливати напруга, зате

запаморочилося у голові. — Якщо я зомлію, витягніть мене. Досі жоден Ланістер не потонув у купелі. Не хочу бути першим.

— Чого я мушу перейматися, чи ви живі, а чи мертві?

— Та ви ж обітували берегти моє життя. — Він вишкірився, побачивши, як дебелою білою шиєю поповзла червона барва. Брієнна обернулася до нього спиною. — Ой леле, яка сором'язлива дівчинка! Невже ви маєте щось таке, чого я ще не бачив?

Він намацав щітку, яку вона зронила, міцно ухопив пальцями і заходився безладно терти собі шкіру тут і там. Виходило важко і незграбно. «Лівиця в мене геть ні до чого не вдатна.» Все ж бруд потроху відвалювався від шкіри, вода темнішала. Дівчисько сиділо до нього згорбленою спиною, напруживши міцні м'язи на плечах.

— Невже вас так лякає вигляд мого пенька? — запитав Хайме. — А мали б радіти — я ж цією самою рукою короля зарізав. І малого Старка з тієї вежі теж нею викинув. А ще я нею ковзав між ніг Серсеї, щоб вона там змокріла.

Не дочекавшись відповіді, він махнув на Брієнну пеньком і мовив:

— Якщо ви так і Ренлі стерегли, то не диво, що його вбили.

Брієнна скочила на ноги, наче її вдарили, пустивши купільницею хвилю гарячої води. Поки вона вилазила з купелі, Хайме мимохідь уздрів густий білявий кущ там, де з'єднувалися її ноги. Брієнна мала між ніг волосся значно більше, ніж його сестра. З якогось дива прутень його ворухнувся під водою. «Занадто довго я не бачив Серсею, оце вже напевне.» Стурбований відгуком свого тіла, Хайме відвернув очі.

— Я вчинив негідно, — пробурмотів він. — Та я ж каліка, мене гризе горе й відчай. Пробачте мені, ясна панно. Ви захищали мене, і незгірше від будь-якого чоловіка. А по правді, то небагато знайдеться кращих.

Дівчисько загорнулося у рушника, ховаючи від нього голе тіло.

— Ви з мене кепкуєте, або що?

На це він знову спалахнув гнівом.

— Невже ви тупіші за замковий кут? Я ж вибачався, бо стомився сваритися! Може, час уже нам укласти мир?

— Мир укладають, коли мають довіру. А ви хочете, щоб я повірила...

— О так-так, Крулерізові. Кривоприсяжцеві, який замордував безпорадного бідолаху Аериса Таргарієна. — Хайме пирхнув. — Та Аериса мені не шкода. Мені шкода Роберта. «Чув я, що тебе вже кличуть Крулерізом» — сказав він мені на бенкеті після вінчання на царство. — «Хай кличуть, аби ти з того звички не зробив!» І реготав, як навіжений. Чому ніхто не кличе Роберта кривоприсяжцем? Його повстання розірвало державу на шматки, а гівно замість честі чомусь маю я.

— Роберт скоїв те, що скоїв, заради кохання. — Брієнниними ногами стікала вода, збиралася калюжею коло п'ят.

— Роберт коїв усе, що він коїв, заради гонору, дірки між ніг і гарненького личка.

Хайме стиснув кулака... або стиснув би, якби досі мав руку. Біль жорстокий, як ворожий сміх, ринув угору правицею.

— Роберт повстав заради спасіння держави! — упиралася Брієнна.

«Заради спасіння держави, кажеш.»

— А чи знали ви, що мій брат підпалив саму річку Чорноводу? Адже шал-вогонь горить і на воді. Аерис так любив його, що сам би в ньому купався, якби міг. Усі Таргарієни дуріли від вогню. — Хайме відчув запаморочення. «Пара, отрута у крові, лихоманка... щось я сам не свій.» Він опустився у воду, торкнувшись її підборіддям. — Заплямував біле корзно... Того дня на мені був золотий обладунок, але...

— Золотий?

Голос її звучав десь удалині, ледь чутний. А він плив назад у минуле на теплих хвилях спогадів.

— Коли танцюючий грифон програв Битву Дзвонів, Аерис вигнав його геть. — «На біса я розп'явся перед оцією потворною шмаркачкою?» — Король нарешті втямив, що Роберт — то не розбійницький князюк, якого можна розчавити між обідом та вечерею, а найбільша загроза домові Таргарієн від часів Даємона Чорножара. Тому Аерис безжально нагадав Левинові Мартелу, що утримує в своїй владі Елію з дітьми, і надіслав його очолити десять тисяч дорнійців, які рухалися до столиці королівським гостинцем. Джон Даррі та Барістан Селмі рушили до Камінного Септу зібрати під свій провід рештки грифонового вояцтва. Принц Раегар повернувся з півдня і переконав свого батечка проковтнути гордощі та прикликати до себе мого батечка. Проте з Кастерлі-на-Скелі у відповідь не прилетів жоден крук, і король перелякався ще більше. Він бачив зрадників за кожним рогом, а тих, яких не бачив він, послужливо підказував йому Варис. Нарешті його милість наказав розташувати запаси шал-вогню по всьому Король-Березі. Під септом Баелора, під халупами Блошиного Подолу, під стайнями і коморами, під усіма сімома брамами, ба навіть під самим Червоним Дитинцем.

— Усе робилося у найсуворішій таємниці купкою відданих королю майстрів-вогнечарників. Вони не довіряли навіть власним учням і послушникам. Королева вже багато років на усе заплющувала очі, а Раегар збирав військо і не мав коли їх підняти. Проте новий Аерисів Правиця, герба булави й кинджала, мав трохи тямив в голові й почав плекати підозри, коли помітив, як Россарт, Беліс та Гарігус нишпорять замком та містом удень і вночі. Челстед, ось як його звали. Князь Челстед.

Спогади поверталися до Хайме раптово, з кожним зроненим словом.

— Я вважав його боягузом, та він десь віднайшов мужність і одного дня заперечив Аерисові. Правиця зробив усе, щоб відмовити короля від його задуму: переконував, жартував, погрожував, нарешті благав. Коли ніщо не допомогло, він зняв ланцюг свого уряду і жбурнув його на підлогу. За те Аерис спалив його живцем, а ланцюга почепив на шию Россартові, своєму улюбленому вогнечарникові. Тому, який запік князя Рікарда Старка у власному обладунку. А я стояв коло підніжжя

Залізного Престолу в білому панцирі, нерухомий, мов труп, стеріг свого володаря і усі його маленькі таємнички.

— Мої присяжні братчики за наказом короля роз'їхалися з двору хто куди. А мене Аерис тримав при собі, якнайближче — адже я був сином свого батька. Мені король не довіряв і хотів, щоб за мною вдень і вночі міг наглядати Варис. Тому я чув усе, що казав Аерис і що казали йому.

Хайме пригадав, як сяяли очі Россарта, коли той розгортав мапи і показував, де треба розташувати «речовину». Та й Гарігус із Белісом були з ним пошиті на один копил.

— Раегар перестрів Роберта на Тризубі. Ви незгірш мене знаєте, що там сталося. Коли звістка досягла двору, Аерис відіслав королеву на Дракон-Камінь разом із принцом Візерисом. Принцеса Елія теж хотіла тікати з дітьми, але король заборонив — чомусь забрав собі у голову, що князь Левин на Тризубі зрадив Раегара, і гадав утримати вірність Дорну, не відпускаючи Елію та Аегона від себе. «Зрадники хочуть забрати моє місто» — казав він Россартові, я сам чув, — «та я не віддам їм нічого, крім попелу. Хай Роберт королює над спаленими кістками та печеним м'ясом». Таргарієни ніколи не ховали своїх мертвих у землі — завжди спалювали. Аерис хотів запалити найбільше поховальне вогнище, яке бачив світ. Щоправда, мені оце спало на думку, що він, може, й не збирався помирати. Як перед ним Аеріон Ясножар. Аерис, напевне, гадав, що вогонь його перетворить... що він постане перероджений у дракона і оберне усіх ворогів на попіл.

— Нед Старк поспішав на південь на чолі передового полку Роберта, але потуга мого батька встигла поперед нього. Пицель переконав короля, що Оборонець Заходу прибув йому на порятунок, і король відчинив браму. Саме того разу Аерис мав би послухати Вариса, та де ж пак — просто відмахнувся. А мій батько увесь час сидів подалі від війни і згадував образи та свавілля, вчинені йому королем. Зрештою він вирішив, що домові Ланістер краще стати за переможну сторону. Битва на Тризубі допомогла йому зважитися.

— Захищати Червоний Дитинець випадало мені, та я знав, що справу програно, і надіслав гінця Аерисові по дозвіл почати перемови. Але мій гінець повернувся з таким наказом короля: «Принеси голову

свого батька, якщо ти не зрадник». Аерис здаватися не бажав і нікого не слухав. Гінець сказав, що при королі знаходиться пан Россарт. Я розумів, що це означає.

— Коли я запопав Россарта, він був одягнений простим стражником і поспішав до потерни. Його я вбив першим, а тоді зарізав Аериса, щоб він не встиг надіслати ще когось із наказом до вогнечарників. За кілька днів я вистежив решту і повбивав їх теж. Беліс обіцяв мені золото, Гарігус скиглив, благаючи про милість. Меч таки милосердніший за вогонь, проте Гарігус мені за ласку не подякував.

Вода потроху вистигала. Коли Хайме розплющив очі, то побачив пенька власної мечевої руки. «Тієї, що зробила мене Крулерізом.» Цап одним ударом позбавив його і слави, і ганьби. «А що залишив? Хто я тепер такий?»

Дівчисько виглядало сміховинно — тулило рушника до своїх вбогих цицьок, білі ноги визирали з-під нього знизу.

— Щось вам від моєї оповідки аж заціпило. Ну давайте вже, прокляніть мене, поцілуйте або назвіть левом. Зробіть бодай щось!

— Якщо це правда, то чому її ніхто не знає?

— Лицарі Королегвардії обітують берегти таємниці короля. Хочете, щоб я порушив святу обітницю? — Хайме зареготав. — Гадаєте, вельможний князь на Зимосічі мав охоту слухати мої похапливі пояснення? Адже він такий шляхетний, куди вже там! Один лише погляд на мене кинув, і зразу визнав винним.

Хайме став на ноги; прохолодна вода потекла грудьми.

— За яким правом вовк судив лева, га? За яким таким правом?!

Його раптом пересмикнуло, і він, намагаючись вилізти з купільниці, пеньком руки зачепив її край. Біль пронизав усе тіло... а лазня раптом закрутилася навколо. Брієнна підхопила його, не даючи впасти. Її рука була вкрита сиротами, розім'якла від води, холодна, та все ж сильна і надійна, а разом ніжніша і обережніша, ніж він міг подумати. «Ніжніша за Серсеїну» — спало йому на думку, поки вона виймала його з купільниці, а ноги під ним теліпалися, наче вислий прутень.

— Сторожа! — чулося поруч горлання Брієнни. — Тут Крулеріз!..

«Хайме» — подумки заперечив він, — «мене звати Хайме!».

Він отямився, лежачи на вогкій підлозі у оточенні стражників, дівчиська і Кайбурна, що стовбичили над ним із занепокоєними обличчями. Брієнна була гола, та здається, навіть цього не помічала.

— Гаряча пара у лазні часто справляє таку дію, — казав решті маестер Кайбурн. «Та ні, він не маестер, у нього ж забрали ланцюга.» — У його крові досі тече отрута, тіло змарніло від голоду. Що ви йому даєте їсти?

— Хробаків, сцяки та сіре блювотиння, — відповів Хайме знизу.

— Сухарі, воду і вівсяний куліш, — заперечив стражник. — Та він майже нічого не їсть. Що нам із ним робити?

— Вимийте, вдягніть та віднесіть до башти Гори-Король, якщо знадобиться, — відповів Кайбурн. — Князь Болтон має намір вечеряти з ним сьогодні. Часу лишилося небагато.

— Принесіть мені чисте вбрання для нього, — мовила Брієнна. — Я його вимию та вдягну.

Решта зітхнула з полегшенням, скинувши клопіт на неї. Хайме підняли на ноги і посадовили на кам'яну лаву коло стіни. Брієнна прожогом майнула по свого рушника і жорстку щітку, якою заходила дошкрябувати хворого. Один зі стражників приніс бритву — підрізати бороду. Кайбурн повернувся з полотняними підштанками, чистими чорними вовняними штаньми, просторою зеленою сорочкою та шкіряною камізелею, що ушнуровувалася спереду. Хайме до того часу трохи отямився від запаморочення, і хоча незграбність свою зберіг, але з поміччю дівчиська так-сяк зумів одягнутися.

— Тепер я така краля, що мені лише срібного люстерка бракує.

Кровомаестер приніс одяг і для Брієнни теж: рожеву єдвабову сукню, трохи поплямовану, і лляну нижню сорочку.

— Вибачайте, панно, та іншого жіночого вбрання на ваш зріст і поставу в Гаренголі нема.

Сукню, вочевидь, шили на жінку з тоншими руками, коротшими ногами та набагато повнішими грудьми. Тонке мирійське мереживо погано ховало синці, що вкривали Брієннину шкіру. Загалом у новому одязі дівчисько виглядало курям на сміх. «У неї плечі дебелиші, ніж у мене. І шия товща» — подумав Хайме. — «Не диво, що їй зручніше у кольчuzі, ніж у сукнях.» Рожевий колір теж не надто їй личив. На думку Хайме спало з десяток грубих жартів, але він зумів утриматися. «Краще її не сердити. Бо встояти проти неї в бійці з однією рукою годі й сподіватися.»

Серед іншого добра Кайбурн приніс також і невеличку пляшечку.

— Що воно таке? — завимагав Хайме, коли позбавлений ланцюга маестер заохотив його випити трунок.

— Оцтова настоянка солодця з медом та гвоздиками. Додасть вам сил і прояснить голову.

— Дайте трунку, від якого ростуть нові руки, — мовив Хайме. — Іншого мені не треба.

— Ану пийте, — наказала Брієнна похмуро.

І він випив — та лише за півгодини нарешті відчув у собі сили стояти. Після вологого теплого туману лазні повітря надворі здалося ляпасом у обличчя.

— Мосьпан князь, мабуть, уже чекають, — мовив до Кайбурна стражник. — На неї теж. Мені його нести, абощо?

— Сам піду. Брієнно, дайте спертися на вашу руку.

Вчепившись у руку, Хайме дозволив провести себе, мов худобу, через двір до велетенської трапезної, більшої за престольну палату в Король-Березі. Уздовж стін через кожні півтора сажні вишикувалися комини — стільки, що він і порахувати не міг — але жоден не горів, і холод від стін та сильні протяги випивали з тіла геть усе тепло аж до кісток. З десяток списників у хутряних кожухах охороняло двері та сходи, що вели на дві горішні галереї. А посередині тієї неймовірної пухляк за столом, поставленим на кобильниці, у оточенні цілих моргів гладкої підлоги з кам'яних плит сидів не хто інший, як вельможний

князь і господар на Жахокромі, а при ньому — лише один хлопчик-чашник.

— Пане князю, — мовила Брієнна, поставши перед ним.

Очі Руз Болтон мав блідіші за камінь, але темніші за молоко, а голос — тихий та м'який, неначе шурхіт павутиння.

— Мене вельми втішає, що ви, любий пане, вже зміцніли досить, аби прийняти моє запрошення. Прошу, сідайте, ласкава панно. — Князь майнув рукою на розсип тарелей з сиром, хлібом, холодним м'ясом та садовиною, що прикрашали стіл. — Бажаєте випити червоного чи білого? На жаль, не вельми гарного збору. Прикро казати, але пан Аморі висушив льохи пані Вент ледве не до голої землі.

— Напевне, за те ви його і вбили. — Хайме швидко ковзнув на стільця, щоб Болтон не помітив, який він слабкий. — Хай біле Старки сьорбають. Я вип'ю червоного, як добрий та вірний Ланістер.

— Мені краще води, — мовила Брієнна.

— Елмаре, червоного для пана Хайме, води для панни Брієнни, а мені наливки на травах.

Болтон махнув супроводові, щоб ішов геть, і стражники вийшли з трапезної мовчазною вервечкою.

За звичкою Хайме сягнув по вино правицею, струснув келиха, заплямував чисті лляні пов'язки червоними бризками і ледве упіймав келиха лівицею, щоб не зронити зовсім. Та Болтон прикинувся, ніби не помічає його незграбності. Північанин пригостився копченою сливою, від якої відкусував крихітні шматочки.

— Раджу скуштувати оці сливи, пане Хайме. Дуже солодкі, ще й кишки добре вичищають. Пан Варго забрав їх з однієї корчми, яку потім спалив.

— Мої кишки достатньо чисті, ота цап'яча дупа — ніякий не пан, а сливи ваші цікавлять мене значно менше, ніж ваші наміри.

— Наміри щодо вас? — Вуст Руза Болтона торкнулася слабка усмішка. — Ви, добрий мій пане, досить небезпечна здобич. Сієте

незгоду та колотнечу, де б не з'явилися — ба навіть тут, у моєму щасливому і мирному Гаренголі.

Голос його нагадував уже не шепіт, а шурхіт.

— Схоже, що і у Водоплині теж. А чи знали ви, що Едмур Таллі обіцяє тому, хто вас поверне, тисячу золотих драконів?

«Оце так жмикрут!»

— Моя сестра заплатить удесятеро більше.

— Справді? — Знову та сама усмішечка, і знову лише на мить. — Десять тисяч драконів — велетенська купа грошей. Але варто розглянути і обіцянку князя Карстарка. Він ладен віддати руку своєї доньки тому, хто принесе вашу голову.

— Цапіві не кажіть, — буркнув Хайме. — Бо він усе зробить навпаки: віддасть мою руку і привезе її голову.

Болтон видав тихий смішок.

— Чи знали ви, що Гаріон Карстарк сидів тут у полоні, коли ми захопили замок? Я віддав йому всіх людей з Карголду, які при мені лишалися, і відіслав разом із Гловером. Сподіваюся, при Сутіндолі його не спіткала ніяка халепа... бо ж інакше з нащадків князя Рікарда лишиться сама лише Алиса Карстарк.

Він ретельно вибрав наступну сливу.

— Та на щастя для вас, я не маю потреби в новій дружині. Перебуваючи у Близнюках, я одружився з панною Вальдою Фрей.

— Вальдою Вродливою? — Хайме спробував притримати хліб пеньком правиці й відірвати шматок лівицею, але зазнав поразки.

— Вальдою Вгодованою. Вельмишановний князь Фрей запропонував мені за посаг вагу нареченої сріблом, і я зробив належний вибір. Елмаре, злами-но хліба нашому панові Хайме.

Малий відірвав від паляниці шмат завбільшки з кулак і віддав його Хайме. Брієнна відламала собі шматок без зайвої допомоги.

— Князю Болтоне, — мовила вона, — люди кажуть, що ви хочете віддати Гаренгол Варго Хапові.

— Така була його ціна, — погодився Болтон. — Ланістери — не єдиний рід, який має звичай платити борги. В кожному разі, мені тут довго сидіти не доведеться. Едмур Таллі має одружитися з панною

Рослін Фрей у Близнюках, і мій король наказує мені прибути на урочисту подію.

— Едмур одружується? — перепитав Хайме. — Хіба не Робб Старк?

— Його милість король Робб уже має дружину. — Болтон виплюнув зернятко сливи у долоню і відклав убік. — Панну Вестерлін з Прискалку. Мені казали, що її звать Джейна. Мабуть, ви її знаєте, пане — її батько є значковим вашого батька.

— Мій батько має чимало значкових панів, і більшість із них мають дочок.

Хайме сягнув лівицею по келиха, намагаючись згадати ту Джейну. Вестерліни були старим домом, але мали більше гонору, ніж статків і впливу.

— Не може цього бути, — уперто закрутила головою Брієнна. — Король Робб дав обітницю одружитися з однією з панн Фрей. Він ніколи б не порушив таку святу обітницю, він би...

— Його милість — юнак шістнадцяти років, — м'яко промовив Руз Болтон. — А вас, панно, я красно прошу не піддавати сумніву мої слова.

Хайме відчув щось на кшталт жалю до Робба Старка. «Дурне дитя — виграло війну в полі, та програло у опочивальні.»

— Як князеві Фрею сподобалося втішатися пстругом замість вовка? — запитав він.

— Пструг вельми смакує хоч до обіду, хоч до вечері. — Болтон підняв блілого пальця, прикликаючи чашника. — На жаль, мій бідний Елмар зазнав тяжкої втрати. Адже його заручили з Ар'єю Старк. Але мій шановний тесть, князь Фрей, мусив розірвати також і ці заручини, коли король Робб його зрадив.

— А чи відомо щось про Ар'ю Старк? — Брієнна схилилася уперед. — Пані Кетлін боялася... дівчинка ще жива?

— О так, — запевнив князь на Жахокромі.

— Ви це напевне знаєте, ласкавий пане?

Руз Болтон стенив плечима.

— Дійсно, впродовж деякого часу Ар'я Старк вважалася зниклою. Та її нарешті знайшли. Я маю намір безпечно повернути її на північ.

— Разом із сестрою! — наполягла Брієнна. — Тиріон Ланістер обіцяв обох дівчат на обмін за свого брата!

Скидалося на те, що князя на Жахокромі її слова розважили.

— Невже вам, панно, ніхто ніколи не казав? Ланістери — брехлива порода.

— Це ви щойно завдали образи честі мого дому? — Хайме підняв здоровою рукою ніж для сиру. — Круглий кінець, тупе лезо, — мовив він, ведучи великим пальцем уздовж краю, — та в око вам увійде залюбки.

Піт зібрався намистинками в нього на чолі. Хайме плекав надію, що хоч виглядає не так жалюгідно, як відчувається.

Слабенька усмішка знову навідалася до вуст князя Болтона.

— Ви надто зухвалі, як на людину, що не може сама собі зломити хліба. Смію нагадати, що навколо нас — моя сторожа.

— Навколо, та за дві версти звідси. — Хайме зиркнув на велетенську порожнечу палати. — Поки вони добіжать, ви будете мертвіші за Аериса.

— Невже лицарський звичай дозволяє погрожувати хазяїнові просто за його хлібом та сиром? — дорікнув господар на Жахокромі. — На півночі ми споконвіку вважаємо закони гостинності святими та непорушними.

— Я тут не за гостя, а за бранця. Ваш цап відрубав мені руку. Якщо ви гадаєте, що за кілька копчених слив я про це забуду, то гірко помиляєтеся.

Такої відповіді Руз Болтон, схоже, не чекав.

— Може, і помиляюся. Може, мені варто подарувати вас на весілля Едмурові Таллі... або стягти вам голову, як ваша сестра вчинила з Едардом Старком.

— Оцього робити не раджу. Кастерлі-на-Скелі має довгу пам'ять.

— Між вашою скелею та моїми мурами пролягають тисячі верст гір, моря та боліт. Ворожість Ланістерів — порожні слова для Болтонів.

— Нехай так. Але дружба Ланістерів — не порожні слова.

Хайме почав думати, що зрозумів, у яку гру вони зараз грають. «Але чи розуміє дівчисько?» Про це думати не хотілося.

— Я не певен, що з такими, як ви, варто дружити розумній людині.
— Руз Болтон майнув до малого. — Елмаре, відріж нашим гостям смаженини.

Брієнні подали першій, та вона їжі навіть не торкнулася.

— Ваша вельможносте, — мовила дівчина. — Пана Хайме призначено на обмін за доньок пані Кетлін. Ви мусите звільнити нас, щоб ми могли продовжити шлях.

— Крук із Водоплину приніс новину про втечу, а не про обмін бранців. Якщо ви, ласкава панно, допомогли цьому бранцеві уникнути полону, то ви винні у зраді.

Здоровачка зіп'ялася на ноги.

— Я служу пані Старк!

— А я служу Королю-на-Півночі. Або Королю-без-Півночі, як його вже кличуть деякі дотепники. Мій король ніколи не мав наміру повертати пана Хайме його родичам Ланістерам.

— Сідайте до вечері, Брієнно, — закликав Хайме. Елмар поставив перед ним на тарелі шмат смаженини, темний та кривавий. — Якби Болтон хотів нас убити, то не витрачав би на нас свої коштовні сливи, піддаючи небезпеці власні кишки.

Він витріщився на м'ясо, раптом усвідомивши, що однією рукою його не поріже. «Я тепер ледве вартий навіть одного вовчого дівчиська» — подумав він. — «Сучий цап трохи збив на мене ціну. От лишень пані Кетлін навряд чи подякує, якщо отримає від Серсеї своє вовчєня без однієї лапи.»

Від такої думки його аж скривило. «Якщо це станеться... б'юся об заклад, винуватим знову зроблять мене.»

Руз Болтон різав м'ясо рівно та неквапно; тарелею розтікався кривавий сік.

— Панно Брієнно, чи будете ви ласкаві сісти, якщо я скажу, що маю намір вислати пана Хайме тим самим шляхом до столиці, яким ви самі збиралися везти його за наказом пані Кетлін?

— Я... ви дозволите нам їхати далі?! — У голосі дівчиська лунала осторога, проте вона сіла на місце. — Дякую за ласку, мосьпане.

— Прошу. Але шляхетний пан Варго створив мені певні... труднощі. — Князь обернув світлі очі до Хайме. — Чи знаєте ви, чому Хап відрізав вам руку?

— Мабуть, тому, що полюбляє різати людям руки. — Полотняна пов'язка на відрубаній руці Хайме заплямувалася кров'ю та вином. — Я чув, що і ноги теж. Така вже в нього химерна вдача — не потребує особливих причин.

— І все ж пан Варго мав особливу причину. Насправді Хап розумніший, ніж може здатися. Ніхто не в змозі довго очолювати такий загін, як «Хвацькі Компанійці», зовсім не маючи клепки в голові. — Болтон наколов шматочок м'яса вістрям кинджала, поклав до рота, задумливо пожував і ковтнув. — Пан Варго покинув Ланістерів, бо я пообіцяв йому Гаренгол — нагороду в тисячу разів коштовнішу за усе, на що він міг сподіватися від князя Тайвина. Та він чужий на Вестеросі й не знає, що цю коштовну здобич отруєно.

— Прокляттям Чорного Гарена? — глузливо запитав Хайме.

— Прокляттям Тайвина Ланістера. — Болтон простяг келиха, і Елмар мовчки наповнив його. — Нашому цапові варто поспитатися когось із Тарбеків чи Ринів. Ті б йому розповіли, як ваш вельможний батечко чинить зі зрадниками.

— На світі немає жодного живого Тарбека чи Рина, — зауважив Хайме.

— Саме до цього я і веду. Пан Варго сподівався, поза сумнівом, що у битві при Король-Березі переможе князь Станіс. Тоді б він затвердив його у володінні цим замком на знак дяки за його крихту помочі у падінні дому Ланістер. — Болтон видав коротенький сухий смішок. — Та про Станіса Баратеона він теж, на жаль, знає дуже небагато. Може, новий король жалувал би йому Гаренгол за службу... але тільки разом із зашморгом на шию за скоєні злочини.

— Зашморг — ласкавіша доля, ніж те, що на нього чекає у руках мого батька.

— Дотепер він мав самотужки дійти того ж висновку. Станіса розбито, Ренлі вбито, і лише перемога Старка може врятувати його від помсти князя Тайвина. Проте надія на таку перемогу тане з кожним днем.

— Король Робб виграв усі свої битви, — зухвало буркнула Брієнна, вперто зберігаючи вірність у слові так само, як у справі.

— Так, виграв усі битви до одної. А тим часом втратив Фреїв, Карстарків, Зимосіч і північ. Вовчик ще трохи замолодий — ось у чому біда. Хлопчаки шістнадцяти років завжди вірять, що вони невмирущі й непереможні. Старша людина уже б зігнула коліна — я цього певний. Адже після війни завжди настає мир, а з настанням миру королі багато чого пробачають своїм ворогам... принаймні таким, як Робб Старк. Бо таким, як Варго Хап, ніхто нічого не пробачить. — Болтон слабенько всміхнувся. — Його охоче залучали до своєї справи обидва ворожі табори, та у жодному по його смерті навіть сльозини не проллють. «Хвацькі Компанійці» не билися у битві на Чорноводі, але саме у ній скінчили свій шлях.

— Ви мені пробачите, якщо я за ними не побиватимуся?

— Невже вам не шкода нашого недолугого, приреченого на смерть цапа? Ось бачите, а богам шкода... бо інакше навіщо б вони віддали вас просто нам до рук? — Болтон зжував іще шматочок м'яса. — Карголд менший та вбогіший, ніж Гаренгол, зате знаходиться далеко за тими межами, куди сягають левові кігті. До того ж Хап, одружений з Алисою Карстарк, стане справжнім князем. Якби йому вдалося

злупити з вашого батечка трохи золота, він би, ясна річ, порадів, та усе одно віддав би вас князеві Рікарду. Бо той обіцяє дочку за дружину і безпечний прихисток далеко на півночі, а цього за саме лише золото князя Тайвина не купиш.

— Але щоб вас продати, спершу він мусить вас якось уберегти. А тим часом річковим краєм нишпорить безліч інших мисливців, до яких вам краще не потрапляти. Гловера і Толгарта розбито при Сутіндолі, та рештки їхнього війська досі блукають тут і там, тікаючи від Гори, який їх безжально винищує. Тисяча карстарківців риє землю на південь та схід від Водоплину — ці надіслані саме по вашу душу. Подекуди трапляються люди Даррі, позбавлені господаря та усякого закону, зграї чотириногих вовків, розбійники князя-блискавки. До речі, Дондаріон радо повісить і вас, і цапа на одному дереві.

Князь на Жахокромі зібрав трохи кривавого соку шматочком хліба.

— Єдине місце, де пан Варго міг сподіватися зберегти вас для себе — це Гаренгол. Але тут Хвацькі Компанійці значно поступаються числом моїм воякам і людям пана Аеніса Фрея. Безперечно, він боявся, що я можу повернути вас панові Едмуру до Водоплину... або й гірше — відіслати вас до вашого батька.

— Отже, скалічивши вас, він одночасно сподівався прибрати загрозу вашого меча, отримати похмуру запоруку, яку б міг відіслати вашому батькові, а ще — зменшити вашу цінність для мене. Бо він служить мені, як я служу королю Роббу. Тому його злочин є також і моїм — або видасться таким вашому батькові. Саме у цьому полягають мої... невеличкі труднощі.

Він витріщився на Хайме, не блимаючи світлими очима, вичікував, нерухомий і холодний.

«Тепер усе зрозуміло.»

— Отже, ви хочете, щоб я вам гріхи відпустив. Сказав батькові, що оцей пеньок — то не ваша вина. — Хайме засміявся уголос. — Та божечки, пане мій, лишень відішліть мене до Серсеї, а там я заспіваю такої солодкої пісні, що ви кращої ніколи й не чули! А співатиметься в ній про те, як шляхетно та ласкаво ви зі мною повелися.

Хайме розумів, що за будь-яку іншу відповідь його негайно повернуть цапові.

— Якби я мав руку, то ще й розписку б написав. Про те, що мене скалічив сердюк, привезений до Вестеросу моїм власним батечком, а порятував шляхетний князь Болтон.

— Не треба розписки. Довірюся вашому лицарському слову, шановний пане.

«Нечасто доводиться таке чути.»

— То чи скоро нам дозволять поїхати? І як ви гадаєте провезти мене безпечно повз усіх отих вовків, розбійників та карстарківців?

— Ви поїдете, коли Кайбурн визнає вас достатньо міцним для подорожі, з чисельним супроводом добірних людей на чолі з моїм сотником Вальтоном, якого ще кличуть Сталевим Шкарбаном. Вірність його мені тяж сталава. Не маю сумніву, що Вальтон доведе вас до Король-Берега цілим і неушкодженим.

— За умови, пане князю, що дочки пані Кетлін також подолають свій шлях цілими і неушкодженими, — встрягло дівчисько у розмову.
— Звісно, ваш сотник Вальтон у дорозі зайвим не буде, але за життя дівчат відповідаю я.

Князь на Жахокромі кинув на неї побіжний погляд.

— Дівчата — більше не ваш клопіт, ласкава панно. Санса Старк стала дружиною карлика, і розлучити їх тепер можуть самі лише боги.

— Дружиною?! — з відразою скрикнула Брієнна. — Біса? Та ж він присягнувся... перед усім двором, перед лицем богів та людей...

«Чиста, незіпсована душа.» Хайме, правду кажучи, вразився не менше за неї, але зумів краще приховати подив. «Санса Старк... оце так подаруночок Тиріонові.» Хайме згадав, скільки щастя мав його брат з тією донькою чиншовика... щоправда, лише два тижні.

— Про що присягався Біс, а про що він не присягався, наразі важить небагато, — мовив князь Болтон. — А найменше — для вас.

Дівчисько намагалося не показати, як їй боляче. Та мабуть, нарешті відчуло сталеві щелепи пастки, коли Руз Болтон майнув рукою до своєї варті і промовив:

— Пан Хайме поїде собі далі до Король-Берега. А вам, хай як сумно мені це казати, судилося інше. Нерозумно і нечемно з мого боку позбавляти шановного пана Варго обох пташок із його здобичі.

Ясновельможний князь на Жахокромі сягнув по ще одну копчену сливу.

— Тому я на вашому місці, ласкава панно, зараз менше думав би про Старків, а більше — про сафіри.

Тиріон V

Позаду нього з шерэг золотокирейників нетерпляче заіржав кінь. На додачу Тиріонові почувся кашель князя Гиліса. Власне, Гиліса він з собою не запрошував — як і пана Аддама, Джалабара Ксого та решту двірського панства. Але його ясновельможний батько вважав, що Доран Мартел сприйме за образу, якщо на переправі через Чорноводу його супроводжуватиме один лише карлик.

«Джофрі мав би зустрічати дорнійців сам» — подумав Тиріон, сидючи у чеканні, — «та він би усе перепаскудив, годі й сумніватися». Останнім часом король полюбляв повторювати дурнуваті жарти про дорнійців, яких начіпляв од стражників Мейса Тирела. «Скільки дорнійців треба, щоб підкувати коня? Дев'ятеро. Один кує, восьмеро коня на руках тримають.» Чомусь Тиріонові здавалося, що Доран Мартел тих жартів не схвалить.

Одну за одною він побачив корогви над головами вершників, які довгою запиленою вервечкою виникали з живого зеленого лісу. Звідти, де він стояв, і аж до річки лишилися самі голі чорні дерева — наслідки учиненої ним битви. «Забагато корогов» — кисло подумав Тиріон, спостерігаючи, як летить навсібіч попіл з-під копит дорнійських коней — так само, як летів з-під копит тирелівського передового полку, що зім'яв бік Станісового війська. — «Скидається на те, що Мартел привів із собою половину Дорну.» Тиріон поміркував, чи не можна в

цьому знайти якийсь зиск для престолу. Та крім похмурих підозр, на думку нічого не спадало.

— Скільки прапорів ти нарахував? — запитав він Брона.

Лицар-сердюк затінив очі долонею.

— Вісім... ні, дев'ять.

Тиріон крутнувся у сідлі.

— Гей, Поде, ходи сюди! Описуй знаки, які бачиш, і хутко кажи, яким домам вони належать.

Подрік Пейн обережно посунув ближче свого мерина. Хлопчина віз великого королівського прапора Джофрі — оленя та лева — хоча і ледве давав ради його чималій вазі. Брон тримав власну Тиріонову корогву — золотого лева на кармазині.

«Малий підростає» — усвідомив Тиріон, коли Под став у стременах, аби краще бачити. — «Скоро височітиме наді мною, як решта двору.» За наказом Тиріона хлопець ретельно вивчив гербовницю Дорну, та це не заважало йому, як завше, смикатися і запинатися.

— Не бачу... Вітер плеще.

— Ану ти, Броне. Кажи, що бачиш.

Брон був вбраний, як личить лицареві — у нового жупана та кунтуша; поперек грудей сяяв палаючий ланцюг.

— Червоне сонце на жовтогарячому тлі, — мовив він, — прохромлене списом.

— Мартел! — негайно відгукнувся Подрік Пейн, вочевидь із полегшенням. — Це дім Мартел на Сонцесписі, мосьпане. Великий князь дорнійський.

— Та його навіть мій кінь упізнав би, — сухо зауважив Тиріон. — Кажи далі, Броне.

— Ліловий прапор з якимись жовтими яйцями.

— Може, лимонами? — припустив Под із надією в голосі. — Лілове поле, засипане лимонами? То дім Далт. А править він, чекайте... у

Лимоннику.

— Та невже? От дивина. Далі великий чорний птах на жовтому. У пазурях тримає щось рожеве з білим. Прапор ляпає, дідька тут побачиш.

— То стерв'ятник Чорнощовби, тримає немовля у кігтях, — пояснив Под. — Дому Чорнощовб із Чорнощовби, пане.

Брон зареготав.

— Знову книжок перечитався? Багато читатимеш, малий, то очі для бою зіпсуєш. Бачу черепа. Прапор чорний.

— Вінценосний череп дому Манівець. Золото і кістка на чорному. — З кожною правильною відповіддю Под набирався упевненості. — Це Манівці, чиє дідицтво — Крулегріб.

— Три чорні павуки, або що?

— Скорпіони, пане. Дім Коргил на Пісковці. Три скорпіони, чорні на черлені.

— Червоне та жовте, а між ними якась зубата риска.

— То вогні Геєнни. Дім Уллер.

Тиріон був уражений. «А малий меткий нівроку. Якби ж йому язик у горлі колом не ставав...»

— Далі, Поде! — заохотив він. — Назвеш усіх — матимеш від мене даруночок.

— Схоже на пиріг із червоних та білих шматків. Посередині золота долоня.

— Дім Аліріон з Божеласки.

— Червона курка жере змію. Чи щось таке.

— Гаргалени з Солемор'я. То василіск. Пане. Перепрошую. Не курка. Черлений, чорна змія у дзьобі.

— Чудово! — вигукнув Тиріон. — І ще один, хлопче.

Брон понишпорив очима по шерегах дедалі ближчих дорнійців.

— Останній знак — золоте пір'я на зелених клітинах.

— То перо для письма, пане. Джордейни з Тору.

Тиріон зареготав.

— Дев'ять, усі до останнього! Я й сам би краще не назвав.

Тут він, щоправда, трохи прибрехав, але лише для того, щоб додати малому крихту певності.

«Схоже, Мартел обрав собі у дорогу вельми зацне товариство.» Жоден із названих Подом домів не був ані малим, ані збіднілим, ані незначним. Королівським гостинцем їхали дев'ятеро з найвельможніших панів Дорну або їхні спадкоємці. Чомусь Тиріонові здавалося, що вони подолали далекий шлях не заради ведмедя-танцюриста. Ні, це послання. «І хай мене Інші вхоплять, якщо воно мені до вподоби.» Тиріон спитав себе, чи правильно вчинив, відіславши Мирцелу морем до Сонцеспису.

— Мосьпане, — звернувся до нього Подрік, трохи знітившись, — ношів немає.

Тиріон хутко обернувся і побачив, що малий має рацію.

— Доран Мартел завжди подорожує ношами, — додав хлопець. — Різьбленими ношами з шовковими запонами. Там ще сонця вигаптувані.

Тиріон знав про ноші великого князя Дорана: володареві Дорну минуло п'ятдесят із гаком років, і йому дошкуляла подагра. «Може, хотів швидше дістатися місця» — заспокоїв він себе. — «Може, боявся, що ноші спокушатимуть розбійників або застрягнуть десь у високих пересувах Кістяного Шляху. Може, хвороба трохи попустила.»

Звідки ж тоді це гидке передчуття? Йому вже несила було сидіти і вгадувати, що чекає попереду.

— Вище корогви! — гарикнув він. — Їдемо назустріч!

І рішуче вдарив коня острогами. За ним рушили Брон та Под, кожен зі свого боку. Побачивши їхнє наближення, дорнійці пустили чвалом

власних коней; прапори замайоріли вітром. На візерунчастих сідлах висіли улюблені поміж дорнійців круглі металеві щити; дехто віз жмути коротких металевих дротків або подвійного вигину луки, якими воїни Дорну майстерно били з коней.

Перший король Даерон писав, що існує три різновиди дорнійців: солоні дорнійці, що мешкають уздовж морського узбережжя, піщані дорнійці з пустель та довгих річкових долин, і кам'яні дорнійці, що будують собі замки та городці у проходах і на висотах Червоних Гір. Солоні дорнійці мали у собі найбільше ройнарської крові, кам'яні — найменше.

У Дорановому почті, схоже, вдосталь було усіх трьох різновидів. Солоні мали струнку поставу, смагляву та гладку оливкову шкіру, довге чорне волосся, що летіло гривами за вітром. Піщані дорнійці шкірою були ще темніші — наче спечені до бурої кірки гарячим дорнійським сонцем. Ці намотували на шоломи довгі яскраві шалики, щоб уберегтися від пекельних сонячних ударів. Кам'яні дорнійці були найдебеліші та найсвітліші — сини андалів і першолюдей, волоссям брунатні або біляві, з веснянкуватими чи підпаленими сонцем обличчями, які ніяк не хотіли темніти дочорна.

Вельможні дорнійські пани вбралися у просторі шовкові халати з прикрашеними коштовним камінням чересами та довгими розмаяними рукавами. Обладунки їхні були густо вкриті поливою, викладені налощеною міддю, яскравим сріблом, м'яким червоним золотом. Коні під ними були гніді, золоті, а кількоро — білі, як сніг; усі струнки та легконогі, довгошиї, з вузькими, вишуканої вроди головами. Уславлені у казках та піснях піщані коні Дорну важили менше, ніж лицарські огирі, не могли нести на собі стільки заліза, та люди переказували, що вони вміють бігти день і другий, не відчуваючи втоми.

Дорнійський ватажок сидів на огирі чорному, як гріх, з вогненною гривною та хвостом. У сідлі він тримався так, наче у ньому народився, а з себе був високий, стрункий, вишукано зграбний та спритний. З плечей у нього стриміло корзно блідо-червоного шовку; на сорочці нашиті були накладені один на одний рядки круглих мідних блях, що сяяли, наче тисяча яскравих, щойно карбованих шелягів. Високий

визолочений шолом ніс на чолі мідне сонце; закинутий за плече круглий вилощений щит зображував сонце та списа дому Мартел.

«Мартелівське сонце, але десятима роками молодше, ніж ми сподівалися» — подумав Тиріон, натягуючи повід, — «занадто міцне здоров'ям і аж надто люте до ворогів». Тепер він знав, чого йому чекати. «Скільки дорнійців потрібно, щоб почати війну?» — запитав він сам себе і сам собі відповів: — «Лише один». Але не мав іншого вибору, крім посміхнутися привітно до гостей:

— Вітаю шановне панство! Ми отримали звістку про ваше наближення. Його милість король Джофрі доручив мені виїхати вам назустріч від імені корони. Мій вельможний батько, Правиця Короля, також надсилають свої вітання.

Після цих слів Тиріон удав ввічливу розгубленість і запитав:

— Але хто з вас — великий князь Доран?

— Здоров'я змусило мого брата лишитися у Сонцесписі.

Княжий брат зняв шолома. З-під нього з'явилося різко окреслене, суворе обличчя з тонкими, вигнутими луком брівми над великими очима — чорними та блискучими, наче озера земляної олії. Лише кілька сріблястих пасем волосся плямували пишну чорну гриву, що відступала від лоба вдовиним клином — таким само гострим, як і ніс його володаря. «Ось де солоний дорнієць — не переплутаєш.»

— Замість себе великий князь Доран надсилає мене, щоб я сів у раді короля Джофрі з ласки та згоди його милості.

— Його милість матиме за честь слухати поради такого уславленого воїна, як князь Оберин Дорнійський, — чемно мовив Тиріон, про себе думаючи: «Ой, потече крівця у канавах». — Ласкаво прошу до столиці також і ваших шляхетних супутників.

— Дозвольте ж, ласкавий пане Ланістере, зазнайомити вас із ними. Ось лицар Дезієл Далт, дідич у Лимоннику. Князь Тремонд Гаргален. Князь Гармен Уллер і брат його, пан Ульвик. Пан Ріон Аліріон зі своїм тілесним сином, паном Даемоном Піщанцем, байстриюком з Божеласки. Князь Дагос Манівець, його брат пан Милош, його сини Морз та

Дікон. Пан Арон Коргил. І хай ніхто не дорікне, що я забув про вельмишановних паній. Оце Мирія Джордейн, спадкоємиця Тору. Пані Лара Чорнощовба з дочкою Джинесою та сином Перосом.

Оберин Мартел майнув стрункою рукою в бік чорнокосої жінки, що доти лишалася позаду інших, поманив її ближче до себе.

— А ось Еларія Піщанець, моя кохана супутниця.

Тиріон ковтнув, щоб не застогнати. «Коханка, уроджена байстрючкою. Серсею хапко вхопить, якщо він захоче привести її на весілля.» Якщо сестра запхає гостю до якогось темного кутка нижче солі, то викличе гнів Червоного Гаспида. Але якщо посадовить разом із ним за високий стіл, то образяться усі інші вельможні жінки на помості. «Невже великий князь Доран справді мав намір першим розпочати чвару?»

Князь Оберин розвернув коня по колу і став обличчям до своїх дорнійців.

— Еларіє, пані та панове, вельможні князі та добрі лицарі! Бачите, як нас любить король Джофрі? Щоб ми не загубилися дорогою до двору, його милість прислав нам не кого іншого, а самого Біса — свого власного дядечка! Як же нам дякувати Бісовому небожеві?

Брон пирхнув сміхом, і Тиріон мусив удати, що його розважив жарт гостя.

— Та не самого ж, яснії панове! Така мала істота, як я, не впоралася б із таким великим дорученням.

Його власний супровід був уже поряд; настала черга знайомити з ним гостей.

— Матиму за честь назвати вам імена моїх супутників. Ось пан Флемент Бракс, спадкоємець Рогодолу. Князь Гиліс, господар у Росбі. Пан Аддам Марбранд, тисяцький міської варті Король-Берега. Джалабар Ксого, князь Долини Червоноцвіту. Пан Гарис Звихт, тесть мого дядечка Кевана. Пан Мерлон Кракегол. Пан Пилип Підбор і пан Брон, лицар Чорноводи — двоє звияжців, уславлених битвою проти

бунтівника Станіса Баратеона. І нарешті, мій власний зброєносець, юний Подрік з дому Пейн.

Вимовлені Тиріоном імена бриніли у повітрі бундючно та урочисто, і все ж їхні власники ані знаністю, ані родоводом не могли рівнятися з супроводом великого князя Оберина Мартела. Це чудово розуміли очільники обох загонів.

— Ласкавий пане Ланістере, — мовила пані Чорнощовба, — ми подолали довгу та брудну дорогу. Відпочити і освіжитися зараз було б дуже доречно. Чи не можемо ми продовжити шлях до міста?

— Негайно, мосьпані.

Тиріон розвернув голову коня і покликав пана Аддама Марбранда. Кінні золотокирейники, що складали найбільшу частину столичного почту, хутко розвернулися з наказу пана Аддама, і гості та господарі разом рушили до річки, видивляючись удалині Король-Берег.

«Оберин Німерос Мартел» — бурмотів Тиріон собі під ніс, рівняючи коня поруч із гостем. — «Червоний Гаспид Дорну. Якого дідька, чи радше сімох дідьків, я мушу з ним робити?» Власне, новоприбулого він знав лише за славою та чутками... але слава та була гучна, а чутки — моторошні. Маючи ледве шістнадцять років від народження, великий князь Оберин був застуканий у ліжку з коханкою старого князя Крицака — войовничого велетня, уславленого гарячим нором та люттю в битвах. Призначили двобій, та з огляду на молодість і високий родовід юного князя він мав тривати лише до першої крові. Обидва бійці отримали поранення, правил честі було дотримано. Але князь Оберин скоро видужав, а рана князя Крицака запалилася, і він помер. Пішли плітки, що Оберин бився отруйним мечем, і відтоді друзі та вороги кликали його Червоним Гаспидом.

Утім, те сталося вже багато років тому. Юнак шістнадцяти років перетворився на чоловіка сорока с гаком, і плітки про нього стали гуляти значно чорніші. Князь подорожував Вільними Містами, вивчав мистецтво отрут, а якщо вірити чуткам, то і темніші ремесла. Вчився він і в Цитаделі, викував аж шість ланок маєстерського ланцюга, потім знудився і кинув навчання. Винайнявся сердюком у Спірні Землі за

вузьким морем, певний час воював разом з «Другими Синами», а тоді зібрав власний охочий полк. Турніри, битви, двобої, коні, неперевершена плотська хіть... казали, що він бере до ліжка і чоловіків, і жінок, а доньок-байстрючок наплодив по усьому Дорнові. Люди кликали їх «піщаними змійками». Щодо синів, то скільки Тиріонові було відомо, великий князь Оберин не мав жодного.

Зате він скалічив старшого сина Мейса Тирела, спадкоємця Вирію.

«Немає у Семицарстві гостя, менш бажаного на тирелівському весіллі» — подумав Тиріон. Надіслати князя Оберина до Король-Берега, коли у місті перебували сам князь Мейс Тирел, двоє з його синів і кілька тисяч вояків — то була така ж небезпечна вихватка, як і норів самого Оберина. «Одне легковажне слово, один невчасний жарт, один кривий погляд — більшого не треба, щоб наші шляхетні союзники вчепилися в горлянку одне одному.»

— Ми вже стрічалися раніше, — привітно усміхнувся дорнійський князь до Тиріона. Вони їхали біч-обіч королівським гостинцем, проминаючи засипані попелом поля та голі кістяки дерев. — Утім, я не чекаю, що ви згадаєте. Ви тоді були ще менші, ніж зараз.

Тиріонові геть не сподобався натяк на глузливу зверхність у голосі князя. Але він твердо вирішив не дати дорнійцеві себе розлютити.

— Коли ж це сталося, ласкавий пане? — запитав він, удаючи ввічливу цікавість.

— Та вже багато років тому, коли у Дорні правила моя мати, а ваш вельможний батько служив Правицею при іншому королі.

«Іншому, та не думай, що інакшому» — проказав про себе Тиріон.

— Саме тоді я відвідав Кастерлі-на-Скелі разом із моєю матінкою, її чоловіком та моєю сестрою Елією. Мені було щось із років чотирнадцять чи п'ятнадцять, Елія була на рік старша, вашому братові та сестрі, якщо не помиляюся — вісім чи дев'ять, а ви самі щойно народилися.

«Невдалий час для відвідин.» Мати померла, народжуючи Тиріона, і Мартели, напевне, знайшли Скелю в глибокій жалобі. А надто — його

батька. Князь Тайвин рідко говорив про свою дружину, але Тиріон часто чув, як дядьки балакали про їхнє міцне та щире кохання. За тих часів батько був Правицею при Аерисові; подекували, що Семицарством править князь Тайвин Ланістер, а князем Тайвином — пані Джоана.

— Він як не свій став, Бісику, коли твоя мати померла, — якось розповів йому дядько Геріон. — З нею разом померло все найкраще, що Тайвин мав у собі.

Геріон був наймолодшим із чотирьох синів князя Титоса Ланістера. Саме цього зі своїх дядьків Тиріон любив найбільше. Але його вже не було з ними — він зник у далеких морях. А пані Джоану Тиріон власною з'явою на світ поклав до могили.

— Чи сподобався вам Кастерлі-на-Скелі, пане князю?

— Авжеж ні. Ваш батько увесь час, що ми там перебували, не звертав на нас жодної уваги. Обов'язок розважати гостей він скинув на пана Кевана. У опочивальні, де мене оселили, на ліжку лежала перина, на підлозі — мирійські килими, зате не було жодного вікна, і стояла пільма, наче у підземеллі. Пам'ятаю, як я скаржився Елїї. Ваше небо було надто сіре, вино — надто солодке, жінки — надто цнотливі, страви — надто прісні... а найбільшу зневіру викликали ви самі.

— Та я ж тоді щойно народився. Чого ви від мене чекали?

— Потворності! — відповів чорнявий князь. — Ви були зовсім малі, та слави вже зажили неабиякої. На ваше народження ми саме гостювали у Старограді. Всеньке місто повнилося балачками про почвару, яка вродилася в сім'ї Правиці Короля, і про призвістки нещастя, які мали спіткати державу.

— Гадаю, я віщував державі голод, пошестя і війну. — Тиріон кисло посміхнувся. — Чомусь люди завжди чекають лише голоду, пошесті та війни. Ні, даруйте... ще зими і нескінченної ночі.

— Саме так, — кивнув князь Оберин, — а до них на додачу — падіння вашого батька. «Князь Тайвин зробився вищим за самого короля Аериса» — такі слова я чув від одного жебрущого брата — «але ж вище від короля може стояти лише бог!». Вас вважали за

прокляття, за кару, надіслану богами, яка мала навчити Тайвина, що він не кращий і не вищий за всяку іншу людину.

— Я намагався йому пояснити, та він уперто не хоче вчитися. — Тиріон зітхнув. — Але продовжуйте, благаю. Страх як полюблюю гарні оповідки. Ладен хвостом ходити за кожним вправним брехуном.

— Хвостом, кажете? Не дивно — про вас тоді саме казали, що ви маєте хвоста, цупкого та крученого, точнісінько як у поросяти. А голову — велетенську, розповідали нам, трохи не вдвічі більшу за тіло. Щодо самого тіла, то подейкували, що його вкриває чорне рясне хутро, на обличчі росте борода і витріщається лихе око, а з рук витикаються лев'ячі пазурі. Зуби у вас, мовляв, такі довгі, що ви й рота не можете стулити, а між ніг — одразу і дівчачі, й хлопчачі причиндали.

— Якби люди вміли гойдати самі себе, у світі жилося б веселіше, хіба ви не згодні? Та й міцні зуби з гострими пазурами стали б мені у пригоді. Але я починаю розуміти, на що ви скаржитесь.

Брон реготнув, але Оберин лише посміхнувся.

— Ми б могли вас і зовсім не побачити, якби не ваша любя сестра. Вас ніколи не виносили ані до столу, ані до палат, хоча вночі у глибинах Скелі ми часто чули вереск немовляти. Голос ви мали неабиякий, кажу вам — на такий щастить не кожній почварі. Ви ладні були верещати годинами, і ніщо не могло вас угамувати, крім жіночої цицьки.

— Мушу зізнатися, тут я мало змінився.

Цього разу князь Оберин таки зареготав.

— Ми з вами маємо схожі смаки. Якось князь Гаргален сказав мені, що сподівається померти з мечем у руці. А я відповів, що в своїй охочіше тримав би жіночу цицьку.

Тиріон мимоволі вишкірився.

— То ви казали щось про мою сестру?

— Серсея пообіцяла Елії, що покаже вас. Лишався день до нашого відплиття, наша матінка і ваш батько усамітнилися, а вона з Хайме

повела нас із Елією до вашої світлички. Ваша мамка-годувальниця намагалася нас не пустити, але ваша сестра непокори не терпіла. «Він мій!» — оголосила вона, — «а ти йому — лише молочна корова! Не смій перечити і сиди тихо, бо пан батько виріжуть тобі язика. Корові язик ні до чого, аби мала вим'я!»

— Її милість змалку вміла навертати до себе людей, — зазначив Тиріон. Його дуже здивувало, що сестра оголосила його своїм — хай що це означало. — Але ніде правди діти: відтоді вона вже ніколи не кидалася так палко оголошувати мене своїм.

— Серсея навіть розгорнула ваші пелюшки, щоб ми краще бачили, — продовжив дорнійський князь. — Ви справді мали досить лихе око і якусь чорну порость на черепі. Ну може, ще голова була трохи більша, ніж зазвичай... але ані хвоста, ані бороди, ані зубів, ані пазурів, і між ніг лише маленька рожева цюцюрка. Ми стільки наслухалися чарівних пліток про зловісне прокляття князя Тайвина... а воно виявилось бридким червоним немовлям із миршавими покривленими ніжками. Елія навіть трошки потуркотіла над вами, як зазвичай роблять дівчата над немовлятами. Певен, ви таке чули — вони так само туркочуть над маленькими кошенятами та грайливими цуциками. Мені здалося, що Елія сама хотіла побавити вас на руках, зовсім не зважаючи на вашу потворність. Коли я зауважив, що бачу перед собою не таке вже й жахливе чудовисько, ваша сестра визвірилася: «Він убив мою матір!» і скрутила вашу цюцюрку так, що я злякався, чи не відірве зовсім. Ви заверещали, але Серсея не відпускала, доки ваш брат Хайме не мовив: «Ану пусти, йому ж боляче!». На те вона відповіла: «Байдуже. Усі кажуть, що він скоро помре. Мав би вже померти, та чогось зажився.»

Сонце яскраво сяяло у небі, день був напрочуд теплий як для осінньої пори, але Тиріон Ланістер, почувши ці слова, аж закрижанів. «Люба сестричка.» Він почухав рубець носа і подарував дорнійцеві найпронизливіший погляд свого лихого ока. «Навіщо він це розповідає? Випробовує? Чи наслідує Серсею: крутить мені цюцюрку, щоб примусити верещати?»

— Не забудьте розповісти моєму батькові. Це його розважить не гірше, ніж мене. Особливо про хвіст. Він у мене насправді був, але

батько відрізав.

Князь Оберин видав коротенький смішок.

— А ви стали цікавіші, відколи я бачив вас востаннє.

— Можливо. Хотів, щоправда, стати вищим. Та вже як вийшло.

— До речі про цікавинки: я чув одну від управителя князя Пряжника. Він розказує, що ви обклали податком найпотаємніші жіночі гаманці.

— То податок на послуги повій, — відповів Тиріон, роздратований згадкою. «Клятий батечко намудрував, хай йому грець.» — Один мідний шеляг за кожне, гм... злягання. Правиця Короля знамірився таким чином заохотити добропорядність у місті.

«І zarazом зібрати грошей на весілля Джофрі.» Міщани, певна річ, винуватили не кого іншого, як Тиріона — коронного підскарбія. Брон казав, що новий податок уже називають «карликів шеляг». Якщо вірити сердюкові, у всіх бурдеях та шинках можна почути наспів: «Ноги ширше розкидай, шаг Півпану віддавай!».

— Простежу, щоб у гамані було досить мідної грошви. Навіть великий князь мусить сплачувати королівські податки.

— Навіщо вам повії? — Він зиркнув назад, туди, де серед інших жінок їхала Еларія Піщанець. — Невже ви у дорозі стомилися од вашої коханої?

— Аж ніяк. Ми поділяємо надто багато спільного. — Князь Оберин здвигнув плечима. — Та ще досі не поділяли ліжко з гарною білявкою. А Еларії аж свербить. Ви, часом, не знаєте годящої жіночки?

— Я одружений чоловік. — «Еге ж, одружився один — ще й дружини в ліжку не спізнав.» — До хвойд я більше не вчащаю.

«Хіба що схочу побачити їх на шибениці.»

Зненацька Оберин змінив напрям розмови.

— Кажуть, що на королівському весіллі до столу подадуть сімдесят сім страв, чи не так?

— Невже ви голодні, великий князю?

— Мій голод зростає щороку. Але його не втамуєш їжею. До вашої столиці мене вабить не тутешнє куховарство, а сподівання тутешнього правосуду.

— Правосуду, кажете. — «Він тут саме заради нього. Я мав би здогадатися відразу.» — То ви були близькі з сестрою?

— Дітьми дружили з нею не розлий вода. Майже так, як ваші брат із сестрою.

«О боги. Сподіваюся, хоч не точно так само.»

— Війни та весілля — такий клопіт, князю Оберине. На жаль, ніхто з нас не мав нагоди згадати про вбивства, хай які страшні, але шістнадцятирічної давнини. Певна річ, ми про них згадаємо, дайте лише час. Що швидше Дорн допоможе нам у відновленні королівського миру, то скоріше панотець розпочнуть слідство...

— Слухай, коротуне, — перервав Червоний Гаспид, і його сердешна приязність раптом кудись зникла, — ваші ланістерівські побрехеньки мені вже в печінках сидять. За кого ти нас маєш — за овець чи за недоумків? Мій брат — людина не кровожерлива, проте і він усі ці шістнадцять років не лежав непритомний. Наступного року по тому, як Роберт сів на престол, до Сонцеспису приїхав Джон Арин. Май певність — його там ретельно допитали, а з ним іще сотню інших. Я сюди нагодився не по ваше слідство, схоже на недолугий вертеп. Я прибув по правий суд за Елію та її дітей. І він відбудеться — для початку над тим мугирякою Грегором Клеганом... але не закінчуючи ним. Перш ніж померти, Гевал-на-Коні розкаже мені, хто віддав йому наказ. Хай твій ясновельможний батечко навіть не сумнівається.

Князь вишкірив зуби у посмішці.

— Колись один старий септон заявив, що я — доказ божої ласки, власною особою. А чи знаєш ти, Бісе, чому?

— Не знаю, — обережно визнав Тиріон.

— Та невже! А я тобі розповім. Якби боги були злі й жорстокі, вони зробили б мене першою дитиною мого батька, а Дорана — третьою. У

нашій родині, бач, кровожерливий — я. І саме зі мною ви усі матимете справу. Зі мною, а не з моїм терплячим, поміркованим, подагричним братом.

Тиріон бачив, як за версту попереду сонце сяє на Чорноводі, на мурах, баштах і пагорбах Король-Берега, що громадився за річкою. Він зиркнув через плече — на виблиск обладунків супроводу, що рухався слідом королівським гостинцем.

— Ви так кажете, наче у вас за спиною стоїть велике військо, — мовив він, — та я бачу позаду якихось три сотні людей. А чи бачите ви оте місто на північ від річки?

— Оту купу гною, що ви кличете Король-Берегом?

— Саме її.

— Не лише бачу, а й нюхаю.

— Добре понюхайте, ласкавий пане. Вдихніть якнайглибше, і ви зрозумієте, що півмільйона людей смердить сильніше за три сотні. Чи унюхав ваш ніс золоту варту? Ми маємо у місті близько п'яти тисяч вартових. Власні зятяги мого батька складають ще приблизно тисяч зо двадцять. І нарешті, троянди. Адже троянди такі запашні, чи не так? Особливо коли їх дуже багато. П'ятдесят, шістдесят, сімдесят тисяч троянд у самому місті або у таборах коло нього. Скільки їх там насправді, не скажу, але так багато, що й рахувати ліньки.

Мартел знизав плечима.

— У старому Дорні, ще перед тим, як ми одружилися з Даероном, було прислів'я: усі квіти схиляються перед сонцем. Якщо котрась троянда спробує мені завадити, я її розчавлю, та й по тому.

— Як розчавили Віласа Тирела?

Відповідь дорнійця виявилася несподіванкою.

— Ще півроку не минуло, як я отримав од Віласа листа. Так сталося, що ми обоє полюбляємо добрих коней. За ту прикру пригоду в турнірі він ніколи не плекав на мене образи. Я чисто вдарив його по панцері, а він заплутався у стремені, коли падав, і втрапив під коня. Я йому

надіслав маестра, та скаліченій нозі той дати ради не зміг — коліно було геть розтрошене. Але якщо кого і винуватити, то це його пришелепкуватого батечка. Вілас Тирел був зеленіший за свого щита і зарано поткнувся до турнірного товариства, з яким не міг рівнятися силою. Точніше кажучи, його туди поткнув упертий татусь. Наша марнославна товстодупа троянда прагнула зробити собі нового Лео Довгого Шпичака, а зробила сина-каліку. Та навіть по тому старший Тирел розуму не набрався, і двох інших синів теж зарано загнав на бойовисько.

— Люди кажуть, що пан Лорас — кращий воїн, ніж свого часу був Лео Довгий Шпичак, — мовив Тиріон.

— Ніжна Ренліна квіточка? Маю сумнів.

— Прошу пана, майте на здоров'я, — мовив Тиріон, — та пан Лорас переміг багатьох знаних лицарів, поміж них і мого брата Хайме.

— Переміг — це збив з коня на турнірному герці? Якщо хочете мене злякати, розкажіть, кого він убив у битві.

— Хоч би пана Робара Ройса та пана Емона Кия. А ще кажуть, він здобув чималу славу на Чорноводі, де бився поруч із приви́дом князя Ренлі.

— Тобто молодого Тирела вихваляють ті самі люди, які на власні очі бачили приви́да? — легковажно засміявся дорнієць.

Тиріон кинув на нього довгий уважний погляд.

— У закладі Чатаї на Шовковій вулиці є кілька дівчат, які можуть припасти вам до смаку. Дануся має волосся кольору меду. Марея — дуже світле, срібне з золотим. Раджу вам, ласкавий пане, завжди тримати при собі одну з них, а краще обох.

— Завжди?! — Князь Оберин підняв угору тонку чорну брову. — Навіщо, мій добрий Бісе?

— Ви ж хочете померти з цицькою в руці. Самі казали.

Тиріон дав коню остроги і рушив туди, де на південному березі Чорноводи чекали перевізники. Дорнійської дотепності — як її

розуміли дорнійці — він наслухався вже донесхочу. «А й справді, хай би батько надіслав Джофрі. Той би принаймні запитав князя Оберина, чим дорнієць різниться від коров'ячого кізяка.» Від згадки про Джофрі він мимоволі посміхнувся і подумав, що в жодному разі не хоче пропустити зустріч Червоного Гаспида з його милістю королем.

Ар'я VII

Першим загинув чолов'яга на даху. Він сидів, зігнувшись, коло димаря трохи не за сто сажнів, нагадуючи сіру тінь у досвітньому мороці, та коли небо почало блякнути, ворухнувся, потягнувся і став на ноги. Стріла Анжея поцілила йому груди. Чолов'яга, наче позбавлений за одну мить усіх кісток, скотився крутим черепичним дахом і впав перед дверима септрію.

Блазні поставили там двох вартових, але під світлом смолоскипів ті нічого не бачили у темряві, й розбійники зуміли підібратися непоміченими. Кайло та Заруб відпустили тятиви одночасно; один вартовий впав зі стрілою в горлянці, другий — у череві. Другий, коли падав, зронив смолоскипа, і полум'я лизнуло йому одяг. Коли ганчір'я запалало, він заверещав, і на тому потаємність нападу скінчилася. Торос гукнув бойовий клич, і розбійники ринули на ворога, вже не криючись.

Ар'я дивилася з коня, стоячи на лісистому гребені, що височів над септрієм, млином, броварнею, стайнею, а також навколишнім болотом, випаленим лісом та порослою бур'яном ріллею. Дерев'я були вже голі, хіба що декілька брунатних листків ще чіплялися за гілки, та огляду не затуляли. За охорону їм князь Берік лишив Безбородого Дика та Муджа. Ар'я ненавиділа, коли її лишали позаду, наче дурне мале дитя, та принаймні разом із нею лишили і Гендрі. Вона не намагалася сперечатися — адже кипіла битва, а у битві треба коритися отаманові.

На східному обрії зажевіло рожеве з золотим; над головою півмісяць визирнув крізь низькі побіжні хмари. Дмухав холодний вітер; Ар'я чула шум води та скрипіння великого дерев'яного колеса на млині. У вранішньому повітрі пахкотіло дощем, але досі не впало жодної краплі. Крізь досвітній туман полетіли вогняні стріли, лишаючи за собою бліді стрічки вогню, встромилися у дерев'яні стіни

септрію. Кілька влетіло досередини крізь розбиті вікна; скоро з-за потрощених віконниць почали здійматися тонкі цівочки диму.

З септрію раптом вискочили біч-обіч двоє Кровоблазнів із сокирами в руках. Анжей та інші лучники були наготові. Один сокирник загинув миттєво, другий примудрився ухилитися і пірнути так, що стріла прохромила йому лише плече. Він запнувся, але ступив ще пару кроків уперед, і там його знайшли відразу кілька стріл — та так швидко, що їй не видно було, котра влучила першою. Довгі стрижні пронизали залізний панцирний нагрудник, наче шовковий, і Блазень важко упав назустріч своїй смерті. Анжей мав у сагайдаку не самі лише широкі площики, а ще й стріли з гострим шилом на кінці, здатні пробити навіть важку броню. «Треба повчитися стріляти з лука» — подумала Ар'я. Вона більше кохалася у мечях, але не могла заперечити, що й стріли мають свій ужиток.

Полум'я вже повзло західною стіною септрію, густий дим спливав із розбитого вікна. З іншого вікна визирнув мирійський арбалетник, випустив важку стрілу і пірнув назад перезарядити зброю. Від стаєнь теж чулися звуки битви: кличі та вереск, перемішані з іржанням коней та брязкотом зброї. «Убийте всіх» — люто подумала Ар'я і вкусила губу так, що відчула смак крові. — «Убийте усіх до останнього.»

Арбалетник вигулькнув знову, та ледве встиг пустити стрілу, як біля голови в нього свиснули три; одна брязнула на шоломі. Стрілець миттю зник. Ар'я вже бачила полум'я у кількох вікнах другого поверху. Між димом та вранішнім туманом повітря здавалося намішаним з якоїсь чорно-білої імлі. Анжей з іншими лучниками підкрадалися ближче, аби знайти собі цілі.

Раптом септрій вибухнув Блазнями, що полізли з усіх щілин, мов розбурхані мурахи. Двоє ібенійців вискочили крізь двері, високо піднявши щити з кошлатих шкур; за ними біг дотракієць із великим кривим арахом та дзвіночками у волоссі, а за тим — троє волантинських сердюків, укритих розмаїттям лютих барвистих наколок на шкірі. Інші вилізли крізь вікна і стрибали на землю. Ар'я побачила, як один чолов'яга отримав стрілу в груди, ледве закинувши ногу на підвіконня, і почула його передсмертний вереск. Дим дедалі

густішав, туди й назад літали лучні та арбалетні стріли. Гачок упав зі стогоном, лук вислизнув з руки. Кайло намагався накласти на тятиву чергову стрілу, коли Блазень у чорній кольчужі кинув списа і влучив йому в живіт.

Ар'я почула, як князь Берік вигукує наказ. З-за канав, з-за дерев ринула на ворога решта загону зі зброєю в руках. Ар'я побачила жовтого Лимового кобеняка, що ляпав за ним крилами, поки той втоптував конем у землю Блазня-убивцю Кайла. Торос та князь Берік, здавалося, встигали усюди, їхні мечі вихорилися полум'ям. Червоний жрець рубав шкіряного щита, поки той не розлетівся на шматки, а кінь його копитами розтрошив ворогові обличчя. Один з дотракійців заверещав і кинувся на князя-блискавку; вогняний меч стрибнув угору і вперед, зустрічаючи араху. Клинки поцілували один одного, крутнулися, свиснули, поцілувалися вдруге, волосся дотракійця запалало, і за мить він помер.

Ар'я побачила зброєносця Неда, що бився поруч зі своїм паном — князем-блискавкою. «Так нечесно! Він лише трохи старший за мене! Хай би й мені дозволили битися!»

Битва не тривала довго. Ті «Хвацькі Компанійці», які ще трималися на ногах, скоро загинули або кинули зброю. Двоє дотракійців зуміли дістатися коней і втекти, але тільки тому, що їх відпустив князь Берік.

— Хай повезуть звістку до Гаренголу, — мовив він, тримаючи в руці вогняного мечу. — Хай подарують князю-п'явці та його цапові ще кілька неспокійних ночей.

Джак-Щасливець, Гарвін та Меріт з Місячища кинулися до палаючого септу в пошуках бранців і скоро виникли з вогню та диму з вісьмома бурими братами, поміж яких один так заслабнув, що Меріт ніс його на плечах. Разом із ними з'явився септон — лисуватий, трохи згорблений, але у кольчужі на сірій рясі.

— Оцей ховався під сходами до льоху, — кашляючи, розповів Джак.

Торос посміхнувся, коли його побачив.

— Та це ж Ют!

— Септон Ют! Я — слуга божий.

— Який бог захоче, щоб йому служила така паскуда? — загарчав Лим.

— Я грішив! — заскиглив септон. — Так-так, я знаю свої гріхи. Пробач мені, Батьку, мої тяжкі й скорботні провини!

Ар'я пригадала септона Юта зі свого перебування у Гаренголі. Блазень Пелех казав, що той завжди плакав і молився до богів, коли вбивав нового хлопчика. Іноді навіть прохав інших Кровоблазнів шмагати його батогами, щоб спокутувати гріхи. Їх це страшенно розважало.

Князь Берік укинув меч до піхов, загасивши полум'я.

— Подаруйте тим, хто при смерті, милосердя, а решту зв'яжіть по руках і ногах для суду.

Наказ виконали. Суд тривав недовго. Лісові вигнанці один за одним виходили наперед і розповідали про вчинене «Хвацькими Компанійцями»: погромлені села та містечка, спалені ниви, згвалтованих та убитих жінок, скалічених тортурами чоловіків. Кількоро згадали про хлопчиків, що потрапили до рук септона Юта. Септон безперервно плакав і молився.

— Я — слабкий очерет, я згинаюся під вагою гріха, — скиглив він до князя Беріка. — Я молюся до Воїна про силу, але боги створили мене слабким. Майте милість до немічі моєї душі. Хлопчики, мої любі хлопчики... я не хотів шкодити їм...

Скоро септон Ют вже теліпався у зашморгу на високому в'язі, голий, як мати народила. Поруч із ним хутко займали місця інші «Хвацькі Компанійці». Кількоро намагалися пручатися, хвицяти ногами, поки на шиях у них затягували мотузки.

Один арбалетник волав без упину з густою мирійською вимовою:

— Я воювати, я воювати!

Ще один пропонував привести своїх полонителів до схованого золота. Інший розказував, який хвацький з нього вийде розбійник для

загону князя Беріка. Та кожного у його чергу зв'язали, роздягли і повісили. Том Семиструнний зіграв по них на цимбалах якийсь задушний лемент, а Торос попрохав Господа Світла смажити їхні душі у вогні до кінця часів.

«Блазенське дерево» — подумала Ар'я, роздивляючись повішених, чия бліда шкіра забарвилася тьмяною черленню від вогнів палаючого септрію. Вже налітали, беручись наче нізвідки, зграї гайвороння. Ар'я чула, як птахи каркають і клекочуть одне до одного. Їй стало цікаво, про що вони розмовляють. Вона не боялася септона Юта так сильно, як Роржа, Гризла і ще декого у Гаренголі, та все одно раділа, що він здох. «Хорта теж треба було повісити. Або стяти голову» — думала вона. Та натомість, на її відразу, Сандорові Клегану полікували обпалену руку, віддали меч, коня та обладунок, і відпустили на волю за кілька верст від печерного пагорба. Забрали у нього лише золото, яке він мав при собі.

Скоро септрій розвалився у ревищі диму та вогню — стіни вже не могли тримати вагу черепичного даху. Восьмеро бурих братів стояли і дивилися, упокорившись долі. Найстарший з них, що носив на шийному ремінці невеличкий залізний молоточок на знак присвяти Ковалеві, розповів, що це усі, хто лишився живий.

— Перед війною нас жило тут сорок і чотири, а септрій нашими трудами рік у рік багатів та квітнув. Ми мали тузінь молочних корів з биком, пасіку на сотню вуликів, виноградник та яблуневий сад. Потім прийшли леви, забрали усе вино, молоко і мед, корів порізали, а виноградні лози спалили. Опісля... я вже втратив лік наступним гостям. Оцей облудний септон був останнім. Один із його попередників був справжнє чудовисько... ми віддали йому все срібло, та він забрав собі у голову, що ми десь ховаємо золото, і його люди мордували нас на смерть одного за одним, щоб Старший Брат заговорив.

— Як це вас восьмеро вціліло? — запитав Анжей-Сайдакер.

— Сором на мою голову, — мовив старий, — та це моя вина. Коли настала моя черга вмирати, я розповів, де ми ховали золото.

— Брате, — сказав йому Торос Мирійський, — твій єдиний сором у тому, що ти не розповів їм раніше.

Того дня розбійники заночували у броварні коло малої річечки. Господарі мали прихований під підлогою стайні запас харчів; усі разом поділили просту вечерю з вівсяних коржів, цибулі та ріденької капустаної юшки, що ледь-ледь відгонила часником. Ар'я знайшла у своїй мисці шматочок моркви і вирішила, що їй пощастило.

Брати не питали в розбійників жодного імені. «Самі знають» — здогадалася Ар'я. — «Та й хіба їх можна сплутати?» Адже князь Берік носив блискавку на панцирі, щиті та киреї, а Торос — червону рясу або те, що від неї лишилося. Один із братів, молодий послушник, мав зухвалість попрохати червоного жерця не молитися облудному богові під їхнім дахом.

— Якого дідька? — визвірився Лим Лимонний Сіряк. — Він і наш бог теж, а ви, хай вам грець, мали б дякувати за порятунок! І що такого облудного в нашому богові? Може, ваш Коваль уміє полагодити зламаного меча, та чи вміє він полагодити порубану людину?

— Годі, Лиме! — наказав князь Берік. — Під їхнім дахом ми шануємо їхній закон.

— Сонце не згасне, якщо ми пропустимо молитву чи дві, — погодився Торос. — Кому, як не мені, знати найкраще.

Сам князь Берік за вечерею нічого не їв. Ар'я взагалі не бачила, щоб він колись їв — хіба що інколи перехилить келих вина. Скидалося, що він і не спить зовсім: хоча здорове око іноді заплющувалося, наче з утоми, але миттю розплющувалося, щойно до князя хтось звертався. Порубіжний пан був одягнений, як завше: у розлахмічену чорну кирею і побитий панцир з полив'яною, подекуди поколотою блискавкою. Він навіть спав у тому панцирі; тьмяна чорна криця ховала жахливу рану, завдану Хортом — так само, як товста вовняна хустка на шії ховала чорне кільце, що її оперізувало. Та ніщо не могло сховати провалену на скроні голову, червону яму замість одного ока, гострі обриси черепа під шкірою обличчя.

Ар'я роздивлялася його крадькома і з осторогою, пам'ятаючи побрехеньки, почуті у Гаренголі. Князь Берік, здавалося, почув її острах, обернувся і поманив до себе.

— Я лякаю тебе, дитино?

— Ні. — Вона вкусила губу. — Лише... ну... я гадала, що Хорт вас убив, а ви...

— Поранив, — устряг Лим Лимонний Сіряк. — Тяжко поранив, що казати. Але Торос усе вилікував. Кращого цілителя немає на світі.

Князь Берік кинув на Лима чудернацький погляд здорового ока; в іншому оці погляду не було — лише рубці та висохла кров.

— Так, немає кращого цілителя, — втомлено погодився він. — Здається мені, Лиме, давно минув час змінити варти. Подбай про них, якщо твоя ласка.

— Так, мосьпане.

Лим обернувся і вийшов у вітристу ніч; за ним вихором крутнулися поли лимонного сіряка.

— Навіть хоробрі воїни інколи засліплюють себе самі, якщо бояться бачити, — мовив князь Берік, коли Лим пішов. — Торосе, скільки вже разів ти повертав мене звідти назад?

Червоний жрець схилив голову.

— Вас, пане мій, повертає Ра-Гльор. Господь Світла. Я лише приладдя у його руках.

— То скільки разів? — наполягав князь Берік.

— Шість, — неохоче буркнув Торос. — І щоразу важче. Ви легковажите, пане. Хіба смерть — така вже солодка принада?

— Солодка? О ні, друже мій. Зовсім не солодка.

— То не впадайте за нею так зухвало! Князь Тайвин наказує війську, сидячи позаду нього. Князь Станіс теж не лізе наперед. І вам би не завадило брати приклад. Сьома ваша смерть може вкласти до могили нас обох.

Князь Берік торкнувся місця над лівим вухом, де скроня була провалена всередину.

— Отут пан Буртун Кракегол розтрощив мені буздуганом і шолома, і голову.

Він розмотав хустку, оголивши чорний синець навколо шиї.

— А оце подаруночок від лицаря мантикори при Піноспадах. Він схопив бідолашного пасічника і його дружину — думав, що то мої люди. Оголосив по всіх усядах, що повісить обох, якщо я йому не здамся. Коли я здався, він усе одно їх повісив, а заразом і мені знайшов поміж них місце.

Князь вказав пальцем на червону яму замість ока.

— А оце Гора пхнув кинджалом крізь щілину заборولا. — Втоплена посмішка майнула на вустах. — Уже втретє помираю від рук воїнів дому Клеган. Хтось інший уже б навчився їх уникати, а я...

Ар'я зрозуміла, що то був жарт, але Торос не засміявся, а поклав руку на плече князеві Беріку і мовив:

— Не варто про це згадувати.

— А про що варто? Я ж не можу згадувати про те, що ледве пам'ятаю. Я колись володів замком у Порубіжжі, мав дівчину, з якою обітував одружитися. Та зараз уже не знайду того замку і не скажу, яке волосся мала та дівчина. Хто висвятив мене у лицарі, старий друже? Які страви я полюбляв найбільше? Усе кудись зникає, тоне вдалині. Інколи мені здається, що я народився на кривавій траві у тому спаленому гаю, зі смаком вогню в роті та діркою в грудях. Чи не ти, Торосе, і є моя мати?

Ар'я витріщилася на мирійського жерця — на пасма волосся, що стирчали навсібіч, на рожеве ганчір'я, на шматки старих обладунків. Сіра щетина вкривала його щоки та провислу шкіру нижче підборіддя. Він був геть не схожий на чародіїв з казок Старої Мамки, і все ж...

— Ви можете повернути до життя людину без голови? — запитала Ар'я. — Один раз, не шість. Можете?

— Я не роблю дива, дитино. Я лише молюся. Того першого разу його вельможність мав у собі наскрізну дірку, з рота в нього текла кров, і я знав, що надії нема. Коли бідні прохромлені груди спинили свій рух, я подарував йому добрий цілунок доброго Господа на прощання і довгу путь. Я наповнив уста вогнем і вдихнув полум'я у нього, крізь горло до легенів, серця і душі. «Останнім цілунок» зветься він серед нас; безліч разів я бачив, як старі жерці дарували його слугам Господнім після смерті. Я й сам теж дарував кілька разів, як личить жерцеві. Та ніколи раніше не відчував, щоб мертвий чоловік здригнувся, наповнившись вогнем, не бачив, як доти мертві очі розплющуються живими. То не я його повернув до життя, ясна панно — то Господь. Ра-Гльор не скінчив із ним свою божу справу. Життя — це тепло, тепло — це вогонь, а вогонь належить лише Господові.

Ар'я відчула, як очі повняться слізьми. Торос наговорив багато слів, та всі вони означали «ні» — вона це добре зрозуміла.

— Твій батько був людиною честі, добрим до людей володарем, — мовив князь Берік. — Гарвін багато мені про нього розповідав. Заради його пам'яті я б радо відмовився від твого викупу, якби ми не мали такої відчайдушної потреби в грошах.

Ар'я вкусила губу. «Мабуть, князь не бреше.» Вона знала, що Берік Дондаріон віддав усе Хортове золото Зеленобороду та Мисливцю, щоб ті купили харчів у землях на південь від Мандера.

— Останній врожай спалили, цей гниє у багві просто на ланах, а тим часом насувається зима, — чула Ар'я його слова, коли посланці вирушали в дорогу. — Селянам потрібне збіжжя, щоб їсти, насіння, щоб сіяти, а нам потрібні клинки та коні. Надто багато моїх людей мусить їхати на плужниках, мулах і ледь живих шкапах у бій проти ворогів на справних та міцних огирях.

Ар'я не знала, скільки викупу за неї може дати Робб. Адже тепер він був король, а не той юнак, якого вона лишила у Зимосічі зі снігом, що танув у волоссі. Якби він знав про все, що вона скоїла: про стайниченка, про стражника у Гаренголі...

— А раптом мій брат не схоче мене викупити?

— Чому ти так гадаєш? — запитав князь Берік.

— Ну... — пробурмотіла Ар'я, — в мене волосся стирчить абияк, нігті брудні, ноги зашкарубли...

Та мабуть, Роббові до того байдуже, а от матінці... Пані Кетлін завжди хотіла, щоб її молодша донька була схожа на Сансу — співала, танцювала, шила, знала чемне поводження. Від однієї згадки Ар'ї закортіло пригладити волосся хоч пальцями. Та воно усе збилося у ковтуни, і їй вдалося хіба що вирвати кілька пасем.

— Я зіпсувала сукню, яку дала мені пані Рідколіс, а зашити не вміла, бо руки з дупи вирости. — Вона вкусила губу і похапливо виправилася. — Тобто, я не навчена шити, як личить шляхетній панні. Септа Мордана колись казала, що я маю руки коваля.

Гендрі трохи не впав зі сміху.

— Оті малесенькі м'якесенькі лапки?! — вигукнув він. — Та ти ними й молота не піднімеш!

— Підніму, якщо схочу! — визвірилася вона на нього.

Торос реготнув, почувши їхню сварку.

— Твій брат заплатить, дитино. Про це не бійся.

— Гаразд, але раптом не заплатить? — наполягала Ар'я.

Князь Берік зітхнув.

— Тоді відішлю тебе на якийсь час до пані Рідколіс. Чи може, до свого власного замку Чорночал. Та в тому не буде потреби, цього я певний. Повернути тобі батька я не маю сили — так само, як Торос — але обіцяю безпечно повернути до материних рук.

— Ви присягаєтеся? — запитала вона його. Йорен колись теж обіцяв відвезти її додому, а сам загинув, не справдивши обіцянки.

— Словом лицарським і честю, — урочисто відказав князь-блискавка.

Коли до броварні повернувся Лим, уже задощило. Він бурмотів щось лайливе, поки знімав свого жовтого сіряка, з якого натікала на підлогу

калюжа води. Анжей та Джак-Щасливець сиділи коло дверей і кидали кості, та яку б гру не виграли, Джаку-Щасливцю не щастило у жодній. Том Семиструнний поміняв струну на цимбалах і втяв «Материні сльози», «Змокла Вілума жона», «Ой поїхав наш панич та й під дощиком у ніч», а потім — «Рине дощ у Кастамирі».

На престолі вранці рано

Князь до князя промовляє:

«Не скорюсь тобі я, пане,

Лев хай лева не лякає.

Кіт черлений, кіт у златі —

Кожен гострі кігті має.

Пазур на черленій лапі

Чей не гірше убиває.»

Так казав він вражій силі,

Певний моці свого дому.

...Рине дощ у Кастамирі,

Та не чуть його нікому.

Зрештою в Тома скінчилися дощові пісні, й він відклав свої цимбали убік. Тепер у нічній тиші чувся лише стукіт дощу на черепичному даху броварні. Гра у кості скінчилася; Ар'я стояла по черзі на кожній нозі, дослухаючись до скарг Меріта про те, що його кінь загубив підкову.

— Можу підкувати, — раптом мовив Гендрі. — Я був лише підмайстром, та хазяїн казав, що в мене руки створені бити по залізу. Вмію кувати коней, латати дірки у кольчугах, відбивати ум'ятини в панцирах. Меча, мабуть, теж скую.

— Це ти до чого, хлопче? — запитав Гарвін.

— Хочу бути при вас ковалем. — Гендрі став на коліно перед князем Беріком. — Візьміть до себе, мосьпане. Я стану в пригоді. Я робив усяке приладдя, ножі, а якось скував непоганого шолома. Його вкрав злодюга з загону Гори, коли нас упіймали.

Ар'я вкусила губу. «Тепер і він хоче мене покинути.»

— Краще йди служити князеві Таллі у Водоплині, — відповів князь Берік. — Я тобі за роботу навіть платити не маю чим.

— А ніхто ніколи й не платив. Мені аби кузню, харч і де ночувати — нічого більше не треба, мосьпане.

— Коваль завжди й усюди знайде собі заробіток. Не кажу вже про майстерного зброяра. Навіщо тобі лишатися з нами?

Ар'я бачила, як Гендрі скривив свою тупу мармизу, намагаючись думати.

— У печерному пагорбі ви казали, що ви усі — поміж себе браття і вірні слуги королю Роберту. Мені таке сподобалося. І як ви судили Хорта чесним судом — теж. Князь Болтон — той просто вішає людей чи голови стинає. Так само, як князь Тайвин чи пан Аморі. Краще я куватиму залізо для вас, ніж для таких, як вони.

— В нас є чимало діркових кольчуг, мосьпане, — нагадав Джак князеві Беріку. — Ми ж їх познімали з мертвих. Де смерть увійшла, там і дірки.

— Ти, хлопче, мабуть, не сповна розуму, — зауважив Лим. — Та ми ж розбійники! Безрідні хами, майже усі до одного, не рахуючи хіба його вельможності князя. І не гадай, що ми тут живемо-не тужимо, як у дурних Томових піснях. Не світить тобі ані поцілунок принцеси, ані герць на турнірі у вкраденому риштунку. А світить зашморг на шії чи паля над чиєюсь брамою.

— То й що? Та сама доля і вам наготована, — відказав Гендрі.

— Авжеж! — весело вигукнув Джак-Щасливець. — На всіх нас чекає гайвороння, будь певен. Гей, пане князю! Хлопець — начебто не боягуз, і ремесла навчений снадного. Джак каже: треба його взяти.

— І то швидко, — реготнув Гарвін, — поки марево не розвіялося, і він до тям не повернувся!

Ледь помітна посмішка пробігла вустами князя Беріка.

— Торосе, подай-но мого меча.

Цього разу князь-блискавка не підпалював клинка, лише поклав його плазом на плече Гендрі.

— Чи присягаєшся ти, Гендрі, перед очима богів та людей захищати того, хто не здатен захистити себе сам, берегти від лиха жінок та дітей, коритися очільникам, своєму зверхньому панові та своєму королю, хоробро битися у битві, не ухилятися від доручень, хай яких тяжких і небезпечних?

— Присягаюся, мосьпане.

Порубіжний князь переклав меч з правого плеча на ліве і мовив:

— Підведіться, пане Гендрі, лицарю печерного пагорба. Вітаю вас у нашому братстві.

Від дверей почувся грубий скреготливий регіт.

З плечей його стікав дощ. Попечена рука була загорнута у листя і полотно та міцно припнута до грудей грубим мотузяним очкуром. Старі опіки на обличчі виблискували чорно і слизько у світлі невеличкого вогнища.

— Лицарів собі робиш, Дондаріоне? — загарчав прибулець. — Я за такий гріх на смерть караю!

Князь Берік окинув його холодним поглядом.

— Я сподівався, Клегане, більше тебе не побачити. Як це ти нас надібав?

— А наче важко! Ви тут так надиміли, що і у Старограді, мабуть, видно.

— Що сталося з моїми вартовими?

Клеган скривив рота.

— Отими двома сліпцями? Може, я їх убив. Може, ні. А коли й убив, то що?

Анжей напнув тятину на луці. Заруб зробив те саме.

— Чому ти так прагнеш померти, Сандоре? — запитав Торос. — Ти, мабуть, напився чи геть здурів, що попхався за нами аж сюди.

— Напився? Чим — дощем? Ви, хвойдині діти, не лишили мені грошей навіть на кухоль вина.

Анжей витяг стрілу з сагайдака.

— Ми — розбійники. Розбійники крадуть та віднімають. Про це навіть у піснях співається — попроси Тома гарненько, він тобі заспіває. Дякуй, що лишили живим.

— Ану встріль мене, Сайдакере. Спробуй, коли хоробрий. А я з твого сагайдака стріли вийму і запхаю тобі в рябу дупу.

Анжей підняв лука, та князь Берік заперечливо махнув рукою.

— Навіщо ти прийшов, Клегане?

— Забрати те, що моє.

— Золото?

— А що? Не заради ж того, щоб на твоє, Дондаріоне, личко помилуватися. Оце вже напевне. Зараз ти на пику ще бридкіший від мене. До того ж лицар лицарем, а чужим не гребуєш!

— Я дав тобі розписку за твоє золото, — спокійно відповів князь Берік. — Обіцянку все повернути, коли війна скінчиться.

— Я тим папірцем сраку підтер. Хочу своє золото.

— В нас його більше нема. Я віддав його Зеленобороду та Мисливцю і відіслав їх на південь, за Мандер — купити харчів та насіння.

— Щоб годувати тих, чий урожай ви спалили! — додав Гендрі.

— Отака в нас тепер казочка, га? — Сандор Клеган знову зареготав. — А я, може, теж таке хотів робити. Годувати купу брудних селяків та їхніх чумних вилупків. Чому б ні?

— Брешеш! — мовив Гендрі.

— Ти ба, який язикатий малий! Але чому це ти їм віриш, а мені не віриш? Чи то обличчя в мене якесь не таке, га? — Клеган зиркнув на Ар'ю. — А її, Дондаріоне, ти теж у лицарі висвятиш? Чому б ні? Не бачив ще світ восьмирічної лицарки — то побачить!

— Мені дванадцять! — у голос збрехала Ар'я. — Захочу, то й буду лицарем! І тебе уб'ю, лишень ножа свого в Лима заберу!

Від згадки про відібраний ніж вона і досі сердилася на здорованя.

— То жалійся своєму Лимові, не мені. А краще підібгай хвоста і тікай. Тобі не казали, що хорти роблять вовкам?

— Наступного разу я тебе вб'ю. І брата твого теж!

— Е ні! — Його чорні очі звузилися. — Оцього мені не смій.

Він обернувся до князя Беріка.

— А ти ще мого коня зроби лицарем. Він ніколи не сere посеред панських палат. І своїх копитами не хвицяє... ну майже. Як на мене, давно заслужив, щоб його висвятили. Хіба що ти надумався і його вкрасти — тоді, мабуть, не висвятиш.

— Краще сідай на свого коня і забирайся звідси, — грізно пробурчав Лим.

— Я піду, як віддадуть моє золото. Ваш власний бог сказав, що я невинний...

— Господь Світла подарував тобі життя! — заперечив Торос Мирійський. — Але не проголошував відродженням Баелором Блаженням.

Червоний жрець оголив меч. Ар'я побачила, що Джак і Меріт зробили те саме. Князь Берік досі тримав у руці того меч, яким висвятив Гендрі. «Може, хоч цього разу його нарешті вб'ють.»

Вуста Хорта знову смикнулися.

— Та ви — звичайнісінькі злодюги!

У відповідь на нього визвірився Лим.

— Твої друзяки-леви приходять до якогось села, забирають усі харчі та срібло, а тоді кажуть, що вони — заготівельники хуражу для війська. Вовки теж так роблять. То чому нам не можна? Тебе ніхто не грабував, собако. Твоє золото заготували для нашого війська!

Сандор Клеган роздивився уважно кожне обличчя, наче намагався усіх міцно запам'ятати. Потім вийшов у темряву під дощ, звідки прийшов, не сказавши ані слова. Розбійники почекали, дивуючись, але нічого не відбувалося.

— Подивлюся, що він зробив нашим вартовим. — Гарвін сторожко визирнув крізь двері, перш ніж вийти — перевіряв, чи не ховається Хорт надворі, чекаючи на здобич.

— Відки той сучий син узяв стільки золота? — запитав Лим Лимонний Сіряк, аби не мовчати, надувшись.

Анжей здвигнув плечима.

— Переміг у турнірі Правиці. У Король-Березі. — Лучник вишкірився. — Я собі теж нівроку гаманця виграв, та потім зустрів Данусю, Япсусю і Алаяю. Вони мене навчили, як смакують смажені лебеді та купіль з вертоградського вина.

— То ти що, просцяв геть усе? — зареготав Гарвін.

— Чого ж усе? Оці чоботи купив, і оцього кинджала. Бач, який ловкий.

— А міг би купити шмат землі та зробити одну з тих лебединих дівчаток чесною жінкою, — мовив Джак-Щасливець. — Виростив би собі добрячий врожай ріпи та добрячий виводок синочків.

— Та Воїн мене збав! Змарнувати усе золото на ріпу?!

— А я ріпу люблю, — зажурився Джак. — От зараз би трохи з'їв — якби хтось зварив та добре потовк.

Торос Мирійський на балачки не зважав.

— Хорт втратив дещо більше, ніж кілька гаманів золота, — міркував він уголос. — Він втратив свого господаря і конуру на псярні. До Ланістерів йому вороття нема, Молодий Вовк його ніколи не прийме, а про рідного брата годі й казати. Здається мені, те золото було усе, що йому лишилося на світі.

— Дідько б його вхопив! — буркнув Гачок-Мірошник. — Ось побачите, прийде і переріже нас уві сні.

— Е ні. — Князь Берік сховав меч до піхов. — Сандор Клеган радо повбивав би нас усіх, але не уві сні. Анжею, на ранок рушай позаду валки разом із Безбородим Диком. Якщо побачите, що Хорт і доти нас винюхує, вбийте під ним коня.

— Та в нього ж добрий кінь, шкода його! — заперечив Анжей.

— Еге ж, — погодився з ним Лим. — Якщо когось убивати, то це його підлого вершника. Кінь нам самим стане у пригоді.

— Лим вірно каже, — додав Заруб. — Дозвольте, пане князю, виростити на собаці кілька пір'їн — хай трохи охолоне.

Але князь Берік захитав головою.

— Клеган здобув собі право на життя під печерним пагорбом. Я не можу його свавільно відібрати.

— Пан князь каже мудро, — звернувся Торос до решти. — Адже суд двобоєм, браття — це річ свята і непорушна. Ви чули, як я молився до Ра-Гльора, щоб наш Господь учинив правдивий суд, і ви бачили, як його вогненний палець зломив меч князя Беріка, коли пан князь вже хотів скінчити герць одним ударом. Це був знак, що Господь Світла ще не відпускає Джофріного Хорта від його земного клопоту.

Гарвін скоро повернувся до броварні.

— Гребинога спить, аж хропе. Але йому нічого не зробилося.

— Зробиться, як мені до рук попаде, — загарчав Лим. — Я йому другу дірку в сраці проколупаю! З-за нього нас могли тут усіх повбивати!

Тієї ночі усі почувалися незатишно, знаючи, що десь там у пітьмі, зовсім недалечко, никає Сандор Клеган. Ар'я згорнулася клубочком коло вогню, утрілася в затишку, та сон ніяк не приходив. Тоді вона витягла монету, яку подарував їй Якен Ха-Гар, і міцно затиснула у кулаку, схованому під кирею. Тримаючи монету, вона почувалася сильнішою, бо згадувала привида Гаренголу і часи, коли уміла вбивати самим тільки шепотом.

Проте Якена більше не було — він її покинув. «Мантулик теж покинув, а тепер і Гендрі залишається з ними.» Ломик загинув, Йорен загинув, Сиріо Форель загинув, навіть батько загинув... а Якен дав їй дурнуватою залізного шеляга і здимів кудись світ за очі.

— Валар моргуліс, — прошепотіла вона дуже тихо, так стискаючи кулака, що монета аж врізалася краями у долоню. — Пан Грегор, Дунсен, Полівер, Любчик Раф. Лоскотун і Хорт. Пан Ілин, пан Мерин, король Джофрі, королева Серсея.

Ар'я спробувала уявити, як вони виглядатимуть по смерті, але не згадала усіх облич. Хорта вона легко бачила внутрішнім оком, і його брата Гору теж, а обличчя Джофрі разом із його матінкою не забуде ніколи... але Раф із Дунсеном та Полівером вже вицвіли у пам'яті, а надто Лоскотун, якого просте та звичне лице нічим не вирізнялося з-поміж посполитого люду.

Нарешті сон прийшов та обійняв її. Але посеред глумої ночі Ар'я знову прокинулася, наче її вкололи. Вогнище вигоріло до приску; в дверях на чатах стояв Мудж, іще один вартовий крокував ззовні броварні. Дощ припинився, з лісу чулося виття вовків. «Так близько» — подумала вона, — «і так багато». Скидалося, що просто навколо стайні зібралось кількадесят, а може, й кількатор звирів. «Якби ж вони з'їли Хорта» — майнула думка. Миттю пригадалось, що він казав про вовків та собак.

На ранок септон Ют, як і надвечір, хилитався на дереві, але для інших мертвих бурі брати вже копали заступами у мокрій землі неглибокі могили. Князь Берік подякував їм за нічліг та вечерю, залишив торбину срібних оленів на відбудову септрію. Гарвін, Ловкий Лука та Гачок-Мірошник пішли у ліс на розвідку, але не знайшли ані вовків, ані хортів.

Коли Ар'я підтягувала попруги, підійшов Гендрі, аби вибачитися. Вона поставила ногу в стремено і злетіла у сідло, щоб дивитися на нього згори, а не знизу. «Ти міг би кувати мечі у Водоплині для мого брата» — подумала вона, та вголос відповіла:

— Як у тебе в голові нема — то що поробиш. Хочеш стати лицарем-розбійником і скінчити життя на гілляці — нехай. Що мені до того? Мене скоро викупить мій брат, і я житиму з ним у Водопліні.

На щастя, того дня дощу не було, і загін зумів подолати чимало верст.

Бран III

Вежа стояла на острові; у тихій блакиті вод відбивалася її сестра-близнючка. Коли дмухав вітер, поверхнею озера одна за одною бігли кучері, наче там гралися малі хлопчентя. Уздовж берега густо росли дуби; землю в дубовому гаю рясним килимом вкривали жолуді. За гаєм розкинулося село, або радше те, що від нього лишилося — перше село, яке вони побачили, відколи вийшли з передгір'їв.

Мейра рушила на розвідку, аби упевнитися, що в руїнах ніхто не ховається. Ковзаючи між дубів та яблунь із сіткою та сандолею в руках, вона злякала трьох олених, які стрибками кинулися тікати крізь кущі. Літо побачив їхній рух і прожогом кинувся слідом. Бран дивився, як лютововк зникає у гайку, і нічого так не бажав у ту мить, як нап'ясти його шкуру та побігти разом. Але тут Мейра замахала рукою, щоб вони рушали слідом. Бран неохоче відвернувся від Літа і наказав Ходорові нести його до села. Йоджен пішов з ними.

Бран знав, що звідти і до Стіни простягається відкрита місцина — поля-перелogi, низькі горби, невисокі полонини, болота у западинах. Іти тут мало бути легше, ніж у подоланих ними горах, але Мейра непокоїлася, коли бачила навколо так багато відкритої пустки.

— Почуваюся голою, — зізналася вона. — Тут і сховатися нема де.

— Хто володіє цією землею? — запитав Йоджен.

— Нічна Варта, — відповів Бран. — Це Дарунок. Новий Дарунок, а на північ звідси — Брандонів Дарунок.

Маєстер Лювин навчив його історії північного краю.

— Брандон Будівник віддав усе чорним братам на південь від Стіни на відстань сто і двадцять п'ять верст. Аби вони з того... «хліб собі добували і у злиднях не бідували». — Він запишався, що не забув

належні слова. — Одні маестри кажуть, що то був інший Брандон, не Будівник. Та хоч як, усе одно ця земля зветься Брандонів Дарунок. За тисячі років по тому Ласкава Королева Алісанна прилетіла на Стіну своїм драконом, Срібнокрилкою. Звитяги Нічної Варти так її вразили, що вона попросила Старого Короля подвоїти Дарунок до двохсот п'ятдесяти верст. Оце і був Новий Дарунок.

Бран майнув рукою на все, що розкинулося навколо.

— Ось він, отут.

Бран ясно бачив, що у селі ніхто не живе вже багато років. Хати майже розвалилися; від корчми, не надто показної навіть за кращих часів, лишився самий кам'яний димар і дві потріскані стіни, оточені десятком яблунь. Одне з дерев росло просто посеред трапезної, де підлогу встилав килим мокрого збурілого листя і гнилих яблук. Повітря повнилося задушливо-гнилим яблучним духом, який аж паморочив голову. Мейра тицьнула у кілька яблук сандолею, сподіваючись знайти хоч одне їстівне, та всі виявилися гнилі й червиві.

Місце тут було тихе, мирне, спокійне, втішне для очей, але Бранові подумалося, що у порожньому зруйнованому заїзді є щось сумне. Ходор теж відчув цей смуток.

— Ходор? — питав він, трохи знітившись. — Ходор? Ходор?

— А земля тут нівроку. — Йоджен узяв жменю ґрунту, потер між пальцями. — Село, корчма, міцна вежа на озері, яблуневий сад... але де ж люди, Бране? Навіщо лишати таке добре місце?

— З-за дичаків, — відповів Бран. — Дичаки переходять Стіну або гори, набігають, грабують, крадуть жінок. Як упіймають когось, то роблять з його черепа келиха, щоб пити кров. Стара Мамка нам розповідала. Нічна Варта вже не має тієї сили, яку мала за Брандона чи королеви Алісанни. Тому дичаків дедалі більше. Край коло Стіни грабували так часто, що посполиті втекли на південь — у гори або до володінь Умберів на схід від королівського гостинця. Підданих Великоджона теж грабують, але не так страшно, як тих, хто раніше жив у Дарунку.

Йоджен Троск повільно покрутив головою, дослухаючись до музики, чутної лише йому.

— Треба десь заховатися. Бо насувається буря. Страшна буря.

Бран роздивився небо. Стояв чистий, тихий осінній день — сонячний і майже теплий. Але на заході справді збиралися хмари і, схоже, здіймався вітер.

— На корчмі немає даху, і стін лише дві, — зауважив він. — Треба ховатися у вежі.

— Ходор, — мовив Ходор. Мабуть, на знак згоди.

— Ми не маємо човна, Бране. — Не знайшовши яблук, Мейра знічев'я тицяла сандолею у листя.

— Там є стежка. Кам'яна загата, схована під водою. Ми зможемо там пройти.

Принаймні зможуть вони; йому доведеться їхати на Ходоровій спині. Зате хоч сухим лишиться.

Троски презирнулися.

— Як ти знаєш? — запитав Йоджен. — Невже пан принц бували тут раніше?

— Та ні, не бував. Чув від Старої Мамки. Бачите на вежі золотого вінця? — Він вказав через озеро. На зубцях вежі було видно латки золотої фарби, що потроху відвалювалися. — Тут якось ночувала королева Алісанна. Після того на її честь зубці пофарбували золотом.

— Стежка-загата? — Йоджен роздивлявся озеро. — Ти цього певен?

— Авжеж певен, — відповів Бран.

Мейра легко знайшла початок стежки, щойно зрозуміла, де шукати. Кам'яна загата була завширшки у три стопи і вела від берега просто у озеро. Мейра повела решту загону обережними кроками, намагаючи шлях жаб'ячою сандолею.

Вони бачили, де стежка виходить з води на берег острівця і перетворюється на короткий прогін сходів, що вів до дверей вежі.

Початок стежки лежав просто навпроти сходів та дверей, і здавалося, що вона мусить бігти прямо. Та де ж пак: під поверхнею води стежка вихилялася так і сяк, пробігаючи третину шляху навколо озера, перш ніж повернутися такими самими вихилясами. Повороти самі по собі були досить зрадливі, а до того ж подовжували шлях, і нападники мусили довго брісти у воді під дощем стріл із вежі.

Сховані у воді камені були слизькі та непевні; Ходор двічі трохи не впав і завбачливо загорлав «Ходор!» на знак тривоги, та все ж зумів поновити рівновагу. Вдруге Бран злякався особливо: адже якби Ходор упав у озеро разом із кошиком, то майже напевне його потопив би — а надто якби забув з переляку, що Бран висить у нього на спині. Таке з велетнем-стайнярем іноді траплялося. «Мабуть, варто було лишитися у корчмі під яблунею» — подумав Бран трохи запізно.

На щастя, третього падіння не сталося, і вода ніде не дійшла Ходорові вище пояса, хоча Троскам сягала аж до грудей. Скоро усі опинилися на острові й видерлися сходами до дубових дверей — товстих та міцних, але від часу розсохлих так, що вже не зачинялися. Мейра уперто штовхала двері під скрегіт залізних завіс, доки не розчахнула їх зовсім.

Одвірок був низький.

— Пригнися, Ходоре! — наказав Бран, і Ходор пригнувся, але не досить. Бран таки вдарився головою і пожалівся:

— Боляче!

— Ходор, — відповів Ходор, випростуючись.

Вони опинилися у темній, наче льох, комірчині, де учотирьох заледве поверталися. У внутрішню стіну вежі були вмуровані сходи, відділені залізними ґратами, що закручувалися ліворуч нагору, а праворуч — униз. Бран глянув угору і побачив просто над головою ще одні ґрати. «Бійниця» — подумав він і зрадів, що нагорі немає нікого, хто лив би на них гарячу олію.

Ґрати були замкнені, але пруття їхнє давно зчервоніло від іржі. Ходор ухопив двері ліворуч і смикнув, натужливо стогнучи. Нічого не сталося. Ходор спробував штовхати — те саме. Він трусив ґрати, бив

їх ногою, тиснув плечем, знову трусив, лупцював завіси велетенськими долонями, аж у повітря летіли лусочки іржі. Але залізні двері не піддавалися. Ті, що вели до підвалу, теж не скорилися Ходоровій навалі.

— Ніяк не увійдеш, — похнюпилася Мейра.

Бійниця розташувалася просто над головою Брана, що сидів у кошику на спині Ходора. Сягнувши руками і ухопивши ґрати, він спробував потягнути... і раптом залізна решітка випала зі стелі разом із дощем іржі та розсипом дрібного каміння.

— Ходор! — заволав Ходор з переляку.

Важкі залізні ґрати знову добряче загили Бранові по голові та впали з гуркотом коло Йодженових ніг; той відіпхнув їх геть. Мейра засміялася.

— Отакої, мій принце! — вигукнула вона. — Ви сильніші від Ходора!

Бран зашарівся.

Крізь бійницю, вільну тепер від ґратів, ще й дещо ширшу, Ходор зумів підсадити Йоджена та Мейру нагору. Далі болотники ухопили Брана за руки і витягли за собою. Витягти Ходора виявилось найважче: Троски не змогли підняти його тим способом, що Брана. Та зрештою сам Бран наказав йому пошукати великих каменів, яких на острівці не бракувало; Ходор склав їх великою купою, а з її верхівки зумів ухопитися за осипані краї бійниці та залізти усередину.

— Ходор! — пирхав він щасливо, шкірячись аж на кутні.

Нагорі маленький загін опинився у плутанині невеличких келій, темних та порожніх, але Мейра вперто шукала і зрештою знайшла дорогу назад до сходів. Що вище вони видиралися, то світліше ставало у помешканнях вежі: на третьому поверсі зовнішня стіна була пробита вузькими стрілецькими бійницями, на четвертому було кілька справжніх вікон, а на п'ятому — найвищому — знаходилася одна велика кругла світлиця зі стрільчастими дверми, що виводили на три сторони, де до башти ліпилися невеличкі кам'яні балкони. З четвертого

боку розташувався нужник, а під ним — помийний злив просто до озера.

Коли вони досягли даху вежі, небо вже зовсім затяглося хмарами; на заході висіли хмари найчорніші та найстрашніші. Вітер дмухав так сильно, що задирав Бранового кобеняка, смикав і розвівав його навсібіч.

— Ходор, — сказав Ходор, почувши ляпання одягу.

Мейра крутнулася, оббігла навколо.

— Почуваюся тут, наче велетень — вище цілого світу!

— На Перешийку є дерева, удвічі вищі за цю вежу, — нагадав їй брат.

— Та є, але ж там навколо стоять такі самі! — відповіла Мейра. — Світ на Перешийку здається тісним, небо — таким маленьким, а тут... чуєш вітер, братику? Лишень подивися, який тут простір, скільки усього навколо!

Справді, краєвид звідти відкривався неабиякий. На півдні починалися передгір'я, а за ними височіли й самі сіро-зелені гори. У всіх інших напрямках бігли, наче море, хвилясті рівнини Нового Дарунку — далі, ніж бачило око.

— Я гадав, ми звідси вже побачимо Стіну, — розчаровано проказав Бран. — От дурненький — до неї ще, мабуть, верст зо двісті.

Від самої згадки про Стіну він відчув утому і холод.

— Йоджене! А що ми робитимемо, коли дістанемося Стіни? Пан дядько завжди розповідали, яка вона величезна — аж сто сажнів заввишки і така товста біля основи, що брами крізь неї нагадують підземні ходи. Як ми втрапимо на той бік, аби далі шукати триокого гайворона?

— Я чув, уздовж Стіни стоїть чимало покинутих замків, — відповів Йоджен. — Їх збудувала Нічна Варта, але потім залишила порожніми. Може, у якомусь віднайдеться прохід на той бік.

«Примарні замки» — так казала про них Стара Мамка. Маєстер Лювін якось примусив Брана вивчити назви усіх паланок Нічної Варти уздовж Стіни. То була нелегка справа, адже замків було аж дев'ятнадцять, хоча Варта ніколи не заселяла одночасно більше сімнадцяти. На бенкеті, де шанували приїзд короля Роберта до Зимосічі, Бран проказав усі назви дядькові Бенджену спершу зі сходу на захід, а тоді з заходу на схід. Бенджен Старк засміявся і відповів:

— Ти, Бране, знаєш їх краще за мене! Може, тобі варто стати першим розвідником, а мені лишитися тут за тебе?

Але те сталося раніше, ніж Бран упав і зламав хребта разом з усіма своїми мріями. А до того часу, коли Бран прокинувся від сну калікою, дядько давно вже повернувся до замку Чорного.

— Дядько казали, що коли якийсь замок залишають, то брами замурують льодом і каменем, — мовив Бран.

— То доведеться їх знову відчинити! — легковажно вигукнула Мейра.

Бранові стало незатишно.

— Цього робити не варто! З іншого боку може з'явитися щось страшне. Треба піти до замку Чорного і наказати князеві-воєводі пустити нас крізь браму.

— Ваша милосте, — відповів на це Йоджен, — замку Чорного нам якраз варто уникати, як ми уникали королівського гостинця. Адже там служить кількасот людей.

— Братчиків Нічної Варти! — заперечив Бран. — Вони давали обітницю не брати участі у війнах і таке різне.

— Саме так, — кивнув Йоджен, — але досить і одного кривоприсяжця, щоб порушити обітницю і продати вашу таємницю залізнякам або байструку Болтона. Та й не можемо ми бути певні, що Варта схоче нас пропустити. Їм може спасти на думку втримати нас у себе або відіслати назад.

— Але ж пан батько були другом Нічної Варти, а пан дядько і досі перший розвідник! Дядько можуть знати, де живе триокий гайворон. І

Джон теж у замку Чорному!

Бран плекав палку надію знову побачити і Джона, і їхнього дядька. Останні чорні братчики, що відвідували Зимосіч, розповіли, що Бенджен Старк зник у розвідці. Але ж дотепер він мав уже знайти зворотній шлях!

— Ось побачите, Варта навіть дасть нам коней! — наполягав Бран.

— Тихо! — Йоджен затінив очі долонею і спрямував погляд на західне сонце. — Дивіться! Там щось є... здається, вершник. Бачите?

Бран теж затінив очі, але мусив ще й примружитися. Спершу він нічого не побачив, але потім його увагу привернув якийсь рух; Бран був подумав, що то Літо, але скоро упевнився у своїй помилці. «То вершник на коні.» Але надто далеко, щоб роздивитися.

— Ходор? — Ходор теж приставив долоню до лоба, та дивився у зовсім інший бік. — Ходор?

— Не надто поспішає, — зауважила Мейра, — та здається, їде все ж сюди, до цього села.

— Краще нам сховатися досередини. Не варто траплятися йому на очі, — додав Йоджен.

— Там коло села Літо! — заперечив Бран.

— Літо дасть собі ради, — відповіла Мейра. — То ж лише один вершник на втомленому коні.

Коли вони поверталися з даху на поверх, на камені впало кілька важких крапель дощу. Відступ під дах виявився вчасним — за якусь хвилину з неба вперіщила злива. Навіть крізь товсті стіни було чутно, як вона батожить поверхню озера. Загін розсівся на підлозі круглої порожньої світлиці; навколо потроху збирався морок. Північний балкон дивився на покинуте село; Мейра підповзла на животі подивитися через озеро, що сталося з вершником.

— Сховався від дощу серед руїн корчми, — розповіла вона, коли повернулася. — Здається, розкладає вогонь у комині.

— Якби ж і нам вогонь, — замріявся Бран. — Чогось я змерз. Я бачив унизу поламані меблі. Хай би Ходор їх порубав — запалили б вогнище і зігрілися.

Ходорові думка сподобалася.

— Ходор, — мовив він з боязкою надією.

Але Йоджен захитав головою.

— Ні, де вогонь — там дим. А дим із цієї вежі видно за багато верст.

— Якщо є кому дивитися, — заперечила його сестра.

— У селі є людина.

— Лише одна людина!

— Навіть однієї людини досить, аби віддати Брана до рук його ворогів. Ми ще маємо пів-качки від учора. Попоїмо, та й спати. На ранок вершник поїде своєю дорогою, а ми — своєю.

Йоджен переміг у суперечці — він перемагав завжди. Мейра розділила качку між чотирма їдцями. Качку вона спіймала сіткою напередодні — злякала з болота і вхопила в польоті. Холодною птаха не смакувала так, як гарячою та хрусткою просто з рожна, та все ж голод пригамувала. Бран і Мейра розділили грудку, Йоджен з'їв стегенце, а Ходор жадібно строшив крильце та ніжку, бурмочучи «Ходор» і злизуючи жир з пальців після кожного укусу. Була Бранова черга розповідати казку, і він потішив слухачів оповідкою про ще одного Брандона Старка — того, якого звали Брандоном Корабельником, і який відплив у західне море, щоб ніколи не повернутися.

Коли качка та оповідка скінчилися, вже звечоріло. Дощ лупив без упину. Бранові стало цікаво, чи далеко побіг Літо і чи вполював він оленя. Сірі тіні наповнили вежу; за ними прийшла темрява. Ходор занепокоївся, почав блукати світлицею: крокував уздовж круглих стін, щоразу зупинявся коло нужника і витріщався у нього, наче забуваючи, що там таке. Йоджен стояв коло північного балкону, схований тінями — видивлявся у ніч і дощ. Деся на півночі небо розірвала блискавка, на мить висвітлила нутрі вежі. Ходор підстрибнув і скрикнув

злякано. Бран порахував до восьми, поки чекав на грім. А коли нарешті гримнуло, Ходор щосили заволав:

— Ходор!

«Хоч би Літо не злякався» — подумав Бран. Собаки на псярні Зимосічі у грозу завжди бісилися з переляку, ось як Ходор. — «Треба піти його заспокоїти...»

Знову сяйнула блискавка, і цього разу гримнуло на «шість».

— Ходор! — знову заревів Ходор. — ХОДОР! ХОДОР!

Він ухопив меча, ніби хотів битися проти бурі. Йоджен поспіхом проказав:

— Сиди тихо, Ходоре! Бране, накажи йому не галасувати. Мейро, зможеш забрати в нього меча?

— Спробую.

— Ходоре, мовчи! — наказав Бран. — Сиди тихо! Годі тобі ходорувати. Сядь і замовкни.

— Ходор? — Меча Ходор віддав Мейрі зі своєю звичною покірністю, але обличчя велетня мінилося занепокоєнням.

Йоджен знову обернувся у темряву, і всі почули, як він стиха зойкнув.

— Що там таке? — запитала Мейра.

— У селі люди! Багато!

— Але ж був лише один!

— Ці інші. Вони озброєні. Я бачив сокиру і кілька списів. — Уперше, відколи Бран почув голос Йоджена, той говорив як маленький переляканий хлопчик. — Коли вдарила блискавка, я бачив, як вони скрадаються між дерев.

— Скільки їх там?

— Чимало. Відразу не порахуєш.

— На конях?

— Ні.

— Ходор. — У голосі Ходора чувся острах. — Ходор.

Бран і сам трохи налякався, хоча перед Мейрою показувати цього не хотів.

— Що як вони прийдуть сюди?

— Та не прийдуть. — Вона сіла поруч із ним. — Чого їм сюди пхатися?

— Шукати даху над головою, — похмуро і приречено відказав Йоджен. — Якщо буря не послабне. Мейро, ти б могла закласти двері засувом?

— Та я їх навіть не зачиню. Там усі дошки покрутило. Але байдуже — залізні ґрати вони однак не подолають.

— Може, й подолають. Зламають замка чи завіси. Або видеруться бійницею, як ми.

Небо знову розчахнула блискавка, Ходор заскиглив. І тут озером покотився удар грому.

— ХОДОР! — заревів велетень, затискаючи вуха руками і дибаючи колом у темряві. — ХОДОР! ХОДОР! ХОДОР!

— Ні!!! — щосили заволав на нього Бран. — Не смій ходорувати!

Але марно.

— ХО-О-О-О-ОДОР! — продовжував гучно стогнати Ходор. Мейра спробувала його спіймати і вгамувати, але він був надто дужий і відкинув її убік одним порухом плеча.

— ХО-О-О-О-О-О-Д-О-О-О-О-О-О-Р! — заверещав стайняр розпачливо, коли блискавка знову висвітлила небо. З ним заверещав і Йоджен, вимагаючи від Брана та Мейри, щоб вони змусили Ходора замовкнути.

— Замовкни вже! — злякано верескнув Бран, спробував незграбно ухопитися за Ходорову ногу, але впав мимо, не припиняючи спроби дістатися велетня... сягнув іще, сягнув дужче...

Ходор запнувся, захитався і нарешті стулив пельку. Хилитаючи головою з боку в бік, він важко опустився на підлогу і сів, схрестивши ноги. Коли знову grimнув грім, він, здавалося, і не помітив. Четвірка сиділа в темній вежі, ледве зважуючись дихати.

— Що це ти зробив, Бране? — прошепотіла Мейра.

— Та нічого. — Бран хитнув головою. — Не знаю.

Але щось він таки зробив. «Я сягнув по нього так, як по Літа.» На якісь пів-удару серця він став Ходором. І сам цього злякався.

— Там щось коїться, потойбіч озера, — мовив Йоджен. — Здається, один із прибульців показував на вежу.

«Я не боятимуся.» Адже він — принц зимосіцький, син Едарда Старка, майже дорослий чоловік і варг, а не мале дитя, як Рікон. «Літо б їх не боявся.»

— Напевне, то хтось із людей Умберів, — мовив він. — Або котрийсь із Гуджів, Нореїв чи Кремінців зійшов з гір у справах. Може, навіть братчики Нічної Варти. Чи були на них, Йоджене, чорні кобеньяки чи киреї?

— Проти ночі, ваша милосте, усі киреї чорні. Блискавки гатили надто швидко, і вбрання їхнього я не роздивився.

Мейра сторожко озирнулася.

— Якби то були чорні братчики, хіба вони не їхали б на конях?

Тим часом Бранові на думку спало дещо інше.

— Байдуже! — мовив він упевнено. — Якщо вони і схочуть, нас усе одно не дістануть. Хіба що мають човна або знають про стежку-загату.

— Авжеж, стежку! — Мейра скуйовдила Бранові волосся і поцілувала у чоло. — Наш любий принце! Йоджене, чуєш принца — вони ж не знають про стежку! А навіть якби знали, уночі та під дощем ніколи б її не знайшли!

— Ніч колись скінчиться. Якщо вони лишаться до ранку...

Йоджен лишив решту недоказаною, а по якійсь хвилині додав:

— Вони там підкидають у вогнище, яке запалив перший.

Блискавка зазмійлася небом, світло заповнило вежу і викарбувало їхні тіні на стінах. Ходор хитався уперед і назад, щось мугикаючи. Тієї короткої яскравої миті Бран відчув острах Літа, заплющив два свої ока і відкрив третє. Хлопчикова шкура впала з нього, наче одяг, вежа лишилася позаду...

...а сам він опинився під дощем, з повним черевом оленячого м'яса, скручуючись клубком у кущах, поки над головою розколювалося і гуркотіло небо. Пахощі гнилих яблук та мокрого листя майже забили запах людей, але той нікуди не подівся. Він чув брязкіт та скрипіння людської твердошкіри, бачив, як люди сунуть під деревами. Мимо прочалапала людина з довгою палицею; насунута на голову шкура позбавила його зору та слуху. Вовк оббіг їх широким колом позаду мокрого терену, попід голим гіллям яблуні. Він слухав, як вони балакають, а потім за пахощами дощу, листя і коня раптом почув гострий червоний сморід жаху...

Джон V

Земля була встелена сосноюю глицею та впалим листям — зелено-бурым килимом, що хлюпав під ногами, досі мокрий після нещодавніх дощів. Великі голі дуби, височезні вартовини, стрункі шерехи смерек оточували загін. На пагорбі угорі стояла кругла вежа, стародавня та порожня, стінами якої трохи не до верхівки видирався товстий зелений мох.

— Хто це таке побудував, усе з каменю? — запитала Ігритта. — Якийсь король?

— Та ні. Просто люди, які тут жили.

— Що з ними сталося?

— Втекли або загинули.

Брандонів Дарунок упродовж тисяч років населяли працелюбні рільники, але з занепадом Варти ставало дедалі менше охочих орати лани, доглядати бджіл, садити городи. Цілі садиби разом із землею повертала собі дика пустка. У Новому Дарунку ще збереглися села та

городці, данина з яких — збіжжям, крамом і працею — живила та вдягала чорних братчиків. Але і з тих більша частина вже зникла з лиця землі.

— От дурні! Залишили такий міцний замок! — мовила Ігритта.

— Та це ж лише невеличка вежа. Тут колись жив якийсь дрібний панок із родиною та кількома присяжними слугами. Коли приходили наскочники, він запалював сторожовий вогонь на даху. В Зимосічі башти втричі вищі за оцю.

Ігритта дивилася на нього такими очима, наче він вигадав якусь маячню.

— Як це люди уміють таке мурувати без велетнів, щоб підіймали їм каміння?

У переказах Брандон Будівник справді змусив велетнів допомагати йому будувати Зимосіч, але Джон не хотів на те відволікатися.

— Люди уміють мурувати ще й вище. У Старограді є вежа, вища за Стіну.

Він бачив, що Ігритта йому не вірить. «Якби ж показати їй Зимосіч... подарувати квітку зі скляних садів, запросити до учти у великій трапезній, привести до кам'яних королів на престолах. Ми б купалися у гарячих ставках і кохалися під серце-деревом перед очима старих богів.»

Мрія була така солодка... та Зимосіч ніколи не стане його, і він не зможе показувати її гостям як господар. Замок належав його братові — Королю-на-Півночі. А сам він був Сніговій, не Старк. «Байстрик, клятвoporушник і перевертень...»

— Може, колись ми ще повернемося і заживемо у тій вежі, — мовила вона. — Хочеш цього, Джоне Сніговію? Колись потім?

«Потім.» Слово штрикнуло його, наче спис. «Після війни. Після завоювання. Після того, як дичаки розвалять Стіну...»

Його батько-князь колись заводив мову про те, щоб піднести до титулів нових вельможних панів і оселити їх у покинутих городцях як

щит від дичаків. Такий задум вимагав від Варти повернути чималий шмат Дарунку. Але дядько Бенджен вважав, що князя-воєводу можна вмовити, якщо нові господарі замків сплачуватимуть податки замку Чорному, а не Зимосічі.

— Певна річ, цю мрію доведеться лишити до весни, — казав тоді князь Едард. — Жодні обіцянки земель та дідицтв не зманять людей на північ, коли насувається зима.

«Якби зима прийшла і пішла швидше, а весна почалася раніше, батько міг би посадити мене у одному з тих замків за господаря.» Але князь Едард загинув, брат його Бенджен зник, і щита, про який вони мріяли разом, кувати було нікому.

— Ця земля належить Варті, — мовив Джон.

Її ніздрі роздулися.

— Тут ніхто не живе!

— Бо ваші дичаки розлякали тутешній люд.

— Значить, тут жили боягузи. Бо хто хоче мати землю, той лишається і б'ється за неї!

— А може, вони втомилися битися. Втомилися засувати двері щоночі, непокоячись, чи не прийде Торохкало, чи не вломиться силою, чи не вкраде їхніх дружин. Втомилися віддавати грабіжникам урожай і все, що мали цінного. Краще вже втекти туди, де наскочники тебе не дістануть.

«Але варто впасти Стіні, й на півночі від наскочників вже не втечеш нікуди.»

— Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію! Забирають дочок, а не дружин. І не ми тут грабіжники, а ви! Це ви захопили цілий світ і збудували Стіну, щоб тримати за нею вільний нарід.

— Справді? — Джон іноді забував, яка вона дика, та завжди скоро згадував. — Як же так сталося, перепрошую?

— Боги створили землю, щоб її поділяли між собою всі люди. Та коли прийшли королі з золотими вінцями і залізними мечами, то

завимагали її собі. «Мої дерева» — казав король, — «вам їсти яблука з них зась! Мої річки — не смійте ловити рибу! Мої ліси — не можна полювати! Моя земля, моя вода, мій замок, моя донька! Не чіпайте нічого пальцем, бо відрубую руки! Але якщо схилите коліна, то може, дам трохи понюхати з мого добра.» Ти кажеш, ми — грабіжники. Та принаймні грабіжник має хоробрість, розум і спритність. А колінкареві досить мати коліна, щоб на них ставати.

— Харма і Торба-з-Кістками приходять не по рибу та яблука. Вони забирають мечі та сокири, прянощі та шовки, хутра та гроші до останньої монети. Забирають персні та обручки, барила вина влітку і барила солонини взимку, а жінок крадуть і уводять за Стіну кожної пори кожного року.

— То й що, як уводять? На мене, хай краще вкраде дужий та сміливий, ніж батько силоміць одружить зі слабаком.

— Ти так кажеш, але звідки знаєш? Раптом тебе вкрав би хтось, кого ти ненавидиш?

— Хе, аби вкрати мене, йому б знадобилася уся сила, спритність і хоробрість, яка є на світі! Тоді й сини його були б меткі та сильні. За віщо мені ненавидіти такого чоловіка?

— Може, він ніколи не миється і смердить, як ведмідь.

— То я б його пхнула до струмка чи вилила на голову цебро води. Та й що то за чоловік, який квітками пахтить?

— Що поганого у квітках?

— Хай квітками бджоли утішаються. А собі в ліжко я хочу не квітку, а оце.

Ігрита спробувала ухопитися рукою за передок Джонових штанів. Але Джон перехопив її зап'ясток.

— А раптом чоловік, що тебе вкрав — п'яндиголова? — наполягав він. — Раптом він — брутальний харцизяка, лютий і жорстокий?

Джон стиснув їй руку сильніше, щоб підкріпити свої слова.

— Раптом він дужіший за тебе і полюбляє бити аж до крові?

— То вріжу йому горлянку вві сні. Ти, Джоне Сніговію, нічого не знаєш.

Ігритта вивернулася, наче вугор, і вислизнула з Джонової руки.

«Одну річ я таки знаю: ти — дике створіння аж до кісток.» Про це легко забувалося, коли вони разом сміялися або палко цілувалися. Та потім хтось із них казав або робив щось таке, від чого інший усвідомлював, яка стіна стоїть між їхніми світами.

— Чоловік може мати жінку або мати ножа, — казала йому Ігритта. — Де є ніж, там немає неволі. Кожна дівчинка дізнається про те від матері.

Вона виклично задерла носа і струснула рясною рудою шапкою.

— А землю чоловіки не можуть підкорити так само, як море чи небо. Ви, колінкарі, гадаєте, що вам скорилася уся земля. Та Манс покаже вам, як ви помиляєтеся.

Вихвалялася вона гучно, але слова лунали порожньо. Джон зиркнув навколо — упевнитися, що магнар не чує. Еррок, Чорний Чиряк і Дан-Коноплян тупали за кілька аршинів позаду, але на розмову їхню не зважали. Чорний Чиряк жалівся на дупу.

— Ігритто, — мовив Джон стиха, — Мансові не судилося перемогти у цій війні.

— Ще й як судилося! — заперечила вона. — Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію. Ти ніколи не бачив, як б'ється вільний нарід!

Дичаки билися, наче казкові звияжці або гемони з пекла — залежно від того, хто розповідав. Та кінець у тих оповідях завжди був один і той самий. «Вони б'ються сміливо, зневажають смерть, кожен сам за свою славу.»

— Я знаю, що ви хоробрі та відчайдушні. Але у битві лад і послух ущент побивають найпалкішу хоробрість. На Манса чекає та сама поразка, що на всіх Королів-за-Стіною перед ним. А поразка означатиме його смерть і смерть усіх вас.

Ігритта вирячилася на нього так люто, що Джон злякався, чи не вдарить вона його зараз.

— Усіх НАС! — виправила вона. — І твою смерть теж. Ти, Джоне Сніговію — більше не гава. Я заприсяглася, що ти не гава, і не смій мені нею лишатися!

Вона штовхнула його спиною на стовбур дерева і поцілувала щосили у вуста просто посеред дорожньої валки наскочників. Джон почув, як Григ Козоріг заохочує Ігритту сороміцькими порадами, а хтось інший регоче на все горло. Він мимоволі відповів на поцілунок, і коли нарешті вуста їхні розчепилися, Ігритта була вся зашаріла.

— Ти мій, — прошепотіла вона. — Ти мій, а я твоя. Якщо помremo — то помremo. Усі колись помруть, Джоне Сніговію. Але спершу ми житимемо.

— Так, — відповів він глухим голосом. — Спершу ми житимемо.

Вона вишкірилася на нього кривозубою посмішкою, яку він так полюбив. «Дичачка до найглибших глибин» — подумав Джон, а в животі стало млосно від дивного смутку. Він розім'яв пальці мечевої руки і спитав себе, як учинила б Ігритта, якби знала, що в нього на думці. Чи зрадила б вона, якби він посадовив її перед собою та зізнався, що досі вважає себе сином Неда Старка і братчиком Нічної Варти? Джон сподівався, що не зрадила б, але не хотів помилитися. Надто багато залежало від того, чи знайде він спосіб дістатися замку Чорного раніше від магнара... а перед тим іще спосіб утекти від дичаків.

Вони спустилися південним схилом Стіни у Сірому Сторожі — замку, покинутому вже два століття. Частина велетенських кам'яних сходів розсипалася ще сто років тому, але навіть так спускатися униз було незрівнянно легше, ніж видиратися нагору. Відти Стир повів їх углиб Дарунку, щоб уникнути випадкових чат Нічної Варти. Григ Козоріг провів загін подалі від кількох сіл, які у цих краях ще не конче збезлюділи. Крім кількох розкиданих пагорбами круглих сторожових веж, які витикалися у небо, наче кам'яні пальці, жодного знаку людей вони не побачили. Крізь холодні та мокрі пагорби, крізь вітристі

рівнини вони крокували не помічені жодним оком, не почуті жодним вухом.

«Не вагайся, хай чого від тебе вимагатимуть» — казав йому Піврукий. — «Їдь із ними, їж із ними, бийся поруч із ними — стільки часу, скільки знадобиться.» Він проїхав багато верст, а пішки пройшов іще більше, поділяв із дичаками хліб, сіль та Ігриттині ковдри. Але вони однак йому не довіряли. Удень та вночі тенни не зводили з нього очей, чекаючи на найменші ознаки зради. Досі він утекти не зумів, а скоро буде вже пізно.

«Бийся поруч із ними» — наказав Кворин, перш ніж віддати власне життя Пазурові... але до того поки що не дійшло. — «Та варто мені пролити кров братчика Варти — і я пропав. Тоді я перетну Стіну назавжди, без вороття.»

Щовечора після походу магнар прикликав Джона до себе і ставив гострі та проникливі питання про замок Чорний, його залогу та укріплення. Джон брехав, де мав змогу, кілька разів удавав із себе невігласа, та його слухали ще Григ Козоріг і Еррок, які знали достатньо, щоб викрити надто вже відверту брехню.

Правда, яку Джон так відчайдушно ховав, була жахлива: замок Чорний не мав міцної оборони, якщо не рахувати самої Стіни — ані мурів, ані палісадів, ані хоча б земляного валу чи перекопу. «Замок» являв із себе скупчення веж і окремих кам'яних палат, поміж яких дві третини вже розсипалися. Що ж до залоги, то Старий Ведмідь забрав на розвідку дві сотні. Чи повернувся з них бодай хто-небудь? Цього Джон не знав. У замку мало лишитися сотні з чотири, але більшість складали будівничі або шафарі, не розвідники. Натомість тенни були гартовані воїни, які знали кращий послух, ніж пересічні дичаки; саме тому, безперечно, Манс і обрав їх для цього походу.

А серед захисників замку Чорного Джонови пригадалися: сліпий маестер Аемон та його підсліпуватий шафар Клідас, однорукий коваль Донал Нойс, п'яниця-септон Келадор, Глухий Дик Фолярд, кухар Трипалій Гоб, столітній старець-лицар Вinton Дужак. З ними разом служили Гальдер, Ропух, Пип, Альбет і решта хлопців, що навчалися з Джоном. А очолював ту звитяжну потугу червонопикий товстун Бовен

Марш — великий шафар, якого на час відсутності князя-воєводи Мормонта лишили каштеляном замку. Скорботний Ед інколи кликав Марша «Старим Буряком» — прізвиськом, яке з огляду на колір обличчя пасувало йому не гірше, ніж «Старий Ведмідь» Мормонтові.

— Оце такого якраз і треба ставити наперед у поле, коли вороги нападають, — просторікував Ед своїм звичним кисло-похмурим голосом. — Він їх тобі гоп — і порахує, жодного не забуде. Нашому великому шафареві дай хоч гемонів з пекла — він усіх порахує.

«Якщо магнар застукає замок Чорний зненацька, там станеться кривава різанина. Хлопців поб'ють у ліжках, а вони й не знатимуть, од чиеї руки полягли.» Джон мусив їх попередити, але як? Його ніколи не висилали самого на полювання чи пошуки, не дозволяли самому стояти на чатах. І за Ігритту Джон теж боявся: забрати її з собою він не міг, а якби залишив, то хіба магнар не покарав би її за його зраду? Адже «два серця б'ються, як одне»...

Щоночі вони спали під одними шкурами; Джон засинав з головою Ігритти в себе на грудях, а її руде волосся лоскотало йому підборіддя. Запах її став йому ріднішим за свій власний. Її криві зуби, м'якість її грудей, які він брав долонями, смак її вуст... стали його втіхою та його відчаєм. Багато ночей поспіль, відчуваючи тілом тепло Ігритти, він питав себе: невже його батько переживав ті самі почуття — сором, вину, розпач — щодо його матері, хай хто вона була? «Ігритта поставила пастку, а Манс Розбишака загнав мене до неї.»

Кожен новий день серед дичаків робив його справу дедалі складнішою. Адже Джон мав знайти якийсь спосіб зрадити цих людей і зробити так, щоб вони загинули. Він не бажав їхньої дружби — так само, як не бажав Ігриттиного кохання. Але... тенни розмовляли прадавньою мовою і рідко зверталися до Джона, проте Ярлові наскочники, що видерлися на Стіну, були зовсім інші. Джон мимоволі визнавав їх краще і краще: кощавого мовчазного Еррока, привітного та балакучого Грига Козорога, юних Кворта і Бодгера, майстра-линваря Дана-Конопляна. Найгірший з усіх був Дел — юнак приблизно Джонового віку з конячою пикою, що без упину і замріяно балакав про дичацьку дівчину, яку хотів украсти.

— Вона теж щаслива, як твоя Ігритта — бо поцілована вогнем.

Джон щоразу мусив прикусувати язика. Він не хотів нічого чути про Делову дівчину, про матінку Бодгера, про місцину коло моря, звідки походив Геняк-Шолом'як, про мрію Грига відвідати зелених людей на Острові Ликів, про те, як лось загнав Цирлу аж на дерево. Він не хотів знати про чиряк на сраці Чорного Чиряка, скільки пива може випити Палюх, як малий Квортів братик вмовляв його не йти разом з Ярлом. Квортів було, мабуть, років чотирнадцять, а він уже вкрав собі дружину і надув їй черево.

— Може, малий народиться вже в якомусь замку! — вихвалявся хлопець. — У замку, наче вельможний пан, не абихто!

Його страшенно захоплювали «замки», які він бачив дорогою — покинуті поселеннями сторожові вежі.

Джон питав себе, де зараз Привид. Чи знайшов він дорогу до замку Чорного, а чи бігає з якоюсь зграєю в лісі? Джон не відчував лютововка навіть уві сні; йому здавалося, наче від нього відрізали чималий шматок живої плоті. Навіть поруч з Ігриттою він почувався самотнім. Але не хотів самотнім загинути.

До полудня дерева почали рідшати, і скоро загін рухався на схід хвилястою пласкою місциною. Трава навколо сягала їм до пояса, подекуди хвилювалися під вітром латки дикої больби. День був теплий та ясний, хоча надвечір на заході почали купчитися хмари. Скоро вони оточили і потопили жовтогаряче сонце. Лен напрозорив, що насувається буря. Його мати була лісова відьма, і всі наскочники твердили, що він теж має спадковий хист передбачувати дощ і вітер.

— Тут недалечко є село, — сказав Григ Козоріг магнарові. — За три чи п'ять верст. Ми там знайдемо притулок.

Стир негайно погодився. Але доки вони дісталися місця, вже стемніло, і буря лютувала на повну силу. Назване Григом село лежало коло озера, але мешканці покинули його так давно, що майже усі хати порозсипалися. Навіть невеличка корчма з колод, яка, напевне, свого часу прихистила чимало подорожніх, стояла без даху, напіврозвалена. «Вбогенький тут притулок» — подумав Джон похмуро. Коли небом

пробігала блискавка, він бачив на острівці посеред озера круглу кам'яну вежу, та без човна досягти її було годі й думати.

Еррок та Дел прокралися уперед розвідати, що там коїться у руїнах. Дел повернувся майже одразу. Стир зупинив валку і вислав десяток своїх теннів уперед зі списками напоготові. Джон теж побачив, чого це вони наполохалися: димар корчми червонів відблисками вогню. «Ми не самі.» Жах згорнувся у ньому кільцями, наче змія. «Їдь з ними, їж з ними, бийся поруч із ними» — казав йому Кворин. Але цього разу бійка скінчилася, не почавшись.

— Там лише один, — доповів Еррок, коли повернувся. — Якийсь старий з конем.

Магнар загукав накази прадавньою мовою, і зо два десятки теннів розсипалися оточити село. Інші ринули нищпорити хатами — чи не ховається хто серед бур'яну та розсипів каміння. Решта скупчилася у корчмі без даху, штовхаючись, аби підібратися ближче до вогнища. Зламані з дерев гілки, якими старий живив полум'я, давали більше диму, ніж вогню, але у дощову буремну ніч люди вітали кожную краплю тепла. Двоє теннів кинули старого на землю і обшукували, ще один тримав коня, троє патрали сакви.

Джон відійшов геть. Під п'ятою чвакнуло гниле яблуко. «Стир його уб'є.» Магнар сам казав у Сірому Сторожі: усі зустрічні колінкарі мають померти негайно, щоб не здійснити тривогу. «Їдь з ними, їж з ними, бийся разом з ними.» То він тепер мусить стояти німим і безпорадним, поки старому перетинатимуть горлянку?

На околиці села Джон стрівся з вартовим, поставленим Стиром. Тенн щось загарчав прадавньою мовою і тицьнув списом назад на корчму. «Повертайся, звідки прийшов» — здогадався Джон. — «Але звідки саме я прийшов?»

Він попрямував до води і знайшов майже сухе місце під похилою мазаною стіною майже розваленної хати. Саме там його і знайшла Ігритта — він сидів і витріщався на озеро, яке батожили струмені дощу.

— Я тутешнє місце знаю, — мовив Джон до неї, поки вона сідала. — Онде вежа... подивися на верхівку, коли блимне блискавка, і скажи, що ти бачиш.

— Гаразд, коли хочеш, — відповіла вона і додала, — тенни кажуть, вони звідти чули галас. Наче кричав хтось.

— Та то грім гримів.

— Вони кажуть — хтось кричав. Може, привиди?

Вежа і справді виглядала похмуро — чорна, у оточенні бурі, на каменястому островці посеред озера, що кипіло під зливою. Де і жити привидам, як не тут.

— Можна піти подивитися, — мовив Джон. — Авжеж не змокриємо гірше, ніж зараз.

— Пливти туди? У таку бурю? — Вона аж засміялася. — Це такі хитрощі, аби зняти з мене одяг, Джоне Сніговію?

— Було б хитрувати — сама скинеш, як покличу! — піддражнив він. — Напевне, ти просто плавати не вмієш, от і комизишся.

Сам Джон умів плавати добряче — навчився ще малим у великому рові Зимосічі. Ігритта вдарила його кулаком у плече.

— Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію! Та щоб ти знав: я сама — наполовину риба!

— Наполовину риба, наполовину коза, наполовину коняка... чи не забагато у тобі половинок, Ігритто? — Джон хитнув головою. — Ні, якщо це те місце, про яке я думаю, то пливти не знадобиться. Можна пройти пішки.

Вона сперлася спиною на стіну і кинула на нього зачудований погляд.

— Пройти водою, як суходолом? Це таке південське чародійство?

— Та ні, не чародійство... — почав був він, але тут з неба вдарила велетенська блискавка, що торкнулася поверхні озера. На пів-удару серця світ навколо став яскравий, наче у ясний полудень, а грім після того вдарив такий гучний, що Ігритта зойкнула і затулила вуха.

— Ти дивилася? — запитав Джон, поки грім котився геть, і до ночі поверталася темрява. — Бачила?

— Там жовте, — відказала вона. — Ти про це казав? Там нагорі стоять камені, а серед них деякі — жовті.

— То зубці стіни. Їх пофарбували золотом багато років тому. Ця вежа зветься Королевин Вінець.

Вежа на озері знову була чорна, ледве помітна у темряві.

— Тут жила якась королева? — запитала Іґритта.

— Королева ночувала тут одну ніч. — Стара Мамка розповіла йому казку, а маестер Лювин ствердив, що майже все у ній — правда. — Алісанна, дружина короля Джаяхаериса Миротворця. Його ще звали Старий Король, бо він правив дуже довго. Та коли сідав на Залізний Престол, то звісно, був молодий. За тих часів він мав такий звичай — подорожувати усюди своєю державою. Коли король приїхав до Зимосічі, то привіз із собою королеву, шість драконів і половину двору. Король мав обговорити чимало справ зі своїм Оборонцем Півночі, а королева Алісанна змудилася, сіла на драконицю Срібнокрилку і полетіла на північ подивитися на Стіну. В оцьому селі та ще в кількох вона зупинялася на гостину. Опісля посполиті пофарбували верхівку сторожової вежі золотом, щоб та скидалася на вінця королеви, якого вона носила, коли в них гостювала.

— Я ніколи не бачила дракона.

— Ніхто з живих не бачив. Останній дракон помер років сто тому. Але королева прилітала сюди раніше.

— Кажеш, то була королева Алісанна?

— Ласкава Королева Алісанна — таке їй потім дали прізвисько. Один із замків на Стіні назвали на її честь — Королевина Брама. Перед нею замок звався Сніг-Брамою.

— Якщо вона була така до людей ласкава, то мала б наказати розвалити Стіну.

«Ні» — подумав він. — «Стіна захищає царину людей. Від Інших... і від таких, як ти та твої дичаки, люба моя.»

— В мене був один друг, який мріяв про драконів. Карлик. Він мені розповів, що...

— ДЖОНЕ СНІГОВІЮ! — Один із теннів зазирнув згори, суплячи брови. — Магнар хоче.

Джон подумав, що то, напевне, той самий тенн, який шукав його ззовні печери напередодні переходу через Стіну. Хоча певності не мав. Зіп'явшись на ноги, він рушив до корчми; Ігритта пішла разом із ним. На неї Стир завжди кривився, та щоразу, як намагався вигнати, вона йому нагадувала, що є вільною жінкою, а не колінкаркою, і ходить туди, куди забажає.

Магнар знайшовся під деревом, що росло просто з підлоги зруйнованої корчми. Перед комином, оточений кільцем дерев'яних списів та спижевих мечів, на колінах стояв бранець. Він бачив наближення Джона, та нічого не сказав. Дощ стікав стінами, лопотів на кількох останніх листках, що чіплялися до гілок дерева. З вогнища здіймався густий дим.

— Має померти, — мовив магнар Стир. — Роби, гайвороне.

Старий не сказав ані слова, лише дивився на Джона, що стояв між дичаків. Серед дощу та диму, при світлі тьмяного багаття старий не міг бачити, що під овечим кожухом Джон мав на собі чорний стрій. «Чи міг?»

Джон витяг Пазура з піхов. Дощ омив булат, від вогнища на гострий край упала тьмяна червона смужка. «Такий малий вогник, а коштує людині життя.» Він згадав слова Кворина Піврукого тієї ночі, коли вони помітили вогонь у Вискливному Пересуві. «Тут вогонь означає життя» — казав тоді Кворин, — «але може означати і смерть».

Те сталося у Мерзляках, у беззаконній пустці за Стіною. А тут був Дарунок — земля, захищена Нічною Вартою та владою Зимосічі. Тут людина повинна мати змогу розкласти вогонь, не боячись смерті.

— Чого вагаєшся? — запитав Стир. — Убий його, та й по тому.

Навіть тоді бранець не мовив ані слова. Міг би сказати: «Змилюйтеся», або «Ви забрали мого коня, гроші, харчі, подаруйте бодай життя!», або «Ні, błагаю, я ж вам нічого не зробив!». Він міг би сказати тисячу різних слів, заплакати або закликати богів на допомогу. Та жодні слова б його не врятували, і мабуть, він сам це розумів. Тому старий навіть не розтулив рота, лише дивився на Джона — чи то мовчки благав про милість, чи наостанок перед смертю таврував виною.

«Не вагайся, хай чого від тебе вимагатимуть. Їдь із ними, їж із ними, бийся поруч із ними...» Але ж цей старий навіть не опирався. Йому не пощастило, тільки й того. Хто він такий, звідки, куди їхав на жалюгідному коні з запалою спиною... ніщо вже не важило.

«Він старий» — сказав собі Джон. — «Років п'ятдесят, а чи й шістдесят. Він прожив довше життя, ніж більшість людей. Тенни однак його вб'ють. Я не можу нічого сказати чи зробити, щоб порятувати йому життя.» Пазур здавався у руці важелезним, наче свинець, що й над головою не здіймеш. Чолов'яга витріщався на нього великими та чорними, наче колодязі, очима. «Я впаду в ті очі, та й потону.» Магнар теж дивився на Джона, і недовіра його відчувалася трохи не на смак. «Цей старий уже мертвий. Хай його доріже моя рука — чи не байдуже?» Лише один удар, швидкий та чистий. Пазур викувано з валерійського булату. «Як Лід.» Джон пригадав іншу смерть: утікач на колінах, голова котиться під ноги, яскрава кров на снігу... батьків меч, батькові слова, батькове обличчя...

— Годі вагатися, Джоне Сніговію, — закликала Ігритта. — Роби справу. Мусиш довести, що ти вже не гава, а один з вільного народу.

— Вбивши старого, що сидів коло вогню?

— Орелл теж сидів коло вогню. А ти його зарізав, не вагаючись. — Вона витріщилася на нього важким поглядом. — Був би й мене убив, якби не помітив, що я жінка. А я ж навіть не сиділа, а спала собі.

— Тоді було інакше. Ви ж були воїни... вартували...

— Та вартували ж. А ви, гави, не хотіли, щоб вас бачили. І ми зараз не хочемо. Все одне й те саме. Вбий його.

Він відвернувся спиною до старого і відповів:

— Ні.

Магнар підсунувся ближче — високий, холодний, небезпечний.

— А я кажу — так. Я тут за ватажка.

— Ти — ватажок теннів, — відказав Джон, — а не вільного народу.

— Я не бачу тут вільного народу. Я бачу гаву і гав'ячу жону.

— Я тобі не гав'яча жона!

Ігритта вихопила ножа з піхов, зробила три швидкі кроки, задерла старому голову за чуб і розчахнула горло від вуха до вуха. Навіть при смерті старий не видав ані звуку.

— Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію! — заверещала вона до нього, кидаючи скривавленого ножа під ноги.

Магнар мовив щось прадавньою мовою — мабуть, наказував теннам убити Джона на місці. Але того Джон уже не дізнався. З неба просто у верхівку вежі на озері вдарила розлога біло-блакитна блискавка — така страшна, що аж повітря запалало. А слідом гримнув грім, який струснув ніч до найдальших усюд.

І між люди у корчму стрибнула сама смерть.

Від блискавки Джон майже засліп, але встиг побачити вихористу тінь за пів-удару перед тим, як почув вереск. Перший тенн загинув так само, як старий — кров ринула в нього з розчахнутої горлянки. Сяйво згасло, постать у північній крутнулася, загарчала, і ще один дичак упав у північ. Почулися лайки, волення, вереск болю. Джон бачив, як Чорний Чиряк запинається, падає назад і валить ще трьох позаду себе. «Привид» — майнула божевільна думка. — «Привид перестрибнув Стіну.» Потім блискавка знову перетворила ніч на день, і Джон побачив вовка на Делових грудях. З рота в звіра спливала чорна кров, а сам він був сірий. «Сірий! Він сірий!»

Згасло світло, загримів удар грому. Тенни тицяли списами, вовк спритно проскакував між ними. Кобила старого стала дибки, нажахана пахощами смерті, заходилася хвищити копитами. Джон Сніговій

стиснув у долоні руків'я Пазура і раптом зрозумів, що кращої нагоди вже не матиме.

Першого він стяв, обертаючись до вовка. Штовхнув другого, проскочив повз нього, сікнув третього. Крізь божевілья та галас він чув, як вигукують його ім'я, але хто то був — магнар чи Ігритта — не упізнав. Тенн, що борюкався з конем, навіть його не помітив. Пазур був легкий, мов пір'ячко; він упав чолов'язі ззаду на литку і прокусив її до кістки. Дичак упав, кобила ринула вперед, але Джон якось зумів ухопитися за гриву вільною рукою і скочити на спину. За гомілку вхопилася чиясь рука, Джон рубонув навмання і побачив обличчя Бодгера, що зникало у кривавих бризках. Кобила знову стала дибки, вдарила копитами; одне копито влучило котромусь із теннів просто у скроню. Почувся хрускіт.

І ось нарешті він — шлях на волю. Джон навіть не намагався направити коня — лише тримався з усієї сили, дозволивши кобилі самій прокладати стежку крізь болото, дощ та грім. Мокра трава хльоснула в лице, повз вухо свиснув спис. «Якщо кобила запнеться і зламає ногу, мене доженуть і вб'ють» — думав він, проте старі боги його не покинули — кобила не запнулася. Чорною банею неба зазмійлася нова блискавка, рівниною покотився грім. Галас та вереск позаду стихився, потім зник зовсім.

За кілька годин по тому дощ припинився. Джон побачив навколо море високої чорної трави. Глибоко у правому стегні смикався тупий біль. Зиркнувши униз, він здивувався, коли побачив стрілу, що стирчала ззаду в стегні. «Коли це сталося?» Джон ухопився за стрижень і смикнув, та площик глибоко засів у м'ясі — біль аж засліпив і трохи не позбавив тями. Джон спробував згадати, що за божевілья сталося у корчмі, але зумів викликати у пам'яті лише звіра — кощавого, сірого, страхолюдного. Завеликого для звичайного вовка. «То напевне був лютововк. Ніяк інакше.» Джон ніколи не бачив, щоб тварина рухалася так швидко та спритно. «Наче сірий вітер... невже Робб повернувся на північ?»

Джон струснув головою. Відповідей він не мав, думати було важко... про вовка, про старого, про Ігритту, бодай про щось. Не надто

зграбно він зліз зі спини кобили; нога негайно підломилася, і Джон ледве устиг проковтнути крик болю. «Зараз буде мука.» Він мусив вийняти стрілу — не чекати ж на диво. Джон стиснув руку навколо пір'я, глибоко вдихнув, штовхнув стрілу вперед, застогнав і залався. Боліло так, що довелося зупинитися. «Спливаю кров'ю, наче свиня від руки колія» — подумав він. — «Та що поробиш, коли стріла у нозі.» Він скривився, спробував знову... і скоро спинився, хапаючи дрижаки. «Треба пробувати ще.» Цього разу він таки закричав, та коли скінчив, площик стріли виткнувся спереду стегна. Джон відсунув скривавлені штани, щоб не заважали хапатися, стиснув щелепи, набурмосився і повільно витягнув стрижень стріли крізь м'ясо, не розуміючи, як зумів не зомліти.

Потім він лежав на землі, стискаючи свою здобич і потроху спливаючи кров'ю, надто слабкий, аби ворухнутися. Та скоро зрозумів, що як не примусить себе рухатися, то стече на смерть, і поповз до мілкого потічка, де пила його кобила. Там Джон вимив стегно у холодній воді та міцно зав'язав смужкою, відірваною від кобеняка. Стрілу він теж вимив і покрутив у руках. Це сіре пір'я чи біле? Ігрита споряджувала свої стріли світло-сірим гусячим пір'ям. «Чи то не вона випустила по мені стрілу, коли я тікав?» Джон не міг її винуватити, лише питав себе, на кого вона замірялася: на нього чи на коняку. Якби кобила здохла, він був би приречений.

— Отаке моє щастя. Собою затулив кобилу від стріли, — пробурмотів він.

Джон вирішив перепочити і дати коняці попастися. Далеко та не пішла, і він зрадів, бо на пораненій нозі упіймати кобилу годі було й думати. Сили ледве вистачило на те, щоб якимось зіп'ястися на ноги та видертися їй на спину. «Як я стрибнув на неї без сідла та стремен, із мечем у руці? Як?!» Іще одне запитання без відповіді.

Грім ще стиха гуркотів на обрії, але над головою хмари вже розривалися. Джон понишпорив очима по небі, знайшов Крижаного Дракона і повернув кобилу вбитого старого до Стіни та замку Чорного. Вдаривши п'ятами кінські боки, він зіщулювався від болю в м'язах

стегна. «Я їду додому» — сказав Джон собі. Хай так, але чому ж тоді він почувається порожньою шкаралупою?

Джон гнав кобилу аж до світанку, а згори на нього небесними очима витріщалися зорі.

Даянерис IV

Дотракійські розвідники доповіли їй про все, що бачили, та Дані хотіла подивитися на власні очі. Пан Джораг Мормонт проїхав разом із нею крізь березовий гай, а потім угору похилим гребенем з пісковця.

— Далі не варто, — попередив він на верхівці гребеня.

Дані натягла повід кобили і зиркнула через поля туди, де шлях їй загороджували юнкайські полки. Останнім часом Білоборід учив її, як найкраще рахувати число ворогів у війську.

— П'ять тисяч, — мовила вона, помовчавши хвилинку.

— Погоджуюся. — Пан Джораг майнув рукою. — Онде компанійці на краях. Два охочі полки. Кінні списники та стрільці, для близького бою мають мечі та сокири. На лівому крилі — «Другі Сини», на правому — «Буревісники». Ті й ті — приблизно по п'ять сотень людей. Бачите корогви?

Гарпія Юнкаю тримала у пазурях батіг та залізний нашійник замість шматка ланцюга. Та найманці підняли під прапорами міста, якому служили, і свої власні: праворуч виднілися чотири чорних птахи між схрещеними блискавками, ліворуч — зламаний меч.

— Юнкайці самі тримають середину, — зауважила Дані. Їхня військова старшина, скільки вона бачила, не відрізнялася від астапорської: високі блискучі шоломи, мідні бляхи на киреях. — Вони очолюють військо рабів, чи не так?

— Так. Більшість їхнього війська — невільники. Але їм не рівнятися з Неблазними. Юнкай уславився добре навченими постільними рабами, не вояками.

— То що скажете? Ми можемо розбити їхнє військо?

— Без клопоту, — відповів пан Джораг.

— Але не без кровопролиття. — Чимало крові всоталося у цеглини Астапору того дня, коли місто впало — хай не її власної та не крові її людей. — Перемога в битві може мати таку ціну, що годі буде й думати про здобуття міста.

— Така небезпека є завжди, халісі. Астапор був мирний та вразливий. Юнкай — попереджений.

Дані трохи поміркувала. Військо невільницького міста було менше за її власне, але його найманці сиділи на конях. Надто довго вона їхала у дотракійському халазарі, щоб не поважати переваги кінного воїна проти пішого і не розуміти, що кіннота може зробити з піхотою. «Мабуть, Неблазні встоять перед їхньою навалою. Та моїх відпущенців поріжуть, як худобу.»

— Людопродавці полюбляють перемовини, — сказала вона. — Хай вони визнають, що цього вечора я бажаю говорити з ними у своєму наметі. Запросіть також і полковників вільних кумпанств. Але не разом. Хай «Буревісники» приходять пополудні, а «Другі Сини» — за дві години по тому.

— Воля ваша, — відповів пан Джораг, — та якщо вони не прийдуть...

— Прийдуть. Їм закортить побачити драконів і вислухати, що я скажу. Найрозумніші ухопляться за можливість випробувати мою силу. — Дані розвернула срібну. — Чекатиму на них у шатрі.

Сіре небо і свіжий вітерець проводжали Дані назад до її війська. Глибокий рів, що мав оточувати табір, був уже наполовину викопаний; у лісі юрмилися Неблазні, вирубуючи товсті березові гілляки на кілки для палісаду. Євнухи не можуть заснути у неукріпленому таборі — так твердив Сірій Хробак. Саме він і наглядав за роботою. Дані спинилася на хвилинку побалакати з ним.

— Юнкай оперезав крижі до бою.

— Се добре, ваша милосте. Сі-одні прагнуть крові.

Коли Дані наказала Неблазним обрати собі власних очільників, найвищу владу над собою вони майже одностайно віддали Сірому

Хробакові. Над ним вона поставила пана Джорага, щоб той навчив нового воєводу проведові над військом. Лицар-вигнанець доповідав, що молодий євнух виявився суворим, але справедливим, швидко вчиться, не знає втоми і не випускає з очей найменших подробиць.

— Мудрі Хазяї зібрали нам назустріч велике військо рабів.

— Рабів у Юнкаї навчають ремесла семи зітхань і шістнадцяти сплетінь насолоди. А Неблазні вивчають ремесло трьох списів. Ваш Сірий Хробак сподівається показати вашій милості різницю.

Перше, що зробила Дані після падіння Астапору — скасувала рабовласницький звичай щодня давати Неблазним нові імена. Більшість народжених на волі повернулися до тих імен, які вони отримали від батьків — принаймні ті, які їх пам'ятали. Інші назвали себе на честь богів чи казкових звитяжців, хтось — іменем зброї, коштовного каменя чи навіть квітки. Тепер багато імен у війську звучали для Даніного вуха вельми чудернацько.

А Сірий Хробак лишився Сірим Хробаком. Коли Дані спитала його, чому так, він відповів:

— Се щасливе ім'я. Те, під яким сей-один народився — прокляте. Під тим ім'ям його узяли в неволю. А Сірий Хробак — се ім'я, що сей-один витяг того дня, коли отримав свободу з рук Даянерис Буреродної.

— Якщо станеться битва, хай Сірий Хробак покаже мудрість на додачу до мужності, — мовила Дані. — Жалійте усіх рабів, які тікають або кидають зброю. Що менше загине, то більше зможе потім приєднатися до нас.

— Сей-один пам'ятатиме.

— Не маю сумніву. Опівдні приходьте до мене у намет. Ви маєте там бути разом з іншою старшиною — я домовлятимуся з полковниками охочих полків.

Дані вдарила срібну острогами і попрямувала до табору.

Всередині загорожі, яку будували Неблазні, рівними рядками стояли намети. В їх оточенні високо здіймалося її власне золотаве шатро. Поблизу, за ровом, розташувалося друге таборище — уп'ятеро більше,

безладно простягнуте на всі боки. У цьому другому таборі не було ані ровів, ані наметів, ані вартових, ані довгих конов'язей. Хто мав коней чи мулів, спав коло них, аби їх не вкрали. Кози, вівці, заморені голодом собаки вільно походжали серед натовпів жіноцтва, дітей та старих. Дані лишила Астапор у руках ради, зібраної з колишніх невільників і очолюваної цілителем, книжником та жерцем. Їй здалося, що усі троє — поважні, мудрі та справедливі люди. Але кілька десятків тисяч забажали піти за нею до Юнкаю замість лишатися у Астапорі. «Я віддала їм місто, а вони злякалися його взяти.»

Порівняно з пістрявим та безладним військом відпущеників її власне здавалося крихітною купкою. Та відпущеники були для неї радше тягарем, ніж перевагою в битві. Хіба що один із сотні мав віслюка, верблюда чи вола; більшість озброїлися з грабунку зброярень людопродавців, та лише один з десяти мав досить сили для бою, а належно навчений не був жоден. Проходячи землею, вони виїдали її до голого піску, наче сарана у сандалях. І все ж Дані не могла знайти у собі сили кинути їх напризволяще, як їй закидали кривноїзники та пан Джораг. «Я сама сказала, що вони вільні — хіба можу тепер віднімати в них волю іти за мною?» Вона подивилася на дими від вогнищ і присилувала себе не зітхати. Так, вона мала найкраще піше військо в світі — але поряд із найкращим крокувало найгірше.

Арстан Білоборід стояв ззовні входу до намету, а Могутній Бельвас сидів неподалік на траві, схрестивши ноги, та їв із миски смокви. Охорона Дані в дорозі лягла на їхні плечі. Вона зробила Джохого, Агго та Рахаро своїми ко, не лише кривноїзниками, і зараз вимагала, щоб вони очолювали дотракійців, а не берегли її особу. Халазар у неї був крихітний — щось із тридцять кінних воїнів, з яких більшість — юнаки без кіс і згорблені старі. Та все ж іншої кінноти вона не мала, а без неї рухатися не наважувалася. Пан Джораг казав, що Дані має незрівнянну піхоту — Неблазних, але навіть така піхота не здатна обійтися у поході без сторожових роз'їздів.

— Юнкай хоче воювати, — повідомила Дані Білобородові усередині шатра.

Іррі та Джихікі вкрили підлогу килимами, Місандея запалила паличку солодких пахощів, аби пом'якшити запилене повітря. Дрогон та Раегал спали на купі подушок, огорнувши один одного, а Візеріон сидів на вінцях порожньої купільниці.

— Місандее! Якою мовою розмовляють ці юнкайці — валерійською?

— Так, ваша милосте, — відповіла дівчинка. — Їхня говірка інакша, ніж у Астапорі, та зрозуміти її неважко. Невільникарі тут величають себе Мудрими Хазяями.

— Мудрими?

Дані всілася на подушках, схрестивши ноги; Візеріон розчепірів біло-золоті крила і злетів до неї.

— Подивимося, чи не забракне їм мудрості, — мовила вона, чухаючи лускату голову дракона позаду рогів.

За годину повернувся пан Джораг Мормонт, а з ним прибули троє полковників «Буревісників». На собі вони мали налощені шоломи з чорним пір'ям і стверджували, що в шані та владі всі троє рівні один одному. Поки Іррі та Джихікі наливали вино, Дані роздивлялася прибулих. Прендаль на'Гезн був кремезний пикатий гіскарець із чорнявим волоссям, притрушеним сивиною, Залор Лисий мав кривого рубця через бліду карфійську щоку, а Дааріо Нахаріс вражав барвистістю навіть як на тирошійця. Борода в нього була поділена на три галузки та пофарбована блакиттю в колір його очей і кучерявого волосся, що спадало аж на комір. Гострі кінчики вусів були визолочені. Одяг він мав усіх відтінків жовтого; на комірі та вилогах буяла вершкова піна мирійського мережива, жупана було розшито мідними бляхами у подібні кульбаб, а високими, до стегон, шкіряними чоботями збігали золоті візерунки. М'які жовті замшові рукавички він запхав за паса з золотих кілець, а нігті мав фарбовані блакитною поливою.

Але говорити за усіх почав Прендаль на'Гезн.

— Ви б краще вели свій набрід кудись подалі, — мовив він без манівців. — Астапор ви захопили зрадою, та в Юнкаї вам легкої перемоги не бачити.

— П'ять сотень ваших «Буревісників» проти десяти тисяч моїх Неблазних, — відповіла на це Дані. — Я ще замолода і погано знаюся на справах війни, та числа, здається мені, промовляють не на вашу користь.

— «Буревісники» тут не самі, — буркнув Прендаль.

— «Буревісників» тут скоро не буде. Коли вдаряє грім, пташки розлітаються хто куди. Може, і вам уже час? Я чула, що найманці знані своєю невірністю. Який зиск вам лишатися на полі й стояти на смерть після того, як «Другі Сини» перебіжать на наш бік?

— Цього не станеться, — незворушно відповів Прендаль. — Та якби і сталося — байдуже. «Другі Сини» — ніхто і ніщо. Ми б'ємося пліч-о-пліч із мужніми синами Юнкаю.

— Ви б'єтеся поруч із постільними хлопчиками, яким пхнули до рук списи і погнали у поле. — Коли Дані повернула голову, в її косі теленькнули два дзвіночки. — Щойно почнеться битва, милості не просіть. Але станьте за мене зараз — і зможете лишити собі платню від Юнкаю, отримати частку здобичі та сподіватися на більші нагороди в майбутньому, коли я сяду на престол свого царства. Бийтеся за Мудрих Хазяїв, і ваша платня буде одна — смерть. Невже ви гадаєте, що Юнкай відчинить браму, коли мої Неблазні різатимуть вас попід мурами міста?

— Ти, дівчисько, верзеш якусь маячню. Навіть коза — і та мекає розумніше.

— Дівчисько?! — Вона захихотіла. — Ви хочете образити мене згадкою про мою статъ? Дарма. Я б вас так не ображала, навіть якби помилково сплутала з чоловіком.

Дані глянула просто йому в вічі й незворушно витримала пильний погляд.

— Я — Даянерис Буреродна з дому Таргарієн, Неопалима, Матір Драконів, халісі наїзників Дрого і королева Семицарства Вестеросу!

— Насправді ти, — відповів Прендаль на'Гезн, — усього лише хвойда брудного конятника. Коли ми розженемо твою дикунську юрбу, я підкладу тебе під мого огиря.

Могутній Бельвас витяг з-за паса араху.

— Хай мала королева скаже слово, і Могутній Бельвас принесе їй брудного язика цього телепня.

— Ні, Бельвасе. Я обіцяла їм недоторканність у моєму таборі. — Дані усміхнулася. — Скажіть мені краще: «Буревісники» — вільні люди? А чи може, невільники?

— Ми є братством вільних воїнів! — бундючно оголосив Залор.

— От і добре. — Дані підвелася. — То повертайтеся і перекажіть мої слова своїм братам. Може, котрісь із них будуть раді вечеряти на золоті з присмаком слави, а не лежати, нагодовані смертю. Вашої відповіді я чекатиму на завтра.

Полковники «Буревісників» підвелися одночасно.

— Наша відповідь — ні, — мовив Прендаль на'Гезн.

Його супутники пішли за ним геть із намету... але Дааріо Нахаріс обернувся, коли виходив, зиркнув на Дані та схилив голову в чемному прощанні.

За дві години прибув очільник «Других Синів». Їхній єдиний полковник виявився височезним браавосцем зі світло-зеленими очима та кущавою золотаво-рудною бородою трохи не до пояса. Його ім'я було Меро, але величав він себе Велетовим Байстріюком.

Меро дмухнув поданого йому келиха вина одним ковтком, витер рота тилом долоні й нахилився до Дані.

— Здається, колись я уграв твою сестру-близнючку в одному з будинків утіхи рідного міста. Чи то була ти сама?

— Гадаю, ні. Я б напевне запам'ятала такого справного чоловіка.

— Справді, не забула б. Жодна жінка не в змозі забути Велетового Байстріюка! — Браавосець простягнув келиха Джихікі. — То може, скидай лахи та сідай мені на колінка, га? Якщо потішиш мене як слід, то я, може статися, приведу на твій бік «Других Синів».

— Якщо ви приведете на мій бік «Других Синів», то я, може статися, не накажу вас вихолостити.

Здоровань зареготав.

— Дівчинко моя, одна жіночка якось пробувала вихолостити мене зубами. Зубів вона тепер не має, а мій меч і донині товстий та довгий.

Може, вийняти та показати?

— Нема потреби. Коли мої євнухи його відріжуть і принесуть мені на тарелі, тоді я надивлюся, скільки душа забажає.

Дані ковтнула вина і продовжила:

— Правду кажучи, я ще замолода і погано знаюся на справах війни. Майте ласку, поясніть мені, як ви хочете розбити десять тисяч Неблазних вашими п'ятьма сотнями сердюків. Хай я нічого не тямлю в битвах, та числа промовляють не на вашу користь.

— «Другі Сини» перемагали й більше число.

— Радше сказати, «Другі Сини» тікали й від меншого числа. У Кохорі, де вистояли славетні «Три Тисячі». Ви, часом, не будете заперечувати?

— То колись було, та давно сплигло. Тоді «Других Синів» не очолював Велетів Байстріук.

— Отже, саме ви надихаєте їхню мужність? — Дані обернулася до пана Джорага. — Коли почнеться битва, убийте оцього першим.

Лицар-вигнанець усміхнувся.

— Радо і охоче, ваша милосте.

— Але, певно ж, — обернулася вона знову до Мери, — ви можете утекти і цього разу. Беріть юнкайське золото і тікайте.

— Якби ти колись бачила Браавоського Велета, дурна дівко, то знала б, що він не має хвоста, якого можна підібгати для втечі.

— Тоді лишайтеся і бийтеся за мене.

— Ти варта того, щоб за тебе битися, брехати не буду, — мовив браавосець, — і я дав би тобі поцілувати свого меча, якби був вільний. Та я узяв юнкайську монету і обітував священну присягу.

— Монети можна повернути, — зауважила Дані, — бо від мене ви матимете більше. Попереду лежать інші міста, які я маю звоювати, а за півсвіту знаходиться ціле царство, що чекає на свою королеву. Служіть

мені вірно — і «Другі Сини» ніколи не шукатимуть, до кого піти у найми.

Браавосець кілька разів задумливо смикнув рясну руду бороду.

— То кажеш, матиму більше, а до того ще й цілуночок, га? Чи більше, ніж цілуночок? Для такого осяяного чеснотами красеня, як я, нічого не пошкодуєш, еге ж?

— Може, й так.

— Твій язык, мабуть, на смак солодший за мед.

Дані добре відчувала, як мовчки лютує пан Джораг. «Моєму чорному ведмедеві не до вподоби балачки про цілунки.»

— Поміркуйте над почутим сього вечора. Чи можу я взнати вашу відповідь на завтра вранці?

— Можеш. — Велетів Байстріук вишкірився. — А чи можу я віднести своїм підполковникам глек оцього доброго вина?

— Беріть хоч барило. Це вино — з льохів Добрих Хазяїв Астапору. Я маю його цілий обоз.

— То дайте мені цілого воза! На знак вашої ласки.

— Велику ж ви маєте спрагу.

— В мене усе велике! А ще — багато братів. Велетів Байстріук, халісі, не п'є на самоті!

— Гаразд, беріть воза. Але обіцяйте неодмінно випити за моє здоров'я.

— Згода! — загуркотів він. — І ще раз, і ще! Три здравиці я вип'ю за вас, а коли зійде сонце, принесу свою відповідь!

Та коли Мєро пішов, Арстан Білоборід зауважив:

— Про сього добродія лиха слава гуляє навіть Вестеросом. Не обманюйтеся його чемністю, ваша милосте. Нині він тричі вип'є за ваше здоров'я, а на завтра згвалтує без краплі жалю.

— Цього разу старого варто послухати, — кивнув пан Джораг. — «Другі Сини» — старе і поважне кумпанство, не позбавлене честі та

відваги. Але під проводом Мери вони зробилися другими «Хвацькими Компанійцями». Сам Мери небезпечний для своїх наймачів не менше, ніж для ворогів. Тому ви його тут і бачите — жодне з Вільних Міст не хоче мати з ним справу.

— Мені потрібна не його слава, добра чи лиха, а п'ять сотень його кінноти. Що чути від «Буревісників»? Чи маємо ми якусь надію бодай на них?

— Ні! — без манівців відповів пан Джораг. — Той Прендаль — гіскарської крові, а в Астапорі майже напевне має родичів.

— Шкода. І все ж може статися, що нам не доведеться битися. Почекаймо і послухаймо, що хочуть сказати нам юнкайці.

Посли з Юнкаю — п'ятдесят вершників на пречудових чорних конях і один на великому білому верблюді — прибули, коли сонце вже почало сідати. Їхні шоломи були удвічі вищі за голови, щоб не зім'яти чудернацькі викрутаси, башти та різні химери, викладені з намащеного олією волосся. Ляні спідниці та сорочки вони фарбували у темно-жовтий колір, а на киреї нашивали мідні бляхи.

Чоловік на білому верблюді мав ім'я Граздан мо'Ераз. Він був худий та гартований, посміхався білозубо, як колись посміхався Кразнис мо'Наклоз, поки не згорів у Дрогоновому вогні. Волосся юнкайця було зібране у ріг єдинорога, що витикався з чола, токар був облямований золотим мирійським мереживним плетивом.

— Стародавній, славою вкритий Юнкай не дарма зветься царем серед міст, — розпочав він, коли Дані запросила його до шатра. — Мури наші міцні, панство — горде й люте, прості міщани не знають страху. В нас тече кров прадавнього Гісу, чиє царство було старе вже тоді, коли Валірія ще скиглила у пелюшках. Вам, халісі, краще сісти з нами до перемовин, бо легкої перемоги ви тут не знайдете.

— От і добре. Моїм Неблазним не завадить скуштувати трохи битви.

Вона зиркнула на Сірого Хробака, той кивнув.

Граздан перебільшено-обурено знизав плечима.

— Якщо ваше бажання — лити кров, то її проллється вдосталь. Мені сказали, ви звільнили ваших євнухів. Але Неблазним воля потрібна менше, ніж рибі — капелюх. — Він посміхнувся до Сірого Хробака, але той стояв, ніби різьблений з каменю. — Тих, які переживуть битву, ми знову заберемо до неволі, а з ними відіб'ємо Астапор у того хамського наброду. І вас теж заберемо, не майте сумніву. В Лисі та Тироші є багато будинків утіхи, де чоловіки радо заплатять добрячі гроші за тіло останньої з Таргарієнів у своїй постелі.

— Добре, що ви знаєте, перед ким стоїте, — чемно зауважила Дані.

— Я трохи пишаюся своїм знанням дикого та нерозумного заходу. — Граздан розвів руками, наче намагаючись примиритися. — Але навіщо нам говорити одне одному грубі та обурливі слова? Так, у Астапорі ви вчинили жорстоке дикунське свавілля, але ми, юнкайці — добрий та поблажливий народ. Вам нема потреби воювати з нами, ваша милосте. Навіщо кидати військо на наші могутні мури, коли для відвоювання батьківського престолу на далекому Вестеросі вам стане у пригоді кожен зайвий спис і меч? Весь Юнкай бажає вам успіхів та перемог у ваших задумах. Аби підкріпити свої слова, я привіз вам подарунок.

Граздан ляснув долонями. Двоє з його супроводу винесли наперед важку кедрову скриньку, обкуту спижем та золотом, і поставили йому коло ніг.

— Тут п'ятдесят тисяч коп золота, — змовницьки стишив голос Граздан. — І всі вони ваші на знак дружби з Мудрими Хазяями Юнкаю. Адже подароване золото краще за куплену кров'ю здобич, хіба ні? Я кажу вам, Даянерис Таргарієн: беріть оцю скриню і йдіть з нею своєю дорогою.

Дані відкинула віко скриньки малою ніжкою в сандалі. Посланець не збрехав — скринька була повна золотих монет. Вона ухопила жменю і зронила їх крізь пальці назад до скрині. Монети яскраво сяяли, перевертаючись і падаючи; майже усі були нового карбу, на одному боці мали східчасту піраміду, а на іншому — гарпію Гісу.

— Гарненькі. Цікаво, скільки таких скринь я знайду в вашому місті, коли воно впаде мені до ніг?

Посланець реготнув і відповів:

— Жодної, бо місто ніколи вам не скориться!

— Я теж маю для вас подарунок. — Вона різко захряснула віко. — Три дні часу. На ранок третього дня ви мусите вислати усіх невільників з міста. До останнього. Кожному чоловікові, жінці та дитині мають видати зброю та стільки харчів, одягу, грошей і майна, скільки він чи вона зможе нести на собі. Майно хай вони обирають на свій розсуд зі статків своїх господарів — як платню за роки служби та праці. Коли усі невільники вийдуть, ви відчините браму і дозволите моїм Неблазним увійти до міста для обшуку — аби нікого з рабів потай не утримали у неволі. Якщо ви погодитеся, Юнкай не сплять і не сплюндрують, і жодного з ваших міщан не зачеплять. Мудрі Хазяї матимуть бажаний їм мир і покажуть свою справжню мудрість. Яке буде ваше слово?

— Моє слово — ви божевільні.

— Справді? — Дані стенула плечима і мовила: — Дракарис!

Драconi відгукнулися негайно. Раегал засичав і пирхнув димом, Візеріон кинувся уперед, клацаючи зубами, а Дрогон виплюнув чорно-червоний вихор полум'я. Вогонь торкнувся облямівки Гразданового токару, і шовк запалав за пів-удару серця. Золоті монети полилися на килим, бо посол Юнкаю запнувся на скрині; він горлав прокльони та гамселив себе по руці, доки Білоборід не вилив на нього глек води, щоб загасити жар.

— Ви присягалися мені в недоторканності! — заверещав юнкайський посол, трохи опанувавши себе.

— Оце такий у Юнкаї звичай: скавучати за підпаленою одежиною, наче вас ріжуть? Ну то куплю вам нову... якщо відпустите усіх невільників за три дні. А інакше Дрогон подарує вам гарячіший поцілунок.

Дані принюхалася і зморщила носа.

— Та ви обгидилися! Забирайте золото і зникніть. Не забудьте переказати Мудрим Хазяям моє послання.

Граздан мо'Ераз тицьнув на неї пальцем.

— Ти, шльондро, ще пошкодуєш про свою зухвалість! І твої ящірки тебе не врятують, слово Граздана! Ми наповнимо повітря стрілами, хай лишень оця дрібнота підлетить до Юнкаю на п'ять верст! Гадаєш, дракона так важко вбити?!

— Важче, ніж людопродавця. Три дні, Граздане. Перекажіть своїм. Наприкінці третього дня я буду в Юнкаї — байдуже, відчините ви браму чи ні.

Коли юнкайці нарешті забралися з табору, вже настала глупа ніч, яка обіцяла бути темною: без місяця, без жодної зірки, з холодним та вогким вітром з заходу. «Добра, чудова, дружня ніч» — подумала Дані. Навколо неї палали вогнища — невеличкі жовтогарячі зірки, розкидані по схилах та рівнинах.

— Пане Джорагу, — мовила вона, — скличте-но моїх кривноїзників.

Дані всілася на купі подушок, оточила себе драконами і стала чекати. Коли усі зібралися, вона звернулася до них:

— Почекаймо годину по півночі, а тоді вже час і починати.

— Гаразд, халісі, — відповів Рахаро, не розуміючи. — Але починати що?

— Битву.

Пан Джораг Мормонт насупився.

— Але ж ви сказали сердюкам...

— ...що хочу почути їхні відповіді на ранок. А про ніч не казала нічого. «Буревісники» сваритимуться над моєю пропозицією. «Другі Сини» нап'ються вина, яке я подарувала Мери. А юнкайці певні, що мають іще три дні. Але під покровом оцієї темряви ми здолаємо їх усіх.

— Там є чати розвідників. Вони стежать за нами.

— У пільмі вони побачать лише кількасот табірних вогнищ, — відповіла Дані. — А може, навіть їх не побачать.

— Халісі, — втрутився Джохого, — я дам ради тим чатам. Вершників серед них немає, лише невільникарі на конях.

— Таки-так, — погодилася вона. — Нам краще напасти одразу з трьох боків. Сірий Хробаче! Ваші Неблазні вдарять справа та зліва, поки мої ко поведуть кінноту клином посередині, аби розірвати їх навпіл. Невільники зі списками нізащо не встоять проти кінних дотракійців.

Дані посміхнулася.

— Власне, я ще замолода і погано знаюся на справах війни. Що про мій задум скажете ви, панове старшино?

— Гадаю, ви справжня сестра Раегара Таргарієна, — відповів пан Джораг, зловісно вишкіривши зуби.

— Саме так, — кивнув Арстан Білоборід, — і справжня королева Вестеросу.

На обговорення усіх подробиць витратили ще годину. «Починається найнебезпечніше» — подумала Дані, коли очільники рушили до своїх відділів війська. А їй лишилося молитися, щоб нічна пільма сховала її приготування від ворога.

Майже опівночі її трохи налякав пан Джораг, коли зненацька пропхався до шатра повз Могутнього Бельваса.

— Неблазні схопили одного сердюка, що намагався прокрастися до табору.

— Шпигуна?!

Звістка була бентежна. Одного схопили — а скількох впустили?

— Він каже, що несе подарунки. Це той жовтий телепень із блакитним волоссям.

«Даарію Нахаріс.»

— А, той... Гаразд, я його вислухаю.

Коли лицар-вигнанець ввів нічного гостя до шатра, Дані спитала себе, чи бачила колись двох таких різних чоловіків. Тирошієць був

світлий і гладкий шкірою, пан Джораг — засмаглий і волохатий; один був стрункий, інший — дебелий; один мав довгі хвилясті кучері, а в іншого на голові рештки волосся боролися з переможним наступом лисини. Її лицар вдягався дуже просто, а тирошієць убранням присоромив би й павича. Щоправда, задля нічної гостини він накинувся важким чорним кобеняком, сховавши під ним свої пишні яскраво-жовті шати. На одному плечі сердюк ніс важкого полотняного лантуха.

— Халісі! — скричав Нахаріс від порога. — Я приніс вам подаруночок і добру звістку. «Буревісники» відтепер ваші!

У широкій посмішці зблиснув золотий зуб.

— Так само, як і Дааріо Нахаріс!

Дані охопили сумніви. Якщо тирошієць прийшов як шпигун, то певніше за все, його гучні слова мали ховати якийсь відчайдушний задум, покликаний порятувати його власну голову.

— А що на це скажуть Прендаль на'Гезн і Залор?

— Та вже нічого. — Дааріо перекинув лантуха догори дінцем, і звідти на килим викотилися голови Залора Лисого і Прендаля на'Гезна. — Ось мій подаруночок драконовій королеві!

Візеріон нюхнув кров, що витікала з шиї Прендаля, і зненацька випустив язик диму, що вдарив мертвому просто у обличчя, вичорнив і укрит пухирями знекровлені щоки. Почувши пахощі підсмаженого м'яса, заворушилися Дрогон та Раегал.

— Чиїх то рук справа? — слабенько запитала Дані. Від побаченого їй стало млосно.

— Чиїх, як не моїх!

Якщо Дааріо Нахаріса непокоїли її дракони, обличчям він нічого не виказував — так, наче троє кошенят гралися в нього на очах з упійманою мишею.

— Чому? Навіщо?

— Заради вашої краси!

Руки найманця були великі та міцні, а суворими блакитними очима та чималим кривим носом він нагадував величного і лютого хижого птаха.

— Прендаль забагато базікав, та замало сказав!

Придивившись уважно, Дані побачила, що вбрання Даарію, хоч і багате, подекуди витерлося, чоботи плямувала сіль, полива на нігтях викришилася, мереживо забруднилося потом, а край кобеняка геть злахмітився.

— Залор... той лише у носі колупався, наче хотів там видобути усе золото світу.

Нахаріс стояв, схрестивши руки у зап'ястках і тримаючи долоні на маківках двох клинків — кривого дотракійського араху на лівому стегні та тонкого прямого мирійського кинджала на правому. Руків'я в обох були однакові — золоті жінки, оголені та принадливі.

— Ви добре володієте вашими пречудовими клинками? — запитала його Дані.

— Прендаль та Залор залюбки б вам розповіли, якби мертві уміли говорити. Я не рахую день прожитим, якщо не кохав жінку, не вбив ворога і не з'їв смачний обід... а днів я прожив більше, ніж є зірок на небі. Я роблю з убивства ворога вишукану красу, і безліч ярмаркових стрибунів та вогнетанцівниць плачуть перед богами, щоб ті дарували їм половину моєї швидкості та чверть моєї спритності. Я переказав би вам імена усіх воїнів, убитих моєю рукою, та не встиг би ще скінчити, як ваші дракони вже б вирости більші за палаци, мури Юнкаю розсипалися б жовтим пилом, а зима прийшла б, пішла і знову прийшла.

Дані засміялася. Непереборне нахабство Даарію Нахаріса їй подобалося.

— Оголіть клинка і присягніться мені на ньому в вірній службі.

Арах Даарію вилетів з піхов за один миг ока. Покору новій володарці він виявив так само зухвало, як робив усе на світі; зброя широкою

блискучою дугою прилетіла до ніг Дані, а слідом до них схилилося і його обличчя.

— Мій клинок належить вам. Моє життя належить вам. Моя любов належить вам. Моя кров, моє тіло, мої пісні — усе тепер належить вам. Я житиму і помру з вашої волі, красна королево.

— Наказую вам жити, — мовила вона, — і цієї ночі битися за мене.

— Нерозумно, моя королево. — Пан Джораг кинув на Дааріо холодний і суворий погляд. — Затримайте цього жевжика тут під вартою, доки битва не скінчиться перемогою.

Дані хвилинку подумала і заперечливо хитнула головою.

— Якщо він віддасть нам «Буревісників», напад буде раптовішим.

— Якщо він зрадить, усякій раптовості кінець.

Дані знову подивилася на сердюка згори униз, а той відповів такою посмішкою, що вона зашарілася і відвернула очі.

— Не зрадить.

— Відкіля ви знаєте?

Дані вказала на зчорнілу голову, з якої дракони потроху відривали скривавлені клапті.

— Осьде лежить непоганий доказ щирості його намірів. Дааріо Нахарісе! Приготуйте «Буревісників» до удару по юнкайцях ззаду тієї миті, коли я нападу спереду. Чи можете ви безпечно дістатися вашого табору?

— Якщо мене зупинять, скажу, що ходив на розвідку, але нічого не бачив.

Тирошієць підвівся на ноги, вклонився і хутко зник. Але пан Джораг Мормонт затримався.

— Ваша милосте, — мовив він руба, — це помилка. Ми нічого не знаємо про цю людину...

— Ми знаємо, що він неабиякий вояк.

— Балакун він неабиякий, цього я не заперечую.

— Він привів нам Буревісників. — «А ще має блакитні очі.»

— П'ять сотень сердюків непевної вірності!

— У такі часи, як зараз, певної вірності не буває, — нагадала Дані. «Мене мусять зрадити ще двічі: один раз за золото, другий — за любов.»

— Даянерис, я утричі від вас старший, — наполягав пан Джораг. — Я на власні очі бачив, які брехливі бувають люди. Дуже небагато з них варті довіри, і Дааріо Нахаріс — точно не з таких. Навіть борода в нього якась облудна!

Дані відчула напад гніву.

— А ваша борода, виходить, чесна і шляхетна? Отака ваша порада? Виходить, ви — єдиний чоловік, якому я можу довіряти?

Він застиг у напрузі.

— Цього я не казав.

— Ви кажете це мені мало не щодня! П'ят Прей — брехун, Цзаро — змовник, Бельвас — розбишака, Арстан — горлоріз... невже ви гадаєте, що я досі те саме незаймане ані тілом, ані головою дівчисько, яке не вміє чути слова, сховані за словами?

— Ваша милосте...

Але вона вже визвірилася на всю силу своєї драконової люті.

— Ви були мені кращим другом, ніж решта людей, і далеко кращим братом, ніж Візерис! Ви — перший Королевогвардієць, воєвода мого війська, найважливіший радник, справжня моя правиця! Я шаную вас, поважаю вас, ціную ваші слова — та я не палаю до вас бажанням, Джорагу Мормонте! Я втомилася від ваших намагань відгородити від мене решту чоловіків у світі, щоб я мусила покладатися лише на вас! Цього не буде, і ви в такий спосіб не заслужите мого кохання навіть на хвилину!

Коли Дані починала свою промову, Мормонт зачервонівся, та коли скінчила, знову зблід і стояв нерухомо, наче камінь.

— Як накаже моя королева, — з холодною чемністю вимовив він.

Але в Дані вже палав жар, якого вистачило б на двох.

— Саме так! — відповіла вона. — Саме так наказує вам ваша королева. Ходіть огляньте Неблазних, пане лицарю. Вам іще належить стати до битви і перемогти у ній.

Коли Мормонт зник, Дані кинулася на подушки коло драконів. Вона не хотіла так суворо гримати на пана Джорага, та його вічні підозри нарешті збудили у ній власного дракона.

«Байдуже, він мені пробачить» — казала Дані собі. — «Я — його королева.» Раптом вона упіймала себе на думці, чи не мав Мормонт рацію щодо Дааріо. І відчула глибоку самотність. Міррі Маз Дуур обіцяла, що Дані більше ніколи не виносить живу дитину. «Дім Таргарієн скінчиться на мені.» На неї напала журба.

— Ви мусите бути мені дітьми, — сказала вона драконам, — моїми трьома лютими дітками. Арстан каже, що дракони живуть довше за людей. Я помру, а ви житимете далі.

Дрогон вигнув шию назад, щоб ущипнути Дані за руку. Зуби він мав дуже гострі, та ніколи навіть не прокусував шкіру, коли грався. Дані засміялася і почала катати його вперед і назад, поки дракон не заревів, люто вимахуючи хвостом, ніби батогом. «А хвіст підріс» — подумала вона, — «і ще підросте. Вони ростуть так швидко... а коли виростуть, я матиму крила.» Верхи на драконі вона б могла сама очолити військо, як тоді у Астапорі. Та дітки були ще замалі, аби підняти її вагу.

Опівночі на табір упала тиша та спокій. Дані сиділа у шатрі з покоївками; стерегли їх Арстан Білоборід і Могутній Бельвас. «Найтяжче у всякій справі — чекати.» Сидячи у шатрі без діла, поки десь там за неї кипіла битва, Дані знову почувалася безпорадною дитиною.

Години повзли за годинами на черепашачих ніжках. Навіть коли Джихікі розім'яла їй плечі, вигнавши з них вузли втоми і напруги, Дані не знайшла спокою, щоб заснути. Місандея хотіла заспівати колискову «сумирного народу», але Дані заперечливо хитнула головою.

— Приведи мені краще Арстана, — звеліла вона.

Коли старий увійшов, Дані сиділа загорнута у шкуру хракара, чий різкий тваринний запах нагадував їй про Дрого.

— Не можу спати, коли за мене гинуть люди, Білобороде, — мовила вона. — Якщо ваша ласка, розкажіть мені ще про мого брата Раегара. Мені сподобалася ваша оповідь на кораблі — про те, як він вирішив, що мусить стати воїном.

— Дякую вашій милості за добрі слова.

— Візерис розповідав, що наш брат виграв безліч турнірів...

Арстан шанобливо схилив сиве чоло.

— Не мені піддавати сумніву слова його милості принца, проте...

— Проте?! — скинулася Дані. — Ану кажіть далі. Я наказую!

— Принц Раегар чудово володів лицарською зброєю, цього ніхто не міг заперечити. Але на турнірні герці він виїжджав дуже рідко, бо не любив пісню мечів так палко, як Роберт або Хайме Ланістер. То був обов'язок, покладений на нього долею світу, і він ретельно його виконував, бо усе робив ретельно. Таку вже принц мав удачу. Ані запал бою, ані влучний удар не дарували йому радощів. Люди казали, що пісні та арфа йому дорожчі від меча та списа.

— Але ж хоч у якихось турнірах він перемагав? — розчаровано запитала Дані.

— Коли його милість був зовсім юний, то блискуче показав себе на герцях при Штормоламів, де переміг князя Стефона Баратеона, князя Язона Малістера, Червоного Гаспида Дорну і таємничого лицаря, що виявився сумнозвісним Симоном Тойном, отаманом розбійників королівської пущі. Того дня він зломив дванадцять списів проти пана Артура Дейна.

— То брат переміг у турнірі чи ні?

— Ні, ваша милосте. Честь перемоги відійшла іншому лицареві Королєгвардії, який вибив принца Раегара з сідла у вирішальному герці.

Дані не хотіла слухати, як Раегара вибивали з сідла.

— І все ж розкажіть: які турніри виграв мій брат?

— Ваша милосте... — Старий вагався. — Він виграв найвеличніший турнір з усіх.

— Це ж який? — невгамовно допитувалася Дані.

— Турнір, улаштований князем Вентом при Гаренголі на березі Божого Ока у рік облудної весни. То була визначна подія на всю державу. Крім кінних герців, там билися у бугурті за старим звичаєм сім гуртів лицарів, стріляли з лука і кидали сокири. Кінні перегони, змагання співців, вертепи, безліч бенкетів та усяких розваг... князь Вент не пошкодував чималих грошей зі своїх чималих статків. Щедрі гамани переможцям приманили до турніру кількасот учасників. До Гаренголу приїхав навіть ваш ясновельможний батечко, який перед тим довгі роки не залишав Червоного Дитинця. На бойовисько тоді виїхали найвельможніші князі та наймогутніші поборники честі з усього Семицарства. Але принц Дракон-Каменя перевершив їх усіх.

— Та це ж той самий турнір, де він увінчав Ліанну Старк як королеву краси та кохання! — скрикнула Дані. — Там була його дружина, принцеса Елія, а мій брат віддав вінця панні Старк, а потім вкрав її в нареченого. Як він міг таке учинити? Невже дорнійка геть отруїла йому подружнє життя?

— Не годиться мені, ваша милосте, судити про те, чим жило серце вашого брата. Принцеса Елія була добра та шляхетна жінка, хоч і слабка здоров'ям від самого дитинства.

Дані щільніше загорнулася у шкуру.

— Колись Візерис звинуватив мене у тому, що я народилася запізно.

Вона пригадала, як гаряче заперечувала, і навіть дорікнула Візерисові у відповідь, що той не народився дівчинкою. За таке нахабство він її жорстоко побив.

— Візерис казав, що якби я народилася вчасно, Раегар одружився б зі мною, а не з Елією. І доля усієї родини склалася б інакше. Якби Раегар був щасливий з дружиною, то не схотів би Старкового дівчиська.

— Можливо, ваша милосте. — Білоборід почекав якусь хвилину. — Та я не певний, що Раегаровій душі взагалі судилося спізнати щастя.

— Невже він усе життя скнів у безнадійній тузі? — гаряче обурилася Дані. — Не кажіть такого!

— Не те щоб у тузі... принца Раегара часто огортав смуток, передчуття... — Старий знову завагався.

— Кажіть! — заохотила вона. — Яке ще передчуття?

— Передчуття лихої долі. Він народився посеред лиха, моя королево, і чорна тінь висіла над ним усі дні його життя.

Візерис казав про народження Раегара лише один раз. Може, не бажав повертатися до надто тяжких спогадів.

— Його гнітила тінь Перелітку, чи не так?

— Так. І все ж саме Переліток принц любив найбільше з усіх місць на світі. Він їздив туди час від часу, беручи собі за товариство лише арфу — навіть лицарів Королегвардії жодного з собою не пускав. Принц полюбляв спати у зруйнованому замку під місяцем та зорями, а коли повертався, то привозив пісню. З його гри на високій арфі зі срібними струнами, зі співу про сутінки, сльози та смерть королів мимоволі здавалося, що принц веде розповідь про себе самого і коханих ним людей.

— А Узурпатор? Чи він теж співав сумних пісень?

Арстан видав смішок.

— Роберт? Він любив такі пісні, щоб реготати. Що соромітніші, то кращі. А сам співав, лише коли був п'яний, і то «Пивне барило», «Повна бочок тая шкальня» або «Ведмедя і красну дівку». Роберт, він був такий...

Її дракони, як один, підняли голови й заревли.

— Коні! — Дані скочила на ноги, вчепившись у левову шкуру. Надворі почувся могутній рев Могутнього Бельваса, потім інші голоси, іржання і копита багатьох коней. — Іррі, піди подивися, хто...

Запона шатра відкинулася, і увійшов пан Джораг Мормонт. Він був укритий пилюкою, заляпаний бризками крові, та схоже, в іншому негаразди битви його не зачепили. Лицар-вигнанець упав перед Дані на коліно і мовив:

— Ваша милосте, я приніс вам переможні вісті! «Буревісники» перебігли на наш бік, невільники зламали свої лави, а «Другі Сини» повпивалися і не змогли опиратися — саме так, як ви передрікали. Загинуло зо дві сотні ворогів — головне юнкайців. Невільники покидали списи та розбіглися, найманці здалися. Ми захопили кілька тисяч полонених.

— А скількох втратили вояків?

— Може, тузінь. А може, й того не набереться.

Лише тоді вона дозволила собі посмішку.

— Підведіться, мій добрий та відважний ведмедю. А чи захопили Граздана? Або Велетового Байстріюка?

— Граздан пішов до Юнкаю з вашими умовами миру. — Пан Джораг підвівся з коліна. — Мєро втік, щойно втямив, що «Буревісники» його зрадили. Я надіслав по нього погоню — далеко не втече.

— От і добре, — мовила Дані. — Подаруйте життя кожному — рабу чи сердюку — хто присягне мені на вірність. Якщо до нас приєднається достатньо «Других Синів», збережіть полкові його назву та клейноди.

Наступного дня вони подолали останні п'ятнадцять верст до Юнкаю. Місто було збудоване з жовтої цегли замість червоної, та в іншому нагадувало другий Астапор: такі самі викришені мури, високі східчасті піраміди, велетенська гарпія над брамою. На мурах та баштах юрилися арбалетники та пращники. Пан Джораг та Сірій Хробак розташували військо, Іррі та Джихікі поставили шатро, і Дані всілася чекати.

На ранок третього дня брама міста відчинилася, і з неї почала виливатися вервечка невільників. Дані сіла на срібну та рушила привітати їх. Мала Місандея оголошувала усім зустрічним, що за своє

звільнення ті мають дякувати Даянерис Буреродній, Неопалимій, королеві Семицарства Вестеросу, Матері Драконів.

— Мхиса! — вигукнув у її бік чолов'яга брунатного кольору шкіри. На його плечі сиділа дитина — малесенька дівчинка. Вона теж загукала тоненьким голосочком: — Мхиса!

Дані зиркнула на Місандею.

— Що це вони кричать?

— Гіскарською — прадавньою чистою мовою — це означає «мати», «ненька».

Дані відчула, як млоїться у грудях. «Я ніколи не виношу живу дитину» — нагадала собі вона. Рука, яку вона здійняла у відповідь, тремтіла. Напевне, вона посміхнулася, бо побачила, як чолов'яга вишкірився радісно і знову заволав, а за ним підхопили інші.

— Мхиса! — ревіли люди. — Мхиса! МХИСА!

Усі посміхалися до неї, простягали руки, ставали на коліна. Хтось кликав «Маела!», інші — «Аелала!», «Кафея!» або «Тата!». Але всіма мовами навколо лунало одне і те саме. «Мати. Вони кличуть мене матір'ю.»

Наспів натовпу ріс, гучнішав і ширився — аж налякалася її кобила, затрусила головою, замахала сріблясто-сірим хвостом. Нарешті почало здаватися, що від вигуків юрби тремтять жовті стіни Юнкаю. Щохвилини з брами міста витікало дедалі більше невільників, і усі вони підхоплювали клич, бігли до неї, штовхалися, запиналися, прагнули доторкнутися її руки, попестити гриву кобилі, поцілувати Даніні ноги. Бідолахи-кревноїзники не могли їх стримати; навіть Могутній Бельвас буркотів і гарчав у розпачі.

Пан Джораг закликав її кудись тікати, але Дані пригадала свій сон у Домі Невмирущих.

— Вони мені не зашкодять, — відповіла вона лицареві. — Адже це мої діти, Джорагу.

Вона засміялася, вдарила кобилу п'ятами і поїхала до колишніх невільників, тельнюючи дзвіночками у волоссі солодку музику перемоги. Ристю, потім чвалом, щосили, розвіваючи косою за спиною. Відпущені на волю раби розступалися попереду.

— Мати! — волали вони з сотень, тисяч, десятків тисяч горлянок.

— Мати! — виспівували вони, прагнучи хоч пальцями торкнутися її ніг, що пролітали мимо. — Мати, мати, мати!

Ар'я VIII

Коли Ар'я побачила, ще з чималої відстані, схили великого пагорба, фарбовані золотом у полуденному сонці, то впізнала їх миттєво. Виходило так, що загін повернувся аж до самого Вишесерця, подолавши довгу зворотню путь.

На захід сонця вони були вже на верхотурі — ставили табір, де ніхто не міг їм зашкодити. Ар'я обійшла круг пеньків оберіг-дерев разом зі зброєносцем князя Беріка Недом, постояла на вершині, милуючись останніми променями світла на заході. Відти було видно, як на півночі шаленіє гроза, та Вишесерце здіймалося вище від дощу — на жаль, не вище вітру, який дмухав так сильно, наче хтось ззаду смикав її за кирею. Але якщо обернутися, то ззаду нікого не було.

«Привиди» — згадала вона. — «Адже на Вишесерці живуть примари старих часів.»

Нагорі пагорба розклали велике вогнище. Торос Мирійський сів коло нього зі схрещеними ногами і витріщився у вогонь так, наче нічого іншого не було в цілому світі.

— Що він робить? — запитала Ар'я Неда.

— Іноді він бачить різне в полум'ї, — розповів юний джура. — Минуле. Майбутнє. Те, що сталося далеко звідси.

Ар'я примружилася на вогонь — спробувала побачити те саме, що червоний жрець. Але скоро очі почали спливати слізьми, і вона відвернулася. Гендрі теж спостерігав за червоним жерцем якусь хвилину, а тоді зненацька спитав:

— Чи справді ви бачите майбутнє?

Торос відвернувся від вогню, зітхнув.

— Не тут. І не зараз. Але бувають дні, таки-так, коли Господь Світла дарує мені видіння.

На обличчі Гендрі малювався сумнів.

— Мій хазяїн казав, що ви — п'яниця та шахрай. А святий отець із вас такий, як із собачого хвоста сито.

— Недобре казав твій хазяїн. — Торос гикнув. — Правдиво, але недобре. Хто він був такий, га? Звідки я маю тебе знати, хлопче?

— Я був у підмайстрах при зброярі Тобго Мотті, на Сталевій вулиці. Ви колись у нього мечі купували.

— Таки-так, купував. А він гилив за них дві ціни, ще й дорікав, що я їх підпалюю. — Цього разу Торос засміявся у голос. — І все ж твій хазяїн казав правду. Не вийшло з мене святого отця — хоч ріж, хоч бий. Народився я молодшим із вісьмох дітей, і батько здихався мене, віддавши до Червоного Храму. Та не такої долі я бажав собі сам. Так, я читав молитви, проказував чарослови... але очолював усі набіги на льохи та комори, і в ліжку моєму нерідко ловили дівчат. Ой, лукаві ж ті дівчата... хтозна, як вони туди пролазили.

— Затим у мені прокинувся неабиякий хист до різних мов. А ще коли я вдивлявся у вогонь... то іноді дещо бачив. Та все одно з мене було більше клопоту, ніж зиску, і настав день, коли мене відіслали до Король-Берега, щоб я приніс світло Господнє загиблому в семи пеклах облудної віри Вестеросові. Король Аерис кохався у вогні; жерцям здавалося, що повернути його буде неважко. Та на жаль, королівські вогнечарники вміли майстерніші штуки з вогнем, ніж я.

— Згодом мене полюбив король Роберт. Коли уперше я виїхав до бугурту з палаючим мечем, кінь Кевана Ланістера став дибки і скинув його на землю. Його милість так реготав, що я боявся, аби не луснув. — Червоний жрець посміхнувся спогадам. — Але так із клинком чинити не годиться, твій хазяїн знову казав правду.

— Вогонь поглинає. — За ними стояв князь Берік. У його голосі лунало щось таке, від чого Торос миттю замовк. — Поглинає, і не лишає по собі нічого. Нічого!

— Беріку, друже мій любий. — Жрець торкнувся плеча князя-блискавки. — Що ти таке кажеш?

— Те саме, що вже казав раніше. Шість разів, Торосе! Шість разів — це забагато.

Раптом він обернувся і швидко зник.

Тієї ночі вітер завивав майже вовком — мабуть, учився у кількох справжніх вовків, чиї голоси чулися на заході. Заруб, Анжей та Меріт з Місячища тримали варту. Нед, Гендрі та багато інших міцно спали, коли Ар'я уздріла малу бліду тінь, що прокрадалася позаду коней, підпираючись кривим ціпком і розвіваючи білим волоссям. На зріст стара була ледве вища за три стопи; очі її при світлі вогнища палали червоним, як очі Джонового вовка. «Той теж був привид.» Ар'я підібралася ближче і стала на коліна послухати, що там робиться.

Поруч із князем Беріком знаходилися Торос і Лим. Крихітна гостя всілася коло вогню без запрошення і скосила на них очі, схожі на жарини.

— Ба, Вогник та Лимончик знову прийшли мене вшанувати. А з ними — його милість мертв'яцький князь!

— Зловісне прізвисько. Я вас прохав його уникати.

— Прохав, еге ж. Але на тобі ще надто свіжий сморід смерті, зацний паночку. — Коли стара говорила, то показувала у роті єдиний зуб. — Дай мені вина, бо піду. Старі мої кістки... коли лютують вітри, суглоби ниють і не гнуться. А тут, нагорі, вітри лютують завжди.

— За ваші сни даю вам срібного оленя, пані, — з суворою чемністю мовив князь Берік. — А якщо почую важливі новини, то дам ще одного.

— Срібного оленя я не з'їм, і на спині його не поїду. Дай мені міх вина за мої сни, а за новини — поцілуночок від отого здоров'я у жовтій киреї. — Стара заклкотіла хрипким сміхом. — Та щоб мокрий

був цілунок, із язиком, не абияк! Давно то було, ой давно. Його вуста, мабуть, відгонять лимонами, а мої — струхлими кістками. Надто стара я стала, надто стара.

— Еге ж, — буркнув Лим. — Трохи застара і для вина, і для цілунків. Полізеш до мене, шкириндо — вийму меч, та плазом по спині!

— Волосся моє вилазить жмутами, і вже тисячу років ніхто не хоче мене цілувати. Важко старим жити на світі. Та нехай, давай тоді пісню. Хочу за мої звістки пісню від Тома-Сімки.

— Ви матимете пісню від Тома, — пообіцяв князь Берік. І власноруч простягнув їй міха з вином.

Мала жінка пила довго і жадібно; вино збігало підборіддям. Коли нарешті вона опустила міх, то витерла рота тилом зморшкуватої долоні й мовила:

— Вино кисле, але й новини не солодкі — одне на одне виходить. А головна новина — король помер! — вона кому кисла, а кому й солодка.

Ар'їне серце підскочило кудись до горла.

— Котрий саме з тих клятих королів? — завимагав Лим. — Та кажи вже, бісова бабо!

— Той, який наймокріший. Король-кракен, панове лицарство! Мій сон показав його мертвим, і ось він мертвий! Тепер залізні каракатиці заходяться жерти одна одну. Князь Гостер Таллі, до слова, теж помер, але ж про нього ви самі знаєте, хіба ні? Цап на самоті сидить — у палаті королів — в лихоманці він горить — молить, аби пес не з'їв.

Стара зробила ще один довгий ковток вина, притискаючи міха до вуст.

«Пес... Чи не про Хорта вона каже? А може, про Гору-на-Коні?» Ар'я не була певна. Обидва брати носили на щитах однаковий знак — трьох чорних псів на жовтому полі. Половина з того списку, за чию смерть вона молилася, служила в пана Грегора Клегана: Полівер, Дунсен, Любчик Раф, Лоскотун і сам пан Грегор. «Може, їх усіх повісить князь Берік. Аби ж то.»

— Я бачила сон про вовка, що вив під дощем, та ніхто не чув його смутку, — казала далі стара карлиця. — Вві сні я чула такий гармидер, що голова трохи не лускала: тулумбаси і роги, сопілки і людський вереск, але найсумніше з усіх тельнякали маленькі дзвіночки. Мені наснилася діва на пишному бенкеті, а в її волоссі — порфірові змії з іклами, з яких капотіла отрута. Потім я знову бачила її, ту саму діву — вона убивала свавільного велетня в замку, будованому зі снігу.

Раптом стара рвучко повернула голову і посміхнулася крізь морок просто до Ар'ї.

— Від мене ти не сховаєшся, дитино. Ходи ближче.

Холодні пальці побігли Ар'їною шиєю. «Страх ріже глибше, ніж меч» — нагадала вона собі, підвелася і сторожко рушила до вогнища на легких ніжках, готова за мить пурхнути геть.

Мала стариця вивчала її бляклими червоними очима.

— Я бачу тебе, — прошепотіла вона. — Бачу, вовча дитино! Кривава дитино. Я гадала, то князь смердів смертю...

І почала схлипувати, здригаючись усім крихітним тілом.

— Навіщо ти, жорстока і безжальна, прийшла на мій пагорб? Я вдосталь напилася лиха у Перелітку, мені не треба ще й твого! Зникни звідси, темне серце. Зникни і не повертайся!

У її голосі бринів такий жах, що Ар'я аж ступила назад. «Здуріла вона, чи що?!»

— Не лякай дитину! — заперечив Торос. — Вона нікому не завдала шкоди.

Лим Лимонний Сіряк тицьнув пальцем на свого носа.

— Оцього б я не сказав!

— Дитина поїде вранці разом з нами, — запевнив князь Берік дрібну стару. — Ми веземо її до Водоплину, до рідної матері.

— Е ні, — заперечила карлиця. — Не довезете. Плин річок тепер у владі чорного пструга. Якщо вам потрібна її матір, шукайте у Близнюках. Бо там скоро гулятимуть весілля! — Вона знову

заклекотіла моторошним сміхом. — Подивися у вогонь, рожевий жерцю, і побачиш. Але не тут і не зараз, бо тут тобі нічого не судилося бачити. Це місце досі належить старим богам... вони скніють тут так само, як я — замалі та заслабкі, але ще живі. Вогню вони не люблять, бо дуб згадує про жолудь, жолудь мріє стати дубом, а пеньок живе у них обох. Вони пам'ятають, як сюди прийшли першолюди, що тримали вогонь у жорстоких руках.

Вона випила решту вина чотирма довгими ковтками, відкинула міха убік і тицьнула палицею на князя Беріка.

— Тепер я хочу свою платню. Хочу пісню, яку ти мені обіцяв.

І Лим мусив розштовхати Тома Семиструнного під його хутрами, і привести заспаного до вогню з цимбалами в руках.

— Ту саму пісню, що й того разу? — запитав співець, позіхаючи.

— О так. Мою пісню про Янку. Невже на світі є друга така?

І він заспівав, а карлиця заплющила очі, почала повільно хитатися уперед і назад, бурмочучи під ніс слова і проливаючи сльози. Торос міцно ухопив Ар'ю за руку і відтяг убік.

— Хай смакує свою пісню без перешкод, — мовив він. — Це єдине, що їй лишилося.

«Та я ж не збиралася її кривдити» — подумала Ар'я.

— Що вона таке казала про Близнюки? Адже моя мати у Водоплині, хіба ні?

— Була у Водоплині. — Червоний жрець потер собі шию. — Стара каже, скоро гулятимуть якесь весілля. Побачимо. Та хай де буде твоя мати, князь Берік її знайде.

Невдовзі над ними розчахнулися небеса. Миготіла блискавка, грім котився пагорбами, злива стікала з неба сліпучим водоспадом. Карлиця зникла так само несподівано, як з'явилася, а розбійники назбирали гілля і склали грубого куреня, щоб сховатися.

Дощ перішив усеньку ніч, і на ранок Нед, Лим та Гачок-Мірошник прокинулися змерзлі та застуджені. Гачок не втримав сніданок у

шлунку, а юний Нед по черзі палав жаром і трусився з холоду. Шкіра його була на дотик липка і волога від поту. Заруб сказав князеві Беріку, що за пів-дня їзди на північ є покинуте село, де можна знайти притулок і перечекати найгірші зливи. Так-сяк загін повидирався на коней і погнав їх униз великим пагорбом.

А дощі все не вщухали. Розбійники їхали лісами та ланами, перебиралися через бурхливі потоки, де вода плескотіла в коней під черевом. Ар'я накинула відлогу кобеняка і згорбилася у сідлі, наскрізь промокла, тремтлива, та конче рішуча не здаватися. Меріт і Мудж скоро кашляли вже гірше за Гачка; бідолаха Нед марнів із кожною верстою.

— Коли я в шоломі, по ньому стукотить дощ, і мені від того голова болить, — жалівся він. — А коли знімаю, мокре волосся липне до лиця та лізе до рота.

— Ти ж маєш ножа, — забурчав Гендрі. — Як тобі власне волосся не догодило, то зголи його і не скигли.

«Щось він Неда незлюбив.» До Ар'ї юний зброєносець розмовляв чемно та приязно; сам він був трохи сором'язливий, але норовом незлий. Ар'я чула, що дорнійці усі малі та смагляві, чорняві волоссям і з маленькими чорними очицями. Але Нед мав великі волошкові очі, майже темно-лілові; волосся в нього було біляве, але радше попелясте, ніж пшеничне.

— Скільки ти вже служиш при князеві Беріку? — запитала вона, щоб відволікти малого від його негараздів.

— Мосьпан узяв мене за джуру та пахолка, коли заручився з моєю тіткою. — Нед закашлявся. — Мені тоді було сім років, а коли стало десять, пан князь вивищив мене до зброєносця. Одного разу я звоював нагороду — за кінну забаву зі списом та кільцями.

— Списа я не навчена, зате мечем тебе поб'ю, — сказала Ар'я. — Ти вже вбивав когось?

Нед аж здригнувся.

— Та мені ж лише дванадцять років!

«Я вбила хлопця, коли мені було вісім» — трохи не вимовила вголос Ар'я, та вирішила промовчати.

— Але ж у битві ти вже був!

— Був, — проказав він якимось похнюплено. — При Мартоплясовому Броді. Коли князь Берік упав у воду, я його витяг на берег, щоб не потонув, і стояв над ним з мечем. Але битися не довелося — з нього стирчав уламок списа, і ніхто на нас не зважав. А коли ми знову зібралися докупити, Зелений Герген допоміг мені закинути його вельможність на коня.

Ар'я пригадала вбитого нею стайниченка у Король-Березі. Після нього був стражник, якому вона врізала горло в Гаренголі, вояки пана Аморі у паланці біля озера. Кізвик та Вис, мабуть, не рахувалися, як і ті, що померли від кунячої юшки... Раптом їй стало дуже сумно.

— Мого батька теж звали Недом, — мовила вона.

— Знаю. Я бачив їхню ясновельможність на Турнірі Правиці. Хотів до них заговорити, але не знав, що сказати. — Нед тремтів під киреєю — промоклим шматом світлого лілового сукна. — А ти була на тому турнірі? Я там бачив твою сестру. Їй подарував троянду пан Лорас Тирел.

— Вона розповідала. — Все те сталося наче сто років тому. — Її подружка Джейна Пул тоді закохалася у твого пана, князя Беріка.

— Але його руку вже обіцяно моїй тітці. — Недові стало якимось незручно. — Чи було обіцяно, поки не... коли він ще...

«Був живий?» — подумала вона, а голос Неда стихився ніяково і став геть нечутний. Копита коней вгрузали у мокру землю і чвакали, звільняючись.

— Скажіть, ласкава панно... — вагаючись, звернувся до неї нарешті Нед. — Ви ж маєте негідно уродженого брата, чи не так? Джона Сніговія?

— Він служить у Нічній Варті на Стіні. — «Може, й мені варто поїхати до Стіни замість Водоплину. Джонові напевне буде байдуже, кого я убила і чи гарно причісую волосся.» — Джон дуже схожий на

мене, хоч і байстрюк. Він мені куйовдив волосся і звав «сестричечкою».

Ар'я сумувала за Джоном більше за всіх. Вимовивши його ім'я, вона аж зажурилася.

— Звідки ти знаєш про Джона?

— Він мій молочний брат.

— Брат?! — Ар'я нічого не зрозуміла. — Але ж ти з Дорну. Як ти можеш бути Джонові родичем?

— Та ні, я йому лише молочний брат. Це не родич. Пані матінка не мали молока, коли я був малий, і мене живила своєю груддю Віла.

Ар'я знову нічого не зрозуміла.

— Хто така Віла?

— Мати Джона Сніговія. Хіба він не казав? Вона служила нам багато років, відколи я ще не народився.

— Джон не пам'ятав своєї матері. Навіть імені не знав. — Ар'я кинула на Неда сторожкий погляд. — То ти її знав, справді?

«Чи не хоче він, часом, із мене насміятися?»

— Лише спробуй збрехати — я тобі мармизу розіб'ю!

— Віла була моєю годувальницею, — повторив він урочисто. — Присягаюся честю свого дому.

— То ти з чесного дому? — Питання було дурне. Ясна річ, зброєносець вельможного пана мусив походити зі шляхетної родини. — Хто ж ти такий?

— Перепрошую? — Нед замішався, тоді зрозумів. — Мене звати Едрік Дейн, і я... я князь на Зорепаді.

Позаду гучно застогнав Гендрі.

— Князь на князі їде і князем поганяє, — забурчав він з огидою в голосі.

Ар'я смикнула зів'яле дике яблучко з гілки над головою, жбурнула і влучила йому просто в тупу бичачу макітру.

— Ой! — скрикнув він. — Боляче!

І помацав чоло над оком.

— Що ти за панна така? Кидаєш яблуками у порядних людей.

— Погана панна, ось яка! — відказала Ар'я, зненацька вгамувавшись і відчувши муки совісті. — Вибач... те... що не знала, хто ви такі... ласкавий пане.

— О, не варто, добра панно. Це лише моя вина, — дуже чемно відказав Нед.

«То в Джона була матір, і звали її Віла. Віла!» Вона хотіла гарненько запам'ятати, щоб розповісти Джонові, коли його побачить. Їй стало цікаво, чи він кликатиме її тепер «сестричечкою», як маленьку. «Тепер я вже не така й мала. Доведеться йому вигадати щось інше.» Може, діставшись Водоплину, вона зможе написати Джонові листа і переповісти, що їй розказав Нед Дейн.

— Був такий Артур Дейн, — згадала вона. — Його ще називали Вранішнім Мечем.

— Пан батько були панові Артуру старшим братом. А панна Ашара була моя тітка. Та я її навіть не знав. Вона кинулася в море з верхівки Меча-Білокаменя, коли я ще не народився.

— Навіщо?! — здригнулася Ар'я.

Нед зиркнув на неї обачливо — може, боявся, що вона і в нього щось кине.

— Ваш пан батько хіба ніколи про неї не казав? — запитав він. — Про Ашару Дейн, панну з Зорепаду?

— Та ні. Хіба вони знали одне одного?

— Знали. Ще коли його милість Роберт не був королем. Панна зустріла вашого батька і братів у Гаренголі, у рік облудної весни.

— А, ще тоді... — Ар'я не знала, що на це сказати. — То чого ж вона кинулася у море?

— З-за розбитого серця.

Якби тут була Санса, вона негайно почала б зітхати і лити сльози за справжнім коханням. Але Ар'я подумала, що та панна, мабуть, здуріла. Проте Недові не сказала — то ж була його рідна тітка.

— Коли так, то його, напевне, хтось розбив?

Нед завагався.

— Не личило б мені...

— Та кажи вже!

Він знову зиркнув обачливо.

— Тітка Алірія казала, що панна Ашара з вашим батьком закохалися одне в одного у Гаренголі...

— Не може того бути! Пан батько кохали пані матінку!

— Та певно ж, ясна панно, але...

— І тільки її, нікого іншого!

— А байстрюка свого він, мабуть, у капусті знайшов, ге? — встряг ззаду Гендрі.

Ар'я пошкодувала, що не має ще одного яблука — жбурнути йому в мармизу.

— Пан батько мали честь! — сердито вигукнула вона. — А ми не до тебе балакали! Чого б тобі не поїхати назад до Камінного Септу і не закалатати в дурні дзвони тієї дівки!

Останній закид Гендрі пустив повз вуха.

— Твій батько принаймні виростив свого байстрюка, не те що мій. Свого батька я навіть імені не знаю. Б'юся об заклад, він був якийсь смердючий п'яниця — матуся лише таких тягала з шинку додому. Зате коли сердилася, то кричала на мене: «От би тут батько твій був — ото пустив би юшку з носа!» Більше я про нього ніц не чув.

Хлопець плюнув на землю.

— Якби він оце зараз тут з'явився, то я б йому сам юшку пустив. Та він, напевне, вже помер. І твій батько помер — то чи не байдуже, кого він колись брав до ліжка?

Ар'ї не було байдуже, хоча вона б сама не сказала, чому. Нед намагався вибачитися, що засмутив її, та вона і чути не хотіла — вдарила п'ятами коня і втекла від обох. Попереду за десяток аршинів їхав Анжей-Сайдакер; коли вона з ним порівнялася, то спитала:

— Дорнійці — брехлива порода, хіба ні?

— Знаменито брехлива! — вишкірився лучник. — Вони, звісно, те саме кажуть про нас, порубіжників. От і розбери поміж нас, хто ловкіше бреше. Та що там у тебе сталося? Нед — непоганий хлопчина, нікому зла не бажає.

— Брехливий йолоп, ось він хто.

Ар'я з'їхала зі стежки, перескочила гнилу колоду і заплескотіла річищем мілкого струмка, не зважаючи на галас розбійників позаду себе. «Доженуть і знову почнуть брехати.» Вона подумала була, чи не втекти від них ще один раз, та їх було багато, і тутешній край вони знали краще. Навіщо тікати, коли однак упіймають?

Зрештою біля неї поїхав Гарвін.

— Куди це ви наставилися, панянку? Е ні, тікати не годиться. Тут у лісі вдосталь і вовків, і кого гіршого.

— Я не боюся! — відповіла Ар'я. — Малий Нед сказав...

— Еге ж, мені теж. Про панну Ашару Дейн. То стара оповідка, я її чув ще у Зимосічі, коли був такий, як оце ви зараз. — Він узяв її міцно за повід і розвернув коня. — Сумнів мене бере, що то правда. А як і правда, що з того? Коли Нед зустрів ту дорнійську кралю, брат його Брандон був іще живий і заручений з панною Кетлін Таллі. На честі вашого батька немає ані плямки. Турніри — то така справа... од них кров аж кипить. Уночі в наметах, бува, і слова солодкі шепочуть, і цілунки солодкі куштують, а комусь, мо', і ще солодше поласувати

випадає. Та що з того за біда? Тоді весна була — чи люди думали, що була — і жоден із них не був заручений.

— Але ж вона наклала на себе руки, — непевно пробурмотіла Ар'я.
— Нед казав: стрибнула з башти у море.

— Стрибнула, — визнав Гарвін, ведучи коня назад, — але те, ручуся, сталося з горя та смутку. Адже панна втратила брата, Вранішнього Меча.

Він захитав головою.

— Облиште, панянку. Усі вони вже мертві, усі до одного. Хай спочивають... а як дістанемося Водоплину, то прошу вас — не кажіть ані слова вашій панімації.

Село стояло саме там, де Заруб і обіцяв. Притулок знайшовся у сірій кам'яній стайні, де лишилася половина даху — на половину більше, ніж у решті домівок. «Яке ж це село? Купа чорного каміння та чорних кісток.»

— Хто тут усіх побив? — запитала Ар'я, допомагаючи Анжею сушити коней. — Ланістерівська наволоч?

— Ні. — Він показав пальцем. — Онде подивися — на каменях мох росте. Їх уже довгенько ніхто не рухав. А там просто зі стіни дерево витикається, бачиш? Тут усе знищили багато років тому.

— Хто ж тоді? — запитав Гендрі.

— Гостер Таллі. — Заруб, зігнутий роками, сивочолий та миршавий чолов'яга, народився у цих місцях. — Село належало панові Добручаю. Коли Водоплин став за Роберта, Добручай лишився вірним королю. Князь Водоплину за те скарав його вогнем і мечем. Після Тризубу син старого Добручая уклав мир із Робертом і князем Гостером. Але мертвих з могили тим не підняв.

Впала тиша. Гендрі якимось криво зиркнув на Ар'ю, затим обернувся вишкрябати коня. Надворі без упину лив дощ.

— Мусимо розкласти вогонь! — оголосив Торос. — Адже ніч темна і повна жахіть. Ще й мокра, еге ж? Трохи занадто мокра.

Джак-Щасливець нарубав сухого дерева зі стійла, Заруб та Меріт зібрали соломи на розпал. Торос сам викресав вогню, а Лим роздмухав його своїм жовтим сіряком, аж язики заревли і закрутилися у повітрі. Скоро у стайні запанувала спека. Торос сів перед вогнем, схрестивши ноги, і витріщився жадібно, як тієї ночі на Вишесерці. Ар'я уважно спостерігала, і нарешті побачила, як ворухнулися його вуста, начебто проказуючи: «Водоплин». Лим, кахикаючи, міряв кроками стайню туди й назад; поруч із ним крокувала його довжелезна тінь. Том-Сімка стягнув чоботи і узявся терти ноги.

— Мабуть, я з глузду з'їхав, що знову зібрався до Водоплину, — пожалівся пісняр. — Старому Томові ніколи з домом Таллі не щастило. Мене ж пані Ліза випхала на високий гостинець, а там місячні дикуни забрали усе золото, коня і одяг. У Долині й досі лицарі одне одному переповідають, як я пішки примандрував до Кривавої Брами, прикривши сором самими цимбалами. А вони ще й браму не зразу відчинили — примусили спершу заспівати «Іменини хлопака» і «Король, що втратив мужність». Тільки й утіхи мені було, що троє з них луснули зі сміху на смерть. Відтоді я у Гнізді не бував, і «Короля, що втратив мужність» теж не заспіваю — хай мені дають хоч усе золото Кастерлі...

— Ланістери! — мовив Торос. — Реве черленим і золотим!

Він скочив на ноги й пішов до князя Беріка. Лим та Том хутко приєдналися. Ар'я не розбирала, що вони там казали, але співець увесь час на неї зиркав, а Лим так розсердився, що загунав кулаком по стіні. Саме тоді князь Берік махнув до неї рукою, щоб підійшла. Ар'я і думати про те не хотіла, та Гарвін підштовхнув її у поперек. Зробивши два кроки, вона стала і завагалася з переляку.

— Мосьпане князю... — Вона чекала, що відповідь князь Берік.

— Розкажи їй, — наказав князь-блискавка Торосу.

Червоний жрець присів коло неї навпочіпки.

— Ласкава панно, — мовив він, — Господь Світла дарував мені видіння Водоплину. Замок скидався на острів посеред моря вогню. Язики полум'я стрибали, наче леви з довгими кармазиновими

пазурями. А як вони ревли! Я бачив ціле море ланістерівського війська, панно. Скоро на Водоплин нападуть.

Ар'я почувалася так, наче її щосили вдарили в живіт.

— Ні!

— Дівчинко моя мила, — мовив Торос, — вогонь не бреше. Інколи я читаю хибно те, що він показує, бо хто я такий? Лише сліпий дурень. Але цього разу все інакше. Скоро ланістерівці візьмуть Водоплин у облогу.

— Робб їх поб'є! — уперто проказала Ар'я, нап'явши найупертішу свою мармизу. — Поб'є, як бив раніше!

— Твого брата може там і не бути, — мовив Торос. — Так само і матері. Я не бачив їх у полум'ї. Стара казала про весілля у Близнюках... а вона має свої способи дізнаватися про те, що є і що буде. Коли вона спить, їй у вуха шепочуть оберіг-дерева. Якщо вона каже, що ваша матір поїхала до Близнюків...

Ар'я обернулася до Тома і Лима та визвірилася на них:

— Якби ви мене не впіймали, я б уже була там! Я була б удома зі своїми рідними!

Князь Берік на її лють не зважив.

— Ясна панно, — звернувся він до Ар'ї з утомленою чемністю, — ви можете впізнати в обличчя брата вашого дідуся? Пана Бріндена Таллі на прізвисько Чорноструг? А він вас, часом, не упізнає?

Ар'я похнюпилася і заперечливо захитала головою. Колись вона чула від матері про пана Бріндена Чорноструга, та якщо навіть і бачила його, то була замала, щоб пам'ятати.

— Чорноструг навряд чи заплатить добрі гроші за дівчинку, якої навіть не знає, — мовив Том. — Таллі — порода підозрілива, до чужинців недобра. Ще вирішать, що ми хочемо продати їм підроблений товар.

— Та ми його переконаємо! — наполягав Лим Лимонний Сіряк. — Вона сама переконає. А чи Гарвін. До Водоплину звідси найближче. Я

кажу — треба відвести її туди, забрати золото, а далі хай її хоч хапко ухопить, то вже не наш клопіт.

— А якщо нас леви захоплять у замку? — запитав Том. — То ж їхня солодка мрія — вивісити його вельможність у клітці з верхівки Кастерлі-на-Скелі.

— Я не дозволю себе захопити, — відповів князь Берік. Останнє — неказане — слово повисло у повітрі. «Живим.» Але почули його усі, навіть Ар'я, хоч воно і не зірвалося з князових вуст. — І все ж наосліп нам сунути не варто. Я хочу знати, де стоять озброєні загони — і вовки, і леви. Шарна має знати бодай щось, а маєстер князя Ванса має знати більше. Звідси недалеко Жолуді. Перебудемо в пані Рідколіс, а тим часом вишлемо наперед розвідників і дізнаємося...

Його слова стугоніли у вухах, наче гупання тулумбасу. Ар'я вже не могла їх терпіти. Вона хотіла до Водоплину, а не до Жолудів; хотіла до матері та брата Робба, а не до пані Рідколіс та якогось дядька, що й не знала його ніколи. Ар'я крутнулася, ринула до дверей, а коли Гарвін спробував ухопити її за руку, то вивернулася стрімко, мов змія.

Знадвору стайні лупив дощ, на заході блимала віддалена блискавка. Ар'я щосили побігла геть, незнамо куди, бажаючи зостатися на самоті, подалі від голосів, порожніх слів та порушених обіцянок. «Я ж лише хотіла потрапити до Водоплину, більше нічого!» Та сама винна — дарма потягла за собою Гендрі та Мантулика, тікаючи з Гаренголу. Їй би краще повелося наодинці. Якби вона була сама, то ніколи б не потрапила до рук розбійників, зате вже побачила б мати і Робба. «Вони мені не зграя. Справжня зграя мене б не зрадила.»

Ар'я пробігла через калюжу каламутної води. Хтось позаду гукав її ім'я — може, Гарвін, а може, Гендрі — але вигуки потопали у грімі, що котився пагорбами за пів-удару серця після блискавки. «Князь-блискавка, ото ще» — подумала вона сердито. — «Померти не здужає, як чесні люди. Лише брехати й навчився!»

Десь далеко ліворуч заіржав кінь. Ар'я відбігла від стайні сажнів хіба на двадцять, але змокла вже до кісток. Вона пірнула за ріг однієї з розвалених хат, сподіваючись знайти якусь криївку від дощу хоч за

вкритою мохом стіною, але трохи не полетіла шкереберть на одного з вартових. Долоня у кольчuzі вхопила її за руку і стиснула, наче общеньками.

— Мені боляче! — заверещала вона, пробуючи викрутитися. — Ану пустіть, я вже йшла назад до стайні, я...

— До стайні?! — Коли Сандор Клеган сміявся, то наче хтось шкрябав залізом по каменю. — Гори вогнем твоя стайня, мала вовчице. Тепер ти моя.

Однією рукою він недбало зісмикнув її на землю і, не зважаючи на відчайдушне хвицання ногами, потягнув до коня, що чекав неподалік. Холодна злива батожила їх обох, змивала додолу Ар'їн вереск, а в голові їй крутилося лише питання, почуте кілька днів тому: «Тобі не казали, що хорти роблять вовкам?»

Хайме VI

Лихоманка уперто трималася, проте пеньок зцілювався чисто, і Кайбурн сказав, що решті руки вже ніщо не загрожує. Хайме аж пекло вже нарешті зникнути з Гаренголу, залишити Кровоблазнів та Брієнну Тарфійську далеко позаду себе. Бо у Червоному Дитинці на нього чекала справжня жінка.

— З вами я надсилаю Кайбурна, він буде доглядати вас дорогою до Король-Берега, — сказав Руз Болтон на ранок їхнього відбуття. — Він плекає палкі сподівання, що ваш батько змусить Цитадель повернути йому ланцюга на знак подяки за сина.

— Ми всі плекаємо свої сподівання. Якщо він мені відростить нову руку, батечко зробить його великим маестром.

Супровід Хайме очолював Сталевий Шкарбан Вальтон — прямодушний, різкий, суворий до брутальності сотник із тих гартованих вояків, поруч із якими Хайме служив усе життя. Такі, як Вальтон, убивали без роздуму за наказом свого володаря, гвалтували на гарячу голову після битви, грабували все, що стрічали дорогою, а після війни поверталися додому, кидали списи, брали до рук мотики, одружувалися з дочками сусідів і плодили собі зграю скигливих дітлахів. Люди подібного штибу корилися будь-якому наказові без

питань, але в їхню плоть все ж не в'їлася та глибока людожерська жорстокість, якою уславилися «Хвацькі Компанійці».

Обидва загони вийшли з Гаренголу одним ранком, під сірим холодним небом, яке скоро обіцяло дощ. Пан Аеніс Фрей пішов ще три дні тому на північний схід королівським гостинцем. Болтон збирався вирушати за ним услід.

— Тризуб повниться дощами, — розповідав він Хайме. — Навіть на рубіновому броді перетнути його буде важко. Ви перекажете мої теплі вітання вашому батькові?

— Авжеж. А ви переказуйте мої Роббові Старку.

— Оце вже неодмінно.

Декілька «Хвацьких Компанійців» зібралися у дворі подивитися на загони, що рушали в путь. Хайме ристю потрусив до них.

— Золло! Яка чемність — ти прийшов мене проводити! Паць, Тімеон! Ви за мною сумуватимете, чи не так? А ти, Пелеше, і не пожартуєш на прощання, не розрадиш мою журбу перед дорогою? Ой, Роржику! І ти нагодився мене на щастя поцілувати?

— Іди грай себе в сраку, безрукий, — буркнув Рорж.

— Та піду, піду. Але будь певний, повернуся, і тоді побачимо, хто кого гратиме. Ланістери завжди платять борги.

Хайме розвернув коня і приєднався до Сталевого Шкарбана Вальтона з його двома сотнями кінної варті. Князь Болтон убрав його як лицаря, навмисне не зважаючи, що відсутність правиці перетворює лицарське вбрання на посміховисько. Хайме їхав при мечі та кинджалі на поясі, зі щитом та шоломом при сідлі, в кольчuzі під темно-брунатним вапенроком. Ясна річ, він не був такий дурень, щоб показувати світові лева Ланістерів чи простий білий щит, який за правом належав присяжному братчикові Королегвардії. Замість них Хайме відшукав у зброярні старого щита, побитого і поколотого, на якому збереглося ще досить потрісканої фарби від зображення чорного кажана дому Лотстон на срібно-золотому полі. Лотстони тримали Гаренгол ще перед Вентами і свого часу вважалися могутньою

родиною, та вже сто років як вимерли — ніхто не поскаржився б, що Хайме не за правом носить їхній знак. Він не стріне ані їхніх родичів, ані ворогів, ані присяжних слуг... коротше кажучи, нікого небезпечного для себе.

З Гаренголу вони виїхали крізь меншу східну браму, а з Рузом Болтоном та його військом попрощалися за десять верст по тому. Їхній шлях лежав далі на південь, уздовж озера. Вальтон бажав якомога довше уникати королівського гостинця, надаючи перевагу коліям селянських возів та звірячим стежкам поблизу Божого Ока.

— Королівським гостинцем воно швидше було б.

У Хайме в голові крутилася одна думка — як хутчіше дістатися до Серсеї. Якщо поспішити, то хтозна — чи не вдасться встигнути і на весілля Джофрі.

— Не хочу собі халепи, — відрізав Сталевий Шкарбан. — Бозна-хто там зараз ходить королівським гостинцем.

— Та хто б не ходив — чого тобі боятися? Ти ж маєш дві сотні хлопців на конях і при зброї.

— Маю. А хтось може мати більше. Пан князь сказали відвезти вас цілим до вашого ясновельможного батечка. Ось я і везу.

«Я вже колись тут їхав» — пригадував Хайме за кілька верст, проминаючи покинутий млин на березі озера. Рясним бур'яном поросло усе там, де колись до нього сором'язливо посміхалася мірошникова дочка, а мірошник гукав:

— Гей, лицарчуку! На турнір отуди, а не звідти! Завертайте назад!

«А наче я сам не знав.»

Король Аерис зробив з його висвячення у Королегвардію велику й пишну виставу. Обітниці Хайме проказував перед королівським шатром, ставши навколішки у зеленій траві в білому обладунку на очах у половини держави. Коли пан Герольд Вишестраж підняв його з колін і огорнув плечі білим корзном, зчинилося таке ревище, яке Хайме пам'ятав і досі, хоча сплигло вже стільки років. Але того ж вечора солодка втіха скисла — Аерис оголосив, що усі семеро

Королегвардійців йому в Гаренголі не потрібні. Хайме було наказано повернутися до Король-Берега — охороняти королеву і малого принца Візериса, яких лишили удома. Навіть коли Білий Бик попрохав узяти той обов'язок на себе, щоб Хайме міг змагатися у турнірі князя Вента, Аерис йому відмовив.

— Я не хочу, аби він тут ганявся за марною славою, — сказав тоді король. — Тепер він належить мені, а не Тайвинові. А відтак буде служити, де я накажу. Бо я король! Мені — наказувати, йому — коритися.

Отоді уперше Хайме все і зрозумів. Біле корзно йому дарували не за вправність із мечем і списом; місце у Королегвардії не було йому нагородою за мужність і звитяги у битвах проти Братства Королівської Пущі. Аерис забрав Хайме собі, щоб заподіяти зло батькові — позбавити князя Тайвина його спадкоємця.

Навіть зараз, по стількох роках, від самої згадки гірчило у роті. А того дня, коли він мчав на південь у новому корзні, аби охороняти порожній замок, його аж вивертало від гніву. Він би охоче зірвав корзно і викинув його геть, та було запізно — він показав обітницю перед половиною держави і тим присягнувся довіку належати Королегвардії.

Поруч непомітно виник Кайбурн.

— Чи не турбує вас ваша правиця?

— Мене турбує брак моєї правиці.

Вранці бувало найтяжче — уві сні Хайме бачив себе цілим, а на світанку лежав напівсонний і відчував, як рухаються пальці. «Страшний сон» — шепотів хтось усередині, відмовляючись вірити, — «нічне жахіття, більше нічого». Але потім доводилося розплющувати очі.

— Уночі до вас мав дехто прийти, — зауважив Кайбурн. — Гадаю, її відвідини вас не розчарували?

Хайме холодно зиркнув на нього.

— Вона не казала, хто її прислав.

Маєстер посміхнувся, сумирно опустивши очі.

— Ваша лихоманка майже минула, і я подумав: трохи здорової розваги вам не завадить. Пія дуже вправна, чи не так? А на додачу така... приятна.

Дівчина і справді виявилася спритна та охоча — прослизнула крізь двері, а тоді вислизнула зі свого одягу так швидко, що Хайме подумав, чи не бачить він досі якийсь сон. А прокинувся остаточно лише тоді, коли вона залізла під ковдри й поклала його здорову долоню собі на груди. «Невеличкі, але справні.»

— Я була ще зовсім мала, коли ви приїхали на турнір князя Вента, і король жалував вам корзно, — зізналася вона. — Ви були такі гарні у всьому білому. Всі розповідали, який ви знаний та хоробрий лицар. Інколи, як мене хтось бере до ліжка, я уявляю, що на мені зверху ви — з золотими кучерями і гладенькою шкірою. Та я навіть мріяти не могла, що колись ляжу з вами насправді!

Нелегко було відіслати її від себе після таких слів. Проте Хайме мусив. «Я маю власну жінку» — нагадав він собі.

— Це ви так лікуєте: спершу п'явками, потім дівками? — запитав Хайме Кайбурна. — Невже вас поставили глядіти гаренгольських повій?

— Хтось же мусить. Пан Варго надсилає їх до мене на оглядини, перш ніж... скажімо так, необачні любощі колись вилізли йому боком, і він не хоче повторити ту саму помилку. Але ви не бійтеся: Пія зовсім здорова. Так само, як і ваша тарфійська діва.

Хайме вирячив очі.

— Брієнна?!

— Саме вона. Міцна дівчина. І досі цнотлива, до речі. Принаймні, була минулого вечора.

Кайбурн видав короткий смішок.

— Він надсилав її до вас на огляд?!

— Авжеж. Пан Варго — людина дуже... прискіплива, скажімо так.

— Це пов'язано з викупом? — далі питав Хайме. — Невже її батько завимагав доказів, що вона й досі дівчина?

— А ви не чули? — Кайбурн стеноув плечима. — Від князя Селвина прилетів крук у відповідь на мого. Вечерниця дає три сотні золотих драконів за безпечне повернення дочки. Я розказав панові Варго, що ніяких сафірів на Тарфі немає, та він і чути не хоче. Він переконаний, що Вечерниця хоче його надурити.

— Три сотні драконів — чесний викуп за лицаря. Хай цап бере, що йому дають.

— Тепер цап — господар на Гаренголі, а пан господар на Гаренголі не торгується за дріб'язок.

Новина розбурхала почуття Хайме. Хоча, напевне, він мав би це передбачити. «Моя брехня вберегла тебе, ягідко, на кілька зайвих днів. Май дяку хоча б за це.»

— Якщо її цнота не м'якша за решту тіла, то цап зламає собі прутня, — пожартував він і подумав, що Брієнні стане сили витримати кілька згвалтувань. Щоправда, якщо вона пручатиметься надто завзято, Варго Хап може почати рубати їй руки та ноги. «А як почне — що мені з того? Якби вона без зайвих дурниць віддала мені меч брата Клеоса, я б зараз міг мати правницю.» Першим ударом він їй тоді сам трохи не відтяв ногу. Зате потім отримав такого прочухана, якого зовсім не сподівався. «Хап, може, й не знає, яка вона в біса дужа. Хай бережеться, бо дівчисько ще зламає йому кістляву шию, як тростинку. Ото буде сміху.»

Товариство Кайбурна почало його втомлювати, і Хайме затрусив ристю до голови валки. Опецькуватий північанин на прізвисько Ніготь їхав попереду Сталевого Шкарбана з прапором миру — веселкових кольорів, з сімома довгими хвостами, на увінчаному семикутною зіркою держалні.

— Хіба вам, північанам, не личило б мати інший прапор миру? — запитав Хайме Вальтона. — Хто для вас та Седмиця?

— Хто ж, як не боги південників, — відповів сотник, — та нам саме і потрібен мир з південниками. Інакше як довести вас до батька?

«До батька.» Хайме стало цікаво, чи отримав князь Тайвин вимогу цапа про викуп — хоч із його гнилою правицею, хоч без неї. «Чого вартий мечник без руки, яка тримає меча? Половини золота у Кастерлі-на-Скелі? Трьох сотень драконів? Або геть нічого?» Батько ніколи надто не переймався родинними почуттями понад свій обов'язок. Власний батько Тайвина Ланістера, князь Титос, колись ув'язнив непокірного значкового — князя Тарбека. Бісова баба, вогонь у спідниці — пані Тарбек — у відповідь забрала в полон аж трьох Ланістерів, серед них юного Стафорда, чия сестра була заручена з їхнім братом у перших, Тайвином. «Вишліть мені пана господаря мого і коханого чоловіка неушкодженим тілесно, бо інакше ці троє понесуть кару за кожную краплину його крові» — писала вона до Кастерлі-на-Скелі. Молодий Тайвин прохав батька, щоб той шляхетно повернув князя Тарбека трьома шматками, але князь Титос був лев добросердий, і пані Тарбек виграла своєму дубоголовому чоловікові ще кілька років життя, а Стафорд одружився, розплодився і зажився аж до поразки при Волоброді. Тайвин Ланістер тим часом сидів собі тихо і чекав — вічний, як Кастерлі-на-Скелі. «Тепер, пане батьку, на додачу до сина-карлика у вас буде син-каліка. Подивимося, як вам це сподобається.»

Дорога вела крізь випалене дощенту село — воно стояло таким, напевне, вже з рік. Хати у ньому зчорніли й не мали стріх, у городах і полях повиростали бур'яни до пояса. Сталевий Шкарбан наказав зупинитися і напоїти коней. «Це село я теж знаю» — подумав Хайме, поки чекав біля криниці. Там, де лишилося кілька каменів підмурку та пічний димар, колись стояла невеличка корчма, де йому заманулося випити кухоль пива з дороги. Темноока служниця принесла сиру та яблук, а корчмар відмовився брати гроші.

— То є велика честь, пане: приймати лицаря Королегвардії під своїм дахом! — казав чолов'яга. — Розповідатиму онукам, кого частував пивом їхній дід!

Хайме подивився на димар, що стирчав з бур'яну, і зацікавився, чи встиг корчмар завести собі онуків. «А чи розкаже він їм тепер, як Крулеріз колись пив у нього пиво і закусував сиром та яблуками? Чи може, соромиться, що годував такого, як я?» Та мабуть, про те

дізнатися вже не судилося — хто спалив корчму, той, певніше за все, убив і онуків.

Відрубані пальці самі собою стиснулися у кулак. Сталевий Шкарбан спитав, чи не запалити вогонь і не зварити обід, але Хайме хитнув головою заперечливо.

— Не подобається мені тут. Їдьмо далі.

До заходу сонця вони залишили озеро і рушили колією для возів крізь ліс дубів та в'язів. Пенюк руки вже смикало тупим болем, коли Сталевий Шкарбан нарешті вирішив отаборитися. На щастя, Кайбурн приніс міх сон-вина. Поки Вальтон ставив чати, Хайме простягся біля вогню і приткнув до великого пня згорнуту ведмежу шкуру собі за подушку. Дівчисько б, напевне, загадало йому поїсти, перш ніж лягати спати, аби не втратити сили, та він більше втомився, ніж зголоднів. Хайме заплющив очі й забажав побачити сон про Серсею. Адже сни у лихоманці завжди бувають такі живі, яскраві та барвисті...

І ось він стоїть голий та самотній, у оточенні ворогів, а навколо стискаються кам'яні стіни. «Наша Скеля» — подумав Хайме і аж відчув велетенську вагу каменю над головою. Він був удома — і цілий.

Хайме здійняв правицю і зігнув пальці, щоб відчутти в них силу. Відчуття було солодке, як любові з жінкою. Солодке, як бій мечем. «Усі п'ять пальців.» Йому наснилося жахіття, що його хтось скалічив, та то була брехня. Від полегшення аж запаморочилося у голові.

«Правиця, здорова моя правиця.» Ніщо не загрожує йому, поки він лишається цілий.

Навколо стояло з десяток темних постатей у рясах з гострими каптурами, що ховали обличчя. У руках постаті тримали списи.

— Хто ви такі? — завимагав він. — Яка справа привела вас до Кастерлі-на-Скелі?

Відповіді вони не дали, зате штрикнули його вістрями списів. Він мусив підкоритися і рушити униз: проходом, що звивався змією, вузькими сходами, вирізаними у суцільній скелі, униз та униз. «Треба рухатися вгору» — сказав він собі. — «Вгору, не вниз. Навіщо я йду

вниз?» Під землею на нього чекало його лихо — це він знав з усією впевненістю сновидця. Там ховалося щось темне і жахливе, яке прагнуло його проковтнути. Хайме спробував зупинитися, але списи штовхали його далі. «Якби ж я мав меча... ніщо б мені тоді не зашкодило.»

Сходи раптом скінчилися перед лункою пітьмою. Хайме відчув поперед себе велетенську порожнечу і різко зупинився, застигнувши на самому краєчку провалля у ніщо. Але в поперек йому тицьнули списом, і він звалився у безодню з відчайдушним криком. Падіння виявилося недовгим; Хайме приземлився рачки на м'який пісок і мілку воду. Глибоко у надрах Кастерлі-на-Скелі було вдосталь печер для зберігання води, але цієї він раніше не знав.

— Що це за місце таке?

— Це твоє місце, — залунав голос, а може, сто чи тисяча голосів, усі голоси усіх Ланістерів аж від Лана Хитромудрого, що жив на світанку часів. Та найсильніше серед них звучав батьків голос, а поряд із князем Тайвином стояла сестра Хайме, бліда і вродлива, з палаючим смолоскипом у руці. Був там і Джофрі — син, якого вони зробили разом — а позаду ще з десяток темних, але золотоволосих постатей.

— Гей, сестро, навіщо пан батько нас сюди привів?

— Нас? Це лише твоє місце, брате. Це твоя пітьма.

Її смолоскип був єдиним вогником у печері. Єдиним вогником у світі. Вона відвернулася, щоб піти.

— Зостанься зі мною! — заблагав Хайме. — Не лишай мене тут самого!

Але всі вони вже йшли геть.

— Не залишайте мене у пітьмі! — Тут, у глибині, жило щось жахливе. — Чи хоч меча дайте!

— Я дав тобі меча, — відповів князь Тайвин.

Справді, меч лежав біля ніг. Хайме намацав його руків'я під мілкою водою. «Ніщо мені не зашкодить, поки я маю меча.» Коли він здійняв

меча, палець блілого полум'я заблимав на вістрі й поповз краєм леза, спинившись за долоню від руків'я. Полум'я набуло кольору криці й запалало сріблясто-блакитним світлом; морок трохи відступив. Зігнувшись і уважно дослухаючись, Хайме рухався колом, готовий зустріти усе, що вийде з темряви. Крижана вода хлюпала у чоботях, діставала до литок. «Бережися води» — наказав він собі. — «Хтозна, які істоти живуть у її потаємних глибинах...»

Ззаду щось гучно хлюпнуло. Хайме крутнувся на звук... але слабке світло вихопило з п'тьми лише Брієнну Тарфійську з руками у важких кайданах.

— Я заприсяглася вас захищати, — уперто торочило дівчисько. — Я дала обітницю.

Зовсім гола, вона підняла руки до Хайме.

— Лицарю! Благаю вас! Якщо буде ваша ласка.

Сталеві ланки розчахнулися, наче шовкові.

— Меча! — попрохала Брієнна, і він з'явився разом із піхвами та пасом, а вона застібнула паса навколо свого дебелого стану.

Світло було таке тьмяне, що Хайме її ледве бачив, хоча розділяло їх два чи три кроки. «У цьому світлі вона майже красуня» — подумав він. — «А ще у цьому світлі вона майже лицар.» Брієннин меч теж запалав сріблясто-блакитним вогнем. П'тьма відступила ще трохи.

— Вогонь палатиме, поки ви житимете, — почув він здалеку голос Серсеї. — А коли він згасне, то згасне і ваше життя.

— Сестро! — щосили закричав він. — Залишайся зі мною! Залишайся!

Єдиною відповіддю були тихі віддалені кроки.

Брієнна водила мечем туди-сюди, спостерігаючи за мерехтінням сріблястого вогню. Під ногами, на гладкій чорній воді, сяло віддзеркалення палаючого клинка. Брієнна була така само висока й дужа, як пам'ятав Хайме. Та все ж йому здалося, що обрисами тіла вона стала дещо більше скидатися на жінку.

— Вони тут ведмедя тримають, абощо? — Брієнна рухалася повільно і сторожко, не опускаючи меча: крок, оберт, прислухатися. Кожен крок супроводжувався тихим плюскотом. — Печерного лева? Лютововка? Чи таки ведмедя? Кажіть, Хайме. Хто тут живе? Що за істота мешкає у пійтмі?

— Лихо. — «Не ведмідь. І не лев.» Це він знав напевне. — Лихо, та й годі.

У холодному сріблясто-блакитному сяйві мечів здоровезна дівка виглядала люто і моторошно.

— Щось мені тут не подобається.

— Я теж не в захваті. — Мечі утворювали острівець світла, та навколо простяглося море темряви, якій не було видно кінця. — Ноги ось промочив.

— Ми можемо повернутися тим шляхом, яким нас привели. Ставайте мені на плечі — тут легко видертися на початок того проходу.

«Тоді я міг би наздогнати Серсею.» Від самої думки про неї в нього почало твердіти унизу, і він відвернувся, щоб Брієнна не бачила.

— Слухайте! — Вона поклала йому руку на плече, і він здригнувся від раптового дотику. «Яка вона тепла.» — Звідти щось насувається.

Брієнна підняла меча і вказала вістрям наліво від себе.

— Отам.

Він витріщався у пітьму, аж доки сам не побачив. Справді, крізь морок щось рухалося, але що саме, годі було розібрати...

— Вершник на коні. Двоє! Двоє вершників біч-обіч.

— Отут під Скелею?!

Якесь безглуздя. І все ж звідти справді наблизилися двоє вершників на блідих конях — з голови до копит у лицарському риштунку. Бойові огирі виїхали з чорного провалля повільним кроком. «Ані звуку від них не чути» — раптом зрозумів Хайме. — «Ані плюскоту, ані брязкоту кольчуг, ані стукоту копит.» Він згадав, як престольною палатою Аериса їхав Едард Старк, огорнувшись мовчанням. Щось

проказували тільки його очі — очі можновладця, холодні, сірі, наповнені осудом.

— То ви, Старку? — покликав Хайме. — Виходьте. Я ніколи не боявся вас живим, і мертвим не злякаюся.

Брієнна торкнулася його руки.

— Там є ще.

Він їх теж побачив. У обладунках зі снігу, з вихористими стрічками туману за плечима — такими вони видалися йому. Заборола шоломів були зачинені, та Хайме Ланістер не потребував облич, аби всіх упізнати.

П'ятеро колись були його присяжними братами. Озвел Вент і Джон Даррі. Левин Мартел, князь дорнійський. Білий Бик, Герольд Вишестраж. Пан Артур Дейн, Вранішній Меч. А поруч із ними, увінчаний туманом і смутком, з довгим волоссям, що стриміло позаду, їхав Раегар Таргарієн, принц Дракон-Каменя і законний спадкоємець Залізного Престолу.

— Вам мене не налякати! — вигукнув Хайме, обертаючись по черзі до тих, хто обходив його з боків, але не знаючи, з кого почати. — Я битимуся з вами усіма чи поодинці! Але ж і ягідці нашої треба знайти супротивника. Вона сердиться, коли її не беруть до забави!

— Я заприсяглася берегти його життя, — мовила Брієнна до тіні Раегара. — Я проказала священну обітницю.

— Ми усі присягалися і складали обітниці, — мовив пан Артур Дейн повним журби голосом.

Тіні спішилися зі своїх примарних коней. Витягаючи з піхов мечі, вони не видали ані звуку.

— Він хотів спалити усе місто, — мовив Хайме. — І лишити Робертові самий лише попіл.

— Він був твоїм королем, — відказав Даррі.

— Ти присягнувся берегти його життя, — додав Вент.

— І життя його дітей теж, — пролунав голос князя Левина.

Принц Раегар мерехтів холодним світлом — білим, червоним, темним.

— Я лишив мою дружину і дітей на тебе.

— Я не думав, що їх скривдять. — Меч Хайме палав уже не так яскраво. — Я був із королем...

— Ти убивав короля, — мовив пан Артур.

— Різав йому горло, — мовив князь Левин.

— Королю, за якого присягався померти, — мовив Білий Бик.

Вогонь, що біг уздовж клинка, потроху згасав, і Хайме пригадав, що казала Серсея. «Ні!» Жах схопив його за горло, стиснув щосили. Тоді меч потемнів, а горіти лишився тільки Брієннин. І тут привиди напали усі разом.

— Ні! — вигукнув він. — Ні-і-і-і-і-і-і!

Рвучко прокинувшись із серцем, що гупало в грудях, Хайме побачив над головою зоряне небо, а навкруги — нічний гайок дерев. У роті стояв присмак жовчі; тіло спливало потом — одночасно і холодним, і гарячим. Зиркнувши на мечеву руку, що кінчалася на зап'ястку щільною перев'язкою зі шкіри та полотна, він відчув раптові сльози на очах. «Я ж усе відчував. Я відчував силу в пальцях і грубу шкіру руків'я. Моя правиця...»

— Пане! — Коло нього на коліна став Кайбурн; його обличчям доброго татка бігло занепокоєння. — Що сталося? Я чув, ви кричали.

Над ними похмуро вивищився Сталевий Шкарбан Вальтон, високий і суворий.

— Що таке? Чого репетуєте?

— То був сон... лише сон. — Якусь мить Хайме витріщався на табір, нічого не тямлячи. — Там була пітьма, зате в мене була правиця.

Він зиркнув на пенька руки і знову відчув нудоту. «Такого місця під Скелею немає» — подумав він. Шлунок був порожній та непевний, голова боліла, бо лежала на твердому пні.

Кайбурн помацав йому лоба.

— Ще й досі трохи лихоманить.

— То був хворобливий сон. — Хайме простягнув руку. — Допоможіть!

Сталевий Шкарбан ухопив його за здорову лівицю і поставив на ноги.

— Ще кухоль сон-вина? — спитав Кайбурн.

— Е ні! Наспав я вже цієї ночі, досить.

Йому стало цікаво, чи довго ще лишилося до світанку. Звідкілясь він знав, що як заплющить очі, то знову опиниться у тій темній та вологій печері.

— Тоді макового молока? І щось від лихоманки? Ви ще такі слабі, мосьпане. Вам треба спати. Більше відпочивати.

«Де ж тут у біса відпочинеш.» Місячне сяйво кидало блідий відблиск на пень, на якому Хайме притулив голову. Мох укривав його так щільно, що Хайме раніше не помітив: пень був увесь білий. Мимоволі думки полинули до Зимосічі та серце-дерева Неда Старка. «Та не в ньому справа» — подумав Хайме. — «Він тут ні до чого.» Пень був мертвий, а з ним і Старк, і решта інших: принц Раегар, пан Артур, діти. «І Аерис. Аерис — наймертвіший з усіх.»

— Ви вірите у привидів, маестре? — запитав він Кайбурна.

Обличчя того дивно змінилося.

— Колись у Цитаделі я увійшов до порожньої кімнати і побачив порожнє крісло. Я знав, що в ньому сиділа жінка — лише за мить перед тим. Подушки ще були ум'яті там, де вона сиділа, тканина ще зберігала тепло, запах висів у повітрі. Якщо ми лишаємо по собі запах, виходячи з кімнати... певно ж, якийсь слід нашої душі має зберігатися у світі, коли ми з нього йдемо. — Кайбурн розвів руками. — Але архімаестрам мої міркування не сподобалися. Ну, Марвинові сподобалися, але він був єдиний.

Хайме скуйовдив пальцями волосся.

— Вальтоне! — покликав він. — Сідлай коней! Ми повертаємося.

— Повертаємося? — Сталевий Шкарбан окинув його підозріливим поглядом. — Що таке?

«Гадає, що я здурів. Може, так воно і є.»

— Я залишив дещо у Гаренголі.

— Гаренгол тепер належить панові Варго. І його Кровоблазням.

— Ти маєш двох людей проти кожного з них.

— Якщо я не доправлю вас безпечно до вашого батька, як мені наказано, князь Болтон з мене шкуру здере. Ми їдемо до Король-Берега.

Колись Хайме відповів би зухвалим жартом та погрозою, але однорукі каліки — не надто загрозливі істоти. Він спитав себе, що зробив би його брат. «Тиріон би вигадав якийсь спосіб.»

— Ланістери — брехлива порода, Шкарбане. Хіба тобі князь Болтон не казав?

Сталевий Шкарбан підозріливо насупився.

— А що коли й казав?

— Якщо ти не відвезеш мене до Гаренголу, то пісня, яку я заспіваю своєму батечку, може бути геть інша, ніж сподівався пан господар на Жахокромі. Я можу навіть розповісти, що саме Болтон наказав відрубати мені руку, а Сталевий Шкарбан Вальтон власноруч змахнув мечем.

Вальтон витріщився на нього, роззявивши рота.

— Це брехня!

— Ясна річ. Але кому повірить мій батечко? — Хайме примусив себе посміхнутися тією посмішкою, якою всміхався за минулих часів — тоді, коли ніщо в світі не могло його налякати. — Буде простіше, якщо ми повернемося. Скоро ми знову рушимо в дорогу, а в Король-Березі я такої заспіваю, що ти й вухам не повіриш. Усі дівки будуть твої, а на додачу від мене окрема подяка — чималий гаман золота.

— Золота? — Вальтонові думка, схоже, припала до смаку. — І скільки ж золота?

«Все, він мій.»

— А скільки ти хочеш? Кажи, не вагайся.

Коли зійшло сонце, вони вже були на півдорозі до Гаренголу.

Хайме шмагав коня нагайкою так, як не шмагав ще за день перед тим; Сталевий Шкарбан та інші північани мусили підлаштуватися до його поспіху. І все ж замку на озері вони дісталися лише пополудні. Під темним небом, що загрожувало дощем, неосяжні мури та п'ять велетенських башт стояли чорні й зловісні. «Наче сама смерть.» На мурах нікого не було, брама стояла зачинена засувами. Високо над баштою-стрільницею висів в'ялою ганчіркою самотній прапор. «Чорний цап Кохору» — упізнав його Хайме, склав руки коло рота і закричав:

— Гей, ви там! Відчиняйте браму, бо виб'ю її до дідька!

Але перша голова на мурах з'явилася лише тоді, коли свої голоси додали Кайбурн та Сталевий Шкарбан. Голова витріщилася на них, тоді зникла. За якийсь час почувся скрегіт решітки, яку витягали угору. Брама розчахнулася, Хайме Ланістер дав остроги і ринув конем крізь товстезні мури, ледве помічаючи смертоносні бійниці над головою. Його непокоїло, що цап може не пустити їх до замку, та схоже, «Хвацькі Компанійці» досі бачили у них союзників. «От йолопи безголові.»

Зовнішній двір був усіма покинутий; лише у довгій стайні під черепичним дахом ворушилося життя, але наразі Хайме цікавили зовсім не коні. Він натягнув повід і роззирнувся. Звідкілясь із-за Башти Привидів чувся галас, хтось волав десятком різних мов. Сталевий Шкарбан та Кайбурн їхали обабіч.

— Забирайте, по що прийшли, і гайда вже у дорогу, — мовив Вальтон. — Не хочу собі зайвого клопоту з Блазнями.

— То накажи своїм хлопцям тримати руки на зброї, і Блазні не схочуть зайвого клопоту з тобою. Двоє проти одного, не забув?

Хайме рвучко обернувся на раптовий віддалений звук — люте ревище, яке луною відбилося від стін Гаренголу. Слідом морською хвилею накотив регіт натовпу. Раптом він зрозумів, що коїться. «Невже ми спізналися?» У шлунку огидно засмоктало; Хайме вдарив острогами коня, чвалом перетнув зовнішнє дворище, в'їхав під вигнутий кам'яний міст, обігнув Плакучу Башту, проїхав крізь Двір Каменеплину.

Її вкинули у ведмежу яму.

Король Гарен Чорний навіть ведмежі бої прагнув облаштувати якомога пишніше та бундючніше. Яма була тридцять стоп завширшки, п'ятнадцять завглибшки, обкладена каменем, висипана піском і оточена шістьма колами мармурових лав. Незграбно злізаючи з коня, Хайме побачив, що «Хвацькі Компанійці» посіли ледве чверть місць на тих лавах. Вистава унизу геть захопила увагу сердюків; появу сторонніх побачили хіба що ті, хто сидів просто навпроти.

На Брієнні була та сама погано припасована сукня, в якій вона вечеряла з Рузом Болтоном. Ані щита, ані панцира, ані навіть кубрака з вивареної шкіри — лише рожевий єдваб і мирійське мереживо. Напевне, цапові здалося кумедним задля розваги вдягти її як жінку. Половина сукні вже висіла пошматованим лахміттям; з лівиці, подертої ведмедем, дзюрила кров.

«Ну хоч меча їй дали.» Дівчисько тримало його однією правицею, рухалося убік, намагалося зберігати відстань між собою та ведмедем. «Кепські справи. Коло замале, щоб тікати.» Вона мусила нападати, спробувати скінчити бій якомога швидше. Добра криця в умілій руці дасть ради хоч би й ведмедеві. Але дівчисько чомусь боялося наблизитися. Кровоблазні закидали її лайками, образами, сороміцькими порадами.

— Це не наша справа, — попередив Хайме Сталевий Шкарбан. — Князь Болтон сказав, що віддасть дівку Блазням, і хай чинять із нею, як забажають.

— Її звуть Брієнною.

Хайме спустився сходами, проминувши з десяток наполоханих його появою сердюків. Варго Хап зайняв панську ложу в найнижчому ярусі.

— Пане Варго! — покликав Хайме, намагаючись перекричати Кровоблазнів.

Кохорець трохи вином не вдавився.

— Квулевів?!

Ліва половина голови в нього була незграбно перев'язана полотном, яке навпроти вуха просякло плямами крові.

— Витягай її звідти!

— Не пхай нофа у фуві фпвави, Квулевіве, бо й двугу вуку втватиф.
— Він махнув чарою з вином. — Твоя фкавена лофиха відкуфила мені вухо. Не диво, ффьо її батефько не фхотів викупити таку пофьваву.

Ззаду почулося ревище, на яке Хайме обернувся. Ведмідь був заввишки у добрих вісім стоп. «Грегор Клеган у волохатій шкурі» — подумав Хайме, — «хоча, напевне, розумніший». Єдине, чим звір поступався Горі — його лапи не сягали так далеко, як Грегорів обіручний меч.

Ведмідь люто загарчав, показав пащеку величезних жовтих зубів, тоді знову впав на всі чотири і рушив просто до Брієнни. «Не вагайся» — подумав Хайме. — «Бий! Зараз!»

Та замість ударити як слід, вона якось непевно тицьнула у бік звіра вістрям. Ведмідь сахнувся, тоді знову рушив уперед, низько гарикаючи. Брієнна ковзнула вліво від себе і знову тицьнула ведмедеві у писк. Цього разу ведмідь підняв лапу і відмахнув меча убік.

«Обережний» — подумав Хайме. — «Вже бився з людьми. Знає, що мечі та списи можуть поранити. Але надовго це його не втримає.»

— Убий його! — заволав він щосили, та загубився у загальному гармидері.

Якщо Брієнна і почула, то знаку не подала — продовжувала рухатися ямою, обернувши спину до стіни. «Надто близько. Якщо ведмідь її притисне...»

Звір незграбно крутнувся, надто далеко і поспіхом. Швидко, наче кішка, Брієнна змінила напрямок руху. «Оце та ягідка, яку я пам'ятаю!» Вона скочила ближче до ведмедя і щосили вдарила його мечем по спині. Той заревів і знову став дибки. Брієнна прожогом відскочила. «Чому немає крові?» Раптом Хайме здогадався і обернувся до Хапа.

— Ти дав їй турнірного меча!

Цап замакав-зареготав, пирскаючи вином та слиною.

— Фвіфно, ффьо так!

— Я заплачу за неї той клятий викуп! Золотом, сафірами, чим забажаєш! Витягни її звідти!

— Хофеф її? То піди та вівьми.

І він пішов.

Ухопившись здоровою рукою за мармуровий поручень, він стрибнув униз і перекотився піщаним полем. Ведмідь почув «гуп!», обернувся, приплюхався, сторожко роздивився нового нападника. Хайме так-сяк зіп'явся на одне коліно. «Цікаво, якого саме дідька з сімох я тут роблю?» І загриб повну жменю піску.

— Крулерізе?! — почув він здивований зойк Брієнни.

— Мене звуть Хайме!

Він випростався і жбурнув пісок ведмедеві у писок. Ведмідь загриб у повітрі лапами і заревів гучніше грому.

— Що ви тут робите?!

— Навіжену дурість. Ховайтеся за мене.

Він перебіг по колу, ставши між Брієнною та ведмедем.

— Це ви ховайтеся за мене! Я маю меча!

— Меча без вістря та леза. Кажу, ховайтеся за мене!

Він побачив щось наполовину сховане у піску і схопив здоровою рукою. Воно виявилось людською щелепою, до якої ще чіплялося трохи зеленої плоті з хробаками. «Чарівно» — подумав він, мимоволі

зацікавившись, кусень чийого обличчя тримає в руці. Ведмідь тим часом підбирався ближче; Хайме добряче замахнувся і жбурнув кістку з м'ясом та хробаками йому в голову. Але промазав мало не на три стопи.

«Отакий з моєї лівиці хосен — хоч бери та рубай її теж.»

Брієнна спробувала рвучко оббігти його і стати попереду, але Хайме вибив з-під неї ноги. Вона впала на пісок, стискаючи у руках нікчемного тупого меча. Хайме став над нею згори, затуляючи собою, і тут ведмідь кинувся просто на нього.

Щось низько тумкнуло, і під лівим оком ведмедя зненацька виріс товстий стрижень з пір'ям. Кров та слина потекли з роззявленої пащечки; друга стріла влучила йому в ногу. Ведмідь заревів, став на задні, побачив Хайме та Брієнну і знову зашкандибав до них. Арбалетники випустили ще кілька стріл; гострі вістря розірвали хутро і плоть. Зблизька стрільці не могли промазати; стріли били міцно, наче молоти, але ведмідь зробив ще крок. «Бідолаха. Дурний, але хоробрий.» Коли ведмідь кинувся на Хайме, втрачаючи сили, той відстрибнув убік, заволав, ногою кинув на звіра трохи піску. Ведмідь обернувся до свого мучителя, отримав ще дві стріли у спину, востаннє розкотисто загарчав, сів навпочіпки, простягся на поплямованому кров'ю піску і здох.

Брієнна знову стала на ноги, стискаючи зброю і часто, важко дихаючи. Лучники Сталевого Шкарбана крутили коливороти самострілів та вкладали стріли у жолоби. Кровоблазні галасували, лаялися і погрожували. Хайме побачив, як Рорж та Курячий Слід вихопили мечі, а Золло розгорнув батога.

— Ти вбив мого ведмедя! — заверещав Варго Хап.

— Ти теж не заживешся, якщо чинитимеш клопіт, — похмуро відказав Сталевий Шкарбан. — Ми забираємо дівчисько.

— Її звать Брієнною, — зауважив Хайме. — Панна Брієнна, шляхетна діва з дідицтва Тарф. Адже ви й досі діва, сподіваюся?

Широке негарне обличчя забуряковіло.

— Так.

— О, то добре! — мовив Хайме. — Бо я, відважний лицар на білому коні, беруся рятувати лише красних дів.

Хапові він додав:

— Ти матимеш викуп за нас обох. Ланістери завжди платять борги. А тепер неси мотуззя і витягай нас нагору.

— В сраку його пхати! — загарчав Рорж. — Убий їх, Хапе! Бо пошкодуєш, кров'ю твоєю клянуся!

Кохорець вагався. Кожен другий з його людей був п'яний у дим, а північани — тверезі, мов камінь, ще й удвічі численніші. Дехто з арбалетників скінчив перезаряджати.

— Витягайте! — наказав Хап, а до Хайме мовив: — Я вивіфив покавати милофевдя. Вофкавіть вафому яфновельмовному батькові.

— Неодмінно, пане Варго. — «Хоча тобі це вже не допоможе.»

Аж від'їхавши від Гаренголу на дві з гаком версти, де їх не могли дістати вже ніякі лучники з мурів, Сталевий Шкарбан Вальтон нарешті дав волю своєму гнівові.

— Ти з глузду з'їхав, Крулерізе, або що?! Здохнути схотів? Ніхто не в змозі подолати ведмедя голіруч!

— З моїх рук лише одна гола, — виправив Хайме. — Пенька мені, бач, перев'язали полотном. Та я сподівався, що твої хлопці вб'ють звіра, поки він не вбив мене. Бо інакше князь Болтон облупив би з тебе шкуринку, як із помаранча, хіба ні?

Сталевий Шкарбан обклав його добірною лайкою, обізвав ланістерським бевзем і зачвалував уперед, до голови валки.

— Пане Хайме? — Навіть у брудному рожевому єдвабі та подертому мереживі Брієнна скидалася радше на гевала в сукні, аніж на жінку. — Я... я вам дуже вдячна, та ви ж... ви вже добряче від'їхали. Чому ж повернулися?

На думку Хайме спало з десяток жартів, один жорстокіший за інший. Але він лише здвигнув плечима і відповів:

— Та побачив вас уві сні й не зміг викинути з голови.

Кетлін V

Робб прощався зі своєю молодою королевою тричі. Уперше — у божегаї перед серце-деревом, на очах богів і людей. Удруге — під замковою решіткою, де Джейна проводила його в дорогу довгими обіймами і ще довшим поцілунком. А втретє — за годину шляху аж за Перекатом, куди дівчина примчала добряче спініним конем і благала свого юного короля взяти її з собою.

Кетлін бачила, що Робба її вчинок розчулив, але і збентежив. День був вогкий та сірий, сіяв дощик, і останнє, чого Роббові бракувало — зупиняти військо і стояти перед ним геть змокрилим, розраджуючи свою молоду заплакану дружину. «Він каже ласкаві слова» — подумала Кетлін, дивлячись на юне подружжя, — «але за ними я чую гнів».

Впродовж усього часу, поки король і королева розмовляли, Сірий Вітер никав навколо, зупиняючись лише затим, аби витрусити воду з хутра і вишкіритися на дощ. Коли нарешті Робб подарував Джейні останній поцілунок, відіслав її під охороною десятку кінних стражників назад до Водоплину і знову сів верхи, лютововк чкурнув уперед так швидко, як пущена з арбалета стріла.

— Бачу, її милість королева Джейна має лагідне і любляче серце, — мовив до Кетлін Ламаний Лотар Фрей. — Мої сестри дуже до неї подібні. Б'юся об заклад, просто зараз Рослін танцює посеред Близнюків і співає: «Пані Таллі, пані Таллі, пані Рослін Таллі!». А назавтра вона триматиме коло щічок черлено-лазурові кольори Водоплину і уявлятиме, як виглядатиме у киреї молодої.

Він крутнувся у сідлі, щоб посміхнутися до Едмура.

— А ви якісь мовчазні сьогодні, пане князю Таллі. Дозвольте спитати, як ся почуваете?

— Приблизно так, як почувався при Камінному Млині, коли чекав, щоб засурмили роги, — відповів Едмур, майже не жартуючи.

Лотар зичливо засміявся.

— Молімося, мосьпане, щоб доля вашого шлюбу склалася не гірше, ніж доля тієї битви.

«А як не складеться, то хай рятують нас боги.» Кетлін стиснула п'ятами коня і залишила брата з Ламаним Лотаром.

Це ж саме вона наполягла, щоб Джейна лишилася у Водоплині, хоча Робб хотів узяти свою королеву з собою. Князь Вальдер міг сприйняти відсутність королеви на весіллі як нову образу. Проте і присутність її теж могла стати пучкою солі на рану старого.

— Вальдер Фрей має гострий язик і довгу пам'ять, — попереджала Кетлін сина. — Не маю сумніву, що тобі стане сили витерпіти докори старого князя за таку ціну, як новий союз. Але в тобі надто багато від твого батька, щоб сидіти і незворушно слухати образи, кинуті у обличчя Джейні.

Робб не міг заперечувати, що вона каже розумно. «І все ж він мимоволі відчуває до мене відразу» — втомлено подумала Кетлін. — «Він уже сумує за Джейною, і якась частина його винуватить мене за те, що її немає. Хай навіть інша частина знає, що я дала йому добру пораду.»

З шести Вестерлінів, які приїхали разом із сином з замку Прискалок, при ньому лишився один — пан Райнальд, брат Джейни, королівський хорунжий. Дядька Джейни, Рольфа Перчина, Робб надіслав відвезти юного Мартина Ланістера до Золотого Зуба, щойно отримав згоду князя Тайвина на обмін бранців. То був розумний хід: її син позбувся страху за життя Мартина, Галбарт Гловер був радий дізнатися, що його брат Робет сів на корабель у Сутіндолі, пан Рольф отримав почесне і важливе доручення... а Сірій Вітер знову з'явився при боці короля. «Там, де йому місце.»

Пані Вестерлін лишилася у Водоплині з рештою своїх дітей: Джейною, її малою сестрою Елейною та юним Роламом, Роббовим зброєносцем, який гірко жалівся, що його не взяли у похід. Але насправді так було краще. Адже раніше Роббові служив Оливар Фрей, який, поза сумнівом, буде присутній на весіллі своєї сестри. Хизуватися перед ним його заміною — і недобре, і нерозумно. Що ж

до пана Райнальда, то він був лицар чемний, веселий і добросердий, а крім того, запрягнувся, що жодна образа від Вальдера Фрея не зможе його розлютити. «Молімося, щоб нам не довелося взнати нічого іншого, крім простих образ.»

Утім, і щодо цього Кетлін плекала страхи. Її вельможний батько ніколи не довіряв Вальдерові Фрею після Тризубу, і вона тієї недовіри не забула. Королеві Джейні буде найбезпечніше за високими та міцними мурами Водоплину, під захистом Чорноструга. Робб навіть створив для нього новий титул — Оборонець Південного Порубіжжя. Адже якщо хто і міг утримати Тризуб силою зброї проти ворожої навали, то тільки пан Брінден Чорноструг.

І все одно Кетлін сумувала за побитим вітрами і роками обличчям свого дядька, а Роббові не вистачало його поради. Пан Брінден брав участь у всіх переможних битвах її сина. Замість нього пластунів та передові роз'їзди тепер очолював Галбарт Гловер — добрий вояк, вірний і надійний, та все ж позбавлений блискучого хисту пана Чорноструга.

Під захистом Гловерових чат Роббове військо розтягнулося валкою на кілька верст. Передовий полк вів Великоджон. Кетлін їхала у головному загоні, оточена могутніми огирями з закутими у залізо вершниками на спинах. Далі сунув обоз — вервечка возів, накладених харчами, хуражем, табірним майном, весільними подарунками, лежачими пораненими. Уряд військового обозного справляв пан Вендел Мандерлі; його лицарі з Білої Гавані сторожко пильнували запаси. Позаду тяглися отари овець, череди кіз та кощавих корів, а за ними тупали стертими ногами табірні дівки та слуги. Ще далі Робін Кремінець вів позадній сторожовий загін. Жодного ворога ззаду не було на кількасот верст, але Робб не хотів нічого лишати на волю випадку.

Три з половиною тисячі їх було — три з половиною тисячі, що пролили свою кров у Шепітній Пущі, скривавили мечі у Трьохтабірному Бойовищі, при Волоброді, Попельні та Прискалку, пройшли наскрізь багаті золотом гори ланістерівського заходу. Панство Тризубу, за винятком вельми нечисленного дружнього почту її брата

Едмура, лишилося у річковому краю — чекати, поки король забиратиме у ворога свою північ. Попереду чекала наречена Едмура та наступна битва Робба... «а на мене чекають двоє мертвих синів, порожнє подружнє ліжко і замок, повний привидів». Безрадівне майбутнє. «Брієнно, де ти? Привези мені моїх дівчаток, Брієнно. Привези їх живими та цілими.»

Мряка, що проводжала їх з Водоплину, до полудня перетворилася на тихий рівний дощ, а той не скінчився і до ночі. Наступного дня північани зовсім не побачили сонця і мусили їхати під свинцевим небом, нап'явши каптури, щоб вода не їла очі. Дощ посилювався, перетворюючи дороги на брудні канави, ріллю — на болото, тихі річки — на бурхливі потоки, позбавляючи дерева рештків осіннього листя. Невпинний шурхіт і стукіт струменів дощу позбавляв людей охоти до зайвих балачок, і вони розтуляли рота лише тоді, коли мали що сказати — тобто майже ніколи.

— Ми сильніші, ніж здаємося, мосьпані, — казала Маєга Мормонт дорогою.

Кетлін останнім часом заприязнилася до пані Маєги та її старшої доньки Дасії — бо з'ясувала, що вони краще за решту розуміють її у справі з Хайме Ланістером. Дочка була висока та струнка, мати — опецькувата і кремезна, та вбиралися вони однаково: у шкіру та кольчужне залізо, з чорним ведмедем Мормонтів на щитах і вапенроках. Кетлін не вважала, що таке вбрання личить шляхетним паніям, але Дасія та пані Маєга, схоже, почувалися у ньому навіть краще, ніж панна з Тарфу, і аніскілечки не скаржилися.

— Я билася біч-обіч із Молодим Вовком у всіх битвах, — весело хвалилася Дасія Мормонт. — І він жодної досі не програв!

«Жодної битви не програв, зате втратив усе інше» — подумала Кетлін, та не стала казати уголос. Північанам не бракувало мужності, але вони були далеко від домівок і жилилися самою лише вірою в свого молодого короля. Саме цю віру слід було берегти за всяку ціну. «Я мушу бути сильною» — казала вона собі. — «Сильною заради Робба. Відчай може з'їсти мене зсередини.» Усе було поставлене на успіх цього шлюбу. Якщо Едмур та Рослін сподобаються одне одному,

якщо Спізнілий Князь Фрей вгамує свій гнів і знову з'єднає свою силу з Роббовою... «Ба навіть тоді... яку ми маємо надію на перемогу, затиснені між Ланістерами та Грейджоями?» Про це Кетлін не насмілювалася замислюватися надовго. Але Робб, схоже, ні про що інше думати не міг. Де б військо не стало табором, він майже увесь час сидів над мапами, вишукуючи якогось способу повернути північ.

Її брат Едмур тим часом потерпав од інших тривог.

— Як гадаєте, усі доньки князя Вальдера схожі на нього?! — занепокоєно питав він, сидючи у високому смугастому шатрі з Кетлін та своїми друзями.

— Вони ж уроджені від стількох різних матерів. Хоч кілька та мали вийти гарненькими, — розсудив пан Марк Дудар. Але тут-таки додав: — Та з якого, власне, дива старий щур віддасть тобі гарненьку?

— Ні з якого, — похмуро буркнув Едмур.

Зрештою Кетлін це набридло.

— Серсея Ланістер гарна на вроду, — ущипливо зауважила вона. — Якщо маєш розум, то молитимешся, аби Рослін була міцна, здорова, тямуща і з вірним серцем у грудях.

На цьому вона підвелася і полишила брата з його товариством.

Едмурові її слова не припали до смаку. Наступного дня він уникав Кетлін у поході, надаючи перевагу Маркові Дударю, Лимондові Добручаю, Патрекові Малістеру та молодим Вансам. «Вони йому ніколи не дорікають, хіба що жартома» — сказала собі Кетлін, коли молоді пани того дня проминали її ристю, не мовлячи ані слова. — «Я завжди була до Едмура занадто сувора. А зараз горе та смуток загострюють кожне моє слово.» Вона вже шкодувала про свій докір. З неба падало досить холодного дощу; не варто було додавати до нього свій. Зрештою, що тут поганого: бажати собі вродливу дружину? Вона пригадала своє власне дитяче розчарування, коли вперше побачила на власні очі Едарда Старка. Подумки вона малювала його молодшою подобою брата Брандона, та помилилася. Нед був нижчий на зріст, простіший лицем, похмуріший вдачею. Слова він казав чемні, та під словами вона відчувала холодок, зовсім невластивий Брандонові, чия

прихильність була така ж палка, як і гнів. Навіть коли чоловік зірвав їй вінця цноти, їх поєднав радше обов'язок, ніж пристрасть. «Тієї ночі ми нарядили Робба. Ми разом зробили короля. А після війни, у Зимосічі, я скуштувала стільки кохання, скільки рідко бачить жінка за все життя — коли нарешті знайшла за суворим Недовим обличчям добре та ніжне серце. Чому б Едмурові не знайти таке саме щастя зі своєю Рослін?»

З ласки богів їхній шлях проліг крізь ту саму Шепітну Пущу, де Робб здобув свою першу велику перемогу. Військо рухалося течією звивистого струмка на дні вузької улоговини саме так, як військо Хайме Ланістера тієї згубної для нього ночі. «Тоді було тепліше» — пригадала Кетлін, — «ще зеленіли дерева, і струмок не вийшов з берегів». Зараз опале листя геть задушило потічок, скупчилося мокрими оберемками між каменів та коренів; дерева, що колись приховали вояків Робба від чужих очей, змінили зелені шати на блякле золото, поплямоване брунатним і червоним, наче іржею та засохлою кров'ю. Лише ялівець і смереки стояли зелені, встромляючись у черево хмар, наче високі темні списи.

«Відтоді зів'яли і померли не лише дерева» — подумала вона. Тієї ночі у Шепітній Пущі Нед був ще живий десь у темних надрах Аегонового пагорба. Бран та Рікон сиділи собі в безпеці за мурами Зимосічі. «А Теон Грейджой тоді бився на Роббовому боці й вихвалявся, що трохи не схрестив мечі з Крулерізом. Аби ж то. Якби замість синів князя Карстарка загинув він, яких жахіть могли б ми уникнути!»

Минаючи поле битви, Кетлін помічала сліди різанини, що тут сталася: перевернутого шолома, налитого дощем, зламаного списа, кінські кістки. Над деякими з загиблих насипали кам'яні могили, та падложери все ж дісталися тіл. Серед розсипів каміння вона вгледіла яскравий клапоть тканини, шматки блискучого металу. Одного разу на неї глянуло обличчя — з-під гнилої брунатної плоті вже почали визирати обриси черепа.

Думки її мимоволі звернули на те, де зараз може спочивати Нед. Сестри-мовчальниці повезли чоловікові кістки на північ під охороною

Галіса Молен та нечисленного загону почесної варти. Чи досяг Нед свого дому, чи впокоївся коло брата Брандона у темній крипті під Зимосіччю? Або у Калин-Копі захряснулися двері, перш ніж Гал і сестри змогли ними пройти?

Три з половиною тисячі вершників рухалися мокрим ярмом у самому серці Шепітної Пущі. Але оточена ними Кетлін Старк нечасто почувалася самотнішою. З кожною верстою вона віддалялася від Водоплину і не знала, чи побачить його знову. Невже так само, як інші часточки свого життя, їй судилося назавжди втратити і дім пращурів?

За п'ять днів розвідники повернулися зі звісткою, що бурхлива вода змила дерев'яного моста у Ярмарковому. Галбарт Гловер та двоє його найхоробріших хлопців спробували перепливати на конях Синьозуб, що нуртував коло Овноброду. Двоє коней затягло під воду і потопило, а разом і одного вершника; сам Гловер дивом учепився за скелю, щоб дочекатися порятунку.

— Річка не розливалася вище від самої весни, — зауважив Едмур.
— А якщо з неба отак литиме й далі, то розіллється ще гірше.

— Угору за течією є ще міст, коло Старокаменів, — пригадала Кетлін, яка часто перетинала цей край разом із батьком. — Він малий і старий, але якщо досі стоїть...

— Його вже нема, пані, — відповів Галбарт Гловер. — Змило навіть раніше за міст у Ярмарковому.

Робб подивився на Кетлін запитально.

— Чи є десь іще якийсь міст?

— Нема. І безпечних бродів не лишилося. — Вона спробувала пригадати. — Якщо не зможемо перетнути Синьозуб, то муситимемо обходити його витoki аж через Семиструм'я і Відьмину Багву.

— Там суцільні болота і поганючі дороги, або й зовсім ніяких, — попередив Едмур. — Все ж... рухатимемося, ясна річ, повільніше, та зрештою дістанемося, куди треба.

— Князь Вальдер почекає, я цього певний, — мовив Робб. — Лотар надіслав із Водоплину крука. Господар Близнюків знає, що ми йдемо.

— Знає, але ж не забувай, який він норовливий та підозріливий, — зауважила Кетлін. — Ще сприйме нашу затримку як навмисну образу.

— Гаразд, багатиму його вибачити нас і за неквапливість. Добрячий з мене буде король — вибачатимуся за кожен шморг носом. — Робб скривив уста. — Аби ж хоч Болтон устиг перейти Тризуб до дощів. Королівський гостинець біжить просто на північ — йому легше дістатися мети. Навіть із пішим військом він має бути у Близнюках раніше за нас.

— А коли ти з'єднаєш своє військо з болтонівським і відгуляєш весілля мого брата... що тоді? — запитала Кетлін.

— Тоді — на північ. — Робб почухав Сірого Вітра за вухом.

— Загатою? Проти Калин-Копу?

Він подарував їй загадкову посмішку.

— Є і такий шлях, — мовив Робб.

З його голосу вона зрозуміла, що зараз більше не почує. «Мудрий король сам обирає собі раду» — нагадала собі Кетлін.

Військо досягло Старокаменів за вісім днів безупинного дощу. Табір поставили на пагорбі, що дивився на Синьозуб, у зруйнованій твердині стародавніх річкових королів. Підмурок замку ще вгадувався серед бур'янів, і можна було бачити, де у минулі віки стояли мури, вежі та палати. Але місцевий люд давно розтяг більшість каменів на власні комори, септи і паланки. Все ж посередині колишнього замкового дворища досі збереглася велика різьблена могила, наполовину схована у брунатній траві до пояса і оточена ясеновим гайком.

Віко могили вирізьбили у подібі людини, чиї кістки в ній поховали. Проте вітер та дощ зробили свою справу. Було видно, що король мав бороду, але в іншому риси його зникли, розгладилися; лишився тільки натяк на уста, ніс, очі та вінець на скронях. Руки були складені на руків'ї важкого кам'яного келепа, покладеного йому на груди. Колись на келепі вирізьбили руни, що проказували його ім'я та історію, але незчисленні століття стерли останні їхні сліди. Камені кришилися і

розсипалися на кутах, цвіли тут і там білими ляпками мшеді. Ногами короля видерлася шипшина, доходячи йому мало не до грудей.

Саме там Кетлін знайшла Робба. Він стояв, похмурий і урочистий, у дедалі густіших сутінках з Сірим Вітром при боці. Дощ нарешті припинився, і юний король був простоволосий.

— Чи має цей замок ім'я? — запитав він тихо, коли вона підійшла.

— Старокамені. Так його звали посполиті, коли я була дівчинкою. Напевне, він мав іншу назву, коли в його палатах сиділи королі.

Колись вони перепочили тут табором разом із батьком на шляху до Морестражу. «І Петир теж був з нами...»

— Є така пісня, — згадав він. — Про Янку зі Старокаменів, заквітчані коси.

— Зрештою від нас усіх лишаються самі пісні. Ба якщо пощастить.

Того дня вона гралася у Янку і навіть заплела квіти у косу. А Петир прикидався її Принцом Драконобабок. Кетлін була не старша за дванадцять років, а малий Петир — ще й менший.

Робб роздивився могилу.

— Кого тут поховано?

— Тут лежить Трістіфер, Четвертий тако наречений, Король-на-Річках-і-Пагорбах. — Колись їй розповідав про нього батько. — Він правив од Тризуба до Перешийка за тисячі років до Янки та її принца, в ті дні, коли королівства першолюдей падали одне за одним під навалою андалів. Бияк-за-Правду — так його звали люди за силу, звиягу та непорушну прихильність до справедливості. Він бився у ста битвах і переміг у дев'яноста дев'яти із них. Принаймні так кажуть співці. А коли збудував собі замок, то зробив його найміцнішим на Вестеросі.

Вона поклала руку синові на плече.

— Він загинув у своїй сотій битві, коли проти нього з'єднали сили семеро андальських королів. П'ятий Трістіфер не міг рівнятися з Четвертим, і скоро королівство загинуло, а за ним замок, а наприкінці

— самий його рід. Разом із Трістіфером П'ятим помер дім Мулл, що правив річковим краєм тисячу років перед прибуттям андалів.

— То виходить, його дім підвів на лихо спадкоємець. — Робб пробіг пальцями по грубому вивіреному каменю. — Я сподівався залишити Джейну з дитиною, ми добре старалися, та я не певен...

— Це не завжди стається з першого разу. — «Хоча з тобою саме так і сталося.» — А коли і не з сотого. Ти ще дуже молодий.

— Я молодий, але я — король, — відповів Робб. — Король мусить мати спадкоємця. Якщо мені судиться загинути у наступній битві, королівство не повинне загинути разом зі мною. За звичаєм і законом Санса стоїть наступною в черзі спадкоємців, тому Зимосіч та північ мають перейти до неї.

Його вуста стиснулися.

— До неї та її пана чоловіка. Тиріона Ланістера. Цього я дозволити не можу. І не дозволю. Карлик ніколи не буде правити на півночі.

— Не буде, — погодилася Кетлін, — але для того ти мусиш назвати наступника, поки Джейна не подарувала тобі сина.

Вона якусь хвилю поміркувала.

— Батько твого батька не мав ані братів, ані сестер, але його батько мав сестру, що вийшла заміж за молодшого сина князя Раймара Ройса з їхньої молодшої гілки. Вони народили трьох дочок і видали їх заміж за паничів Долини. Кажучи точніше, за когось із Тягнидубів та Корбреїв. Наймолодшу... здається, за Храмина, але...

— Матінко. — Голос Робба пролунав сухо та гостро. — Ви забулися. Пан батько мали чотирьох синів.

Вона не забулася — лише не хотіла згадувати. Але довелося.

— Сніговій — не Старк.

— Джон — кращий Старк, ніж якийсь панок із Долини, що Зимосічі ніколи й на очі не бачив.

— Джон є братчиком Нічної Варти і присягався не брати дружини та не володіти землею. Ті, хто вдягнув чорне, віддають себе службі повік.

— Так само і лицарі Королегвардії. Та це не завадило Ланістерам забрати білі корзна в пана Барістана Селмі та пана Бороса Блаунта, щойно ті стали непотрібні. Якщо я віддам Варті сотню вояків навзамін Джона — ручуся, вони знайдуть спосіб звільнити його від обітниць.

«Він уже все обміркував і вирішив.» Кетлін знала, яким упертим буває її син.

— Але байстрюк не може нічого успадкувати!

— Може. Якщо наказом короля його оголошено законним сином, — зауважив Робб. — Тут ми, на щастя, маємо на що спертися. Узаконення байстрюка — справа далеко звичніша, ніж звільнення присяжного братчика від присяги.

— Звичніша, — повторила вона, гірко скривившись. — О так, Аегон Четвертий узаконив усіх своїх байстрюків на смертному ложі. Скільки горя, болю, війни та смерті проросло з того насіння? Так, я знаю, як ти довіряєш Джонові. Але чи зможеш довіряти його синам? Або їхнім синам? Самозванці-Чорножари турбували Таргарієнів протягом п'яти поколінь, аж доки Барістан Зухвалий власноруч не вбив останнього на Порогах. Якщо ти узакониш Джона, дороги назад не буде — він ніколи не зробиться знову байстрюком. Якщо він одружиться і матиме дітей, твої майбутні сини від Джейни ніколи не житимуть у безпеці.

— Джон нізащо не завдасть шкоди жодному з моїх синів.

— Як Теон Грейджой не завдав шкоди Бранові та Ріконові?

Сірий Вітер стрибнув на надгробок короля Трістіфера і вишкірив зуби. Роббове обличчя захолинуло.

— Жорстокі й несправедливі слова. Джон геть не такий, як Теон.

— Молися, аби так і було. Але чи подумав ти про сестер? Про їхні права? Я згодна, що північ не можна віддавати Бісові, але як щодо Ар'ї? За законом вона йде після Санси, вона є твоєю сестрою, законно уродженою...

— ...і мертвою. Ніхто не бачив Ар'ю, не чув про неї, відколи батькові стягли голову. Навіщо себе дурити? Ар'ї більше немає — так само, як Брана та Рікона. І Сансу теж уб'ють, щойно карлик виродить з

нею дитину. В мене лишився єдиний брат — Джон. Якщо я помру без нащадків, то хочу, щоб він став Королем-на-Півночі після мене. Я сподівався, ви схвалите мій вибір.

— Не можу, — відповіла Кетлін. — Я підтримаю тебе у всьому, Роббе. У всьому іншому. Але не в цьому... божевіллі. Навіть не прохай мене.

— Я не мушу прохати. Я — король.

Робб відвернувся і закрокував геть. Сірий Вітер зіскочив з надгробку і затрусив слідом.

«Що я наробила?» — подумала Кетлін стомлено, стоячи на самоті коло могили Трістіфера. — «Спершу розсердила Едмура, тепер Робба. Але ж я лише казала правду. Невже чоловіки такі тендітні, що не в змозі її чути?» Вона ладна була плакати, але небеса вже зробили це за неї. Довелося повертатися до намету і сидіти там мовчки.

Наступними днями Робб гасав по всіх усядах: на чолі передового полку разом з Великоджоном, на розвідку з Сірим Вітром, позаду з Робіном Кремінцем та його сторожовим загonom. Вояки пишалися, що Молодий Вовк першим встає на світанку і останнім лягає спати вночі. А Кетлін питала себе, чи він узагалі спить хоч трохи. «Змарнів, схуд, зголоднів... лютововк, та й годі.»

— Пані моя, — звернулася до неї Маєга Мормонт якось уранці, коли військо рушило в дорогу крізь вічний дощ, — ви такі похмурі останнім часом. Чи не сталося чогось поганого?

«Мій пан та чоловік помер, і батько теж. Двох моїх синів жорстоко замордували, дочку віддали невірному карликові на поталу, аби народила від нього таких самих почвар, інша дочка зникла, а може, померла. Останній син і єдиний брат казяться і не хочуть мене бачити. Справді, а чи не сталося ще чогось поганого?» Утім, пані Маєга мала досить свого клопоту, аби ще перейматися її горем.

— Злий дощ, — мовила натомість Кетлін. — Ми вже змучилися, а попереду ще стільки лиха й небезпек. Ми мусимо стрічати їх зухвало та відважно, дмухати в роги, вимахувати прапорами. Але дощ прибиває нас до землі. Мокрі прапори висять ганчір'ям, вояки

ховаються під киреї та навіть слова один одному не кажуть. Лише справді злий дощ здатен так виморозити наші серця, коли нам треба, щоб вони палали вогнем.

Дасія Мормонт зиркнула на небо.

— Хай краще на мене з неба падає вода, ніж злива стріл.

Кетлін мимоволі посміхнулася.

— Здається, ви хоробріші за мене. А чи усі жінки Ведмежого острова мають таку наснагу до війни?

— Усі наші ведмедиці, — кивнула пані Маєга. — Та воно й не дивно. Хіба хочеш? Мусиш! За старих часів то залізники прийдуть грабувати на лодіях, то дичаки зі Скрижанілого Берега. Наші чоловіки зазвичай ловлять рибу в морі, а жінок лишають на березі захищати домівки й дітей — бо інакше тих заберуть у полон.

— На нашій брамі дещо вирізьблене, — додала Дасія. — Жінка у ведмежій шкурі з немовлям на одній руці, яке смокче їй цицьку. В іншій руці вона тримає бойову сокиру. Не надто вишукана пані, та я її завжди любила.

— Вишукану пані якось привіз додому мій небіж Джораг, — мовила пані Маєга. — Звоював її на турнірі. От вона ту жінку на брамі ненавиділа.

— Та вона усе в нас ненавиділа, — зауважила Дасія. — Волосся мала, як золоте прядиво, а шкіру — наче вершками мазану. Линесою її звали. Такі малі та ніжні ручки мала — певно ж не для наших сокир!

— Та й цицьки — не для наших немовлят, — відверто додала її мати.

Кетлін знала, про кого йдеться. Джораг Мормонт привозив свою другу дружину до Зимосічі на бенкет. Якось вони гостювали аж два тижні. Кетлін пам'ятала, якою молодою, вродливою та нещасною була пані Линеса. Одного вечора після кількох келихів вина вона зізналася Кетлін, що на її думку, Вишестражам зі Старограду не місце на півночі.

— Колись те саме гадала панна Таллі з Водоплину, — відповіла Кетлін з дружнім співчуттям, — та з часом вона знайшла тут багато вартого любові.

«І все те втратила» — подумала вона. — «Зимосіч та Неда. Брана та Рікона. Сансу, Ар'ю. Всіх і все. Лишився самий тільки Робб.» Невже у ній зрештою виявилось забагато від Линеси Вишестраж і замало від Старків? «Якби ж я уміла змахнути сокирою як слід... може, тоді б краще вберегла усіх, кого любила.»

День змінював день, а дощ усе падав з неба. Вони подолали шлях аж до верхівок Синьозуба, повз Семиструм'я, де річка зникала у плетінні бурчаків та озерець, потім крізь Відьмину Багву, де звабливо виблискували зелені ставки, чекаючи на необережну людину, а м'який ґрунт усмоктував копита коней, наче голодне дитя при материних грудях. Тут військо ледве повзло; у болоті довелося кинути половину возів і розподілити їхню клажу між мулами та в'юковими конями.

Посеред трясовин Відьминої Багви їх нарешті здивав князь Язон Малістер. Лишалася ще година дня до вечора, коли він наблизився зі своєю батовою. Робб наказав негайно зупинитися і поставити табір. Пан Райнальд Вестерлін з'явився проводити Кетлін до королівського шатра. Сина вона побачила коло жарівниці на ослоні; на колінах у нього лежала мапа, коло ніг дрімав Сірій Вітер. З Роббом у шатрі знаходилися Великоджон, Галбарт Гловер, Маєга Мормонт, Едмур і чоловік, якого Кетлін не знала — тілистий, лисуватий, з біготливим та улесливим поглядом. «Оцей — не пан і не вельможа» — миттю зрозуміла вона. — «Ба навіть не воїн.»

Язон Малістер підвівся, щоб віддати Кетлін своє місце. У його волоссі біла барва вже перемагала брунатну, але князь Морестражу лишався сильним і вродливим чоловіком: високим, худорлявим, з чисто голеним, наче різьбленим з каменю обличчям, гострими вилицями та безстрашними сіро-блакитними очима.

— Пані Старк! Щастя вас бачити, як завжди. А я приніс добру звістку!

— Якби ж нам зараз більше таких, пане князю. — Кетлін сіла, чуючи набридливий стукіт дощу на полотні над головою.

Робб почекав, поки пан Райнальд завісить вхід до шатра запоною.

— Боги почули наші молитви, яснії панове. Князь Язон привів до нас капітана корабля «Міраам», купця зі Старограду. Розкажіть-но, капітане, усім присутнім те саме, що розповіли мені.

— Так-так, ваша милосте. — Жегляр занепокоєно облизнув губи. — Перед Морестражем я востаннє заходив до Княж-Пристані, що на Пайку. Залізники, вражого батька діти, протримали мене там аж півроку. З наказу, мовляв, короля Балона. А потім, теє, туди-сюди, коротше кажучи... помер він.

— Балон Грейджой?! — Серце Кетлін завмерло на мить. — Ви кажете, що Балон Грейджой мертвий?

Опасистий капітан кивнув.

— Замок Пайк, він же, знаєте, стоїть де на головному острові, а де — на скелях та острівцях. Там іще містків усюди навішано, бачили колись таке? Чув я у Княж-Пристані... як дмухнув із заходу вітер, як заходився грім з дощем, чисто тобі пекло... а старому королю Балону чогось заманулося піти гуляти одним із тих містків. Тут його вітер ухопив, та й подер той місток на шматки. За два дні вимило короля на берег побитого і погриженого. Кажуть, краби навіть очі виїли, перепрошую ясне панство.

Великоджон зареготав.

— Певно, то королівські краби! Королем-бо не кожному щастить поласувати!

Капітан схилив голову.

— Таки-так. Але ж то ще не все! — І по-змовницькому нахилився уперед. — Його брат повернувся.

— Віктаріон?! — неабияк здивувався Галбарт Гловер.

— Де ж пак — Еурон! Вороняче Око, ось як його кличуть. Гіршого пірата на всіх морях не бачили. Кілька років його десь носило, а тут,

щойно князь Балон до свого мокрого бога приставився, то зразу ласкаво просимо — входить просто до Княж-Пристані на своїй «Тиші». Чорні вітрила, червоний короб, жеглярі усі до одного німі. Кажуть, плавав аж до Асшаю і назад. Та дідько його зна, де він плавав — головне, що повернувся, нагодився просто до замку і сів дупою на Морекамінний Престол. А князя Ботлика потопив у діжці морської води за те, що той слово проти сказав. Отоді побіг я на «Міраам», хутко вибрав котву — тікати, думаю, треба, бо потім і кісток не зберу. От і утік, і сиджу перед вами тутечки, ласкаві панове.

— Капітане, — мовив Робб, коли той скінчив, — прийміть мою подяку, а з нею і належну нагороду. Князь Язон відвезе вас до вашого корабля, коли ми скінчимо. А зараз прошу зачекати надворі.

— Певно, що так, ваша милосте. Зачекаю, чого ж ні.

Щойно капітан вийшов з королівського шатра, як Великоджон щосили зареготав, але Робб угамував його одним поглядом.

— Еурон Грейджой на королівському престолі — куди вже гірше, якщо правдива навіть половина з того, що про нього розповідав Теон. Адже Теон — законний спадкоємець, якщо він живий... але Залізний Флот очолює Віктаріон. Не вірю, що Віктаріон Грейджой сидітиме у Калин-Копі, поки Еурон Вороняче Око сидить на Морекамінному Престолі. Він муситиме повернутися на острови.

— Є ще й дочка, — нагадав Галбарт Гловер. — Ота, що тримає Жбир-у-Пущі, а в ньому Робетову дружину та дитину.

— Якщо вона лишиться у Жбирі, то хіба тільки його і втримає, а до островів їй буде зась, — зауважив Робб. — Що вірно для братів, те вірно і для неї. Вона муситиме повернутися додому, аби протистояти Еуранові й захищати власні права.

Її син обернувся до князя Язона Малістера.

— Чи маєте ви якісь кораблі у Морестражі?

— Кілька маю, ваша милосте. Півдесятка лодій та дві бойові галери. Вистачає для захисту моїх берегів від наскочників з моря. Та змагатися у битві з Залізним Флотом я не можу навіть сподіватися.

— Я б вас про таке і не просив. Гадаю, зараз усі залізняки потягнуться до Пайку. Від Теона я знаю, за яким звичаєм живе його плем'я від дідів-прадівів. Кожен керманич вважає себе королем на своєму чардаку. Всі вони захочуть мати право голосу при обранні спадкоємця. Від вас, пане князю, я прошу дві лодії, щоб обігнути Орлиний Ріг і попливти угору Перешийком до Сіроводця.

Князь Язон завагався.

— Мокру пушу живить з десятків річок, але усі вони мілкі, замулені й не змальовані на мапах. Я б їх навіть і річками не назвав. Річища гуляють туди-сюди, щороку змінюються. А мілин, вітролому, гнилих колод там страх — ніхто не злічить. Ще й сам Сіроводець не стоїть на місці. Як моїм лодіям його шукати?

— А ви рушайте річкою під моїм прапором. Болотники знайдуть вас самі. Я прошу дві лодії, аби мати вдвічі певнішу надію, що моє послання досягне Горолана Троска. Однією попливе пані Маєга, другою — Галбарт.

Робб обернувся до тих двох, чиї імена назвав.

— Ви повезете листи до моїх значкових панів на півночі, які ще лишилися. Та усі накази в них будуть облудні — на той нещасливий випадок, якщо вас полонять. В такому разі ви маєте казати, що пливли на північ. Назад до Ведмежого острова або до Каменястого Берега.

Він постукав пальцем по мапі.

— Ключ — це Калин-Коп. Князь Балон це знав, тому і надіслав свого брата Віктаріона саме туди з найміцнішим серцем Грейджоевої сили.

— Хай які чвари почнуться в залізняків за престол, вони не такі дурні, щоб кинути Калин-Коп, — зауважила пані Маєга.

— Авжеж, — погодився Робб. — Гадаю, Віктаріон лишить по собі кращу й більшу частину залоги. Але кожна людина, яку він забере — то на одну менше проти нас на мурах. І вже напевне він поведе з собою багато керманичів. Ватажків. Адже саме такі потрібні йому —

говорити за нього, за його законне право на Морекамінний Престол — якщо він таки сподівається на нього сісти.

— Але ж не можуть ваша милість король напасти на Калин-Коп з боку загати! — здивувався Галбарт Гловер. — Там занадто вузькі проходи, нема де розгорнутися. Ніхто ніколи не брав Калин-Коп приступом!

— Не брав із півдня, — зауважив Робб. — Але якщо напасти одночасно з півночі та заходу і запопасти залізняків ззаду, поки вони спереду відбиватимуться від облудної навали з загати, тоді з'являється надія. Коли я з'єднаюся з князем Болтоном та Фреями, то матиму більш як дванадцять тисяч вояків. Я поділю їх на три відділи і вишлю загатою за пів-дня один від одного. Якщо Грейджої мають свої очі на південь від Перешийку, то побачать, як уся моя потуга поспішає просто в лоба на Калин-Коп.

— Руз Болтон очолить позадній сторожовий відділ, а я — середній, головний. Великоджоне! Ви поведете передовий відділ просто на Калин-Коп. Нападайте так страшно і люто, щоб залізняки не мали ані хвилини спочинку видивлятися, хто це там підповзає до них із півночі.

Великоджон весело реготнув.

— Вам, повзунам, краще не баритися, бо я з хлопцями подолаю стіни і звоюю Коп, ще ви туди і носа не покажете! Швидше вибирайтеся з боліт, бо прогавите даруночок!

— Жодному дарункові не зрадив би так, як цьому.

Едмур слухав і супив брови.

— Кажете, ви нападете на залізняків ззаду? Перепрошую, пане королю, та як ви зібралися обійти їх з півночі?

— Перешийком прокладені шляхи, яких нема на мапі, дядечку. Шляхи, відомі лише болотникам — вузькі стежки між трясовинами, проходи водою в очереті, які долаються човнами. — Робб обернувся до двох своїх послів. — Скажіть Гороланові Троску, що він має надіслати до мене поводитирів за два дні по тому, як я вирушу загатою. До серединного відділу, над яким майорітиме мій власний прапор. З

Близнюків військо виступить трьома відділами, та лише два з них досягнуть Калин-Копу. Мій власний відділ розчиниться у Перешийку і збереться знову на Лихоманці. Якщо не баритися після дядькового весілля, то до кінця року ми прибудемо саме туди, куди треба. У перший день нового століття ми нападємо на Калин-Коп з трьох боків, і тоді залізники знатимуть: скільки не пий, не радій, а як прийде похмілля, то гупне просто по голові.

— Добрячий задум! — схвалив Великоджон. — Мені до смаку.

Галбарт Гловер задумливо потер вуста.

— Проте не без вад. Якщо болотники зрадять наші сподівання...

— Тоді нам не стане гірше, ніж зараз. Але вони не зрадять. Пан батько знали, чого вартий Горолан Троск. — Робб розкотив сувій мапи і лише тоді зиркнув на Кетлін. — Матінко!

Вона відчула напругу і здригнулася.

— У твоєму задумі є якесь місце для мене?

— Ваше місце — у безпеці далі від війни. Наша путь Перешийком буде небезпечна, а на півночі в кінці її чекають самі лише битви. Князь Малістер зі своєї ласки запрошує вас оселитися у Морестражі до кінця війни. Ручуся, там вам буде зручно.

«Невже це моя кара за те, що перечила йому про Джона Сніговія? Чи за те, що я жінка, або й гірше — матір?» Не відразу вона усвідомила, що всі навколо дивляться на неї. Вони вже знали, зрозуміла Кетлін. І не мала б дивуватися: звільнивши Крулеріза, вона не нажила собі друзів, а від Великоджона часто чула, що жінці на війні не місце.

Напевне, на її обличчі блиснув такий гнів, що Галбарт Гловер поспішив утрутитися, поки вона нічого не сказала.

— Ласкава пані, його милість каже мудро. Вам краще з нами не їхати.

— Ваша присутність у Морестражі, пані Кетлін, осяє його світлом, — чемно вклонився князь Язон Малістер.

— Я сидітиму там у вас бранкою! — заперечила вона.

— Ні, почесною гостею! — наполягав князь Язон.

Кетлін обернулася до сина.

— Не хочу образити князя Язона, — мовила вона сухо і суворо, — та якщо я тобі далі не потрібна, то краще повернуся до Водоплину.

— Я залишив у Водоплині дружину і хочу, щоб моя мати знаходилася деінде. Якщо скласти усі свої скарби до однієї скрині, злодіям легше буде їх вкрасти. Тому після весілля ви, з моєї королівської волі та наказу, поїдете до Морестражу.

Робб підвівся, і вона зрозуміла, що доля її вирішена. А її син тим часом узяв до рук сувій пергамену.

— І ще одна справа. Сподіваймося, що князь Балон по своїй смерті залишив серед своїх підданих безлад і розбрат. Але я не бажаю лишати те саме по собі. Я наразі не маю сина, мої брати Бран та Рікон мертві, а сестру віддано за дружину одному з Ланістерів. Я довго і тяжко думав про те, хто має успадкувати мої титули і маєтності. І зараз наказую вам, моєму вірному та відданому панству, прикласти свої печатки до цієї грамоти, щоб засвідчити моє рішення.

«Справжній король» — подумала Кетлін, скоряючись долі. Їй лишалося сподіватися, що пастка, яку син наготував для Калин-Копу, спрацює не гірше, ніж та, у яку він щойно загнав її.

Семвел III

«Білодерево» — подумав Сем. — «Благаю, хай це буде Білодерево.» Білодерево він добре пам'ятав — воно було на мапах, які він креслив дорогою на північ. Якщо це село — справді Білодерево, тоді він знає, де вони зараз. «Благаю, хай це буде так!» За палким благанням він майже забув про ноги, біль у литках і нижче спини, про замерзлі пальці, які ледве відчував. Сем навіть забув про воєводу Мормонта, Крастера, упирів та Інших. «Білодерево» — молився Сем до усякого бога, який хоч випадково міг його почути.

Але усі села дичаків скидалися одне на одне. Велике оберіг-дерево справді стояло посередині цього села... але ж біле дерево — це не обов'язково Білодерево, хіба не так? Оберіг-дерево у Білодереві

начебто було більше за це. А може, він погано запам'ятав і переплутав. Видовжене сумне обличчя було врізане у блідий, як кістка, стовбур; червоні сльози сухої смоли витікали з очей. «Чи таке воно було, коли ми йшли на північ?» Сем не міг пригадати напевне.

Навколо дерева купчилося кілька невеличких хатин, укритих дерниною, вибудуваний з колод і порослий мохом довгий дім для загальних справ та зборів села, кам'яний колодязь, овеча кошара... хоч ані овець, ані людей не було навіть сліду. Дичаки пішли звідси у Мерзляки до Манса Розбишаки і забрали з собою все майно, крім хат. Сем був вдячний і за хати, бо насувалася ніч, а він хотів бодай раз переночувати під дахом. Він так стомився, наче йшов пішки половину свого життя. Чоботи розвалювалися на шматки, пухирі на ногах луснули і затверділи в мозолі, під мозолями знову набилися пухирі, а пальці ось-ось мав відгризти мороз.

Але Сем знав, що мусить іти або пропасти. Йоля була ще слабка після пологів, а до того ж несла дитину — їй кінь був потрібніший, ніж йому. Другого коня вони втратили за три дні від Крастерового Дитинця. Диво, що та заморена шкапа прожила так довго. Напевне, її доконала вага Сема. Вони б спробували їхати удвох на одній спині, та він боявся, що занапасть і другу тварину. «Краще вже дибатиму пішки.»

Сем лишив Йолю в довгому домі запалювати вогонь, а сам пішов позаирати до халуп. Вона розкладала вогонь вправніше за нього; в Сема ніколи не займався розпал, а востаннє, коли він намагався викресати іскру з кременя і заліза, то порізався власним ножом. Йоля перев'язала йому порізану руку, але вона боліла і погано згиналася, і Сем почувався ще незграбнішим, ніж завжди. Він знав, що рану треба промити, а перев'язку — змінити, але дивитися на неї боявся. Ще й мороз стояв такий, що лячно було знімати рукавиці.

Сем не знав, що саме шукає у порожніх домівках. Може, дичаки лишили по собі трохи харчів. Усе ж таки подивитися не завадить. На їхньому шляху до півночі Джон, приміром, теж обшукував хати у Білодереві. У одній хатині Сем почув шурхіт пацюків у темному кутку; в решті не було нічого, крім старої соломи, старого смороду і холодного попелу під діркою-димарем у даху.

Він повернувся до оберіг-дерева і якусь мить роздивлявся різьблене у ньому обличчя. «Це не те обличчя, яке ми бачили» — вирішив він нарешті. — «Оберіг тут і половини не сягає від того, що у Білодереві.» Червоні очі плакали кров'ю, і цього він теж пригадати не міг. Сем незграбно став на коліна і почав:

— Старі боги, почуйте мої молитви. Богами моїх діда-прадіда була Седмиця, але ж я казав обітниці перед вами, коли вступав до Варти. Поможіть нам зараз, бо мені лячно, що ми загубилися. А ще ми гибіємо з голоду та холоду. Не знаю, в яких богів я вірую зараз, але... якщо ви є — благаю, допоможіть. Адже Йоля має маленького синочка.

Більше нічого йому не спало на думку. Сутінки густішали, листя оберіг-дерева тихо шурхотіло, тріпотючи тисячею криваво-червоних рученят. Чи почули його Джонові боги, а чи ні — не в Семовій силі було про те знати.

Коли він повернувся до довгого дому, Йоля вже запалила вогонь, сіла до нього, розчахнула хутро на грудях і заходилася годувати дитинча. «Воно голодне, як ми» — подумав Сем. Старі баби поцупили для них трохи харчів з Крастерових запасів, але від них майже нічого не лишилося. Сем був нікчемним мисливцем навіть у Рогошпилі, де лісами бігало безліч дичини, а він мав собі на поміч хортів і псярів. Тут, у нескінченній порожній пущі, такому, як він, годі було і сподіватися щось уполювати. Спроби рибалити у озерах та напівзамерзлих струмках скінчилися так само жалюгідно.

— Скільки нам лишилося іти, Семе? — запитала Йоля. — Ще далеко?

— Недалечко. Трохи ближче, ніж допіру. — Здвигнувши плечима, Сем скинув заплічну торбу, незграбно всівся на підлогу і спробував

схрестити ноги. Спина після довгої подорожі пішки аж волила притулитися до одного з різьблених дерев'яних стовпів, які тримали стріху. Але ж вогонь палав посередині хати під діркою-димарем, а тепла Сем бажав ще пристрасніше, ніж відпочинку. — За кілька днів маємо дійти.

Сем мав при собі мапи, та якщо вони з Йолею зараз не в Білодереві, то яка з тих мап користь? «Мабуть, ми зайшли надто далеко на схід, коли обходили те озеро» — дратувався він, — «або навпаки, на захід, коли я намагався віднайти попередній шлях». Сем уже починав ненавидіти озера та річки. Тут, за Стіною, ніде не було ані мостів, ані переправ, і доводилося кожне озеро обходити кружним шляхом, а на кожній річці шукати броду. Легше пройти звіриною стежкою, ніж ломитися крізь підлісок, легше обійти хребта, ніж видиратися на нього. «Якби з нами був Банен або Дивен, ми б уже сиділи в трапезній замку Чорного, гріли ноги коло вогню.» Але Банен загинув, а Дивен пішов з Греном, Скорботним Едом та рештою.

«Стіна має п'ятсот верст довжини і сто сажнів висоти» — нагадав собі Сем. Якщо рухатися на південь, рано чи пізно вони її знайдуть. А вони таки рухалися на південь — цього він був певен. Удень він обирав напрямок за сонцем, а ясними ночами — за хвостом Крижаного Дракона. Щоправда, вночі вони тепер ішли нечасто, відколи сконав другий кінь. Навіть при місяці поміж дерев було надто темно; Сем або другий бахмутик легко могли зламати ногу. «Тепер ми вже добряче на півдні. Я цього певен. Інакше бути не може.»

А от чого він певен не був — це куди вони відхилилися, на схід чи захід, і наскільки саме. Так, Стіни вони мали досягти... зрештою... за день чи тиждень... ну хай два, але тоді вже напевне... та де саме, в якому місці? Їм потрібне було не абищо, а брама у замку Чорному — єдиний прохід крізь Стіну протягом усіх її п'ятисот верст.

— Чи й справді Стіна така велика, як розповідав Крастер? — питала Йоля.

— Ще й більша. — Сем намагався говорити легковажно та бадьоро. — Така височезна, що й замків, схованих за нею, не видно. Але вони там є, сама побачиш. Стіну збудовано з льоду, але замки — з каменю та

дерева. Там є високі башти, глибокі льохи, велетенська трапезна палата, де удень і вночі палає жаркий вогонь. Там так тепло, Йолю, що ти й не повіриш!

— Можна мені буде постояти коло вогню? Мені й хлопчикові? Недовго, лишень зігрітися трохи.

— Стоятимеш, скільки схочеш. До того ж їстимеш і питимеш досхочу. Гаряче пряне вино, миску тушкованої з цибулею оленини, Гобів хліб просто з печі — такий гарячий, що аж пальці обпікає.

Сем зідрав рукавицю — трохи розім'яти власні пальці коло вогню. Та скоро пошкодував: пальці заніміли з холоду, але потім відігрілися і заскніли так, що він трохи не закричав.

— Буває, дехто з братів співає, — вичавив він через силу, аби відволіктися від болю. — Дареон краще за всіх, але його відіслали до Східної Варти. Є ще Гальдер. І Ропух. Його насправді Тодером звуть, та він мармизою так на ропуху схожий, що прізвисько від братів причепилося. Співати він любить, але голос має поганючий.

— А ти співаєш? — Йоля поворушила хутро, переклала дитину з однієї груді на іншу.

Сем зашарівся.

— Я... я знаю кілька пісень. Як був малий, то полюбляв співати. І танцювати теж, хоча пан батько не схвалювали. Казали так: «хочеш стрибати, мов навіжений, то хапай меча і стрибай у дворі з хлопцями».

— А чи не заспіваєш якоїсь південської пісеньки? Для дитинки?

— Коли хочеш, заспіваю. — Сем хвилинку подумав. — Є така пісня... її співав наш септон мені та сестрам, коли ми були малі й мусили лягати спати. «Пісенька про Седмицю» — ось як вона зветься.

Сем прочистив горло і тихенько заспівав:

Вишній Батько на своїм престолі

Праведні та грішні важить долі.

Хоч сувора кара в його волі,

Діточкам він зичить лиш любові.
Вишня Мати нам життя вручає,
Матерів земних оберігає,
Чвари всміхом ніжним подолає
І любов'ю діточок осяє.
Вишній Воїн нас усіх юрмою
Боронить од ворогів собою.
Списом гострим, хуткою стрілою
Діток захистить у лютім бою.
Наші долі Стариця всі знає,
Їх ніхто від неї не сховає.
Істини вогонь яскравий має,
Діточок до правди наворачтає.
Трудиться Коваль, не зна спокою,
Лад дає правицею міцною.
Молотом, горнилом і сохою
Діткам він будує кращу долю.
Вишня Діва в небесах танцює,
Кожну дрібну пташечку пильнує,
Юних і закоханих парує,
Світлі мрії діточкам дарує.
Вишні Семеро тебе й мене створили,
Голоси дали, щоб ми просили:
Подаруй ти нам, Седмице, сили,
Аби нас на зло не спокусили.

Сем пригадав останній раз, коли співав цю пісню разом із матір'ю, присипаючи малого Дікона. Батько почув їхні голоси та увірвався до покою розгніваний.

— Не дозволю! — гарчав князь Рандил до своєї дружини. — Одного хлопця ти вже зіпсувала сльозавим септоновим нявканням. Хочеш зіпсувати другого?

Зиркнувши на Сема, князь мовив:

— Іди співай сестрам, якщо мовчати несила. А до мого сина не наближайся.

Йолин малюк заснув. Сем боявся за нього — він був такий крихітний і тихий, ба навіть імені ще не мав. Сем питав Йолю, чому так, а вона сказала, що коли дати дитині ім'я раніше двох років, то напевне зурочиш — адже стільки їх помирає зовсім малими.

Йоля сховала груди у хутро і мовила:

— Гарна пісенька, Семе. Ти так добре співаєш.

— Ой, чула б ти Дареона! Він має голос солодкий, наче мед.

— Найсолодший мед ми пили того дня, коли Крастер узяв мене за дружину. — Йоля глянула на Сема запитливо. — Але ж ти заспівав лише про шістьох богів, так? А Крастер розповідав, що ви, південці, вклоняєтеся сімом.

— Сімом, — погодився Сем, — тому і Седмиця. Та ніхто не хоче співати про Морока.

Обличчя Морока було обличчям самої смерті. Навіть згадувати про нього було незатишно.

— Треба нам щось попоїсти. Хоч на зуб кинути.

З харчів не лишилося майже нічого — хіба що кілька чорних ковбас, твердих, мов дерево. Сем відпиляв від ковбас кілька тоненьких шматочків для них обох; від зусилля йому аж руки заболіли, та голод спонукав не здаватися. Якщо жувати ті шматочки досить довго, вони пом'якшаться і тоді гарно смакуватимуть. Крастерові дружини присмачували їх часником.

Скінчивши трапезу, Сем вибачився і пішов надвір полегшити міхура та попорати кобилу. З півночі дмухав кусючий вітер, листя на деревах тріпотіло і шурхотіло — наче щось до нього промовляло. Аби конячка змогла попити, Семові довелося розбити тонку кірку льоду на струмку. «Краще, мабуть, забрати її до хати.» Він не хотів прокинутися на світанку і знайти кобилу замерзлою на смерть. «Але Йоля піде уперед навіть і тоді.» Дівчина була дуже смілива, не те що він. Сем дуже хотів би знати, що йому з нею робити у замку Чорному. Вона повторювала, що може стати йому дружиною, хай лишень скаже слово. Але ж чорні братчики не брали собі дружин. А ще він був роду Тарлі на Рогошпилі — надто вельможного, щоб одружуватися з дичаками. «Треба щось придумати. Та нехай, зачекаємо. Аби лише досягти Стіни живими, а далі вже якось буде.»

Привести кобилу до хати було легко, а от провести крізь двері — не дуже, та Сем уперся і переміг. Коли нарешті конячка зайшла всередину, Йоля вже куняла. Сем сплутав кобилці ноги у кутку, кинув ще дров у вогонь, зняв важкого кобеняка і поліз під купу хутра до дичацької дівчини. Його чималого кобеняка вистачало, аби укрити всіх трьох і зберегти тепло їхніх тіл.

Йоля пахкотіла молоком, часником, старим засмальцьованим хутром, та він уже звик — то були, як на Сема, добрі й затишні пахощі. Йому подобалося спати поруч із дівчиною — прокидалися спогади днів давно минулих, коли він поділяв величезне ліжко у Рогошпилі з двома зі своїх сестер. Та все скінчилося, коли князь Рандил вирішив, що Сем од того робиться м'якотілим, наче дівчинка. «А наче від спання у самотній холодній келії я став твердий та суворий.» Семові стало цікаво, що б сказав його батько, якби побачив зараз. «Я вбив одного з Інших, пане батьку» — почув він подумки власні слова. — «Заколов обсидіановим кинджалом на смерть, і тепер присяжні братчики кличуть мене Семом Смертяним.» Та навіть у його уяві князь Рандил тільки супив брови, не вірячи ані слову.

Тієї ночі Семові ввижалися дивні сни. Він був знову в Рогошпилі, в замку, але без батька. Тепер то був Семів замок. З ним поруч був Джон Сніговій, і князь-воєвода Мормонт, Старий Ведмідь, і Скорботний Ед, і

Пип, і Ропух, і усі брати з Варти, але вбрані вони були у яскраві барви замість чорного строю. Сем сидів за високим столом і пригощав усіх трапезою: різав шмати печеного м'яса обіручним батьківським мечем Серцерубом. Стояли на столі й солодкі пироги, і медове вино, гості співали і танцювали, усім було тепло. Коли бенкет скінчився, Сем пішов спати, але не до панської опочивальні, де жили батько й мати, а до покою, що він колись ділив з сестрами. Та замість сестер у великому м'якому ліжку на нього чекала Йоля геть без нічого, крім великої кошлатої шкури, а з обох її грудей стікало молоко.

Сем прокинувся зненацька, охоплений холодом та жахом. Вогнище вигоріло і жевріло приском. Стояв такий холод, що аж саме повітря здавалося скрижанілим. У кутку іржала кобилка, хвицяла колоди задніми копитами. Йоля сиділа коло згаслого вогню, тримаючи дитину в обіймах. Сем сів, паморочний зі сну, пирхнув білою хмаркою подиху з рота. Довгий дім темнів тінями, чорними і ще чорнішими. Волосини на руках стали дибки.

«Нема тут нічого» — сказав він собі. — «Холодно, та й годі.»

Потім коло дверей ворухнулася одна з тіней. Дуже велика тінь.

«Це мені сниться» — заблагав Сем подумки. — «Хай це буде сон — нічне жахіття, від якого я ще не прокинувся. Він мертвий. Він же помер. Я бачив його смерть.»

— Він прийшов по дитинку! — зарюмсала Йоля. — Він його винюхав. Новонароджене дитя пахкотить життям. А він прийшов по життя!

Здоровезна чорна тінь нахилилася під одвірок, ввалилася до хати і зашкандибала до них. У тьмяному світлі жарин тінь перетворилася на Малюка-Павлюка.

— Іди геть! — кавкнув Сем. — Не чіпай нас!

Руки Павлюка скидалися на вугілля, обличчя — на молоко, а очі сяяли сліпучою блакиттю. Бороду вибілила паморозь, на одному плечі згорбився крук — дзьобав щоку, ковтав мертву білу плоть. Семів міхур випустив те, що в ньому було; ногами донизу побіг теплий струмок.

— Йолю! Заспокой конячку і виведи геть. Не барися!

— А ти... — почала вона.

— Я маю ножа. Кинджала з драконоскла.

Сем похапливо витяг кинджала, плутаючись у всьому, і став на ноги. Першого ножа він віддав Гренові, та на щастя, не забув забрати кинджала воєводи Мормонта, коли тікав з Крастерового Дитинця. Він міцно стиснув його, рушив подалі від вогню, від Йолі та її дитини.

— Павлюку? — Сем намагався показати хоробрість у голосі, але вийшло якесь жаб'яче кумкання. — Малюку-Павлюку? Пам'ятаєш мене? Я — Сем, товстий Сем, Сем Сполоханий, це ж ти урятував мене в лісі й ніс, коли я не міг навіть кроку зробити. Ніхто б не зміг мене понести, а ти ніс.

Сем сахнувся назад, зіщулився, незграбно виставив кинджала. «Чого ж я такий боягуз?»

— Не кривди нас, Павлюку, благаю тебе! Навіщо тобі нас кривдити?

Йоля злякано позадкувала через утоптану земляну підлогу. Упир повернув голову і втупився у неї, але Сем заверещав «Ні!», змусивши його знову обернутися до себе. Крук на плечі мертв'яка відірвав смужку м'яса від блідої подертої щоки. Сем тримав кинджала попереду і дихав, наче ковальські міхи. На іншому кінці хати Йоля нарешті дісталася конячки. «Даруйте мені хоробрість, ласкаві боги» — молився Сем. — «Хоч раз на життя даруйте мені трохи мужності. Аби лише вона встигла втекти.»

Малюк-Павлюк рушив до нього. Сем задкував, доки не вперся спиною в грубу стіну з колод. Пальці обох рук якнайміцніше стиснули кинджала, щоб тримати рівно. Але упир не злякався драконоскла — може, не знав, що воно таке. Рухався він повільно... утім, Малюк-Павлюк і за життя був не надто моторний. Позаду нього Йоля бурмотіла лагідні слова, щоб заспокоїти конячку-бахмутика, намагалася підштовхнути її до дверей. Але та, схоже, вловила моторошно холодний сморід упиря, відсахнулася, стала дибки, замотила копитами морозне повітря. Павлюк рвучко обернувся на звук і втратив до Сема цікавість.

Часу думати, молитися або боятися не лишилося. Семвел Тарлі кинувся уперед і встромив кинджала Малюкові-Павлюкові просто у спину. Стоячи півобертом, упир не побачив його наближення. Крук заверещав і знявся у повітря.

— Ти мертвий! — вищав Сем, завдаючи ударів. — Мертвий, мертвий!

Він бив і кричав, знову і знову, видираючи величезні дірки у важкому чорному кобеньку Павлюка. Потім клинок зустрів під вовною залізну кольчугу, і навсібіч полетіли друзки драконоскла.

Семове скигління згустилося білою хмаркою в чорному повітрі. Він кинув непотрібне руків'я, похапцем ступив назад, а тим часом Малюк-Павлюк почав обертатися. Перш ніж Сем устиг видобути другого ножа — сталевого, якого носили усі братчики — чорні руки упиря вчепилися йому нижче підборіддів. Пальці Павлюк мав такі холодні, що вони аж пекли, глибоко занурившись у м'яку плоть Семової шії. «Тікай, Йолю, тікай!» — хотів він заверещати, але розтуливши рота, зумів лише придушено захрипіти.

Нарешті незграбні пальці знайшли кинджала, та удар в упиреве черево зустрів залізні ланки кольчуги, і клинок вилетів геть із Семової руки. Пальці Малюка-Павлюка невпинно стискалися; руки почали скручуватися. «Він хоче відірвати мені голову» — майнула в Сема відчайдушна думка. Горло, здавалося, скував мороз, легені палали. Він бив руками по зап'ястках упиря, смикав їх, та марно. Вдарив Павлюка коліном між ніг — той навіть не помітив. Світ для Сема стиснувся у дві блакитні зірки, жакливу смертну муку і такий лютий холод, що на очах замерзли сльози. Сем крутився, смикався, геть утративши надію... а тоді ринув уперед.

Малюк-Павлюк був великий на зріст і могутній силою, та все ж вагу Сем мав більшу, а упирі не вирізнялися спритністю — це він сам бачив на Кулаку. Раптовий поштовх змусив Павлюка сахнутися назад, а потім живий та мертвий разом впали додолу. Від удару одна рука зірвалася з Семового горла, і він устиг вдихнути трохи повітря, поки крижані чорні пальці не повернулися. Смак крові наповнив йому рота. Сем обернувся, видивляючись ножа, і побачив тьмяне жовтогаряче сяйво.

«Ватра!» Від вогнища лишилися самі жарини, та все ж... як тяжко думати, як тяжко дихати... Сем викрутився, відкотився убік, потягнув Павлюка за собою... руки замолотили земляною підлогою, сягнули, намацали, розкидали попіл і нарешті вхопили щось гаряче... вугільно-чорну цурку, на якій ще жевріло трохи жовтого і червоного. Пальці міцно стиснулися на ній і запхали просто Павлюкові до рота — ще й так рвучко, що порахували мертв'якові зуби.

Та навіть тоді пальці упиря не послабилися. Остання думка Сема була про матір, що його любила, і про батька, чиї сподівання він зрадив. Хата крутилася навколо; раптом він помітив пасмо диму, що вибивалося між потрощених Павлюкових зубів, а ще за мить обличчя мертв'яка вибухнуло полум'ям зсередини, і руки зникли.

Сем щосили вдихнув повітря і мляво перекотився набік. Упир палав; з його бороди стікала розтоплена паморозь, а плоть під нею чорніла. Сем чув вереск крука, та сам Павлюк не видав ані звуку — коли він розтуляв рота, з нього летіли самі лише язики полум'я. А ще очі... «блакитне сяйво зникло, його більше нема».

Сем поповз до дверей. Повітря було таке холодне, що аж дихати було боляче — але то був солодкий, живий біль. З хати він вискочив, зігнувшись під одвірком.

— Йолю! — покликав він. — Йолю, я його вбив! Йо...

Вона стояла, притулившись спиною до дерева і стиснувши малого в обіймах. Упирі оточували її зусібіч — може, десяток чи два, а може, й більше... якісь заживо були дичаками, ще й досі носили звірячі шкури... та ще більше там було його присяжних братів. Сем побачив Верхоляка-Сестринця, Шовкоступа, Риляка. Бородавка на Четовій шиї була чорна, чиряки укривала тонка плівка льоду. А онде стояв один, схожий на Гейка, хоча без половини голови упізнати його було нелегко. Бідолашну конячку вони вже роздерли на шматки і якраз витягали тельбухи руками, що спливали червоним. З черева кобилки парувала біда імла.

Сем тихенько заскиглив.

— Так нечесно...

— Чесно. — На плече йому сів крук. — Чесно, чорно, чимало.

Крук заплескав крилами і заверещав разом із Йолею. Упирі вже майже схопили її. Сем почув, як темно-червоні листки оберіг-дерева шурхотять один до одного невідомою йому мовою. Здавалося, ворухнулося саме зоряне світло, і навколо них застогнали та заскреготіли дерева. Сем Тарлі набув кольору скислого молока, очі його стали більшими за тарілки. «Круки!» Вони сиділи на оберіг-дереві — багато сотень, а може, тисяч — на білих, наче кістка, гілках, виглядали між листя. Він бачив, як клацають дзьоби, як розправляються чорні крила. З плескотом та вереском круки налетіли на упирів розлюченими зграями. За мить вони обсіли Четове обличчя та видзьобали геть його блакитні очі, тоді укрили Сестринця, наче мухи, повихоплювали шматки мозку з розтрощеної голови Гейка. Було їх стільки, що коли Сем глянув угору, то не побачив місяця.

— Гайда, — мовив птах на його плечі. — Гайда, гайда, гайда.

Сем побіг, викидаючи з рота цілі хмари морозного подиху. Навколо нього упирі вимахували руками, намагаючись відігнати чорні крила та гострі дзьоби, і падали у моторошній тиші, не видаючи ані стогону, ані крику. На Сема круки чомусь не зважали. Він ухопив Йолю за руку і потяг за собою геть від оберіг-дерева.

— Час тікати!

— Куди? — Йоля поспішала за ним, тримаючи дитину. — Вони ж убили коня, як ми тепер...

— Брате! — Ніч прорізав крик, гучніший за вереск тисячі круків.

Попід деревами, від голови до п'ят загорнутий у чорне та тьмяно-сіре, верхи на велетенському олені сидів чоловік.

— Сюди! — гукнув вершник. Обличчя його ховалося у каптурі.

«На ньому все чорне!» Сем підштовхнув Йолю до незнайомця. Олень під ним був величний, наче з казок про сиву давнину: чи не у півтора сажні заввишки, з розлогим кущем рогів, майже таким самим завширшки. Тварина стала на коліна, дозволяючи залізти на себе.

— Сюди, — мовив вершник, простягнув руку в рукавиці та витяг Йолю за себе.

Далі настала черга Сема.

— Красно дякую! — пирхнув він парою.

Лише ухопивши подану руку, Сем зрозумів, що рукавиць вершник не носив. Рука незнайомого рятівника була чорна і холодна, а пальці — твердіші за камінь.

Ар'я IX

Коли вони досягли верхівки хребта і побачили річку, Сандор Клеган натягнув повід і вилаявся.

З чорного чавунного неба струменів дощ, ріжучи буро-зелений потік десятками тисячами мечів. «Тут, мабуть, версти з півтори завширшки» — подумала Ар'я. З буремних вод витикалися угору гілки півсотні дерев, наче руки потоплеників, що чіпляються за небо в останній надії. Берег облямовував товстий шар вогкого листя; далі у воді швидко спливало течією щось бліде і набухле, схоже на мертвого коня чи оленя. Від потоку чувся низький гуркіт на межі слуху — наче від собаки, коли той ось-ось загарчить.

Ар'я закрутилася у сідлі й відчула, як їй у спину врізаються ланки Хортової кольчуги. Його руки охоплювали її, не дозволяючи вирватися. На обпечену лівицю Хорт задля захисту вдягнув сталевий закавраш, але Ар'я бачила, як він міняв перев'язку — плоть на руці досі була мокра та червона. Опіки, напевне, страшенно боліли, та Сандор Клеган ані натяком не виказував своїх страждань.

— Це Чорновода?

Вони подолали стільки верст під дощем, у темряві, крізь глухі ліси та неназвані села, що Ар'я вже геть не тямилася, де опинилася.

— Це річка, яку потрібно перетнути. Більше тобі знати не треба.

Час від часу Клеган їй відповідав, але попередив, щоб не сміла сперечатися. Загалом, того першого дня вона наслухалася його попереджень аж донесхочу.

— Вдариш мене знову — зав'яжу руки за спиною. Спробуєш утекти — сплутаю ноги. Почнеш галасувати, скиглити, ще раз укусиш — заб'ю цурку до рота. Обирай сама: або їдемо удвох на коні верхи, або я тебе кидаю через круп, як свиню на забій.

Ар'я обрала їхати верхи. Але першого ж разу, коли вони отаборилися на ніч, дочекалася, щоб Клеган заснув, і відшукала велику гостру каменюку — розтрити його потворну мармизу. «Тиха, мов тінь» — казала вона собі, поволі підкрадаючись. Та виявилось, що не досить тиха: Хорт не спав чи, може, раптово прокинувся, хто його зна... головне, що він розплющив очі, скривив рота і відібрав каменя так легко, наче в немовляти, а вона лише хвицьнула його ногою з люті та безсилля.

— Одну спробу тобі подарую, — мовив Клеган, викидаючи каменюку до кущів, — але якщо стане дурості на другу, то зроблю дуже боляче.

— То вбийте мене, як Мику, та й по тому! — завершала на нього Ар'я, анітрохи не знітившись — лють палала у ній сильніше за страх.

Хорт відповів їй тим, що вхопив спереду за сорочку і підтягнув на вершок від свого спеченого обличчя.

— Ану згадай мені його ім'я ще раз! Так відлупцюю — пошкодуєш, що не вбив!

Опісля він щовечора, перш ніж лягти спати, загортав її у кінську попону і перев'язував мотузкою згори та знизу. Ар'я мусила лежати сповита, наче мала дитина у пелюшках.

«Це має бути Чорновода» — вирішила Ар'я, спостерігаючи, як дощ нещадно батожить річкову воду. Адже Хорт — Джофрін пес, він везе її назад до Червоного Дитинця, де віддасть Джофрі та королеві. Якби ж хоч сонце з'явилося — вона б тоді побачила, куди вони прямують, бо що більше видивлялася мох на деревах, то більше бентежилася. «У Король-Березі Чорновода була вужча, але ж тоді ще дощі не почалися.»

— Бродів не лишилося, — мовив Сандор Клеган, — а перепливати не дуже кортить.

«Отже, ніде нема перевозу!» — подумала вона. — «Отепер князь Берік напевне нас упіймає.»

Клеган нещадно гнав свого великого чорного огиря, тричі плував сліди, щоб спантеличити погоню, якось навіть проїхав цілу версту серединою набухлого струмка... і все ж Ар'я сподівалася побачити знайомих розбійників щоразу, як озиралася. Вона спробувала навіть допомогти їм: шкрябала своє ім'я на стовбурах дерев, коли ходила у кущі відливати зайву воду. Але четвертого разу Хорт її упіймав, і все скінчилося. «Байдуже» — думала собі Ар'я, — «однак Торос знайде мене у полум'ї». Але ж досі не знайшов — а коли вони ще й перетнуть річку...

— Тут недалечко має бути Княж-Перевіз, — мовив Хорт. — Де пан Коріняк тримав у стайні двоголового водяного коня, що належав Старому Королю Андахарові. Може, там зможемо подолати річку.

Ар'я ніколи не чула про Старого Короля Андахара. І коня з двома головами, що вмів бігати водою, теж ніколи не бачила. Та вирішила не питати зайвого, закусила язика і сиділа мовчки та прямо, поки Хорт розвертав коня і трусив ристю вздовж гребеня та річки унизу. Принаймні хоч дощ тепер стукотів у спину — бо їй вже обридло, коли вода сліпить очі та стікає щоками, наче від плачу. «Вовки не плачуть» — нагадала вона собі.

День ще й не думав кінчатися, а небо вже було темне, як у сутінках. Сонце не з'являлося так давно, що Ар'я і рахувати забула. Вона просякла дощем аж до кісток, натерла болячок на тому місці, яким сиділа у сідлі, відчайдушно хлюпала носом, все тіло їй скніло та судомило. Коли її почала трусити лихоманка, Ар'я оголосила Хортові, що зовсім хвора, та він лише загарчав:

— Витри носа і стули рота!

Сам він половину часу спав у сідлі, довіряючи коневі тупати коліями селянських возів або мисливськими стежками, куди ноги несуть. Кінь його був міцний мисливський румак, майже такий великий, як найважчі лицарські огирі, та значно швидший. Хорт кликав його Мороком. Ар'я намагалася вкрати коня, поки Клеган сцяв за деревом

— сподівалася, що втече, і пішки він її не дожене. Та натомість Морок трохи не відкусив їй шматок обличчя. З господарем він був слухняний та лагідний, наче старий мерин, а з іншими виявляв норів, чорніший за своє ім'я. Ар'я ще не стрічала коня, охочішого кусатися та хвицятися.

Уздовж річки вони їхали багато годин поспіль, перетнули дві каламутних притоки, а тоді нарешті дісталися місця, про яке казав Сандор.

— Осьо Княж-Перевіз, — мовив він, а потім, побачивши, додав, — аби ж на нього сім дідьків!

Містечко залишили усі мешканці, бо його залила повінь — річка геть вийшла з берегів. Від усього Княж-Перевозу лишився верхній поверх мазаної корчми, семикутна баня затонулого септу, дві третини кам'яної вежі, кілька підгнилих солом'яних стріх та ліс пічних димарів.

Але Ар'я помітила, що з вежі підіймається дим, а під одним стрільчастим вікном хитається міцно припнутий на ланцюги широкий пласкоденний човен. Він мав тузінь кочетів для весел та пару великих різьблених кінських голів на носі та гузі. «Ось і він, двоголовий кінь» — зрозуміла Ар'я. Посередині човна стояла дерев'яна хатинка з дерновим дахом. Коли Хорт склав долоні кухликом коло рота і гучно покликав, чи є тут жива душа, з хатини вибралося двоє чоловіків, а третій з'явився у вікні вежі, тримаючи зарядженого самостріла.

— Чого треба? — загорлав той через буремні брунатні води.

— Переїхати на той берег! — загорлав Хорт у відповідь.

Двоє у човні стиха порадилися. Один був немолодий, сивочолий, з грубезними руками та зігнутою спиною. Він ступив до поручнів і крикнув:

— Коштуватиме грошей!

— Плачу, скільки треба!

«Цікаво, чим?» — подумки запитала Ар'я. Розбійники забрали в Клегана все золото, але, можливо, князь Берік лишив йому якесь

срібло та мідяки. Хіба може перевіз поромом коштувати дорожче за кілька мідяків?

Поромники знову порадилися. Нарешті зігнутий обернувся і щось загукав. З'явилося ще шестеро, поспіхом вдягаючи каптури від дощу. Інші виникли з вікна вежі та стрибнули на чардак човна. Половина з усіх перевізників, судячи з облич, доводилася сивому старому родичами. Одні з ватаги відчепили ланцюги, узяли до рук довгі жердини, інші вклали до кочетів важкі широкі весла. Пором розвернувся і поволі поповз до мілкої води; обабіч нього змахували весла. Сандор Клеган рушив назустріч йому вниз пагорбом.

Коли гуза порому врізалася у схил пагорба, перевізники відчинили широкі двері під різьбленою головою коня і перекинули на берег важку дубову дошку. Морок завагався коло краю води, але Хорт вдарив його п'ятами і змусив подолати місток. Зігнутий старий чекав на них на чардаку.

— Ну що, годиться мій водяний кінь вашій ясній лицарській вірності? — запитав він, усміхаючись.

Хорт смикнув ротом.

— Мені потрібен перевіз, а не твої дурні дотепи.

Він спішився, стягнув Ар'ю за собою. Один із човнярів сягнув по Мороків повід.

— Оцього не треба, — попередив Клеган, а кінь хвицьнув копитом. Човняр відстрибнув, послизнувся на вологих дошках, гепнувся на дупу і залався.

Старий поромник з кривою спиною вже не посміхався.

— Перевіз, то й перевіз, — мовив він кисло. — Як маєте золото, перевеземо. За вас золотий, за коня — ще один, і за хлопчину — третій.

— Три дракони?! — гавкнув злим сміхом Клеган. — Та за три дракони я твою посудину купити можу!

— Того року, може, й купили б. А в цю повідь мушу ставити до жердин та весел усіх людей, аби не вилетіти на сто верст у море. Воля ваша: або давайте три дракони, або вчіть свого пекельного звіра бігати водою.

— Чесний грабіжник мені до смаку. Нехай, три дракони... коли висадиш нас на північному березі.

— Три дракони зараз, бо нікуди не поїдемо.

Чолов'яга простягнув уперед міцну мозолясту долоню.

Клеган брязнув мечем, послабляючи його у піхвах.

— А тепер обирай ти: або золото на північному березі, або залізо на південному.

Поромник зиркнув угору, в обличчя Хортові. Ар'я могла заприсягтися, що побачене йому не сподобалося. За перевізником стояло ще з тузінь людей — кремезних чоловіків з веслами і жердинами твердого дерева, та жоден не поспішав на допомогу. Разом вони б подолали Сандора Клегана числом, але втратили б трьох або чотирьох своїх, ще не збивши його додолу.

— Відки мені знати, що ви не надурите? — за мить запитав зігнутий.

«Надурить!» — хотіла заволати Ар'я, та вкусила губу.

— Присягаюся лицарською честю, — без тіні посмішки мовив Хорт.

«Він навіть не лицар!» Проте цього вона теж не сказала.

— Годиться. — Поромник сплюнув. — То поїхали. Будете на тому березі ще завидна. Сплутайте коневі ноги — не хочу, аби він тут гасав, якщо злякається посеред річки. У бесіді є жарівниця, коли захочете з синком погрітися.

— Та не синок я йому! — сердито заверещала Ар'я.

«Дарма, що вважають за хлопчика — то тепер ще й за Клеганового вилупка!» Вона так розлютилася, що трохи не лягнула, ким є насправді — та Сандор вчасно ухопив її ззаду за комір і підняв одноруч над чардаком.

— Скільки тобі казати не розтуляти рота, га? Грець би тебе ухопив!
— Він струснув її так, що аж зуби заторохтіли, потім зронив на дошки.
— Біжи всередину і сушися коло вогню, як хазяїн сказав!

Ар'я зробила, як було сказано. Залізна жарівниця мерехтіла червоним, наповнювала закуток сухим задушливим теплом. Було приємно стояти коло неї, зігрівати руки, сушитися від води. Та щойно Ар'я відчула, що під ногами рухається підлога, як хутко вислизнула назовні крізь передні двері.

Двоголовий кінь поволі проминув мілку воду, рушив обережно між димарями та стріхами потопленого Княж-Перевозу. Тузін човнярів трудилися коло весел, іще четверо штовхалися жердинами, коли надто наближалися до скелі, дерева чи затопленої хати. Зігнутий старий тримав стерно. Гладкими дошками чардаку стукотів дощ, летів бризками від високих різьблених кінських голів на носі та гузі. Ар'я швидко знову змокріла, та їй було байдуже — вона хотіла роздивитися навколо. Чоловік з арбалетом досі стояв у вікні вежі; його очі проводжали пором, що ковзав просто попід ним. Ар'ї стало цікаво, чи не є він той самий пан Коріняк, про якого згадував Хорт. «Не надто вельможно він виглядає, як на місцевого пана.» Та втім, у ній теж лишилося небагато від вельможної панянки.

Подолавши містечко і вийшовши на бистрину, пором потрапив до сильного та буремного потоку. Крізь сіру запону дощу Ар'я розібрала високий кам'яний стовп на дальньому березі, де, напевне, і мусив приставати пором. Та майже відразу вона втямила, що течія вже знесла їх набагато нижче. Веслярі щосили тягнули весла, намагаючись подолати люту річку. Листя і зламані гілки дерев неслися повз облавки, наче випущені з метавок. Чоловіки з жердинами нахилилися і відштовхували усе, що підпливало надто близько. Посеред річки ще й вітер став пронизливіший — щоразу, як Ар'я повертала обличчя проти течії, його сікли холодні пасма дощу. Морок іржав та хвицяв копитами; його непокоїли рухливі дошки під ногами.

«От якби вистрибнути у воду... течія зразу віднесе геть, а Хорт і не помітить, що мене вже нема.» Вона зиркнула через плече назад і побачила, як Сандор Клеган борюкається з переляканим конем,

намагаючись його заспокоїти. Кращої нагоди втекти, мабуть, уже не буде. «Але ж і потонути недовго.» Джон казав, що вона плаває, як риба, та у цій річці навіть рибі, мабуть, зараз доводилося сутужно. Все ж потонути — краща доля, ніж потрапити до Король-Берега. Ар'я згадала Джофрі й почала скрадатися до носу човна. Річкою бігли смуги дощу, вода від намулу набула тьмяно-брунатного кольору і скидалася на якусь каламутну юшку. «А чи холодна та вода? Хто її зна. Та мабуть, гірше, ніж зараз, уже не змокну» — подумала вона і поклала руку на поручні.

І тут раптовий крик увірвався їй до вух, перш ніж вона встигла стрибнути. Перевізники побігли уперед із жердинами навперейми. Якусь мить Ар'я не розуміла, що коїться, а тоді побачила: вивернуте з корінням дерево, величезне і темне, пливло просто на них, плетиво коренів та гілля витикалося з води, ніби мацаки великого кракена. Веслярі відчайдушно збурювали воду в намаганні уникнути зіткнення, од якого човен напевне б розтрощився або перекинувся. Старий вивертав стерно, кінь на носі потроху крутився у потоці, але надто повільно, надто повільно... Дерево, чорно та мокро виблискуючи, наближалось, наче таран-стінолам.

До носа човна лишалося з півтора сажні, коли двоє перевізників таки примудрилися упертися у дерево жердинами. Одна миттю луснула навпіл, ще й так гучно, мовби то сам пором тріснув просто під ногами. Але другий поромник зумів добряче штовхнути стовбура, і той пронесло повз короб човна за кілька вершків; гілки дряпнули кінську голову, наче пазуристі лапи. Здавалося вже, що небезпека проминула човен, як раптом одна з верхніх гілок дерева-чудовиська завдала побіжного удару. Пором здригнувся, Ар'я послизнулася і боляче впала на одне коліно. Парубкові зі зламанною жердиною пощастило менше — він з вереском вивалився за облавок, буремна вода зімкнулася над ним, і поки Ар'я зіп'ялася на ноги, його вже не було видно. Інший човняр кинув кінець мотузки, але її ніхто не ловив.

«Може, вибереться на берег десь нижче» — спробувала надурити себе Ар'я, та сама не повірила порожній надії. Бажання плавати зникло. Коли Сандор Клеган загарчав до неї, щоб ішла всередину,

якщо не хоче лящів до крові, вона мляво підкорилася. Пором тим часом силувався відновити хід у боротьбі з річкою, яка прагнула винести його геть у море.

Коли вони нарешті пристали до берега, то опинилися десь за три версти нижче течією від свого звичайного пришибу. Човен вдарився у берег так сильно, що зламав ще одну жердину, а Ар'я знову трохи не впала. Сандор Клеган підняв її на спину Морокові так, ніби вона важила не більше за ляльку. Човнярі дивилися на них байдужими втомленими очима, і лише зігнутий хутко простягнув руку:

— Шість драконів! — завимагав він. — Три за перевіз, три за втрачену людину.

Сандор Клеган занишпорив у гамані, видобув зіжмаканий клапоть пергамену і пхнув його перевізникові до рук.

— Осьо. Візьми собі десять.

— Десять чого? — неабияк здивувався поромник. — Що воно таке?

— Розписка мерця, варта приблизно дев'яти тисяч драконів, що я мав при собі. — Хорт скочив у сідло позаду Ар'ї та скривився у неприємній посмішці. — Десять із них — твої. Колись я приїду по решту, ото ж диви мені — не процвиндри усе до шеляга.

Поромник скосив очі на пергамен і насупився.

— Пергамен? З якого дива ви мені пхаєте якусь цидулу? Обіцяли ж золото. Лицарською честю присягалися.

— Лицарі не мають честі — саме лише гівно. Тебе життя ще не навчило, старий? То вчися зараз.

Хорт ударив Морока острогами і ринув чвалом крізь дощ. Поромник залааявся їм услід, а тоді ще й кинув кілька каменів. Та Клеган не зважив ані на лайки, ані на камені; скоро вони загубилися у пільмі серед дерев, лишивши ревище води далеко позаду.

— Пором не піде назад до ранку, — мовив Хорт, — і його господар більше не візьме папірця замість грошей від першого-ліпшого дурня

на коні. Якщо твої друзі хочуть нас наздогнати, то мусять навчитися добряче плавати.

Ар'я зігнулася під каптуром і змовчала. «Валар моргуліс» — подумала вона похмуро. — «Пан Ілин, пан Мерин, король Джофрі, королева Серсея. Дунсен, Полівер, Любчик Раф. Пан Грегор і Лоскотун. І Хорт, Хорт, Хорт.»

Коли дощ нарешті припинився, і хмари розійшлися, Ар'я тремтіла і чхала так страшно, що Клеган оголосив спочинок на ніч і навіть спробував запалити вогонь. Та зібрані дрова були надто вологі; викресана Хортом іскра ніяк не хотіла займатися, і нарешті він з огидою розкидав дрова копняком.

— А бодай тобі семеро дідків у семи пеклах! — вилаявся він. — Ненавиджу вогонь!

Вони сіли на вогкі камені під дубом і заходилися коло холодного сніданку з сухарів, пліснявого сиру та копченої ковбаси під неквапне капотіння дощової води з листя. Хорт порізав м'ясо кинджалом на шматки і звузив очі, коли побачив, як Ар'я дивиться на його ніж.

— Не смій навіть думати!

— Нічого я такого не думала! — зухвало збрехала вона у відповідь.

Хорт презирливо пирхнув, показуючи, яку віру йме її словам, але все-таки дав товстий шматок ковбаси. Ар'я вчепилася у нього зубами, не припиняючи сторожко спостерігати.

— Я ніколи не бив твою сестру, — мовив Хорт, — але тебе поб'ю, якщо змусиш. Годі вже вигадувати способи мене вбити — жоден тобі не допоможе.

На це вона відповіді не знайшла, тільки глибше вгризлася у ковбасу і вирячила на Хорта холодні очі. «Тверда, мов камінь» — подумала вона.

— Мушу визнати, мала вовчице, ти хоч не лякаєшся дивитися мені в лице. Воно тобі до вподоби?

— Зовсім не до вподоби! Таке спечене і потворне.

Клеган простягнув їй шматок сиру на вістрі кинджала.

— Дурепа ти дрібна, та й годі. Який тобі зиск тікати від мене? Тебе спіймає хтось гірший, та й грець.

— Не спіймає! — упиралася Ар'я. — Нема нікого гіршого!

— Це ти брата мого не знала. Грегор колись убив хлопця за те, що той хропів уві сні. Свого власного служивого щитника.

Коли Хорт шкірив зуби, спечена половина його обличчя туго натягалася, а рот неоковирно та моторошно викривлявся. На тому боці обличчя в нього зовсім не лишилося вуст, а від вуха — самий пеньок.

— Знала я вашого брата, ще й як! — Ар'я все ж мусила мовчки погодитися, що Гора справді гірший від Хорта. — І його, і Дунсена, і Полівера, і Любчика Рафа, і Лоскотуна!

В Хорта на обличчі відбився подив.

— Як це шляхетна донечка Неда Старка зазнайомилася з таким набродом, га? Грегор ніколи не приводив своїх ручних щурів до двору.

— Я взнала їх у селі. — Вона з'їла сир і вхопила сухаря. — У селі біля озера, де вони впіймали Гендрі, мене та Мантулика. Ломика Зеленорукого теж упіймали, та Любчик Раф убив його, бо той не міг іти з пораненою ногою.

Клеган смикнув ротом.

— Упіймали тебе? Мій брат тебе упіймав?! — Він зареготався страшним і гидким сміхом, схожим на собаче гарчання. — А Грегор і не знав, що потрапило йому до рук, еге ж? Не міг знати, бо інакше відтяг би тебе на налігачі до Король-Берега і кинув Серсеї на коліна. Оце так казочка, смакота! Неодмінно розкажу йому, перш ніж вирізати серце.

Вже не вперше він згадував про своє бажання убити Гору.

— Але ж він ваш брат, — вагаючись, мовила Ар'я.

— Ти ніколи не мала брата, якого хотіла убити? — Хорт зареготав. — Чи може, сестру?

Мабуть, щось таке промайнуло в неї на обличчі, бо він нахилився ближче.

— Сансу! Отакої! То мала вовчиця хоче убити гарненьку пташку, еге ж?

— Ні! — люто виплюнула йому в лице Ар'я. — Понад усе я хочу вбити вас!

— Бо я твого дружечка навпіл розрубав, абощо? Та я ж не лише його вбив, ти вже повір. Невже ти вважаєш мене за якесь чудовисько? Може, й так — але твоїй сестрі це чудовисько врятувало життя. Того дня, коли юрба стягла її з коня, я прорубався до неї та привіз назад до замку. Без мене її спіткала б така сама доля, як Лолису Стокварт. А потім вона мені співала. Та ти, мабуть, і гадки не мала, еге ж? Вона мені солоденько заспівала гарненьку пісеньку.

— Брежете! — вигукнула Ар'я, не вагаючись.

— Та ти нічого не знаєш, дурепо, а забрала собі в голову казна-що. Чорновода?! Куди це ми, гадаєш, заїхали? І куди прямуємо?

Голос його лунав так зневажливо, що Ар'ю навіть сумнів шпигнув. Та все ж вона буркнула похмуро:

— Ми прямуємо назад до Король-Берега. Ви мене везете до Джофрі та королеви.

Раптом Ар'я усвідомила, що ляпнула дурницю: авжеж запитання було з натяком, а вона й не дотямила.

— Ти сліпа і дурна, як мале вовчєня, а вперта, як стара сука. — Голос був грубий, шорсткий, наче залізний терпуг. — В сраку того Джофрі разом із королевою. І ту дрібну потвору, яку вона зве братом, теж! Я наївся їхнім містом, їхньою Королегвардією, та й усіма Ланістерами. На дідька собаці крутитися серед левів? Що йому серед них світить, тебе питаю? — Він сягнув по міх з водою, зробив довгий ковток. Витерши рота долонею, Хорт пхнув міха Ар'ї та продовжив: — Ця річка, дівчисько — то Тризуб. Не Чорновода, а Тризуб. Намалюй собі мапу в голові — може, допетраєш. Назавтра маємо досягти королівського гостинця, а після того рушимо хутко та прямо аж до

Близнюків. Гадаєш, хто тебе віддасть власноруч твоїй ясновельможній матусі? Та вже ж не той гоноровитий князь-блискавка. І не клятий вогненний штукар, що вдає з себе жерця — бодай би йому самому вогнем горіти.

Хорт вишкірився, побачивши вираз на Ар'їному обличчі.

— Не лише твої друзі, за якими шибениця плаче, вміють винюхати викуп. Дондаріон забрав у мене золото, а я забрав у нього тебе. Ти варта удвічі проти того, що він украв. А якби я на твій страх віддав тебе Ланістерам, то може, отримав би й більше. Та не віддам — навіть собаці набридають копняки під ребра. Якщо Молодий Вовк має хоч стільки розуму, як боги дали жабі, він зробить мене вельможним панком і припросить ласкаво до себе на службу. Бо я йому потрібен, хай він ще цього не втямив. От уб'ю для нього Грегора — тоді втямить.

— Мій брат ніколи не візьме вас на службу! — люто вигукнула Ар'я.
— Вас — ніколи!

— Ну то візьму собі стільки золота, скільки зможу нести, насміюся з нього просто в очі та поїду геть. Не хоче мене брати — то хай уб'є, йому ж буде краще. Та мабуть, не уб'є — скільки я чув від людей, твій братик надто схожий на свого татуса. Ну і гаразд — у кожному разі я не в збитках. І ти теж, дівчисько-вовчисько. Тому припини скиглити і кидатися на мене. Обридло вже. Мовчи, роби, що я кажу — і ми, далебі, ще встигнемо погуляти на тому семиклятому весіллі, бодай би його побило.

Джон VI

Кобила вже запалилася, та перепочинку Джон їй дозволити не міг — мусив-бо досягти Стіни раніше за магнара. Він би радо спав у сідлі, якби мав його — але ж без сідла ледве тримаєшся верхи, навіть коли пильнуєш себе. Поранена нога боліла дедалі гірше; довго відпочивати, щоб дозволити їй затягнутися, він не мав часу, а відтак щоразу, як сідав верхи, роз'ятрював рану наново.

Виїхавши на гребінь і побачивши під собою бурі колії королівського гостинця, що котилися на північ між пагорбами та рівнинами, Джон попестив шию кобили і мовив:

— Тепер, дівчинко, поїдемо битим шляхом, не заблукаємо. Скоро будемо на Стіні.

До того часу нога йому задерев'яніла, а від лихоманки так паморочилося у голові, що він двічі рушав у хибному напрямку.

«Скоро будемо на Стіні.» Джон уявив друзів за пряним вином у трапезній, Гоба — коло казанів, Донала Нойє у кузні біля горнила, маестра Аемона — у його покоях під крукарнею. «А Старий Ведмідь? Сем, Грен, Скорботний Ед, Дивен з дерев'яними зубами...» Джон міг лише молитися, щоб комусь пощастило врятуватися з Кулака.

Ігритта теж займала у його думках чимало місця. Він згадував запах її волосся, тепло її тіла... і вираз на обличчі, коли вона перетинала старому горло. «Дарма ти покохав її» — шепотів голос. «Дарма залишив» — наполягав інший. Чи не картав і батько себе схожими словами, коли полишав Джонову матір і повертався до пані Кетлін? «Ми схожі. Він дав обітницю пані Старк, а я — Нічній Варті.»

Джон трохи не проминув Кротовину, бо трусився у пропасниці та майже не тямив, де знаходиться. Більша частина села була захована під землею; під місяцем, що вже меншав, виднілася лише купка крихтінних хатин. Бурдей ззовні виглядав як сарай, трохи більший за нужник, біля якого вітром колихало рипучого червоного ліхтаря — налите кров'ю око посеред пільми. Джон сповз із кобили біля стайні, що знаходилася поруч, трохи не впав і загукав до двох хлопців-стайнярів, яких вочевидь збудив од сну.

— Свіжого коня під сідлом та у повіді! — наказав він голосом, що не терпів непокори. Стайнярі виконали наказ, а разом винесли міх вина і половину житньої хлібини.

— Піднімайте село на ноги! — закликав Джон. — Попередьте усіх! На південь від Стіни — дичаки. Збирайте добро і тікайте до замку Чорного.

Він видерся на підведеного йому мерина-воронька, зарипів зубами з болю в нозі й ринув щосили на північ гостинцем.

На східному небі почали блякнути зірки, коли перед ним з-за дерев та ранішніх туманів з'явилася Стіна. Місячне сяйво кидало на кригу

бліді відблиски. Джон підганяв мерина слизьким шляхом, аж доки не побачив кам'яні вежі та дерев'яні палати замку Чорного, схожі на купу зламаних іграшок під велетенським крижаним стрімчаком. До того часу Стіна вже переливалася рожевим та бузковим під першими променями вранішнього сонця.

Жоден вартовий не гукнув до Джона, коли він проминав найдальші будівлі замку. Ніхто не вийшов загородити йому дорогу. Замок Чорний здавався такою ж руїною, як Сірий Сторож. Крихкі брунатні бур'яни витикалися щілинами між каменями дворища. Старий сніг укривав дах Кременного Куреня і лежав заметами на північному боці Гардінової Вежі, де колись спав Джон, поки не став шафарем при Старому Ведмедеві. Довгі пальці кіптяви мережили Воеводську Вежу там, де дим вихорився з вікон. Після пожежі Мормонт переселився до Король-Башти, але і там Джон не побачив світла. Знизу йому не було видно, чи ходять Стіною вартові за сто сажнів над його головою. Але на звивистих, наче дерев'яна блискавка, сходах, прибудованих до південного боку крижаної Стіни, він не побачив жодного.

З димаря зброярні все-таки здіймався поодинокий димок — тонке пасмо, майже невидиме проти сірого північного неба. Джон зсунувся з коня і зашкутильгав туди. З прочинених дверей пашіло теплом, наче гарячим подихом літа. Усередині однорукий коваль Донал Нойє роздмухував міхами вогонь. Почувши Джонове наближення, він підняв очі.

— Джон Сніговій?!

— Ніхто інший.

Незважаючи на лихоманку, втому, ногу, магнара, старого, Ігритту, Манса... незважаючи на все і всіх, Джон посміхнувся. Добре було повернутися, добре побачити Нойє з великим черевом, задертими руками, зі щелепою, що, як завше, поросла чорною щетиною.

Коваль відпустив міхи.

— В тебе на обличчі...

Про обличчя Джон майже забув.

— То перевертень намагався вийняти мені око.

Нойє насупився.

— Я вже гадав, що твого обличчя — подертого чи цілого — не побачу ніколи. Ми чули, ти перебіг до Манса Розбишаки.

Джон ухопився за двері, щоб стояти рівно.

— Хто вам таке сказав?

— Ярман Парогач. Він два тижні як повернувся. Його розвідники кажуть: бачили тебе на власні очі коло дичацької валки, верхи на коні, у овечому кожусі. — Нойє окинув його пильним оком. — Про останнє, бачу, не збрехали.

— Вони ні про що не збрехали, — зізнався Джон. — Усе так і сталося.

— То мені зняти меч з стіни і випатрати тебе, абощо?

— Ні. Я виконував наказ. Останній наказ Кворина Піврукого. Нойє, де уся залога?

— Захищає Стіну від твоїх диких друзів.

— Гаразд, але де саме?

— Та усюди. Харму Песиголовку бачили у Лісовій-Варті-біля-Ставу, Торохкала — у Довгому Кургані, Плакуна — коло Крижаного Сліду. Всюди вздовж Стіни... вони тут, вони там, видираються Стіною коло Королевиної Брами, рубають ворота в Сірому Сторожі, нагромаджуються проти Східної Варти... але побачать бодай одну чорну одежину — і зникають. А наступного дня з'являються деінде.

Джон проковтнув стогін.

— То оманливі напади. Манс хоче розтягнути нашу оборону, хіба ви не бачите? — «А Бовен Марш охоче йому допомагає.» — Єдина брама тут. І нападуть вони тут.

Нойє перетнув помешкання.

— В тебе нога спливає кров'ю.

Джон мляво зиркнув униз. Рана знову відкрилася, з неї точилася кров.

— Стріла...

— Дичацька стріла. — То було не питання. Нойє мав одну руку, але дужу і товсту від м'язів. Він ковзнув нею Джонові під пахви, не даючи впасти. — Ти білий, як молоко, а жаром аж палаєш. Ану ходімо до Аемона.

— Нема часу. Дичаки вже на півдні від Стіни — ідуть від Королевиного Вінця відчиняти браму.

— Скільки їх? — Нойє майже виніс Джона з дверей.

— Сто і двадцять. Як на дичаків, добре озброєні. Спижева броня, трохи заліза. Скільки тут лишилося людей?

— Щось із сорок з гаком. Каліки, хворі, кілька зелених хлопчаків — ті, які ще й навчання не скінчили.

— Якщо Марш пішов, то хто лишився за каштеляна?

Зброяр зареготав.

— Пан Винтон, дайте йому боги здоров'ячка! Останній лицар у замку, не хвіст собачий. Та от біда: пан Дужак забувся, що його лишили за ватажка, а нагадати ніхто не поспішає. Мабуть, наразі за отамана можна рахувати мене. Каліка калікою, та вже який є.

Попри все, то була добра новина. Однорукий зброяр був рішучий, упертий, побитий життям та гартований війною. З іншого боку, пан Винтон Дужак... усі погоджувалися, що колись то був хвацький вояк та розвідник, але після вісімдесяти років служби сила та розум його залишили. Якось за вечерею він заснув і мало не потонув у полумиску горохової юшки.

— Де твій вовк? — запитав Нойє, поки вони перетинали двір.

— Привид? Лишив його, коли видирався на Стіну. Сподівався, він знайде сюди дорогу.

— Шкода казати, хлопче, та ми його не бачили. — Вони прошкутильгали до маєстрових дверей у довгій дерев'яній палаті під

крукарнею. Зброяр grimнув у них ногою. — Клідасе!

За мить із дверей визирнув згорблений, понурий маленький чоловічок у чорному. Побачивши Джона, він вирячив свої маленькі рожеві очиці й мовив похапцем:

— Покладіть його! Я піду приведу маестра.

У комині палав вогонь, у покоях стояла задуха. Від тепла Джон закуняв; щойно Донал Нойє поклав його на спину, він заплющив очі, щоб світ навколо припинив крутитися. У крукарні нагорі каркали та верескливо жалілися круки.

— Сніг, — казала одна пташка, — Сніг, сніг, сніговій.

«Семові витівки» — згадав Джон. То Семвел Тарлі повернувся додому? Чи лише його птахи? Джон хотів знати відповідь, але не мав сили питати.

Маестер Аемон не змусив себе довго чекати. Рухався він повільно, дрібними обережними кроками, тримаючись плямистою рукою за плече Клідаса. З тендітної шиї важко звисав ланцюг, у якому золоті та срібні ланки яскраво виблискували серед заліза, олива, цини та інших гірших металів.

— Джоне Сніговію, — мовив маестер, — коли ти зміцнієш, то розкажеш мені усе, що бачив та зробив. Донале, постав на вогонь казанок вина і поклади на вугілля моє приладдя — хочу, щоб воно розжарилося до червоного. Клідасе, мені стане в пригоді твій добрий гострий ніж.

Вік маестра перевалив за сто років; він був слабкий, геть усохлий, зовсім лисий та сліпий. Утім, хай його молочно-білі очі не бачили вже нічого, зате розум анітрохи не втратив колишньої гостроти.

— Дичаки йдуть сюди, — мовив Джон, поки Клідас вів ножем уздовж його ноги, розрізаючи важку чорну холошу, під якою кіркою застигла стара кров і поволі сочилася свіжа. — З півдня. Ми перелізли через Стіну...

Маестер Аемон узяв грубу Джонову перев'язку з Клідасових рук і понюхав.

— Ми?

— Я був разом із ними. Кворин Піврукий наказав мені перебігти до дичаків. — Джон зіщулився, коли маестрові пальці почали досліджувати рану, тицяючи та натискаючи. — Магнар теннів... ой, болить!

Він скреготнув зубами, потім запитав:

— Де Старий Ведмідь?

— Джоне... тяжко казати, але князь-воєвода Мормонт загинув у Крастеровому Дитинці від рук своїх присяжних братів.

— Братів? Наших хлопців?!

Слова Аемона завдали йому болю в сто разів гіршого, ніж пальці. Джон згадав, як востаннє бачив Старого Ведмеда перед його наметом, з круком на руці, що скрипів, вимагаючи зерна. «Мормонта більше нема?!» Саме цього він боявся найбільше, відколи побачив наслідки битви на Кулаку. Але удар від того легшим не став.

— Хто саме? Хто зазіхнув на воєводу?

— Гарт зі Старограду, Олло Безрукий, Підсайдачник... злодюги, боягузи, харцизяки — увесь отой набрід. Ми мали б це передбачити. Адже Варта вже не та, що була. Надто мало в ній чесних людей, аби сволота знала своє місце. — Донал Нойє покрутив маестрові леза у вогні. — З тузінь вірних братчиків зуміло повернутися. Скорботний Ед, Велетень, твій друзяка Зубр. Від них ми усе й почули.

«Тузінь? Так мало?» Адже разом з князем-воєводою Мормонтом з замку Чорного вийшли дві сотні братчиків — найкращих у Варті.

— То тепер за воєводу в нас Бовен Марш, абощо?

Старий Буряк був приятний чолов'яга і належно справляв уряд першого шафаря, але щоб дати відсіч дичацькій орді, годився якнайгірше.

— Наразі так. Доки не влаштуємо обрання, — відповів маестер Аемон. — Клідасе, принеси-но мені пляшку.

«Обрання...» Кворин Піврукий та пан Яремія Рикер загинули, Бенджен Старк досі не знайшовся. То кого обирати? Ані Бовена Марша, ані пана Винтона Дужака, це вже напевно. А чи пережили битву на Кулаку Торен Рідколіс чи пан Отин Вівір? «Ні, мусимо обирати між Котером Пайком та паном Денисом Малістером. Але кого з них?» Воєводи у Тіньовій Вежі та Східній Варті були добрими вояками та вмілими ватажками, але зовсім різнилися між собою. Вже немолодий пан Денис був гречний та обачливий, знався на лицарському звичаї. Пайк був молодший, уродився байстрюком, мав гострого грубого язика та норов відчайдушний аж до несамовитості. Ще гірше було те, що кожен із двох украй зневажав іншого. Тому Старий Ведмідь завжди тримав їх на протилежних кінцях Стіни. Джонові було відомо, як глибоко, аж до кісток, в'їлася у Малістерів недовіра та ненависть до залізників.

Раптом його штрикнув біль, нагадавши про його власні негаразди. Маєстер стиснув йому руку.

— Зараз Клідас принесе макове молоко.

Джон спробував підвестися.

— Та не треба мені...

— Треба, — твердо заперечив Аемон. — Буде боляче.

Донал Нойє перетнув покій та штовхнув Джона, щоб той ліг на спину.

— Лежи тихо, бо прив'яжу!

Навіть однією рукою коваль упорав його, наче малу дитину. Клідас повернувся з пляшкою зеленого скла і круглястим кам'яним кухликом. Маєстер Аемон наповнив кухля з пляшки і наказав:

— Пий!

Поки Джон опирався, то закусив собі губу — і зараз відчув домішок крові до густого, крейдистого напою. Не виблювати негайно коштувало йому чималого зусилля.

Клідас приніс балійку теплої води, і маестер Аемон вимив з рани бруд та кров. Хай які обережні були його дотики, навіть від найменшого Джонови кортіло верещати на весь голос.

— Магнаріві люди мають повну покору своєму ватажкові, а ще спижеві обладунки, — розповідав він тим часом. Балакаючи, було легше не зважати на ногу.

— Магнар — є такий князь на Скагосі, — мовив Нойє. — У Східній Варті були хлопці зі Скагосу, коли я ще тільки приїхав на Стіну. Я чув, як вони балакали про того Магнара.

— Гадаю, Джон мав на увазі старіший ужиток цього слова, — мовив маестер Аемон. — Не прізвище роду, а титул, що походить з прадавньої мови.

— Так, воно саме і значить «князь», — погодився Джон. — Стир є магнаром якогось краю, що зветься Теннія, на далекій півночі Мерзляків. З ним іде сотня його людей і два десятки наскочників, що знають Дарунок не гірше за нас. Та є і добра новина — Манс не знайшов ріг. Той Ріг Зими, якого він шукав у землі уздовж усієї Молочної.

Маестер Аемон зупинився, тримаючи у руці чисті ганчірки для рани.

— Ріг Зими — то стародавня казка. Невже Король-за-Стіною справді вірить у його існування?

— Вони всі вірять, — відповів Джон. — Ігритта казала, що вони відкопали сотню могил... могил королів та звияжців, усією долиною Молочної, але так і...

— Хто така Ігритта? — зацікавився Донал Нойє.

— Жінка з вільного народу. — Що він може розказати їм про Ігритту? «Вона тепла, розумна, весела, уміє і поцілувати як слід, і перетнути горлянку.» — Вона іде зі Стиром, але не... насправді вона зовсім молода, ще дівчина, з дичаків, але...

«Вона вбила мирного старого за те, що той розклав вогонь зігрітися.» Язик наче розпух і погано повертався у роті. Макове

молочко почало туманити розум.

— Я порушив з нею обітницю. Я не мав наміру, але... — «Я все зробив даремно. Дарма покохав її, дарма покинув...» — Мені забракло сил. Піврукий наказав мені їхати з ними, пильнувати, щоб я не вагався, щоб я...

Голова здавалася набитою мокрою вовною. Маестер Аемон знову нюхнув Джонову рану, тоді кинув скривавлене ганчір'я у балійку і наказав:

— Донале, якщо ваша ласка, подайте гарячого ножа. І тримайте Джона, щоб не смикався.

«Я не кричатиму» — сказав собі Джон, побачивши розпечене червоне лезо. Але і цю обітницю порушив. Донал Нойє тримав його на столі, а Клідас допомагав спрямовувати маестрову руку. Джон не рухався, лише гатив кулаком по столі знову, і знову, і знову. Біль був такий неймовірний, що сам він почувався усередині його малим і безпорадним — наче дитина, що скиглить у п'їтмі. «Іґритта» — думав він, поки ніздрі йому забивав сморід паленого м'яса, а вуха глухли від власного вереску. — «Я мусив, Іґритто.» На половину удару серця мука наче припинилася, але тут гаряче залізо знову торкнулося рани, і Джон зомлів.

Коли вії потроху затріпотіли, і очі розплющилися, Джон був загорнутий у товсту вовну і наче плавав у теплі. Рухатися він не міг, та це не важило. На якусь мить він уявив, що разом із ним Іґритта — порас його ніжними руками. Потім очі заплющилися, і прийшов сон.

Наступне пробудження було не таке лагідне. У покої стояла п'їтма, під ковдрами до Джона повернувся біль — пронизливе скиміння у нозі, що від найменшого руху перетворювалося на розпечений ніж. Про це Джон дізнався мимоволі — коли спробував перевірити, чи ще досі має ногу. Довелося йому, хапаючи ротом повітря, проковтнути крик і якнайсильніше стиснути кулака.

— Джоне? — З темряви з'явилася свічка, а по тому і добре знайоме капловухе обличчя. — Не рухайся!

— Пип? — Джон простяг руку догори, хлопець ухопив її та гаряче стиснув. — Я вже думав, ти пішов...

— ...зі Старим Буряком? Та ні, він мене вважає за надто малого і зеленого. Грен теж тут.

— Тутечки я! — Грен виступив з темряви з іншого боку ліжка. — Лишень заснув трохи.

Джонови пересохло у горлі.

— Води, — прохрипів він.

Грен сховався по воду, підніс йому кухля до вуст.

— Я бачив Кулак, — мовив Джон після довгого ковтка. — Кров, мертвих коней... Нойє каже, з тузінь братчиків повернулося... хто?

— Дивен повернувся. Велетень, Скорботний Ед, Миленський Донел Схил, Ульмер, Лех Ліворукий, Гарт Сіре Перо. Ще четверо чи п'ятеро. Ще я осьо.

— А Сем?

Грен відвернув очі.

— Він убив одного з Інших, Джоне. Тицьнув у нього отим кинджалом з драконоскла, що ти йому зробив. І ми його почали кликати Семом Смертяним. А він цього не любив, страх.

«Сем Смертяний.» Джон погано уявляв собі вояка, гіршого за Семвела Тарлі.

— Що з ним сталося?

— Ми мусили його лишити, — похнюплено мовив Грен. — Я його трусив, кричав на нього, навіть ляпаса дав. Велетень спробував поставити на ноги, але ж Сем такий важкий. Пам'ятаєш, як у навчанні він скручувався на землі й скиглив, а вставати не хотів? У Крастера він навіть не скиглив. Підсайдачник та Олло ламали стіни — шукали попоїсти, Гарт бився з іншим Гартом, ще дехто гвалтував Крастерових дружин. Скорботний Ед здогадався, що Підсайдачницька згряє уб'є всіх вірних братів, щоб ми не розказали, що сталося — а їх було вдвічі

більше за нас. Ми лишили Сема зі Старим Ведмедем. Він нікуди не хотів рушати з місця, Джоне.

«Він був вашим присяжним братом» — трохи не вирвалося в Джона. — «Як ви могли його лишити серед дикунів та горлорізів?»

— Може, він ще живий, — мовив Пип. — Ось побачиш: іще здивує нас і завтра з'явиться. Ще й не пішки, а верхи на коні!

— Еге ж! Із головою Манса Розбишаки під пахвою. — Грен намагався його підбадьорити, але сам не вірив у свої слова, і Джон це добре чув. — То ж Сем Смертяний!

Джон знову спробував сісти. То виявилася така ж прикра помилка, як і вперше. Він скрикнув і залався.

— Грене, ходи збуди маестра Аемона, — мовив Пип. — Скажи маестрові, що Джонові треба ще макового молочка.

«Так» — подумав Джон і сказав:

— Ні! Адже магнар...

— Та знаємо, — відповів Пип. — Вартовим на Стіні наказано спостерігати за півднем. Донал Нойє надіслав кількох хлопців до Завітряної Стяги наглядати за королівським гостинцем. Маестер АEMON вислав птахів до Східної Варти і Тіньової Вежі.

До ліжка причовгав маестер АEMON, тримаючи одну руку на Греновому плечі.

— Джоне, пожалій себе. Добре, що ти прокинувся, але ж дозволь своєму тілу зцілитися. Ми залили рану киплячим вином, наклали припарку з кропиви, гірчичного сім'я та хлібної плісняви, але якщо ти не відпочиватимеш...

— Не можу! — Джон усе-таки подолав біль і сів. — Тут скоро буде Манс... а з ним тисячі людей, велетні, мамути... чи надіслали звістку до Зимосічі? А до короля?

Джоновим чолом стікав піт. Очі мимоволі заплющилися.

Грен кинув на Пипа дивний погляд.

— Він нічого не знає.

— Джоне, — мовив маестер АEMON, — відколи ти поїхав, трапилося багато різного. Одне гірше за інше. Балон ГРЕЙДЖОЙ знову коронував себе королем і спрямував залізничні лодії на війну проти Півночі. Один за одним, наче бур'яни з-під землі, повискакували нові королі. Ми надіслали усім прохання про поміч, та не матимемо її від жодного, бо кожен має нагальніші справи для мечів свого вояцтва, а ми далекі й усіма забуті. А Зимосіч... ти мусиш кріпитися, Джоне... Зимосічі більше нема...

— Нема?! — Джон витріщився у білі очі та зморшкувате обличчя АЕМОна. — Але ж у Зимосічі мої брати, Бран та Рікон...

Маестер торкнувся його чола рукою.

— Маю скорботні вісті, Джоне. Твоїх братів було вбито з наказу Теона ГРЕЙДЖОЯ після того, як він силоміць захопив Зимосіч в ім'я свого батька. Коли значкове панство твого батька спробувало відбити замок, Теон пустив його з вогнем.

— За твоїх братів помстилися, — мовив ГРЕН. — Син Болтона вирізав усіх залізничників, а Теона ГРЕЙДЖОЯ узяв у полон, і кажуть, білує його за скоєне вершок за вершком.

— Ми сумуємо разом із тобою. — Пип стиснув його плече. — Усі разом, до останнього.

Джон ніколи не плекав надмірної любові до Теона ГРЕЙДЖОЯ, але ж той був вихованцем його батька. Судом болю скрутила йому ногу; отямився він знову на спині.

— Тут якась помилка! — наполягав він. — При Королевиному Вінці я бачив лютововка, сірого... так, сірого... і він мене знав!

Якщо Бран помер, то чи не може якась його частина жити далі у лютововкові, як Орелл продовжив жити у своєму орлі?

— Випий оцет.

ГРЕН підніс йому до вуст кухля. Джон випив. У голові кружляли вовки та орли, лунав сміх братів. Обличчя над ним почали розмиватися

і зникати. «Не могли вони загинути. Теон цього б ніколи не зробив. А Зимосіч... сірий граніт, дуб та залізо, гави кружляють над баштами, пара здіймається з-над теплих ставків у божегаї, кам'яні королі сидять на престолах... хіба Зимосіч може зникнути?»

Коли сон нарешті заволодів ним, Джон знову побачив себе удома. Він плюскався у гарячому ставі під великим білим оберіг-деревом з обличчям його батька. З ним була Ігритта — сміялася, скидала з себе шкіряні лахи, поки не лишилася голісінька, в чому мати народила, пробувала його поцілувати — але він не давався, бо не міг перед батьковими очима. Адже він — кров Зимосічі, воїн Нічної Варти.

— Я не стану батьком байструкові, — мовив він до неї. — Не стану. Нізащо.

— Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію, — прошепотіла вона.

Шкіра її почала розчинятися у гарячій воді, плоть — злазити з кісток, і нарешті лишилися тільки череп та кістки, а вода у ставку забулькотіла густим і червоним.

Кетлін VI

Вони почули Зеленозуб раніше, ніж побачили — безупинний гомін потоку скидався на низьке гарчання якогось величезного звіра. Річка перетворилася на бурхливий пінний бурчак, у півтора рази ширший, ніж минулого року, коли Робб розділив своє військо навпіл і присягнувся узяти собі дружину з Фреїв навзамін дозволу перетнути міст. «Тоді мій син не міг обійтися без князя Вальдера та його моста. І зараз знову не може.» Кетлін спостерігала, як каламутні зелені води плинуть мимо, і плакала у серці злі передчуття. «Перебрісти тут не можна, перепливти — теж, а доки ці води спадуть, може минути поворот місяця.»

Коли вони вже наближалися до Близнюків, Робб одягнув королівського вінця і припросив Кетлін та Едмура їхати поруч. Пан Райнальд Вестерлін їхав з короговою — лютововком Старків на білому крижаному полі.

Брамні башти виникли з запони дощу, наче сірі бляклі примари. З наближенням вершників вони потроху росли, набували обрисів та

об'єму. Твердиня Фреїв складалася не з одного замку, а з двох — віддзеркалень один одного у мокрому камені на протилежних берегах потоку, з'єднаних великим вигнутим мостом. Посередині мосту здіймалася Водяна Башта, під нею стрімко та прямо плинула річка. У берегах були прорізані перекопи, що перетворювали кожен замок-близнюк на острів. Останні дощі зробили з перекопів мілкі озера.

За змуртованими водами біля східного замку Кетлін побачила табір на кілька тисяч вояків. Прапори в таборі висіли зі списів коло наметів, наче здохлі коти; під дощем годі було розібрати, які на них кольори та герби. Кетлін здалося, що більшість мають сіре забарвлення, хоча під таким небом сірим був увесь світ.

— Пильнуй кожен свій крок, Роббе, — попередила вона сина. — Князь Вальдер надто дратівливий і гострий на язик. Деякі з його численних синів, поза сумнівом, уродилися в батечка. Не дозволь розгнівати себе і наробити дурниць.

— Я знаю Фреїв, матінко. Знаю, якої завдав їм образи. Знаю, як вони мені потрібні. Тому буду сумирний, як септон.

Кетлін незатишно посовалася у сідлі.

— Якщо нам по приїзді запропонують їжу та питво, у жодному разі не відмовляйся. Бери, що дають, їж та пий в усіх на очах. Якщо не запропонують нічого, прохай хліба, сиру та келих вина.

— Та я радше змок, аніж зголоднів...

— Слухай мене, Роббе! Щойно ти спробуєш їхнього хліба та солі, як за гостьовим правом матимеш недоторканність. Священні закони гостинності захистять тебе під їхнім дахом.

На Роббовому обличчі відбився подив, а не страх.

— Мене захищає військо, пані матінко. Я не мушу покладатися на їхній хліб та сіль. Та якщо князеві Вальдеру буде завгодно подати мені юшку з вареної гави, приправлену хробаками, то я не лише з'їм, а й попрохаю другу миску.

З західної брамної башти виїхало четверо Фреїв у важких киреях товстого сірого штофу. Кетлін упізнала пана Римана — сина покійного

пана Стеврона, першого сина князя Вальдера. Втративши батька, Риман став спадкоємцем Близнюків. Обличчя під відлогою було широке, опасисте і тупе. Інші троє, напевне, були його сини — праонуки князя Вальдера.

Едмур підтвердив її здогади.

— Онде старший, Едвин — блідий, тендітний, а кривиться, наче йому кишки заколодило. Жилавий з бородою — то Чорний Вальдер. Паскудне створіння, наїмося з ним лиха. На гнідому їде Петир, отой похнюплений. Брати звуть його Петир Пуздря. Він старший від Робба на рік чи два, а коли йому було десять, князь Вальдер оженив його на жінці, утричі старшій. О боги, хоч би Рослін не вдалася у нього!

Вони зупинилися і дозволили господарям замку наблизитися. Роббів прапор безсило висів на держалні; невпинний шум дощу змішувався з гомоном набухлого Зеленозуба, що плинув праворуч од загону. Сірий Вітер посунувся уперед, напружив хвоста, примружив очі темного золота. Коли Фреї під'їхали на три сажні, Кетлін почула його гарчання — низьке, загрозливе, що майже зливалося з гуркотом річкового потоку. Робб здригнувся і покликав:

— Сірий Вітре, до мене. Хутко до мене!

Та натомість лютововк стрибнув уперед і загарчав уже на весь голос.

Кобила пана Римана заіржала зі страху та відсахнулася, а кінь Петира Пуздрі став дибки та скинув вершника на землю. Втримати свого вдалося лише Чорному Вальдерові, який миттю сягнув по руків'я меча.

— Ні! — щосили закричав Робб. — Сірий Вітре, до мене! До мене!

Кетлін вдарила коня п'ятами і вклинилася між лютововком та кіньми. Її кобила вибила копитами грязюку з землі просто перед Сірим Вітром. Вовк сахнувся убік і лише тоді, здавалося, нарешті почув заклики Робба.

— То це отак Старки спокутують свої вини? — гарикнув Чорний Вальдер, тримаючи в руці оголеного меча. — Нам такі вітаннечка не до смаку! Ви на те приїхали, щоб на нас вовків напускати?!

Пан Риман зліз з коня і допоміг Петирові Пуздрі стати на ноги. Хлопця заляпало болотом, та він нічого собі не зашкодив.

— Я приїхав з вибаченнями за образи, завдані мною вашому домові, та з наміром погуляти на весіллі пана дядька. — Робб рвучко зіскочив з сідла. — Візьміть мого коня, Петире. Ваш, мабуть, уже втік до стайні.

Петир зиркнув на батька і відповів:

— Я поїду з кимось із братів.

З облич Фреїв аж пашіла ворожість без жодного сліду пошани до гостей.

— Ви спізналися! — звинуватив їх пан Риман.

— Нас затримали дощі, — відповів Робб. — Я вислав птаха.

— Не бачу, де жінка.

Усі зрозуміли, що під «жінкою» пан Риман має на увазі Джейну Вестерлін. Пані Кетлін вибачливо посміхнулася.

— Королеву Джейну стомили далекі подорожі, панове. Поза сумнівом, вона буде щаслива відвідати вашу домівку, щойно настануть спокійніші часи.

— Пана діда це не потішить. — Чорний Вальдер вклав меча до піхв, але голос приязнішим не зробив. — Я багато розповідав їм про панну, і вони хотіли бачити її на власні очі.

Едвин прочистив горло.

— Ваша милосте! Ми наготували вам покої у Водяній Башті, — мовив він сухо, але чемно, — а також панові князю Таллі та пані Старк. Ваше значкове панство ми теж ласкаво припрошуємо знайти притулок під нашим дахом і розділити з нами весільний частунок.

— А що про наших вояків? — запитав Робб.

— Пан батько шкодують, що не можуть ані помістити в своїй домівці, ані нагодувати за своїм столом таке потужне військо. Ми ледве нашкребли харчу для людей та коней нашого власного рушення. Але ваших людей ми не забудемо. З вашої ласки та згоди, хай вони

перейдуть річку, отаборяться коло нашого війська, і там матимуть вдосталь вина та пива, щоб випити за здоров'я князя Едмура і його нареченої. На тому березі ми поставили три великі бенкетні намети, щоб захистити гостей від дощу.

— Ваш вельможний панотець надзвичайно добрі. Моє військо дуже їм подякує, бо подолало багато верст мокрого шляху.

Верхи на коні наперед висунувся Едмур Таллі.

— Коли я нарешті зустріну мою наречену?

— Вона чекає на вас усередині, — пообіцяв Едвин Фрей. — Пробачте панні, якщо вона видасться вам надто сором'язливою — цього дня бідолашна чекала з великою жагою та страхом. Але чи не продовжити нам розмову під дахом замість дощу?

— А й справді. — Пан Риман знову сів у сідло і втягнув Петира Пуздрю за себе. — Прошу за мною. Пан дід чекають.

Він розвернув кобилу і рушив до Близнюків.

Едмур зрівняв коня з Кетлін.

— Спізнілий Князь Фрей міг би зізволити зустріти нас власною особою, — пожалівся він. — Адже я його зверхник, ще й майбутній зять, а Робб — його король.

— Коли тобі, братику, стукне дев'яносто і один рік, я подивлюсь, як охоче ти вибиратимешся під дощ назустріч гостям.

Але Кетлін сумнівалася, що винуватий самий лише дощ. Зазвичай князь Вальдер пересувався у накритих ношах, і дощ йому майже нічим не загрожував. «Невже і це — навмисна образа?» Якщо так, то вона має бути не остання.

Перед брамною баштою на них чекала ще одна прикра несподіванка. Сірий Вітер зупинився посеред підйомного мосту, витрусив з хутра воду і завив на решітку. Робб нетерпляче присвиснув.

— Що таке, Сірий Вітре? Ану ходи зі мною!

Та лютововк лише вишкіряв зуби. «Не подобається йому тут» — подумала Кетлін. Робб мусив злізти з коня, присісти навпочіпки коло

вовка і заспокійливо побалакати з ним, перш ніж той погодився пройти під грати. До того часу їх наздогнали Ламаний Лотар і Вальдер Водограй.

— Він боїться шуму води, — зауважив Водограй. — Кожен звір знає, що розбурханої річки слід уникати.

— То пусте! Суха конура і бараняча нога його звеселять, — бадьоро відповів Лотар. — Чи не покликати нашого старшого псяра?

— Він не пес, а лютововк, — заперечив Робб, — і небезпечний для тих, кому не довіряє. Лишіться з ним, пане Райнальде. Я не поведу його таким до палат князя Вальдера.

«Спритно вигадав» — подумала Кетлін. — «Заразом і Вестерліна князеві Вальдеру в очі не тицятиме.»

Подагра та крихкість старечих кісток зібрали тяжку данину з Вальдера Фрея. Гості побачили його на високому панському престолі з подушками під спиною та горностаєвою делією на колінах. Панське крісло було різьблене з чорного дуба; спинка мала подобу двох товстих башт, з'єднаних вигнутим мостом. Престол був такий великий та важкий, що старий на ньому здавався недоладною потворною дитиною. У зовнішності князь Вальдер мав щось від стерв'ятника, а ще більше — від тхора. Лиса голова зі старечими плямами витикалася з кощавих плечей на довгій рожевій шиї. Зайва шкіра теліпалася під крихітним підборіддям, слъозаві очі туманилися, вуста позбавленого зубів рота безперервно жували і прицмокували, як мала дитина цмокає коло матеріної цицьки.

Восьма пані Фрей стояла коло панського місця князя Вальдера. При його ногах сиділа трохи молодша подоба його самого — згорблений миршавий чоловічок років п'ятдесяти, чиє дороге вбрання з синьої вовни та сірого оксамиту було прикрашено доволі дивно: іграшковим королівським вінцем та коміром з крихітними мідними дзвіночками. Схожість між ним та його паном була разюча, за винятком очей: князь Фрей мав очі крихітні, каламутні та підозріливі, а цей чоловік — великі, доброзичливі та розвіяно-байдужі. Кетлін пригадала, що багато років тому один з виводку синів князя Фрея породив собі сина-

недоумка. Та в минулі її гостини князь Переїзду ретельно ховав його з очей. «Чи завжди він носив оцього блазенського вінця, а чи це кпини з Робба?» Втім, про таке вона питати не наважилася.

Фрейові сини й дочки, їхні діти, онуки, чоловіки, дружини та челядь юрмилися у великій трапезній палаті, заповнюючи мало не всю. Але говорити почав саме старий князь.

— Знаю, ви пробачите мені, що я не стаю на коліна. Ноги вже не служать мені так, як служили, хоча те, що між ними, ще працює нівроку, хе-хе. — Його вуста розтягнулися у беззубу посмішку, коли очі знайшли Роббового королівського вінця. — Люди кажуть, ваша милосте: вбогий той король, що коронується спижем.

— Спиж та залізо міцніші за срібло та золото, — відповів Робб. — Саме таку корону з мечами вдягали старі Королі Зими.

— Дуже вона їм допомогла, коли прийшли дракони, хе-хе.

Схоже, князівське «хе-хе» тішило недоумка, який у лад йому хитав головою з боку в бік, тельняючи короною та коміром.

— Пане королю, — мовив князь Вальдер, — ви вже пробачте моєму Аегонові його нечемність. Він має менше тям, ніж болотник Перешийку, і ніколи не стрічав короля. Це один зі Стевронових хлопчаків. Ми кличемо його Дзвоником.

— Пан Стеврон згадував про нього, пане князю. — Робб посміхнувся до простака. — Вітаю, Аегоне. Твій батько був хоробрий воїн.

Дзвоник задзвенів своїми дзвіночками і посміхнувся. З кутика рота потекла цівочка слини.

— Дарма ваша королівська милість витрачають на нього слова. Балакати з ним — усе одно, що з нічним горщиком. — Князь Вальдер перевів очі на інших гостей. — Бачу, пані Кетлін, і ви повернулися до нас. А з вами ще й хвацький лицар пан Едмур, переможець при Камінному Млині. Ой ні, вже князь Едмур, аби ж не забути. Ви ж бо п'ятий князь Таллі на моїй пам'яті — чотирьох я вже пережив, хе-хе. Десь тут є ваша наречена. Ви, мабуть, бажаєте на неї подивитися.

— Бажаю, пане князю.

— То подивитеся. Але вдягнуеною. Вона сором'язлива дівчинка, і цнотлива до того ж. Голою ви її не побачите аж до постілювання. — Князь Вальдер клекотливо засміявся. — Хе-хе, та не переймайтеся, вже скоро, зовсім скоро.

Він покрутив головою на всі боки.

— Ану, Бенфрею, приведи-но свою сестру, і то швидко, бо пан князь Таллі поспішали до неї аж із самого Водоплину.

Молодий лицар у вапенроку з чвертями вклонився і пішов, а старий обернувся знову до Робба.

— А де ж ваша молода, пане королю, га? Прегарна королева Джейна з Вестерлінів, господарів на Прискалку, хе-хе.

— Лишилася у Водоплині, пане князю. Надто втомилася від подорожей, щоб рушати у нову. Ми вже казали панові Риману.

— От мені не щастить, хоч сідай та плач! А я ж так сподівався уздріти її на власні слабкі очі. Та ми тут усі сподівалися, хе-хе. Хіба ні, пані дружино?

Бліда, худорлява пані Фрей, здавалося, аж перелякалася, коли до неї звернулися по відповідь.

— Т-так, так, пане чоловіку. Ми усі так прагнули п-показати свою вірність її милості королеві Джейні. Вона, м-мабуть, така гарна на вроду.

— Надзвичайно гарна, моя добра пані. — У Роббовому голосі залунав крижаний спокій, що нагадав Кетлін про його батька.

Старий або не почув відповіді, або вирішив не зважати на неї.

— Невже гарніша за моїх дівчаток, хе-хе? Бо як інакше могла вона лицем та статурою звабити його королівську милість на порушення своїх священних обітниць, га?

Робб зустрів докір з королівською гідністю.

— Знаю, жодні слова не зарадять справі. Але я прийшов сюди, щоб скласти вибачення за образи, завдані вашому шляхетному домові, та покірно прохати вашу князівську вельможність зглянутися на вашого короля.

— Вибачення, хе-хе. Пригадую, ви таки обіцяли їх скласти. Я старий, але таких речей не забуваю. Пам'ятаю, можна сказати, краще за деяких королів. Молоді — вони про все забувають, щойно побачать гарненьке личко та пару пружних цицьок, хіба ні? Та я теж був такий самий. Хтось скаже, що я й досі такий, хе-хе. Та вони помиляються, як помилилися ви. Все ж ви прийшли до мене залагодити справу. Гаразд, гаразд, але образили ви не мене, а моїх дівчаток — то саме їх ваша милість і мають просити про вибачення. Моїх юних дів — онде вони стоять. Погляньте, роздивіться.

Він майнув пальцями, зграйка дівоцтва відокремилася від стін і хутко вишикувалася перед помостом. Дзвоник теж почав був підводитися, весело теленькаючи дзвіночками, та пані Фрей прожогом ухопила недоумка за рукав і смикнула на місце.

Князь Вальдер почав називати імена.

— Моя донька Арвин, — вказав він на дівчинку років чотирнадцяти. — Ширея, наймолодша шлюбна дочка. Амі та Маріанна — онуки. Амі я видав за пана Баша з Семиструм'я, та Гора вбив того бовдура, і я отримав дочку назад. Оце Серсея, але ми її кличемо Бджілкою, бо її мати була з Чмеликів. Осьо ще онуки. Одна — Вальда, інші... теж якось звуться...

— Я — Мерія, пане дідусю, — мовила наступна дівчинка.

— Ти балакуче створіння, оце вже напевне. За Балакучкою — моя донька Тита. Потім ще Вальда. Аликс, Маріса... ти Маріса чи ні? Так я і думав. Вона не завжди буде лиса — то їй маестер зголив волосся, але божиться, що відросте. Оці близнючки — Серра та Сарра.

На одну з найменших дівчаток він примружився і запитав:

— А ти ще одна Вальда, абощо?

Дівчинці було, мабуть, роки з чотири, не більше. Вона чемно присіла і відповіла:

— Я Вальда пана Аемона Водоглая, пане пладідусю.

— Ого, ти вже розмовляєш? Та байдуже. Що ти можеш сказати розумного? Твій батько завжди молів самі дурниці. До того ж він — байстрюцький син, хе-хе. Ходи звідси геть, тут місце самим лише Фреям. Королю-на-Півночі байдуже до нешлюбних виплодків.

Князь Вальдер скосив очі на Робба. Дзвоник схилив голову і зателенькав.

— Осьо вони усі, мої юні діви. Хоча ні, одна вже удовиця. Та деякі навіть люблять уже пробитих жінок. А ви ж могли б узяти собі будь-яку, аби забажали.

— Я б не знайшов у собі сили обрати якусь одну, пане князю, — ретельно добираючи ввічливі слова, мовив Робб. — Всі ваші дівчата надзвичайно гарні та чарівні.

Князь Вальдер пирхнув.

— А ще кажуть, це в мене очі погані! Гаразд, погоджуся, тут є кількоро не конче бридких. Решта... нехай, байдуже. Король-на-Півночі їх однак не схотів, хе-хе. То що ви, далебі, хотіли їм сказати?

— Ласкаві та шляхетні панни. — Робб виглядав відчайдушно збентеженим, але ж давно знав, що ця мить мусить настати, і зустрів її без вагань. — Усі чоловіки мають дотримуватися свого слова, а королі — понад усіх інших. Я склав обітницю одружитися з однією з вас. І порушив цю обітницю. Вину за те я не покладаю на жодну з вас. Я вчинив так не тому, що хотів вас образити, а лише тому, що покохав іншу. Знаю, що жодні слова не зарадять справі, та все ж я прийшов до вас, аби сумирно прохати про вибачення, і заради того, щоб Фреї на Переїзді та Старки на Зимосічі знову з'єдналися у непорушній дружбі.

Менші дівчатка неспокійно совалися на місці. Їхні старші сестри чекали, що накаже князь Вальдер на своєму чорному дубовому престолі. Дзвоник хитався туди-назад, вителенькуючи дзвіночками на комірці та короні.

— От і добре, — нарешті мовив князь на Переїзді. — Ви гарно усе сказали, ваша милосте. «Жодні слова не зарадять справі», хе-хе. Добре сказано, дуже влучно. Сподіваюся, на весільній учті ви не відмовитеся станцювати з моїми доньками. Потіште серце старого, хе-хе.

Він захитав зморшкуватою рожевою головою майже так, як його недоумкуватий онук, лише без дзвіночків.

— А ось і вона, князю Едмуре. Моя донька Рослін, моя найкоштовніша маленька квіточка, хе-хе.

Пан Бенфрей привів її до палати. Вони були схожі один на одного так, що кожен би відразу впізнав брата і сестру, а за віком мали бути дітьми шостої пані Фрей. Кетлін пригадала, що та дружина походила з дому Росбі.

Для свого віку Рослін була невеличка, шкірою біла, наче щойно вийшла з молочної купелі. Обличчям вона була дуже гарненька — маленьке підборіддячко, невеличкий носик, великі карі очі. Густе брунатне волосся спадало вільними хвилями до стану такого тонкого, що Едмур міг би охопити його долонями. Під мереживним передом блакитної сукні випиналися не надто великі, але круглі та принагідні груди.

— Ваша милосте. — Дівчина стала на коліна. — Князю Едмуре. Сподіваюся, ви не розчарувалися.

«Де ж пак, розчарувався він» — подумала Кетлін. Обличчя брата аж запашило з раптових радощів, коли він побачив юну Рослін.

— Ви вже зараз утіха мого серця, ясна панно, — мовив Едмур. — І лишитеся нею до кінця життя.

Рослін мала між двох передніх зубів невеличку щілинку, від якої трохи соромилася посміхатися. Та ця маленька вада робила її ще звабливішою. «Гарненька» — подумала Кетлін, — «але тендітна. Та не диво — вона ж бо з Росбі.» Жінки з дому Росбі не славилися міццю та здоров'ям. Кетлін охоче б віддала перевагу котрійсь зі старших дівчат у палаті — дочок чи онучок, вона не запам'ятала напевне, але на обличчях у них лежала печатка Кракеголів. Третя дружина князя Вальдера походила саме з цього дому. «Широкі стегна — плодити

дітей, великі груди — годувати, сильні руки — на собі носити. Кракеголи — дебела порода, з міцними кістками та дужими м'язами.»

— Пан князь дуже добрі, — відповіла панна Рослін Едмурові.

— А панна князівна дуже гарні. — Едмур узяв наречену за руку і підняв на ноги. — Але чому ви плачете?

— З радощів, — відповіла Рослін. — Я плачу з радощів, ласкавий пане князю.

— Та годі вже! — устряг князь Вальдер. — Наплачетесь і нашепочетесь досхочу після весілля, хе-хе. Ану, Бенфрею, відведи сестру до її опочивальні, хай готується до свого свята. І до найкращої його частини, хе-хе — до постілювання. Його усі люблять, хе-хе, як інакше.

Його беззубі вуста жували, прицмокували, хапали повітря.

— Гратиме музика, багато солодкої музики, вино литиметься рікою, хе-хе, ой, потече червона річенька, і ми залагодимо усі образи. А зараз ви стомилися, змокли під дощем, та й підлогу мені заляпали. Ходіть до вогню, до гарячого вина з прянощами, до жарких купелей. Лотаре, супроводь-но гостей до їхніх покоїв.

— Мені треба перевести військо через річку, мосьпане, — мовив Робб.

— Та не заблукають! — вигукнув князь Вальдер. — Вони ж тут один раз переходили, хіба ні? Коли ви йшли з півночі на південь. Ви хотіли, щоб я вас пустив, і я вас пустив, а ви мені тоді наобіцяли зо три мішки... хе-хе, та гаразд, як хоче. Переводьте хоч кожного за руку, мені байдуже.

— Пане князю! — поспіхом згадала Кетлін. — Якби ж нам трохи попоїсти з дороги. Ми подолали багато верст під дощем.

Вальдер Фрей пожував, прицмокнув.

— Попоїсти, хе-хе. Паляницю, трошки сиру, кільце ковбаски, еге ж?

— І вина, щоб запити, — додав Робб. — І солі до хліба.

— Хліба та солі. Хе-хе. Гаразд, гаразд, нехай буде так.

Старий плеснув долонями, до палати заспішили стільні слуги з глечиками вина, тарелями хліба, сиру та масла. Князь Вальдер сам теж узяв келих вина, високо здійняв його плямистою рукою.

— Гості мої! — звернувся він. — Почесні, шановані гості! Вітаю вас під своїм дахом та ласкаво прошу до свого столу!

— Дякуємо за гостинність, пане князю, — відповів Робб, а за ним луною подякували Великоджон, пан Марк Дудар та решта інших. Усі випили вина, з'їли трохи хліба з маслом. Кетлін ковтнула з келиха, відщипнула скоринку хліба і відчула себе трохи певніше. «Тепер нам ніщо не загрожує» — подумала вона.

Знаючи занозистий норов старого, вона б не здивувалася, якби покої усім наготували холодні й незручні. Але скидалося, що Фреї нічого не пошкодували ані для гостей, ані для святкування. Опочивальня для молодих була велика, розкішно прикрашена, з ліжком під периною, зі стовпчиками у подібні замкових башт. Господарі виявили чемність, прикрасивши ліжко черлено-лазуровими запонами у кольорах Таллі. Дерев'яну підлогу вкривали напахчені килими, високі вікна відчинялися на південь. Опочивальня Кетлін була менша, проте так само вишукано прикрашена і зручно влаштована, з жарким вогнем у комині. Ламаний Лотар запевнив, що Робб матиме розкішні покої на кілька кімнат, як личить королю.

— Якщо вам чогось бракуватиме, скажіть мені або одному зі стражників, — мовив він, уклонився і пішов, важко кульгаючи на звивистих сходах.

— Треба поставити власну сторожу, — мовила Кетлін до брата. Їй спатиметься краще, коли за дверима стоятимуть воїни Старків і Таллі.

Вітання з князем Вальдером виявилося не таке болісне, як вона боялася, та все ж Кетлін рада була нарешті його здихатися. «Ще кілька днів, і Робб вирушить на битву, а я — до зручного полону в Морестражі.» Вона не сумнівалася, що в домівці князя Язона матиме усі вигоди та розкоші. Але майбутнє сидіння в чужому замку її все одно гнітило.

Кетлін чула знизу іржання та стукіт копит: то довга валка озброєної кінноти долала міст від замку до замку. Камені мосту гуркотіли під колесами важко накладених возів. Кетлін пішла до вікна і визирнула; більша частина війська Робба вже виходила зі східного замку.

— Здається, дощ потроху стихується.

— Еге ж. Як ми вже під дахом, то ось тобі раз. — Едмур стояв коло комина, купаючись у теплі. — Що скажеш про Рослін?

«Надто мала та тендітна. Важко буде народжувати.» Але братові, здається, юна Рослін припала до смаку, тому Кетлін сказала:

— Мила дівчина.

— Гадаю, я їй сподобався. Але чого вона рюмсала?

— Коли юна діва виходить заміж, сліз не уникнути.

На ранок свого весілля Ліза наплакала цілі ставки, хоча до тієї миті, коли Джон Арин накинув їй на плечі вершково-блакитну кирею, вже примудрилася висушити очі та сяяти з утіхи.

— Вона гарніша, ніж я смів сподіватися. — Едмур здійняв руку, не даючи їй сказати. — Та знаю я, що наразі є важливіші речі! Збавте мене од проповідей, шановна септо. Хай так... але ти бачила інших фреївських дівок? Приміром, оту, яку смикало? Що в неї за трясця така, га? В близнючок обличчя пориті ямами та порослі горами незгірш Петира Пуздрі. Коли я побачив отой виводок, то не сумнівався, що Рослін буде лиса, одноока, з розумом Дзвоника і норовом Чорного Вальдера. Та вона, схоже, не лише гарненька, а ще й покірна.

Обличчям Едмура гуляв сумнів.

— Але навіщо старому тхору було відмовляти мені у виборі? Хіба не затим, щоб віддати за дружину якесь одоробло?

— Твоя хіть до гарненьких дівчат добре усім відома, — нагадала Кетлін. — Може, князь Вальдер справді хоче, щоб ти був щасливий з молодою дружиною.

«А найвірогідніше — не хоче, щоб ти раптом закомизився і знову порушив його задуми.»

— Може, Рослін — справді улюблениця старого. Князь на Водоплині — то така пара, якої не можуть сподіватися інші дочки.

— Правда твоя. — Та все ж її брат досі вагався. — А чи можливо, що вона неплідна?

— Князь Вальдер хоче, щоб його онук успадкував Водоплин. Навіщо йому давати тобі неплідну дружину?

— Аби позбавитися дочки, яку ніхто не хоче брати.

— Який йому з того зиск? Вальдер Фрей — занозистий, але не дурний.

— І все ж... таке можливе?

— Можливе, — неохоче погодилася Кетлін. — Є хвороби, які позбавляють маленьких дівчаток плідності. Але нема підстав гадати, що панна Рослін на таку хворіла.

Кетлін роззирнулася опочивальнею.

— Правду кажучи, Фреї виявилися гостинніші, ніж я чекала.

Едмур зареготав.

— Ну позловтішався трохи, докинув колючок — від Фрея це можна вважати за вишукану чемність. Я вже гадав, що старий тхір насчить нам у вино і примусить хвалити смак.

Від його жарту Кетлін раптом стало незатишно.

— Пробач мені, брате. Хочу перевдягнути мокрий одяг.

— Як забажаєш. — Едмур позіхнув. — А я, мабуть, годинку подрімаю.

Кетлін пішла до власного покою. Туди вже доправили скриню з одягом, узятим нею з Водоплину, і поставили у ногах ліжка. Роздягнувшись і розвішавши мокрий одяг коло вогню, вона вдягла теплу вовняну сукню в черлено-лазурових кольорах Таллі, вимила та розчесала волосся, дала йому висушитися і пішла шукати Фреїв.

Чорний дубовий престол князя Вальдера стояв порожній, коли вона увійшла до трапезної палати, але декілька з його синів сиділи та пили вино коло вогню. Побачивши її, Ламаний Лотар незграбно підвівся.

— Пані Кетлін! А я гадав, ви лягли відпочити. Чим можу прислужитися?

— Це ваші брати? — запитала вона.

— Брати, зведені брати, брати у шлюбі, небожі. З Раймундом у нас спільна мати. Князь Люціас Виплиг — чоловік моєї зведеної сестри Литени, а пан Дамон — їхній син. Мого зведеного брата, пана Гостіна, ви вже, мабуть, знаєте. А ось пан Леслін Стіг із синами, паном Гарисом та паном Донелом.

— Вітаю, панове, і рада знайомству. А чи є тут пан Первин? Ми з ним їздили до Штормоламу і назад, куди Робб надсилав мене на перемови з князем Ренлі. Я так сподівалася побачити його знову.

— Первина в замку немає, — відповів Ламаний Лотар. — Я перекажу йому ваші вітання. Певно, він дуже пошкодує, що не зустрів вас тут.

— Але ж до весілля панни Рослін він повернеться?

— Сподівався повернутися, — відказав Ламаний Лотар, — проте з цим дощем... ви ж бачили, мосьпані, як розлилися річки.

— Бачила на власні очі, — кивнула Кетлін. — А чи не будете ласкаві допомогти мені знайти вашого маестра?

— Ви нездорові, ясна пані? — запитав пан Гостін, могутній чоловік з міцною кутастою щелепою.

— Жіночі негаразди. Не турбуйтеся, добрий пане.

Лотар люб'язно супроводив її з палати угору сходами і накритим мостом до інших сходів.

— Ви знайдете маестра Бренета у башті нагорі, ласкава пані.

Кетлін вже не здивувалася б, якби і маестер виявився ще одним сином Вальдера Фрея. Проте маестер Бренет на господаря замку зовні схожий не був, ба навпаки — дебелий, товстий чолов'яга мав лисину

на всю голову, два підборіддя і не надто ошатні плями крукового посліду на рукавах ряси. Але гостю він зустрів привітно і чемно; коли ж вона розповіла про Едмурові сумніви щодо плідності панни Рослін, то доброзичливо засміявся.

— Вашому вельможному братові, пані Кетлін, нема чого боятися. Так, вона дівчинка невеличка, і у стегнах вузькувата. Проте її мати, пані Бетанія, була така сама, і все ж дарувала князеві Вальдеру по дитині щороку.

— Скільки з них не померло змалку? — запитала Кетлін без манівців.

— П'ятеро. — Маєстер почав рахувати на товстих, мов ковбаси, пальцях. — Двоє лицарів, пан Первин і пан Бенфрей. Маєстер Віламен, що торік склав обітницю й зараз служить князеві Ловичу в Долині. Оливар, колишній зброєносець вашого сина. І нарешті, наймолодша — панна Рослін. Четверо хлопчиків проти однієї дівчинки. Князь Едмур матиме стільки синів, що не знатиме, куди подіти.

— Його це потішить, я певна.

Отже, дівчинка і обличчям гарненька, і дітками буде плідна. «Хоч Едмурові полегшення.» Скільки вона могла судити, брат не мав приводу скаржитися на старого князя Вальдера.

Залишивши маєстра, Кетлін не повернулася до власного покою; натомість вона пішла до Роббового. Там, окрім сина, знайшлися Робін Кремінець, пан Вендел Мандерлі, Великоджон зі своїм сином, якого за звичкою досі звали Малоджоном, хоча він уже починав вивищуватися над батьком. Усі були мокрі, аж парували. Ще мокріший від них чоловік стояв коло вогню у світло-рожевій киреї, облямованій білим хутром.

— Князю Болтоне! — привіталася вона.

— Пані Кетлін, — відповів він ледве чутним голосом, — яка світла радість знову бачити вас, хай у часи турбот і негараздів.

— Дякую за добрість.

Кетлін відчувала, що у кімнаті панує пригнічений настрій. Навіть Великоджон був якийсь похнюплений. Вона окинула поглядом похмурі обличчя і спитала:

— Що трапилося?

— Ланістерівці на Тризубі, — болісно зіщулився пан Вендел. — Мого брата знову захопили у полон.

— До того ж князь Болтон приніс нам нові звістки про Зимосіч, — додав Робб. — Пан Родрік — не єдина вірна душа, що відлетіла до богів. Убито також Клея Кервина та Леобальда Толгарта.

— Клей Кервин був зовсім іще хлопчик, — сумно проказала Кетлін. — Невже це правда? Стільки людей загинуло, і Зимосічі більше немає?

Бліді очі Болтона зустрілися з її власними.

— Залізники спалили і замок, і зимівник при ньому. Декого з ваших людей відвів до Жахокрому мій син Рамзай.

— Вашого байстрюка звинувачували у жахливих злочинах! — рвучко скинулася Кетлін. — У вбивстві, згвалтуванні, ба навіть гірше!

— О так, — погодився Руз Болтон. — Його кров зіпсовано, цього я не можу заперечити. Але вояк він вправний, хитрий та безстрашний. Коли залізники вбили пана Родріка, а скоро після нього і Леобальда Толгарта, саме Рамзаєві випало очолити битву. Він присягається, що не вкладе меча до піхов, поки хоч один Грейджоїв посіпака лишається на півночі. Можливо, його служба бодай якоюсь дрібною мірою спокутує ті гріхи, до яких його спонукала байстрюцька кров.

Князь здвигнув плечима.

— А може, й ні. Про те важити та судити його милості королю, коли скінчиться війна. Я ж до того часу сподіваюся мати законного сина від пані Вальди.

«Яке холодне серце» — подумала Кетлін вже не вперше.

— Чи згадував Рамзай про Теона Грейджоя? — вимогливо запитав Робб. — Його вбито, чи він утік?

Руз Болтон дістав із гамана при поясі нерівний клаптик шкіри.

— Мій син надіслав у своєму листі оце.

Пан Вендел відвернув своє кругле опасисте обличчя. Робін Кремінець та Малоджон Умбер перекинулися поглядами, а Великоджон пирхнув, наче бик.

— Це що таке... людська шкіра? — запитав Робб.

— Шкіра з мізинця лівиці Теона Грейджоя. Зізнаюся, мій син — жорстока, безжальна душа. І все ж... що таке клаптик шкіри проти життя двох юних принців? Ви їхня мати, ласкава пані. Чи можу я запропонувати вам оцей... невеличкий знак помсти?

Якась частина Кетлін прагнула схопити зловісну здобич і притиснути до серця, та вона присилувала себе стриматися.

— Приберіть, благаю вас. Приберіть з моїх очей.

— Білування Теона не поверне мені братів, — мовив Робб. — Я хочу його голову, а не шкіру.

— Він єдиний живий син Балона Грейджоя, — м'яко нагадав князь Болтон, наче вони без нього забули. — А тепер ще й законний король Залізних островів. Полонений король — дуже цінний заручник.

— Заручник?! — аж визвірилася Кетлін. «Адже заручника можна виміняти!» — Сподіваюся, князю Болтоне, ви не хочете сказати, що ми звільнимо людину, яка вбила моїх синів?

— Той, хто зрештою сяде на Морекамінний Престол, неодмінно захоче смерті Теона Грейджоя, — зауважив Болтон. — Навіть у кайданах його право на корону вище за право будь-якого з його дядьків. Я б порадив тримати його в себе живим, а від залізників за його страту вимагати поступок.

Робб неохоче поміркував про сказане князем, але зрештою кивнув.

— Гаразд. Нехай буде так. Тримайте його в себе у Жахокромі живим, доки ми не відіб'ємо у ворога північ.

Дещо згадавши, Кетлін обернулася до Руза Болтона і запитала:

— Що там пан Вендел щойно казав про ланістерівців на Тризубі?

— Так, вони вже тут. І за те я мушу винуватити себе — надто довго я зволікав, не виходячи з Гаренголу. Аеніс Фрей пішов звідти за кілька днів до мене і перетнув Тризуб при рубіновому броді, хай не без клопоту. Та коли ми підійшли до річки, вона вже розбурхалася. Мені не лишилося вибору, крім переправляти людей човнами, яких ми мали не досить. Дві третини моєї потуги були вже на північному березі, коли ланістерівці вдарили на тих, які ще чекали переїзду. Там були головне люди Нореїв, Клясків та Бурляїв, а ззаду їх сторожив пан Виліс Мандерлі з лицарями Білої Гавані. Я ж опинився від них на протилежному березі Тризубу і ніяк допомогти не міг. Пан Виліс зібрав та якось вишикував людей до бою, але Грегор Клеган вдарив важкою кіннотою і загнав їх у річку. Потонуло не менше, ніж загинуло від меча, ще більше втекло, а решту полонили.

«Де Грегор Клеган — там завжди злі вісті» — подумала Кетлін. Невже Роббіві доведеться знову рушати на південь, аби дати йому ради? Чи Гора вже сам іде сюди?

— То Клеган перетнув річку, абощо?

— Ні, — тихо, але твердо відповів Болтон. — Я лишив при броді шість сотень людей. Списників з бурчаків, з гір та з-понад Білого Ножа, сотню роголісівських лучників, скількись компанійців та заплотних лицарів, а на додачу міцний загін вояцтва Дужаків та Кервинів. На їхньому чолі я поставив Ронела Дужака і пана Кайла Кондона. Ви, напевне, знаєте, ласкава пані, що пан Кайл був вірною правицею покійного князя Кервина. Леви плавають не краще за вовків — поки річка стоїть високо, пан Грегор її не перейде.

— Коли ми рушимо загатою, нам лишень Гори бракуватиме за спиною, — мовив Робб. — Ви добре вчинили, пане князю. Без вас і ваших людей мені годі й думати впоратися з усіма ворогами.

— Ваша милість дуже добрі. Та я зазнав тяжких втрат на Зеленозубі, а Гловер і Толгарт — іще тяжчих при Сутіндолі.

— При Сутіндолі! — Робб виплюнув назву міста, наче лайку. — Робет Гловер відповість за ту поразку, щойно я його побачу. Маєте моє слово!

— То була дурість, — визнав князь Болтон, — але ж коли Гловер дізнався про падіння Жбиру-в-Пущі, його охопив страх і розпач. Таке може статися з кожним.

Утім, Сутіндол — то була вже справа минула. Кетлін турбували битви, що лежали попереду.

— Скільки війська ви привели моєму синові? — без манівців запитала вона Руза Болтона.

Його моторошні бляклі очі розглядали її якусь хвилину, потім він відповів:

— Сотень із п'ять кінноти та три тисячі піших, ласкава пані. Головне вояки Жахокрому, але є також трохи з Карголду. Вірність карстарківців тепер сумнівна, і я завважив за доцільне тримати їх ближче до себе. На жаль, оце і вся моя потуга, більше нема де взяти.

— Має вистачити, — мовив Робб. — Ви очолите сторожовий полк і підете у хвості війська, князю Болтоне. Я накажу рушати Перешийком, щойно пан дядько відгуляє своє весілля за столом і в ліжку. Ми повертаємося додому на Північ.

Ар'я Х

Чата вершників застукала їх за годину від Зеленозуба, де гарба ледве тягнулася розвезеним у грязюку шляхом.

— Голови не піднімай, рота не розтуляй, — попередив Хорт, поки до них наближалось троє: лицар та двоє зброєносців у легких обладунках, на швидких подорожніх кобилах.

Клеган вдарив батогом запряжку — двох старих меринів, що знали кращі часи. Гарба скрипіла і хилиталася, два величезні дерев'яні колеса чавили грязюку з глибоких колій. Морок тупав за гарбою на припоні. Великий та норовистий кінь не мав на собі ані броні, ані ладр, ані збруї, а його господар Хорт був убраний у поплямовані штани та сорочку з грубої зеленої дерги і попелястого сіряка з каптуром, у якому геть тонула його голова. Коли він опускав очі долу, обличчя зникало з виду — виблискували самі лише білки очей. Він скидався на якогось забитого селянина, хай і чималого на зріст, проте Ар'я знала, що під

сіряком ховається намащена кольчуга на кубраку вивареної шкіри. Сама вона скидалася на селянського хлопчача — приміром, свинопаса. Позаду них на гарбі стояли чотири барила свинячої солонини та одне — солоних свинячих ніжок.

Вершники розділилися і об'їхали їх колом, перш ніж наблизитися. Клеган зупинив гарбу і терпляче вичікував на їхню ласку. Лицар мав при собі списа та меча, зброєносці — довгі луки. Значки на їхніх кубраках повторювали великого герба на вапенроку господаря: чорні вила на лівій золотій перев'язі проти брунатного поля. Ар'я вже думала раніше, чи не відкритися першому ж роз'їздові та здатися на їхню милість, але уявляла собі завжди лише вояків у сірих киреях з лютововком на грудях. Вона б зважилася і тоді, якби побачила велетня Умберів або кулак Гловерів, та цього лицаря з вилами не знала, як не знала і його господаря. Найподібніший до вил знак із тих, що вона бачила у Зимосічі, був тризуб у руці водяника князя Мандерлі.

— Маєш справи у Близнюках, абощо? — запитав лицар.

— Везу солонину для весільного бенкету, з вашої ласки, добрий пане лицарю, — промимрив Хорт, опутивши очі та сховавши обличчя.

— До солонини я ніколи ласки не мав.

Лицар з вилами кинув на Клегана хіба що побіжний погляд, а на Ар'ю і зовсім уваги не звернув. Зате Морока він роздивлявся довго і ретельно. Та й кожен би зрозумів з першого погляду, що то не плужник і не в'ючак. Один зі зброєносців трохи не гепнувся дупою в болото, коли чорний огир клацнув зубами на його власного коня.

— Де це ти надібав такого звіра? — завимагав нарешті лицар з вилами.

— М'сьпані наказали привести, зацний пане лицарю, — запобігливо забубонів Клеган. — Весільний подарунок молодому князеві Таллі, з ласки вашої вірності.

— Яка ще пані? Кому ти служиш?

— Старій пані Вент, добрий паночку.

— Чи не намірилася вона викупити собі назад Гаренгол за одну коняку? — глузливо спитав лицар. — О боги! Нема дурнів гірших, ніж старі дурні.

Але махнув поблажливо уздовж дороги.

— Їдь собі, чоловіче.

— Дякую, м'сьпане.

Хорт ляснув батогом, старі мерини знову поволі посунули уперед. За час зупинки колеса глибоко вгрузли у болото, і знадобилася якась хвилина, щоб запряжка витягла гарбу на волю. До того часу кінна чата вже поїхала геть. Клеган кинув на них останній погляд і пирхнув зневажливо.

— Пан Донел Стіг, — буркнув він. — Я в нього стільки коней відібрав, що й не порахую. Обладунків теж. А у бугурті якось трохи не вбив.

— Чому ж він вас не упізнав? — запитала Ар'я.

— Бо всі лицарі — дурні. Він, бач, себе зганьбить, якщо придивиться до якогось там обісраного хама. — Клеган злегка ляснув коней батогом. — Не піднімай очей, розмовляй шанобливо, величай їх «ласкавими панам», і лицарі тебе не помічатимуть. Їм коней цікавіше роздивлятися, ніж простолюдців. Морока він би, може, і упізнав би, якби колись бачив мене на ньому верхи.

«А в обличчя — то напевне б упізнав.» Про це Ар'я не мала сумніву — ніхто, побачивши бодай раз опіки Сандора Клегана, їх не забував. Та й під шоломом його рубці не дуже сховаєш — якщо шолома зроблено у подібі вишкіреної собачої голови.

Саме затим їм знадобилася гарба та барила солонини.

— Не хочу, аби мене притягли перед очі твого брата у кайданах, — казав їй Хорт. — І прорубатися до нього крізь варту мені теж не дуже кортить. Доведеться трохи побавитися лицедійством.

Випадково стрінутий на королівському гостинці селянин забезпечив їх гарбою, кіньми, одягом та барилами свинини — хоча згоди його

ніхто не питав. Усе згадане Хорт відібрав, погрожуючи мечем. Та коли селянин вилаяв його грабіжником, Хорт заперечив:

— Мовчи! Я — хуражир-заготівельник. Дякуй, що не знімаю з тебе останнє спіднє. А чоботи скидай, бо ноги відрубаю. Тобі вибирати.

Селянин був на зріст і статуру не менший за Клегана, та все ж обрав скинути чоботи і лишити собі ноги.

Настав вечір, а вони все тяглися гостинцем до Зеленозубу і замків-близнюків князя Фрея. «Ще трохи, і будемо там» — думала Ар'я. Мала б радіти, але натомість у животі смоктало і судомило. Може, то була лихоманка, що напала на неї від дощу та холоду. А може, й ні. Минулої ночі вона бачила поганий сон — дуже, дуже страшний. Про що він був, Ар'я вже не пам'ятала, та моторошне відчуття збереглося на цілий день, ба навіть посилювалося. «Страх ріже глибше, ніж меч.» Вона мусила бути сильною — такою, як казав батько. Між нею та матір'ю тепер не лишилося майже нічого, крім замкової брами, річки та війська... Роббового війська, якого їй нема чого боятися. Хіба не так?

У тому війську, щоправда, був Руз Болтон. «Князь-п'явка» — так його кликали розбійники. Згадка про Болтона її бентежила — адже вона втекла з Гаренголу не лише від Кровоблазнів, а й від нього. Довелося навіть урізати горло одному з його стражників. Чи знає він, що то її рук справа? Чи може, винуватить Гендрі або Мантулика? Чи сказав би він її матері? А що б зробив, якби побачив? «Та може, він мене і не впізнає.» Цими днями вона скидалася радше на мокрого щура, ніж на чашницю вельможного князя. До того ж — щура-хлопчака. Хорт повідтинав їй волосся жменями якихось два дні тому, а стригаль з нього був ще гірший, ніж з Йорена — Ар'їна голова з одного боку лишилася зовсім лиса. «Ручуся, Робб мене теж не впізнає. А може, й матінка.» Востаннє, коли вони бачилися — того дня, коли князь Едард Старк вирушав із Зимосічі — вона була маленькою дівчинкою.

Ще не побачивши замку, вони вже почули музику — віддалене гупання тулумбасів, гудіння рогів та сурм, пронизливе висвистування сопілок та кіз. Гуркіт річки та стукіт дощу по каптурах заважали дослухатися.

— Ми не встигли на весілля, — мовив Хорт, — та здається, бенкет іще триває. Скоро я тебе здихаюся.

«Ні, це я тебе здихаюся» — відповіла Ар'я подумки.

Дорога раніше бігла на північний захід, але раптом повернула просто на захід між яблуневим садом та прибитою дощем нивою. Подолавши останні дерева і виїхавши на гребінь, вони разом уздріли обидва замки, річку і табори війська. Там було кількасот коней, кілька тисяч людей, і увесь той люд або напхався до височезних та довжелезних бенкетних шатрів з грубого полотна перед брамою східного замку, або мулявся коло них, намагаючись потрапити всередину. Робб поставив свій табір подалі від мурів, на вищому та сухішому ґрунті, але Зеленозуб геть вийшов з берегів і підтопив навіть кілька недбало поставлених наметів.

Тут музика з замку чулася гучніше. Табором лунали тулумбаси та роги. Але музики у ближчому замку грали іншої, ніж музики на дальньому березі — виходила битва, а не пісня.

— Якись тут музики недоладні, — зауважила Ар'я.

Хорт видав якийсь звук — можливо, сміх.

— Десь у Ланіспорті вже і старі глухі баби, мабуть, жаліються на гармидер! Чув я, що в старого Вальдера Фрея очі вже не ті. Але ніхто начебто не казав, що він ще й недочуває!

Ар'я пошкодувала, що зараз не день. Якби вийшло сонце та дмухнув вітер, вона б краще побачила прапори, знайшла лютововка Старків, сокиру Кервінів, кулак Гловерів. Але у пільмі усі кольори здавалися сірими. Дощ стихився до дрібної мряки, майже вогкого туману, але прапори вже встигли набрати стільки вологи, що висіли понурими ганчірками, на яких було годі щось розібрати.

Навколо табору півколом поставили загорожу з возів та хур — грубий дерев'яний заслін супроти можливого нападу. Саме там їх зупинила варта. Десятник тримав ліхтаря, при світлі якого Ар'я роздивилася, що кирею він мав блідо-рожеву з червоними краплями. Його стражники несли на собі нашиті проти серця значки князя-п'явки — оббілованого чоловіка Жахокрому. Сандор Клеган розповів їм ту

саму казочку, що й кінній чаті, але болтонівський десятник був міцніший горішок, ніж пан Донел Стіг.

— Йолоп! Це весілля вельможного князя, тут не подають твою смердючу солонину.

— Маю ще солоні свині ноги, пане лицарю.

— На весіллі їм не місце. Та й учти вже половина минула. І не величай мене лицарем — я добрий північанин, а не якийсь південський жевжик.

— Пані мені наказали знайти управителя або кухаря...

— Замок зачинено. Панство наказано не турбувати. — Десятник трохи подумав. — Та нехай, викидай своє добро отам коло шатрів.

Він показав закольчуженим кулаком.

— Пиво треба закусовати, а старий Фрей якось проживе і без свинячих ніжок. Однак у нього зубів нема. Запитай там Мочара, він тобі скаже, що робити.

Десятник гавкнув наказ, його стражники розкотили вози, щоб пропустити прибулих. Батіг Хорта погнав запряжку до шатрів; нікому, схоже, не було до них діла. Плюхаючи ногами та колесами по калюжах, вони проминули рядки яскравих барвистих наметів, чиї стіни мокрого шовку світилися від жарівниць та світилень усередині, наче чарівні ліхтарі: рожевим, золотим, зеленим сяйвом; смугами, хвилями, клітинами, подобами птахів та звірів, зірками та наріжниками, колесами, мечами та сокирами. Ар'я помітила жовтого намета з шістьма жолудями на запонах — три, потім нижче два, потім ще один. «Князь Рідколіс» — упізнала вона, пригадавши замок Жолуді та лагідну пані, яка сказала їй, що вона гарненька.

Втім, на кожне мерехтливе шовкове шатро припадало два десятки простих полотняних або повстяних, темних і непрозорих. Були там і намети-курені, що вміщували десятків зо чотири піших вояків кожен — але навіть вони здавалися карликами поруч із трьома бенкетними шатрами.

Скидалося, що гості на весіллі пиячать вже кілька годин поспіль. Ар'я чула гучні здравиці та стукіт кухлів, домішані до звичайного табірнього гармидеру: іржання коней, гавкання собак, гуркоту возів десь у пільмі, сміху, лайок, брязкання заліза, торохтіння чогось дерев'яного. Музика щодалі гучнішала, поки вони наближалися до замку, а за нею чувся глибший та похмуріший шум — то річка, стрімкий набухлий Зеленозуб, гарчала, наче лев у своєму лігві.

Ар'я крутилася на всі боки, намагаючись побачити усе одразу, сподіваючись розшукати хоч одного значка з лютововком, хоч одного сіро-білого намета, хоч якесь знайоме обличчя з Зимосічі. Але бачила самих лише чужинців. Вона витріщилася на чолов'ягу, що полегшував міхур у очереті, але то не був Пивотряс. Із якогось намету зі сміхом вискочила напівгола дівчина, але намет був блакитний, а не сірий, як їй спершу здалося, а чоловік, що вискочив слідом за дівчиною, носив на жупані лісового кота, а не вовка. Під деревом четверо лучників накладали навощені стріли на довгі луки, але то не були стрільці її батька. Дорогу їм перетнув маестер, але занадто молодий та стрункий для маестра Лювина. Ар'я зиркнула угору на Близнюки — високі баштові вікна м'яко світилися там, де горіли свічки чи світильні. Крізь запону мряки обидва замки здавалися загадково-зловісними, як у казках Старої Мамки. Але вони не були Зимосіччю.

Найгірша тиснява коїлася у бенкетних шатрах. Широкі запони відкинули та підв'язали мотузками; вояки пропихалися туди й назад з рогами та кухлями у руках, а дехто вже і з табірними дівками. Ар'я зазирнула усередину, коли Хорт правив повз перше шатро з трьох, і побачила кількасот людей на лавах та навколо барил меду, пива і вина. В шатрі не було де поворухнутися, та ніхто, здається, не зважав — принаймні там було тепло та сухо, і мокра задубіла Ар'я навіть позаздрила гостям. Дехто горлав пісень. Коло дверей зсередини аж пашіло теплом, і до дрібного дощичу примішувалася пара.

— За князя Едмура та пані Рослін! — почувся чийсь вигук. Усі випили, і тут хтось інший вигукнув знову: — За Молодого Вовка і королеву Джейну!

«Хто така королева Джейна?» — зачудувалася Ар'я. Вона знала єдину королеву — Серсею.

Коло бенкетних шатрів були викопані вогняні ями, вкриті грубими навісами з плетеного гілля та шкур. Навіси не пропускали дощ, якщо він падав просто згори, та від річки дмухав вітер, і вода все одно летіла на багаття, змушуючи вогонь сичати і вихоритися іскрами. Служники повертали над вогнем на рожнах великі шмати м'яса. Від пахоців у Ар'ї потекла слина.

— Може, нам спинитися? — запитала вона Сандора Клегана. — Онде північани у наметі.

Вона упізнала їх по бородах, по обличчях, по кожухах з ведмежих та тюленьчих шкур, по ледве розбірливих здравицях та піснях. Тут були карстарківці, умберівці, вояки гірських родів.

— Мабуть, і з Зимосічі хтось є.

Люди її батька, люди Молодого Вовка, лютововки Старків.

— Твій брат напевне у замку, — відказав Сандор. — Твоя мати теж. Хочеш до них чи ні?

— Хочу, — відповіла Ар'я. — Але ж нам наказано до Мочара.

Саме так. Адже десятник звелів їм з'явитися з солониною до Мочара.

— Хай той Мочар запхає собі в сраку гарячу коцюбу. — Клеган ляснув батоном; той свиснув у повітрі, розрізав навпіл вогку мряку і вкусив кінський бік. — Мені потрібен не він, а твій брат.

Кетлін VII

Тулумбаси гупали «гуп-гуп-гуп», і так само гупало їй у голові. З галереї, повної музик, при дальньому кінці трапезної голосили кози, пищали сопілки, вищали скрипки, дуділи роги, веселої пісеньки виводили міхури, але тулумбаси своїм перестуком вели за собою решту інших. Музика відбивалася від покрівлі даху, лунала під кроквами, а гості їли, пили та галасували унизу на лавах за столами. «Вальдер Фрей, певно, глухий, мов пень, якщо зве оце музикою.»

Кетлін ковтнула вина з келиха і глянула, як Дзвоник вистрибує під виспів «Алісанни». Принаймні їй здавалося, що то має бути «Алісанна». Хто їх знає, тих музик — може, насправді вони грали «Ведмедя і красну дівку».

Знадвору ще й доти сіяв дощ, але всередині Близнюків стояла тепла задуха. У комині ревів вогонь, у залізних держаках уздовж стін палали та диміли смолоскипи. Але найжаркішим теплом пашіли тіла весільних гостей: вони набилися на лави так тісно, що кожен, хто здійсмав кухля у здравиці, мимоволі тицяв сусіді ліктем під ребра.

Навіть панству на почесному помості сиділося тісніше, ніж Кетлін бажала б. Її посадовили між паном Риманом Фреєм та князем Рузом Болтоном, і вона вже досхочу нанюхалася обох. Пан Риман пив так, наче на Вестеросі скоро скінчиться вино, і випрівав тим вином з-під пахв. Ніс підказував Кетлін, що він з голови до ніг облився запашною лимонною водою, але жоден лимон не здатен був забити стільки кислого поту. Запах Руза Болтона був солодший, та від того не приємніший. Він потроху сьорбав трав'яну наливку замість вина або меду, а їв лише крихітні шматочки від кожної страви.

Кетлін не могла винуватити князя за байдужість до частунку. Весільний бенкет почався з ріденької цибульної юшки, за нею подали дрібно нарізану суміш зеленої квасолі, цибулі та буряків, річкових щук, тушкованих у мигдалевому молоці, миски товченої ріпи, вистиглої ще до того, як потрапити на стіл, холодець із телячих мізків та жилаву рублену яловичину. Хіба не сором вітати короля таким убогим харчем? Від драглистих телячих мізків Кетлін трохи не знудило, але Робб їв і не жалівся, а її брат був надто захоплений нареченою, щоб зважати на страви.

«Хто б подумав, що Едмур скаржився на майбутній шлюб упродовж усього шляху з Водоплину до Близнюків?» Чоловік та дружина їли з однієї тарелі, пили з одного келиха маленькими обережними ковточками, а між ковтками обмінювалися цнотливими цілунками. Більшість страв Едмур відсилав помахом руки. Винуватити його Кетлін не могла, бо не згадала б жодної страви, поданої на власному весіллі. «А чи куштувала я хоч одну? Або всенький бенкет просиділа,

витріщаючись на Недове обличчя і питаючи себе, хто це такий сидить поруч?»

Усмішка бідолашної Рослін була така застигла, наче хтось пришив її до обличчя. «Укладення шлюбу вже позаду, але ж постілювання ще попереду. Нема сумніву — вона жахається так само, як жахалася я.» Робб сидів між Аликс Фрей та Вальдою Вродливою — двома вельми показними з себе фреївськими дівчатами.

— Сподіваюся, на весільній учті ви не відмовитеся станцювати з моїми доньками, — казав Вальдер Фрей трохи раніше. — Потіште серце старого.

Серце старого мало бути втішене досхочу — Робб виконав свій обов'язок по-королівському. Він протанцював з кожною дівчиною, з нареченою Едмура, з восьмою пані Фрей, з удовицею Амі та дружиною Руза Болтона Вальдою Вгодованою, з укритими розсипами прищиків близнючками Серрою та Саррою, ба навіть із Ширеєю — наймолодшою донькою князя Вальдера, не старшою за шість років. Кетлін аж цікаво стало, чи старий князь Переїзду нарешті задовольниться, а чи навпаки — закомизиться, що решта його доньок та онук не отримали танку від короля.

— Ваші сестри чудово танцюють, — мовила Кетлін до пана Римана Фрея заради чемного слівця.

— Вони мені тітки та сестри в перших. — Пан Рима́н зробив чималий ковток вина; піт стікав йому по щоці у бороду.

«Кислий чолов'яга. І надудлився добряче» — подумала Кетлін. Спізнілий Князь Фрей виявився жмикрутом у наїдках для гостей, зате не пошкодував питва. Пиво, вино, медовуха лилися пінною рікою, чи не повнішою за Зеленозуб під вікнами. Великоджон вже нализався по самі вінця і щось горлав п'яним голосом. Син князя Вальдера Мерет не відставав від нього ані на кухоль, але пан Вален Фрей, що теж намагався міряться з тими двома, вже лежав під столом. На думку Кетлін, князеві Умберу незле було б трохи стримати свою спрагу, але заборонити Великоджонові пити було не легше, ніж заборонити дихати.

Малоджон Умбер та Робін Кремінець сиділи недалеко від Робба — обіч Вродливої Вальди та Аликс. Жоден із них не пив — разом із Патреком Малістером та Дасією Мормонт вони цього вечора охороняли її сина. Весільна учта — не битва, та й на ній у п'яній гульбі може трапитися усяка халепа. Не можна лишати короля без охорони. Кетлін раділа, що її син має захисників, а надто — що паси з мечами висять на кілочках уздовж стін. «Оцей гидкий холодець якось можна упорати і без меча.»

— Усі гадали, що мій ласкавий пан обере Вальду Вродливу, — казала пані Вальда Болтон панові Венделу, або радше не казала, а кричала, щоб її почули крізь музику. Вальда Вгодована була кругляста, рожева лицем жіночка з бляклими блакитними очима, ріденьким солом'яним волоссям, величезними цицьками, писклявим та тремтливим голосочком. У рожевому мереживі та кирейці з білячого хутра їй важко було уявити у суворому та похмурому Жахокромі. — Але пан дідусь запропонували Рузові за посаг вагу нареченої сріблом, і ясний пан Болтон обрав мене!

Молодиця зареготалася, її підборіддя затрусилися.

— Я ж бо важу на два з гаком пуди більше за Вальду Вродливу. І оце уперше з цього пораділа! Тепер я — пані Болтон, а моя сестронька у перших досі дівує. А їй же, бідолашній, скоро вже дев'ятнадцять років!

Кетлін помітила, що князь на Жахокромі зовсім не зважає на балачки. Іноді він куштував шматочок того чи цього, сьорбав ложку юшки, відривав скоринку від паляниці короткими сильними пальцями, але страви ніколи не відволікали його увагу. На початку бенкету Болтон проказав здравицю за онуків князя Вальдера, не забувши нагадати, що одним та другим Вальдерами зараз опікується його байстрюк. Старий князь скосив на нього очі, прицмокнув, і Кетлін зрозуміла, що той почув не висловлену вголос погрозу.

«Чи було ще колись на світі таке невеселе весілля?» — спитала вона себе, але потім згадала, що її доньку Сансу щойно видали заміж за Біса. — «Хай зглянеться на неї Мати. Адже вона така лагідна душа.» Від спеки, диму та галасу Кетлін зробилося недобре. Численні музики на галереї грали гучно, та вочевидь, хисту мали небагато. Кетлін

ковтнула трохи вина і дозволила чашникові налити ще. «За кілька годин найгірше буде позаду.» О цій годині наавтра Робб вирушить у наступну битву — за Калин-Коп проти залізників. Дивно, але вона відчула полегшення. «Мій син переможе у цій битві. Адже він досі перемагав усіх, а залізники зараз навіть не мають короля. Нед його добре навчив.» Гуркотіли тулумбаси. Дзвоник знову прострибав повз неї, але музика грала так гучно, що у ній потопали навіть його дзвіночки.

Раптом над гармидером здійнялося люте гарчання — то двоє собак накинулися один на одного за якийсь недогризок м'яса. Пси покотилися підлогою, вчепилися один у одного зубами, а навколо завирували веселощі. Хтось облив собак пивом із глека, і вони миттю розбіглися. Один зашкутильгав до помосту, витрусив із хутра краплі пива, і князь Вальдер роззявив беззубого рота у гавкотливому сміху, коли ті краплі полетіли дощем відразу на трьох його онуків.

Побачивши собак, Кетлін знову пошкодувала, що тут немає Сірого Вітра. Князь Вальдер відмовився пускати Роббового лютововка до трапезної.

— Чував я від людей, що ваш лютий звір має смак до людської плоті, хе-хе, — казав старий. — Далебі, ще горлянки нам тут повидирає. Не дозволю я пускати таке чудовисько на весілля моєї Рослін. Адже тут жінки, діточки, мої невинні квіточки.

— Сірий Вітер не становить для них небезпеки, пане князю! — намагався переконати його Робб. — Я ж буду тут, поруч!

— Та ви ж і перед брамою були поруч, хіба ні? Саме тоді, коли вовк напав на онуків, яких я вислав вам назустріч. Не думайте, що я нічого не знаю — мені все розповіли, усе до дрібниць, хе-хе.

— Але ж нікому не було завдано шкоди...

— Не завдано шкоди? Це так нам король говорить, еге ж? Петир упав з коня. Упав, прошу пана! Я так втратив одну з дружин — вона теж упала з коня.

Вуста його безупинно прицмокували.

— Чи може, не дружину, а підбічницю? Здається, мати Чорного Вальдера. Еге ж, саме так, згадав — упала з коня і розтрощила собі голову. Що б сказали їхня милість, якби Петир скрутив собі в'язи, хе-хе? Подарували б мені ще одне вибачення замість онука, га? Е ні, оце вже ні. Може, ви й король, заперечувати не буду, Король-на-Півночі, хе-хе, але під моїм дахом — мій закон. Обирайте: або вовк, або весілля, пане королю. І те, й інше ви мати не можете.

Кетлін бачила, як розлютився син, та потім скорився долі з усією чемністю, яку зміг зібрати докупі. «Якщо князеві Вальдеру буде завгодно подати мені юшку з вареної гави, приправлену хробаками» — казав він раніше, — «то я не лише з'їм, а й попрохаю другу миску.» Ось і доводиться їсти вже другу, а може, й третю.

Тим часом Великоджон перепив ще одного виплодка князя Вальдера — цього разу Петира Пуздрю. Той звалився на стіл без тями, а Кетлін подумала: «Хлопчина утричі менший за Умбера. Куди він пнувся?» Переможець, князь Джон, витер рота, підвівся і заспівав пісню.

Бурий, чорний, волохатий!

Жив ведмідь побіля хати!

Голос північний князь мав непоганий, хоч язик йому трохи плутався від випитого. На жаль, скрипалі, сопілкарі та інші музики якраз виводили «Квіти навесні» — пісню, що так само пасувала до слів «Ведмедя і красної дівки», як равлики до вівсяної кулеші. Утворився такий гидкий гамір, що навіть бідолаха Дзвоник затулив вуха.

Руз Болтон промимрив якісь слова надто тихо, щоб його почули, і пішов шукати нужник. У забитій людом трапезній хтось із гостей та челяді без упину входив, виходив чи мулявся туди-сюди. Кетлін знала, що панство та лицарство трохи нижчого ґатунку зараз бенкетує так само гучно в іншому замку. Князь Вальдер випхав усіх позашлюбних дітей та їхніх нащадків на інший берег річки, і Роббові північани вже встигли назвати другий бенкет «байстріюцьким гульбищем», а дехто з гостей навіть нишком зник із трапезної перевірити, чи не гуляють там байстріюки веселіше за вельможне панство. Знайшлися і такі, які надали перевагу таборові поза замком. Адже Фреї викотили туди цілі

вози вина, пива та меду, аби прості вояки та стражники пили досхочу за поєднання у шлюбі Водоплину з Близнюками.

Робб присів на вільне після Болтона місце і стиха мовив:

— Ще декілька годин, матінко, і цей вертеп буде закінчено. — Великоджон тим часом горлав про діву з медом у волоссі. — Чорний Вальдер сидить лагідний, наче ягня, а дядько Едмур гарненько втішається молододою дружиною.

Робб перехилився через Кетлін та покликав:

— Пане Римане!

Пан Риман Фрей блимнув очима і запитав:

— Так, пане королю?

— Я сподівався просити Оливара, щоб він повернувся до мене зброєносцем задля походу на північ, — мовив Робб. — Але тут я його не бачу. Невже він на другому бенкеті?

— Оливар? — Пан Риман хитнув головою. — Ні, Оливара немає. Його... немає в замках. Служба.

— Зрозуміло, — вагаючись, відповів Робб, але, судячи з голосу, насправді нічого не зрозумів. Пан Риман, утім, пояснити не зізволив, і король знову підвівся з-за столу. — Дозвольте припросити вас до танку, матінко?

— Дякую за ласку, але ні. — У голові смикало та гуло; танцювати їй зараз хотілося найменше у світі. — Але одна з доньок князя Вальдера, певно ж, охоче складе тобі пару.

— Та напевне, — знітився Робб, упокорившись долі.

Музики грали «Залізні списи», а Великоджон співав «Хвацького хлопака». «Хай би їх якось зазнайомили одне з одним — може б нарешті у лад заспівали.»

Кетлін обернулася до пана Римана.

— Я чула, що один з ваших братів у перших — співець.

— Так, Алесандер. Син Симонда. Аликс — його сестра.

Він підняв кухля у тому напрямку, де згадана Аликс танцювала з Робіном Кремінцем.

— А чи шановний Алесандер співатиме нам сьогодні?

Пан Риман скосив на неї очі.

— Ні, не співатиме. Він — ні. Його тут нема.

Він витер піт з чола і важко зіп'явся на ноги.

— Благаю вибачити, мосьпані. Даруйте красенько.

Кетлін дивилася, як він, хилитаючись, рухається до дверей. Едмур тим часом цілував Рослін та стискав їй руку. В інших місцях трапезної пан Марк Дудар та пан Данвел Фрей грали, хто кого переп'є, Ламаний Лотар розважав пана Гостіна якоюсь побрехенькою, один з молодих Фреїв спритно перекидав у повітрі три кинджали на радість хихотливим дівчатам, а Дзвоник сидів на підлозі та смоктав вино з пальців. Стольники вносили до трапезної велетенські срібні таці зі шматками рожевої та соковитої ягнятини — поки що найзвабливішою стравою за весь час учти. А тим часом Робб вів Дасію Мормонт у танок.

Коли старша дочка пані Мормонт одягала сукню замість кольчуги, то ставала вельми привабливою на вроду. Висока і худорлява, з трохи задовгим обличчям, вона мала гарну привітну посмішку, яка затьмарювала всі вади. Втішно було бачити, що у танку вона рухається так само гарно та спритно, як зі зброєю в навчальному дворі. Кетлін мимоволі замислилася, чи досягла вже пані Мормонт Перешийку. Усіх інших своїх доньок вона забрала з собою, але Дасія — одна з вірних супутниць Робба у битвах — вирішила залишитися при ньому. «Робб має Недів хист — надихати людей на вірність.» Оливар Фрей також швидко прихилився до її сина. Хіба не казав Робб, що Оливар лишився йому вірним навіть після того, як король одружився з Джейною?

Князь Переїзду, що сидів між своїх чорних дубових башт, раптом плеснув у пляmistі долоні. Плескіт вийшов такий тихий, що його ледве почули навіть на помості, але пан Аеніс та пан Гостін побачили рух і почали гатити кухлями по столі. До них приєднався Ламаний Лотар, потім Марк Дудар, пан Данвел та пан Раймунд. Скоро своїми

кухлями та рогами гатила вже половина гостей, аж доки не помітили музики на галерейці. Сопілки, тулумбаси та скрипки потроху замовкли, і настала тиша.

— Ваша милосте! — закликав князь Вальдер до Робба. — Септон проказав молитву, ми почули урочисті слова, князь Едмур загорнув своє серденько у кирею з рибками, але від того ці двоє ще не стали чоловіком та дружиною. Коли є меч, то до нього треба піхви, хе-хе. За столом попросиділи гарненько, то час уже й на ліжечко лягати. Що на це скаже мій зацний володар? Покладемо молодих на постіль?

Зо два десятки синів та онуків Вальдера Фрея знову заходилися гатити кухлями і горлати:

— На постіль! На постіль! На постіль молодих!

Рослін зблідла з лиця. Кетлін запитала себе, що найбільше лякає молоду дружину: втрата цноти чи сам звичай постілювання. Авжеж, маючи стільки братів та сестер, вона мусила познайомитися з ним раніше — але ж коли тебе саму вкладають на постіль, то зовсім інша справа. У весільну ніч самої Кетлін Джорі Касель у гарячковому поспіху розірвав їй сукню, а п'яний Десмонд Грел без упину вибачався за кожен сороміцький жарт, негайно вигадуючи наступний. Коли князь Турстан уздрів її голою, то загорлав до Неда, що такі гарні цицьки змушують його жаліти про своє власне одруження. «Бідолаха» — подумала вона, згадавши про князя — адже той пішов з Недом на південь і не повернувся. Кетлін спитала себе, скільки з гостей нинішнього вечора не доживуть до кінця року. «Боюся, чи не забагато.»

Робб підняв правицю догори.

— Якщо ви, князю Вальдере, вважаєте, що слухна година вже настала, то кажу і я: вкладаємо молодих на постіль їм на щастя, а нам на втіху!

Його заклик зустрівало схвальне оглушливе ревище. Нагорі музики знову взялися до кіз, рогів та скрипок і заграли «Зняла королева черевичок, з голови корону зняв король». Дзвоник перестрибував з ноги на ногу, тельнякаючи власною короною.

— Чула, хлопці з Водоплину в штанях мають пструга! — зухвало загорлала Аликс Фрей. — Сковорідки він боїться — висне недолуго!

На це пан Марк Дудар кинув у відповідь:

— Чув я, фреївські дівчата по дві брами мають! Сю до шлюбу бережуть, в тую всіх пускають!

Та Аликс негайно знайшлася:

— Ми обидві бережемо для свого пана! Маєш ти на наші брами чахлого тарана!

Навкруги загримів регіт. Потім Патрек Малістер видерся на стіл і проголосив здравицю за Едмурову однооку рибу.

— Хай живе міцна та довга щука з Водоплину! — вигукнув він.

— Хай він тим вугром вертливим спершу зробить сина! — заволала Вгодована Вальда Болтон з боку Кетлін.

А тоді знову залунав на всі голоси заклик:

— На постіль! На постіль молодих!

Гості з'юрмилися коло помосту — найп'яніші, як завше, лізли наперед. Чоловіки та хлопці оточили Рослін, підняли її у повітря та понесли; діви та матері, що зібралися у палаті, підсмикнули Едмура на ноги й почали шарпати йому одяг. Він реготав, кидав солоні жарти, але Кетлін його не чула за надто гучною музикою. Проте Великоджона вона розчула добре.

— Дайте-но мені цю крихітку! — ревів він, розштовхуючи інших та закидаючи Рослін на одне плече. — Тю, дрібнота, а не дружина! Де на ній м'ясо?!

Кетлін відчула жаль до дівчини. Зазвичай молоді дружини намагалися гідно відповісти на сороміцькі закиди або хоч прикинутися, що поділяють загальні веселощі. Рослін, навпаки, аж заціпеніла від жаху і вчепилася у Великоджона так, наче боялася, що той її кудись викине. «Ще й плаче» — подумала Кетлін, поки дивилася, як пан Марк Дудар стягує один з черевичків молодої. — «Хоч би

Едмур був ніжний з бідною дитиною.» Хвацька, бадьора пісня лунала з галереї; королева там саме знімала юпку, а король — сорочку.

Кетлін знала, що за звичаєм мусить приєднатися до натовпу жіноцтва, яке обступило її брата. Але розуміла, що радше зіпсує їм веселощі, бо охоти до сороміцьких витівок не відчувала. Едмур напевне пробачить її відсутність — адже веселіше роздягатися та лізти у постіль з допомогою двох десятків пустотливих фреївських дівчат, ніж на очах похмурої, прибитої горем сестри.

Молодого та молоду виносили з палати, а за ними тягнувся слід скинутої одежі. Кетлін помітила, що Робб теж лишився у трапезній. Вальдер Фрей у своїй прискіпливості міг завважити і це за образу своїй дочці. «Робб мусить взяти участь у постілюванні. Та як я йому скажу?» Вона напружено міркувала, як викрутитися, аж тут побачила, що й інші теж лишаються. Петир Пуздря та пан Вален Фрей спали собі, поклавши голови на стіл. Мерет Фрей наливав собі нового келиха вина, Дзвоник блукав між лавами, цуплячи недоїдки з тарілок тих, хто пішов. Пан Вендел Мандерлі завзято допався до ягнячої ніжки. І звісно, князь Вальдер був надто слабкий, щоб залишити своє місце без допомоги рідних. «Але ж Робба він напевне хотів бачити коло своєї доньки.» Кетлін майже вчувався голос старого: він питав, чому це його милість король не бажає побачити юну наречену голою. Тулумбаси стукотіли і стукотіли, гримали та гупали.

Єдина жінка, окрім Кетлін, що залишилася у палаті, була Дасія Мормонт. Вона ступила за спину Едвинові Фрею, легенько торкнулася його плеча і мовила щось на вухо. Але Едвин рвучко сахнувся від неї з незрозумілою люттю.

— Ні! — вигукнув він занадто гучно. — Годі вже, натанцювався!

Дасія зблідла з лиця і відвернулася. Кетлін повільно підвелася на ноги. «Що це між ними сталося?» Сумнів та страх ухопив її за серце крижаною рукою, байдужа втома відлетіла геть. «То пусте» — вмовляла вона себе, — «ти побачила чугайстра у купі гілля. Ти стара і дурна, втрачаєш розум від суму та страху.»

Але щось таки напевне відбилося на її обличчі, бо навіть пан Вендел Мандерлі помітив і запитав, тримаючи в руці ягнячу ніжку:

— Що трапилося, ласкава пані?

Замість відповісти, Кетлін рушила за Едвином Фреєм. Музики на галереї нарешті роздягнули короля та королеву до того, в чому їх мати народила, і не дозволяючи собі ані хвилини спочинку, одразу почали грати вельми відмінну пісню. Слів не було, але Кетлін миттєво упізнала «Рине дощ у Кастамирі». Едвин поспішав до дверей, і Кетлін поспішила за ним хуткіше, у лад з музикою. За шість швидких кроків вона його наздогнала. «На престолі вранці-рано... не скорюсь тобі я, пане...» Кетлін ухопила Едвина за плече, аби розвернути до себе, і захолола, коли відчула під шовковим рукавом залізні ланки кольчуги. Не гаючи часу, вона загилила йому такого ляща, що аж розсікла навпіл губу. «Оливар» — подумала вона, — «Первин, Алесандер, нікого немає. А Рослін плаче...»

Едвин Фрей грубо відштовхнув її убік. Музика потопила усі інші звуки; вона відбивалася від стін так, наче грали самі камені. Робб кинув на Едвина гнівний погляд і рушив загородити йому дорогу... аж раптом заточився, а з боку під пахвою в нього виросла арбалетна стріла. Якщо він навіть і закричав тієї миті, його крик негайно потонув у пісні скрипок, кіз та рогів. Кетлін побачила, як друга стріла простромлює йому ногу, як Робб падає на підлогу. Нагорі, на галереї, половина музик уже тримала в руках самостріли замість лютьень та сопілок. Кетлін ринула до сина, і тут їй щось ударило в поперек, а тверда кам'яна підлога стала сторчма і полетіла просто в обличчя.

— Роббе! Синку! — заверещала вона.

Очі її дивилися, як Малоджон Умбер зриває стола з кобильниць, як кидає стільницю на свого короля, як арбалетні стріли, одна-дві-три, з хрускотом устромляються в дошки. Робіна Кремінця оточили Фреї, кинджали у їхніх руках здійнялися та опустилися. Пан Вендел Мандерлі похапцем зіп'явся на ноги, тримаючи ягнячий окіст, мов булаву, але йому до роззявленого рота влетіла стріла, прохромлюючи потилицю. Пан Вендел повільно та статечно упав наперед, збив стола з кобильниць, пустив підлогою розсип кухлів, глеків, таць, мисок, ріпи,

буряків. Кістки затанцювали у калюжах вина, недоїдки розкотилися підлогою.

Спину Кетлін пекло вогнем. «Я мушу дістатися його!» Великоджон загилив панові Раймунду Фрею поперек пики баранячим окостом, наче буздуганом, але коли сягнув по пас із мечем, стріла з самостріла кинула його на коліна. «Кіт черлений, кіт у златі — кожен гострі кігті має.» Вона побачила, як Лукаса Чорноліса вбиває ударом меча пан Гостін Фрей. Одному з Вансів, який саме борюкався з паном Гарисом Стогом, підрізав жили ззаду на ногах Чорний Вальдер. «Пазур на черленій лапі чей не гірше убиває.» Стріли звалили з ніг Донела Кляска, Овейна Норея, з півдесятка інших. Молодий лицар Бенфрей ухопив був за руку Дасію Мормонт, але Кетлін побачила, як вона хапає глек вина, розбиває йому обличчя і тікає до дверей. Та не встигла вона добігти, як двері розчахнулися. До палати увірвався пан Риман Фрей, убраний в залізо від шолома до чобіт. За ним у дверях штовхалося з тузінь фрейвських стражників, озброєних галябардами.

— Змилюйтеся! — заволатала Кетлін, але ревище рогів, стукіт тулумбасів та брязкіт заліза геть задушили її відчайдушне благання.

Пан Риман устроїв вістря галябарди у живіт Дасії; тим часом крізь інші двері теж забігали вояки у кольчугах, кошлатих кожухах, зі зброєю в руках. «Північани!» На якусь мить Кетлін здалося, що прийшов порятунок, поки один із них не відтяв Малоджонові голову двома потужними ударами сокири. Надія миттю згасла, наче свічка посеред буревію.

А на своєму різьбленому дубовому престолі сидів і спостерігав криваву бійню хтивими очима князь Переїзду.

За кілька стоп на підлозі лежав кинутий кимось кинджал. Може, він опинився там, коли Малоджон перекинув стола, чи випав з руки котрогось із убитих. Кетлін поповзла до нього. Руки й ноги наливалися холодом, німіли, у роті відчувався смак крові. «Я заріжу Вальдера Фрея» — мовила вона до себе. Дзвоник був ближчий до ножа — ховався під столом — та коли вона схопила зброю, він лише сахнувся і забився глибше. «Я вб'ю старого тхора — аби наостанок вистачило сил.»

А тоді стільниця, яку жбурнув на Робба Малоджон, заворушилася, і її син поволі зіп'явся на коліна. У боці в нього стирчала стріла, у нозі

— друга, у грудях — третя. Князь Вальдер підняв правицю, і музика припинилася, за винятком одного тулумбаса. Кетлін почула брязкіт та галас віддаленої битви, а ближче — несамовите виття вовка. «Сірий Вітер!» — упізнала вона.

— Хе-хе-хе, — гидким смішком привітав Робба князь Вальдер, — осьо повстає наш Король-на-Півночі. Здається, ваша милосте, ми побили трохи ваших людей. Та я, мабуть, вибачуся перед вами, і вони знову будуть живі та здорові, хе-хе.

Кетлін ухопила повну жменю довгого сивого волосся Дзвоника Фрея та витягла його зі схованки.

— Князю Вальдере! — закричала вона. — КНЯЗЮ ВАЛЬДЕРЕ!

Тулумбас відбивав повільний, лункий, статечний лад: «бум, дудум, бум, дудум».

— Годі! — захлиналася власними словами Кетлін. — Кажу вам — годі! Ви відплатили зрадою за зраду. Покладемо цьому край!

Вона притиснула кинджала до Дзвоникового горла, і до неї повернулися спогади про опочивальню непритомного Брана, про гостре залізо коло її власної горлянки. «Бум, дудум, бум, дудум.»

— Благаю вас! Це ж мій син. Мій перший син... і мій останній. Відпустіть його. Подаруйте йому життя, і я присягаюся, що ми про все забудемо... про все скоєне вами тут. Присягаюся старими богами і новими, що ми... ми не чинитимемо помсти...

Князь Вальдер витріщився на неї, ніби не вірячи своїм вухам.

— Лише йолоп повірить вашій маячні. Ви вважаєте мене за йолопа, ласкава пані?

— Я вважаю вас за батька ваших дітей. Заберіть мене у полон, у заручники... заберіть Едмура, якщо він досі живий. Але відпустіть Робба!

— Ні. — Голос Робба перетворився на ледве чутний шепіт. — Матінко, ні...

— Так! Підводься, Роббе. Підводься та йди звідси, благаю тебе. Рятуй себе... як не заради мене, то заради Джейни...

— Джейни? — Робб ухопився за край столу і з силою випростався.
— Матінко... Сірий Вітер...

— Ходи до нього. Негайно! Роббе... забирайся з палати!

Князь Вальдер пирхнув презирливо.

— Хто б це його звідси пустив? З якого дива?

Кетлін міцніше притиснула лезо до горлянки Дзвоника. Недоумок викотив на неї очі у німому благанні. У ніс їй вдарив гидкий сморід, але вона звернула на нього не більше уваги, ніж на невпинне «бум-дудум» останнього тулумбаса. Пан Риман та Чорний Вальдер потроху обходили її зі спини, та Кетлін було байдуже. Хай роблять, що хочуть: беруть у полон, гвалтують, ріжуть. Вона вже не зважала. Вона зажила на цьому світі, а там її чекав Нед. Єдиний, за кого вона боялася, був Робб.

— Присягаюся честю дому Таллі, — мовила вона до князя Вальдера, — присягаюся честю дому Старк, я зміню життя вашого хлопця на життя Робба. Сина за сина.

Руки її так трусилися, що в Дзвоника на короні зателенькали дзвіночки.

«Бум-дудум» — говорив тулумбас, — «бум-дудум». Вуста старого жували і прицмокували. Ніж, слизький від поту, тремтів у руці Кетлін.

— Сина за сина, хе-хе, — повторив він. — То не син, а онук... та й який з того недоумка зиск?

Чоловік у темному обладунку та блідо-рожевому корзні, заплямованому кров'ю, ступив до Робба.

— Хайме Ланістер переказує вам свої вітання.

Його меч простромив серце її сина і крутнувся у рані.

Робб порушив своє слово, але Кетлін дотримала свого. Вона смикнула Аегона за волосся назад і перепиляла йому горлянку. Лезо

скреготнуло на хребті, гаряча кров потекла пальцями. Дзвіночки теленькали «телен-телен», тулумбас вибивав «бум-дудум».

Зрештою хтось забрав у неї ножа. Сльози, пекучіші за оцет, текли щоками. Десять лютих круків дерли їй обличчя гострими пазурями, виорювали смужки плоті, лишали глибокі борозни, що спливали червоною юшкою. Вона відчувала кров на власних вустах.

«Який біль» — думала вона. — «Усі наші діти, Неде, усі наші крихітки. Рікон, Бран, Ар'я, Санса, Робб... Робб... благаю тебе, Неде, благаю, зупини це божевілля, припини цей біль...» Прозорі та червоні сльози мішалися у один потік і збігали пошматованою руїною того обличчя, яке колись так кохав і пестив її Нед. Кетлін Старк здійняла руки і подивилася на кров, що стікала довгими пальцями, тонкими зап'ястками, рукавами сукні. Повільні червоні черви повзли руками, прокрадалися під одяг. «Лоскотно.» Від лоскоту вона засміялася, а потім щосили заверещала.

— Збожеволіла, — мовив хтось, — з'їхала з глузду.

Хтось інший сказав:

— Кінчайте.

Чиясь рука ухопила її за волосся, як вона хапала Дзвоника. Кетлін подумала: «Ні, не треба, не ріжте мені волосся! Нед так любить моє волосся!» А тоді горло їй вкусило залізо, і укус той був червоний та холодний.

Ар'я XI

Бенкетні шатри лишилися позаду. Вони чвакали мокрою глиною та пошматованою травою, геть від світла, подалі у півтьму. Попереду височіла брамна башта замку. Ар'я бачила, як мурами рухаються смолоскипи, як танцюють їхні вогники під вітром, як виблискує світло на мокрих кольчугах та шоломах. Інші вогники рухалися темним кам'яним мостом між Близнюками — ціла валка їх текла від західного замку до східного.

— Замок не зачинено, — раптом мовила Ар'я.

То десятник сказав, що його зачинено, а насправді — ні. Ґрати підіймали просто в неї на очах, на розлитий рів опускали підйомного моста. Вона побоювалася, що стражники князя Фрея не схочуть пускати їх усередину, і на пів-удару серця закусилла губу, надто схвильована, щоб посміхатися.

Хорт натягнув повід так раптово, що вона трохи не звалилася з гарби.

— Семеро гойданих дідьків у семи клятих пеклах! — почула Ар'я його лайку.

Ліве колесо почало тонути у м'якому ґрунті, гарба повільно хилилася набік.

— Злізай! — заревів на неї Клеган і грубо штурхнув долонею у плече, скидаючи на землю.

Приземлилася вона легко, як учив Сиріо, і негайно скочила на ноги з забрьоханим обличчям.

— Навіщо таке робити?! — заверещала вона.

Та Хорт уже зіскочив долу, зірвав сідало з передку гарби і сягнув по паса з мечем, якого там заховав. Саме тоді вона почула прихований стукотом тулумбасів та литавр грім копит на підйомному мості — з брами замку вихлюпував потік вершників, виблискуючи вогнем та залізом. Коні та люди мали на собі панцирні обладунки; один вершник із десяти ніс при собі смолоскипа. Озброєні вони були сокирами та галябардами з гострими шпичастими голівками, з важкими лезами, здатними ламати кістки та прорубувати лицарську броню.

Десь далеко завив вовк. Посеред табірнього гармидеру, музики та низького зловісного гуркоту бурхливої річки його було нелегко розчути, але Ар'я розчула — можливо, навіть не вухами. Виття пронизало Ар'ю, наче гострий ніж, змашений гнівом та смутком. З замку виїжджало дедалі більше вершників по четверо у шерезі: лицарі, зброєносці, компанійці, смолоскипи та сокири... валці не було видно кінця.

Раптом ззаду почулося щось нове. Коли Ар'я озирнулася, то побачила, що замість трьох великих бенкетних шатрів лишилося два — той, що стояв посередині, звалився на голови бенкетників. Якусь мить вона не розуміла, що бачить. Потім з-під поваленого шатра почали вибиватися язики полум'я, а два інших, з важкого намащеного полотна — потроху падати на голови людей. У повітря здійнявся рій вогняних стріл. Запалало друге шатро, потім третє. Люди галасували вже так гучно, що з-за музики стали чутні слова. Темні постаті рухалися на тлі язиків полум'я; обладунки на них здалеку виблискували жовтогарячим.

«Битва» — зрозуміла Ар'я. — «Це битва. А вершники...»

Більше часу дивитися на шатра не було. Темні та змуртовані води річки, що вийшла з берегів, перед підйомним мостом сягали коням аж до черева, та вершники все одно долали воду вперто і завзято, мовби у лад музиці свята. Раптом з обох замків залунав один і той самий наспів. «Я знаю цю пісню» — втямила Ар'я. Вона чула її від Тома-Сімки тієї дощової ночі, коли розбійники сиділи у броварні разом зі святими братами. «На престолі вранці-рано князь до князя промовляє...»

Головну увагу фреївських вершників займало подолання болота з очеретом, але деякі накинули оком і на їхню гарбу. Ар'я побачила, як троє на конях відділилися від головної валки і заплюхали мілкою водою. «Не скорюсь тобі я, пане, лев хай лева не лякає.»

Клеган звільнив Морока від припони одним ударом меча і скочив йому на спину. Румак добре знав, чого від нього хоче хазяїн; він нашорошив вуха і розвернувся до огирів нападників. «Кіт черлений, кіт у златі — кожен гострі кігті має. Пазур на черленій лапі чей не гірше убиває.» Ар'я сотню сотень разів молилася про смерть Хорта, проте зараз... у руці вона мала каменя, слизького від болота, і навіть не пригадувала, коли і як його підняла. «У кого мені його кинути?»

Вона аж підскочила від брязкоту криці — то Клеган відвернув удар першої галябарди. Поки Хорт давав ради першому нападникові, другий об'їхав його колом і спробував поцілити у попереk. Морок крутнувся, Хорт отримав побіжного удару, від якого в мішкуватій селянській

сорочині розпанахалася дірка, відкриваючи кольчугу. «Він один проти трьох.» Ар'я щосили стиснула каменя. «Вони його напевне уб'ють.» І пригадала Мику — хлопця-різниченка, що був їй другом так недовго.

А тоді вона побачила, як третій вершник летить просто на неї, та заховалася за гарбу. «Страх ріже глибше за меч.» Вона чула роги, кози, тулумбаси, іржання коней, скрегіт криці на криці, але все те здавалося дуже далеким. У світі лишився тільки нападник на коні та галябарда у нього в руці. На обладунку він мав вапенрока з двома баштами — знаком Фреїв. Ар'я все це побачила, та нічого не зрозуміла. Адже її дядько мав одружитися з дочкою князя Фрея. Фреї були друзями та союзниками її брата.

— Облиште мене! — заверещала вона, коли вершник огинав гарбу, але той не слухав.

Коли він дав остроги коню, Ар'я жбурнула камінь точно так, як колись дике яблучко у Гендрі. Того разу вона влучила Гендрі просто межі очі. Проте зараз камінь лише відскочив од скроні шолома кудись убік. Нападник відсахнувся, але тільки й того. Ар'я відступила, навшпиньках долаючи болотистий ґрунт, знову заховалася від лицаря за гарбу. Лицар рушив слідом неквапною ристю; в його зоровій щілині Ар'я бачила лише пільму. Її камінь навіть не зім'яв йому шолома. Вони зробили навколо гарби коло, потім друге, потім третє. Нарешті лицар вилаявся:

— Хай тобі грець! Скільки не бігай, а...

Удар сокири влучив йому точно у потилицю, розтрощив шолома та черепа, викинув із сідла долілиць. Позаду з'явився Хорт — верхи на Мороці, як раніше. «Звідки у вас сокира?» — трохи не спитала вона, та потім побачила сама. Один із Фреїв лежав привалений власним напівмертвим конем, потопаючи у десяти вершках води. Третій чоловік простягся на спині й не рухався. Він не мав на шиї ринграфа; з-під щелепи стирчав уламок меч.

— Дай мені шолома! — загарчав Клеган.

Шолом був запханий на низ мішка сушених яблук у самому задку гарби, аж за солоними свинячими ніжками. Ар'я вивернула мішок і

кинула шолома хазяїнові, а той ухопив однією рукою та насунув на голову. За мить там, де верхи сидів чоловік, з'явився сталевий пес, що вишкірявся на вогонь.

— Мій брат...

— Він мертвий! — заволав Хорт. — Чи не гадаєш ти, що його лишать живим посеред оцієї різанини?

Він розвернув їй голову в напрямку табору.

— Дивися! Хай тобі грець, дивися уважненько!

Табір перетворився на бойовисько. «Ні, на різницьку бійню.» Вогонь з бенкетних шатрів сягав половини неба. Палали і деякі з шатрів-куренив, а з ними — півсотні шовкових лицарських наметів. Усюди чулася пісня мечів. «Рине дощ у Кастамирі, та не чуть його нікому.» Ар'я побачила, як двоє лицарів збивають з ніг чолов'ягу, що тікав. Дерев'яне барило впало на одне з палаючих шатрів, розтрощилося на шматки, і вогонь стрибнув удвічі вище. «Метавка» — зрозуміла вона. З мурів замку кидали олію, смолу чи щось таке.

— Ходімо зі мною. — Сандор Клеган простягнув руку з коня. — Мусимо забиратися звідси. Негайно!

Морок нетерпляче скинув голову, роздуваючи ніздрі від пахощів крові. Пісня скінчилася, чувся лише поодинокий тулумбас. Його одноманітний стукіт долинав через річку, мов серцебиття велетня. Чорне небо плакало дощем, річка буркотіла, люди лаялися та помирали. Ар'я відчувала воду на обличчі та грязюку на зубах. «Дощ. Це тільки дощ. Нічого, крім дощу.»

— Ми ж дісталися, куди треба! — вигукнула вона голосом тонким і зляканим, голосом маленької дівчинки. — Робб тутечки, у замку, і мати моя теж тут. Навіть брама відчинена!

Фреї більше не виїжджали. «Я дісталася живою аж сюди!»

— Я хочу до мами!

— Божевільне ти вовчєня. — Вогонь виблискував на собачому писку шолома; сталеві зуби криваво сяли. — Підеш туди — не повернешся!

Може, Фрей дозволить тобі поцілувати материн труп.

— Може, ми її ще врятуємо!

— Рятуй сама. А мені жити на світі не набридло. — Сандор рушив до неї, притискаючи назад до гарби. — Лишайся або іди, мала вовчице. Живи або згинь. Тобі оби...

Ар'я вивернулася від нього і прожогом кинулася до брами. Ґрати падали униз, але дуже повільно. «Треба бігти швидше.» Біг уповільнювало болото, а потім вода. «Біжи швидко, як вовк!» Підйомний міст поповз угору; з нього ковдрою стікала вода, відвалювалася важкими грудками глина. «Швидше!» Вона почула гучний плескіт, обернулася і побачила, що за нею тупотить Морок, розбризкуючи цілі озера води. Побачила вона і сокиру, заляпану свіжою кров'ю та мозком. І побігла щосили — вже не заради брата чи навіть матері, а заради самої себе. Вона бігла так, як ніколи раніше, опустивши голову, збурюючи воду під ногами — вона тікала від Клегана так, як колись мав тікати Мика.

Сокира влучила їй точно у потилицю.

Тиріон VI

Вони вечеряли, як зазвичай, наодинці.

— Горошок переварено, — наважилася дружина розпочати розмову.

— То й добре, — відповів він. — Баранину пересмажено. Якраз одне до іншого пасуватиме.

То мав бути жарт, але Санса сприйняла його за докір.

— Благаю вибачити, пане чоловіку.

— Чого б це тобі вибачатися, Сансо? Хай кухар вибачається. Готувати горох — то не твій клопіт.

— Я... я дуже шкодую, що ласкавий пан чоловік незадоволений.

— Та годі вже. Моє невдоволення і горох ніяк не пов'язані. Я лютую не з-за гороху, а з-за Джофрі, сестри, мого панотця і трьох сотень клятих дорнійців.

Великого князя Оберина з його панством він оселив у кутовій вежі, що дивилася на місто — так далеко від Тирелів, як тільки міг оселити, не виганяючи з Червоного Дитинця. Але й того виявилось не досить. Відтоді у одній з харчівень Блошиного Подолу відбулася бійка: загинув один тирелівський стражник та обпеклося у комині двоє пахолків князя Гаргалена. Потім уже в замковому дворі сталася гідка сварка: сива миршава мамця Мейса Тирела назвала Еларію Піщанець «гадючою шльондрою». Щоразу, як Тиріон зустрічав Оберина Мартела, великий князь питав його, коли нарешті буде здійснено правосуд. Переварений горох був найменшою з Тиріонових турбот. Але рештою він не вважав за потрібне бентежити свою юну дружину. Санса і без нього скуштувала вдосталь лиха.

— Горошок годиться, — мовив він сухо. — Він зелений і круглястий, чого ще від нього хотіти? Якщо моя ласкава пані бажає, я з'їм іще тарілку.

Тиріон махнув до Подріка Пейна, і той наклав йому на таріль стільки горошку, що баранина під ним зникла з очей. «Дурість» — сказав він собі. — «Тепер доведеться з'їсти усе, бо вона знову винуватитиме себе.»

Вечеря скінчилася у незатишному мовчанні — як і чимало вечерь перед нею. Опісля, коли Под прибирав кухлі й тарілки, Санса попрохала в Тиріона дозволу відвідати божегай.

— Воля твоя, — відповів він.

Тиріон уже звик до нічних мандрів своєї дружини. У королівському септі вона теж молилася — часто запалювала свічки до Матері, Діви та Стариці. Тиріон, правду кажучи, такий надлишок побожності не схвалював. Проте, якби був на її місці, то мабуть, і сам би не відмовився од помочі вишніх сил.

— Зізнаюся, мені мало відомо про старих богів, — мовив він, намагаючись бути ласкавим до прагнень дружини. — Може, колись просвітиш мене. Я б навіть міг супроводити тебе до гаю.

— Не варто! — негайно заперечила Санса. — Тобто... ви дуже добрі, але... там немає жерців чи священників, не чинять відправи, не

палять свічки, не співають псаломи. Лише дерева і мовчазна молитва. Вам, напевне, буде нудно.

— Та мабуть. Правда твоя. — «Вона мене знає краще, ніж я гадав.»
— Хоча шурхіт листя — то непогана розрада після бубоніння якогось септона про сім ликів божої благодаті.

Тиріон махнув рукою.

— Утім, я не втручатимуся. А ви, моя пані, вдягайтеся тепліше, бо там надворі — вельми свіжий вітерець.

Йому кортіло запитати, про що вона молитиметься. Але Санса була покірна дружина — далебі, ще скаже правду, а він не зрадіє тому, що почує.

Коли вона пішла, Тиріон повернувся до тяжкої праці — вистежувати золотих драконів у плутанині облікових книг Мізинця. Безперечно ясным у них було лише одне: Петир Баеліш не терпів, аби золото лежало та вкривалося пилом. Що старанніше Тиріон намагався зрозуміти щось у його оборудках, то більше йому боліла голова. Добре комусь казати: «нумо давайте плодити драконів замість замикати їх у скарбниці». Деякі з тих гендлів смерділи гірше, ніж протухла тиждень тому рибина. «Я б не дозволив Джофрікові так охоче жбурляти Рогачів через мури, якби знав, скільки грошей ті сучі сини позичили в корони.» Він би радо надіслав Брона шукати їхніх спадкоємців, але підозрював, що зиску з того матиме стільки, скільки золота — з золотої рибки.

Коли з викликом від батька прийшов пан Борос Блаунт, Тиріон усвідомив, що оце вперше за життя зрадів його появі. Він із полегшенням захряснув книги, дмухнув на олійницю, накинувся киреєю і зашкандибав дитинцем до Башти Правиці. Вітер і справді був свіжий — саме такий, про який він попереджав Сансу; в повітрі пахкотіло дощем. Коли князь Тайвин його відпустить, то напевне, варто піти до божегаю та забрати її звідти, аби не змокла.

Але Санса геть вилетіла в Тиріона з голови, щойно він увійшов до світлиці Правиці та побачив там Серсею, пана Кевана і великого маестра Пицеля навколо князя Тайвина і короля. Джофрі трохи не

стрибав з якихось невідомих радощів. Серсея кривилася у лукавій усмішечці. Князь Тайвин був урочисто-похмурий, як завше. «Цікаво, чи зміг би він посміхнутися, навіть якби схотів?»

— Що трапилося? — запитав Тиріон.

Батько простягнув йому розгорнутий, уже читаний сувій пергамену, який, утім, ще не покинув прагнень знову скрутитися. «Рослін упіймала собі гарного жирного пструга» — прочитав Тиріон. — «А брати подарували їй на весілля пару вовчих шкур.» Тиріон перевернув пергамена і роздивився зламану печатку: сріблясто-сірий віск, подвійні башти дому Фрей.

— Князь Переїзду вихваляється своїм вишуканим письменством? Чи грається у загадки? — пирхнув Тиріон. — Пструг — то, ясна річ, Едмур Таллі, а вовчі шкури...

— Він мертвий! — вигукнув Джофрі так щасливо та гордовито, наче то він власноруч оббілював Робба Старка.

«Спершу Грейджой, тепер Старк.» — Тиріон згадав про свою дружину-дитину, що саме мала молитися у божегаї. — «Богам свого батька. За перемогу свого брата. За безпеку та добре здоров'я своєї матінки.» Скидалося, що старі боги зважають на молитви не краще, ніж нові. Хай слабенька, та все ж розрада.

— Цієї осені королі сиплються, мов листя з дерев, — зауважив Тиріон. — Схоже, наша війна потроху виграється сама собою.

— Війни, Тиріоне, ніколи не виграються самі собою, — відповіла Серсея солодко-ядучим голосом. — Цю війну виграно розумом та зусиллями нашого панотця.

— Нічого ще не виграно, поки ворог стоїть у полі, — застеріг князь Тайвин.

— Хіба в річкового панства геть немає клепки в голові? — заперечила королева. — Без північан вони не мають надії встояти проти з'єднаної потуги Вирію, Кастерлі та Дорну. Авжеж вони муситимуть обрати покору замість винищення.

— Більшість упокориться, — погодився князь Тайвин. — Водоплин стоятиме, але поки Вальдер Фрей тримає у заручниках Едмура Таллі, Чорноструг не зважиться на рішучі дії. Язон Малістер та Титос Чорноліс битимуться хоча б заради честі. Але Фреї здатні обложити і замкнути Малістерів у Морестражі. А Джоноса Бракена можна переконати перебігти до нас і напасти на Чорнолісів. Зрештою всі вони схиляться перед престолом. Я маю намір висунути щедрі умови миру. Всі дідицтва, які скоряться нам і припинять опір, отримають королівське пробачення і збережуть своїх господарів. Усі, крім одного.

— Гаренголу? — спитав Тиріон, добре знаючи батька.

— Державі не потрібна така чума, як оті «Хвацькі Компанійці». Я наказав панові Грегору скарати на горло усіх у замку.

«Панові Грегору Клегану на прізвисько Гора-на-Коні.» Скидалося, що його ясновельможний батько хотів витрусити з Гори останні крихти руди, перш ніж віддати його на поталу дорнійському правосудові. «Хвацькі Компанійці» скінчать свої долі головами на шпичках, а Мізинець в'їде до Гаренголу без жодної плямки крові на своєму вишуканому вбранні. Тиріонові стало цікаво, чи досяг Петир Баеліш Долини Арин. «От якби він із божої ласки потрапив у шторм і потонув. Та коли це боги мали до мене ласку?»

— Всіх треба скарати на горло, всіх до останнього! — раптом загарячкував Джофрі. — Малістерів, Чорнолісів, Бракенів... усіх! Там самі зрадники, пане діду, і я хочу їхньої смерті! Я не бажаю висувати їм ніяких умов!

Король рвучко обернувся до великого маистра Пицеля.

— А ще я хочу голову Робба Старка! Напишіть князеві Фрею, перекажіть мій наказ. Королівський наказ! Я звелю подати голову Сансі на тарелі на моєму весільному бенкеті.

— Пане королю, — мовив пан Кеван ураженим голосом, — але ж пані Санса у шлюбі стала вашою тіткою...

— То був жарт! — поспіхом втрутилася Серсея. — Джоф хотів нас розважити.

— Які ще розваги? Я наказав! — наполягав Джофрі. — Він був зрадник, і я хочу його дурну голову. Хай Санса її поцілує!

— Ні, — хрипко відказав Тиріон. — Сансу тобі мучити більше не вільно. Зрозумій це нарешті, почваро!

Джофрі гідко вишкірився і мовив:

— Що я чую? Адже це ви в нас почвара, дядечку.

— Справді? — Тиріон нахилив голову набік. — То розмовляй до мене ввічливіше. Почвари бувають небезпечні, а королі нині мруть, наче мухи.

— Я можу вам язика вкоротити за такі слова! — побуряковів король-хлопчак. — Я король!

Серсея поклала на плече сина руку, наче захищаючи та вберігаючи.

— Не заважай курдупелю кидатися погрозами, Джофе. Хай панове батько та дядько бачать, що він за один.

Князь Тайвин анітрохи не зважив на її слова; натомість він звернувся просто до Джофрі:

— Аерис теж відчував потребу нагадувати підданам, що він король. І язика полюблив укорочувати. Можеш запитати пана Ілина Пейна, хоча навряд дочекаєшся відповіді.

— Пан Ілин ніколи не зважувався дратувати Аериса так, як ваш Біс дратує Джофа! — відказала Серсея. — Ви ж самі чули! Він назвав почварою їхню милість короля, він погрожував їхній особі!...

— Помовч, Серсеє. А ти, Джофрі, слухай. Коли вороги кидають тобі виклик, відповідай на нього вогнем та мечем. Але коли вони стають на коліна, простягни руку і допоможи підвестися. В іншому випадку ніхто ніколи тобі не скориться. І ще одне. Той, хто мусить торочити: «я — король!», не є справжнім королем. Аерис ніколи цього не розумів, а тобі доведеться. Коли я переможу в цій війні у твоє ім'я та задля твого спокою, ми разом відновимо королівський мир та правосуд. А зараз тобі слід думати не про мертву та холодну голову ворога, а про живе та тепле лоно нареченої.

Джофрі примхливо закопив губи, як умів лише він. Серсея тримала його за плече, а мала б за горло, бо хлопчак раптом здивував їх усіх. Замість покійно відповзти під ту скелю, звідки він виповз, Джоф зухвало випростався і вимовив:

— Ось ви тут, діду, балакали про Аериса. Але ж самі страх як його боялися!

«Божечки милі, починається найцікавіше» — подумав Тиріон.

Князь Тайвин роздивився онука мовчки, виблискуючи золотими цятками у світло-зелених очах.

— Джофе! Негайно проси пана дідуса пробачити твою зухвалість! — завимагала Серсея.

Але Джоф викрутився з її рук.

— Чого б це? Усі знають, що саме так і було. Усі битви виграв мій батько. Він убив принца Раегара і здобув корону. А ваш батько ховався під Кастерлі-на-Скелі. — Хлопчак кинув на діда зухвалий погляд. — Сильний король діє без вагань, а не точить ляси!

— Дякую, що поділилися мудрістю, ваша милосте, — мовив князь Тайвин з такою холодною чемністю, що у всіх присутніх трохи вуха не померзли. — Пане Кеване! Здається, король стомився. Будьте ласкаві супроводити його безпечно до опочивальні. Маестре Пицелю, чи не зготуєте їхній милості якогось лагідного трунку для спокійного сну?

— Сон-вина, пане Правице?

— Не хочу я сон-вина! — пручався Джофрі.

Та князь Тайвин, мабуть, звернув би більше уваги на мишу, що копирсалася у кутку, ніж на його слова.

— Нехай буде сон-вино. Серсеє, Тиріоне, залиштеся.

Пан Кеван міцно узяв Джофрі під руку і вивів крізь двері, де чекали двоє з Королегвардії. Великий маестер Пицель поспіхом зашкандибав услід — так швидко, як його несли тремтливі старі ноги. Тиріон не рушив з місця.

— Пробачте йому, батьку, — мовила Серсея, коли двері зачинилися.
— Джоф завжди був такий вольовий, я вже вам казала...

— Між сильною волею та дурістю лежить провалля у багато верст завширшки. «Сильний король діє без вагань»? Хто це його навчив?

— Клянуся, що не я, — відповіла Серсея. — Найвірогідніше, він чув щось таке від Роберта...

— А й справді! Про те, як ви ховалися під Кастерлі-на-Скелі — я наче аж знову Роберта слухав.

Тиріонові страх як не хотілося, щоб князь Тайвин зневажив і забув такі соковиті слова.

— Так, пригадую, — мовила Серсея. — Роберт часто казав Джофові, що король має бути рішучим і не вагатися.

— Перепрошую, а що казала йому ти? Я не на те воював, аби посадовити на Залізний Престол Роберта Другого. Ти начебто дала мені зрозуміти, що хлопцеві до батька було байдуже.

— Певна річ. Як інакше? Роберт його зневажав. Та він би його навіть бив, якби я дозволила! Тварина, за яку ви мене випхали заміж, якось ударила малого так сильно, що вибила йому два молочні зуби — і то лише за якусь витівку з кішкою. Я сказала, що заріжу його вві сні, якщо він таке зробить ще бодай раз. І він не робив, але іноді казав...

— Напевне, йому було що сказати. — Князь Тайвин відпустив її скупим помахом двох пальців. — Іди собі.

Серсея пішла, пашіючи люттю на всіх навколо.

— Не Роберта Другого, — зауважив Тиріон після її зникнення. — Аериса Третього.

— Хлопцеві тринадцять років. Ще маємо час. — Князь Тайвин рвучко закрокував до вікна. Він був сам на себе не схожий: схвильований та засмучений більше, ніж хотів показати. — Але йому не завадить сувора наука.

Тиріон вивчив свою сувору науку саме у тринадцять і зараз мало не відчув жалість до свого небожа. З іншого боку, хто заслуговував на

таку науку найбільше?

— Та годі вже про Джофрі, — мовив Тиріон. — Ви колись казали про те, що деякі битви виграються перами та круками, хіба ні? Мушу привітати вас із новою перемогою. Скільки пер та круків знадобилося на змову з Вальдером Фреєм?

— Мені не подобається слово «змова», — сухо відказав князь Тайвин.

— А мені не подобається сидіти сліпцем у темряві.

— Не було жодної причини тобі розповідати. Ти не брав у цьому участі.

— І Серсеї ви теж не казали? — вимогливо запитав Тиріон.

— Нікому, окрім залучених до справи. Та й ті знали не більше, ніж мусили знати. Ти мав би розуміти, що тільки так зберігається таємниця — а надто тут, у Дитинці. Моя мета полягала в тому, щоб позбавитися небезпечного ворога за найменшу ціну — а зовсім не в тому, щоб жити твоєю цікавістю або дозволяти Серсеї почуватися важливою особою.

Він зачинив віконниці, насупив чоло.

— Ти не позбавлений розуму та хитрості, Тиріоне. Але визнай просту істину — балакаєш ти забагато. Твій довгий язик колись тебе згубить.

— То дозвольте Джофові його вкоротити, — відповів Тиріон.

— Краще тобі мене не спокушати, — попередив князь Тайвин. — Не хочу більше про це чути. Наразі мене цікавить, як удовольнити Оберина Мартела та його почет.

— Та невже? А мені можна дізнатися вашу думку, чи я мушу піти, щоб ви могли обговорити її з собою?

Батько пропустив його кпини повз вуха.

— Присутність великого князя Оберина у столиці нам не на користь. Його брат — людина підступна і хитромудра, але обачлива, поміркована, некваплива, часом аж занадто. Великий князь Доран

зважає наслідки кожного слова і кожного кроку. А Оберин усе життя був божевільний на всю голову.

— Чи правда, що він намагався збунтувати Дорн за Візериса?

— Ніхто про те не згадує, але це правда. Ой, пополітали тоді круки, попоїздили гінці з таємними листами... я навіть не знав, що вони там писали одне одному. Джон Арин сам поїхав морем до Сонцеспису, щоб повернути кістки князя Левина, всівся за стіл з великим князем Дораном і скінчив усі балачки про війну. Роберт по тому в Дорні не з'являвся, а Оберин рідко його залишав.

— Але зараз він тут, і на хвості в нього — половина дорнійського панства. Нетерпіння князя зростає з кожним днем, — мовив Тиріон. — Може, варто показати йому кілька бурдеїв Король-Берега, щоб трохи відволікти? Адже для кожної справи існує своє приладдя. Моє приладдя — до ваших послуг, пане батьку. Хай ніхто не каже, що сурми покликали мене на битву за дім Ланістер, а я не відгукнувся.

Князь Тайвин стиснув уста.

— Дотепно. Чи не пошити тобі пістрявеньке вбрання та невеличку шапчину з дзвониками на ній?

— А в цьому вбранні мені можна буде казати все, що я схочу, про їхню милість короля Джофрі?

Князь Тайвин знову всівся і відказав:

— Замолоду я мусив терпіти дурні вихватки свого батька. Твоїх я не терпітиму. Годі.

— Гаразд, більше не буду. Ви ж так чемно просите, як тут відмовиш. На жаль, Червоний Гаспид не буде такий чемний... і не вдовольниться самою лише головою пана Грегора.

— Ось і причина не давати йому її.

— Не давати?! — Тиріон був уражений. — Але ж ми начебто погодилися, що у лісі повно інших звірів!

— Гірших звірів. — Пальці князя Тайвина переплелися під його підборіддям. — Пан Грегор добре нам послужив. Жоден інший лицар у

державі не наганяє такого страху на наших ворогів.

— Але Оберин точно знає, що саме Грегор...

— Нічого він не знає. Він чув якісь побрехеньки: плітки зі стайні, теревені з кухні. Але доказів не має ані крихти, а пан Грегор авжеж не збирається зізнаватися сам. І поки дорнійці знаходяться у Король-Березі, я триматиму їх якнайдалі від нього.

— Але ж Оберин завимагає правосуду, по який приїхав.

— Я йому скажу, що Елію з дітьми убив пан Аморі Лорх, — холодно відповів князь Тайвин. — І ти скажеш те саме, якщо він спитає.

— Пан Аморі Лорх мертвий, — буркнув Тиріон.

— Саме так. Варго Хап наказав кинути його до ведмеда по тому, як захопив Гаренгол. Смерть од ведмежих лап та зубів достатньо бридка, щоб задовольнити навіть Оберина Мартела.

— Може, ви і звете це правосудом...

— Це і є правосуд! Саме пан Аморі Лорх приніс мені тіло дівчинки, щоб ти знав. Знайшлася вона під батьковим ліжком — ніби вірила, що Раегар і доти може її захистити. Принцеса Елія з немовлям перебували у дитячій поверхом нижче.

— Гаразд, нехай так. Пан Аморі однак не зможе нічого заперечити. Але що мені казати Оберинові, коли він запитає, хто віддав Лорхові наказ?

— Пан Аморі діяв на власний розсуд. Сподівався здобути ласку нового короля. Ненависть Роберта до Раегара ні для кого таємниці не становила.

«Казочка загалом доладна» — мусив визнати подумки Тиріон, — «хоча змії навряд чи нею вдовольняться».

— Не смію сумніватися у вашій вигадливості, батечку, та на вашому місці я б намагався змусити Роберта Баратеона забруднити кров'ю власні руки.

Князь Тайвин витріщився на нього так, наче Тиріон геть втратив рештки розуму.

— Отже, ти таки заслуговуєш на свої блазенські дзвіночки. Ми запізно стали за Роберта у тій війні, а відтак мусили показати йому свою беззаперечну вірність! Коли я поклав тіла дітей перед престолом, уже ніхто не міг сумніватися, що нашої вірності домові Таргарієн настав край. Робертове полегшення було написано в нього на обличчі. Навіть такий рідкісний бовдур, як він, розумів, що діти Раегара мусять померти, аби убезпечити його корону. Але себе він вважав за звияжного переможця та рятівника міста, а такі люди не вбивають дітей.

Тиріонів батько знизав плечима.

— Не заперечуватиму, наші люди зробили справу надто гидко і брутально. Кривдити Елію — то була прикра, безглузда дурість. Адже сама з себе вона була ніхто і ніщо.

— То навіщо Гора її вбив?

— Бо я йому не наказував на неї зглянутися. Здається, я взагалі про неї не згадував, бо мав нагальніші турботи. Передовий полк Неда Старка поспішав на південь з Тризубу — я боявся, що між нами дійде до мечів. Аерисові могло щомиті спасти на думку вбити Хайме — просто з порожньої люті. Саме цього я лякався найбільше. А ще того, що може зробити сам Хайме.

Досадуючи на себе, він міцно стиснув кулака.

— А ще ж я тоді не розумів, кого маю в особі Грегора Клегана — знав лише, що він величезний статурою та страшний у битві. Щодо згвалтування... мушу сподіватися, навіть ти не звинуватиш мене в тому, що я міг віддати такий наказ. Пан Аморі не менш огидно вчинив з Раєніс. Потім я його питав, навіщо йому знадобилося півсотні ударів, аби заколотися дівчинку двох... чи трьох років? А він одказав, що вона хвицяла ніжками і без упину верещала. Якби Лорх мав стільки розуму, скільки боги дали ріпі, він би заспокоїв її кількома лагідними словами і приклав м'яку шовкову подушку.

Вуста князя скривилися з огиди.

— Кров малої — на його руках, не на моїх.

«Не на твоїх, батечку, це вже напевне. На Тайвинові Ланістері ніколи не буває нічиєї крові.»

— То виходить, Роббові Старку приклали м'яку шовкову подушку?

— Робба Старка вбили стрілами на весільному бенкеті Едмура Таллі. Хлопець виявився надто сторожким і вмілим на полі битви. Військо він тримав у доброму послуху, а себе оточив вірними розвідниками та охоронцями.

— Тобто князь Вальдер убив його під своїм дахом, за своїм столом?

— Тиріон стиснув долоню в кулака. — А пані Кетлін?

— Теж, якщо не помиляюся. Адже йшлося про пару вовчих шкур. Фрей хотів забрати її в полон, але напевне, сталося щось несподіване.

— Ось тобі й гостьове право. Ось тобі й недоторканність гостей за столом господаря.

— Уся кров — на руках Вальдера Фрея!

— Вальдер Фрей — вередливий старий, що полюбляє мацати молодих дружин і плекати старі образи. Не маю сумніву, що це бридке качення висидів саме він, але без обіцянки захисту і допомоги він би ніколи не зважився діяти.

— А ти, напевне, пожалів би хлопця і сказав князеві Фрею, що його дружба тобі не потрібна, так? І штовхнув би старого дурня назад у обійми Старків та продовжив війну ще на рік. Ну ж бо поясни мені, чому убити десять тисяч людей у битві — шляхетно, а десяток за обіднім столом — ні?

Тиріон не знайшов відповіді, й батько продовжив.

— Ще й ціну вони узяли невисоку за будь-якою міркою. Корона віддасть Водоплин панові Емону Фрею, щойно Чорноструг складе зброю. Лансель та Давен мусять одружитися з паннами Фрей, Джоя вийде заміж за одного з тілесних синів князя Вальдера, щойно дійде віку, а Руз Болтон стане Оборонцем Півночі та повезе додому Ар'ю Старк.

— Ар'ю Старк?! — Тиріон схилив голову набік. — Болтон? Я мав би здогадатися, що Фреям забракне сміливості діяти самим. Але Ар'я... Варис та пан Джаселин шукали її більше як півроку. Ар'я Старк мертва, це вже певно.

— Ренлі теж був мертвий перед битвою на Чорноводі.

— Тобто?

— Можливо, Мізинцеві вдалося те, у чому ви з Варисом зазнали поразки. Князь Болтон видасть дівчинку заміж за свого сина-байстрюка. Ми дозволимо Жахокромові кілька років пововтузитися з залізяками та подивимося, чи зможе Болтон привести до покори значкове панство Старків. Навесні вони усі виснажаться до краю і будуть готові схилити коліна. Північ успадкує твій син від Санси Старк... якщо ти збереш досить мужності, аби його породити. Пам'ятай, що не лише Джофрі має найближчим часом зірвати вінця цноти.

«Та я пам'ятаю. Сподівався, хоч ти забудеш.»

— Як гадаєте, пане батьку, коли саме Санса буде найплідніша та найохочіша до злягання? — запитав Тиріон найядучішим своїм голосом. — Перед тим, як я розповім їй, що ми вбили її матір та останнього брата, чи одразу після?

Давос V

Якусь хвилину здавалося, що король недочув. Вислухавши звістку, Станіс не показав ані втіхи, ані гніву, ані недовіри, ані полегшення — лише витріщився на свій Мальований Стіл зі щосили стисненими зубами.

— Ви певні?

— Тіл мої очі не вбачили, ні, ваше крулівство, — відповів Саладор Саан. — Але у місті леви радіють, аж дуріють. Простолюдці вже кличуть те, що сталося, «Червоним весіллям». Божаться, що хлопчаків відтяли голову, пришили замість неї голову його вовка і набили йому на вуха корону. Паніматку короля теж зарізали і викинули голою в річку.

«Він загинув на весіллі» — подумав Давос. — «Просто за столом свого убивці. Господар убив гостя під своїм дахом. Тих Фреїв проклято навіки.» Він знову відчув запах палаючої крові, почув, як п'явка сичить і плюється на гарячому вугіллі жарівниці.

— Його вразив гнів Господень! — оголосив пан Аксель Флорент. — Його скарала рука Ра-Гльора!

— Славимо Господа Світла! — проспівала королева Селіса — капловуха, кощава, змарніла жіночка з вузьким обличчям та тінню вусів на верхній губі.

— То виходить, рука Ра-Гльора — слабка, плямиста і тремтлива? — ядучо запитав Станіс. — Бо здається мені, до цієї справи доклав рук не бог, а Вальдер Фрей.

— Ра-Гльор обирає собі таке приладдя, яке краще пасує до задумів Господніх. — Рубін на Мелісандриній шії сяяв яскраво-червоним. — Незбагненними шляхами ходить наш Господь, але жодна людина не встоїть проти Його вогняної волі!

— Жодна не встоїть! — верескнула королева.

— Помовчте, пані дружино. Зараз ви не коло ніч-ватри. — Станіс роздивився Мальований Стіл. — Вовк не лишив по собі спадкоємців, а кракен лишив забагато. Леви зжеруть їх усіх, хіба що... Саане! Хай ваші найшвидші кораблі помчать посланців до Залізних островів та Білої Гавані. Я подарую королівське пробачення.

Лютий скрегіт зубів показав, як королю подобаються його власні слова.

— Повне пробачення кожному, хто зречеться зради і присягне на вірність істинному королю. Вони мусять побачити...

— Не побачать. — Мелісандра казала дуже тихо. — Хай дарують мені ваша милість, але це не кінець. Скоро постануть нові облудні королі, які вдягнуть корони померлих.

— Нові?! — Здавалося, Станіс ладен був задушити жрицю власноруч. — Нові узурпатори? Нові зрадники?

— Я бачила їх у полум'ї.

Королева Селиса підступила до короля збоку.

— Господь Світла надіслав Мелісандру, аби вести вас до слави. Благаю вас — дослухайтесь, бо святі вогні Ра-Гльора ніколи не брешуть.

— Брехня буває різна, жінко. Здається мені, що навіть чиста правда ховається у тих огнях за облудним штукарством.

— Мураха, що чує слова короля, може не розуміти, про що їх сказано, — мовила Мелісандра. — Всі люди — лише мурахи перед Божим ликом. Якщо я колись помилково завважила попередження за пророцтво, а пророцтво — за попередження, то вина лежить на читачеві, не на книзі. Та ось що я знаю напевне: посланці й пробачення вам зараз не допоможуть — не більше, ніж п'явки. Ви мусите показати державі знак. Такий знак, який доведе вашу силу, волю та владу.

— Силу та владу?! — Король пирхнув. — Я маю на Дракон-Камені тисячу і триста вояків, іще три сотні у Штормолам. Оце і вся моя сила.

Він майнув рукою над Мальованим Столом.

— Решта Вестеросу знаходиться у руках моїх ворогів. Кораблі я загубив, за винятком Саладорових. Не маю ані копійчини грошей, щоб винайняти сердюків. І жодної надії на багату здобич або гучну славу, яка б закликала до мене вільних охотників.

— Пане чоловіку, — мовила королева Селиса, — ви маєте більше людей, ніж Аегон мав триста років тому. Вам бракує лише драконів.

Станіс подарував їй вельми похмурий погляд.

— Дев'ятеро чародіїв перетнули море, аби вилупити кладку яєць Аегона Третього. Баелор Блаженний півроку молився над яйцем, що належало йому. Аегон Четвертий побудував драконів з дерева та заліза. Аеріон Ясножар випив шал-вогонь, аби перетворити себе на дракона. Чародії зазнали поразки, молитву короля Баелора не було почуто, дерев'яні дракони згоріли, а принц Аеріон сконав у муках.

Але королева Селиса непохитно стояла на своєму.

— Ніхто з них не був обраний Ра-Гльором. Їхнє пришестя не позначала червона комета через увесь небосхил. Вони не тримали у руках Світлоносця — червоного меча звитяжців. А ще вони не платили ціну. Пані Мелісандра розкаже вам те саме, мій володарю. Лише смертю можна заплатити за життя.

— Смертю хлопчика? — майже виплюнув король.

— Хлопчика, — погодилася королева.

— Хлопчика! — луною повторив пан Аксель.

— Ця вража дитина вже остогидла мені до смерті, коли ще й не народилася, — пожалівся король. — Його ім'я зловісно гуркоче мені у вухах і висить темною хмарою на душі.

— То віддайте хлопчика мені! — закликала Мелісандра. — І обіцяю, ви ніколи більше не почувете його імені!

«Зате почувете його вереск у вогні» — подумав Давос, але стримав язика. Поки король його не питав, краще було мовчати.

— Віддайте мені хлопчика як підношення Ра-Гльорові, — мовила червона жінка, — і тоді справдиться стародавнє пророцтво. Пробудиться дракон, розгорне кам'яні крила, і королівський престол стане вашим.

Пан Аксель впав на коліно.

— Благаю вас, пане королю, і схиляю коліно! Збудіть кам'яного дракона, змусьте зрадників тремтіти! Так само, як Аегон, ви зараз владарюєте на Дракон-Камені. Так само, як Аегон, ви переможете і здобудете. Нехай лукаві та облудні відчують на собі жар вашого вогню!

— Ваша власна дружина теж благає вас, пане чоловіку. — Королева Селиса впала перед королем на обидва коліна, зчепивши долоні, наче у молитві. — Роберт і Делена споганили наше весільне ложе, зурочили наш із вами шлюбний союз. Хлопчик є гідким плодом їхнього перелюбства. Зніміть тінь прокляття з мого лона, і я народжу вам багато законних синів. Я знаю, що не може бути інакше!

У благанні королева обійняла ноги короля.

— Це ж лише один хлопчик, народжений хіття короля та соромом моєї сестри у перших!

— Він мій кривний родич. Годі хапатися за мене, жінко.

Король Станіс поклав їй руку на плече, незграбно намагаючись виплутатися з чіпких обіймів.

— Може, Роберт і справді зурочив наше весільне ложе. Він божився, що не мав наміру мене зганьбити, що був п'яний і не знав, до чиєї опочивальні вломився тієї ночі. Та хіба те важливо? На хлопчикові немає жодної вини.

Мелісандра поклала руку на передпліччя короля.

— Господь Світла має ласку та милість до невинних. Немає дорожчої для нього жертви. З королівської крові та його незаплямованого вогню народиться новий дракон!

Станіс не відсахнувся од Мелісандриноного доторку так, як від королевиноного. Червона жінка мала все, чого була позбавлена Селіса: молоде, пружне та налите тіло, чудернацьку красу серцеподібного обличчя, мідного волосся та неземних червоних очей.

— То було б і справді диво — побачити, як камінь постає до життя, — буркнув король неохоче. — А сісти верхи на дракона... Пригадую, як уперше батько привіз мене до двору; тоді Роберт мусив тримати мене за руку, бо мені заледве виповнилося чотири роки, а йому — п'ять чи шість. Ми тоді погодилися, що король на престолі був надзвичайно величний, а дракони — моторошно жахливі.

Станіс пирхнув.

— За багато років по тому батько сказав нам, що Аерис того ранку порізався на лезах престолу, і його місце посів Правиця. Виявляється, таке величне враження на нас справив Тайвін Ланістер.

Пальці його пробігли поверхнею столу, прокладаючи шлях крізь мальовані гори та долини.

— Роберт наказав зняти черепи, коли вдягнув корону, але не зміг себе змусити їх знищити. Крила дракона над Вестеросом — о, то було б таке...

— Ваша милосте! — нишком пропхався наперед Давос. — Чи можу я сказати слово?

Станіс захряснув рота, аж зуби клацнули.

— Мосьпане князю на Мокрохашах! Навіщо ж я поставив вас Правицею, як не на те, щоб дослухатися до ваших слів? — Король поблажливо махнув рукою. — Кажіть, що маєте.

«О Воїне, додай мені мужності.»

— Я мало знаю про драконів, а про богів і того менше... ось тут пані королева говорили про зурочені прокляттями шлюби... але ж немає гіршого прокляття, ніж те, що падає на вбивцю родичів — ані в очах богів, ані в очах людей.

— Немає богів, окрім Ра-Гльора та Іншого, чиє ім'я не можна казати вголос! — Мелісандрині вуста стиснулися у тверду червону риску. — Маленькі люди завжди клянуть те, чого не можуть зрозуміти.

— Я й сам — людина маленька, — мовив Давос, — тому прошу пояснити мені, чому розбудити великого кам'яного дракона аж ніяк неможливо без малого Едріка Шторма.

Давос рішуче налаштувався проказувати ім'я хлопчика вголос якомога частіше.

— Лише смертю можна заплатити за життя, пане мій. Великий дарунок вимагає великої жертви.

— Де велич у дитині, уродженій поза шлюбом, без закону?

— Він має у своїх жилах кров короля. Ви бачили, на що здатні навіть краплі такої крові...

— Я бачив, як ви спалили кілька п'явок.

— І двоє облудних королів померли.

— Робба Старка було вбито з волі князя Вальдера, господаря на Переїзді. А Балон Грейджой, скільки ми чули, звалився з мосту. Кого вбили ваші п'явки?

— Невже ви сумніваєтеся у силі Ра-Гльора?

«Оце вже ні.» Надто добре Давос пам'ятав живу тінь, яка видряпалася з Мелісандриноного лона тієї ночі під Штормоламом, чіпляючись чорними руками за її стегна. «Треба дивитися, куди ступаєш, бо наступна тінь може прийти по мене.»

— Навіть цибульний перемитник у змозі відрізнити дві цибулини від трьох. Вам, ясна пані, бракує одного короля.

Станіс пирхнув схвальним смішком.

— Упіймав вас мій Правиця, ласкава пані. Двоє — це не троє.

— Певно ж, ваша милосте. Один король може померти випадково, двоє — також... але троє? Якби Джофрі трапилося померти осяяним славою, увінчаним владою, оточеним військом та Королегвардією — хіба не показала б його смерть справжню міць руки Господньої?

— Напевне, показала б. — Здавалося, король з неохотою цідить із себе кожне слово.

— Або ні. — Давос, як умів, ховав свій страх.

— Джофрі помре! — оголосила королева Селіса, непорушно певна своїх слів.

— Може, насправді уже й помер! — додав пан Аксель.

Станіс зиркнув на них роздратовано.

— Та ви що — мартоплясові гави? Каркаєте на мене по черзі, мовби навчив хто. Годі вже!

— Пане чоловіку, послухайте ж мене... — почала була королева.

— Навіщо? Двоє менше за трьох. Королі вміють рахувати незгріш перемитників. Ідіть собі.

Наказавши, Станіс обернувся до них спиною. Мелісандра допомогла королеві стати на ноги. Селіса у гнівній напрузі вилетіла з палати;

червона жінка випливла услід. Пан Аксель затримався подарувати Давосові останній погляд. «Бридкий погляд з бридкого обличчя» — подумав Давос, зустрічаючи його очі своїми.

Коли всі пішли, Давос відкашлявся. Король глянув на нього.

— Чому ти досі тут?

— Пане королю, я про Едріка Шторма...

Станіс різко відмахнувся.

— Годі, облиш мене!

Але Давос не вгамовувався.

— Ваша донька разом із ним навчається в маестра і щодня грає у Аегоновому саду.

— Без тебе знаю.

— Її серце розіб'ється, якщо з ним...

— Це я теж знаю без тебе.

— Якби ви його побачили...

— Я його бачив. Він дуже схожий на Роберта. І обожнює його. Сказати тобі, скільки разів його коханий батечко загально згадував про цього свого сина? Робити дітей мій братик любив, це вже певно — але щойно вони народжувалися, як ставали йому тягарем на шії.

— Він питає про вас щодня, він...

— Ти мене сердиш, Давосе. Не хочу більше чути про того байстрюка.

— Його звать Едрік Шторм, пане королю.

— Я знаю, як його звать. Доречне ім'ячко, чи не так? Заразом проголошує його байстрюцьке народження, високе походження, клопіт і розрух, який він несе з собою. Едрік Шторм! Ось, я вимовив уголос. Вдоволені, пане Правице?

— Едрік... — почав був він.

— ...це лише один хлопчик! Хай він — найкращий з хлопчиків, що колись жили на землі, то й що? Я маю обов'язок перед державою.

Рука короля майнула над Мальованим Столом.

— Скільки хлопчиків живе на Вестеросі? Скільки дівчаток? Чоловіків, жінок? Вона каже: п'ятьма поглине усіх. Ніч, яка ніколи не скінчиться. Вона торочить про пророцтва... про звияжця, відродженого у морі, про живих драконів, що налупляться з мертвого каменю. Вона каже про знаки і присягається, що вони вказують на мене. Я тих знаків не просив — як не просив собі корони. Та хіба я можу їх зневажити?

Король заскреготів зубами.

— Адже ми не обираємо свою долю, ні... ми лише мусимо виконувати свій обов'язок, хіба не так? Великі й малі — ми мусимо виконувати обов'язок. Мелісандра божиться, що бачила мене у полум'ї — я стояв проти п'тьми з високо піднятим Світлоносцем. Світлоносцем!

Станіс презирливо пирхнув.

— Світиться він гарненько, не заперечую. Але на Чорноводі послужив мені не краще, ніж пересічна залізяка. Хоча дракон напевне обернув би хід тієї битви. Колись тут, де стою я, стояв Аегон і теж дивився на оцього стола. Гадаєш, його нині кликали б Аегоном Завойовником, якби він не мав драконів?

— Ваша милосте, — мовив Давос, — але ж за таку ціну...

— Я знаю, за яку! Минулої ночі я вдивлявся у комин і теж побачив дещо в полум'ї. Я побачив короля з вогняним вінцем на чолі, що палав... палав, Давосе! Його власна корона зжерла його плоть і перетворила на попіл. Гадаєш, мені потрібна Мелісандра, щоб витлумачити це видіння? Чи може, потрібен ти?

Король зрушив з місця, його тінь упала на Король-Берег.

— Якщо Джофрі помре... що важить життя одного хлопчика-байстрюка супроти цілого королівства?

— Усе, — тихо відповів Давос.

Станіс вирячився на нього, стиснувши щелепи. Нарешті він мовив:

— Іди собі, поки власним язиком знову не загнав себе до підземелля.

Інколи штормовий вітер дмухає так люто, що жегляреві лишається тільки згорнути вітрила.

— Слухаю волю вашої милості.

Давос уклонився, та скидалося, що Станіс уже про нього забув.

Вийшовши з Тулумбасу, Давос опинився у царині вогкого холоду. Зі сходу дмухав сильний вітер, смикав прапори, ляпав ними уздовж мурів. У повітрі відчувався запах солі. «Море.» Давос любив цей запах — він миттю будив бажання знову пройтися корабельним чардаком, підняти вітрила і рушити на південь до Мар'ї та двох меншеньких. Давос думав про них щодня, а щоночі — навіть більше. Якось його частина нічого так не прагнула, як схопити Девана та втекти додому. «Ні, не можу. Ще зарано. Тепер я — князь і Правиця. Я не можу зрадити свого короля.»

Він підняв очі й роздивився мури. Замість зубців на нього згори дивилися тисячі потвор і химер, кожна відмінна від іншої: крилаті змії-виверни, грифони, гемони, мантикори, василіски, песиголовці, бикоголовці та інша нечисть, яка стирчала з верхівок мурів так, наче просто з них і виросла. Що ж до драконів — дракони у замку були скрізь. Велика трапезна являла з себе дракона, що лежав на череві, а заходили до того дракона крізь його розчахнуту пащу. Кухня — то був дракон, що згорнувся клубком, а дим та пара з печей виходили в нього з ніздрів. Башти — то були дракони, що присіли над стінами і готувалися злетіти. Вітрогон-Башта, здавалося, верещить з люті, а Змій-Башта — з непорушним спокоєм вдивляється удалину над хвилями. Менші дракони оздоблювали обриси брами. Драконячі лапи стирчали зі стін, аби тримати смолоскипи, великі кам'яні крила накривали кузню та зброярню, хвости утворювали арки, мости, зовнішні сходи.

Давос чув у переказах, що чаклуни Валірії не різали і не рубали камінь так, як пересічні каменярі, а натомість порали вогнем і чарами,

як гончарі порають глину. Але зараз він спитав себе: що як це справжні дракони, перетворені на кам'яних?

— Якщо червона жінка вдихне у них життя, замок обвалиться. Така моя думка. Що це за дракони такі, в яких усередині є кімнати, сходи і меблі? І вікна. І димарі. І зливи з нужників.

Давос обернувся і побачив коло себе Саладора Саана.

— То виходить, ти пробачив мою зраду, Саладоре?

Старий пірат насварився на нього пальцем.

— Пробачаю — так. Забуваю — ні. Добре золото на Клішні — воно все мало бути моє. Думаю про нього, і аж почувуюся старий і стомлений. Коли я помру збіднілий до нитки, мої дружини та підбічніці проклянуть тебе, цибульний княже. А ще ж князь Кельтигар мав стільки добрих вин, яких я не куштую, морського беркута, якого він сам навчив злітати з п'ястука, чарівного рога, що викликає кракенів з безодні. Кожен хотів би такого рога — позбавитися тирошійців та інших набридливих істот. А чи маю я зараз цього рога, чи можу в нього дмухати? Не можу, бо король зробив мого старого друга своїм Правицею.

Він узяв Давоса під руку і продовжив:

— Королевині люди не люблять тебе, старий друже. Я чую чутки, що один Правиця добирає собі власних друзів. Ті чутки правдиві, хіба ні?

«Ти надто багато чуєш, старий пірате.» Знати людей перемитникові так само важливо, як припливи та відпливи, бо інакше його життя не триватиме довго. Нехай королевині люди — усі, як один, палкі прихильники Господа Світла. Та вояки і простолюдці на Дракон-Камені потроху поверталися до богів, яких знали упродовж цілого життя. Вони подекували, що Станіса зурочили і зачарували, що Мелісандра відвернула його від Седмиці, аби схилити перед якимось гемомом з тіні, а ще... настрашніший гріх з усіх... що вона зі своїм богом не справдила його надій. Навіть деякі лицарі та вельможні пани трималися тієї ж думки. Давос потроху відшукав їх усіх, добираючи так само ретельно, як жеглярів собі на корабель. Пан Геральд Говір

хоробро бився на Чорноводі, але потім від нього чули балачки про те, що Ра-Гльор, напевне, дуже слабкий бог, коли дозволив карликові та мерцеві жорстоко побити своїх вірних. Пан Андреш Естермонт був королем братом у перших і навіть колись служив зброєносцем. Байстрюк зі Щеботу очолював позадній сторожовий загін, завдяки якому Станіс безпечно дістався галер Саладора Саана — та сам він уклонявся Воїнові з таким самим завзяттям, з яким кидався у битву. «То люди короля, а не королеви.» Втім, про них краще не згадувати.

— Один лисенійський пірат колись мені казав, що добрий перемитник на чужі очі не втрапляє, — обережно відповів Давос. — Чорні вітрила, замотані ганчір'ям весла, жеглярі, що вміють тримати язика за зубами — ось що йому найпотрібніше.

Лисенієць зареготав.

— Краще навіть жеглярі зовсім без язиків! Німі здоровані, що не вміють ані писати, ані читати. — І миттю спохмурнів. — Та все ж добре чути, що хтось береже твою спину, старий друже. Чи віддасть король малого своїй червоній жриці, як гадаєш? Один маленький дракончик може скінчити цю довгу набридливу війну.

Стара звичка змусила Давоса сягнути по своє щастя, але кісточки пальців більше не висіли в нього на шії — рука не намацала нічого.

— Король цього не зробить. Він не зашкодить своєму кривому родичеві.

— Князь Ренлі був би радий це почути.

— Ренлі був зрадник, що повстав зі зброєю в руках. Едрік Шторм не винний у жодному злочині. Його милість — справедливий володар.

Саладор здвигнув плечима.

— Оце ми подивимося. Або ти подивишся. Що до мене, я повертаюся в море. Просто зараз лукаві та хтиві перемитники сновигають Чорноводою затокою, уникаючи платити їхньому володареві законне мито.

Він ляснув Давоса по спині.

— А ти бережи себе. Ти і твої німі друзі. Ти піднісся дуже-дуже високо, та не забувай: що вище хтось видирається, то далі йому падати.

Давос розмірковував про його слова, поки видивався сходами Змій-Башти до маестрових помешкань під крукарнею. Він і без Саладора розумів, що піднісся надто високо. «Я не вмію ані читати, ані писати, панство мене зневажає, про правління державою я нічого не знаю... то як я маю служити Правицею Короля? Моє місце — на містку корабля, не у замкових палатах.»

Саме так він одного дня сказав маестрові Пилосу.

— Ви ж досвідчений керманич, якого знають на морях, — відповів маестер. — Адже і кораблем треба правити, хіба ні? Долати зрадливі води, ловити свіжий вітер у вітрила, вгадувати, коли почнеться буря і як найкраще її уникнути. Правити державою — майже те саме.

Пилос бажав йому добра, та чомусь його слова зачепили Давоса за живе.

— Геть не те саме! — скрикнув він. — Королівство — зовсім не корабель... і то добре, бо наше королівство давно б потонуло. Так, я знаюся на линвах, щоглах та водах, але чи багато мені зараз із того зиску? Де я маю шукати вітру, який би заніс короля Станіса на престол?

Маестер засміявся.

— Ось бачите, мосьпане, як добре розумітися на вітрі. Адже слова — то і є вітер, так кажуть люди. Ви здмухнули мої слова вітром свого здорового глузду. Гадаю, їхня милість добре розуміють, кого мають собі за Правицю.

— Цибулину, — похмуро буркнув Давос. — Ось кого король має собі за Правицю. Правиця Короля має бути вельможним паном, мудрим та освіченим, уславленим воєводою, звияжним лицарем...

— Пан Риам Рожвин був найвеличнішим лицарем своєї доби, але одним із найгірших Правиль у службі всіх відомих нам королів. Молитви септона Мурмізона творили дива, та коли він був Правицею, вся держава, як одна людина, молилася про його смерть. Князь

Маслоплав був відомий спритним розумом, Милош Рідколіс — мужністю, пан Отто Вишестраж — вченістю, та уряд свій вони справляли абияк, судячи з плодів їхніх правлінь. Що до родоводу, то королі-драконовладці часто обирали собі Правиць поміж власних родичів. То й що? Серед них на кожного Баелора Списолама знайдеться Маегор Лютий. Натомість ми маємо септона Барта — ковальського сина, якого Старий Король висмикнув із книгозбірні Червоного Дитинця. Він подарував державі сорок років злагоди та добробуту.

Пилос посміхнувся.

— Читайте історію, князю Давосе, і ви побачите, що ваші сумніви цілком безпідставні.

— Як я можу читати історію, коли зовсім не вмію читати?

— Кожен може читати, мосьпане, — відповів маестер Пилос. — Для цього не треба ані чарів, ані вельможного родоводу. Я навчаю цієї науки вашого сина за королівським наказом. Дозвольте мені вчити і вас теж.

То була вельми доброзичлива пропозиція, од якої Давос не міг відмовитися. І він заходився щодня видиратися до маестрових покоїв нагорі Змій-Башти, аби там супити брови над сувоями, пергаменами, важкими книгами, переплетеними у шкіру, в муках намагаючись розібрати ще кілька нових слів. Од напруги йому часто боліла голова і нападало принизливе відчуття, що він дурніший за Пістрявчика. Його синові Девану не було ще й дванадцяти, а він уже далеко перевершив батька у мистецтві читання. Що ж до принцеси Ширени та Едріка Шторма, то їм давно читалося, як дихалося. Біля книжок Давос почувався меншою за них дитиною. Але зусиль не полишав — тепер він був Правицею Короля, а Правиці не можна лишатися неписьменним.

Вузькі та звивисті сходи Змій-Башти стали для маестра Кресена вічною мукою після того, як він зламав стегно. Давос досі сумував за старим і був певний, що Станіс теж про нього згадує. Маестер Пилос був розумний, старанний, зичливий, але надто юний роками — король

не покладався на нього так, як за часів минулих покладався на Кресена. Адже старий був Станісові опорою стільки довгих років... «Доки не перетнув шлях Мелісандрі.»

Нагорі сходів Давос почув тихе тельнякання дзвіночків, яке могло означати лише присутність Пістрявчика. Принцесин блазень чекав на неї ззовні маестрових дверей, наче вірний пес. М'якотілий, сутулий, з опасистим обличчям, наколотим пістрявим червоно-зеленим клітчастим візерунком, Пістрявчик мав на собі шолома, зробленого з цинового відерця і оленьчих рогів. На парогам висіло з тузін дзвіночків, які тельнякали від кожного руху — тобто безупинно, бо дурник ніколи не стояв на місці тихо, але теліпався і мулявся на всі боки. Не диво, що Пилос вигнав його з уроків Ширени, щоб не заважав.

— А у морі, під водою стара риба ласує молодю, — пробубонів блазень до Давоса, схилив голову набік, дзвіночки закалатали, зательнякали, заспівали. — Отакої, йой-ой-ой.

— А у башті над водою стара риба вчиться в молоді, — відказав Давос, що ніколи не відчував себе таким змарнілим старцем, як коли сідав читати. Напевне, якби його вчив старий маестер Кресен, було б легше. Бо молодий Пилос годився йому в сини.

Маестер знайшовся за своїм довгим дерев'яним столом, закладеним книжками та сувоями. Навпроти нього сиділо троє дітей: двоє хлопчиків, а між ними — принцеса Ширена. Давосові й досі незмінно теплішало на серці, коли він бачив свою власну кровинку в товаристві принцеси та королівського сина. «Деван тепер княжич, навіть не лицарський син. Майбутній князь на Мокрохашах.» Давос пишався долею сина більше, ніж власною. «А ще ж мій хлопчик і читати вміє. Пише і читає так, наче з цим хистом уродився.» Пилос хвалив малого за старанність, ніколи не казав ані слова докору. Майстер-мечник доповідав, що Деван показує певні успіхи з мечем та списом. «І побожності навчений теж.»

— Мої брати піднеслися до Палат Світла і сіли поряд із Господом, — сказав Деван, коли батько приніс йому звістку про загибель чотирьох старших братів. — Я молитимуся про них коло ніч-ватри. І за

вас, пане батьку — щоб ви йшли у світлі Господньому до кінця ваших днів.

— Доброго ранку, пане батьку, — привітався малий, побачивши Давоса.

«Він такий схожий на Дала у його роки» — подумав Давос. Його старшенький, щоправда, ніколи не вбирався так справно та коштовно, як Деван, королівський зброєносець. Але вони мали однакові — прості та грубуваті — обличчя, однакові — чесні та відверті — карі очі, однакове — не надто пишне, але неслухняне — брунатне волосся. Деванові щоки та підборіддя вкривала ледь помітна пухнаста білява порость, якої соромилася б і добра бросквина, та хлопець страшенно пишався своєю «бородою». «Саме так, як колись пишався Дал.»

З трьох дітей за столом Деван був найстарший, але Едрік Шторм — на два вершки вищий, ширший у грудях і плечах. Цим він скидався на батька — так само, як і тим, що ніколи не нехтував вранішнім навчанням з мечем та щитом. Ті, хто пам'ятав Роберта і Ренлі дітьми, казали, що байстріук схожий на них куди більше, ніж Станіс — вугільно-чорним волоссям, глибокими синіми очима, ротом, щелепою, вилицями. Лише вуха нагадували, що з боку матері він походить од крові Флорентів.

— Доброго ранку вам, мосьпане, — додав своє вітання Едрік.

Хай яку завзяту і погордливу вдачу мав королівський байстріук, усе ж вихователі — маестри, каштеляни та майстри-мечники — добре навчили його чемності.

— Ви прийшли від пана дядька? — спитав він. — Як ся мають його милість король?

— Король живий-здоровий, — збрехав Давос. Насправді Станіс нагадував кощавого мерця, вийнятого з могили. Та навіщо казати таке хлопцеві, наче йому іншого клопоту мало? — Сподіваюсь, я не завадив вашому навчанню.

— Ми саме скінчили, мосьпане, — запевнив його маестер Пилос.

— Ми читали про короля Даерона Першого!

Принцеса Ширена була мила, сумна, лагідна дитина, з вроди якої добряче познушалася доля. Станіс подарував їй важку кутасту щелепу, Селиса — флорентівські вуха, а самі боги у своїй жорстокій мудрості вирішили додати до природних дарів ще й сіру лускачку. Хвороба, пережита у колисці, лишила одну щоку та половину шиї сірою, твердою, потрісканою — але на щастя, зглянулася на життя дівчинки та її зір.

— Той король звоював Дорн у лютій війні. Його прозивали Юним Драконом!

— Він вклонявся облудним богам, — мовив Деван, — та в іншому то був великий король, відважний у битвах.

— Так, він був відважний, — погодився Едрік Шторм, — але пан батько — відважніші. Юний Дракон ніколи не перемагав у трьох битвах одного і того самого дня!

Принцеса витріщила на нього круглі очі.

— Невже дядечко Роберт виграв аж три битви упродовж одного дня?!

Байстріук кивнув.

— Це сталося, коли вони уперше приїхали додому і скликали корогви. Князі Грандісон, Каферен та Зруб хотіли з'єднатися при Перелітку і рушити на Штормолам. Та пан батько взнали про їхній задум від таємного повідомника і миттю помчали на них з усіма лицарями та зброєносцями. Поки заколотники збиралися у Перелітку, пан батько розбивали їх поодинці, не дозволяючи з'єднатися. Князя Зруба вони перемогли у двобої, а ще полонили його сина на прізвисько Срібний Топір.

Деван подивився на Пилоса.

— Невже саме так і сталося?

— Я ж сказав, ти не чув?! — роздратувався Едрік Шторм, не даючи маестрові відповісти. — Пан батько подолали усю силу трьох князів, а самі билися так відважно, що князь Грандісон та князь Каферен згодом

стали їхніми вірними підданими, а з ними і Срібний Топір. Ніхто ніколи не перемагав мого батечка!

— Не варто вихвалитися, Едріку, — зауважив маестер Пилос. — Король Роберт зазнавав поразок, як і кожен воїн. Князь Тирел подолав його при Ясенброді, та й у турнірах супротивники часто брали над ним гору.

— Але ж пан батько перемагали частіше, ніж програвали! Вони убили принца Раегара на Тризубі!

— Справді так, — погодився маестер. — Але перепрошую — зараз я мушу приділити увагу князеві Давосу, який так терпляче очікував своєї черги. Назавтра ми читатимемо ще з книги короля Даерона «Завоювання Дорну».

Принцеса Ширена та хлопці чемно подякували за урок і вийшли. Маестер Пилос підсунувся ближче до Давоса.

— Чи не хочете і ви, пане мій, спробувати «Завоювання Дорну»? — Він штовхнув через стіл тонку книжку, переплетену в шкіру. — Король Даерон писав просто, але вишукано, а сама оповідь багата на кров, битви та звияги. Вашого сина вона цілком захопила.

— Чому ж не захопитися, коли тобі ще й дванадцяти немає. Але він — зброєносець короля, а я — Правиця. Залиште книжку Деванові, а мені, якщо ваша ласка, дайте ще одного листа.

— Як забажаєте, мосьпане. — Маестер Пилос зашарудів на столі, розгортаючи та відкидаючи клапті пергамену. — Нових листів немає. Може, знайдеться старий...

Давос теж полюбляв розважитися захопливою казкою чи оповіддю, але вважав, що Станіс підніс його до Правіці Короля не задля розваги. Головний його обов'язок полягав у тому, щоб допомагати королю владарювати, а відтак він мусив розуміти, які слова приносять на крилах круки. Проживши життя, Давос упевнився: кращий спосіб чогось навчитися — почати це робити. А вітрило ти береш до рук чи сувій пергамену — то вже дрібниці.

— Оце може стати нам у пригоді.

Пилос передав листа — невеличкий прямокутник зібганого пергамену. Давос розгладив його, як умів, і примружився на крихітні літери, схожі на павучків. Що читання — нелегка справа для очей, у тому він упевнився одразу. Іноді йому ставало цікаво, чи не призначила часом Цитадель грошову винагороду маєстрові, який зуміє написати найменші літери. Пилос із того сміявся, але...

— П'ять... ом королям, — прочитав Давос, завагавшись на «п'ятьох», бо нечасто бачив число записаним літерами. — Король засті... король застінку?

— За Стіною, — виправив маєстер.

Давос скривився, досадуючи на себе.

— Король-за-Стіною іде на... на південь! Веде засоби...

— За собою.

— ...за собою величезну орду ди... дичаків. Воєвода М... Мормонт вислав... крука зі страху... страхо...

— Страхолюдної пущі. — Пилос підкреслив слова кінчиком пальця.

— ...страхолюдної пущі. На нього... напали?

— Так.

Задоволений собою, він продовжив нелегку путь крізь літери.

— Інші... інші птахи прилітали відтоді, без листів. Боїмося, що... Мормонта з його... запоном... ні, загоном! Боїмося, що Мормонта з його загоном знищено...

Раптом Давос зрозумів, що саме він читає, перевернув листа і побачив, що віск печатки — чорний.

— Це лист від Нічної Варти. Маєстре, чи бачив цього листа король Станіс?

— Я приносив його князеві Алестеру, щойно прилетів крук. Тоді ще він був Правицею і, здається, обговорював листа з королевою. Коли я спитав, чи не буде відповіді, князь мені порадив не казати дурниць.

«Його милості не вистачає війська битися у власних битвах. Бракувало ще марнувати людей на дичаків!» — такі були його слова.

Певно ж, маестер мав рацію, та й слова про «п'ять королів» напевне б розгнівали Станіса.

— Лише той, хто помирає з голоду, прохатиме хліба в жебрака, — пробурмотів Давос.

— Перепрошую, пане?

— Це мені колись дружина казала.

Давос застукотів обрізаними пальцями по столі. Коли він уперше бачив Стіну, то був молодший за нинішнього Девана і служив на кораблі «Морський кіт» при капітані Роро Ухорисі — тирошійці, відомому по всьому вузькому морі як Сліпий Байстріук, хоча він не був ані сліпий, ані уроджений поза шлюбом. Роро подолав шлях повз Скагос у Тремтливе море, відвідав кількасот маленьких заток, де ніколи раніше не бачили торговельного корабля. Він привіз туди залізо: мечі, сокири, шоломи, добрі кольчуги, а брав за них хутром, коштовною кісткою, бурштином та обсидіаном. Коли «Морський кіт» повернув на південь, череву його трохи не репало. Та в Тюленячій затоці їх запопали три чорні галери і повели до Східної Варти. Увесь крам було втрачено, а Байстріук за продаж зброї дичакам втратив і голову.

Давос торгував зі Східною Вартою за тих часів, коли перемитничав на морі. Чорні братчики були лютими ворогами, але справними покупцями — якщо, звісно, не дратувати їх недозволеним товаром. Утім, хоча грошиками він їхніми не гребував, але й не забував, як голова Сліпого Байстріука котилася чардаком «Морського кота».

— Я стрічав дичаків, коли був зовсім молодий, — розповів він маестрові Пилосу. — Злодії вони вправні, а торгуватися геть не вміють. Пригадую, один забрав дівчину, що служила нам на кораблі, та втік разом із нею. Але загалом вони люди як люди — одні злі, інші добрі.

— Люди є люди, — погодився маестер Пилос. — Чи не повернутися нам до читання, пане Правиче?

«Так, я — Правиця Короля.» Станіс величав себе королем Вестеросу, та насправді був хіба що королем Мальованого Столу. Він тримав за собою Дракон-Камінь та Штормолам, так-сяк підтримував хиткий союз із Саладором Сааном, але на тому його господарство і кінчалося. Як Варта може прохати його про допомогу? «Вони, мабуть, не знають, яка нікчемна його сила, яка пропаща його справа.»

— То король Станіс не бачив цього листа? Ви певні? А Мелісандра?

— Ні, вони не бачили. Мені понести його до них? Зараз?

— Ні, — відповів Давос, поміркувавши. — Ви виконали свій обов'язок, коли показали листа князеві Алестеру.

«Якби Мелісандра знала про цього листа...» Що вона там казала? «Той, чие ім'я не можна називати, збирає сили, Давосе Лукоморе. Скоро прийде холод, і настане ніч, яка не матиме кінця.» А Станіс бачив у вогні видіння: кільце смолоскипів у сніговій завірюсі, а навколо — суцільне жахіття.

— Чи не хворі ви, пане мій? — занепокоєно спитав Пилос.

«Я наляканий, маестре» — трохи не відповів він. Давос пригадав оповідь Саладора Саана про те, як Азор Ахай загартував Світлоносця у крові серця своєї коханої дружини. — «Він убив дружину, щоб боротися з пільмою. Якщо Станіс — насправді Азор Ахай відроджений, то чи мусить Едрік Шторм замінити Ніссу Ніссу?»

— Я замислився, маестре. Пробачте за клопіт.

«Хай навіть якийсь дичацький корольок захопить північ. То й що?» Станіс однак не володіє ані клаптиком тієї півночі. Важко чекати від його милості захисту для людей, які не забажали визнати його королем.

— Дайте мені іншого листа! — рвучко попрохав він. — Цей надто...

— ...складний? — перепитав Пилос.

«Скоро прийде холод» — шепотіла Мелісандра, — «і настане ніч, яка не матиме кінця.»

— Бентежний, — мовив Давос. — Цей лист мене дуже бентежить, маестре. Майте ласку, дайте іншого.

Джон VII

Вони прокинулися під дим від палаючої Кротовини.

Нагорі Король-Башти Джон Сніговій спирався на підкладеного м'яким костура, що йому дав маестер Аемон, і роздивлявся, як здіймається у небо сіре віяло. Коли Стир дозволив Джонові утекти, то втратив усяку надію застукати замок Чорний зненацька. Та все ж не варто йому було попереджати про своє наближення отак відверто. «Можеш усіх нас убити у бою» — думав Джон, — «та хоч у ліжку вже нікого не заріжеш. Все-таки є від мене якась користь.»

Нога йому досі стріляла та пекла вогнем, коли він на неї ставав. Того ранку знадобилася поміч Клідаса, щоб одягти свіжовипране чорне і ушнурувати чоботи; наприкінці Джон жадав утопитися у маковому молоці. Але натомість випив половину кухля сон-вина, пожував вербової кори та узяв костура. На Завітряній Стязі палав сторожовий вогонь, і Нічна Варта мала потребу в кожному своєму братчикові.

— Я можу битися! — наполягав він, коли інші намагалися його спинити.

— Нога вже зцілилася, абощо? — пирхнув Нойє. — То може, дати їй копняка, щоб міцніша була?

— Краще не треба. Гнеться вона погано, але так-сяк шкутильгає. Коли знадобиться, я стану і битимуся.

— Мені зараз стане у пригоді кожен, хто знає, яким кінцем списати дичаків.

— Гострим кінцем. — Джон пригадав, що колись казав таке своїй малій сестричці.

Нойє почухав щетину на підборідді.

— Може, і ти згодишся. Поставимо тебе на башті з луком. Але якщо ти відти звалишся, то не біжи до мене зі сльозами, бо приб'ю власноруч.

Джон дивився, як королівський гостинець біжить на південь крізь бурі кам'янисті рівнини, поміж вітристих пагорбів. Магнар мав прибути цим шляхом ще до заходу сонця, а за ним зі списками та сокирами у руках, зі спижевими щитами за спинами крокуватимуть його тенни. «З ними прийдуть Григ-Козоріг, Кворт, Чиряк і решта. А серед тієї решти — Ігритта.» Дичаки ніколи не були йому друзями, він не дозволив їм стати йому друзями, але ж вона...

Джон відчував, як смикає болем те саме місце у стегні, де його плоть прохромила її стріла. Він пам'ятав і очі старого, і чорну кров, яка ринула з його горлянки, коли над головою вдарив грім. Але краще за все він пам'ятав печеру, її оголене тіло у світлі смолоскипа, смак її вуст, що відкривалися йому назустріч. «Не потикайся сюди, Ігритто. Тікай на південь, никай зеленими землями, ховайся у одній з тих сторожових веж, які ти так уподобала. Тут ти не знайдеш нічого, крім смерті.»

На тому боці двору, на даху старого Кремінного Куреня, один із лучників розв'язав штани і почав сцяти між зубців стіни. «Мулій» — упізнав Джон його засмальцьоване біляво-руде волосся. На інших дахах та верхівках веж також виднілися вояки у чорних кобеняках, але кожні дев'ятеро з десяти були зроблені з соломи.

— Вартові опудала, — назвав їх Донал Нойє. — Хай лякають дичаків, як тих гав на городах.

«От лишень гави тут ми» — розмірковував Джон, — «і налякані чи не більше за них». Та як їх не називай, а вигадав поставити солом'яних вояків маестер Аемон. У коморах лежало більше штанів, сорочок, жупанів та кобеняків, ніж Варта мала людей. То чому б не набити кілька сорочок соломою, не загорнути в кобеняки та не поставити на чати? Нойє прилаштував їх на усіх баштах і у половині вікон замку. Деякі навіть тримали списи або арбалети. Надія полягала в тому, щоб тенни побачили здалеку багато постатей та вирішили, що замок Чорний надто міцно захищено, аби на нього нападати.

Джон поділяв дах Король-Башти з шістьма опудалами та двома живими братчиками. Глухий Дик Фолярд сидів у прогалині між зубцями, неквапом чистив та змашував арбалета, щоб колесо

оберталося якомога гладкіше. Хлопчина зі Старограду тинявся верхівкою, вовтузився з одягом солом'яних вартових. «Може, думає, що як поставити їх краще, то вони краще і битимуться. А може, від чекання біситься так само, як я.»

Хлопець казав, що йому вісімнадцять років — більше, ніж Джонові — та насправді був зелений, мов весняна трава. Кликали його Шовкуном, хоча вдягався він не у шовк, а у вовну, виварену шкіру та кольчугу — стрій Нічної Варти. Своє ім'я він отримав у бурдеї, де народився і виріс, із себе був гарненький, наче дівчина — мав темні очі, м'яку гладку шкіру та кучері, чорніші за крукове пір'я. Утім, за півроку в замку Чорному руки в нього загартувалися, і Нойє казав, що з арбалетом він показує певні успіхи. Аби ж він знайшов у собі досить мужності стати лицем до лиця з тим, що на них насувалося...

Підпираючись костуром, Джон зашкутильгав верхівкою башти. Король-Башта не була в замку найвища — ця честь належала високому і тонкому Спису, який потроху осипався, а за словами Отела Ярвика, міг і зовсім завалитися будь-якої миті. Не була Король-Башта і найміцнішою — твердішим горішком вважалася Сторож-Башта обіч королівського гостинця. Втім, і Король-Башта була досить висока, міцна, добре розташована коло Стіни, стерегла відразу і браму на північ, і підніжжя дерев'яних сходів.

Коли Джон уперше побачив замок Чорний на власні очі, то здивувався, який це дурень побудував фортецю без стін. Як її можна захистити?

— Не можна, — відказав йому дядько. — В тому-то і справа. Нічна Варта обітує не лізти у чвари королівств. Але протягом століть один чи інший князь-воєвода, пихатий або марнославною понад усякий розум, час від часу нехтував обітницями і мало не приводив Варту до загибелі. Князь-воєвода Рунцель Вишестраж намагався передати Нічну Варту в спадок своєму байстрюкові. Князь-воєвода Родрік Кремінець прагнув зробитися Королем-за-Стіною. Трістан Мулл, Навіжений Марк Рядигір, Робін Схил... чи знаєш ти, що шість століть тому воєводи у Сніг-Брамі та Ніч-Кромі розпочали війну один проти одного? Коли князь-воєвода спробував їх замирити, вони з'єднали свої

сили та вбили його. Тоді мусив утрутитися Старк на Зимосічі... який забрав обидві їхні голови, і то без клопоту, бо їхні твердині неможливо було захистити з півдня. Перед Джеором Мормонтом Нічна Варта мала дев'ятсот і дев'яносто шість князів-воєвод, більшість із яких були люди мужності та честі... проте ми бачили на чолі Варти і боягузів, і дурнів, і свавільників, і геть божевільних. Варта вціліла лише тому, що князі та королі Семицарства і всіх панств, які йому передували, знали одне: ми не становимо для них загрози, хто б не стояв на чолі. Єдиний наш ворог — на півночі, а на півночі стоїть Стіна.

«От лишень зараз той ворог подолав Стіну та іде з півдня» — розмірковував Джон, — «а князі та королі Семицарства геть про нас забули. Ми опинилися між молотом та ковадлом». Без муру замок Чорний не можна було втримати, і Донал Нойє це розумів незгірш усіх інших.

— Та який їм зиск із нашого замку, — казав зброяр своїй крихітній залозі. — Кухня, трапезна, стайня, ба навіть башти... хай забирають собі усе. Ми спорожнимо зброярню, перенесемо запаси, які зможемо, нагору Стіни і станемо до оборони навколо брами.

І ось нарешті замок Чорний отримав якусь подобу муру. Братчики поставили півколом вал заввишки півтора сажні з барил цвяхів та солонини, скринь усякого краму, сувоїв чорного полотна, тесаних колод, пиляних дощок та брусів, загартованих у вогні кілків, безлічі лантухів збіжжя. Грубе укріплення оточувало два найважливіших для оборони місця у замку: браму на північ та підніжжя великих дерев'яних сходів, які п'яною звивистою блискавкою видиралися Стіною нагору, спираючись на величезні бруси з цілих стовбурів дерев, глибоко забитих у кригу.

Джон побачив, що кілька останніх «кротів» із Кротовини ще долали довгий підйом, а їх підганяло кілька чорних братчиків. Грен ніс на руках маленького хлопчика, Пип двома прогонами нижче підставляв плече немічному старому. Найстаріші селяни ще чекали унизу на кліть, яка саме спускалася. Джон побачив матір, що несла на кожній руці по дитині; третій хлопчик біг за нею сходами. Двома сотнями стоп вище від них стояли на сходовому майданчику Лазурова Сю і Панна Меліана

(котра, за словами подруг, дозволяла чоловікам таке, що шляхетній панні й на думку не спаде) і видивлялися на південь. Дим вони бачили краще за нього, це вже напевне. Джон непокоївся про мешканців села, які вирішили не тікати. Таких завжди набиралося кількоро. Надто вперті, надто дурні або надто відважні, щоб тікати — вони мусили обирати між битися, ховатися або схилити коліна. В кожному разі, їм лишилася тільки слабка, майже примарна надія порятуватися милосердям або недбалістю теннів.

«Якби ж самим напасти на них просто на гостинці. Маючи п'ятдесят розвідників верхи на конях, ми б порубали їх на шматки.» Та вони не мали ані п'ятдесяти вершників, ані хоча б половини потрібних коней. Залога не повернулася, і не було жодного способу дізнатися, ані де вони, ані чи досягли їх ті гінці, яких вислав Донал Нойє.

«Тепер ми тут залога» — сказав собі Джон. — «Хоч смійся, хоч плач.» Братчики, яких Бовен Марш лишив у замку, були або старі, або каліки, або зелені хлопчакі, як і казав Донал Нойє. Джон бачив, як одні борюкалися з діжками на сходах, а інші стояли на валі: старий Барило, дебелий, але вайлуватий; Зайвий Чобіт, що спритно шкандибав на своїй різьбленій дерев'яній нозі; пришелепкуватий Лехко, що уявляв себе Флоріаном-Дурнем відродженим; Дулька-Дорнієць, Рудий Алин з Рожегаю, Молодий Генлі (добряче за п'ятдесят), Старий Генлі (добряче за сімдесят), Гал Волохатий, Плямистий Баш із Дівоставу. Двоє чи троє побачили, як Джон роздивляється їх з верхівки Король-Башти, і замахали до нього. Інші відвернули очі. «Досі вважають мене за перевертня.» То був гіркий трунок з рук братів по Варті, та Джон їх не винував. Адже він був байстрюк, а всі знають, що байстрюки норовом зрадливі та легковажні, бо вродилися від грішної хіті та обману. Та й сам він примудрився наробити собі у замку Чорному не менше ворогів, ніж друзів. Узяти хоча б Раста. Колись Джон погрожував, що Привид вирве тому горлянку, якщо він не припинить мучити Семвела Тарлі. А Раст такого не забував. Зараз він граблями згрібав сухе листя у великі купи під сходами, та час від часу зупинявся і дарував Джонови хижий погляд.

— Ні! — заревів унизу Донал Нойє на трьох чоловіків з Кротовини. — Смолу — до підойми, олію — нагору сходів, арбалетні стріли — на четвертий, п'ятий та шостий майданчики, списи — на перший та другий. Свічкове сало складайте під сходами. Так, туди — під дошки! Барила солонини лишайте на валу. Ворухіться, хаами холерні, ворухіться! Ану хутко, я сказав!

«Та він має голос вельможного володаря» — подумав Джон. Батько завжди казав, що воєводі у битві потужний голос чи не потрібніший, ніж міцна правиця.

— Байдуже, який він хоробрий та розумний, коли його наказів ніхто не чує, — навчав князь Едард своїх синів.

Після того вони з Роббом видиралися баштами Зимосічі, аби горлати один до одного через замкове дворище. Але Донал Нойє потопив би у своєму ревищі їх обох. «Кроти» боялися його, наче вогню, і недарма, бо він невпинно погрожував, що повідриває їм голови.

Три чверті селища не знехтували Джоновим попередженням і хутко прибілися до замку Чорного по рятунок. Нойє наказав, аби кожен чоловік, здатний утримати списа або змахнути сокирою, ставав до оборони валу, а інакше хай забирається додому чи до дідька і сам дає ради теннам. Коваль випорожнив зброярню і озброїв прибульців добрячою зброєю: великими обосічними сокирами, гострими кинджалами, довгими мечами, буздуганами, шпичастими телепнями. Вбрані у набиті нютами шкіряні кубраки та довгі сталеві кольчуги, у поножах на ногах та ринграфах на шиях, щоб не загубити голови, кількоро «кротів» навіть скидалися на таких-сяких вояків. «У поганому світлі. Якщо дивитися скоса і спідлоба.»

Дітей та жінок Нойє теж приставив до роботи. Ті, які були надто юні для бою, мусили носити воду та доглядати вогонь, сповитуха Кротовини мала допомагати Клідасові та маєстрові Аемону при поранених, а Трипалій Гоб раптом отримав під свій провід стільки кухарчуків, куховарок, мийниць казанів, різників ріпи та цибулі, що й не знав, куди їх подіти. Дві повії навіть схотіли стати до бою і показали досить хисту з арбалетом, аби отримати місце на сходах за сорок стоп від землі.

— Зимно мені. — Шовкун запхав обидві руки під пахви, глибоко під кобеняка. Щоки палали червоним рум'янцем.

Джон силувано посміхнувся.

— То в Мерзляках зимно. А тут прохолодний осінній день.

— Коли так, то сподіваюся ніколи не побачити тих Мерзляків. Знав я дівчину в Старограді, яка любила вино з льодом. Я так гадаю, вино — це єдине місце, де лід доречний. — Шовкун витріщився на південь, насупив брови. — Що скажете, ласкавий пане: може, ці опудала відлякають ворога, і він не з'явиться?

— Сподіваймося.

Джон гадав, що така надія є... та певніше за все, дичаки просто спинилися трохи пограбувати і погвалтувати у Кротовині. А може, Стир чекав на захід сонця, щоб потай наблизитися у нічній пільмі.

Настав полудень, потім минув, а жодного знаку теннів на гостинці не з'являлося. Раптом Джон почув кроки у башті. Скоро з-під ляди з'явився Овейн Пришелепок; обличчя його після підйому сходами аж пашіло. Під однією пахвою він тримав кошик печених пундиків, під іншою — кружало сиру; з руки звисала торба цибулі.

— Гоб сказав вас погодувати — раптом ви тут надовго.

«Може, надовго. А може, назавжди.»

— Подякуй йому від нас, Овейне.

Дик Фолярд був глухий, мов пень, але носом чув добре. Пундики були ще теплі, щойно з печі; Дик миттю запхав руку до кошика і висмикнув одного, потім знайшов грудку масла і намастив кинджалом.

— З родзинками! — радісно оголосив він. — І з горіхами!

Говорив він здушено, чудернацько, та якщо звикнути, то цілком розбірливо.

— Бери й мого, — мовив Шовкун. — Я не голодний.

— Ану їж! — звелів Джон. — Хтозна, коли трапиться поїсти наступного разу.

Сам він узяв два пундики. Горіхи у них були кедрові, а окрім родзинок, стрічалися ще й сушені яблука.

— Дичаки прийдуть сьогодні, Снігу-воєводо? — запитав Овейн.

— Коли прийдуть, то не сплутаєш, — відповів Джон. — Слухай роги.

— Треба, щоб дмухнули два рази. Тоді — напад дичаків.

Овейн був на зріст височенький, волоссям білявий, норовом приязний. Працював він ретельно і невтомно, дивував усіх майстерним теслярством, хутко і вправно лагодив метавки. Але сам полюбляв розповідати, як мати змалку впустила його на голову, і як половина розуму витекла в нього крізь вухо.

— Ти пам'ятаєш, куди тобі йти? — запитав його Джон.

— Я йду на сходи, каже Донал Нойє. Я йду на третій майданчик і стріляю з самостріла на дичаків, коли вони лізуть на вал. Третій майданчик — один, два, три, — закивав він головою. — Коли дичаки нападуть, то прийде король і врятує нас, адже так? Він могутній воїн, король Роберт, він напевно прийде. Маєстер Аемон надіслав йому птаха.

Казати йому, що король Роберт Баратеон помер, було марно — все одно забуде, як забував раніше.

— Так, маєстер Аемон надіслав птаха, — погодився Джон.

Незле і збрехати, аби Овейнові з того полегшало. Тим паче, що маєстер Аемон справді вислав багато птахів... і не до одного короля, а до чотирьох. «Дичаки на порозі» — проказувало послання. — «Держава у небезпеці. Вишліть помічі, скільки зможете, до замку Чорного.» Круки полетіли навіть до Цитаделі Старограду, не рахуючи півсотні славетних князів у могутніх замках. Головну надію всі покладали на північне панство, і тому до північних князів Аемон надіслав по два круки кожному: до Умберів і Болтонів, до замку Кервин та Торгенового Закуту, до Карголду і Жбиру-в-Пущі, до Ведмежого острова, Старозамку, Вдоварти, Білої Гавані, Курганища, Бурчаків, до гірських твердинь Лидолів, Бурляїв, Нореїв, Гарклаїв та

Вулів. Чорні птахи несли до них на чорних крилах чорні слова: «Дичаки на порозі. Північ у небезпеці. Приходьте з усією потугою.»

Але князі та королі, на відміну від круків, не мали крил. Якщо допомога і прийде, то певно ж, не сьогодні.

Коли ранок повернув на полудень, дим від Кротовини здмухнув вітер, і південне небо знову проясніло. «Без хмаринки» — подумав Джон. — «Якнайкраще.» Дощ або сніг могли усіх приректи на смерть.

Клідас та маестер Аемон поїхали кліттю нагору, в безпечну височінь Стіни, а з ними — більшість жінок Кротовини. Братчики у чорних кобеньках неспокійно міряли кроками верхівки башт, перегукувалися через дворище. Септон Келадор заспівав з вояками на валу молитву до Воїна, бажаючи дарувати силу та мужність. Глухий Дик Фолярд скрутився під кобеньком та заснув. Шовкун накрутив колами навкруги башти, мабуть, із кількасот верст. А Стіна все плакала, а сонце повзло собі пронизливо-синім небом.

Коли вже сутеніло, Овейн Пришелепок повернувся знову — з чорною хлібиною та казанком баранини, тушкованої у пиві з цибулею. Заради найсмачнішої Гобової страви прокинувся навіть Дик. Хлопці з'їли усе до крихти і витерли хлібом дно казанка. Тим часом сонце на заході швидко сідало, і замком повзла різка чорна тінь.

— Запалюй вогонь, — звелів Джон Шовкунові, — та наливай до казана олію.

Він сам пішов униз — засунути двері, а заразом трохи порозминати ногу. Скоро Джон зрозумів, що то була помилка, та лише міцніше ухопив костура і все одно скінчив справу. Двері до Король-Башти були дубові, оббиті залізом. Теннів вони мали затримати, хоча зовсім би не зупинили, якби ті намірилися увійти. Джон заклав засува у гаки, відвідав нужник — може, востаннє, бо коли ще доведеться — і зашкандибав нагору, кривлячись від болю.

Захід уже набув кольору кривавого синця, але над головою небо було густо-синє, подекуди забарвлене ліловим. Повиглядали окремі зірки. Джон сів між зубцями у товаристві одного опудала і дивився, як небом чвалує Огир. Чи може, Рогатий Князь? Мимоволі Джонові

подумалося, де зараз може бути Привид. Про Ігритту він теж згадав, але вирішив, що так можна домучити себе до божевілля.

Дичаки, певна річ, з'явилися уночі. «Яко таті у ночі» — подумав Джон. — «Як убивці та гвалтівники.»

Почувши роги, Шовкун обісцявся, та Джон прикинувся, що не помітив.

— Ходи потруси Дика за плече, — мовив він староградцеві, — бо ще битву проспить.

— Я боюся. — Обличчя Шовкуна стало моторошно біле, наче молоко.

— Вони теж.

Джон приставив костура до зубця і узяв до рук довгого лука. З силою зігнувши товстий та гладкий стрижень дорнійського тису, він накинув тятиву на зарубки.

— Не марнуй стріли, якщо не бачиш доброго влучного пострілу, — мовив Джон, коли Шовкун повернувся, збудивши Дика. — Ми тут маємо собі добрячий запас, та й він колись закінчиться. Аби перезарядити, ставай за зубець, не ховайся за опудало. Опудала зроблені з соломи, стріла шиє їх наскрізь.

Дикові Фолярду він не дав собі клопоту щось казати. Дик умів читати по губах, якщо мав досить світла, та найчастіше чхав на чужі слова; про луки ж і стріли він усе знав сам.

Їхня трійця зайняла місця з трьох боків круглої вежі. Джон повісив сагайдака на пояс та витяг стрілу. Вона була чорна, з сірим пір'ям. Накладаючи її на тятиву, він згадав слова, колись сказані Теоном Грейджоєм після полювання:

— Хай вепр пишається іклами, а ведмідь — пазурями. — І посміхнувся своєю звичною зверхньою посмішечкою. — А я кажу: нема нічого убивчішого на світі, ніж пір'я сірої гуски.

Джон у мисливстві не тямив і половини того, що Теон, але теж лука не цурався. Уздовж зброярні саме ковзали темні постаті, притискаючи

спини до каменю, але він не досить добре їх бачив, щоб витратити стрілу. Джон чув віддалені крики, бачив, як лучники на Сторож-Башті пускають стріли униз, але то був не його клопіт. Раптом за двадцять сажнів унизу від старої стайні відділилися три тіні; він ступив між зубців, підняв лука, напнув, повів за постаттю, що хутко бігла до своєї мети, зачекав...

Злітаючи з тятиви, стріла тихенько свиснула. За мить почувся скрик і стогін, і ось уже двором біжать, прискоривши крок, дві постаті. У Джона в руці вже була друга стріла. Та цього разу він поспішив і схибив, а поки наклав третю, постаті вже зникли. Він пошукав іншу ціль і знайшов аж чотири, що саме оббігали порожню шкаралупу Воєводиної Башти. Місячне сяйво блищало на їхніх списках та сокирах, а на круглих шкіряних щитах змальовані були всілякі страхітливі знаки: черепи та кістки, змії, ведмежі лапи, жахливі гемонські пики. «Вільний нарід» — зрозумів він. Тенни теж мали щити чорної вивареної шкіри зі спижевими облямівками та бляхами посередині, але їхні були прості, нічим не прикрашені, важчі за плетені з верболозу і розмальовані щити наскочників.

Джон відтягнув сіре гусяче пір'я до вуха, націлився і випустив стрілу, тоді наклав, натягнув, випустив ще одну. Перша прохромилася щит із ведмежою лапою, друга — горлянку дичака. Той верескнув і впав. Ліворуч почулося низьке «тум!» Глухого Дика, а тоді ще одне — Шовкуна.

— Влучив! — хрипко скрикнув хлопець. — Поцілив одного в груди!

— То поціль іншого, — відповів Джон.

Тепер він не мусив вишукувати цілі, а лише вибирати кращі. Джон звалив дичацького лучника, поки той накладав стрілу на тятіву, потім надіслав іншу стрілу сокирникові, що рубав двері до Гардінової Вежі. Друга стріла не влучила, проте затремтіла у дубовій дошці просто перед дичаком, і той зразу роздумався та втік. Тієї миті Джон нарешті упізнав у ньому Чорного Чиряка. За пів-удару серця старий Мулій простромив йому ногу стрілою з даху Кременного Куреня, і той поповз геть, лишаючи по собі криваву смугу. «Може, хоч тепер припинить скиглити про свого чиряка» — подумав Джон.

Коли його сагайдак спорожнів, він сховався по новому і став до іншої прогалини між зубцями поруч із Глухим Диком Фолярдом. Джон випускав по три стріли на кожну Дикову — така була перевага довгого лука. Щоправда, інші стрільці наполягали, що арбалетна стріла краще пробиває, але ж і перезаряджати арбалета — довше та незграбніше. Джон чув, як дичаки перегукуються один до одного; десь на заході засурмив ріг. Світ складався з місячного сяйва та тіней, час спливав у нескінченному повторенні самому собі «накладай-тягни-пускай». Дичацька стріла розірвала горло сусідньому солом'яному вартовому, та Джон ледве помітив. «Подаруйте мені один точний постріл по магнарові теннів» — молився він богам свого батька. Магнар був ворогом, якого він міг ненавидіти. — «Подаруйте мені Стира.»

Пальці німіли, великий був натертий до крові, але Джон накладав, тягнув і пускав. Око помітило якийсь спалах; він обернувся і побачив, що з дверей трапезної виринає вогонь. За мить запалала уся величезна, вибудована в ощеп трапезна. Трипалий Гоб і його помічники з Кротовини сиділи безпечно нагорі Стіни, та все одно Джонови стало мляво у животі, наче його вдарили.

— Джоне! — заволав Глухий Дик своїм чудернацьким голосом. — Зброярня!

Джон побачив дичаків на її даху. Один тримав смолоскипа. Дик вигулькнув з прогалини між зубцями, аби узяти точний приціл, підсмикнув арбалета до плеча і з туканням випустив стрілу по чоловікові зі смолоскипом, але схибив.

Стрілець унизу виявився влучнішим.

Фолярд не видав ані звуку, лише перекинувся уперед зі стіни. До дворища унизу було з півтора десятки сажнів. Джон почув глухий удар, визирнув з-за солом'яного вояка, намагаючись знайти очима, звідки прилетіла стріла. Стоп за десять від мертвого Дика Фолярда він помітив шкіряного щита, розкошланого кобеняка, шапку рясного рудого волосся. «Поцілована вогнем» — подумав він, — «щасливиця». Джон підняв лука, та пальці не хотіли розтискатися, і вона зникла так само миттєво, як з'явилася. Він крутнувся, лаючись, і натомість випустив стрілу по дичаках на даху зброярні. Але схибив і по них.

До того часу стайні вже горіли; зі стійл вибивався чорний дим, летіли жмути палаючого сіна. Коли завалився дах, полум'я вистрибнуло вгору та заревло так гучно, що й рогів теннів не стало чути. П'ять десятків теннів саме крокували королівським гостинцем у щільній батові, здійнявши щити над головами. Інші вже вдиралися до замку крізь городи, крізь викладений плитняком двір, повз старий сухий колодязь. Троє прорубалися крізь двері помешкань маестра Аемона у дерев'яній вежі під крукарнею. Нагорі Мовчазної Башти шаленів бій — мечі проти спижевих сокир. Але головне відбувалося не там. «Танцюристи не стоять на місці» — майнула в Джона думка. Він пошкандибав до Шовкуна, вхопив того за плече і заволав:

— Гайда зі мною!

Разом вони перейшли до північної огорожі, де Король-Башта дивилася на браму та нашвидкуруч зляпаний Доналом Нойє вал із колод, барил та мішків збіжжя. Тенни були просто попереду, наче на долоні. Вони мали на собі шоломці без заборол, довгі шкіряні сорочки з нашитими спижевими бляхами. Багато з них тримали спижеві сокири, хоча кількоро вимахували кам'яними. Ще більше мали собі за зброю короткі списи з вістрями у подібі листків, що виблискували червоним при світлі палаючої стайні. Йдучи приступом на вал, тенни верещали щось прадавньою мовою, тицями списками, змахували сокирами, однаково байдуже проливаючи збіжжя з мішків та кров з людей. А тим часом на них дощем сипали стріли з луків та арбалетів стрільців, яких Донал Нойє поставив на сходах.

— Що нам робити?! — закричав Шовкун.

— Бити-вбивати! — вигукнув Джон у відповідь, тримаючи в руці чорну стрілу.

Жоден лучник не міг і мріяти про кращу ціль. Коли тенни ринули на приступ валу, то обернулися спиною до Король-Башти. Вони саме лізли через мішки та барила до людей у чорному, коли Джон та Шовкун одночасно випустили стріли. Так вийшло, що обоє обрали собі одну ціль: щойно тенн досяг верхівки валу, як лучна стріла виросла в нього з шиї, а арбалетна — зі спини між лопаток. За пів-удару серця в живіт йому пхнули меча, скидаючи назад, на іншого

тенна. Джон сягнув до сагайдака по стрілу — там знову було порожньо. Шовкун тим часом натягував арбалета. Джон лишив його і пішов по стріли, та не встиг зробити і трьох кроків, як ляда розчахнулася за пів-сажня від нього. «От халепа! Зламали двері, а я й не почув.»

Та гадати, як це сталося, розмірковувати чи кликати на допомогу часу не лишилося. Джон кинув лука, сягнув за плече, висмикнув Пазур із піхов і завдав удару по першій голові, що з'явилася з нутрощів башти. Спиж не міг рівнятися з валерійським булатом — удар пройшов скрізь теннів шолом і глибоко занурився у череп. Нападник полетів туди, звідки з'явився, та з вигуків Джон зрозумів, що там мають бути ще люди. Він хутко відступив і покликав Шовкуна; наступний, хто визирнув з башти, отримав важку стрілу в щоку і тяж упав.

— Олію! — гукнув Джон.

Шовкун кивнув. Удвох вони схопили товсті повстяні килимки, які лишили коло вогню, підняли важкого казана гарячої олії та перекинули його у ляду на теннів. Знизу залунав такий жахливий вереск, якого Джон, мабуть, не чув ніколи. Шовкун перемінився обличчям — ось зараз виблює. Джон ногою захряснув ляду, поставив згори важкого чавунного казана і щосили струснув миловидого південського хлопця за плечі.

— Потім харчі вивертатимеш! — заволав він. — Ходімо!

Коло зубців їх не було всього кілька мигів ока, та внизу все встигло змінитися. Тузін чорних братчиків та кількоро чоловіків з Кротовини ще стояли нагорі між скринь та барил, але дичаки вже ринули навколо через вал і відтісняли їх назад. Джон бачив, як один устроїв списа у Растове черево так, що аж підняв його вгору. Молодий Генлі загинув, а старий помирав, оточений ворогами. Бачив Джон і те, як крутився та рубав навколо себе Лехко, навіжено регочучи та перестрибуючи з барила на барило; кобеняк його ляпав лапами, наче крилами. Нарешті спижева сокира влучила йому нижче коліна, і регіт перетворився на вереск, що швидко захлинувся.

— Вони ламаються, — мовив Шовкун.

— Ні, — заперечив Джон, — вони вже зламалися.

Усе сталося швидко: спершу побіг один «кріт», потім другий, і ось уже всі мешканці селища кидають зброю та тікають з валу світ за очі. Братчиків було надто мало, аби встояти самотужки; Джон побачив, як вони намагалися вишикуватися і відступити у порядку, але тенни вдарили на них у списи та сокири, і їхній відступ теж перетворився на безладну втечу. Дорнієць Дулька запнувся і впав долілиць; дичак устроїв йому списа просто між лопаток. Барило, повільний та засапаний, трохи не добіг до нижньої сходинки, коли тенн ухопив його за полу кобеняка та смикнув до себе... але не встиг нападник опустити сокиру, як його звалила арбалетна стріла.

— Влучив! — скрикнув Шовкун, а Барило так-сяк видерся на сходи і поповз ними на чотирьох.

«Браму втрачено.» Донал Нойє зачинив її та завісив ланцюгами, але вона стояла беззахисна; залізні ґрати блищали червоним, відбиваючи світло пожежі, а за ними виднілася чорна паща проходу крізь Стіну. Жоден захисник не відступив до брами, адже безпечно було лише на верхівці Стіни — за сто сажнів угору кривими дерев'яними сходами.

— Яким богам ти молишся? — запитав Джон Шовкуна.

— Седмиці, — відповів юнак із Старограду.

— То молися, — мовив Джон. — Молися своїм новим богам, а я молитимуся старим.

«Подивимося, чи допоможе хоч якийсь.»

Після сутички коло ляди Джон забув наповнити сагайдака, тому пошкандибав через дах, підібрав лука і узяв стріли. Казан не зрушив з місця — наразі вони були у відносній безпеці. «Танцюристи пограли далі, а ми дивимося з високого ґанку» — подумав він, шкутильгаючи назад. Шовкун пускав стріли у дичаків на сходах, потім пригинався за зубцем, аби перезарядити. «Красунчик, але і спритник теж.»

Головна битва кипіла на сходах. Нойє поставив списників на двох найнижчих майданчиках, але втеча селяків розлякала їх, і всі купою ринули на третій майданчик, а тенни тим часом убивали всіх, хто

відставав. Лучники та арбалетники на вищих майданчиках намагалися поцілити ворога через голови втікачів. Джон наклав стрілу, натягнув, пустив і відчув утіху, коли один з дичаків покотився сходами. Від пожежі Стіна плакала, полум'я танцювало і мерехтіло на кризі. Сходи трусилися від тупоту ніг людей, що тікали до порятунку.

Джон знову наклав, натягнув і пустив, але ж на башті стояли тільки він та Шовкун, а угору сходами дерлося шість чи сім десятків теннів, п'яних від різанини та швидкої перемоги. На четвертому майданчику проти них стали пліч-о-пліч троє братчиків у чорному з мечами у руках, і бій закипів знову, але швидко скінчився. Хвиля нападників потопила оборонців, і сходами закапотіла їхня кров.

— Найвразливіші у бою ті, хто тікає, — вчив колись Джона князь Едард. — Утікач для ворога — наче поранена тварина, що розпалює хіть мисливця.

Лучники на п'ятому майданчику втекли, не дочекавшись ворога. Бій перетворився на бійню, червону криваву різанину.

— Неси смолоскипи! — наказав Джон Шовкунові.

Коло вогню їх лежало чотири, з голівками, загорнутими у просочені олією ганчірки, а ще з тузінь вогняних стріл. Староградець устроїв одного смолоскипа у вогонь і почекав, поки той запалає, а решту приніс під пахвою. На обличчі в нього знову відбився переляк. Та й не дивно — Джон був наляканий не менше за нього.

Саме тоді Джон і побачив Стира. Магнар видирався угору валом — випатраними мішками зерна, потрощеними барилами, тілами своїх та чужих. Спижевий лускатий обладунок тьмяно переливався у світлі пожежі. Сир зняв шолома, роззирнувся навколо, милуючись перемогою. І тут Джон помітив, що лисий та безвухий сучий син усміхається! У руці він тримав довгого списа з оберіг-дерева, що мав вигадливо зроблене спижеве вістря. Коли магнар побачив браму, то тицьнув на неї списом і щось прогавкав прадавньою мовою до півдесятка теннів, що його оточували. «Пізно» — подумав Джон. — «Ти мав би відвести своїх людей за вал — тоді кількоро, може, і врятував би.»

Нагорі довго та низько заревів ріг — не згори Стіни, а з дев'ятого майданчика приблизно за тридцять сажнів від землі, де стояв Донал Нойє.

Джон наклав вогняну стрілу на тятиву, Шовкун підпалив її смолоскипом. Джон ступив до огорожі, напнув, націлив, пустив. Язики полум'я затріпотіли позаду стрижня, що ринув униз і глухо вдарив у ціль.

Ціллю був не Стир — за ціль правили сходи. А вірніше, барила, діжки та мішки, які наскладав під сходами Донал Нойє аж до першого сходового майданчика: барила свічкового сала та світильної олії, лантухи сухого листя та масного ганчір'я, поколоті дрова, шмати кори, деревна стружка.

— Ще раз! — наказав Джон, а потім знову: — Ще раз! Ще раз!

Інші лучники теж пускали стріли — з кожної башти у межах досяжності. Деякі посиляли стріли по високій дузі, щоб ті дісталися підніжжя Стіни. Коли в Джона скінчилися вогняні стріли, вони з Шовкуном почали підпалювати смолоскипи та щосили кидати з зубців донизу.

Нагорі раптом розквітло ще одне полум'я. Старі дерев'яні сходи всотували олію, наче губка, а Донал Нойє налив її вдосталь від сьомого майданчика аж до дев'ятого. Джон лише сподівався, що більшість їхніх власних людей устигла втекти до безпечного місця, перш ніж Нойє жбурнув смолоскипа. Чорні братчики знали його задум, але селякам нічого не казали.

Вітер та вогонь швидко зробили свою справу; Джонові лишалося дивитися. Затиснені між вогнем знизу та вогнем згори, дичаки не мали куди тікати. Хтось ринув нагору і загинув там. Хтось утік донизу і загинув там. Деякі лишилися на місці — вони теж загинули. Багато стрибало зі сходів, аби не згоріти, і скрутило собі в'язи. Два з гаком десятки теннів ще юрмилися між двома вогнями, коли лід нарешті репнув від жару: від Стіни відвалилася нижня третина сходів, а разом і кількасот пудів криги. Більше Джон Сніговій не бачив Стира, магнара теннів. «Стіна захищає себе» — подумав він.

Джон попрохав Шовкуна звести його у двір, бо від болю в пораненій нозі сам не міг дибати вже і з костуром.

— Візьми смолоскипа, — сказав він староградському хлопцеві. — Мені треба декого пошукати.

На сходах лежали головне тенни. Напевне, хтось із вільного народу зумів утекти — і то радше Мансові люди, ніж магнарові. Може, вона була серед них. Джон і Шовкун злізли униз повз тіла убитих під льодою і рушили у темряву. Під пахвою Джон підпирався костуром, а руку тримав на плечі хлопчика, що у Старограді був повією.

Стайня та трапезна згоріли до димного вугілля, проте уздовж Стіни пожежа буяла і досі, видираючись сходами від майданчика до майданчика. Час від часу чувся стогін, а потім «хрясь!», і від Стіни відвалювався новий шмат. У повітрі літав попіл та крижаний пил.

Джон знайшов Кворта мертвим, а Палюха — при смерті. Знайшов іще якихось мертвих або напівмертвих теннів, яких ніколи і не знав. Знайшов Чорного Чиряка, виснаженого втратою крові, та все ж живого.

Ігритту він побачив на латці старого снігу під Воеводською Баштою. Між грудей у неї стирчала стріла. Крижана паморозь лягла їй на обличчя, і в місячному сяйві здавалося, наче на дівчині вдягнена мерехтлива срібна личина.

Джон побачив, що стріла чорна, з пір'ям білої качки. «Не моя» — сказав він собі, — «щастя, що не одна з моїх.» Але почувався саме так, ніби стріла дістана була його рукою з його ж сагайдака.

Коли він став біля неї на коліна у сніг, вона розплющила очі.

— Джоне Сніговію, — прошепотіла вона дуже тихо. Стріла, певніше за все, простромила їй легеню. — Оце вже справжній замок? Не сторожова вежа?

— Це справжній замок. — Джон узяв її за руку.

— Добре, — прошепотіла вона. — Я хотіла побачити справжній замок, перш ніж...

— Ти побачиш іще сто замків, — пообіцяв він. — Битву закінчено. Маєстер Аемон подбає про тебе.

Джон торкнувся її волосся.

— Адже ти поцілована вогнем, хіба забула? Щаслива. Однією стрілою тебе не вбити. Аемон витягне стрілу, залатає дірку і дасть макового молочка від болю.

Вона лише всміхнулася.

— Пригадуєш ту печеру? Треба було нам лишитися у ній назавжди. Я ж казала.

— Ми повернемося туди, — відповів він. — Ти не помреш, Ігритто. Не помреш!

Ігритта поклала йому долоню на щоку.

— Ти... Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію, — прошелестіла вона, помираючи.

Бран IV

— Пхе, ще один порожній замок, — мовила Мейра Троск, роздивляючись розсипи каміння, зруйновані будівлі та зарості бур'янів.

«Ні» — подумав Бран, — «це Ніч-Кром, де кінчається світ». У горах він тільки й думав про те, коли вже досягне Стіни й зустріне триокого гайворона. Та зараз тут, на Стіні, його серце почало повнитися страхами. Сон, який він бачив... чи радше, сон, який бачив Літо... «Ні, не можна думати про той сон.» Він навіть Троскам не сказав, хоча Мейра сама відчула, що з ним щось коїться. Якщо ніколи не говорити про той сон, то може, він зникне з пам'яті. І тоді нічого не станеться, і Робб та Сірій Вітер знову...

— Ходор!

Ходор переніс із ноги на ногу власну вагу, а разом і Бранову. Навіть Ходор утомився, бо ж ішли вони вже багато годин поспіль. «Добре, хоч не боїться.» Сам Бран цього місця боявся — а чи не

більше боявся зізнатися Троскам. «Я ж принц півночі, я Старк на Зимосічі, я майже дорослий і мушу бути хоробрим, як Робб.»

Йоджен зиркнув на нього вгору своїми тьмано-зеленими очима.

— Тут нам ніщо не загрожує, ваша милосте.

Але Бран не був такий певний. Про Ніч-Кром оповідалося у найстрашніших казках Старої Мамки. Саме тут правив Король Ночі, перш ніж його ім'я витерли з людської пам'яті. Саме тут Щур-Куховар подав андальському королю пиріг з принцом та шинкою, саме тут стоять на чатах сімдесят дев'ять вартових, саме тут згвалтували та вбили юну і відважну Даню Кремінець. У цьому замку король Шеріт оголосив прокляття стародавнім андалам, тут підмайстри зустрічали жахіття, що приходило вночі, тут сліпий Симеон Зореокий бачив битву пекельних псів. Цими дворами колись ходив Скажений Сокирник, цими баштами він викидався, щоб у пільмі мордувати своїх братів.

Ясна річ, усе те сталося багато століть або тисячоліть тому — якщо взагалі сталося. Маєстер Лювін завжди казав, що казки Старої Мамки не слід ковати цілком. Колись до батька приїжджав на гостину дядько, і Бран спитав його про Ніч-Кром. Але Бенджен Старк не сказав, правдиві ті казки або ні, лише знизав плечима і дав відповідь, яка нічого не пояснила:

— Ми залишили Ніч-Кром двісті років тому.

Бран примусив себе роздивитися навколо. Ранок був холодний, але ясний, зі сліпучо-синього неба сяяло сонце, та йому не сподобалися звуки навколо. Вітер занепокоєно висвистував крізь дірки у стінах поруйнованих веж; дерев'яні ошцепи палат скрипіли та стогнали, просідаючи; під підлогою великої трапезної шкреблися пацюки. «Діти Щура-Куховара тікають від батька.» Дворища перетворилися на невеличкі гайки, де криві деревця терлися голими гілками одне об одне, а мертве листя носилося, наче спритні таргани, латками старого снігу. Там, де була стайня, теж росли дерева. У дірку в бані великої кухні витикалося покручене біле оберіг-дерево. Навіть Літо почувався тут незатишно. Бран ковзнув у його шкуру лише на мить, аби

понюхати повітря у замку — і те, що він відчув, йому теж не сподобалося.

На додачу до всього, тут не було проходу крізь Стіну.

Бран казав їм, що так і буде, казав і казав, але Йоджен Троск наполягав, що хоче подивитися сам. Йому, бач, наснився зелений сон, а його зелені сни не брешуть. «Але брам вони теж не відчиняють» — подумав Бран.

Брама, яку охороняв Ніч-Кром, стояла запечатана від того дня, коли чорні братчики наклали своє добро на в'юкових коней та мулів і відбули до Глиб-Озера. Залізні ґрати були опущені, ланцюги з них — вивезені, прохід — засипаний камінням та заморожений незгірш самої Стіни.

— Треба нам було піти за Джоном, — мовив Бран, коли це побачив. Він часто думав про свого брата-байстрюка після тієї ночі, коли Літо бачив його втечу під грозовим дощем. — Ми мали б знайти королівський гостинець і йти до замку Чорного.

— Ми не сміємо, ясний принце, — мовив Йоджен. — Я ж казав, чому.

— Але то були дичаки, Йоджене! Вони вбили вже кількох людей і хотіли вбити Джона. Їх там було сто, або й більше.

— Саме так. А нас четверо. Ти допоміг братові, якщо то справді був він, але трохи не втратив Літа.

— Та знаю, — похнюпився Бран.

Лютововк убив трьох дичаків — може, й більше — та все одно їх лишилося забагато. Коли дичаки стали щільним колом навколо високого безвухого чоловіка, Бран спробував утекти, ховаючись під пеленою дощу, але за ним ринула одна з їхніх стріл, і раптовий напад болю викинув його з вовчої шкури у свою власну. Потім буря ущухла, і вони скупчилися у темряві разом, не запалюючи вогню, балакаючи зрідка та пошепки, слухаючи важкий подих Ходора і тривожно питаючи себе, чи не спробують дичаки уранці перетнути озеро. Бран тягнувся до Літа знову і знову, та біль відкидав його назад — так, наче

рука сама відсмикується від гарячого казана, хоч би й прагнула його вхопити. Тієї ночі спав лише Ходор, бурмочучи «ходор, ходор», підкидаючись та викручуючись уві сні. Брана жахала думка, що Літо десь там, у п'їтмі, помирає від ран. «Благаю вас, старі боги» — молився він, — «ви забрали Зимосіч, мого батька і мої ноги, не забирайте хоч Літа. А ще нагляньте за Джоном Сніговієм і примусьте дичаків піти геть.»

На тому кам'яному острові посеред озера не росло жодного оберіг-дерева, та все ж старі боги якось його почули. Дичаки того ранку з відбуттям не поспішали: спершу вони обібрали та роздягнули тіла своїх мертвих і вбитого старого, потім порибалили в озері, а потім утрюх налякали Брана з друзями, коли знайшли прохід загатою і спробували ним пройти... але стежка звернула, а вони — ні, і двоє трохи не потонули, аж іншим довелося їх рятувати. Високий лисий чолов'яга лаявся на них так гучно, що чути було аж через озеро, та мови, якою він кричав, не знав навіть Йоджен. Трохи згодом вони підхопили щити та сокири і зникли у напрямку північного сходу — туди ж, куди утік Джон. Бран теж хотів піти пошукати Літа, але Троски йому заборонили.

— Пересидимо ще ніч, — мовив Йоджен. — Не завадить лишити між нами та дичаками кілька зайвих верст. Ми ж не хочемо зустріти їх знову, га?

Того ж дня знайшовся Літо — повернувся з невідомої схованки, тягнучи за собою ногу. Він розлякав гайвороння і трохи попатрав тіла у корчмі, а потім переплив на острівце. Мейра витягла зламану стрілу з його ноги і намастила рану соком якогось зілля, що росло коло підніжжя вежі. Лютововк ще кульгав, але з кожним днем дедалі менше — принаймні так здалося Бранові. Боги почули його заклик.

— Може, сходити до іншого замку? — питала Мейра в брата. — Може, десь є брама, крізь яку ми зможемо пройти? Я б пішла на розвідку, якщо накажете — сама я рухатимуся швидше.

Бран заперечливо захитав головою.

— Якщо підеш на схід, там буде Глиб-Озеро, а потім Королевина Брама. На захід — Крижаний Слід. Але всі вони такі самі, лише менші. Усі брами запечатано, крім замку Чорного, Східної Варти та Тіньової Вежі.

На це Ходор відповів:

— Ходор.

Троски перекинулися поглядами.

— Ну хоча б нагору Стіни не завадить вилізти, — вирішила Мейра.
— Може, побачу там щось варте уваги.

— Що ти там сподіваєшся побачити? — запитав Йоджен.

— Щось варте уваги, — уперто повторила Мейра, не поступаючись ані кроком.

«Лізти мав би я.» Бран підняв голову, поглянув угору, на Стіну, уявив, як видирається нею вершок за вершком, як утискає пальці у шпарини в кризі та викарбовує зарубки для ніг твердими носачами чобіт. Попри все пережите — сні, дичаків, Джона і решту — він розплився посмішкою. Коли Бран був малий, то часто лазив мурами Зимосічі, усіма її баштами — але ж вони були кам'яні й не сягали такої височини. Час від часу Стіна скидалася на кам'яну — сіру, подзьобану ямами — але потім розходилися хмари, виглядало сонечко, і за мить вона перетворювалася на біло-блакитну, сліпучо-мерехтливу. Стара Мамка завжди казала, що тут проходить край світу. З іншого боку жили чудовиська, велетні, упирі-кровопивці... але вони не могли прийти до царини людей, поки Стіна стояла міцна і непорушна. «Я хочу постояти нагорі разом з Мейрою» — подумав Бран. — «Постояти на вершині й подивитися на власні очі.»

Та він був скалічений хлопчик з безсилими, неживими ногами, і все, що він міг — дивитися знизу, як Мейра лізе вгору замість нього.

Втім, насправді вона не лізла так, як колись лазив він, а лише підіймалася сходинками, які Нічна Варта вирубала у кризі тисячоліття тому. Бран пригадав розповідь маестра Лювина про те, що Ніч-Кром — єдиний замок, де сходи вирізано з льоду самої Стіни. А може, те

розповідав дядько Бенджен. Новіші замки мали дерев'яні або кам'яні сходи, довгі прибудовані схили з землі та кам'яної жорстви. «Лід надто зрадливий» — так казав йому дядько. Зовнішня поверхня Стіни інколи плаче крижаними слізьми, хоча середина лишається замороженою і твердою, наче камінь. Мабуть, сходи танули і тверділи вже тисячу разів від того дня, коли чорні братчики залишили замок — і щоразу меншали, розгладжувалися, заокруглювалися, ставали підступні й зрадливі. «Наче Стіна ковтає їх назад у себе.»

Мейра Троск була дуже спритна і чудово тримала рівновагу, та навіть вона ледь-ледь пересувалася від однієї крижаної приступки до іншої. У двох місцях, де сходів майже не лишилося, Мейра мусила ставати на всі чотири. «А ще гірше їй буде лізти донизу» — подумав Бран, спостерігаючи. І все ж він шкодував, що не може видертися туди сам. Коли Мейра досягла вершини, подолавши круглі горбики, що лишилися від найвищих сходинок, то зовсім зникла з очей.

— Коли вона злізе? — запитав Бран Йоджена.

— Коли буде готова. Вона хоче добряче роздивитися... усе, що на Стіні, і що за нею. Нам теж варто тут понишпорити.

— Ходор, — із сумнівом у голосі мовив Ходор.

— Може статися, ми щось знайдемо, — наполягав Йоджен.

«Аби щось не знайшло нас.» Щоправда, уголос цього Бран не сказав — не хотів, щоб Йоджен вважав його боягузом. Тому вони пішли на розвідку: Йоджен Троск попереду, Бран у кошику на Ходоровій спині, Літо поруч з усіма — припадаючи до землі й винюхуючи, що до чого. Одного разу лютововк кинувся крізь темні двері та за мить повернувся з сірим пацюком у зубах. «Щур-Куховар» — подумав Бран, але той був іншого кольору і завбільшки усього лише з кота. Щур-Куховар мав бути білий, а завбільшки — з добрячу свиню...

У Ніч-Кромі було багацько темних дверей, а пацюків — ще більше. Бран чув, як вони нишпорять льохами та підвалами, плутаниною темних проходів між покинутими помешканнями. Йоджен теж хотів там понишпорити, але Ходор заперечливо буркнув «Ходор!», а Бран

рішуче відповів «Ні!». У темряві під Ніч-Кромом напевне мало ховатися щось гірше за звичайних щурів.

— Стара фортеця, дуже стара, — мовив Йоджен, коли вони йшли проходом, де сонячне світло падало крізь порожні вікна запиленими стовпами.

— Удвічі старша за замок Чорний, — пригадав Бран. — Це ж був перший і найбільший замок на Стіні.

Але і облишили його теж першим — ще за часів Старого Короля. Навіть тоді він був уже на три чверті порожній і надто дорогий в утриманні. Ласкава Королева Алісанна запропонувала, щоб Варта замінила його іншим, новішим замком, який мали поставити за десять верст на схід — там, де Стіна викривлюється уздовж берега прегарного зеленого озера. Глиб-Озеро побудували за гроші від продажу коштовних прикрас королеви руками будівників, яких на північ прислав Старий Король, а Ніч-Кром чорні братчики залишили пацюкам.

Але те сталося вже два століття тому. Тепер Глиб-Озеро стояло таке саме порожнє, як замінений ним замок. А Ніч-Кром...

— Тут є привиди, — мовив Бран. Ходор уже чув перекази про них, але Йоджен міг і не чути. — Стародавні привиди, від часів перед Старим Королем, навіть перед Аегоном Драконом. То були сімдесят дев'ять утікачів, які пішли на південь і зробилися розбійниками. Один був наймолодшим сином князя Ризвеля, і тому, коли втікачі досягли курганних полів, вони стали шукати схованки у його замку. Але Ризвель наказав їх схопити і повернути до Ніч-Крому. Князь-воєвода Нічної Варти звелів вирубати у верхівці Стіни ями, поставити туди втікачів і замурувати їх у кризі живцем — зі списами, мечами та рогами, обличчями на північ. Відтоді їх стали прозивати «сімдесятьма дев'ятьма вартовими» — вони кинули свою варту за життя, але у смерті мусять стояти її вічно. Багато років по тому, коли старий князь Ризвель лежав при смерті, він наказав привезти себе до Ніч-Крому, вдяг чорне і попросився стати на чати поруч із сином. Адже хоча він відіслав його на Стіну заради честі та обов'язку, але любити ніколи не припиняв, і тому схотів поділити з сином варту на віки віків.

Наступну половину дня вони блукали замком. Деякі з веж розвалилися, інші викликали страх своєю непевністю. Зате вони видерлися на дзвіницю (без жодного дзвона) і крукарню (без жодного крука). Під броварнею вони знайшли льох із величезними дубовими барилами. Коли Ходор по них постукав, вони порожньо загули. Знайшлася у замку і книгозбірня: полиці та кошики для сувоїв порозвалювалися, книжок не лишилося, зате усюди юрмилися пацюки. У вогкому, тьмяно освітленому підземеллі було вдосталь келій, аби тримати зо п'ять сотень бранців, та коли Бран ухопився за пруття іржавих ґратів, воно зламалося просто у нього в руці. Від великої трапезної лишилася одна стіна, лазня майже потонула у ґрунті; навчальний двір коло зброярні, де колись чорні братчики упрівали зі списками, щитами та мечами, захопила велетенська кущавина терену. Проте зброярня та кузня ще й досі стояли — хай місце сталевих зброї, міхів та ковадла у них зайняли щури, бруд і павутиння. Літо інколи чув звуки, до яких Бран лишався глухим, шкірив зуби невідомо на що, нашорошував хутро на карку. Але у полі зору не з'явилися ані Щур-Куховар, ані сімдесят дев'ять вартових, ані Скажений Сокирник. Бран відчув полегшення. «Може, це справді лише старий поруйнований замок.»

Коли повернулася Мейра, від сонця лишився широкий клинок світла над західними пагорбами.

— Що ти бачила? — запитав її Йоджен.

— Бачила страхолюдну пущу, — з жагою в голосі відповіла Мейра. — Дикі гори та пагорби, скільки сягає око, вкриті лісом, якого не торкалася сокира. Бачила, як грає сонячне сяйво на озері, як із заходу насуваються хмари. Бачила латки старого снігу і бурулі, довші за списи. Бачила навіть орла, що літав колом. Здається, він теж мене бачив, а я йому помахала.

— А чи бачила ти шлях донизу? — запитав Йоджен.

Мейра заперечливо струснула головою.

— Ні. Там лише гладкий крижаний стрімчак. Я б могла спуститися, якби мала добру мотузку і сокирку вирубувати приступки для рук,

але...

— ...але ми не зможемо, — скінчив за неї Йоджен.

— Не зможете, — погодилася його сестра. — Та чи певний ти, що саме це місце бачив уві сні? Може, ми прийшли не до того замку?

— До того. Це саме він. Тут є двері на той бік.

«Є» — подумав Бран, — «от лишень засипані каменем і заморожені кригою».

Поки сідало сонце, тіні веж видовжувалися, вітер дмухав дедалі різкіше, шурхотів у дворищах вихорами старого сухого листа. Питьма, що потроху чорнішала, нагадала Бранові ще одну оповідку Старої Мамки — казку про Короля Ночі. То був тринадцятий очільник Нічної Варти, розповідала вона — воїн, який ніколи не знав страху.

— І то була найгірша його вада, — додавала вона, — бо страх повинен знати кожен.

Падіння його спричинила жінка — жінка, яку воєвода помітив з верхівки Стіни, зі шкірою білою, наче місяць, і очима, схожими на блакитні зірки. Не злякавшись нічого, він погнався за нею, зловив і пристрасно кохав, хоча шкіра її була холодна, як лід. І коли він віддав їй своє сім'я, то разом віддав і душу.

Князь-воєвода привіз жінку до Ніч-Крому, проголосив її королевою, а себе королем, і якоюсь чудернацькою химероддю примусив присяжних братчиків до покори. Тринадцять років правили вони разом — Король Ночі та його труповида королева, доки Старк на Зимосічі та Джорамун з дичаків не з'єднали свої потуги, аби звільнити Варту від неволі. Після падіння Короля Ночі з'ясувалося, що він приносив жертви Іншим. Тоді всі літописи про нього знищили, і саме ім'я його заборонили згадувати на віки віків.

— Дехто каже, що він був із Болтонів, — завжди закінчувала Стара Мамка. — Дехто інший — що то був Магнар зі Скагосу, а хтось — що Умбер, Кремінець або Норей. Є і такі, що патякають, наче він походив із Дривоступів, які правили на Ведмежому острові ще до появи

залізників. Та то все брехня. Король Ночі був Старк — брат короля, який здолав і скинув його владу.

Тоді вона щипала Бранового носа, щоб він ніколи цього не забував.

— Так, він був Старк Зимосіцький, і хтозна — може, його ім'я було Брандон, га? Може, він спав у цьому самому ліжку, в цій опочивальні.

«Оце вже ні» — думав Бран, — «але напевне ходив цим замком, де ми сьогодні ночуватимемо». Це йому зовсім не сподобалося. Стара Мамка розповідала, що Король Ночі удень був звичайною людиною, але вночі його сила правила нероздільно. «І ось настає ніч.»

Троски вирішили спати у кухні — кам'яному восьмикутнику з напівзруйнованою банею. Вона давала кращий притулок, ніж інші будівлі, хоча крізь кам'яну підлогу коло великого колодязя посередині пробилося криве оберіг-дерево — воно простяглося навскіс до дірки у стелі, прагнучи білими, як кістка, гілками до сонця. Дерево було чудернацьке: тонше за інші оберіги, які бачив Бран, і без обличчя. Та все одно він відчув, що старі боги бережуть його навіть тут — хоча то була єдина його розрада у тій кухні. Більша частина даху збереглася і не пустила б дощ, якби він почався. Але зігрітися хоч трохи у цьому помешканні їм, мабуть, не судилося — холод, здавалося, потроху просякав крізь підлогу з кам'яних плиток. Тіні Бранові теж не сподобалися, а з ними і великі цегляні печі з роззявленими пащеками, іржаві гаки для м'яса, зарубки та плями на різницькій колоді, розташованій уздовж однієї стіни. «Саме тут Щур-Куховар порубав на шматки принца» — здогадався він, — «і запік його у пиріг в одній з цих печей».

А найбільше з усього Бранові не сподобався колодязь. Він був упоперек добрячих дванадцять стоп, а вниз у ньому в п'ять колами бігли сходинки. Стінки були вогкі, вкриті салітрою, та води на дні жоден із них не побачив — навіть Мейра своїми гострими мисливськими очима.

— Може, тут і зовсім дна немає, — непевно пробурмотів Бран.

Ходор перегнувся через цямру колодязя, що сягала йому до коліна, і гукнув:

— ХОДОР!

Слово забриніло луною донизу:

— Ходор-ходор-ходор-ходор, — дедалі слабшаючи, — ходор-ходор-ходор-ходор...

І зрештою зійшло на ледве чутний шепіт. Ходор постояв переляканий, а тоді зареготав і нахилився по каменюку з розбитих плиток підлоги.

— Ходоре, не треба! — застеріг Бран, але запізно — Ходор жбурнув камінь через край. — Не треба цього робити! Ми ж не знаємо, що там є. Ти можеш комусь зашкодити... або когось розбудити.

Ходор вирячив на нього невинні очі.

— Ходор?

Дуже далеко внизу вони почули звук — камінь таки долетів до води. Але то був не сплеск, а радше глухе хлюпання, наче те, що сиділо там унизу, розчахнуло драглисту холодну пащу і жадібно ковтнуло Ходорового каменя. Слабке відлуння полетіло догори колодязем, і на хвилю Бранові здалося, що він почув у воді якийсь рух.

— Може, не варто тут лишатися? — занепокоєно спитав він.

— Біля колодязя? — перепитала Мейра. — Чи у Ніч-Кромі?

— Так, — відповів Бран.

Вона засміялася і послала Ходора по дрова. З ним пішов Літо — адже майже настала ніч, і лютововк хотів полювати.

Ходор повернувся сам з повними руками сухих дровиняк та ламаного з дерев гілля. Йоджен Троск узяв кременя та ножа і заходився розпалювати вогнище, а Мейра — патрати і чистити від кісток рибу, впійману в останньому струмку, який вони перетинали. Бранові стало цікаво, скільки років минуло відтоді, як у кухні Ніч-Крому востаннє куварили. А ще — хто саме тут куварив. Хоча цього, мабуть, не варто було і знати.

Коли язика вогню весело затанцювали, Мейра прилаштувала рибу. «Ну хоч не пиріг з м'ясом.» Щур-Куховар запік у великому пирозі сина

андалського короля разом із цибулею, морквою, грибами, добрячим шматом шинки, рясно присмачив пиріг сіллю, перцем та темно-червоним дорнійським вином і подав його батькові принца, а той похвалив смак і попрохав другий шматок. Опісля боги перетворили куховара на величезного білого щура, який міг їсти тільки власних юних нащадків. Відтоді він никав Ніч-Кромом, жер своїх дітей, але ніколи більше не міг утамувати голоду.

— Боги прокляли його не за вбивство, — розповідала Стара Мамка, — і не за те, що подав сина андалського короля у пирозі. Адже кожен має право на помсту. Але він убив гостя під своїм дахом, а цього боги не пробачають нікому.

— Треба поспати, — урочисто проголосив Йоджен, коли всі наїлися. Вогонь догоряв, і він поворошив його паличкою. — Може, побачу ще один зелений сон, і той вкаже нам дорогу.

Ходор уже згорнувся купою і тихо похропував, час від часу ворущачись під кобеньком і скиглячи щось схоже на «ходор». Бран підповз ближче до вогню — його тепло дарувало затишок, тихе потріскування полум'я заспокоювало, але сон не приходив. Надворі вітер гнав військо сухого листа дворищами на приступ дверей та вікон; вони шурхотіли і шкреблися, нагадуючи Бранові про казки Старої Мамки. Він майже чув, як примарні вартові перегукуються нагорі Стіни, тримаючи в руках примарні роги. Бліде місячне світло навскіс падало з дірки у бані, фарбувало гілля оберіг-дерева, що тягнулося угору. Скидалося, що дерево намагається схопити місяць і затягнути його до колодязя. «Старі боги» — молився Бран, — «якщо ви мене чуєте, не посилайте мені цієї ночі жодних снів. Або ж пришліть хороший, добрий сон.» Та боги нічого не відповіли.

Бран примусив себе заплющити очі. Може, він навіть трохи поспав або закуняв, пливучи кудись на хвилях, як це зазвичай трапляється у напівсні — намагаючись не думати про Скаженого Сокирника, Щура-Куховара чи те, що приходило посеред ночі.

А тоді він почув звук. «Що то було?» Він аж подих затамував. «Невже мені наснилося? Невже це якесь дурне жахіття?» Бран не хотів будити Мейру та Йоджена з-за поганого сну, але ж... десь там... якесь

далеке шурхання... «Та ні, то листя шурхотить стінами ззовні у дворі, літає вихорами... а може, вітер, просто вітер...» Та звук долинав не ззовні. Бран відчув, як волосинки на руках стають дибки. «Це тут, усередині, поруч із нами. І гучнішає.» Він став на лікоть, дослухався. Надворі справді дмухав вітер і летіло листя, та заразом Бран почув і дещо інше. «Кроки.» Хтось до них ішов. Якась істота прямувала просто до них.

Він знав, що то не були вартові — адже ті ніколи не залишали Стіну. Але у Ніч-Кромі могли жити інші привиди — ще жахливіші. Бран згадав, що Стара Мамка розповідала про Скаженого Сокирника: як він знімав чоботи і нишпорив замковими палатами у пійтмі босоніж, не видаючи ані звуку, якщо не рахувати крапель крові, що падали з його сокири, ліктів та кінчика мокрої червоної бороди. А може, то був не Сокирник, а те, що приходить уночі. Стара Мамка казала, що його бачили підмайстри, але у їхніх розповідях князеві-воєводі воно виглядало щораз інакше. «І усі троє померли впродовж року, а четвертий збожеволів. А за сто років по тому, коли істота з'явилася знову, коло неї бачили підмайстрів, що шкандибали, закуті у кайдани.»

Але ж то була лише казка. Бран дарма лякав себе нею. Маєстер Лювін казав, що ніяка істота вночі не з'являлася. А хоч би і з'являлася колись — тепер її вже нема на світі, як нема велетнів і драконів. «Пусте» — подумав Бран.

Але звуки наближались та гучнішали.

«Це з колодязя» — раптом зрозумів він і перелякався ще більше. З-під землі, з суцільної пітьми до нього сунуло щось невідоме. «Це Ходор його збудив своєю дурнуватою каменюкою, і тепер воно іде.» Важко було чути напевне, що воно таке, бо Ходор хрпів, а його власне серце гупало у грудях. Невже то кров капотить із сокири? Чи може, ледве чутно дзвенять примарні кайдани? Бран дослухався ретельніше. «Кроки.» То були напевне кроки — кожен наступний гучніший за попередній. Та скільки там крокувало ніг, він порахувати не зміг — колодязем-бо гуляла луна. На щастя, не чулося ані капотіння, ані кайданів, зате Бран почув щось інше... тоненьке скигління, наче від

болю, і важке придушене пирхання. Та гучніше за все лунали кроки, і вони наближалися.

Бран так перелякався, що і кричати забув. Вогнище блимало кількома тьманими жаринами, друзі міцно спали. Він хотів був вислизнути зі шкури та пошукати вовка, але ж Літо міг бігати за багато верст звідси, а Бран не хотів лишати друзів беззахисними перед тим, що насувалося з колодязя. «От казав же: не варто було сюди приходити» — подумав він у відчаї. — «Казав же, що тут є привиди. Казав, що треба йти до замку Чорного.»

Кроки здалися Бранові важкими, повільними та урочистими. Вони трохи причовгували по каменю. «Напевне, то хтось великий.» У казках Старої Мамки Скажений Сокирник був чималий на зріст та дебелий статурою, а те, що приходило вночі — величезне і моторошне чудовисько. Санса колись розповідала йому в Зимосічі, що гемони пітьми не можуть зачепити того, хто ховається під ковдру з головою. Бран заховався б і зараз, але вчасно згадав, що є принцом і майже дорослим чоловіком.

Звиваючись і тягнучи за собою мертві ноги, Бран поповз підлогою. Нарешті він зміг дотягнутися і торкнутися Мейриної ноги. Та негайно прокинулася — Бран не знав нікого, хто був би швидший та спритніший за Мейру Троск і краще пильнував би безпеки. Він притиснув пальця до вуст, застерігаючи нічого не казати. Вона почула звуки миттєво — Бран побачив це на її обличчі. Кроки, слабке скигління, важке пирхання лунали у колодязі дедалі ближче.

Мейра стала на ноги без жодного слова, узяла до правиці тризубу сандолю, а до лівиці — згорнуту сітку, і ковзнула босою до колодязя. Йоджен спав собі далі, нічого не відаючи, а Ходор бурмотів і перекидався у неспокійному сні. Мейра трималася у тіні, обходячи стовпи місячного світла тихіше за кішку. Бран спостерігав за нею, не відриваючи очей, та ледве бачив відблиски на її списі. «Я не можу дозволити їй битися самій» — подумав він. Літо бігав десь далеко, але ж...

Бран скинув власну шкуру і потягнувся до Ходора.

Це було зовсім не так, як ковзнути усередину Літа. З вовком Бранові було легко — не доводилося вже ані думати, ані силувати себе. Але з Ходором повелося важче — наче натягувати лівий чобіт на праву ногу. Відчуття були якісь незвичні, та й «чобіт» лякався — він не розумів, що відбувається, і щосили намагався відіпхнути «ногу». Бран відчув блювотиння у глибині Ходорового горла і трохи не відступив. Та все ж на поліг на своєму, вивернувся, штовхнувся, сів, підібгав ноги — великі, дужі — та підвівся з місця. «Я стою!» Бран зробив крок. «Я іду!» Відчуття було таке дивне, аж він трохи не впав. Бран бачив на холодній кам'яній підлозі себе — маленького і скаліченого, але сам тепер скалічений не був. Руки ухопили Ходорового меча. Подих чувся вже так гучно, як ковальські міхи.

Раптом з колодязя долинув болісний плач, пронизливий вереск, що простромив його, наче клинок. Велика чорна постать випхалася з колодязя у пільму кухні та посунула на світло. У Бранові згустився такий страх, що він забув навіть думати про те, аби підняти Ходорів меч — а натомість опинився знову на підлозі, слухаючи волення Ходора «Ходор-ходор-ХОДОР», як того разу в башті на озері, коли небом зміїлася блискавка. Але і те, що приходить уночі, тепер теж волато і знавісніло вовтузилося у Мейриній сітці. Бран побачив, як із темряви вилітає її сандоля, як постать запинається і падає, намагаючись звільнитися. З колодязя досі долинав вереск, тепер навіть гучніший. На підлозі борюкалася з сіткою, безладно вовтузилася чорна постать, волаючи:

— Ні, ні, благаю вас, не треба!

Мейра стала над верескуном. Місячне сяйво висріблило тризубе вістря її сандолі.

— Хто ви такий? — наказала вона відповідати.

— Я Сем, — схлипнула чорна постать. — Сем я, мене так звати, випустіть мене, ви мене вдарили списом...

Він викотився у калюжу місячного сяйва, не припиняючи боротися з Мейриною сіткою. Ходор і досі басовито волав:

— Ходор-ходор-ходор!

Йоджен нарешті здогадався кинути у вогнище кілька гілок та роздмухати тріскотливе полум'я. У його світлі Бран побачив коло цямрини колодязя дівчину з блідим худорлявим обличчям, загорнуту в хутро та шкури і накинута велетенським чорним кобеняком. Вона намагалася заспокоїти верескливе немовля в себе на руках. Істота на підлозі спробувала пропхати руку крізь сітку до свого ножа, але не змогла. То не було ані чудовисько, ані Скажений Сокирник у крові своїх жертв — лише товстий здоровань, одягнений у чорну вовну, чорне хутро, чорну шкіру та чорну кольчугу.

— Це ж чорний братчик! — мовив Бран. — Мейро, він із Нічної Варти!

— Ходор? — Ходор присів навпочіпки і витріщився на людину в сітці.

— Ходор, — повторив він і пугукнув, наче сова.

— Так, я з Нічної Варти, так-так. — Товстун і досі дихав важко, наче ковальські міхи. — Я — братчик Варти.

Одна з мотузок сітки підтягувала його підборіддя угору, змушуючи тримати голову високо. Інші глибоко врізалися у щоки.

— Я гайворон! Благаю вас, випустіть мене звідси!

Бран раптом засумнівався.

— Невже ви — триокий гайворон?

«Ні, цей не може бути триоким гайвороном.»

— Та мабуть, ні. — Товстун поводив очима з боку в бік. Очей він, вочевидь, мав лише два. — Мене звуть Семом. Семвел Тарлі. Пустіть, мені боляче!

Він знову почав вовтузитися. Мейра презирливо пирхнула.

— Та годі вже соватися! Порвете мені сітку — викину назад до колодязя! Лежіть тихо — тоді звільню.

— Ви хто такі? — запитав Йоджен дівчину з дитиною.

— Я — Йоля, — відповіла вона. — На честь квітки, метьолі. А він — Сем. Ми не хотіли вас лякати.

Вона заколисала дитину, замурмотіла до неї, і та нарешті припинила плакати.

Мейра тим часом розплутувала товстого братчика. Йоджен пішов до колодязя і втупився у глибину.

— Звідки ви прийшли?

— З Крастерового Дитинця, — відповіла дівчина. — А ви той самий?

Йоджен обернувся до неї.

— Який?

— Він сказав, що Сем — не той самий, — пояснила дівчина. — Сказав, що має бути інший. Той, по кого його послали.

— Хто сказав? — запитав Бран.

— Холоднорукий, — тихо відповіла Йоля.

Мейра звільнила один кінець сітки, і товстун спромігся сісти. Бран побачив, що він аж труситься і досі намагається відсапатися.

— Він сказав, що тут будуть люди, — промимрив товстун, хапаючи повітря. — У замку. Та я не знав, що ви тут, просто біля колодязя. А хто знав, що ви кинете на мене сітку і тицятимете у живіт?

Він помацав своє черево вдягнутою в чорну рукавицю рукою.

— З мене тече кров? Не бачу.

— Та я вас просто з ніг збила, — мовила Мейра. — Ану ж дайте подивитися.

Вона стала на коліно і помацала йому навколо пупа.

— Та ви ж у кольчузі. Я вам і до шкіри не дістала.

— Все одно боляче, — пожалівся Сем.

— Невже ви справді братчик Нічної Варти? — запитав Бран.

Товстун закивав, підборіддя його затрусилися. Шкіра його була бліда і трохи обвисла.

— Лише шафар. Я дбав про круків князя-воєводи Мормонта. — Намить здалося, що він зараз заплаче. — Але я загубив їх на Кулаку. То моя вина. І сам загубився теж. Я не зміг навіть знайти Стіну. Вона у п'ять сотень верст завдовжки, у сто сажнів заввишки, а я не зміг її знайти!

— Ну знайшли ж, ось вона тут, — мовила Мейра. — Тепер піднімайте дупу з підлоги, я заберу свою сітку.

— Як ви подолали Стіну? — запитав Йоджен, поки Сем важко спинався на ноги. — Невже колодязь веде до підземної річки? То ви пливли річкою? Але ж навіть одягу не змочили...

— Там є брама, — мовив товстун Сем. — Таємні двері — старі, як сама Стіна. Він назвав їх «Чорною Брамою».

Троски презирнулися.

— Ми знайдемо цю браму на дні колодязя? — запитав Йоджен.

Сем струснув головою.

— Ні, ви не знайдете. Я мушу вас відвести.

— Чого б це? — підозріливо примружилася Мейра. — Якщо брама є, то вона є.

— Ви її не знайдете. А якби і знайшли, то не відчините. Перед вами вона не відчиниться. Бо то є Чорна Брама!

Сем смикнув за свій вицвілий чорний рукав.

— Він каже, відчинити ту браму може лише воїн Нічної Варти. Присяжний братчик, який проказав обітницю.

— Він каже?! — Йоджен насупився. — Отой... Холоднорукий?

— То не справжнє його ім'я, — відповіла Йоля, колихаючи дитину.
— Ми його так зовемо, Сем і я. Руки в нього холодні, наче крига, та він нас порятував від упирів, він зі своїми круками, а потім привіз сюди верхи на велетенському олені.

— На олені?! — перепитав Бран, якого наче громом вдарило.

— На олені?! — здригнулася Мейра.

— З круками? — перепитав Йоджен.

— Ходор? — спитав Ходор.

— А він був зелений? — зацікавився Бран. — Чи мав він кущаві роги на голові?

Товстун збентежився.

— Хто, олень?

— Холоднорукий! — нетерпляче вигукнув Бран. — Стара Мамка оповідала, що зелені люди їздили верхи на оленях. І самі, бувало, мали роги.

— А він не був зелений. На собі він мав чорне, як братчик Нічної Варти, але сам був блідий, наче упир, і такий холоднорукий, що я спершу злякався. Та упирі мають блакитні очі й не мають язиків, або забувають людську мову. — Товстун обернувся до Йоджена. — Він там чекає. Ми мусимо йти. Чи маєте ви тепліший одяг? Коло Чорної Брами холодно, а потойбіч Стіни — ще холодніше. Ви...

— Чому він не прийшов з вами? — Мейра махнула рукою на Йолю та дитину. — Адже вони прийшли, чому б і йому не прийти? Чому ви не провели його крізь Чорну Брану?

— Він... він цього не може.

— Чому?

— Стіна не пускає. Він каже, що Стіна — то не лише лід та камінь. У неї вплетені чари... стародавні та могутні. Він не може пройти під Стіною.

В замковій кухні настала тиша. Бран чув тихий тріск вогню, шурхіт листя у нічній пітьмі, скрипіння кощавого оберіг-дерева, що тягнулося до місяця. «За брамою живуть чудовиська, велетні та упирі-кровопивці» — згадав він оповідки Старої Мамки, — «але вони не пройдуть, поки Стіна стоїть міцно. Лягай спати, мій Брандоне, моя маленька дитинко. Нічого не бійся. Тут немає чудовиськ.»

— Я не той, кого вам сказали привести, — мовив Йоджен Троск до товстуна Сема у мішкуватих, заплямованих чорних лахах. — Ось він.

— А, — мовив Сем непевно, роздивляючись згори. Раптом він, здається, втямив, що Брана скалічено. — Але ж я... я не маю досить сили, аби тебе понести, я...

— Мене понесе Ходор. — Бран вказав на свого кошика. — Я їду в нього на спині.

Сем витріщив очі.

— То ти — брат Джона Сніговія?! Той, який упав?

— Ні, — заперечив Йоджен. — Той хлопчина давно помер.

— Не кажи нічого, — попередив Бран. — Прошу тебе.

Сем хвилинку стояв збентежений, а потім мовив:

— Я... я вмію берегти таємницю. І Йоля теж. — Він зиркнув на дівчину, та кивнула. — Джон... Джон і мені брат теж. Він — найкращий друг, якого я колись мав. Та він пішов із Кворином Півруким на розвідку до Мерзляків і не повернувся. Ми чекали на нього на Кулаку, аж коли... коли...

— Джон тут, — мовив Бран. — Очі Літа його бачили. Він ішов разом із дичаками, але ті замордували людину, а Джон забрав коня і втік. Ручуся, він поїхав до замку Чорного.

Сем вирячив величезні очі на Мейру.

— Ви певні, що то був Джон? Ви його бачили?

— Мене звати Мейра, — посміхнулася Мейра. — А Літо — це...

Від поруйнованої бані нагорі відділилася тінь і зістрибнула донизу крізь місячне сяйво. Навіть з ушкодженою ногою вовк приземлився легко та тихо, наче пластивець снігу. Дівчина Йоля писнула перелякано і стиснула немовля так міцно, що воно знову заскиглило.

— Він вас не чіпатиме, — мовив Бран. — Оце і є Літо.

— Джон розповідав, що ви всі маєте вовків. Я знаю Привида.

Сем зісмикнув рукавицю і простягнув тремтливу руку з білими, м'якими та товстими, наче ковбаски, пальцями. Літо підібрався ближче, понюхав руку і лизнув її.

Саме цієї миті Бран вирішив остаточно.

— Ми підемо з вами.

— Усі ви? — Сем, схоже, здивувався.

Мейра скуйовдила Бранове волосся.

— Авжеж усі! Адже він — наш принц.

Літо оббіг колодязь, принюхався, застиг на верхній сходинці та озирнувся на Брана. «Він хоче піти.»

— А чи буде Йолі тут безпечно, доки я не повернуся? — запитав Сем.

— А чого ж не буде, — відповіла Мейра. — Ласкаво просимо до нашого вогню.

Йоджен додав:

— Замок порожній, тут нікого немає.

Йоля роззирнулася.

— Крастер розповідав нам казки про замки, та я не гадала, що вони такі величезні.

«Це ще тільки кухня.» Бранові стало цікаво, що б вона сказала, якби побачила Зимосіч.

За кілька хвилин вони зібрали бебехи і закинули Брана у плетений кошик на Ходоровій спині. Коли всі були готові рушати, Йоля сиділа коло вогню і годувала дитину.

— Повертайся по мене, — сказала вона Семові.

— Повернуся, щойно зможу, — пообіцяв він, — і ми підемо туди, де тепло.

Почувши його слова, Бран спитав себе, що ж таке коїть він сам. «Чи прийду я знову бодай колись туди, де тепло?»

— Я піду першим. Я знаю дорогу.

Сем завагався нагорі колодязя.

— Тут стільки сходинок, — поскаржився він, рушаючи вниз.

За ним рушив Йоджен, потім Літо, а тоді Бран на спині Ходора. Мейра охороняла усіх ззаду зі списом та сіткою в руках.

Донизу вела далека путь. Верхівка колодязя світилася місячним сяйвом, але меншала та тьмяніла з кожним обертом. Кроки лунали на вогких каменях, вода капотіла щодалі гучніше.

— Чи не варто було прихопити смолоскипи? — запитав Йоджен.

— Очі швидко звикнуть, — відповів Сем. — Тримайтеся руками за стіни, то й не впадете.

У колодязі темнішало та холоднішало з кожним кроком. Коли Бран нарешті підняв голову догори, то побачив, що вхід до нього вже не більший за серпик місяця.

— Ходор, — прошепотів Ходор.

— Ходор-ходор-ходор-ходор-ходор-ходор, — зашепотів у відповідь КОЛОДЯЗЬ.

Капотіння лунало близько, але коли Бран дивився донизу, то бачив лише суцільну пітьму.

За оберт або другий Сем раптом зупинився. Він був за чверть шляху навколо колодязя від Брана з Ходором і на шість стоп глибше, але Бран його майже не бачив. Утім, двері він бачив добре. «Чорною Брамою» назвав їх Сем, та чорною брама не була.

Двері зроблені були з білого оберіг-дерева. З вирізьбленим на них
обличчям.

Просто з дерева струменіло тьмяне молочно-місячне саяво, таке слабке, що крім дверей, нічого не торкалося — ба навіть Сема, що стояв просто перед ними. Обличчя було старе та бліде, зморшкувате і зів'яле. «Наче мертвоє.» Вуста були стулені, очі заплющені; щоки провалилися, чоло зібгалось, підборіддя всохло. «Якби людина жила тисячу років і не вмирала, а лише старішала, то напевне, мала б таке саме обличчя.»

Двері розплющили очі. Вони теж були білі. І геть сліпі.

— Хто ви? — запитали двері. Колодязь зашепотів: — Хто-хто-хто-хто-хто-хто-хто...

— Я — меч у птьмі, — відповів Семвел Тарлі. — Я — вартовий на мурах. Я — вогонь, що палає проти ночі, світло, що приносить ранок, ріг, що пробуджує сплячих. Я — щит, що береже царину людей.

— Проходьте, — відповіли двері.

Вуста їхні почали розтулятися дедалі ширше, аж поки нічого не лишилося, крім величезного роззявленого рота, оточеного зморшками. Сем ступив убік і майнув рукою до Йоджена. Затим побіг Літо,

розніюхуючи навколо, а тоді настала Бранова черга. Ходор пірнув, але не досить: верхня губа дверей м'яко мазнула маківку Бранової голови, йому на обличчя впала крапля води і повільно потекла донизу носом. Вона була чудернацько солона і тепла — неначе сльоза.

Даянерис V

Меєрин був завбільшки з Астапор та Юнкай, разом узяті. Як і його міста-посестри, Меєрин вибудували з цегли; та якщо Астапор був червоний, а Юнкай — жовтий, то Меєрин рябів усіма кольорами відразу. Мури він мав вищі за юнкайські, краще збережені плином часу, помережані стрілецькими гніздами, розділені на кутах великими захисними баштами. За мурами проти неба височіла велетенська Велика Піраміда — у вісім сотень стоп заввишки, зі спижевою гарпією на верхівці.

— Гарпія — боязка істота, — мовив Дааріо Нахаріс, коли побачив її. — Вона має жіноче серце та курячі лапи. Не диво, що її сини ховаються за мурами.

Але захисник міста не ховався. Він виїхав з брами, сяючи лускою з міді та гагату, верхи на білому бойовому огирі, вкритому смугастими рожево-білими ладрами у колір шовкової киреї, що струменіла з плечей звитяжця. Спис у нього в руці був у два сажні завдовжки, охоплений рожево-білим смугастим вихором, а волосся закручене у два великі баранячі роги і намащене блискучим покостом. Він ганяв туди-сюди перед мурами барвистої цегли, викликаючи поборника обложників на двобій.

Кревноїзники так запалилися у відповідь на його заклик, що трохи не побилися між собою. Але Дані сказала їм:

— Кров моєї крові, ваше місце — тут коло мене. Отой чоловік — лише надокучлива муха. Облиште його, скоро він сам утече.

Агго, Джохого та Рахаро були хоробрі воїни, але молоді й надто цінні, щоб ними розкидатися. Саме вони тримали докупи її халазар. До того ж вони були найкращими її розвідниками.

— Мудро, — зауважив пан Джораг, спостерігаючи з галявинки перед її шатром. — Хай той телепень ганяє та галасує, доки в нього коняка

не закульгає. Нам від того нема шкоди.

— Шкода є, — заперечив Арстан Білоборід. — Війни, пане лицарю, виграються не самими лише мечами та списами. Разом у битві можуть зійтися два війська, однакові числом, та потім одне зламається і побіжить, а інше вистоїть і переможе. Оцей поборник роздмухує мужність у серцях своїх прихильників і сіє зерна сумніву в наших.

Пан Джораг пирхнув презирливо.

— А якщо наш поборник програє двобій, які тоді зерна поростуть у наших серцях?

— Той, хто лякається битви, не здобуває перемог, шляхетний лицарю.

— Про битву зараз не йдеться. Навіть якщо вбити того дурня, Меєрин не відчинить браму. То навіщо задарма піддавати небезпеці чиєсь життя?

— Не задарма, а задля честі й слави. Така моя думка.

— Годі вже, наслухалася!

Дані не бажала чути ще й їхні суперечки на додачу до інших негараздів, які обсіли її з усіх боків. Меєрин становив значно більшу небезпеку, ніж один рожево-білий галасливий задирака, і вона не могла собі дозволити довго на нього зважати. Її військо після Юнкаю складало більше як вісімдесят тисяч людей, та вояків серед них було заледве чверть. Решта... пан Джораг назвав їх «ротами з ногами», і скоро ті роти почнуть голодувати.

Великі Хазяї Меєрину відступили перед Даніною навалою, зібрали з ланів усе, що змогли, і спалили те, що не зібрали. Її військо на кожному кроці стрічала випалена рілля та отруєні колодязі. Але то було ще не найгірше. На кожному верстовому стовпі уздовж берегового шляху з Юнкаю работорговці наказали прибити цвяхами живу невіленьницьку дитину з випущеними назовні тельбухами та однією рукою, що вказувала на Меєрин. Дааріо Нахаріс, що очолював передовий полк, віддав був наказ, щоб дітей познімали, аби вберегти Даніні очі від видовища. Та вона заперечила, щойно дізналася.

— Я дивитимуся на них, — мовила вона. — Я побачу їх, усіх до одного. Я порахую їх, кожному гляну в обличчя і кожного запам'ятаю.

Коли вони прибули до Меєрину, що стояв на солоному узбережжі біля річки, рахунок сягнув сотні та ще шістдесяти трьох. «Я візьму це місто» — присягнулася Дані собі ще раз.

Рожево-білий звитяжець паплюжив обложників ще годину, кепкуючи з їхньої хоробрості, чоловічої сили, матерів, дружин та богів. Захисники Меєрину заохочували його з мурів міста.

— Його кличуть Ознак зо'Пахл, — розповів Бурий Бен Бросквин, прибувши на військову раду. Віднедавна він, обраний сердюками з їхніх власних лав, очолював «Других Синів». — Колись я служив охоронцем при його дядькові, ще коли не вступив до «Других Синів». Великі Хазяї — то збіговисько мерзотних хробаків. Жінки, щоправда, нічогенькі. Та спробуй на якусь не так подивитися, і тобі каюк. Знав я одного чолов'ягу, його звали Скарб. То цей Ознак вирізав йому печінку — твердив, що той образив честь шляхетної панни. Неборака, бач, згвалтував її поглядом. Як це можна згвалтувати дівку очима, га? Та його дядько — найбагатша людина в Меєрині, а батько очолює міську варту. От і я мусив тікати, наче полохливий пацюк, аби мені теж чогось не вирізали.

Вони дивилися, як Ознак зо'Пахл злазить з білого огиря, розв'язує шворки свого багатого вбрання, витягає чоловічу міць і спрямовує струміль сечі приблизно у той бік, де у оливковому гайку серед спалених дерев розташувалося Даніне золоте шатро. Він ще не скінчив, а Дааріо Нахаріс вже примчав на коні з арахом у руці.

— Хочете, ваша милосте, щоб я відрізав йому отой непотріб і запхав до рота?

Серед блакиті його бороди зухвало зблиснув золотий зуб.

— Я хочу його місто, а не його недолугу пущьку!

Все ж учинок ворога її розсердив. «Якщо я далі на нього не зважатиму, мої власні люди відчують мою слабкість.» Та кого ж послати? У Дааріо вона мала не меншу потребу, ніж у кривноїзниках. Без палкого і барвистого тирошійця вона не утримає під своєю рукою

«Буревісників», багато з яких у минулому шанували Прендаля на'Гезна та Залора Лисого.

Високо на мурах Меєрину загукали гучніше, і скоро кількасот захисників уже наслідували приклад свого поборника: сцяти з-поміж зубців, аби показати зневагу до загарбників. «Вони сцять на рабів і переконують нас, що нічого не бояться» — подумала вона. — «Та якби тут перед брамою стояв дотракійський халазар, їм би, певно, забракло зухвалості.»

— Цей виклик треба прийняти, — знову заговорив Арстан.

— Його буде прийнято, — відповіла Дані, поки звитяжець прибирав з очей свого прутня. — Скажіть Могутньому Бельвасу, що я його кличу.

Брунатний здоровань-євнух знайшовся у тіньку її шатра з ковбасою в зубах. Почувши виклик, він здолав ковбасу за три прийоми, витер жирні руки об штани і послав Арстана Білоборода принести йому зброю. Підстаркуватий зброєносець щовечора гострив та налощував Бельвасового араха і змащував його світлою рудою олією.

Коли Білоборід приніс клинка, Могутній Бельвас примружився уздовж леза, щось пробурчав, запхав зброю до шкіряних піхв і застібнув паса на широкому стані. Арстан приніс йому і щита: круглу сталеву бляху, не більшу за таріль, яку євнух ухопив вільною рукою замість припасувати до передпліччя, як це робили лицарі та щитники Вестеросу.

— Знайди мені, Білобороде, печінки з цибулею, — наказав Бельвас. — Не зараз, потім. Коли Могутній Бельвас вбиває, то стає голодний.

Відповіді він не чекав, а відразу клишоного затупав із оливкового гаю до Ознака зо'Пахла.

— Чому ви обрали його, халісі? — ображено спитав Рахаро. — Він жирний і тупий.

— Могутній Бельвас був тут рабом у бійцівських ямах. Якщо отой зацний воїн Ознак загине від руки колишнього невільника, Великі

Хазяї будуть осоромлені. А якщо переможе... для такого пихатого вельможі то перемога невелика, і Меєринові не буде з чого пишатися.

На відміну від пана Джорага, Дааріо, Бурого Бена та трьох кривноїзників, євнух не очолював військо, не обмірковував битви, не давав порад. «Він не робить нічого, лише їсть, хвалиться та гримає на Арстана.» Бельвас був якраз такою людиною, яку вона найлегше могла віддати у жертву. А заразом буде нагода з'ясувати, чи доброго захисника їй надіслав магістрат Ілірію.

Збуджений гомін пробіг лавами обложників, коли Бельваса побачили у полі перед містом. З мурів та башт Меєрину загорлали образи та виклики. Ознак зо'Пахл виліз на коня і чекав, високо піднявши вістря смугастого списа. Огир нетерпляче струшував головою і бив копитом піщаний ґрунт. Хай який євнух був дебелий, а перед звитяжцем на коні виглядав невеличким.

— Воїн лицарських чеснот мав би спішитися, — зауважив Арстан.

Ознак зо'Пахл нахилив списа і ринув уперед.

Бельвас зупинився, широко розставивши ноги. У одній руці він тримав свого малого круглого щита, у іншій — кривого араху, якого Арстан порав так дбайливо. Велике брунатне черево та вислі груди були оголені вище від жовтого шовкового пояса; броні на Бельвасі не було, не рахуючи набитої нютами шкіряної жилетки — такої сміхотно-крихітної, що й сосків не закривала.

— Було ж хоч кольчугу йому дати, — раптом занепокоїлася Дані.

— Кольчуга його сповільнить, — відповів пан Джораг. — У бійцівських ямах не вбираються в обладунки, бо натовп приходить дивитися на кров.

З-під копит білого огиря хмарами летів пил. Ознак щосили чвалував до Могутнього Бельваса, смугаста кирея струменіла з плечей. Усе місто Меєрин, здавалося, піднесло за нього до неба верескливі голоси. Заохочення обложників на їхньому тлі здавалося тихим та млявим. Неблазні стояли мовчазними лавами, зберігаючи кам'яні обличчя. Бельваса також наче витесали з каменю; він стовбичив на шляху коня, а на широкій спині в нього туго натягнулася жилетка. Спис Ознака

цілив йому просто посеред грудей; яскраве сталеве вістря блищало на сонці. «Зараз його настромлять на палю» — подумала Дані... аж тут євнух крутнувся убік. За миг ока вершник пронісся повз нього, хутко розвернувся, підняв списа. Бельвас не зробив ані руху, щоб завдати удару. Меєринці на мурах верещали дедалі гучніше.

— Що він робить? — зачудувалася Дані.

— Дарує юрбі розвагу, — відповів пан Джораг.

Ознак повів коня навколо Бельваса широкою дугою, а тоді вдарив острогами у боки і знову ринув уперед. Бельвас дочекався його наближення, крутнувся і відбив вістря списа убік.

— Надто довгий спис, — зауважив пан Джораг. — Бельвасові неважко уникати вістря. Йолоп мав би збити його конем, а не намагатися гарненько наколоти на рожен.

Ознак зо'Пахл напав утретє, і цього разу Дані ясно побачила, що насправді він спрямовує коня повз Бельваса — точно так, як вестероські лицарі б'ються у кінному герці, а не так, як дотракієць мчить просто на ворога, щоб його збити і затоптати. Пласка місцина дозволяла огиреві набрати доброї швидкості, але й євнухові не заважала ухилятися від громіздкого двосажневого списа.

Меєринський рожево-білий звитяжець спробував передбачити рух євнуха і крутнув списа убік тієї самої миті, коли супротивник ухилився. Але Могутній Бельвас гав не ловив, і замість крутитися впав додолу. Вістря майнуло над головою, не завдавши йому жодної шкоди, а євнух зненацька покотився землею, виписуючи гострим, наче бритва, арахом, сріблясту дугу. Усі почули, як відчайдушно заверещав огир, коли лезо уп'ялося йому в ноги. Поранений кінь полетів сторчма, здіймаючи з ґрунту хмару пилу; меєринський поборник не мав жодної змоги втриматися у сідлі.

Раптова тиша впала на цегляні мури Меєрину. Тепер щодуху верещали та галасували вже Даніні вояки.

Ознак спритно зіскочив з коня і навіть устиг вийняти меч, коли на нього наскочив Могутній Бельвас. Криця заспівала на криці так швидко та люто, що Дані не побачила жодного удару. Не встигло її

серце простукотіти й десятку разів, як Бельвасові груди вкрилися кров'ю від порізу просто під цицьками... а Ознакові зо'Пахлу в голову між рогів устромився арах. Євнух рвучко витяг клинка, відділив голову звитяжця від тіла трьома дужими ударами, високо підняв її на огляд меєринцям, а тоді кинув у бік міських воріт. Голова покотилася, підстрибуючи, піщаною рівниною.

— Бувай, поборнику славного міста Меєрина! — зареготав услід голові Дааріо Нахаріс.

— Безглузда перемога, — скривився пан Джораг. — Ми не звоюємо Меєрин тим, що вбиватимемо його захисників по одному.

— Не звоюємо, — погодилася Дані, — та загибель цього мене потішила.

Оборонці на мурах почали стріляти по Бельвасові з арбалетів, та стріли не долітали і мляво розкидалися полем. Євнух обернувся спиною до дощу зі сталевими вістрями, спустив штани, сів навпочіпки і висрався у напрямку міста. Потім підтер дупу смугастою киреєю Ознака, затримався ще трохи — пограбувати труп звитяжця та скінчити муки коня — а вже тоді закрокував назад до оливкового гаю.

Щойно євнух досяг табору, як зустрів найгарячіші вітання. Дотракійці тюгукали і верещали, Неблазні схвально гриміли списками по щитах.

— Майстерно! — похвалив його пан Джораг.

Бурий Бен кинув євнухові спілу бросквину і гукнув:

— Солодка винагорода за солодку перемогу!

Навіть Даніни дотракійські служниці мали для переможця кілька слів хвали.

— Ми б заплели тобі косу та повісили на неї дзвіночка, Могутній Бельвасе, — мовила Джихікі, — але ж ти не маєш волосся для коси.

— Могутній Бельвас не хоче теленькати дзвіночком. — Євнух з'їв Бенову бросквину за чотири укуси і викинув кісточку. — Могутній Бельвас хоче їсти печінку з цибулею.

— То поїсте! — мовила Дані. — Але ж Могутнього Бельваса поранено!

Його черево було червоне від крові, що стікала суцільним полотном із м'ясистого розрізу під грудьми.

— То пусте. Я дозволяю кожному різати мене один раз, тоді вбиваю. — Він ляснув долонею по скривавленому череві. — Порахуй рубці, то знатимеш, скількох убив Могутній Бельвас.

Але Дані втратила хала Дрого від схожої рани і не могла дозволити собі лишити Бельваса без турботи, а тому надіслала Місандею по одного юнкайського відпущенця, знаного своїм мистецтвом зцілення. Бельвас верещав і скаржився на долю, але Дані насварилася на нього, назвавши великим лисим немовлям. Зрештою він дозволив цілителеві промити рану оцтом, зашити нитками і перев'язати груди смугами льону, змоченими у вогонь-вині. Лише тоді Дані покликала старшину війська до шатра на раду.

— Я мушу взяти це місто, — мовила вона до полковників та очільників, сидючи зі схрещеними ногами на купі подушок у оточенні своїх діток-драконів. Іррі та Джихікі наливали вино. — Тут комори аж тріщать від хліба. На терасах пірамід ростуть фініки, смокви, оливки, а у льохах складені барила оселедців та солонини.

— І чималі скрині золота, срібла та коштовного каміння, — нагадав Дааріо. — Не забуваймо про коштовності.

— Я подивився на ті мури, що стоять проти суходолу, і не знайшов слабких місць, — мовив пан Джораг Мормонт. — Якби мати час, то поступово можна підкопатися під башту та зробити проломину. Але що ми їстимемо, поки копатимемо? Наші запаси майже вичерпано.

— У мурах проти суходолу немає слабкостей?! — вразилася Дані. Меєрин стояв на піщано-кам'яному клині, повз який повільний брунатний Скахазадхан втікав у Невільницьку затоку. — А чи можемо ми напасти на місто з річки або з моря?

— Маючи три кораблі? Треба попрохати капітана Гролео ретельно роздивитися мур уздовж річки. Та здається мені, якщо він не

розсиплеться сам, напад водою — це така сама певна смерть, лише мокріша.

— А якби збудувати гуляй-городи? Я чула про них від мого брата Візериса і знаю, що такі пристрої будують при облогах.

— Їх будують з дерева, ваша милосте, — відповів пан Джораг. — Але людопродавці спалили усі дерева на сто верст навколо. Без дерева ми не матимемо ані метавок довбати мури, ані драбин лізти на них, ані черепях, ані таранів. Браму, звісно, можна рубати сокирами, але...

— Ви бачили оті спижеві голови над брамою? — запитав Бурий Бен Бросквин. — Голови гарпій з роззявленими пащеками, цілі шереди? Бачили? Меєринці можуть виливати з тих ротів гарячу олію. Ваші сокирники засмажаться, не сходячи з місця.

Дааріо Нахаріс посміхнувся до Сірого Хробака.

— То може, дати сокири Неблазним? Я чув, для вас гаряча олія зказана — мов тепленька купіль.

— Се неправда, — не відповів на посмішку Сірий Хробак. — Сі-одні не відчують опіків, як люди, але така олія сліпить і вбиває. Проте Неблазні не бояться померти. Дайте сім-одним тарани, і ми або виб'ємо браму, або загинемо.

— Не виб'єте, а лише загинете! — рішуче заперечив Бурий Бен.

Під Юнкаєм, де він очолив «Других Синів», найманець хвалився Дані, що побував у сотні битв.

— Не скажу, втім, що бився однаково сміливо у кожній. Котрий сердюк зухвалий буває, той до старості не доживає.

Дані чула правду в його словах, тому зітхнула і мовила:

— Я не викидатиму даремно життя Неблазних, Сірий Хробаче. А чи зможемо ми вигубити місто голодом?

Пан Джораг похнюпився.

— Голод швидше вигубить нас, ваша милосте, ніж їх. Тут навколо немає ані харчів, ані хуражу для мулів та коней. Тутешня річкова вода мені теж не до вподоби. Меєрин скидає своє лайно у Скахазадхан, а

сам бере воду з глибоких колодязів. Ми вже маємо звістки про пошесть у таборах: пропасницю, «бурі ноги» та три випадки кривавої різачки. Лишимося стояти — буде гірше. Невільники заслабли від довгого походу.

— Відпущенці, — виправила Дані. — Тепер вони — вільні люди.

— Вільні чи невольні, а вже голодують і скоро хворітимуть. Місто має більші запаси харчів, ніж ми, і кращу воду. Ваших трьох кораблів не досить, щоб зачинити їм і річку, і море.

— То що ж ви порадите, пане Джорагу?

— Вам не сподобається моя порада.

— І все ж я її вислухаю.

— Воля ваша. Дайте місту спокій, кажу я. Ви не можете звільнити усіх невольників на білому світі, халісі. Ваша війна чекає на Вестеросі.

— Я не забула про Вестерос. — Іноді Дані ввижалася уві сні та овіяна казками земля, яку вона ніколи не бачила на власні очі. — Але якщо я так легко відступлюся від старих цегляних мурів Меєрину, то як воюватиму великі кам'яні замки Вестеросу?

— Як воював Аегон, — відповів пан Джораг, — вогнем. Коли ми досягнемо Семицарства, ваші дракони будуть уже дорослі. Там ми матимемо те, чого не маємо тут: метавки, гуляй-городи та інше... але шлях крізь Землі Довгого Літа буде довгий і тяжкий, повний небезпек, донині невідомих нам. Ви зупинилися у Астапорі купити військо, а не починати війну. Збережіть ваші списи та мечі для Семицарства, моя королево. Лишіть Меєрин меєринцям і рушайте на захід, до Пентосу.

— Визнавши свою поразку? — визвірилася Дані.

— Коли боягузи ховаються за товстими мурами, то їхня поразка, халісі, — мовив ко Джохого.

Інші кривноїзники погодилися.

— Кров моєї крові, — мовив Рахаро, — коли боягузи ховаються і палять їжу для людей та коней, великий хал мусить шукати хоробрішого ворога. Це кожен знає.

— Кожен знає, — погодилася Джихікі, наливаючи вино.

— Але я цього знати не хочу! — Дані цінувала раду пана Джорага, та не могла змиритися з тим, щоб лишити Меєрин недоторканим. Вона не забула дітей на стовпах, подертих гайворонням нутрощів, кощавих рук, що вказували уздовж шляху. — Ви кажете, пане Джорагу, що в нас не лишилося харчів. Але якщо я піду на захід, як мені годувати моїх відпущеників?

— Ніяк, халісі. Мені шкода їх, але вони мусять годуватися самі або померти з голоду. В поході їх помре дуже й дуже багато. Це тяжкий тягар на душу, але врятувати їх нема способу. Ми мусимо залишити цю спустошену і випалену землю далеко позаду.

Дані вже залишила за собою слід із трупів, коли перетинала червону пустелю. Думка про те, щоб лишити ще один, була нестерпна.

— Ні! — мовила вона. — Я не поведу моїх людей на смерть.

«Моїх дітей.»

— Але ж до міста має вести бодай якийсь шлях!

— Один я знаю. — Бурий Бен Бросквин попестив свою зозулясту сіро-білу бороду. — Збіжні труби.

— Збіжні труби? Ви про що?

— Великі цегляні збіжні труби несуть усю гидоту з міста. Вони випорожнюються у Скахазадхан. Кількоро сміливців можуть спробувати увійти ними крізь мури. Саме так я втік з Меєрину після того, як Скарб втратив голову. — Бурий Бен скривився. — Той сморід я не забуду ніколи. Він мені досі ночами сниться.

В пана Джорага на обличчі малювався сумнів.

— Здається мені, звідти легше вийти, ніж увійти. Збіжники випорожнюються в річку, адже так? Це означає, що їхні гирла розташовані просто під мурами.

— І забрані залізними ґратами, — додав Бурий Бен, — хоча деякі зіржавіли вже наскрізь, інакше б я потонув у лайні. Опинившись усередині, сміливці муситимуть підійматися довгим огидним шляхом

у чорній пільмі крізь цегляний лабіринт, де можна загубитися навіки. Гидота ніде не стоїть нижче, ніж до пояса, а якщо судити з плям, які я бачив на стінах, то подекуди й вище голови. На додачу там живуть істоти: найбільші у світі пацюки та інші, ще гидкіші.

Дааріо Нахаріс зареготав.

— Куди вже гидкіше, ніж сердюк, викачаний у лайні цілого міста! Якби хтось дурний спробував утнути таку штуку, кожен меєринський хазяйчик унюхав би його в ту саму мить, коли він вийде на поверхню.

Бурий Бен здвигнув плечима.

— Їхня милість запитали, чи є дотуди шлях. Я відповів... та Бен Бросквин більше в ті збіжники не полізе ніколи й нізачо, хоч би й за усе золото Семицарства. Якщо є такі, що бажають спробувати — ласкаво прошу.

Агго, Джохого та Сірій Хробак разом спробували заговорити, але Дані піднесла руку, вимагаючи мовчання.

— Ті збіжники — не надто певний спосіб.

Вона знала, що Сірій Хробак поведе Неблазних збіжниками, варто їй лише наказати, і кривноїзники теж не пастимуть задніх. Та усі вони не надто добре годилися для такої справи. Дотракійці звикли битися верхи, а сила Неблазних полягала у послуху та незламній єдності на бойовищі. «Хіба я можу посилати людей на смерть у пільмі заради примарної надії?»

— Ні, я мушу поміркувати ще. Повертайтеся до служби.

Старшина уклонила і лишила її в шатрі зі служницями та драконами. Коли виходив Бурій Бен, Візеріон випростав свої бліді білі крила і недбало перелетів йому на голову, ляснувши сердюка одним крилом просто по обличчі. Сідаючи, білий дракон так-сяк прилаштував одну лапу на Беновій голові, другу — на плечі, заверещав і знову злетів у повітря.

— Ви йому до вподоби, шановний Бене, — мовила Дані.

— А чого ж ні! — зареготав Бурий Бен. — Щоб ви знали, я сам маю в собі краплю драконової крові!

— Ви?! — здригнулася Дані.

Хитрий, спритний, пронозливий, але дружній на мову і в звичаях Бросквин був із себе найсправжнісінький сердюк — саме такого найлегше зустрінеш посеред табору найманого охочого полку, що величає себе «вільним кумпанством». Бен мав широке темне обличчя зі зламаним носом, кошлату стріху сивого волосся на голові, а від матері-дотракійки в подарунок отримав великі, темні, мигдалеві очі. Про себе він казав, що в жилах його тече кров Браавосу, Літніх островів, ібенійців, кохорців, дотракійців, Дорну та усього Вестеросу. Але оце вперше Дані почула, що він має ще й частку крові Таргарієнів. Вона уважно роздивилася його і спитала:

— Як це може бути?

— А чого ж не може, — відповів Бен, — був у королівствах на заході сонця такий собі старий Бросквин, що одружився з драконовою принцесою. Мені бабця розповідала — він жив за часів короля Аегона.

— Котрого короля Аегона? — перепитала Дані. — На Вестеросі правили п'ятеро Аегонів.

Син її брата мав стати шостим, якби посіпаки Узурпатора не розтропили йому голову об стіну.

— Ой лишенько, аж п'ятеро?! Ні, моя королево, числа я вам не скажу. Той старий Бросквин був князь, не абихто, і свого часу зажив неабиякої слави — про нього розповідали по всіх усядах. А найбільше переповідали, перепрошую вашу королівську милість, про його прутень у шість стоп завдовжки.

Три дзвіночки у Даніній косі зателенькали від її сміху.

— Хай буде хоч шість вершків, змилюйтеся!

— Ні, стоп, — рішуче ствердив Бурий Бен. — Бо що таке шість вершків? Нема чого бачити! Хіба не так, ваша милосте?

Дані захихотіла, наче мала дівчинка.

— І ваша бабця твердила, що справді бачила те диво на власні очі?

— Е ні, оцього стара не казала. Та вона була з одного боку ібенійка, а з другого — кохорка. На Вестеросі й не бувала зроду — напевне, їй дідусь розповів. А того вбили дотракійці, як я ще не народився.

— З якої ж криниці ваш дідусь вичерпнув свого знання?

— Мабуть, із тих байок, що баби дітлахам під цицькою брешуть. — Бурий Бен знизав плечима. — Та по правді, я нічого більше не знаю ані про Аегона Непорахованого, ані про довжелезну міць князя Бросквина. Піду-но я краще до своїх «Синів».

— Прошу, — кивнула Дані.

Коли Бурий Бен пішов, вона відкинулася на подушки.

— Якби ж ти був дорослий, — сказала вона Дрогонові, чухаючи його за рогами, — я б на тобі перелетіла мури і перетопила оту гарпію на мідні шкварки.

Але поки дракони виростуть для польоту, мало минути ще кілька років. «А коли виростуть — хто на них літатиме? Адже дракон має три голови, а я — лише одну.» Вона подумала про Даарію. «Якщо і буває на світі чоловік, що вміє вграти жінку самими лише очима...»

Та насправді її вина була не менша. Дані піймала себе на тому, що кидає погляди на тирошійця щоразу, як старшина приходить радитися. Інколи посеред ночі вона згадувала, як блищить його золотий зуб у посмішці. А ще його очі. «Ясні блакитні очі.» Дорогою з Юнкаю Даарію щовечора приносив їй квіти та всілякі рослини, коли приходив доповідати... казав, що хоче допомогти краще пізнати цей край. Жаловербу, сутінь-троянди, дику м'яту, «панське мереживо», чингал-траву, зіновать, «колючий беньо», «гарпієве золото»... «А ще він намагався позбавити мене видовища мертвих дітей.» Діяв він без наказу, але намір мав шляхетний. І нарешті, Даарію Нахаріс умів звеселити її, викликати посмішку, що панові Джорагу ніколи не вдавалося.

Дані намагалася уявити собі, як це буде: дозволити Даарію поцілувати себе. Так, як пан Джораг поцілував її на кораблі. Думка її

схвилювала і збентежила. «Ні, надто небезпечно.» Тирошійський сердюк не був м'яким і добросердим — це вона бачила сама, нікого не питаючи. За посмішками та жартами він ховав удачу люту і жорстоку. Якось уранці Залор та Прендаль прокинулися його бойовими побратимами, а ввечері він уже витрушував їхні голови зі свого лантуха. «Але й хал Дрого умів бути жорстоким. І небезпечнішого чоловіка я не стрічала ніколи.» І все ж вона покохала Дрого. «А чи змогла б покохати Дааріо? Якби я узяла його до ліжка — що б те означало? І що б із того вийшло? Чи не зробиться він однією з голів дракона?» Вона знала напевне, що пан Джораг розлютиться, але ж він сам казав, що їй потрібен другий чоловік. «То може, одружитися з ними обома, та й по тому?»

Але думати про те зараз було невчасно. Вона мала ще звоювати місто. Мрії про цілунки та ясні блакитні очі якогось там сердюка не допоможуть їй зламати мури Меєрину. «Я — кров дракона» — нагадала собі Дані. Думки її кружляли одним і тим самим колом, наче пацюк, що ганяється за власним хвостом. Раптом їй стало несила терпіти навколо себе стінки шатра. «Хочу відчути вітер на обличчі, хочу вдихнути пахощі моря.»

— Місандеє! — покликала вона. — Хай мені засідлають срібну. І твою теж накажи засідлати.

Маленька писарка вклонилася.

— Як накажуть ваша милість. Покликати ваших кривноїзників для охорони?

— Ми візьмемо Арстана. Не хочу залишати табір.

Серед своїх дітей вона не мала ворогів, а старий зброєносець не плескатиме язиком стільки, як Бельвас, і не кидатиме таких поглядів, як Дааріо.

Гайок спалених олив, у якому розташувалося її шатро, ріс на березі моря, між дотракійським табором та становиськом Неблазних. Коли засідлали коней, Дані з супроводом рушила уздовж берега, подалі від міста, проте не могла не відчувати спиною, як воно з неї глузує. Озирнувшись за плече, вона побачила місто у всій його величі, з

блиском полуденного сонця на спижевій гарпії нагорі Великої Піраміди. Усередині Меєрину гендлярі людьми скоро всядуться зручненько в облямованих токарах до обіду з ягнят і оливок, ненароджених цуценят, запечених у меді вовчків та інших вишуканих страв. А за його мурами її діти гибітимуть з голоду. Раптовий гнів охопив її. «Я подолаю ваші мури і сплюндрую вашу силу!» — присягнулася вона подумки.

Проминаючи кілки та рівчаки, що оточували табір євнухів, Дані почула Сірого Хробака та його сотників — вони вчинили одному відділові свого війська вишкіл зі щитами, тесаками та важкими списами. Інший відділ саме купався у морі, вдягнений лише у білі лляні пов'язки на стегнах. Вона давно помітила, які охайні та чисті були усі Неблазні. Деякі з її сердюків смерділи так, наче не милися і не міняли одяг із того дня, коли її батько втратив Залізний Престол. Але євнухи влаштовували собі купіль щовечора, навіть якщо цілий день крокували шляхом. Коли не було вдосталь води, вони за дотракійським звичаєм вичищували тіло піском.

Коли Дані проминала їх, Неблазні ставали на коліно і підносили стиснені кулаки до грудей. Вона відповідала на вітання. Починався приплив, прибій вихорився піною під ногами срібної. Дані бачила свої кораблі далі у морі; найближчим гойдався на хвилях «Балеріон» — великий коч зі згорнутими вітрилами, колись відомий як «Садулеон». За ними на воді виднілися галери «Мераксес» та «Вхагар» — колишні «Гострий язик» та «Літнє сонце». Насправді то були кораблі магістрата Ілірію, а зовсім не її — та все ж вона дала їм нові імена, жодної миті не вагаючись. Імена драконів, і не лише їх — адже Балеріон, Мераксес і Вхагар були богами старої Валірії ще перед Лихом, що її спіткало.

На південь від упорядкованої царини палісадів, перекопів, послуху та чистоти розкинувся табір її відпущенців — незрівнянно галасливіший та безладніший. Дані озброїла колишніх невільників, як тільки змогла, зброєю з Астапору та Юнкаю, а пан Джораг зібрав чоловіків, спроможних до бою, у чотири великі загони, але жодних слідів вишколу вона тут не побачила. Її почет проминув вогнище, складене з плавнику, де сотня людей смажила кінську тушу. М'ясо

пахкотіло навсібіч, сало капотіло у вогонь, кухарчуки повертали рожен; Дані спохмурніла і замислилася.

Позаду їхніх коней бігли діти, підстрибуючи та заливаючись сміхом. Тут її не вітали коротким помахом руки, як воїни, а галасували з усіх боків безліччю різних мов. Деякі відпущенці зверталися до неї «Мати», інші благали про милість або милостиню. Хтось молився до чужих богів, аби ті її благословили, а хтось прохав її благословити їх самих. Вона усміхалася, крутилася направо і наліво, торкалася простягнутих до неї рук, дозволяла тим, хто ставав на коліна, доторкнутися до її стремена чи ноги. Багато відпущенців вважали, що її доторк несе щастя. «Якщо це дарує їм мужність, хай мацають» — подумала вона. — «Попереду на всіх чекають тяжкі випробування...»

Дані зупинилася побалакати з вагітною жінкою, що прохала Матір Драконів дати ім'я її дитині. Раптом хтось сягнув до неї та міцно ухопив за лівий зап'ясток. Обернувшись, вона побачила високого чоловіка у подертих лахах, з голеною головою та засмаглим до чорноти обличчям.

— Гей, що це ви... — почала була вона, та не встигла доказати — чоловік зісмикнув її з сідла на землю. Удар вибив їй повітря з грудей; срібна заіржала і сахнулася. Напівпритомна Дані перекотилася на бік і підперлася ліктем, аби підвестися...

...і побачила клинок меча.

— Ось вона, зрадлива свиня, — мовив він. — А я знав, що одного дня ти нагодишся, щоб тобі тут ноги цілували.

Голову він мав лису, наче диня, ніс — червоний та облуплений, але Дані відразу впізнала і голос, і світло-зелені очі.

— Почну з цицьок — різатиму їх по одній.

Десь далеко, мов у тумані, Дані почула, як Місандея волає про допомогу. Наперед ступив якийсь відпущенець, та не встиг і кроку зробити, як від удару заточився і впав на коліна, спливаючи кров'ю з обличчя. Меро витер меча об штани.

— Хто наступний?

— Я.

Арстан Білоборід скочив з коня додолу і став над нею, склавши руки на костурі з твердого дерева. Солоний вітер потроху ворухив його сніжно-біле волосся.

— Дідугане, — мовив Меро, — дибай звідси, поки я твою ковінку не запхав тобі...

Старий смикнув одним кінцем костура, щоб обдурити ворога, хутко забрав його назад і хльоснув іншим так швидко, що Дані не повірила очам. Велетів Байстрик запнувся і ступив назад у морський прибій, випльовуючи кров та вибиті зуби з розтрощеного рота. Білоборід загородив Дані собою; Меро миттю сікнув його клинком у обличчя, але старий ухилився спритно, наче кіт. Костур гупнув Меро по ребрах, змусивши захитатися. Арстан кинувся убік від нападника, розбризкуючи морську воду, відбив костуром широку дугу удару, сахнувся від другого, перехопив третій. Рухалися обоє так швидко, що Дані не встигала стежити очима. Міссандея саме допомагала їй підвестися на ноги, коли Дані почула гучний тріск і спершу подумала, що то ковінка Арстана луснула надвоє, та зразу ж побачила гостру кістку, що виткнулася з гомілки Меро. Падаючи, Велетів Байстрик ще примудрився витягтися уперед і спрямувати вістря меча старому в груди. Але Білоборід відкинув клинка легко і майже презирливо, а у відповідь щосили тицьнув іншим кінцем костура здорованеві у скроню. Меро простягся у воді; морська хвиля змила з вуст пухирчасту криваву піну. За мить його накрила друга хвиля, лютіша за морську — хвиля відпущенців, озброєних ножами, каменями та сердито стиснутими кулаками.

Дані відвернулася, відчувши нудоту і затремтівши від раптового страху, якого не відчувала під час самого нападу. «Він хотів мене вбити!»

— Ваша милосте, — став на коліно Арстан, — я вже старий, мене осоромлено. Він не мав підійти так близько, щоб дістати вас. Я не пильнував як належить, і не впізнав його без бороди та волосся.

— Так само не впізнала і я. — Дані глибоко вдихнула, прагнучи спинити тремтіння. «Вороги усюди, вони навколо мене.» — Відведіть мене назад до шатра, благаю вас.

Коли прибув Мормонт, Дані вже сиділа загорнута у свою левову шкуру і ковтала пряне вино з кухля.

— Я роздивився річковий мур, — почав був пан Джораг. — Він на кілька стоп вищий за інші, та й міцністю не поступається. До того ж меєринці підвісили просто під зубцями вогняний припас, аби кидати нам на голови...

Дані різко перервала його.

— Ви мали б хоч попередити, що Велетів Байстріук утік!

Мормонт насупився.

— Я не бачив потреби лякати вашу милість. За його голову я призначив нагороду...

— То виплатіть її Білобородові! Мєро прийшов з нами аж від Юнкаю. Він зголив бороду і загубився серед відпущенців, аби дочекатися нагоди для помсти. На щастя, Арстан його вбив.

Пан Джораг окинув старого довгим уважним поглядом.

— Зброєносець вбив палицею Мєро з Браавосу? Що це я таке чую?

— Так, палицею, — погодилася Дані. — Та він уже не зброєносець. Я бажаю, пане Джорагу, щоб Арстана було висвячено у лицарі.

— Ні!

Гучна відмова пролунала дивно і несподівано. Та ще дивніше — від обох чоловіків одночасно.

Пан Джораг витяг із піхов меча.

— Велетів Байстріук — знаний, лютий і майстерний горлоріз. То хто ж ти такий, сивий старцю?

— Лицар, кращий за вас, пане Мормонте, — холодно відповів Арстан.

«Лицар?!» Дані збентежилася.

— Але ж ви казали, що лише зброєносець!

— Казав, ваша милосте. — Старий упав на одне коліно. — Я справді замолоду служив зброєносцем князеві Лебедину. А на прохання магістрата Ілірію — Могутньому Бельвасові. Але у роки між старою службою та новою я був лицарем Вестеросу. Я не брехав вам, моя королево, лише приховав частину правди. За цей та інші мої гріхи сумирно благаю вашого милосердя.

— Яку саме правду ви приховали? — грізно запитала Дані. Що далі, то менше їй усе це подобалося. — Кажіть негайно!

Старий схилив голову.

— Ви питали мене в Карфі, яке я маю ім'я, і я відповів, що звуся Арстаном. Це майже правда, бо саме так мене кликали люди, коли ми з Бельвасом їхали на схід шукати вас. Але це не є моє справжнє ім'я.

Дані почувалася радше спантеличеною, ніж розгніваною. «Він мене надував, як і казав Джораг. Але ж щойно врятував мені життя!»

Зате пан Джораг аж пашів червоною люттю.

— Мєро зголив бороду, а ви відростили, єге ж? Недарма його риси здалися мені знайомими!

— То ви його знаєте? — розгублено перепитала Дані лицаря-вигнанця.

— Бачив колись... загалом, може, з десятків разів, і то здалеку, в шєрезі братчиків або на герці. Але у Семицарстві кожен знає ім'я Барістана Зухвалого.

Мормонт приставив вістря мєча до горлянки старого.

— Перед вами, халісі, стоїть на колінах пан Барістан Сєлмі, Регіментар Королєгвардії, що зрадив ваш дїм заради служби Узурпаторові, Робєрту Баратеону.

Старий лицар навіть оком не змигнув.

— Гава кряка на крука, чорним пїр'ям доріка? Ви смієте казати мені про зраду? Ви?!

— Навіщо ви тут? — завимагала Дані. — Якщо Роберт надіслав вас убити мене, то чому ви врятували мені життя?

«Він служив Узурпаторові. Він зрадив пам'ять Раегара і покинув Візериса жити та вмирати у вигнанні. Але ж якщо він бажав мені смерті, то міг би стояти і не втручатися...»

— Я мушу знати від вас правду, підкріплену лицарським словом! То ви служите Узурпаторові чи мені?

— Вам, якщо ви приймаєте мою службу. — На очах пана Барістана з'явилися сльози. — Так, мене пробачив Роберт, і я служив йому мечем та порадою. Служив поруч із Крулерізом і гіршими за нього, які заплямували те біле корзно, що носили усі ми. За те мені нема пробачення. Сором зізнатися, та я досі служив би у Король-Березі, якби ганебно зіпсутий хлопчак на Залізному Престолі не викинув мене геть. Але він забрав від мене те корзно, яким мої плечі огорнув Білий Бик, і того самого дня послав по мене зарізяк. Саме тоді облуда впала з моїх очей, і я зрозумів, що мушу знайти правдивого короля і служити йому до самої смерті...

— Бажаєте смерті? Це легко влаштувати, — похмуро буркнув пан Джораг.

— Тихо! — мовила Дані. — Я хочу його вислухати.

— Може, мені справді час померти смертю зрадника, — проказав пан Барістан. — Та якщо так, то хіба її вартий лише я? Перш ніж отримати від Роберта пробачення, я бився проти нього на Тризубі. А ви, Мормонте, стояли у тій битві на іншій стороні, хіба не так?

Відповіді він не чекав.

— Благаю вашу милість пробачити мені брехню — то був єдиний спосіб приховати від Ланістерів, що я перейшов до вас на службу. За вами шпигують, як шпигували за вашим братом. Багато років князь Варис доповідав про кожен крок принца Візериса — я чув кількасот таких доповідей, коли сидів у малій раді короля. Але від дня вашого весілля з халом Дрого при вашому боці тяж знаходився підглядач, який продавав ваші таємниці, переказував Павукові кожну чутку за золото та солодкі обіцянки.

«Ні, він не може казати про...»

— Ви помиляєтеся! — Дані зиркнула на Джорага Мормонта. — Ану скажіть йому, що він помиляється. Не було ніякого підглядача. Пане Джорагу, скажіть йому. Адже ми разом перетнули Дотракійське море і червону пустелю!

Серце її затріпотіло, наче пташка у сильці.

— Скажіть йому, Джорагу. Скажіть, що він помиляється.

— А бодай би тебе, Селмі, Інші вхопили! — Пан Джораг жбурнув меч на килим. — Я шпигував лише спочатку, халісі... перш ніж я взяв вас... перш ніж покохав...

— Не смійте вимовляти це слово! — скинулася Дані у гніві. — Як ви можете?! Чого вам наобіцяв Узурпатор? Золота? Скільки?

Невмирущі казали, що її зрадять ще двічі — за золото і за любов.

— Відповідайте, що вам обіцяли!

— Варис казав... я зможу повернутися додому. — Він похнюпив голову аж на груди.

«Це ж я хотіла подарувати тобі повернення додому!» Її дракони відчували материну лють. Візеріон заревів, пирхнув сірим димом з писку, Дрогог збурих повітря чорними крилами, а Раегар викрутив голову набік і відригнув полум'я. «От би сказати слово та спалити обох на місці.» Невже нікому навколо себе не можна довіритися? Невже ніхто не вбереже її од лиха?

— Невже усі лицарі Вестеросу такі ж облудні, як ви двоє? Геть звідси, поки мої дракони вас не засмажили! Цікаво, як смердять смажені зрадники? Чи не гірше, ніж збіжні труби Бурого Бена? Забирайтеся геть!

Пан Барістан підвівся з коліна повільно і незграбно. Уперше він виглядав на свої роки.

— Куди накажуть піти ваша милість?

— До пекла, служити королю Роберту! — Дані відчула гарячі сльози на щоках. Дрогог верещав, теліпаючи хвостом. — Бодай би вас Інші

ухопили...

«Ідіть геть, назавжди, обоє... наступного разу, як побачу ваші пики, накажу стягти вам зрадницькі голови.» Та слова не вимовлялися. «Вони зрадили мене. Але і врятували. А ще набрехали і обдурили.»

— Ходіть до...

«Мій ведмедю, мій лютий могутній ведмедю... що я без тебе робитиму? А старий... він був другом мого брата...»

— Ходіть обоє до... до...

«Куди?»

І раптом вона зрозуміла.

Тиріон VII

Тиріон вдягався у темряві, дослухаючись до тихого подиху дружини у їхньому спільному ліжку. «Спить» — подумав він, коли Санса щось раптом тихенько промурмотіла — може, ім'я, хоча він не розчув, яке саме — і перевернулася набік. Як чоловік і дружина вони поділяли ліжку, але більше нічого спільного не мали. «Навіть сльози вона лишає тільки собі.»

Він чекав вибуху горя та гніву, коли розповідав дружині про смерть її брата. Але Сансине обличчя лишилося таким непорушним, що він аж злякався, чи розуміє вона його слова. І лише пізніше, з-за великих дубових дверей, вух його досягло тихе схлипування. Тиріон поміркував, чи не піти до неї, чи не розрадити бодай чимось. «Та ні» — мусив він нагадати собі, — «вона не схоче розради від жодного з Ланістерів». Найбільше, що він міг — уберегти її від найбридкіших подробиць Червоного Весілля, про які дійшли звістки з Близнюків. Тиріон вирішив, що Сансі краще не чути, як понівечили тіло її брата, як труп її матері викинули оголеним до Зеленозубу в дикунському знущанні з поховального звичаю дому Таллі. Останнє, чого потребувала зараз нещасна дівчинка — зайвої поживи для своїх нічних жахів.

Та цієї турботи було не досить. Він огорнув її плечі киреєю молодої, присягнувся берегти і захищати, але то був жарт не менш жорстокий,

ніж королівський вінець, який Фреї припасували до голови лютововка, пришитої на плечі Робба Старка. І Санса розуміла це незгірш нього. Як вона дивилася на нього, як кам'яніла, коли лягала з ним у ліжко... коли він був з нею, то не забував ані на мить, хто він такий і від кого походить. Бо найперше цього не забувала Санса. Ще й досі вона щоночі ходила до божегаю молитися, і Тиріон щоразу питав себе, чи не про його смерть підносяться її молитви. Вона втратила свій дім, своє місце у світі, а з ним усіх, кого любила і кому вірила. «Зима насувається» — проказувало гасло дому Старк, і зима справді насунулася на них у кривавій помсті. «А над домом Ланістер начебто пашіє жарке літо. Чому ж мені так зимно, мовби мене Інші ухопили?»

Він натягнув чоботи, пристебнув кирею пряжкою з лівовою головою і вислизнув у освітлений смолоскипами замковий прохід. Від свого шлюбу Тиріон мав наразі єдиний зиск: завдяки ньому він спромігся втекти з Маєгорового Острогу. Обтяжений дружиною та челяддю, він потребував кращих покоїв, ніж мав раніше; пан батько погодився з ним і хутко вигнав князя Гиліса з просторих помешкань нагорі Кухарської Вежі. О, нові покої були справді розкішні: величезна опочивальня, чимала світлиця, лазня та вдягальня для дружини, невеличкі кімнатки для Пода та Сансиних покоївок. Навіть Бронова келія коло сходів мала таке-сяке вікно. «То радше стрілецька бійниця, ніж вікно... але хоч світло пускає.» Щоправда, просто через дворище знаходилася головна кухня замку, але Тиріон вважав її звуки та пахощі незрівнянно приємнішими, ніж товариство рідної сестри у Маєгоровому Острозі. Що рідше він її бачитиме, то менше матиме клопоту.

Тиріон почув, як хропе Брелла, коли проминав її келію. Шая за це на неї скаржилася, та то була невисока ціна за корисну людину. Варис особисто привів йому на службу жінку, яка за минулих часів порала міське хазяйство князя Ренлі, а відтак блискуче навчилася удавати з себе глуху, сліпу та німу.

Запаливши свічку, він пробрався до челядинських сходів і пішов униз. Поверхи нижче від його власного були тихі та мовчазні; кроків, окрім своїх власних, він не почув. Тиріон спускався нижче й нижче, аж

до найнижчого поверху, а тоді під землю, і зрештою опинився у похмурому підземеллі з кам'яним склепінням над головою. Майже всі будівлі замку з'єднувалися між собою під землею, і Кухарська Вежа не становила винятку. Тиріон прошкандибав довгим темним проходом, знайшов потрібні йому двері, штовхнув їх і зайшов усередину.

Там його чекали драконячі черепа, а серед них — Шая.

— А я гадала, що мосьпан про мене забув.

Її сукня висіла на чорному зубі заввишки майже з неї, а вона стояла між щелепами дракона у чому мати народила. «Балеріон» — подумав він. Чи то була Вхагар? Один драконячий череп не надто відрізнявся від іншого.

Від самого видовища він піднявся і затвердів.

— Ану виходь звідти!

— Не вийду. — Вона вишкірилася своєю найлукавішою та найхтивішою посмішкою. — Мосьпан має врятувати мене з пащі дракона.

Та коли Тиріон підібрався ближче, вона нахилилася до нього і дмухнула на свічку.

— Шає...

Він сягнув по неї, але вона крутнулася і вивільнилася.

— Ні, ви маєте мене спіймати! — Її голос долітав зліва. — Невже мосьпан змалку не грався у дів та чудовиськ?

— Ти звеш мене чудовиськом?

— Ви таке ж чудовисько, як я діва. — Вона була вже позаду, тихі кроки чулися на підлозі. — Та однак ви мусите мене впіймати!

Зрештою він її упіймав — та лише тому, що вона сама дозволила. Коли Шая ковзнула у його обійми, він уже збуряковів лицем і геть засапався, втомившись вибиратися з драконячих черепів. Та все забулося, щойно Тиріон відчув у п'яті, як її малі груденята притиснулися до його обличчя, як твердий малий сосок легенько

мазнув по губах і тому місцю, де колись був ніс. Тиріон стягнув її на підлогу.

— Мій велетню, — видихнула вона, коли він устроївся. — Мій велетень прийшов мене рятувати.

Опісля вони лежали, сплівши руки та ноги, між драконячих черепів. Тиріон притулювся своєю головою до її, вдихаючи тонкі та чисті пахощі її волосся.

— Треба повертатися, — мовив він з неохотою. — Напевне, скоро світанок. Санса прокинеться.

— То давай їй сон-вино, — відповіла Шая. — Пані Танда дає його Лолисі. Хай вип'є кухлика перед сном, і ти зможеш гойдати мене просто у її ліжку, а вона і не почує.

Шая захихотіла.

— Треба якось уночі так і зробити. Чи мосьпанові до вподоби? — Її рука знайшла його плече і почала розминати м'язи. — В тебе шия твердіша за камінь. Що тебе так турбує?

Тиріон не бачив перед очима навіть власних пальців, але заходився рахувати, загинаючи їх.

— Моя дружина. Моя сестра. Мій небіж. Мій батько. Тирели. — Тепер довелося задіяти другу руку. — Варис. Пицель. Мізинець. Червоний Гаспид Дорну.

Лишився останній палець.

— Обличчя, що дивиться на мене з води, коли я вмиваюся.

Шая поцілувала його скаліченого носа.

— Це відважне обличчя. Добре та чесне. Шкода, що я його зараз не бачу.

У голосі її бриніла уся чарівна невинність світу. «Невинність?! Йолопе, вона шльондра. Про чоловіків вона знає лише те, що теліпається між їхніх ніг. Дурень ти безголовий.»

— А я ладен його ніколи не бачити, та де ж пак. — Тиріон випростався і сів. — У нас обох попереду довгий день. Дарма ти загасила ту свічку. Як ми маємо шукати одяг?

У відповідь вона засміялася.

— То може, підемо до покоїв голяка?

«Якщо нас побачать голяка, висіти тобі на шибениці з волі пана батечка.» Винайнявши Шаю Сансі за покоївку, Тиріон отримав привід балакати з нею, не боячись людського ока. Та щодо безпечності її становища себе не дунив. Адже Варис попереджав...

— Я вигадав для Шаї цілу історію її життя, але ж іще тоді, коли мав дурити лише Лолису і пані Танду. Ваша сестра значно підозріливіша. Якщо вона запитає, що мені відомо про вашу панну...

— То ви розкажете якусь спритну побрехеньку.

— Ні. Я розкажу, що вона — пересічна табірна дівка, яку ви надибали перед битвою на Зеленозубі та привезли до Король-Берега проти наказу вашого батька. Пані королеві я не брехатиму.

— Ви ж брехали їй раніше. Може, мені розповісти її милості, коли саме?

Євнух зітхнув, досадуючи.

— Ви ріжете мене без ножа, ласкавий пане. Я вірно вам служив, але так само вірно мушу служити і королеві — завжди, коли маю таку змогу. Як гадаєте, чи довго я проживу на світі, щойно вона вирішить, що більше не матиме з мене зиску? Адже я не маю ані лютого сердюка на свій захист, ані звияжного брата, що помститься за мою смерть — лише кілька маленьких пташечок, які шепочуть мені на вушко. І саме їхнім шепотом я мушу щоранку купувати собі життя.

— Не знаю, чи пробачите ви мені, але я за вами не плакатиму.

— Пробачу. Але й ви мусите пробачити мені, якщо я не плакатиму за Шаєю. Зізнаюся, геть не розумію, чим це вона зурочила таку розумну людину, як ви — адже ви поводитесь з нею, мов найнеобачніший бовдур у світі!

— Ви зрозуміли б, якби не були євнухом.

— Отакої! То чоловікові можна мати або розум, або ковбасину між ніг, а одночасно те і друге зась? — Варис захихотів. — Мабуть, у такому разі я мушу дякувати тому, хто мене обрізав.

«Павук має свою правду.» Тиріон спробував намацати власне спідне у пільмі, населений драконами. На серці в нього було млосно та незатишно: до напруги від постійної небезпеки, що аж бриніла, наче шкіра на бубні, домішувалося ще й почуття вини. «Бодай би Інші забрали собі ту вину» — подумав він, натягаючи сорочку через голову. — «Чого я маю почуватися винним? Дружина не хоче од мене геть нічого. А надто — те, що, здається, хоче її.» Може, варто хоч їй сказати про Шаю. Він не перший, хто тримає при собі підбічницю. Навіть такий чесний та шляхетний Сансин батечко нагуляв їй брата-байстрюка. Може, Санса ще й зраділа б почути, що її чоловік бавиться з Шаєю — зате їй самій не доводиться силувати себе.

«Е ні, цього не можна.» Обітниці обітницями, а такий дружині довіряти зась. То між ніг Санса ще діва, та у справах зрадницьких уже далеко не цнотлива — виказала ж вона Серсеї задум власного батька. Дівчата її віку не надто знані вмінням тримати таємниці при собі.

Єдиний безпечний шлях — якомсь позбавитися Шаї. «Може, віддати її Чатаї?» — поміркував Тиріон, хоч і не надто охоче. У бурдеї Чатаї Шая матиме стільки шовків та коштовностей, скільки забажає, і чемних вельможних відвідувачів. Таке життя далеко краще за те, яким вона жила до зустрічі з ним.

Якщо ж вона втомилася заробляти собі на хліб, розкидаючи ноги, можна спробувати влаштувати їй шлюб. «Віддати її Бровові, або що?» Сердюк ніколи не гребував недоїдками з тарілки господаря, а нещодавно ще й лицарем зробився — кращого жениха годі шукати. «Або панові Талладу?» Тиріон помічав пекучо-пристрасні погляди, які той раз у раз кидав на Шаю. «Чом би й ні? Високий, стрункий, не позбавлений вроди — від голови до п'ят хвацький молодий лицар.» Таллад, певна річ, знав про Шаю лише те, що вона юна і гарненька покоївка у замковій службі. «Якщо ми їх одружимо, а потім він дізнається, що вона хвойда...»

— Мосьпане, де це ви? Невже вас з'їв дракон?

— Та ні. Осьде я. — Він помацав драконячого черепа. — Я тут знайшов черевик, та він, мабуть, твій.

— В мосьпана голос якийсь неживий. Невже я вас не вдовольнила?

— Вдовольнила, — буркнув він, але занадто похмуро.

«У тому-то й річ, дорогенька.» Щоразу, як він починав міркувати, куди б її подіти, щось йому заважало. Тиріон розгледів постать Шаї крізь темряву — вона натягала вовняну панчошу на струнку ніжку. «Починає видніти.» Блякле світло просякало крізь рядок видовжених вузьких вікон, прорізаних високо у стіні підземелля. Черепи таргарієнівських драконів виникали навколо з пітьми, чорні на сірому тлі. «Надто швидко настає день.» Новий день. Нового року. Нового століття. «Я пережив Зеленозуб і Чорноводу. Якось та переживу весілля короля Джофрі — далебі, хапко не вхопить.»

Шая схопила сукню з драконового зуба і накинула через голову.

— Піду першою. Бреллі знадобиться допомога з водою для панянчиної купелі.

Вона схилилася над ним, щоб подарувати останній поцілунок у чоло.

— Мій велетню Ланістере. Я так тебе кохаю.

«А я кохаю тебе, мила моя.» Хай вона хвойда, та все ж заслуговує на краще, ніж він їй готує. «Мабуть, таки віддам її за пана Таллада. Він начебто чесний лицар. І такий високий на зріст.»

Санса IV

«Який солодкий був сон» — подумала Санса, ще не прокинувшись. Вона знову опинилася в Зимосічі, бігла крізь божегай з Панночкою. З нею там перебували і батько, і брати, усім було тепло та безпечно. «Якби ж те, що сниться, могло справдитися...»

Вона рвучко відкинула ковдри. «Я мушу триматися.» Скоро її муки скінчаться — не одним способом, то іншим. «Якби зі мною була Панночка, я б не боялася.» Але Панночка померла. Робб, Бран, Рікон,

Ар'я, батько, мати, навіть септа Мордана. «Усі вони мертві, а я жива.» У цілому світі вона лишилася на самоті.

Її вельможного чоловіка поруч не було, та вона вже звикла до його зникнень. Тиріон спав погано і часто підводився ще вдосвіта. Зазвичай Санса знаходила його у світлиці згорбленим біля свічки над якимось старим сувоєм або переплетеною в шкіру книжкою. Іноді пахощі свіжоспеченого вранішнього хліба приманювали його до кухні, а другим разом Тиріон видирався на дах до верхніх садів або блукав на самоті верхівкою Зрадницької Долі.

Санса розчахнула віконниці і затремтіла від холодку; руками побігли сироти. У східному небі нагромадилися хмари, пронизані стовпами сонячного світла. «Немовби два замки плавають у небі.» Санса розгледіла мури з круглястого каменю, могутні вежі та стрільниці. Розлахмічені язики прапорів вихорилися на високих баштах, сягали бляклих у вранішньому світлі зірок. Позаду вже сходило сонце; Санса дивилася, як прапори стають з чорних сірими, а тоді набувають тисячі барв троянд, золота і кармазину. Та скоро вітер усе перемішав, і там, де було два замки, лишився один.

Позаду відчинилися двері — то покоївки принесли гарячу воду для купелі. Обидві вони були у її службі новими — Тиріон сказав, що попередня челядь шпигувала для Серсеї, про що завжди підозрювала і сама Санса.

— Подивіться! — мовила вона до служниць. — Онде замок у небі.

Вони підійшли і подивилися.

— Ти ба, золотий! — Шая мала коротке чорне волосся і сміливі насмішкуваті очі. Обов'язки вона виконувала належно, та подеколи кидала на Сансу занадто зухвалі погляди. — От якби десь і справді стояв золотий замок — на таке диво я б подивилася.

— Замок, кажете? — Брелла примружилася. — Онде башта падає, здається мені. Та й від решти скоро лишаться самі руїни.

Санса не хотіла чути про башти, що падають, і зруйновані замки. Тому зачинила віконниці й мовила:

— Нас чекають на сніданку в королеви. Чи не у світлиці мій вельможний пан чоловік?

— Ні, мосьпані, — відповіла Брелла. — Я нашого ласкавого пана не бачила.

— Може, пішов до батька, — додала Шая. — Може, Правиці Короля знадобилася його порада.

Брелла пирхнула.

— Пані Сансо! Залазьте вже до купелі, поки вода не вистигла.

Санса дозволила Шаї стягти з неї через голову сорочку і полізла до великої дерев'яної діжки-купільниці. Вона відчувала спокусу попрохати келих вина, щоб хоч якось угамувати тривогу. Весільна відправа мала статися опівдні у Великому Септі Баелора на іншому кінці міста. Надвечір у престольній палаті розпочнеться бенкет: тисяча гостей, сімдесят сім страв, співці, жонглери та мартопляси. Але спершу день мав початися сніданком у танцювальній палаті королеви для ланістерівського та тирелівського панства — хоча тирелівські панії та панянки мали снідати з Маргерією — і ще сотні різного шляхетства та лицарства. «От і зробилася з мене Ланістериха» — гірко подумала Санса.

Поки Брелла відтирала Сансі спину, Шая з її наказу побігла принести ще гарячої води.

— Та ви тремтите, ясна панно! — здивувалася служниця.

— Вода не досить тепла, — збрехала Санса.

Покоївки саме вдягали її, коли з'явився Тиріон у супроводі Подріка Пейна.

— Пані Сансо, ви неперевершено чарівні. — Він повернувся до зброєносця. — А ти, Поде, май ласку і налий мені кухоль вина.

— Вина буде вдосталь за сніданком, пане мій, — мовила Санса.

— Вино є і тут. Авжеж ви не чекаєте, що я розмовлятиму з сестрою тверезим? До того ж настало нове століття, пані. Рік трьохсотий від Аегонового Завоювання. — Карлик узяв келих червоного з Подрікових

рук і високо здійняв перед собою. — За Аегона! Ото був зух, на все удатний: мав дві сестри, дві дружини, три великі дракони... Чого ще бажати чоловікові?

Тиріон випив і витер рота тилом долоні. Санса помітила, що одяг Біса забруднено і розшарпано, наче він у ньому спав.

— Чи не зізволите ви перевдягнутися у свіже вбрання, мосьпане? Ви ж бо маєте такого прегарного нового жупана.

— Еге ж, свитка й справді прегарна. — Тиріон відставив келиха. — Ну ж бо, Поде, ходімо знайдемо для мене таку одежину, щоб усі одразу забули, який я потворний курдупель. Не ганьбити ж мені мою вельможну пані дружину.

Коли Біс повернувся за якусь хвилину, то мав вельми показний вигляд і навіть на зріст здавався трохи вищим, ніж зазвичай. Подрік Пейн теж убрався святково і почав скидатися на справжнього зброєносця. Щоправда, чималий червоний прищ при основі носа трохи псував враження, створене його пишним лілово-біло-золотим вбранням. «Такий сором'язливий хлопчина.» Спершу Санса цуралася Тиріонового зброєносця — він-бо був із Пейнів, родич панові Ілину Пейну, який відтяв голову батькові. Та скоро вона зрозуміла, що Под лякається її не менше, ніж сама вона — його старшого родича. Коли Сансі випадало заговорити до хлопця, він так буряковів, що вона аж непокоїлася про його здоров'я.

— Скажіть, Подріку, ліловий, золотий та білий — то є кольори дому Пейн? — чемно запитала вона чоловікового зброєносця.

— Та ні. Тобто так. — Він зачервонівся. — Кольори, так. Нашим знаком є лілово-біле клітчасте поле. А на ньому золоті монети. У клітинах. Лілових та білих. І тих, і тих.

І він заходився роздивлятися її черевики.

— Про ті золоті монети напевне є якась стародавня оповідка, — мовив Тиріон. — Маю надію, що одного дня Под розкаже її пальцям ваших ніг. Але зараз нас чекають у танцювальній палаті королеви. То ходімо?

Санса відчула спокусу попрохати залишитися. «Сказала б, що живіт болить, що місячна кров прийшла.» Нічого їй так не хотілося, як заповзти у ліжку і засунути запони. «Я мушу бути хороброю, як Робб» — повторювала вона собі, беручи чоловіка під руку власними неслухняними пальцями.

У танцювальній палаті королеви вони поснідали медовими пундиками з чорницями та горіхами, шинкою з великих окостів, шкварками, хрусткими срібними рибками у сухарях, осінніми грушами та дорнійською стравою з дрібно порізаних печених яєць, приправлених цибулею, сиром та вогнеперцями.

— Якщо хочеш пережити частування з сімдесяти й семи страв, спершу розігрій свою піч добрим сніданком, — зауважив Тиріон, коли їм наповнили миски.

До харчу подали глеки молока, медовухи та світло-золотавого солодкого вина. Поміж столів блукали музики, грали на кози, скрипки та сопілки, на палиці-конячці вибрикував пан Донтос, а Місячок гучно пердів щокими і співав сороміцьких пісень про усіх гостей.

Санса помітила, що Тиріон заледве торкнувся їжі, хоча випив кілька келихів вина. Сама вона спробувала трохи дорнійської яєчні, але перець спалив їй горло; довелося крихітними шматочками щипати садовину, рибу та пундики. Щоразу, як на неї падав погляд Джофрі, у животі їй тріпотіло так, наче вона проковтнула кажана.

Коли страви прибрали, королева урочисто передала Джофові до рук кирею молодой, якою він того дня мусив огорнути плечі Маргерії.

— Саме цю кирею мала на собі я, коли Роберт брав мене за свою королеву. Саме цю кирею вдягла моя матінка, пані Джоана, до весілля з моїм шановним паном батьком.

Сансі здалося, що кирея трохи занадто побита часом — але ж і років їй, напевне, минуло чимало.

Настав час подарунків. У Обширі був звичай дарувати подарунки нареченому і нареченій на ранок їхнього весілля — на завтра вони прийматимуть дарунки вже як чоловік і дружина, та цього дня приношення призначалися ще двом окремим особам.

Від Джалабара Ксого Джофрі отримав у дарунок великого лука з золотодерева і сагайдак довгих стріл з черленим та зеленим пір'ям; од пані Танди — пару м'яких та гнучких вершницьких чобіт; од пана Кевана — турнірне сидло з пречудово вичиненої черленої шкіри; від дорнійського князя Оберина — застібку червоного золота у подібі скорпіона; від пана Аддама Марбранда — срібні остроги; від князя Матіса Рябина — червоне шовкове шатро для турнірів. Князь Пакстер Рожвин виніс гарно зроблену дерев'яну подобу бойової галери на дві сотні весел, яку саме будували на острові Вертоград.

— З ласки вашої милості галеру назвуть «Звитяга короля Джофрі», — мовив князь.

Джофрі відповів, що його милість почувається вшанованим, і додав:

— Вона стане моїм значковим кораблем, коли я вирушу на Дракон-Камінь убивати дядька-зрадника Станіса.

«Сьогодні він грає ласкавого короля.» Санса знала, що коли Джофрі вважав за потрібне, то умів поводитися гречно і розважливо. Та схоже, він дедалі рідше вважав це за потрібне. Уся його чемність раптом десь поділася, коли Тиріон віддав йому їхнього подарунка: величезну стару книжку під назвою «Життя чотирьох королів», переплетену в сап'ян, з розкішними малюнками. Король погортав сторінки зі знудженою пикою і спитав:

— Що це таке, дядьку?

«Книжка.» Сансі стало цікаво, чи не ворушить Джофрі своїми товстими губами-хробаками, коли намагається читати.

— Писана великим маестром Каефом історія царювань Даерона Юного Дракона, Баелора Блаженного, Аегона Негідного і Даерона Ласкавого, — відповів її коротун-чоловік.

— Таку книгу, ваша милосте, має прочитати кожен король, — додав пан Кеван.

— Мій батько часу на книжки не гаяв. — Джофрі штовхнув товсту книгу через стіл. — Якби ви, дядьку Бісе, менше читали ночами, ваша пані Санса могла б уже мати дитину в череві.

Король зареготав зі свого жарту... а коли сміється король, двір сміється разом із ним.

— Та не сумуй, Сансо! Коли королева Маргерія вже носитиме дитя, тоді я відвідаю і твою опочивальню. Треба ж показати моєму дядечку-коротуну, як це робиться!

Санса зашарілася і зиркнула на Тиріона у замішанні, боячись, що його відповідь спричинить таку ж бридку сварку, як попередня, про постілювання, на їхньому власному весіллі. Та карлик просто ковтнув вина, а разом із ним — і всі можливі відповіді.

Князь Мейс Тирел виніс наперед власний дарунок: велетенську золоту чару заввишки у три стопи з двома розкішно оздобленими вигнутими дужками і сімома гранями, блискучими від коштовного каміння.

— Сім граней позначають сім країв-королівств у Семицарстві вашої милості, — пояснив батько нареченої та показав, що на кожній грані викладено знак одного з великих домів: рубінового лева, смарагдову троянду, оніксового оленя, срібного пструга, сокола блакитного жаду, опалове сонце та перлового лютововка.

— Чарочка пречудова, — мовив Джофрі, — але доведеться збити звідси вовка і приладнати замість нього каракатицю.

Санса прикинулася, що не почула.

— Ми з Маргерією питимемо на бенкеті до дінця, мій добрий пане тестю.

Джофрі підняв чару над головою, аби всі побачили та замилювалися.

— Ця клята кінва заввишки з мене, — стиха пробурмотів Тиріон. — Джофові досить і половини, аби впасти під стіл.

«От і добре» — подумала Санса. — «Хай ще в'язи скрутить, як падатиме.»

Князь Тайвин дочекався останніх дарунків, аби після всіх піднести королю свій: меч-півторак у піхвах, зроблених з вишневого дерева, золота і масного червоного сап'яну, набитих золотими левовими

головами. Санса помітила, що голови мають рубінові очі. Танцювальна палата припинила, коли Джофрі витяг клинка з піхов і підніс над головою. Червоно-чорні рясичі на криці замерехтіли у вранішньому світлі.

— Неймовірна краса! — оголосив Матіс Рябин.

— Про такий меч співатимуть пісень, пане королю, — додав князь Рожвин.

— Меч, справді гідний вінценосної особи! — зауважив пан Кеван Ланістер.

В короля Джофрі на обличчі малювалося палке бажання зарубати когось тим мечем негайно і на місці. Він змахнув клинком у повітрі й зареготав.

— Величний меч мусить мати величне ім'я, адже так? То як мені його назвати!

Санса пригадала Лев'ячий Зуб, котрого Ар'я викинула у Тризуб, і Серцеїд, якого король змусив її цілувати перед битвою. Їй стало цікаво, чи не муситиме тепер Маргерія цілувати нового меча.

Гості тим часом почали вигукувати імена для нового клинка; Джофрі відкинув з десяток, доки не почув те, що йому сподобалося.

— Вдовиний Лемент! — скрикнув він. — О так, цим мечем я нароблю чимало удовиць!

Він знову змахнув клинком.

— А коли стану до бою з дядьком Станісом, то навпіл зломлю його чародійську залізяку!

Джоф рубонув згори донизу, примусивши пана Балона Лебедина поспіхом відступити, а гостей у палаті — зареготати з виразу на обличчі лицаря.

— Майте обережність, ваша милосте, — попередив пан Аддам Марбранд. — Валерійський булат небезпечно гострий.

— А наче я не знаю!

Джофрі свиснув Вдовиним Лементом у запеклому обіручному ударі просто по книзі, подарованій Тиріоном. Важка шкіряна обкладинка миттю репнула.

— Певно ж, гострий! Щоб я та не знав валерійського булату? Знаю, і в руках тримав!

З півдесятка ударів знадобилося йому, щоб перерубати товсту книгу навпіл; малий аж засапався і хапав ротом повітря. Санса відчувала, як мовчки лютує її чоловік. Пан Озмунд Кіптюг весело заволав:

— Молюся, щоб ви ніколи не звернули цю хижу зброю на мене, пане королю!

— То дивіться — не дайте мені приводу, любий пане лицарю!

Джофрі скинув вістрям меча зі столу шматок «Житіїв чотирьох королів» і ковзнув Вдовиним Лементом у піхви.

— Ваша милосте, — звернувся до нього пан Гарлан Тирел, — можливо, ви цього не знали, та на всьому Вестеросі було лише чотири примірники цієї книжки, яку Каеф власноруч прикрасив прегарними малюнками.

— Тепер лишилося три. — Джофрі відчепив старі піхви з мечем, аби припасувати нові. — А ви, дядьку Бісе, разом із Сансою винні мені кращого подарунка. Бо цього, бачте, геть порубано.

Тиріон незворушно роздивлявся небожа своїми різнобарвними очима.

— Гаразд, володарю. То може, ножа? Такого, щоб пасував до меча. Такого самого валерійського булату... з руків'ям, скажімо, драконової кістки?

Джоф кинув на нього спантеличений погляд.

— Що ви... так, кинджала до мого меча, гаразд. — І закивав головою. — З золотим руків'ям і рубінами у ньому. Драконова кістка — то надто вбого.

— Як забажаєте, ваша милосте.

Тиріон випив ще келих вина. Сансі він приділяв стільки уваги, наче знаходився не тут, а у власній світлиці. Але коли настав час рушати на весілля, Тиріон узяв її за руку і повів, як велів звичай.

Коли вони перетинали двір, великий князь Оберин Дорнійський наздогнав їх зі своєю чорнявою коханкою при боці. Санса роздивлялася жінку з неабиякою цікавістю — адже та була вроджена поза шлюбом, сама незаміжня, народила князеві двох дочок-байстрючок, але не боялася дивитися у очі хоч би й самій королеві. Шая казала, що ця Еларія вклоняється якійсь лисенійській богині кохання.

— Коли він її знайшов, вона, панно, мало різнилася від хвойди, — пліткувала служниця, — а тепер трохи що не велика княгиня.

Раніше Санса ніколи не наближалася до дорнійки. «А вона... не сказати, що красуня» — подумала дівчина, — «та щось у ній таке є, од чого важко відвести очі».

— Колись я мав велике щастя бачити примірник «Життя чотирьох королів», що належить Цитаделі, — саме розказував князь Оберин її вельможному чоловікові. — Очі не могли надивитися на ту красу. Але у своїй праці Каеф занадто поблажливо поставився до короля Візериса.

Тиріон кинув на нього гострий погляд.

— Занадто поблажливо?! Та він безсоромно викинув зі своєї розвідки геть усе про його царювання! Адже книжка мала б називатися «Життями п'яти королів».

Великий князь засміявся.

— Але ж Візерис царював хіба що два тижні!

— Насправді більше року, — заперечив Тиріон.

Оберин здвигнув плечима.

— Рік чи двотиждень — яка різниця? Він отруїв власного небожа, щоб отримати престол, і нічого путнього не зробив, коли всівся на нього.

— Баелор так постував, що сам заморив себе голодом до смерті, — заперечив Тиріон. — А його дядько вірно служив йому Правицею, як перед ним служив Юному Драконові. Може, Візерис і царював лише рік, зате правив п'ятнадцять, поки Даерон воював, а Баелор молився.

Він кисло скривився і продовжив:

— Та навіть якщо він і прибрав свого небожа, хіба ви можете його винуватити? Хтось же мав порятувати корону і державу від дуроців Баелора.

Уражена Санса аж рота роззявила.

— Перепрошую, але ж Баелор Блаженний був великим і праведним королем! Він пройшов Кістяним Шляхом босоніж, аби укласти мир з Дорном, і врятував Драконолицаря з ями зі зміями! Навіть гаспиди не схотіли кусати таку чисту і святу душу!

Князь Оберин посміхнувся.

— Якби ви самі були гаспидської породи, то чи схотіли б кусати безкровну тичку, на яку перетворив себе Баелор Блаженний? Що до мене, я вберіг би свої ікла для чогось соковитішого...

— Мій володар зволить жартувати з вами, пані Санса, — мовила жінка на ім'я Еларія Піщанець. — Септони та співці прибріхують, що змії не вкусили Баелора. Насправді сталося зовсім інакше: його вкусили півсотні разів, і він ледь не помер.

— А якби помер, то Візерис царював би на десять років довше, — відказав Тиріон, — і Семицарству з того повелося б тільки краще. Подейкують, що Баелор геть збожеволів од зміїної отрути.

— Певно, що так, — мовив великий князь Оберин. — Але у вашому Червоному Дитинці я донині жодної змії не бачив. Чим же вам, дядечку, дати ради своєму небожеві Джофрі?

— Мабуть, нічим. — Тиріон сухо кивнув. — Перепрошую пана князя. На нас чекають ноші.

Карлик допоміг Сансі розташуватися усередині, а тоді сам незграбно заліз услід.

— Засуньте запони, пані, якщо ваша ласка.

— Чи це треба, пане мій? — Санса не хотіла сидіти зачиненою у тісному ящику. — Адже день такий ясний та гарний.

— Добрі міщани Король-Берега найпевніше кидатимуть на мене гноєм, якщо побачать у ношах. Тому зробіть нам обом ласку, добра пані — засуньте запони.

Санса зробила, як її просили. Якийсь час вони сиділи тихо, терплячи дедалі гіршу задуху в ношах.

— Мені шкода вашої книжки, пане, — зрештою змусила себе Санса порушити мовчанку.

— То книжка Джофрі. Може, якби він її прочитав, то чогось навчився б. — Голос його лунав розвіяно і задумливо. — Я мав би знати. Я мав би здогадатися... про багато різних речей.

— Можливо, кинджал краще припав би королю до смаку.

Карлик скривився, його рубець напружився і скособочився.

— О, то був би гідний дарунок хлопчикові, хіба ні? — На щастя, Тиріон не чекав відповіді. — У Зимосічі Джоф посварився з вашим братом Роббом. Скажіть-но мені, а чи не сталося тоді якоїсь сварки ще й між його милістю та Браном?

— Браном? — Санса замішалася. — Перед тим, як він упав?

Вона спробувала пригадати — адже все те відбувалося так давно.

— Бран був дуже милий хлопчик. Його всі любили. Пригадую, як вони з Томеном билися дерев'яними мечами, але ж лише задля забави.

Тиріон знову замислився про своє. Ззовні Санса чула віддалений брязкіт ланцюгів — то догори витягали брамні ґрати. За мить пролунав вигук, ноші хитнулися і рушили уперед. Позбавлена можливості роздивлятися краєвиди, Санса обрала витріщитися на власні складені руки, незатишно цураючись різнобарвних очей чоловіка. «Чому він так на мене дивиться?»

— Ви любили своїх братів. Так само, як я люблю Хайме.

«Це така ланістерівська пастка, щоб я сказала щось зрадницьке?»

— Мої брати були зрадниками, померли зрадницькою смертю і лежать у зрадницьких могилах. Любити зрадників — це теж зрада.

Її малий чоловік насмішкувато пирхнув.

— Так, Робб повстав зі зброєю в руках проти свого законного короля. І за законом став зрадником. Але інші загинули надто малими, щоб тямити у зраді бодай щось. — Тиріон почухав носа. — Чи знаєте ви, Сансо, що сталося з Браном у Зимосічі?

— Бран упав. Він завжди полюбляв високо лазити, і зрештою впав. Ми завжди боялися, що колись він упаде. А убив його Теон Грейджой, але пізніше.

— Теон Грейджой, так, — зітхнув Тиріон. — Колись ваша вельможна матінка звинуватила мене... та годі, не обтяжуватиму вас бридкими подробицями. Звинувачення було хибне. Вашого брата Брана я ніколи не кривдив. І вас ніколи не скривджу.

«Що він хоче від мене почути?»

— Дякую на доброму слові, ласкавий пане.

Він щось хотів од неї, але що саме? Того Санса не відала. «Він скидається на голодну дитину, яку я не маю чим розрадити. То чому він просто не дасть мені спокою?»

Тиріон знову почухав свого укритого кіркою, скаліченого носа — ця нова бридка звичка притягувала бридкі погляди до його бридкого обличчя.

— Ви не спитали мене жодного разу, як загинув Робб та ваша вельможна матінка.

— Я... я не хочу знати. Бо бачитиму вві сні жахіття.

— Тоді я нічого не казатиму.

— Ви... дякую вам за ласку.

— О так, — кивнув Тиріон. — Я дуже ласкавий. І сам не вільний від нічних жахів.

Тиріон VIII

Новий вінець, подарований батьком Святій Вірі, був удвічі вищий за той, якого вкрала і розстрошила несамовита юрба. Кришталь і золоте плетиво мерехтіли та вигравали веселкою щоразу, коли верховний септон рухав головою, а Тиріон дивувався, як той витримує таку вагу на шиї. Але навіть він мусив визнати, що Джофрі та Маргерія біч-обіч одне одного між велетенськими визолоченими подобами Батька та Матері сяють справді королівською величчю.

Наречена виглядала напрочуд чарівно у вершковому шовку та мирійському мереживі; спідниці її прикрашали квіткові та рослинні візерунки, викладені дрібними перлами. Як удова Ренлі вона б могла вдягти чорно-жовті кольори Баратеонів, та натомість вирішила з'явитися до септу панною Тирел — у дівочій киреї з сотень золотих алтабасових троянд, нашитих на зелений оксамит. Тиріонові стало цікаво, чи вона ще досі зберегла дівочу цноту. «А втім, Джофрі однак не знатиме різниці.»

Король виглядав майже так пишно, як наречена, у жупані кольору темної троянди та делії тьмяного кармазинового оксамиту з вигаптуваними оленем та левом. Королівський вінець легко та зграбно лежав на його кучерях — золотий на золоті. «А це ж я йому врятував його клятву корону.» Тиріон незатишно потупцював на місці — з певної причини йому спокійно не стоялося. «Забагато вина перепив.» Треба було подбати про те, щоб відлити зайву воду, ще до того, як вирушати з Червоного Дитинця. Ніч, перебута без сну з Шаєю, також давалася взнаки. Але найбільше за все він прагнув задушити свого клятого ясновельможного небожа. «Щоб я та не знав валерійського булату!» — вихвалявся малий. «Септони полюбують просторікувати, як Вишній Батько судить нас усіх — от би Батько хоч раз мав добрість упасти на голову Джофрі та розчавити його, мов хробака. Тоді я, може, навіть повірив би септоновим байкам.»

А мав би давно усе зрозуміти. Хайме ніколи б не винайняв нікого вбивати замість себе; Серсея була надто хитра, щоб давати комусь ножа, за яким її легко вистежити; але Джофрі, зарозуміла та змалку розбещена почвара...

Тиріон згадав той холодний ранок, коли спускався крутими зовнішніми сходами з книгосховища Зимосічі. Тоді Джофрі базікав з Хортом про те, як убивати вовків. «Хай один собака вбиває іншого» — казав принц. Але навіть Джофрі був не конче тупий, щоб наказати Сандорові Клегану вбити сина Едарда Старка, бо Хорт, отримавши такий наказ, неодмінно пішов би до Серсеї. Натомість малий знайшов собі посіпаку серед усякого наброду — компанійців, дрібних гендлярів, табірних слуг — що пристали до королівського почту дорогою на північ. «Якогось чумного недоумка, що не пошкодував життя, аби вислужити ласку принца та трохи грошей.» Тиріон спитав себе, хто це надумався почекати, доки Роберт поїде з Зимосічі, а вже тоді різати Бранові горло. «Та мабуть, Джоф, хто ще. Напевне, гадав, що придумав найхитрішу штуку в світі.»

Тиріон пригадав, що принц мав кинджала з викладеною коштовним камінням маківкою та золотим малюнком на лезі. Принаймні Джоф мав досить розуму, щоб не скористатися ним, а натомість пішов нищпорити батьковою зброярнею. Роберт Баратеон мав норів недбалощедрий, і охоче дав би синові будь-якого ножа... проте Тиріонові здалося вірогідним, що малий його просто вкрав. Роберт привіз до Зимосічі довгу валку лицарів, зброєносців та пахолків, велетенський караван на колесах і чималий обоз. Певно ж, якийсь вірний слуга подбав, щоб із королем поїхала уся його зброя — раптом йому щось із неї знадобиться.

Клинок, якого вибрав Джоф, був простий та з першого погляду непоказний. Ані золотих оздоб, ані коштовностей у руків'ї, ані срібного візерунку на лезі. Король Роберт ніколи не чіпляв його на пояс і найпевніше, просто забув, що має таку зброю. Валерійський булат був смертельно гострий... такий гострий, що одним швидким ударом розрізав би шкіру, плоть і жили. «Знаю, і в руках тримав» — казав він про валерійський булат. Але ж до цього ножа, мабуть, не тримав жодного іншого — інакше б не обрав Мізинцевого так необачно.

Тиріона, втім, досі не спіткало розуміння, навіщо принц таке вчинив. «Невже з простої жорстокості?» От чого, а її небіж мав удосталь.

Вина Тиріон зранку випив уже стільки, що тепер боявся виблювати, обісцяти штани, або те й інше водночас. Він занепокоєно поворушився і подумав, що мав би притримати язика за сніданком. «Тепер малий знає, що я знаю. От їй-бо, якщо мене одного дня щось і згубить, то це мій клятий довгий язик.»

Було проказано сім обітниць, накладено сім благословень, одне одному дано сім обіцянок. Коли заспівали весільний псалом, а виклик лишився без відповіді, настав час міняти киреї. Тиріон переступив з однієї кривої короткої ноги на іншу, намагаючись визирнути між батьком і дядьком Кеваном. «Якщо боги матимуть ласку, Джоф зробить із себе посміховисько.» Він ретельно уникав дивитися на Сансу, щоб не виказати очима власну гіркоту. «Могла б стати на коліна, бісове дівчисько. Невже тобі так важко було зігнути ті кляті старківські коліна і дати мені зберегти трохи гідності?»

Мейс Тирел обережно і турботливо прибрав з плечей доньки дівочу кирею, а Джофрі тим часом прийняв згорнуту кирею молодої з рук брата Томена і чванькуватим помахом розгорнув її. Король-хлопчак у свої тринадцять років не поступався зростом шістнадцятирічній нареченій і не мав потреби у спині блазня. Він убрав плечі Маргерії у кармазин та золото і нахилився застібнути кирею на шії. Отак легко і безтурботно вона перейшла з-під захисту батька до піклування чоловіка. «Та хто захистить її від Джофа?» Тиріон зиркнув на Лицаря Квітів серед інших лицарів Королегвардії. «Вам, пане Лорасе, краще тримати меча добре нагостреним.»

— Сим поцілунком обітую своє кохання! — дзвінко оголосив Джофрі.

Коли Маргерія повторила ті самі слова, він притяг її до себе і поклав на вуста довгий та глибокий поцілунок. Навколо вінця верховного септона знову затанцювала веселка, поки він урочисто оголошував Джофрі з домів Баратеон та Ланістер і Маргерію з дому Тирел однією плоттю, одним серцем, однією душею.

«Гаразд, із цим упоралися. Тепер хутчіш повертаймося до того клятого Дитинця — там хоч посцяти можна.»

Пан Лорас та пан Мерин очолили ходу з септу, виблискуючи лускатими обладунками та сніжно-білими корзнами. Далі крокував принц Томен, розкидаючи з кошика перед королем і королевою трояндові пелюстки. Після королівського подружжя парою пройшли королева Серсея та князь Тирел, а далі — мати нареченої під руку з князем Тайвином. Колюча Королева дріботіла слідом, спираючись з одного боку на руку пана Кевана Ланістера, а з другого — на власну палицю. Її близнюки-охоронці не відставали, щоб допомогти у разі якогось негаразду. Далі пройшли пан Гарлан Тирел та його пані дружина, і ось настала їхня черга.

— Прошу пані, — запропонував Тиріон Сансі власну руку, і вона слухняно сперлася на неї.

Крокуючи проходом, Тиріон відчув у дружині холодок і напругу; очі Санса старанно відвертала геть. Ще не досягнувши дверей, він почув радісні вітання натовпу — люд так обожнював Маргерію, що ладен був заразом і Джофові повернути частку втраченої останнім часом любові. Вона ж раніше належала Ренлі — молодому та прегарному принцові, який так любив свій народ, аж піднявся з могили на його порятунок. А разом із Маргерією трояндовим гостинцем з півдня прибули і дарунки Вирію, що врятували місто від голоду. Безголові йолопи вже забули, що не хто інший, як Мейс Тирел, трохи раніше зачинив трояндовий гостинець і влаштував їм той лютий голод.

Вони вийшли на свіже та прохолодне осіннє повітря.

— Я вже боявся, нас ніколи звідти не відпустять, — удавано невимушено почав Тиріон розмову.

Санса не мала іншого вибору, як глянути нарешті на свого чоловіка.

— Я... так, ласкавий пане. Як скажете. — Обличчя в неї було сумне. — Але ж відправа була така гарна.

«Та вже ж гарніша за нашу з тобою.»

— Я б сказав, трохи задовга. Мені вже кортить повернутися до замку і добре відлити. — Тиріон почухав рубець носа. — От якби вигадати собі якесь надважливе доручення від корони і втекти з міста якнайдалі. Здається, Мізинець вчинив розумніше за усіх нас.

Джофрі та Маргерія стояли нагорі сходів перед широким мармуровим майданом, оточені лицарями Королегвардії. Пан Аддам і його золотокирейники стримували юрбу, а подоба короля Баелора Блаженного дивилася на них згори поблажливими очима. Тиріон мусив стати у чергу за іншими для вітань молодому подружжю. Дочекавшись, він поцілував пальці Маргерії та побажав їй безліч подружньої втіхи. На щастя, довго затримуватися не довелося, бо ззаду вже підпирали інші.

Їхні ноші чекали на сонці, всередині за запонами стояла тепла задуха. Коли ноші рушили, Тиріон підперся ліктем і замислився, а Санса сіла, втупивши очі у власні руки. «Вона не гірша на вроду від панни Тирел.» Волосся Санса мала глибоких, насичених осінніх барв — рудавої та брунатної, а очі — темної блакиті, добре знаної у роді Таллі. Пережите лихо занурило її в себе, змалювало на обличчі вираз відчужений, майже потойбічний — і від того вона здавалася ще гарнішою. Тиріон прагнув якось достукатися до неї, пробити панцир її чемності. Чи не тому і заговорив? А може, лише затим, щоб якось відволікти себе від повного міхура?

— Я тут подумав... чи не здійснити нам подорож до Кастерлі-на-Скелі, щойно дороги знову стануть безпечні?

«Якнайдалі від Джофрі та сестрички.» Що більше він думав про те, як Джофр учинив з «Життями чотирьох королів», то більше непокоївся. «Це було послання, і надто добре зрозуміле.»

— Матиму за честь і радість показати вам, моя пані, Золоту Галерею, Левову Пащу, Палату Звитяжців, де ми з Хайме гралися хлопчиськами. Ви почуєте грім знизу, в скелях, де гуркотить море...

Вона повільно підвела голову. Він зрозумів, що вона бачить: опукле неоковирне чоло, руїну носа, кривий рожевий рубець, різнокольорові очі. Її власні очі були великі, блакитні й не виказували нічого.

— Я покійно поїду туди, куди накажуть пан чоловік.

— Я сподівався якось розрадити вас, пані дружино.

— Найкраща розрада для мене — задоволення мого ласкавого пана.

Його вуста міцно стиснулися. «Жалюгідний коротуне! Ти гадав, твоє белькотіння про левові пащі розбудить її посмішку? Коли до тебе востаннє всміхалися жінки не за твої гроші?»

— Та ні, облишмо. Я бовкнув дурницю. Кастерлі-на-Скелі спроможні любити лише Ланістери.

— Так, пане чоловіку. Як вам завгодно.

Тиріон чув, як юрба міщан вигукує ім'я короля Джофрі. «За три роки цей жорстокий хлопчак стане чоловіком і царюватиме у своєму праві... а всім карликам, які мають хоч половину його глузду, дотоді незле буде опинитися якнайдалі від Король-Берега.» Наприклад, у Старограді. Або навіть у Вільних Містах. Йому завжди кортіло побачити Велета Браавосу. «Може, хоч це трохи розважить Сансу.» Він терпляче та лагідно заговорив про Браавос, але зустрів стіну похмурої ввічливості — крижану і непереборну, як та, котрою він ходив на півночі. Лютий крижаний холод знесилював його тоді, знесилив і зараз.

Решта шляху минула у мовчанні. Тиріон плекав слабку надію, що Санса сама скаже бодай щось, найменшу дрібницю, аби лише розпочати розмову. Та вона не вимовила ані слова. Коли ноші зупинилися у замковому дворіщі, він дозволив одному з машталірів допомогти їй зійти.

— За годину на нас чекатимуть на учті, ласкава пані. Я скоро до вас приєднаюся.

І зашкандибав геть на неслухняних ногах. На іншому кінці дворища чутно було задиханий сміх Маргерії, яку Джоф хвацько знімав з сідла. «Колись Джоф стане високий та дужий, як Хайме» — подумав він, — «а я лишуся карликом біля його ніг. А потім він укоротить мене ще й на голову...»

Тиріон знайшов нужник і вдячно зітхнув, звільняючись від вранішнього вина. Буває ж таке, коли посцяти — солодше, ніж утрати жінку; зараз був саме той випадок. Тиріон щиро пошкодував, що сумніви, провини та негаразди не можна відлити так само легко, як зайву воду з міхура.

Ззовні його покоїв чекав Подрік Пейн.

— Я вам розклав нового каптана. Не тут. На вашому ліжку. В опочивальні.

— Та певно ж. Де й стояти ліжку, як не в опочивальні. — Санса теж мала бути там — так само, як він, одягатися до бенкету. «І Шая з нею.» — Вина мені, Поде.

Тиріон випив своє вино на лаві коло вікна, задумливо спостерігаючи за гармидером у кухні внизу навпроти. Сонце ще не торкнулося верхівки замкового муру; до вікна долинали пахощі печеного хліба та смаженого м'яса. Скоро гості потечуть річкою до престольної палати, повні захвату та очікувань. Настане вечір пісень та розкошів, покликаний не лише поєднати міцним союзом Вирій та Кастерлі-на-Скелі, але й уславити по всіх усядах їхню міць та заможність, змусити замислитися кожного, хто ще не облишив думки про спротив владі короля Джофрі.

Але чи є наразі у всій державі хтось такий божевільний, щоб змагатися за владу з Джофрі — надто після долі, що спіткала Станіса Баратеона і Робба Старка? У річковому краю ще досі воювали, але деінде зашморги невблаганно затягувалися навколо ший ворогів корони. Пан Грегор Клеган перетнув Тризуб і захопив рубіновий брід, а тоді майже без зусиль прибрав до рук Гаренгол. Морестраж здався Чорному Вальдерові Фрею, князь Рандил Тарлі міцно тримав Дівостав, Сутіндол і королівський гостинець. На заході пан Давен Ланістер з'єднався з паном Форлеєм Престером при Золотому Зубі, щоб рушати на Водоплин. На поміч їм пан Риман Фрей вів дві тисячі списників з Близнюків. Пакстер Рожвин оголосив, що його кораблі скоро впливуть з Вертограду і розпочнуть довгу подорож навколо Дорну та крізь Пороги. Лисенійські пірати Станіса будуть зметені десятиразовою перевагою. Змагання, що їх маестри кликали Війною П'яти Королів, доходили кінця. Люди чули, як Мейс Тирел жартома скаржитися, що князь Тайвин Ланістер не лишив йому жодної перемоги.

— Мосьпане? — Коло нього стояв Подрік. — Бажаєте перевдягнутися? Я розклав каптана. На ліжку. Для свята.

— Свята? — кисло перепитав Тиріон. — Ми маємо щось святкувати?

— Весілля. — Певно ж, гіркого Тиріонового жарту Подрік не оцінив. — Короля Джофрі та панни Маргерії. Тобто королеви Маргерії. Вони одружилися, і буде бенкет.

Тиріон рішуче налаштувався нахлюскатися на тому бенкеті по самі вінця.

— Гаразд, юний Подріку. Ходімо та зробимо мене гідним пишнот цього свята.

Коли вони увійшли до опочивальні, Шая саме допомагала Сансі з волоссям. «Втіха і туга» — подумав він, уздрівши їх поруч одна з одною. — «Сміх та сльози.» Санса мала на собі сукню сріблястого єдвабу, облямовану горностаєм, з зубчастими рукавами трохи не до підлоги та м'якою повстяною підбивкою фіалкового кольору. Шая уклала їй волосся у химерну зачіску, скріплену тонкою срібною сіточкою з коштовними камінцями кольору темного порфіру. Тиріон ще не бачив її такою гарною, але водночас такою пригніченою, наче все лихо світу тягнуло її до підлоги за довгі шовкові рукави.

— Пані Сансо, — мовив до неї Тиріон, — цього вечора ви у палаті будете найгарнішою серед жіноцтва.

— Мій пан чоловік надто добрі до мене.

— Добра пані! — з палкою тугою в голосі попрохала Шая. — Чи не можна мені прислужувати при столі? Я аж вмираю побачити, як із пирога вилітають голуби!

Санса завагалася, дивлячись на неї.

— Але ж королева сама обрала усіх стольних слуг для бенкету...

— У палаті буде надто людно. — Тиріон мусив прикусити своє роздратування. — Але музики блукатимуть усім замком, а у зовнішньому дворіщі поставлять столи з напоями та наїдками для всіх.

Він роздивився нового каптана кармазинового оксамиту з підбитими плечима і пухирчастими рукавами з розрізами, крізь які виднілася чорна єдвабна підбивка. «Гарне вбрання. Де б узяти такого чоловіка, щоб до нього пасував?»

— Ходи сюди, Поде, допоможи вдягнути.

Поки Тиріон вдягався, то випив ще кухоль вина, тоді узяв дружину під руку і повів з Кухарської Вежі до річки шовку, оксамиту та альтембасу, що текла у бік престольної палати. Дехто з гостей вже потрапив досередини і знайшов собі місця на лавах. Інші стояли чи походжали перед дверима, втішаючись напрочуд теплою для осені пообідньою погодою. Тиріон повів Сансу двором, аби належно привітати усіх, кого слід.

«А вона таки на цьому знається» — сказав він собі, спостерігаючи, як дружина каже князеві Гилісу, що його кашель трохи полегшав, хвалить сукню Елінори Тирел, розпитує Джалабара Ксого про шлюбні звичаї Літніх островів. Пан Кеван нарешті вивів у світ свого сина — пана Ланселя — що від битви на Чорноводі уперше підвівся з одра хвороби. «О божечки, його наче з домовини підняли.» Лансель мав сиво-біле та крихке волосся, сам був худіший за тичку і навряд чи встояв би рівно, якби рідний батько не підтримував його під руку. І все ж, коли Санса похвалила його мужність у битві та пораділа, що бачить пораненого зміцнілим і на ногах, Лансель та пан Кеван аж засяяли. «Вона була б для Джофрі чудовою королевою і зразковою дружиною. Аби ж він дотямив кохати і шанувати її, як належить королю.» Тиріонові аж стало цікаво, чи зуміє небіж покохати хоч когось.

— Ти сьогодні напрочуд гарна, дитино, — мовила пані Олена Тирел до Санси, піддріботівши до них у золототканій альтембасовій сукні, що важила, мабуть, більше за неї. — Але тобі волосся вітром розтріпало.

Маленька стара сягнула Сансі до голови, запхнула вільне пасмо на місце і поправила сіточку.

— Такий сум — почути про твою втрату, — казала вона, поки поралася з волоссям. — Знаю, що твій брат був жахливий зрадник, але

як ми почнемо вбивати чоловіків на весіллях, то вони лякатимуться шлюбу ще гірше, ніж зараз. Ну гаразд, отак буде краще.

Пані Олена посміхнулася.

— А я оце радію — післязавтра зібралася їхати назад до Вирію. Нанюхалася вже цього смердючого смітника, що вони кличуть містом, дякую красенько. Може б і ти поїхала зі мною трошки погостювати, га? Поки чоловіки там собі граються у свої війни. Ой леле, як я сумуватиму за Маргерійкою та її красунечками! Твоє товариство мене б дуже розрадило.

— Дякую за вашу безмежну добрість, ясна пані, — відповіла Санса, — та моє місце — поруч із паном чоловіком.

Пані Олена подарувала Тиріонові зморшкувату беззубу посмішку.

— Та невже? Вибачте старій дурепі, мосьпане, я не хотіла красти в вас таку чарівну дружину. А хіба ви не поведете ланістерівське вояцтво на бій проти якогось злого ворога?

— Вояцтво драконів та оленів — так, поведу. Коронний підскарбій мусить лишатися при дворі, щоб вояки вчасно отримували свою платню.

— Авжеж. Драконів та оленів, кажете? Дотепно. А ще ж і карликових шелягів. До мене долітали чутки про ті карликові шеляги. Мабуть, збирати їх — така жахлива нудьга.

— Збирають їх за мене інші, ласкава пані.

— Справді? А я гадала, ви цю роботу нікому не довірите. Адже не можна дозволити, щоб корону надурили хоч на один шеляг. Хіба не так?

— Та збавте нас боги! — Тиріон почав думати, чи не з'їхав князь Лютор Тирел з тієї скелі навмисне. — Перепрошую, пані Олена, та нам час посісти свої місця за столом.

— Мабуть, і мені своє теж. Сімдесят сім страв... страх подумати. Вам не здається, мосьпане, що це трохи занадто? Я й не з'їм більше за три-чотири шматочки. Адже ми з вами такі маленькі, чи не так?

Вона знову попестила Сансине волосся і додала:

— Гаразд, дитинко, іди собі та спробуй трохи звеселитися. А де це поділися мої сторожі? Лівику, Правику, де ви? Допоможіть видертися на той поміст!

До сутінок лишалося ще з годину, та престольна палата вже сяла вогнями — у кожному держаку на стіні палав яскравий смолоскип. Гості стояли уздовж столів, а ражаки вигукували імена та титули вельможних панів і пань, що заходили до палати. Джури у королівських кольорах проводили їх широким проходом посередині. Галерея нагорі була забита музиками, що мали грати на кози, скрипки, тамбурини, бубни, роги, сопілки, цимбали і ще бозна-що.

Тиріон стиснув Сансину руку і подолав прохід важкими широкими кроками. Він відчував, як чужі очі обмацують свіжий рубець, як відвертаються з огиди до нового обличчя — ще бридкішого, ніж раніше. «Хай витріщаються» — подумав він, застрибуючи на своє крісло. — «Хай вирячують очі та шепочуть аж досхочу. Я не ховатиму себе від світу, щоб їм догодити.» Слідом за ними дрібненькими крочками подолала палату Колюча Королева. Тиріонові стало цікаво, хто з них виглядає сміховинніше — він сам поруч із Сансою або крихітна зморшкувата стара між своїми близнюками-охоронцями у сажня заввишки.

Джофрі та Маргерія в'їхали до престольної палати на однакових білих лицарських конях. Перед ними бігли джури, розкидаючи трояндові пелюстки під копита. Король та королева також перевдягнулися для бенкету: Джофрі тепер мав на собі смугасті чорно-кармазинові штани та золототканого жупана з чорними єдвабними рукавами і оніксовими гудзиками. Маргерія змінила скромну сукню, яку мала на собі в септі, на розкішнішу та відвертішу — пишну хмару блідо-зеленого шовку з туго затягнутим станом, що лишала оголеними плечі та верхівки невеличких грудей. М'яке брунатне волосся, нічим не скріплене, стікало хвилями по її білих плечах та спині мало не до пояса. На чолі вона мала тонкого золотого вінця, а посміхалася мило та сором'язливо. «Яка чарівна дівчина» — подумав Тиріон. — «Моєму небожеві випала доля, на яку він геть не заслужив.»

Королегвардія проводила юне подружжя на поміст — на почесні місця у тіні Залізного Престолу, задля свята убраного довгими шовковими смугами баратеонівського золота, ланістерівського кармазину та тирелівської зелені. Серсея обійняла Маргерію і розцілувала у обидві щоки; те саме зробив князь Тайвин, а потім Лансель та пан Кеван. Джофрі отримав поцілунки родинної любові од батька молодшої та своїх нових братів — Лораса і Гарлана. Тиріона цілувати чомусь ніхто не поспішав. Коли король та королева всілися, підвівся верховний септон, закликаючи присутніх до молитви. «Цей хоч не гугнявить так нестерпно довго, як попередній» — заспокоїв себе Тиріон.

Він та Санса сиділи далеко праворуч від короля, біля пана Гарлана Тирела та його дружини пані Леонети. Ближче за них до Джофрі посадовили з десятків інших вельможних панів, і це глибоко образило б когось прискіпливішого — надто якщо зважити, що зовсім нещодавно Тиріон служив Правицею Короля. Але Тиріон тільки шкодував, що замість десятку панства там не сиділа сотня.

— А тепер наливаймо повнії чари! — оголосив Джофрі, коли богам віддали належну шану.

Чашник підняв глек темного вертоградського червоного і вилив його у золоту весільну чару, подаровану вранці князем Тирелом. Король підняв чару обіруч і вигукнув:

— За мою дружину — королеву!

— Маргерію! — заволатала палата у відповідь. — За королеву Маргерію! За королеву!

Тисяча келихів брязнула, як один, і весільний бенкет нарешті розпочався. Тиріон Ланістер випив першу здравицю разом із рештою до самого дінця і махнув, щоб наповнили знову, щойно сів на місце.

На першу страву подали у визолочених полумисках приправлену вершками юшку з грибів та равликів. Тиріон ледве торкнувся сніданку, а вина вже випив стільки, що воно вдарило йому в голову; жирний та поживний харч був саме доречний. Полумисок він прикінчив швидко. «Одну страву подолав, сімдесят шість лишилося. Сімдесят сім страв

— коли у цьому місті ще досі голодують діти, а дорослі ладні вбити за в'ялу редьку. Якби вони побачили нас тут, їхня любов до Тирелів мала б нагоду трохи змарніти.»

Санса скуштувала ложку юшки і відсунула полумисок.

— Не смакує, пані дружино? — спитав Тиріон.

— Ще стільки страв попереду, пане чоловіку, а животика я маю невеличкого.

Вона похапцем поправила собі волосся і зиркнула уздовж столу туди, де сидів Джофрі зі своєю тирелівською королевою.

«Невже вона шкодує, що не сидить на місці Маргерії?» — подумав Тиріон і насупився. — «Хай вона ще дитина, та має вже щось тямити.» Він відвернув очі, прагнучи розвіяти, та куди б не поглянув, бачив саме лише жіноцтво — вродливих, розкішно вбраних, щасливих жінок, що належали іншим чоловікам. Насамперед Маргерію, що солодко всміхалася, поділяючи з Джофрі вино з великої семикутної весільної чари. Її мати, пані Алерію — срібнокосу, гарну на вроду, вишукано-гордовиту поруч із Мейсом Тирелом. Трьох юних сестер у перших королеви Маргерії, веселих та жвавих, наче пташки. Темноволосу мирійську дружину князя Добромира з великими чорними звабливими очима. Еларію Піщанець серед дорнійців (Серсея посадила їх за окремим столом зразу під помостом — на місця пошани, але так далеко від Тирелів, як дозволяла палата), що сміялася з якогось жарту свого Червоного Гаспида.

Була ще одна жінка... вона сиділа майже унизу третього столу ліворуч... здається, дружина одного з Фосовеїв, тяжка дитиною. Її витончену красу, а заразом хіть до їжі та бенкетних витівок ніскільки не зіпсувало чимале вже черево. Тиріон дивився, як чоловік годує її шматочками зі своєї тарелі. Пилю вони з одного келиха, часто і раптово перериваючи їжу та пиття поцілунками, під час яких його рука турботливо лягала їй на живіт, наче прагнучи захистити від лиха. Тиріон спитав себе, що зробить Санса, якщо він просто зараз нахилиться і поцілує її. «Мабуть, сахнеться з жаху.» Або відважно витерпить страждання, скоряючись обов'язкові. «О так, обов'язок вона

пам'ятає понад усе. Така вже в мене дружинонька.» А якщо він скаже, що цієї ж ночі хоче зірвати вінця її цноти, що тоді? Мабуть, вона і в такому разі покірно скориться обов'язкові. Ба навіть плакатиме не більше, ніж мусить.

Тиріон завимагав ще вина. Поки йому наливали, до столу подали другу страву — відкриті згори печені мандрики з м'ясом, кедровими горіхами та подрібненими яйцями. Санса з'їла крихітний шматочок. Ражаки оголосили виступ першого з семи співців.

Сивобородий Гаміш-Арфіст мовив, що заспіває:

— ...перед вухами богів та людей думу, не чути досі у всьому Семицарстві.

Дума називалася «Ренлі скаче в битву люту». Пальці співця забігали струнами високої арфи, наповнили престольну палату солодкими переливами.

Зі престолу кістяного

смерть сама питає:

Що то за шляхетний лицар

кров'ю там спливає?

Так почав свою думу Гаміш, а далі заспівав про те, як Ренлі розкався у спробі захопити небожеву корону, кинув виклик самій смерті та перетнув межу назад до землі живих, аби захистити престол і державу від власного брата.

«Оце заради цього віршомаз Симон опинився у казані бевки?» — спитав себе Тиріон, криво усміхаючись. Королева Маргерія наприкінці пісні пустила сльозу — адже тінь хороброго князя Ренлі полинула до Вирію, аби востаннє кинути погляд на лице своєї коханої нареченої.

— Ренлі Баратеон ніколи в житті ні в чому не каявся, — сказав Біс до Санси, — та скільки я можу судити, Гаміш щойно вислужив собі визолочену лютню.

На додачу Арфіст подарував товариству кілька загальновідомих пісень. «Золота троянда», безперечно, мала потішити Тирелів, а «Рине

дощ у Кастамирі» — улестити князя Тайвина. З «Діви, Матері та Стариці» порадив верховний септон, а «Моя пані дружина» розчулила серця усіх дівчаток у палаті та, напевне, і кількох хлопчиків теж. Тиріон слухав у пів-вуха, поки гриз реберця дикого вепра і куштував солодкі пампушки та гарячі вівсяні коржики зі шматочками фініків, яблук, помаранчів.

Далі до палати непереборним потоком, кружляючи у бурхливих хвилях вина та пива, ринула решта страв одна за одною. Гаміш зник з палати, і його місце обійняв невеличкий немолодий ведмідь, який незграбно станцював під козу та бубон, поки гості пригощалися пстругом у скоринці з подрібненого мигдалю. Місячок видерся на диби і почав ганятися навколо столів за сміховинно жирним блазнем Тирелів Салотрусом; пани та панії тим часом куштували смажених чапель та пироги з сиром і цибулею. Пентоські мартопляси ходили на руках, перекидалися через голови, догори дригом утримували великі таці на босих ногах, збудували велику башту на плечах один одного. Дива їхньої майстерності супроводжувалися вареними крабами у вогняних східних прянощах, мисками баранини, тушкованої у мигдалевому молоці з морквою, родзинками та цибулею, мандриками з рибою — такими гарячими просто з печі, що аж пекли пальці.

Оповісники привели перед очі гостей наступного співця — Коліо Квайніса з Тирошу, з фарбованою у колір свіжої крові бородою та саме такою чудернацькою вимовою, як застерігав Симон. Коліо почав з власної відміни пісні про «Танок драконів», яка взагалі-то зазвичай співалася на два голоси — чоловічий та жіночий. Тиріонові допомогли пережити її дві куріпки з медом та ванберцем і кілька келихів вина. Тужлива дума про двох закоханих, що помирають серед Лиха Валірії, могла б припасти до серця гостям, якби Коліо не співав її високовалірійською мовою, котрою більшість із них не тямил ані слова. Але «Бесса-шинкарка» з її зухвало-сороміцькими віршами негайно повернула йому прихильність слухачів. Стольники саме подавали павичів у пір'ї, засмажених цілком і натоптаних фініками, а Коліо прикликав помічника з тамбурином, низько вклонився князеві Тайвину і завів «Рине дощ у Кастамирі».

«Якщо я муситиму вислухати сім відмін оцього дощу, то піду до Блошиного Подолу і перепрошу казан бевки за свою провину.» Тиріон обернувся до дружини і спитав:

— То котрий вам до смаку?

Санса блимнула очима.

— Перепрошую пана чоловіка?

— Зі співців. Котрий вам подобається?

— Ви... вибачте, пане. Я не слухала їх.

«І не їла ані крихти.»

— Що трапилося, Сансо? Що вас мучить? — запитав він, не подумавши, і негайно відчув себе останнім йолопом. «Усіх її родичів побито до ноги, вона одружена зі мною, а я питаю, що її мучить.»

— Нічого, мосьпане.

Санса відвернула очі та незграбно прикинулася, що її цікавить, як Місячок обстрілює пана Донтоса фініками.

Четверо майстрів-вогнечарників створили у повітрі звірів з живого вогню, які дерли один одного кігтями та зубами; челядь розносила полумиски гарячої винної юшки з яловичини, підсолодженої медом, приправленої мигдалем та шматочками каплуна. До палати забігли музики на дибах, вчені собаки, ковтачі мечів, а за ними внесли горошок з маслом, подрібнені горіхи, м'ясо лебедів, тушковане у підливці з шапраном та бросквинами.

— О боги, тільки не лебеді, — пробурмотів Тиріон, пригадавши вечерю з сестрою напередодні битви.

Жонглер тримав у повітрі шалений вихор з півдесятка мечів та сокир, а стольники несли до столів кров'янку, що бризкала гарячим салом. Тиріон подумав, що жарт вийшов непоганий, хоча і не з найвитонченіших.

Ражаки знову засурмили у свої срібні сурми.

— Наступним заспіває за золоту лютню, — скричав один, — шановний Гальєн з Кия!

Гальєн був дебелий чолов'яга, мав груди, як барило, чорну бороду, лису голову і гримливий голос, що заповнив кожен кут престольної палати. Разом з ним грали аж шестеро музик.

— Вельможні панове та прекрасні панії, — оголосив він, — сього вечора я заспіваю вам лише одну пісню — про спасіння держави у битві на Чорноводі.

Тамбурин почав вибивати повільний зловісний лад.

— У башті високій не змежує очі, — почав Гальєн, — князь темний у думі, чорніший від ночі.

— О, в думі тяжкій, що чорніша від ночі! — підхопили музики хором. До співу додалася сопілка.

— Він заздрістю повниться, прагне свавілля. І хилиться чара отруйного зілля, — виспівував Гальєн. — «Мій брат, не абихто, корону носив!» — до відьми-дружини злий князь голосив. — «Що він собі мав, те все буде моє! А син короля у в'язниці згниє!»

— Юнак-золотії-кучері згниє! — підносили голоси музики; заграли скрипка та цимбали.

— Якщо знову зроблюся Правицею, нехайно повішу всіх співців, — мовив Тиріон трохи гучніше, ніж було варто.

Пані Леонета весело засміялася поруч, а пан Гарлан нахилився ближче і мовив:

— Велике звитяжство лишається таким, навіть якщо не оспіване у піснях.

— Князь темний зібрав чорні сили під руку, щоб в душах людей оселити розпуку. Жадаючи крові, мечі заблищали...

— ...і бідному карлику носа відтяли, — закінчив Тиріон.

Пані Леонета захихотіла.

— Чи не варто вам, мосьпане, стати співцем? Ви римували б незгірш цього Гальєна, запевняю вас.

— Е ні, пані дружино, — заперечив пан Гарлан. — Ласкавий пан Ланістер народився вчиняти великі звитяги, а не співати про них. Якби не його ланцюг та шал-вогонь, ворог перетнув би річку. А якби Тиріонові дикуни не повбивали майже усіх Станісових розвідників, ми б не застукали його зненацька.

Його вдячні слова неабияк розчулили Тиріона і подарували трохи розради, без якої пережити нескінченне виття Гальєна про мужність короля-хлопчака та його золотої королеви-матінки було б нелегко.

— Вона цього ніколи не робила! — зненацька стрілила Санса.

— Не вірте тому, що чуєте у піснях, пані дружино, — порадив Тиріон і махнув чашникові, щоб наливав.

Скоро за високими вікнами запанувала ніч, а Гальєн співав і співав. Його пісня містила сімдесят сім колін, та здавалося, що їх не менше тисячі. «Кожному гостю в палаті — окремо.» Протягом останніх двадцяти Тиріон безперервно пив, аби уникнути спокуси запхати собі у вуха гриби. Коли співець нарешті скінчив та відкланявся, деякі гості були вже такі п'яні, що самі мимоволі склали неабияку розвагу для решти. Великий маестер Пицель заснув, поки у палаті крутилися і вигиналися танцівниці з Літніх островів у вбраннях з яскравого пір'я та шовку, схожого на пасма диму. Коли подавали крученики з оленятини, набиті зрілим блакитним сиром, один з лицарів князя Рябина пхнув ножем котрогось із дорнійців. Золотокирейники потягли обох геть: одного гнити у цюпі, іншого — до маестра Балабара латати дірку від ножа.

Тиріон мляво колупав холодець із дикого вепра, присмачений корицею, гвоздикою, цукром та мигдалевим молоком, аж раптом на ноги скочив сам король Джофрі.

— А приведіть-но сюди моїх королівських герцівників! — заволав він, ляскаючи долонями. Язик йому добряче плутався од випитого вина.

«Ого! Мій небіж чи не п'яніший від мене» — подумав Тиріон, поки золотокирейники відчиняли великі двері унизу палати. Коли пара вершників в'їхала біч-обіч до палати, зі свого місця він побачив лише верхівки двох смугастих списів. Услід за ними проходом посередині до короля покотилася хвиля сміху. «Напевне, там хтось верхи на малих муциках» — вирішив Тиріон... а потім побачив вершників цілком.

Королівські герцівники виявилися парою карликів. Один сидів верхи на бридкому сірому собаці, довгоногому, з важкою щелепою. Інший їхав на величезній плямистій свині. Малих лицарів щомиті підкидало у сідлах, мальовані дерев'яні обладунки торохтіли й калатали. Щити вони мали більші за себе самих, а коли борюкалися з довгими списками, то вимахували ними навсібіч і тим викликали вибухи реготу. Один лицар убраний був у все золоте, а на щиті мав чорного оленя; другий — у сіре та біле, а на щиті ніс зображення вовка. Тварини під ними були вбрані відповідно.

Тиріон зиркнув уздовж помосту на реготливі обличчя. Джофрі аж зачервонівся і геть засапався, Томен верещав і підстрибував у кріслі, Серсея справляла ввічливі смішки, ба навіть князь Тайвин показував на обличчі якісь сліди розваги. З усіх гостей за високим столом не сміялася і не всміхалася сама лише Санса Старк. Він радо полюбив би її за одне це, якби не бачив, що очі панни Старк дивляться у якийсь інший світ, зовсім не помічаючи чудернацьких вершників, що потроху наближалися.

«На карликах нема вини» — вирішив Тиріон. — «Коли скінчать, то похвалю їх і подарую пухкого гаманця срібла. А на завтра дізнаюся, хто вигдав таку милу розвагу, і поміркую, як краще подякувати йому.»

Карлики натягли поводи перед помостом для привітань королю; вовчий лицар при тому загубив щита, а коли нахилився і спробував його підхопити, то оленячий лицар не впорався з важким списом і уперішив вовчого поперек спини. Вовчий лицар упав зі свині, його спис полетів сторчма і у відповідь ляснув ворога по голові. Обидва зрештою опинилися на підлозі у безладній купі, а коли підвелися, то спробували удвох залізти на собаку, од чого знову заходилися лаятися та штовхатися.

Вони таки видерлися у сідла — та при тому помінялися тваринами, ухопили чужі щити і сіли спинами наперед. Карликам знадобилося ще трохи часу, аби дати собі раду; вони роз'їхалися до протилежних кінців палати, гамселячи свиню та собаку п'ятами, і розвернулися, аби стати до герцю. Панство пирхало, хихотіло та реготало, а малі лицарі стрімко подолали відстань одне до одного і зіткнулися з шаленим брязкотом. Спис вовчого лицаря збив шолом з оленячого і відбив йому голову геть. Голова полетіла повітрям, обертаючись і бризкаючи кров'ю, та впала на коліна князеві Гилісу, а безголовий карлик забігав між столами, навіжено вимахуючи руками. Загавкали собаки, заверещали жінки, Місячок небезпечно захитався туди-сюди на дибах. Та коли князь Гиліс витяг із шолома червону диню, що спливала соком, оленячий лицар виткнув обличчя з горлянки обладунку, і палата струснулася від нового вибуху реготу.

Лицарі почекали, поки сміх припиниться, закружляли один навколо одного з барвистими лайками, і вже хотіли розділитися для нового герцю, коли собака скинув вершника на підлогу і поліз на свиню. Величезна льоха заверещала з переляку, а гості заверещали зі сміху — особливо тоді, коли оленячий лицар стрибнув на вовчого, стягнув з нього дерев'яні штани і почав шалено хвицяти своїм передом проти тих місць, котрі в іншого знаходилися ззаду і нижче від пояса.

— Здаюся, здаюся! — заверещав карлик знизу. — Змилюйтеся, добрий лицарю, вкладіть меча до піхов!

— Осьо до одних уже вклав! А які ж моторні, бігме! — відповів карлик згори під загальне ревище.

Джофрі пирхнув вином з обох ніздрів, схопився на ноги, мало не захлинувшись і трохи не перекинувши на підлогу свою величезну обіручну чару.

— Переможець! — заволав він. — Ось наш переможець!

Палата почала змовкати, коли побачила, що король говорить. Карлики розчепилися, вочевидь очікуючи королівської ласки та подяки.

— Але ж іще не справжній переможець! — продовжив Джоф. — Адже справжній мусить побити усіх, хто кидає йому виклик!

Король видерся на стола і вигукнув:

— То хто ж кине виклик нашому крихітному поборникові?

Вишкірившись по самі вуха, він обернувся до Тиріона.

— Дядечку! Хіба ви не захистите честь моєї корони та держави? Сідайте на свиню та ставайте поля!

Регіт наклав усе, наче морська хвиля. Тиріон Ланістер не пам'ятав, як підвівся з місця, як заліз на крісло — лише усвідомив, що вже стоїть на столі. Палатою плив освітлений сяйвом смолоскипів туман із облич. Він викривив власне обличчя у найпотворнішу та найглузливішу посмішку, яку, напевне, знало Семицарство за всі століття свого існування, і гучно відповів:

— Так, ваша милосте, я радо сяду на свиню... якщо ви сядете на собаку і виїдете проти мене!

Джоф спохмурнів, не розуміючи.

— Я?! Чого б це? Адже я не карлик!

«Просто під удар, Джофріку. Ти сам ступив просто під удар.»

— Як це чого? Та ви ж єдиний воїн у цій палаті, якого я напевне переможу на герці!

Тиріон і сам не сказав би, що було йому миліше: мить ураженої тиші, неймовірний вибух сміху після неї або вираз сліпої люті на обличчі небожа. Карлик зіскочив на підлогу, цілком удоволений собою. Коли він озирнувся, то побачив, як пан Озмунд та пан Мерин допомагають злізти Джофові; а тоді спіймав пекучий погляд Серсеї та надіслав їй поцілунок.

Музики почали грати і тим принесли полегшення. Малі герцівники вивели собаку та свиню з палати, гості повернулися до холодцю, а Тиріон покликав чашника по новий келих вина, як раптом відчув на рукаві пальці пана Гарлана.

— Стережіться, пане, — попередив лицар. — Король!

Тиріон вивернувся у кріслі та побачив, що Джофрі, хитаючись і виблискуючи п'яною червоною пикою, майже подолав відстань до нього з великою золотою весільною чарою в обох руках, з якої вихлюпувало через вінця вино.

— Ваша милосте, — лише устиг вимовити Тиріон, аж тут король випорожнив усю чару йому на голову. Вино линуло червоним водоспадом на обличчя, наскрізь промочило волосся, захищало у очах, обпекло рану, сплигло щоками і всоталося у оксамит нового жупана.

— Подобається, Бісе? — глузливо запитав Джофрі.

Тиріонові очі пекло, наче вогнем. Він так-сяк витер обличчя рукавом і спробував змигнути, аби повернутися до видного світу.

— Ваша милість учинили недобре, — почув Тиріон тихі та несхвальні слова пана Гарлана.

— Помиляєтеся, пане Гарлане. — Тиріон не хотів, щоб усе перекинулося на щось бридкіше. Лише не тут, де на них дивляться очі половини панства королівств. — Не кожен король власноруч пошанує скромного підданого трунком зі свого власного келиха. Шкода, що вино так прикро розлилося.

— Воно не розлилося! — заперечив Джофрі; йому забракло тями підхопити гру Тиріона і тим зберегти бодай рештки гідності. — Нічого я вам не подавав!

Раптом коло плеча Джофрі з'явилася королева Маргерія.

— Мій ласкавий королю, — звернулася вона до чоловіка, — ходімо до наших місць. Там чекає новий співець.

— Аларік з Ейзена! — додала пані княгиня Олена Тирел, спираючись на ціпка і навмисне звертаючи на просяклого вином карлика не більше уваги, ніж її онука. — Маю сподівання, що він нарешті заспіває нам «Рине дощ у Кастамирі» — аж годину не співали, я вже й слів забулася!

— Пан Аддам також хоче проказати здравицю, — мовила Маргерія. — Прошу вашу милість до столу.

— Я не маю вина! — оголосив Джофрі. — Як мені пити здравицю, коли нема вина? Ось дядько Біс мені й подасть. Не хоче битися — то служитиме моїм чашником.

— Матиму за честь, ваша милосте.

— Це ніяка не честь! — заверещав Джофрі. — Ану підніміть мою чару з підлоги, негайно!

Тиріон підкорився, та коли сягнув по дужку чари, Джоф хвицьнув її ногою, вибивши назад між його ніг.

— Та піднімайте вже! Ви такі ж незграбні, як і потворні!

Тиріонові довелося полізти під стіл рачки, аби знайти там кляту королівську чару.

— Гаразд, тепер налийте вина!

Тиріон забрав глека в служниці та наповнив чару на три чверті.

— Е ні, на колінах, курдупелю!

Тиріон підняв важку чару, питаючи себе, чи не матиме зараз другу купіль. Але Джофрі одноруч забрав у нього посудину і поставив на стіл.

— Отепер можете встати, дядечку!

Ноги Тиріонові підломилися, коли він намагався підвестися, вино знову трохи не пролилося. Тиріон мусив ухопитися за стільця, щоб випростатися; пан Гарлан підхопив його під руку. Джофрі зареготав, за ним — Серсея, а далі ще й інші. Тиріон не бачив, хто саме, але добре їх чув.

— Ваша милосте, — пролунав бездоганно чемний та холодний голос князя Тайвина. — Привезли пиріг. Ми маємо потребу в вашому мечі.

— Пиріг?! — Джофрі схопив свою королеву за руку. — Ходімо, пані — там наш пиріг!

Гості скочили на ноги, заволали, заплескали у долоні, брязнули келихами, а величезний пиріг повільно плив палатою на візку з колесами, підштовхуваний півтузнем усміхнених кухарів. Завширшки

він був у шість стоп, мав хрустку золотаво-брунатну скоринку, а зсередини долинали цвірінькання та туркотіння.

Тиріон важко втягнув себе у крісло. Чого йому зараз бракувало для повного щастя, то це голубиною лайна на голові. Вино всоталося не лише в каптан, а й у підштанки; волога неприємно відчувалася на шкірі. Йому б незле було перевдягнутися... але нікому не дозволялося залишати бенкетну палату до обряду покладення на постіль. А до нього, порахував Тиріон, лишилося ще два чи три десятки страв.

Король Джофрі та його королева зустріли пиріг біля підніжжя помосту. Коли Джоф витяг меч, Маргерія поклала йому руку на передпліччя, утримуючи від похапливості.

— Вдовиний Лемент не на те кували, щоб різати пироги.

— А й справді! — Джофрі підніс голос. — Пане Ілине, подайте вашого меч!

З тіней позаду палати вималювався пан Ілин Пейн. «Примара посеред свята» — подумав Тиріон, спостерігаючи, як Королівський Правосуд, кощавий та похмурий, урочисто крокує уперед. Тиріон був замолодий, аби знати пана Ілина перед тим, як йому вийняли язика. «Напевне, за тих часів він був геть інший. Та зараз мовчанка в'їлася йому в плоть, стала з ним одним цілим. Як оті його ями-очі, іржава кольчуга та меч на спині.»

Пан Ілин уклонився королю та королеві, сягнув за плече і витяг шість стоп сріблястої криці, поцяцькованої візерунчастим письмом. Він став на коліно і простягнув великого меч королю Джофрі руків'ям уперед; цятки червоного вогню блимнули з рубінових очей на маківці — шматку драконоскла у подібні вишкіреного черепа.

Санса засовалася у кріслі.

— Що то за меч?

Тиріонові очі щипало від вина. Він змигнув і подивився знову. Меч пана Ілина не поступався Льодові ані довжиною, ані шириною, але мав надто яскравий сріблястий виблиск — а валерійський булат завжди був

тьмянний, мовби ховав свою душу за пеленою димного туману. Санса вчепилася йому в руку.

— Куди пан Ілин подів меч пана батька?

«Дарма я не відіслав Лід Роббіві Старку» — подумав Тиріон і зиркнув на свого батька, та князь Тайвин саме дивився на короля.

Джофрі та Маргерія з'єднали руки, разом підняли обіручного меча і накреслили у повітрі сріблясту дугу. Коли репнула скоринка, вихором білого пір'я з пирога пурхнули голуби та миттю розлетілися навсібіч, шукаючи собі вікон і бантин даху. З лав гучно залунало схвальне та радісне ревище; скрипалі та дударі на галереї заграли веселої. Джоф схопив наречену в обійми та весело закружляв навколо себе.

Стольний слуга поставив шматок гарячого голубиноного пирога перед Тиріоном і поклав на нього ложку лимонно-вершкової приправи. Голуби добре запеклися у пирозі, але Тиріонові вони смакували не краще, ніж ті білі, що тріпотіли крилами у палаті. Санса теж не їла.

— Ви бліді, наче мертві, пані моя, — мовив Тиріон. — Вам не завадить ковток свіжого повітря, а мені — свіжий одяг.

Він підвівся, подав їй руку і закликав:

— Ходімо!

Та не встигли вони рушити, як біля них знову з'явився Джофрі.

— Куди це ви, дядечку? Ви ж тепер мій чашник, хіба забули?

— Мушу вдягнути чисте вбрання, ваша милосте. Чи дозволите?

— Не дозволю! Ви мені до вподоби таким. Подавайте вино!

Королівська чара стояла на столі, де її залишили раніше; щоб дістатися туди, Тиріон мусив видертися на стілець. Джоф нетерпляче висмикнув посудину з його рук і почав пити довго та жадібно; борлак його сіпався, вино стікало підборіддям.

— Пане мій королю, — мовила Маргерія, — нам варто повернутися до наших крісел. Князь Пряжник бажає проказати здоров'я.

— Ой, дивися, дядечко навіть голубиноного пирога не їв!

Тримаючи келиха у одній руці, Джоф іншою уп'явся у Тиріонів шмат на тарілці.

— Лихо тому, хто не їсть мого пирога! — вигукнув він, набиваючи рота гостро приправленим м'ясом. — Бачте, яка смакота!

Раптом він закашлявся, випльовуючи пластівці хрусткої скоринки, але зразу вхопив іще жменю.

— Сухуватий, щоправда. Треба добре запивати.

Джоф ковтнув вина і знову закашлявся, тепер відчайдушніше.

— Хочу побачити, кахи, як ви їздите, кахи-кахи, верхи на свині, дядьку. Хочу...

Його слова перервав жорстокий напад кашлю. Маргерія занепокоєно подивилася на короля.

— Ваша милосте?!

— Та це, кахи, пиріг, кахи, пусте... кахи, пиріг.

Джоф ковтнув ще вина — чи принаймні спробував, бо все вино вихлюпнуло назовні, коли напад кашлю зігнув його навпіл. Обличчя короля налилося червоним.

— Я, кахи, не можу, кахи-кахи-кахи...

Весільна чара випала з його рук, темне вино линуло помостом.

— Він задихається! — зойкнула королева Маргерія.

Коло її плеча з'явилася її бабуся.

— Допоможіть бідному хлопчикові! — заверещала Колюча Королева голосом удесятеро могутнішим за її статуру. — Бовдури безголові! Чого ви гав ловите? Допоможіть королю!

Пан Гарлан відіпхнув Тиріона з дороги та почав гамселити Джофрі по спині. Пан Озмунд Кіптюг розірвав королю комір жупана. З горлянки хлопчача вирвався моторошний писк із хлюпанням — наче хтось намагався всмоктати річку крізь соломину — а тоді він зненацька обірвався, і це було ще лячніше.

— Переверніть його! — заревів Мейс Тирел до всіх і нікого. — Переверніть догори дригом, струсніть за п'яти!

Інший голос заволав:

— Води, дайте йому води!

Верховний септон почав гучно молитися. Великий маестер Пицель закликав когось собі на допомогу, аби встигнути до своїх покоїв і знайти там потрібне зілля. Тим часом Джофрі заходився роздирати собі горло нігтями на криваві клапті. Під шкірою натужилися затверділі, наче камінь, м'язи. Принц Томен голосив і бризкав слізьми.

«Він помре» — усвідомив Тиріон, почуваячись напрочуд спокійно посеред пекла, що лютувало навколо. Джофа знову лупцювали по спині, та обличчя в нього дедалі темнішало. Гавкали собаки, верещали діти, люди вигукували поради — одна марніша за іншу. Половина гостей була на ногах; одні відштовхували сусідів, прагнучи краще побачити, інші пробиралися до дверей, прагнучи швидше зникнути.

Пан Мерин роззявив королю рота і запхав до горла ложку. Малий повів очима і зустрів погляд Тиріона. «Він має очі Хайме.» Та Хайме ніколи в усьому житті не був такий зляканий. «Але ж хлопцеві лише тринадцять років.» З рота Джофрі виривалося сухе клекотіння — то він намагався говорити. Очі його збіліли з жаху, він здійняв руку... сягнув до свого дядька чи може, вказав на нього... «Він просить мого пробачення чи гадає, що я можу його врятувати?»

— Ні-і-і!!! — волила Серсея. — Батьку, рятуйте! Допоможіть йому хоч хтось, моєму синові, синочку...

Тиріон раптом згадав про Робба Старка. «А я ще нівроку своє весілля перебув.» Він озирнувся подивитися, як ся має його дружина, та у палаті робилося таке, що Санси ніде не було видно. Зате на очі йому трапилася весільна чара, забута на підлозі. Тиріон підійшов і схопив її до рук. На дінці лишилося з палець темного червоного вина. Тиріон подумав хвилинку, а тоді вилив напій на підлогу.

Маргерія Тирел трусилася у обіймах бабусі; стара втішала її словами:

— Тримайся, дитинко, не втрачай голову.

Більшість музик утекли; останній сопілкар на галереї виводив щось повільне і тужливе. Унизу трапезної навколо дверей зчинився страшний безлад — гості борюкалися і топтали один одного. Золотокирейники пана Аддама забігали усередину, щоб відновити лад у палаті, а гості вискакували геть у ніч, запинаючись, ридаючи, вибльовуючи вечерю та біліючи обличчями з жаху. Тиріонові запізно спало на думку, що йому теж незле було б зникнути.

Коли він почув вереск Серсеї, то зрозумів, що все скінчилося.

«Отепер тікай. Негайно.» Та натомість він чомусь зашкандибав до сестри. Вона сиділа у калюжі вина, колихаючи у обіймах тіло сина. Сукня її була розірвана і заплямована, обличчя — біліше за крейду. Худий чорний собака просунув допитливий писок повз її руки, принюхався до трупу Джофрі.

— Хлопець помер, Серсеє, — мовив князь Тайвин і поклав на плече своєї дочки руку в рукавичці. Тим часом один зі стражників відігнав собаку геть. — Відпусти його. Хай спочиває.

Знадобилися зусилля двох лицарів Королегвардії, щоб розтиснути її пальці. Тіло короля Джофрі Баратеона ковзнуло з її рук на підлогу — мляве, позбавлене останнього вогника життя.

Верховний септон став поруч на коліна.

— Батьку Вишній у небесах, суду твого справедливого просимо для нашого доброго короля Джофрі, — співучо завів він молитву за упокій.

Маргерія Тирел щодуху заголосила; Тиріон почув, як її мати, пані Алерія, повторює:

— Він удавився, люба моя. Удавився пирогом. Ти тут ні до чого. Він удавився — ми всі бачили.

— Ні, він не удавився! — Голос Серсеї був гостріший за меч пана Ілина. — Мого сина отруїли!

Вона озирнулася на білих лицарів, що безпорадно мулялися навколо.

— Королегвардіє! Виконуйте свій обов'язок!

— Перепрошую пані королеву? — завагався пан Лорас Тирел.

— Схопіть мого брата! — наказала Серсея. — Це він зробив — він, карлик! Він та його клята дружина! Це вони вбили мого сина і вашого короля! Хапайте їх! Хапайте їх обох!

Санса V

Далеко у місті закалатав дзвін.

Санса почувалася, наче уві сні.

— Джофрі помер! — мовила вона до дерев, побоюючись прокинутися.

Коли вона вибігала з престольної палати, король був іще живий: стояв на колінах, дер собі горлянку нігтями, намагався розірвати власну плоть у несамопитій спробі вдихнути повітря. Од видовиська волосся ставало дибки; Санса обернулася і втекла, схлипуючи. З нею разом утекла і пані Танда.

— Ви маєте добре серце, юна пані! — мовила вона до Санси дорогою. — Не кожна діва так побиватиметься за чоловіком, який відмовився від неї та видав заміж за карлика!

«Добре серце. То виходить, я маю добре серце.» Навіжений сміх підскочив до горла, та Санса спромоглася його придушити. Дзвони калатали поволі, статечно та сумно. Бам-м, бам-м, бам-м. Так само вони дзвонили за королем Робертом. Джофрі помер, він мертвий, його нема на світі, він мертвий, мертвий, мертвий! Навіщо вона плаче, якщо кортить танцювати? Невже це сльози радощів?

Санса знайшла свій одяг там, де сховала його позаминулої ночі. Без покоївок розв'язувати шворки на сукні довелося довше, ніж вона сподівалася. Руки рухалися на диво незграбно, зате страх майже зник.

— Які жорстокі ті боги! Забрати короля таким юним та вродливим, ще й на власному весіллі! — казала їй пані Танда.

«Боги справедливі» — подумала Санса. Робб теж загинув на весіллі. Саме за ним вона і плакала. «За ним та за Маргерійкою.» Бідолашна Маргерія — двічі вийти заміж і двічі овдовіти. Санса ковзнула рукою геть із рукава, стягла сукню донизу і вивернулася з неї, а тоді згорнула клумаком і запхала у дупло дуба, звідки витягла одержу, сховану для втечі. «Вдягайтеся якнайтепліше» — попередив пан Донтос, — «і якнайтемніше». Чорного одержу вона не мала зовсім, а тому обрала сукню товстої бурої вовни. Щоправда, стан сукні прикрашали річкові перли. «Та нічого, кирея їх приховає.» Кирея була темно-зелена, з великою відлогою. Санса вдягла сукню через голову і накинулася киреєю, хоча каптур лишила відкинутим. Були там і черевики: прості та міцні, з низькими підборами та широкими носакaми. «Боги почули мої молитви» — думала вона заціпеніло, наче уві сні. — «Шкіра — наче порцелянова. Чи кістяна. А може, і сталева.» Руки рухалися зсудомлено, незграбно, наче ніколи не вміли розпускати волосся. На мить вона пошкодувала, що з нею немає Шаї, щоб допомогти з сіточкою.

Коли Санса нарешті стягла сіточку з волосся, її брунатно-руда грива водоспадом розлилася спиною та плечима. Плетиво срібних ниток висіло у неї на пальцях; у місячному сяйві тонко викуваний метал тьмяно виблискував, а чорні камені всотували кожну цятку світла. «Чорні аметисти з Асшаю.» Раптом Санса помітила, що одного бракує, і підняла сіточку до очей, щоб роздивитися. У срібному гнізді, звідки випав камінь, лишилася темна ляпка якоїсь речовини.

Зненацька її наповнив жах, серце застугоніло між ребер, подих перехопило. «Чого я так лякаюся? Це ж лише аметист — чорний аметист із Асшаю, та й годі. Напевне, розхитався і випав, бо погано сидів у гнізді. Тепер він лежить десь у престольній палаті або у дворі. Якщо тільки...»

Пан Донтос казав, що ця сіточка чарівна, що вона приведе її додому. Казав неодмінно вдягти цього вечора на весілля Джофрі. Срібна нитка туго натягнулася на кісточках пальців; великий палець мимоволі мацав гніздо, тер туди-сюди, як язик мацає дірку від зуба. «Якими чарами її заворожено?» Від них помер король — той самий жорстокий король, який тисячу років тому був її шляхетним принцом. Якщо Донтос брехав про сіточку, то чи не брехав про все інше? «Що як він ніколи не прийде? Що як немає ані корабля, ані човна на річці, ані виходу з міста?» Що тоді станеться?

Санса почула тихий шурхіт листя і глибоко запхала срібну сіточку до кишені киреї.

— Хто там? — скрикнула вона. — Хто йде?

Божегай був темний та імлистий; дзвони удалині проводжали Джофрі до могили.

— Я. — Він вивалився з-під дерев, ледве тримаючись на ногах од надміру випитого, і ухопився за її плече, щоб не впасти. — Я прийшов, моя мила Жонкіль. Нічого не бійся — твій Флоріан уже тут!

Санса відсахнулася від його доторку.

— Ви казали, я мушу вдягти сіточку на волосся! Срібну сіточку з... які там у ній камені?

— Аметисти. Чорні аметисти з Асшаю, добра пані.

— Це не аметисти. Адже так? Так чи не так? Ви збрехали!

— Чорні аметисти! — наполягав він. — Вони несуть у собі чари!

— Вони несуть у собі смерть!

— Тихіше, мосьпані, тихіше. Ніхто нічого не ніс. Король удавився голубиним пирогом. — Донтос рохнув од сміху. — Таким смачнющим пирогом. А це лише срібло та камінці, срібло та камінці, та ще трохи чаклунства.

Калатали дзвони. Вітер висвистував такий звук, який видав король, коли намагався вдихнути ковток повітря.

— Це ви отруїли його, ви! Це ви узяли камінь з мого волосся...

— Тихо, бо прикличете смерть до усіх нас! Я нічого не робив. Ходімо, треба тікати — вас шукають. Вашого чоловіка схопили.

— Тиріона?! — вразилася Санса.

— Ви маєте іншого чоловіка? Так, Біса, малого дядечка короля. Вона думає, це він отруїв Джофрі.

Донтос ухопив її за руку і потягнув.

— Прошу пані сюди, нам треба тікати, і то негайно. Не бійтеся, ідіть за мною.

Санса пішла, не опираючись. «Ненавиджу жіноче скигління» — казав колись Джофрі, та зараз скиглити мала причину лише одна жінка — його мати. У казках Старої Мамки мамуни вміли робити хитромудрі речі, що виконували бажання. «Чи бажала я йому смерті?» — спитала Санса себе, а тоді згадала, що вже застара, щоб вірити у мамунів.

— Тиріон отруїв короля?!

Так, вона знала, що її коротун-чоловік ненавидить свого небожа. Але чи достатньо, щоб його вбити? «Чи знав він про мою сіточку, про чорні аметисти? Він сам подавав Джофові вино.» Як можна удавити когось аметистом у вині? «Якщо Тиріон справді винний, то подумують і на мене теж» — усвідомила вона і здригнулася зі страху. Як інакше? Адже вони — чоловік і дружина; Джоф убив її батька і глузував зі смерті її брата. «Одна плоть, одне серце, одна душа.»

— Мовчіть і рухайтесь обережно, люба пані, — казав Донтос. — Поза божегаєм мусимо зберігати тишу. Накиньте каптура і сховайте обличчя.

Санса кивнула і зробила все, як він сказав. Блазень був такий п'яний, що Санса подеколи мусила підставляти йому плече, аби не впав. У всьому місті калатали дзвони, і щохвилини додавалися нові. Санса схилила голову, сховала обличчя і трималася тіней, не відстаючи від Донтоса. Сходячи зміїстими сходами, він упав на коліна і виблював. «Мій бідолашний Флоріан» — подумала вона, спостерігаючи, як він витирає рота вислим рукавом. «Вдягайтесь у темне» — казав він, а сам під бурим кобеняком з відлогою мав на собі

старого вапенрока зі знаком дому Голярд — червоними та рожевими лежачими смугами під синьою верхівкою з трьома золотими коронами.

— Навіщо ви вдягли свої кольори? Джоф застеріг, що коли вас упіймають вдягненим як лицаря, то скарають на смерть, він наказав... ой...

Застороги та накази Джофа вже нічого не важили на цьому світі.

— Я хотів знову стати лицарем. Принаймні отут, зараз, для цієї єдиної справи. — Донтос знову став на ноги і вхопився за її плече. — Ходімо. Тепер мовчіть і нічого не питайте.

Вони пішли сходами далі униз, перетнули малий дворик у низині. Пан Донтос штовхнув важкі двері та запалив свічку на тичці. Попереду виднівся довгий прохід, уздовж якого стояли темні та запилені обладунки з шоломами, укритими гребенями з кількох рядів луски, що спускалися аж на спини. Тіні лусочок від світла свічки химерно танцювали та видовжувалися, поки Санса і Донтос поспіхом минали броню давно померлих воїнів. «Порожні лицарі обертаються на драконів» — майнула в неї думка.

Наступні сходи привели їх до дубових дверей, окутих залізними смугами.

— Тримайтеся, моя Жонкіль, ви майже врятовані.

Коли Донтос підняв засув і розчахнув двері, Санса відчула на обличчі холодний вітерець. Вона проминула дванадцять стоп товщини муру і опинилася назовні замку, нагорі стрімкої скелі. Унизу текла річка, над головою висіло небо — одне чорніше від іншого.

— Мусимо лізти донизу скелею, — мовив пан Донтос. — Унизу на нас чекає людина, щоб відвезти на корабель.

— Я впаду!

Адже Бран упав, а хто вмів лазити краще за нього?

— Не впадете. Тут є такі начебто сходинки — потаємні, врізані у камінь. Ось, прошу пані, пошукайте самі.

Він став на коліна разом із нею, змусив перехилитися через край і мацав камінь її пальцями, доки не допоміг знайти заглибину для руки, вибиту в скелі.

— Ось бачите — наче шаблі на драбині!

Та навіть із тими шаблями донизу було дуже далеко.

— Ні, я не зможу!

— Ви мусите!

— Невже немає іншого шляху?

— Оце і є шлях. Такій міцній молодій дівчині, як ви, надто важко не буде. Чіпляйтеся гарненько, донизу не дивіться, і будете коло підніжжя, аж оком не встигнете змигнути. — Очі його збуджено блищали. — Це ваш бідний Флоріан — старий, товстий і п'яний, це йому треба боятися. Колись я упав навіть із коня, хіба ви забули? З того між нами усе і почалося. Я впав з коня, бо був п'яний, Джофрі забажав стягти мою дурну головешку, а ви мене врятували. Ви врятували мене, люба моя!

«Та він плаче» — зрозуміла вона.

— А тепер ви рятуєте мене.

— Врятую, якщо ви полізете. А якщо ні — то я приніс смерть нам обом.

«Це він» — подумала Санса. — «Це він убив Джофрі.» Тепер вона мусила лізти — не лише задля себе самої, а й задля нього.

— Ідіть першим, добрий лицарю.

Якщо йому судилося впасти, вона принаймні не хотіла, щоб він злетів їй на голову та зіпхнув зі скелі їх обох.

— Як забажаєте, люба пані.

Він подарував їй слинявий поцілунок у щоку, незграбно перекинув ноги через скелясту сходинку і совав ними там, доки не знайшов опору.

— Зараз я трохи злізу, а тоді рушайте ви. То ви полізете? Справді? Присягніться мені!

— Полізу, — пообіцяла вона.

Пан Донтос зник. Санса чула, як він пирхає, злізаючи скелею донизу, і рахувала удари дзвона удалині. На десятому вона спустила ноги за край скелі та понишпорила носачами ніг, доки не знайшла сходинку. Мур замку тяжко нависав над головою; на якусь мить їй страшенно закортіло витягти себе нагору і втекти до своїх теплих помешкань у Кухарській Вежі. «Не втрачай хоробрості» — наказала вона собі. — «Будь мужньою, як панни з пісень.»

Дивитися униз Санса не наважувалася; вона старанно витріщалася на скельну стінку, ретельно перевіряючи, як стоїть нога на сходинці, перш ніж шукати наступну. Камінь був грубий і холодний; іноді вона відчувала, як ковзають пальці, та й зарубки для рук розташувалися не так рівномірно, як бажалося. А дзвони все не змовкали. Не встигла Санса долізти й до середини, як руки їй навіжено затремтіли — вона вже вирішила, що зараз упаде. «Ще крок» — казала собі Санса, — «ще одненький крок. Треба рухатися. Якщо зупинишся, то ніколи не зрушиш знову, і ранок застигне тебе прилиплою до скелі, заціпенілою зі страху. Ще крок, а потім ще один.»

Земля з'явилася під ногами так зненацька, що Санса запнулася і впала; серце шалено колотилося у грудях. Коли вона перекотилася на спину і зиркнула туди, звідки прийшла, то відчула запаморочення і вчепилася пальцями у землю. «Я впоралася! Я не впала! Я спустилася аж звідти, і тепер поїду додому.»

Пан Донтос рвучко підняв її на ноги.

— Сюди-осьдечки, будьте ласкаві. Тихо, тихо, не кажіть ані слова.

Він тримався якнайближче до суцільних чорних тіней, що густо лежали під скелями. На щастя, йти довелося недалеко — сажнів за двадцять униз річкою в невеличкій скедії сидів чоловік, майже схований рештками великої галери, яка тут викинулася на берег і згоріла. Донтос зашкандибав до нього, відсапуючись.

— Озвел? — спитав лицар-блазень.

— Не треба імен, — відказав чоловік. — Сідайте у човен.

Він сидів на веслах, зігнувшись — довготелесий кощавий старий з довгим білим волоссям і великим гачкуватим носом, з очима, схованими у тіні каптура.

— Сідайте, швидко! — пробурмотів він. — Час уже рушати.

Вони всілися, старий у каптурі опустив весла у воду і наліг спиною, виводячи скедію на річковий плин. Позаду не замовкали дзвони — виспівували про смерть короля-хлопчака. Темна річка без жодного іншого човна належала їм.

Неквапними, сильними, рівними ударами весел старий прокладав шлях униз течією повз потонулі галери, поламані щогли, спалені коробки, розірвані вітрила. Кочети весел були замотані ганчір'ям і не видавали ані звуку. Понад водою плив туман. Санса побачила нагорі зубаті верхівки однієї з Бісових коливоротних веж, але великий ланцюг був опущений у воду, і вони без затримки подолали місце, де живцем горіли тисячі людей. Берег віддалявся, туман густішав, калатання дзвонів губилося удалині. Нарешті навіть вогні міста зникли далеко позаду. Човен плив Чорноводою затокою, світ звузився до темної води, летючого туману і мовчазного зігнутого весляра.

— Чи далеко нам іще? — запитала вона.

— Помовчте. — Весляр був старий, але міцніший, ніж здавався на вигляд, і голос мав сильний та суворий. У обличчі його щось здавалося Сансі знайомим, та що саме — цього вона сказати не могла.

— Вже недалечко. — Пан Донтос узяв її руку в свої та ніжно попестив. — Ваш друг близько і чекає на вас.

— Мовчати! — знову загарчав весляр. — Балачки добре чути понад водою, пане Блазню Безголовий.

Санса налякалася, закусила губу, загорнулася в кирейку і замовкла. Решту шляху чувся лише тихий плескіт весел.

На східному небі вже засірів світанок, коли Санса нарешті побачила примарну тінь попереду човна. То була торговельна галера зі згорнутими вітрилами, що повільно рухалася на одній лаві весел. Коли

човен і галера зблизилися, Санса помітила носову подобу — водяника у золотій короні, що сурмив у великий ріг з морської мушлі. З галери почувся вигук, і вона почала повільно розвертатися.

Коли човен став поруч, з галери через облавок кинули мотузяну драбину. Весляр вийняв весла з води і допоміг Сансі стати на ноги.

— Лізьте вгору. Ходіть, дівчино, я допоможу.

Санса подякувала йому за добрість, але у відповідь отримала лише бурчання. Лізти угору мотузяною драбиною було легше, ніж донизу скелею. Весляр Озвел поліз слідом, а пан Донтос лишився у човні.

Двоє жеглярів чекали коло поручнів, щоб допомогти їй зійти на чардак. Санса тремтіла.

— Ой леле, та вона змерзла! — сказав хтось, скинув власну кирею і огорнув їй плечі. — Отак краще, люба панно? Заспокойтеся, найгірше вже позаду.

Санса упізнала голос. «Але ж він у Долині» — подумала вона. Поруч із ним стояв лицар Лотор Брюн зі смолоскипом у руці.

— Пане Петире! — покликав Донтос із човна. — Мушу скоріше повертатися назад, бо мене шукатимуть!

Петир Баеліш поклав руку на поручень.

— Повертайтеся, але спершу отримайте нагороду. Десять тисяч драконів, адже так?

— Десять тисяч, так! — Донтос потер рота тилом долоні. — Як обіцяно, мосьпане!

— Пане Лоторе, віддайте йому нашу подяку!

Лотор Брюн опустив смолоскипа. Троє чоловіків ступили до облавку, підняли арбалети, вистрілили одночасно. Одна важка стріла поцілила Донтоса у груди, саме коли він дивився угору, і пробила йому ліву корону на вапенроці. Дві інші влучили у горло та живіт. Усе сталося так швидко, що ані Донтос, ані Санса навіть писнути не встигли. Коли справу було зроблено, Лотор Брюн кинув смолоскипа на труп. Поки галера відійшла від скедії, невеличкий човник вже палав.

— Ви його вбили! — Санса вхопилася за поручень, відвернула обличчя і виблювала. Невже вона втекла від Ланістерів лише з тим, щоб стрітися з чимось гіршим?!

— Мила панно, — пробурмотів Мізинець, — не марнуйте ваш розпач на такого, як він. То був гіркий п'яниця, що не знав нічого про дружбу та друзів.

— Але він мене врятував!

— Він продав вас за обіцянку десяти тисяч драконів. Ваше зникнення робить вас підозрюваною у вбивстві короля Джофрі. Золотокирейники нищпоритимуть містом, євнух брязкатиме гаманцем. Донтос... ви його чули. Він продав вас за золото, а коли все пропав би, то продав би знову. Торба золотих драконів може ненадовго купити мовчанку людини... зате влучна стріла купує її назавжди.

Петир Баеліш сумно посміхнувся.

— Кожен свій крок він робив з мого наказу. Я не наважувався зв'язуватися з вами особисто. Але коли почув, як ви врятували Донтосові життя на Джофовому турнірі, то зрозумів, що кращого поплічника не знайти.

Сансу трохи не знудило.

— Він казав, що хоче бути моїм Флоріаном!

— Чи не пригадуєте ви часом, що я вам казав того дня, коли ваш батько сидів на Залізному Престолі?

Ту мить вона пам'ятала дуже яскраво.

— Ви сказали, що життя — то не пісня, і я дізнаюся про це одного дня на своє горе.

Санса відчувала, як на очі накочуються сльози, та не могла втямити, за ким їй плакати: за Донтосом Голярдом, за Джофом, за Тиріоном чи за собою.

— То невсе усе навколо — суцільна брехня, завжди і неодмінно?! Невже всі люди та всі речі у світі — сама лише облуда?!

— Майже всі. Та певно ж, не ми з вами. — Він посміхнувся. — «Приходьте сьогодні вночі до божегаю, якщо хочете додому.»

— Послання... то його написали ви?!

— Крім божегаю, іншого вибору не було. Жодне інше місце у Червоному Дитинці не сховане від очей малих пташечок, як їх кличе євнух... чи радше малих пацюків, як їх кличу я. У божегаї стін немає, самі лише дерева. І замість стелі — небо над головою. Корені, ґрунт, камені замість вимощеної підлоги. Пацюкам нема де ховатися. Адже пацюки мусять ховатися, щоб люди не настромили їх на ножі.

Пан Петир узяв її за руку.

— Нумо ходімо до вашої бесіди. Знаю, який важкий та довгий вам випав день. Ви, напевне, дуже стомилися.

Малий човник лишився позаду невеличким вихором диму та вогню, майже загубленим у вранішньому морі. Назад дороги не лишилося; єдиний можливий шлях лежав попереду.

— Так, дуже стомилася, — визнала Санса.

Поки Мізинець вів її донизу, то казав:

— Та розкажіть же мені про бенкет! Адже королева так вистаралася заради нього. Співці, жонглери, ведмідь-танцюрист... а чи сподобалися вашому панові чоловікові мої карлики-герцівники?

— Ваші?!

— Я мусив послати за ними аж до Браавосу і ховати до весілля у бурдеї. Скільки це мені коштувало грошей, а надто зусиль — сором казати. Виявляється, сховати карлика у місті — неабиякий клопіт. А щодо Джофрі... Як то кажуть, можна привести короля до води... але на Джофрі довелося ще й хлюпнути, аби він втямив напиться. Коли я розповів його милості про свою маленьку несподіванку, він запитав: «На біса мені на весіллі якісь бридкі карлики? Ненавиджу карликів.» Довелося мені узяти його за плече та прошепотіти на вухо: «Так, саме на Біса. Уявіть, як вони сподобаються вашому дядькові».

Чардак хитнувся під ногами, і Сансі здалося, наче увесь світ став хиткий і непевний.

— Вони думають, що то Тиріон отруїв Джофрі. Пан Донтос казав, його схопили.

Мізинець посміхнувся.

— Вдівство, Сансо, дуже вам пасуватиме.

Від самої думки в неї аж затріпотіло у животі. Вона вже ніколи не поділятиме ліжко з Тиріоном! Адже саме цього вона жадала найбільше... хіба ні?

Бесіда була низенька й тісна, але на вузьку полицю для спання задля зручності була покладена перина і чималий оберемок хутра.

— Тут тісно, самі бачите, але сподіваюся, не буде надто незручно. — Мізинець вказав на кедрову скриню під віконцем. — Ось тут ви знайдете собі чисте вбрання. Сукні, спідніє, теплі панчохи, кирейку. На жаль, сама лише вовна та льон. Негідний одяг для шляхетної діви, зате вбереже від холоду і вологи, доки не знайдеться кращий.

«Ого, та він усе наготував заздалегідь!»

— Ласкавий пане, я не розумію... адже Джофрі жалував вам Гаренгол, зробив коронним намісником на Тризубі... навіщо вам...

— Навіщо мені бажати йому смерті? — Мізинець стенув плечима. — Та так, без жодної причини. До речі, я ж зараз перебуваю за тисячу верст звідси, аж у Долині Арин. Треба завжди тримати ворогів у замішанні, не дозволяючи себе зрозуміти. Якщо вони не матимуть певності, що ти за один і чого хочеш, то не знатимуть і того, що ти зробиш далі. Буває корисно іноді спантеличити їх — утнути щось безглузде, ще й начебто собі на шкоду. Пам'ятайте про це, Сансо, коли доростете, аби грати у гру.

— Гру... яку гру?

— Єдину гру на світі. Гру престолів.

Він прибрав з чола пасмо її волосся.

— Ви вже не маленька, щоб знати: ми з вашою матінкою були не лише друзями. Колись я не хотів у світі нічого іншого, крім неї. Я насмілювався мріяти про наше з нею спільне життя, про дітей, яких вона мені подарує... та вона була дочкою Водоплину і Гостера Таллі. «Родина, обов'язок, честь», Сансо. «Родина, обов'язок, честь» означали, що я ніколи не матиму її руки. Але вона подарувала мені дещо краще — такий дарунок жінка може віддати лише раз. То як я можу відвернутися від її доньки? У кращому світі ви були б моєю донькою, а не донькою Едарда Старка. Вірною, люблячою, коханою... Та викиньте уже з голови того Джофрі, мила моя. Донтоса, Тиріона, усіх. Вони вас ніколи не потурбують. Тепер ви у безпеці й не мусите перейматися. Я вбережу вас від усякого лиха і відвезу додому.

Хайме VII

«Король помер» — казали йому, не відаючи, що Джофрі — не лише його пан і володар, але й рідний син.

— Біс розпанахав йому горлянку ножем! — базікав мандрівний крамар у корчмі при дорозі, де вони перебули ніч. — І випив кров короля з великої золотої чари!

Чолов'яга не впізнав однорукого лицаря з бородою та чорним кажаном на щиті, як не впізнав би і тисячу інших. Тому і балакав так вільно там, де інший не смів би розтулити рота, якби знав, хто його слухає.

— Нє, то була отрута! — наполягав корчмар. — У малого пика зчорніла, мов слива дозріла!

— Хай Вишній Батько подарує йому справедливий суд, — пробурмотів септон.

— То Бісова дружина допомогла йому вбити короля, — присягався лучник у однострої зтяг князя Рябина. — Опісля вона зникла з палати у хмарі сірчаного диму, а Червоним Дитинцем пробіг примарний лютововк зі скривавленою пащею!

Хайме сидів мовчки і слухав, як слова течуть мимо, наче дзюркотливий струмок. Забутий ріг пива лежав у єдиній здоровій руці. «Джофрі. Моя кров. Мій першачок. Мій син.» Він спробував

викликати у пам'яті обличчя хлопця, та його риси весь час перетворювалися на Серсеїни. «Вона буде у жалобі, волосся розкуйовджене, очі — червоні від сліз, губи тремтять, коли намагаються щось сказати. Коли вона побачить мене, то заплаче знову — хоча і боротиметься відчайдушно, аби втримати сльози.» Сестра рідко плакала, коли поруч був іще хтось, крім нього — не терпіла, щоб її бачили слабкою. Свої рани на серці вона показувала тільки своєму близнюкові. «А тепер вона шукатиме в мене розради та помсти.»

Наступного дня на вимогу Хайме вони летіли, мов навіжені. Його син був мертвий, а сестра понад усе мала потребу в своєму коханому браті.

Коли Хайме Ланістер побачив перед собою велике місто з темними вартовими баштами проти ранніх сутінок, то рушив легким чвалом до Сталевого Шкарбана Вальтона, який трусив ристю позаду Нігтя під прапором миру.

— Що це так жахливо смердить? — скривився північанин.

«Смерть» — подумав Хайме, але вголос відповів:

— Дим, піт і гівно. Коротше кажучи, Король-Берег. Якщо мати добрячого носа, можна винюхати і зраду теж. А ти хіба раніше не чув, як смердять великі міста?

— Я нюхав Білу Гавань. Вона так не смерділа.

— Біла Гавань поруч із Король-Берегом — що мій брат Тиріон поруч із паном Грегором Клеганом.

Ніготь вів їх угору низьким пагорбом. Семихвостий прапор миру тріпотів на вітрі, вилощена семикутна зірка яскраво сяяла на держалні.

«Скоро я побачу Серсею, Тиріона та батька. Невже мій брат справді міг убити малого?» Хайме крутив думку в голові так і сяк, але не міг у неї повірити. Він почувався на диво спокійним, хоча знав, що батьки мусять шаленіти з горя, коли помирають їхні діти: видирати собі волосся з корінням, шпетити усіх богів, закликати криваву помсту. Чого ж він не відчував майже нічого? «Малий жив і помер, думаючи, що його батько — Роберт Баратеон.»

Хайме справді дивився, як він народжується, але радше заради Серсеї, ніж самої дитини. І ніколи не тримав на руках.

— Ти подумав, як це виглядатиме? — спитала сестра, коли їх нарешті залишили баби-сповитухи. — Куди вже гірше, що Джоф схожий на тебе — ще бракувало, щоб ти тут над ним туркотів!

Хайме тоді здався, майже не опираючись. Немовля на ім'я Джофрі було мале, рожеве, без упину верещало та скигло, вимагало надто багато часу Серсеї, любові Серсеї та цицьок Серсеї. Таке хай Роберт забирає собі.

«І ось він мертвий.» Хайме змалював собі Джофа нерухомим, холодним, з чорним від отрути обличчям — і знову нічого не відчув. «Може, я справді чудовисько? Недарма ж люди кажуть.» Якби Вишній Батько просто зараз зійшов з неба і запропонував обрати, що йому повернути: сина чи руку, Хайме знав, що б він обрав. Зрештою, він мав другого сина і сім'я ще вдосталь на безліч нових. «Якщо Серсея захоче ще одну дитину, я подарую їй дитину... і цього разу я візьму її на руки, і хай Інші ухоплять тих, кому це не до смаку.» Мертвий Роберт гнів у могилі, а Хайме до смерті втомився від брехні.

Він зненацька обернувся і зачвалував назад — шукати Брієнну. «Самі лише боги відають, чого я оце клопочуся. Скільки доріг за життя подолав, а досі не щастило зустріти нуднішого та відразливішого супутника.» Дівчисько їхало далеко позаду і трохи збоку, наче показуючи, що не хоче мати з ними нічого спільного. Дорогою для неї так-сяк зібрали чоловічий одяг: тут сорочку, там камізелю, ще десь пару штанів, кобеняка з каптуром, ба навіть старого залізного панцира. Брієнна, вочевидь, у чоловічому вбранні почувалася зручніше, та гарнішою на вроду її вже ніщо не могло зробити. «І щасливішою теж.»

На додачу після втечі з Гаренголу Брієнна швидко повернула собі свою звичайну ослячу впертість.

— Хочу назад мою зброю та броню! — наполягала вона.

— Та залюбки! — відповідав Хайме. — Сам би вас убрав знову в залізо від маківки до п'ят. А надто у шолом. Усі тільки радітимуть, коли ви нарешті стулите пельку, а пику завісите заборолом.

Стулити пельку Брієнна не забарилася, та її похмура мовчанка скоро почала псувати йому добрий гумор так само певно, як нескінченні спроби Кайбурна підлеститися та заприятитися. «Божечки праві! Оце вже не гадав, що сумуватиму за товариством Клеоса Фрея.» Мимоволі йому на думку почало спадати, чи не краще було лишити дівчисько ведмедеві.

— Король-Берег! — оголосив Хайме, коли нарешті її знайшов. — Нашу подорож закінчено, ясна панно. Ви дотримали своєї обітниці — доправили мене до Король-Берега. Майже цілого, не рахуючи кількох пальців та долоні.

Брієнна мляво зиркнула на нього байдужими очима.

— То лише половина моєї обітниці. Я казала пані Кетлін, що поверну їй доньок. Хоча б Сансу. Але зараз...

«Вона ніколи не стрічала Робба Старка, та сумує за ним глибше, ніж я за Джофом.» Хоча хтозна — може, вона так побивалася за пані Кетлін.

Коли вони почули новину, то саме знаходилися у Мережгаї, а повідомив її червонопикий опецькуватий лицар на ймення Бертрам Чмелик, чиїм знаком на щиті були три бджолині вулики на смугастому чорно-жовтому полі. Чмелик розповів, що крізь Мережгай лише напередодні проїхав загін вояків князя Дударя — поспішав до Король-Берега під власним прапором миру.

— Як Молодий Вовк загинув, то Дудар вирішив, що далі воювати не варто. Ще й син його сидить у полоні в Близнюках, — повідомив лицар.

Брієнна роззявила рота і вирячилася, наче корова, що вдавилася жуйкою. Довелося Хайме видобувати з пана Бертрама розповідь про Червоне Весілля.

— Кожен князь великого дому має непокірного та підступного значкового, що заміряється на його місце, — казав він опісля Брієнні. — Мій батечко мав Ринів і Тарбеків, Тирели мають Флорентів, Гостер Таллі мав Вальдера Фрея. Таких тримає у покорі сама лише сила, та

варто їм відчутти слабкість... кажуть, за Віку Звитяжців Болтони білували Старків і накидалися їхніми шкурами, наче корзнами.

Брієнна нічого не казала і виглядала так пригнічено, що Хайме майже закортіло її розрадити. Від того дня вона їхала, наче напівмертва — не кидалася звіром навіть тоді, коли її кликали «ягідкою». «З неї наче випили усю силу.» Це ж вона скинула брилу на Робіна Ригера, билася з ведмедем тупим мечем, відшматувала вухо Варго Хапові, геть виснажила Хайме у двобої... а зараз виглядала зламанною і змарнілою.

— Я попрохаю батька, щоб повернув вас до Тарфу, якщо буде ваша ласка, — мовив Хайме до неї. — А як схочете лишитися при дворі, то я знайду вам місце.

— Серед панянок у королевиному почті? — запитала вона блякло та байдуже.

Хайме пригадав на Брієнні рожеву єдвабну сукню і навіть не став уявляти собі, що скаже сестра на таке поповнення свого почту.

— Може, серед очільників міської варти...

— Я не служитиму серед кривоприсяжців і горлорізів.

«Нащо тоді чіпляла до паса меча? Куди ти від них дінешся у війську?» — хотів сказати він, але прикусив язика.

— Як забажаєте, Брієнно.

Хайме однією рукою розвернув коня і дав їй спокій.

Божа Брама була відчинена; перед нею вздовж дороги вишикувалося зо два десятки возів, накладених барилами сидру, діжками яблук, паками сіна і такими велетенськими гарбузами, яких Хайме ще не бачив. Майже кожен віз мав при собі озброєну сторожу: щитників зі значками дрібних князьків, сердюків у кольчугах та шкіряних кубраках, а подекуди і рум'яних селянських парубків, що стискали у руках саморобні списи з відpalеними у вогні вістрями. Хайме привітно посміхався до всіх, минаючи жвавою ристю.

Золотокирейники при брамі збирали з кожного погонича монети, перш ніж дозволити возам проїхати до міста.

— Що це таке робиться? — запитав Сталевий Шкарбан.

— За право торгувати у місті треба платити. З наказу Правиці Короля та коронного підскарбія.

Хайме озирнувся на довгу чергу возів, візків і в'юкових коней.

— І вони оце давляться, аби з них мито здирали?

— Битися скінчили, тепер час грошки заробляти! — бадьоро гукнув до них мірошник на найближчому возі. — В місті правлять Ланістери, старий Тайвин зі Скелі. А він, кажуть, навіть сере сріблом!

— Золотом, — сухо виправив Хайме. — А в Мізинця, певно, щораз як із пуцьки капне, то золотий дракон у горщик — дзень.

— Зараз у нас Біс за коронного підскарбія, — мовив сотник на брамі. — Принаймні був, бо учора його схопили за вбивство короля.

Сотник роздивився північан підозріливо.

— А ви що за одні?

— У службі князя Болтона, їдемо до Правиці Короля.

Сотник зиркнув на мирний прапор у руках Нігтя.

— А, колінкувати! Ви вже не перші. Рушайте до замку, і дивіться мені — не наробіть клопоту дорогою.

Він махнув рукою, пускаючи загін до міста, і повернувся до возів.

Якщо Король-Берег і носив якусь жалобу за своїм покійним королем-хлопчаком, Хайме її не помітив. Насінною вулицею блукав жебрущий брат у старій зношеній рясі та гучно молився за Джофріну душу, але перехожий люд зважав на його молитви не більше, ніж на стукіт віконниці під вітром. По всіх кутках мулялися звичні для цього міста юрмища: золотокирейники у чорних кольчугах, хлібопікові підмайстри з хлібом, пирогами та пундиками на продаж, розхристані на грудях повії у вікнах. Стічні канали повнилися зливою з домівок гидотою. Вершники проминули п'ятьох чоловіків, що витягали з провулку мертвого коня, та мартопляса, що кидав ножі у повітря, розважаючи купку малих дітей і п'яних тирелівських стражників.

Проїжджаючи знайомими вулицями у супроводі двох сотень північан, маестра без ланцюга та трохи схожої на жінку здоровезної потвори, Хайме помітив, що на нього вдруге ніхто і оком не кидає. Не знаючи, дивуватися йому чи гніватися, він розповів про це Сталевому Шкарбанові, коли вони проминали Шевську площу.

— Та ж вас на вид не впізнати, і герб на щиті не той, — мовив північанин. — А до Крулеріза їм тепер байдуже. Мають собі нову забавку — королівського отруйника.

Брама Червоного Дитинця стояла відчинена, та шлях їм заступив десяток золотокирейників зі списками, вістря яких вони спрямували на Сталевого Шкарбана. Хайме упізнав білого лицаря на чолі варті і покликав:

— Пане Мерине!

Мішкуваті очі пана Мерина Транта вирячилися на новоприбульців.

— Пане Хайме?!

— Приємно, коли тебе пам'ятають. Ану приберіть оцих зухів з дороги.

Чимало місяців минуло відтоді, як його накази кидалися виконувати так хутко — Хайме вже й забув, яка то втіха. У зовнішньому дворіщі знайшлося ще двоє Королегвардійців — і обидва ще не носили біле корзно, коли Хайме востаннє був тут на службі. «Впізнаю Серсею: поставити мене Регіментарем Королегвардії, та навіть не питати, кого я хочу в ній бачити.»

— Ти диви! Поки я мандрував, мені двох нових братиків нагуляли! — сказав Хайме, злізаючи з сідла.

— Так, пане, ця честь дісталася нам. Тепер ми у Королегвардії. — Лицар Квітів сяяв такою чистотою та досконалістю в білій лусці та шовку, що Хайме відчув себе брудним і спаплюженим дорогою.

Хайме обернувся до Мерина Транта.

— Бачу, пане брате, ви не надто дбали навчити наших нових братчиків їхнього обов'язку.

— Якого обов'язку? — запитав Мерин Трант обережно.

— Не дозволяти королям помирати. Відколи я поїхав з міста, ви вже скількох прогавили? Двох, чи не так?

Пан Балон побачив пенька руки, вирячив очі та вимовив:

— Ваша рука...

Хайме змусив себе до усмішки.

— Тепер б'юся лівицею. Так навіть цікавіше — більше гідних суперників. Де мені шукати пана батька?

— Вони в їхній світлиці. Вечеряють з князем Тирелом та великим князем Оберином.

«Мейс Тирел і Червоний Гаспид разом зламують хліб? Дивні речі тут кояться.»

— А чи королева теж із ними?

— Ні, ласкавий пане, — відповів пан Балон. — Їхню милість ви знайдете у септі, в молитві за королем Джофрі...

— Ти!

Хайме побачив, що всі північани вже зізли з коней, і Лорас Тирел нарешті помітив Брієнну.

— Пане Лорасе.

Вона стояла і дурнуvато витріщалася, тримаючи повід коня. Лорас Тирел рушив до неї стрімкими довгими кроками.

— Навіщо?! — спитав він. — О, ти мені все розкажеш, чому і за що! Він був добрий до тебе, дав тобі веселкове корзно. За віщо ти його вбила?!

— Я не вбивала! Я б радо віддала за нього життя!

— То зараз віддаси! — Пан Лорас видобув із піхов меча.

— Я не вбивала його.

— Емон Кий на останньому подиху присягнувся, що його вбила ти!

— Він був ззовні намету, він нічого не бачив...

— У наметі нікого не було, крім Кетлін Старк і тебе! Хочеш сказати, ота квола стара зуміла прорізати гартовану крицю?!

— Там була тінь... Я знаю, це якась маячня, але... я допомагала Ренлі вдягнути обладунок, і тут свічки згасли, і ринула кров... То був Станіс, пані Кетлін теж бачила! То була його... його тінь. Я не вбивала, честю...

— Ти не маєш честі! Виймай меч! Не хочу, щоб казали, ніби ти померла голіруч!

Хайме ступив уперед і став між ними.

— Ану приберіть меч, пане лицарю!

Пан Лорас спробував був пропхатися збоку.

— То ти не лише вбивця, а ще й боягузка, так, Брієнно? Тому і втекла з кров'ю на руках? Витягай меч, дівчисько!

— Моліться, аби її меч лишився у піхвах! — знову заступив йому дорогу Хайме. — Бо вас понесуть звідси уперед ногами. Це дівчисько — могутнє, наче Грегор Клеган. Щоправда, той на вроду трохи гарніший.

— То не ваш клопіт!

Пан Лорас відштовхнув його убік і кинувся уперед, але Хайме схопив хлопчика здоровою рукою і смикнув, змусивши крутнутися.

— Гей ти, нахабне щеня! Я — Регіментар Королегвардії, твій пан і очільник, поки ти носиш оце біле корзно! Тому негайно вклади меч до піхов, бо я тобі його запхаю в таке місце, що навіть Ренлі б не знайшов!

Юнак завагався на пів-удару серця, і цього вистачило, щоб пан Балон Лебедин додав:

— Виконуй наказ пана Регіментаря, Лорасе!

До того часу кілька золотокирейників оголили зброю, а за ними і деякі болтонівські вояки. «Пречудово!» — подумав Хайме. — «Ледве з

коней злізли, і вже різатися просто у дворі замку!»

Пан Лорас Тирел рвучко та гнівно вкинув меч до піхов.

— Ось бачите, не така то вже складна штука, га? — зауважив Хайме.

— Я хочу, щоб її схопила варта! — тицьнув пальцем пан Лорас. — Панно Брієнно, я звинувачую вас у вбивстві князя Ренлі Баратеона!

— Хочте — вірте, хочте — ні, — відповів Хайме, — але дівчисько має лицарської честі більше, ніж я бачив від вас. Цілком може статися, що вона каже правду. Запевняю вас: хоча розумом наша ласкава панна не вражає, та навіть моя коняка вигадала б кращу брехню, якби хотіла сплести якусь казочку про смерть Ренлі. Але якщо ви наполягаєте... Пане Балоне! Супроводьте панну Брієнну до келії у башті та затримайте там під вартою. А Сталевому Шкарбанові та його людям знайдіть якесь помешкання, щоб перебути, доки пан батько зможуть їх прийняти.

— Слухаю, пане Регіментарю.

Коли Балон Лебедин з тузнем золотокирейників повів Брієнну геть, її великі блакитні очі повнилися мукою та докором. «Та ти б мала цілувати мене з ніг до голови, ягідко» — хотів він сказати. Що їм не зробиш — усе розуміють неправильно. «Звідки так повелося? Знаю, звідки — від Аериса. Усе лихо росте від Аериса.» Хайме обернувся до дівчиська спиною і закрокував через двір.

Ще один лицар у білій броні стояв на чатах коло дверей до королівського септу — чорнобородий, широкий у раменах, з гачкуватим носом. Побачивши Хайме, він кисло всміхнувся і мовив:

— Куди це ти пхаєшся, добродію?

— До септу. — Хайме підняв пенька і вказав, куди саме. — До отого, що там за дверми. Мені треба до королеви.

— Їхня милість у жалобі. З якого дива я маю пускати до них казна-кого?

«Не казна-кого, а її коханця і батька її вбитого сина» — хотів відповісти Хайме, та натомість спитав:

— А ви у сім дідьків ще хто такий?

— Я — лицар Королегвардії! А ти, каліко, навчися чемних звичаїв, бо як втратиш мені другу руку, то кулешу з миски по-собачому сьорбатимеш!

— Я — брат королеви, пане лицарю Королегвардії.

Білий лицар завважив його слова за сміховинний жарт.

— Вийшли з цюпи прогулятися, еге ж, пане підскарбію? Ще й зросту трохи додали?

— Інший брат, йолопе дурноверхий! Той, що Регіментар Королегвардії. Тепер відійди убік, бо пошкодуєш.

Цього разу дурноверхий йолоп роздивлявся довго і ретельно.

— Та це ж... Пане Хайме! — Він випростався і віддано вирячив баньки. — Ой леле, перепрошую красенько, пане Регіментарю, не упізнав з дороги вашу ясну вельможність! А я, з ласки зацного пана, маю честь бути лицар Озмунд Кіптюг!

«Де це ти тут честь знайшов, телепню?»

— Мені треба трохи часу перебути наодинці з сестрою. Дивіться мені, пане лицарю, щоб до септу ніхто не увійшов. Якщо нас потурбують, ваша дурна головешка злетить геть із плечей.

— Слухаю, пане! Як накажете, пане! — Пан Озмунд хутко прочинив двері.

Серсея стояла на колінах перед вівтарем Матері. Поховальний караван Джофрі поклали перед Мороком, який проводжав щойно померлих до іншого світу. У повітрі висіли пахощі кадильників, горіло кількасот свічок, надсилаючи до горішнього світу кількасот молитов. «Джофові не буде зайва жодна з них.»

Його сестра глянула з-за плеча.

— Хто там? — спитала вона, а тоді негайно: — Хайме?!

Серсея скочила на ноги зі слізьми на очах.

— Це справді ти?!

Але до нього не кинулася.

«Вона ніколи до мене не кидалася» — подумав він. — «Завжди чекала, щоб я йшов до неї. Про все, що вона мені віддає, я мушу її прохати.»

— Ти забарився! — промурмотіла вона, коли він узяв її в обійми. — Чому ти не прийшов швидше, чому не вберіг його, мого хлопчика?...

«Нашого хлопчика.»

— Я прийшов, щойно зумів. — Хайме виплутався з обіймів, ступив крок назад. — Там у світі триває війна, люба сестро.

— Ти такий худий, зовсім з лиця змарнів! А волосся, твоє золоте волосся...

— Волосся відросте. — Хайме підняв угору пенька. «Хай побачить.» — А оце — ні.

Її очі широко розплющилися.

— Старки?!

— Ні. Це зробив Варго Хап.

Ім'я, вочевидь, нічого їй не сказало.

— Хто?

— Вельможний цап гаренгольський. Віднедавна.

Серсея обернулася до каравану Джофрі. Померлого короля вбрали у визолочений обладунок, схожий на власний обладунок Хайме. Забороло шолома було зачинене, від золота відбивалося тьмяне світло свічок, і у смерті хлопець виблискував хвацько та мужньо, як справжній воїн. Свічки розпалили вогонь і в рубінах на стані Серсеїної жалобної сукні. Волосся падало їй на плечі, не прибране і нечесане.

— Він убив його, Хайме! Саме так, як попереджав. Одного дня, коли я почуватимуся щасливою і в безпеці, він перетворить мою втіху на попіл просто у роті. Так казав він сам.

— Тиріон це казав?! — Хайме не хотів вірити, адже вбивство родичів — то в очах богів та людей гріх тяжчий, ніж убивство короля.

«Він знав, що хлопець — мій син. Я любив Тиріона. Я був до нього ласкавий.» Ну, хіба що одного разу... але ж Тиріон правди не знає. «Чи може, знає?» — Навіщо йому вбивати Джофа?

— Заради хвойди. — Серсея вхопилася за його здорову руку і міцно стиснула у своїх. — Він сам мені сказав, що так зробіть! І Джоф це знав. Коли він помирав, то сам вказав на свого вбивцю! На збоченого покруча, на дрібне хтиве чудовисько — на нашого брата!

Вона поцілувала пальці Хайме.

— Ти ж уб'єш його заради мене, так? Ти ж помстишся за нашого сина?

Хайме сахнувся назад.

— Він і досі мій брат. — І пхнув свого пенька просто їй у обличчя, щоб краще бачила. — Та й убивця з мене зараз не надто спритний.

— Але ж ти маєш другу руку, хіба ні? Я не прошу тебе перемогти Хорта у двобої. Тиріон — карлик, зачинений у цюпі! Авжеж варта не чинитиме тобі перешкод.

Від самої думки йому стало млосно в животі.

— Мушу знати більше. Про те, як усе сталося.

— Знатимеш! — пообіцяла Серсея. — Має відбутися суд. Коли ти почуєш про все, що він скоїв, то зичитимеш йому смерті не менше за мене.

Вона торкнулася його обличчя.

— Я геть загубилася без тебе, Хайме. Я трусилася з жаху, щоб Старки не надіслали мені твою голову. Цього б я не пережила. — Вона поцілувала його — лише легенько ковзнула вустами, та він відчув, як вона тремтить, коли знову пригорнув до себе. — Без тебе я не почуваюся цілою. Мене наче розірвано навпіл.

У поцілунку, який він повернув їй, не було ніжності — сама лише палка хіть. Її уста відкрилися перед його язиком.

— Ні, — слабенько простогнала вона, коли його уста рушили униз шиєю, — не тут. Септони...

— Хай тих септонів Інші вхоплять!

Він цілував її знову і знову, мовчки і уперто, доки вона не застогнала з пристрасті. Тоді він відкинув геть свічки і підняв її на вівтар Матері, задер спідниці та нижню шовкову сорочку. Вона гамселила його по грудях слабенькими кулачками, бурмотіла про небезпеку, про їхнього батька, про септонів, про гнів богів. Та він не слухав, а розплутав зав'язки на штанях, видерся вгору і розсунув їй голі білі ноги. Одна рука ковзнула угору стегном, під її спіднє. Зірвавши його, він побачив, що вона пливе місячною кров'ю, та йому було байдуже.

— Хутко, — шепотіла вона тепер, — швидше, візьми мене швидше, не барися, Хайме, Хайме, Хайме...

Її руки допомагали йому спрямуватися, куди треба.

— Так! — вимовила Серсея, коли він встромився. — Так, братику, любий мій братику, так, саме так, ось ти вдома, ти мій, ти вдома, ти вдома!

Вона цілувала йому вухо, пестила коротке колюче волосся. Хайме загубився у її плоті, слухав биття її серця у лад зі своїм власним, відчував вогкість од крові та сім'я там, де вони з'єдналися у одне.

Щойно вони скінчили, як королева мовила:

— Пусти! Якщо нас отак застукають...

Неохоче він відкотився убік і допоміг їй злізти з вівтаря. Світлий мармур забруднився кров'ю. Хайме витер її рукавом, нахилився і позбирав свічки, скинуті ним на підлогу. На щастя, усі вони згасли, коли падали. «Якби септ від них загорівся, я, далебі, ще й не помітив би.»

— Ми вчинили дурницю. — Серсея опорядила на собі сукню. — Батько ж тут, у замку... Хайме, ми мусимо берегтися!

— Та втомився я вже на смерть берегтися. Таргарієни одружували братів із сестрами, а нам чому не можна? Виходь за мене заміж, Серсеє. Стань перед державою і прокажи, що хочеш мене собі за чоловіка. Ми зіграємо весілля і нарядимо замість Джофрі ще одного сина.

Серсея відступила назад.

— Мені не смішно!

— Ти чула, як я сміявся?

— Невже у Водоплині ти лишив рештки розуму? — В голосі її з'явилася гострота. — Престол і корона Томена походять від Роберта. Ти мусиш це пам'ятати!

— То хай сяде князем у Кастерлі-на-Скелі. Невже йому мало? Батько хай сидить на престолі. А мені потрібна лише ти.

Він спробував торкнутися її щоки, але старих звичок буває важко позбавитися — угору піднялася правиця. Серсея відсахнулася від пенька.

— Не смій... що ти таке кажеш? Ти лякаєш мене, Хайме. Не кажи дурниць. Одне хибне слово, і ми втратимо усе. Що з тобою зробили в полоні?!

— Відрубали руку.

— Ні, не лишень це! Ти став якийсь інакший. — Вона ступила крок назад. — Побалакаємо потім. Хоча б уранці. Сансини покоївки сидять у башті, я мушу їх допитати... а ти мусиш піти до батька.

— Я подолав тисячі верст, аби повернутися до тебе, і дорогою втратив кращу частину себе. А ти кажеш мені піти.

— Так, ти мусиш піти! — сухо повторила вона, відвертаючись.

Хайме зав'язав штани і пішов, як йому наказали. Незважаючи на втому, спати він не міг — адже його ясновельможний панотець напевне вже знав, що син повернувся до міста.

Башту Правивиці стерегли служиві стражники дому Ланістер, які миттю його упізнали.

— Ласкаві боги повернули вас нам, добрий пане! — мовив один, тримаючи двері.

— Боги тут ні до чого. Мене повернула Кетлін Старк. І ще господар на Жахокромі.

Хайме видерся сходами і штовхнув двері до світлиці, не стукаючи. Батько, князь Тайвин, сидів коло вогню сам. За це Хайме був вдячний долі, бо не мав наразі бажання вимахувати відрубаною правицею перед Мейсом Тирелом або Червоним Гаспидом — не кажучи вже про обох разом.

— Хайме, — мовив князь Тайвин таким голосом, наче попереднього разу вони бачилися за сніданком. — Після звістки князя Болтона я чекав на тебе швидше. Сподівався, ти встигнеш на весілля.

— Та заклопотався трохи. — Хайме тихенько зачинив за собою двері. — Я чув, сестра перевершила сама себе. Сімдесят сім страв і убивство короля — де ще таке побачиш. Скільки часу ви вже знали, що мене звільнили?

— Євнух повідомив мені за кілька днів по твоїй втечі. Я надіслав до річкового краю людей тебе шукати. Грегора Клегана, Семвела Перчина, братів Бросквинів. Варис розповсюдив новину, але тишком-нишком. Ми погодилися: що менше людей знатиме про твоє звільнення, то менше на тебе полюватимуть.

— А оце Варис не згадував? — Хайме підібрався ближче до вогню, аби показати батькові, що саме.

Князь Тайвин виштовхнув себе з крісла, різко вдихнувши крізь зуби так, що аж засичало.

— Хто це скоїв?! Якщо пані Кетлін гадає...

— Пані Кетлін приставила мені меч до борлака і примусила присягнутися, що я поверну їй доньок. А оцю штуку утнув ваш цапок — Варго Хап, господар на Гаренголі!

Князь Тайвин з огидою відвернув очі.

— Він уже там не господар. Замком заволодів пан Грегор. Сердюки втекли від свого колишнього очільника трохи не всі до одного. Дехто зі старої челяді пані Вент відчинив потерну. Клеган знайшов Хапа на самоті у Палаті Ста Коминів — напівбожевільного з болю та лихоманки, що спричинила запалена рана. Мені казали щось про вухо.

Хайме мимоволі зареготав. «Чарівно! Вухо!» Йому аж засвербіло негайно розказати Брієнні. Хоча від дівчиська, напевне, сміху не дочекаєшся.

— То він мертвий?

— Скоро буде. Кохорцю відтяли долоні та ступні, але не вбили. Здається, Клегана розважає, як він фафрає.

Посмішка Хайме скисла на обличчі.

— А що сталося з його «Хвацькими Компанійцями»?

— Ті кількоро, що лишилися у Гаренголі, вже мертві. Решта повтікала хто куди. Ручуся, вони намагатимуться пробратися до портів або розчинитися у лісі. — Очі князя повернулися до пенька правиці Хайме, вуста скривилися у гніві. — Ми матимемо їхні голови, усі до одної. Ти можеш тримати меч лівницею?

«Та я вранці ледве вдягаюся.» Хайме підняв згадану лівницю батькові на огляд.

— Чотири пальці осьде, великий онде. Така сама, як була та. Чому б їй не працювати так само?

— То й добре. — Батько сів у крісло. — Це справді добре. Бо я маю для тебе подарунок. До твого повернення. Коли Варис мені сказав...

— Якщо це не нова рука, то хай почекає. — Хайме сів у крісло навпроти. — Як помер Джофрі?

— Від отрути. Мало виглядати так, наче він удавився шматком їжі. Але я наказав розітнути йому горло, і маєстри не знайшли нічого, чим він міг удавитися.

— Серсея винуватить Тиріона.

— Твій брат подав королю отруйне вино перед очима тисячі свідків.

— Мушу визнати, це він трохи злегковажив.

— Я наказав схопити Тиріонового зброєносця. І покоївок його дружини теж. Послухаємо, що вони скажуть. Золотаві пана Аддама

шукають дівчину Старк, Варис оголосив про нагороду. Королівський правосуд має бути здійснено.

«Королівський правосуд.»

— Ви стратите власного сина?

— Його звинувачено у вбивстві королівської особи та власного кривного родича. Якщо він невинний, то не має чого боятися. Але ми мусимо розглянути усі докази та свідчення за і проти нього.

«Докази та свідчення.» Хайме мав уявлення, які докази та свідчення можна знайти у цьому місті брехні та брехунів.

— Ренлі теж помер дивно та нагло, щойно Станісові знадобилася його смерть.

— Князя Ренлі вбила жінка з острова Тарф, що належала до його особистої варти.

— Саме з-за тієї жінки я і прийшов. Я її посадив до цюпи, аби вгамувати пана Лораса. Та я радше повірю в привида Ренлі, ніж у те, що вона здатна була йому зашкодити. Тоді як Станіс...

— Джофрі помер від отрути, а не від чорної химороді. — Князь Тайвин знову зиркнув на пенька правиці Хайме. — Ти не можеш далі служити у Королегвардії, не маючи мечевої руки...

— Можу, — перервав його Хайме. — І служитиму. Є приклади. Якщо треба, пошукаю в Білій Книзі. Хоч цілий, а хоч каліка — лицар Королегвардії служить довіку.

— Серсея створила новий приклад, коли звільнила пана Барістана з огляду на похилий вік. Належний дарунок Святій Вірі переконає верховного септона звільнити тебе від обітниць. Сестра твоя, звісно, скоїла дурницю, вигнавши Селмі, зате відчинила нам нові двері...

— ...які хтось мусить зачинити, — скінчив Хайме, підводячись на ноги. — Я, пане батьку, втомився од цебер гівна, що на мене перекидають шляхетні панії високого роду. Ніхто мене не питав, чи хочу я бути Регіментарем Королегвардії. Але, здається, нікуди не дінешся — я ним став. Тепер я маю обов'язок...

— Так, маєш. — Князь Тайвин теж підвівся з крісла. — Обов'язок перед домом Ланістер. Ти спадкоємець Кастерлі-на-Скелі. Саме там тобі й місце. Томен мусить поїхати з тобою як твій вихованець та зброєносець. У Скелі він навчиться бути Ланістером і житиме якнайдалі від матері, а я саме цього і хочу. Для Серсеї ж я збираюся знайти нового чоловіка. Імовірно, ним стане Оберин Мартел, якщо я зумію переконати князя Тирела, що цей шлюб не загрожуватиме Вирію. Давно вже час одружити і тебе. Тирели зараз наполягають, аби Маргерія вийшла за Томена, та якщо я запропоную тебе...

— Ні!

Хайме вже наслухався досхочу, ба більше, ніж досхочу — до нудоти. Його нудило від вельможних осіб і вельможної брехні, від батька і сестри, від усіх сімейних справ одразу.

— Ні. Ні. Ні. Ні. Ні. Скільки ще мені казати «ні», щоб ви почули? Оберин Мартел?! Та його слава темніша за його пику, і отруйним змієм його кличуть не лише за те, що він труїть свого меча. Він наплотив більше байстрюків, ніж Роберт, а до ліжка бере не лише дівчаток, але й хлопчиків. І якщо ви на одну хворобливу мить уявили собі, що я можу одружитися з удовою Джофрі...

— Князь Тирел присягається, що дівчина досі незаймана.

— Та хай хоч помре незайманою, мені байдуже. Я не хочу її! І Скелі вашої теж не хочу!

— Ти мій син, і...

— Я лицар Королегвардії. Регіментар Королегвардії! Мені цього досить! Ніким іншим я бути не бажаю!

Вогонь комина вигравав золотом на цупких баках, що облямовували обличчя князя Тайвина. Жилка колотилася в нього на шиї, але він нічого не казав. Не бажав нічого казати.

Напружена тиша тривала так довго, що Хайме не витримав.

— Пане батьку... — почав він.

— Ви мені не син, — відвернувся князь Тайвин. — Ви кажете, що є Регіментарем Королегвардії та не бажаєте бути ніким іншим. Гаразд, пане Регіментарю. Ідіть і виконуйте свої обов'язки.

Давос VI

Голоси здіймалися, наче вихор жарин у темно-лілове вечірнє небо.

— Виведи нас із пільми, Господи! Наповни серця наші вогнем, аби не зійшли ми з твого осяйного шляху!

Ніч-ватра палала у дедалі густіших сутінках, наче великий яскравий звір. Од миготливого жовтогарячого світла двором падали тіні у двадцять стоп заввишки. На мурах Дракон-Каменя, здавалося, ворушилися і переминалися химери та потвори.

Давос дивився донизу крізь заокруглене нагорі вікно галереї. Він бачив, як Мелісандра здіймає руки, наче прагне обійняти тремтливє полум'я.

— Ра-Гльоре! — співала вона голосом гучним та чистим, — ти є світло наших очей, вогонь нашого серця, жар нашого лона. Од тебе приходить сонце, що зігріває наші дні, од тебе приходять зірки, що бережуть нас у пільмі ночі.

— Захисти нас, Господи Світла! Бо ніч темна і повна жахить.

Хор, що виспівував у відповідь, очолювала королева Селиса. Її гостре кощаве обличчя горіло лихоманкою благочестя. Поруч стояв король Станіс, суворо зчепивши щелепи. Коли він рухав головою, на ній мерехтіли вістря зубців черлено-золотого королівського вінця. «Він поруч із ними, та не один із них» — подумав Давос. Принцеса Ширена теж стояла між ними; сірі скам'янілі латки на її обличчі та шиї здавалися у світлі ніч-ватри майже чорними.

— Оборони нас, Господи Світла! — співала королева.

Король не відповідав разом з іншими, а вдивлявся у вогонь. Давосові було цікаво, що він там бачить. «Видіння нової війни? Чи щось ближче до дому?»

— Ра-Гльоре, котрий обдарував нас подихом життя, дяку нашу прийми за нього! — співала Мелісандра. — Ра-Гльоре, котрий обдарував нас ясным днем, дяку нашу прийми за нього!

— Дяка Тобі за сонце, що гріє на нас! — відповіла королева Селиса у хорі з іншими вірянами. — Дяка Тобі за зорі, що споглядають нас із неба. Дяка Тобі за вогні у домівках і вогні у руках наших, котрими женемо геть свавільну пітьму!

У хорі вірних чомусь лунало менше голосів, ніж попередньої ночі — так здалося Давосові. Менше облич палало жовтогарячим світлом навколо вогню. А на ранок стане ще менше... чи може, більше?

Голос пана Акселя Флорента лунав густо і гучно, наче мідна сурма. Він стояв, випнувши груди-барило, на своїх кривих ногах, і світло вогнища лизало йому обличчя, наче жовтогарячий язик якогось чудовиська. Давосові стало цікаво, чи подякує йому пан Аксель опісля усього. Адже те, що вони сьогодні скоять, може здійснити Акселеву мрію — зробити його Правицею Короля.

Мелісандра піднесла голос:

— Дяка Тобі за Станіса, милістю Твоєю нашого короля! Дяка Тобі за чисте біле полум'я його благодаті, за червоний меч правди у його руці, за любов до своїх вірних! Настав його на шлях, оборони його, Ра-Гльоре, і подаруй сили, аби змести ворогів!

— Подаруй сили! — заспівали у відповідь королева Селиса, пан Аксель, Деван та решта. — Подаруй мужності! Подаруй мудрості!

Коли Давос був іще хлопчиком, септони навчили його молити Старицю про мудрість, Воїна про мужність, Ковалю про силу. Та зараз він молився до Матері, аби та вберегла його любого синочка Девана від гемонського божества червоної жінки.

— Князю Давосе! Краще нам поспішити, — м'яко торкнувся його ліктя пан Андреш. — Пане князю, ви чуєте?

Нове титулювання досі незвично лунало у вухах, та все ж Давос відвернувся від вікна, почувши заклик.

— Авжеж. Час настав.

Станіс, Мелісандра та королевині люди проказуватимуть молитви ще з годину. Червоні жерці запалювали свої ватри щовечора при заході сонця, щоб подякувати Ра-Гльорові за день, що скінчився, і попросити повернути сонце на небо вранці, аби відігнати пільму. «Перемитник мусить знати припливи та відпливи, коли та як саме ними скористатися.» Ось ким він став наприкінці дня — Давосом-перемитником. Скалічена рука сягнула до горла по мішечок-оберіг, та не знайшла нічого. Він смикнув руку донизу і закрокував швидше.

Супутники негайно підлаштували свої кроки під його власні. Байстрик зі Щеботу мав понівечене віспою обличчя і гоноровито-зухвалий норов зубожілого лицаря. Пан Геральд Говір був кремезний, білявий волоссям, прямодухий та доброзичливий. Пан Андреш Естермонт вивищувався над ним на голову, мав схожу на лопату бороду і кущаві брунатні брови. Усі вони були добрі вояки та шляхетні люди, кожен на свій лад — такими їх знав Давос. «Схибимо цієї ночі — усі разом шляхетно лежатимемо у могилі» — майнула в нього думка.

— Вогонь є живим, — відказала Давосові червона жінка на його прохання навчити бачити майбутнє у полум'ї. — Він ніколи не стоїть, невпинно змінюється... наче книжка, у якій літери танцюють і перемішуються, поки ви намагаєтеся їх читати. Щоб побачити обриси за язиками полум'я, потрібно багато років навчатися. А ще більше років забирає вміння відрізнити обриси майбутнього від того, що могло бути чи вже сталося. Ба навіть тоді це тяжка праця. Дуже тяжка. Ви, люди тієї землі, де заходить сонце, цього не розумієте.

Давос тоді запитав:

— Якщо ця штука така хитра, чому ж пан Аксель зумів так швидко її навчитися?

На це Мелісандра лише усміхнулася загадково і відповіла:

— Кожен кіт може витріщитися у вогонь і побачити, як там бігають червоні миші.

Давос людям короля про це брехати не став.

— Червона жінка може побачити, на що ми замірилися, — попередив він їх.

— То треба найперше вбити її! — закликав Левис Рибалчиха. — Я знаю місце, де можна зробити засідку. Як вона буде сама, а нас четверо, та з гострими мечами...

— Ви приречете усіх нас на смерть! — заперечив Давос. — Маестер Кресен пробував її вбити, але вона дізналася негайно. Гадаю, зі своїх вогнів. Певно, загрозу власній особі вона чує швидко і точно, та навряд у змозі однаково добре відчувати все на світі. Якщо забути про неї та не зважати, то можливо, ми уникнемо її уваги.

— Нема честі в тому, щоб ховатися та підкрадатися! — заперечив пан Трістон з Маняк-Гори, який служив Сонцезорові перед тим, як князь Гунцер потрапив до Мелісандриноного вогнища.

— А чи багато честі у тому, щоб згоріти? — запитав його Давос. — Ви бачили, як загинув князь Сонцезір. Хочете загинути так само? Люди честі мені зараз не потрібні. Навпаки — потрібні спритники-перемитники. То ви зі мною чи ні?

Дяка богам за ласку — усі до одного пішли з ним.

Маестер Пилос саме навчав Едріка Шторма складати числа, коли Давос штовхнув двері до його світлиці. Пан Андреш увійшов з ним; решта лишилася стерегти сходи та підвальні двері. Маестер негайно припинив навчання.

— На сьогодні досить, Едріку.

Хлопчика вторгнення здивувало.

— Князю Давосе, пане Андреше! А ми тут складаємо числа.

Пан Андреш посміхнувся.

— Коли я був твого віку, родичу, то ненавидів сидіти над числами.

— Та я не те щоб ненавиджу. Але історію, приміром, люблю більше. Бо вона ж як казка — слухав би й слухав.

— Едріку, — мовив маестер Пилос, — біжи візьми кобеняка. Ти мусиш піти з князем Давосом.

— Справді? — Едрік скочив на ноги. — А куди?

Раптом його вуста стиснулися, щелепа випнулася.

— Господові Світла я молитися не піду. Я служу Воїнові, як служив мій батько.

— Ми знаємо, — відповів Давос. — Ходімо, хлопче. Баритися не можна.

Едрік нап'яв товстого кобеняка з нефарбованої вовни. Маестер допоміг застібнутися і накинув каптура, затінивши обличчя хлопчика.

— Ви підете з нами, маестре? — запитав малий.

— Ні. — Пилос торкнувся ланцюга з багатьох металів, якого носив навколо шиї. — Моє місце тут, на Дракон-Камені. А ти йди разом з князем Давосом і виконуй все, що він скаже. Не забувай — він є Правицею Короля. Що я тобі розповідав про Правицю Короля?

— Правиця говорить голосом короля.

Молодий маестер посміхнувся.

— Саме так. Тепер іди.

Раніше Давос не надто йняв віри Пилосові — можливо, покладав на нього вину за те, що той зайняв місце старого Кресена. Та зараз він міг лише захоплюватися мужністю маестра. «Його життя висить на волосині поруч із нашими.»

Коло сходів ззовні покоїв маестра чекав пан Геральд Говір. Едрік поглянув на нього цікавими очима. Коли вони вже сходили донизу, малий запитав:

— Куди ми йдемо, князю Давосе?

— До води. На тебе чекає корабель.

Хлопчик зненацька зупинився.

— Який ще корабель?!

— Один із кораблів Саладора Саана. Саладор — добрий друг мені.

— Я поїду с тобою, родичу, — захопив хлопця пан Андреш. — Не варто боятися!

— Та я не боюся! — обурился Едрік. — Ось лишень... а Ширена теж поїде?

— Ні, — відповів Давос. — Принцеса мусить лишитися тут із батьком та матір'ю.

— Я хочу її побачити! — мовив Едрік. — Щоб попрощатися. Бо інакше вона сумуватиме.

«Вона сумуватиме гірше, якщо тебе сплять.»

— Часу бракує, — відповів Давос. — Я розповім принцесі, що ти про неї згадував. А звідти, куди тебе повезуть, зможеш написати їй листа.

Хлопчик насупився.

— Ви певні, що я мушу їхати? Навіщо панові дядьку відсилати мене з Дракон-Каменя? Я чимось їх розгнівив? Я ж не хотів нічого поганого! — В нього на обличчі знову з'явився той самий упертий вираз. — Хочу побачити дядька. Хочу побачити їхню милість короля Станіса!

Пан Андреш та пан Геральд презирнулися.

— На це вже нема часу, родичу, — відповів пан Андреш.

— Я мушу їх побачити! — гучніше скрикнув Едрік.

— Але їхня милість не бажають бачити тебе. — Давос мусив якось втрутитися, аби угамувати малого. — Я Правиця їхньої милості, я промовляю їхнім голосом! То мені піти до короля і сказати, що ти відмовляєшся коритися їхній волі? Чи уявляєш ти, яке лихо тебе спіткає? Ти бачив свого дядька у гніві?

Давос зірвав з руки рукавичку і показав хлопчикові чотири пальці, вкорочені Станісом.

— А я бачив.

То була вимушена брехня. Станіс Баратеон не відчував жодного гніву, коли відтинав кінчики пальців свого цибульного лицаря — він керувався лише залізним почуттям справедливості. Але Едрік Шторм тоді ще не народився і знати цього не міг. Тому погроза справила бажану дію.

— Дарма вони так, — осудливо мовив він, проте дозволив Давосові узяти себе за руку та повести донизу сходами.

Коло дверей підвалу до них приєднався байстрик зі Щеботу. Вони хутко подолали тінистий двір, пройшли кілька сходинок униз під кам'яним хвостом завмерлого навіки дракона. Коло потерни чекали Левис Рибалчиха і Омер Ожина, а біля їхніх ніг лежали двоє міцно зв'язаних стражників.

— Де човен? — запитав Давос.

— Онде, — відказав Левис. — Четверо веслярів. Як обійдете ріг, тамтечки вам і галера на котві стоїть. «Божевільний Прендос».

Давос видав короткий смішок. «Корабель, що названо на честь божевільного. Влучно.» Саладор Саан мав смак до чорних жартів.

Давос став перед Едріком Штормом на коліно.

— Зараз я мушу тебе залишити, — мовив він. — Отам чекає човен, він доведе тебе до галери. А далі ти поїдеш за море. Ти — Робертів син, тому я знаю, що ти збережеш мужність, хай що далі станеться.

— Збережу. Лишень... — Малий про щось вагався.

— Уяви собі, що це — цікава пригода, юний паничу. — Давос намагався підбадьорити його жвавим голосом. — Початок великої та цікавої пригоди твого життя. І хай береже тебе Воїн.

— А вам, князю Давосе, хай Батько подарує правий суд.

Хлопчик рушив разом зі своїм родичем паном Андрешем крізь потерну в стіні. Решта пішла слідом, лишивши тільки байстрика зі Щеботу. «Даруй мені, Батьку, правий суд» — пригнічено повторив Давос. Але наразі його турбував не суд небесного Батька, а суд земного короля.

— Оцих двох куди? — спитав про стражників пан Роланд, поки зачиняв двері та закладав їх засувом.

— До льоху, — відповів Давос. — А щойно Едрік безпечно рушить у подорож, звільніть — хай ідуть собі.

Байстріук коротко та різко кивнув. Казати більше було нічого — легка частина справи скінчилася. Давос натягнув рукавичку, шкодуючи, що з ним нема його обереха на щастя — з тією торбинкою кісточок на шії він почувався кращою, мужнішою людиною. Давос пробіг пальцями крізь трохи вже рідкувате брунатне волосся і подумав, чи не варто його підстригти. Адже треба належно виглядати, коли стоїш перед очима короля.

Дракон-Камінь ще ніколи не здавався Давосові таким темним та лячним. Він ступав повільно, чуючи відлуння власних кроків од чорних стін та драконів. «На щастя, лише кам'яних. Молюся, щоб вони ніколи не прокинулися.»

Попереду зловісно громадився Тулумбас. Вартові на дверях, побачивши його, прибрали схрещені списи та відкрили прохід. «Певно ж, не для цибульного лицаря. Для Правиці Короля.» Принаймні, входив до башти ще Правиця Короля — а от хто з неї вийде, про те Давос не відав. «Якщо взагалі колись вийде...»

Сходи здалися йому довшими та крутішими, ніж раніше. Можливо, він просто втомився. «Матір не створила мене для таких справ.» Його зліт відбувся надто швидко і надто високо, а повітря тут у височині було надто розріджене і не давало дихати. Хлопчиною він мріяв про коштовні скарби, та покинув ті мрії вже багато років тому — натомість, коли виріс, почав бажати лише кілька моргів доброї землі, зручне обійстя для спокійної старості та кращого життя для своїх синів. Сліпий Байстріук розповідав йому, що розумний перемитник не повинен ані ганятися за великим багатством, ані притягати до себе забагато уваги. «Трохи землі, добра хата на помості, величання паном перед іменем. Чого ще бажати?» Якщо він переживе цю ніч, то забере Девана та попливе додому — на півострів Пізьма, до своєї любой Мар'ї. «Ми разом засумуємо за нашими загиблими синами, виростимо

живих людям на добро, і більше жодним словом не згадаємо про жодного короля.»

Коли Давос увійшов до Палати Мальованого Столу, вона стояла темна та порожня. Мабуть, король ще не повернувся з ніч-ватри з Мелісандрою та королевиними людьми. Давос став на коліна і розпалив у комині вогонь, аби вигнати вогку холоднечу з круглої палати і порозганяти пітьму по кутках. Потім він обійшов кожне вікно по черзі, повідкидав важкі оксамитові завіси і повідчиняв дерев'яні віконниці. Досередини увірвався вітер, дмухнув пахощами солі та моря, смикнув його за кирею.

Давос сперся на підвіконня коло північного вікна — вдихнути трохи холодного нічного повітря. Він сподівався хоч краєм ока побачити, як «Божевільний Прендос» піднімає вітрило, та скільки не вдивлявся удалину, море лишалося чорним та порожнім. «Може, він уже далеко звідси?» Давос міг тільки молитися, щоб корабель якнайшвидше опинився поза досяжністю. А з ним — і хлопчик.

Півмісяць то визирав з-за високих хмар, то знову ховався за них. Давос бачив деякі знайомі зірки. Онде на захід плив Байдак, а он там — Лампада Стариці, чотири яскраві зірки навколо золотого марева. Крижаний Дракон майже увесь заховався у хмари — лишилося хіба що яскраве блакитне око, що позначало північ. «Небо повниться перемитницькими зірками.» Ті зірки були Давосові старими друзями і дарували йому добру надію.

Та коли погляд його опустився з неба на мури замку, надія похитнулася. Крила кам'яного дракона відкидали великі чорні тіні у світлі ніч-ватри. Давос намагався переконати себе, що то лише різьблені подоби — холодні, позбавлені життя. «Колись тут було їхнє місце — домівка драконів та драконовладців, стіл дому Таргарієн.» Таргарієнів, крові старої Валерії...

У палаті зітхнув вітер, у комині спалахнули і закрутилися вогні. Давос почув, як тріщать і плюють жаринами дрова. Коли Давос відійшов від вікна, його тінь, висока і тонка, рушила перед ним і впала на Мальований Стіл, наче меч. Він зупинився і став чекати — довго і терпляче.

Нарешті на кам'яних сходах почулися кроки. Голос короля линув поперед нього.

— ...це не три, — казав король.

— Три є три, — почулася відповідь Мелісандри. — Присягаюся вашій милості, що бачила його смерть і чула лемент його матері.

— У ніч-ватрі! — Станіс та Мелісандра зайшли до дверей одночасно. — Полум'я — хитра і облудна штука. Що є, що буде, що може бути. Кажете багато, та нічого певного...

— Ваша милосте, — мовив Давос, ступаючи наперед. — Пані Мелісандра бачила правду. Ваш небіж Джофрі мертвий.

Якщо король і здивувався, побачивши Давоса коло Мальованого Столу, то на обличчі не показав.

— Князю Давосе! — привітався він. — Е ні, небожем він мені не був. Хоч я і вважав його за родича упродовж багатьох років.

— Він удавився шматком їжі на власному весільному бенкеті, — продовжив Давос. — Можливо, його отруїли.

— Він третій, — мовила Мелісандра.

— Я вмію лічити, жінко. — Станіс пройшов уздовж столу, повз Староград і Вертоград, до Щитових островів та гирла Мандеру. — Здається, весілля нині небезпечніші за битви. Хто отруйник? Це відомо?

— Кажуть, його дядько. Біс.

Станіс заскреготів зубами.

— Небезпечна людина! Я дізнався про це на Чорноводі. Звідки прийшла звістка?

— Лисенійці й досі торгують у Король-Березі. Саладор Саан не має підстав мені брехати.

— Та напевне. — Король пробіг пальцями по столі. — Джофрі... Пригадую, була якось при кухні кішка... кухарі годували її недоїдками та риб'ячими головами. Одна куховарка сказала малому, що в кішки є

у череві кошенята — може, гадала, що він захоче собі одненьке. Але Джофрі розітнув кішку кинджалом, аби подивитися, чи йому не збрехали. Коли ж і справді знайшов кошенят, то поніс їх показати батькові. Роберт загилив йому такого ляща — я аж злякався, чи не вбив на смерть.

Король зняв вінця і поклав його на столі.

— Убивця, хто б він не був — карлик або п'явка — добре прислужився короні. Тепер по мене мусять послати — адже іншого спадкоємця немає.

— Не пошлють, — відповіла Мелісандра. — Бо Джофрі має брата.

— Томена! — Король буркнув його ім'я похмуро і невдоволено.

— Так, вони коронують Томена і правитимуть від його імені.

Станіс стиснув долоню в кулак.

— Томен добріший серцем, ніж Джофрі, але народився від того самого кровозмісу. Вони виростять ще одне чудовисько, та й по тому. Ще одну мерзенну п'явку, що смоктатиме кров королівств. А Вестеросові потрібна рука сильного мужа, не малої дитини.

Мелісандра підсунулася ближче.

— То врятуймо ж Вестерос разом, пане мій королю! Дозвольте мені розбудити кам'яних драконів. Три є три. Віддайте мені хлопчика.

— Едріка Шторма, — мовив Давос.

Станіс обернувся до нього у холодній люті.

— Я знаю його ім'я. Звільни мене од твоїх докорів! Мені це не до смаку так само, як і тобі. Але обов'язок мій належить державі! Обов'язок мій... — Він обернувся до Мелісандри. — Ви присягаєтеся, що іншого способу не існує? Присягніться власним життям, бо якщо збрешете, то ось вам моє слово — ви помиратимете вершок за вершком.

— Ви той, хто мусить стати до бою проти Іншого. Того, чий прихід було напропорочено п'ять тисяч років тому. Червона комета провістила

вашу появу. Ви — обіцяний принц, і якщо ви зазнаєте поразки, то буде поразка усього світу.

Мелісандра піступила до короля з розтуленими червоними вустами. Рубін її палав і бився на шиї.

— Подаруйте мені цього хлопчика, — прошепотіла вона, — а я подарую вам ваше королівство.

— Це неможливо, — відповів Давос. — Едріка Шторма вже тут нема.

— Нема? — Станіс обернувся до нього. — Тобто як це «нема»?

— Він у безпеці на лисенійській галері, далеко у морі.

Давос не зводив очей з блілого Мелісандриного обличчя, що мало обриси серця. Він помітив, як ним пробіг розпач, потім замішання. «Вона цього не бачила!»

Очі короля нагадували темні синці у западинах обличчя.

— Байстріюка вивезли з Дракон-Каменя без мого дозволу?! На галері, кажете? Якщо той лисенійський харцизяка хоче з допомогою малого вичавити з мене трохи золота...

— Ні, це справа вашого Правиці, пане королю. — Мелісандра кинула на Давоса проникливий погляд. — Ви привезете його назад, мосьпане. Неодмінно привезете.

— Хлопчик поза межами моєї досяжності, — мовив Давос. — І вашої теж, ясна пані.

Погляд її червоних очей спалахнув так, що він аж зіщулився.

— Я мала б лишити вас у пільмі, пане. Ви розумієте, що ви накоїли?

— Я виконав свій обов'язок.

— А дехто сказав би — вчинив зраду.

Станіс пішов до вікна і витріщився у ніч. «Корабля видивляється, абощо?»

— Я підняв тебе з грязі у князі, Давосе. — Голос його звучав радше стомлено, ніж сердито. — Невже за те я не міг сподіватися хоч на

краплю вірності?

— Четверо з моїх синів загинули за вас на Чорноводі. Я сам теж трохи не загинув. Моя вірність належала вам завжди і належатиме надалі.

Давос Лукомор довго і ретельно наперед міркував над словами, які зараз мав сказати наступними. Знав-бо, що саме вони вирішать, жити йому чи померти.

— Ваша милість колись змусили мене присягнутися, що я завжди чесно радитиму і швидко коритимуся, захищатиму вашу державу проти ворога і боронитиму ваших підданих. Та хіба Едрік Шторм — не один з ваших підданих? Тих самих, яких я присягнувся захищати. Я дотримав своєї присяги. То яка ж це зрада?

Станіс знову заскреготів зубами.

— Я ніколи не прохав цієї корони! Золото холодить і важко давить на голову. Та поки я король, то маю обов'язок... і якщо мушу принести полум'ю в жертву одну дитину, аби врятувати од п'ятьми тисячу тисяч інших... Жертва... не буває легкою, Давосе. Інакше це не справжня жертва. Скажіть йому, ясна пані.

Мелісандра мовила:

— Азор Ахай загартував Світлоносця у крові серця власної коханої дружини. Якщо людина віддає богові одну корову, а має тисячу, така жертва нічого не варта. Коли ж вона має лише одну корову і віддає її...

— Вона говорить про корів! — мовив Давос до короля. — А я кажу про хлопчика, друга вашої дочки, сина вашого брата!

— Сина короля з силою королівської крові у своїх жилах. — Мелісандрин рубін сяяв у неї на горлі, наче криваво-червона зірка. — Ви гадаєте, Цибульний Лицарю, що врятували цього хлопчика? Коли настане довга ніч, Едрік Шторм помре разом із рештою, де б не заховався. І ваші сини теж. П'ятьма та холод укриють землю. Ви втручаєтеся у те, чого не розумієте.

— Є багато такого, чого я не розумію, — визнав Давос. — І ніколи не прикидався, що розумію. Я знаюся на морях та річках, на обрисах

берегів, на мілинах та підводних скелях. Я знаю таємні затоки, де можна непомітно висадитися на берег з човна. А ще я знаю одне: або король захищає свій люд, або він не король.

Обличчя Станіса потемнішало.

— Ти смієш глузувати з мене просто у обличчя? Чому я мушу слухати про обов'язки короля від цибульного перемитника?

Давос упав на коліно.

— Якщо я образив вашу честь, відрубайте мені голову. Я помру, як жив — вірним вам слугою. Та спершу вислухайте. Заради тієї цибулі, яку я вам привіз, і тих пальців, які ви в мене забрали — вислухайте мене востаннє.

Станіс дістав Світлоносця з піхов. Сяйво заповнило палату.

— Кажи, що маєш, та кажи швидко.

Жили на шиї короля напружилися, наче корабельні линви.

Давос пошарпав кирею і видобув зім'ятий шмат пергамену — тоненьку та немічну дрібничку, яка лишилася його єдиним щитом.

— Правиця Короля мусить уміти читати й писати. Маєстер Пилос навчає мене.

Давос розправив листа на коліні й почав поволі читати при світлі чарівного меча.

Джон VIII

Йому наснилося, що він знову в Зимосічі — кульгає повз кам'яних королів на кам'яних престолах. Сірі гранітові очі поверталися за ним, сірі гранітові пальці стискалися на руків'ях іржавих мечів, покладених на коліна. «Ти не Старк» — чулося їхнє бурмотіння важкими та низькими гранітовими голосами. — «Тобі тут не місце. Іди геть.» А він ішов глибше у пільму.

— Батьку! — кликав він. — Бране! Ріконе!

Але ніхто не відповідав. Шию холодив морозний вітер.

— Дядьку! — кликав він далі. — Дядьку Бенджене! Батьку! Благаю вас, пане батьку, допоможіть!

Нагорі стукотіли тамбурини. «У великій трапезній бенкетують, але мене там не чекають. Адже я не Старк, і мені тут не місце.» Костур послизнувся, він упав на коліна. У крипті ставало дедалі темніше. «Все світло кудись зникло, наче й не було.»

— Ігритто? — прошепотів він. — Пробач мені. Благаю...

Але то був лише лютововк — сірий, моторошний, заплямований кров'ю. Він похмуро, ніби сумно виблискував золотими очима крізь пільму...

Келія була темна, постіль під ним — тверда. Він згадав, що то його власна постіль у келії шафаря-зброєносця під покоюми Старого Ведмедя. Насправді вона мала б дарувати йому солодші сни, та де ж пак. Він змерз і трусився навіть під купою хутра. Ще перед великим розвідницьким походом Привид завжди поділяв келію з ним, зігріваючи у холоді ночі. А у дикій пущі поруч спала Ігритта. «І обох зі мною вже немає.» Ігритту він спалив сам, бо знав, що таке було б її бажання, а Привид... «Де ж ти є, друже?» Невже він мертвий? Невже саме це означає його сон — скривавлений вовк у крипті замку? Але ж вовк уві сні був сірий, не білий. «Сірий, як Бранів.» А чи тенни не вистежили його після Королевиного Вінця? Якщо вистежили, то Бран загубився для нього навіки.

Джон саме намагався зрозуміти, що до чого, коли раптом засурмив ріг.

«Ріг Джорамуна» — подумав він, нічого не тямлячи спросоння. Але ж Манс не знайшов Джорамунового рогу, тож цього бути не може. Засурмили вдруге — так само довго і низько, як уперше. Джон знав, що має встати і піти до Стіни, але де ж узяти сили...

Нарешті він відкинув хутро і сів. Біль у нозі став тупіший, терпіти його вже було по силі. Спав він, одягнутий задля тепла у підштанки, штани та сорочку, тому лишалося тільки натягти чоботи, вбратися у шкіру, кольчугу та кобеняка. Знову засурмив ріг — два довгі заклики. Джон закинув Пазур на плече, ухопив костура і зашкандибав сходами.

Надворі стояла глупа ніч — хмарна і жахливо холодна. Братчики висипали з веж і палат, пристібали мечі, крокували до Стіни. Джон пошукав Пипа та Грена, проте не знайшов. Може, котрийсь із них і був тим вартовим, що сурмив у ріг. «Манс прийшов» — подумав Джон. — «З'явився нарешті.» Це було добре, це втішало. «Ми битимемося, а потім відпочиватимемо. Живі та мертві — усі зрештою знайдуть спочинок.»

Де раніше були сходи, біля підніжжя Стіни лишилася велетенська купа зчорнілого дерева та потрощеного льоду. Нагору тепер людей витягала тільки кліть із підоймою, але вона вміщувала щонайбільше десятих. Коли Джон наблизився, вона саме подолати половину шляху нагору. Довелося чекати на її повернення; разом із ним чекали інші: Шовкун, Мулій, Зайвий Чобіт, Барило, білявий здоровань Гарет із кінськими зубами, за які решта кликала його Лошаком. У Кротовині він був стайнярем, і одним з небагатьох кротів лишився у замку Чорному. Решта повернулася до своїх городів та халуп, або до своїх ліжок у підземному бурдеї. Але Лошак схотів одягти чорне. «Ото ще йолоп зубатий.» Вирішила залишилася і Зея — повія, що показала спритність з арбалетом. Нойє також лишив при собі трьох хлопчиків-сиріток, чий батько загинув на сходах. Вони були ще замалі для Варти — дев'яти, восьми та п'яти років — але нікому іншому, здається, не було до них діла.

Поки чекали повернення кліті, Клідас приніс кухлі гарячого пряного вина, а Трипалій Гоб хутко роздав шматки чорного хліба. Джон узяв крайця і вчепився у нього зубами.

— То Манс Розбишака? — занепокоєно питав Шовкун.

— Сподіваймося.

У пільмі ховалося й дещо гірше, ніж дичаки. Джон пригадав слова, сказані королем дичаків на Кулаку Першолюдей, коли вони стояли посеред рожевого снігу. «Коли мертві ходять землею, мури, палі й мечі вже нічого не важать. Мертвих не здолаєш, Джоне Сніговію — ніхто не знає цього краще за мене.» Від самої думки вітер здавався холоднішим.

Нарешті кліть із гуркотом і брязкотом приповзла донизу, хилитаючись на кінці довгого ланцюга. Натовп братчиків мовчки набився до неї та захрюснув за собою двері. Мулій тричі смикнув за мотузку дзвона, і за мить почався підйом — спершу з шарпанням і зупинками, потім трохи рівніше. Ніхто не казав ані слова. Нагорі кліть хитнулася убік, і всі один за одним вибралися з неї. Лошак підтримав Джона, допоміг вийти на лід. Холод вдарив у зуби, наче крижаний кулак.

Нагорі Стіни рядком палали вогні — у залізних кошиках на жердинах, вищих за людський зріст. Холодний ніж вітру хитав і крутив полум'я; жовтогаряче світло без упину миготіло і ворушилося. Усюди лежали наготові оберемки лучних та арбалетних стріл, ручних та величезних металевих списів для скорпіонів. Купами у півтора сажні було насипане каміння, позаду рядками вишикувалися великі дерев'яні діжки смоли та ліхтарної олії. Бовен Марш лишив у замку Чорному чималі комори усякого припасу, та на жаль, не вдосталь людей. Вітер теліпав поли чорних кобеняків вартових опудал, що стояли уздовж краю зі списками в руках.

— Сподіваюся, то не вони сурмили у ріг, — мовив Джон до Донала Нойє, прикульгавши до коваля і ставши поруч.

— Чув? — запитав Нойє.

У вухах свистів вітер, іржали коні, але чулося і дещо інше.

— Мамут, — мовив Джон. — То був мамут.

Подих зброяра замерзав, вилітаючи з його широкого плаского носа. На півночі від Стіни у нескінченність простяглося море пільми. Джон бачив удалині слабенькі червоні виблиски вогнів, що рухалися крізь пущу. То був Манс — ясно, як день. Адже Інші не брали до рук смолоскипів.

— Як нам битися, коли ми їх навіть не бачимо? — запитав Лошак.

Донал Нойє обернувся до однієї з двох великих метавок-журавлів, які Бовен Марш відновив з руїн.

— Дайте світла! — заревів коваль.

У зашморги поспіхом зарядили барила смоли, підпалили смолоскипами. Вітер роздмухав вогонь у лютий червоний вихор.

— Кидайте! — загарчав Нойс.

Противаги хитнулися, металльні важелі піднялися і глухо тукнули на обмотаних ганчір'ям перечках. Палаюча смола полетіла крізь темряву, кидаючи донизу на землю примарне миготливе світло. Джон мигцем побачив мамутів, статечних і неквапливих, але так само швидко загубив їх з очей. «Десяток, або й більше.» Барила вдарилися об землю і вибухнули вогнем. Почулося низьке басовите ревище, велетень вигукнув щось прадавньою мовою. Від того голосу, схожого на відлуння споконвічного грому, Джон відчув, як хребтом збігають дрижаки.

— Ще раз! — заволав Нойс.

Журавлі зарядили знову, і ще два барила палаючої смоли полетіли, бризкаючи вогнем, крізь морок на ворога. Одне влучило у мертве дерево, огорнувши його полум'ям. «Е ні, не десяток» — подумав Джон. — «Мамутів тут сотня набереться.»

Він ступив до краю крижаного стрімчака. «Стережися» — нагадав він собі, — «донизу летіти довгенько». Рудий Алин ще раз дмухнув у вартовий ріг: «Га-а-а-а-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у», «га-а-а-а-а-у». Та цього разу йому відповіли дичаки, і не в один ріг, а у десяток, а за ними пісню підхопили кози та котли. «Ми прийшли» — ніби проказували вони, — «ми прийшли зламати вашу Стіну, забрати вашу землю, вкрасти ваших доньок». Завивав вітер, скреготіли та тумкали метавки, летіли барила. Позаду велетнів та мамутів Джон побачив людей, що наступали на Стіну з луками та сокирами. Скільки їх там сунуло — двадцятаро чи двадцять тисяч? У темряві цього було не розрізнити. «З обох сторін це битва сліпців. От лишень Манс має на кілька тисяч сліпців більше».

— Брама! — заволав раптом Пип. — Вони коло брами!

Стіна була надто велика для приступу звичайним приладдям: зависока для драбин та гуляй-городів, затовста для таранів-стіноламів. Жодна метавка не здатна була жбурнути такий камінь, щоб її пробити.

А якщо спробувати підпалити, то тала вода загасить хоч яку пожежу. Можна перелізти, як робили коло Сірого Сторожа наскочники — та для того треба мати здоров'я, силу і міцні руки; ба навіть тоді можна скінчити життя, як Ярл, наколотий на гілку дерева. «Якщо вони не візьмуть браму — то не пройдуть.»

Брама являла з себе звивистий прохід крізь товщу криги, менший за будь-яку замкову браму в Семицарстві — такий вузький, що розвідники мусили вести коней вервечкою. Прохід перегороджували три сталеві решітки, кожна замкнена ланцюгом з замком і захищена бійницею в стелі. Зовнішні ворота були зі старого дубу, п'ять вершків завтовшки, скріплені залізними смугами. Зламати такі — нелегка справа. «Але Манс має мамутів» — нагадав собі Джон, — «і велетнів теж».

— Їм там, мабуть, приморозило, — мовив Нойє. — А що, хлопці — може, підігріємо?

На краю урвища вишикували з тузінь глеків світильної олії. Пип пробіг уздовж них зі смолоскипом, хутко підпалюючи кожен, а слідом Овейн Пришелепок зіпхнув їх по черзі через край. Поки глеки пірнали униз, навколо них вихорилися язики світло-жовтого полум'я. Коли зник останній, Грен вибив колодки з-під барила смоли і теж перекотив його через край. Вигуки унизу змінилися вереском та лайками — солодкою музикою для вух братчиків.

І все ж котли не припинили вибивати свою грізну пісню, метавки й далі здригалися та глухо гупали на перечках, а у темряві вищали шкіряні міхи кіз, нагадуючи пісню якихось чудернацьких лютих птахів. Почав співати і септон Келадор; голос його тремтів і запинався від надміру випитого.

Добра Мати милосердна,

Од війни синів рятуй.

Зупини мечі та стріли,

Кращий день...

Але його грубо перервав Донал Нойє.

— Хто посміє мені зупинити свого меча або стрілу, ту ницу дупу я сам скину зі Стіни... а почну, септоне, з вас. Лучники! Є тут хоч один лучник, трясця вашій мамі?

— Я! — мовив Шовкун.

— І я, — додав Мулій. — Та де його шукати цілі? Тут темно, як у свинячих кишках. Де ворог?

Нойє вказав на північ.

— Випустіть досить стріл, чей же яка собі сама ворога знайде. А як не знайде, то хоч змусить клятих бовдурів смикатися. — Коваль роззирнувся колом освітлених вогнями облич. — Мені треба двоє списників і двоє лучників, аби утримати прохід. На випадок, якщо браму виламають.

Наперед ступило більше десятка, Донал Нойє обрав собі чотирьох.

— Ти, Джоне, тримаєш Стіну до мого повернення.

Джон якусь мить думав, що недочув — йому начебто здалося, що Нойє хоче лишити його на чолі залоги.

— Перепрошую, пане?

— Який з мене пан? Я залізо кую. А тобі кажу: тримай Стіну, доки я не повернуся.

«Та є ж старші за мене!» — хотів був відповісти Джон, — «кращі вояки. Я ж зелений, наче літня трава. Поранений і звинувачений у зраді.» У роті пересохло, наче у столітніх кістках.

— Слухаю, — тільки й спромігся відповісти Джон.

Опісля йому здавалося, що тієї ночі він бачив сон. Біч-обіч із солом'яними вояками, з луками та арбалетами у напівзамерзлих руках, його стрільці випустили по сотні стріл кожен у ворога, якого навіть не бачили. Час від часу назустріч прилітала поодинокі дичацька стріла. Джон приставив людей до менших метавок і наказав пускати камені завбільшки з кулак велетня, але темрява ковтала їх так само легко, як людина — жменю горіхів. У мороці ревіли мамути, чудернацькі голоси перегукувалися чудернацькими мовами, а септон Келадор молився про

прихід світанку так гучно та п'яно, що Джон теж відчув чималу спокусу зіпхнути його зі Стіни. Братчики чули, як помирає унизу біля підніжжя мамут, бачили, як інший палає вогнем і наосліп тікає у ліс, плюндруючи на своєму шляху людей та дерева. Дмухав холодний, гостріший за ножі вітер. Нагору кліттю приїхав Гоб з кухлями гарячої юшки, Овейн та Клідас роздали її стрільцям просто на місцях, і ті поспіхом ковтнули частунок між пострілами. Зея стояла поміж інших, пускаючи стріли з арбалета. Багатогодинне натягування та пускання щось пошкодило у тому журавлі, що стояв праворуч, його противага раптово та гучно відвалилася, відкинувши убік та розтрощивши металевий важіль. Журавель з лівого боку продовжував кидати каміння, та дичаки скоро навчилися уникати того місця, куди воно падало.

«От би нам мати двадцять журавлів замість двох. Ще й поставити їх на саниці та поворотні столи, щоб рухати, куди заманеться.» Та який зиск із того, щоб бажати нездійсненого? Чому б тоді не побажати собі на поміч тисячу бійців або трійко драконів?

Донал Нойє не повертався, а разом і жоден із тих, хто пішов з ним обороняти чорний холодний прохід крізь Стіну. «Зараз Стіну бороню я» — нагадував собі Джон, коли відчував, як тануть останні сили. Він сам тримав у руках лука; пальці скоцюбилися, скрижаніли, майже нічого не відчували од морозу. Повернулася лихоманка, нога час від часу тремтіла і простромлювала усе тіло розпеченим ножем болю, а зарадити він нічим не міг. «Ще одну стрілу пушу, і тоді перепочину» — казав він собі з півсотні разів. — «Ще тільки одну.» Коли сагайдак порожнів, котрийсь із кротовинських сиріток приносив йому новий. «Ще один сагайдак випушу, та й по тому.» Адже до світанку, напевне, лишилося вже недовго.

Коли настав ранок, не всі з них спершу навіть дотямили. Світ лишався темним, але чорне змінилося сірим, з мороку почали виникати обриси. Джон опустив лука і витріщився на громаддя важких хмар, що вкривало східне небо. За ними начебто жевріла вранішня заграва... а може, то йому примарилося. Він узяв нову стрілу та наклав її на тятиву.

І раптом східне сонце пронизало хмари та кинуло на поле битви бліді списи світла. Джонові перехопило подих. Унизу між Стіною та лісом лежала вичищена смуга завширшки у версту; за половину ночі її геть укрила випалена трава, чорні смоляні пухирі, потрощене каміння та трупи людей і тварин. Туша згорілого мамута вже вабила до себе ненажерливе гайвороння. Лежали на землі також і трупи велетнів, але за ними...

Хтось ошую Джона розпачливо застогнав; потім він почув голос септона Келадора:

— Матінко Вишня, помилуй нас. Божечки святії, Матінко Вишня, зглянься на нас, многогрішних.

Під деревами скупчилися, мабуть, усі дичаки світу: наскочники та велетні, варги та перевертні, гірські та морські блукачі, людожери з крижаних річок, печерні мешканці з мальованими обличчями, погоничі собачих запряжок зі Скрижанілого Берега, рогоноги зі схожими на видублену шкіру п'ятами... геть увесь чудернацький та дикий нарід, що його зібрав Манс, аби проламати Стіну і перейти на південь. «Тут не ваша земля!» — хотів заволати на них Джон. — «Тут вам нема місця! Забирайтеся геть!» А у відповідь чув, як регоче Тормунд Велетнебій, а Ігритта каже: «Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію». Він розім'яв мечеву руку, стиснув та розтиснув пальці, хоча і розумів, що нагорі до мечів справа не дійде.

Раптом холод і лихоманка далися Джонові взнаки; лук так поважчав, що трохи не випав з рук. Битва з магнармом — то було ніщо, раптом усвідомив він, а нічна сутичка — ще й того менше. Удар кинджала у темряві лише випробовував силу Варти, перевіряв, чи не можна заскочити її зненацька. А справжня битва ще й не почалася.

— Я не знав, що їх буде аж стільки, — промимрив Шовкун.

А Джон знав, бо бачив раніше — хоча й не так, не вишикуваних у один бойовий порядок. У поході дичацька валка розтягалася на багато верст, наче велетенський хробак, і всю її одразу годі було роздивитися. Але тут і зараз...

— Ідуть! — мовив хтось хрипким, здушеним голосом.

Джон побачив, що посередині дичацької лави ідуть мамути — сотня, чи й більше — з велетнями на спинах, що стискають у руках довбні та здоровезні кам'яні сокири. Поруч дибали ще велетні, штовхаючи уперед загострений на кінці товстий стовбур дерева на великих дерев'яних колесах. «Ось тобі й таран» — майнула в Джона млява думка. Якщо раптом брама унизу ще досі стоїть незламна, то ця штука вже напевне скоро зробить з неї тріски. Обабіч велетнів котилася хвиля вершників у обладунках вивареної шкіри з гартованими у багаттях списами, біг натовп лучників та усякого пішого люду зі списами, пращами, киями та шкіряними щитами. Кістяні колісничі зі Скрижанілого Берега торохтіли на краях війська, підскакуючи на каменях та коренях; їх хутко тягли за собою великі білі пси. «Уся лють дикої пустки» — думав Джон, слухаючи пронизливий виск шкіряних кіз, гавкіт і гарчання собак, ревіння мамутів, свист і вереск дичацького люду, гуркотіння велетнів прадавньою мовою. Стукіт котлів відлунював на кризі так, наче Стіною котився небесний грім.

Джон відчув, як навколо густішає відчай.

— Там їх тисяч зі сто! — верескнув Шовкун. — Як нам зупинити таку навалу?!

— Їх зупинить Стіна, — почув Джон вимовлені мимоволі власні слова. Він обернувся і проказав їх знову, гучніше. — Їх зупинить Стіна! Стіна уміє оборонити себе!

То були порожні слова, та він мав потребу вимовити їх — так само, як братчики мали потребу їх почути.

— Манс хоче позбавити нас мужності, лякає числом. То може, він нас за дурників уважає? — Джон уже не говорив, а кричав. Кожен братчик слухав його, не зводячи очей. — Запряжки, вершники, оті піші йолопи... що вони нам тут зроблять? Хто з вас коли бачив, щоб мамут видирався стіною?

Джон знущально засміявся, а Пип, Овейн і півдесятка інших підхопили його сміх.

— Вони нічого не варті! Від них менше хісна, ніж від наших солом'яних братчиків! Вони не можуть нас досягнути, не можуть нам

зашкодити, ба навіть налякати не можуть! Адже так?

— ТА-А-А-К! — заволав у відповідь Грен.

— Вони там унизу, а ми тут нагорі, — продовжив Джон, — і поки ми тримаємо браму, вони не пройдуть. Вони не пройдуть!

Тепер у відповідь його власні слова заволали усі. У повітрі змахнули мечі та луки, щоки зачервонілися. Джон побачив Барила, що стояв з рогом на ремені під пахвою.

— Брате мій, — мовив Джон, — сурми до битви.

Барило вишкірився, підніс ріг до вуст і дмухнув два довгі заклики. Це означало «напад дичаків». Йому відповіли інші роги, і скоро Стіна аж здригнулася, а луна від глибокого низького ревища потопила решту звуків.

— Лучники, — мовив Джон, коли роги замовкли, — націляйтеся на велетнів коло тарана. Усі до одного, хай вам грець! Стрілятимете за моїм наказом, не раніше. У велетнів коло тарану, зрозуміло?! Хочу, щоб із кожним кроком стріли на них сипали дощем. Але спершу почекайте, поки наблизяться. Хто мені змарнує стрілу, той полізе униз і принесе її назад. Усі мене розчули?!

— Я розчув! — загудів Овейн Пришелепок. — Я розчув тебе, Снігу-воєводо!

На це Джон розреготався, наче п'яний чи навіжений, і хлопці розреготалися разом із ним. Собачі запряжки та вершники на краях війська до того часу вже добряче випередили середину. Джон помітив, що дичаки ще не подолали й третини тієї версти, що відділяла їх від Стіни, а їхній бойовий лад вже руйнувався.

— Зарядіть журавлі «воронячими лапами», — наказав Джон. — Овейне, Барило! Розверніть метавки до середини. Скорпіони зарядити вогняними списами і чекати мого наказу!

Він махнув до хлопчаків з Кротовини.

— Гей, ти, ти і ти! Стійте наготові зі смолоскипами!

Дичацькі лучники не забували стріляти, поки бігли у наступ: кидалися уперед, зупинялися, пускали стріли, тоді перебігали ще зо п'ять сажнів. Стріл було так багато, що повітря аж повнилося ними, мов чорним димом; та всі вони падали у прикрій далині від цілей. «Дарма пнуться» — подумав Джон. — «Ось і вилізла їм нестача послуху та ладу.» Коротші луки з рогу та дерева, якими користувався вільний нарід, не били так далеко, як довгі тисові луки Нічної Варти; до того ж дичаки намагалися поцілити людей, що вивищувалися над їхніми головами на сто сажнів.

— Хай стріляють, — мовив Джон. — Чекати. Триматися.

Кобеняки плескали полами на вітрі позаду них.

— Бачите? Вітер проти нас — він зноситьиме нам стріли. Чекаймо.

«Ближче, ближче...» Верещали кози, гриміли котли, безсило падали з повітря на землю дичацькі стріли.

— ТЯГНИ!

Джон підняв свого лука і натягнув тятиву аж до вуха. Так само вчинив Шовкун, а за ним Грен, Овейн Пришелепок, Зайвий Чобіт, Чорний Джак Булвер, Арон та Емрік. Зея підсмикнула арбалета до плеча. Джон дивився, як наближається таран, як мамути та велетні, перевалюючись, дибають з обох його боків. Вони здавалися такими малими — ось зараз візьмеш, та й розчавиш їх одноруч. «Аби ж мати таку руку.» Дичаки саме долали місце, вночі засіяне смертю. Сотні гав злетіли з мертвого мамута, лякаючись грому копит. Ближче, ближче, аж ось...

— ПУСКАЙ!

Чорні стріли з сичанням ринули донизу, наче змії на перистих крилах. Джон не гаяв часу роздивлятися, чи влучили вони, чи ні, а смикнув з сагайдака другу стрілу, щойно перша злетіла з тятиви.

— Накладай, тягни, пускай!

Стріла полетіла, Джон намацав іншу.

— Накладай, тягни, пускай!

Знову, а потім знову. Джон вигукнув наказ до журавля, почув скрипіння та важкий глухий удар, побачив, як у повітрі майнули кількасот шпичастих сталевих «воронячих лап».

— Метавки! — гукнув він. — Скорпіони! Лучники! Пускайте, коли готові!

Дичацькі стріли тепер влучали у Стіну за сотню стоп під їхніми ногами. Другий велетень крутнувся і захитався.

— Накладай, тягни, пускай!

Мамут раптом збочив і врізався просто у іншого мамута, скидаючи велетнів на землю.

— Накладай, тягни, пускай!

Джон побачив, що таран перекинуто і покинуто, а велетні, які його штовхали, загинули або конають від ран.

— Вогняні стріли! — вигукнув він. — Спалити отого тарана, хай йому грець!

Вереск пораниених мамутів і гучні стогони велетнів мішалися з гуркотом котлів та вищанням кіз у жахливу, страхолюдну музику. А лучники все натягали та пускали, наче й не чули нічого — мов глухий, а тепер уже й мертвий Дик Фолярд. З усіх трьох братств Нічної Варти на Стіні зараз стояли самі покидьки — але все-таки братчики Варти. А дичаки не пройдуть, поки живий хоч один братчик Варти.

Один із мамутів здурів от болю та жаху і почав безладно бігати, розкидаючи дичаків хоботом та плюндруючи лучників ногами. Джон знову напнув лука і випустив у кошлату спину звіра ще одну стрілу, аби його заохотити. На сході та заході краї дичацької орди досягли Стіни без опору. Запряжки спинилися або розвернулися, вершники заходилися мулятися туди-сюди під велетенською крижаною скелею.

— Коло брами! — закричав хтось. Імовірно, Зайвий Чобіт. — Мамут коло брами!

— Вогонь! — гарикнув Джон. — Грене, Пипе, нумо!

Грен пхнув лука комусь обіч себе, перекинув барило олії набік і покотив до краю Стіни, де Пип вибив чопа, запхав у отвір скручену ганчірку і підпалив смолоскипом. Разом вони перекинули барило через край. За сотню стоп униз воно гепнулося об Стіну, порснувши дощем розтрощених клепок та палаючої олії. А Грен уже котив до краю друге барило, а третє штовхав братчик на ім'я Барило. Пип запалив гноти, і обидва полетіли униз.

— Влучили! — заверещав Шовкун, висунувши голову так далеко, що Джон злякався: ось зараз випаде. — Влучили, влучили, смерть йому!

Джон почув ревище полум'я. На очі з'явився палаючий велетень, запнувся, покотився землею.

І раптом мамути побігли. Побігли від диму та вогню, далячи з жаху всіх, кого лиха доля поставила позаду них. Кого з велетнів та дичаків не задавило, ті самі відсахнулися назад, звільняючи шлях. За пів-удару серця уся середина дикого війська зламалася та змішалася. Вершники на краях побачили, що інші тікають, і також вирішили відступити, не проливши ані краплі крові. Заторохтіли геть від Стіни і грізні на вигляд собачі запряжки-колісниці, не вчинивши геть нічого, крім стукоту і брязкоту. «Коли таке військо ламається і тікає, його вже ніщо не зупинить» — подумав Джон Сніговій, спостерігаючи похапливий відступ. Стукіт котлів припинився. «Як тобі смакує така музика, Мансе? Як тобі смакує жона дорнійця?»

— Чи в нас когось поранено? — гучно запитав він.

— Ті клятї лайдаки поцілили мені в ногу. — Зайвий Чобіт висмикнув стрілу і помахав над головою. — В дерев'яну!

Братчики привітали його запальним і безладним галасом. Зея вхопила Овейна за руки, крутнулася у танку і на очах в усіх подарувала довгий вологий поцілунок. Джона вона теж спробувала поцілувати, але він ухопив її за плечі та відсторонив від себе м'яко, проте рішуче.

— Ні, — вимовив він, а про себе подумав: «Годі з мене цілунків».

Раптом на нього навалилася втома, стояти зробилося невимовно важко, а ногу охопила суцільна мука від коліна до паху. Джон зосліпу

намацав костура і підперся ним.

— Пипе, допоможи дійти до кліті. Грене, ти тримаєш Стіну.

— Я?! — перепитав Грен.

— Він?! — перепитав Пип.

Важко було сказати, хто з них нажахався більше.

— А... а-але ж, — забелькотів Грен, — що... що мені робити, якщо дичаки знову нападуть?

— Зупинити їх, — відповів Джон.

Поки вони їхали донизу, Пип зняв шолома і витер лоба.

— Морозний піт. Чи є щось гидкіше за піт у мороз? — Він зареготав. — О божечки, я й не думав, що буває такий голод. Присягаюся, оце б цілого зубра зжер. Як гадаєш, ми допросимося в Гоба, щоб він нам Грена засмажив?

Та коли Пип розгледів Джонове обличчя, його посмішка згасла.

— Що таке? Нога?

— Нога, — погодився Джон. Аби вичавити з себе навіть одне-єдине слово, знадобилося неабияке зусилля.

— Ти ж не переймаєшся з-за битви? Битву ми виграли.

— Відповім, коли побачу браму, — похмуро буркнув Джон.

«Хочу жаркий комин, гарячу страву, теплу постіль і якогось трунку, щоб нога не боліла» — сказав він собі. Та спершу він мусив перевірити прохід і з'ясувати, що сталося з Доналом Нойє.

Після битви з теннами вони майже цілий день прибирали лід і уламки дерева від внутрішньої брами. Плямистий Баш, Барило і кілька інших будівничих палко заперечували, закликаючи лишити рештки на місці як перешкоду для Манса. Та це означало покинути оборону проходу, про що Нойє не хотів і чути. Приставивши людей до стельних бійниць, наготувавши лучників та списників за кожними ґратами, можна було силами кількох рішучих братчиків дати відсіч у сто разів численнішому війську дичаків і геть завалити прохід їхніми трупами.

Донал Нойє не збирався дарувати Мансові Розбишаці вільний прохід крізь лід Стіни, а тому, озброївшись кайлами, заступами та мотуззям, братчики розтягли уламки сходів навсібіч і знову докопалися до проходу.

Джон почекав коло холодних залізних ґратів, поки Пип ходив до маестра Аемона по запасного ключа. На диво, маестер з'явився сам, ще й з Клідасом, що ніс ліхтаря.

— Приходь до мене, коли скінчимо, — мовив старий до Джона, поки Пип колупався з ланцюгами. — Тобі треба змінити перев'язку і накласти свіжої масті. Та й від болю трохи сон-вина не завадить.

Джон мляво погодився. Двері відчинилися. Пип зайшов першим, Клідас за ним з ліхтарем. Джон ледве мав сили не відставати від маестра Аемона. Лід стискався з усіх боків, холод просякав до кісток, вага Стіни над головою давила на серце; здавалося, що ідеш горлянкою крижаного дракона. Братчики дійшли до коліна, подолали його, потім друге. Пип відчинив другі залізні ґрати. Вони пройшли ще трохи, знову повернули і побачили попереду крізь лід світло — слабке та тьмяне. «Погано» — зрозумів Джон негайно. — «Дуже погано.»

Потім Пип сказав:

— Онде на долівці кров.

Останні три сажні проходу стали місцем битви та смерті. Зовнішні двері з окутого залізом дубу порубали сокирами і зрештою зірвали з завіс. Крізь уламки досередини заповз один із велетнів. Ліхтар кинув на похмуре видовисько похмуре червонясте світло. Пип відвернувся виблювати, а Джон мимоволі позаздрив сліпоті маестра Аемона.

Нойє з хлопцями чекав усередині позаду важких залізних ґратів — таких самих, які щойно відчинив Пип. Двійко арбалетників випустили тузінь стріл у велетня, що ліз просто на них. Тоді, напевне, до справи узялися списники — намагалися заколоти його крізь ґрати. І все ж велетень зумів долізти, скрутити в'язи Плямистому Башеві, ухопитися за ґрати і розсунути їх убік. Ланки розірваного ланцюга всипали підлогу. «Один велетень. Усе це зробив один-єдиний велетень.»

— Усі загинули? — тихо запитав маестер Аемон.

— Так. Донал — останнім.

Меч Донала Нойє сидів до половини у велетневій горлянці. Джонові зброяр завжди здавався чималим здорованем, але у велетневих руках, що стиснули і зім'яли його тіло, він виглядав дитиною.

— Велетень зламав йому хребта. Не знаю, хто з них помер першим.

Джон узяв ліхтаря і підступив ближче, аби краще роздивитися.

— Маг. — «Нема вже велетнів у світі — я один лишився.» Він відчув сум, та сумувати не мав часу. — Це був Маг Могутній — король велетнів.

Йому закортіло на сонце. У проході було надто темно та холодно, сморід крові та смерті не давав дихнути. Джон віддав ліхтаря Клідасові, пропхався між трупів та крізь вивернуті ґрати і вийшов на денне світло подивитися, що лежить за розтряненими воротями.

Величезна туша мертвого мамута загородила геть увесь шлях. Проминаючи звіра, Джон зачепився за ікло і розірвав кобеньяка. Ще троє велетнів лежали за ним, наполовину сховані під камінням, вогкою грязюкою та затверділою смолою. Джон побачив, де вогонь підтопив Стіну, де від неї відшарувалися чималі скиби льоду, які потім розтросилися на чорному ґрунті. Він глянув нагору — туди, звідки вони прилетіли. «Коли стоїш тут, вона здається неймовірно великою — наче зараз впаде і розчавить.»

Джон пішов досередини — там чекали інші братчики.

— Ми мусимо полагодити зовнішні ворота, вже як зможемо, а потім засипати цю ділянку проходу. Камінням, кригою — усім, що маємо. Якщо вдасться, то аж до другої брами. Панові Винтону доведеться очолити залогу, бо він у нас останній лицар. Але треба ворухитися, бо велетні повернуться, ми й оком змигнути не встигнемо. Треба йому сказати...

— Кажи йому що хочеш, — м'яко вимовив маестер Аемон, — а він тобі посміхнеться, кивне і забуде. Тридцять років тому панові Винтону Дужаку не вистачило десятку голосів, аби стати князем-воєводою. А шкода, бо воєвода з нього був би добрячий. Десять років тому він ще

зберігав розум і міг очолити нас у скрутну годину. Але ті часи минули. Пан Винтон більше нічого не вартий. І ти, Джоне, знаєш це незгріш від Донала Нойє.

То була щира правда.

— Тоді ви мусите стати на чолі, — мовив Джон маестрові. — Адже ви служите на Стіні всеньке життя. Вас послухають. Ми мусимо зачинити і оборонити браму.

— Я присяжний маестер, скутий ланцюгом Цитаделі. Моє братство служить, Джоне. Ми даємо поради, але не віддаємо наказів.

— Але хтось же мусить...

— Так, мусить. Очолити замок мусиш ти.

— Ні!

— Так, Джоне. Лише ненадовго — доки не повернеться головна залага. Тебе обрав Донал, а перед ним — Кворин Піврукий. Князь-воєвода Мормонт зробив тебе своїм шафарем. Ти — син Зимосічі, небіж Бенджена Старка. Якщо не ти, то хто? Стіна твоя, Джоне Сніговію.

Ар'я XII

Щоранку, прокидаючись, вона одразу відчувала всередині себе порожнє провалля. То не був голод, хоча інколи домішувався і він — ні, то була порожнеча у тому місці, де колись знаходилося серце, де жили її брати та батьки. Голова їй теж дошкуляла — не так жахливо, як спочатку, але добряче. Утім, до болю в голові Ар'я вже звикла — принаймні, гуля потроху спадала. Та діра усередині не дівалася нікуди. «Ця порожнеча ніколи не зцілиться» — казала вона собі, коли лягала спати.

Бували й такі ранки, коли Ар'я зовсім не бажала прокидатися, а лише лежала, згорнувшись, під кобеняком, міцно стискала повіки і намагалася заснути знову. Якби Хорт дав їй спокій, вона б спала цілісінький день і цілісіньку ніч. І бачила б сни.

Бачити сни — то було найкраще. Майже щоночі їй снилися вовки — велика зграя з нею самою на чолі. Вона була більшою за інших, сильнішою, спритнішою, швидшою, уміла переганяти коней у бігу і перемагати левів у бійці. Коли вона вишкіряла зуби, то тікали найсміливіші чоловіки, черево її ніколи довго не лишалося порожнім, а хутро зігрівало навіть під холодним вітром. А ще з нею бігали її брати та сестри — багато, дедалі більше з кожним днем, люті, хижі, страшні... її зграя, що ніколи її не покине.

Та хай щоночі вона уносилася уві сні до своїх вовків — щоранку на неї чигав пес. Сандор Клеган примушував її вставати щодня, хотіла вона чи ні, лаяв своїм скреготливим голосом, а чи й смикав на ноги та трусив, аби прокинулася. Якось навіть перекинув їй на голову шолом холодної води. Вона обурено скочила, хапаючи дрижаки та палаючи ненавистю, і спробувала копнути його ногою, але він лише сміявся.

— Висушися і ходи напувати коней, хай тобі грець, — наказав він. І вона пішла.

Коней вони мали двох: Морока і гніду дорожню кобилу, яку Ар'я прозвала Боягузкою, бо на думку Сандора, вона втекла з Близнюків так само, як вони. Кобила трапилася їм на ранок після фреївської різанини — блукала у полі не прив'язана і без хазяїна. Конячка була непогана, та Ар'я не могла змусити себе полюбити боягузливе створіння. «Морок — завзятий, він би опирався.» Все ж вона порала коней, як уміла, і від обов'язку не ухилялася — мати власну кобилу, що не кажи, було краще, ніж їхати з Клеганом. Хай Боягузка була боягузкою, зате молодого, спритного і сильного. Ар'я сподівалася, що як дійде до справи, вона зможе навіть утекти від Морока.

Хорт більше не стеріг її так ретельно, як раніше. Іноді здавалося, що йому байдуже — лишиться вона чи втече. І на ніч він її більше не ув'язував у кобеняка з голови до ніг. «От візьму та й уб'ю його якось уночі» — казала собі Ар'я. Проте не вбила. «От візьму та й утечу одного дня на Боягузці» — казала вона собі, але і цього не зробила. Та й куди їй було тікати? Зимосіч лежала у руїнах. Брат її діда сидів у Водоплині, але навіть не знав її в обличчя — так само, як вона його. Можливо, пані Рідколіс привітала б її у Жолудях. А може, й ні —

хтозна. До того ж Ар'я не певна була, чи зможе сама знайти ті Жолуді. Виникала в неї також думка, чи не повернутися до Шарниного заїзду, якщо його не змила повінь. При тому заїзді жив Мантулик, там бував князь Берік, він міг би знайти її знову. Анжей навчив би її стріляти з лука; вона б їздила біч-обіч із Гендрі та стала б такою ж хвацькою розбійницею, як Венда Біла Сарна з пісень.

Та Ар'я розуміла, що всі ці надії — така ж дурня, як Сансині мрії про казкових лицарів. Мантулик та Гендрі покинули її, щойно побачили нагоду, а князь Берік та розбійники хотіли лише взяти за неї викуп — так само, як Хорт. Нікому не потрібна була вона сама. «То не моя згряя — навіть Мантулик і Гендрі. Думати інакше — дурість. Я мале дурне дівчисько, а зовсім ніяка не вовчиця.»

Тому вона лишилася з Хортом і весь час кудись рухалася, не спала двічі у жодному місці, ретельно уникала містечок, замків та сіл. Одного разу Ар'я спитала Сандора Клегана, куди вони прямують.

— Світ за очі, ось куди, — відповів він. — Чого тобі ще треба? Ти для мене тепер щербатого шага не варта. Чути не хочу твого скигління. Ото як ти побігла до того клятого замку, то краще б там тебе і лишив.

— То й лишили б! — вигукнула вона, думаючи про матір.

— А як лишив би, то тебе давно убили б. Хоч би подякувала — приміром, заспівала гарненьку пісеньку, як твоя сестра.

— Ви її теж сокирою били, щоб співала?

— Я тебе вдарив плазом, сучко дурнувата! Бо якби вдарив гострим лезом, то шматки твоєї голови спливали б зараз Зеленозубом. Тому стули свою погану пельку. Якби не моя дурість, віддав би тебе сестрам-мовчальницям. Вони вирізають язики дівчиськам, що забагато базікають.

Але то він дарма сказав — за винятком того разу, Ар'я майже не розмовляла. Бувало, по цілих днях жоден із них не казав ані слова: Ар'ю мучила порожнеча, а Хорта розпирив гнів. Ар'я відчувала його лють, бачила її на обличчі, помічала, як напружуються і вигинаються його вуста, які він кидає на неї погляди. Раз у раз, беручись нарубати дров на вогнище, Хорт спалахував похмурим сказом і починав

шматувати живе чи мертве дерево або зламане гілля так люто, що скоро на землі лежало разів у двадцять більше палива та розпалу, ніж вони потребували. Час від часу власна несамоовитість геть-чисто його виснажувала, і по тому Клеган падав спати, навіть не запалюючи вогню. Такі вечори Ар'я ненавиділа, і його за них теж, а відтак сиділа і довго витріщалася на сокиру. «На вигляд страшенно важка. Та байдуже — як треба буде, то й підніму, і змахну. І битиму вже ж не пласким боком.»

Інколи у мандрах вони побіжно стрічали інших людей: рільників на ланах, свинопасів при свинях, скотарок з коровами, зброєносців, що везли листи своїх господарів коліями битих шляхів. До них Ар'я теж не бажала балакати. Їй здавалося, що всі вони живуть десь у далекій невідомій країні, розмовляють чудернацькою чужою мовою і клопочуться про справи, до яких їй байдуже — так само, як їм байдуже до її власних негараздів.

Окрім усього іншого, траплятися комусь на очі було ще й небезпечно. Час від часу кривими сільськими дорогами галопували чати вершників під прапорами з подвійними баштами Фреїв.

— Полюють на тих північан, кому пощастило втекти, — мовив Хорт, коли одна така зникла удалині. — Як почувеш копита, хутко пригинайся — то не друзі.

Одного разу в земляній печерці під коренями впалого дубу їм трапилося стрітися лицем до лиця з чоловіком, що теж утік з Близнюків. Значок на його грудях зображував рожеву діву, що танцювала у вихорі шовків. Чоловік розповів, що служив у пана Марка Дударя лучником, хоча лука відтоді загубив. Ліве плече там, де з'єднувалося з рукою, було напухле і покручене — за словами стрільця, його вдарили буздуганом, зламавши кістку і увігнавши ланки кольчуги у плоть.

— То північанин зробив, — казав він зі слізьми на очах. — Він мав на значку скривавленого чоловіка. Як побачив мій, то почав жартувати: мовляв, червоному чоловікові та рожевій діві варто зійтися ближче. Я випив за його князя Болтона, він — за пана Марка, тоді ми удвох — за

князя Едмура, пані Рослін та Короля-на-Півночі. А тоді він узяв та й убив мене.

Очі його блищали від лихоманки, і Ар'я знала, що поранений не помиляється щодо своєї долі. Плече страх як напухло, лівий бік плямував гнилий бруд і кров, навколо тіла стояв сморід. «Від нього тхне, як від трупа.» Чоловік попрохав у них ковток вина.

— Якби я мав вино, то вже б його випив сам, — буркнув у відповідь Хорт. — Можу дати води і подарувати милосердя.

Лучник довго його роздивлявся, а потім мовив:

— Я тебе упізнав. Ти пес короля Джофрі.

— Тепер я сам собі пес і сам собі король. Свій власний. То хочеш води чи ні?

— Давай. — Чоловік ковтнув. — І милосердя теж. Зроби ласку.

Перш ніж потрапити до печерки, вони проминули невеличкий ставок. Сандор дав Ар'ї свого шолома і наказав принести води. Вона пішла до ставка, чвакаючи болотом під чоботями, черпнула води собачою головою, і хоча пролила трохи крізь очні отвори, її лишилося ще вдосталь.

Повернувшись до лучника, вона линула йому воду до спрагло розкритого рота. Стрілець жадібно ковтав, а те, що не міг ковтнути, збігало йому щоками на висхлу брунатну кров у вусах і бороді, аж поки на них не повисли бліді рожеві сльози. Коли вода скінчилася, він ухопився за шолома і лизнув залізо.

— Ой леле, як добре, — простогнав він. — Але шкода, що не вино. Я так хотів вина...

— Я теж.

Хорт занурив кинджала у груди чоловікові обережно, майже дбайливо. Його вага та сила увігнали вістря крізь вапенрок, кольчугу і підбитий каптан. Коли він вийняв лезо і витер його об одяг мертвого стрільця, то подивився на Ар'ю і мовив:

— Отут серце, дівчинко. Отак убивають людину.

«Це лише один зі способів.»

— Ми його поховаємо?

— Нащо? — спитав Сандор. — Йому байдуже, а ми не маємо чим копати. Лишимо його тут вовкам та диким собакам. Твоїм та моїм братам.

І зиркнув на неї поглядом важким і лукавим.

— Та спершу ми його пограбуємо.

У гаманці лучника знайшлося два срібних олені та майже тридцять мідяків. Руків'я його кинджала прикрашав гарний рожевий камінець — можливо, коштовний. Хорт зважив кинджала в руці й кинув Ар'ї, а вона впіймала за руків'я, запхала за пас і відчула себе краще. То була не Голка, та все ж зброя з гострої сталі. Покійник мав іще сагайдака зі стрілами, але без лука стріли ні на що не годилися. Чоботи його були завеликі на Ар'ю, проте замалі на Хорта, і вони їх покинули. Ар'я забрала собі схожий на казанок шоломець, який падав їй на носа — доводилося зсувати його на потилицю, аби щось побачити.

— Напевне, він і коня мав, інакше б не зумів утекти, — мовив Сандор, роздивляючись навколо. — Та його десь нема, і вже не дошукаєшся. Хтозна, скільки цей зух тут боки вилежує.

Коли вони дісталися передгір'їв Місячних Гір, дощі нарешті припинилися. Ар'я побачила сонце, місяць та зірки і зрозуміла, що вони рухаються на схід.

— Куди це ми прямуємо? — запитала вона знову.

Цього разу Хорт їй відповів.

— Ти ж маєш тітку в Соколиному Гнізді, чи не так? Може, вона погодиться викупити твою кістляву дупцю. Хоча самі лише боги відають, нащо ти їй здалася. Ось знайдемо високий гостинець — тоді до Кривавої Брами вже не заблукаємо.

«Тітка Ліза.» Подумавши про неї, Ар'я знову відчула порожнечу — адже потрібна їй була матір, а не сестра матері. Та й знала вона ту тітку не краще, ніж свого двоюрідного діда Чорноструга. «Треба було іти до

замку.» Вони ж не знали напевне, чи загинула її матір. І чи загинув Робб. Вони ж не бачили їхню смерть на власні очі. Можливо, князь Фрей лише захопив їх у полон, закував у кайдани в підземеллі. А може, фреївські посіпаки повезли їх до Король-Берега, щоб там Джофрі стяв їм голови. Напевне вони не знали нічого.

— Ми мусимо повертатися! — раптом вирішила вона. — Повернутися до Близнюків і знайти мою матір! Вона жива, і ми мусимо їй допомогти!

— А я гадав, то в твоєї сестри у голові самі лише дурні казочки! — загарчав Хорт. — Може, Фрей і захопив твою матір живою на викуп. Хто його знає — всяке буває. Та дідька лихого у всіх семи пеклах я сам-один полізу до того замку її рятувати.

— Не сам-один. Я теж піду!

Він писнув щось таке, що скидалося на сміх.

— Ой, пробі, змилуйся, бо старий князь так налякається, що і ноги обісцить!

— Ви просто боїтеся смерті, та й годі! — презирливо вигукнула Ар'я.

Отепер Клеган справді зареготався на все горло.

— Оце вже ні! Смерті я не боюся, лише вогню. А ти мовчи, дурепо, бо виріжу тобі язика сам і врятую сестер-мовчальниць од клопоту. Кажу тобі, ідемо в Долину — значить, у Долину.

Ар'я сумнівалася, що він справді виріже їй язика — так само Балух обіцяв, що поб'є її до крові. Та випробовувати його терпець усе ж не бажала. Сандор Клеган був не Балух. Балух не вмів розтинати людей мечем навпіл. І навряд чи ударив когось сокирою, навіть пласким її боком.

Тієї ночі вона заснула, думаючи про матір і питаючи себе, чи не варто вбити Хорта уві сні та поїхати рятувати пані Кетлін самотужки. Щойно вона заплющила очі, як побачила материне обличчя просто на повіках. «Вона так близько, що я зараз її унюхаю...»

...і негайно унюхала. Запах був слабкий і забивався іншими запахами — моху, намулу, води, смородом гнилого очерету і гнилих трупів. Вона повільно прочалапала м'яким ґрунтом до берега річки, сьорбнула води, підняла голову, принюхалася. Небо було сіре, завішане хмарами, річка — зелена, і нею пропливало багато різного, здатного пливти. Мілини були забиті трупами; деякі ще потроху ворушилися від течії, інші вже викинуло на берег. Брати та сестри скупчилися навколо них, відриваючи кусні смаковитої поживної плоти.

Було тут і вдосталь гайвороння — воно верещало на вовків і розкидало у повітрі власне пір'я. Їхня кров була гарячіша і жаданіша; одна з її сестер хапнула гайворона за крило, коли той злітав, і вона позаздрила їй, теж забажала відчути кров на язика, почути хрупання кісток між зубів, наповнити черево теплим м'ясом замість холодного. Вона була голодна, навколо валялося безліч м'яса, та вона знала, що їсти його їй зараз не можна.

Запах посилювався. Вона нашорошила вуха і дослухалася до гарчання зграї, вереску сердитих гайворонів, хурчання крил і течії бистрої води. Ген деінде чулося іржання коней та вигуки живих людей, але вони не важили. Важив лише запах. Вона знову понюхала повітря, віднайшла його і нарешті побачила очима. Щось бліде, біле пливло донизу річкою, перевертаючись, коли стрічало притоплену колоду. Очерет схилявся перед ним і випростувався, коли воно його проминало.

Вона з гучним плескотом ринула мілкою водою і стрімко кинулася у глибоку, збурюючи її ногами. Течія була сильна, та не сильніша від неї. Вона попливла, керуючись носом. Від річки тхнуло безліччю сильних та вогких запахів, але вабили її до себе не вони. Вона щосили загрибала лапами, пливучи на різкий червоний шепіт холодної крові, солодкий задушливий сморід смерті. Вона переслідувала їх, як у лісі переслідувала звіра, і зрештою наздогнала. А тоді вчепилася зубами у бліду руку і струснула її, аби змусити до руху, та відчула в роті лише смерть і кров. Накотила втома; їй не лишилося нічого іншого, як спробувати витягти тіло на берег. Коли воно зрештою опинилося на намулистому березі, до нього хутко прибіг, висолопивши язика, один з молодших братів. Довелося їй гарчати, аби відігнати його і не дати

побенкетувати, а вже тоді витрушувати воду з хутра. Біла істота лежала нерухомо долілиць у намулі, її бліда мертва плоть бігла зморшками, горлянка спливала холодною кров'ю. «Підводься» — подумала вона. — «Підводься, їж та бігай разом із нами.»

Іржання та тупотіння коней змусили її повернути голову. «Люди!» Вони прийшли з-під вітру, тому вона їх не відчула, доки ті не опинилися вже поряд. Люди на конях з чорними, жовтими, рожевими крилами за спиною, з довгими блискучими пазурями у руках. Деякі з її молодших братів вишкірили зуби, захищаючи знайдену їжу, та вона заклацала на них щелепами, щоб розбіглися. Такий був звичай дикого звіра — олені, зайці, гави тікали від вовків, а вовки тікали від людей. Вона покинула холодну білу здобич у намулі, куди встигла її витягти, кинулася навтіч і не відчула сорому.

Коли настав ранок, Хортові не довелося кричати на Ар'ю або трусити її, щоб збудити. Цього разу вона сама прокинулася раніше від нього і вже встигла напоїти коней. Сніданок вони з'їли мовчки; потім Сандор обережно мовив:

— Щодо твоєї матері...

— Байдуже, — мляво відповіла Ар'я. — Вона померла, я це знаю. Бачила уві сні.

Хорт довго на неї дивився, тоді кивнув головою. Ніхто нічого більше не сказав, і вони продовжили шлях до гір.

У високих передгір'ях вони надібали маленьке, забуте світом село, оточене сіро-зеленими вартовинами та високими блакитними смереками. Клеган вирішив спробувати побалакати з його мешканцями.

— Нам потрібна їжа, — мовив він, — і дах над головою. Що сталося у Близнюках, вони, напевне, ще не знають, а як пощастить, то й мене не впізнають теж.

Селяни саме будували навколо своїх садиб палісад із загострених кілків. Побачивши Хортові широкі плечі, вони пообіцяли йому за працю харч, домівку і навіть гроші.

— Як дасте ще й вина, то працюватиму, аж гай шумітиме, — загарчав він, але зрештою погодився на пиво і впивався ним щовечора, доки не засинав.

Серед тих передгір'їв, щоправда, одразу сконала його мрія продати Ар'ю пані Арин.

— Вище від нас уже лютують морози, а на перевалах лежить сніг, — розповів сільський війт. — Як не замерзнете чи не помрете з голоду, то втрапите на зуби сутінкотам або печерним ведмедям. Ще й про гірські роди не забувайте. Смалені не знають страху, відколи з війни повернувся Тімет Одноокий. А з півроку тому Гунтор, син Гурна, повів Кам'яних Гав у набіг на село трохи більше як за десять верст звідси. Вони забрали усіх жінок і все збіжжя до останньої зернини, ще й убили половину чоловіків. Тепер вони мають добру сталеву зброю, мечі, кольчуги, всяке інше, і стежать за високим гостинцем — Кам'яні Гави, Молочні Змії, Сини Туману, всі до одного. Може, кількоро ви з собою заберете, але зрештою вони вас заріжуть, а вашу дочку заберуть до полону.

«Я не його дочка!» — заволатала б Ар'я, та надто стомилася. Тепер вона не була вже нічиєю дочкою. Та й узагалі — ніким, без імені та прізвища. Ані Ар'єю, ані Куною, ані Куріпкою, ані Нім, ані навіть Бибкою. Вона була просто дівчинкою, що вдень мандрувала разом з собакою, а уві сні бігала з вовками.

У селі було тихо та спокійно. На ліжках лежали пухкі солом'яники, бліх було небагато, їжі, хоч і простої, давали вдосталь, повітря пахкотіло сосною смолою. І все ж Ар'я вирішила, що їй тут не подобається. Селяни були боягузами — жоден навіть не дивився Хортові у обличчя, а якщо дивився, то дуже недовго. Деякі з жінок намагалися нап'ясти на неї сукенку та посадити до шиття, але не могли рівнятися рішучістю з пані Рідколіс, і Ар'я цих дурниць їм не дозволила. Потім до неї заприязнилася дочка сільського війта і прибилася всюди за нею ходити. Вона була одного віку з Ар'єю, але ще зовсім дитина: скиглила, коли обдирала коліно, тягала з собою дурнувату ляльку-мотанку, зроблену схожою на вояка, кликала її «паном стражником» і вихвалялася, що той береже її від лиха.

— Іди геть! — казала їй Ар'я з півсотні разів. — Дай мені спокій!

Але мала спокою не давала, і зрештою Ар'я ухопила її ляльку, розірвала майже навпіл і пальцем виколупала зсередини ганчір'я.

— Отепер він справді схожий на вояка! — мовила Ар'я, перш ніж викинути ляльку до струмка.

Після того дівча облишило свої спроби приятелювати, і тепер Ар'я днями порала Морока та Боягузку або блукала у лісі. Час від часу вона підбирала палицю і пробувала вправлятися у прийомах з голкою, та потім згадувала, що трапилося у Близнюках, і лупцювала об дерево, доки палиця не ламалася.

— Може, нам варто тут затриматися, — мовив до неї Хорт, коли минуло два тижні. Він був п'яний від пива, та не засинав, а сидів і щось подумки зважував. — Соколиного Гнізда нам не дістатися, у річковому краї фреївське вояцтво нишпоритиме за кожною вцілілою душею. Зважаючи на отих гірських наскочників, тутешнім стане у пригоді зайвий меч та пара рук. Ми тут перепочинемо, а може, навіть знайдемо спосіб написати листа твоєї тітці.

Почувши це, Ар'я потемніла лицем. Лишатися їй не хотілося, але й їхати не було куди. Наступного ранку, коли Хорт пішов рубати дерева і тягати колоди, вона мовчки заповзла знову до ліжка.

Та щойно роботу було зроблено, і високий дерев'яний палісад вибудовано, як вийт негайно натякнув, що їм у селі місця немає.

— Ось прийде зима, то бозна, чи зможемо ми навіть своїх прогудувати, — бурчав він. — А ви... за такими, як ви, кров та смерть слідом ходять.

Сандор стиснув уста.

— То ви знаєте, хто я такий.

— Еге ж. Подорожні в нашу глушину не забрідають, та на базар торгувати їздимо, на ярмарках новини чуємо. Чували і про хорта короля Джофрі.

— Коли Кам'яні Гави на гостину завітають, чей же зрадієте, як матимете при господі доброго собаку.

— Може, й так. — Війт завагався, тоді зібрав мужність до купи. — Та люди кажуть, що на Чорноводі ви з переляку втратили всяку хіть до бійки. Кажуть...

— Знаю, що вони кажуть, — прорипів Сандор голосом, схожим на скрегіт двох терпугів. — Заплати, що винен, і ми собі підемо.

Залишаючи село, Хорт мав при собі повну калиту мідяків, міх кислого пива і нового меча. Правду кажучи, то був дуже старий меч — тільки що в руці Хорта лежав уперше. Сандор віддав за нього довгу сокиру, яку взяв у Близнюках — ту саму, котрою набив Ар'ї на голові гулю. Пива не вистачило і на день, але меча Хорт гострив щовечора, лаючи того небораку, з яким змінявся, за кожну плямку іржі та щербину на лезі. «Якщо він втратив хіть до бійки, то чи йому не байдуже, гострий меч або тупий?» Ар'я не насмілилася в нього питати, але сама міркувала без упину. Невже саме тому він утік із Близнюків і її з собою забрав?

Потім, уже в річковому краю, виявилось, що дощі припинилися, і буремні повені почали спадати. Хорт звернув на південь, знову до Тризубу.

— Поїдемо до Водоплину, — сказав він Ар'ї, коли вони смажили впольованого ним зайця. — Може, Чорноструг захоче купити собі вовчєня.

— Він мене не знає. Він навіть не знатиме, чи це справді я. — Ар'ї вже остогидло пробиратися до Водоплину; здавалося, вона їде туди вже багато років і ніяк не добереться, натомість опиняючись у інших, значно гірших місцях. — Він вам викупу не дасть, радше повісить.

— Хай спробує, — вишкірився Хорт і повернув рожен із зайцем.

«Не надто схоже, щоб він втратив хіть до бійки.»

— Я знаю, куди можна поїхати! — мовила Ар'я. В неї ще лишився один живий брат. «Джон прийме мене навіть тоді, коли ніхто інший не схоче. Він назве мене сестричєчкою і скуйовдить волосся.» Дотуди,

щоправда, лежав далекий шлях, і вона не мала певності, що подолає його сама — бо ж навіть Водоплину сама дістатися не зуміла. — Ми поїдемо на Стіну!

Регіт Сандора нагадував собаче гарчання.

— Мала вовчиця хоче вступити до Нічної Варти, абощо?

— Мій брат служить на Стіні, — буркнула вона, уперто насупившись.

Вуста Хорта смикнулися.

— Стіна відси за кілька тисяч верст. Аби дістатися Перешийку, і то доведеться прорубатися крізь клятих Фреїв. А у тому болоті водяться левоящери, які вовків їдять на сніданок. Та нехай ми навіть і доведемо цілими до півночі свої шкури, що тоді? У замках там сидять залізняки, та й багато тисяч засраних смердючих північників нічим від них не кращі.

— Ви злякалися, абощо? — запитала вона. — Втратили хіть до бійки?

Якусь мить їй здавалося, що він її ось зараз вдарить. Заєць над вогнем тим часом став брунатний, шкіра його тріщала і лупилася, сало капотіло у вогонь, шипіло і бризкало. Сандор зняв зайця з тички, розірвав навпіл великими грубими руками і кинув половину Ар'ї на коліна.

— Хіть у мене така, як треба, — мовив він, відриваючи ніжку, — та за тебе чи твого брата я й щурячого підхвостя не дам. Я власного брата собі маю.

Тиріон IX

— Тиріоне, — втомлено мовив пан Кеван, — якщо ти справді не винен у смерті Джофрі, тобі неважко буде довести свою невинність у суді.

Тиріон відвернувся від вікна.

— Хто має мене судити?

— Правосуд належить престолові. Король мертвий, але твій батько лишається Правицею. Оскільки обвинувачують його власного сина, а вбито його онука, він попросив князя Тирела і великого князя Оберина розсудити справу разом із ним.

Тиріона це аніскільки не втішило. Все-таки Мейс Тирел був тестем Джофрі, хай недовго... а Червоний Гаспид був отруйним змієм.

— Мені дозволять вимагати судового двобою?

— Я б цього не радив.

— Чого б це? — У Долині він порятував собі життя, виставивши поборника на двобій. Чому б не повторити тодішній успіх? — Відповідайте, пане дядьку. Чи дозволять мені суд двобоєм і поборника на доказ моєї невинності?

— Певно ж, дозволять. Якщо ти цього бажаєш. Але тобі краще знати, що в такому разі твоя сестра призначить своїм поборником пана Грегора Клегана.

«Це стерво вгадує мої ходи ще до того, як я їх роблю. От якби ж вона обрала котрогось із Кіптюгів.» Брон хутко б дав ради будь-якому з трьох братів. Але Гора на коні та у броні — це тобі не закіптюжений казанок.

— Треба подумати. Ранок покаже.

«Хоч би Брон показав на ранок свою пику.» Тиріонові не хотілося думати, у що йому стане сердюкова послуга. Авжеж Брон задешево свою шкуру не віддасть.

— То Серсея має проти мене свідків?

— Що далі, то більше.

— Тоді мені незле десь відшукати своїх.

— Скажи, хто тобі потрібен. Вартові пана Аддама розшукають їх і приведуть на суд.

— Я б охочіше сам пошукав.

— Тебе звинувачено у вбивстві королівської особи і кривного родича. Невже ти гадав, тебе пустять ходити вільно, де тобі заманеться? — Пан Кеван махнув у бік столу. — Ти маєш пера, чорнило, пергамен. Пиши імена потрібних тобі свідків. Я зроблю все, що в моїй владі, аби їх доправити. Даю тобі в тім слово Ланістера. Але башти цієї ти не залишиш, хіба що на суд.

Тиріон не став принижуватися слізними благаннями.

— Ну хоч зброєносцеві моєму дозволять ходити вільно, де мені заманеться? Хлопчикові на ім'я Подрік Пейн?

— Певна річ. Якщо бажаєш, я пришлю його до тебе.

— Зробіть таку ласку. І що швидше, то краще. А найкраще — просто зараз.

Тиріон закульгав до письмового столу, та коли почув двері, що відчинялися, то обернувся і покликав:

— Дядечку!

Пан Кеван зупинився і перепитав:

— Так?

— Я цього не робив.

— Хотів би я, Тиріоне, тобі вірити.

Коли двері зачинилися, Тиріон Ланістер сидів на кріслі, нагострив перо і витяг зі стосу чистий пергамен. «Хто говоритиме на мою користь?» Він занурив перо у каламар.

Аркуш пергамену лишався цнотливо непорушеним, коли пізніше з'явився Подрік Пейн.

— Вітаю, ласкавий пане, — мовив хлопчина.

Тиріон відклав перо.

— Знайди мені Брона і приведи його негайно. Скажи, що йдеться про золото — стільки золота, що він і не мріяв. І не смій повертатися без нього.

— Так, пане. Тобто ні. Не посмію. Повернутися.

Він обернувся і вийшов. Але до заходу сонця не повернувся. І до сходу місяця теж. Чекаючи на нього, Тиріон заснув на лаві коло вікна і прокинувся на світанку заціпенілий та змерзлий. Челядин приніс до сніданку вівсяної кулеші та яблук, а до них ріг пива. Тиріон поїв за столом, дивлячись на чистий пергамен. За годину служник повернувся по миску.

— Ти бачив мого зброєносця? — запитав Тиріон.

Служник мовчки затрусив головою. Тиріон зітхнув, повернувся до столу і знову вмочив перо. «Санса» — написав він на пергамені. Витріщившись на це ім'я, він довго сидів зі стисненими зубами, аж щелепи заболіли.

Якщо припустити, що Джофрі не удавився на смерть куснем їжі — а ця недоладна казочка не лізла в горло навіть Тиріонові — то його мусила отруїти Санса. «Джоф поставив свого келиха мало їй не на коліна. І хто, як не він, подарував їй удосталь причин.» Останні сумніви в Тиріона зникли тоді, коли зникла його дружина. «Одна плоть, одне серце, одна душа.» Вуста його скривилися. «Вона не забарилася показати, скільки для неї важать ті обітниці, адже так? А чого ти, власне, чекав, курдупелю?»

І все ж... відки Санса могла добути отруту? Тиріонові нізачо не вірилося, що дівча могло діяти саме. «А чи справді мені треба її шукати?» Чи повірять судді, що малолітня Тиріонова дружина отруїла короля без відома та згоди свого чоловіка? «Я б не повірив.» Серсея вже напевне наполягатиме, що то їхній спільний злочин.

Попри сумніви, наступного дня Тиріон все ж показав пергамен своєму дядькові. Пан Кеван насупив брови.

— Пані Санса — твій єдиний свідок?

— У слухний час я подумаю про інших.

— Краще подумай про них зараз. Судді мають намір розпочати суд за три дні.

— Це надто скоро! Ви тримаєте мене під замком і вартою. Як я мушу шукати свідків своєї невинності?

— Твоя сестра не має жодного клопоту в пошуку свідків твоєї вини.
— Пан Кеван згорнув пергамен у сувій. — Пан Аддам вислав людей на пошуки твоєї дружини. Варис пообіцяв сотню оленів за кожну звістку про місце її перебування і сотню драконів за саму дівчину. Якщо її можна знайти, її знайдуть, і я сам приведу її до тебе. Не вбачаю нічого поганого в тому, щоб чоловік та дружина поділяли спільне помешкання і дарували розраду одне одному.

— Ви дуже ласкаві до мене, дядечку. А чи не бачили мого зброєносця?

— Я надсилав його до тебе учора. Невже він не прийшов?

— Прийшов, — погодився Тиріон, — а потім пішов.

— То пришлю його до тебе знову.

Але Подрік Пейн повернувся аж наступного ранку. Він ступив до покою, вагаючись; на обличчі його малювався переляк. Слідом зайшов Брон. Лицар-сердюк мав на собі камізелю, набиту срібними прикрасами, та важку вершницьку делію. За пас із мечем було запхано пару вишуканої роботи шкіряних рукавичок.

З одного погляду на Бронове обличчя Тиріонові стало млосно десь у кишках.

— Щось ти не дуже поспішав.

— Та я зовсім іти не хотів. Малий благав мене і так, і сьак, то я знайшов годинку. Але до вечері мене чекають у замку Стокварт.

— Стокварт?! — Тиріон зіскочив з ліжка. — Розкажи, май ласку, що ти забув у Стокварті?

— Наречену. — Брон посміхнувся посмішкою вовка, якому ввижається молоденьке ягня. — Післязавтра я одружуюся з Лолисою.

— Лолисою, кажеш? — «Оце так штука. А бодай би вам добра та щастя повну хату!» Недолуга дочка пані Танди скоро матиме чоловіка-лицаря — і батька, хай у приймах, для байстрюка у своєму череві. А пан Брон, лицар Чорноводи, видереться ще на один щабель серед двірського панства. Уся справа так і смерділа брудними Серсеїними

руками. — Лишень одна дрібничка: моя ница сеструня, хай би їй заціпило, продала тобі кульгаву коняку. Адже Лолиса — несповна розуму!

— Якби я шукав розуму, то одружився б із тобою.

— Лолиса носить дитину іншого чоловіка!

— Хай лишень її налупить, а тоді я притьмом зроблю свою власну.

— Вона ж навіть не спадкоємиця Стокварту! — гарячкував Тиріон.
— Вона має старшу сестру, Фалису. Заміжню сестру!

— Заміжню вже десять років, але досі бездітну, — відповів Брон. — Пан чоловік цурається її ліжка. Кажуть, надає перевагу цнотливим дівчаткам.

— Хай надає перевагу хоч козам у кошарі! Це нічого не важить. Однак господарство перейде до його дружини, коли помре пані Танда.

— Якщо Фалиса раптом не помре раніше від матері.

Тиріон зацікавився, чи має Серсея гадку, якого змія підкинула пані Танді у пазуху. «А якщо навіть і має — що їй з того?»

— То чого ж ти тоді припхався?

Брон здвигнув плечима.

— Ти колись казав, що як хтось попросить мене тебе продати, то ти даси удвічі більше.

«Казав. І дам.»

— То ти хочеш дві дружини чи два замки?

— Однієї з одним цілком вистачить. Але якщо ти хочеш, аби я за тебе убив Грегора Клегана, той замок має бути достобіса величеньким.

Семицарство повнилося шляхетними паннами на відданні, та навіть найубогіші й найпотворніші старі діви у державі завагалися б піти за таку безрідну наволоч, як Брон. «Хіба що її тіло та мізки геть запливли салом, а у лоні, згвалтованому півсотні разів, зріє байстрюк-безбатченко.» Пані Танда так відчайдушно шукала для Лолиси чоловіка, що деякий час переслідувала навіть Тиріона — і це ще перед тим, як доньчини принади скуштувала половина Король-Берега. Безперечно, Серсея мусила чимось підсолодити частунок. Та й Брон віднедавна носив лицарське звання, а відтак був годящим нареченим для молодшої дочки не найвельможнішого панського дому.

— Наразі я відчуваю в своєму володінні прикру нестачу замків та шляхетних дівчат, — визнав Тиріон. — Але золото й подяку ти мою матимеш, як мав їх раніше.

— Золото я вже маю. А що я собі куплю на твою подяку?

— Можливо, я тебе приємно здивую. Адже Ланістери завжди платять борги.

— Твоя сестра теж із Ланістерів.

— Моя пані дружина — спадкоємиця Зимосічі. Якщо мені вдасться викрутитися з нинішніх негараздів, зберігши голову на плечах, то я колись, можливо, правитиму північчю від її імені. А тобі наріжу звідти чималий шмат.

— Якщо, можливо, колись! — пирхнув Брон. — Дотуди далеко, а там страх як холодно. Лолиса м'яка, тепла і зовсім поруч, а за дві ночі й поготів опиниться просто піді мною.

— Я б на твоєму місці не був у такому захваті.

— Та невже? — вишкірився Брон. — Визнай, Бісе, якби тобі дали вибір: бавитися з Лолисою чи битися з Горою, ти б скинув штани і вийняв прутня швидше, ніж я устиг би моргнути.

«Він надто добре мене знає, цей клятий горлоріз.»

Тиріон спробував зайти з іншого боку.

— Я чув, пана Грегора поранили на Червонозубі, а потім знову при Сутіндолі. Рани його напевне сповільнять.

На обличчі Брона відбилося роздратування.

— Та він ніколи і не був надто прудкий — лише величезний та страхолюдно дужий, мов чудовисько з казки. Руки в нього довжелезні, а ударів він геть не відчуває, наче й не людина.

— Невже ти його так боїшся? — запитав Тиріон, сподіваючись піддразнити гонор сердюка.

— Його лише телепні безголові не бояться. — Брон знову здвигнув плечима. — Може, я б його і звалив — танцював би навколо, аж він зрештою втомився б рубати і не зміг підняти меча. Чи якось збив би з ніг — коли вони лежать на спині, зріст уже не важить. Але такі речі надто непевні — один хибний крок, і мені край. То й нащо мені цей клопіт? Ти, малий потворний хвойдин син, мені до вподоби... та якщо

я за тебе битимуся, то в кожному разі програю. Мені або Гора випустить кишки, або я його звалю і втрачу Стокварт. Я — найманець, я звик продаватися, але ж не віддаватися задарма. Зрештою, я тобі не брат.

— Не брат, — мовив Тиріон сумно. — Аж ніяк не брат. Гаразд, іди собі. Тікай до Стокварту і панни Лолиси. Хай на тебе у подружньому ліжку чекає краща втіха, ніж на мене.

Коло дверей Брон завагався і спитав:

— То що ж ти робитимеш, Бісе?

— Вб'ю Грегора власноруч! Ото вийде пісня, хіба ні?

— Сподіваюся колись її почути.

Брон вишкірився востаннє і вийшов геть із дверей, з замку і з його життя. Под посовав ногами і мовив:

— Мені шкода, мосьпане.

— Чого б це? Невже то твоя вина, що Брон — зухвалий і нахабний чорносердий негідник? Він завжди був зухвалим і нахабним чорносердим негідником. Саме таким він мені подобався.

Тиріон налив собі келих вина і поніс його до лави під вікном. День надворі був сірий та дощовий, але все ж не такий похмурий, як його майбутнє. Тиріон подумав був надіслати Подріка Пейна поспитатися про Шаггу, та в королівській пущі було стільки схронів і криївок, що лихі люди там уникали королівського суду десятиріччями. «А Под не завжди кухню знаходить, коли я його посилаю по шматок сиру.» Тімет, син Тімета, напевне вже повернувся до Місячних Гір. Хай що Тиріон казав Бронові, а виходити власною особою проти пана Грегора Клегана — то було б посміховисько ще ганебніше, ніж карлики-герцівники короля Джофрі. Тиріон не хотів померти, чуючи навкруги знущальний регіт натовпу. «Отже, про суд двобоєм можна забути.»

Пан Кеван завітав того дня ще раз, а наступного — знову. Дядько чемно повідомив Тиріонові, що Сансу не знайдено. Колишнього лицаря, а нині блазня, пана Донтоса, який зник того ж вечора — теж. Чи має Тиріон ще свідків, яких бажав би викликати? Ні, Тиріон їх не

мав. «Як я в дідька доведу, що не труїв вино, коли тисяча людей бачили, як я наливав Джофового келиха?»

Тієї ночі він не спав узагалі — лише витріщався на навіс над ліжком та рахував своїх привидів. Він бачив, як Тайша сміється і цілує його, як Санса лежить гола і труситься зі страху. Бачив, як Джофрі роздирає нігтями горло, як шиєю його збігає кров, а обличчя чорніє. Бачив Серсеїні очі, вовчу посмішку Брона, лукавий вишкір Шаї. Від самої думки про Шаю Тиріон відчув збудження і почав себе пестити, сподіваючись, що як розбурхає прутня, а потім його задовольнить, то спочиватиме спокійніше. Але надія не справдилася.

А потім зайнявся світанок, і настав день суду.

Того ранку по нього прийшов не пан Кеван, а пан Аддам Марбранд з десятком золотокирейників. Тиріон поснідав вареними яйцями з підсмаженим салом та хлібом, вбрався у кращий одяг.

— Пане Аддаме, — мовив він, — я гадав, пан батько пришлють по мене Королегвардію, щоб супроводити до суду. Я ж досі особа з королівської родини, хіба ні?

— Так, ясний пане, але на жаль, більшість братчиків Королегвардії свідчитимуть не на вашу користь. З огляду на це, князь Тайвин завважив за недоречне, щоб вони охороняли вас на суді.

— Ой, бороніть нас боги вчинити щось недоречне. Прошу, ведіть.

Судити його мали у престольній палаті — там, де помер Джофрі. Пан Аддам провів його крізь височезні спижеві двері довгим килимом. Крокуючи, Тиріон відчував на собі очі кількох сотень глядачів, що скупчилися у палаті. Принаймні, він сподівався, що то все глядачі, а не свідки проти нього. «Хтозна, скільки їх Серсеї вдалося назбирати.» Нагорі на галереї він побачив королеву Маргерію — бліду та прекрасну в жалобі. «Двічі одружена, двічі овдовіла — і це в шістнадцять років.» Її мати стояла висока і струнка з одного боку, бабця — маленька та суха — з іншого, а решту галереї заповнювали панянки її почту та лицарі її батька.

Поміст і досі зберігся під порожнім Залізним Престолом, але всі столи, крім одного, з нього прибрали. За тим столом сидів огрядний

князь Мейс Тирел у золотому кунтуші на зеленому жупані, а також стрункий і сухорлявий великий князь Оберин Мартел у хвилястих просторих шатах, помережаних жовтими, яскраво-червоними і жовтогарячими смугами. Між ними розташувався князь Тайвин Ланістер. «Може, для мене ще лишилася якась надія. Дорнієць і вирієць один одного зневажають. Як би мені це використати?»

Верховний септон почав з молитви, у якій попрохав Вишнього Батька освітити суддям шлях до справедливості. Коли молитва скінчилася, батько схилювся наперед і запитав:

— Тиріоне, ти вбив короля Джофрі?

«А він не марнує ані удару серця.»

— Ні, не вбивав!

— Нам аж камінь з душі скотився, — сухо зауважив Оберин Мартел.

— А чи не скоїла цього Санса Старк? — завимагав князь Тирел.

«Я б на її місці скоїв.» Та де б Санса не була і яку б участь не брала у цих прикрих подіях, вона лишалася його дружиною. Він огорнув її плечі киреєю на знак подружнього захисту — хоча і стояв при тому на спині блазня.

— Джофрі вбила воля богів! Він удавився шматком голубиноного пирога.

Князь Тирел побуряковів обличчям.

— То ви покладаєте вину на кухарів?!

— На них або на голубів. Аби не винуватили мене.

Тиріон почув поодинокі смішки, які швидко згасли, і зрозумів, що зробив помилку. «Не розсупонюй язика, дурний коротуне, бо вигребеш собі ним глибоку могилу.»

— Проти тебе є свідки, — мовив князь Тайвин. — Спершу ми вислухаємо їх. Потім ти зможеш виставити власних. Говоритимеш тоді, коли ми дозволимо.

Тиріонові лишалося тільки кивнути головою.

Пан Аддам не надурив: першим до палати запросили пана Балона Лебединя з Королегвардії.

— Пане Правице, — почав він по тому, як склав верховному септонові присягу казати саму лише правду, — я мав честь битися поруч із вашим сином на мості з кораблів. Незважаючи на малий зріст, він є воїном високої мужності та честі. Я ніколи не повірю, що він міг скоїти такий злочин.

Палатою пробігло здивоване бурмотіння; Тиріон запитав себе, в яку божевільну гру грає Серсея. «Навіщо висувати свідка, що вірить у мою невинність?» Утім, скоро все з'ясувалося. Пан Балон неохоче розповів, як він відтягав Тиріона від Джофрі у день бунту та погрому в місті.

— Так, він справді вдарив їхню милість короля. Але то був напад гніву, і минув він швидко, наче літня буря. Адже юрба тоді мало не знищила нас усіх.

— За часів Таргарієнів людина, що вдарила особу королівської крові, втрачала ту руку, яку вона підняла на згадану особу, — зауважив Червоний Гаспид Дорну. — Виходить, карлик знову відростив собі руку? Чи може, ви, Білі Мечі, просто забули свій обов'язок?

— Він сам був особою королівської крові, — відповів пан Балон. — До того ж Правицею Короля.

— Ні, — заперечив князь Тайвин. — Він тимчасово справляв уряд Правиці з мого наказу.

Обійнявши місце пана Балона, пан Мерин Трант охоче додав подробиць до його свідчень.

— Він збив короля на землю і хвицяв їхню милість ногами! Ще й кричав про те, як несправедливо їхня милість уникнули люті натовпу неущкодженими!

Тиріон почав розуміти задум сестри. «Вона почала з людини, правдивість якої відома усім. І видоїла з нього усе, що змогла. Кожен наступний свідок розповідатиме щось гірше і жахливіше, аж доки я не почну здаватися Маегором Лютим і Аерисом Навіженим у одній особі, з пучкою Аегона Негідного для соковитішого присмаку.»

Далі пан Мерин повів мову про те, як Тиріон зупинив покарання Санси Старк королем Джофрі.

— Карлик спитав їхню милість, чи пам'ятають вони про те, що сталося з Аерисом Таргарієном. А коли пан Борос підніс голос на захист короля, Біс погрожував йому смертю.

Наступним вийшов сам Блаунт і повторив ту саму прикру оповідь. Невідомо, чи плекав пан Борос до Серсеї якусь неприязнь за своє вигнання з Королегвардії; головне, що слова він проказував саме ті, які були їй потрібні.

Тиріон уже не міг тримати язика на припоні.

— Чому ж ви не розкажете суддям, що саме робив Джофрі, га?!

Пикатий здоровань витріщився на нього лютими очима.

— Ви наказали своїм дикунам убити мене, якщо я розтулю рота! Ось що я розкажу суддям!

— Тиріоне, — мовив князь Тайвин. — Ти можеш говорити тільки тоді, коли тебе спитають. Вважай за попередження.

Тиріон вимушено замовк, пашіючи гнівом.

Наступними йшли Кіптюги — усі троє по черзі. Озней та Озфрид розповіли про вечерю з Серсеєю напередодні битви на Чорноводі та про його загрози.

— Він казав їхній милості, що має намір їх скривдити, — казав пан Озфрид. — Завдати їм болю.

Брат Озней переказав його слова ще докладніше.

— Він казав, що дочекається дня їхньої втіхи та щастя і змусить радість обернутися на попіл просто у роті.

Жоден, певна річ, ані словом не згадав про Алаяйю.

Пан Озмунд Кіптюг, блискучий образ лицарства у бездоганному лускатому обладунку та білому вовняному корзні, присягнувся, що король Джофрі давно знав про намір свого дядька Тиріона його вбити.

— Саме того дня, коли мені дарували честь білого корзна, — розповідав він суддям, — саме того дня хоробрий юнак сказав мені: «Добрий пане Озмунде, бережіть моє життя, бо мій дядько злостиво пнеться його відняти. Адже він хоче сам царювати на моєму престолі.»

Цього вже Тиріон стерпіти не міг.

— Підлий брехун! — заволав він і кинувся уперед, але золотокирейники схопили його і відтягли на місце.

Князь Тайвин насупився.

— Невже ми мусимо забити тобі руки й ноги у кайдани, як пересічному лиходієві?

Тиріон заскреготів зубами. «Друга помилка, дурний, тупий, божевільний курдупелю! Зберігай спокій, бо приречеш себе!»

— Ні, панове судді. Благаю вашого вибачення. Мене розсердила брехня цього свідка.

— Не брехня, а правда цього свідка! — втрутилася Серсея. — Пане батьку, благаю вас закути його в залізо для безпеки високого суду. Ви ж самі бачите, що він за один.

— Я бачу карлика, — відповів великий князь Оберин. — Того дня, коли мене злякає гнів карлика, я піду і втоплюся у діжці червоного вина.

— Кайдани не знадобляться. — Князь Тайвин зиркнув у вікно і підвівся. — Година вже пізня. Ми продовжимо на ранок.

Того вечора, сидячи на самоті у баштовій келії перед порожнім пергаменом та келихом вина, Тиріон не міг відігнати від себе думок про дружину. Але не про Сансу, ні — про свою першу дружину, Тайшу. «Не дружину-вовчицю, а дружину-хвойду.» Її кохання було удаваним, але ж він у нього повірив, знайшов собі в ньому втіху та розраду. «Що не кажи, а солодка брехня краща за гірку правду.» Він випив вино і згадав про Шаю.

Пізніше, коли пан Кеван прийшов його відвідати, Тиріон попросив до себе Вариса.

— Гадаєш, євнух говоритиме на твій захист?

— Не знатиму, доки з ним не побалакаю. Пришліть його, дядечку, якщо на те ваша ласка.

— Як забажаєш.

Другий день суду розпочали маестри Балабар та Френкен. Вони удвох розітнули ясновельможне тіло короля Джофрі та присягнулися, що не знайшли у королівській горлянці ані шматка голубиноного пирога, ані іншої їжі.

— Король загинув від отрути, панове судді, — мовив Балабар, а Френкен урочисто кивнув на знак згоди.

Потім наперед вийшов великий маестер Пицель, важко спираючись на кривий ціпок і на кожному кроці трусячись усім тілом. З його довгої курячої шиї стирчало кілька білих волосин. Віднедавна старий так змарнів, що не міг уже і стояти, тому судді дозволили поставити для нього крісло та стіл. На столі розташували кілька невеличких пляшечок та слоївків. Пицель охоче розказав назву кожного трунку.

— «Сірий капелюшок», — казав він тремтливим старечим голосом, — видобувається з жаб'ячого гриба. «Нічна тінь», «солодкий сон», «гемонський танок». А оце «сліпучка». Оця зветься «кров удовиці» за її колір. Жорстокий трунок — зачиняє людині міхура та кишки, аби та труїлася власною гидотою. Ось «вовча смерть», тут отрута василіска, а оце — «сльози Лису». Так, усі вони мені відомі. Біс Тиріон Ланістер викрав їх з моїх покоїв, поки я сидів у підземеллі за його облудним звинуваченням.

— Пицелю! — гукнув Тиріон, наражаючись на батьків гнів. — А чи може якась із цих отрут здушити людині горло і не дати дихати?

— Не може. Задля того вам знадобилася рідкісніша і коштовніша отрута. Коли я був юним учнем у Цитаделі, мої вчителі кликали її просто «душителем».

— Але ж цієї отрути не знайшли, чи не так?

— Не знайшли, мосьпане, — блимнув очима Пицель. — Бо ви її використали усю до краплі задля згуби найшляхетнішої дитини, яку

боги посиляли ходити цією благословенною землею.

Тиріонів гнів затьмарив йому здоровий глузд.

— Джофрі був жорстокий, дурний і божевільний, але я його не вбивав! Рубайте мені голову, коли хоче — але до смерті мого небожа я рук не докладав!

— Мовчати! — вигукнув князь Тайвин. — Попереджаю втретє і востаннє. Наступного разу тобі заб'ють цурку до рота і закують у кайдани.

Після Пицеля свідки пішли суцільною річкою — нескінченною, втомною, велемовною. Пани та панії, шляхетні лицарі, найвельможніші та не надто родовиті — усі вони були на весільному бенкеті, усі бачили, як Джофрі удавився, як його обличчя зчорніло, наче дорнійська слива. Князь Рожвин, князь Кельтигар, пан Флемент Бракс чули, як Тиріон погрожував королю. Двоє служників, мартопляс, князь Гиліс, пан Гобер Рожвин, пан Пилип Підбор бачили, як він наповнював весільну чару. Пані Добромир присягнулася, що бачила, як карлик щось кидав у вино короля, поки Джоф і Маргерія різали пиріг. Старий Естермонт, юний Пекледон, співець Гальєн з Кия, зброєносці Морос та Джофос Слонт розповіли, як Тиріон підняв келиха, поки Джофрі помирав, і вилив на підлогу рештки отруйного вина.

«Коли я встиг нажити собі стільки ворогів?» Пані Добромир була йому зовсім чужа і незнайома; Тиріонові аж стало цікаво, чи вона сліпа, а чи підкуплена. Дяка, хоч Гальєн з Кия не поклав свою розповідь на музику, бо інакше довелося б слухати рівно сімдесят сім семиклятих віршів.

Коли того вечора після вечері до Тиріона зайшов дядько, то розмовляв із ним холодно і відчужено. «Він тепер теж думає на мене.»

— Ти маєш свідків для суду? — запитав його пан Кеван.

— Та не те щоб... ні, жодного. Якщо ви раптом не знайшли мою дружину.

Дядько захитав головою.

— Здається, суд звертає для тебе не на добро.

— Та невже? Гадаєте? А я й не помітив. — Тиріон помацав рубця на обличчі. — До речі, Варис чомусь не прийшов.

— І не прийде. На ранок він свідчитиме проти тебе.

«Чарівно.»

— Зрозуміло. — Тиріон посовався у кріслі. — Мені ось що цікаво, дядечку. Ви завжди були людиною справедливою, похапцем не судили. Що переконало вас у моїй вині?

— Навіщо красти Пицелеві отрути, якщо не на те, щоб ними скористатися? — відверто запитав пан Кеван. — Ще й пані Добромир бачила...

— Нічого вона не бачила! Бо не було там чого бачити! Але як я це доведу? Як мені довести бодай щось, сидючи отут прикутим дупою до крісла?

— То може, настав час зізнатися?

Навіть крізь товсті кам'яні стіни Червоного Дитинця Тиріон почув рівний шурхіт дощу.

— Перепрошую, пане дядечку? Можу присягнутися, ви щойно заохотили мене зізнатися у злочині.

— Якщо ти визнаєш свою провину перед престолом і розкаєшся у скоєному злочині, твій батько стримає меч покарання. Тобі дозволять вдягти чорне.

Тиріон зареготав йому в обличчя.

— Ті самі умови Серсея вже пропонувала Едардові Старку! Ми всі знаємо, чим там скінчилася справа!

— Твій батько не брав у тому участі.

Принаймні це була щира правда.

— Замок Чорний повниться горлорізами, злодіями та гвалтівниками, — мовив Тиріон, — проте не пригадую, щоб зустрічав там хоч кількох убивць королівських осіб. Ви кажете мені, що якщо я визнаю за собою вбивство короля і власного родича, то пан батечко просто кивнуть

головою, пробачать мені й вишлють на Стіну з теплими вовняними підштанками у саквах? І я мушу повірити?

На цих словах Тиріон знущально тюгукнув.

— Про пробачення мови не було, — суворо заперечив пан Кеван. — Але зізнання вирішить справу остаточно. Твій батько надіслав мене переказати тобі саме це, вір чи не вір.

— Подякуйте панові батьку за мене, дядечку, — відповів Тиріон, — і перекажіть, що я нині чомусь не в тому гуморі, щоб зізнаватися.

— На твоєму місці я б пошукав іншого гумору. Твоя сестра жадає твоєї голови, і щонайменше князь Тирел вже схиляється до того, щоб задовольнити її жагу.

— Тобто один із моїх суддів ще навіть і слова не почув на мій захист, а вже прирік мене на смерть? — Утім, цього слід було чекати. — Але мені хоч дозволять виголосити промову і висунути свідків?

— Ти не маєш жодного свідка, — нагадав йому дядько. — Тиріоне, якщо ти винен у цьому жахливому свавіллі, то Стіна — краща доля, ніж ти заслужив. А якщо не винен... так, на півночі триває війна і різанина, та все ж там тобі буде безпечніше, ніж у Король-Березі, хай чим скінчиться цей суд. Юрба упевнена, що ти винен. Якщо ти здуру випхаєшся на вулиці, вона повисмикує тобі руки й ноги.

— А ви по мені, напевне, дуже-дуже сумуватимете, чи не так?

— Ти — син мого брата.

— Краще б ви йому про це нагадали!

— Гадаєш, він би дозволив тобі вдягнути чорне, якби ти не походив од його крові та крові Джоани? Тайвин здається тобі надто холодним та суворим, але насправді він не суворіший, ніж його змусило життя. Наш батечко був дружній та приязний до людей, але такий слабкодухий, що його власні значкові кепкували з нього вголос після кухля вина. Дехто з панства насмілювався відверто кидати йому виклик, інші позичали в нас золото і не турбувалися повертати. При дворі не вщухали жарти про беззубого лева. Навіть його коханка — і та в нього крала. Сама щойно з хвойд вилізла, а не гребувала вдягатися у

коштовності пані матінки! І саме Тайвинові випало повернути славу та силу дому Ланістер на належну височінь. А ще йому довелося узяти до рук правління цією державою у віці ледве двадцяти років, нести цей тягар наступні двадцять... і що вислужити, крім чорних заздрощів навіженого короля? Замість належної шани його змусили потерпати від безлічі докорів та образ. А він подарував Семицарству мир, добробут і правосуд. Так, він справедлива людина і судить по правді. Вчини розумно — довірся своєму батькові, і не пошкодуєш.

Тиріон уражено заблимав очима. Пан Кеван завжди здавався йому статечним, розсудливим, заклопотаним справами повсякденними; таку палку пристрасть Тиріон чув од нього уперше.

— Бачу, ви дуже його любите.

— Він мій брат.

— Я... поміркую про те, що ви сказали.

— Поміркуй, і то гарненько. А головне — швидко.

Інші думки тієї ночі його не відволікали, та навіть до ранку він анітрохи не просунувся до остаточного рішення — чи варто довіритися батькові. Челядник приніс кулеші з медом на сніданок, але Тиріонові з однієї думки про зізнання усякий смак у роті перетворювався на жовч. «Обізвуть якимсь Крулетруйником, і ходи так до кінця життя. А за тисячу років, якщо про мене і згадають, то лише як про карлика-чудовисько, що отруїв небожа-короля на його весільному бенкеті.» Від самої думки на нього накотила така лють, що він жбурнув полумисок з ложкою через кімнату і лишив на стіні пляму від кулеші. Пан Аддам Марбранд, який прийшов відвести Тиріона на суд, зиркнув на пляму цікавим оком, але мав чемність нічого не питати.

— Князь Варис, — оголосив ражак, — коронний шепотинник!

Напудрований, чисто вбраний, напахчений трояндовою водою Павук невпинно тер долоні одна об одну, поки відповідав на питання суддів. «Стирає моє життя на порох» — подумав Тиріон, слухаючи пересипані бідканням зізнання євнуха про те, як Біс намагався забрати Джофрі з-під захисту Хорта і теревенив з Броном про переваги Томена як короля.

«Напівправда навіть краща, ніж одверта брехня.» На відміну від інших, Варис ще й мав при собі папери, ущерть заповнені примітками, подробицями, точними вказівками днів та годин, записами розмов. Паперів було так багато, що їхнє слухання відняло решту дня і не лишило ані краплі надії. Варис підтвердив опівнічні відвідини Тиріоном покоїв великого маєстра Пицеля, викрадення трунків та отрут, погрози Серсеї за вечерею... геть-чисто всі події до одної, крім власне отруєння. Коли великий князь Оберин запитав його, звідки він може стільки про все знати, не будиши ніде присутнім, євнух захихотів і відповів:

— Мені все розповідають мої маленькі пташечки. Знати — то їхня служба, відтак і моя теж.

«Як я мушу допитувати маленьких пташечок?» — подумав Тиріон. — «Я мав би стягти євнухові голову ще свого першого дня у Король-Березі. Боги карають мене за ту довіру, яку я до нього плекав.»

— Ми вислухали всіх? — запитав князь Тайвин дочку, коли Варис вийшов з палати.

— Майже всіх, — відповіла Серсея. — Благаю вашого дозволу назавтра привести перед очі суду нашого останнього свідка.

— Дозволю, — відповів князь Тайвин.

«Пречудово» — подумав Тиріон, безсило скаженіючи. — «Після оцього вертепу, що вони звуть судом, страта видасться полегшенням.»

Того ж вечора, коли він сидів коло вікна і пив, ззовні дверей почулися голоси. «Пан Кеван іде по мою відповідь» — подумав Тиріон негайно. Але увійшов до покою зовсім не його дядько.

Тиріон підвівся привітати великого князя Оберина Мартела знущально-поштивим уклоном.

— Невже суддям дозволяють відвідувати звинувачених?

— Великі князі не питають нічийх дозволів. Саме так я сказав вашим стражникам.

Червоний Гаспид сів і влаштувався якомога зручніше.

— Мій батечко будуть незадоволені.

— Не пригадую, щоб колись рахував задоволення Тайвина Ланістера серед своїх першочергових турбот. Це ви дорнійське вино п'єте?

— Вертоградське.

Оберин скривився.

— Червона водичка. То це ви отруїли малого?

— Ні. Може, ви?

Великий князь посміхнувся.

— Невже усі карлики такі гостроязикі? Часи зараз неспокійні — ще візьме хтось, та й відріже вам язика.

— Ви вже не перші, хто таке каже. Може, мені самому його відрізати? З ним-бо самий клопіт.

— Та ось бачу. Гадаю, задля сміху я все ж вип'ю того німечного пійла, що князь Рожвин продає як вино.

— Як накажете.

Тиріон налив і подав йому кухля. Князь сьорбнув трохи вина, побовтав у роті й ковтнув.

— Наразі згодиться. А завтра пришлю вам міцного дорнійського, яке гідне зватися вином. — І зробив ще ковток. — Я таки знайшов собі ту золотокошу шльондру, якої сподівався.

— То ви відвідали заклад Чатаї?

— Ні, в Чатаї я був із чудовою чорношкірою дівчинкою. Здається, її звать Алаяйя. Неймовірно вишукана, попри смуги на спині. Та шльондра, про яку я казав — то ваша сестра.

— Невже вона вас звабила? — не здивувавшись, запитав Тиріон.

Оберин гучно зареготав.

— Ще ні, але потроху зваблює. Призначила ціну і навіть натякала на шлюб. Її милості потрібен новий чоловік — а хто пасуватиме краще,

ніж великий князь дорнійський? Еларія радить погодитися. Це капосне дівчисько тече під себе від самої думки про Серсею в нашому ліжку. Нас, мабуть, навіть звільнять від сплати карликового шеляга. Натомість ваша сестра хоче від мене лише одну голову, дещо більшу за звичайні та позбавлену носа.

— І що ви їй кажете?

Замість відповіді князь Оберин побовтав вино в келиху, а потім відповів:

— Коли Юний Дракон звоював Дорн багато років тому, по підкоренні Сонцеспису він лишив правити над нами князя Вирію. Тирел їздив з поштом від замку до замку, переслідував бунтівників і стежив за тим, щоб наші коліна не розгиналися. Він прибував із чималеньким військом, забирав собі замок, наче свій власний, сидів у ньому до повороту місяця, а далі їхав до наступного. Була в нього така звичка — викидати панів з їхніх власних опочивалень і забирати собі їхні панські ліжка. Одне з таких ліжок мало над собою важкий оксамитовий навіс, а вздовж його стовпів висіла шворка — викликати дівчину, якщо раптом примха нападе. Тодішній князь Тирел мав смак до дорнійських жінок, і хто посміє його винуватити? Отже, він смикнув за шворку, навіс угорі розчахнувся навпіл, і йому просто на голову звалилася сотня червоних скорпіонів. Його смерть запалила вогонь, який скоро охопив увесь Дорн і за два тижні знищив плоди перемог Юного Дракона. Люди, що стояли на колінах, випросталися і знову завоювали собі волю.

— Сю оповідку я знаю, — мовив Тиріон. — Але до чого ви ведете?

— Ось до чого. Якщо я колись знайду шворку коло ліжка і смикну за неї, то хай краще мені на голову впаде згряя скорпіонів, ніж її милість королева у всій своїй голісінькій красі.

Тиріон вишкірив зуби.

— Тут ми маємо чимало спільного!

— Та насправді я маю багато за що дякувати вашій сестрі. Якби не її звинувачення на бенкеті, зараз ви б могли судити мене, а не я вас. — Темні очі великого князя блищали лукавством. — Адже хто знає про

отрути більше від Червоного Гаспида Дорну, га? Хто має вагоміші причини тримати Тирелів щонайдалі від корони? А при мертвому Джофрі за дорнійським законом Залізний Престол мусить перейти до його сестри Мирцели, яка завдяки вам так доречно заручилася з моїм власним небожем.

— Дорнійський закон тут ні до чого. — Тиріон так захопився своїми власними негараздами, що про спадкоємність престолу досі не замислювався. — Мій батько коронує Томена, та й по тому. Будьте певні.

— Тут у Король-Березі він справді може коронувати Томена. Та чому б моєму братові у Сонцесписі не коронувати Мирцелу? Чи розпочне ваш батечко війну з вашою небогою на користь вашого небожа? А ваша сестра? — Князь здвигнув плечима. — Може, мені зрештою все-таки варто одружитися з королевою Серсеєю. За умови, що вона підтримає свою дочку проти свого сина. Як гадаєте, чи підтримає?

«Ніколи» — хотів був відповісти Тиріон, та слова застрягли йому в горлянці. Серсея завжди шаленіла, що її не пускають до влади з огляду на стать. — «Якби дорнійський закон діяв на заході, вона була б законною спадкоємицею Кастерлі-на-Скелі.» Адже хоча вони з Хайме були близнюками, Серсея з'явилася на світ першою, і цього було досить. Підтримавши право Мирцели на спадок, вона тим підтримувала своє власне.

— Не можу сказати напевне, кого поміж Томена та Мирцели обере моя сестра, — визнав Тиріон. — Та байдуже. Батько ніколи не дасть їй такого вибору.

— Ваш батько, — мовив князь Оберин, — не житиме на світі вічно.

Від його голосу в Тиріона стало дибки волосся на потилиці. Раптом у голову знову полізла Елія та все почуте від Оберина під час подорожі випаленими полями. «Він хоче голову, яка вимовила наказ — не лише руку, яка тримала меч.»

— Нерозумно казати такі зрадницькі речі тут, у Червоному Дитинці, пане князю. Можуть почути маленькі пташечки.

— Хай чують. Невже це зрада — згадувати, що люди смертні? «Валар моргуліс» — так казали у Валірії за старих часів. «На кожного чекає смерть.» Потім сталося Лихо, і їхні слова справдилися — смерть їх дочекалася. — Дорнієць підійшов до вікна і визирнув у ніч. — Подейкують, що на вашу користь немає жодного свідка.

— Я сподівався, що ви упевнитесь у моїй невинності з одного погляду на моє чарівне личко.

— Помиляєтеся, шановний пане. Товстодупа троянда Вирію конче упевнена у вашій вині й хоче побачити вашу смерть. Його безцінна Маргерія теж пила з того келиха — він нам уже з півсотні разів нагадав.

— А в чому впевнені ви? — запитав Тиріон.

— У тому, що люди рідко бувають такими, як написано в них на обличчях. Ви виглядаєте таким винним, що я цілком певний вашої невинності. Та все ж вас засудять. По сей бік гір правосуд — дуже рідкісна страва. Елії, Аегонові та Раеніс не судилося її скуштувати. А ви ж чим кращі? Хтозна — може, справжнього вбивцю Джофрі з'їв ведмідь. Таке часто трапляється у Король-Березі. Ой, чекайте, згадав: ведмедя тримають не тут, а у Гаренголі!

— Ми граємося в якусь гру, абощо? — Тиріон почухав рубець носа. Він нічого не втрачав, кажучи Оберинові правду. — Ведмідь у Гаренголі справді є, і він справді з'їв пана Аморі Лорха.

— Яка прикрість. Оце людині не пощастило, — зазначив Червоний Гаспид. — І вам теж. Цікаво, чи усі безносі люди отак поганенько брешуть, га?

— Я не брешу. Пан Аморі витяг принцесу Раеніс з-під ліжка її батька і заколов на смерть. З ним було кілька стражників, та їхніх імен я не знаю. — Тиріон нахилився уперед. — А принцові Аегону розтросив голову об стіну і згвалтував вашу сестру Елію з його кров'ю та мозком та руках не хто інший, як пан Грегор Клеган.

— Отакої! Ланістер, і раптом сказав правду? — Оберин холодно всміхнувся. — Але ж наказ віддав ваш батько, чи не так?

— Ні. — Тиріон збрехав без жодних вагань, і навіть не спитав себе, чому.

Дорнієць підняв одну тонку чорну брову.

— Який відданий син. І яка благоденська брехня. Саме князь Тайвін показав королю Роберту дітей моєї сестри, загорнутих у кармазинові ланістерівські киреї.

— Вам варто обговорити це з моїм батьком. Він там був власною особою. А я тоді перебував у Склі — ще такий юний, що гадав, ніби ота дрібничка між ніг годиться лише сцяти.

— Можливо. Але ж зараз ви тут, і як на мій погляд, маєте трохи клопоту. Вашу невинність кожен дурень бачить так само ясно, як рубець на обличчі. Але кожен дурень вас не врятує. Не врятує і рідний батько.

Дорнійський князь усміхнувся.

— Зате врятую я.

— Ви? — Тиріон пильно роздивився його обличчя. — Ви лише один суддя з трьох. Як ви мене врятуєте?

— Авжеж не як суддя. А як ваш поборник у судовому двобої.

Хайме VIII

У білому покої на білому столі лежала біла книга.

Покій був круглий, його вибілені вапном кам'яні стіни завішували білі вовняні гобелени, а сам він складав перший поверх Башти Білих Мечів — стрункої чотириповерхової споруди, врізаної у кут замкового муру над затокою. У підвалі зберігалися обладунки та зброя, а на другому і третьому поверхах розташувалися невеличкі, суворо-вбогі келії, де спали шість братчиків Королегвардії.

Одна з тих келій належала йому протягом вісімнадцяти років. Та цього ранку він переніс своє майно на верхній поверх, відданий цілком під помешкання Регіментаря. Ті помешкання теж не були надто багаті, хоча й просторі; зате вони вивищувалися над зовнішнім муром, і

звідти можна було бачити море. «Тут мені має припасти до смаку» — подумав він. — «І видовище з вікна, і решта всього.»

Увесь блідий та білий, як помешкання навколо, Хайме сидів коло білої книги у білому вбранні Білих Мечів і чекав на своїх білих присяжних братчиків. При боці в нього висів довгий меч-півторак. «При боці, та не при тому.» Раніше він завжди носив меча на лівому стегні, щоб витягати з піхов поперек тіла. Цього ранку Хайме причепив його на праве — під лівицю. Проте вага меча відчувалася незвично, чудернацько; при спробі оголити клинка власний рух здавався йому чужим і незграбним. Одяг теж пасував погано; зимовий стрій Королегвардії — жупан та штани з вибіленої вовни, важке біле корзно — теліпався на Хайме, наче на гвіздку.

Хайме коротав дні на суді над своїм братом, стоячи якнайдалі вглиб палати. Тиріон його або не бачив, або не впізнавав, та й не диво — його вже ледве впізнавала половина двору. «Я чужий у власному домі.» Син його помер, батько від нього відмовився, а сестра... вона більше не лишалася з ним наодинці жодного разу після того першого дня у королівському септі, де Джофрі лежав у оточенні свічок. Навіть коли короля несли до могили у Великому Септі Баелора, Серсея сторожко трималася осторонь.

Хайме ще раз роззирнувся Круглою Палатою. Стіни вкривали гобелени білої вовни, над комином висів білий щит і два схрещені мечі. Крісло за столом зроблене було зі старого чорного дубу, подушки на ньому — з вибіленої телячої шкіри, потоншеної багатьма роками вжитку. «Їх витирав своєю кістлявою дупою Барістан Зухвалий, а перед ним — пан Герольд Вишестраж, принц Аемон Драконолицар, пан Риам Рожвин, Гемон Даррійський, пан Дункан Високий, Блідий Грифон Алин Конінгтон...» Невже серед такого поважного та гоноровитого товариства могло знайтися місце Крулерізові?

І все ж воно знайшлося. Зараз він сидів тут, за цим столом, у цій башті.

Сам стіл було зроблено зі старого оберіг-дерева — блілого, наче кістка, різьбленого у подібі велетенського щита, підпертого трьома кіньми. За звичаєм Регіментар сидів при верхівці щита, а братчики —

по троє з кожного боку, при тій нечастій нагоді, коли усі семеро збиралися разом. Книга при його лікті теж була величезна — у дві стопи заввишки, півтори завширшки, у тисячу сторінок завтовшки, з білого телячого пергамену, з палітурками вибіленої шкіри на золотих застібках. «Книгою братчиків» величали її за двірським звичаєм, проте частіше в ужитку стрічалася назва Біла Книга.

В Білій Книзі була записана уся історія Королегвардії. Кожен лицар, що колись служив у лавах братства, мав свою сторінку, в яку навіки вписувалося його ім'я і всі його діяння. У горішньому лівому кутку сторінки яскравими чорнилами зображений був щит, якого лицар носив до тієї миті, коли його обирали до Королегвардії. У нижньому правому розташувався щит самої Королегвардії — сніжно-білий, порожній, чистий. Верхні щити всі були різні, нижні — всі однакові, а проміжок містив усі відомості про життя та службу кожного воїна братства. Малюнки гербів та інші оздобы виконувалися септонами, що їх прислав Великий Септ Баелора тричі на рік. Але своєчасно робити записи у книзі — то був обов'язок Регіментаря.

«Тобто мій обов'язок.» Тобто стане, коли він навчиться писати лівицею. Біла Книга добряче відставала від перебігу подій. Слід було внести до неї загибель пана Мандона Мура та пана Престона Зеленополя, не забути про коротку і криваву службу Сандора Клегана. Слід було почати нові сторінки для пана Балона Лебединя, пана Озмунда Кіптюга і Лицаря Квітів. «Треба викликати септона — хай змалює щити.»

Перед Хайме останнім Регіментарем був пан Барістан Селмі. Щит нагорі його сторінки зображував герб дому Селмі: три пшеничних колоски, жовті на брунатному полі. Хайме завважив за кумедне, хоч і не дивне, що пан Барістан знайшов час вписати до книги власне звільнення зі служби, перш ніж залишити Дитинець.

«Пан Барістан, лицар з дому Селмі. Перший син пана Лионеля Селмі, господаря в Урож'ї. Служив зброєносцем панові Манфреду Лебедину. Прозваний Зухвалим у десятий рік свого життя після того, як убрався у позичений обладунок і виїхав таємничим лицарем на турнір при Чорночалі, де був переможений і викритий Дунканом,

Принцом Драконобабок. Висвячений у лицарі на 16-му році життя королем Аегоном V Таргарієном по скоєнні великих звитяг під личиною таємничого лицаря на зимовому турнірі у Король-Березі, де переміг принца Дункана Малого і пана Дункана Високого, Регіментаря Королегвардії. Власноруч убив Маеліса Мерзенного, останнього з Чорножарів-зазіхачів на престол, на герці у Війні Дев'ятишагових Королів. Ним були переможені Лормель Довгоспис і Кедрік Шторм, Байстрюк Спизж-Брами. На 23-му році життя введений до Королегвардії паном Регіментарем Герольдом Вишестражем. Захистив проїзд супроти усіх поборників на турнірі при Срібності. Переміг у бугурті при Дівоставі. Безпечно вивів короля Аериса II з міста під час подій Сутіндольського Свавілья, незважаючи на поранення стрілою в груди. Помстився за смерть свого присяжного братчика, пана Гвейна Довжика. Врятував пані Джейну Лебедин та її септу від рук Братства Королівської Пущі, перемігши Симона Тойна та Усміхненого Лицаря, з яких першого убив. На турнірі у Старограді переміг і викрив таємничого лицаря Чорнощита, під личиною якого ховався Байстрюк з Висот. Єдиний переможець на турнірі князя Стефона при Штормолам, де подолав і збив з коней князя Роберта Баратеона, великого князя Оберина Мартела, князя Лейтона Вишестража, князя Джона Конінгтона, князя Язона Малістера та принца Раегара Таргарієна. Поранений стрілою, списом та мечем у битві на Тризубі, де бився біч-обіч зі своїми присяжними братчиками та Раегаром, принцом Дракон-Каменя. Прощений королем Робертом I Баратеоном, його ж волею поставлений Регіментарем Королегвардії. Служив у почесній варті, що привезла панну Серсею з дому Ланістер до Король-Берега на весілля з королем Робертом. Очолював приступ острова Старий Вик під час повстання Балона Грейджоя. Переможець турніру в Король-Березі на 57-му році життя. Звільнений від служби королем Джофрі I Баратеоном на 61-му році життя з огляду на похилий вік.»

Перші записи у розповіді про овіяне казками життя та службу пана Барістана були зроблені великою сильною рукою пана Герольда Вишестража. Дрібніші та зграбніші літери Селмі починалися зі звіту про його поранення на Тризубі.

Порівняно з його сторінкою власна сторінка Хайме зяяла порожнечою.

«Пан Хайме, лицар з дому Ланістер. Перший син князя Тайвина і пані Джоани, господарів у Кастерлі-на-Скелі. Служив у поході проти Братства Королівської Пущі зброєносцем при князеві Самнері Кракеголі. Висвячений у лицарі на 15-му році життя паном Артуром Дейном, лицарем Королегвардії, за мужність на бойовищі. Обраний до Королегвардії на 15-му році життя королем Аерисом II Таргарієном. Під час Великого Погрому Король-Берега убив короля Аериса II біля підніжжя Залізного Престолу. Відтоді відомий під прізвиськом «Крулеріз». Прощений за свій злочин королем Робертом I Баратеоном. Служив у почесній варті, що привезла його сестру, панну Серсею Ланістер, до Король-Берега на весілля з королем Робертом. Переміг у турнірі, влаштованому в Король-Березі на честь згаданого весілля.»

У такому викладі життя його здавалося вбогим та нудним. Пан Барістан міг би дати собі клопіт записати хоча б іще кілька його турнірних перемог, а пан Герольд — додати кілька слів про ті звитяги, що він учинив у переможному поході пана Артура Дейна проти Братства Королівської Пущі. Адже він таки врятував життя князеві Кракеголу, коли Череватий Бен уже намірявся розтрити йому голову; на жаль, розбійник зумів утекти. А ще Хайме вистояв у двобої проти Усміхненого Лицаря, хоча вбив його пан Артур, а не він сам. «О, то був неабиякий бій. Проти неабиякого ворога.» Усміхнений Лицар був геть божевільний, лють і жорстокість змішувалися в ньому з чудернацькою прихильністю до лицарського звичаю, а страху він не відав зовсім. «А Дейн зі Світанком у руці...» Меч розбійника мав на собі наприкінці бою стільки вищербин, що пан Артур зупинився і дозволив йому взяти нового.

— Я хочу отого твого білого! — мовив лицар-розбійник, коли бій поновився; до того часу він спливав кров'ю з десятку ран.

— Ось він, пане, — відповів Вранішній Меч і поклав його життю край.

«За тих часів світ був простіший» — подумав Хайме, — «а люди та мечі робилися з кращого заліза». Чи це йому лише так здавалося у

його п'ятнадцять років? Усі ті люди давно лежали у могилах: Вранішній Меч і Усміхнений Лицар, Білий Бик та великий князь Левин, пан Озвел Вент з його чорними жартами, суворий та чесний Джон Даррі, Симон Тойн з його Братством Королівської Пущі, старий буркотливо-прямодушний Самнер Кракегол. «І я, отой малий зух... коли ж це той «я» помер, аж самому цікаво? Тоді, коли вдягнув біле корзно? Коли перетяв Аерисові горло?» Той малий з минулих років понад усе хотів стати паном Артуром Дейном, та десь дорогою перекинувся на Усміхненого Лицаря.

Коли Хайме почув, як відчиняються двері, то закрив Білу Книгу і підвівся привітати своїх присяжних братчиків. Першим увійшов пан Озмунд Кіптюг; він вишкірився до Хайме так, наче був йому старим бойовим побратимом.

— Пане Хайме, — мовив він, — якби ви отак вбралися того вечора, я б вас упізнав одразу, не вагаючись!

— Та невже?

Хайме мав свої сумніви. Челядинці скупали його, поголили, вимили та зачесали волосся. Коли він зазирнув у люстро, то не побачив того чоловіка, що перетнув річковий край поруч із Брієнною... але й себе не побачив теж. Обличчя його стало вузьке і запале, під очима лягли тіні. «Я схожий на якогось кволового старця.»

— Станьте коло вашого крісла, пане лицарю.

Кіптюг підкорився. Один за одним зайшли інші присяжні братчики.

— Панове браття, — запитав Хайме за звичаєм, коли зібралися усі п'ятеро, — хто нині боронить життя короля?

— Мої брати, пан Озней та пан Озфрид, — відповів пан Озмунд.

— І мій брат, пан Гарлан, — додав Лицар Квітів.

— Чи вбережуть вони його милість?

— Вбережуть, пане Регіментарю.

— Тоді прошу сідати.

Слова підкорялися давньому звичаю — перш ніж розпочати нараду всіх семи братчиків, слід було переконатися у безпеці короля.

Пан Борос та пан Мерин сіли одесну Хайме, лишивши поміж себе порожнє крісло для пана Ариса Дубосерда, що саме знаходився у Дорні. Пан Озмунд, пан Балон і пан Лорас розташувалися ошую. «Старі та нові.» Хайме стало цікаво, чи не криється за цим якогось особливого змісту. Адже бували часи, коли і Королегвардія розділялася у собі; найприкріше та найвідоміше — у Танку Драконів. Чи не слід йому стерегтися того ж самого?

Сидіти у кріслі Регіментаря, де він стільки років бачив Барістана Зухвального — то було майже моторошне відчуття. «А ще моторошніше — сидіти скаліченим.» Та все ж це місце тепер належало йому. Як і уся Королегвардія — «Томенова сімка».

Хайме служив з Мерином Трантом та Боросом Блаунтом багато років і знав їх за непоганих бійців; утім, Трант був норовом лихий та лукавий, а Блаунт — надто брутальний і ломакуватий. Панові Балону Лебедину корзно пасувало ліпше, а Лицаря Квітів, на загальну думку, прикрашали такі лицарські чесноти, що кращих годі й шукати. Лишався п'ятий, досі йому незнайомий — оцей Озмунд Кіптюг.

Хайме спитав себе, що сказав би про це збіговисько пан Артур Дейн. Найпевніше, щось на кшталт: «Диво, до чого докотилася Королегвардія». А Хайме мусив би відповісти: «То я відчинив двері. І не зробив нічого, коли досередини вповзла нищість і підлота».

— Король мертвий, — почав Хайме свою промову. — Сина моєї сестри, юнака тринадцяти років, було свавільно вбито на його власному весільному бенкеті у його власних палатах. Усі п'ятеро з вас були там присутні. Усі п'ятеро захищали його безпеку. І все ж він мертвий.

Він почекав, щоб послухати їхні відповіді, та жоден навіть горлянку не прочистив. «Малий Тирел сердиться, Балонові Лебедину соромно» — вирішив Хайме. Іншим трьом, схоже, було байдуже.

— Це зробив мій брат? — без манівців, руба запитав він, коли скінчив чекання. — Мого небожа отруїв Тиріон?

Пан Балон незатишно посовався у кріслі. Пан Борос стиснув пальці в кулака. Пан Озмунд ліниво знизав плечима. Відповіді Хайме дочекався лише від Мерина Транта:

— Він наливав вино до келиха Джофрі. Напевне, тоді й укинув отруту.

— Ви певні, що він отруїв саме вино?

— А як не вино, то що? — запитав пан Борос Блаунт. — Біс вилив рештки вина з дінця на підлогу. Навіщо? Певно ж, задля того, щоб позбавитися доказу вини.

— Тобто він знав, що вино отруйне, — додав пан Мерин.

Пан Балон Лебедин насупився.

— Біс на помості був не сам. Аж ніяк не сам. У останню годину бенкету там стояли і ходили люди, мінялися місцями, вислизали до нужника... з'являлися та зникали слуги... король із королевою щойно розрізали весільний пиріг, усі очей не зводили з них і тих триклятих голубів. Королівську чару ніхто не пильнував.

— Хто ще перебував на помості? — запитав Хайме.

Йому відповів пан Мерин:

— Родичі короля, родичі нареченої, великий маєстер Пицель, верховний септон...

— Ось вам і отруйник! — хитро вишкірився пан Озмунд Кіптюг. — Надто вже святим та божим прикидається той старий пень. Ніколи він мені не подобався!

І сам зареготав зі свого жарту.

— Ні! — заперечив Лицар Квітів, анітрохи не звеселившись. — То Санса Старк отруїла короля. Ви забулися, що з того келиха пила і моя сестра теж. У всій палаті лише Санса Старк мала причину бажати смерті не лише королю, але також і Маргерії. Вона отруїла весільне вино, бо сподівалася вбити їх обох разом. І навіщо б вона потім тікала, якщо не з вини?

«Малий розумно каже. Можливо, Тиріонові вини тут справді немає.» Проте дівчину досі ніхто не знайшов і не мав гадки, де шукати. Ліпше подбати про це власноруч. А найперше незле було б з'ясувати, як вона вибралася з замку. «Варис напевне має що розповісти. Адже краще за євнуха Червоний Дитинець не знає ніхто.»

Але навіть ця справа могла зачекати. Наразі Хайме мав нагальнішу турботу. «Ви кажете, що є Регіментарем Королегвардії» — сказав його батько. — «Ідіть і виконуйте свої обов'язки.» Певно, не цих п'ятьох він обрав би собі за братчиків, якби міг обирати. Але ж мав те, що мав — куди подінешся. Настав час міцно узяти віжки до рук.

— Та хай хто це зробив, — мовив він, — король Джофрі помер, і тепер Залізний Престол належить королю Томену. Я маю намір утримати його на престолі, доки він не посивіє і не втратить останні зуби. І то не від отрути.

Хайме обернувся до пана Бороса Блаунта. Упродовж останніх років той наїв чималий кендюх сала, хоча завдяки міцному кістяку тримався ще нівроку.

— Ви, пане Боросе, видаєтеся мені людиною, що поціновує смачний стіл. А відтак надалі куштуватимете усе, що їстиме чи питиме король Томен.

Пан Озмунд Кіптюг гучно зареготав, Лицар Квітів посміхнувся, а пан Борос набув темного кольору дозрілого буряка.

— Що за маячня?! Я не куштувальник страв, а лицар Королегвардії!

— На жаль, так. — Дарма Серсея зірвала з нього біле корзно. Але батько лише додав ганьби, повернувши його Боросові на плечі. — Сестра розповіла мені, як охоче ви віддали мого небожа Тиріоновим сердюкам. Сподіваюся, морква та горох не так страшно вас лякатимуть. Коли ваші присяжні братчики вправлятимуться у дворищі з мечами та щитами, ви ставатимете до битви з ложкою та мискою в руках. Томен дуже любить пироги з яблуками — спробуйте хоча б їх уберегти від зловмисних найманців.

— Ви смієте так говорити до мене?! Ви?

— Смію, бо не розумію, чому ви тут. Вам би личило загинути в бою, але не віддати Томена до полону.

— Як ви, пане, загинули на захист Аериса? — Пан Борос скочив на ноги та вхопився за руків'я меча. — Я не... я не терпітиму такого поводження! Як на мене, то не я, а ви мали б куштувати страви! Бо до чого ще придатний безрукий каліка?

Хайме вишкірив зуби.

— Погоджуся — з мене оборонець короля, мабуть, не кращий, ніж із вас. То беріться за отой рожен, якого ви там пестите коло дупи, і спробуймо, як вам пощастить обіруч супроти моєї лівиці. Зрештою з нас двох живим лишиться один, і Королегвардії від того тільки покращає.

Доказавши, він звівся на ноги.

— Або ж ви можете повернутися до свого обов'язку. Вам обирати.

— Пхе!

Пан Борос вихаркнув просто до ніг Хайме грудку зеленого слизу і вийшов геть, не оголивши клинка.

«Та він боягуз! Це добре.» Вже немолодий, опасистий і досить посередній мечник, пан Борос одначе був цілком у змозі порубати Хайме на криваві клапті. «Щастя, що Борос цього не розуміє. І решті знати не треба. Вони боялися того лицаря, яким я був, а цього, яким став — лише зверхньо жаліють.»

Хайме всівся назад у крісло і обернувся до Кіптюга.

— Пане Озмунде! Я вас не знаю, і це видається мені дивним. Я ж бо бився на герцях, у бугуртах і битвах по всьому Семицарстві. Мені відомі усі заплотні лицарі, мандрівні охочекомонники та юні вдатні зброєносці, які за моїх часів мали зухвалість вийти на бойовисько і зломити списа так, щоб їх помітили. То як сталося, що я нічого не чув про вас, пане Озмунде?

— Цього не скажу, ясний пане. — Поперек обличчя пана Озмунда сяяла широчезна посмішка, наче вони з Хайме були старими

приятелями, а тут просто гралися у якусь кумедну гру. — Може, так сталося тому, що я не турнірний лицар, а муж війни.

— І де ж це ви мужніли на війні, перш ніж моя сестра вас віднайшла?

— Тут, там і деінде, пане Регіментарю.

— Я бував у Старограді на півдні, у Зимосічі на півночі. Їздив від Ланіспорту на заході до Король-Берега на сході. Але ні до Туту, ні до Таму не заглядав одвіку. І Деінде чомусь проминув. — За браком пальців, Хайме тицьнув пеньком руки в напрямку величенького кривого дзьоба на Озмундовому обличчі. — Запитаю знову. Де саме ви служили на війні?

— На Порогах. Трохи у Спірних Землях. Там завжди війна. Служив у полку «Небоїв», бився разом із ними за Лис і трохи за Тирош.

«Тобто за кожного, хто платив гроші.»

— І як вас у цій службі спіткало лицарське звання?

— Я був висвячений на бойовищі.

— Ким?

— Паном Робертом... Камінцем. Він давно загинув, пане Регіментарю.

— Авжеж.

Може, той пан Роберт Камінець був шляхетний байстрик із Долини, що продавав свого меча у Спірних Землях. А може, пан Озмунд нашвидкуруч зліпив вигаданого лицаря з імені мертвого короля і першого-ліпшого камінця під ногами. «Чим думала Серсея, коли давала отакому харцизу біле корзно?»

Втім, майже напевне Кіптюг сяк-так умів тримати меча і щита. Сердюки зневажали лицарські чесноти, але лицарську збройну науку зовсім зневажати не могли — принаймні, якщо хотіли жити.

— Гаразд, пане, — мовив Хайме. — Можете йти вільно.

Кіптюг знову вишкірився і вийшов перевальцем без зайвого поспіху.

— Пане Мерине, — усміхнувся Хайме до понурого лицаря з іржаво-рудим волоссям і мішками під очима. — Чув я між людей такий поголос, що Джофрі полюбляв карати Сансу Старк вашими руками.

Він погортав Білу Книгу лівицею.

— Ось, майте ласку — покажіть мені, де саме у наших обітницях ми присягаємося бити жінок та малих дітей.

— Я зробив те, що наказали їхня милість король. Ми присягаємося коритися наказам.

— Віднині й надалі вгамуйте трохи вашу запобігливість перед королем. Моя сестра — королева-намісниця. Мій батько — Правиця Короля. Я сам — Регіментар Королєгвардії. Коріться нам, і нікому іншому.

Пан Мерин почепив на обличчя упертий вираз.

— Ви наказуєте мені не коритися королю?!

— Королю вісім років. Найперший наш обов'язок — захищати його. Зокрема — від нього самого. Поміркуйте отією бридкою штуковиною, на яку ви насуваєте шолома. Якщо Томен накаже вам засідлати його мулика — підкоріться. Якщо він накаже свого мулика зарізати, прийдіть до мене.

— Авжеж. Як накажете, пане Регіментарю.

— Ви вільні.

Коли Трант вийшов, Хайме обернувся до пана Балона Лебедина.

— Пане Балоне! Я бачив вас на кінних герцях безліч разів, а у бугуртах бився і на вашому боці, й проти вас. Мені розповідали, що свою мужність ви безліч разів довели у битві на Чорноводі. Королєгвардія вшанована вашою присутністю.

— Це я вшанований великою честю, пане Регіментарю, — обережно відповів пан Балон.

— Та все ж я маю до вас одне запитаннячко. Ви служили престолові цілком вірно... але Варис каже, що ваш брат воював на боці Ренлі, а

потім на боці Станіса, тоді як ваш вельможний батечко вирішив зовсім не скликати корогви і всю війну просидів за мурами Шолом-Каменя.

— Пан батько вже старі, пане Регіментарю. Їм далеко за сорок, і їхні звитяги на війні давно скінчені.

— А що скажете про вашого брата?

— Коли Донела поранили, він здався панові Елвидові Розсохачу, а згодом викупився і склав присягу на вірність королю Джофрі. Так само вчинили багато інших бранців.

— Так, так, — кивнув Хайме. — Лишень... виходить, ваш брат устиг послужити Ренлі, Станісу, Джофрі, а тепер і Томенові... як же це він примудрився оминати Балона Грейджоя і Робба Старка? Адже міг би стати першим лицарем, що присягав усім шести королям.

Панові Балону, вочевидь, стало ніяково.

— Донел помилявся у своїй прихильності, але тепер непохитно вірний королю Томену. Ви маєте в тім моє слово.

— Та мене ж непокоїть зовсім не пан Донел Непохитний. А ви. — Хайме нахилився уперед. — Що ви зробите, коли відважний пан Донел віддасть свого меча якомусь новому самозванцеві й одного дня вдереться до престольної палати? А ви там стоятимете весь у білому між вашим королем і вашим кривим родичем. Як ви тоді вчините?

— Я... цього ніколи не станеться, пане Регіментарю.

— А зі мною, бачте, сталося, — мовив Хайме.

Лебедин витер лоба рукавом білого жупана.

— То ви не маєте для мене відповіді?

— Пане Регіментарю, — зважився нарешті пан Балон, зібравши мужність докупи. — Власним мечем, власною честю та іменем мого батька присягаюся... що не вчиню так, як учинили ви.

Хайме засміявся.

— Пречудово! Повертайтеся до служби... і порадьте панові Донелу додати до малюнку на своєму щиті хитливого та гойдливого

вітровказа.

І ось вони залишилися удвох із Лицарем Квітів.

Стрункий, мов клинок, спритний та міцний статурою, пан Лорас Тирел мав на собі сніжно-білого жупана, білі вовняні штани, золотий пас навколо стану та тонку шовкову делію з застібкою в вигляді золотої троянди. Волосся його лежало на голові купою м'яких брунатних кучерів; очі він мав карі, що аж сяяли викликом і зухвалістю. «Він думає, що йому тут турнір, і оце його ражаки саме покликали на герць.»

— У сімнадцять років — і вже лицар Королегвардії, — мовив до нього Хайме. — Пишаєтеся, напевне. Принцові Аемону Драконолицарю було саме сімнадцять, коли його ввели до нашого братства. Ви це знали?

— Так, пане.

— А чи знали ви, що мене прийняли, коли мені минав п'ятнадцятий?

— І це теж знав, пане.

Молодий лицар посміхнувся. Хайме миттю зненавидів його посмішку.

— Я був кращий за вас лицар, пане Лорасе. Дебеліший, дужіший, прудкіший.

— А зараз ви старіший, — відповів юнак. — Перепрошую пана Регіментаря.

Хайме мусив засміятися. «Якась маячня. Якби мене оце зараз чув Тиріон, то глузував би нещадно. Ще б пак — міряюся прутнями з зеленим хлопчиною!»

— Старіший та мудріший, пане лицарю. Вам би личило в мене повчитися.

— Як ви вчилися в пана Бороса та пана Мерина?

Стріла лягла надто близько до цілі.

— Я вчився в Білого Бика та Барістана Зухвального! — визвірився Хайме. — Я вчився в пана Артура Дейна, Вранішнього Меча! А він міг би зарізати вас усіх однією лівицею, поки струшував би правицею краплі з пущки! Я вчився в великого князя Левина Дорнійського, пана Озвела Вента і пана Джонотора Даррі. Усі до одного були видатні лицарі свого часу.

— А за нашого часу вони усі до одного мертві.

«Та це ж я» — раптом усвідомив Хайме. — «Я балакаю сам із собою — тим, яким був замолоду. Задерикуватим півником, бундючним понад усяку міру. Ось що тобі стається, коли ти такий вправний у такі юні роки.»

Буває, що для перемоги у бою варто спробувати інший удар з протилежного боку.

— Кажуть, ви переможно билися у вирішальній битві... майже так само пречудово, як привид Ренлі поруч із вами. Присяжний братчик не може мати таємниць од свого Регіментаря. Тому розкажіть, пане: хто тоді вдягнув Ренлін обладунок?

Якусь мить Лорас Тирел вагався, наче хотів відмовитися, та потім згадав свої обітниці.

— Мій брат, — похмуро буркнув він. — Ренлі був вищий за мене і ширший у грудях. Його броня на мені теліпалася, а Гарланові якраз пасувала.

— Оце лицедійство — це ви придумали чи він?

— Задум належав панові Мізинцю. Він вважав, що це налякає невігласів-простолюдців у Станісовому війську.

— Він не помилився. — «От лишень серед тих невігласів чимало знайшлося не лише простолюдців, а й лицарів з паничами.» — Гаразд, ви подарували піснярам таку нагоду, що вже за одне це вам належить подяка. Але що ж ви зробили з самим Ренлі?

— Власноруч поховав у місці, яке він мені показав, коли я служив зброєносцем у Штормоламі. Його там ніхто не знайде, не потурбує останнього спочинку. — Лорас зиркнув на Хайме, виклично задерши

підборіддя. — Я захищатиму короля Томена усією міццю своєї руки. Втім я даю священну обітницю. І віддам життя, коли знадобиться. Але Ренлі я не зраджу — ані словом, ані справою. Він був такий король, якого слід мати людям. Найкращим з королів.

«Найкраще вдягненим — вельми можливо» — подумав Хайме, та вголос не сказав. Адже щойно пан Лорас згадав про Ренлі, як із нього впала личина зарозумілості. — «Він відповів правдиво. Пихате хлоп'я, легковажне, з повною головою дурниць. Але не брехливе — не навчилося ще.»

— Нехай так. Скажіть мені ще одне, і можете повертатися до служби.

— Так, пане?

— Я й досі утримую Брієнну Тарфійську в башті.

Юнак стиснув уста рискою.

— А було б у кам'яному мішку.

— Ви певні, що вона заслуговує саме на це?

— Вона заслуговує на смерть. Я казав Ренлі, що жінці не місце у Веселковій Гвардії. Вона виграла бугурт нечесною вихваткою.

— Пригадую ще одного лицаря, що полюбляв цікаві вихватки. Якось він виїхав на кобилі у охоті проти суперника на скаженому огирі. Брієнна теж вигадала щось таке? Чи якусь іншу хитрість?

Пан Лорас зашарівся.

— Стрибнула... та байдуже. Вона перемогла — цього я не заперечуватиму. Його милість огорнув її плечі веселковим корзном. А вона його вбила. Чи дозволила померти.

— Отут я вбачаю велику різницю.

«Приблизно таку, як між моїм злочином та ганьбою Бороса Блаунта.»

— Вона заприсяглася берегти його життя. Пан Емон Кий, пан Робар Ройс, пан Пармен Журав... усі вони заприсяглися! Як йому міг хтось

зашкодити — просто усередині його власного шатра, оточеного ними з усіх боків? Хіба що вони брали участь у змові!

— Вас п'ятеро стояло на варті на весільному бенкеті, — зауважив Хайме. — Як Джофрі міг померти? Хіба що ви брали участь у змові.

Пан Лорас напружено випростався.

— Ми не в силі були щось вдіяти!

— Дівчисько каже те саме. І за Ренлі побивається незгірш вас. Як я ніколи не побивався за Аерисом, майте певність. Брієнна бридка на вроду і вперта, наче віслик. Але для брехні їй бракує кебети, а присязі вона вірна понад усі межі здорового глузду. Брієнна заприсяглася привезти мене до Король-Берега — і ось я сиджу тут. Щодо втраченої руки... у цій втраті вона винувата не більше, ніж я. Зваживши усе, що вона зробила для мого захисту, я не маю сумнівів, що Брієнна билася б за Ренлі до останнього, якби було з ким битися. Але з тінню?

Хайме захитав головою.

— Витягніть меч, пане Лорасе. Покажіть мені, як ви битиметеся з тінню. Дуже хочу побачити.

Пан Лорас не зробив ані руху.

— Вона втекла, — відповів він. — Вони з Кетлін Старк лишили його у калюжі крові та втекли. Навіщо тікати, якщо це не їхніх рук справа?

Він втупився поглядом у стільницю.

— Ренлі поставив мене на чолі передового полку. Інакше саме я б одягав його до бою. Він часто довіряв мені озброювати його. Ми тієї ночі... молилися разом. Потім я його лишив з нею. Намет охороняли пан Пармен та пан Емон, поруч знаходився також пан Робар Ройс. Пан Емон присягнувся, що Брієнна... хоча...

— Що «хоча»? — заохотив Хайме, відчуючи крихту сумніву.

— Ринграфа було розчахнуто навпіл. Одним чистим швидким ударом. Сталевий комір чудової роботи... увесь обладунок Ренлі був такий — найкращий. Як вона змогла таке зробити? Я сам спробував, і не зміг. Як на жінку, вона має неймовірну силу, і все ж навіть Горі

знадобилася б важка сокира. Та й навіщо спершу вдягати на нього броню, а вже потім різати горло?

Юнак підняв на Хайме збентежені очі.

— Але якщо це не вона... невже таке могла скоїти якась тінь?!

— Запитайте її. — Хайме нарешті дійшов рішення. — Ходіть до неї, до цюпи в башті. Запитайте і вислухайте відповіді. Якщо ваша певність, що саме вона вбила князя Ренлі, не похитнеться, я подбаю, щоб її спіткала належна кара за злочин. Вибір я покладаю на вас. Вам вирішувати, винна вона чи невинна, засудити її чи відпустити. Я лише прошу судити по правді й вимагаю від вас у тім лицарського слова.

Пан Лорас підвівся.

— Словом лицарським і честю присягаюся судити її по правді.

— Тоді нашу розмову закінчено.

Юний лицар пішов був до дверей, але коло них обернувся.

— Ренлі вважав її якоюсь недоладною почварою. Жінка, вбрана у чоловічу броню... ще й прикидається лицарем...

— Якби він бачив її у рожевому шовку та мирійському мереживі, то й не здумав би скаржитися на броню.

— Я спитав його, навіщо тримати її коло себе, якщо вважаєш такою недоладною. А він відповів, що всі інші лицарі чогось від нього хочуть: замків, статків, шани... сама лише Брієнна не хоче нічого, крім віддати за нього життя. Коли я побачив, що він лежить скривавлений, що вона втекла, а ті троє цілі-цілісінькі... якщо вона невинна, тоді Робар та Емон...

Він не зміг доказати. Утім, Хайме теж не палав бажанням заглиблюватися у цей бік справи.

— Я б учинив так само, пане.

Брехня сама собою зірвалася з язика. Та йому здалося, що пан Лорас почувається за неї вдячним.

Коли юний Тирел пішов, Регіментар Королегвардії довго сидів у білому покої та міркував. Лицар Квітів так побивався за Ренлі, що в нападі божевілля вбив двох власних присяжних братчиків. Але Хайме навіть на думку не спало вчинити щось таке з тими п'ятьма, які не вберегли життя Джофрі. «Він був мій син, мій таємний син... Хто ж я тоді, що не схотів помститися за власну рідну кров та сім'я?» Було хоч пана Бороса убити — бо як інакше його здихатися?

Хайме зиркнув на пенька руки й скривився. «Треба щось із оцим робити.» Покійний пан Джаселин Бережняк носив залізну руку. А йому, напевне, краще пасуватиме золота. «Серсеї має сподобатися. Пеститиму її золоті кучері своєю золотою рукою, ще й до себе пригортатиму.»

Утім, рука могла зачекати. Насамперед слід було подбати про інші справи — про деякі несплачені борги.

Санса VI

Сходи до високого носа були круті та шорсткі. Санса охоче прийняла руку Лотора Брюна, щоб зійти ними. «Пана Лотора» — нагадала вона собі належне звертання; адже його висвятили у лицарі за хоробрість на Чорноводі. Щоправда, жоден справжній лицар не вдягнув би тих латаних бурих штанів, стоптаних чобіт і плямистого шкіряного кубрака, що мав на собі колишній сердюк. Кремезний пикатий чолов'яга з носом-бульбою та шапкою цупкого сивого волосся, Брюн рідко розтуляв рота для розмов. «Але сили він має більше, ніж здається.» Санса зрозуміла це з того, як легко він підняв її у повітря — наче вона зовсім нічого не важила.

З носа «Морського царя» виднілася нескінченна смуга голого кам'янистого берега — похмура, негостинна, вітриста, без жодного деревця чи кущика. І все ж бачити землю знову — то була велика розрада, бо на правильний шлях їм довелося повертатися довго і з неабиякими зусиллями. Остання буря віднесла їх геть від землі й лупцювала у бік галери такими хвилями, що Санса була вже певна: корабель потоне, і вони всі — разом із ним. Вона чула слова старого Озвела, що двох жеглярів змило у море, а ще один скрутив собі в'язи, впавши зі щогли.

Сама Санса вкрай рідко насмілювалася показатися на чардаку. Її мала бесіда була вогка і холодна, та все одно їй було надто зле дорогою, щоб виходити... зле від страху, зле від лихоманки, зле від морської хвороби... втримати у шлунку нічого не вдавалося, і навіть сон не бажав приходити. Кола вона заплющувала очі, то бачила, як Джофрі роздирає на собі комір і м'яку шкіру власної горлянки, а потім помирає зі шматочками скоринки пирога на вустах і винними плямами на жупані. Коли на туго напнутих линвах вищав і бринів вітер, вона згадувала про жахливий тоненький виск, із яким Джофрі намагався вдихнути повітря. Інколи Сансі снився і Тиріон теж.

— Він нічого не скоїв! — якось сказала вона Мізинцеві, коли той навідався до її помешкання поспитатися про здоров'я.

— Джофрі він не вбивав, це правда, проте руки в карлика не надто чисті. Ви знали, що він колись уже мав дружину?

— Він сам мені розповідав.

— А чи розповідав, що коли дружина йому набридла, він подарував її на забавку батьковим стражникам? Хтозна — з часом вас могла спіткати та сама доля. Отож не лийте сліз по Бісові, ласкава панно — він того не вартий.

Вітер солоними пальцями скуйовдив Сансі волосся. Вона здригнулася. Навіть тут, близько до берега, живіт їй нуртувало від качання корабля. А ще їй відчайдушно бракувало купелі та переміни чистого одягу. «З лиця, мабуть, змарніла, як той труп. І блювотинням засмерділася.»

Ззаду підійшов і став князь Петир — як завше, привітний та веселий.

— Доброго раночку вам! Солоне повітря дуже бадьорить, хіба ні? Ще й хіть до їжі будить неабияку! — вигукнув він, потім придивився до Санси і огорнув її плечі співчутливою рукою. — Та ви нездорові! Чого це личко таке бліденьке!

— Живіт млоїть. Морська хвороба змучила.

— То вам треба трошки вина, і усе минеться! Вип'єте келишка-другого, щойно будемо на березі. — Петир вказав туди, де проти бляклого сірого неба малювалася стара крем'яна вежа; на скелях біля її підніжжя вирували хвилі. — Бачте, яка краса? На жаль, безпечно кинути котву тут годі й думати. На берег поїдемо човном.

— Сюди?! — Санса аж ніяк не прагнула висаджуватися на берег тут. Вона чула від людей, що Пальці — то місця похмурі й убогі; невеличка вежа удалині здавалася жалюгідною та покинутою. — Чи не можна мені лишитися на кораблі, доки ми не рушимо до Білої Гавані?

— Відси «Цар» вирушає на схід до Браавосу. Вже без нас.

— Але ж... ласкавий пане, ви казали... що ми пливемо додому...

— Осьде він і є, мій убогий дім. Та що поробиш — такий від батька дістався. На жаль, навіть назви не має. А ви ж погодитеся, мабуть, що стіл великого вельможі мусить мати величну назву. Хіба не так? Зимосіч, Соколине Гніздо, Водоплин — то все великі славетні замки. Та й титул князя-господаря гаренгольського нівроку на язика виграє — солодка музика, та й годі. Але ким я був раніше? Князем на Овечих Бибках, господарем у Жахливих Протягах? Е ні, така музика мені зовсім не до смаку.

Його сіро-зелені очі окинули її невинним поглядом.

— Щось ви засмутилися, ясна моя панно. Невже ви думали, що ми поїдемо до Зимосічі? Люба моя, та ж Зимосіч захоплено, пограбовано і спалено! Всі, кого ви там знали і любили, загинули. Ті північани, які не скорилися залізнякам, чубляться між собою. Навіть на саму Стіну вчинено напад. Зимосіч була вам, Сансо, домом дитинства, та ви більше не дитина. Ви доросла жінка і мусите збудувати собі новий дім.

— Але ж не тут! — пробурмотіла вона у розпачі. — Тут так...

— ...тісно, похмуро і гидко? Саме так, чи й гірше. На Пальцях добре живеться, лише якщо ти камінь — лежи собі на березі, горя не відай. Та не лякайтеся, ми тут не лишимося і на два тижні. Розраховую, що ваша тітка вже їде з поштом назустріч.

Він посміхнувся.

— Адже ми з пані Лізою одружуємося.

— Одружуєтеся?! — Сансі перехопило подих. — Ви? З моєю тіткою?!

— Чому б ні? Князь на Гаренголі й господиня Соколиного Гнізда — хіба не пара?

«Ви ж казали, що кохаєте лише мою матір.» Але ж пані Кетлін загинула... і навіть якщо колись таємно кохала Петира так, що віддала йому свою цноту, тепер це вже нічого не важило.

— Замовкли, панно? — запитав Петир. — А я ж так сподівався отримати ваше благословіння на мій шлюб. Нечасто стається, щоб хлопчина, уроджений серед каменів та овечого лайна, одружувався з донькою Гостера Таллі та вдовицею Джона Арина.

— Я... я молитимуся за довгі роки щастя, безліч дітей і море подружньої втіхи у вашому шлюбі.

Востаннє Санса бачила сестру матері бозна-скільки років тому. «Але ж вона буде добра до мене, хоча б заради матінки. Все-таки рідна тітка, одна кров.» До того ж у піснях багато співалося про красу Долини Арин. Може, лишитися тут на якийсь час — то не така вже й халепа.

На берег їх відвезли на веслах Лотор і старий Озвел. Санса скоцюбилася на носі човна, загорнулася у кобеняка, насунула каптура проти вітру і тривожно питала себе, що її чекає попереду. З вежі назустріч їм виникли слуги: кощава стара, досить молода товстуха, двоє сивочолих старців та дівчинка двох чи трьох років, що мала на одному оці величенький ячмінь. Упізнавши князя Петира, вони попадали на коліна просто на камені.

— Ось і моя домова чадь, — мовив той. — А дитину я навіть не знаю. Напевне, нова Келлина байстрючка. Вона їх лупить мало не щороку.

Двоє сивих старих зайшли у море до пояса, щоб вийняти Сансу з човна, не змочивши їй спідниці. Озвел та Лотор, а за ними і Мізинець, самі виплюхали на берег водою. Володар тутешніх країв поцілував стару в щоку і насмішкувато вишкірився до молодії.

— А оця чия? Зізнавайся, Келло!

Товстуха зареготала.

— Та хіба ж я знаю, мосьпане! Я жодному не відмовляю — хай лишень підморгне!

— За що, кажеш, тебе тутешні парубки люблять? — зареготав і собі Мізинець.

— Красно вітаємо вашу вельможність у вашій домівці, ясний пане, — поважно мовив один зі старих дідів. На вигляд йому вже минуло років вісімдесят, але він мав на собі набитого залізною лускою кубрака і меча при боці. — Чи довго ваша мосць шануватимуть нас відвідинами?

— Не лякайся, Брієне — так недовго, як тільки зможу. А чи дім до житла ще придатний?

— Якби ми знали, що ви зізволите з'явитися, мосьпане, то хоча б очерету свіжого поклали! — пожалілася стара. — А так лишень у комині овечі кізяки палимо.

— Ніщо так не промовляє, що ти вдома, як дим овечих кізяків. — Петир обернувся до Санси. — Гризела колись була моєю годувальницею, а зараз — управителька в замку. Умфред служить за шафаря на господарстві, а Брієн... я ж тебе того разу поставив очільником замкової варті, хіба ні?

— Поставили, ясний пане. Ще ваша вельможність мали ласку казати, що привезуть кілька нових стражників, та не привезли. Усі варті стоїмо ми з собацюрками.

— І дуже пильно стоїте, не маю сумніву. Бачу на власні очі: з моїх каменів та овечих бібок нічого не вкрадено.

Петир махнув рукою на молоду товстуху.

— А ось Келла, вона пореє мої безкраї отари. Скільки овець я маю, Келло?

Жінка насупила чоло, думаючи.

— Три й двадцять, мосьпане. Було дев'ять і двадцять, але одну пошматували Брієнові собаки, а решту ми порізали й засолили.

— Отакої, ще й солоні баранина! Тут і справді себе вдома відчуєш. Та остаточно я матиму певність, коли поснідаю чаячими яйцями і юшкою з водоростей.

— Аби на те ласка нашого пана, — обережно мовила стара Гризела.

Князь Петир зморщив носа.

— Нумо ходімо поглянемо — чи ж мої пишні палати досі такі вогкі та вбогі, якими я їх пам'ятаю.

І рушив на чолі вервечки вгору стежкою серед каменів, слизьких од гнилих водоростей. Коло підмурку крем'яної башти на жалюгідному моріжку між кошарою та стайнею, вкритою солом'яною стріхою, паслося кілька овець. Санса рухалася обережно, бо під ногами всюди лежали овечі бибки.

Усередині вежа здавалася ще меншою, ніж ззовні. Кам'яні сходи без поручнів бігли навкруги внутрішньої стіни від льоху до даху. Кожен поверх утворював одну кімнату. Челядь жила та спала у першому поверсі, при самій землі, поділяючи помешкання з велетенським смугастим вовкодавом і півтузнем вівчарок. Вище знаходилася не вельми багата трапезна, а ще поверхом вище — опочивальня. Вікон не було жодного, але у зовнішній стіні уздовж сходів на рівній відстані пробиті були бійниці для стріл. Над комином висів поламаний меч-півторак і побитий у битвах дубовий щит, з якого лупилася потріскана фарба.

Сансі був невідомий змальований на щиті знак: сіра кам'яна голова з вогненними очима на світло-зеленому тлі.

— То щит мого діда, — пояснив Петир, коли побачив, що вона його роздивляється. — Прадід, його батько, народився у Браавосі, до Долини приїхав найманцем у службі князя Корбрея. Коли мого діда висвятили у лицарі, він узяв собі за знак голову браавоського Велета.

— Дуже люта голова, — відповіла Санса. — Напевне, лякала ворогів.

— Для такого дружнього та приязного парубка, як я — навіть занадто люта, — зауважив Петир. — Я надаю перевагу моєму пересмішникові.

Озвел ще двічі зганяв човном до «Морського царя» — забрав харчі та усякі запаси. Серед іншого на берег з'їхало кілька барилиць вина. Петир налив кухля Сансі, як обіцяв раніше.

— Ось, ласкава панно. Сподіваюся, ваш животик заспокоїться.

Сансин живіт заспокоївся трохи вже тоді, коли ноги ступили на тверду землю, але вона все одно підняла келиха обіруч і зробила ковток. Вино було пречудове — напевне, вертоградського збору. До смаку його домішувався терпкий дуб, солодкі плоди, спекотні літні ночі; у роті розквітнув цілий сад смаків, наче пуп'янки розкрилися під сонцем. Санса сподівалася понад усе, що втримає таку смакоту всередині — не хотіла-бо відповісти злом на добрість князя Петира, наглядавши йому на жупана.

А він тим часом розглядав її над власним кухлем; його сіро-зелені очі здавалися... хитро усміхненими? Чи в них ховалося щось інше? Санса не була певна.

— Гризело! — покликав він до старої. — Принеси сюди нагору трохи попоїсти. Але нічого важкого — ясна панна має чутливий животик. Можна кілька плодів — там Озвел привіз із «Царя» трохи помаранчів та гранатів.

— Слухаю, мосьпане.

— А чи не можна мені гарячу купіль? — запитала Санса.

— Зараз, панянку, накажу Келлі принести й зігріти води.

Санса зробила ще ковточок вина і подумала, чи не мусить вона розпочати чемну розмову. Але про що? Та князь Петир її врятував — коли Гризела пішла разом з іншими слугами, він сам перший мовив:

— Ліза приїде не сама. Перш ніж вона з'явиться, ми мусимо з'ясувати, хто ти є.

— Хто я... Перепрошую, не розумію.

— Варис усюди має споглядачів та нишпорок. Якщо в Долині побачать Сансу Старк, щонайпізніше за поворот місяця про те дізнається євнух, і виникнуть... прикрі труднощі. Наразі носити ім'я Старк не дуже безпечно. Тому ми скажемо супроводові Лізи, що ти — моя тілесна дочка.

— Тілесна?! — Санса була спантеличена. — Тобто... байстричка?

— Ну, законної, вродженої у шлюбі дочки з тебе не зробиш, як не крути. Адже я ніколи не був одружений, про це добре усім відомо. Як нам тебе назвати?

— Я... можу назватися ім'ям матінки...

— Кетлін? Ні, це трохи занадто очевидно... а от ім'ям моєї матінки буде саме доречно. Алейна... тобі подобається?

— Алейна... гарне ім'я. — Санса сподівалася хоча б не забути його попервах. — А чи не можу я бути законною донькою котрогось із лицарів у вашій службі? Може, такого, який відважно загинув у битві, а ви...

— Відважних лицарів у моїй службі немає, Алейно. Ця казочка привабить до себе небажані запитання, як труп вабить круків та гав. А от якого звичаю серед людей нема, то це копірситися у походженні тілесного нащадка шляхетного пана.

Петир схилив голову набік.

— Отже, хто ти є?

— Алейна... Камінець, адже так?

Коли він кивнув, вона спитала:

— Але хто була моя мати?

— Приміром, Келла. Не хочеш?

— Прошу, ні! — аж захолола Санса.

— Та я дражнивсь, не переймайся! Твоя матінка була заможною і шляхетною жінкою з Браавосу, донькою торговельного магната. Ми зустрілися у Мартинові, де я очолював портову митницю. Вона

померла, подарувавши тобі життя, і доручила Святій Вірі твоє виховання. Я тут маю кілька святих книг, ти зможеш пробігти їх очима і вивчити два-три уривки, аби слухної миті докинути влучне слівце. Ніщо не відбиває чужу хіть до слизьких запитань більше, ніж побожне бекання. В кожному разі, септою тобі ставати перехотілося, коли ти розквітнула як жінка, і ти написала мені листа. З нього я уперше дізнався про твоє існування.

Він попестив пальцями борідку.

— Як гадаєш: зумієш усе запам'ятати?

— Сподіваюся, що зумію. Це ж як грати у гру, хіба ні?

— Отже, тобі подобається грати у гру, Алейно?

«До нового імені, напевне, доведеться ще звикати» — подумала Санса.

— Гру? Мені... напевне, залежить, у яку...

Гризела з'явилася, перервавши розмову, з великою дерев'яною тарелею, яку ледве несла, щоб не зронити. На тарелі, поставленій між Петиром та Сансою, лежали яблука, груші, гранати, доволі миршавий виноград, великий кривавий помаранч. Стара принесла також паляницю хліба і кавалок масла. Петир розрізав граната кинджалом навпіл, простягнув Сансі половинку і мовив:

— Спробуйте попоїсти, люба панно!

— Дякую, ласкавий пане.

Сансі здалося обтяжливим патрати з граната дрібне насіння; натомість вона вхопила грушу і чемно вкусила невеличкий шматочок. Груша добре дозріла — підборіддям потік сік.

Князь Петир підколупнув насінину граната вістрям кинджала.

— Знаю, ти жахливо сумуєш за батьком. Князь Едард був хоробрим воїном, чесною людиною та вірним другом... але геть безнадійним гравцем. — Він підніс насінину до рота ножем. — А у Король-Березі живе лише два різновиди людей: гравці та пішаки.

— То я була пішаком, чи не так? — спитала Санса і злякалася відповіді.

— Саме так. Але хай це тебе не турбує. Ти ж і досі напівдитина. Кожна людина, ще не навчена досвідом, мусить почати свою долю як пішак. Це справджується і для юних дів, і для інших жінок — навіть для тих, які вважають себе за гравців. — Баєліш з'їв ще насінину. — Взяти хоча б Серсею. Вона вважає себе лукавою і хитромудрою, а насправді — передбачувана у кожному кроці. Сила її полягає у красі, високому роді та багатстві. Але насправді їй самій належить лише перше, та й те скоро зрадить. Прикро навіть гадати, що тоді станеться. Серсея хоче влади, але що з нею робитиме, коли візьме до рук — не знає. Усі чогось хочуть, Алейно. Коли ти дізнаєшся, чого хоче людина, то знатимеш, хто вона є і як спонукати її до дій.

— Як ви спонукали пана Донтоса отруїти Джофрі? — Зрештою Санса вирішила, що отруйником міг бути лише Донтос.

Мізинець засміявся.

— Пан Донтос Рудий — то міх з вином на тремтливих ніжках. Йому б одвіку ніхто не доручив завдання такої ваги — він би або зрадив, або все спаскудив. Ні, Донтосові належало тільки вивести тебе з замку... а перед тим зробити так, щоб ти вдягла на волосся срібну сіточку.

«А з нею — чорні аметисти.»

— Але... якщо не Донтос, тоді хто? Ви маєте й інших... пішаків?

— Можна перетрусити Король-Берег від подолу до пагорбів і не знайти жодного мого посіпаки зі значком пересмішника на грудях. Та це не означає, що я зовсім не маю друзів. — Петир пішов до сходів. — Озвеле, ану ходи сюди і дозволь панні Сансі тебе роздивитися.

За мить із вишкіром та уклонами з'явився старий. Санса окинула його непевним оком.

— Що я маю побачити?

— Ви його знаєте? — запитав Петир.

— Ні.

— Та придивіться ж!

Санса ретельно роздивилася овіяне вітрами, різко окреслене обличчя, довгий гак носа, сиве волосся, величезні вузлуваті руки. Вона була подумала, що у обличчі старого і справді є щось знайоме... але потім заперечливо захитала головою.

— Ні, не знаю. Я певна, що ніколи не стрічала шановного добродія Озвела, доки не сіла до його човна.

Озвел вишкірив повний рот кривих зубів.

— Мене — ні. Зате панянка могли стрічати трьох моїх синів.

Згадка про трьох синів і знайома посмішка вирішили справу.

— Кіптюг! — вигукнула Санса. — Ви з Кіптюгів!

— Еге ж, панянко. Дякую за ласку, що впізнали.

— Так-так, несамовите щастя для вас обох. — Князь Петир відіслав його помахом руки і повернувся до гранату, поки Озвел човгав сходами геть. — Скажи-но мені, Алейно, що ти завважиш за небезпечніше: кинджал, яким ворог вимахує перед тобою, чи кинджал, якого потай тримає коло твоєї спини хтось, кого ти навіть не бачиш?

— Певно, що потаємний кинджал — небезпечніший.

— Оце розумниця! — Він посміхнувся тонкими, темно-червоними від гранатового соку вустами. — Коли Біс відіслав геть королевиних захисників, пані королева наказала панові Ланселю винайняти їй сердюків. Лансель винайняв Кіптюгів і тим потішив вашого вельможного пана чоловіка, бо хлопці брали від нього платню через його повірника Брона.

Петир видав короткий смішок.

— Але ж саме я наказав Озвелові притьмом везти своїх синів до Король-Берега, щойно дізнався про те, що Брон винаймає для Біса горлорізів. Три потаємні кинджали, Алейно. Добре сховані просто коло спини.

— То це один із Кіптюгів поклав отруту до Джофового келиха?

Санса згадала, що пан Озмунд стовбичив коло короля упродовж усього бенкету.

— Хіба я таке казав? — Князь Петир розрізав кривавого помаранча навпіл кинджалом і віддав половину Сансі. — Ця трійця надто зрадлива, щоб довіритися їй у таких справах... а Озмунд став особливо ненадійним, відколи вступив до лав Королегвардії. Вочевидь, біле корзно справді робить щось із людьми. Навіть такими, як він.

Петир відкинув голову назад і вичавив сік із кривавого помаранча собі до рота.

— Полюбляю сік, але не терплю липких пальців, — пожалівся він, витираючи руки. — Чисті руки, Сансо. Роби, що хочеш — але руки завжди лишай чистими.

Санса сьорбнула трохи соку зі свого помаранча.

— Але якщо не Кіптюги і не пан Донтос... вас не було в місті, Тиріон цього теж не робив...

— Інших здогадок немає, мила моя?

Санса хитнула головою.

— Щось я не...

Петир усміхнувся.

— Ладен побитися об заклад: того вечора хтось сказав тобі, що сіточка погано лежить на волоссі, й випростав її власноруч.

Санса прикрила долонею рота.

— Та що ви таке... пані хотіли забрати мене до Вирію, видати заміж за онука...

— Так-так, за чемного, побожного, добросердного Віласа Тирела. Дякуй долі, що тебе пожаліла — він би тебе знудив аж до смерті. А от стара шкиринда зовсім не нудна, мушу визнати, навпаки — добряче вміє нагнати страху, та й сама геть не така немічна, як хоче здатися. Коли я прибув до Вирію, маючи на меті вижебрати престолові руку Маргерійки, бабця посадовила свого вельможного синопка до столу надимати щоки й супити брови, а сама заходилася ставити вельми

гострі питаннячка про те, що Джофрі за один. Я його, певна річ, розхвалив аж до неба... а люди мої тим часом закидали челяді князя Тирела бентежні чутки. Адже саме так грається ця гра.

— Також я засіяв думку про те, щоб пан Лорас одягнув біле. Ні, сам я нічого не пропонував... не такий я незграба. Хлопці з мого почту охоче переповідали похмурі побрехеньки, як юрба замордувала пана Престона Зеленополя і згвалтувала панну Лолису. А я пхнув кілька срібняків до рук численного війська Тирелових співців, щоб ті частіше заводили про Риама Рожвина, Сервина Дзеркального Щита, принца Аемона Драконолицаря. У надійних руках арфи та цимбали могутніші за мечі.

— Зрештою Мейс Тирел вирішив, що це він самотужки так справно допетрав: вимагати вступу пана Лораса до Королегвардії серед інших умов шлюбної угоди. Хто краще захистить його донечку, як не її шляхетний братик, хоробрий та пишний лицар на всеньке Семицарство? Заразом князь Тирел позбавився клопоту шукати для третього сина землю і наречену — така справа ніколи не буває легкою, а надто з паном Лорасом.

— Та хай воно там як, а пані Олена не бажала віддавати свою дорогесеньку любесеньку онучечку на поталу Джофрі. Але на відміну від власного синочка, вона ще й добре розуміла, що під завітчаними кучерями та гарненьким жупанчиком пан Лорас ховає норов чи не гарячіший, ніж Хайме Ланістер. Як укинеш Джофрі, Маргерію та Лораса у один казан, то скоро звариш собі нового Крулеріза. Стара втямила і ще одну річ: синок її твердо намірився зробити Маргерію королевою, задля чого мав потребу в королі... та не обов'язково у Джофрі! Отже, скоро ми матимемо нове весілля — побачиш, Маргерія неодмінно вийде за Томена та збереже собі й вінця королеви, і вінця цноти. Їй, щоправда, не надто потрібен ані один, ані інший, та хто її питає? Таким чином великий західний союз буде збережено... принаймні, на певний час.

«Маргерія і Томен.» Санса навіть не знала, що сказати. Маргерія Тирел їй свого часу припала до душі, та й крихітна її бабця, така гостра на язик та розум — теж. Вона з тугою згадала про Вирій з

затишними двориками та музиками у них, з прогулянковими човнами на Мандері; важко було уявити щось відмінніше від цього вбогого берега. «Та принаймні тут я у безпеці. Джофрі мертвий, мені він уже не зашкодить. А я тепер — нікому не відома дівчина-байстрючка. Алейна Камінець не має ані чоловіка, ані жодних спадкових прав.» Скоро до них приїде її тітка; довге жахіття Король-Берега та її блазенський шлюб лишилися позаду. Тут вона побудує собі новий дім, як і казав Петир.

Минуло ще вісім днів, доки нарешті не з'явилася Ліза Арин. Перші п'ять із них дощило, і Санса мусила нудитися та соватися коло комина поряд зі старим сліпим собакою. Той уже не мав зубів і був надто хворий, аби стояти варти з Брієном, та й загалом не робив нічого, лише днями спав. Проте коли Санса попестила його карк, він заскавучав і лизнув їй руку; опісля того вони стали друзями не розлий вода.

Коли дощі ущухли, Петир улаштував їй прогулянку своїми володіннями. Прогулянка відняла ледве половину дня. Як він і казав, у його власності знаходилося безліч каміння та скель. Серед них була одна, де прибій вилітав з дірки струменем у чотири сажні заввишки, і ще одна, де хтось вирізьбив на камені семикутну зірку нових богів. Петир розповів, що вона позначає одне з перших місць висадки андалів, коли ті прийшли через море забирати Долину в першолюдей.

Далі від моря на суходолі стояло село, де у складених з морського каміння хатинах тулився до болота тузін селянських сімейств.

— Мої посполиті піддані, — вказав на них Петир, хоча впізнавали його хіба що найстаріші з них.

Неподалік розташувалася печера святого самітника, проте самого самітника там не було.

— Він уже помер, та як я був малий, батько мене ще до нього водив. Чолов'яга не мився років сорок, тож уяви собі сморід у печері. Казали, що він має хист пророкувати майбутнє. Пророк на мене глипнув раз-другий, сказав, що я виросту в велику людину, і за те отримав від батька міх вина. — Петир пирхнув. — Та я б йому те саме розказав за пів-кухля!

Нарешті одного сірого вітристого дня до вежі повернувся Брієн з собаками на п'ятах і оголосив, що з південного заходу наближаються вершники.

— Це Ліза, — мовив князь Петир. — Ходімо, Алейно, привітаємо нашу пані.

Вони накинулися киреями і стали чекати ззовні. Вершників прибуло хіба що зо два десятки. Як на господарку Соколиного Гнізда, то був доволі вбогий почет: три покоївки, тузін служивих лицарів у бляхах і кольчугах, а з ними ще септон і показний на вроду молодий співець із ниточкою вусів та довгими піщано-білявими кучерями.

«Невже це моя тітка?» Пані Ліза ніби ж мала бути двома роками молодша від паніматки... але ця жінка виглядала десятьма роками старшою. Хай спиною їй аж до стану стікав рясний рудаво-брунатний водоспад, котрому позаздрили б юні дівчата, але під коштовною оксамитовою сукнею, вишитою самоцвітами, ховалася неоковирна, розпухла постава. Тітка мала рожеве нафарбоване обличчя, огрядні руки та ноги, на зріст була вища від Мізинця, тілом — важча, і коли незграбно злазила з коня, то не показала ані краплі вишуканої спритності, притаманної багатьом шляхетним вершницям.

Петир став на коліно і поцілував їй пальці.

— Мала рада його милості короля наказала мені звабити вас до шлюбу, ласкава пані. Чи не погодитеся ви, часом, узяти мене собі за пана і чоловіка?

Пані Ліза закопилила губи і притягла Мізинця до себе, аби покласти йому на щоку поцілунок.

— Може статися, ви зумієте мене переконати. — І захихотіла. — Чи не привезли ви якихось подарунків, аби розтопити моє холодне серце?

— Королівський мир вашому панству і господарству.

— Ой, тю на ваш мир! А чогось іншого не привезли?

— Мою доньку. — Мізинець махнув Сансі, щоб підійшла. — Дозвольте представити вашій ясній вельможності Алейну Камінець.

Ліза Арин, здається, не надто зраділа, побачивши її. Санса глибоко присіла, поштиво уклонилася, схилила голову.

— Байстрючку?! — почула вона голос своєї тітки. — Петире, де це ти накапостив? Хто була її мати?

— Те дівчисько давно померло. Я сподівався привезти Алейну з собою до Гнізда.

— І що мені там з нею робити?!

— Щодо цього я маю кілька думок, — мовив князь Петир. — Але наразі мене більше хвилює думка про те, що б я зробив з вами, ясна моя пані.

З опасистого тітчиного обличчя раптом злетіла уся суворість, і Сансі навіть здалося, що пані Ліза Арин зараз заплаче.

— О мій любий Петире, я так за тобою сумувала! Ти й не знаєш, не уявляєш собі, як жахливо! Йон Ройс без упину щось крутить-вертить, каламутить воду — вимагає, щоб я скликала корогви та йшла воювати. А інші не відлипають від мене, мов мухи від меду: Лович, Корбрей, той огидний Нестор Ройс... усі тільки й прагнуть одружитися та забрати собі мого синочка за вихованця, а ніхто ж мене насправді не любить — лише ти, Петире, лише ти! О як я про тебе мріяла, які сни бачила!

— Так само і я про вас, люба пані. — Петир обійняв її однією рукою і поцілував у шию. — То як скоро ми одружимося?

— Негайно! — пристрасно видихнула пані Ліза. — Я привезла власного септона, співця і частунок для весілля!

— Просто тут? — У голосі Петира почулося розчарування. — Я б радше одружився у Соколиному Гнізді, перед очима усього вашого двору...

— Тю на мій двір! Я надто довго на тебе чекала і не переживу навіть дня! — Ліза схопила Петира в обійми. — Хочу сьогодні ж узяти тебе до ліжка. Ми нарядимо дитинку — братика Робертові або милесеньку малесеньку донечку!

— Я теж про це мрію, моя люба. І все ж велике привселюдне весілля, перед очима Долини, дозволило б...

— Ні! — Вона тупнула ногою. — Я хочу тебе сьогодні й зараз, просто цієї ночі! Попереджаю: після стількох років мовчанки та шепоту я кричатиму, коли ти мене кохатимеш. Верещатиму так, що почують аж у Соколиному Гнізді!

— То може, ліжко зараз, а весілля потім?

Пані Ліза захихотіла, наче мала дівчинка.

— О, Петире Баеліше, ви такий лукавий! Ні, це неможливо! Я — пані й володарка Долини, княгиня на Соколиному Гнізді, і я наказую вам, пане, одружитися зі мною негайно, цієї ж миті!

Петир здвигнув плечима.

— Слухаю волю моєї вельможної пані. Ви ж знаєте — вам я опиратися не в силі.

Вони проказали обітниці вже за годину, стоячи під небесно-лазуровим навісом при світлі західного сонця. Потім коло невеличкої крем'яної вежі поставили столи на кобильницях, і гості почастувалися куріпками, олениною, печеним вепром, запиваючи світлою легкою медовухою. Коли почало сутеніти, запалали смолоскипи, Лізин співець загравав «Несказану обітницю», «Пори мого кохання», «Два серця б'ються, як одне». Кілька молодих лицарів навіть запросили Сансу до танку. Танцювала і пані Ліза; спідниці літали вихором, коли Петир закручував її у обіймах. Од випитого меду та укладеного шлюбу з пані Лізи наче злетіли роки — вона довго і розкотисто сміялася з кожного жарту, не випускала чоловікової руки, а очі її аж сяяли, коли спинялися на його обличчі.

Коли настав час для обряду постілювання, лицарі понесли тітку до вежі, дорогою роздягаючи та вигукуючи солоні жарти. «Тиріон урятував мене од цього лиха» — пригадала Санса. Втім, коли тебе роздягають для чоловіка, якого ти кохаєш, друзі, що люблять вас обох — то не таке вже лихо. Але Джофрі... вона аж здригнулася.

Тітка привезла з собою в почті лише трьох жінок, і вони примусили Сансу допомагати їм роздягати князя Петира та вести його до подружнього ліжка. Він зустрів їхню навалу вишуканою чемністю, гострим язиком і спритними руками — поки його доправили до вежі, три Лізини покоївки розчервонілися, сорочки та юпки їхні розхристалися, шворки на сукнях порозпускалися, а спідниці позадиралися. Але до Санси Мізинець лише посміхався, і нарешті зник у опочивальні, де на нього вже чекала пані дружина.

Третій поверх вежі віддали пані Лізі та князеві Петиру, аби їм ніхто не завадив... але вежа була маленька, а тітка берегла вірність своєму слову — стогнала і кричала саме так, як обіцяла вдень по своєму приїзді. Надворі почався дощ, бенкетники напхалися до трапезної поверхом нижче і мимоволі чули кожне слово.

— Петире! — стогнала тітка. — О Петире, любий Петире, ой-ой-ой! Так, так, Петире, саме так! Ой, як я тебе хочу!

Співець пані Лізи завів «Панянчину вечерю», надавши їй зухвало-сороміцького присмаку, та навіть його гра і спів не могли заглушити Лізин галас.

— Зроби мені дитинку, Петире! — верещала вона. — Зроби мені миленьку маленьку дитинку! О Петире, о мій любесенький, мій дорогесенький, ПЕ-Е-Е-Е-Т-И-И-И-Р!

Останній її вереск був такий гучний, що аж собаки загавкали. Дві з тітчиних покоївок реготали з неї, не криючись.

Санса вийшла сходами долу в ніч. На столи з рештками бенкету сіяв дощик, повітря пахкотіло чистотою та свіжістю. Мимоволі накопили спогади про її власну весільну ніч з Тиріоном. «У темряві я стаю Лицарем Квітів» — казав він. — «Я зможу бути добрим до тебе.» Але то була лише ланістерівська брехня. «Собака завжди брехню винюхає» — казав їй колись Хорт. Зараз вона майже почула грубий скрегіт його голосу. — «Подивися навколо і добре понюхай. Тут усі до одного — брехуни... й усі до одного вправніші від тебе.» Їй раптом стало цікаво, куди доля занесла Сандора Клегана. Чи знає він, що Джофрі убито? Чи

байдуже йому, чи ні? Адже він, панцирний слуга принца, впродовж багатьох років беріг його життя від небезпек.

Санса довго стояла надворі, роздивляючись навколо, а коли нарешті пішла спати, від вогнища з болотнини у темній трапезній лишилося тільки мляве сяйво жарин. Згори не долітало ані звуку. В кутку сидів молодий співець, тихо граючи собі якийсь неквапний наспів. Одна з тітчиних покоївок обіймалася та цілувалася з лицарем у кріслі князя Петира; руки обох гарячково нишпорили під одягом одне одного. Декілька чоловіків геть перепилися і тепер хропли, а один гучно блював у нужнику. В невеличкій стінній заглибині коло сходів, що правила Сансі для спання, знайшовся старий сліпий собака Брієна; Санса вляглася коло нього, а він прокинувся і лизнув її в обличчя.

— Старий ти німичний хортисько, — мовила вона, куйовдячи йому хутро. — Спи вже.

— Алейно. — Над нею стояв тітчин співець. — Мила моя Алейно! Моє ім'я — Марільйон. Я бачив, як ви увійшли з дощової ночі. Там, надворі, вогко і холодно. Дозвольте мені вас зігріти!

Старий собака підняв голову і загарчав, але співець дав йому копняка, пес заскавучав і задибав геть.

— Марільйон? — перепитала Санса непевно. — Ви... ласкаві до мене, але... благаю пробачити. Я так стомилася.

— Втома не затьмарює вашої краси! Всенький вечір я подумки складав про вас пісні: щиру та задумливу про очі, жваву та сміхотливу — про вуста, повну пристрасного вогню — про груди. Але співати їх не хочу, бо всі вони — вбогі й негідні такої вроди.

Він сів поруч на ліжку і поклав їй руку на стегно.

— Дозвольте заспівати вам хвалу своїм тілом.

Санса відчула його подих.

— Та ви п'яні!

— Я не можу сп'яніти, така вже в мене вдача. Од меду я лише веселішаю. А зараз аж палаю. — Він просунув руку вище. — І ви теж!

— Приберіть руку! Ви забуваєтеся.

— Майте ж милосердя! Я кілька годин співав пісні кохання, в мені кров аж вирує. І у вас теж, я знаю напевне... адже немає дівчат палкіших та хтивіших, ніж байстрючки. Ви вже змокрили по мені?

— Я цнотлива діва! — запручалася Санса.

— Справді? О Алейно, моя красна діво, подаруйте мені вашу цноту — і подякуєте богам, що не відмовили! Піді мною ви співатимете гучніше за пані Лізу!

Санса перелякано відсахнулася.

— Якщо ви не дасте мені спокою, моя тіт... мій батько вас повісить! Князь Петир вам не подарує!

— Мізинець? — Співець реготнув. — Оце вже ні! Я маю ласку пані Лізи, ще й прихильність малого князя Роберта. Якщо ваш батько мене зачепить, я знищу його дотепним віршем.

Він поклав руку їй на груди і трохи стиснув.

— Нумо ж знімемо це вогке ганчір'я. Та навіщо його рвати? Послухайтеся свого серця, люба панно, і самі...

Санса почула тихий шурхіт заліза на вичиненій шкірі.

— Гей, піснярику! — мовив грубий хрипкий голос. — Коли хочеш зранку заспівати, ходи зараз спати.

У півтімні при світлі жарин з комина Санса побачила відблиск ножа. Помітив його і співець.

— Пошукай собі іншої дівки, якщо...

Блиснуло лезо, співець скрикнув.

— Ти мене порізав!

— Як не підеш, то поріжу гірше.

І Марільйон миттю зник, а інший лишився — темна постать над головою у півтімні.

— Князь Петир наказав за вами наглядати.

Нарешті вона упізнала голос Лотора Брюна. «Не Хорт, ні, як це міг бути Хорт? Певно ж, це пан Лотор.»

Тієї ночі Санса майже не спала — лише перекидалася і крутилася, наче знову опинилася в череві «Морського царя». Їй наснилася смерть Джофрі, та коли він почав дерти горло, і кров потекла пальцями, вона з жахом зрозуміла, що то її брат Робб. Побачила вона і свою весільну ніч, і очі Тиріона, що палко їли її тіло, поки вона роздягалася. Раптом її чоловік став таким великим, яким Тиріон аж ніяк не міг бути. А коли заліз до ліжка, вона побачила у нього рубці лише на одній щоці.

— Я заспіваю тобі пісеньку, — заскреготів він.

Санса прокинулася і побачила коло себе старого сліпого собаку.

— Шкода, що ти не Панночка, — мовила вона до нього.

Зранку Гризела заспішила нагору до опочивальні з тацею для вельможного подружжя, заставленою хлібом, маслом, медом, садовиною та вершками. А коли повернулася, то повідомила, що пан і пані чекають на Алейну. Санса ще не отямилася від сну і не одразу згадала, що це ж вона і є Алейна.

Пані Ліза ще лежала у ліжку, але князь Петир був уже вдягнений.

— Ваша тітка бажає з вами говорити, — мовив він до Санси, натягуючи чобіт. — Я сказав пані, хто ви така насправді.

«О божечки ласкаві!»

— Я... дякую вам, ясний пане.

Петир ухопив другий чобіт і рвучко його насунув.

— Я вже наївся рідною домівкою аж донесхочу. По обіді ми вирушаємо до Соколиного Гнізда.

Він поцілував свою пані дружину, лизнув з її вуст краплю меду і рушив до сходів.

Санса стояла у ногах ліжка і чекала на ласку тітки, яка їла грушу і роздивлялася її на всі очі.

— Ось тепер бачу, — мовила пані Ліза, відкладаючи серединку. — Ти дуже схожа на Кетлін.

— Дякую на доброму слові.

— Я тебе не хвалила! Якщо правду сказати, то ти аж занадто схожа на Кетлін. Цьому треба якось зарадити. Гадаю, перш ніж везти тебе до Соколиного Гнізда, ми тобі вичорнимо волосся.

«Вичорните мені волосся? Навіщо?»

— Ваша воля, тітонько Лізо.

— Не смій кликати мене так! Жодне слово про твою присутність не повинне досягти Король-Берега. Я не дозволю піддати небезпеці мого сина! — Вона вкусила куточок медового стільника. — Я втримала Долину подалі від цієї війни. Ми зібрали добрячий врожай, нас захищають гори, Соколине Гніздо стоїть неприступне. Та все одно я не бажаю накликати на нас гнів князя Тайвина.

Ліза відклала стільника і облизала мед з пальців.

— Петир каже, ти вийшла заміж за Тиріона Ланістера. Того нищого карлика.

— Нас одружили примусом. Я не хотіла цього шлюбу.

— Я свого теж не хотіла! — скрикнула тітка. — Джон Арин був не карлик, але старий дід. Зараз ти не повіриш, дивлячись на мене, та у день свого весілля я була така чарівна, що присоромила і твою матір. Проте насправді Джон хотів лише мечів мого батька, щоб ними допомогти своїм любесеньким хлопчикам. Я мала б йому відмовити, та він був уже такий старий — зрештою, скільки ще він мав прожити? Половина зубів у нього випала, подих смердів, як старий сир... не терплю чоловіків зі смердючим подихом. Ось у Петира він завжди такий чистий та свіжий... а чи знаєш ти, що саме він — той чоловік, якого я поцілувала першим? Батько мій казав, що Петир надто низького роду, але я знала, що він високо злетить. Спершу Джон поставив його на чолі митниці в Мартинові лише затим, аби мені догодити. Та коли Петир підвищив доходи удесятеро, пан чоловік побачив, який він розумний, і доручив йому інші уряди, а потім навіть

повіз до Король-Берега і зробив коронним підскарбієм. Яка то була мука... бачити його щодня і все ж бути за іншим чоловіком, старим і холодним! Джон не ухилявся від обов'язку в опочивальні, та задовольнити умів не краще, ніж дарувати дітей. Сім'я його вже було старе і слабке. Усі мої дитинчата померли, окрім Роберта — троє дівчаток і двоє хлопчиків. Мої любі маленькі дітки помирали, а той старий знову і знову ліз до мене зі своїм смердючим ротом. Ось бачиш, я теж удосталась намучилася.

Пані Ліза шморгнула носом.

— Ти знаєш, що твоя бідна мати померла?

— Тиріон мені розповів, — відповіла Санса. — Казав, що Фреї вбили пані матінку в Близнюках разом із Роббом.

Раптом на очі пані Лізи накопилися сльози.

— Ми тепер із тобою самотні жінки у цьому світі, лише ти і я! Ти не боїшся, дитино? Май хоробрість і не туж! Я б ніколи не відвернулася від доньки Кет. Адже ми з тобою — однієї крові.

Вона підманила Сансу ближче.

— Ходи поцілуй мене у щічку, Алейно.

Санса покійно наблизилася і стала на коліна біля ліжка. Тітка потопала у солодких пахощах, та під ними од неї тхнуло кислим молоком. Щока була така напудрована і нафарбована, що Санса аж відчула смак на вустах.

Коли вона ступила назад, пані Ліза ухопила її за руку.

— А тепер кажи хутко, — засичала вона, — ти тяжка дитиною? Кажи правду — я знатиму, якщо збрешеш!

— Ні! — відповіла Санса, налякана запитанням.

— Але ж ти розквітла жінка, хіба ні?

— Так. — Санса розуміла, що жіночий розквіт у Соколиному Гнізді надовго не сховаєш. — Тиріон не... він ані разу...

Вона відчула, як щоками повзе барва.

— Я досі цнотлива.

— Невже карлик позбавлений чоловічої сили?

— Ні, він лише... він був... — «Добрий до мене»? Цього вона сказати не могла — тільки не тут, не тітці, яка його так ненавиділа. — Він... надавав перевагу хвойдам, пані. Він сам казав.

— Хвойдам! — Ліза відпустила її зап'ясток. — Авжеж. Яка інша жінка, крім тієї, що продається за золото, ляже з такою істотою? Було б мені вбити Біса, поки він сидів у моїй владі. Але він мене обдурих. Ту паскуду обдаровано нищою хитрістю. Його сердюк убив мого доброго лицаря, пана Вардіса Егена. Я ж казала Кетлін: дарма вона його привезла. Ще й нашого дядька потім із собою забрала. Це вона недобре вчинила! Чорноструг був моїм Лицарем Брами. Відколи він поїхав, гірські роди геть знахабніли. Та Петир їх скоро вгамує. Я його зроблю князем-намісником Долини.

Тітка уперше посміхнулася, і усмішка та була майже тепла.

— Може, він не такий високий та дужий, як дехто інший, зате вартий їх усіх! Вір йому і роби все, що він каже.

— Так, тітонько... ласкава пані.

Пані Ліза, схоже, була втішена.

— Я знала того хлопчика, Джофрі. Він жорстоко глузував з мого Роберта, ще й ударив його дерев'яним мечем! Чоловіки кажуть, що вдаватися до отрути — то безчестя, але жінки мають іншу честь. Матір Вишня створила нас на захист наших дітей, і єдине безчестя — це не зуміти їх захистити. Згодом, коли матимеш дитину, то зрозумієш сама.

— Дитину? — вагаючись, запитала Санса.

Ліза зневажливо змахнула рукою.

— Та не переймайся! Тобі ще зарано ставати матір'ю, хоча за кілька років таки доведеться. Трохи згодом тобі й самій захочеться мати дітей. Так само, як захочеться заміж.

— Але ж я... я маю чоловіка, пані.

— Зараз маєш, а скоро не матимеш. Радій, що Біс надавав перевагу хвойдам. Моєму синові не личить підбирати недоїдки за тим карликом. Та якщо він тебе не чіпав... Що ти скажеш про шлюб зі своїм братом у перших, князем Робертом?

Сансі вже неабияк обридли спроби видати її заміж за того чи за сього. Про Роберта Арина вона знала тільки те, що він був малий хворобливий хлопчик. «Та й не мене вона хоче йому в дружини, а мої спадкові права. Мабуть, ніхто й ніколи вже не одружиться зі мною заради кохання.»

Але брехня далася їй легко і безперешкодно.

— Я... палко чекатиму на знайомство з паном князем, ласкава пані. Але ж він іще дитина, хіба ні?

— Йому вісім років. І здоров'ям він не надто міцний, зате дуже лагідний, розумний та кмітливий. З нього виросте велика людина, Алейно. «Міцне сім'я» — так казав мій пан чоловік перед смертю. То були його останні слова. Інколи боги дозволяють нам зазирнути в майбутнє на смертному ложі. Не бачу причини, чому б тобі не вийти заміж знову, щойно ми почуємо про смерть твого чоловіка-Ланістера. Звісно, потай — адже князь на Соколиному Гнізді не може одружитися з байстрючкою, то було б украй ганебно. Щойно покотиться Бісова голова, як крук принесе нам звістку з Король-Берега. Вас із Робертом можна буде одружити вже наступного дня. Хіба не радість? Хлопчиків добре буде мати супутницю та подругу. Він грав з сином Вардіса Егена, коли ми уперше повернулися до Гнізда, і з сином мого управителя теж, але ті хлопчаки були надто брутальні. Довелося їх вигнати. А скажи-но мені, Алейно — ти добре читаєш?

— Септа Мордана мала добрість казати, що так.

— Роберт має слабкі очі, проте дуже любить, коли йому читають, — зізналася пані Ліза. — Найбільше він кохається у розповідях про тварин. Чи знаєш ти пісеньку про курку, що вдягалася лисою? Я весь час її співаю, а йому не набридає. А ще він полюбляє грати у «жабка-стриб», «круть-меч» та «запрошення до замку». Але ти мусиш завжди дозволяти йому вигравати. Це ж чемно та пристойно, хіба ні? Адже

Роберт — князь на Соколиному Гнізді, не абихто. Ніколи цього не забувай, чуєш, ніколи! Так, ти чесного роду, Старки на Зимосічі — давнє та гоноровите сімейство. Але ж Зимосіч впала, і ти лишилася жебрачкою, тому про гонор краще забути. Нині у твоєму становищі тобі краще пасуватиме сумирна дяка, ніж пиха та гонор. Так, дяка і покора. Мій син матиме вдячну і покірну йому дружину.

Джон IX

Сокири дзвеніли вдень і вночі.

Джон уже й згадати не міг, коли востаннє спав. Коли він заплющував очі, то бачив битву вві сні; коли прокидався, то ставав до неї увіч. Навіть у Король-Башті йому вчувався невпинний стукіт спижевих, крем'яних та вкрадених сталевих сокир по дереві — що вже казати про спроби відпочити у хатині-зігрівайці нагорі Стіни. Манс також приставив до роботи баби для забивання паль і довгі пилки з кістяними та крем'яними зубами. Одного разу, не встиг іще виснажений Джон попливти геть у хворобливому сні, як зі страхолюдної пущі почувся гучний хряскіт, і посеред хмари пилу та глиці додолу впала велетенська вартовина.

Коли по нього прийшов Овейн, він не спав, лише неспокійно вовтузився під купою хутра на підлозі халупи-зігрівайки.

— Снігу-воєводо! — покликав Овейн, струшуючи його за плече. — Світанок!

Він простягнув Джонові руку і смикнув його на ноги. Прокидалися й інші хлопці: штовхалися плечима у вузькому просторі хатини, натягали чоботи, пристібали паси з мечами. Ніхто не казав ані слова — для балачок усі надто стомилися. Цими днями майже ніхто не залишав Стіни, аби не швендяти туди-сюди підоймою. Замок Чорний кинули на маестра Аемона, пана Винтона Дужака і кількох інших — заслабких чи застарих для бою.

— Я бачив сон, що прийшов король! — радісно вишкірився Овейн. — Маестер Амон вислав крука, і з усім своїм військом прийшов король Роберт. Мені наснилися його золоті прапори.

Джон примусив себе усміхнутися.

— Я б теж порадів, Овейне, якби таке побачив.

Не зважаючи на болюче смикання у нозі, він накинувся чорним хутряним кобеняком, підібрав костура і вийшов на Стіну назустріч новому дню. Від пориву вітру під довге брунатне волосся негайно заповзли крижані мацаки. За версту на північ ворушився дичацький табір, вогнища шкрябали димними пальцями бліде вранішнє небо. Узліссям розташувалися намети зі шкур та хутра, нашвидкуруч поставлені довгі хати з колод і плетеного гілля. На схід тяглися конов'язі, на захід виднілися мамути, а люди були усюди: гострили мечі, прилаштовували вістря до грубих списів, припасовували власноручно змайстровані обладунки зі шкур, рогу та кістки. Джон розумів, що на кожного чоловіка, видного оку, припадає ще два десятки у лісі. Чагарник давав їм такий-сякий захист від люті стихій і zarazом ховав од очей ненависних гав.

Лучники вже потроху кралися уперед, штовхаючи щити на колесах.

— Знову стріли на сніданок! Наїлися вже! — весело скрикнув Пип. То було його щоденне вранішнє вітання.

«Добре, що йому про таке жартується» — подумав Джон. — «Хай хоч комусь.»

Три дні тому одна зі «сніданкових стріл» зачепила ногу Рудому Алинові з Рожегаю. Тіло його і досі виднілося біля підніжжя Стіни — якщо не полінуватися добре висунутися. Джон вважав за краще сміятися з Пипових жартів, ніж похмуро тужити над Алиновим трупом.

Щити на колесах були збиті з дерева й такі широкі, щоб за кожним ховалося п'ятеро з вільного народу. Лучники підіпхнули щити якомога ближче, стали за ними на коліна і заходилися пускати стріли крізь бійниці у дереві. Коли вони викотили щити уперше, Джон завимагав вогняних стріл і підпалив з півдесятка. Та після того Манс почав укривати щити сирими шкурами, і всі вогняні стріли у світі вже не могли їх знищити. Зате братчики взяли за звичку ставити заклади, котрий із солом'яних вартових збере на собі найбільше стріл. Скорботний Ед випереджав усіх із чотирма; Отел Ярвик, Ян-Могилян

та Гак Довгозерник мали по три. Іменами відсутніх братчиків кликати солом'яних вартових почав Пип.

— Хай здається, що нас більше! — казав він.

— Еге ж, більше стріл у череві, — бурчав Грен.

Але новий звичай, схоже, підтримував братам дух, і Джон не став забороняти ані імен, ані закладів.

На краю Стіни стояло розкішно оздоблене мирійське око на трьох тонких ніжках. Колись крізь нього маестер Аемон спостерігав за зірками — доки його не зрадили власні очі. Джон повернув трубу донизу — аби спостерігати за ворогом. Навіть на цій відстані неможливо було не впізнати величезне біле шатро Манса Розбишаки, зшите до купи зі шкур снігових ведмедів. Мирійські прозорі скельця наближали дичаків так, що Джон міг навіть розібрати обличчя. Самого Манса він зранку ще не бачив, але його жінка Далла порала вогонь ззовні шатра, а сестра її Вала поруч доїла козу. Далла вже так нагуляла тіла, що ледве рухалася. «Напевне, дитині скоро час» — подумав Джон.

Він перевів око східніше і пошукав серед наметів та дерев. Черепаха скоро знайшлася. «Цій теж скоро час.» Дичаки під покровом нічної темряви оббілювали одного з мертвих мамутів і тепер лаштували мокру скривавлену шкуру на дах черепахи — ще одним шаром над овечими та звірячими шкурами. Черепаха мала заокруглену верхівку, вісім велетенських коліс, а шкіряний дах тримався на міцному дерев'яному кістяку. Коли дичаки ще тільки починали його збивати, Шовкун припустив, що вони будують корабель. «І не надто помилився.» Черепаха нагадувала корабель, перекинутий догори дном і відкритий на носі та кормі — або довгий дім на колесах.

— Вона готова, так? — запитав Грен.

— Майже. — Джон відштовхнув мирійське око. — Напевне, рушить уже сьогодні. Ти наповнив барила?

— Усі до одного. Вночі вони добряче замерзли. Пип перевірів.

Грен останнім часом дуже перемінився з того вайлуватого здоров'я, до якого Джон заприязнився ще на початку своєї служби. Він виріс на чотири вершки, став дебелиший у грудях та плечах, не голив бороду і не підрізав волосся аж від Кулака Першолюдей. Тепер він виглядав могутнім і кошлатим, наче зубр, і вже ніхто не згадував про того сумирного бицю, з якого глузував пан Алісер Терен під час навчання. Але і цей дужий зубр зараз виглядав виснаженим. Коли Джон йому сказав, він кивнув:

— Та сокири їхні слухав усю ніч, цюк та цюк... аж спати не міг.

— То ходи поспи зараз.

— Та не треба мені...

— Треба! Наказую тобі відпочити. Іди спи. Битву не проспий — не дозволю. — Джон змусив себе всміхнутися. — Крім тебе, ніхто не зможе посунути ці кляті барила.

Грен, щось бурмочучи під ніс, пішов собі, а Джон повернувся до далекогозору — нишпорити дицачьким табором. Час від часу над головою пролітала стріла, та він навчився на них не зважати. Відстань була для стрільців далека, кут — незручний, влучити вони майже не мали змоги. Як і перед тим, він не побачив жодного сліду Манса Розбишаки, зате помітив коло черепахи Тормунда Велетнебоя та двох його синів. Сини борюкалися з мамутовою шкурою, а Тормунд гриз печену козячу ногу і ревів накази. Знайшовся у таборі й дичак-перевертень, Варамир Шестишкур — він ходив лісом поміж дерев, а по п'ятах у нього никав його сутінькіт.

Коли Джон почув брязкіт ланцюгів підойми та залізний стогін дверей кліті, то відразу зрозумів — то Трипалій Гоб везе сніданок, як робив щоранку. Але вигляд Мансової черепахи відбив у Джона охоту до їжі. Світільна олія майже скінчилася, останнє барило смоли скотили зі Стіни ще дві ночі тому. Стріли теж скоро мали скінчитися, і жодного стрільника, щоб налаштувати нових, за роботою не сиділо. А передучорашньої ночі з заходу — від пана Дениса Малістера — прилетів крук. З'ясувалося, що Бовен Марш переслідував дичаків аж до Тіньової Вежі, а потім ще далі — у морок Кугави. На Мості Черепів

він перестрів Плакуна з трьома сотнями дичаків і виграв криваву битву. Але перемога стала у чималу ціну: наклали головою більше як сто братчиків, серед них пан Єндрей Тарф і пан Аладал Витяг. Самого Старого Буряка понесли до Тіньової Вежі тяжко пораненим. Маєстер Мулін подбав про рани великого шафаря, та на повернення до замку Чорного йому лишалося чекати довгенько.

Прочитавши листа, Джон надіслав Зею до Кротовини на їхньому кращому коні зі слізним проханням до селян допомогти захистити Стіну. Зея не повернулася. За нею услід поїхав Мулій, та коли повернувся, то розповів, що село втекло до останньої людини, навіть хвойди з бурдею. Напевне, Зея втекла з ними разом, королівським гостинцем на південь. «Якби ж і ми могли вчинити так само» — крутилася у Джона в голові похмура думка.

Він примусив себе попоїсти, хоча охоти не відчував — безсоння вже його змучило, бракувало ще зомліти з голоду. «До того ж кожна страва може стати останньою. І для мене, і для всіх.» Тому Джон ретельно набив черево хлібом з салом, цибулею та сиром, а коли скінчив, то почув вигук Лошака:

— Вона рушила!

Ніхто не питав, хто така «вона», і Джонові не знадобилося мирійське око, щоб побачити, як вона виповзає з-під дерев та з-поміж наметів.

— Не надто вона схожа на черепаху, — зауважив Шовкун. — Волохатих черепах не буває.

— Черепах із колесами теж нечасто стрінеш, — відповів Пип.

— Сурміть у ріг! — наказав Джон.

Барило дмухнув у ріг двічі, аби збудити Грена та інших послулих братчиків, що стояли на чатах уночі. Коли нападали дичаки, на Стіні потрібен був кожен до останнього. «Відають боги, навіть з усіма на ногах ми не маємо зайвих.» Джон подивився на Пипа, Барила та Шовкуна, на Лошака та Овейна-Пришелепка, на Тимоша Мацоку, Мулія, Зайвого Чобота і решту, спробував уявити їх у морозній пітьмі проходу під кригою, грудьми до грудей та клинком до клинка з сотнею верескливих дичаків, відділених лише благенськими залізними ґратами.

Саме так і станеться, якщо вони не зможуть зупинити черепаху і завадити їй зламати ворота.

— Велика! — мовив Лошак.

Пип облизнув губи.

— Ото юшки наваримо!

Жарт народився на світ мертвим. Навіть у Пипа голос був стомлений до краю. «Він на вид наче з могили вийнятий» — подумав Джон, — «та хто з нас кращий?». Король-за-Стіною мав стільки людей, що міг кидати свіжих на кожен новий приступ. А відбивати його мусила одна й та сама купка братчиків, стомлених мало не до смерті.

Джон знав, що люди, сховані за деревом та шкурами, зараз тягнуть і штовхають з усієї сили, налягають плечима, намагаючись не дати колесам спинитися. Та коли черепаха підповзе до воріт, замість линв вони візьмуть до рук сокири. Добре, хоч мамутів Манс вирішив сьогодні не надсилати. Їхня дивовижна сила марнувалася на Стіні, а величина робила легкими цілями. Останній з убитих мамутів помирав аж півтора дні; його жалісливе ревіння було моторошно слухати.

Черепаха потроху підповзала, долаючи шлях між каменів, пнів та чагарнику. В попередніх приступах дичаки втратили щось із сотню людей, і більшість лежала там, де їх спіткала смерть. У часи тихомир'я на них бенкетувало гайвороння, та зараз і птахи розліталися навсібіч із вереском — їм черепаха подобалася не більше, ніж Джонові.

Джон відчував, що Лошак, Шовкун та решта дивляться на нього і чекають наказів, але з утоми вже й не тямив, що наказувати. Проте зібрав думки до купи, нагадавши собі: «Зараз Стіну захищаю я».

— Овейне, Лошаку — до метавок! Барило і Зайвий Чобіт — до скорпіонів! Решта — напинайте луки, беріть вогняні стріли. Спробуємо її спалити.

Джон розумів, що найпевніше спроба не вдасться, але ж не міг дозволити собі стояти і безпорадно чекати.

Черепаха була велика, громіздка, повільна — чудова ціль для стрільців. Лучники та арбалетники скоро перетворили її на

неквапливого дерев'яного їжака... проте мокрі шкури добре її захищали — не гірше, ніж щити на колесах боронили лучників. Вогняні стріли немічно згасали, устромляючись у дах. Джон стиха вилаявся.

— Скорпіони! — наказав він. — Метавки!

Важкі списи зі скорпіонів прохромляли шкури глибше, та шкоди завдавали не більшої, ніж вогняні стріли. Камені відскакували від даху черепахи, лишаючи на товстому шарі хутра і шкіри лише невеличкі заглибини. Зламати дах міг би камінь з великого журавля, та один із них досі лежав потрощений, а того місця, куди міг влучити другий, дичаки ретельно уникали.

— Вона їде, Джоне! — пожалівся Овейн Пришелепок.

Та Джон і сам бачив. Вершок за вершком, сажінь за сажнем черепаха підповзала ближче, гуркотіла, здригалася і гойдалася, перетинаючи поле бою перед брамою. Щойно дичаки поставлять її упритул до Стіни, як матимуть досить захисту, щоб розколоти сокирами нашвидкуруч полагоджені зовнішні ворота. Всередині проходу, під кригою, їм вистачить кілька годин, аби прибрати дрібні уламки, а тоді на перешкоді лишаться дві залізні решітки, кілька морожених трупів і стільки братчиків, скільки Джон зможе кинути у холодну пітьму на спротив і смерть.

Ліворуч тумкнула метавка, наповнила повітря кам'яним дощем, який пролився на черепаху і, не завдавши шкоди, розсипався обабіч неї. Дичацькі лучники тим часом невпинно пускали стріли з-за щитів. Одна глухо вдарила солом'яного вартового у обличчя, і Пип вигукнув:

— Чотири в Довгозерника! Зрівнявся з Едом!

Наступна стріла свиснула йому просто повз вухо.

— Гей, ви! — загорлав він донизу. — Я не граю, мене не можна!

— Шкури не горітимуть, — мовив Джон водночас до інших і до себе.

Лишалася єдина надія: розтрощити черепаху біля самої Стіни. Але для того потрібні були дуже великі камені. Хай якої міцною дичаки

вибудували свою черепаху, та якщо їй на спину зі ста сажнів висоти звалиться величезна каменюка...

— Грене, Овейне, Барило... час!

Уздовж хатини-зігрівайки рядком вишикувалися чималі дубові барила, загалом з тузінь. Наповнені вони були кам'яною жорствою, яку зазвичай чорні братчики розкидали на доріжках, що бігли Стіною. Коли напередодні Джон побачив, як вільний нарід укриває черепаху шкурами, то наказав Грену залити у барила води, скільки влізе. Вода мала просякнути крізь насип каміння і за ніч усуціль замерзнути у щось на зразок великої каменюки. Іншого каміння такої величини вони не мали.

— Нащо їх заморожувати? — запитав тоді Грен. — Чому не викотити барила як є, і хай собі летять?

Джон відповів:

— Якщо вони вдаряться об Стіну, то розлетяться на клепки, і жорства порсне дощиком. Який нам хосен засівати сухих синів дрібними камінцями?

Він доклав плече до одного барила разом із Греном, а Барило та Овейн підперли інше. Разом вони розхитали його туди-сюди, аби зламати примерзлий лід навколо дінця.

— Та скільки ж пудів наїла ця товста срака? — пожалівся Грен на барило.

— Перекидай і коти, — мовив Джон. — Лишень обережно, бо як накотиш собі на ногу, то буде нам другий Зайвий Чобіт.

Перекинувши барило, Джон ухопив смолоскипа і помахав ним над поверхнею Стіни, щоб трохи підтопити кригу; тонкою плівкою води барило котилося легко, ба навіть занадто — вони його трохи не загубили. Та нарешті, об'єднавши зусилля чотирьох, вони підкотили «каменюку» до краю і знову поставили її сторчма.

Над воротями вже стояли рядком чотири дубові барила, коли Пип заволав:

— Черепаха на порозі!

Джон перехилився подивитися, долаючи біль у нозі. «Огорожу! Марш мав би збудувати тут огорожу.» Про стільки різних речей вони мали б подбати раніше. Дичаки вже відтягали від воріт мертвих велетнів. Лошак та Мулій кидали на них камені — Джон навіть побачив, як одного підбили — та загалом каменяки ті були трохи замалі, щоб заподіяти щось самій черепазі. Джон зацікавився, як дичаки впораються з мертвим мамутом на дорозі, але скоро побачив на власні очі: черепаха була завширшки з добрячу хату, і її просто наштовхнули на труп згори. Раптом ногу схопила судома, коліно підломилося, але Лошак ухопив його за руку і втягнув у безпечне місце.

— Ти б так не перехилився, га? — дорікнув йому хлопець.

— Огорожі треба будувати.

Джонови начебто почувся стукіт сокир по дереві — а може, примарився з переляку. Він обернувся до Грена і наказав:

— Пускай!

Грен став за барилом, наліг плечем, забурчав, застогнав і почав штовхати. Овейн та Мулій кинулися на допомогу, зсунули барило на кілька вершків, тоді ще... і раптом воно зникло за краєм.

Дорогою вниз барило зачепило Стіну; нагорі почули глухий стукіт. Затим, значно гучніше, пролунав страшний хрускіт потрощеного дерева, а за ним — болючий вереск та воання на різні голоси. Шовкун тюгукнув у захваті, Овейн Пришелепок пустився колом танцювати, а Пип вивісився з краю і загукав:

— А в тій черепазі повно зайців сиділо! Он як вистрибують!

— Повторити! — гавкнув Джон.

Грен і Барило налягли плечима на наступне барило, і воно полетіло, перекидаючись, у простір за Стіною.

Коли вони скінчили, передок Мансової черепахи був понівечений на тріски, а з іншого боку похапцем вибиралися і тікали до свого табору

вцілілі дичаки. Шовкун підібрав арбалета і надіслав їм навздогін кілька стріл, аби жвавіше перебирали ногами. Грен вишкірявся крізь бороду, Пип відчайдушно глузував, і жоден із них того дня не загинув.

«А що там буде наступного...» Джон зиркнув у бік хатини. Там, де ще кілька хвилин тому стояло дванадцять барил жорстви, лишилося вісім. Раптом він усвідомив, як стомився і як йому палає нога. «Треба поспати. Хоча б кілька годин.» Сходити до маестра Аемона по сон-вино — може, допоможе.

— Піду до Король-Башти, — мовив він до хлопців. — Покличте, якщо Манс щось вигадас. Пипе, ти очолюєш Стіну.

— Я? — перепитав Пип.

— Він? — перепитав Грен.

Джон усміхнувся, лишив їх на варті й поїхав додолу кліттю.

Кухоль сон-вина справді допоміг: не встиг Джон простягнутися на вузькому ліжку в своїй келії, як очі склепилися самі. Сон йому наснився дивний, недоладний, ні до чого не подібний, повний незнайомих голосів та вигуків, чудернацького галасу та низького, гучного ревища рогів, що висіло і бриніло у повітрі.

Коли він прокинувся, за стрілецькою бійницею, що правила йому за вікно, ще чорніло небо, а над ним стояло четверо невідомих йому чоловіків. Один тримав світильню.

— Джоне Сніговію, — коротко кинув найдовготелесіший з чотирьох, — ану мерщій вдягай чоботи і ходи з нами.

Спросоння Джон був подумав, що Стіна впала, поки він спав, що Манс Розбишака надіслав ще велетнів або ще одну черепаху, розтрощив браму і вдерся на цей бік. Та коли трохи пролупив очі, то побачив, що незнайомці вдягнені у чорне. «Братчики Нічної Варти» — усвідомив він.

— Ходити куди? Хто ви такі?

Довготелесий махнув рукою, двоє інших ухопили Джона і витягли з ліжка. Наступаючи на п'яти чолов'язі з ліхтарем, його вивели з келії та

потягли за пів-оберту сходів угору, до світлиці Старого Ведмеда. Джон побачив, що коло вогню стоїть і гріється маєстер Аемон, склавши руки на маківці чорного ціпка з тернового дерева. Септон Келадор, як завше, був напідпитку, а пан Вinton Дужак куняв на лаві коло вікна. Інших братчиків Джон не знав. Якщо не рахувати одного.

Бездоганий у облямованому хутром кунтуші й налощених чоботях, пан Алісер Терен обернувся і мовив:

— Ось і перевертень нагодився, ясний пане. Байстриук Неда Старка з Зимосічі.

— Я не перевертень, Терене, — холодно відповів Джон.

— Це ми ще побачимо.

У шкіряному кріслі за столом, де зазвичай писав свої листи Старий Ведмідь, сидів опасистий чоловік з широкою м'ясистою пикою. Його Джон не знав.

— Так-так, побачимо, — повторив він. — Сподіваюся, ти хоч не заперечуватимеш, що тебе звати Джоном Сніговієм? І що ти — старківський байстриук?

— Йому подобається кликати себе Снігом-воєводою. — Пан Алісер був сухорлявий, легкий, невеличкий на зріст, але жилавий чоловічок; зараз його крем'яні очі повнилися глузливим сміхом.

— Снігом-воєводою мене назвали ви, — відповів Джон.

Пан Алісер любляв вигадувати прізвиська хлопцям, яких навчав бою, коли ще служив у замку Чорному майстром-мечником. Старий Ведмідь відіслав Терена до Східної-Варти-Біля-Моря. «А ці, напевне — хлопці зі Східної Варти. Котер Пайк отримав листа з круком і прислав нам поміч.»

— Скількох ви привели людей? — запитав Джон чоловіка у кріслі.

— Питання тут ставитиму я! — відповів пикатий здоровань. — Тебе, Джоне Сніговію, звинувачено у порушенні присяги, боягузстві та втечі з Варти. Ти заперечуєш, що покинув своїх братів на загибель на Кулаку

Першолюдей і приєднався до зграї дичака Манса Розбишаки, що величає себе Королем-за-Стіною?

«Покинув?!» Джонові аж дух перехопило від обурення.

Замість нього мовив маестер Аемон.

— Ласкавий пане! Ми з Доналом Нойє обговорювали це тоді, коли Джон Сніговій тільки повернувся до нас. Джонові пояснення нас задовольнили.

— А мене, маестре, вони не задовольняють! — загарчав пикатий. — Я хочу сам їх вислухати, а тоді вирішити, що робити. І вислухаю!

Джон проковтнув гнів і сказав:

— Я нікого ніде не кидав. Я вийшов з Кулака разом із Кворином Півруким на розвідку до Вискливого Пересуву. До дичаків я приєднався за наказом. Піврукий непокоївся, що Манс міг знайти Ріг Зимми...

— Ріг Зимми? — Пан Алісер реготнув. — Тобі часом не загадували порахувати чугаїстрів у лісі, га, Снігу-воєводо?

— Ні, не загадували. Та велетнів у горах я порахував, як зумів.

— «Пане!» — визвірився пикатий. — Звертайся до пана Алісера так, як личить звертатися до лицаря! А до мене — як личить звертатися до князя! Бо я є Янос Слінт, князь на Гаренголі! Я очолюватиму замок Чорний, доки не повернеться Бовен Марш із рештою залогі. І навчу тебе чемності, о так. Я не потерплю, щоб помазаного лицаря, нашого доброго пана Алісера, ображав просто в очі та діймав дурними жартами байстрюк зрадника престолу!

Він здійняв м'ясистого пальця і тицьнув ним Джонові у обличчя.

— Ти заперечуєш, що узяв до свого ліжка дичацьку жінку?

— Ні. — Сум Джона за Ігриттою був надто свіжий, щоб він зараз зрадив її пам'ять. — Ні, пане князю.

— То, напевне, ступку топтати тій брудній хвойді тобі теж наказав Кворин Піврукий? — спитав пан Алісер, глузливо скрививши уста.

— Ні, пане. Вона не була хвойдою, пане. Піврукий, пане, наказав мені не вагатися, хай що дичаки од мене зажадають, пане, але... Не заперечуватиму, пане, що перейшов межу необхідного, але... вона була мені не байдужа. Пане.

— Тобто ти визнав порушення присяги, — кивнув Янос Слонт.

Половина братчиків замку Чорного час від часу відвідували Кротовину — шукали схованих скарбів у бурдеї. Джон це добре знав, та не бажав ганьбити Ігритту, рівняючи її з повіями Кротовини.

— Так, я порушив свої обітниці з жінкою. Так, я це визнаю.

— «Так, мосьпане!»

Коли Слонт хмурнів од гніву, його опасисті щоки здригалися. У раменах він був не вужчий за Старого Ведмеда, а якби дожив до Мормонтового віку, то й лисину мав би не меншу. Половини волосся в нього вже не лишилося, хоча на вид князеві ще й за сорок не перевалило.

— Так, мосьпане, — повторив Джон. — Я подорожував з дичаками, я їв із ними, як мені наказав Піврукий, і спав під одним кожухом з Ігриттою. Та присягаюся, я ніколи не перевертався на ворога Варти. Я втік від магнара, щойно зумів, і ніколи не здіймав зброї ані проти братчиків, ані проти людей держави.

Очиці князя Слонта занишпорили його обличчям.

— Пане Глендоне! — наказав він. — Приведіть другого бранця.

Пан Глендон був той самий високий братчик, який витяг Джона з ліжка. Четверо інших пішли разом із ним і скоро повернулися з бранцем: дрібним, миршавим, зжовтілим чоловічком у кайданах на руках та ногах. Він мав одну брову на чолі, вдовиний клин волосся і вуса, схожі на смужку бруду під носом. Обличчя його було напухле і вкрите синцями, майже всі передні зуби вибито.

Хлопці зі Східної Варти грубо кинули бранця на підлогу. Князь Слонт насупив чоло, дивлячись на нього.

— Ти казав про цього?

Бранець блимнув жовтими очима.

— Та про чього, ще б пак.

Лише почувши голос, Джон упізнав Торохкала. «Без свого обладунку він трохи інший» — майнула думка.

— Ще б пак, — повторив дичак, — шами чей боягуж убив Піврукого. Ще отам, у Мержляках, коли ми виштежили інших гав і поріжали до одної. Та і його б поріжали, але він шкиглив, щоб йому дарували життя, благав, щоб узяли до себе. Піврукий божився, що не дасть йому ждатишя у полон. Тоді Кворина пошматував його вовчишко, а очей доріжав горло.

Дичак подарував Джонові беззубу скривавлену посмішку і сплюнув кров йому під ноги.

— То що? — суворо насупився Янос Слонт на Джона. — Почнеш заперечувати? Або твердитимеш, що Кворин сам наказав його вбити?

— Він мені наказав... — Слова виходили тяжко. — Він наказав мені зробити усе, чого від мене вимагатимуть.

Слонт роззирнувся світлицею на інших братчиків зі Східної Варти.

— Чи не думає часом цей зух, що я з возу ріпи на голову впав, га?

— Твоя брехня, Снігу-воєводо, зараз тебе не врятує, — попередив пан Алісер Терен. — Ми з тебе, байстрюче, правду добудемо!

— Я вже сказав правду. Наші коні виснажилися до краю, Торохкало йшов по п'ятах. Кворин наказав мені обдурити дичаків і приєднатися до них. Казав, щоб я не вагався, хай чого від мене вимагатимуть. Він знав, що мене примусять його вбити. Та однак Торохкало хотів його вбити — це він теж знав.

— Ти смієш стверджувати, що великий Кворин Піврукий боявся оцієї істоти? — Слонт зиркнув на Торохкала і гучно пирхнув.

— Князя-над-Кіштками боятьшя уші, — пробурчав дичак, але пан Глендон дав йому копняка, і той знову замовк.

— Я такого не казав! — твердо мовив Джон.

Слинт гупнув кулаком по столі.

— Я чув тебе на власні вуха! Схоже, пан Алісер зняв із тебе точну мірку. Ти брешеш крізь свої байстрюцькі зуби своїм байстрюцьким язиком. Ну то знай, що я цього не стерплю. Аж ніяк не стерплю! Ти можеш ошукати коваля-каліку, та не Яноса Слинта! О ні, це вже ні. Янос Слинт не проковтне брехню так легко. Невже ти вирішив, що в мене голова соломою натоптана?

— Я не знаю, чим натоптана ваша голова. Ясний пане.

— Снігові-воєводі ніколи не бракувало погорди, — зауважив пан Алісер. — Він убив Кворина, а його поплічники-перевертні — князя-воєводу Мормонта. Не здивуюся, коли все це — одна велика ница змова. Може, і Бенджен Старк тут теж доклав руки. Хто його зна — мо', сидить зараз у наметі Манса Розбишаки. Ви ж цих Старків знаєте, ласкавий пане.

— Знаю! — вигукнув Янос Слинт. — Ще б пак не знаю — краще, ніж хотів би!

Джон стягнув рукавицю і показав обпечену руку.

— Я обпікся, захищаючи князя-воєводу Мормонта від упиря. А пан дядько були людиною честі, яка ніколи б не зреклася обітниць.

— Як їх не зрікся ти? — насмішкувато докинув пан Алісер.

Тут відкашлявся септон Келадор.

— Вельможний пане Слинте! — мовив він. — Цей молодик відмовився скласти обітниці належним чином, у септі. Він пішов за Стіну і проказав їх перед серце-деревом — перед богами свого батька, як каже він, але насправді перед богами дичаків!

— То боги усієї півночі, септоне, — відповів маестер Аемон чемно, але твердо. — Шляхетнії панове! Коли Донала Нойє вбили у бою, саме цей юнак, Джон Сніговій, очолив оборону Стіни і втримав її проти усієї люті дикої півночі. Він показав себе відважним, вірним та винахідливим. Якби не він, князю Слинте, ви при вашій з'яві знайшли б у цих палатах не нас, а Манса Розбишаку. Ви чините велику кривду. Джон Сніговій був особистим шафарем і зброєносцем князя-воєводи

Мормонта. Його обрали для цієї служби, бо князь-воєвода побачив у ньому неабиякий хист. І я теж.

— Хист? — перепитав Слонт. — До чого хист — до зради? На його руках кров Кворина Піврукого! Нехай Мормонт йому довіряв — то й що? Я на собі відчув, що це таке — коли тебе зраджують ті, кому ти довіряв. О так, так. І звичаї вовків мені добре знайомі.

Він тицьнув пальцем Джонови у обличчя.

— Твій батько помер засудженим зрадником!

— Пана батька свавільно вбили!

Джонови було байдуже, що йому зроблять. Та він не міг терпіти ані краплі брехні про батька.

Слонтівим обличчям поповзла бурякова фарба.

— Свавільно?! Ах ти ж нахабне щеня! Тіло короля Роберта ще не вистигло, коли князь Едарт замірився на престол і життя його сина!

Він зіп'явся на ноги — коротший на зріст за Мормонта, проте дебелий раменами і руками, з чималим черевом до них. Кирею його на плечі пристібала пряжка у подібі малого золотого списа з червоним полив'яним вістрям.

— Твій батько загинув од меча, та він хоч був вельможа високого роду і Правиця Короля. Для тебе згодиться і зашморг. Пане Алісер! Посадіть цього перевертня до крижаної келії.

— Пан князь кажуть мудро, — відповів пан Алісер і ухопив Джона за плече.

Джон вивернувся, ухопив лицаря за горло з такою люттю, що аж підняв над підлогою, і задушив би, якби його не відтягли хлопці зі Східної Варти. Терен заточився, розтираючи сліди Джонових пальців на шиї.

— Бачите, панове браття? Дивіться, дивіться! Цей малий — справжнісінький дичак.

Тиріон Х

Коли зайнявся ранок, Тиріон не зміг знайти у собі охоти до їжі. «Вже увечері може пролунати мій вирок.» Шлунок повнився кислотою жовчю, ніс страшенно свербів. Тиріон почухав його кінчиком ножа. «Пережити ще одного свідка, і настане моя черга.» Але що робити у свою чергу? Все заперечувати? Скидати вину на Сансу та пана Донтоса? Зізнатися і сподіватися, що подарують милість дожити віку на Стіні? Кинути кості навмання і сподіватися, що Червоний Гаспид подолає пана Грегора Клегана?

Тиріон байдуже тицьнув кілька разів ножем у сіру жирну ковбасу, шкодуючи, що то не його сестра. «На Стіні холодно страх, зате хоч Серсеї здихаюся.» Хвацьким войовничим розвідником він себе не бачив, але Нічна Варта потребувала розумних голів не менше, ніж дужих рук. Саме так казав князь-воєвода Мормонт, коли Тиріон гостював у замку Чорному. «Обітниці у них, щоправда, трохи незручні.» Зі складанням обітниць мав закінчитися і його шлюб, і зазіхання на спадок Кастерлі-на-Скелі. Втім, йому однаково не світило насолодитися ані тим, ані іншим. Затє у найближчому до Стіни селі, здається, тримали бурдей.

Не про таке життя, звісно, він мріяв, але все ж то було життя. І щоб заслужити його, він мав лише повірити батькові, прямо стати на суді на своїх коротеньких кривих ніжках і мовити вголос: «Так, я це вчинив і зізнаюся». Від самої думки кишки йому в'язалися вузлами. Він майже шкодував, що насправді не коїв цього злочину — коли вже однаково доведеться за нього потерпати.

— Пане? — запитав Подрік Пейн. — Вони тут, ласкавий пане. Пан Аддам. І золотокирейники. Чекають за дверима.

— Скажи-но мені, Поде... ти віриш, що це я скоїв?

Малий завагався, а коли нарешті зважився розтулити рота, то лише кавкнув і бризнув слиною.

«Мене приречено.» Тиріон зітхнув.

— Та годі, нічого не кажи. Ти був мені добрим зброєносцем. Кращим, ніж я заслужив. Хай там що станеться далі, дякую тобі за вірну службу.

Коло дверей чекав пан Аддам Марбранд з шістьма стражниками у золотих киреях. Скидалося, що цього ранку він не мав чого сказати Тиріонові. «Ще одна добра та вірна людина вважає мене крулетруйником.» Тиріон зібрав усю гідність, яку мав, і зашкутильгав донизу сходами. Перетинаючи двір, він відчував на собі очі усіх навколо: стражників на мурах, стайнярів коло коней, праль, покоївок, челядинців усякого штибу. В престольній палаті пани та лицарі

порозступалися убік, даючи йому дорогу, і зашепотілися зі своїми панями.

Ледве Тиріон устиг посісти своє місце перед суддями, як друга чата золотокирейників допровадила до палати Шаю.

Круг його серця стиснулася крижана рука. «Варис її зрадив» — подумав він. А тоді згадав. — «Ні. Я зрадив її сам. Не треба було забирати її від Лолиси. Авжеж вони допитали Сансиних покоївок. Я б і сам так учинив.» Тиріон почухав слизького рубця там, де був ніс, питаючи, навіщо Серсея дала собі такий клопіт. «Адже Шая не знає нічого такого, що могло б мені зашкодити.»

— Вони змовилися одне з одним, — сказала дівчина, яку він кохав. — Біс та пані Санса замірилися на короля по смерті Молодого Вовка. Санса хотіла помститися за брата, а Тиріон — сісти на престол. Після короля він збирався убити сестру, потім — свого власного вельможного батька, і обійняти посаду Правиці при королі Томені. Та потім, за рік чи два, щоб не дозволити Томенові дійти віку, він хотів убити і його, аби покласти корону на власне чоло.

— Відки вам це відомо? — завимагав великий князь Оберин. — Чого б це Бісові ділитися такими задумами з покоївкою дружини?

— Дещо я підслухала, мосьпане, — відповіла Шая, — про дещо обмовилася пані. Та головне я чула від нього самого. Я ж була не лише покоївкою при пані Сансі, а ще і його хвойдою — всенький час, що він жив тут, у Король-Березі. На ранок весілля він потяг мене туди, де лежать драконячі черепи, і товк просто посеред тих чудовиськ. Я плакала, а він казав, що я невдячна, що не кожній дівці випадає стати королівською хвойдою. Саме тоді я почула, що він хоче стати королем. Він казав, що неборака Джофрі ніколи не спізнає нареченої так, як він спізнавав мене.

Дівчина почала схлипувати.

— А я ж у хвойди не хотіла, яснії панове! Я мала вийти заміж, ба ще й за зброєносця, лагідного, хороброго, зі шляхетної родини! Але Біс побачив мене при Зеленозубі й поставив мого нареченого в перші ряди переднього полку, а коли того вбили, він надіслав по мене дикунів, а ті

притягли до нього у намет! Шагга, отой здоровань, і Тімет з випаленим оком. Він казав, що як я його не потішу, то віддасть їм, і я тішила. А потім повіз до міста, щоб я завжди була поряд, коли він схоче. І змушував робити такий сором, аж страх...

Великий князь Оберин зацікавлено підняв брову.

— Який же це такий сором?

— Такий сором, що гидко казати! — Гарненьким личком покотилася сльоза. Без сумніву, кожен чоловік у палаті негайно забажав пригорнути Шаю до грудей і подарувати розраду. — Ротом і... усіма місцями, мосці панове. Усіма, які є. Він робив, що хотів, усюди, і... наказував говорити йому, який він там великий. «Мій велетень» — мусила казати я, — «мій велетень Ланістер».

Озмунд Кіптюг зареготав першим. Борос та Мерин миттю приєдналися, а за ними Серсея, пан Лорас і стільки панів та паній, що Тиріон не брався й рахувати. Од вибуху сміху забриніли крокви і здригнувся Залізний Престол.

— Я не брешу! — вигукнула Шая. — Мій велетень Ланістер!

Накотила хвиля сміху, вдвічі гучніша за попередню. Вуста кривилися з веселоців, черева трусилися, мов холодець. Дехто реготав так страшно, що аж шмарклі летіли носом.

«Я ж усіх вас порятував» — подумав Тиріон. — «Урятував це гидке місто і ваші нікчемні життя.» У престольній палаті зібралося кількасот людей — і всі до одного зараз реготали, за винятком його батька. Принаймні, так йому здалося. Смішки справляв навіть Червоний Гаспид; Мейс Тирел мало не лускав навіл. Але князь Тайвин Ланістер сидів між ними, наче різьблений з каменю, сплівши пальці під підборіддям.

Тиріон рушив уперед.

— ЯСНІЇ ПАНОВЕ! — щосили заволав він, аби мати хоч якусь надію бути почутим.

Батько підняв руку. Потроху в палаті запанувала тиша.

— Приберіть цю брехливу шльондру з моїх очей, — мовив Тиріон, — і ви матимете моє зізнання!

Князь Тайвин кивнув і махнув рукою. Коли золотокирейники шикувалися навколо Шаї, вона зіщулилася, наче перелякалася, а коли повели геть від стіни — її очі перестріли Тиріонові. Що це він побачив у них: сором чи страх? Йому стало цікаво, чого їй наобіцяла Серсея. «Так, ти матимеш золото і коштовності, або що ти там канючила» — подумав він, дивлячись їй у спину, що поволі віддалялася і меншала, — «та за поворот місяця королева відішле тебе розважати золотокирейників у куренях».

Тиріон підняв погляд і вступився у батькові непорушні зелені очі з цятками холодного яскравого золота.

— Винний, — мовив він, — геть винний. Ви ж це хотіли почути?

Князь Тайвин нічого не сказав. Мейс Тирел кивнув. Великий князь Оберин видався трохи розчарованим.

— То ви зізнаєтеся, що отруїли короля?

— Оце вже ні! — заперечив Тиріон. — У смерті Джофрі я не винен. Зате винен у страшнішому і огиднішому злочині.

Він ступив крок до свого батька.

— Я народився на світ! Я жив життям! Я винний у тому, що є карликом, і в цьому зізнаюся. І хай скільки разів мене за те пробачав мій добрий батечко, та я знову і знову вперто тримався своєї ганебної природи.

— Не кажи дурниць, Тиріоне! — закликав князь Тайвин. — Кажи по суті справи! Тебе судять не за те, що ти карлик.

— Тут ви помиляєтеся, ласкавий пане батьку. Мене впродовж цілого життя судять за те, що я карлик.

— Отже, тобі нема чого сказати на свій захист?

— Нема! Хіба що одне: я цього не робив. Та зараз уже шкодую. — Тиріон обернувся до палати: цілого моря блідих облич. — Шкодую, що не мав досить отрути на вас усіх! Ви примусили мене шкодувати, що я

не те чудовисько, яким ви хотіли мене бачити! Я невинний, але у цьому місті правого суду мені не бачити. Ви не лишаєте мені вибору, крім прохати про нього богів. Я вимагаю суду двобоєм!

— Тебе остаточно залишив глузд, або що? — перепитав батько.

— Ні, він до мене повернувся. Так, я вимагаю божого суду двобоєм!

Його мила сестра вже не могла ховати свого неосяжного задоволення.

— Він має таке право, ласкаві панове судді! — нагадала вона. — То хай і справді суд чинять боги замість людей. За справу Джофрі змагатиметься пан Грегор Клеган. Він саме повернувся до міста передучорашньої ночі, щоб присягнути мені мечем у службі.

Обличчя князя Тайвина так зчорніло, що на пів-удару серця Тиріона охопив сумнів, чи не випив і батько вина з отрутою. Тайвин щосили вготив кулаком по столі, з-за гніву неспроможний вимовити ані слова. Довелося Мейсові Тирелу запитати Тиріона:

— Чи маєте ви поборника на захист своєї невинності?

— Він його має, пане дороженький. — На ноги зіп'явся великий князь Оберин Дорнійський. — Карлик мене переконав.

Ревіще, яке піднялося у палаті, заглушило все і всіх. Тиріон відчув особливу втіху, побачивши раптовий сумнів у Серсеїних очах. Аби вгамувати престольну палату, сотня золотокирейників мусила довго гатити п'ятами списів по підлозі. До тієї миті й князь Тайвин Ланістер нарешті опанував себе.

— Справа вирішиться назавтра вранці, — оголосив він холодним, як залізо, голосом. — Я вмиваю руки.

Він кинув на сина-карлика останній — крижаний та гнівний — погляд, і широкими кроками вийшов з палати крізь королівські двері позаду Залізного Престолу. Обіч Тайвина поспішав його брат, пан Кеван.

Опісля, вже у баштовій келії, Тиріон налив собі келих вина і послав Подріка Пейна по сир, хліб та оливки — чогось важчого його шлунок

цурався. «Гадали, батечку, що я покійно прийму свою долю?» — запитав він у власної тіні від свічок, різко окресленої на стіні. — «Е ні, я маю в собі надто багато від вас.» Він почувався на диво спокійним, вихопивши владу над життям і смертю з рук батька і віддавши її до рук богів. «Це якщо припустити, що боги є, і що їм не начхати. А якщо нема або начхати — тоді моя доля у руках дорнійця.» Та хай що станеться далі — Тиріон втішався вже тим, що на друзки побив задуми князя Тайвина. Якщо князь Оберин переможе, то Вирій спалахне ще гіршою ворожнечею до Дорну. Мейс Тирел на власні очі побачить, як людина, що скалічила його сина, допомагає уникнути праведної кари карлику, що мало не отруїв його доньку. А якщо гору візьме Гора, Доран Мартел може запитати, чому це його брат їхав до столиці по обіцяний Тиріоном правосуд, а приїхав по власну смерть. А відтак зрештою коронувати на царство Мирцелу.

Зчинити таку колотнечу в королівстві — за це майже варто було померти. «Чи прийдеш ти подивитися на кінець усієї справи, Шаєчко? Чи стоятимеш ти разом з усіма, спостерігаючи, як пан Ілин Пейн відтинає мою потворну голову? Чи сумуватимеш за своїм велетнем Ланістером, коли його не стане?» Тиріон перекинув чару, відкинув її убік і хвацько заспівав:

Їхав містом пан всевладний

З пагорба високого.

Покохав він, неоглядний,

Кралю чорноокою.

Краля голову задурить —

Згинеш без меча і трунку.

Бо ніщо — палац і уряд

Проти дівчини цілунку.

Того вечора пан Кеван його не відвідував — напевне, разом із князем Тайвином намагався стишити гнів Тирелів. «Боюся, і дядечка я вже більше не побачу.» Тиріон налив собі ще келих вина. Шкода, що Симона Срібноязикового вбили з його наказу — решта слів пісні

загинула разом з ним. А пісня ж була зовсім непогана, ніде правди діти — надто поруч із тими, яких склали про нього опісля.

— Руки тії золотії холодом лякають, а дівочі теплі руки серце зігрівають! — проспівав він і подумав, чи не дописати решту віршів власноруч. Якщо, звісно, йому дозволять стільки прожити.

Тієї ночі Тиріон Ланістер спав на диво довго та міцно, а піднявся з першим променем світанку добре відпочилим і зголоднілим, наче вовк. До сніданку подали підсмажений хліб, кров'янку, яблучні мандрики; Тиріон охоче частувався усім, а страви з яєць, засмажених із цибулею та вогняними дорнійськими перцями, попрохав аж дві тарілки. Поснідавши, він спитав варту, чи не можна відвідати свого поборника, і отримав згоду пана Аддама.

Тиріон знайшов великого князя Оберина за келихом червоного вина. Його вдягали у обладунок четверо молодших дорнійських паничів.

— Доброго раночку, ясний пане! — мовив великий князь. — Чи не вип'єте вина?

— Хіба вам варто пити перед битвою?

— Я завжди п'ю перед битвою.

— Тоді вас може спіткати смерть. Ба гірше — смерть може спіткати мене.

Великий князь Оберин зареготав.

— Та облиште — боги захищають невинних! А ви, гадаю, невинні, хіба ні?

— Лише у вбивстві Джофрі — у ньому я не винен, — зізнався Тиріон. — Сподіваюся, ви знаєте, з чим маєте справу. Грегор Клеган, він...

— ...великий з себе? Я про нього чув.

— Майже вісім стоп заввишки, важить більше як одинадцять пудів — і не сала, а м'язів. Б'ється він довжелезним обіручним мечем, якого тримає однією правицею. Йому траплялося розрубувати людину навпіл

за один удар. А обладунок він має такий важкий, що жоден інший воїн в ньому і не поворухнеться.

Та великого князя Оберина ніщо з його слів не вразило.

— Я вже вбивав чималеньких здорованів. Головне — збити їх з ніг. Хто упав додолу, той не заживеться.

Дорнієць казав так недбало-упевнено, що Тиріонові аж полегшало трохи — доки Оберин не обернувся і не гукнув:

— Даемоне, списа!

Пан Даемон кинув йому списа, і Червоний Гаспид ухопив зброю в польоті.

— Ви хочете стати проти Гори зі списом?!

Усі страхи разом повернулися до Тиріона. Так, у битві тісні лави списників міцно тримали оборону, але ж двобій з умілим мечником — то зовсім інша справа.

— Ми в Дорні кохаємося у списках. До речі, це єдиний спосіб протистояти довжині його руки. Дивіться самі, пане Бісе. Дивіться, але не торкайтеся!

Спис був точений з ясену, восьми стоп завдовжки. Ратище було важке, товсте, гладке на дотик. Останні дві стопи довжини списа складало сталеве вістря; воно скидалося на вузький листок і наприкінці перетворювалося на страшну гостру шпичку. Краями леза можна було голитися. Коли Оберин крутнув ратище між долонями, краї вогко і чорно заблищали. «Олія? Чи отрута?» Тиріон вирішив, що краще йому не знати.

— Сподіваюся, ви вмієте тримати його в руках, — мовив він із сумнівом у голосі.

— Ви не матимете приводу скаржитися. Хоча пан Грегор, напевне, матиме. Хай який товстий у нього обладунок, він неодмінно має щілини там, де з'єднуються частини: зсередини на ліктях та колінах, під пахвами... Обіцяю вам: я знайду, де його полоскотати.

Оберин відставив списа убік.

— Кажуть, Ланістери завжди платять борги. То може, повернетесь разом зі мною до Сонцеспису, коли скінчимо лити крівцю? Мій брат Доран буде щасливий познайомитися з законним спадкоємцем Кастерлі-на-Скелі... а надто якщо він привезе з собою свою чарівну дружину, пані господиню на Зимосічі.

«Невже змій гадає, що я десь приховав Сансу од жадібних очей, наче білка — горіхи на зиму?» Та нехай. Просто зараз Тиріон не відчував палкої охоти сперечатися.

— Якщо подумати, подорож до Дорну може виявитися вельми приємною розвагою.

— І вельми тривалою, не сумнівайтеся. — Великий князь Оберин сьорбнув трохи вина. — Вам із Дораном знайдеться про що побалакати. Є стільки цікавих речей для плідних перемовин: музика, торгівля, історія, вино, карликів шеляг... закони про успадкування престолу. Порада рідного дядечка стане в пригоді королеві Мирцелі у часи тяжких випробувань, що чекають попереду.

Варисові пташки мали зараз несамовито радіти, якщо слухали їхню розмову. Оберин нагодував їх аж досхочу.

— Напевне, я таки вип'ю вашого вина, — мовив Тиріон.

«Королева Мирцела?» Спокусливо... якби ще й мати змогу витягти з кишені Сансу. «Хай навіть вона оголосить підтримку Мирцелі замість Томена... та чи піде за нею північ?» Червоний Гаспид відверто натякав на державну зраду. Чи зможе Тиріон підняти зброю проти Томена, проти власного батька? «Серсея плюватиметься кров'ю. Варто спробувати хоча б заради цього.»

— Чи не пригадуєте, Бісе, ту байку, що я вам розповів за нашої першої зустрічі? — запитав великий князь Оберин, поки Байстріук з Божеласки, стоячи на колінах, пристібав йому поножі. — Насправді ми з сестрою їздили до Кастерлі-на-Скелі не лише по ваш хвостик. Ми подорожували з певними намірами. Подорож занесла нас до Зорепаду, Вертограду, Старограду, Щитових островів, Кракеголу і нарешті до Кастерлі-на-Скелі... а справжньою її метою був шлюб. Доран був уже

заручений з панною Меларіо з Норвосу, і його лишили каштеляном Сонцеспису. А мене з сестрою ще нікому не обіцяли.

— Елію страшенно цікавило все навколо — у такому віці дуже кортить подорожувати, чого їй майже не дозволяло слабке здоров'я. Я ж розважався, глузуючи з шукачів сестриної руки. Так на світ з'явилися княжич Зизоок, зброєносець Губотяп, ще одного парубійка я прозвав Паном Пухтієм... такі собі невинні розваги. Єдиний, хто хоч трохи на щось годився, був молодий Баелор Вишестраж. Панич був із себе нічогенький, і сестра в нього майже закохалася, аж раптом він мав нещастя тоненько перднути у нашій присутності. Я негайно приклеїв йому прізвисько Баелор Свисну-Вам, і Елія вже не могла його бачити, щоб не давитися сміхом. Бачите, який я змолоду був мерзенний? Хтось мав би вирізати мені мого ницого язика.

«О так» — мовчки погодився Тиріон. Баелор Вишестраж давно вже не був юним паничем, але лишався спадкоємцем князя Лейтона, багатим і вродливим лицарем, уславленим звиятами на бойовищі та відомим під прізвиськом «Баелор Білосміх». Якби Елія вийшла заміж за нього замість Раегара, то, можливо, зараз сиділа б у Старограді й дивилася, як підростають її діти. «Отак свиснув хтось із дупи раз — і задув кілька життів» — подумалося Тиріонові.

— Наприкінці нашої подорожі ми прибули до Ланіспорту, — вів далі великий князь Оберин, поки пан Арон Коргил одягав на нього підбитий шкіряний кубрак і зав'язував його на спині. — А чи відомо вам, що наші матері ще здавна знали одна одну?

— Пригадую, що обидві були при дворі ще дівчатами. У жіночому почті принцеси Раели, адже так?

— Таки-так. Мені ще відтоді здавалося, що саме матері й закрутили цю змову. Панич Губотяп і уся його порода — так само, як укриті прищами юні діви, що їх ганяли юрбою до мене на показ — то були горішки-ягідки, покликані лише розбурхати нашу охоту до головної страви. А головну страву мали подати у Кастерлі-на-Скелі.

— Серсею та Хайме.

— Який розумний карлик! Певно ж, ми з Елією були старші за них. Вашому братові й сестрі було десь років із вісім чи дев'ять. І все ж різниця у п'ять-шість років віку — то, зрештою, дріб'язок. На нашому кораблі була одна порожня бесіда, дуже гарно облаштована — така, де могла б їхати особа високого роду та стану. Все було наче навмисне приготоване для того, щоб до Сонцеспису з нами повернувся хтось новий. Наприклад, юний джура чи зброєносець. Або дівчина для почту Елії. Ваша паніматка хотіла заручити Хайме з моєю сестрою або Серсеєю зі мною. А як пощастить, то і всіх одразу.

— Можливо, — відповів Тиріон, — але мій батько...

— ...правив Семицарством, а ним удома правила його пані дружина. Саме так тоді казала моя паніматка. — Великий князь Оберин здійняв руки, щоб князь Дагос Манівець і Байстріук з Божеласки вдягли на нього легку кольчугу з рукавами до ліктя. — У Старограді ми почули про смерть вашої матері та почвару, нею народжену. Ще тоді ми б могли повернути додому, але мати вирішила пливати далі. А про гостинність, виявлену до нас у Кастерлі-на-Скелі, я вже вам розповідав.

— Зате не розповідав про те, що мати почекала стільки, скільки за звичаєм вважалося пристойним, і розповіла вашому батькові про мету нашої з'яви. За багато років по тому на смертному ложі вона оповіла мені, що князь Тайвин відмовив їй вельми різко та рішуче. Він повідомив, що донька його призначена принцові Раегару. Коли ж мати спитала про Хайме для Елії, він запропонував їй вас.

— Що вона, певно ж, сприйняла за образу.

— То й була образа. Навіть вам очевидно, хіба ні?

— Ще б пак.

«Усе це тягнеться від часів давно минулих» — подумав Тиріон, — «від матерів, батьків і матерів їхніх батьків. Ми усі — ляльки, що танцюють на шворках тих, хто жив перед нами. А одного дня наші діти займуть наші шворки і танцюватимуть замість нас.»

— Але ж принц Раегар одружився з Елією Дорнійською, а не з Серсеєю Ланістер, панною з Кастерлі-на-Скелі. Виходить, той герць

таки виграла ваша мати.

— Вона теж так гадала, — кивнув великий князь Оберин, — але ваш батько не з тих людей, хто таке забуває і пробачає. З його рук цю науку добре засвоїли спершу князь та княгиня Тарбек, а потім Рини з Кастамиру. А у Король-Березі те саме довелося спізнати і моїй сестрі. Шолома, Дагосе!

Манівець передав йому шолома: високого, визолоченого, з мідною бляхою на лобі — сонцем Дорну. Тиріон помітив, що забороло від'єднане.

— Елія та її діти довго чекали на правий суд. — Великий князь Оберин натягнув м'які червоні рукавички і знову взяв до рук списа. — Та сього дня вони його дочекаються.

Для двобою обрали зовнішнє замкове дворище. Тиріонові довелося мало не підскакувати, щоб утриматися поряд із князем Оберином, який крокував широко і швидко. «Змій аж кипить завзяттям» — подумав він. — «Сподіваймося, і отрутою теж.»

День був сірий та вітристий. Сонце намагалося пробитися крізь хмари, але Тиріон не брався вгадати, хто переможе у їхній небесній битві — не більше, ніж у земній, від якої залежало його життя.

Подивитися на справу його життя і смерті з'явилося приблизно з тисячу людей. Вони вишикувалися на бойових ходах замкових мурів, штовхалися ліктями на сходах веж та палат, визирали з дверей стаєнь, з вікон та мостів, з дахів та балконів. Двір був ущент забитий — щоб оточити досить місця для бою, золотокирейникам та лицарям Королегвардії довелося розштовхати глядачів. Хтось притяг власні стільці, аби дивитися зручніше, а хтось усівся на бочках. «Було б улаштувати двобій у Драконосхроні» — майнула в Тиріона кисла думка. — «Брали б шеляга з голови — заплатили б і за Джофове весілля, і за його ж похорон.» Деякі з глядачів посадовили на плечі малих дітей, аби ті краще бачили. Уздрівши Тиріона, діти заверещали і почали тицяти на нього пальцями.

Серсея поруч із паном Грегором сама виглядала дитиною. Гора своєю велетенською поставою в обладунку справляв геть нелюдське

враження. Під довгим жовтим вапенроком з трьома чорними хортами дому Клеган він ніс на собі важку панцирну броню темної сірої криці, побиту та вищерблену в битвах, а під нею — кольчугу. Напевне, далі мали бути шари вивареної шкіри та м'якої підбивки. Глухий шолом з пласким верхом було міцно прикручено до ринграфа; єдиними отворами на шоломі були вузька зорова щілина та розсип дрібних дірочок для дихання проти рота і носа. Згори на шоломі стояв сторчма кам'яний кулак.

Якщо пан Грегор і потерпав від ран, Тиріонові через дворище цього помітно не було. «Стоїть, наче різьблений зі скелі.» Обіручний меч у шість стоп завдовжки, теж вищерблений у боях, стояв устромлений у землю перед лицарем; величезні руки пана Грегора, вдягнені у зчленовані панцирні рукавиці, спиралися на захисну перечку обабіч руків'я. Коханка великого князя Оберина, побачивши його, зблідла з лиця.

— Ти хочеш битися з оцим... отим...?! — придушено вичавила з себе Еларія Піщанець.

— Я хочу оте вбити! — недбало відповів її коханий.

Стоячи на межі смерті, Тиріон почав сумніватися. Роздивляючись великого князя Оберина, він жалкував, що йому не вдалося виставити за поборника Брона, а ще краще — Хайме. Червоний Гаспид мав на собі зовсім легкий обладунок: поножі, закавраші, ринграф, наплічники, сталевий пахвинник; тіло вкривала гнучка вичинена шкіра та м'який шовк. На кольчугу з тонких кілець він одяг ще й свою блискучу мідну луску, та навіть луска разом із кільцями не давали йому і чверті того захисту, який пан Грегор мав під своїм панциром. З від'єднаним заборолом шолом великого князя був не кращий за легку мисюрку — ба навіть без носової стрілки. Круглий сталевий щит був яскраво налощений і ніс на собі простромене списом сонце, викладене червоним, жовтим і білим золотом у поєднанні з міддю.

«Танцював би навколо, аж він зрештою втомився б рубати і не зміг підняти меча. Чи якось збив би з ніг — коли вони лежать на спині, зріст уже не важить.» Схоже, Червоний Гаспид дотримувався тих самих поглядів на мистецтво бою, що і Брон. Але сердюк не

приховував, чим йому загрожує такий спосіб. «Сподіваюся, змію, тебе на цю справу напоумили усі сім дідьків. І то якнайкраще.»

Коло Башти Правиці, посередині між двома поборниками, стояв нашвидкуруч збитий поміст. На ньому сидів князь Тайвин зі своїм братом паном Кеваном. Короля Томена ніде не було видно. Принаймні за це Тиріон був вдячний високому судові.

Князь Тайвин кинув побіжний погляд на свого сина-карлика і здійняв руку. Тузін сурмачів дмухнули у сурми, аби заспокоїти натовп. Наперед вичовгав верховний септон у високому кришталевому вінці й почав молитву до Вишнього Батька, щоб той допоміг судити по правді, та до Воїна, щоб дарував сили руці поборника за чесну справу. «Та це ж я тут чесний!» — хотів був заволати Тиріон, але знав, що лише розсмішить натовп. А йому вже до смерті набридло бути посміховиськом.

Пан Озмунд Кіптюг приніс Клеганові щита — товсту плиту з дубових дощок, облямовану чорним залізом. Коли Гора просунув руку в реміні, Тиріон побачив, що собаки Клеганів на щиті зафарбовані. Цього ранку пана Грегора боронила семикутна зірка, яку андали принесли на Вестерос з-за вузького моря і під котрою перемогли першолюдей разом з їхніми богами. «Дуже побожно, Серсеєчко. Та богів ти навряд чи купиш своїм підлабузництвом.»

Між поборниками лишалося зо двадцять сажнів відстані. Великий князь Оберин рушив швидко, пан Грегор — повільно та зловісно. «Ні, ґрунт не труситься од його кроків» — сказав собі Тиріон, — «то в мене серце гупає». Коли двоє супротивників наблизилися на чотири сажні, Червоний Гаспид зупинився і вигукнув:

— Тобі сказали, хто я такий?

— Якийсь мертв'як, — загуркотів пан Грегор крізь дихальні отвори і продовжив невблаганний наступ.

Дорнієць ковзнув убік.

— Я Оберин Мартел, великий князь дорнійський, — мовив він, коли Гора обернувся до нього, щоб не втратити з очей. — Моєю сестрою була принцеса Елія!

— Хто? — запитав Грегор Клеган.

Довгий спис Оберина вжалив уперед, але пан Грегор прийняв вістря на щит, відкинув убік і ринув на князя, вимахуючи мечем. Дорнієць крутнувся убік неушкоджений, спис вилетів уперед. Клеган рубонув, Мартел забрав зброю назад і хутко тицьнув знову. Залізо скреготнуло по залізу — то вістря ковзнуло Грегоровими грудьми, порізавши вапенрока і лишивши яскраву подряпину на панцері.

— Елія Мартел, принцеса і дорнійська князівна! — засичав Червоний Гаспид. — Ти її згвалтував. Ти її замордував. Ти вбив її дітей.

Пан Грегор гнівно загарчав і важко змахнув мечем у спробі розрубати дорнійцеві голову. Оберин легко уник удару.

— Ти її згвалтував! Ти її замордував! Ти вбив її дітей!

— Ти прийшов базікати чи битися?

— Я прийшов почути твоє зізнання!

Червоний Гаспид миттєвим ударом влучив Горі у черево, та марно. Грегор змахнув мечем і не влучив; довгий спис негайно свиснув над опущеним клинком. Наче зміїний язик, він миготів туди й сюди, падав низько і злітав високо, цілив між ніг, у щит, у очі. «Принаймні у Гору важко не влучити» — подумав Тиріон. Князь Оберин ще жодного разу не схибив, хоча й ніде не пробив важку броню пана Грегора. Та дорнієць не припиняв кружляти, тицяти, відскакувати, змушував велетня крутитися туди й назад. «Клеган уже ледве його бачить.» Шолом Гори мав лише вузьку щілину для очей, сильно обмежуючи огляд, і Оберин цим уміло користувався — так само, як довжиною свого списа і прудкістю ніг.

Так тривало вже досить довгий час. Бійці рухалися дворищем уперед і назад, кружляли колами; поки меч пана Грегора розтинав повітря, спис Оберина влучив у плече, ногу і двічі у скроню. Великий дерев'яний щит Грегора теж отримав свою частку ударів: у одному місці з-під зірки визирнула собача голова, в іншому показався голий дуб. Клеган щось бурчав і гарчав, подеколи Тиріон чув од нього тиху лайку, та загалом він бився у похмурій мовчанці.

А Оберин Мартел — аж ніяк.

— Ти згвалтував її! — гукав він, кидаючись уперед у оманливому випаді.

— Ти замордував її! — повторював він, ухиляючись від убивчої дуги Грегорового обіручника.

— Ти вбив її дітей! — волав він, щосили вганяючи вістря у горлянку велетневі, де воно зі скреготом відскакувало від товстого сталевого ринграфа.

— Оберин із ним грається, — мовила Еларія Піщанець.

«Бо дурний — таким гратися» — подумав Тиріон, а вголос мовив:

— На жаль, ця клята Гора завелика, щоб комусь правити за іграшку.

Тим часом навколо двох поборників невпинно стискалося кільце глядачів. Од стін дворища вони потроху, вершок за вершком, просувалися уперед, аби краще бачити. Королегвардія намагалася не пускати і навіть відштовхувати порушників своїми великими білими щитами, але порушників було кількасот, а братчиків у білій броні — лише шестеро.

— Ти згвалтував її!

Князь Оберин відхилив лютий удар Грегора вістрям списа.

— Ти замордував її!

І кинув вістря Клеганові просто в очі так, що велетень заточився.

— Ти вбив її дітей!

Спис блимнув убік і вниз, дряпаючи панцира Гори на грудях.

— Ти згвалтував її! Ти замордував її! Ти вбив її дітей!

Спис був на дві стопи довший, ніж меч пана Грегора — достатньо, аби тримати його на незручній відстані. Щоразу, як Оберин кидався уперед, Грегор намагався відрубати вістря його зброї — та радше зумів би відрубати крильця мусі.

— Ти згвалтував її! Ти замордував її! Ти вбив її дітей!

Грегор ринув просто на нього, наче бик, але Оберин відскочив і зайшов колом йому за спину.

— Ти згвалтував її! Ти замордував її! Ти вбив її дітей!

— Мовчи! — Пан Грегор почав рухатися трохи повільніше, і обіручний меч його здіймався вже не так високо, як на початку двобою. — Стули свою кляту пельку!

— Ти згвалтував її! — вигукнув великий князь, пересуваючись правіше.

— Годі! — заревів пан Грегор, зробив два широкі кроки і щосили зронив меч на Оберинову голову, але дорнієць ухилився і цього разу.

— Ти замордував її! — вигукнув князь.

— Засупонь пащеку! — несамовито загорлав Грегор і кинувся просто на вістря списа, яке з жахливим залізним скреготом ковзнуло убік з правого боку його грудей.

Гора зненацька опинився у досяжності удару, і його велетенський меч блиснув напівпрозорим сталевим вихором. Натовп завищав гучніше за залізо. Оберин уникнув першого удару, відпустив марного тепер списа, бо пан Грегор проскочив за вістря. Другий удар мечем дорнієць упіймав на щита. Залізо брязнуло на залізі, приголомшило вуха слухачів; Червоний Гаспид заточився, а пан Грегор кинувся слідом з бичачим ревінням. «Ти ба! І говорити вже розучився. Реве, мов тварина нетямуца» — подумав Тиріон. Оберин тим часом мусив уже не розважливо відступати, а щосили тікати, рятуючи життя; довгий меч свистів за кілька вершків од його грудей, плечей, рук, голови.

Позаду князя знаходилися стайні. Глядачі верещали і штовхалися у намаганнях забратися з дороги. Один запнувся і вдарився просто Оберинові у спину. Пан Грегор миттю завдав страшного удару з усієї своєї звірячої сили. Червоний Гаспид кинувся униз та убік, перекотився землею. Але нещасливий стайняр не мав його прудкості й устиг лише підняти руку на захист обличчя. Грегорів меч відтяв її між ліктем та плечем, а коли стайниченко заверещав од болю та жаху, Гора заревів на нього:

— Стули пельку!

Наступний удар був плаский, з боку в бік. Половина голови хлопця полетіла через усе дворище в бризках крові та мозку. Кількасот глядачів негайно втратили цікавість до вини чи невинності Тиріона Ланістера — судячи з того, яка серед них почалася штовханина в намаганнях утекти з двору.

А Червоний Гаспид Дорну вже знову стояв на ногах із довгим списом у руці.

— Елія! — скрикнув він, звертаючись до пана Грегора. — Ти згвалтував її! Ти замордував її! Ти вбив її дітей! Скажи її ім'я!

Гора крутнувся на підборах. Шолом, щит, меч, вапенрок — усе було заляпане кров'ю з голови до п'ят.

— Забагато базікаєш, — загуркотів він. — Голова од тебе болить!

— Я хочу почути, як ти скажеш! Її звали Елія Дорнійська!

Гора зневажливо пирхнув, посунув уперед... і саме тієї миті сонце пробилось крізь низькі хмари, що ховали небо від самого світанку.

«Сонце Дорну» — сказав собі Тиріон. Але на диво, першим пересунувся, щоб лишити сонце за спиною, Грегор Клеган. — «Він брутальна і недоумкувата потвора... та хист до бою має неабиякий.»

Червоний Гаспид пригнувся, примружився і знову надіслав уперед списа. Пан Грегор його рубонув, але удар виявився оманливим — Клеган втратив рівновагу і мусив ступити зайвий крок уперед.

Великий князь Оберин нахилив свого вищербленого щита. Промінь сонячного світла сліпучо спалахнув на вилощеному золоті та міді, хльоснув по вузькій щілині ворожого шолома. Клеган підняв власного щита, щоб затулитися од лютого блиску... і в ту ж мить ударив, наче блискавка, спис князя Оберина. Вістря знайшло слабіну — щілину під пахвою — у важкому обладунку, прохромало кольчугу та виварену шкіру; Грегор придушено застогнав, а дорнієць крутнув списа і миттю його вивільнив.

— Елія! Скажи ім'я! Елія Дорнійська! — Оберин кружляв, наготувавши списа для нового уколу. — Скажи її ім'я!

Тиріон тим часом склав свою власну молитву: «впади і здохни». «Хай тобі грець, кляте одоробло, впади і здохни!» — повторював він. З-під Клеганової пахви дзюрив тонкий кривавий струмочок; під панциром кров мала вже пливти річкою. Пан Грегор спробував ступити крок, запнувся, коліно йому підломилося. Тиріонові здалося, що він ось зараз упаде.

Князь Оберин тим часом обійшов Клегана ззаду.

— Елія Дорнійська! — волав він.

Пан Грегор почав обертатися, але повільно та запізно. Вістря списа цього разу простромило йому спід коліна, проколало шари сталевих кілець та вивареної шкіри між щитками на стегні та литці. Гору хитнуло і повело, він важко похилився і гепнувся долілиць на землю. Величезний обіручний меч вилетів із правиці. Поволі завмираючи, останнім зусиллям велетень перекотився на спину.

Дорнієць відкинув потрощеного щита, ухопив списа обіруч і неквапом закрокував геть від ворога. Позаду нього Гора моторошно застогнав і піднявся на одному лікті. Оберин обернувся спритно, наче кіт, і побіг на збитого додолу ворога.

— Е-Е-Е-Е-Е-Л-І-І-І-І-І-Я-Я-Я-Я-Я! — заволав він, уганяючи списа донизу всією вагою тіла.

Хрускіт ясенового ратища здався Тиріонові чи не солодшим, ніж лютий і розпачливий вереск Серсеї. На мить у великого князя Оберина мовби вирости крила. «Отакої! Змій літає через гору!» Князь Оберин перекотився, підвівся на ноги й заходився обтрушуватися, а у Клегановому череві лишився стирчати уламок списа у чотири стопи завдовжки. Оберин відкинув інший уламок, якого тримав у руці, та забрав собі ворожого меч-обіручника.

— Якщо ви, пане лицарю, здохнете, не сказавши її імені, я полюватиму на вас усіма сімома пеклами! — гучно пообіцяв дорнієць.

Пан Грегор спробував підвестися. Зламаний спис прохромив його наскрізь і пришпилів до землі. Клеган ухопився обіруч за ратище, застогнав, але витягти не зміг. Під ним потроху розтікалася червона калюжа.

— Щомиті відчуваю себе невиннішим, — мовив Тиріон до Еларії Піщанець.

Великий князь Оберин підібрався ближче.

— Скажи ім'я!

Він поставив ногу Горі на груди і обіруч здійняв меч. Та що саме він хотів зробити — відтяти Грегорові голову або встромити вістря у зорову щілину — Тиріонові дізнатися не судилося.

Клеганова рука зненацька стрілила і вхопила дорнійця попід коліно. Червоний Гаспид опустил обіручника у тяжкому вбивчому ударі, але рівновага була вже втрачена, і лезо лишило тільки ум'ятину на закавраші. А тоді про меча довелося забути, бо Грегор стиснув і крутнув, зісмикуючи дорнійця просто на себе. Вони заходилися борюкатися посеред пилуки та крові; зламаний спис вимахував навсібіч. Нажаханий Тиріон побачив, як Гора охопив князя величезною ручиською і притяг до себе, наче пристрасний коханець.

— Елія Дорнійська! — почулися слова пана Грегора, коли обличчя супротивників зблизилися на відстань поцілунку. Глибокий низький голос басовито гуркотів зсередини шолома. — Я вбив її верескливого вилупка!

Вільною рукою він тицьнув у незахищене Оберинове обличчя, заганняючи сталеві пальці йому в очі.

— Потім я згвалтував її!

Клеган увігнав кулака дорнійцеві до рота, трощачи йому зуби на скалки.

— А тоді розколов її дурну довбешку. Отак!

Коли Грегор Клеган відвів назад свого велетенського кулака, кров на рукавиці запарувала у прохолодному вранішньому повітрі. Пролунав

моторошно-млосний хрускіт. Еларія Піщанець заверещала з жаху та розпачу, а Тиріонів сніданок скипів у нутрощах і ринув гарячим потоком назовні. Він і оком не змигнув, як опинився на колінах, вивергаючи шинку, ковбасу, яблучні мандрики й подвійну таріль яєчної страви з цибулею та вогненними дорнійськими перцями.

Слів батька, що прирікали його на смерть, Тиріон навіть не розчув. Та слова були вже зайві. «Я вклав своє життя до рук Червоного Гаспида, а він зронив його і розбив на друзки.» Раптом Тиріон згадав — чи не запізно — що змії не мають рук, і розреготався божевільним сміхом.

Він уже спустився до середини зміїстих сходів, коли зрозумів, що золотокирейники ведуть його не до помешкання у башті.

— То мене кидають до кам'яного мішка! — скрикнув він.

Стражники не зізволили відповісти. «А й справді — чого витратити слова на мерця?»

Даянерис VI

Дані снідала під хурмовим деревом у садку на терасі, спостерігаючи, як її дракони ганяються одне за одним навколо верхівки Великої Піраміди, де колись стояла величезна спижева гарпія. У Меєрині було ще зо два десятки інших пірамід, але жодна не сягала й половини висоти цієї. Відти їй було видно ціле місто: вузькі криві провулки та широкі цегляні вулиці, храми та комори, халупи та палаци, бурдеї та лазні, сади та водограї, великі червоні кола бійцівських ям. А ген за мурами лежало сіро-оливкове море, звивистий Скахазадхан, сухі брунатні пагорби, спалені плодові сади, почорнілі лани. Нагорі, у садах, Дані час від часу почувалася богинею, що живе на найвищій у світі горі.

«А чи всі боги такі ж самотні? Деякі — напевне, так.» Місандея розповідала їй про Господа Злагоди, якому вклонявся «сумирний нарід» Наату. Маленька драгоманка казала, що то і є єдиний бог, який завжди був і завжди буде, що він створив місяць, зірки, землю і всіх істот на ній. «Бідолашний Господь Злагоди.» Дані його пожаліла. Напевне, так жахливо одвіку і повік жити на самоті, оточеним лише

служницями-метеликами, яких ти можеш створювати і знищувати одним словом. Принаймні на Вестеросі богів було семеро, хоча за словами Візериса, деякі септони вважали їх сімома ликами одного бога, сімома гранями одного кришталю. У цьому вченні легко було заплутатися. Червоні жерці вірили у двох богів, але ті двоє вічно воювали один з одним. Це Дані подобалося ще менше — вічної війни вона не хотіла.

Місандея подала качині яйця, собачу ковбасу та пів-кухля підсолодженого вина з соком зеленого лимона. До меду злетілися мухи, але запашна свічка відігнала їх. Мухи тут, на височині, не докучали так, як у решті міста — це Дані теж подобалося у піраміді.

— Не забутись б якось дати ради цим мухам, — мовила Дані. — А чи багато мух на Нааті, Місандеє?

— На Нааті багато метеликів, — відповіла книжниця посполитою мовою. — Бажаєте ще вина?

— Ні. В мене скоро двірський прийом.

Дані дуже прихилилася душею до Місандеї. Маленька драгоманка з великими золотими очима була мудра понад свої роки. «І смілива теж. Та й як інакше їй було вижити там, де вона жила?» Одного дня Дані сподівалася побачити овіяний казками острів Наат. Місандея казала, що замість війни «сумирний нарід» кохається у музиці. Вони не вбивають нікого, навіть тварин, їдять лише плоди земні, але жодного шматочка плоті. Духи-метелики, присвячені їхньому Господу Злагоди, захищали острів од лиходіїв. Чимало завойовників прибувало до Наату, щоб скривавити мечі, але згодом усі вони хворіли та помирали. «Та не надто наатійцям допомогли метелики, коли по здобич прибули кораблі людоловів.»

— Колись я відвезу тебе додому, Місандеє, — пообіцяла Дані. «А якби я обіцяла те саме Джорагові, він би все одно мене продав?» — Присягаюся тобі.

— Ся-одна вдоволена службою при вашій милості. Хай Наат стоїть там, де стоїть. Ви ласкаві до сеї... до мене.

— А ти ласкава до мене. — Дані взяла дівчинку за руку. — Ходімо, допоможеш мені вдягнутися.

Джихікі допомогла Місандеї з Даніною купіллю, поки Іррі розкладала одяг. На сей день Дані обрала просторі шати лілового альтембасу з вишитим сріблом чересом, а на голову — корону з трьома драконами, подаровану Турмаліновим Братством у Карфі. Черевики теж були вишиті сріблом, з височезними підборами — Дані завжди боялася, щоб у них не беркицьнутися. Коли вона вдяглася, Місандея принесла срібне люстро. Дані мовчки витріщилася на себе. «Невже оце — обличчя завойовниці?» Скільки вона могла судити, у люстрі й досі відбивалася маленька дівчинка.

Та ніхто поки що і не кликав її Даянерис Завойовницею. Хоча напевне, скоро вже почнуть. Аегон Завойовник здобув Вестерос трьома драконами, а вона Меєрин — помийними щурами та дерев'яним прутнем менше ніж за день. «Бідний Гролео.» Вона знала, що керманіч досі сумує за своїм кораблем. Але якщо бойова галера вміє таранити інший корабель, то чому б не браму міста? Саме так вона міркувала, коли наказала старшині та капітанам витягти кораблі на берег. Щогли стали стіноламими, а короби її відпущеники розтягли на щити для лучників, черепахи, метавки та стінні драбини. Сердюки дали кожному таранові солоне прізвисько. Східну браму вибила головна щогла «Мераксеса», колишнього «Гострого язика», кликана тепер «Гострим прутнем». Бій був завзятий та кривавий, тривав упродовж цілого дня і добрячу частину ночі; аж тоді дерево брами затріщало і піддалося, а залізна носова подоба «Мераксеса» — сміхотливо скривлена блазеньська пика — вломила до міста.

Дані хотіла очолити приступ особисто, але старшина уся, як один, твердила, що то буде щире божевілля — а її старшина ще ніколи ні в чому не погоджувалася одностайно. Тож натомість вона лишилася у тилу, сидячи на срібній у довгій кольчuzі — але й там, з відстані у кілька верст, добре чула, як впало місто, коли хвацькі кличі захисників перетворилися на вереск жаху. Тієї миті її дракони заревли, як один, наповнивши ніч полум'ям. «Невільники повстали» — зрозуміла вона. — «Мої помийні щури перегризли їхні кайдани.»

Коли Неблазні придушили останні спроби спротиву, і почався звичайний грабунок, Дані в'їхала до свого міста. Трупів коло розбитих воріт було навалено стільки, що відпущеники мусили мало не годину розгрібати проїзд для її срібної. «Гострий прутень» і вкрита кінськими шкурами велика дерев'яна черепаха, яка його захищала, були покинуті всередині, як непотріб. Дані проминала спалені будинки та потрощені вікна, їхала цегляними вулицями, де помийні жолоби були забиті скам'янілими та напухлими мерцями. Невільники радісно здіймали до неї вимазані кров'ю руки і вигукували «Мати!».

На майдані перед Великою Пірамідою щулилися і купчилися разом полонені меєринці. У вранішньому світлі Великі Хазяї виглядали зовсім не велично. Позбавлені коштовностей і облямованих токарів, вони радше будили відразу: збіговисько гидких старців з миршавими яйцями та плямистою шкірою, пихатих молодиків з чудернацько викладеним волоссям. Жінки їхні були або недоладно пухкі, або сухі, наче дрючки; фарбу на їхніх обличчях розмазали сльози.

— Мені потрібні ваші ватажки, — мовила до них Дані. — Викажіть їх, і решті подарують життя.

— Скільки? — запитала одна стара, схлипуючи. — Скільки вам треба, щоб пожаліти решту?

— Сто і шістдесят три, — відповіла Дані.

Вона наказала прибити їх до дерев'яних стовпів навколо майдану так, щоб попередній вказував на наступного. Коли Дані віддавала наказ, гнів палав у ній люто і гаряче — вона почувалася мстивим драконом. Та пізніше, проминаючи напівмертвих чоловіків на стовпах, чуючи стогони, нюхаючи кров і кишки...

Дані відставила люстро, насупилася. «То був правий суд. Правий і чесний. Я зробила це заради дітей.»

Приймальня розташувалася поверхом нижче. То була лунка висока палата зі стінами лілового мармуру, але моторошно непривітна, незважаючи на усі пишноти. Раніше там стояв престол — чудернацький витвір з різьбленого та визолоченого дерева у подібі

лютої жажливої гарпії. З першого ж погляду Дані наказала розламати його на дрова.

— Я не сидітиму на колінах у гарпії! — мовила вона і всілася на простій лаві чорного дерева, байдужа до бурчання меєринців, що цариці негоже так себе ганьбити.

Кревноїзники чекали на неї, тельняючи срібними дзвіночками у намащених олією косах; всі вони прикрасилися золотом і коштовностями убитих. Меєрин виявився багатим понад усяку уяву — навіть сердюки її вже переситилися грабунком, хай тимчасово. У іншому кінці палати у простому строї Неблазних стояв Сірий Хробак, тримаючи під пахвою спижевого шоломця зі шпичкою. Принаймні на нього та його людей вона могла покластися... чи сподівалася, що могла... і на Бурого Бена Бросквина теж — надійного, міцного Бена з сіро-білою шапкою волосся, вивітраним обличчям, до якого так заприятювалися її дракони. Поруч із ним виблискував золотом Дааріо. Дааріо Нахаріс, Бен Бросквин, Сірий Хробак, Іррі, Джихікі, Місандея... Дані роздивлялася усіх по черзі й питала себе, хто саме зрадить її наступним.

«Дракон має три голови. В усьому світі є двоє людей, яким я зможу довіряти, коли знайду. І тоді я буду не сама. Ми станемо втрьох проти всього світу, як Аегон зі своїми сестрами.»

— Чи була ніч така тиха, як здавалася? — запитала Дані.

— Скидається на те, ваша милосте, — відповів Бурий Бен Бросквин.

Вона зітхнула полегшено. Меєрин люто пограбували, як зазвичай грабують кожне взятє приступом місто, але Дані рішуче налаштувалася припинити свавілля, щойно місто впало їй до рук. Вона наказала вішати вбивць, відтинати одну руку крадіям, а чоловічу міць — гвалтівникам. Вісім убивць висіли на мурах, Неблазні наповнили кошика завбільшки з чималу діжку скривавленими руками і м'якими червоними хробаками — але в Меєрині зрештою запанував спокій. «Та чи надовго?»

Біля голови задзижчала муха. Дані роздратовано прогнала її геть, але та негайно повернулася.

— Щось у цьому місті забагато мух.

Бен Бросквин коротко реготнув, наче пес гавкнув.

— У мене в пиві зранку їх повно плавало. Одну навіть ковтнув!

— Мушва — то помста мерців, — посміхнувся Дааріо, пестячи середню галузку своєї бороди. — Трупина родять червів, черви родять мух.

— Тоді треба позбавитися трупів. Починаючи з тих, що на майдані. Сірій Хробаче, ви можете про це подбати?

— Цариці наказувати, сім-одним коритися.

— Захопи, Хробаче, лантухів на додачу до заступів, — порадив Бурий Бен. — Бо ті мерці вже тее... переспіли трохи. Ще розлахмітяться на клапті на тих стовпах, а з них як полізуть...

— Він знає! І я теж.

Дані пам'ятала той жах, який відчула на Майдані Спокути у Астапорі. «Я вчинила чи не гірше жахіття, але заслужене. Мій суд був страшний, але правий.»

— Ваша милосте, — звернулася Місандея, — гіскарці ховають своїх мертвих у криптах під власними маєтками. Якщо ви накажете виварити кістки й повернути родичам, то буде справа добра і милосердна.

«Та їхні вдовиці однак мене проклянуть.»

— Хай так і буде зроблено. — Дані поманила до себе Дааріо. — Скільки людей сього дня прохають їх прийняти?

— Скупатися у світлі вашої преосяйності з'явилися двоє.

Дааріо назбирав собі по Меєрину чималу купу нового одягу, а до нього перефарбував свою тризубу бороду та кучеряве волосся у насичений темно-фіалковий колір. Од того і очі його здавалися майже фіалковими — наче в якогось загубленого світами валерійця.

— Уночі вони прибули на «Волошковій зірці», торговельній галері з Карфу.

«Тобто на перевізникові живого товару.» Дані насупилася.

— Хто вони такі?

— Керманич «Зірки» та ще один, який хоче говорити від Астапору.

— Першим я прийму посла.

Посол виявився блідим чоловічком, що обличчям скидався на тхора і носив на шії важке намисто з перлів та плетеного золота.

— Ваша превисокосте! — скричав він. — Мене звати Гаель! Я приношу вітання Матері Драконів од царя Клеона Астапорського, названого Клеоном Великим!

Дані заціпеніла.

— Я лишила правити Астапором обрану раду. Цілителя, книжника та жерця.

— Ті ниці мерзотники зрадили довіру вашої превисокості! Було викрито їхню змову, що ставила метою повернення Добрих Хазяїв до влади, а мешканців міста — до невільницьких кайданів! Великий Клеон ущент розбив їхні задуми та відтяв усім трьом голови різницьким тесаком. За цю звитягу вдячний народ Астапору коронував його царським вінцем.

— Вельмишановний Гаелю, — запитала Місандея астапорською говіркою, — а чи цей Клеон — не той самий, що колись належав Гразданові мо'Ульйору?

Голос малої драгоманки лунав байдуже, але питання вочевидь занепокоїло посланця.

— Той самий, — визнав він. — Велика, видатна людина.

Місандея нахилилася ближче до Дані.

— Він був різником при Граздановій кухні, — прошепотіла дівчинка їй на вухо. — Казали, ніхто у Астапорі не вміє швидше за нього забити свиню.

«То виходить, я подарувала Астапорові царя-різника.» Дані трохи не знудило, та послові вона нічого показувати не хотіла.

— Молитимуся, щоб цар Клеон правив мудро і розважливо. Чого ж він бажає від мене?

Гаель потер вуста долонею.

— Чи не дозволять ваша милість перемовитися наодинці?

— Я не маю таємниць від моєї старшини.

— На те воля вашої милості. Великий Клеон наказав мені оголосити про його вірність Матері Драконів. Ваші вороги є його ворогами, а серед них головні — Мудрі Хазяї Юнкаю. Клеон пропонує укласти союз між Астапором та Меєрином проти Юнкаю.

— Я заприсяглася, що Юнкай не спіткає ніяке лихо, якщо там звільнять усіх рабів, — мовила Дані.

— Вашій превисокості не варто довіряти юнкайським собакам. Просто зараз вони змовляються проти вас: скликають нові зятяги, навчають їх перед міськими мурами, будують бойові кораблі, надсилають послів до Нового Гісу та Волантису на заході, укладають угоди та винаймають сердюків. Навіть до Ваес Дотраку надіслано комонних гінців, аби умовити виставити проти вас халазар. Але Великий Клеон просив переказати, щоб ви не боялися. Астапор усе пам'ятає і не покине вас. Аби довести свою вірність, Великий Клеон пропонує скріпити союз шлюбом.

— Шлюбом? Зі мною?

Гаель усміхнувся на усі свої бурі гнилі зуби.

— Великий Клеон подарує вам багато дужих синів.

Дані аж мову заціпило, але її врятувала Місандея.

— А чи подарувала Клеонові синів його перша дружина?

Посол кинув на неї понурий погляд.

— Од першої дружини Великий Клеон має трьох доньок. Дві його нові дружини також носять дітей. Але він обіцяє покинути усіх, якщо Матір Драконів дасть свою згоду на шлюб.

— Неабияка шляхетність, — зауважила Дані. — Я поміркую про сказане вами, ласкавий пане.

І наказала, щоб Гаеля помістили на ніч у якихось покоях на нижчих поверхах піраміди.

«Всі мої перемоги трухнуть на порох просто у руках» — подумала вона. — «Хай що я роблю, а виходить лише смерть і жахіття.» Коли на вулицях дізнаються про долю, що спіткала Астапор — а дізнаються неодмінно — десятки тисяч нових меєринських відпущенців вирішать піти з нею на захід, бо злякаються того, що може статися з ними у місті... але ж саме у дорозі на захід на них чекатиме найгірше. Навіть якби Дані випорожнила усі комори Меєрину і лишила його помирати з голоду — навіть у такому разі як вона прогодувала б стільки людей? Попереду лежали тяжкі випробування, смертельні небезпеки та криваві битви. Пан Джораг її давно попереджав. І про це, і про інші речі, так багато різних речей... він... «Ні, я не думатиму про Джорага Мормонта. Хай почекає ще.»

— Тепер я хочу бачити керманича галери, — оголосила вона. Може, хоч цей матиме якісь добрі звістки.

Та надія виявилася марною. Керманич «Волошкової зірки» був карфієць, який за звичаєм почав густо лити сльози, коли його спитали про Астапор.

— Місто спливає кров'ю! На вулицях гниють непоховані мерці, усі піраміди перетворилися на збройні табори, на базарах не торгують ані невільниками, ані харчами. А бідні дітлахи, ой-йой! Горлорізи короля Коля схопили усіх хлопчиків чесних родів у Астапорі, аби зробити з них нових Неблазних на продаж — але ж їхнє навчання забере ще багато років!

Найбільше вразило Дані у його розповіді те, що вона, власне, і не здивувалася. Мимоволі пригадалася Ероя, лазарянська дівчинка, яку вона колись намагалася захистити, і її доля. «Те саме буде в Меєрині, щойно я вирушу в дорогу» — подумала Дані. Раби з бійцівських ям, народжені й навчені для різанини, вже показали себе схильними до чвар і непокори. Вони гадали, що місто тепер належить їм, а з ним —

усі чоловіки та жінки в ньому. Серед тих вісьмох, яких вона наказала повісити, двоє були саме з них. «Я зробила усе, що могла» — мовила вона до себе, аби якось розрадитися.

— То що ви хочете од мене, шановний керманичу?

— Невільників, — була його відповідь. — Короб моєї галери мало не лускає від слонової кістки, амбри, смугналевих шкур та інших коштовних товарів. Я ладний обміняти їх на невільників, а тих продам у Лисі та Волантисі.

— Ми не маємо невільників на продаж, — відповіла Дані.

— Пресвітла царице? — Наперед ступив Дааріо. — Коло річки купчиться безліч меєринців, які благають про дозвіл продатися цьому карфійцеві. Там їх як мух, аж гудуть.

Дані вразилася мало не до нестями.

— Вони самі просяться у неволю?!

— Ті, які прийшли, люба царице — усі добре освічені, чисто говорять, походять із чесних сімейств. Такі невільники високо поціновуються. У Вільних Містах вони стануть вчителями, писарями, постільними рабами, а хто навіть цілителем або жерцем. Вони мешкатимуть у багатих маєтках, спатимуть у м'яких ліжках, досхочу їстимуть. Тут, у Меєрині, вони живуть украй нужденно і жахаються смерті, що чатує усюди.

— Зрозуміло.

Якщо про Астапор їй не збрехали, то цих людей справді можна було зрозуміти. Дані поміркувала хвилинку.

— Хто хоче сам продатися у неволю, хай продається. Я дарую таке право і чоловікам, і жінкам. — Вона здійняла долоню. — Але вони не можуть продавати своїх дітей. І чоловікам я забороняю продавати своїх жінок.

— У Астапорі місто бере собі десятину від ціни щоразу, як невільник міняє господаря, — зауважила Місандея.

— Ми теж так чинитимемо, — вирішила Дані. Війни виграються золотом у ще більшій мірі, ніж мечами. — Братимемо десятину золотом, сріблом або слоновою кісткою. А в шапрані, гвоздиці та смугналевих шкурах Меєрин потреби не має.

— Вашу волю буде виконано, славетна царице, — мовив Дааріо. — «Буревісники» стягнуть для вас вашу десятину.

Та Дані розуміла, що як довірити «Буревісникам» стягнення десятини, то дорогою загубиться щонайменше половина. «Другі Сини» були нічим не кращі. Неблагі ж, хоча не знали вад звичайних людей, разом не знали ані письма, ані лічби.

— Зібране треба переписувати, — мовила Дані. — Пошукайте серед відпущенців людей, що вміють писати, читати і рахувати числа.

Скінчивши справу, керманич «Волошкової Зірки» відкланявся. Дані незатишно посовалася на лаві, бо знала, що на неї чекає далі — хоча і розуміла, що відкладати надовго не вийде. Юнкай і Астапор, загроза війни, шлюбні угоди, майбутня подорож на захід — найважливіше з усього... «Мені потрібні мої лицарі. Їхні мечі та їхні поради.» Але від самої лише думки про те, щоб побачити Джорага Мормонта, Дані почувалася так, наче ковтнула ложку живих мух: розгнівано, розбурхано, огидно. Вона майже відчувала, як мухи дзижчать у неї в животі. «Я — кров дракона. Я мушу бути сильною. Коли я їх побачу, в очах у мене має палати вогонь, а не стояти сльози.»

— Накажіть Бельвасу привести моїх лицарів, — звеліла Дані, поки не роздумалася. — Моїх добрих вірних лицарів.

Коли Могутній Бельвас заводив їх до дверей, то пирхав і відсапувався після підйому сходами. Кожною зі своїх м'ясистих рук він міцно тримав за плече одного з приведених. Пан Барістан тримав голову високо і гідно, пан Джораг не підіймав очей од мармурової підлоги. «Один шанується, інший встидається.» Старий зголив свою білу бороду і тепер виглядав років на десять молодшим, зате її лисуватий ведмідь здавався старшим за свої роки.

Усі троє спинилися перед лавою. Могутній Бельвас ступив крок назад і склав руки на своїх помережаних рубцями грудях.

Пан Джораг прочистив горлянку.

— Халісі...

Дані страшенно скучила за його голосом, але мала зберігати суворість.

— Мовчіть! Заговорите, коли я накажу!

Вона підвелася на ноги.

— Коли я відсилала вас у збіжники міста, то якоюсь часткою душі сподівалася більше не побачити. Хіба не гідна брехуна смерть: потонути у лайні рабовласників? Я гадала, боги вирішать вашу долю. А вони вирішили повернути вас мені. Моїх відважних вестероських лицарів — шпигуна та перевертня. Мій брат повісив би вас обох, та й по тому.

Принаймні, саме так учинив би Візерис. Що зробив би Раегар, вона не мала уяви.

— Я визнаю, що ви допомогли мені здобути місто...

Пан Джораг стиснув уста.

— Ми здобули вам це місто! Саме ми — помийні щури!

— Мовчіть! — знову наказала вона... хоча він був недалекий від істини.

Поки «Гострий прутень» та інші тарани гатили у міську браму, а лучники пускали за мури зграї вогняних стріл, Дані надіслала дві сотні людей уздовж річки під покровом пільми, аби підпалити кораблі у гавані. Але і та вихватка лише ховала справжню мету. Поки пожежа на кораблях притягала до себе очі захисників муру, кілька відчайдухів попливли шукати виходи збіжників та виймати зіржавілі залізні ґрати. Пан Джораг, пан Барістан, Могутній Бельвас і ще двадцять безстрашних бовдурів — сердюків, Неблазних та відпущенців — прослизнули під брунатними водами до цегляних проходів. Дані наказала їм обрати лише чоловіків, що не мають родин... і якщо можливо, нюху теж.

На щастя, на їхньому боці була не лише хоробрість, а й божя ласка. Від останнього сильного дощу минув уже поворот місяця, вода у збіжниках стояла лише до стегон. Просякнуте олією ганчір'я вберегло смолоскипи від вологи, тому загін мав світло. Кілька відпущеників боялися велетенських щурів, аж поки Могутній Бельвас не впіймав одного та не розірвав зубами навіпіл. Одну людину вбив великий блідий ящір, який раптом вигулькнув з темної води і вхопив нещасного за ногу; та коли на воді знову з'явилися брижі, пан Джораг порубав чудовисько мечем. Кілька разів вони звертали не туди, але щойно знайшли поверхню, як Могутній Бельвас привів їх до найближчої бійцівської ями, де вони застукали стражників зненацька і збили кайдани з рабів. За годину повстала половина ямних бійців-невільників у Меєрині.

— Ви допомогли здобути місто, — повторила Дані уперто. — І добре послужили мені в минулому. Пан Барістан урятував мене од Велетового Байстріюка і Жалійника у Карфі. Пан Джораг урятував мене від отруйника у Ваес Дотраку, а потім від кривноїзників Дрого по смерті мого сонця-та-зорь.

Їй бажало смерті стільки людей, що інколи вона втрачала їм лік.

— І все ж ви брехали мені, дурили мене, зрадили мене!

Дані обернулася до пана Барістана.

— Ви захищали мого батька багато років, билися поруч із моїм братом на Тризубі, але покинули Візериса у вигнанні та зігнули коліна перед Узурпатором! Чому? Кажіть правду!

— Буває правда, яку важко слухати. Роберт... був шляхетним лицарем... хоробрим та милостивим... подарував мені життя, зглянувся на багатьох інших... а принц Візерис був малим дитям, ще багато років мало минути, доки він зміг би правити, і... хай дарують мені ваша королівська милість, але ви звеліли казати правду... навіть дитиною ваш брат Візерис часто здавався сином свого батька... таким, яким ніколи не був Раегар.

— Сином свого батька? — насупилася Дані. — Як це розуміти?

Старий лицар не змигнув оком.

— Вашого батька кликали на Вестеросі Навіженим Королем. Невже вам ніхто ніколи не казав?

— Візерис казав. — «Навіжений. Скажений. Божевільний.» — Але так його кликав Узурпатор! Узурпатор і його хорти! — «Навіжений. Скажений. Божевільний.» — То гидка ворожа брехня!

— Навіщо вимагати правди, — тихо промовив пан Барістан, — і затуляти од неї вуха?

Він завагався, потім продовжив.

— Я казав вам раніше, що подорожував під облудним ім'ям, аби Ланістери не дізналися, що я став на ваш бік. Але то, ваша милосте, навіть не половина правди. А вся правда полягає у тому, що я хотів придивитися до вас, перш ніж покласти до ваших ніг свого меча. Упевнитися, що ви не...

— Не дочка свого батька? — «Але якщо я не дочка свого батька, то хто?»

— ...що ви не божевільні, — скінчив Барістан. — І не знайшов у вас звичної вади.

— Звичної вади?! — скинулася Дані.

— Я не маестер, ваша милосте, і не можу напам'ять проказати вам із літописів, бо життя моє минало серед мечів, не книжок. Але кожна дитина знає, що Таргарієни завжди танцювали занадто близько до божевілля. Ваш батько був не перший. Колись мені сказав король Джаяхаерис, що божевілля та велич — то два боки однієї монети. Щоразу як народжується новий Таргарієн, боги кидають у небо монету, а весь світ затамовує подих і чекає, як вона впаде.

«Король Джаяхаерис? Цей старий знав мого діда.» Від самої думки вона спинилася і замислилася. Більшу частку того, що вона знала про Вестерос, було почуто від її брата, а решту — від пана Джорага. Проте пан Барістан, мабуть, забув більше, ніж ці двоє колись знали. «Цей старий може розповісти мені, звідки я і хто.»

— Отже, я — монета у руці якогось бога? Ви це мені кажете, добрий лицарю?

— Ні, не це, — відповів Барістан. — Ви законна та істинна спадкоємиця Вестеросу. До кінця днів своїх я лишуся вашим вірним лицарем, якщо ви завважите мене гідним знову носити меч. Якщо ж ні, то мені досить мого місця — зброєносія при Могутньому Бельвасові.

— Але раптом я вирішу, що ви варті лише місця блазня? — зневажливо скривилася Дані. — Або кухаря?

— Вважатиму за честь, ваша милосте, — відповів Селмі зі спокійною гідністю. — Я вмію пекти яблука та варити яловичину незгірш інших, а на табірних вогнищах засмажив чимало качок. Сподіваюся, вони вам подобаються, коли течуть салом, чорні шкірою та криваві на кістках.

Дані мимоволі посміхнулася.

— Харчуватися з ваших рук — то справді треба бути навіженою. Гей, Бене Бросквине! Чи не дасте панові Барістану свого меча? Ви маєте гарного півторака.

Але Білоборід брати його відмовився.

— Свого власного меча я кинув Джофрі до ніг і відтоді інших не торкався. Знову прийняти меч я згоден лише з рук моєї королеви.

— Воля ваша. — Дані узяла меч з рук Бурого Бена і простягнула уперед руків'ям. Старий шанобливо прийняв його до рук. — Тепер ставайте на коліно і присягайтеся мені у вірній службі.

Барістан опутився на одне коліно і поклав клинок перед своєю королевою. Дані ледве чула те, що він проказував. «Цей був легкий» — подумала вона. — «Другий буде важчий.»

Коли пан Барістан скінчив, Дані обернулася до Джорага Мормонта.

— Тепер ви, паночку. Кажіть мені правду!

Шия здорованя почервоніла, та Дані не знала, від чого — від гніву чи від сорому.

— Я намагався казати вам правду вже півсотні разів! Я казав, що Арстан — не той, ким здається. Я попереджав, що Цзаро та П'ятові

Прею не можна вірити. Я застерігав...

— Ви мене застерігали від усіх, крім себе! — Його зухвалість її розсердила. «Чого це він тут гонорує? Йому б личило на колінах благати мого пробачення!» — Ви казали не вірити нікому, крім Джорага Мормонта... а самі служили на побігеньках у Павука!

— Я нікому не служу на побігеньках. Так, я узяв євнухове золото, вивчив тайнопис та написав декілька листів, але...

— Яке ще «але»?! Ви шпигували за мною і продавали мене ворогові!

— Так, деякий час, — похмуро буркнув Мормонт. — А потім припинив.

— Коли? Коли ви припинили?

— Я написав один звіт з Карфу, але...

— З Карфу?! — Дані сподівалася, що його шпигунська служба скінчилася дещо раніше. — І що ж таке ви писали з Карфу? Що ви тепер мій вірний слуга і що не хочете більше гидитися у їхній змові?

Пан Джораг не смів підняти на неї очі.

— Коли помер хал Дрого, ви благали мене поїхати до Ї-Ті та Нефритового Моря! То було ваше бажання чи Робертове?

— То була спроба вас захистити! — вперто стояв він на своєму. — Уберегти вас якнайдалі від тих підступних гадюк...

— Гадюк?! А хто ж тоді ви, шляхетний лицарю, га? — Всередині в неї буяло щось невимовне. — Ви ж розповіли їм, що я ношу дитину Дрого!

— Халісі...

— Не смійте заперечувати, пане! — різко втрутився пан Барістан. — Я був присутній на тій раді, коли євнух повідомив новину, а Роберт наказав, щоб її милість разом із дитиною скарали на смерть! Новина походила від вас. На раді навіть казали, за віщо ви шпигували — за королівське пробачення та дозвіл повернутися додому.

— Брехня! — Пан Джораг потемнів обличчям. — Я б ніколи... Даянерис, адже це я зупинив вас, не дав випити отруйного вина!

— О так. А відки ви дізналися, що вино було отруйне?

— Я... лише плекав підозри... караван тоді привіз листа від Вариса, той попереджав, що така спроба станеться. Він хотів, аби я спостерігав за вами, але не чіпав.

Мормонт упав на коліна.

— Якби не повідомив я, то повідомив би хтось інший! Ви ж самі знаєте!

— Я знаю лиш те, що ви мене зрадили. — Дані торкнулася живота, в якому загинув її син Раего. — Я знаю, що отруйник намагався вбити мого сина з-за вас. Ось що я знаю напевне!

— Ні... ні! — Він заперечливо затрусив головою. — Я ж ніколи не хотів... пробачте мені! Ви мусите мені пробачити!

— Мушу?! — Запізно. «Він мав би почати з благання його пробачити. А він вимагає.»

Дані вже не могла подарувати йому ту милість, яку спершу хотіла. Винаря вона тягла за власною кобилою доти, доки од нього нічого не лишилося. Невже людина, яка привела отруйника до неї, заслуговує на менше? «Та це ж Джораг, мій лютий ведмідь, правиця, що ніколи не тремтіла, захищаючи мене. Без нього я б давно загинула, проте...»

— Я не можу пробачити вас, — мовила Дані. — Не можу.

— Але ви пробачили старого!

— Він лише збрехав про своє ім'я. А ви продавали мої таємниці людям, що вбили мого батька і вкрали престол мого брата.

— Я захищав вас. Я бився за вас. Убивав за вас!

«Цілував мене» — подумала вона, — «і зрадив мене».

— Я проліз до міста трубами з лайном, наче помийний щур. Заради вас!

«Якби ти там загинув, то була б краща доля» — подумала Дані, але нічого не сказала. Бо казати було нічого.

— Даянерис, — мовив він, — я кохав вас щирою любов'ю.

«Ось і здійснилося. Три зради спізнаєш ти... одну заради крові, одну заради золота, одну заради любові.»

— Люди кажуть: боги ніщо не роблять без мети. Ви не загинули у битві, то може, боги ще чекають від вас якогось хісна. Та я — вже ні. Я не хочу бачити вас коло себе. Вас вигнано, пане лицарю. Повертайтеся до своїх господарів у Король-Березі та забирайте своє пробачення, якщо зможете. Або до Астапору. Напевне ж цареві-різникові такі хвацькі лицарі стануть у пригоді.

— Ні! — Він сягнув до неї рукою. — Благаю, Даянерис, вислухайте мене...

Дані ляснула його по руці, відкидаючи убік.

— Не смійте більше ніколи торкатися мене або називати моє ім'я! Ви маєте час до світанку, щоб зібрати ваше майно і залишити це місто. Якщо вас знайдуть у Меєрині після настання ранку, Могутній Бельвас за моїм наказом скрутить вам в'язи. Саме так і станеться — повірте мені.

Вона крутнулася геть, змахнувши спідницями. «Не можу навіть дивитися на його лице!»

— Приберіть це брехло з моїх очей! — наказала Дані.

«Не можна плакати. Не можна. Якщо я заплачу, то пробачу його.»

Могутній Бельвас ухопив пана Джорага за плече і потягнув геть. Коли Дані озирнулася, то побачила, що лицар іде, ніби п'яний — запинається на кожному кроці й ледве пересуває ноги. Вона знову відвернулася і вже не озиралася, поки не почула, як відчинилися і зачинилися двері, а тоді опустила на свою лаву. «Отже, його більше нема. Немає матері й батька, немає братів, пана Вілема Даррі, Дрого — мого сонця-та-зорь, нема його сина, померлого в моєму лоні, а тепер нема і пана Джорага...»

— Світла цариця має лагідне серце, — промуркотів Дааріо крізь рясні лілові вуса, — проте отой мугир є небезпечнішим за усіх Ознаків та Мєро, сплавлених у одного.

Його дужі руки пестили руків'я двох клинків на двох стегнах — однакових золотих голих жінок.

— Вашій преосяйності не треба навіть і слова казати. Лишень кивніть трошки-трошечки, і ваш Дааріо принесе вам його бридку голову.

— Дайте йому спокій. Терези прийшли до рівноваги. Хай їде додому.

Дані уявила собі Джорага серед старих покручених дубів та високих сосен, квітучих тернових кущів, сірих каменів з бородами моху, крихітних крижаних струмків на крутих схилах пагорбів. Подумки побачила, як він входить до палат, побудованих з товстелезних колод... де коло вогню сплять собаки, де у димному повітрі висять густі пахощі м'яса та медовухи.

— Прийом закінчено! — оголосила вона своїй старшині.

І ледве не кинулася бігти нагору широкими мармуровими сходами. У опочивальні Іррі допомогла їй скинути двірський одяг і вдягти більш зручний: мішкуваті вовняні штани, простору повстяну сорочку, мальованого дотракійського лейбика.

— Та ви тремтите, халісі! — мовила дівчина з коліна, зав'язуючи ремєні на Даніних сандалях.

— Мені холодно, — збрехала Дані. — Принеси книжку, що я читала минулого вечора.

Вона хотіла загубитися у словах, у інших часах та місцях. Товста книга, переплетена у шкіру, містила повно пісень та переказів з усіх країв Семицарства. Правду кажучи, то були перекази для дітей — надто прості та перебільшені, щоб бути правдивими. Усі звияжці там були високі та прекрасні на вроду, а зрадники легко упізнавалися за лукаво скошеними, біготливими очима. І все ж Дані любила ці

перекази; минулого вечора вона читала про трьох принцес у червоному замку, зачинених там королем за гріх надмірної краси.

Коли служниця принесла книжку, Дані без клопоту знайшла сторінку, де читала. Але даремно: скоро вона зрозуміла, що перечитує один і той самий уривок півдесятка разів, навіть не тямлячи, навіщо. «Пан Джораг подарував мені цю книжку на весілля. Того дня, коли я одружилася з халом Дрого. Дааріо мав рацію — дарма я його вигнала. Треба було або стратити, або лишити при собі.» Вона гралася у царицю і королеву, а почувалася маленькою переляканою дівчинкою. «Візерис часто казав, яка я дурепа. Чи такий вже божевільний він був насправді?» Дані захряснула книжку. Якщо забажає, вона ще зможе прикликати пана Джорага назад. Або надіслати Дааріо його вбити.

Дані утекла від важкого вибору на терасу. Там Раегал спав коло водойми, вигріваючи на сонці зелено-спижеві кільця. Дрогон сидів нагорі піраміди, де раніше стояла страшенна спижева гарпія, доки Дані не наказала її скинути. Забачивши Дані, дракон випростав крила і заревів. Візеріона ніде не було видно, та коли вона пішла до огорожі тераси і роздивилася обрій, то побачила удалині над річкою помахати блідих крил. «Полює. Щодалі сміливішає... та й двійко інших теж.» І все-таки вона непокоїлася, коли дракони літали надто далеко. «Одного дня хтось із них може не повернутися» — майнула в Дані раптова думка.

— Перепрошую вашу милість?

Вона обернулася і побачила позаду себе пана Барістана.

— Чого вам іще треба, пане лицарю? Я вас пожаліла, узяла на службу... тепер дайте мені трохи спокою!

— Благаю вашу милість дарувати мені, лишень... ви тепер знаєте, хто я... — Старий вагався. — Лицар Королегвардії знаходиться у присутності найяснішої особи вдень і вночі. З цієї причини обітниці вимагають від нас берегти таємниці короля так само, як його життя. Але таємниці вашого батька за правом тепер належать вам, разом із його престолом, і тому... я подумав, ваша милість можуть мати до мене запитання.

«Запитання?!» Вона мала їх сто, тисячу, десять тисяч. То чому ж не могла придумати жодного?

— Чи був мій батько справді навіженим? Божевільним? — стрілила вона. «Навіщо я це питаю?» — Візерис казав, що балачки про божевілья — то ниці хитрощі Узурпатора...

— Візерис тоді був ще дитиною, і королева берегла його, як могла. Ваш батько завжди мав у собі зерно божевілья — такої думки я дійшов дотепер. Але водночас король був чарівний, гречний та щедрий, і його вихватки йому легко пробачалися. На початку його правління держава повнилася великими надіями... та з плином років напади ставали частішими, аж поки...

Дані спинила його.

— Чи потрібно мені це чути саме зараз?

Пан Барістан хвильку подумав і відповів:

— Напевне, ні. Зараз не потрібно.

— Так, зараз не потрібно, — погодилася вона. — Та одного дня не завадить. Одного дня ви розповісте мені усе, хороше й погане. Адже ви можете сказати про мого батька бодай щось хороше?

— Так, ваша милосте. І про нього, і про тих, хто жив перед ним. Про вашого діда Джаяхаериса і його брата, про їхнього батька Аегона, про вашу матінку... і про Раегара. Про нього — найбільше.

— Шкода, що я не знала його живим, — зі щирою тугою мовила вона.

— Шкода, що він не знав вас, — відповів старий лицар. — Коли ви будете готові, я розповім вам усе.

Дані поцілувала його у щоку і відпустила з миром.

Того вечора покоївки подали їй ягнятину, подрібнену та приправлену родзинками й вином моркву, гарячий хліб, що кришився пластівцями і спливав медом. Та Дані не змогла з'їсти ані шматочка. «Чи відчував колись Раегар таку втому?» — питала вона себе. — «Або Аегон, після стількох завоювань?»

Пізніше, коли настала пора спати, Дані взяла до ліжка Іррі — уперше після плавання кораблем. Та коли вона затремтіла у насолоді, шалено перебираючи пальцями рясне чорне волосся дівчини-покоївки і уявляючи собі обійми Дрого... його обличчя раптом перетворилося на Даарію. «Якщо я хочу Даарію, варто лише сказати слово.» Вона лежала, переплівши свої ноги з Ірріними. «Сьогодні він мав майже фіалкові очі...»

Тієї ночі Даніни сни були темні; тричі вона прокидалася, та не могла згадати жахіття, що її мучили, а втретє з-за неспокою не схотіла знову лягати спати. Місячне світло струменіло крізь похилі вікна, висріблювало мармурову підлогу. Прохолодний вітерець дмухав крізь прочинені двері тераси. Іррі міцно спала поруч, розтуливши уста; один темно-брунатний сосок виглядав з-під шовкових простирадл. На мить Дані відчула спокусу, та усвідомила, що насправді жадає не Іррі, а Дрого чи, можливо, Даарію. Покоївка була добре навчена та ласкава, але усі її поцілунки відгнали обов'язком, не пристрасстю.

Дані підвелася з ліжка, лишивши Іррі спочивати у місячному сяйві. Джихікі та Місандея спали у власних ліжках. Дані накинула халата і босоніж подріботіла мармуровою підлогою на терасу. У повітрі відчувалася холоднеча, але Дані втішалася почуттям трави під пальцями і шепотом листя, що начебто перемовлялося між собою. Поверхнею маленької купальної водойми ганялися одна за одною рясці; віддзеркалення місяця тремтіло і танцювало серед них.

Дані сперлася на низьку цегляну огорожу роздивитися місто. Меєрин спав. «Напевне, бачить сни про кращі дні.» Ніч укрила вулиці чорною ковдрою, сховала трупи, сірих шурів, які вилізли зі збіжників бенкетувати на мертвій плоті, зграї кусючих ненажерливих мух. Блимали жовтим та червоним віддалені смолоскипи у руках вартових; тут чи там слабенько світилися ліхтарі, з якими хтось дибав темними провулками. Може, один із них саме тримає пан Джораг, поволі просуваючись верхи до міської брами. «Прощавай, старий ведмедю. Прощавай, зраднику.»

Вона — Даянерис Буреродна, Неопалима, халісі та королева, Матір Драконів, переможниця чародіїв, розбивачка кайданів. І не має в світі

нікого, кому б могла довіряти.

— Ваша милосте? — Коло її ліктя стояла Місандея у нічному халатику і дерев'яних сандалях на ногах. — Я прокинулася, а вас немає. Ви добре спали? Куди ви дивитеся?

— На своє місто, — відповіла Дані. — Я шукала будинок з червоними дверми, та проти ночі усі двері чорні.

— З червоними дверми? — зачудувалася Місандея. — Який це будинок?

— Та ніякий. Байдуже. — Дані узяла дівчинку за руку. — Ніколи не бреши мені, Місандеє. І не зраджуй.

— Ніколи! — пообіцяла Місандея. — Дивіться, світанок!

Небо стало темно-синім од обрію до височини; позаду низьких гір на сході зажевріла блідо-золота і рожева заграва. Дані тримала Місандею за руку і дивилася, як сходить сонце. Сіра цегла стала червоною, жовтою, блакитною, зеленою. Криваві піски бійцівських ям перетворилися на болючі виразки, що аж мучили око. Сліпучо заблищала золота баня Храму Грацій, заблимали спижеві зірки над мурами, де світло східного сонця торкнулося шпичаків на шоломах Неблазних. На терасі заворушилося кілька лінивих мух. На хурмовому дереві зацвірінькала пташка, потім іще дві. Дані схилила голову дослухатися до пісні, та скоро гомін міста, що прокидалося, потопив усе.

«Гомін МОГО міста.»

Того ранку вона зібрала свою старшину в садку, уникаючи клопоту ходити до приймальні.

— Аегон Завойовник прийшов на Вестерос із вогнем та кров'ю, але згодом подарував мир, правосуд, розквіт і злагоду. Я ж принесла до Невільницької затоки лише смерть і руїну. З мене вийшла не цариця чи королева, а хал, який плюндрує і грабує, а тоді їде далі, ніколи надовго не лишаючись серед учиненого ним погрому.

— Тут і нема заради чого лишатися, — знизав плечима Бурий Бен Бросквин.

— Раби та їхні власники, ваша милосте, самі заслужили свою долю,
— мовив Дааріо Нахаріс.

— Ви принесли і свободу теж, — зауважила Місандея.

— Свободу голодувати? — холодно перепитала Дані. — Свободу здохнути? То я дракон чи гарпія?

«Чи божевільна я? Чи несу на собі тавро навіженості?»

— Ви дракон, — упевнено відповів пан Барістан. — Але Меєрин — не Вестерос, ваша милосте.

— Як я зможу правити Семицарством з семи королівств, коли не вмію привести до ладу та згоди одне-єдине місто?

На це старий лицар не мав відповіді. Дані відвернулася від усіх, аби ще раз кинути погляд на місто.

— Моїм дітям потрібен час, аби зцілитися і вивчитися. Моїм драконам потрібен час виростити і випробувати крила. І мені теж. Я не покину це місто на долю Астапору. І не дозволю гарпії Юнкаю знову закувати в кайдани тих, кого я звільнила.

Даянерис обернулася і подивилася усім в обличчя.

— Я не рушу звідси!

— Чого ж ви хочете, халісі? — запитав Рахаро.

— Лишитися тут, — відповіла вона. — Правити. Царювати.

Хайме IX

Король сидів на чолі столу з купою подушок під дупцею та підписував кожну грамоту, яка перед ним з'являлася.

— Ще кілька, ваша милосте, і годі, — запевнив пан Кеван Ланістер.
— Ось лист виволаний на князя Едмура Таллі, котрим він за бунт проти закону і корони позбавляється Водоплину, всіх статків та доходів. А ось такий самий на його дядька, пана Бріндена Таллі, відомого як Чорноструг.

Томен підписав один за іншим, ретельно вмочуючи перо і виводячи своє ім'я великими дитячими літерами.

Хайме дивився від підніжжя столу і думав про усе те панство, яке так прагнуло місця у малій раді короля. «Та хай забирають моє, бодай би його грім побив!» Усі лізуть до влади, наче їм там медом намащено... чому ж його з неї так верне? Дивлячись, як Томен занурює перо до каламаря, Хайме зовсім не почувався могутнім і владним... радше байдужим і знудженим.

«А ще побитим і стомленим.» У тілі болів кожен м'яз, ребра та плечі вкрилися синцями — то його ласкаво, на його ж прохання відлупцював пан Аддам Марбранд. Лише згадуючи про бійку, Хайме аж щулився. І сподівався, що лицареві стане розуму мовчати. Хайме знав Марбранда ще від юних років служби джурою в Кастерлі-на-Скелі та довіряв йому чи не більше за решту людей. Принаймні настільки, щоб підняти проти нього турнірного меча та щита. Хайме хотів знати, чи зможе він битися лівицею замість правиці.

«І ось тепер знаю.» Але знання те виявилось болючішим за отримане від пана Аддама побиття — хоч і саме побиття було таке, що він уранці ледве вдягнувся. Якби вони билися насправді, Хайме загинув би два десятки разів. А здавалося ж, так просто — змінити руки. Та не так сталося, як здавалося. Усі відчуття, набуті протягом життя, працювали хибно. Доводилося думати там, де раніше він просто рухався. А поки він думав, Марбранд давав йому добрячого тягла. Лівиця не вміла навіть утримати меча як слід — пан Аддам знезброював його аж тричі, посилаючи клинка у вільний політ.

— Сей привілей віддає землі, доходи та замок панові Емону Фрею і його вельможній дружині пані Генні.

Пан Кеван поклав перед королем новий стос пергаменів. Томен умочив та підписав.

— А се є ухвала про затвердження тілесного сина князя Руза Болтона, господаря на Жахокромі, законним нащадком. Оцим привілеєм князь Болтон призначається вашим Оборонцем Півночі.

Томен умочив, підписав, умочив, підписав.

— Сим пан Рольф Перчин робиться господарем замку Кастамир і підноситься до титулу князя.

Томен ретельно вивів своє ім'я.

«Краще б я пішов до пана Ілина Пейна» — подумав Хайме. Королівський Правосуд не був йому таким другом, як Марбранд, а побив би, мабуть, ще й лютіше, до крові... зате без язика не зміг би хвалитися. А від пана Аддама достатньо буде побіжного слова за кухлем вина, і скоро весь світ знатиме, який він тепер нікчема. «Пан Регіментар Королегвардії.» Тьху, гидкий і жорстокий жарт... хай і не такий жорстокий, як присланий батьком подарунок.

— Се є ваше королівське пробачення князеві Гавену Вестерліну, його пані дружині, їхній доньці Джейні, що повертає їм королівський мир та захист, — мовив пан Кеван. — Се є пробачення князеві Джоносу Бракену, господареві на Камінному Заплоті. Се є пробачення князеві Вансу. Се для князя Добручая. Се для князя Мутона, господаря на Дівоставі.

Хайме зіп'явся на ноги.

— Здається, пане дядьку, ви міцно тримаєте справи держави у руках. Залишаю його милість вашим турботам.

— Воля твоя. — Пан Кеван теж підвівся. — Хайме, ти мусиш піти до батька. Ця сварка між вами...

— ...то їхня вина. І блазенські дарунки її не замирять. Скажіть їм самі, якщо зможете хоч на мить одірвати від Тирелів.

Дядько виглядав глибоко стурбованим.

— Але ж дарунок був присланий од щирого серця! Ми гадали, він тебе розрадить та заохотить...

— До чого? Відростити нову руку?

Хайме обернувся до Томена. Новий король мав такі самі золоті кучері та зелені очі, як його покійний брат Джофрі, але в іншому не поділяв з ним майже нічого спільного. Малий був опецькуватий, мав кругле рожеве личко і навіть полюбляв читати. «Оцьому моєму синові ще й дев'яти немає. Він хлопчина, не чоловік.» Повноправним господарем престолу та держави він стане лише за сім років. А до того

часу королівство міцно триматиме у руках його вельможний пан дідусь.

— Пане королю, — запитав Хайме, — чи маю я ваш дозвіл піти?

— Якщо хочете, пане дядечку. — Томен озирнувся на пана Кевана.
— Пане дідусю, можна, я тепер прикладу печатку?! Будьте ласкавенькі!

Втискати королівську печатку в гарячий віск — то наразі була улюблена державна справа короля з усіх йому довірених.

Хайме обернувся і закрокував геть із дорадчої палати. За дверима він знайшов на чатах струнко витягнутого пана Мерина Транта у білій лусці та сніжному корзні. «Якби оцей дізнався, який я тепер нікчема... якби Кіптюг або Блаунт лишень почули...»

— Стійте тут, доки його милість не скінчить справи, — наказав Хайме, — а тоді супроводьте до Маєгорового Острогу.

Трант схилив голову.

— Воля ваша, пане Регіментарю.

Зовнішнє дворище цього ранку було гамірне і переповнене людом. Хайме пішов до стаєнь, де побачив чималий загін вояків, що сідлали коней.

— Шкарбане! — покликав він. — То ти що, вже їдеш?

— Зараз панна сядуть у сідло, та й рушимо, — відповів Сталевий Шкарбан Вальтон. — Мосьпан князь Болтон чекають. А ось і панна.

З дверей стайні машталір вивів прегарну сіру кобилу, на спині якої сиділа худорлява дівчина з запалими очима, загорнута у важку кирею. Колір кирея мала сірий, як і сукня під нею, з обляміркою білого єдвабу. Застібка на киреї зображувала вовчу голову з вузькими опаловими очима. Довге брунатне волосся дівчини безладно сплуталося під вітром. Хайме помітив, що личко вона мала гарненьке, але очі — сторожкі та сумні.

Побачивши його, панна схилила голову.

— Пане Хайме, — мовила вона тоненьким боязким голосочком. — Дякую за ласку — ви прийшли мене проводити.

Хайме придивився ближче.

— Хіба ми знайомі? — запитав він.

Дівчина закусила губу.

— Ви, напевне, забулися, ясний пане, адже я була зовсім маленька... та все ж мала честь стрічати вас у Зимосічі, де їхня милість король Роберт відвідували мого пана батька, князя Едарда. — Вона опустила великі карі очі й промимрила. — Мене звати Ар'я Старк.

Хайме ніколи не звертав особливої уваги на Ар'ю Старк, та все ж йому здалося, що дівчина перед ним має бути від неї старша.

— Скільки я пам'ятаю, вам скоро виходити заміж, чи не так?

— Так, я обіцяна синові князя Болтона, Рамзаєві. Раніше він був Сніговій, але їхня милість король зробили його Болтоном. Кажуть, мій наречений дуже хоробрий. Це велике щастя для мене.

«Відки ж тоді такий нажаханий голос?»

— Бажаю вам подружнього щастя, ясна панно.

Хайме обернувся до Сталевого Шкарбана:

— Ти отримав усі гроші, як було обіцяно?

— Еге ж! Уже й поділили. Прийміть красну дяку. — Північанин вишкірився. — Кажуть, Ланістери завжди платять борги.

— Завжди, — кивнув Хайме, кидаючи останній погляд на дівчину.

Йому стало цікаво, чи схожа вона хоч трохи на справжню. Та байдуже. Справжня Ар'я Старк, найпевніше, лежить десь у безіменній могилі у Блошиному Подолі. Усі її брати загинули, обоє батьків теж... хто тепер посміє назвати її облудницею?

— Хай щастить у дорозі, — побажав він Сталевому Шкарбанові.

Ніготь підняв мирний прапор, північани вишикувалися у нерівну батову — таку ж розкошлану, як їхні хутряні кожухи — і ристю

сипонули крізь замкову браму. Посеред них тоненька дівчинка на сірій кобилі виглядала крихітною та загубленою.

Кілька коней ще й досі цуралися темної плями на твердо утоптаній землі, що випила кров життя мимохідь убитого Грегором Клеганом стайниченка. Побачивши пляму, Хайме знову розгнівався. Адже він тоді наказав Королегвардії тримати натовп на відстані... та недоумкуватий Борос Блаунт примудрився відволіктися на двобій. Загиблий дурник, певно ж, і сам поділяв свою частку вини, а з ним і покійний дорнієць. Проте найбільша її частина все-таки належала Клеганові. Удар, що відтяв малому руку, був випадковий, але другий...

«Ну, Грегор зараз платить за свої гріхи повну ціну.» Великий маестер Пицель порав його рани, але моторошне ревіння велетня, що долиняло від маестрових покоїв, показувало — зусилля цілителя не досягали бажаного успіху.

— Плоть мертвіє, рани спливають брудом, — доповідав Пицель королівський раді. — Навіть хробаки не бажають чіпати ту гидоту. Пан Грегор судомиться так страшно, що я мусив наказати забити йому рота цуркою, аби не відкусив собі язика. Я зрізав стільки плоті, скільки насмілювався, обробив гнилля киплячим вином та хлібною пліснявою, але марно. Жили у його руці чорніють; п'явки, яких я прикладаю, конають. Панове радники! Я мушу знати, яку страшну речовину князь Оберин застосував на своєму списі. Нумо затримаймо інших дорнійців та примусимо їх зізнатися!

Але князь Тайвин відмовив.

— Загибелі великого князя Оберина вже достатньо, щоб створити нам безліч клопоту зі Сонцесписом. Я не хочу ще погіршити справу, тримаючи у полоні його супутників.

— Тоді боюся, пан Грегор помре.

— Неодмінно помре. Саме про це я присягнувся у листі, надісланому великому князеві Дорану разом із тілом його брата. Але треба зробити так, щоб помер він од меча Королівського Правосуду, а не від отруйного списа. Зціліть його.

Великий маестер Пицель розпачливо заблимав очима.

— Але ж, ласкавий пане Правице...

— Зціліть його! — роздратовано повторив князь Тайвин. — Вам відомо, що князь Варис надіслав рибалок у води навколо Дракон-Каменя. Звідти повідомляють, що на острові лишилася тільки невелика залога. Лисенійці зникли з затоки, а з ними і головна частина потуги князя Станіса.

— Дяка богам! — пожвавився Пицель. — Хай Станіс і згниє у тому Лисі, кажу я. Нарешті здихаємося і його самого, і його зажерливих зазіхань!

— Невже Тиріон разом із бородою позбавив вас рештків розуму? Це ж Станіс Баратеон! Він воюватиме до найгіршого кінця, а потім ще з могили. Якщо він кудись зник, то лише з тим, щоб поновити війну. Найпевніше він висадиться у Штормолам і спробує збунтувати штормове панство. Якщо так, то йому скоро край. Але набравшись зухвальства, Станіс може кинути кості на Дорн і за підтримки Сонцеспису затягнути цю війну ще на роки. Тому я уникатиму жодних подальших образ Мартелам, скільки в моїй силі. Дорнійці можуть їхати, коли схочуть. А ви — лікуйте пана Грегора.

І Гора продовжував ревити та верещати щодня і щоночі. Скидалося на те, що перед волею князя Тайвина Ланістера мусив відступити навіть Морок.

Поки Хайме виDIRався гвинтовими сходами Башти Білих Мечів, то чув, як хропе пан Борос у своїй келії. Двері пана Балона також були зачинені: він оберігав короля попередньої ночі, а удень мав спати. Якщо не рахувати хропіння Блаунта, у башті було тихо, і Хайме це втішало. «От би й собі відпочити.» Минулого вечора після таночку з паном Аддамом він був такий побитий, що не міг заснути.

Але відпочинку не вийшло — у опочивальні на нього чекала сестра.

Вона стояла коло прочиненого вікна, виглядаючи за зовнішній мур аж у море. Навколо неї вихорився вітер з затоки, притискаючи сукню до тіла так, що в Хайме швидше закалатало серце. Сукня була вся біла, як запони на стінах та навколо ліжка. Оторочка з крихітних смарагдів прикрашала кінці широких рукавів; такі самі смарагди кружляли

змійками навколо стану сукні. Більші смарагди блищали у золотій сіточці на сестриному золотому волоссі. Сукня мала низький виріз, який оголював плечі та верхівки грудей. «Яка ж вона гарна.» Нічого в світі він так не хотів, як схопити її та пригорнути до себе.

— Серсея? — Він м'яко і тихо зачинив двері. — Навіщо ти тут?

— Куди ж мені йти? — Коли вона обернулася, в очах її стояли сльози. — Батько дав зрозуміти, що в раді мені більше нема місця. Хайме, побалакай з ним!

Хайме скинув корзно і повісив на кілочок у стіні.

— Я балакаю з князем Тайвином щодня на службі.

— Ну навіщо твоя впертість? Він же хоче лише...

— ...вигнати мене з Королегвардії та відіслати до Кастерлі-на-Скелі.

— Не бачу в тім великої біди. Мене він теж відсилає до Скелі — хоче заслати якнайдалі, аби розв'язати собі руки з Томеном. Але Томен — мій син, не його!

— Томен — наш король.

— Він маленький хлопчик! Переляканий хлопчик, на очах якого, просто на весіллі, вбили його брата! А тепер його змушують одружитися з дівчиною удвічі старшою та двічі овдовілою!

Хайме опустився у крісло, пробуваючи не зважати на біль у побитих м'язах.

— Тирели наполягають, що поробиш. Не бачу в тім великої біди. Відколи Мирцела поїхала до Дорну, Томен відчувається самотнім. Йому подобається товариство Маргерії та її дівчат. Хай одружуються.

— Але ж він твій син...

— Він моє сім'я, але ніколи не кликав мене батьком. Так само, як Джофрі. Ти мене застерігала тисячу разів, щоб я не виявляв до них зайвої уваги.

— Лише задля їхньої безпеки! І твоєї теж, до речі! Як це виглядало б, якби мій брат грався у батька дітям короля? Навіть Роберт почав би

щось підозрювати.

— На щастя, його підозри більше нас не турбують.

Робертова смерть досі відгонила йому в роті гіркою жовчю. «Вбити його мав я, не Серсея!»

— Шкода лише, що він помер не від моїх рук. — «Ще коли я мав їх дві.» — Та якщо я взяв би собі крулерізм за звичку, як він любляв жартувати, то і тебе міг би взяти за дружину перед усім світом. Я не соромлюся свого кохання — лише того, що доводилося робити, аби його приховати. Той малий у Зимосічі...

— Хіба я казала тобі викинути його з вікна? Якби ти поїхав полювати... а я ж тебе благала... нічого б не трапилося. Ба ні — ти мусив на мене лізти, не в змозі почекати повернення до міста!

— Я тоді зачекався понад усяку міру! Щоночі я дивився, як Роберт, запинаючись, пробирається до тебе у ліжко, і питав себе, чи не по своє право чоловіка він нагодився.

Раптом Хайме згадав ще дещо бентежне щодо тієї справи у Зимосічі.

— У Водоплинні Кетлін Старк була переконана, що я надіслав посіпаку перетнути горло її синові. Ще й дав йому кинджала.

— А, ти про це, — буркнула Серсея зневажливо. — Тиріон мене теж питав.

— Але кинджал таки був. Долоні пані Кетлін були вкриті вельми справжніми рубцями. Вона їх мені показувала. Чи не ти, часом...?

— Не кажи нісенітниць! — Серсея зачинила вікно. — Так, я сподівалася смерті малого. І ти теж! Ба навіть Роберт вважав, що так буде на краще. «Ми вбиваємо наших коней, коли ті ламають ноги, і собак — коли сліпнуть. А скаліченим дітям не маємо мужності подарувати милосердя.» Це він мені казав! Щоправда, сам тоді на очі не бачив і на ногах не стояв — такий п'яний був.

«Та невже? Роберт?» Хайме стояв на чатах коло короля достатньо довго, щоб знати: Роберт Баратеон умів напідпитку ляпнути таке, що наступного дня люто заперечував.

— Коли Роберт це казав... чи були ви наодинці?

— Сподіваюся, ти не гадаєш, що з Недом Старком? Ясна річ, ми були наодинці! Лише ми з Робертом та діти. — Серсея зняла з волосся сіточку і розвісила на стовпчику ліжка. Потім струснула золотими кучерями, даючи їм розсипатися. — Може, то Мирцела надіслала горлоріза з кинджалом, як гадаєш?

Серсея жартувала, проте — раптом зрозумів Хайме — влучила мимохіть у саму суть справи.

— Ні, не Мирцела. Джофрі.

Серсея насупилася.

— Джофрі незлюбив Робба Старка, це правда. Проте молодший був йому геть байдужий. Та він і сам був іще дитиною.

— Так, дитиною. І та дитина понад усе в світі прагнула, аби її похвалив та попестив по голові той п'яниця, котрого завдяки тобі вона вважала своїм батьком.

Раптом у Хайме майнула незатишна думка.

— З-за того паскудного кинджала Тиріона трохи не вбили. Якщо він дізнався, що винуватий Джофрі, то чи не тому...

— Мені байдуже, чому! — перервала Серсея. — Хай забере свої причини з собою до пекла! Якби ти бачив, як помирав Джоф... він боровся, Хайме, боровся за кожен ковток повітря... та його ніби тримали за горло якісь злі гемони! Такий жах стояв у його очах... Коли він був малий, то бігав до мене, коли лякався або різався, щоб я його вберегла та захистила. Але того вечора я нічого не могла вдіяти, нічого! Тиріон замордував його просто переді мною, а я нічого не могла вдіяти!

Серсея впала на коліна перед його кріслом і ухопила здорову руку обома своїми.

— Джоф мертвий, Мирцела — в Дорні. Мені лишився самий тільки Томен. Не дозволь батькові забрати його в мене. Благаю тебе, Хайме!

— Князь Тайвин не питає мого схвалення. Я можу з ним побалакати, але він не послухає.

— Послухає, якщо ти погодишся піти з Королегвардії!

— Я нікуди не піду з Королегвардії.

Сестра щосили боролася зі слізьми.

— Хайме, ти мій осяйний лицар. Ти не можеш кинути мене тоді, коли найбільше потрібен! Батько краде в мене сина, відсилає мене геть... а якщо ти його не зупиниш, то й мене знову віддасть заміж!

Хайме не мав би дивуватися, та зненацька відчув, що його вдарило у живіт сильніше, ніж бив пан Аддам.

— За кого?!

— Невже це важливо? За того князя чи сього пана. Батько вирішить, що він йому потрібен у зяті, та й по тому. Але мені байдуже — я нового чоловіка не хочу і не прийму. Я не хочу в своєму ліжку нікого, крім тебе. Ніколи!

— То так йому і скажи!

Серсея прибрала руки.

— Ти знову кажеш нісенітниці. Невже ти хочеш, аби нас розлучили, як того разу, коли ми... гралися... і матінка нас упіймала? Томен втратить престол, Мирцела — шлюб... так, я хочу бути твоєю дружиною, ми належимо один одному, та цього ніколи не буде, Хайме, ніколи! Адже ми — брат із сестрою.

— Але Таргарієни...

— Ми не Таргарієни!

— Мовчи, — скривився він. — Ще докричишся, що збудиш моїх присяжних братчиків. А ми ж не можемо цього дозволити, адже так? Раптом хтось, бороньте боги, подумає, що ти прийшла мене побачити.

— Хайме, — схлипнула вона, — невже ти гадаєш, я хочу цього менше за тебе? Байдуже, за кого мене віддадуть. Я хочу тебе коло себе,

у моєму ліжку, в моєму лоні. Між нами нічого не змінилося. Дозволь мені довести.

Вона задержала йому сорочку і почала копирсатися у зав'язках штанів. Хайме відчув, як його тіло відгукується на заклик.

— Ні! — заперечив він. — Тільки не тут.

Вони ніколи не робили цього у Башті Білих Мечів, не кажучи вже про покої Регіментаря.

— Серсеє, тут не місце.

— Ти взяв мене у септі. Це те саме.

Вона видобула його прутень зі штанів і схилила над ним голову. Але Хайме відштовхнув її пеньком правиці.

— Ні! Кажу тобі — не тут!

І змусив себе підвестися.

На мить він побачив у її яскравих зелених очах замішання і навіть острах. Але їх хутко замінила палка лють. Серсея опанувала себе, скочила на ноги, опорядила спідниці.

— Цікаво, тобі у Гаренголі відтяли правицю чи мужність?

Струшуючи головою, вона розсипала волосся голими білими плечима.

— Яка ж я дурепа! Чого я припхалася? Ти не мав мужності захистити Джофрі, то як захистиш Томена? Чим я думала! А скажи-но мені: якби Біс убив усіх трьох твоїх дітей, ти б хоч тоді розгнівався?

— Тиріон не завдасть шкоди ані Томенові, ані Мирцелі. Я й досі не певний, що саме він убив Джофрі.

Серсея гнівно викривила уста.

— Що ти верзеш?! Після усіх його погроз...

— Погрози нічого не важать. Він присягається, що не робив цього.

— Ой, присягається, та невже? Карлики ж не брешуть, так? Ти це хотів сказати?

— Мені він не бреше. Як не брехала ти.

— В тебе, йолопе, не лише волосся, а й мізки золоті! Він тобі брехав тисячу разів, і я теж. — Серсея підбрала волосся і схопила зі стовпчика свою сіточку. — Думай собі, що хочеш. Мале чудовисько сидить у кам'яному мішку, і скоро пан Ілін зітне йому голову. Хочеш — забирай її собі на спогад.

Вона кинула погляд на подушку.

— І хай та голова на тебе витріщається, коли ти спатимеш сам-один у цій холодній білій постелі. Поки очі не вигниють!

— Краще тобі піти, Серсеє. Ти мене сердиш.

— Ой пробі, рятуйте, каліка розсердився! — Вона зареготала. — Шкода, що князь Тайвин Ланістер ніколи не мав сина. Я могла бути гідною його спадкоємицею, аби ж лише мала пущку. До речі про пущки: ти б свою прибрав, братику. Бо висить у тебе зі штанців така мала та жалюгідна!

Коли Серсея пішла, Хайме дослухався до її поради і одноруч так-сяк зав'язав штани. Пальці, яких не було, знову скніли болем аж до кісток. «Я втратив руку, батька, сина, сестру та кохану. Скоро втрачу брата. А люди чомусь вважають, що дім Ланістер виграв цю війну.»

Хайме накинувся корзном і пішов сходами до світлиці, де знайшов пана Бороса Блаунта за келихом вина.

— Коли доп'єте, перекажіть панові Лорасу, що я готовий її бачити.

Панові Боросу вистачило зухвалості лише на похмурий погляд.

— Готові бачити кого?

— Перекажіть панові Лорасу.

— Гарзд. — Пан Борос поспіхом перехилив келиха. — Воля ваша, пане Регіментарю.

Втім, або він не поспішав шукати Лицаря Квітів, або справа виявилася не з найлегших. Минуло кілька годин, перш ніж у башті з'явилися стрункий та вродливий юнак і здоровезна неоковирна

дівчина. Хайме сидів на самоті у круглій палаті й ліниво гортав сторінки Білої Книги.

— Пане Регіментарю, — мовив пан Лорас, — ви бажали бачити панну з Тарфу?

— Бажав. — Хайме підманив їх ближче помахом лівиці. — Ви побалакали з нею, сподіваюся?

— Згідно вашого наказу, ясний пане.

— І що скажете?

Юнак знітився.

— Я... можливо, все сталося саме так, пане, як вона каже. Можливо, справді винуватий Станіс. Я цього не певен.

— Варис розповідав, що й каштелян Штормоламу теж загинув дивним чином, — мовив Хайме.

— Так, пан Корній Пенроз, — сумно проказала Брієнна. — Вірне серце, добрий лицар.

— Занадто впертий. Одного дня стоїть на шляху його милості короля Дракон-Каменя, а наступного — раптом кидається з башти. — Хайме підвівся. — Та краще, пане Лорасе, ми про це побалакаємо іншим разом. А Брієнну ви можете лишити зі мною.

Коли молодий Тирел пішов, Хайме роздивився дівчисько і вирішив, що воно лишилося таким самим бридким та незграбним, як завше. Хтось знову вдяг її у жіноче вбрання, та це хоч пасувало краще, ніж потворне рожеве ганчір'я, нап'яте на неї цапом.

— Блакитний колір вам пасує, ласкава панно, — зауважив Хайме. — Особливо до очей.

«А очі в неї таки й справді дивовижні.»

Брієнна занепокоєно роззирнулася на власне вбрання.

— Септа Дониса підклала на грудях, аби якось... Вона казала, це ви її до мене прислали. — Дівчина вагалася коло дверей, наче щомиті готувалася тікати. — І ви теж такий...

— Інакший? — Хайме вичавив з себе слабеньку посмішку. — Трохи більше м'яса на ребрах, трохи менше вошей на голові, та й по тому. Пеньок на руці який був, такий лишився. Та зачиніть уже ті двері й ходіть сюди.

Вона мовчки підкорилася.

— Біле корзно...

— Ще новеньке, та скоро я його заплямую, майте певність.

— Я не про... Я хотіла сказати, воно вам пасує.

Брієнна підібралася ближче, досі вагаючись.

— Хайме... ви справді вірите у те, про що розповіли панові Лорасу? Про... короля Ренлі та тінь?

Хайме здвигнув плечима.

— Я б сам радо вбив Ренлі, якби зустрів у бою. То чи не байдуже мені, хто перетяв йому горлянку?

— Ви казали про мою честь...

— Невже ви забулися, що я Крулеріз? Коли я ручився за вашу честь, то ніби шльондра ручилася за вашу цноту.

Хайме відкинувся на спинку крісла і подивився просто їй у вічі.

— Сьогодні Сталевий Шкарбан рушив на північ. Він везе Рузові Болтону Ар'ю Старк.

— Ви віддали її йому?! — скричала Брієнна у розпачі. — Ви ж присягнулися пані Кетлін!...

— З мечем біля борлака. Та байдуже. Однак пані Кетлін мертва, і я не можу повернути їй доньок, навіть якби їх мав. Але та дівчина, яку мій батько надіслав зі Шкарбаном — зовсім не Ар'я Старк.

— Не Ар'я Старк?!

— Ви мене чули. Мій вельможний батечко відшукав якесь кощаве північанське дівчисько більш-менш годящого віку та кольору волосся, вдягнув у сіре та біле, подарував срібного вовка застібати кирею і надіслав Болтоновому байстріюку за наречену. — Хайме підняв пенька

і тицьнув на Брієнну. — Ось що я хотів вам розповісти, перш ніж ви кинетеся учвал їй на порятунок і даремно загинете. З мечем ви не безнадійні, але й не такі вправні, щоб самотужки порубати загін у дві сотні вояків.

Брієнна захитала головою в сумніві.

— Коли князь Болтон дізнається, що ваш батько платить йому нещирою монетою...

— Та він знає! «Ланістери — брехлива порода» — хіба ви забули? Йому байдуже, позаяк дівчинка так чи інакше служить його меті. Хто насмілиться твердити, що вона — не Ар'я Старк? Усі близькі їй люди мертві, не рахуючи сестри, а та десь поділася і ніяк не знайдеться.

— Хай це правда, але навіщо ви мені розповідаєте? Ви ж виказуєте таємниці вашого батька.

«Таємниці Правиці» — подумав Хайме. — «Батька я вже не маю.»

— Я плачу борги, як гарненьке порядне левеня. Обіцяв же я пані Старк її доньок... і одна з них ще жива. Мій брат може знати, де вона, та якщо і знає, то не каже. А Серсея має певність, що Санса допомогла йому вбити Джофрі.

Дівчисько уперто стиснуло вуста.

— Я не повірю, що та шляхетна і мила дівчина є отруйницею! Пані Кетлін казала: вона має чисте, лагідне серце. То все ваш брат! Пан Лорас казав, що відбувся суд.

— Навіть не один, а два. Спершу Тиріона зрадили люди, потім боги. Там таке коїлося... хіба ви не дивилися з вікна?

— Моя келія визирає на море. Але я чула гармидер.

— Великий князь Оберин Дорнійський лежить мертвий, пан Грегор Клеган лежить при смерті, Тиріон сидить під смертним вироком у очах богів та людей. Його тримають у кам'яному мішку і скоро стратять.

Брієнна зиркнула на нього.

— Ви не вірите, що він справді це зробив.

Хайме вишкірився злою усмішкою.

— Бачите, ягідко, як добре ми одне одного знаємо? Тиріон хотів бути мною, відколи зробив перший крок. Але у вбивстві королів ніколи мене не наслідував. Джофрі вбила Санса Старк. А мій брат мовчав, щоб її захистити. На нього час від часу нападає хвороба шляхетності. Попередній такий напад коштував йому носа. Цей коштуватиме голови.

— Ні! — заперечила Брієнна. — То не могла бути донька моєї пані. Тільки не вона!

— Осьо моя твердолоба ягідка, якою я її пам'ятаю.

Вона зачервонілася.

— Мене звати...

— Брієнна Тарфійська, так-так. — Хайме зітхнув. — Я маю для вас подарунок.

Він сягнув рукою під крісло Регіментаря і витяг дарунок, сповитий кармазиновим оксамитом.

Брієнна наблизилася до пакунку так, наче той хотів її вкусити, простягла велику веснянкувату долоню і відкинула кутик тканини. При світлі заблищали рубіни. Вона узяла коштовний скарб обережною рукою, охопила пальцями шкіряне руків'я, повільно видобула меч з піхов. Блиснули криваві й чорні рясці. Краєм пробіг промінь віддзеркаленого світла.

— Це валерійський булат? Ніколи не бачила таких кольорів.

— Я теж. Колись я охоче віддав би правицю, аби лише володіти таким мечем. Схоже, моє бажання справдилося. А відтак, щоб не марнувати таке диво на каліку, я віддаю його вам.

І швидко додав, щоб вона не встигла відмовитися:

— Такий чудовий меч мусить мати ім'я. Мене потішить, якщо ви назвете його «Вірноприсяжець». Але мушу зауважити, що за меча ви будете винні мені службу.

Брієннине обличчя потемніло.

— Я вам казала: я ніколи не служитиму...

— ...таким ницим істотам, як ми. Так-так, пригадую. Але дослухайте ж мене, Брієнно. Ми обидва проказали певні обітниці стосовно Санси Старк. Серсея хоче, щоб її розшукали та вбили, де б вона не опинилася...

Брієннине обличчя скривила лютю.

— Невже ви гадаєте, що я завдам шкоди доньці моєї пані за якийсь там меч?! Та ви...

— Та слухайте ж! — визвірився Хайме, розгніваний її припущенням. — Я хочу, щоб ви знайшли Сансу першою і сховали її в безпечному місці. Як іще ми обоє зможемо дотриматися наших пришелепкуватих обітниць вашій дорогенькій, хай і трохи мертвенькій, пані Кетлін?

Дівчисько блимнуло очима.

— Я... я гадала...

— Та знаю я, що ви там собі гадали!

Хайме зненацька трохи не знудило від її пики. «Ще й бекає, як тупа вівця.»

— Коли загинув Нед Старк, його меча передали Королівському Правосудові. Але мій батечко розсудив, що недоречно марнувати такий чудовий клинок у руках простого ката. Тому він подарував панові Іліну іншого меча, а Лід наказав переплавити і перекувати. Його вистачило аж на два нових клинки. Ви тримаєте в руках один із них. Ви захищатимете доньку Неда Старка власним залізом Неда Старка, якщо це бодай щось для вас важить.

— Пане, я... я винна вам вибачення...

Та Хайме різко її обірвав.

— Забирайте вже того клятого меча та йдіть, поки я не роздумався! У стайні стоїть гніда кобила — пикою схожа на вас, але норовом лагідніша. Женіться за Шкарбаном, шукайте Сансу, повертайтеся на острів до своїх сафірів — мені байдуже. Більше не хочу вас бачити.

— Хайме...

— Крулеріз! — нагадав він їй. — Я подарував вам меча, ягідко — сподівався, ви хоч ним собі вуха прочистите. Справу скінчено. Прощавайте.

Але вона вперто не хотіла йти.

— Джофрі був вашим...

— Королем! І тільки ним. Облишмо це.

— Ви казали, його вбила Санса. То навіщо ж її захищасте?

«Бо Джоф був для мене лише краплею сім'я, впорснутою між ніг Серсеї. І заслужив на смерть, як ніхто інший.»

— Я ставив королів на царство і скидав їх звідти. Санса Старк — це моя остання нагода повернути собі честь. — Хайме слабенько посміхнувся. — Та й нам, крулерізам, варто триматися одне одного. То ви вже колись підете чи ні?

Її велика долоня стиснулася навколо Вірноприсяжця.

— Піду. Я знайду дівчину і вбережу їй життя. Заради пам'яті її паніматки. І заради вас.

Брієнна незграбно вклонилася, крутнулася на підборах і вийшла геть.

Хайме сидів один за столом, поки світлицею повзли тіні. Коли звечоріло, він запалив свічку і відкрив Білу Книгу на своїй власній сторінці. У шухляді столу знайшлися перо і чорнило. Під останнім рядком, писаним паном Барістаном, він нашкрябав незграбною рукою, котрою міг би пишатися шестирічний хлопчак, навчений маестром своїх перших літер:

«Зазнав поразки у Шепітній Пущі від Молодого Вовка Робба Старка під час Війни П'яти Королів. Перебував у полоні в Водоплині. Відпущений за невиконану обіцянку. Дорогою потрапив у полон до «Хвацьких Компанійців». Скалічений за наказом їхнього ватажка Варго Хапа — втратив мечеву руку від удару клинка Золло Жирного.

Безпечно повернений до Король-Берега Брієнною, панною з дідицтва Тарф.»

Коли він скінчив писати, незаповненими лишилися більше як три чверті сторінки між золотим левом на кармазині вгорі та білим щитом унизу. Пан Герольд Вишестраж почав його історію, пан Барістан Селмі — продовжив, але решту її Хайме Ланістер мусив написати сам. І обрати, що йому писати — теж сам.

Гаразд. Відтепер він писатиме тільки те, що обиратиме собі сам.

Джон Х

Вітер дмухав зі сходу, і так страшно, що важка кліть хиталася від кожного пориву, наче якесь чудовисько тягало її зубами. Вітер ковзав уздовж Стіни, бринів на кризі, ляпав Джоновими полами на ґратах кліті. Небо було похмуро-сіре, сонце — блякла, лише трохи світліша за докільля латка, схована за хмарами. Потойбіч простору, де останніми днями вирувала битва за Стіну, виднілися тисячі табірних вогнищ. Але вони здавалися зовсім дрібними й безсилими проти мороку та холоду, що лютував навколо.

«Веселенький день.» Джон Сніговій міцніше ухопився руками в рукавицях за ґрати; вітер знову гатив по кліті, наче молотом. Зиркнувши донизу, повз власні ноги, він не побачив землі — та загубилася у тіні, наче кліть їхала у якусь темну безодню. «Власне, смерть — це і є темна безодня» — подумав Джон. — «І коли цей день скінчиться, моє ім'я навіки загубиться в тіні.»

Діти-байстрюки народжуються від хіті та брехні — так кажуть люди. І вдачу такі діти мають легковажну та зрадливу. Колись Джон хотів довести, що він не такий, показати своєму вельможному батькові, що він може бути вірним та покірним сином, як Робб. «І зганьбив себе ущент.» Робб став королем, уславленим звितягами; а якщо Джона хтось і пам'ятатиме, то лише як перебіжчика, кривоприсяжця та вбивцю. Він навіть радів, що князь Едард не дожив до цього дня і не бачить його ганьби.

«Треба було лишитися у тій печері з Іґриттою.» Якщо десь за межами цього життя є інше, він сподівався знайти її там і сказати ці

слова. «Вона розпанахає мені обличчя незгірш того орла і прокляне боягузом. Але я їй все одно скажу.» Він розім'яв мечеву руку, як його вчив маестер Аемон — звичка вже всоталася йому в плоть, та й пальці треба тримати наготові, щоб мати хоч тінь надії убити Манса Розбишаку.

Його витягли назовні того ранку, протримавши чотири дні під кригою, у келії п'ять на п'ять на п'ять стоп у будь-якому напрямку — надто тісній, аби випростатися навстоячки або хоча б простягтися на спині. Шафарі віддавна зберігали м'ясо та інші запаси у таких коморах, вирубаних у основі Стіни — там харчі повільніше псувалися... чого не можна було сказати про бранців.

— Тепер ти, Снігу-воєводо, тут і здохнеш! — сказав пан Алісер, перш ніж зачинити важкі дерев'яні двері. Джон не мав підстави йому не вірити. Але цього ранку двері відчинилися, його знову витягли на двір і відвели тремтливого та зсудомленого до Король-Башти, де він мусив ще раз стати перед пикатим Яносом Слинтом.

— Отой старий маестер каже, що я не можу тебе повісити! — оголосив Слонт. — Він написав Котерові Пайку і навіть мав безмежне нахабство показати мені листа. Він каже, що ти не перебіжчик, отакої!

— Аемон надто зажився на світі, пане князю, — підбрехнув йому пан Алісер. — Його розум затьмарений так само, як очі.

— Авжеж, — кивнув Слонт. — Сидить якийсь сліпий, ланцюгом на ший брязкає... та за кого він себе має?

«За Аемона Таргарієна» — подумав Джон, — «за сина одного короля і брата іншого. За принца, який сам міг стати королем.» Але не сказав нічого.

— І все ж таки, — продовжив Слонт, — я не дозволю патякати, що Янос Слонт повісив когось несправедливо. В жодному разі не дозволю! Я вирішив дати тобі останню нагоду довести ту вірність, якою ти, Снігу-воєводо, так вихваляєшся. Так, останню нагоду виконати свій обов'язок!

Він звівся на ноги.

— Манс Розбишака хоче з нами домовитися. Він розуміє, що відколи в замок з'явився Янос Слонт, про його перемогу силою вже не йдеться. Тому цей Король-за-Стіною заблагав перемовин. Але він боягуз, і до нас іти не бажає. Певно, знає, що я його тут просто повішу. Повішу за ноги з верхівки Стіни на мотузці у тридцять сажнів завдовжки! Тому він не прийде, і тому попрохав, аби ми надіслали до нього посла.

— І ми надсилаємо тебе, Снігу-воєводу, — посміхнувся пан Алісер.

— Мене, — байдуже і мляво проказав Джон. — Чому мене?

— Ти подорожував з цими дичаками, — відповів Терен. — Манс Розбишака знає тебе і схильний тобі довіряти більше за інших.

Твердження пана Алісера було таке хибне, що Джон трохи не зареготав.

— Ви нічого не втямили. Манс від самого початку мене підозрював. Якщо я з'явлюся у його таборі, знову вдягнений у чорного кобеняка, і перемовлятимуся від Нічної Варти, він знатиме, що я його зрадив.

— Він хотів посла — ми надсилаємо йому посла, — сказав Слонт. — Якщо ти боїшся піти до того зрадницького королька, ми тебе повернемо до крижаної келії. Цього разу без хутра, так-так. Отака моя думка.

— Не треба, мосьпане, — зауважив пан Алісер. — Сніг-воєвода зробить, про що його просять. Він хоче показати нам, що не є перебіжчиком. Хоче довести, що є вірним братчиком Нічної Варти.

Джон зрозумів, що з цих двох Терен значно розумніший; уся обгородка аж смерділа його хитрощами. Але подітися з пастки не мав куди.

— Я піду, — коротко, руба мовив він.

— «Піду, мосьпане»! — нагадав йому Янос Слонт. — Ти звертатимешся до мене...

— Я піду, мосьпане. Але ви робите помилку, мосьпане. Ви, мосьпане, надсилаєте їм не ту людину, мосьпане. Самий лише погляд

на мене, мосьпане, розбурхає Мансів гнів, мосьпане. Якщо мосьпан бажають досягти угоди на кращих умовах, мосьпанові краще...

— Угоди? — гикнув пан Алісер.

— Янос Слонт не укладає угод із беззаконними дикунами, Джоне Сніговію. Ні, не укладає. Ніколи.

— Ми надсилаємо тебе не на те, щоб ти теревенив з Мансом Розбишакою, — пояснив пан Алісер. — А на те, щоб ти його вбив.

Крізь ґрати завищав вітер, Джон Сніговій затремтів і зіщулився. Нога йому боліла, а з нею разом і голова. Сили бракувало убити навіть кошеня, та що поробиш — доводиться їхати виконувати загадане. «Пастка виявилася з зубами.» Князь Янос не насмілювався лишити Джона Сніговія під кригою вмирати, позаяк маестер Аемон наполягав на його невинності. То й на краще. «Наша честь важить не більше, ніж наше життя, проти безпеки та добра царини людей» — казав Кворин Піврукий у Мерзляках. От якби ж іще й менше думати про те, що дичаки замордують його у кожному разі: хоч він уб'є Манса, хоч спробує і не впорається. Навіть утекти з Варти він уже не зможе, якби й схотів — тепер Манс вважає його брехуном та зрадником, і то небезпідставно.

Кліть шарпнулася і зупинилася. Джон вибрався на землю і смикнув руків'я Пазура, щоб послабити клинок у піхвах. Брама лишилася за кілька сажнів ліворуч, досі загороджена потрощеними рештками черепахи, де всередині гнів труп мамута. Серед розбитих барил, застиглої смоли, латок випаленої трави у тіні Стіни валялося вдосталь інших трупів. Джон не мав охоти надовго тут лишатися і рушив до дичацького табору повз тіло мертвого велетня, котрому каменем розтрощило голову. З розбитого черепа видобував шматочки мозку чорний крук; коли Джон його минав, птах підняв голову і крякнув:

— Сніг-сніг-сніговій!

А тоді простягнув крила і полетів геть.

Ледве Джон устиг вирушити в дорогу, як із табору дичаків виник самотній вершник і заспішив у його бік. Джонові стало цікаво, чи то не Манс вирішив розпочати перемови на нічийній землі. «Може, так

трохи легше вийде. Хоча легко не буде в жодному разі.» Та коли відстань між ними зменшилася, Джон побачив, що вершник коротший і ширший за Манса, а на дебелих руках і білій бороді, що вкривала усі його чималі груди, виблискують золоті обручі.

— Гир! — загудів Тормунд, коли вони зішлися разом. — Та це ж Джон Сніговій, гайворонський крутій! А я вже боявся більше тебе не побачити.

— Не знав, що ти чогось боїшся, Тормунде.

Дичак задоволено вишкірився.

— Добре сказав, хлопче! Бачу, одежина на тобі знову чорна. Мансові це не припадає до смаку. Якщо ти знову хочеш перебігти, краще зразу лізь назад на свою Стіну.

— Мене надіслали на перемови з Королем-за-Стіною.

— Перемови?! — Тормунд зареготав. — Оце вигадали! Гир! Та нехай. Манс — хлопець балакучий, перебріхуватися любить. От лишень сумнів мене бере, чи сподобається йому такий посол.

— Нічого не вдієш. Якого послали, такий є.

— Та бачу. Ходімо вже. Хочеш поїхати верхи?

— Піду пішки, ноги не відваляться.

— А ти нам дав добрячого прочухана. — Тормунд розвернув бахмутика головою до дичацького табору. — Ти та твої чорні брати. Мушу віддати вам належне. Дві сотні наших людей лежать мертві, ще й з десятків велетнів. Сам Маг поліз отуди до ваших дверей і не виліз назад.

— Він загинув од меча відважного воїна на ім'я Донал Нойє.

— Отакої! Мабуть, зацний пан був той Донал Нойє, га? Один із ваших славетних лицарів у залізних підштанках?

— Він був коваль. Однорукий.

— Мага Могутнього вбив однорукий коваль?! Гир! Шкода, що я того бою не бачив. А надто Манс — він би про нього пісеньку склав. Та

може, ще й складе.

Тормунд зняв з сідла шкіряного міха і відкоркував його.

— Зігріймося трохи. За Донала Нойє і Мага Могутнього!

Він зробив добрячий ковток і передав міха Джонові.

— За Донала Нойє і Мага Могутнього.

Міх був повний медовухи — такої міцної, що з очей Джона бризнули сльози, а грудьми поповзли вогняні мацаки. Але після крижаної келії та холодного спуску кліттю тіло гаряче вітало кожную краплину тепла.

Тормунд відібрав міха, дмухнув ще меду і витер рота долонею.

— Магнар теннів божився, що розчохне нам браму ловко та широко, а ми гарненько прочвалаємо крізь неї, горлаючи пісні. Хотів навіть усю Стіну звалити.

— Шматок таки звалив, — відповів Джон. — Собі на голову.

— Гир! — вигукнув Тормунд. — Та й лихо з ним, із тим Стиром. Не дуже я його любив. Коли чоловік не має ані бороди, ані волосся, ані вух, то нема за що і вхопитися у добрячій бійці.

Коника він не гнав, аби Джон міг вільно кульгати поруч.

— Що таке в тебе з ногою?

— Стріла. Здається, Ігриттина.

— Ото дівка — вогонь! Одного дня поцілує, іншого — втикає стрілами.

— Вона загинула.

— Отакої! — Тормунд сумно струснув головою. — Тяжка втрата. Був би я десятьма роками молодший, сам би її вкрав. А волосся ж яке було! Шкода, що найпалкіший вогонь першим вигоряє.

Він знову підняв міха з медом.

— За Ігритту, поціловану вогнем! — І зробив довгий ковток.

— За Іґритту, поціловану вогнем, — повторив Джон, коли Тормунд передав йому міха. І ковток зробив ще довший.

— Чи не ти, часом, її вбив?

— Ні. Мій брат по зброї.

Джон так і не дізнався, який саме. І сподівався ніколи не дізнатися.

— Кляті твої гайворони, — буркнув Тормунд начебто сердито, але з дивною лагідністю в голосі. — Ти, мабуть, не знав, що Довгоспис украв мою доньку Мунду, моє маленьке осіннє яблучко. Витяг просто з мого намету, з-поміж чотирьох братів. Торег, йолоп лінивий, усе проспав, а Торвинд... коли тебе кличуть Торвиндом Тамованим, то зайвих слів не потрібно, еге ж? Але меншенькі таки дали хлопчині прочухана.

— А сама Мунда? — запитав Джон.

— Вона ж моєї крові, — гордовито випнув груди Тормунд. — Вона йому губу розсікла навпіл і пів-вуха відкусила. А спину, казали, так роздерла пазурями, що він і кожуха вдягти не міг. Та нічого, потім замирилися. А чому б ні? Він же списом не б'ється і ніколи не бився. То звідки, гадаєш, прізвисько «Довгоспис»? Гир!

Джон мимоволі засміявся, незважаючи на місце і час. Іґритта і Довгоспис Рик були приятні одне до одного. Джон сподівався, той знайшов трохи щастя з Тормундовою Мундою. Хтось же має десь знайти собі бодай трохи щастя.

«Нічого ти не знаєш, Джоне Сніговію» — казала йому Іґритта.

«Я знаю, що скоро помру» — подумав він. — «Невелике знання, зате певне.»

«Усі вмирають» — майже почув він її слова. — «Чоловіки й жінки, і кожен звір, що літає, плаває або бігає. Важить не те, коли ти помреш, Джоне Сніговію — лише те, як саме.»

«Легко тобі казати» — подумав він їй у відповідь. — «Ти хоробро загинула у битві, лізучи на приступ ворожого замку. А я помру

зрадником та підлим убивцею.» І якщо смерть прийде не від Мансового меча, то не буде легкою та швидкою.

Скоро вони вже рухалися серед наметів звичайного дичацького табору: безладної плутанини вогнищ та нужників, серед яких блукали діти і кози, бекали під деревами вівці, сушилися на кілках кінські шкури. Жодного ладу, жодної впорядкованості, жодної оборони. Зате безліч чоловіків, жінок і тварин.

Деякі з дичаків не звертали на нього уваги і поралися коло своїх справ, та на одного такого припадало чи не десять, які все кидали і витріщали очі: діти коло вогнів, старі баби у собачих санях, печерні мешканці з мальованими обличчями, наскочники з пазуристими лапами, зміями та відтятими головами на щитах... усі оберталися, аби подивитися на диво. Джон бачив і списниць, чиє довге волосся летіло вітром, який зітхав між дерев.

Великих пагорбів тут не було, але для білого хутряного шатра Манса Розбишаки все ж таки знайшлася висока латка кам'янистого ґрунту на узліссі. Король-за-Стіною чекав ззовні. Розкошланий чорно-червоний кобеньак бився на вітрі. Джон побачив поруч із ним Харму Песиголовку, яка нещодавно повернулася з облудних наскоків на Стіну, і Варамира Шестишкура теж, у супроводі сутінькота і двох кощавих сірих вовків.

Побачивши, хто саме прийшов послом від Варти, Харма сплюнула убік, а один з Варамирових вовків вишкірився і загарчав.

— Ти або зовсім не маєш страху, або геть-чисто здурів, Джоне Сніговію, — мовив Манс Розбишака, — якщо приходиш до нас знову в чорному кобеньку.

— Це стрій Нічної Варти, — відповів Джон. — Іншого не маю.

— Убий його! — закликала Харма. — Надішли його тіло вгору тією кліткою і вимагай, аби прислали іншого! А я собі значка зроблю з його голови. Зрадник-перебіжчик гірший за пса!

— Я тебе попереджав, що він шпигун та облудник. — Варамир казав м'яко та тихо, але його кіт жадібно роздивлявся Джона голодними вузькими сірими очима. — Мені його запах ніколи не подобався.

— Сховай кігті, звірятко! — Тормунд Велетнебій зіскочив з коня. — Хлопець прийшов із посольством. Зачепиш його хоч пазуром — причепурю себе шкурою твого котика. Давно собі хотів.

— Тормунд Гаволуб! — вишкірилася Харма. — Ганяй вітер, старий пердуне — хто тебе боїться!

Шестишкур був змарнілий лицем, сутулий, лисий чоловічок, що скидався на мишу зі злими вовчими очима.

— Щойно коня привчили до сідла, на нього зможе сісти кожен, — тихо мовив він. — Щойно звіра пов'язали з людиною, кожен перевертень зможе увійти в нього і владарювати. Мертвий Орелл марнів у своєму пір'ї, тому я забрав його орла собі. Але зв'язок працює в обидва боки. Чуєш, варже? Зараз Орелл живе у мені й шепоче, як він тебе ненавидить. А я умію злітати над Стіною і дивитися орлиними очима.

— Отже, ми все знаємо, — продовжив Манс. — Ми знаємо, як вас було мало, коли ви розтрошили черепаху. Знаємо, скільки вас прийшло зі Східної Варти. Знаємо, як виснажилися ваші запаси: смола, олія, стріли, списи. Навіть сходів ви вже не маєте, а кліть підіймає небагатьох. Ми знаємо усе. А тепер і ти знаєш, що ми знаємо.

Він відкинув запону шатра.

— Заходь. А ви, решта, чекайте тут.

— Що, навіть я? — обурився Тормунд.

— Особливо ти. Затям уже назавжди.

Всередині було тепло. Під діркою-димарем палало невеличке вогнище; коло купи хутра, де лежала бліда і спітніла Далла, стояла димна жарівниця. За руку Даллу тримала її сестра. «Вала» — пригадав Джон.

— Я шкодую про Ярла, — мовив він до неї.

Вала подивилася на нього світло-зеленими очима.

— Такий вже він був — ліз усюди, не відаючи остороги.

Джон добре пам'ятав її вроду. Відтоді Вала аніскільки не змарніла: струнка, повногруда, спритна і сильна навіть у спокої, з високими гострими вилицями та товстою косою медового волосся аж до стегон.

— Далі вже майже час, — мовив Манс. — Вона з Валою лишиться тут. Вони знають, що я хочу сказати.

Джон закрижанів лицем, аби не виказати жодних почуттів. «Гидко вже те, що я мушу вбити його у власному наметі на перемовинах про мир. То ще й на очах дружини, яка готується народити йому дитя?!» Він стиснув пальці мечевої руки. Манс не вдягнув на себе обладунку, але меча у піхвах при лівому боці мав. У наметі була й інша зброя — кинджали та ножі, лук зі сагайдаком, спис зі спижевим вістрям коло великого чорного...

...рогу.

Джонови перехопило подих.

«Бойовий ріг. Достобіса важкий та великий.»

— Так, — мовив Манс. — Це Ріг Зими, яким Джорамун колись розбудив велетнів у землі.

Ріг був не великий, а величезний — стоп із вісім уздовж усіх вигинів і такий широкий коло гирла, що Джон міг би запхати усередину руку аж до ліктя. «Якщо це ріг зубра, то я такого звіра ще не бачив.» Спершу Джон подумав, що ріг схоплено спижевими обручами, та зблизька роздивився, що вони з золота. «Зі старого золота, радше брунатного, ніж жовтого. І карбованого рунами.»

— Ігритта казала, ви його не знайшли.

— А ти гадав, лише гави вміють брехати? Ти, як на байстрюка, непоганий хлопець... та довіряти тобі я й не думав. Мою довіру треба вислужити.

Джон не став ходити манівцями.

— Якщо ви весь час мали Ріг Джорамуна при собі, то чому не пустили у хід? Навіщо будувати черепахи та надсилати теннів за Стіну

по наші душі? Якщо це той самий ріг, про який співається у піснях, то дмухніть у нього, та й по тому!

Відповіла йому Далла — тяжка дитиною, лежачи на купі хутра коло жарівниці.

— Ми, вільний нарід, знаємо багато такого, про що ви, колінкарі, давно забули. Інколи, Джоне Сніговію, найкоротша дорога не є найбезпечнішою. Рогатий Князь колись сказав, що чародійство — то меч без руків'я. Немає безпечного способу взяти його до рук.

Манс пробіг долонею вздовж вигину великого рогу.

— Ніхто не ходить полювати лише з однією стрілою в сагайдаку, — мовив він. — Я таки сподівався, що Стир і Ярл застукають твоїх братчиків зненацька і відчинять нам ворота. Я відволік вашу залогу хитрощами, наскоками, облудними нападами. Бовен Марш проковтнув наживку, як я і задумав, але ваша згряя калік та недолугих сиріт виявилася упертішою за мої сподівання. Та не гадайте, що ви нас зупинили. Вас надто мало, а нас надто багато. Цього не приховаєш. Я можу продовжити приступ тут і водночас надіслати десять тисяч людей через Тюленьчу затоку на плотах, аби взяти Східну Варту ззаду. Я можу також напасти на Тіньову Вежу — шляхи до неї я знаю краще за всіх у світі. Я можу надіслати людей з мамутами розкопати брами у решті залишених вами замків — хоч усіх одночасно.

— Чому ж ви так не робите?

Джон міг би вже видобути Пазур, але хотів дослухати дичака.

— З-за крові, — відповів Манс Розбишака. — Так, зрештою я б переміг, але ви б виснажили мене і пролили багато крові. А мій нарід і без того пролив її забагато.

— Не такі вже й важкі були ваші втрати.

— Від твоїх рук — ні. — Манс допитливо роздивився Джонове обличчя. — Ти бачив Кулак Першолюдей. Ти знаєш, що там сталося. Ти знаєш, проти чого ми змушені боротися.

— Проти Інших...

— Вони стають сильніші, коли дні коротшають, а ночі холоднішають. Спершу вони тебе вбивають, а потім надсилають мертвим проти твоїх братів. Проти них не встояли ані велетні, ані тенни, ані роди крижаної річки, ані рогоноги.

— А ви?

— Не встояв і я, — похмуро зізнався Манс, і була в його зізнанні гіркота, яку не передати словами. — Раймун Рудоборід, Баель Бард, Гендель і Горн, Рогатий Князь... усі вони йшли на південь воювати і підкорювати. А я прийшов із хвостом, затиснутим між ніг — ховатися за вашою Стіною.

Він знову торкнувся рогу.

— Якщо я засурмлю в Ріг Зими, Стіна впаде. Так мене запевняють наші пісні. Серед мого народу є такі, хто лише цього й прагне...

— Але коли впаде Стіна, — мовила Далла, — то хто зупинить Інших?

Манс подарував їй лагідну посмішку.

— Яку мудру жінку я собі знайшов. Справжню королеву.

І обернувся до Джона.

— Повертайся і накажи їм відчинити браму та пустити нас крізь Стіну. Якщо вони погодяться, я віддам їм ріг, і Стіна стоятиме до кінця часів.

«Відчинити браму і пустити їх крізь Стіну.» Легко сказати, але що станеться далі? Велетні таборуватимуть посеред руїн Зимосічі? Людожери никатимуть вовчою пущею, собачі колісничі торохтітимуть полями курганів, вільний нарід крастиме дочок корабельників та срібних справ майстрів із Білої Гавані або рибалок з Каменястого Берега?

— Ви є істинним королем? — зненацька запитав Джон.

— Я ніколи не вдягав на голову корону і не сідав дупою навіть на поганенький престол, якщо ти про це, — відповів Манс. — Народився я хам хамом, жоден септон не мазав мені лоба олією, ніколи я не мав у

своїй владі жодного замку, а королева моя вбирається у хутро та бурштин, а не в шовк і сафіри. Я сам собі оборонець, сам собі блазень і сам собі співець. Королем-за-Стіною не стають од того, що ним був твій батько. Вільний наряд не піде за самим лише ім'ям. І котрий брат народився раніше, їм начхати. Вони ідуть за воїнами. Коли я утік із Тіньової Вежі, по сей бік Стіни у королі пнулися аж п'ятеро. Один із них був Тормунд, інший — магнар. Трьох інших я убив, коли вони дали зрозуміти, що ніколи не підуть за мною добром.

— Ворогів убивати ви вмієте, — мовив Джон руба, — та чи вмієте правити друзями? Якщо ми пропустимо ваших людей, чи стане вам сили змусити їх берегти королівський мир і коритися законам?

— Яким ще законам? Законам Зимосічі та Король-Берега? — зареготав Манс. — Коли ми схочемо законів, то складемо свої власні. Правосуду ваших королів ми теж не хочемо. А заразом і податків. Я віддаю вам лише ріг, але не нашу свободу. На коліна ми перед вами не станемо.

— Що як ми відмовимо?

Джон не мав сумніву, що так і станеться. Старий Ведмідь міг би принаймні вислухати, хоч і став би дибки від самої думки пустити тридцять чи сорок тисяч дичаків блукати Семицарством. Та Алісер Терен і Янос Слонт відкинули б пропозицію, навіть не дослухавши.

— Якщо ви відмовите, — сказав Манс Розбишака, — Тормунд Велетнебій просурмить у Ріг Зими за три дні на світанку.

Джон міг би віднести послання назад до замку Чорного і розповісти там про ріг. Але якщо він залишить Манса живим, князь Янос та пан Алісер негайно вчепляться у цей доказ його зради. Тисячі думок замерхтіли у Джонової голові. «Якби ж знищити ріг, розрубати його на шматки тут і зараз...». Але не встиг він іще обміркувати свій намір, як почув низький стогін якогось іншого рогу, ледве чутний з-за товстих хутрянних стін шатра. Манс теж почув і, спохмурнівши, рушив до дверей. Джон пішов слідом.

Ззовні ріг лунав гучніше; дичацький табір занепокоєно ворухився. Повз них пробігли троє рогоногів з довгими списками. Пирхали та

іржали коні, ревіли прадавньою мовою велетні, стурбувалися навіть мамути.

— То ріг розвідника з дальньої чати, — мовив до Манса Тормунд.

— Хтось наближається. — Варамир сидів зі схрещеними ногами на напівзамерзлій землі; навколо неспокійно никали його вовки. Угорі майнула тінь; Джон зиркнув угору і побачив голубі орлині крила. — Зі сходу щось насувається!

«Коли мертві ходять землею, мури, палі та мечі вже нічого не важать» — пригадав Джон. — «Мертвих не здолаєш, Джоне Сніговію. Ніхто не знає цього краще за мене.»

Харма насупилася.

— Зі сходу?! Упирі мають бути позаду!

— Зі сходу, — повторив перевертень. — Відти щось насувається.

— Інші? — запитав Джон.

Манс заперечливо хитнув головою.

— Інші ніколи не приходять засвітла, коли сонце у небі. — Полеми битви торохтіли запряжки, повні бійців зі списками з загострених кісток. Король застогнав, побачивши і почувши їх. — Куди це вони в дідька пхаються?! Гей, Квене! Хай ті йолопи повертаються туди, де їх поставили! А мені приведіть коня! Не огиря, а кобилу. І обладунок принесіть.

Манс окинув підозріливим оком Стіну. На крижаній верхівці стовбичили солом'яні вояки — збирачі стріл. Та більше нічого не рушилося.

— Хармо, хай твої сідають на коней! Тормунде, відшукай своїх синів і постав мені три шереги списів!

— Гаразд! — відповів Тормунд і швидко закрокував геть.

Миршавий перевертень заплющив очі й мовив:

— Бачу їх. Рухаються вздовж струмків, звірячими стежками...

— Хто вони?

— Люди. Верхи на конях. У сталевих риштунках і чорних строях.

— Гави! — плюнув Манс, наче вилаявся, і обернувся до Джона. — Невже мої старі браття гадають, що можуть застукати мене без штанів, приславши тебе на облудні перемови?

— Якщо вони і хотіли напасти, то мені не сказали.

Але Джон і сам у те не повірив. Князь Янос не мав досить людей, щоб напасти на дичацький табір, до того ж знаходився з іншого боку Стіни, а прохід було засипано камінням. «Його підступ — іншого стибу. А це — хай воно що — не його рук справа.»

— Якщо ти мені знову брешеш, то живим відси не підеш, — пообіцяв Манс.

Його стражники підвели йому кобилу і принесли обладунок. Усюди в таборі люди гасали туди й сюди: одні шикувалися, наче на приступ Стіни, інші тікали кудись у ліс, жінки прямували собачими запряжками на схід, мамути дибали на захід. Побачивши, як на узліссі за півтори сотні сажнів з'являється тоненька лава розвідників, Джон сягнув за плече й витягнув Пазура. Прибульці мали на собі чорні кольчуги, чорні шоломці, чорні кобеняки. Ще не вдягнувши обладунку, Манс вийняв меч.

— То кажеш, ти нічого про це не знав, га? — холодно запитав він Джона.

Повільно, як мед тече холодного ранку, розвідники насувалися на дичацький табір, прокладаючи собі дорогу крізь чагарник та купки дерев, через камені та корені. Дичаки стрімко рушили їм назустріч, вигукуючи войовничі кличі, струшуючи довбнями, спижевими мечами, кремінними сокирами, відчайдушно чвалуючи назустріч своїм стародавнім ворогам. «Волай, рубай та душу віддавай» — казали Джонови брати про спосіб, яким вели війну вояки вільного народу.

— Хочете — вірте, хочете — ні, — відповів Джон Королю-за-Стіною, — але про цей напад я нічого не відав.

Не встиг Манс відповісти, як повз них промчала Харма, ведучи у бій три десятки наскочників. Попереду летів її значок — мертвий пес на

списі, що бризкав кров'ю з кожним ударом копит. Дивлячись, як вона зав'язує бій з розвідниками, Манс мовив:

— Може, ти й не брешеш. Оті схожі на хлопців зі Східної Варти — жеглярі на конях. Котер Пайк завжди мав більше завзяття, ніж розуму. Він запопав пана Князя-над-Кістками коло Довгого Кургану — мабуть, схотів і зі мною спробувати щастя. Але це помилка, необачна дурість. Йому не вистачить людей, і він...

— Мансе! — заволали звідкілясь. То виявився розвідник, що на спіненому коні виник з-поміж дерев. — Мансе, там їх багато! Нас оточують! Залізні люди, ціле військо залізних людей!

Манс вилаявся і скочив у сідло.

— Гей, Варамире! Лишайся і стеж, аби Даллі не зашкодили.

Король-за-Стіною вказав вістрям меча на Джона.

— І на цього гайворона теж зайвим оком кидай. Якщо схоче втекти, вирви йому горлянку.

— Радо і охоче!

Перевертень був на голову нижчий за Джона, зігнутий та миршавий. Але його сутінькіт міг випатрати людину однією лапою.

— Вони йдуть і з півночі теж, — мовив Варамир до Манса. — Краще рушай.

Манс одяг шолома з круковими крилами. Його люди вже сиділи верхи.

— Шикуймося клином! — скричав Манс. — Усі до мене, ставаймо у клин!

Та щойно він ударив кобилу п'ятами і полетів через поле на розвідників, як його дичаки, що намагалися не відстати, миттю втратили усяку подобу бойового ладу.

Джон зробив крок до шатра, думаючи про Ріг Зими, але сутінькіт перегоротив йому дорогу, вимахуючи хвостом. Ніздрі звіра роздувалися, з кривих іклів стікала слина. «Він чує мій страх.» Ніколи

він ще так не шкодував, що поруч нема Привида. Вовки стали позаду і загарчали.

— Прапори, — почулося позаду бурмотіння Варамира, — бачу золоті прапори, ой...

Мимо важким чвалом з ревінням пробіг мамут; на його спині у дерев'яній вежі сиділо з півдесятка лучників.

— Король... ні...

Раптом перевертень закинув голову назад і щосили заверещав.

Вереск його був страшний, моторошний, нестерпний для вух, повний смертної муки. Варамир упав додолу, зсудомився, його кіт теж заверещав... а високо, ген у східному небі, проти хмарної стіни Джон побачив палаючого орла. Якусь мить він горів яскравіше за зірку, охоплений червоним, золотим і жовтогарячим сяйвом, а крила сказано били повітря, ніби намагалися віднести птаха геть від пекучого болю. Щомиті орел злітав вище й вище у небеса.

На Варамирів вереск з намету вигулькнула зблідла з лиця Вала.

— Що то було? Що сталося?

Варамирові вовки гризлися один з одним, сутінькіт утік під дерева, та чоловік ще й досі судомився на землі.

— Що з ним таке?! — спитала нажахана Вала. — Де Манс?

— Онде, — вказав Джон. — Поїхав у битву.

Виблискуючи мечем, король вів безладну купу вершників на міцно збитий кулак розвідників.

— Поїхав?! Куди це він зараз? Ні, не можна! Починається!

— Битва?

Джон побачив, як розвідники розсипаються перед скривавленою собачою головою — Харминим значком. Наскочники верещали, рубали, заганяли братчиків у чорному під дерева. Але з лісу виїжджали ще люди на конях — ціла батова вершників. «Лицарі на важких огирях» — зрозумів Джон. Харма мусила відступити і розвернутися, аби зустріти їх, але половину її людей занесло надто далеко уперед.

— Пологи! — закричала на нього Вала.

Сурми вже лунали звідусіль — гучні, мідні, оглушливі. «Але ж дичаки не мають сурм — лише бойові роги.» І дичаки знали це незгірше від нього, а тому, зачувши сурми, безладно бігли у замішанні — одні щодуху в битву, інші щодуху від неї. Поки якісь троє чоловіків намагалися відігнати отару овець на захід, на неї налетів мамут і витоптав собі серед кошлатого юрмища криваву стежку. Стукотіли

котли; дичаки похапцем ставали лавами і таборами, але запізно, надто повільно і надто безладно. Ворог наступав з лісу — з півночі, зі сходу, з північного сходу — трьома великими батовами важкої кінноти, з темним блиском криці та яскравими малюнками на вовняних вапенроках. То вже були не братчики Східної Варти — з тих складалася хіба що вервечка розвідників. То було військо. «Короля? Якого короля?» Джон дивувався не менше за наскочників. Невже Робб повернувся? Невже хлопчак на Залізному Престолі нарешті спромігся зрушити дупу з місця?

— Ходіть краще до намету, — мовив він до Вали.

На тому кінці поля одна батова затопила загін Харми Песиголовки, а інша вдарила у бік Тормундовим списникам, яких він та його сини відчайдушно намагалися розвернути. Велетні, щоправда, встигли повидиратися на мамутів, і лицарям на конях у ладрах те зовсім не подобалося — румаки та важкі бойові огирі гучно іржали, ставали дибки і тікали галасвіта, забачивши гороподібних волохатих чудовиськ. Але і з дичацького боку панував страх: жінки та діти тікали від битви сотнями, деякі втрапляли просто під копита. Він побачив, як собача запряжка однієї старої кинулася поперек шляху трьом колісницям і змусила їх розтрощитися одна об одну.

— Божечки, — прошепотіла Вала, — що ж це коїться? Чому? Навіщо?

— Ходіть до намету і сидіть там при Даллі. Тут надто небезпечно.

Намет навряд чи сховав би її від справжньої небезпеки, але про те Джон промовчав.

— Піду пошукаю сповитуху! — мовила Вала.

— За сповитуху доведеться бути вам. Я побуду тут, доки не повернеться Манс.

Спершу він втратив Манса з очей, та зараз віднайшов: той саме прорубався крізь щільний загін кінноти. Батову посередині мамути розігнали навсбіч, зате інші дві стискалися кліщами з двох боків. На східному краї табору лучники пускали по наметах вогняні стріли. Джон побачив, як мамут одним порухом хобота висмикує лицаря з

сідла і відкидає геть за п'ять чи шість сажнів. Повз нього текли дичаки — то жінки та діти тікали від битви, деякі разом з чоловіками. Кількоро кинули на Джона похмурі погляди, але він тримав у руці Пазура, і ніхто не насмівся його зачепити. Утік навіть Варамир — поповз геть на чотирьох, наче тварина.

З-за дерев з'являлося дедалі більше людей — вже не лише лицарів, а й легких кінних охотників, стрільців, щитників у шкіряних кубраках та мисюрках. Спершу їх були десятки, тоді стали сотні. Над головами в них майоріли прапори; Джон не бачив усіх знаків, бо вітер тріпав їх надто люто, але помітив морського коника, поле у пташках, кільце квітів. І жовте, дуже багато жовтого — жовті прапори з якимось червоним малюнком. Чий то герб, якого князя чи володаря?

На сході, на півночі, на північному сході — усюди Джон бачив, як загони наскочників намагаються стати до бою, але нападники розганяють і розтоптують найменший опір. Вільний нарід і досі переважав їх числом, але прибульці мали сталеві обладунки та важких коней. У найглибшій гущавині бою Джон побачив Манса, що стояв у стременах — чорно-червоний кобеняк і шолом з круковими крилами не дозволяли сплутати його ні з ким. Здійнявши меч, він закликав до себе людей, і тут у його загін врзався клин лицарів зі списами, мечами та сокирами. Мансова кобила стала дибки, хвицяючи копитами, у груди її поцілів спис, і сталева хвиля потопила Манса з головою.

«Все скінчено» — подумав Джон, — «вони зламалися». Дичаки бігли навіч, кидаючи зброю; рогоноги і печерники, тенни у спижевій лусці... усі тікали, рятуючи життя. Манса вже не було видно. Хтось вимахував головою Харми, наколотою на жердину. Тормундові лави змішалися. Трималися тільки велетні на мамутах, схожі на волохаті острови у червоному залізному морі. Вогонь перебігав від намету до намету; займалися і деякі з високих сухих сосен. Крізь дим на очі з'явився ще один клин важких вершників на конях з ладрами. Над ними маяли найбільші прапори з усіх — королівські корогви завбільшки з добряче простирадло. Один прапор був жовтий з довгими загостреними язиками; він зображував палаюче у вогні серце. Інший

скидався на лист битого золота; ним під вітром бігли жваві хвилі, а на хвилях танцював чорний олень.

«Роберт!» — подумав Джон і на одну божевільну мить згадав бідного Овейна. Та коли залунали сурми, і лицарі ринули вперед, за бойовий клич їм правило інше ім'я:

— Станіс! Станіс! СТАНІС!

Джон відвернувся від лицарів і пішов до намету.

Ар'я XIII

Ззовні корчми на попсованій дощами та вітрами шибениці крутилися і торохтіли жіночі кістки.

«Я знаю цю корчму.» Але тоді, коли вона тут ночувала разом із сестрою Сансою під невсипущим оком септи Мордани, шибениця перед дверима ще не стояла.

— Не треба туди йти, — раптом вирішила Ар'я, — там можуть бути привиди.

— Ти хоч знаєш, як довго я вже вина не пив? — Сандор стрибком злетів з коня. — І незле було б дізнатися, хто зараз на рубіновому броді. Якщо хочеш — лишайся при конях, мені на те сракою сісти.

— Що як вас упізнають? — Останнім часом Сандор не давав собі клопоту ховати обличчя від подорожніх, наче показував: «витріщайтеся, впізнавайте — мені байдуже». — А як упізнають, то ще й у полон схочуть взяти!

— Хай спробують.

Він послабив меч у піхвах і штовхнув двері.

Ар'я ще ніколи не мала кращої нагоди втекти. Поїхати геть верхи на Боягузці, ще й Морока забрати. Вона закусила губу, постояла, тоді відвела коней до стайні й пішла слідом за Сандором.

«Вони його знають.» Про це їй сказала тиша. Але не те було найгірше, а те, що вона знала їх. Не кощавого корчмаря, не жінок, не селян коло вогню. А інших — вояків. Цих вояків вона знала аж надто добре.

— Пана брата шукаєш, Сандоре? — Долоня Полівера полізла була під сукню дівчини, що сиділа в нього на колінах, та хутко повернулася.

— Шукаю кухоль вина. Гей, корчмарю! Глек червоного!

Клеган жбурнув на підлогу жменю мідяків.

— Не хочу собі клопоту, пане лицарю, — запобігливо проказав корчмар.

— Не клич мене лицарем — то й не матимеш. — Вуста його смикнулися. — Ти що, йолопе, геть глухий? Я питав вина!

Коли корчмар побіг по вино, Сандор гарикнув йому вслід:

— І два кухлі! Дівчисько теж пити хоче!

«Їх лише троє» — подумала Ар'я. Полівер подарував їй побіжний погляд, хлопчина коло нього взагалі на неї не дивився, зате третій витріщався довго і важко. То був чолов'яга середнього зросту та будови, з таким пересічним обличчям, за яким нелегко вгадати вік. «Лоскотун. Тут одразу і Лоскотун, і Полівер.» Хлопчина був зброєносцем, якщо судити з років та одягу. На одному боці носа в нього сидів великий білий прищ, на лобі — ще кілька червоних.

— То пан Грегор про оцього цуцика казали? — запитав він Лоскотуна. — Що напудив на підлогу і втік наляканий?

Лоскотун застережливо поклав руку на плече малому і коротко, рвучко кивнув головою. Ар'ї того було досить, аби все зрозуміти. А зброєносцеві — ні. А може, йому було байдуже.

— Пан казали, їхній братик-цуцик сховав хвоста між ніг, коли битва у Король-Березі трохи розпалася. Заскавучав і утік світ за очі. Пан Грегор самі казали.

Малий вишкірився до Хорта дурнуватою глузливою посмішкою. Клеган роздивився його і нічого не відповів. Полівер зіпхнув дівчину з колін і став на ноги.

— Малий перепив вина, — мовив він. Вояк на зріст майже не поступався Хортові, хоча м'язів стільки не мав. Чорна, рясна, ретельно

підстрижена борода лопатою вкривала його щоки та підборіддя, зате на голові вже майже нічого не лишилося. — То вино базіка, не він.

— То хай менше п'є.

— Чого б це я боявся скигливого... — почав був хлопець, але Лоскотун мимохідь скрутив йому вухо пучкою, і слова перетворилися на вереск болю.

Поспіхом придріботів корчмар, несучи на олив'яній таці два кам'яних кухлі та глек. Сандор ухопив глека і підніс до рота. Ар'я побачила, як у нього стрибає борлак та гуляють м'язи на шії. Половина вина зникла у Хортовій горлянці, перш ніж він рвучко кинув глека на стіл.

— Отепер наливай. І мідяки підбери — інших грошей тобі сьогодні не бачити.

— Ми заплатимо, коли доп'ємо, — мовив Полівер.

— Коли ти доп'єш, то лоскотатимеш корчмаря — питатимеш, де золото. Ти завжди так робив.

Корчмар раптом згадав про щось нагальне у кухні. Тутешні селяни поспіхом вибиралися з корчми, а дівчата вже зникли. У тиші трапезної лунав тільки тихий тріск вогню в комині. «Нам теж нема чого тут лишатися» — подумала Ар'я.

— Якщо ти шукаєш нашого пана, то спізнився, — мовив Полівер. — Він був у Гаренголі, та вже поїхав. По нього послала королева.

Ар'я побачила, що на пасі він має аж три клинки: меча-півторака при лівому боці, а при правому — кинджала і тонку зброю, задовгу для вузького ножа, проте закоротку для меча.

— Король Джофрі помер, якщо раптом не знаєш, — додав вояк. — Отруїли його. Просто на власному весіллі.

Ар'я просунулася углиб кімнати. «Джофрі мертвий.» Вона майже побачила його перед очима: біляві кучері, гидка й лукава посмішка, товсті м'які губи. «Джофрі мертвий!» Ар'я мала б радіти, але чомусь

відчувала всередині порожнечу. Так, Джофрі помер. Але ж помер і Робб, то чи не байдуже тепер?

— Бачу, дуже йому стали у пригоді мої зацні братчики з Королегвардії, — презирливо пирхнув Хорт. — І хто ж його вбив?

— Кажуть, що Біс. Він та його мала дружина.

— Яка ще дружина?

— Тю, я й забув — ти ж ховався десь у кущах! Ота північанка, з господарів зимосіцьких. Ми чули, вона вбила короля чарами, тоді перевернулася на вовка з кажанячими крилами і вилетіла з вікна башти. Але карлика свого лишила, і тепер Серсея хоче його голову.

«Якась маячня» — подумала Ар'я. — «Санса знає лише пісні, а не чари. І заміж за Біса ніколи б не пішла.»

Хорт сидів на лаві, найближчій до дверей. Вуста його смикнулися, але тільки на обпеченому боці обличчя.

— Краще б умочила курдупеля в шал-вогонь та спекла живцем. Або лоскотала б так, щоб очі повилазили.

Клеган підняв кухля з вином і дмухнув одним ковтком.

«Він — один із них» — подумала Ар'я, дивлячись на Сандора. І вкусила губу так міцно, що відчула кров. — «Він такий самий! Треба убити його вві сні.»

— То що, Грегор узяв Гаренгол? — запитав Сандор.

— Було що брати! — відповів Полівер. — Сердюки повтікали, щойно почули, що ми йдемо. Лишилося хіба кілька найдурніших. Один кухар відчинив нам потерну — хотів помститися Хапові за відрубану ногу.

Він гигикнув, наче згадав щось смішне.

— Ми лишили його куховарити, двійко дівок — гріти ліжка вночі, а решту пустили під ніж.

— Усіх?! — стрілила Ар'я.

— Ну... хіба що Хапа лишили панові на розвагу.

Сандор спитав:

— А що, у Водоплині досі сидить Чорноструг?

— Недовго йому там сидіти, — відповів Полівер. — У облозі він. Старий Фрей обіцяє повісити Едмура Таллі, якщо Чорноструг не віддасть замку. Б'ються зараз лише навколо Крукоберега. Бракени та Чорноліси. Бракени тепер за нас.

Хорт налив кухоль вина Ар'ї, ще один собі, випив, вдивляючись у вогонь комина.

— То мала пташка полетіла геть, еге ж? Ну то нехай, здоровіша буде. Наклала, значить, Бісові на голову, і полетіла.

— Та знайдуть її! — запевнив Полівер. — Хоч за половину золота Кастерлі, але знайдуть.

— А дівчинка, чув я, гарненька була, — мовив Лоскотун. — Солоденька, мов мед.

Він облизнувся і вишкірив зуби.

— Ще й чемна та шляхетна, — буркнув Хорт. — Справжня з себе панночка, кращої годі й шукати. Не те що її паскудна сестра.

— Її теж знайшли! — вигукнув Полівер. — Сестру. Чув я, видають заміж за Болтонового байстрюка.

Ар'я ковтнула вина, щоб сховати вираз на обличчі. Вона не розуміла, що верзе Полівер. «Санса не має іншої сестри, крім мене!»

Сандор Клеган гучно, на весь голос, зареготав.

— Чого пашеку дереш? — запитав Полівер.

У бік Ар'ї Хорт навіть оком не повів.

— Якби я хотів, щоб ти знав, я б тобі сказав. А чи в Солепанві зараз є кораблі?

— У Солепанві? Звідки мені знати? Кажуть, до Дівоставу повернулися купці. Замок узяв Рандил Тарлі, а Мутона замкнув у башті. А про Солепанву ані біса не чув.

Уперед нахилився Лоскотун.

— То що, втечеш морем і навіть із братом не пошапкуєшся? Отакої!
— Від його голосу в Ар'ї тілом побігли мурашки. — А наш пан, Сандоре, охочіше побачить тебе у Гаренголі. Я навіть ладен об заклад побитися. У Гаренголі, а то й у Король-Березі...

— В сраку Гаренгол і Король-Берег. В сраку брата. І тебе туди ж.

Лоскотун здвигнув плечима, випростався і підняв руку до потилиці почухатися. А далі усе сталося миттєво і одночасно: Сандор скочив на ноги, Полівер вихопив меч, правиця Лоскотуна хльоснула уперед і кинула у повітря щось блискуче та сріблясте. Якби Хорт тієї миті не рухався, ніж розпанахав би йому борлака, та натомість лише чухнув ребра і затремтів у стіні коло дверей. Хорт зареготав так холодно та лунко, наче сидів на дні глибокого колодязя.

— А я ж сподівався, що ти утнеш якусь дурницю!

Його меч вислизнув з піхов якраз вчасно, щоб відбити убік перший удар Полівера. Ар'я ступила крок назад, і на її очах розпочалася довга сталева пісня.

Лоскотун зіскочив з лави, тримаючи в одній руці тесака, в іншій — кинджала. Навіть опецькуватий темноволосий зброєносець зіп'явся на ноги і спробував намацати руків'я меча. Ар'я схопила свого кухля з вином зі столу і кинула йому в обличчя. Цього разу вона поцілила краще, ніж у Близнюках: кухоль вдарив просто у великий білий прищ, і малий важко гепнувся на дупу.

Полівер бився похмуро, стримано, без запалу, зате тіснив Сандора далі й далі назад, вимахуючи важким півтораком з моторошною точністю. Хорт завдавав ударів недбаліше, відбивав їх похапливіше, на ногах рухався повільно і незграбно. «Він п'яний!» — усвідомила Ар'я розпачливо. — «Забагато випив на порожнє черево. І ось тобі маєш!»

Лоскотун тим часом пробирався уздовж стіни, аби зайти ззаду. Ар'я ухопила другого кухля і жбурнула в нього, та він був спритніший за зброєносця і вчасно ухилився, а у відповідь кинув холодний погляд, у якому читалася недобра обіцянка. «Чи сховане у селі золото?» — подумки почула вона його запитання.

Дурноголовий зброєносець отямився, ухопився за кут столу і зіп'явся на коліна. Ар'я відчула, як до горла підкочує жах. «Але ж страх ріже глибше, ніж меч. Страх ріже глибше...»

Раптом Сандор болісно застогнав. Обпечений бік його обличчя скривавився від щоки до скроні, пеньок вуха зник. Зате прокинувся гнів. Клеган люто ринув уперед, змусив Полівера сахатися страшних ударів старого вищербленого меча, виміняного у передгір'ях. Та хоча бородань і відступив, жоден з ударів його не зачепив. Зате Лоскотун перестрибнув лаву, стрімкий, мов змія, і сікнув Хорта ззаду по шиї лезом тесака.

«Вони його зараз уб'ють!» Ар'я не мала більше кухлів, зате вигадала дещо краще: видобула кинджала, знятого з мертвого лучника, і спробувала кинути у Лоскотуна так, як кидав він сам. Але то виявилася хитріша наука, ніж кидати камінь чи яблуко; кинджал перекутився у повітрі й лише ударив вояка у плече руків'ям. «Та він і не помітив, паскуда!» Горлоріз був надто заклопотаний Клеганом, аби зважати на такі дрібниці.

Сандор рвучко кинувся убік, ухилився від нового удару і здобув собі хвилю часу на перепочинок. Обличчям його та шиєю текла кров. Обидва посіпаки Гори-на-Коні завзято кинулися за ним: Полівер заходився рубати по голові та плечах, Лоскотун намагався пхнути вістрям у спину або черево. На столі лишився важкий кам'яний глек; Ар'я ухопила була його обіруч, але тут хтось учепився їй у руку, глек вислизнув з пальців і загримів долівкою. Ар'я крутнулася собі за спину і опинилася носом до носа зі зброєносцем. «Дурепа! Як ти могла про нього забути?!» Великий білий прищ коло його носа луснув від завданого нею удару.

— То ти в нас цуценя при цуцикові?

Малий тримав у правиці меча, а лівицею тягнув Ар'ю за лікоть. Але долоні її лишилися вільні. Вона притьмом вихопила зброєносцевого кинджала з піхов на пасі й занурила йому в живіт, ще й крутнула. Ані кольчуги, ані шкірянки малий на собі не мав, і ніж пройшов, ніби крізь масло — так само, як Голка крізь тіло стайниченка у Король-Березі.

Зброєносець вирячив очі й пустив Ар'ї руку, а вона хутко кинулася до дверей і висмикнула зі стіни Лоскотунового ножа.

Полівер та Лоскотун тим часом загнали Хорта у куток позаду лави; котрийсь із них устиг додати до його ран бридкий поріз на стегні. Сандор спирався на стіну, спливав кров'ю і важко дихав; здавалося, він ледве у змозі стояти на ногах, де вже битися.

— Кидай меча — підеш з нами до Гаренголу! — мовив Полівер.

— Аби Грегор мені там голову стяв?

На це Лоскотун відповів:

— А мо', його мосць мені тебе віддасть!

— Хто мене хоче, хай приходить і бере.

Сандор відштовхнувся від стіни і став за лавою, зігнувшись майже навпіл. Меча він тримав низько, поперек тулубу.

— А гадаєш, не прийдемо? — перепитав Полівер. — Ти ж геть голову пропив!

— Я її пропив, — відповів Хорт, — а ти за так віддав.

Ногою він кинув уперед лаву, таранячи Поліверові литки. Якимось дивом бородань устояв на ногах, але Хорт пірнув під його відчайдушний змах і завдав свого удару — підступного, лютого, зворотнього, від лівого плеча. Кров рясно бризнула на стелю та стіни; лезо розітнуло Поліверові обличчя, а коли Хорт рвучко вивільнив зброю, то з хрускотом відпала половина голови.

Лоскотун відсахнувся назад; Ар'я відчула сморід його страху. Тесак у його руці раптом видався дитячою іграшкою проти довгого Хортового меча-півторака; до того ж і обладунку Лоскотун не мав на собі жодного. Він рухався хутко та спритно, легко перебирав ногами, але очей не зводив з Сандора Клегана... а відтак не було в світі легшої справи, ніж ступити до нього ззаду крок і пхнути ножем у спину.

— Чи сховане у селі золото?! — заволала Ар'я, щосили заганняючи лезо. — Чи є срібло? Коштовні камені?

І вдарила ще двічі.

— Де сховані харчі? Де князь Берік? — Вона вже сиділа на ньому верхи, але штрикати не припиняла. — Куди він пішов? Скільки з ним людей? Скільки лицарів? Скільки лучників? Скільки, скільки, скільки, скільки, скільки, скільки? Чи сховане у селі золото?!

Коли Сандор відтяг її геть, Ар'їни руки були червоні та липкі.

— Годі вже, — сказав він лише два слова.

Сам Клеган спливав кров'ю, наче свиня під ножом колія, а порізану ногу тягнув за собою.

— Є ще один, — нагадала Ар'я.

Зброєносець висмикнув ножа зі свого живота і намагався спинити кров руками. Коли Хорт підсмикнув його на ноги, він заверещав і забелькотів, як мала дитина.

— Милосердя! — рюмсав малий. — Благаю вас, не вбивайте! Матінко, змилуйся!

— То я тобі схожий на твою срану матінку? Га?!

Хорт сливе втратив людську подобу, не те що схожість із чиєюсь матір'ю. Він повернувся до Ар'ї та мовив:

— Цього ти теж убила, бачиш? Ніж у кишках — то вже край, йому не жити. Але й помирати доведеться довгенько.

Хлопець його, здавалося, не чув.

— Я прийшов до дівчат, — скавучав він, — зробитися чоловіком... Полько сказав... о боги, благаю, відвезіть до замку, до маестра... знайдіть маестра, батько має гроші... я ж до дівчат... змилуйтеся, ваша лицарська вірносте...

Хорт уперіщив йому такого ляща по мармизі, що малий знову болісно верескнув.

— Було мене лицарем звати, шмаркачу! — І повернувся до Ар'ї. — Він твій, дівчисько-вовчисько. Роби, що знаєш.

Так, Ар'я знала, що робити. Вона пішла до Полівера і стала на коліна у його кров — розстібнути паса з мечем. Коло кинджала в нього

висів тонкий клинок — задовгий для ножа, закороткий для справжнього великого меча... та для її руки саме такий, як треба.

— Пам'ятаєш, де серце? — запитав Хорт.

Ар'я кивнула. Зброєносець вирячив круглі очі й застогнав:

— Милосе...

Голка ковзнула йому між ребер і подарувала жадане милосердя.

— Гаразд, — прохрипів Сандор, кривлячись од болю. — Якщо ці троє шльондрують у тутешніх краях, то на додачу до Гаренголу Грегор має тримати брід. Диви, ще припхаються інші його звірятка... а ми їх на сьогодні вже досить нарізали.

— То куди зараз? — запитала Ар'я.

— До Солепанви. — Сандор важко сперся великою долонею їй на плече, щоб не впасти. — Дістань вина, вовчисько. І гроші з них позбирай, стануть у пригоді. Якщо у Солепанві є кораблі, попливемо до Долини морем.

Вуста його смикнулися, скривилися; кров рясніше потекла звідти, де було вухо.

— Мо', тітка Ліза ще й одружить тебе з малим Робертом. Ото гульну на вашому весіллі!

Хорт був зареготав, але регіт негайно змінився стогоном. Коли настала мить їхати, без Ар'їної допомоги він не зміг сісти на Морока. Навколо шиї Клеган затягнув смужку полотна, ще одну — навколо стегна. З кілочка коло дверей Хорт забрав кирею зброєносця — зелену, з зеленою стрілою на білому кутнику. Одежину він зібгав і притулив до вуха, де вона скоро зробилася червоною. Ар'я побоювалася, що Клеган впаде, щойно рушить у дорогу, та він якось примудрився утриматися в сідлі.

Зустрічатися з тими, хто тримав рубіновий брід — хай хто вони були — їх аж ніяк не вабило, тому замість королівського гостинця Ар'я та Хорт звернули на південний схід і поїхали зарослою бур'яном ріллею, лісом та болотами. Берегів Тризуба вони досягли аж за декілька годин.

Щойно припинило дощити, річка повернулася до свого неквапного плину звичним річищем; каламутні вири зникли, як не було. «Річка теж утомилася» — подумала собі Ар'я.

Трохи оддалік води вони знайшли кілька плакучих верб поміж вивітрених скель. Дерев та скелі разом утворювали такий собі природний дитинець, де можна було сховатися і від річки, і від погоні.

— Годяще, — мовив Хорт. — Напувай коней, а тоді збери дров до багаття.

Злізаючи з коня, він мусив ухопитися за гілку, аби не впасти.

— Хіба дим не побачать?

— Хто захоче нас знайти, тому досить буде і мого кривавого сліду. Давай, ворущися: коні, потім багаття. Але найперше неси міх із вином.

Коли вогонь запалав, Сандор прилаштував шолома серед гарячих язиків, випорожнив у нього половину міха і важко відкинувся на вкритий мохом камінь, наче вже не сподівався підвестися. Ар'ю він змусив випрати зброєносцеву кирею і порізати її на смужки, які теж укинув до шолома.

— Якби я мав ще вина, то впився б до смерті, щоб очі й світу не бачили. Може, надіслати тебе до того клятого заїзду по зайвий міх? Чи по три?

— Нізащо! — твердо заперечила Ар'я.

«А він би надіслав, хіба ні? Якщо справді надішле, то я лишу його тут і втечу світ за очі.»

Побачивши переляк на її обличчі, Сандор зареготав.

— Та я жартую, дівчисько-вовчисько! То в мене жarti такі. Знайди мені паличку, отаку завдовжки і не надто товсту. І болото з неї змий — ненавиджу жерти грязюку.

Перші дві йому не сподобалися; поки Ар'я шукала таку, щоб його задовольнила, вогонь обсмалив собачий писок аж до очей, а всередині шолома шалено завирувало вино.

— Візьми з мого згортка кухоль і налий до половини, — наказав Хорт. — Але обережно. Перекинеш того клятого шолома — таки надішлю по вино до корчми. Бери вино і лий на мої рани. Що скажеш: упораєшся?

Ар'я кивнула головою.

— То чого стовбичиш, наче тобі заціпило? — загарчав він.

Уперше наповнюючи кухню, Ар'я торкнулася заліза кісточками пальців, миттю обпеклася аж до пухирів і мусила закусити губу, щоб не заверещати. Хорт для того самого затиснув між зубів паличку. Ар'я почала лити: спершу на глибокий поріз у стегні, потім на менший — ззаду шиї. Коли вона порала ногу, Сандор стиснув правицю в кулак і щосили гатив по землі, а як справа дійшла до шиї, то перекусив паличку навпіл, і Ар'я мусила шукати нову. В очах його вирував жах.

— Одверніть голову!

Ар'я спрямувала червону цівочку на слизьку скривавлену плоть того місця, де колись було вухо. Щокою поповзли мацаки брунатної крові та червоного вина. Отоді Клеган закричав, незважаючи на паличку. І зомлів од болю.

Що робити далі, Ар'я мусила здогадуватися самотужки. Вона виловила з дінця шолома смужки, нарізані з киреї зброєносця, і перев'язала ними рани. Щоб зупинити кров з вуха, довелося замотати половину голови.

Тим часом на Тризубі сутеніло. Ар'я пустила коней пастися, тоді стриножила їх на ніч і влаштувалася якнайзручніше у западині між двох скель. Вогнище вигоріло і згасло. За гіллям дерев Ар'я бачила місяць, що плив понад головою.

— Пан Грегор Гора, — вимовила вона тихо. — Дунсен, Любчик Раф, пан Ілин, пан Мерин, королева Серсея.

Викинути зі списку Полівера та Лоскотуна — то було чудернацьке відчуття. І Джофрі теж. Вона раділа його смерті, але шкодувала, що не бачила її на власні очі, або й не вбила власноруч. «Полівер казав, що його вбила Санса. І Біс.» Чи може таке бути? Адже Біс — Ланістер, а

Санса... «Шкода, що я не можу перекинутися на вовка, відростити крила і полетіти геть.»

Якщо Санси теж більше нема, то на світі не лишилося Старків, окрім неї. На Стіні за кілька тисяч верст служить Джон, але ж він — не Старк, а Сніговій. А всі ті дядьки та тітки, до яких її хотів одвезти Хорт — вони теж не Старки. Вони — не її вовча зграя.

Сандор застогнав, і Ар'я перекотилася на бік подивитися. Раптом вона зрозуміла, що викинула зі списку і його ім'я теж. Цікаво, навіщо? Ар'я спробувала згадати Мику, але у пам'яті не сплигло навіть його обличчя. Та й знала вона його недовго. «Ми лише гралися дерев'яними мечами... і більше нічого.»

— Хорт, — зашепотіла вона і додала, — валар моргуліс.

Може, до ранку він уже й помре. Хтозна.

Та коли крізь дерева просочилося бліде вранішнє світло, Клеган сам збудив її носакм чобота. Їй тим часом наснилося, що вона знову вовчиця — женеться за конем без вершника угору схилом пагорба, зі зграєю за спиною. Але тоді, коли вони вже наблизилися для рішучого кидка, Клеганова нога повернула її зі сну.

Хорт був слабкий, рухався повільно і незграбно. У сідлі він зігнувся і рясно пітнів, з вуха крізь перев'язку спливала кров. Останні його сили забирали намагання не впасти з Морока; Ар'я сумнівалася, що в ту мить Клеган зумів би здійняти меч для оборони, якби раптом налетіла погоня від Гори. Вона сторожко роззирнулася з-за плеча, та нікого позаду не побачила, крім гави, що перелітала з одного дерева на інше. А єдине, що чулося навколо, був плин річки.

Ще й полудень не настав, як Сандора Клегана почало хилити у сідлі. Лишалось ще кілька годин світлого дня, коли Хорт забажав зупинитися.

— Відпочити мені треба, — тільки й сказав він, а коли злазив з сідла, то таки впав і, не намагаючись підвестися, поповз до дерева та притулився до стовбура.

— Бодай би мені у пеклі згоріти! — вилаявся він. — Бодай би мені згоріти у всіх клятих семи пеклах!

Упіймавши Ар'їн погляд, він додав:

— А тебе, дівчисько, я б живою оббілував за кухоль вина.

Замість вина Ар'я принесла йому води. Він випив трохи, пожалівся на смак болота і зомлів у важкому хворобливому сні. Коли Ар'я його торкнулася, то відчула страшний жар і понюхала перев'язки, як робив маестер Лювин, коли лікував їй уразки чи подряпини. З обличчя кровило найгірше, але найхімерніші пахощі поширювала рана на стегні.

Ар'я не знала, чи далеко лишилося до тієї Солепанви і чи зможе вона знайти її самотужки. «Мені й убивати його не треба — лишень кинути тут і втекти, а помре він сам. Здохне від лихоманки і лежатиме тут під деревом до кінця днів.» Та все ж краще вбити його самій. Убила ж вона у корчмі зброєносця, котрий лише вхопив її за руку. А Хорт убив Мику. «Мику і ще безліч людей. Таких, як Мика — напевне, кількасот.» Мабуть, убив би й її, якби не надія на викуп.

Голка, витягнута з піхов, срібно заблищала — принаймні Полівер добре її порав і тримав гострою. Ар'я мимоволі, навіть не думаючи, обернула тулуб боком, у стійку водотанцівниці. Сухе листя хрупнуло під ногами. «Стрімка, мов змія» — подумала вона. — «Гладенька, мов літній шовк.»

Хорт розплющив очі.

— Ти пам'ятаєш, де серце? — запитав він хрипким шепотом.

Вона застигла, мов камінь.

— Я... я лише...

— Не бреш! — загарчав він. — Ненавиджу брехунів. А понад усе — нещирих сцикунів. Не барися — роби свою справу.

Коли Ар'я не ворухнулася, він мовив:

— Я вбив твого різниченка. Розрубав його трохи не навпіл, а потім із того реготав.

Він видав якийсь дивний звук. Ар'я не одразу втямила, що то він схлипнув.

— Маленька пташечка, твоя гарненька сестричка... я стояв там у білій кирейці й дозволяв її бити. Я примусив її співати — а сама ж вона не хотіла, упиралася. Я хотів її забрати з собою. Аби ж забрав! То уграв би до крові, вирізав серце і кинув при дорозі... але нізачо не віддав би тому клятому курдупелю.

Обличчя його перекосила судома болю.

— Ти змушуєш мене благати, сучко? Роби справу! Подаруй мені милосердя... помстися за свого Смика...

— За Мику! — Ар'я ступила крок назад. — Ви не заслуговуєте на дарунок милосердя.

Хорт дивився, як вона сідлає Боягузку, яскравими та блискучими від лихоманки очима. Не зробив жодного руху підвестися й зупинити її. Але коли вона сіла у сідло, сказав:

— Справжні вовки добивають поранених тварин.

«От хай тебе і знайдуть справжні вовки» — подумала Ар'я. — «Сонце сяде, то вони тебе винюхають.» Тоді він дізнається, що вовки роблять хортам.

— Не сокирою було мене бити, — мовила вона, — а мати мою рятувати.

Вона відвернула коня і поїхала геть, жодного разу не обернувшись.

Сонячного ранку за шість днів по тому Ар'я дісталася місця, де Тризуб розливався дуже широко, а повітря пахкотіло сіллю замість дерев. Вона трималася якнайближче до води, минала ниви та хутори, і по обіді побачила перед собою містечко, сподіваючись, що то і є Солепанва. Над містечком височів невеличкий замок — чи радше паланка, що складалася з простої кутастої вежі з дворичем та муром. Більшість крамниць, заїздів та шинків коло води було спалено чи пограбовано; деякі виглядали покинутими. Але пришиби для кораблів лишилися на місці, й на схід простяглася Крабова затока, виблискуючи під сонцем блакиттю та зеленню.

І коло берега стояли кораблі.

«Три» — подумала Ар'я, — «їх тут аж три, а мені й одного досить». Але два з них були всього лише річковими байдаками, пласкими та низькими, спроможними долати хіба що води Тризубу. Зате третій був величенький — купець із солоного моря з двома лавами весел, визолоченим носом і трьома високими щоглами, де висіли згорнуті лілові вітрила. Ліловим був фарбований і короб. Ар'я рушила Боягузкою до пришибів, аби краще роздивитися. Коло кораблів ведеться інший звичай, ніж у невеличких селах — чужинці не мають здаватися тут зайвими та ворожими. Певно, усім буде байдуже, хто вона така і навіщо приїхала.

«Де б узяти срібла?» Зрозумівши, що не має грошей, Ар'я вкусила губу. В Полівера вони знайшли оленя і з десятків мідяків, у вбитого нею прищавого зброєносця — вісім срібняків, а в гамані Лоскотуна — лише кілька шелягів. Але Хорт наказав їй стягнути чоботи вбитого і порізати його просякнуту кров'ю одежину. В кожному носакі виявилось по оленю, а у підбивці каптана було зашито аж три золоті дракони. Але Сандор забрав усі гроші собі. «Нечесно! Вони такі ж мої, як і його.» Якби ж вона подарувала йому милосердя... та не подарувала ж, і тепер не могла повернутися, а прохати про допомогу не мала кого. «Про допомогу благатимеш — ніколи не матимеш.» Доведеться продати Боягузку і сподіватися, що того вистачить.

Від хлопчача у порті вона дізналася, що стайні спалили, але їхня господарка й досі торгувала позаду септу. Ар'я легко знайшла дебелу та міцну жіночку, від якої добряче тхнуло кіньми. Боягузку вона вподобала з першого погляду, спитала Ар'ю, де та її надибала, і вишкірилася, почувши відповідь.

— Коняка доброї породи, воно й видно. І що хазяїном її був лицар, про те годі сумніватися. Але той убитий лицар, дитино, ніякий тобі не брат. Я, дорогенька, не перший рік торгую з замком, знаю на вигляд і мову чимало шляхетного панства. Ти не їхньої породи — не те що кобила.

Вона пхнула пальцем Ар'ї у груди.

— Ти її знайшла, а чи вкрала, хто тебе зна. Відки таке вбоге й миршаве дівчисько може добути лицарську подорожню кобилу? Ото ж бо й воно.

Ар'я уперто вкусила губу.

— То ви її не купите?

Жінка захихотіла.

— Чого ж не купити? Куплю. От лишень тобі доведеться взяти те, що я дам. А не хочеш — то ходімо до замку, поспитаємося, що тобі належить за крадіжку коня в доброго лицаря. Чи не зашморг на шию, га?

Навколо тинялося ще з півдесятка тутешніх міщан, і Ар'я розуміла, що вбити жінку не зможе. Тому вкусила губу ще міцніше і дозволила себе ошукати. Отриманий гаманець був жалюгідно плаский; коли Ар'я попрохала додати трохи за сідло, вузду і чабрак, перекупка лише зареготала.

«Дідька б вона так ошукала Хорта» — думала Ар'я, крокуючи довгим шляхом назад до пришибів. Відколи вона подолала його верхи, шлях, здавалося, видовжився у кілька разів.

Лілова галера стояла, де й була — бо якби встигла піти, поки її грабували, то було б уже вище її сил. На місток саме заковували барило меду; Ар'я спробувала зайти слідом, але жегляр на чардаку вилаяв її невідомою мовою.

— Хочу побачити капітана, — мовила до нього Ар'я, та він лише загорлав гучніше.

Галас привернув увагу кремезного сивочолого чоловіка у ліловому вовняному каптані. Він розумів посполиту мову і відповів нею:

— Я тут капітан. Чого тобі треба? Хутко, дитино, ми чекаємо відпливу.

— Хочу на північ, до Стіни. Ось, я можу заплатити. — Ар'я віддала йому гаманця. — Нічна Варта має замок на морі.

— Так, Східну Варту. — Капітан висипав срібло на долоню і спохмурнів. — Оце все, що ти маєш?

«Цього не досить» — зрозуміла Ар'я. В корабельника все було написано на обличчі.

— Мені не треба окремого помешкання, — мовила вона. — Можу спати десь під чардаком або...

— Візьміть покоївкою! — гукнув весляр, що саме тупав повз них із сувоєм вовняного краму на плечі. — А спить хай зі мною!

— Язика припни, йолопе! — визвірився капітан.

— Я можу працювати, — вмовляла Ар'я. — Вишкрібати чардак. Колись я вишкрібала замкові сходи. Мабуть, зможу веслувати...

— Ні, не зможеш, — відповів капітан, повертаючи монети. — А хоч би й могла... байдуже, дитино. На півночі нам нічого доброго не світить. Там крига, війна і пірати. Ще як ми огинали Гостроклішню, то бачили з десятків піратських кораблів. І знову побачити не прагнемо. Відси ми тягнемо весла до рідної домівки. Тобі я раджу зробити те саме.

«Нема в мене рідної домівки» — подумала Ар'я. — «І зграї нема. Навіть коня — і того нема.»

Капітан вже відвертався, коли вона спитала:

— Перепрошую ясного пана... який це корабель?

Капітан завагався, подарував їй утомлену посмішку й відповів:

— Галеас «Велетова донька» з Вільного Міста Браавосу.

— Зачекайте! — раптом згадала Ар'я. — Маю для вас дещо.

Вона запхала свій скарб аж під спідне, щоб не загубити, і мусила порпатися там довго та глибоко під сміх веслярів і нетерпляче бурчання капітана.

— Зайвий срібняк, дитино, справі не зарадить, — зрештою мовив він.

— Це не срібло. — Ар'я міцно стиснула свій скарб між пальців. — Це залізо. Ось.

І пхнула йому в жменю монету — маленьке кружальце чорного заліза, отримане від Якена Ха-Гара, таке витерте, що людська голова на ньому позбавилася останніх рис. «Мабуть, небагато з неї буде зиску, та все ж...»

Капітан покрутив монету в руці, заблимав очима, тоді знову зиркнув на Ар'ю.

— Оце... як...?

«Якен казав, щоб я не забула додати слова.» Ар'я склала руки на грудях і вимовила гучно та твердо, наче розуміла, про що йдеться:

— Валар моргуліс.

— Валар дохаеріс, — відповів капітан, шанобливо торкаючись чола двома пальцями. — Зараз вам наготують окреме помешкання.

Семвел IV

— Він смокче сильніше від мого. — Йоля попестила малого по голівці, тримаючи коло грудей.

— Та ж він голодний який! — мовила білява дівчина Вала, яку чорні братчики кликали дичацькою принцесою. — Досі жив на козячому молоці та трунках від того сліпого маестра.

Хлопчик іще не мав імені — так само, як і Йолин син. Такий вже був дичацький звичай: навіть син Манса Розбишаки не матиме імені аж до третього року життя. Втім, Сем уже чув, як братчики кликали його «принциком» і «бойовищенком», бо син короля народився просто посеред кривавого бойовища.

Він подивився, як дитина харчується коло Йолиних грудей, потім подивився, як дивиться Джон. «Джон посміхається!» Сумною посмішкою, та все ж посміхається. Семові було втішно це бачити. «Це ж уперше він посміхається, відколи я повернувся.»

Вони подолали шлях від Ніч-Крому до Глиб-Озера, потім від Глиб-Озера до Королевиної Брами — вузькою стежкою, що з'єднувала

замки, ніколи не гублячи з виду Стіну. За півтора дні від замку Чорного, коли вони вже ледве шкутильгали геть стертими ногами, Йоля почула позаду стукіт копит. То виявилася валка вершників з заходу.

— Братчики! — заспокоїв її Сем. — Цим шляхом їздить лише Нічна Варта.

Вершників очолював пан Денис Малістер з Тіньової Вежі, а з ним їхали поранений Бовен Марш і ті, хто вцілів після битви на Мості Черепів. Коли Сем побачив Дивена, Велетня і Скорботного Еда Толета, то упав на коліна і зарюмса, як дитина.

Саме від них він дізнався про битву під Стіною.

— Станіс висадив лицарів при Східній Варті. Котер Пайк повів їх розвідницькими стежками, щоб застукати дичаків зненацька, — розповів Велетень. — І таки застукав: розбив доценту, полонив Манса Розбишаку, знищив з тисячу кращих бійців, серед них Харму Песиголовку, а решту розігнав, наче листя штормовим вітром.

«Боги зглянулися на нас» — подумав Сем. Якби він не заблукав дорогою на південь від Крастерового Дитинця, то вони з Йолею втрапили б у саме серце битви... або табору Манса Розбишаки. Йолі з малим воно, може, було б і на краще, але йому — зовсім навпаки. Сем чув безліч оповідок про те, що дичаки робили спійманим гайворонам, і аж трусився від самої лише згадки.

Та жодні розповіді не приготували його до побаченого у замку Чорному. Братська трапезна вигоріла до землі, від великих дерев'яних сходів лишилася купа уламків льоду та спалених колод. Донал Нойє загинув, а з ним Раст, Глухий Дик, Рудий Алин і ще безліч братів. Натомість замок юрмився людом, якого Сем ніколи не бачив тут у такому числі: не чорними братчиками, але вояками короля, яких набралось більше як тисяча. Уперше на людській пам'яті у Король-Башті справді жив король, а над Списом, Гардіновою Баштою, Сірою Вежею, Щитовою Палатою та рештою будівель, що довгими роками стояли порожні та покинуті, тепер маяли прапори.

— Великий прапор, золотий з чорним оленем — то королівська корогва дому Баратеон, — розповідав Сем Йолі, яка досі ніколи не бачила жодного прапора. — Лис і квіти — то дім Флорент. Черепаха — Естермонт, риба-меч — Бар-Емон, а схрещені сурми — Златоспів.

— Усі такі яскраві! Наче квітки, — зауважила Йоля. — Мені до вподоби оті жовті, з вогнем. Дивися — деякі з вояків намалювали таке на одязі.

— То вогняне серце. Чий це знак — не знаю.

Втім, дізнатися було неважко. «Королевиних людей» — так сказав йому Пип. Але спершу тюгукнув і щосили заволав:

— Закладайте двері, парубки — ховаймося! Сем Смертяний повернувся з могили!

А Грен лише чимдуж обійняв Сема, аж у того ребра трохи не хрупнули.

— Та не питай мене, де та королева, — пояснював далі Пип. — Станіс лишив її у Східній Варті разом з донькою та кораблями. А жінок не привіз зовсім, окрім однієї червоної.

— Червоної? — непевно перепитав Сем.

— Її кличуть Мелісандра з Асшаю, — додав Грен. — Королівська чаклунка. Люди кажуть, на Дракон-Камені вона спалила людину живцем, аби Станісові сприяв вітер дорогою на північ. У битві вона теж завжди поруч із ним, а ще дала йому того чарівного меча, що кличуть Світлоносцем. Ось побачиш — він так блищить, наче у нього запхали шматок сонця.

Він знову зиркнув на Сема і вишкірився широчезною, простацькою, пришелепкуватою посмішкою.

— Досі не вірю, що ти тут!

Джон Сніговій теж посміхнувся, коли його побачив — але мляво і стомлено. Так само, як посміхався зараз.

— То ти зрештою віднайшов зворотній шлях, — сказав він. — Ще і Йолю привів! Оце ти зух, Семику.

Але з оповідок Грена випливало, що на світі немає іншого такого зуха, як Джон. Утім, навіть здобуття ним Рогу Зими та дичацької принцеси не вистачило, щоб пан Алісер та його приятелі припинили вважати Джона перевертнем. Маестер Аемон казав, що Джонова рана добре зцілюється. Та на серці в нього спливали кров'ю рубці, глибші за ті, що лишилися на обличчі. «Він тужить за своєю дичацькою дівчиною. І за своїми братами.»

— Диво, — казав він Семові. — Крастер не плекав любові до Манса, а Манс — до Крастера. Та зараз донька Крастера годує Мансового сина.

— Бо я маю вдосталь молока, — відповіла Йоля тихим сором'язливим голосочком. — Мій ссе небагато. Він не такий жадібний, як оцей.

Дичацька дівчина Вала обернулася до них:

— Я чула, як королевині люди кажуть, що червона жінка хоче віддати Манса вогню, щойно він зміцніє.

Джон відповів їй утомленим поглядом.

— Манс є утікачем з Нічної Варти. За це карають на смерть. Якби його впіймала Варта, він би вже теліпався у зашморгу. Але Манс — бранець короля, а намірів короля не відає ніхто, крім червоної жінки.

— Я хочу його бачити! — мовила Вала. — Хочу показати йому сина. Не дайте йому померти, навіть не побачивши дитину!

Сем спробував пояснити:

— Його, панно, заборонено бачити усім, окрім маестра Аемона.

— Якби на те була моя воля, Мансові дали б тримати сина, скільки він забажає. — Джонова усмішка згасла. — Вибач, Вало. — Він відвернувся. — Ми з Семом маємо обов'язки. Принаймні, Сем їх має. Ми питаємо, чи можна тобі бачити Манса. Більшого не можу обіцяти.

Сем затримався ще на хвилину — стиснути Йолину руку і пообіцяти повернутися після вечері — а тоді заспішив за іншими. За дверми

стояла варта — королевині люди зі списками. Джон дійшов уже до половини сходів, але зупинився і почекав на захеканого Сема.

— А ти наче припав серцем до Йолі, хіба ні?

Сем зашарівся.

— Йоля дуже добра. Щира і ласкава.

Він радів скінченню довгого жахіття, радів опинитися знову серед братчиків у замку Чорному... але деякими ночами у самотній келії згадував, якою теплою була Йоля під купою хутра з немовлям, зігрітим між нею та ним самим.

— Вона... вона додає мені хоробрості, Джоне. Я не стаю хоробрий, але... хоробріший.

— Ти ж розумієш, — тихо і лагідно мовив Джон, — що лишитися з нею не можеш. Так само, як я не міг лишитися з Ігриттою. Ти проказав обітницю, Семику, і я теж. Ті самі, що і решта братства.

— Та розумію... Йоля казала, що може стати мені дружиною, але... Я розповів їй про обітницю, про їх зміст. Не знаю, чи вона зраділа, а чи затужила, та я їй усе розповів. — Сем схвильовано ковтнув і додав: — Джоне... а чи може бути чесною брехня, якщо вона... заради мети доброї?

— Гадаю, треба судити з брехні та мети. — Джон уважно роздивився Сема. — Але тобі я брехати не раджу. Ти, Семе, у брехуни не годишся. Бо червонієш, крикаєш і запинаєшся.

— Так-то воно так, — визнав Сем, — але ж можна збрехати у листі. Пером мені брешеться легше. Я поміркував... коли тут у нас усе влаштується, то для Йолі буде краще... я подумав, чи не послати її до Рогошпилю. До матінки, сестер і... п-пана батька. Якби Йоля сказала, що дитина від мене...

Сем знову зашарівся.

— Матінка обов'язково схотіла б її лишити. Я певно знаю! Вони б знайшли Йолі якесь місце, якусь службу... вже не так тяжко, як служити Крастерові. А пан князь Рандил... панотець ніколи не казали,

та їм, напевне, сподобається, що я зумів нарядити байстрюка від дичацької дівчини. Вони подумают: хоч те у сині є від чоловіка, що зумів лягти з жінкою та стати батьком дитині. Колись пан князь казали, що я напевно помру цнотливим, бо жодна жінка ніколи... ну, ти розумієш... Джоне! Якби я написав таку брехню... то була б добра справа? Хлопчик міг би тоді...

— Вирости байстрюком у дідовому замку? — Джон знизав плечима.
— Хтозна. Залежить від твого батька і від того, яким зростатиме малий. Якщо він удасться в тебе...

— Оце вже ні! Його справжній батько — Крастер, а того гевала ти сам бачив: твердий та впертий, наче старий пенъ. І Йоля теж сильніша, ніж здається.

— Якщо малий покаже себе з мечем та списом, то легко вислужить собі місце хоч би й серед панцирної варти твого батька, — мовив Джон. — Нерідка справа, коли байстрюка вчать на зброєносця, а потім висвячують на лицаря. Але тобі головне — зробити так, щоб Йоля грала у цю гру переконливо. Бо скільки я чув від тебе про твого батька, він навряд чи стерпить, щоб його ошукали.

На сходах ззовні башти стояла ще варта, але то вже були люди короля. Сем швидко навчився бачити різницю: королівські вояки були з себе прості, земні та брутальні, як решта вояків на світі, зате королевині тицали всім у очі свою запальну вірність Мелісандрі з Асшаю та її Господові Світла.

— Ти знову до навчального двору? — спитав Сем, крокуючи дворищем разом із Джоном. — Ще й нога тобі не зажила як слід, а ти вже усі жили рвеш! Чи це розумно?

Джон здвигнув плечима.

— Та ж нема більше чого робити. Марш увільнив мене від усіх обов'язків. Боїться, що я досі перевертень.

— У це майже ніхто не вірить! — запевнив його Сем. — Хіба що пан Алісер та його приятелі. А більшість братчиків тебе краще знає. Та й король Станіс теж розуміє, цього я певний. Бо це ж ти, не хтось інший, приніс йому Ріг Зими і полонив сина Манса Розбишаки!

— Я лише захистив Валу та немовля від гвалту і грабунку, коли дичаки кинулися врозтіч. І тримав їх при собі, доки нас не знайшли розвідники. Нікого я не полонив! Король Станіс міцно тримає своє вояцтво в руках, це кожен бачить. Він їм дозволив узяти трохи здобичі, та я чув, що згвалтували тільки трьох жінок, і усіх гвалтівників уже вихолостили. А я, мабуть, як братчик Варти мав би вбивати вільний нарід, що гасав навколо. Бо, приміром, пан Алісер просторікує, що я здіймав меча лише на захист наших ворогів. І не вбив Манса Розбишаку, бо уклав з ним угоду. Так він каже.

— Так тільки він і каже, — відповів Сем. — А решта знає, що він за один.

Зважаючи на чесний рід, лицарське звання, довгі роки служби у Варті, пан Алісер Терен міг би стати одним із головних пошукачів титулу князя-воєводи. Але майже всі, кого він чимало років навчав як майстер-мечник, конче його зневажали. Так, його ім'я висунули на обрання, але Терен вийшов шостим у перший день, а на другий втратив чимало голосів, після чого відкликав себе на користь князя Яноса Слинта.

— Зате усі знають, що пан Алісер — лицар чесного родоводу, іменитий і законно вроджений, а я — байстрюк, що вбив Кворина Піврукого і ділив постіль з дикою списницею. Дехто і варгом мене кличе. Цікаво, як можна бути варгом, не маючи вовка? — Джонові вуста викривилися у гіркій усмішці. — Привид мені навіть не сниться більше. А сниться лише крипта з кам'яними королями на престолах. Інколи я чую Роббів голос, інколи — батьків, наче вони гуляють на якомусь бенкеті. Але між нами стіна, і я знаю, що мені на тому бенкеті місця немає.

«Так, бо живим нема місця на бенкетах мертвих.» Семові аж серце розривалося мовчати в таку хвилину. «Бран не мертвий, Джоне!» — волів би він закричати на весь голос. — «Він разом з друзями їде на північ на велетенському олені шукати триокого гайворона у глибинах страхолюдної пущі.» Але слухаючи подумки власні слова, Сем Тарлі починав сумніватися, чи не наснилося йому все те божевілля, чи не

примарилося з лихоманки, жаху та голоду... і все ж навіть у такому разі він стрілив би, не вагаючись, якби не дав чесного слова.

Берегти таємницю він присягнувся аж тричі: уперше — самому Бранові, удруге — дивному хлопчикові Йоджену Троску, і втретє — Холоднорукому.

— Весь світ вважає малого мертвим, — сказав його рятівник, коли вони прощалися. — Хай його кістки спочивають у могилі. Нам не потрібні нишпорки на наших слідах. Присягнися, Семвеле, братчику Нічної Варти. Присягнися життям, яке ти винен мені.

Сем похнюпився, посовав ногами і мовив:

— Князя Яноса ніколи не оберуть князем-воєводою. — Чим кращим він не мав заспокоїти Джонів смуток; ба не мав і чим іншим. — Того ніколи не станеться!

— Семе, дурнику мій любий. Очі пролупи, га? Він день у день набирає голоси. — Джон відкинув волосся з очей і додав: — Може, я нічого в світі не знаю, але це знаю напевне. А тепер перепрошую. Пошукаю собі, кого мечем уперіщити.

Сем безпорадно дивився Джонові услід, а той широко крокував до зброярні та навчального двору. Останнім часом Джон Сніговій майже усі години, коли не спав, коротав саме там. Наразі замок Чорний не мав майстра-мечника: пан Єндрей загинув, а пан Алісер втратив до вишколу новачків усяку охоту. Тому Джон заходився з власної волі навчати найслабкіших новобранців: Шовкуна, Лошака, Робіна-Стрибайла з його кульгавою ногою, Арона та Емріка. Коли ж вони стояли на варті чи мали інші справи, він цілими годинами вправлявся наодинці з мечем, щитом та списом або ставав до бою проти кожного, хто мав наснагу.

«Семе, дурнику мій любий» — чув Сем слова Джона, поки повертався до маєстерської вежі. — «Очі пролупи, га? Він день у день набирає голоси.» Невже це так і є? Аби стати князем-воєводою Нічної Варти, пошукач мав набрати дві третини голосів усіх присяжних братчиків. Після дев'яти голосувань упродовж дев'яти днів до двох третин ніхто навіть не наблизився. Князь Янос і справді набирав

голоси, обігнавши спершу Бовена Марша, потім Отела Ярвика, та все ж досі не наздогнав пана Дениса Малістера з Тіньової Вежі або Котера Пайка зі Східної-Варти-біля-Моря. «Новим воєводою напевне ж буде хтось із них» — заспокоїв себе Сем.

Станіс поставив варту і коло маестрових дверей. Всередині панувала жарка задуха і купчилися поранені у битві: чорні братчики, люди короля і королеви. Клідас сновигав між ними з глечиками козячого молока і сон-вина. Проте сам маестер Аемон ще не повернувся з уранішніх відвідин Манса Розбишаки. Сем повісив кобеняка на кілочок і пішов допомагати. Він носив, наливав, міняв перев'язки, а у голові крутилися і не хотіли змовкати Джонові слова. «Семе, дурнику мій любий. Очі пролупи, га? Він день у день набирає голоси.»

Минула добряча година, перш ніж Сем спромігся випроситися — піти погодувати круків. Дорогою до крукарні він спинився перевірити свій рахунок з голосування попереднього вечора. На початку обрання братчики висунули понад тридцять імен, але більшість негайно відкликали, щойно з'ясувалося, що перемога їм не світить. Напередодні лишилося семеро. Пан Денис Малістер зібрав двісті й тринадцять жеребків, Котер Пайк — сто і вісімдесят сім, князь Слент — сімдесят чотири, Отел Ярвик — шістдесят, Бовен Марш — сорок дев'ять, Трипалій Гоб — п'ять, а Скорботний Ед Толет — один. «То все Пип з його дурними жартами.» Сем подивився на попередні підрахунки. Пан Денис, Котер Пайк і Бовен Марш втрачали голоси від третього дня обрання, Отел Ярвик — від шостого. Лише князь Янос Слент уперто ліз нагору — день у день, вечір у вечір.

Сем почув галас у крукарні, відклав папери і почалапав нагору сходами — годувати зголоднілих птахів. Там він побачив, що на його радість прилетіли ще троє.

— Сніг-сніг-сніговій! — закричали вони на нього. — Сніг-сніговій!

Цього він навчив їх сам. Але навіть із прибульцями крукарня здавалася жалюгідно порожньою. Досі не повернувся майже ніхто з тих птахів, яких вислав Аемон. «На щастя, один таки досяг Станіса. Один дістався Дракон-Каменя і потрапив до рук того короля, якому не байдуже.» Сем знав, що за багато тисяч верст на південь його батько

поставив дім Тарлі під короги хлопчака на Залізному Престолі. Та ані король Джофрі, ані король Томен не ворухнули й пальцем, коли Варта волила про допомогу. «Навіщо потрібен король, який не захищає свою державу?» — розлючено думав він, згадуючи ніч на Кулаку Першолюдей і жахливу втечу до Крастерового Дитинця крізь пільму, страхіття і снігопад. Так, йому було трохи моторошно від звичаїв королевиних людей, та все ж вони прийшли й допомогли силою зброї у скрутну годину.

Того вечора Сем шукав, але не знайшов Джона Сніговія у склепистому кам'яному підвалі, де тепер братчики споживали обід і вечерю. Коли він нарешті зневірився і всівся на лаву коло друзів, Пип саме розповідав Скорботному Едові про змагання між солом'яними вояками, хто більше збере на собі дичацьких стріл.

— Ти йшов попереду мало не до кінця, та Гак Довгозерник останнього дня зібрав три й вирвався наперед.

— От ніколи я нічого не виграю! — пожалівся Скорботний Ед. — А до Гака — до того завжди усміхалися боги. Коли дичаки зіпхнули його з Мосту Черепів, він і тоді якось примудрився гепнутися у гарненький глибоченький ставочок, та так щасливо, що на жодному камені не побився.

— А чи туди далеко падати? — зацікавився Грен. — Виходить, він упав у ставок і не загинув?

— Та не те щоб, — відповів Скорботний Ед. — Загинути він однак загинув, бо йому в голові стирчала сокира. Але ж подумайте, який щасливець — усі камені оминув!

Того вечора Трипалій Гоб обіцяв братчикам засмажити мамутові окости — хтозна, чи не сподівався приманити трохи голосів. «Аби ж молодшого мамута знайшов, то може, і приманив би» — подумав Сем, виколупуючи з зубів жилаві нитки м'яса, тоді зітхнув і відсунув страву.

Скоро мало статися нове голосування, і напруга висіла у повітрі щільніше за дим. Котер Пайк сидів коло вогню в оточенні розвідників зі Східної Варти. Пан Денис Малістер розташувався біля дверей з меншою купкою вояків Тіньової Вежі. «Янос Слонт сидить у

найкращому місці» — усвідомив Сем, — «точно посередині між вогнем та протягами». Він стривожився, побачивши коло Слинта ще й Бовена Марша; той стояв блідий та змарнілий, з перев'язаною полотном головою, але дослухався до кожного Яносового слова. Сем показав на нього друзям, а Пип додав:

— А ти туди подивися. Онде пан Алісер шепочеться з Отелом Ярвиком.

Опісля трапези маестер Аемон підвівся і запитав, чи не хоче хтось із братчиків сказати слово, перш ніж укине жеребок. Перед очима загалу з'явився Скорботний Ед — як завше, з похмурою скам'янілою пикою.

— Хочу лишень сказати усім, хто кидає жереб за мене: воєвода за мене, як із собачого хвоста сито. Але й решта, щоб не збрехати, ніяк не краща. Отакої.

За ним випнувся Бовен Марш і став, поклавши одну долоню на плече князя Слинта.

— Брати й друзі мої! Благаю вас відкликати моє ім'я з цього обрання. Мої рани досі гнітять мене, і уряд цей занадто тяжкий для моїх плечей... та не для князя Яноса, який упродовж довгих років очолював золотокирейників Король-Берега. Віддамо ж йому нашу довіру та наші голоси!

Сем почув сердите бурмотіння від того кінця палати, де сидів Котер Пайк. Пан Денис зиркнув на одного зі своїх супутників і захитав головою. «Пізно! Шкоди вже завдано.» Семові стало цікаво, де Джон і чому він не бере участі.

За небагатьма винятками, братчики були неписьменні, тому за звичаєм обрання полягало у киданні жеребів до череватого чавунного казана, якого притягли з кухні Трипалій Гоб і Овейн Пришелепок. Барильця з жеребками стояли у кутку за важкою запоною, щоб виборець міг обрати, не виказуючи себе. Дозволялося кидати жереб за друга, якщо він стояв на варті, тому деякі з братчиків брали два, три, чотири жереби, а пан Денис і Котер Пайк голосували від залог, які залишили по собі у своїх замках.

Коли трапезна спорожніла, Сем та Клідас перевернули казана перед маестром Аемоном. Стіл укритися розсипом камінців, морських мушель та мідних шелягів. Зморшкуваті руки Аемона розкидали жеребки на купи з надзвичайною швидкістю: мушлі сюди, камені туди, монети убік, а поодинокі площики стріл, цвяхи та жолуді — поперед себе. Сем та Клідас перелічували купи; кожен вів власний рахунок.

Того вечора свій рахунок першим доповів Сем.

— Двісті три за пана Дениса Малістера, — мовив він. — Сто і шістдесят дев'ять за Котера Пайка. Сто і тридцять сім за князя Яноса Слинта, сімдесят два за Отела Ярвика, п'ять за Трипалого Гоба, два за Скорботного Еда.

— Я маю за Пайка сто і шістдесят вісім, — відповів Клідас. — У моєму рахунку не вистачає двох голосів, у Семовому — одного.

— Семів підрахунок правильний, — мовив маестер АEMON. — Не кидав жереба Джон Сніговій. Але байдуже. Перемоги не здобув жоден.

Сем відчув радше полегшення, ніж розчарування. Навіть за підтримки Бовена Марша князь Янос досі лишався третім.

— Хто ті п'ятеро, які кидають за Трипалого Гоба? — зацікавився Сем уголос.

— Мо', ті братчики, що побачили надію випхати його з кухні? — припустив Клідас.

— Пан Денис відучора втратив десять голосів, — зауважив Сем. — І Котер Пайк — майже двадцять. Недобре виходить.

— Недобре для їхніх сподівань на посаду князя-воєводи, — відповів маестер АEMON. — Але хтозна, як воно вийде для Нічної Варти — може, й на краще. Про те судити не нам і не зараз. Десять днів — то не така вже й довга затримка. Якось обрання воєводи тривало майже два роки. Братчики тоді голосували близько семисот разів. Варта дійде рішення у свій час.

«Дійде» — подумав Сем, — «але якого саме?».

Трохи пізніше, за кухлем розведеного водою вина у Пиповій келії, Сем розпустив язика і заходився міркувати уголос.

— Котер Пайк і пан Денис Малістер втрачають голоси, та разом досі мають сливе дві третини, — казав він Пипові та Гренові. — Хай кого з них оберуть, Варта матиме доброго воєводу. Хтось має переконати одного відкликати себе і підтримати іншого.

— Хтось? — перепитав Грен, сумніваючись. — Який ще «хтось»?

— Наш бевзь думає, що це ти його «хтосем» обізвав, — пояснив Пип. — Е ні, то має бути неабиякий «хтось»! Як закінчить із Пайком та Малістером, нехай zarazом переконає короля Станіса одружитися з королевою Серсеєю.

— Король Станіс одружений! — обурено заперечив Грен.

— Ну от що мені з ним робити, Семе? — зітхнув Пип.

— Котер Пайк і пан Денис не надто шанують один одного, — уперто торочив Грен. — Завше сваряться про все на світі!

— Бо різняться думками про те, що на користь Варті. Але обидва бажають їй добра, — мовив Сем. — Якби ж ми їм пояснили...

— Ми?! — перепитав Пип. — Відколи це вже не «хтось», а «ми»? Ти не забув, що я — мартоплясова мавпа? А Грен, він... ну, Грен.

Він посміхнувся до Сема і поворушив вухами.

— А ось ти в нас... ти княжий син, шафар маестра...

— І Сем Смертяний, — закінчив Грен. — Це ж ти убив Іншого!

— Та його драконоскло вбило! — вже всоте пояснив Сем.

— Княжий син і маестрів шафар Сем Смертяний, — повторив, смакуючи, Пип. — Якби ж ти пішов і побалакав...

— Я б пішов і побалакав, — пробурчав Сем похмуро, ніби Скорботний Ед. — Якби не боявся їх аж до дрижаків.

Джон ХІ

Джон повільно кружляв навколо Шовкуна з мечем у руці, змушуючи крутитися і суперника.

— Здійми щита, — мовив він.

— Він заважкий! — поскаржився юний староградець.

— Якби не був важкий, то не спиняв би мечі, — відповів Джон. — Підіймай, не лінюуй.

І ступив крок уперед, завдаючи удару. Шовкун підсмикнув щита догори саме вчасно, щоб упіймати лезо на край, і у відповідь загилив власним клинком Джонові по ребрах.

— Годяще! — мовив Джон, відчувши силу удару на власному щиті. — Добре влучив! Але ти маєш вкладатися в удар. Доклади до меча ваги тіла, і завдаси більшої шкоди, ніж самою лише рукою. Спробуймо ще. Нападай на мене, тисни! Але щита тримай високо, бо як вдарю в довбешку, то аж задзвенить...

Раптом Шовкун ступив крок назад і підняв забороло.

— Джоне, — вимовив він занепокоєно.

Коли Джон обернувся, то побачив її просто ззаду, в оточенні півдесятку королевиних людей. «Не диво, що у дворі ущухли всі розмови.» Він уже бачив Мелісандру при ніч-ватрі або тут чи там у замку, але ніколи ще так близько. «Вона дуже вродлива» — майнула в нього думка... та її червоні очі навівали і якусь глуху тривогу.

— Вітаю ясну пані.

— Король бажає говорити з тобою, Джоне Сніговію.

Джон устромив навчального меча у землю.

— Чи не дозволите перевдягнутися? У цьому вигляді я не гідний постати перед королем.

— Ми почекаємо нагорі Стіни, — мовила Мелісандра.

«Ми» — почув Джон, — «не він, не король. Саме так мені й казали. Справжня королева тут вона, а не та, яку лишили у Східній Варті.»

Він розвісив кольчугу і бляхи у зброярні, повернувся до власної келії, скинув просяклий потім одяг, нап'яв свіжий чорний стрій. У кліті буде холодно і вітристо — це Джон знав напевне, а нагорі, на

льоді, ще холодніше і вітристіше. Тому він узяв важкого теплого кобенька з каптуром. Останнім Джон підхопив Пазура і закинув мечабайстрюка за спину.

Мелісандра чекала на нього біля підніжжя Стіни. Королевиних людей вона відіслала геть.

— Чого їхня милість бажають від мене? — запитав Джон, заходячи до кліті.

— Усього, що ти можеш дати йому, Джоне Сніговію. Він-бо є король.

Джон зачинив двері й смикнув за мотузку дзвона. Запрацював коливорот, кліть поїхала догори. День був яскравий, Стіна плакала, довгі пальці води стікали її поверхнею, виблискуючи на сонці. У тісняві залізної кліті Джон гостро відчував сусідство червоної жінки. «Навіть пахне вона якимось... червоно.» Пахощі Мелісандри нагадали йому про кузню Мікена, про запах розжареного червоного заліза. То були пахощі диму та крові. «Поцілована вогнем» — мовив він подумки і згадав Ігритту. Вітер підхопив довгі червоні шати Мелісандри і заплескотів ними по ногах Джона, що стояв зовсім поруч.

— Вам не холодно, ласкава пані? — запитав він.

Вона засміялася.

— Мені не буває холодно. — Рубін на її шиї, здавалося, миготів у лад із серцем. — Бо у мені, Джоне Сніговію, живе вогонь Господа. Ось, спробуй-но.

Вона поклала його руку собі на щоку і трохи потримала, щоб він відчув її тепло.

— Отаке на дотик саме життя, — мовила вона. — Холодна лише смерть.

Вони знайшли Станіса Баратеона самого на краю Стіни; здавалося, він поринув у тяжкі роздуми над полем, де виграв свою битву, і великою зеленою пущею далі на північ. Одягнений король був у такі самі чорні штани, каптан і чоботи, які міг би мати на собі братчик Нічної Варти. Вирізняло його лише королівське корзно: важке,

золототкане, облямоване чорним хутром і застібнуте пряжкою в подібі палаючого серця.

— Я привела до вашої милості Байстрюка Зимосіцького, — звернулася до нього Мелісандра.

Станіс обернувся і роздивився уважними очима — глибокими синіми озерами під важким лобом. Запалі щоки та міцна щелепа були вкриті коротко підрізаною синясто-чорною бородою, що не ховала змарнілості обличчя. Зуби короля були міцно стиснені, так само напруженими здавалися шия та плечі. Правицю Станіс стиснув у кулак. Джон мимоволі пригадав сказане колись Доналом Нойє про братів Баратеонів: «Роберт був викуваний зі справжньої сталі, а Станіс — із чорного чавуну, твердого, але крихкого. Він зламається, але не зігнеться.» Джон став на коліно, питаючи себе з тривогою, чого цьому крихкому королю від нього треба.

— Підведися. Я багато чув про тебе, пане Снігу-воєводо.

— Перепрошую вашу ясну милість... та який з мене пан, іще й воєвода? Ви, напевне, чули плітки, що я перебіжчик і боягуз. Що я вбив свого присяжного брата Кворина Піврукого, аби врятувати собі життя в дичаків. Що я супроводив Манса Розбишаку в поході й узяв собі дичацьку жінку.

— Так, я чув. І багато іншого теж. Ти варг, казали мені, ще й перевертень, що гуляє ночами у вовчій шкурі. — Посмішка короля Станіса була важка і сувора. — Скажи мені сам, що з цього правда.

— Я мав лютововка на ймення Привид. Я лишив його позаду, коли видирався Стіною коло Сірого Сторожа, і відтоді не бачив. Приєднатися до дичаків мені наказав Кворин Піврукий. Він знав, що мене змусять убити його задля доказу моїх намірів, і звелів робити усе, чого від мене вимагатимуть. Ту жінку звали Ігриттою, і я порушив з нею обітницю, але присягаюся перед вами іменем мого батька, що ніколи щиро не перебігав до ворога.

— Я тобі вірю, — відповів король.

Джон здригнувся.

— Чому?

Станіс пирхнув.

— Бо знаю Яноса Слинта! І Неда Старка теж знав. Твій батько не був мені другом, але лише найгірший бовдур насмілювався б піддати сумніву його честь або чесність. А ти дуже схожий на нього. — Станіс мав чималий зріст і вивищувався над Джоном, але був такий кощавий та змарнілий, що виглядав десятима роками старшим за свій вік. — Я знаю більше, ніж ти гадаєш, Джоне Сніговію. Я знаю, що саме ти знайшов того кинджала з драконоскла, яким син Рандила Тарлі убив Іншого.

— Його знайшов Привид. Клинок було загорнуто у кобеняка розвідника і поховано неподалік Кулаку Першолюдей. Там була й інша зброя... вістря для списів, щитики для стріл, усе з драконоскла.

— Я знаю, що ти втримав браму в цьому замку, — мовив король Станіс. — Якби не втримав, то я б спізнився.

— Браму втримав Донал Нойє. Він загинув унизу, в проході, у битві проти короля велетнів.

Станіс болісно скривив обличчя.

— Нойє скував мені мого першого меча. А Робертові — келепа. Якби Донал лишився живий, то став би кращим очільником вашого братства, ніж будь-хто з тих йолопів, які зараз чубляться за обрання воєводию.

— Котер Пайк і пан Денис Малістер зовсім не йолопи, перепрошую ясного пана, — мовив Джон. — Вони добрячі вояки та вдатні ватажки. Отел Ярвик теж непоганий, на свій лад. Пан воєвода Мормонт мав довіру до кожного з них.

— Ваш пан воєвода надто розкидався своєю довірою. Інакше не загинув би так, як загинув. Але ми балакали про тебе. Я не забув, що саме ти приніс мені той чарівний ріг і захопив у полон дружину та сина Манса Розбишаки.

— Далла померла. — Джон і досі сумував, згадуючи про неї. — Я привів до вашої милості Валу, її сестру. Не така вже хитра штука то

була — захопити дівчину з немовлям. Ви погнали дичаків у ліс, а перевертень, якого Манс приставив сторожити свою королеву, збожеволів, коли запалав його орел.

Джон зиркнув на Мелісандру.

— Подейкують, то ваших рук справа.

Вона посміхнулася. Її довге мідне волосся безладно заліпило їй обличчя.

— Господь Світла має вогняні пазурі, Джоне Сніговію.

Джон кивнув і знову обернувся до короля.

— Ваша милість згадували Валу... вона прохала дозволу побачити Манса Розбишаку і принести йому його сина. То була б... велика ласка для неї.

— Манс утік з вашого присяжного братства. Твої братчики наполягають на його страті. Чого б це мені робити йому ласку?

На це питання Джон не мав відповіді.

— Як не заради нього, то хоч заради Вали. Заради її сестри — матері дитини.

— Ти маєш прихильність до цієї Вали?

— Я її ледве знаю.

— Кажуть, вона досить вродлива.

— Надзвичайно, — визнав Джон.

— Надзвичайна врода може ховати надзвичайну зраду. Мій брат дізнався цієї науки від Серсеї Ланістер, та запізно. Вона його вбила, навіть не сумнівайся. А так само і твого батька, і Джона Арина.

Станіс насупився, замислився і запитав:

— Ти йшов походом з тими дичаками. Що скажеш: чи мають вони в собі якусь честь?

— Так, пане королю, — відповів Джон, — але свого власного штибу.

— А Манс Розбишака?

— Так. Гадаю, що так.

— А Князь-над-Кістками?

Джон завагався.

— Ми його звали Торохкалом. Він підступний і кровожерливий. Якщо і є в ньому якась краплина честі, він добре її ховає під сорочкою з кісток.

— А отой інший, Тормунд з багатьма іменами, що уникнув полону після битви? Кажі, нічого не приховуй!

— Тормунд Велетнебій здався мені такою людиною, ваша милосте, яку добре мати за друга і погано — за ворога.

Станіс коротко й різко кивнув.

— Твій батько був гідною людиною. Ми не приятелювали, та я віддавав належне його чеснотам. Твій брат був бунтівник і зрадник, він хотів вкрасти половину мого королівства. Та ніхто не зважиться піддати сумніву його мужність. Що я маю думати про тебе?

«Він хоче, щоб я обіцяв йому свою любов повік, абощо?» Сухим, придушеним голосом Джон відповів:

— Я — братчик Нічної Варти.

— Це слова. А слова — то вітер. Навіщо, гадаєш, я покинув Дракон-Камінь і приплив на Стіну? Га, Снігу-воєвода?

— Я не воєвода, пане королю. Сподіваюся, ви тому припливли, бо ми вас попросили. Хоч і не смію судити, де це вас так довго носило.

На його подив, Станіс у відповідь посміхнувся.

— Прямі й зухвалі слова, гідні справжнього Старка! Так, я мав би прибути швидше. Але якби не мій Правиця, то й зовсім би не нагодився. Князь Лукомор не вродився вельможею чесного роду, але нагадав мені про мій обов'язок, коли я думав лише про свої права. Я поставив воза перед конем — так казав мені Давос. Я намагався звоювати престол, аби врятувати королівство. А мав би рятувати королівство, аби здобути престол.

Станіс вказав на північ.

— Онде я маю шукати ворога, до боротьби з яким народився.

— І чиє ім'я не можна казати вголос, — тихо додала Мелісандра. — То бог ночі й жахиття, Джоне Сніговію, а ті постаті у снігу — то його створіння.

— Чув я також про те, що ти вбив одного з тих упирів, коли рятував життя князеві-воєводі Мормонту, — мовив Станіс. — Тому це може бути і твоя війна, Снігу-воєводо. Якщо ти погодишся допомогти мені.

— Я присягнув мечем Нічній Варті, ваша милосте, — обережно відповів Джон Сніговій. — Моя вірність належить їй.

Королю це не сподобалося. Станіс заскреготів зубами і мовив:

— Од тебе мені потрібен не самий лише меч!

Джон геть нічого не зрозумів.

— Перепрошую вашу ясновельможність?

— Мені потрібна північ.

«Північ?!»

— Я... але Королем-на-Півночі був мій брат Робб...

— Твій брат був законним і повновладним князем на Зимосічі. Якби він лишився удома і зберіг вірність присязі замість коронувати себе казна-ким і попхатися на звоювання річкового краю, то міг би жити й досі. Та нехай: що було, те загуло. Ти — не Робб. Так само, як я — не Роберт.

Суворі й різкі слова геть-чисто здмухнули слабеньку прихильність, яку Джон устиг відчувати до Станіса.

— Я любив свого брата! — твердо мовив він.

— Я свого теж. Проте ані ти, ані я не змогли нічим зарадити їхній долі. Бо вони були ті, хто були. І ми є ті, хто ми є. Я — єдиний правдивий король Вестеросу, хоч на півдні, хоч на півночі. А ти — байстрюк Неда Старка.

Станіс свердлив Джона своїми глибокими синіми очима.

— Тайвин Ланістер поставив Руза Болтона своїм Оборонцем Півночі й тим винагородив за зраду твого брата. Залізники чубляться між собою від самої смерті Балона Грейджоя, але й досі тримають Калин-Коп, Жбир-у-Пущі, Торгенів Закут і майже увесь Каменястий Берег. Земля твого батька спливає кров'ю, а я не маю ані часу, ані сили зцілити її рани. До Зимосічі мусить повернутися князь. Вірний мені господар на Зимосічі.

«Він дивиться на мене» — усвідомив Джон і заляк на місці.

— Але Зимосічі більше немає. Теон Грейджой пустив її з вогнем та димом.

— Камінь так легко не горить, — відповів на це Станіс. — Замок із часом можна відбудувати. Князі правлять не мурами, а людьми. Твої північани мене не знають, причин любити мене не мають, але їхня сила потрібна мені у майбутніх битвах. Залучити їх під мої корогви може лише син Едарда Старка.

«Він бажає зробити мене господарем на Зимосічі.» Вітер смикав і кусав за боки; Джонові так паморочилося у голові, що він боявся, аби його не здмухнуло зі Стіни.

— Ваша милість забувають, — мовив він нарешті. — Адже я Сніговій, не Старк.

— Це ти дещо забуваєш, — відповів король Станіс.

Мелісандра поклала на Джонове плече свою теплу руку.

— Король, Джоне Сніговію, може одним рухом пера прибрати пляму байстрюцької ганьби з твого імені.

Байстрюцької ганьби... саме з його байстрюцького родоводу без спадку та долі кпинив пан Алісер Терен, коли кликав його Снігом-воеводою. Прізвисько швидко підхопили братчики — одні з любові, інші задля образи. Але ось замість глузливого титулу раптом у вухах Джона залунав справжній. І залунав зовсім інакше.

— Так, — вагаючись, вимовив він, — королі раніше узаконювали байстрюків, але... навіть попри те я лишаюся присяжним братчиком

Нічної Варти. Я став на коліна перед серце-деревом, я присягнувся не володіти землею і не ставати батьком дітям.

— Джоне... — Мелісандра підійшла так близько, що він відчував тепло її подиху. — Єдиним істинним богом є Ра-Гльор. Обітниця, складена перед деревом, важить не більше, ніж обітниця, складена, приміром, перед твоїми чобітьми. Відкрий своє серце і дозволь Господові увійти в нього. Спали оберіг-дерева і прийми Зимосіч у дарунок від Господа Світла.

Коли Джон був іще зовсім малим — замалим, аби розуміти, що таке байстріук — йому іноді снілося, що одного дня він стане князем на Зимосічі. Опісля, коли він трохи підріс, то соромився тих снів. Зимосіч мала перейти до Робба та його синів, або до Брана чи Рікона, якщо Роббові трапиться померти бездітним. За ними йшли спадкові права Санси та Ар'ї. Бачити інше навіть уві сні здавалося Джонові виявом невірності, зрадою в серці, побажанням смерті найріднішим людям. «Я ніколи цього не хотів» — думав він, стоячи перед синьооким королем та червоною жінкою. «Я любив Робба, любив їх усіх... ніколи не бажав їм жодного лиха. Але ж лихо сталося, і на світі з усіх лишився тільки я.» Він міг сказати одне слово — і стати Джоном Старком, і лишити в минулому Джона Сніговія. Лишень принести обітницю вірності цьому королю і отримати у володіння Зимосіч. Лишень...

...знову порушити обітниці, складені у Нічній Варті.

«І цього разу вже не прикидатися.»

А ще... аби отримати під свою руку батьків замок, він мав відвернутися від батькових богів.

Король Станіс знову витріщався кудись на північ, а на плечах його ворушилося важке золоте корзно.

— Може статися, я у тобі помиляюся, Джоне Сніговію. Ми обидва знаємо, що кажуть про байстріуків. Може, тобі бракує батькової честі або братового хисту в битві. Але саме ти — та зброя, яку мені дав Господь. Я знайшов тебе тут, як ти знайшов поклад драконоскла коло Кулаку Першолюдей. І я маю намір скористатися знахідкою. Навіть сам Азор Ахай не виграв свою війну самотужки. Я вбив із тисячу

дичаків, ще стільки ж полонив, а решту розігнав. Та ми знаємо, що вони повернуться. Мелісандра бачила це у вогні. Отой Тормунд Громовий Кулак, напевне, вже зараз намагається зібрати їх докупі та мудрує новий напад. Але що більше ми скривавимо один одного, то слабшими постанемо перед лицем справжнього ворога.

Раніше Джон уже й сам дійшов того самого висновку.

— Ваша милість кажуть слушно.

Йому стало дуже цікаво, до чого править король.

— Поки твої братчики сварилися за місце нового очільника, я говорив із Мансом Розбишакою. — Станіс люто скреготнув зубами. — О, то впертий чолов'яга! І гоноровитий. Він не лишив мені вибору, крім віддати його вогню. Але ж ми маємо й інших бранців — серед них є ватажки. Такий собі Князь-над-Кістками, декілька старійшин родів, новий магнар теннів. Твої братчики це не схвалють, і панство твого батька теж, але я хочу пустити дичаків крізь Стіну... та лише тих, які присягнуть мені у вірності, пообіцяють берегти королівський мир і дотримуватися королівських законів, а ще приймуть Господа Світла собі за бога. Навіть велетнів, якщо їхні волохаті коліна здатні згинатися. Я оселю їх у Дарунку, щойно зможу видурити його в вашого нового князя-воєводи. Коли здіймуться холодні віхоли, ми врятуємося або загинемо разом. Час нам укласти союз проти спільного ворога.

Станіс поглянув на Джона.

— Ти згоден зі мною?

— Пан батько мріяли знову заселити Дарунок, — визнав Джон. — Балакали про те з дядьком Бендженом.

«Щоправда, батько й не думав заселяти його дичаками... але ж і не ходив походом разом із ними.» Себе Джон не дурих — з вільного народу мали вийти непокірні піддані та небезпечні сусіди. І все ж вибір між рудою шапкою Ігриттиного волосся та холодними синіми очима упирів не здавався йому важким.

— Так, я згоден.

— І добре, — мовив король Станіс, — адже найвірніший спосіб скріпити новий союз — це шлюб. Я маю намір одружити мого вірного господаря зимосіцького з тією дичацькою принцесою.

Напевне, Джон надто довго пробув серед вільного народу, бо не зміг стримати сміху.

— Перепрошую вашу милість, — мовив він, — та якщо ви сподіваєтеся просто віддати мені Валу, ба навіть полонену... то погано знаєтеся на звичаях дичацьких жінок. Хай кому випаде щастя з нею одружитися, неборака не зрадіє — бо муситиме силоміць красти наречену крізь вікно башти, ще й погрожувати зброєю.

— Хай кому? — змиряв його Станіс пильним поглядом. — Тобто ти сам не бажаєш узяти її собі за дружину? Попереджаю: вона є ціною, яку ти мусиш заплатити за ім'я та замок свого батька. Цей шлюб є конче необхідним, аби скріпити вірність наших нових підданих. Ти хочеш відмовити мені, Джоне Сніговію?

— Ні! — відповів Джон. Можливо, занадто похапливо. Але йшлося про Зимосіч у подарунок від короля... такими подарунками не легковажать. — Тобто... усе це дуже несподівано. Можу я прохати вашу милість про час на роздуми?

— Гаразд, роздумуй. Але не надто довго. Я не дуже терпляча людина, про що скоро дізнаються твої чорні брати.

Станіс поклав на Джонове плече кощаву змарнілу руку.

— Не кажи нікому про сю розмову. Жодній живій душі. Коли надумаєш — повернися, стань на коліно, поклади меч мені до ніг, присягнися вірною службою. І підведися на ноги Джоном Старком, князем на Зимосічі.

Тиріон ХІ

Почувши рух і гомін крізь товсті дерев'яні двері келії, Тиріон Ланістер приготувався до смерті.

«Давно вже час» — подумав він. — «Приходьте та кінчайте справу.» І рішуче зіп'явся на ноги. Але вони, підібгані під дупу, геть застрягли; довелося нахилитися та розминати м'язи руками, щоб вигнати з них

тупі жорстокі ножі. «Не діждете, щоб я шкандибав до катівської колоди, мов кульгавий каліка.»

Тиріонові стало цікаво, де його стратять: просто тут у пільмі чи проведуть містом, аби пан Ілин Пейн стяв йому голову при всьому народові. Після того ганебного вертепу, на який перетворили його суд, мила сестричка та добрий батечко могли схотіти позбавитися любого братика і синопка потай, стиха, не наражаючись на небезпеки привселюдної страти. «Якби ж людоньки схотіли слухати... я б їм розповів чимало цікавого.» Та годі сподіватися — навіть людська дурість не безмежна.

Брязнули ключі, двері до келії зарипіли й поповзли досередини. Тиріон сів спиною проти вогкої стіни, шкодуючи про власну беззбройність. «Але ж я можу ще кусатися і хвицяти ногами. Померти зі смаком чужої крові в роті — вже не дарма життя прожив.» А ще ж придумати якесь останнє слово, щоб аж запалало. «Аби на вас срачка та болячка!» — не такими прокльонами звойовують собі місце в літописах королівств.

На обличчя йому впало світло смолоскипа; Тиріон затулив очі долонею.

— Та годі вже! Боїшся карлика, або що?! Ходи сюди й кінчай справу, вилупку рябої шльондри!

Від довгої мовчанки голос у нього був хрипкий і тремтливий.

— Отак ти смієш казати про нашу вельможну паніматку? — Чоловік зі смолоскипом у лівиці підсунувся ближче. — Та тут іще вбогіше, ніж у моїй келії в Водоплині. Хіба трохи сухіше — і на тому дяка.

Тиріонові перехопило подих.

— Ти?!

— Та я, хоч не цілком. — Хайме був змарнілий, коротко підстрижений. — Осьо правицю лишив у Гаренголі. Припхати з-за вузького моря отих «Хвацьких Компанійців» — то батечко не найкраще придумав.

Він здійняв правицю, і Тиріон побачив пенька. З вуст його зірвався вибух гіркого сміху.

— О боги! — мовив він. — Вибач мені, Хайме, але... ласка божа, ти глянь лише на нас двох! Без носа, без руки — ланістерські хлопчачки.

— Бувало, рука моя смерділа так страшно, аж я сам шкодував, що не безносий. — Хайме опустив смолоскипа, кинувши світло на обличчя брата. — Нічогенького рубця ти собі нагилів.

Тиріон відвернувся від яскравого саява.

— Мене змусили іти у битву без старшого братика. Нікому було мене захистити.

— Та я чув, ти сам трохи місто не спалив.

— Гидка брехня! Я підпалив лише річку. — Раптом Тиріон згадав, де він сидить і навіщо. — То ти прийшов мене убити?

— Отака мені дяка! Було б лишити тебе тут гнити, аби навчився чемного звичаю.

— Та де ж пак! Серсея довго гнити не дасть.

— Правду кажеш. На ранок тебе мають стратити на старому турнірному бойовиську.

Тиріон знову зареготав.

— А попоїсти хоч дадуть? Допоможи з останнім словом, бо думки у голові гасають, наче щури у коморі.

— Останнє слово тобі не знадобиться. Я прийшов тебе рятувати. — Голос Хайме був на диво урочистий.

— Хто тобі сказав, що мене треба рятувати?

— Знаєш, я вже сливе й забув, який ти гидкий коротун. А як ти нагадав... то може, лишити тебе Серсеї? Вріже тобі голову, та й баба з возу.

— Оце вже ні! Іду, іду.

Тиріон вичалапав із келії та роззирнувся навколо.

— Там, нагорі, день чи ніч? Я вже геть загубив лік часу.

— Три години по півночі. Місто спить.

Хайме пхнув смолоскипа назад до держака у простінку між келіями.

Прохід був освітлений погано, і Тиріон трохи не запнувся на тілі ключника, простягнутому холодною кам'яною підлогою. Він тицьнув у нього носом і спитав:

— Мертвий?

— Спить! І ще троє з ним. Євнух додав їм у вино «солодкий сон», але не досить, щоб убити. Принаймні так він божиться. А сам чекає нагорі сходів, одягнений у септонову рясу. Ти вийдеш помийним збіжником до річки; у затоці чекає галера. Варис має своїх повірників у Вільних Містах, тобі не бракуватиме коштів... та диви, не розкидайся і бережи себе. Серсея надішле по тебе убивць, не сумнівайся. Тобі варто, мабуть, змінити ім'я.

— Змінити ім'я? Доречна порада! Ось прийде Безликий мене вбивати, а я йому: «Ні, ви не по того прийшли! Я геть інший карлик з бридким рубцем замість носа!»

Обидва Ланістери зареготали. Хайме став на коліно і швидко поцілував брата у обидві щоки, мазнувши вустами по напухлому валикові плоті на носі.

— Дякую, братику, — мовив Тиріон. — Дякую за життя, що ти рятуєш.

— Та я... просто віддаю борг, який завинив, — відповів Хайме дивним голосом.

— Борг? — Тиріон звисив голову набік. — Не розумію.

— То й добре. Не всі двері варто відчиняти.

— Ой божечки, — вимовив Тиріон. — Тут криється якась похмура і бридка таємниця? Невже хтось колись згадав мене злим і нетихим словом? Та кажи вже, я не плакатиму.

— Тиріоне...

«Хайме... боїться?!»

— Кажи! — повторив Тиріон.

Брат відвів очі убік.

— Тайша, — мовив він дуже тихо.

— Тайша?! — Шлунок його стиснувся. — Що таке з нею?

— Вона не була хвойдою. Я її тобі не купував. Наш батько наказав мені збрехати. Тайша... вона була саме та, ким здавалася. Донька рільника-чиншовика, випадково стрінута в дорозі.

Тиріон чув, як його власний подих висвистує крізь дірки у рубці, що лишився від носа. Хайме не смів підняти очей. «Тайша.» Він спробував пригадати, яка вона була на вигляд. «Дівчина. Просто дівчина, не старша за Сансу.»

— Моя дружина, — прохрипів він. — Та, що погодилася вийти за мене заміж.

— За твоє золото — так казав батько. Вона ж була підлого роду, а ти — Ланістер з Кастерлі-на-Скелі. Чого б вона могла прагнути, якщо не золота? От і виходило, що дівча не краще за хвойду, брехня — майже не брехня, а батько... він казав, що тобі не завадить трохи суворой науки. Що ти дещо зрозумієш і потім мені дякуватимеш.

— Дякуватиму? — здушено кавкнув Тиріон. — Батько віддав її стражникам. Повному куреневі стражників. І змусив мене... дивитися.

«І не лише дивитися. А й узяти її теж... дружиноньку мою...»

— Я й не гадав, що він таке зробить! Вір мені, ти мусиш!

— Мушу?! Та невже? — загарчав Тиріон. — Чи я мушу тепер вірити бодай одному твоєму слову? Адже вона була мені дружиною!

— Тиріоне...

І він ударив. То був ляпас тилом долоні, але підкріплений усією його силою, усім його страхом, усією його люттю та усім його болем. Хайме сидів навпочіпки, не тримав рівноваги... і від удару беркицьнувся назад на підлогу.

— Отакої! Мабуть, я заслужив.

— Ти заслужив ще й більшого, Хайме. Ти, моя мила сестра, наш коханий батечко. Не знаю, з чого почати — стільки різного ви заслужили. Та присягаюся — ви усе отримаєте. Ланістери завжди платять борги.

Тиріон зашкандибав геть, перевалюючись, і з поспіху знову трохи не спіткнувся на ключникові. Та не подолав і п'яти сажнів, як уперся у залізні ґрати, що загороджували прохід. «О боги! Аби ж не заверещати.»

Хайме наздогнав ззаду.

— Я маю ключі того ключника.

— То відчиняй! — ступив убік Тиріон.

Хайме відчинив двері, штовхнув уперед, зробив крок і озирнувся через плече.

— Ти йдеш?

— Тільки не разом з тобою! — Тиріон теж ступив до дверей. — Віддай ключі та йди геть. Я сам знайду Вариса.

Він звів голову набік і витріщився на брата різнокольоровими очима.

— А чи вмієш ти, Хайме, битися лівицею?

— Трохи гірше за тебе, — похмуро буркнув Хайме у відповідь.

— То й добре. Якщо нам судилося ще стрітися, будемо варті один одного у двобої. Один — каліка, інший — карлик.

Хайме віддав йому кільце ключів.

— Я сказав тобі правду. Ти винен мені те саме. Це ти зробив? Це ти його вбив?

Спитав — наче ножа в живіт увігнав. Ще й крутнув, щоб гірше боліло.

— Ти певно хочеш знати? — запитав Тиріон. — Джофрі був би гіршим королем, ніж Аерис у найсвавільніші свої роки. Він украв

батькового кинджала і надіслав із ним горлоріза по життя Брендона Старка. Ти це знав?

— Я... здогадався.

— А чого ж ні! Синок удався в батечка. Джоф і мене хотів убити, щойно дістане повну владу. За злочин малого зросту і бридкого обличчя, в якому я так очевидно винен.

— Ти не відповів на моє запитання.

— Ти — сліпий скалічений йолоп. Невже я маю тлумачити тобі все на світі? Ну гаразд, розтлумачу. Серсея — брехлива шльондра. Вона розсувала ноги під Ланселем, Озмундом Кіптюгом... і не здивуюся, якщо під Місячком теж. Так, я саме те чудовисько, про яке торочать усі в місті. Так, я убив твого нищого й гидкого сина.

Тиріон змусив себе вишкіритися. У пільмі підземелля, у бляклому світлі смолоскипа то мало бути моторошне видовисько.

Хайме обернувся без жодного слова і пішов геть.

Тиріон дивився услід крокам довгих сильних ніг. Якась частка його прагнула покликати брата назад, вигукнути, що то неправда, заблагати пробачення. Та потім він згадав Тайшу, стримав себе і мовчки слухав кроки, що потроху завмирили вдалині. А коли зовсім завмерли — закульгав перевальцем шукати Вариса.

Євнух ховався у темряві на звивистих гвинтових сходах, убраний у поїдений міллю бурий сіряк з каптуром, що майже ховав бліду пляму обличчя.

— Затрималися ви. Я вже непокоївся, чи не сталося чого, — мовив він, побачивши Тиріона.

— І зовсім даремно! — ядучо запевнив його Тиріон. — Невже тут могло щось статися?

Він обернувся і задер голову догори.

— Я посилав по вас під час суду.

— Я не міг прийти. Королева приставила до мене нишпорок. Ані удень, ані вночі я не наважувався вам допомогти.

— Але ж зараз наважилися.

— Наважився? Хіба? — Варис захихотів. Дивним і недоречним почувся його легковажний смішок серед холодного каменю та лункої пітьми. — Ні, то ваш брат уміє добре переконувати.

— Варисе, ви холодні та слизькі, наче слимак. Вам ніхто цього не казав? Ви мало не все зробили, щоб загнати мене до могили. Може, мені слід відповісти вам тим самим?

Євнух зітхнув.

— Вірний собака завжди першим куштує копняка. А павук... скільки б не плів павутиння, любові не діждеться. Та якщо ви заріжете мене просто тут, я боятимуся за вас, пане мій. Ви ж не зможете знайти шлях до світла дня. — Очі його тьмяно та вогко блищали у миготливому світлі смолоскипа. — Ці проходи повняться пастками для необачних.

Тиріон пирхнув.

— Необачних? Та я найобачніший з усіх людей, живих і мертвих. Ви самі мене таким зробили. — Він почухав носа. — То скажіть, чародію, де ж моя дружина, красна і невинна діва?

— Прикро казати, але я не знайшов у Король-Березі жодних слідів пані Санси. І пана Донтоса Голярда теж — хоча він мав би вже десь віднайтися п'яний, як чіп. Тієї ночі, коли вона зникла, їх бачили разом на зміїстих сходах. А опісля — жодної звістки. Тоді чинилося таке замішання... навіть моїм маленьким пташечкам нема чого розповісти.

Варис легенько смикнув карлика за рукав, запрошуючи до сходів.

— Мусимо йти, ласкавий пане. Ваш шлях веде донизу.

«Хоч тут не бреше.» Тиріон шкандибав позаду євнуха, човгаючи підборами по грубому каменю. Вогкий холод у сходовому колодязі проймав до кісток і змушував хапати дрижаки.

— У якій ми частині підземелля? — запитав він.

— Маегор Лютий наказав збудувати у замку чотири підземні поверхи, — відповів Варис. — На найвищому, в найбільших келіях

мали сидіти звичайні злочинці, яких можна тримати разом. У тих келіях навіть були вузькі вікна високо під стелею. На другому рівні у менших келіях мали тримати шляхетних бранців. Там вікон немає, але смолоскипи у проходах кидають світло крізь ґратчасті двері. На третьому рівні келії ще менші, а двері у них із суцільного дерева. Їх називають кам'яними мішками. Саме у такому тримали вас, а перед вами — Едарда Старка. Та є ще один — найнижчий — рівень. Коли людину забирають туди, вона більше не побачить сонячного світла, не почує людського голосу, навіть подиху вільного не зробить без муки. Маєгор наказав побудувати келії на тому рівні задля тортур, відчаю і смерті.

Вони досягли підніжжя сходів і побачили неосвітлені двері.

— Осьде і четвертий рівень. Дайте-но мені руку, мосьпане. Тут безпечніше іти без світла. Є речі, яких краще не бачити.

Тиріон на хвилюк завагався. Варис уже зрадив його один раз. Хтозна, в яку гру він грає? Хіба знайдеш краще місце вбити людину, ніж темні надра, про існування яких ніхто не відає? Тут його труп ніколи не знайдуть.

Але подивитися з іншого боку: який він мав вибір? Повернутися сходами угору і вийти крізь головну браму? Якби ж то.

«Хайме б не боявся» — спало Тиріонові на думку. Але потім він згадав, що саме зробив Хайме, узявся за євнухову руку і дозволив провести себе крізь чорноту, рухаючись услід тихому човганню шкіри по каменю. Варис ішов швидко, час від часу шепочучи: «Обережно, тут попереду три сходинки» або «Тут прохід хилиться донизу, пане мій».

«Я прибув до замку Правицею Короля крізь головну браму на чолі загону вірних мені людей» — подумав Тиріон, — «а вибираюся, наче щур у п'їтмі, тримаючись за павучу лапу».

Попереду з'явилося світло — надто блякле для денного. Воно швидко наблизилося і перетворилося на склепінчасту пройму, зачинену ґратами. Варис видобув ключа, і вони ступили до малої круглої комірчини, звідки вело п'ятеро дверей, також заґратованих. У

стелі з'явив отвір, до нього стіною збігала вервечка шаблів. З одного боку стояла жарівниця у подібі драконячої голови. Вугілля у роззявленій пащеці чудовиська вигоріло, але жарини досі блимали тьмяним жовтим саявом. Хай яке вбоге, світло дарувало розраду після суцільної пільми проходів.

У комірчині на перехресті більше нічого не було, але на підлозі Тиріон помітив триголового дракона, викладеного червоними і чорними плитками. Якусь мить Тиріон морщив лоба, згадуючи, а тоді допетрав: «Це ж те саме місце, про яке казала Шая, коли Варис уперше привів її до мого ліжка».

— То ми під Баштою Правиці?

— Саме так.

Закляклі завіси обурено зарипіли, коли Варис потягнув на себе давно зачинені двері. На підлогу полетіли пластівці іржі.

— Оцим шляхом ми вийдемо до річки.

Тиріон повільно наблизився до шаблів, пробіг пальцями по найнижчому з них.

— А оцим я потраплю до моєї опочивальні.

— Тепер це опочивальня вашого ясновельможного панотця.

Тиріон глянув угору.

— Як високо тут лізти?

— Пане мій, ви заслабкі для такої необачності! Ще й часу бракує. Треба тікати.

— Я маю справи нагорі. Як високо туди лізти?

— Двісті й тридцять шаблів. Але якщо ваші наміри...

— Двісті й тридцять шаблів, а тоді?

— Тоді ліворуч веде прохід. Але ж послухайте...

— Чи далеко звідти до опочивальні? — Тиріон поставив ногу на нижчий шабель.

— Не більше як шістдесят стоп. Тримайтеся однією рукою за стіну, і відчуєте двері. До опочивальні ведуть треті.

Варис зітхнув.

— Але ви, пане мій, чините нерозумно. Ваш брат повернув вам життя. Невже ви бажаєте викинути його геть, а заразом і моє?

— Єдине, Варисе, що я наразі ціную менше за своє життя — це життя ваше. Чекайте на мене тут.

Тиріон обернувся до євнуха спиною і поліз угору, мовчки рахуючи щаблі.

Крок за кроком він занурювався у пільму. Спершу Тиріонові ще було видно неясні обриси щаблів, за які він хапався руками, і груба сіра поверхня каменю під ними. Та чимдалі вгору пільма густішала. «Тринадцять, чотирнадцять, п'ятнадцять, шістнадцять.» На тридцятому руки затремтіли від напруги, ще й груди сперло; довелося перепочити і відсапатися. Тиріон зиркнув униз і побачив тьмяне світло, майже затулене його власними ногами, а тоді продовжив шлях. «Тридцять дев'ять, сорок, сорок один.» На п'ятдесятому ноги вже горіли. Драбина лякала свою нескінченністю, здавалася нездоланною. «Шістдесят вісім, шістдесят дев'ять, сімдесят.» На вісімдесятому щаблі спина перетворилася на суцільну гризливу муку. Але він не припиняв руху, сам не знаючи, навіщо. «Сто тринадцять, сто чотирнадцять, сто п'ятнадцять.»

На двісті тридцятому щаблі у колодязі панувала суцільна пільма, проте ліворуч відчувався плин теплого повітря, схожий на подих якогось великого звіра. Тиріон незграбно намацав підлогу і збочив з драбини у прохід. Той виявився ще тіснішим за колодязь — людині звичайного зросту довелося б рачкувати, але Тиріонові вистачило місця випростатися і піти на двох. «Нарешті знайшлося хоч щось, навмисне збудоване для карликів.»

Чоботи тихо човгали по каменю; йшов Тиріон повільно, рахуючи кроки, мацаючи стіни у пошуках пройм. Скоро йому почулися голоси — спершу глухі та нерозбірливі, потім доволі чіткі. Він дослухався: двоє батькових стражників жартували про Бісову шльондру,

смакували, як солодко вони б її уграли і як відчайдушно вона мала жадати справжнього чоловічого прутня замість крихітної карликової цюцюрки.

— В нього пуцька ще й крива, мабуть, як той гачок! — дурнувато реготав Люм.

Далі розмова перескочила на те, як саме Тиріон помре на ранок.

— Скиглитиме, як баба, і благатиме про змилювання, кажу тобі! — наполягав Люм.

Лестер заперечував: карлик стріне сокиру відважно, як лев, бо Ланістер є Ланістер. Стражник ладен був поставити на нього свої нові чоботи.

— Та срати я хтів у твої чоботи! — відповідав Люм. — Однак вони мені на ноги не полізуть. Ось я що тобі скажу... якщо програєш, то два тижні віддиратимеш іржу з моєї кольчуги, хай їй грець.

Протягом двох стоп проходу Тиріон чув кожне слово їхніх теревенів, але далі голоси швидко замовкли. «Не диво, що Варис не хотів пускати мене угору драбиною» — подумав Тиріон, шкірячи зуби у пільмі. — «Тут літають лише маленькі пташечки, а іншим — зась.»

Він дійшов до третіх дверей і довго їх мацав, перш ніж наштотхнувся пальцями на невеличкий залізний гак, посаджений між двох каменів. Смикнувши його вниз, Тиріон почув двигтіння, що у тиші пролунало гучніше за гірський каменепад. За пів-аршина ліворуч од нього з'явився прямокутник тьмяного жовтого світла.

«Комин!» Тиріон трохи не зареготав. У комині лежала купа жарин і зчорніла колода з жовтогарячою палаючою серцевиною. Тиріон обережно пробрався повз вогонь, роблячи дрібні швидкі кроки, аби не пропалити чоботи, під якими тихо хрускотіли вуглини. Опинившись у своїй колишній опочивальні, він постояв хвилину, дослухаючись до тиші. Чи почув батько його появу? А що зробіть, як почує? Схопить меч, здійсме тривогу?

— Мосьпане? — покликав жіночий голос.

«Якби я досі відчував біль, мені б заболіло.» Перший крок виявився найтяжчим. Коли Тиріон дістався ліжка, то відсмикнув запони і побачив її. Вона саме оберталася, виграючи сонною посмішкою на вустах, та коли побачила його, зігнала посмішку і підсмикнула ковдру аж до підборіддя, ніби затуляючись щитом.

— Чекала когось вищого, мила моя?

Її очі наповнилися великими прозорими слізьми.

— Я ніколи не хотіла казати тих жахливих слів! Мене змусила королева! Благаю вас... я так боюся вашого батька...

Вона сіла прямо, зронивши ковдру на коліна. Під нею вона була зовсім гола, не рахуючи ланцюга на шії. Ланцюга, зробленого зі з'єднаних золотих правиць, які тримали одна одну.

— Люба моя Шас, — тихо мовив Тиріон. — Всенький час, що я просидів у кам'яному мішку, чекаючи смерті, я згадував твою красу. В шовках, грубій дерзі, або й зовсім без нічого.

— Скоро повернеться мосьпан. Вам краще піти... чи ви прийшли забрати мене звідси?

— Тобі колись подобалося? — Він узяв у долоню її щоку, пригадуючи усі дні й ночі, коли робив так само. Усі ті рази, коли обіймав руками її стан, стискав невеличкі тверді груди, пестив коротке темне волосся, торкався її вуст, щок, вух. Усі рази, коли пальцем знаходив її потаємні солодощі й примушував стогнати. — Тобі хоч колись подобалося, як я тебе торкався?

— Більше за все на світі, — відповіла вона, — мій велетню Ланістере.

«Ти не могла дібрати гірших слів, мила моя.»

Тиріон ковзнув рукою під батьків ланцюг, ухопив і скрутив. Ланки врізалися у шию.

— Руки тії золотії холодом лякають, а дівочі теплі руки серце зігрівають, — мовив він.

І скрутив холодні руки ще дужче, поки теплі щосили гамселили його по щоках, вибиваючи геть останні сльози.

Опісля він знайшов на столику коло ліжка кинджал князя Тайвина і запхав його за пас. На стіні висіла булава з головою лева, галябарда і арбалет. Галябарда для помешкання була задовга, булава висіла надто високо, зате просто під арбалетом зручно прилаштувалася дерев'яна скриня, окута залізом. Тиріон видерся нагору, зняв арбалета і шкіряного сагайдака, натоптаного важкими стрілами, пхнув ногу в стремено і натягнув тятину, щоб клацнуло. А тоді вклав у жолоб стрілу.

Хайме неодноразово напоумляв його щодо недоліків арбалета. Якби зараз звідти, де вони балакали, з'явилися Люм та Лестер, він би не мав часу перезарядити, хоча й забрав би одного з собою до пекла. На його смак, то мав бути Люм. «Чиститимеш свою кольчугу сам, Люме. Ти програв свій заклад.»

Тиріон зашкандибав до дверей, хвильку послухав, тоді поволі відчинив. У кам'яній заглибині в стіні горіла світильня, кидаючи тьмяне жовте світло на порожній прохід. Крім язичка полум'я, ніщо інше тут не рухалося. Тиріон вислизнув, тримаючи арбалета коло стегна.

Батька він знайшов саме там, де і гадав — у пійтмі нужника, винесеного в окрему невеличку башту, з нічним халатом, задертим до пояса. Зачувши кроки, князь Тайвин підняв очі.

Тиріон легенько та глузливо уклонився.

— Вітаю, ласкавий пане.

— Тиріоне. — Якщо Тайвин Ланістер і злякався, то ніяк цього не показав. — Хто звільнив тебе з підземелля?

— Я б вам сказав, але дав священну обітницю.

— Євнух! — вирішив батько. — За це він втратить голову. Це ж мій арбалет? Опустити його.

— А якщо я відмовлюся, ви мене покараєте, батечку?

— Твоя втеча — щира дурість. Якщо ти злякався смерті, то вона тобі не загрожує. Я маю намір, як і раніше, відіслати тебе на Стіну. Але не міг цього зробити без згоди князя Тирела. Поклади арбалета, ми повернемося до моїх покоїв і все обговоримо.

— А ми й тут не гірше все обговоримо. Я, сказати б, не дуже хочу на Стіну, пане батьку. Там холодно, аж кров у жилах вистигає, а я вже досить бачив холоду від вас. Тому скажіть мені дещо, і я собі піду. Авжеж ви винні мені відповідь на одне просте питання.

— Я тобі нічого не винен.

— А я всеньке життя од вас нічого й не бачив. Але цей борг ви таки віддасте. Кажіть: що ви зробили з Тайшею?

— Тайшею?

«Він навіть не пам'ятає її імені.»

— Дівчиною, з якою я одружився.

— А-а... твоєю першою шльондрою.

Тиріон націлився батькові у груди.

— Наступного разу вимовите це слово — я вас уб'ю.

— Ти не маєш мужності.

— То з'ясуймо, чому б ні? Таке коротке слово, так легко вилітає з ваших вуст. — Тиріон нетерпляче струснув самострілом. — Отже, Тайша. Що ви з нею зробили після того, як навчили мене суворої науки?

— Я вже забув.

— То спробуйте пригадати. Наказали вбити?

Батько підібгав вуста.

— Навіщо? Вона знала своє місце... і скільки я пам'ятаю, отримала добру платню за день роботи. Напевне, управитель її кудись вигнав. Я й не питаю.

— Куди саме вигнав?

— Туди, де місце шльондрам.

Тиріонів палець смикнувся. Арбалет глухо тенькнув саме тоді, коли князь Тайвин почав підводитися. Стріла поцілила його трохи вище промежини, і він знову сів з болісним стогоном. Стріла загрузла аж до пір'я; навколо стрижня проступила кров, попливла волоссям на сороміцькому місці, струмком задзюрила голими стегнами.

— Ти мене встрелив, — недовірливо і вражено мовив Тайвин, скляніючи очима.

— Ви завжди швидко метикували, що до чого, пане князю, — відповів Тиріон. — Недарма вас поставили Правицею Короля.

— Ти... ти... ти мені не син...

— Отут ви прикро помиляєтеся, батьку. Я — це ви у дрібнішій подобі. А тепер зробіть ласку — помріть швидко. Мені ще встигнути на корабель.

Раз на життя батько таки зробив те, про що його попрохав Тиріон. За доказ правила раптові пахощі — то кишки послабило у мить смерті. «Добре, хоч стрілися ми у доречному місці» — подумав Тиріон.

Гидкий сморід, що наповнив приміщення нужника, довів іще одну річ. Знаний усіма жарт про його батька зрештою виявився брехливим — князь Тайвин Ланістер не умів срати золотом.

Семвел V

Король сердився. Сем побачив це відразу.

Чорні брати входили по одному і ставали на коліно. Станіс відштовхнув сніданок з сухарів, солонини та варених яєць і окинув усіх холодними очима. Червона жінка Мелісандра біля нього мала на обличчі такий вираз, наче спостерігала якусь веселу розвагу.

«Мені тут не місце» — подумав Сем занепокоєно, коли червоні очі зупинилися на ньому. — «Хтось же мав допомогти маєстрові Аемону видертися сходами. Не дивіться на мене — я лише шафар при маєстрі.»

Решта присутніх братчиків змагалася за місце Старого Ведмеда, окрім хіба що Бовена Марша, який відкликав своє ім'я з обрання, але лишився каштеляном замку і великим шафарем Варти. Сем не розумів, навіщо Мелісандрі знадобився ще й він.

Король Станіс тримав чорних братчиків на колінах незвично довго, але нарешті мовив:

— Підведіться.

Сем підставив маестрові Аемону плече і допоміг стати на ноги.

Напружену тишу порушив князь Янос Слонт, який відкашлявся і мовив:

— Дозвольте покірному слугі вашої милості сказати, яку втіху ми всі маємо з вашої найяснішої присутності. Коли я побачив зі Стіни прапори вашої милості, то зрозумів, що царину людей нарешті врятовано. «Ось іде людина, що не забуває свого обов'язку» — так казав я доброму панові Алісеру, — «могутній воїн і правдивий король.» Чи не дозволите покірно привітати вашу милість із перемогою над дичаками? Певен, що співці складуть про неї...

— Співці хай брешуть, що їм заманеться! — визвірився Станіс. — А ти, Яносе, не підлабузничай, не допоможе!

Він підвівся на ноги і насупився.

— Пані Мелісандра каже, ви досі не обрали князя-воєводу. Я гніваюся. Скільки ще має тривати ця маячня?

— Пане королю, — примирливо пробурмотів Бовен Марш, — але ж ніхто досі не набрав дві третини голосів. Обрання триває лише десять днів.

— Дев'ятьма днями довше, ніж слід! Я маю дати ради бранцям, навести лад у державі, виграти війну. Моєї уваги чекають рішення, які стосуються Стіни та Нічної Варти. У їх обговоренні має звучати голос вашого князя-воєводи.

— О так! — мовив Янос Слонт. — А я додам від себе. Ми, братчики Варти — прості вояки, збройні слуги держави. Вашій милості відомо,

що воякам найліпше ведеться, коли їм наказує хтось вищий від них. Я міркую так: ваша королівська порада і напуття нам усім піде на користь, а державі на добро. Бо допоможе мудро обрати найгіднішого.

Від його слів у багатьох присутніх спалахнув гнів.

— Може, ти хочеш, аби нам король і дупи підтирав? — сердито горлав Котер Пайк.

— Обрання князя-воєводи — право присяжних братчиків Варти, і нікого іншого! — наполягав пан Денис Малістер.

— Якби вони обирали мудро, мене б тут не було, — стогнав Скорботний Ед.

Незворушний, як завше, маєстер Аемон мовив:

— Ваша милосте, Нічна Варта сама обирає свого очільника, відколи Брандон Будівник звів Стіну. Включно з Джеором Мормонтом наш список нараховує дев'ятсот дев'яносто сім князів-воєвод, і кожного з них за тисячолітнім звичаєм обирали очолювані ним братчики.

Станіс скреготнув зубами.

— Я не маю наміру втручатися у ваші права та звичаї! Щодо ж королівського напуття, Яносе... якщо ти просиш, аби я наказав твоїм братчикам обрати тебе, май мужність сказати прямо.

Князя Яноса його слова застукали зненацька. Він криво посміхнувся і аж упрів, але Бовен Марш поруч із ним відповів:

— Кому кращому, пане королю, очолити воїнів у чорному, ніж тому, хто колись уже очолював воїнів у золотому?

— Та будь-кому з вас! Хоч би й кухареві. Авжеж гірше не буде. — Король кинув на Слинта крижаний погляд. — Янос аж ніяк не перший золотокирейник, який узяв хабара, та напевне, таки перший, хто набив кругленьку калиту, продаючи посади і підвищення. Наприкінці своєї служби половина старшини міської варти віддавала йому частку від своєї платні. Хіба не так, Яносе?

Шия Слинта побуряковіла.

— Це все брехня і наклепи! Ваша милість знають, що сильний та чесний очільник завжди наживе собі ворогів... за вашою спиною теж брехали і брешуть! Нічого ж не довели, жоден не насмівся облудно свідчити...

— Двоє, які збиралися свідчити, раптово загинули на чатах. — Станіс примружив очі. — Не смій бавитися зі мною, Слинте. Я бачив докази, які Джон Арин поклав перед малою радою. Якби королем тоді був я, ти втратив би не лише посаду, будь певен. Але Роберт знизав плечима і викинув твої вини геть. «Усі вони крадуть» — пригадую я його слова. — «Краще злодій, якого ми знаємо, ніж незнайомець. Наступний може виявитися гіршим.» Слова лунали з вуст мого брата, але відгнали Петиром Баелішем. Мізинець мав хист винюхувати золото, і без сумніву, облаштував усе так, що корона теж мала частку від твоєї оборудки.

Опасисті щоки князя Яноса затремтіли, та не встиг він вигадати нову обурливу відповідь, як втрутився маєстер Аемон:

— Ваша милосте... за законом і звичаєм, усі минулі злочини та провини пробачаються людині, що проказує обітниці й стає присяжним братчиком Нічної Варти.

— Мені це відомо. Якщо Нічна Варта не знайде собі за воєводу нікого ліпшого від Яноса Слинта, я стисну зуби і проковтну ваш вибір. Мені байдуже, кого саме ви оберете, аби обрання нарешті сталося! Нас попереду чекає війна.

— Ваша милосте, — обережно-ввічливо мовив пан Денис Малістер, — якщо ви кажете про дичаків...

— Ні, я кажу не про них. І вам це, пане, має бути відомо.

— А вашій милості має бути відомо, що попри нашу палку дяку за поміч проти Манса Розбишаки, ми не можемо надати вам допомоги у змаганнях за престол. Нічна Варта не втручається у війни Семицарства, як не втручалася у війни королівств протягом восьми тисяч років...

— Я знаю історію вашого братства, пане Денисе, — буркнув король. — Даю вам слово, що не вимагатиму від вас підняти мечі проти

жодного бунтівника і узурпатора з тих, що обсіли мене зусібіч. Але чекатиму, що ви надалі захищатимете Стіну так само, як захищали завжди.

— Ми захищатимемо Стіну до останнього з нас, — мовив Котер Пайк.

— Яким напевне буду я, — приречено додав Скорботний Ед.

Станіс схрестив руки на грудях.

— Та я чекатиму від вас і дечого іншого. Того, на що навряд чи дочекаюся швидкої та охочої згоди. Я хочу ваші замки. І ваш Дарунок.

Ці прямі слова вибухнули серед чорних братчиків, наче глек шаловогню на гарячій жарівниці. Марш, Малістер, Пайк заговорили усі разом. Король Станіс не перебивав, а коли вони скінчили, мовив:

— Я маю війська втричі більше за вас. І можу забрати собі всі землі, які забажаю. Але хочу зробити це законно і з вашої згоди.

— Дарунок віддано Нічній Варті на віки вічні, ваша милосте! — наполягав Бовен Марш.

— Тобто його не можна відібрати, відчужити, захопити силою. Але подароване один раз можна подарувати вдруге.

— На дідька вам здався наш Дарунок? — запитав Котер Пайк.

— Я знайду йому краще застосування, ніж знайшли ви. Щодо замків... Східна Варта, замок Чорний, Тіньова Вежа лишаться вашими. Тримайте у них ваші звичні залоги. Але решту я заберу собі для своїх загонів. Мушу забрати, щоб мати надію втримати Стіну.

— Вам не вистачить людей! — заперечив Бовен Марш.

— Деякі з покинутих замків довгі роки лежать у руїнах, — зауважив перший будівничий Отел Ярвик.

— Руїни можна відновити.

— Відновити? — перепитав Ярвик. — І хто ж їх відновить?

— То вже моя справа. Од вас я прошу список з відомостями про нинішній стан замків і про все потрібне для їхньої відбудови. В

кожному замку я маю намір поставити залогу вже впродовж року і запалити перед їхніми брамами ніч-ватри.

— Ніч-ватри? — Бовен Марш боязко зиркнув на Мелісандру. — То й нам теж доведеться палити ніч-ватру?

— Доведеться. — Жінка підвелася у вихорі криваво-червоного шовку, розкидавши яскраво-мідне волосся по плечах. — Самі лише мечі нездатні втримати наступ пільми. Поміч Господа Світла — ось що єдине дає нам надію. Певно кажу вам, хоробрі лицарі та добрі браття: війна, що розпочалася — то не звична дрібна чвара за землі та титули. Ми стали до бою за саме життя, і якщо програємо його — світ загине разом з нами.

Сем ясно бачив: старшина не знала, що їй думати. Бовен Марш і Отел Ярвик презирнулися з сумнівом у очах, Янос Слінт кипів роздратуванням, а Трипалому Гобові, схоже, найбільше кортіло повернутися до кухні різати моркву на юшку. Та всі вони здивувалися ще більше, коли почули тихе бурмотіння маестра Аемона:

— Ви кажете про війну за світанок, ласкава пані. Але де обіцяний принц?

— Він стоїть перед вами! — оголосила Мелісандра. — Хоча ви ще не розплющили очей, аби бачити. Станіс Баратеон є Азор Ахай відроджений, воїн вогню, в особі якого справджуються пророцтва. На знак його з'яви у небі засяяла червона комета, а при боці він носить Світлоносець, червоний меч звияжців!

Сем помітив, що від її слів король відчувається незатишно. Станіс зарипів зубами і мовив:

— Ви мене покликали, панове, і я прийшов. Тепер ви мусите жити або померти разом зі мною. Звикайте до цієї думки. — Рвучко і коротко він махнув рукою. — Ми скінчили. Ви, маестре, лишіться ще на хвилину. І ти, Тарлі, теж. Решта хай іде собі.

«Я?!» — подумав нажаханий Сем, поки його брати вклонялися і виходили назовні. — «Чого йому від мене треба?»

— То це ти убив ту істоту в снігу, — мовив до нього король Станіс, коли у покої лишилися четверо.

— Так, це він — Сем Смертяний, — посміхнулася Мелісандра.

Сем відчув, як червоніє.

— Ні, мосьпані. Ваша милосте. Тобто, так, це я. Сем Тарлі, так.

— Твій батько — вправний та хоробрий воїн, — мовив король Станіс. — Він колись розбив мого брата при Ясенброді. Мейс Тирел полюбляє хвалитися тією перемогою як своєю, але насправді її здобув князь Рандил, поки Тирел шукав дорогу до бойовища. Тарлі тоді убив князя Каферена своїм валерійським обіручником і надіслав його голову Аерисові.

Король почухав щелепу пальцем і додав:

— Але я не чекав, що в такого батька вродиться такий син.

— Я... так, я не той син, ваша милосте, якого хотіли пан батько.

— І все ж, якби ти не вдягнув чорне, то був би цінним заручником, — розмірковував Станіс.

— Але він вдягнув чорне, пане королю, — зауважив маестер Аемон.

— Це мені добре відомо, — відповів король. — Мені відомо більше, ніж ви гадаєте, Аемоне Таргарієне.

Старий схилив голову.

— Я лише Аемон тепер, ясний володарю. Ми довіку полишаємо імена наших домів, коли куємо маестерські ланцюги.

Станіс різко кивнув, наче знав і це, але не надто зважав.

— Ти вбив ту істоту обсидіановим кинджалом. Так мені розповідали, — звернувся король до Сема.

— Т-так, ваша милосте. Його дав мені Джон Сніговій.

— Драконоскло! — пролунав музикою сріблястий сміх червоної жінки. — «Застиглий вогонь» мовою старої Валерії. Не диво, що він став лихою карою для холодних дітей Іншого.

— На Дракон-Камені, де я тримав свій стіл донедавна, у старих проходах під горою можна знайти чимало цього обсидіану, — розповів Семові король. — Невеличкі шматочки, чималі уламки, великі брили. Пригадую, що більшість його складають чорні камені, але є зелені, червоні, ба навіть порфірові. Я надіслав наказ панові Роланду, моєму каштелянові, щоб він почав видобуток. Боюся, недовго вже Дракон-Каменеві лишатися під моєю владою. Та можливо, Господь Світла все ж устигне до падіння замку подарувати нам досить «застиглого вогню», щоб ми озброїлися проти наших ворогів.

Сем прокашлявся.

— Найясніший п-пане королю... т-той кинджал... обсидіан розлетівся на друзки, коли я спробував ударити упира.

Мелісандра посміхнулася.

— Упирами рухають чорні чари, та вони — усього лише мертва плоть. Їм дадуть ради залізо і вогонь. Але ті, кого ви звете Іншими — дещо більше.

— То гемони зі снігу, льоду та морозу! — мовив Станіс Баратеон. — Стародавній ворог. Єдиний ворог, який важить.

Він знову перевів очі на Сема.

— Мені казали, ти разом із тією дичацькою дівчиною пройшов унизу під Стіною якимись чарівними дверима.

— Чо-чорною Брамою, — пробурмотів Сем. — П-під Ніч-Кромом.

— Ніч-Кром — найстаріший і найбільший з замків на Стіні, — мовив король. — Саме там я маю намір утвердити свій престол на час цієї війни. Ти покажеш мені ту браму.

— Я-я, — забелькотів Сем, — я-я покажу, якщо...

«Якщо вона досі там. Якщо вона відчиниться для людини не в чорному. Якщо...»

— Ти покажеш! — гарикнув Станіс. — Коли я тобі накажу.

Маєстер Аемон посміхнувся і мовив:

— Перш ніж ми підемо, дозвольте прохати вашу милість про велику честь. Покажіть нам дивовижний клинок, про який ми так багато чули.

— Ви хочете бачити Світлоносця? Ви, сліпий?

— Моїми очима буде Сем.

Король насупився, але відповів:

— Його бачив трохи не кожен, кого я стрічав на шляху. Чому б не показати і сліпому?

Пас із мечем у піхвах висів на кілочку коло комина. Станіс узяв піхви, витяг із них довгого меча, шурхочучи залізом по дереві та шкірі, й раптом світлицю наповнило світло — переливчастий мінливий танок золотих, червоних і жовтогарячих барв, яскраві кольори вогню.

— Розповідай, Семвеле, — торкнувся маестер Аемон його плеча.

— Він випромінює сяйво, — стиха почав Сем. — Наче горить вогнем, але без полум'я. Сама криця світиться жовтим і червоним, мерехтить і спалахує, наче сонячне світло на воді, але гарніше. Шкода, що ви не бачите, маестре.

— Тепер бачу, Семе. Подумки я бачу меча, наповненого сонячним світлом. Чарівне і приголомшливе видовище. — Старий дерев'яно уклонився. — Дякую вашій милості та ясній пані за велику ласку.

Коли король Станіс вклав сяючого меча назад до піхов, світло сонячного дня, що струменіло крізь вікна, здалося присутнім тьмяним та вбогим. Світлицю ніби огорнула пільма.

— Ну годі, надивилися. Повертайтеся до служби. Але не забувайте, що я сказав. Ваші братчики мусять обрати князя-воєводу сього ж вечора, бо пошкодують!

Поки Сем допомагав маестрові Аемону сходити вузькими гвинтовими сходами, той глибоко замислився, а коли вони перетинали двір, сказав:

— Я не відчув жару. А ти, Семе?

— Жару? Від меча? — Сем теж замислився, пригадуючи. — Повітря навколо нього тремтіло, ніби над гарячою жарівницею.

— Але жару ти не відчув, ні? А піхви, у яких тримають меча, зроблені з дерева та шкіри, хіба не так? Я чув шурхіт, коли його милість витягав меча. Піхви не обпало, Семе? Чи здалося тобі дерево підпаленим, зчорнілим?

— Ні, — зізнався Сем, — я нічого такого не бачив.

Маєстер Аемон кивнув. Опинившись у своїх покоях, він попрохав Сема розкласти вогонь і допомогти сісти у крісло біля комина.

— Важко бути старим, — зітхнув він, коли опустився на подушки. — А ще того важче — сліпим. Я сумую за сонцем. І за книжками. Найбільше — за книжками.

Аемон майнув рукою і додав:

— Більше ти мені не знадобишся аж до обрання.

— Щодо обрання... маєстре, чи не можете ви чогось зробити? Король сказав про князя Яноса...

— Пам'ятаю, — відповів маєстер Аемон, — але ж, Семе, я маєстер Цитаделі, скутий присягою і ланцюгом мого братства. Мій обов'язок — радити князеві-воєводі, хай хто ним стане. Мені не личить сприяти одному пошукачеві проти іншого.

— Але ж я не маєстер, — мовив Сем. — Чи не можу я чогось зробити?

Аемон обернув свої сліпі очі до Сема і м'яко посміхнувся.

— Навіть не знаю, Семвеле. А чи можеш?

«Можу» — подумав Сем. — «І мушу.» І то негайно — бо якщо вагатися, то скиснуть рештки мужності. «Я — братчик Нічної Варти» — нагадав він собі, поспішаючи через двір. — «Я служу, я склав обітницю. Я впораюся!» Бували часи, коли він трусився і скавучав під самим лише поглядом воєводи Мормонта, але то був старий Сем — перед Кулаком Першолюдей і Крастеровим Дитинцем, перед упирами і Холодноруким, перед Іншим верхи на мертвому коні. Тепер він став хоробріший. «Йоля зробила мене хоробрішим» — казав він Джонові. То була правда. Інакше і бути не могло.

З двох каштелянів Котер Пайк лякав його найбільше, тому Сем спершу пішов до нього — поки мужність не вистигла. Пайк знайшовся у старій Щитовій Палаті — кидав кості з трьома своїми хлопцями зі Східної Варти і рудоголовим десятником з Дракон-Каменя, що прибув у війську Станіса. Коли Сем попросив про честь побалакати наодинці, Пайк grimнув наказ, інші зібрали кості та гроші й вийшли геть.

Ніхто ніколи не називав Котера Пайка показним на вроду, хоча тіло під повстяним каптаном з нашитю залізною лускою і грубими штаньми було міцне, струнке і жилаве. Очиці він мав невеличкі, близько посаджені, ніс — поламаний та кривий, на голові — гострий, наче вістря списа, вдовиний клин. Обличчя йому понівечила віспа; щоб її приховати, він виростив ріденьку неохайну бороду.

— Сем Смертяний! — мовив він замість вітання. — А чи справді ти пхнув ножем Іншого? Може, то якийсь дичацький хлопчина сніговика зліпив, а ти й злякався?

«Недобрий початок.»

— То драконоскло вбило Іншого, ласкавий пане, — жалюгідно промимрив Сем.

— Та вже ж. Гаразд, Смертяний, хутчіш до справи. Тебе надіслав маестер?

— Маестер? — Сем ковтнув. — Я... я щойно від нього, пане.

Власне, він навіть не збрехав. Якщо Пайк хибно зрозуміє сказане, то й на краще — може, уважніше дослухатиметься. Сем глибоко вдихнув і виклав своє прохання.

Але Пайк обірвав його, не дозволивши промовити і двадцяти слів.

— Ти хочеш, аби я став на коліна поли Малістерові цілувати? А мав би здогадатися! Ви, князьки та панки, завжди збрідаєтеся до купи, як ті вівці. Скажи Аемонові, що він змарнував свої слова і мій час. Якщо хтось має відкликати себе з обрання, то це Малістер. Він уже застарий для цієї служби — так йому і перекажи. Ось оберемо його, і хтозна — може, за рік доведеться обирати знову.

— Так, він немолодий, — погодився Сем, — але ж досвідчений.

— Досвідчений у чому? Сидінні у башті й порпанні у мапах? Хіба що. Але що він робитиме, коли стане воєводою? Писатиме упирам листи? Так, він помазаний та висвячений лицар, гаразд. Але не воїн! Сцяти я хотів на те, що він за п'ятдесят років тому когось там збив з коня у якомусь пришепелкуватому турнірі. Навіть сліпий старий мусить знати, що у всіх битвах Малістера провід над братами насправді тримав Піврукий. А з цим клятим королем на голові нам тим паче потрібен за воєводу хоробрий та завзятий боєць. Сьогодні, бач, його милість вимагає собі руїни та дику пустку, але що та вінценосна макітра надумає завтра? Гадаєш, Малістерові стане мужності піти проти волі Станіса Баратеона і його червоної хвойди? — Пайк зареготав. — Наставляй кишеню!

— То ви не підтримаєте пана Дениса? — у розпачі перепитав Сем.

— Ти Сем Смертяний чи Глухий Дик? Ні, я його не підтримаю. — Пайк тицьнув пальцем йому в обличчя і продовжив: — Слухай сюди, хлопче, і спробуй втямити. Я не хочу воєводського уряду, і ніколи не хотів. Найкраще я б'юся з корабельним чардаком під ногами, а не з конем між ними. А замок Чорний, як на мій смак, стоїть трохи осторонь від моря. Та я радше дупою сяду на розжареного меча, ніж віддам Нічну Варту обскубаній квочці з Тіньової Вежі, що прикидається орлом. Ходи до свого старого і перекажи мої слова.

Котер Пайк підвівся з лави.

— Я скінчив. Забирайся з очей!

Сем зібрав усю мужність, яка йому лишилася, і спитав:

— Щ-що як був би ще хтось? Ви б п-підтримали когось іншого?

— Кого б це? Бовена Марша? Він уміє лише ложки лічити. Отел звик підкорятися, робить, що йому кажуть... будівельну свою справу знає добряче, годі казати, але більше не тямить геть нічого. Слонт... його люди йому вірні, цього не заперечиш. Було б обрати його лише на те, аби запхати цурку до ясновельможної горлянки і подивитися, чи Станіс нею вдавиться... але краще цього не робити. У Слонті надто багато від Король-Берега. Жаба виростила крила і ламає з себе дракона. Оце вже ні, дякую красенько!

Пайк зареготав.

— Хто ж лишається? Гоб? Нехай, оберемо його. І хто ж тобі юшку варитиме, га, Смертяний? На вигляд ти не з тих, хто гребує доброю юшкою!

Більше казати було нічого. Пригнічений Сем пробелькотів подяку і пішов. «З паном Денисом вийде краще» — намагався він заспокоїти себе, поки крокував замком. Пан Денис усе-таки був лицарем чесного роду, з чемною мовою та поведженням, і до Сема з Йолею він поставився вельми люб'язно, коли зустрів їх на дорозі. «Пан Денис мене послухає. Хто, як не він.»

Воєвода Тіньової Вежі народився у тіні Лункої Башти Морестражу і до останнього вершка виглядав Малістером. Комір та рукави його чорного оксамитового жупана були облямовані соболиним хутром; поли делії він пристібав зчепленими пазурями срібного орла. Бороду пан Денис мав білу, наче сніг, голову — майже лису, а обличчя — помережане глибокими зморшками. Але роки не позбавили його ані зграбності у рухах, ані зубів у роті, не затуманили сіро-блакитних очей і не змусили забути вишукано-чемних звичаїв.

— Мій ласкавий пане Тарлі! — мовив він, коли його шафар привів Сема до світлиці у Списі, де розташувалися братчики з Тіньової Вежі. — Велика радість для мене бачити, що ви вже одужали від тяжких випробувань, які вас спіткали у дорозі. Чи не вип'єте келих вина? Пригадую, ваша вельможна матінка походить з Флорентів. Якось я розповім, як зсадив з коней обох ваших дідусів у одному турнірі. Але це станеться не сьогодні, бо я розумію, що ми маємо нагальніші справи. Адже ви напевне прийшли від маестра Аемона. Чи не має він для мене якоїсь поради?

Сем зробив ковточок вина, ретельно добираючи слова.

— Маестрові, пов'язаному присягою і скутому ланцюгом Цитаделі... не личить бути поміченим у впливі на обрання князя-воєводи...

Старий лицар посміхнувся.

— Саме тому він, без сумніву, не прийшов до мене сам. Так, я все розумію, Семвеле. Ми з Аемоном — немолоді вже люди і знаємося на таких речах. Кажіть, що маєте.

Вино було солодке і запашне, а пан Денис, на відміну від Котера Пайка, вислухав Семове прохання з урочистою чемністю. Та коли Сем скінчив, старий лицар заперечливо захитав головою.

— Згоден, чорним буде той день у історії нашого братства, коли король Семицарства поставить над нами наказного князя-воєводу. А надто цей король, якому, вочевидь, недовго лишилося носити на голові корону. Все ж, Семвеле, я тримаюся думки, що відкликати себе як пошукача повинен Пайк. Я маю більше за нього прихильників і краще пасую до цього уряду.

— Так, пасуєте, — погодився Сем, — але і Котер Пайк так-сяк годиться. Його хвалять за звитяги у битвах.

Він не хотів образити пана Дениса, вихваляючи його суперника, та як іще переконати його відкликати себе з обрання?

— Чимало братчиків уславилися звитягами у битвах. Цього не досить. Не всі справи можна залагодити ударом сокири. Маєстер АEMON, певно ж, це розуміє, а Котер Пайк — ні. Князь-воєвода Нічної Варти перш за все є справжнім князем — можновладцем, високо поставленим над іншими людьми. Йому доводиться перемовлятися з панством та лицарством... а подеколи і з королями. Така людина має бути гідною шани та поваги.

Пан Денис нахилився уперед.

— Ми з вами є синами шанованих вельможних князів. Ми розуміємо важливість чесного родоводу, давньої крові та того навчання змалку, якого нічим не заміниш. Я став зброєносцем у дванадцять років, лицарем у вісімнадцять, переможцем турніру в двадцять два. Я очолюю Тіньову Вежу як її воєвода і каштелян протягом тридцяти трьох років. За кров'ю, родоводом і отриманим навчанням я гідний вести справи хоч би і з королями. А Пайк... ви чули цього ранку, як він питав, чи не мусить король підтирати йому нижче спини? Я, Семвеле, не маю звички казати недобре про своїх братів по зброї, але будьмо

відверті... залізники віддавна мають гучну славу грабіжників та свавільників, а сам Котер Пайк нищив і гвалтував, ще й вусів не виростивши. Всі листи за нього пише і читає маестер Хармун; за довгі роки Пайк не спромігся вивчити ані літери. Ні, не хочу розчаровувати маестра Аемона, та честь не дозволяє мені відкликати себе заради Пайка зі Східної Варти.

Цього разу Сем наготував наступне запитання заздалегідь.

— А заради когось іншого? Когось годящого?

Пан Денис хвилинку подумав.

— Сам по собі уряд князя-воєводи ніколи мене не вабив. На останньому обранні я охоче поступився місцем князеві Мормонту, як на передостанньому — князеві Коргилу. Мені досить, щоб Нічна Варта перебувала у надійних руках. Але Бовен Марш не впорається, і Отел Ярвик теж. А цей так званий князь Гаренголу — просто виплодок різника, витягнутий Ланістерами за вуха нагору. Не диво, що він зіпсований і нестерпний норовом.

— Але є інша людина! — стрілив Сем. — Інший братчик Варти. Йому довіряли князь-воєвода Мормонт, Донал Нойє та Кворин Піврукий. Він не чесного роду, як ви, але походить від старої крові. Народився і виріс він у замку, меча та списа навчався в лицаря, а письменства — в маестра Цитаделі. Його батько був вельможним князем, а брат — королем.

Пан Денис попестив довгу бороду.

— Можливо, — відповів він після довгої мовчанки. — Він ще замолодий, але... можливо. Так, я згоден, його можна розглядати як пошукача. Втім, поза всяким сумнівом, з мене вийде кращий князь-воєвода, ніж із нього.

«Джон казав, що коли брехати заради шляхетної мети, то і брехня може бути чесною.»

Сем мовив:

— Якщо ми не оберемо князя-воєводу сього ж вечора, король Станіс має намір поставити наказним воєводою Котера Пайка. Він так казав

маєстрові Аемону цього ранку, коли ви всі пішли.

— Зрозуміло. — Пан Денис підвівся. — Я мушу поміркувати. Дякую вам, Семвеле. Перекажіть мої вітання і дяку маєстрові Аемону.

Виходячи зі Списа, Сем тремтів. «Що я наробив?» — казав він собі. — «Що я наплів?» Якщо його спіймають на брехні... то що? Відішлють на Стіну? Випустять тельбухи? Перетворять на упиря? Раптом він аж засміявся полегшено з власної дурості. Невже можна досі боятися Котера Пайка і пана Дениса Малістера, коли ти бачив на власні очі, як крук об'їдає обличчя Малюкові-Павлюкові?

Пайк не зрадів його другій появі.

— Знову ти? Кажи швидше, бо починаєш набридати.

— Лише одну хвилину, — пообіцяв Сем. — Ви не відкличете себе заради пана Дениса, ви самі сказали, але ж можете відкликати заради когось іншого.

— Кого зараз, Смертяний? Невже тебе?

— Ні. Заради справжнього, завзятого бійця. Того, кому Донал Нойє доручив Стіну, коли прийшли дичаки. Того, хто був зброєносцем Старого Ведмедя. На жаль, він уродився байстрюком, але то пусте.

Котер Пайк зареготав.

— А бодай би тебе підняло і гепнуло! Ото б ми запхали списа Малістерові в дупу, га? Лише заради цього варто спробувати. Зрештою, чим той малий гірший за інших?

Пайк пирхнув, поміркував і додав:

— Ну хіба що за мене. Варті зараз потрібен саме я. Це й дурень побачить.

— Так, це побачить навіть дурень, — погодився Сем, — хоч би й такий, як я. Але... не мав би вам казати, проте... король Станіс має намір поставити наказним воєводою пана Дениса, якщо ми нікого не оберемо сього ж вечора. Я чув, як він казав маєстрові Аемону, коли відіслав решту братчиків геть.

Джон XII

Залізний Емет був довготелесий, стрункий та зграбний молодий розвідник, чиєю силою, витривалістю та майстерним володінням зброєю пишалася Східна Варта. З їхніх навчальних двобоїв Джон завжди виходив побитий і заляклий, а наступного дня прокидався укритий синцями. Та саме цього він і бажав. Адже ніколи не навчишся нічого нового, стаючи лише проти таких, як Шовкун або Лошак — чи навіть дужий, але вайлуватий Грен.

В інші дні Джон втішався тим, що сам давав не меншого прочухана, ніж давали йому. Але того дня сталося інакше. Уночі він майже не спав; якусь годину поперекидавшись із боку на бік, він покинув спроби заснути, вдягнувся і пішов нагору Стіни, де й блукав до сходу сонця у відчайдушній боротьбі з собою, обмірковуючи слова Станіса Баратеона. Тепер брак сну нагадав про себе: Емет безжально лупцював його з усіх боків, тіснив двором, змушуючи танцювати на п'ятах, відганяв довгими замашними ударами, а час від часу ще й додавав поштовху щитом, трохи не збиваючи з ніг. Одна Джонова рука вже заніміла від ударів, а у другій тупий навчальний меч здавався важчим щохвилини.

Він наготувався вже опустити клинка і попрохати про перепочинок, як раптом Емет обдурив його ударом понизу, а згори, над щитом сікнув так раптово і люто, що влучив Джонові у скроню. Джон запнувся, захитався; шолом і голова аж загули. На пів-удару серця світ перед щілиною шолома розплився у тумані.

І зникли прожиті роки, і він знову опинився у Зимосічі, вдягнений у підбитий шкіряний каптан замість кольчуги та блях. Меч його було зроблено з дерева; за супротивника навпроти стояв не Залізний Емет, а Робб.

Щоранку вони — Сніговій та Старк — навчалися разом, відколи почали ходити. Крутилися і рубали, стрибали і бігали у оточенні величних мурів замку, галасували та сміялися, іноді навіть плакали, коли не було кому дивитися. У бійці вони ставали не малими хлопчиками, а могутніми лицарями та звитязцями.

— Я — принц Аемон Драконолицар! — вигукував Джон.

А Робб відповідав ще гучніше:

— Тоді я — Флоріан Дурень!

Або ж Робб казав:

— Я — Юний Дракон!

І чув від Джона відповідь:

— А я — пан Риам Рожвин!

Того ранку Джон вигукнув першим:

— Я — князь і повелитель Зимосічі!

Ті слова були вже проказані раніше не менш як сто разів. Але того разу, того єдиного разу Робб відповів:

— Ти не можеш бути князем на Зимосічі. Ти вродився байстріюком. Паніматка кажуть: тобі ніколи не бути володарем Зимосічі.

«Я вже гадав, що забув.» Джон відчув у роті смак крові. Мабуть, від завданого удару.

Зрештою Гальдерові та Лошаку довелося відтягати його від Залізного Емета за обидві руки. Розвідник сидів на землі приголомшений, щита його було побито на тріски, забороло з шолома покривлене убік, а меч валявся за три сажні.

— Та годі вже, Джоне! — горлав Гальдер. — Він же впав, ти його знезброїв! Годі казирися!

«Ні, не годі. Цей сказ ніколи не скінчиться.» Джон впустив меча на землю і промимрив:

— Вибач мені, Емете. Тобі боляче, я тебе забив?

Залізний Емет стягнув з голови шолома.

— Що саме у слові «здаюся» ти недотямив? Га, Снігу-воєводу?

Втім, казав він дружньо, без гніву — Емет був із себе хлопець приязний і найбільше на світі любив пісню мечів.

— Рятуй мене, Воїне, — простогнав він, — тепер я розумію, що мав відчувати Кворин Піврукий.

То вже було занадто. Джон вирвався з рук друзів і сам закрокував до зброярні. У вухах досі гуло від удару, завданого Еметом. Джон сів на лаву і охопив голову долонями. «Чого я такий злий?» — питав він себе. Але то було дурне питання. — «Князь на Зимосічі. Я можу стати князем на Зимосічі. Спадкоємцем свого батька.»

Але перед ним в уяві чомусь плавало не обличчя князя Едарда, а обличчя пані Кетлін. Синіми очима та суворо стисненими вустами вона скидалася на Станіса. «Чорний чавун» — подумав він, — «твердий, але крихкий». Вона дивилася на нього так, як колись у Зимосічі, коли він перевершував Робба у бою мечем, у складанні чисел... та хай у чому. «Хто ти такий?» — здавалося, питав її погляд. — «Тобі тут не місце. Навіщо ти з'явився?»

Друзі нікуди не ділися з навчального двору, та Джон не відчував охоти з ними бачитися. Він вийшов зі зброярні задніми дверми, спустився крутими кам'яними сходами до «жуковин» — проходів, що з'єднували палати і вежі замку під землею. Відти вже було недалеко до лазні, де Джон змив піт у прохолодній купелі, а тоді заліз до гарячої полежати і просякнути. Біль потроху спливав із м'язів; плаваючи у теплі, Джон згадав каламутні ставки у бжегаї Зимосічі, що булькали та парували влітку і взимку. «Зимосіч» — думав він. — «Теон лишив її спаленою та розбитою, але я можу все відновити.» Авжеж цього бажав би і батько, і Робб. Невже вони дозволили б замкові лежати у руїнах?

«Ти не можеш бути князем на Зимосічі. Ти вродився байстрюком» — знову почув він слова Робба. І кам'яні королі раптом загарчали своїми гранітовими язиками: «Тобі тут не місце. Ти тут чужий.» Коли Джон заплющив очі, то побачив серце-дерево з блідим гіллям, червоним листям і урочистим похмурим обличчям. Оберіг-дерево — то було саме серце Зимосічі. Так завжди казав князь Едард... але задля порятунку замку Джон мусив вирвати серце з усім його прадавнім корінням і згодувати голодному вогняному богові червоної жінки. «Я не маю на це права» — подумав він. — «Зимосіч належить старим богам.»

До замку Чорного його повернули голоси, що залунали під склепінням підвалу.

— Хтозна, хтозна... — казав якийсь чоловік повним сумніву голосом. — Якби ж я знав його трохи краще... але що князь Станіс про нього не скаже ані доброго слова, те знаю напевне.

— Коли це Станіс Баратеон казав добре слово бодай про когось? — Голос пана Алісера не було з ким сплутати. — Якщо дозволити Станісові обирати за нас князя-воєводу, то Вартою ми лише зватимемося, а насправді перетворимося на його покірних слуг. Тайвин Ланістер цього не забуде і не подарує. А ви ж знаєте, що зрештою перемога завжди лишається за ним. Князь Тайвин вже раз і Станіса був побив — на Чорноводі.

— Князь Тайвин — за Слинта, — мовив Бовен Марш занепокоєно. — Можу тобі, Отеле, його листа показати. «Наш вірний друг та слуга» — отак він його називає.

Джон Сніговій рвучко сів, і троє співрозмовників завмерли, зачувши плескіт води.

— Перепрошую шановне панство, — мовив Джон з крижаною чемністю.

— Що ти тут робиш, байстрюче? — запитав Терен.

— Купаюся. Та ви змовляйтеся собі, на мене не зважайте.

Джон виліз із води, висушився, вдягнувся і залишив трійцю з їхніми потаємними справами.

Надворі він зрозумів, що сам не знає, куди йому йти і що робити. Проминув спалену шкаралупу Воєводської Вежі, де колись урятував Старого Ведмеда від мерця; пройшов повз місце, де з сумною посмішкою на обличчі померла Ігритта; зиркнув на Король-Башту, де разом із Шовкуном і Глухим Диком Фолярдом чекав на магнара з його теннами; залишив позаду купу чорних рештків великих дерев'яних сходів. Внутрішня брама стояла відчинена, і Джон рушив крізь неї проходом під Стіною. Навколо панував холод; над головою нависала величезна вага льоду. Джон проминув місце, де билися і разом загинули Донал Нойє та Маг Могутній, і вийшов крізь нову зовнішню браму під холодне бліде сонце.

Лише тоді він дозволив собі спинитися, вдихнути повітря, поміркувати трохи. Отел Ярвик не мав міцних та стійких переконань — хіба що коли йшлося про будівництво з дерева, каменю та криги. Старий Ведмідь добре знав, що він за один. «Терен та Марш схилять його до себе, Ярвик підтримає князя Яноса, і того буде обрано князем-воєводою. І куди тоді подітися мені, як не до Зимосічі?»

Вітер завихорився на Стіні, смикнув Джона за кобеняка. Він відчув, як од криги пашіє холодом — так само, як від вогнища пашіє теплом. Джон накинувся каптуром і знову рушив з місця. День потроху минав, сонце вже стояло невисоко на заході. За півсотні сажнів звідти стояв табір, де король Станіс зібрав своїх дичацьких полонених, оточивши їх кільцем рівчаків, палісадом з кілків та високою огорожею. Ліворуч виднілися три великі вогняні ями, де переможці спалили тіла усіх з вільного народу, загиблих під Стіною: від волохатих велетнів до дрібних рогоногів. Поле битви й досі лишалося пусткою випаленої трави та застиглої смоли; усюди на ній виднілися сліди, залишені Мансовим військом: тут подерта шкура, мабуть, із намету, там велетнева довбня, колесо від колісниць, зламаний спис, купа мамутового лайна. На узліссі страхолюдної пущі, де стояли намети, Джон знайшов собі дубового пенька і всівся.

«Іґритта хотіла зробити з мене дичака. Станіс хоче зробити князем на Зимосічі. Але чого хочу я?» Сонце повзло небом, готувалося пірнати за Стіну там, де вона звивалася західними пагорбами. Джон спостерігав, як неосяжне громаддя криги набуває червоних та рожевих барв заходу. «На що мені зголоситися? Бути повішеним за зраду князем Слинтом? Чи забути про обітницю, одружитися з Валою та стати господарем зимосіцьким?» Вибір начебто нескладний... хоча якби жива була Іґритта, то був би ще й простіший. Адже Вала була йому чужинкою. Так, її вродою втішалося око, вона була сестрою Мансової королеви, але все ж таки...

«Якщо я хочу її кохання, то мушу вкрати. Зате вона подарує мені дітей, і одного дня я візьму на руки сина власної крові.» Син — то було щось таке, про що Джон Сніговий не смів і мріяти, відколи вирішив прожити життя на Стіні. «Я б назвав його Роббом. Вала б забажала

узяти до себе і сина її сестри. Ми могли б виростити його у Зимосічі, а з ним і Йолиного синочка. І Семові б не довелося нікому брехати. Знайшлося б там місце і для самої Йолі теж. Сем міг би відвідувати її раз чи два на рік. Син Манса та син Крастера вирости б разом як брати. Так само, як колись ми з Роббом.»

Джон зрозумів, що дуже хоче цього — так, як нічого не хотів раніше. «Я завжди цього прагнув, хай не зізнавався» — винувато подумав він. «Пробачте мені, боги.» Усередині його палала жага, гостріша за клинок з драконоскла. Жага... або голод. Він прагнув їжі, здобичі: оленя, що смердить страхом, або великого лося, погордливого і безстрашного. Він мусив убити здобич, натоптати черево свіжим м'ясом, напиться гарячої темної крові. У роті почала збиратися слина.

Джон не одразу зрозумів, що відбувається. А коли зрозумів, то скочив на ноги.

— Привиде?!

Джон обернувся до лісу і побачив вовка, що безгучно вибирався з зеленого підліску, пихкаючи теплою білою парою з роззявленої пащі.

— Привиде! — заволав він, і лютововк ринув з місця у біг.

Відколи вони бачилися востаннє, Привид став кощавіший, але й більший на зріст; як і раніше, єдиним чутним од нього звуком був хрускіт упалого листа під лапами. Досягши Джона, він стрибнув, і обоє заходилися борсатися на бурій траві серед довгих тіней під зірками, що поволі визирали на небі.

— Вовчику, де тебе боги носили? — спитав Джон, коли Привид припинив тягати його за руку. — Я вже не думав тебе живим побачити, як Робба, Ігритту і решту. Відколи я заліз на Стіну, то й не чув тебе зовсім, навіть уві сні.

Лютововк не мав для Джона відповіді, лише лизнув у обличчя язиком, схожим на мокрий терпуг, упіймав очима останні західні промені й засяяв до нього двома червоними сонцями.

«Червоні очі» — усвідомив Джон, — «але не Мелісандрині». Вовк мав очі оберіг-дерева. «Червоні очі, червона паща, біле хутро. Кров та

кістка, наче в серце-дерева. Він належить старим богам.» І єдиний з лютововків має білий колір. Шестеро вовчент вони з Роббом знайшли у пізньолітніх снігах: п'ятеро сірих, чорних та брунатних для п'яти Старків і одного білого, як сніг, для Сніговія.

Тепер він знав відповідь на своє питання.

Під Стіною королевині люди розкладали ніч-ватру. Джон побачив, як Мелісандра виходить з проходу разом з королем, аби піднести молитву, яка за її вірою має відігнати п'тьму.

— Ходімо, Привиде, — мовив Джон вовкові. — Ходімо зі мною. Ти ж голодний, хіба я не знаю? Я сам відчув твій голод.

І вони разом побігли до брами, по широкій дузі огинаючи ніч-ватру, де жадібні язики полум'я устромлялися у чорне черево ночі, мов пазурі хижого звіра.

У дворищах замку Чорного юрмилося чимало людей короля. Вони спинялися, коли Джон їх минав, витріщали очі й роззявляли роти. Ніхто з них ніколи не бачив лютововка, зрозумів Джон. Адже Привид виріс удвічі більший за звичайних вовків, що никали їхніми південними зеленими лісами. Крокуючи до зброярні, Джон випадково зиркнув угору і побачив у вікні башти Валу. «Вибач, дівчино» — подумав він. — «Не судилося мені викрасти тебе звідти.»

У навчальному дворі він надібав з тузін королівських стражників зі смолоскипами та довгими списками у руках. Їхній десятник зиркнув на Привіда і насупився, двійко щитників нахилили списи, але лицар, що їх очолював, мовив до своїх:

— Забирайтеся з дороги! Хай проходять.

Джонови лицар сказав:

— Спізнюєтеся на вечерю, юначе.

— То дайте дорогу, пане, — відповів Джон, і той ступив убік.

Галас він почув, ще не досягши низу сходів. Сперечалися голоси, вигукувалися лайки, хтось гатив кулаком по столі. Джон ступив до підвалу, ніким не помічений. Братчики купчилися на лавах коло столів,

але ще більше стояло і галасувало, не бажаючи сідати. І ніхто нічого не їв — на столах не було жодної миски чи кухля. «Що тут коїться?» Князь Янос ревів про перебіжчиків та зраду, Залізний Емет стояв на столі з мечем у руці, Трипалій Гоб лаявся з розвідником Тіньової Вежі, якийсь чолов'яга зі Східної Варти гепав кулаком по столі знову і знову, вимагаючи тиші... але тим лише додавав гармидеру під лункими склепіннями підвалу.

Першим помітив Джона Пип. Він весело вишкірився, забачивши Привида, вклав до рота два пальці та свиснув так, як уміє лише молодий меткий мартопляс. Галас розрізало навпіл, наче мечем. Поки Джон крокував до столів, його помічало дедалі більше братчиків. Розмови завмирили, підвалом ширилася тиша. Нарешті зі звуків лишилося тільки цокання Джонових підборів на кам'яній підлозі та тріск дров у вогнищі.

Тишу раптом струснув голос пана Алісера Терена.

— Ось і пан перебіжчик нарешті зізволити ушанувати нас ласкою.

Князь Янос, увесь зачервонілий, аж трусився.

— Звір! — хапав він повітря ротом і бризкав слиною. — Дивіться усі! Звір, який вкоротив життя Піврукому! Серед нас гуляє варг, браття! Варг-перевертень! Та це... це створіння не те що очолювати... ця дика тварина і жити на світі негідна!

Привид вишкірив зуби, але Джон поклав йому руку на голову.

— Перепрошую, пане, — мовив він, — чи не розкажете мені, що тут коїться?

З дальнього кутка палати йому відповів маестер Аемон.

— Твоє ім'я, Джоне, висунули на обрання князем-воєводою.

Слова його пролунали так безглуздо, що Джон мимоволі всміхнувся.

— Хто висунув? — запитав він, очима шукаючи друзів.

Певно ж, то мала бути одна з дурних Пипових вихваток. Але Пип зустрів його погляд і здвигнув плечима. Грен заперечливо захитав головою. Зате з місця підвівся Скорботний Ед Толет.

— Та я, хто ще. Знаю, погано так чинити з друзями, але краще хай тебе, ніж мене.

Князь Янос знову почав бризкати з рота.

— Це... це маячня і блюзнірство! Ми мали б його повісити. Так, повісити, кажу я! За те, що він — перевертень, перебіжчик і варг, разом із його приятелем Мансом Розбишакою. Князь-воєвода?! Оце вже ні! Я цього не потерплю, ніколи, ні, я не дозволю!

З місця підвівся Котер Пайк.

— Хто не дозволить? Ти не дозволиш? Ти не плутай — то золотаві тобі дупу лизали, бо ти їх, кажуть, добре навчив. А тут, поміж чорного братства, звичай інший!

— Кожен братчик може висунути на наш розгляд будь-кого, хто проказав обітниці Варти, — мовив пан Денис Малістер. — Толет, пане мій, цілком у своєму праві.

Водночас заговорило більше як десяток братчиків, намагаючись перекричати одне одного. Скоро уся палата знову потонула в галасі. Цього разу вже пан Алісер Терен скочив на стіл і підняв руки, закликаючи до тиші.

— Браття! — заволав він. — Годі балачок, то даремна справа! Я кажу так: голосуймо. Цей корольок, що захопив Король-Башту, понаставив коло всіх дверей варту і не дасть нам ані вийти, ані повечеряти, доки ми не оберемо собі воєводу. То й нехай! Ми обиратимемо і обиратимемо... хай усю ніч... доки не матимемо собі ватажка. Та перш ніж кидати жереби, вислухаймо, що нам скаже наш перший будівничий.

Повільно підвівся, хмурніючи чолом, Отел Ярвик. Здоровань-будівничий потер довгу кутасту щелепу і мовив:

— Ну, теє... я відкликаю своє ім'я. Якби ви хотіли мене за воєводу, то вже разів десять обрали б. Але ж не схотіли. А хто й хотів, тих досить не набралось. Я оце збирався сказати, щоб ті, хто кидав жереб за мене, тепер кидали за князя Яноса...

Пан Алісер закивав головою.

— Так, князь Янос — наш найкращий з можливих...

— Я не скінчив, Алісере, — буркнув Ярвик сердито. — Князь Слонт очолював міську варту в Король-Березі, ми вже всі знаємо, і ще був господарем на Гаренголі...

— Він того Гаренголу і не бачив! — гукнув Котер Пайк.

— Теж правда, — відповів Ярвик. — Оце я тут стою і вже не пригадую, чого вважав Слонта вдалим вибором. Його обрати — це як королю Станісу межи очі плюнути. А я не бачу, яка нам із того зараз користь. Може, Сніговій буде кращий. Він довше на Стіні, він небіж Бена Старка, служив Старому Ведмедеві зброєносцем.

Ярвик здвигнув плечима.

— Ну, таке... обирайте кого хочте, аби не мене.

І сів на місце.

Джон побачив, що Янос Слонт вже не червоний, а буряковий. Але пан Алісер Терен, навпаки, зблід, як молоко. Братчик зі Східної Варти знову гатив кулаком по столі, та цього разу вимагав казана. Дехто з його приятелів підхопив заклик.

— Казана! — ревли вони. — Казана! Ка-за-на! КА-ЗА-НА!

Казан стояв у кутку біля вогнища; то була велика чорна черевата посудина з двома чималими ручками і важкою накривкою. Маєстер Аемон сказав щось Семові та Клідасові; вони хутко побігли, ухопили казана за ручки і притягли до столу. Декілька братчиків уже шикувалися до барил із жеребками; тим часом Клідас підняв накривку і трохи не впустив її собі на ногу.

З гучним вереском та плесканням крил із казана вигулькнув великий чорний крук. Він злетів угору, напевне шукаючи або крокв, або вікна для втечі. Та крокв у підвалі не було, і жодного вікна теж — крук опинився у пастці. Гучно жаліючись, він зробив під склепінням одне, два, три кола. Джон почув, як Семвел Тарлі вигукує:

— Я знаю цього птаха! Це крук воєводи Мормонта!

Крук сів на столі перед Джоном.

— Сніг! Сніговій! — крякнув він. Птах був із себе старий, брудний, розкуйовджений. — Сніг-сніговій! — повторив він знову. — Сніг-сніг-сніговій!

Проказавши слова, крук прочалапав до кінця столу, випростав крила і перелетів на Джонове плече.

Князь Янос Слонт упав дупою на лаву так, що аж гепнуло, але пан Алісер Терен наповнив підвал знущальним сміхом.

— Панок Кабанок гадає, ми тут усі — йолопи недолугі! Та це ж він, браття, навчив цього крука своєї штуки. Вони усі кажуть «Сніг» та «Сніговій», ходіть самі до крукарні та послушайте! Мормонтів птах знав не два слова, а більше!

Крук нахилив голову і подивився на Джона.

— Зер-р-на? — вимовив він зі сподіванням у голосі, але не отримавши ані зерна, ані відповіді, каркнув і пробелькотів: — Казана? Казана? Казана?

А далі... далі були площики стріл — річки площиків, потоп із площиків... стільки площиків, що у них геть потонули кілька камінців та мушель, а з ними і всі мідні шеляги.

Коли скінчили рахувати, Джон опинився у оточенні. Хтось плескав його по спині, хтось ставав на коліно, наче він за одну мить перетворився на справжнього вельможного князя. Шовкун, Овейн Пришелепок, Гальдер, Ропух, Зайвий Чобіт, Велетень, Мулій, Ульмер з Королівської Пущі, Миленький Донел Схил, іще з півсотні різних братчиків оточили його щільним натовпом. Дивен клацав дерев'яними зубами і казав:

— Ласка божя, наш новий воєвода ще з пелюшок не виліз!

Залізний Емет додав ущипливо:

— Сподіваюся, гонор та шана не завадять панові воєводі й надалі куштувати моєї науки так, щоб їм аж кров'ю сцялося?

Трипалій Гоб негайно бажав дізнатися, чи буде князь-воєвода обідати з братчиками, а чи у окремій світлиці. Наблизився навіть Бовен

Марш — сказати, що він радо продовжить службу великим шафарем, якщо на те буде ласка воєводи Сніговія.

— Снігу-воєводо, — мовив Котер Пайк, — якщо ти змішаєш з гівном наші сподівання, я сам вирву тобі печінку і з'їм її сирою з цибулею.

Пан Денис Малістер висловився дещо ввічливіше.

— Насправді те, про що просив юний Семвел, для мене зовсім не дрібниці, — зізнався старий лицар. — Коли на воєводу обрали Коргила, я казав собі: «та байдуже, він служить на Стіні довше за тебе, твоя година ще настане». Коли воєводою зробився Мормонт, я міркував так: «він дужий та суворий, але ж і немолодий. Твоя година ще може настати.» Але ви, воєводо Сніговію, роками зовсім дитина, і я мушу повернутися до Тіньової Вежі, усвідомлюючи, що моя година не настане вже ніколи.

Він утомлено посміхнувся.

— Не примушуйте мене помирати, шкодуючи. Ваш дядько був великою, видатною людиною. Так само, як ваш вельможний батько і його батько перед ним. Від вас я чекатиму не меншого.

— Отож-бо й воно, — зауважив Котер Пайк. — А почни з того, що скажи тим королівським посіпакам, трясця їхній матері: обрання сталося, і ми хочемо повечеряти.

— Вечер-ря! — заверещав крук. — Вечер-ря, вечер-ря!

Коли королівським стражникам розповіли про обрання, вони звільнили двері. Трипалій Гоб із півдесятком помічників ринув до кухні по вечерю. Джон чекати трапези не став, а пішов замком, питаючи себе, чи не сон бачить навколо. На плечі в нього сидів крук, п'ятами біг Привид. Пип, Грен і Сем крокували ззаду, перемовляючись, але Джон не чув ані слова, доки Грен не прошепотів:

— Це Сем зробив!

І Пип повторив гучніше:

— Це Сем зробив!

У Пипа був із собою міх вина; він зробив довгий ковток і заспівав:

— Сем-чародій, Сем-чудодій, Сем-лицедій, Сем-не-тюхтій! Коли ж ти примудрився заховати у казані крука, Семе-спритнику? І як ти, у сім дідьків, змусив його полетіти до Джона? А якби його понесло на бридку довбешку Яноса Слинта? Все накрилося б мокрим рядом!

— Та не робив я птахів нічого! — захищався Сем. — Коли він вилетів з казана, я сам трохи у штани не напудив!

Джон засміявся і аж здивувався, що досі не забув, як це робиться.

— Ви знаєте, що ви усі до одного — згряя навіжених дурнів?

— Ми? — перепитав Пип. — Це ти нас дурнями звеш? Тю на тебе! Хіба це мене обрали дев'ятсот дев'яносто восьмим князем-воєводою Нічної Варти? Чи може, його? Ні, краще випий вина, Джоне-воєводо. Тобі воно не завадить. Ой як не завадить.

Джон Сніговій узяв міха з його рук і зробив ковток — лише один. Йому тепер належала Стіна, ніч була темна, а попереду чекала зустріч із королем.

Санса VII

Вона прокинулася і напружено затремтіла кожною жилкою, попервах навіть не згадавши, де знаходиться. Уві сні вона була ще маленька, поділяла опочивальню з сестрою Ар'єю. Але увіч перекидалася і крутилася спросоння не Ар'я, а покоївка, і оточували їх стіни не Зимосічі, а Соколиного Гнізда. «А я — Алейна Камінець, дівчина-байстрючка.» Опочивальня була чорна і холодна, хай під ковдри холод і не заповзав. Надворі ще не зайнявся світанок. Бувало, їй часто снівся пан Ілин Пейн, і вона прокидалася з гупанням серця у грудях. Але цей сон був інакший. «Дім. То був сон про рідну домівку.»

А Соколине Гніздо їй домівкою не було. Замок ледве сягав величини Маєгорового Острогу; поза його бездоганно-білими мурами не було нічого, крім гори та довгого зрадливого спуску повз Небосхил, Снігокрай і Кам'янець до Місячної Брами на дні долини. Тут не було куди ходити і що робити. Стара челядь пам'ятала, що палати замку бриніли сміхом та завзяттям, коли тут під наглядом Джона Арина

виховувався її батько разом із Робертом Баратеоном. Але ті дні давно минули. Тітка тримала зовсім небагато слуг і рідко дозволяла комусь із гостей підніматися вище Місячної Брами. Окрім немолодої вже покоївки, єдиною душею, з якою Санса мала спілкування, був князь Роберт — восьми років і майже трьох місяців віку.

«І ще Марільйон. Завжди цей Марільйон.» Співаючи для них за вечерею, він часто звертався з піснею просто до неї. Тітці таке не смакувало; вона сама накидала на Марільйона оком і власноруч вигнала двох служниць, а з ними ще й малого джуру, за брехливі плітки про співця.

Ліза почувалася не менш самотньою, ніж Санса. Новий її чоловік більше часу сидів у замку біля підніжжя гори, ніж на верхівці. Вже чотири дні як його не було — поїхав на зустріч із Корбреями. З підслуханих уривків розмов Санса знала, що значкове панство Джона Арина гидуvalo шлюбom Лізи і відмовляло Петирові у владі наказного господаря Долини. Пани старшої гілки дому Ройс стояли на межі відвертого бунту з-за відмови тітки допомогти Роббові у війні; Тягнидуби, Черленці, Видзвони та Храмини усіляко підтримували їхні наміри. Гірські роди чинили наскоки; старий князь Лович помер так раптово, що двоє його молодших синів на один голос винуватили старшого брата у вбивстві батька. Може, Долину Арин і оминули найгірші негаразди війни, та певно ж не лишилася вона і тим безхмарним, безтурботним притулком, який так вихваляла пані Ліза.

«Я вже не засну» — вирішила Санса. — «У голові робиться казашо.» Вона неохоче відштовхнула подушку, відкинула ковдри, підійшла до вікна і розчахнула віконниці.

На Соколине Гніздо сипав сніг.

Білі пластівці повільно мандрували донизу, м'яко та безгучно, як старі спогади. «Чи не від них я прокинулася?» Свіжий сніг лежав товстим шаром у садку внизу, вкривав ковдрою траву, запилював кущики та кам'яні подоби білим борошном, пригинав донизу гілки дерев. Подумки Санса перенеслася у давно минулі холодні ночі, у довгі літа її дитинства.

Востаннє вона бачила сніг того дня, коли їхала з Зимосічі. «Але тоді сніжило менше, ніж зараз» — пригадала вона. — «Коли мене на прощання обіймав Робб, сніжинки танули у його волоссі. Ар'я намагалася зробити сніжку, але вона розвалювалася їй у руках.» Боляче було згадувати, якою щасливою вона сама почувалася того ранку. Гулен допоміг їй сісти верхи, і вона рушила з рідної домівки у вихорі сніжинок — побачити великий білий світ. «Я гадала, того дня починалася моя щаслива пісня. А вона вже добігала кінця.»

Санса вирішила залишити віконниці відчиненими, поки вдягатиметься. Вона розуміла, що буде холодно, хоча башти Соколиного Гнізда оточували садок і захищали його від найгірших гірських вітрів. Санса вдягла шовкове спіднє, лягну нижню сорочку, а на неї — теплу сукню блакитної вовни. Дві пари панчох на ноги, чобітки до колін, важкенькі шкіряні рукавички, і нарешті кожушок без рукавів, але з відлогою, з м'якого хутра білої лисички.

Покоївка лише щільніше загорнулася у ковдру, коли сніг почав залітати до вікна. Санса стиха прочинила двері й пододала шлях донизу звивистими сходами. Відчинивши двері до садка, вона зачарувалася так, що їй аж подих перехопило, і завмерла, не в силі тривожити досконалу красу. Сніг падав і падав у таємничій тиші, лягав на землю товстим недоторканим шаром. Зі світу зникли усі кольори — лишилися тільки білий, чорний та сірий. Білі башти, білий сніг, білі подоби з білого каменю. Чорні тіні, чорні дерева, темно-сіре небо над головою. «Чистий, незаплямований світ» — подумала Санса. — «Мені немає тут місця.»

І все ж вона зробила крок назовні. Чобітки викопували у гладкому білому снігу глибокі чорні дірки, але не видавали ані шурхоту. Санса продріботіла повз приморожені кущі та тонкі темні дерева, питаючи себе, чи не бачить і досі якийсь чарівний сон. Сніжинки у повітрі торкалися її обличчя легесенько та ніжно, мов вуста коханого, і танули на щоках. Посередині садка, коло кам'яної заплаканої жінки, що лежала розбита і наполовину схована у землі, Санса обернула обличчя до неба і заплющила очі. Вона відчувала сніжинки на віях, куштувала

їх смак на вустах. То був смак Зимосічі. Смак невинності. Смак мрії та солодкого сну.

Коли Санса знову розплющила очі, то стояла на колінах, не пам'ятаючи, як на них упала. Їй здалося, що сіре небо набуло світлішої барви. «Світанок» — подумала вона. — «Новий день. Іще один новий день.» Але жадала і прагнула вона не нових днів, а старих. Прагнула і молилася. Та кому їй тут молитися? Вона знала, що цей садок мав колись стати божегаєм, але шар ґрунту був надто тонкий і кам'янистий, щоб оберіг-дерево змогло вкорінитися. «Божегай без богів... порожній, як я.»

Санса підхопила жменю снігу і стиснула її між пальців. Сніг був важкий, вологий, легко ліпився. Вона почала робити сніжки, ретельно виліплюючи та вигладжуючи, щоб вони вийшли кругленькі, біленькі та бездоганні. Санса пригадала літній сніг у Зимосічі: одного ранку Ар'я та Бран улаштували на неї засідку і напали тоді, коли вона виходила з великого кам'янця. Кожен із малих мав при собі десяток сніжок, а вона — жодної. Бран сидів на даху накритного мосту, зовсім недосяжний, зате Ар'ю Санса ганяла крізь стайні та навколо кухні, доки обидві ущент не засапалися. Вона б навіть упіймала молодшу сестру, якби не послизнулася на латці льоду. Ар'я хутко повернулася і спитала, чи вона не забилася, а коли Санса відповіла, що ні, мала кинула їй у обличчя ще одну сніжку. Тоді вже Санса ухопила Ар'ю за ногу, зронила на землю і мила їй снігом голову, доки не з'явився Джорі та не розчепив їх, регочучи на все горло.

«Навіщо мені сніжки?» Санса глянула на свій жалюгідний, крихітний запас невеличких снігових кульок. «Тут і кинути нема у кого.» Вона зронила ту, яку саме робила, з руки на землю. «Можна виліпити лицаря-сніговика» — подумала дівчина. — «Або навіть...»

Санса склала разом дві сніжки, додала третю, наліпила навколо них іще снігу і долонями викатала у товстого стовпчика. Скінчивши, вона поставила його сторчма і кінчиком мізинця зробила віконця. Зубці забрали трохи більше часу та зусиль, але зрештою в неї вийшла башта. «Тепер мури» — подумала Санса, — «а потім головний кам'янець». І узялася до роботи.

З неба падав сніг, на землі зростав замок. Два мури заввишки до кісточок ніг — внутрішній трохи вищий за зовнішній. Товсті башти і маленькі башточки для стрільців, окремі вежі та палати, сходи і переходи, кругла кухня, прямокутна зброярня, стайні уздовж західної стіни. Починала Санса з простого собі замку, та скоро усвідомила, що буде Зимосіч. Вона знайшла під снігом невеличкі зламані гілочки й наробила з них дерев для божегаю. Шматочки кори стали могильними каменями на цвинтарі. Рукавички та чобітки скоро вкрилися білою кіркою, руки щипав мороз, ноги змокли та змерзли, але Сансі було байдуже — для неї на світі лишився тільки замок. Дещо пригадувалося важче, зате інше повернулося до пам'яті так легко, наче вона лише вчора поїхала з рідного дому. Вежа книгозбірні з крутими сходами, що обвивають її ззовні кам'яною змією. Висока надбрамна будівля, дві товсті й високі брамні башти, дуга брами між ними, зубці нагорі...

А тим часом без упину сипав сніг, і навколо її замку так само швидко, як Санса його зводила, виникали білі замети. Вона саме виліплювала гострий дах великої трапезної, коли почула голос, а піднявши очі, побачила у своєму вікні покоївку.

— Як ся має панна? Чи не бажає панна снідати? — гукала вона.

Санса заперечливо затрусила головою і повернулася до снігової ліпки: додала димар до одного кінця великої трапезної, де усередині мав стояти комин.

Світанок прокрався до її садка, наче злодій. Сіре небо світлішало, деревця та кущі під своїми білими козушками потроху ставали темно-зеленими. Надвір вибралося кілька челядників; вони трохи постояли і подивилися, але Санса не звернула на них уваги, і ті повернулися досередини, до тепла. Санса побачила, що з балкона на неї дивиться тітка Ліза у блакитному оксамитовому халаті, облямованому лисячим хутром; втім, коли погляд її зупинився на балконі удруге, тітки вже там не було. З крукарні вигулькнув маестер Колемон і деякий час дивився униз; його кощаве тіло трусилося від холоду, але цікавість не відпускала.

На жаль, її мости все падали та падали. Між зброярнею та великим кам'янцем мав бути накритий міст, а ще один — між четвертим

поверхом дзвіниці та другим поверхом крукарні. Але хай як ретельно вона їх виліплювала, мости триматися не хотіли. Коли один із них упав утретє, Санса вилаялася у голос і сіла на сніг у безпорадному роздратуванні.

— Наліпіть сніг на паличку, Сансо.

Вона не знала, скільки часу він спостерігав за нею. І коли повернувся з Долини — теж.

— На паличку? — перепитала вона.

— Гадаю, тоді йому стане сили вистояти, — мовив Петир. — Чи можна мені до вашого замку, ласкава панно?

Санса сторожко зиркнула на нього.

— Тільки нічого не зіпсуйте. Заходьте, але...

— ...обережніше? — посміхнувся він. — Зимосіч встояла проти гірших ворогів, ніж я. Адже це Зимосіч, хіба ні?

— Так, — визнала Санса.

Баєліш пройшовся уздовж мурів.

— Колись цей замок мені снівся. У ті роки, коли Кет поїхала на північ з Едардом Старком. У моїх снах це завжди було темне і холодне місце.

— О ні! Там завжди було тепло, навіть коли сніжило. Вода з гарячих джерел текла протоками усередині стін і зігрівала їх. У скляних садах завжди стояла така задуха, як у найгарячіший день літа.

Вона підвелася, височіючи, наче вежа, над великим білим замком.

— Не маю гадки, як зробити над садами скляний дах.

Мізинець попестив підборіддя, де раніше росла борідка — доки Ліза не завимагала її зголити.

— Але ж скляні шибки вставляють у дерев'яні рами, хіба ні? Вас врятують тоненькі гілочки. Обскубіть їх і зв'яжіть корою навхрест у прямокутники. Я вам покажу.

Петир рушив садком, збираючи палички та гілочки, струшуючи з них сніг. Коли набралось досить, він переступив обидва мури одним довгим кроком і сів навпочіпки посеред дворища. Санса підступила ближче — дивитися, що він робить. Руки Баеліш мав спритні та певні; скоро він тримав у них перехресні ґрати з гілочок, дуже схожі на дах скляних садів Зимосічі.

— А скло нам, певно, доведеться уявити, — мовив він, передаючи дах Сансі.

— Краще не буває! — відповіла вона, узявши дах до рук.

Петир торкнувся її обличчя.

— Ні, найкраще — оце.

Санса не зрозуміла.

— Що саме?

— Ваша посмішка, люба панно. Чи не зробити для вас іще?

— Якщо на те ваша ласка.

— Так. І ласка, і найсолодша втіха.

Санса побудувала стіни скляних садів, Мізинець накрив їх дахом, а потім допоміг подовжити мури і звести трапезну для варті. З паличками усередині накритні мости встояли — саме так, як обіцяв Петир. Першовежа була дуже проста — окрема кругла вежа, давно покинута мешканцями. Але Санса знову замислилася, коли справа дійшла до химер на її даху. І знову відповідь знайшов Баеліш.

— На ваш замок падає сніг, — зауважив він. — Які з себе бувають химери, коли їх укриває сніг?

Санса заплющила очі й спробувала пригадати.

— Просто білі купи.

— То й добре. Химер ліпити — то клопіт, а кілька грудок білого снігу — жодного.

Так воно і сталося. Химери були прості, а Першовежа — ще простіша. Високу будівлю вони виліпили разом, ставши на коліна біч-

обіч, аби її викотити і вигладити. Коли вежа була готова, Санса відщипнула пальцями жменю снігу від верхівки і кинула Петирові у обличчя. З несподіванки той аж кавкнув, коли сніг провалився йому за комір.

— Ой, панно, це ви не шляхетно вчинили!

— Ви теж, коли привезли мене сюди, а обіцяли — додому!

Санса дивувалася сама собі, відки в неї стало хоробрості на таке зухвальство. «Від Зимосічі» — подумала вона. — «У мурах Зимосічі я стаю сміливіша.»

Баеліш спохмурнів чолом.

— Так, у сьому я вас надурив... і в іншому теж.

Сансі аж у животі затріпотіло.

— У чому... іншому?

— Я казав вам, що найсолодша для мене втіха — допомагати вам із замком. Але мушу покаятися — збрехав і тут. Найсолодша втіха для мене — дещо інше.

Він підступив ближче.

— Оце.

Санса відсахнулася була назад, але Петир узяв її в обійми... і почав цілувати. Вона слабенько запрячалася, та не викрутилася, а лише пригорнулася щільніше. Його вуста накрили її, ковтнувши несказані слова. На смак вони відгонили м'ятою. На пів-удару серця Санса піддалася поцілунку... а тоді відвернула обличчя і рішуче вивільнилася з обіймів.

— Що це ви таке коїте?!

Петир обсмикнув кирею.

— Цілую снігову діву.

— Он кого ви маєте цілувати! — Санса зиркнула угору на балкон тітки Лізи, але той був порожній. — Вашу вельможну пані дружину!

— То й цілую. Лізі нема чого жалітися. — Він посміхнувся. — Бачили б ви себе зараз, люба панно. Ви такі прегарні, аж немає слів. Сніг укриває вас, наче малесеньке ведмежа, личко розчервонілося, подих перехопило... Скільки ви вже тут часу? Мабуть, змерзли. Дозвольте зігріти вас, Сансо. Зніміть рукавички і дайте мені рученята.

— Не дам! — Голос його раптом видався їй схожим на Марільйонів тієї ночі, коли співець нализався на весіллі. Та цього разу Лотор Брюн не прийде і не врятує її, адже пан Лотор — слуга пана Петира. — Не варто вам було мене цілувати! Я ж вам за доньку годжуся...

— Ви могли б нею бути, — лукаво та болісно всміхнувся він. — Але ж не є, ні? Ви донька Едарда Старка. І донька Кет. Яка, здається, перевершила вродою навіть свою матір у цьому віці.

— Петире, прошу... — Голос її був слабкий і тремтливий. — Благаю, не треба...

— Замок! — пролунав гучний, верескливий дитячий голос.

Мізинець відвернувся геть.

— Князю Роберте! — злегка вклонився він у бік новоприбульця. — Чи варто вам виходити на сніг без рукавичок?

— Це ви зліпили цього замка, пане Мізинцю?

— Майже все, пане мій, зробила Алейна.

Санса мовила:

— Я будувала Зимосіч. Гадаю, це вона і є.

— Зимосіч?

Роберт був малий для своїх восьми років, тонесенький, наче стеблинка, з рябою, помережаною плямами шкірою та сльозавими очицями. Під пахвою він тримав заяложену ляльку з ганчір'я, котру не полишав ніде й ніколи.

— Зимосіч — стіл дому Старк, — пояснила Санса майбутньому чоловікові. — Велична твердиня півночі.

— Та не така вже й велична! — Малий став на коліно перед брамними баштами. — Осьо прийде зараз велетень і усе поруйнує!

Він поставив ляльку на сніг і почав її смикати.

— Тупу-туп, горлає велетень на пуп! — заспівав він. — Бий-ріж, відчиняй скоріш! Не відчиниш сама — велет браму полама!

Вимахуючи схопленою за ноги лялькою, він загилив по верхівці брамної башти і збив її додолу, а тоді й іншу. Цього Санса вже терпіти не могла.

— Спинися, Роберте! Годі!

Але він змахнув лялькою ще раз. Вибухнула ділянка муру. Санса вхопила була малого за руку, та їй до пальців потрапила тільки лялька. Гучно тріснувши, тонке ганчір'я розірвалося. За мить у Сансиній руці опинилася ляльчина голова, Робертові лишилися ноги та тулуб, а набивка з тирси та ганчірок розлетілася снігом.

Вуста князя Роберта затремтіли.

— Ти його вби-и-и-и-ла! — заскиглив він.

І затрусився. Починалося все з легкого тремтіння, але вже за кілька ударів серця малий впав просто поперек замку і відчайдушно засмикав руками та ногами. Білі башти та снігові мости руйнувалися і падали навсібіч. Санса заціпеніла, нажахана, та Петир Баеліш негайно ухопив її брата у перших за обидві руки і загукав по маестра.

Стражники та служниці з'явилися за одну мить і прожогом кинулися тримати хлопчика до прибуття маестра Колемона. Трясця, на яку хворів Роберт Арин, новиною для мешканців Соколиного Гнізда не була; пані Ліза навчила їх усіх бігти на поміч за першим криком малого. Підтримавши юному князю голову, маестер влив йому до рота пів-кухля сон-вина і забурмотів заспокійливі слова. Потроху напад почав гамуватися, аж поки не лишилося тільки слабеньке тремтіння у руках.

— Приведіть панича до моїх помешкань, — наказав Колемон стражникам. — П'явки напевне заспокоять його вельможність.

— То я винувата! — мовила Санса, показуючи всім ляльчину голову.
— Я розірвала ляльку навпіл, я не хотіла, але...

— Його вельможність руйнував замок, — скінчив за неї Петир.

— Велетень, — прошепотів малий крізь сльози. — То не я, то велетень напав на замок! А вона його вбила! Ненавиджу її! Ненавиджу цю байстріючку! І не хочу ніяких п'явок!

— Вашу кров, ласкавий пане, потрібно розрідити, — мовив маестер Колемон. — Погана кров вас сердить, а від гніву нападає трясця. Ходімо вже.

Хлопчика повели геть. «Пан чоловік, мій господар і володар» — подумала Санса, роздивляючись руїни Зимосічі. Сніг припинився, зате приморозило міцніше. Їй стало цікаво, чи не протрусить князя Роберта увесь час, поки триватиме їхнє весілля. «Джофрі — той хоч тілом здоровий був.» Раптом її охопив лютий, несамовитий гнів. Вона підбрала зламану гілку і рвучко настромила на кінець відірвану голову ляльки, а тоді увіткнула гілку з головою над розваленою брамною баштою снігового замку. Слуги злякано відвели очі, та коли Мізинець побачив зроблене Сансою, то зареготав.

— Якщо старі перекази не брешуть, над мурами Зимосічі побувала на кілку не одна велетнева голова!

— То все байки казкарів, — одказала Санса і залишила Петира на самоті.

У опочивальні вона скинула козушка і мокрі чобітки та всілася коло вогню. Поза сумнівом, скоро вона має відповісти за те, що навела напад трясці на князя Роберта. «Може, пані Ліза відішле мене від себе геть.» Тітка вже давно звикла виганяти кожного, хто їй чимось не догодив. А не догоджали їй найбільше ті, кого вона винуватила у поганому поведженні з її любим синочком.

Санса марила про вигнання як про солодке та жадане звільнення. Замок Місячна Брама був значно більший за Соколине Гніздо, і до того ж веселіший. Князь Нестор Ройс здався їй занадто буркотливим та похмурим, але насправді правила замком його донька Міранда, а про неї йшла слава як про жваву пустунку. Навіть вигадане байстріючке

народження Санси не мало б нічого важити біля підніжжя гори. Адже там князеві Нестору служила одна з байстрючок короля Роберта — і панна Міранда була до неї дружня та прихильна, мов до рідної сестри.

«Неодмінно скажу тітці, що не хочу заміж за Роберта.» Якщо жінка відмовляється казати шлюбні обітниці, то ніхто не може оголосити її заміжньою з примусу, хоч би й верховний септон. Вона не жебрачка — хай що там базікає тітонька. У свої тринадцять років вона вже розквітла і заміжня жінка, спадкоємиця Зимосічі. Сансі бувало шкода свого малого брата у перших, та щоб хотіти вийти за нього заміж... такого вона собі не уявляла. «Краще вже знову стати дружиною Тиріона.» Якби пані Ліза про це взнала, то мусила б відіслати її геть від себе... геть від Робертових вибриків, трясці, сльозавих очей, геть від довгих поглядів Марільйона, геть від поцілунків Петира. «Скажу їй. Хай там що, а скажу!»

Пані Ліза прикликала її до себе мало не надвечір. Санса цілісінький день збирала докупи хоробрість, але щойно у дверях з'явився Марільйон, як хоробрість кудись зникла, а всі сумніви, навпаки, повернулися.

— Пані Ліза вимагає вашої присутності у високій палаті замку, — оголосив співець, водночас роздягаючи Сансу очима. Та втім, до того вона вже звикла.

Марільйон був гарний на вроду, годі й казати: стрункий, з гладкою шкірою, піщано-білявим волоссям, звабливою посмішкою. Та цей юний і зухвалий спритник уже встиг збурити в Долині чимало ненависті до себе — чи не від усіх значних осіб, крім її тітки та малого князя Роберта. Зі слів челяді, Санса була не перша юна дівка, на яку зазіхав піснярик, лишень інші не мали на свій захист Лотора Брюна. Та пані Ліза не бажала чути ані слова скарги про свого улюбленця, котрим він став майже одразу, як з'явився у Соколиному Гнізді. Марільйон щовечора співав на ніч князеві Роберту, а пошукачів руки пані Лізи вже з душі вернуло від глузливих віршиків, яких той навігадував про їхні вади та хиби. Тітка засипала його золотом та подарунками; після коштовного одягу, золотого зап'ястка, вишитого місячними каменями череса, доброго коня вона віддала йому ще й улюбленого сокола

покійного чоловіка. Зважаючи на це, Марільйон поводився надзвичайно чемно у присутності пані Лізи та надзвичайно зухвало — коли її поряд не було.

— Дякую, — сухо відповіла Санса. — Я знаю, куди йти.

Але співець не поспішав відкланятися.

— Ласкава пані наказали вас привести.

«Привести?» Їй не надто сподобалося сказане слово.

— То ви тепер за стражника, абощо?

Колишнього сотника сторожі Соколиного Гнізда Мізинець увільнив од служби, а на його посаду поставив пана Лотора Брюна.

— Хіба вас треба сторожити? — легковажно запитав Марільйон у відповідь. — Щоб ви знали, я оце саме складаю нову пісню, та таку солодку і сумну, що розтопить навіть ваше крижане серце. «Троянда при дорозі» — ось як я її назву. Про дівчину-байстрючку, ще й таку вродливу, що з одного погляду причаровує кожного чоловіка.

«Я тобі не байстрючка! Я зі Старків, володарів зимосіцьких!» — кортіло їй відповісти співцеві. Та натомість вона лише кивнула і дозволила провести себе сходами та мостом. Висока палата стояла зачинена, відколи Санса з'явилася у Соколиному Гнізді. Санса зачудувалася, чого б це тітці закортіло її відчинити: адже зазвичай вона надавала перевагу вигодам своєї світлиці або теплій та затишній приймальні князя Арина, звідки відкривався огляд водоспаду.

Обабіч різьблених дерев'яних дверей високої палати стояло двійко стражників у небесно-лазурових киреях, зі списками у руках.

— Нікого не пускати, поки Алейна там із пані Лізою! — наказав їм Марільйон.

— З волі нашої пані, — відповіли стражники, пропустили їх і схрестили списи.

Марільйон рвучко зачинив двері та заклав їх третім списом — довшим і товщим, ніж у стражників. Санса відчула укол тривоги.

— Навіщо ви таке зробили?

— На вас чекають пані.

Санса роззирнулася занепокоєно. Пані Ліза сиділа на самоті у високому кріслі різьбленого оберіг-дерева. Одесну вона мала друге крісло, вище за її власне, з купою блакитних подушок на сидінні. Але князя Роберта у ньому не було. Санса хотіла сподіватися, що юному князеві полегшало, та Марільйон би їй однак не відповів, скільки не питай.

Вона рушила блакитним шовковим килимом між шерезами струнких, завтовшки зі списи, стовпів. Підлога та стіни високої палати зроблені були з білого, наче молоко, мармуру, пронизаного блакитними прожилками. Крізь вузькі вигнуті вікна уздовж східної стіни падали навскіс рукави денного світла. Між вікнами у високих залізних держаках стирчали смолоскипи, та жоден із них не палав. Сансині кроки м'яко глушив килим. Ззовні самотнім та холодним голосом висвистував вітер.

Посеред нагромадження білого мармуру навіть сонячне світло здавалося моторошно морозним... та не таким морозним, як її тітка. Пані Ліза вбралася у сукню вершкового оксамиту та намисто з сафірів і місячних каменів. Брунатно-рудаве волосся, зібране у товсту косу, падало через плече. Вона сиділа на високому княжому столі, спостерігаючи за наближенням небоги; пухке її обличчя червонілося під шарами фарби та пудри. На стіні за нею висів велетенський прапор — сокіл та місяць дому Арин у вершкових і блакитних кольорах.

Санса спинилася перед помостом і поштиво присіла.

— Ви послали по мене, ласкава пані?

У вухах її лунав свист вітру і тихий передзвін струн Марільйона з дальнього краю палати.

— Я бачила, що ти зробила! — мовила пані Ліза.

Санса розгладила спідницю.

— Сподіваюся, князеві Роберту вже краще? Я не хотіла розірвати його ляльку, але він руйнував мій сніговий замок, і я лише...

— Ти надумала мені тут очі замилювати? — спитала тітка. — Я казала не про Робертову ляльку. Я бачила, як ти його цілувала!

У високій палаті аж похолоднішало — наче стіни, підлога та стовпи одночасно перетворилися на кригу.

— То не я цілувала пана Петира, а він мене.

Ліза гнівно роздула ніздрі.

— Чого б це Петир тебе цілував?! Він має дружину, яка його кохає — дорослу жінку, не мале дівчисько! Таке, як ти, йому ні до чого. Зізнайся, мала — це ти на нього накинулася. Саме так усе й було!

Санса ступила крок назад.

— Ні, все було не так!

— Куди це ти? Налякалася? Було б покарати твоє зухвальство та розпусність... але я матиму до тебе милість. Робертові ми тримаємо хлопчика для биття — є такий звичай у Вільних Містах. Адже власне його здоров'я надто крихке для різок. Тобі я теж знайду якусь простолюдинку — шмагатимуть її, не тебе. Та спершу ти мушиш визнати провину. Я не терпітиму брехні, Алейно.

— Я лише будувала замок зі снігу, — мовила Санса. — Пан Петир мені допомагав, а потім поцілував. Ви не могли бачити нічого іншого.

— Ти вже зовсім честь і совість забула, га?! — визвірилася тітка. — За дурепу мене вважаєш? Авжеж, по очах знаю — ти вважаєш мене за дурепу! Не смій перечити! Я тобі не дурепа. Ти вирішила, що кожен чоловік може бути твій, бо ти молоденька і вродлива. Хіба я не бачила, які погляди ти кидаєш на Марільйона? Я, панночко, знаю геть про все, що робиться у Соколиному Гнізді. А таких, як ти, я вже стрічала. Надумала собі, що як на всю пику викотиш очі та вишкіриш зуби, мов шльондра, то відбереш у мене Петира? Дзуськи! Він мій, лише мій!

Тітка підвелася на ноги.

— Усі намагалися його в мене забрати! Пан батько, чоловік, твоя матуся... Кетлін понад усе, так! Вона теж любила цілувати мого Петира, ще й як любила!

Санса ступила ще крок назад.

— Моя мати?!

— Та твоя мати, хто ж! Золота твоя матуся, моя власна люба сестра Кетлін. Не думай мені гратися у невинність, підла мала брехуха! Усі роки у Водоплині вона гралася з Петиром, наче зі своєю іграшкою. Зваблювала посмішками, солодкими словами, хтивими поглядами... а ночами мучила його найгірше!

— Ні!

«Матінка померла!» — хотіла Санса заволати на все горло. — «Вона була вам сестрою, а тепер вона мертва!»

— Ні, паніматка такого не робили! — скрикнула вона. — І ніколи б не зробили!

— Тобі звідки знати? Ти там була? Ото ж бо й воно! — Ліза зійшла з панського столу в вихорі спідниць. — А чи не було тебе, часом, у почтах князів Бракена і Чорноліса, коли вони приїхали до пана батька судитися у своїй чварі? Для нас тоді грав та співав пісняр князя Бракена, і Кетлін того вечора протанцювала з Петиром шість танків, шість — я всі порахувала! Князі почали сваритися, пан батько повели їх до приймальні, а нас уже ніхто не зупиняв — пили собі й пили досхочу. Едмур напився п'яний, бо ж малий ще був... а Петир спробував поцілувати твою матір, та вона його відштовхнула і засміялася. Вона з нього кепкувала! Його це так принизило, поранило... мені аж серце краялося... а потім він упився і упав на стіл. Дядько Брінден повів його спати, щоб пан батько не побачили. Але ж ти нічого з того не пам'ятаєш, га?

Тітка дивилася на неї лютими очима.

— То пам'ятаєш чи ні?!

«Чи вона п'яна, а чи божевільна?»

— Я тоді ще не народилася, ясна пані.

— Так, ти не народилася. Зате народилася я! Тому не смій мені казати, що правда, а що ні. Бо я правду знаю! Ти його цілувала!

— Ні, то пан Петир цілував мене! — наполягала Санса відчайдушно.
— Я ніколи не хотіла...

— Ану помовч! Я тобі не дозволяла рота розтуляти! Це ти його звабила, ти — так само, як твоя мати того вечора у Водоплині, посмішками, таночками... Гадаєш, я можу забути? Тієї ж ночі я прокралася йому до ліжка — подарувати розраду. Мені боліло і кровило, але біль той був найсолодший у світі. Він тоді сказав, що кохає мене, але перш ніж заснути, назвав мене «Кет»! Але й попри те я лишилася з ним, аж доки зоря не зайнялася. Твоя мати ніколи не була його гідна. Не схотіла навіть дати йому за поруку прихильності, коли він бився з Брандоном Старком. А я б дала! Я йому все віддала. І тепер він належить мені. Не Кетлін, і вже ж не тобі!

Рештки Сансиної упертості танули під тітчиним наступом. Ліза Арин лякала її незгірше від королеви Серсеї.

— Так, пан Петир належить вам, милостива пані, — промимрила вона, удаючи покірність і каяття. — Чи не дозволите піти до себе?

— Не дозволю! — Тітчин подих добряче відгонив вином. — Якби ти була хтось інша, я б тебе відси вже вигнала — до князя Нестора у Місячній Брамі, а чи й назад на Пальці. Смакує тобі скінчити решту життя на похмурому березі серед брудного бидла та овечого лайна? Отаку долю готував мій панотець Петирові. Усі гадали, що з-за того дурного двобою з Брандоном Старком, але то неправда. Батько казали: дяка богам, що такий зацний пан та вельможа, як Джон Арин, погодився узяти мене спаплюженою. Та я знала, що все робиться лише заради мечів та списів. Я мусила одружитися з князем Джоном, бо панотець викинув би мене геть, як свого брата. Але доля призначила мене Петирові! Я тобі розповідаю, щоб ти зрозуміла, як ми одне одного кохаємо, скільки ми страждали і скільки мріяли про наш шлюб! Ми ж нарядили дитинку, маленьку любеньку дитиночку...

Ліза притиснула руки до живота, наче дитина ще й досі була там.

— А потім дитинку в мене забрали! І я присягнулася, що більше цього не дозволю. Джон хотів відіслати мого любого Роберта на Дракон-Камінь, а той п'яниця на престолі — віддати його Серсеї

Ланістер! Та я їм не дозволила... і тобі не дозволю вкрати в мене Петира Мізинця. Чуєш мене, Алейно, Сансо, чи як ти там звешся? Чуєш, що я тобі кажу?

— Так, чую. Присягаюся, клянуся! Я ніколи не цілуватиму пана Петира, ніколи не... не зваблюватиму його.

Санса сподівалася, що хоч у такий спосіб нарешті вгамує тітку. Та де ж пак.

— То ти зізналася?! Це ти його цілувала, я саме так і гадала! Ти така ж розпусниця, як твоя мати! — Ліза вхопила її за зап'ясток. — Ану ходімо! Я тобі зараз дещо покажу.

— Мені боляче, — зіщулилася Санса. — Благаю вас, тітонько Лізо... я ж нічого не робила, присягаюся вам!

Але тітка не зважала.

— Марільйоне! — загорлала вона. — Ходи сюди, Марільйоне, ти мені потрібен! Ану хутко до мене!

До тієї хвилини співцеві вистачало розуму сидіти якнайдалі, на іншому кінці палати. Але на заклик пані Арин він прибіг притьмом, аж підскакуючи.

— Так, мосьпані?

— Ану зіграй нам пісню. Зіграй «Чесну та зрадливу».

Марільйонові пальці забігали струнами.

— Ой поїхав наш панич та й під дощиком у ніч, гей-на, гей-на-гей...

Пані Ліза рвучко смикнула Сансу за руку, змушуючи обирати: чи ступати самій, а чи волочитися. Не маючи сили опиратися, Санса обрала переставляти ноги самотужки. Вони проминули половину палати і стали між двома стовпами перед білими дверми з оберіг-дерева, врізаними у мармурову стіну. Двері були щільно зачинені й закладені трьома важкими спижевими засувами. Санса чула, як вітер ззовні просякає у шпарини по краях. Побачивши серпик місяця, вирізьблений на дереві, вона уперлася ногами і не зробила більше ані кроку.

— Це ж Місячні Двері! — Вона спробувала викрутитися на волю. — Навіщо ви показуєте мені Місячні Двері?!

— Кувікаєш, наче сполохане поросля. А в садку ой яка смілива була, ге? Там, у снігу, чого ж не смілити!

— Панна в хаті вишиває, дощик ниви поливає, — співав Марільйон, — гей-на, гей-на-гей...

— Відчини двері! — наказала Ліза. — Кажу тобі, відчини! Або ти відчиниш, або пошлю по сторожу.

Вона грубо пхнула Сансу вперед.

— Твоя мати хоч не боягузлива була. Ану підіймай засуви!

«Якщо коритимуся — може, швидше відпустить.» Санса вхопила один зі спижевих засувів, висмикнула, кинула на підлогу. Потім мармуром брязнув другий засув, тоді третій. Не встигла вона торкнутися клямки, як важкі дерев'яні двері щосили розчахнулися досередини і гучно гепнули на стінах. Навколо дверей лежав купами сніг, і тепер він почав залітати до палати разом із холодним вітром, од якого Сансу негайно затрусило. Вона спробувала ступити назад, але там стояла тітка. Ліза ухопила її за зап'ясток, а іншою рукою пхнула у спину, силоміць просуваючи до відчинених дверей. За ними виднілося біле небо, снігопад... і більше нічого.

— Дивися униз, — наказала пані Ліза. — Дивися униз, кажу тобі!

Санса спробувала викрутитися, але тітчині пальці тримали їй руку, наче пазурі звіра. Ліза штовхнула її ще раз. Санса заверещала; її ліва нога розламала снігову кірку, шматки полетіли донизу. Попереду не було нічого, крім порожнечі; майже за сто сажнів унизу до схилу гори ліпився сторожовий замок.

— Благаю, не треба! — верещала Санса. — Мені страшно!

Позаду неї Марільйон бринькав на цимбалах і виспівував:

— Гей-на, гей-на-гей!...

— То що, досі бажаєш, аби я тебе відпустила? Бажаєш чи ні?

— Ні! — Санса міцно уперлася ногами і спробувала якось вивернутися назад, але тітка не піддавалася. — Тільки не сюди! Благаю...

Вона скинула руку вгору, зашкребла пальцями по одвіркові, але вхопитися не мала за що, і ноги потроху ковзали вогкою мармуровою підлогою. Пані Ліза без упину штовхала її уперед, а важила чи не на півтора пуди більше.

— У копиці в подарунок панна віддає цілунок! — щебетав собі Марільйон.

Санса крутнулася туди й сюди в несамовитому відчаї; одна ніжка ковзнула у порожнечу, і дівчина знову заверещала.

— Гей-на, гей-на-гей!...

Вітер ляпав спідницями, кусав холодними зубами за голі ноги. На щоках танули пластівці снігу. Санса відчайдушно замахала рукою, наосліп ухопила товсту Лізину косу і щосили у неї вчепилася.

— Ану пусти косу! — завищала тітка. — Хутко, кажу тобі!

Сансу трусило, з грудей виривалися схлипи. Десь далеко по дверях палати гатили списками стражники, вимагали їх впустити. Марільйон нарешті припинив співати.

— Лізо! Як це розуміти?!

Різкий скрик заглушив і схлипи, і важкий засапаний подих. Високою палатою залунали карбовані кроки.

— Відійди звідти, Лізо! Що це ти коїш?

По головних дверях палати й досі гатили стражники; Мізинець увійшов панськими дверми позаду помосту.

Ліза обернулася, руки її розтиснулися, і Санса нарешті змогла вирватися на волю. Вона впала на коліна; тільки тоді Петир Баеліш її побачив і аж залякнув на місці, наче громом ударений.

— Алейно! Що тут за біда?

— Вона! — Пані Ліза вхопила у жменю Сансине волосся. — Вона тут біда! Це вона цілувала тебе у садку!

— Та скажіть уже їй, — благала Санса. — Скажіть, що ми лише будували замок...

— Мовчи! — заверещала тітка. — Я тобі слова не давала! Кому в біса здався твій замок?!

— Вона дитина, Лізо. Дитина Кет. Що це ти таке робиш, дозволь дізнатися?

— Я хотіла одружити з нею Роберта! Вона невдячна тварюка! Ані краплі... ані краплі подяки! Не їй тебе цілувати, не їй тебе голубити! Не їй! Я лише хотіла навчити її науки!

— Та бачу. — Він попестив підборіддя. — Здається, вона вже все розуміє. Хіба не так, Алейно?

— Так, — схлипнула Санса, — я все розумію.

— Не хочу її тут бачити! — У тітчиних очах стояли сльози. — Навіщо ти привіз її у Долину, Петире? Тут їй не місце. Вона тут чужа.

— То відішлемо геть. Може, і до Король-Берега, якщо на те твоя ласка. — Він ступив до них іще крок. — А зараз пусти її, пусти. Хай відійде від дверей.

— Ні! — Ліза смикнула Сансу за волосся. Навколо них вихорився сніговій, гучно ляпав спідницями. — Невже ти хочеш її? Ні, цього не може бути! Вона ж пустоголове дівчисько, мале й нерозумне. Де їй кохати тебе так, як я? Адже я тебе кохала завжди, і довела своє кохання, хіба ні? — Сльози текли опасистим червоним обличчям тітки. — Я подарувала тобі свою дівочу цноту. І подарувала б сина, якби його не вбили місячним узваром! Рута, м'ята, чорнобиль, ложка меду, крапля полій-трави... то не я зробила, я нічогісінько не знала, я пила те, що мені дав панотець!

— То, Лізо, вже справи минулі. Князь Гостер помер, і його старий маестер теж. — Мізинець підступив ближче. — Ти знову пила вино? Краще нам не базікати зайвого, адже так? Алейні не варто знати надто багато. Та й Марільйонові теж.

Пані Ліза наче й не чула.

— Кет тобі ніколи нічого не давала! Це ж я тобі здобула першу посаду, це ж я примусила Джона забрати тебе до двору, аби не віддалятися. Ти мені обіцяв, що ніколи того не забудеш!

— Я й не забув, сама бачиш. Ми зараз разом, і саме так, як ти завжди мріяла... як ми завжди прагнули. Ти лишень пусти Сансине волосся, і ми...

— Не пущу! Я бачила ваш поцілунок у снігу! Вона така сама, як її мати! Кетлін цілувала тебе у бжегаї, але ж вона легковажила, вона тебе ніколи не жадала так, як я! Навіщо ти її кохав більше за мене? Адже я в тебе одна, сама у всьому світі...

— Я знаю, кохана моя. — Він ступив ще крок. — І ось я тут. Лишень візьми мою руку, і все буде гаразд. Ну ж бо. — Він простягнув правицю вперед. — Навіщо сльози, люба дружинонько?

— Сльози, сльози, самі сльози, — відчайдушно схлипувала вона. — Не треба сліз, кажеш... а у Король-Березі казав інше. Це ж ти звелів мені додати сльози у Джонове вино. І я додала! За Роберта, за нас! А потім написала Кетлін, задурила їй голову, що то Ланістери вбили мого пана чоловіка... все, як ти сказав. Ти так розумно вигadaв... ти ж був завжди такий кмітливий, чого ж я батькові торочила: мовляв, Петир такий розумничок, злетить ой як високо, неодмінно злетить, і чемний такий, до людей милий, а в мене у череві його дитинка... Навіщо ти цілував її? Навіщо? Ми ж тепер разом, ми разом після стількох років, стільки часу минуло... ну на біса ж тобі здалося її цілувати?!

— Ой, Лізо, Лізо, — зітхнув Петир, — адже ми разом подолали стільки негараздів і буревіїв. Ти б мала мені вже трохи довіряти. Присягаюся тобі: я нікуди від тебе не подінуся, поки ми обидва живі на цьому світі.

— Невже? — спитала вона крізь плач і сльози. — Невже це правда?

— Найщиріша. Тепер відпусти дівчину і подаруй мені поцілунок.

Ліза, схлипуючи, кинулася Мізинцеві у обійми. Поки вони обіймалися, Санса рачки відповзла від Місячних Дверей і ухопилася

обіруч за найближчий стовп. У грудях шалено гупало серце, у волосся набився сніг, правий черевик десь зник. «Напевне, випав у двері.» Вона затремтіла і міцніше вхопилася за стовпа.

Мізинець дозволив Лізі ще трохи порюмсати в нього на грудях, потім поклав долоні їй на плечі й легенько поцілував.

— Моя любесенька, дурнесенька, ревнива дружинонька, — захихотів він. — Кажу тобі певно і щиро: я завжди кохав лише одну жінку.

Ліза Арин розпливлася у тремтливій посмішці.

— Лише одну? Петире, ти присягаєшся? Лише одну в усьому світі?

— Так. Лише Кетлін, і нікого іншого.

Він коротко, рвучко, сильно штовхнув її від себе.

Ліза ступила крок назад, запнулася, ноги послизнулися на вогкому мармурі. А потім вона зникла. І навіть не скрикнула. Довго-довго навколо не чулося жодного звуку, крім посвисту вітру.

Марільйон роззявив рота і хрипко видихнув:

— Ви... ви...

За дверми без упину горлали стражники, грюкали тупими кінцями важких списів. Князь Петир Баеліш підсмикнув Сансу на ноги.

— Ви не поранені? — Коли вона затрусила головою, він додав: — Тоді біжіть і впустіть мою сторожу. Мерщій, не гайте часу — мою вельможну дружину щойно убив оцей підлий співець!

Епілог

Перш ніж дістатися вершини, шлях до Старокаменів двічі охоплював пагорб. Навіть за кращих часів ця заросла хашами, кам'яниста стежка ніколи не була швидка та зручна, а тут ще й сніг, упалий минулої ночі, додав болота під ноги. «Щоб це у річковому краю — та восени вже сніжило? Як пороблено» — похмуро міркував Мерет. Щоправда, снігу того було... жалюгідна тонка ковдра на одну ніч, яка майже уся розтанула, щойно зійшло сонце. І все ж снігопад здався Меретові поганим передвісником. У дощах, повенях, пожежах

та битвах вони вже втратили два врожаї та чималу частину третього. Передчасна зима означала б лютий голод на всіх землях коло трьох річок. Безліч людей потерпатиме у нужді, чимало з них помре. Мерет плекав слабеньку надію хоча б не опинитися серед найнужденніших. «А втім, хтозна. Може, і опинюся... з моїм щастям. Де воно є, те щастя?»

Низом під руїнами замку схили пагорба так поросли деревами та чагарником, що там просто зараз могло сидіти з півсотні розбійників. «Ото заховалися там і на мене витріщаються.» Мерет окинув поглядом усе навколо, та не побачив нічого, крім ялівцю, орличника, чортополоху, куги й кущів ожини поміж сосен та сіро-зелених вартовин. Трохи далі землю вкривали щільно, наче бур'яни, молоді дубки, ясени та кощаві в'язи. Мерет не помітив у гушавині жодного розбійника, та не утішився — недарма ж розбійники уміють ховатися краще за чесний люд.

Ліси він, коли вже казати відверто, ненавидів, а розбійників у лісах — і поготів. «Розбійники вкрали в мене життя» — так він жалівся, коли йому траплялося бути напідпитку. А напідпитку Мерет бував, якщо дослухатися до гучних скарг пана батька, чи не занадто часто. «Ніде правди діти» — гірко визнав він про себе. У Близнюках ти мав якось вирізнитися серед інших, аби вони не забули, що ти взагалі живеш на світі. Але то ще баба надвоє ворожила, що краще: повна безвість або слава найгіршого пияка у замку. «Колись я мріяв зробитися найвеличнішим лицарем з усіх, що перехиляють списи у двобої. Мрію про лицарство в мене вкрали боги. То чом би час від часу замість списа не перехилити чарку вина? Од нього менше голова болить. А до того ж дружина в мене — лайливе стерво, батько зневажає, діти нічого не варті. На дідька мені лишатися тверезим?»

Але зараз він їхав майже тверезий. Ну, випив два роги пива за сніданком та невеличкого кухля червоного, коли рушав у дорогу — лише затим, аби у голові не гупало. Мерет відчував, як за очима нагромаджується біль, і знав, що як пропустити слухну мить, то скоро між вухами наче гроза буятиме. Інколи голова боліла так страшно, що й плакати було боляче; лишалося тільки лежати на ліжку в темній

опочивальні з вогкою ганчіркою на лобі та клясти свою долю разом із тим безіменним розбійником, який обдарував його таким лихом.

Згадка про свої негаразди змусила Мерета непокоїтися. Саме зараз він за всяку ціну мусив не давати волю хворій голові. «От привезу Петира додому живого та цілого, тоді побачимо, на що зверне моя доля.» Золото було при ньому; тільки й лишалося, що видертися на верхівку Старокаменів, зустріти у руїнах замку тих клятих розбійників і учинити обмін — простий собі обмін бранця на викуп. Навіть Меретові не по силі щось у ньому зіпсувати... якщо голова не заболить так, що він і верхи їхати не зможе. На захід сонця він має бути вже у призначеному місці, а не скиглити від болю жалюгідною купою лайна при дорозі. Мерет потер двома пальцями скроню і подумав: «Ще зворот навколо пагорба, і я на місці». Коли надійшов лист про викуп, він сам зголосився його відвезти, а батько тоді скопив очі й запитав: «Ти, Мерете? Справді?» та почав реготати крізь ніс — отим своїм гидким «хе-хе-хе». Мерет мусив мало не благати, щоб йому дозволили передати цю кляту торбу золота.

Раптом на узбіччі щось ворухнулося у кущах; Мерет щосили натягнув повід і сягнув по мечу. Але то виявилася білка.

— Дурна голова! — вилаявся він на себе і пхнув назад до піхов мечу, якого не встиг і витягти. — Та ж розбійники не мають хвостів! Дідько, Мерете, опануй себе!

Серце гупало у грудях, ніби в якогось зеленого хлопчиська у першому його поході на війну. «Наче мені тут королівська пуща і її старе грізне Братство, а не жалюгідне збіговисько князя-блискавки.» На мить він відчув спокусу спуститися жвавою ристю з пагорба і пошукати найближчої пивниці. За те золото, що Мерет мав при собі, він міг залити пивом найостанніший спогад про Петира Пуздрю. «Хай би й повісили дурня... наче не він сам собі заслужив. А хіба ні? Було бігати за тією триклятою табірною шльондрою, ніби олень у охоті.»

У голові починало потроху гуркотіти — поки що тихенько, але Мерет знав, що далі має бути гірше. Він занепокоєно потер перенісся і винувато подумав, що дарма погано згадує про Петира. «Хіба я не такий самий був у його роки?» На щастя, відбувся лише сороміцькою

хворобою. Та що з Петиром сталося, те сталося, докорами справі не зарадиш. Певно, що хвойди уміють вабити до себе чоловіків, а надто таких на вид, як Петир. Обсипане прищами обличчя, щоправда, не завадило йому одружитися... та мабуть, дарма, бо Петирова дружина мало що була вдвічі старша, то ще й учащала до ліжка чоловікового брата Вальдера. Принаймні, якщо вірити пліткам, яких у Близнюках одвіку ходило безліч. У тих плітках зазвичай годі було шукати правди, але цій Мерет охоче вірив: Чорний Вальдер — то такий зух, який завжди брав, що хотів, навіть коли йшлося про братову дружину. Едвинову дружину він теж не проминув — це вже знали усі й напевне; Вальда Вродлива також час від часу прокрадалася під його ковдри, а дехто подекував, що і сьому пані Фрей він знав ближче, ніж дозволялося звичаями спорідненості. Не диво, що Чорний Вальдер досі не одружився: навіщо купувати корову, коли перше-ліпше вим'я саме вмовляє себе подоїти?

Стиха лаючись, Мерет ударив п'ятами коня і рушив угору схилом. Думка пропити золото була спокуслива, та він розумів, що як повернеться без Петира Пуздрі, то краще б зовсім не вертався.

Князеві Вальдеру скоро мало виповнитися дев'яносто і два роки. Вуха його недочували, очі недобачали, подагра змушувала пересуватися ношами. Сини стиха погоджувалися між собою, що на білому світі батькові лишилося вже недовго. «А коли його не стане, все зміниться, і то не на краще.» Батько був вередливий твердолобий старий із гострим, наче жало, язиком, та якщо він у щось на світі вірив, то це в те, що про родину треба дбати — навіть про тих у ній, хто його розгнівав чи розчарував. «Ба навіть про тих, чийх імен і згадати не може.» Та коли батько помре, тоді...

Якби княжий стіл мав, як раніше, перейти панові Стеврону, то була б геть інша справа. Старий князь готував Стеврона собі на заміну впродовж шістдесяти років і забив таки йому в голову, що рідна кров є рідна кров. Але Стеврон не повернувся з походу на західний край у війську Молодого Вовка — «не здужав дочекатися спадку», як кепкував Ламаний Лотар, коли почув принесені круком вісті. А сини та онуки Стеврона — то були Фреї геть іншого штибу. Наразі

спадкоємцем вважався пан Риман — тупуватий, упертий, жадібний. За Риманом у черзі йшли його сини, Едвин та Чорний Вальдер, а ті були ще гірші. «На щастя» — казав колись Ламаний Лотар, — «вони ненавидять одне одного більше, ніж нас».

Мерета брали сумніви, що то таке вже щастя. Та й сам Лотар міг виявитися небезпечнішим навіть за ту трійцю. Порізати Старків на весіллі Рослін наказав старий князь Вальдер, але усе обміркував та розписав саме Ламаний Лотар разом із Рузом Болтоном — аж до того, яку пісню грати після якої. За кухлем вина чи пива Лотар був приязний та веселий балакун, годі й бажати кращого товариства... проте Мерет ніколи б зайвий раз не обернувся до нього спиною. Нема дурних — у Близнюках можна довіряти лише повнокровним братам чи сестрам. Та й на тих не варто покладатися аж занадто.

Найпевніше, коли помре старий, кожен його син муситиме дбати про себе сам, і кожна дочка теж. Новий князь на Переїзді, певно ж, терпітиме у Близнюках скількись дядьків, небожів та інших родичів — тих, які йому припадуть до смаку, здадуться вартими довіри... а найвірогідніше — тих, які стануть у пригоді. «А решту випхає у три вирви: живіть далі, як самі собі знаєте.»

Таке майбуття тривожило Мерета понад усе. За три роки йому стукне сорок — застарі вже літа для життя заплотного лицаря... навіть такого, який має лицарське звання. А Меретова доля склалася так, що він не мав ані титулів чи посад, ані власної землі, ані грошей чи статків, хіба що одяг на хребті. Навіть кобила під дупою — і та не його. Щоб стати маестром, Меретові не вистачило розуму, септоном — побожності та доброчесності, найманцем — брутальної хоробрості. «Боги не обдарували мене геть нічим. Хіба самим життям, та й на те не надто розщедрилися.» Який тобі зиск уродитися в сім'ї багатого і могутнього князя, коли ти в нього аж дев'ятий син? Якщо порахувати усіх онуків і правнуків, то Мерет мав кращу надію на обрання верховним септоном, ніж на успадкування Близнюків.

«Нема мені щастя» — думав він гірко, — «і ніколи його, клятого, не було». З себе Мерет Фрей був чималий чолов'яга, широкий у грудях та плечах, нехай і середній на зріст. За останні десять років він

пом'якшав та розплився, про що і сам себе не дурив, але замолоду майже не поступався міццю й витривалістю самому панові Гостіну — своєму найстаршому повному братові, котрого усі вважали найдужішим з виводку князя Вальдера Фрея. Ще хлопчаком його відіслали до Кракеголу служити джурою в родині матері. Згодом старий князь Самнер узяв його собі за зброєносця, і ніхто не сумнівався, що вже за кілька років Мерета величатимуть «паном лицарем». Але розбійники Братства Королівської Пущі взяли та й насцяти на ті величні сподівання: поки другий зброєносець князя Самнера — Хайме Ланістер — укривав себе славою на бойовищі, Мерет спершу підхопив бридку хворобу від табірної дівки, а тоді примудрився потрапити у полон до жінки, яку звали Біла Сарна. Щоправда, князь Самнер викупив його у розбійників, але вже в наступному бою Мерета звалили ударом буздугана, що розстрошив йому шолом і на два тижні лишив непритомним. Згодом браття по зброї казали Меретові, що вже полишили останню надію на його одужання. Але Мерет не помер, хоча вояцькі його звияти на тім скінчилися. Найлегший удар по голові тепер викликав у нього сліпучий біль і рясні сльози. Про лицарство вже не могло бути мови — так йому зі щирим співчуттям сказав сам князь Самнер. Мерета відіслали до Близнюків, де його негайно зустріло ядуче презирство князя Вальдера.

Після того Меретове щастя покотилося донизу схилом. Спершу батько влаштував йому начебто непоганий шлюб з однією з доньок князя Даррі — ще тоді, коли Аерис дарував це сімейство прихильністю. Та не встиг Мерет зірвати нареченій вінця цноти, як Аерис втратив престол. На відміну від Фреїв, Даррі вірно стояли за справу Таргарієнів, завдяки чому загубили половину землі, більшу частину статків і майже увесь вплив серед панства. Що ж до його власної пані дружини, то вона від самого початку незлюбила чоловіка і, наче на знак зневаги, почала лупити самих лише дівчаток: трьох живих, одну мертвонароджену, ще одну померлу змалку... і лише тоді спромоглася народити сина. Старша його дочка виросла хвойдою, друга — ненажерою. Коли Амі упіймали у стайні з трьома стайнярами одразу, Мерет мусив випхати її заміж за першого-ліпшого заплотного

лицаря, аби врятувати рештки гонору, і гадав, що гірше вже нема куди... доки його зять, пан Баш, не вирішив здобути трохи слави перемогою над паном Грегором Клеганом. Амі повернулася додому вдовицею, на розпач батька і бурхливу радість кожного стайняра та машталіра у Близнюках.

Коли Руз Болтон обрав собі за дружину Меретову Вальду замість її струнких та вродливих сестер у перших, Мерет спершу був подумав, що його доля нарешті звернула на світлішу стежку. Союз із Болтоном був важливий для дому Фрей, а його донька допомагала той союз укріпити. Мерет уже й запишався шаною такого зацного вельможі, аж тут старий грубо стягнув його з неба на землю.

— Болтон обрав твоє дівчисько, бо воно салом по вуха поросло, — сказав тоді князь Вальдер. — Гадаєш, Болтонові не насрати, чий саме вона вилупок? Гадаєш, він сидів собі й кумекав: «Кого ж обрати собі у тесті? Чи не Мерета Мокрим-Мішком-Прибитого — ото буде мені любий батечко!» Твоя Вальда — жирна льоха з хліву, хіба що в шовках. Ось чому Болтон узяв її за себе. А ти не думай, що тобі за те вийде від мене дяка. Ми б мали ту саму угоду за половину ціни, якби твоє поросятко час від часу виймало з рота ложку.

Останнього приниження Меретові завдали з приязною посмішкою на вустах. Ламаний Лотар прикликав його до себе — обговорити, що йому робити на весіллі Рослін.

— Кожен з нас мусить докласти усіх сил туди, де має хист, — казав йому зведений брат. — Тобі, Мерете, ми доручаємо справу, в якій ти не маєш собі рівних. Подбай, аби Великоджон Умбер надудлився так, щоб не те що битися, а й на ногах стояти не міг.

«А я навіть із тим не упорався.» Мерет піддурих велетня-північанина висмоктати стільки вина, що ним удавило б на смерть щонайменше трьох пересічних чоловіків. Та коли Рослін понесли на постіль, Великоджон зламав руку першому ж нападнику і забрав у нього меч. Нарешті забити Умбера в кайдани зуміли аж восьмеро, при тому двох було поранено, одного вбито, а бідолашний старий пан Леслін Стіг втратив половину вуха, бо коли північанин уже не міг битися руками, то гриз і шматував зубами.

Мерет на хвилю зупинився, склепив повіки. У голові гупало, наче то на весіллі стукав той клятий тулумбас. Здавалося, вже ні на що не лишилося сил, хіба що так-сяк триматися у сідлі. «Але ж я мушу їхати, мушу» — торочив собі Мерет, щоб не зламатися. Якщо він зуміє повернути Петира Пуздрю, то напевне вислужить ласку пана Римана. Петир був дитина нужденна й безталанна, але не мав ані крижаного серця Едвина, ані чорного норову Чорного Вальдера. «Хлопчина подякує мені за рятунок, його батько побачить мою вірність і знатиме, що такого відданого родича варто мати при собі.»

Але на те є надія, тільки якщо встигнути до заходу сонця з золотом у гамані. Мерет зиркнув на небо. «Саме час.» Ще б якось дрижаки у руках приборкати... Він сягнув по міха при сідлі, відкоркував і зробив довгий ковток. Вино було густе й солодке, темне, аж чорне... а на смак гідне хоч би й богів.

Колись мур Старокаменів оточував верхівку пагорба, наче вінець на голові короля. Відтоді од нього лишився підмурок і кілька нагромаджень викришеного каменю до пояса заввишки, поплямованих мшеддю. Мерет проїхав уздовж муру і знайшов місце, де колись мала стояти брамна башта. Тут руїни громадилися щільніше; він мусив злізти і повести кобилу в поводі між каміння. Сонце вже зникало на заході у купі низьких хмар. Схили вкривав ялівець і чортополох; усередині зниклих мурів бур'яни височіли аж до грудей. Мерет вивільнив меч у піхвах і сторожко роззирнувся, та жодного розбійника не побачив. «Може, збавте боги, я днем помилився?» Він спинився, потер скроні пальцями, але тиск за очима нікуди не зник. «От семеро клятих дідків у семи пеклах...»

Звідкілясь із глибини замку крізь дерева та кущі почулася тиха музика.

Незважаючи на теплого кобеняка, Мерет затремтів, витяг міха і зробив ще ковток вина. «Скочити зараз на коня, гайнути до Старограду і там усе пропити. З розбійниками поведешся — добра не наберешся.» Те нице стерво на ймення Венда, в якій він сидів у полоні, наказала випалити йому на половинці дупи зображення сарни. Не диво, що дружина згодом його зневажала. «Е ні, я мушу скінчити справу. Одного

дня Петир Пуздря може стати князем на Переїзді, Едвин-бо не має синів, а Чорний Вальдер плодить самих лише байстрюків. Петир не забуде, хто по нього їздив.» Мерет ковтнув ще вина, закоркував міха і повів кобилу крізь уламки каміння, хащі бур'янів та кілька змучених вітрами дерев у напрямку музики — туди, де колись, напевне, було замкове дворище.

На ґрунті товстим шаром лежало впале листя, наче трупи вояків після великої кривавої битви. На вивіреному кам'яному похованні сидів, схрестивши ноги, та перебирав пальцями струни на цимбалах чолов'яга у залатаному і вицвілому зеленому вбранні. Пісня, яку він награвав, була тиха, сумна і знайома Меретові. «У високій тій палаті королів давно немає, там примари до таночку Янка водить-закликає...»

— Ану зійди звідти! — мовив Мерет. — Ти сидиш на королі.

— Старого Трістіфера моєю кощавою дупою не налякаєш. Колись Бияк-за-Правду за тутешніх людей на смерть стояв, а зараз до нього ніхто і не прийде, пісеньки не заспіває.

Розбійник зістрибнув униз. Він був спритний, худорлявий, з вузьким гострим обличчям, але таким широким ротом, що посмішка мало не перетинала йому голову від вуха до вуха. На чоло звисало кілька пасем ріденького брунатного волосся; чолов'яга відкинув їх вільною рукою та промовив:

— То ви мене, ласкавий пане, вже й забули?

— Тобто? — насупився Мерет. — А відки мав пам'ятати?

— Та я ж співав на весіллі вашої дочки. І непогано співав, щоб не збрехати. Отой Баш, за якого вона пішла, був мені родич. Ми усі у Семиструм'ї родичі. Та коли настав час платити обіцяне, він чомусь родичатися роздумався.

Співець знизав плечима.

— А чого це ваш вельможний батечко ніколи не кличе мене до Близнюків? Боїться, що я не досить гучно співаю? Чув я, він полюбляє, щоб лунало хвацько та дзвінко.

— Золото приніс? — запитав ззаду грубіший голос.

Меретові раптом пересохло у горлі. «От кляті розбійники... завжди їх у кущах повно.» Так само було тоді у королівській пущі: ти думав, що запопав п'ятьох, а на тебе наче нізвідки вистрибувало ще десятеро.

Коли Мерет обернувся, то побачив навколо себе строкату і зловісну зграю висохлих старих та зелених юнаків, молодших за Петира Пуздрю, вдягнених у грубе домоткане ганчір'я, виварену шкіру, шматки обладунків, знятих з убитих ворогів. З ними була жінка, огорнута кобеняком із каптуром, чи не втричі більшим за неї. Мерет надто налякався, щоб рахувати, але людей у зграї було з півтора, коли не два, десятки.

— Я тебе питаю! — До нього звертався бородатий здоровань з кривими зеленими зубами та зламаним носом, вищий за Мерета, хоча не такий череватий. Голову йому вкривав шоломець, а широкі рамена — латаний жовтий сіряк. — Де наше золото?

— У саквах. Сто золотих драконів. — Мерет прокашлявся. — Ви їх матимете, коли я упевнюся, що Петир...

Не встиг він доказати, як кремезний одноокий розбійник хутко виступив наперед, спритно обнишпорив сакви, як от тобі раз, і знайшов там гаманця. Мерет рушив був ухопити його за комір, та роздумався. Розбійник розплутав шворку, вийняв монету і спробував її на зуб.

— На смак таке, як треба.

Зважив гаман у руці й додав:

— І на вагу ніби теж.

«Зараз вони заберуть золото, а Петира не віддадуть» — перелякався Мерет, а уголос мовив:

— Я привіз увесь викуп. Усе, що вимагалось!

Долоні його пітніли, і Мерет витер їх об штани.

— Котрий з вас Берік Дондаріон? — запитав він сторожко.

Дондаріон був лицар і вельможа, перш ніж перевернутися на розбійника; може, хоч він зберіг якісь рештки шляхетності.

— Та я ж, хто, — відповів одноокий.

— Брешеш ти, Джакі, як собака! — відповів бородатий здоровань у жовтому сіряку. — Нині моя черга бути князем Беріком.

— То я тепер мушу бути Торосом? — зареготався співець. — На жаль, мосьпане, князя Беріка справи тримають деінде. Часи зараз неспокійні, усюди киплять битви. Але ми вам дамо ради не гірше за нього, майте певність.

Чомусь замість певності Мерет відчув безліч страхітливих сумнівів. На додачу в голові страшенно гупало. Ще трохи — і він зарюмсає.

— Ви маєте ваше золото, — вимовив він. — Віддайте мені небожа, і я відси зникну.

Петир був йому радше нерідний онук, ніж небіж. Та пояснювати Мерет не мав ані часу, ані охоти.

— Він у божегай, — мовив жовтий сіряк. — Ходімо. А ти, Зарубе, тримай панського коня.

Мерет неохоче віддав повід... але хіба мав інший вибір?

— Міха дозвольте узяти, — почув він власні, вимовлені несамохить слова. — Вина випити, аби не...

— Ми таким не наливаємо! — обірвав його жовтий сіряк. — Сюди. Ходи за мною.

Під п'ятами хрумтіло листя; кожен крок устромляв гостру шпичку просто Меретові у скроню. Йшли вони мовчки, під дмухання вітру. Коли Мерет незграбно перебрався через укрите мохом руїни, що лишилися від головного кам'янця замку, йому в очі вдарили останні промені сонця на заході. За кам'янцем лежав замковий божегай.

На дубовій гілляці у міцно затягнутому на довгій тонкій шиї зашморгу висів Петир Пуздря. Очі його викотилися зі зчорнілого обличчя, мовби витріщаючись на Мерета з докором. «Спізнилися ви» — проказували очі до нього. Але ж він не спізнився. «Не спізнився я!» Він приїхав точно у сказаний йому час.

— Ви його вбили! — кавкнув Мерет.

— На розум гострий, мов валірійський клинок, — зауважив одноокий. — Аж страшно!

У Меретовій голові тупотів велетенський зубр. «Змилуйся, Вишня Мати» — подумав він.

— Але ж я привіз золото!

— Це ви слушно вчинили, — схвально посміхнувся співець. — Ми його неодмінно пустимо на добрі справи.

Мерет відвернувся від Петира. До горлянки підпирала жовч.

— Ви... ви... не маєте права!

— А таки не маємо, — відповів жовтий сіряк. — Зате маємо вдосталь мотуззя.

Двоє розбійників ухопили Мерета за руки та міцно зв'язали їх за спиною. Глибоко вражений, він навіть не опирався.

— Ні... — тільки й спромігся вичавити він із себе. — Я ж тут, аби викупити Петира. Ви казали, що як устигну з золотом до заходу сонця, то його не зачеплять...

— Тее-той, — мовив співець, — тут ви, мосьпане, нас упіймали. Прибрехали ми вам трохи. Та що вже поробиш.

Одноокий розбійник виступив наперед із довгим сувоєм конопляної мотузки. Один її кінець він завив навколо Меретової шиї, щільно затягнув і зав'язав під вухом міцного вузла. Інший кінець одноокий перекинув через гілку дуба; упіймав його здоровань у жовтому сіряку.

— Що це ви робите? — Мерет розумів, яку дурню верзе, але досі не міг повірити в те, що відбувалося. — Ви не наслідуйте повісити Фрея!

Жовтий сіряк зареготав.

— Бач, які вони всі кумедні! Отой рябий хлопчина теж таке казав!

«Ні, цього не може бути. Вони не сміють!»

— Пан батько заплатять! Я вартий доброго викупу... більшого, ніж Петир... принаймні удвічі!

Співець гучно зітхнув.

— Князь Вальдер слабкий на очі та ноги, але ж не на розум. Двічі він на один гачок не зловиться. Наступного разу, боюся, надішле нам не сотню драконів, а сотню мечів у дужих руках.

— І надішле! — Мерет спробував прикинутися суворим та розгніваним, але голос його зрадив. — Надішле й тисячу, аби винищити вас до ноги!

— Аби винищити, спершу нас треба знайти. — Співець зиркнув скося на бідолашного Петира. — Та й чого журитися — все одно двічі не повісять.

Він видобув із цимбал якийсь сумний наспів.

— Та годі, припиняйте сцятися в штани. Лишень відповісте на одне питаннячко, і я скажу, щоб вас відпустили.

Коли йшлося про його життя, Мерет ладен був розказати що завгодно.

— Що ви хочете знати? Я скажу правду, клянуся!

Розбійник заохотив його привітною посмішкою.

— Тут таке діло... ми шукаємо одного збіглого собаку.

— Собаку? — Мерет нічого не зрозумів. — Якого собаку?

— Такого, що відгукується на ім'я Сандор Клеган. Торос каже, він прямував до Близнюків. Ми зустріли перевізників, котрими він перебирався через Тризуб, і бідолашного п'яничку, якого той обчистив на королівському гостинці. А на весіллі ви його, часом, не бачили?

— На Червоному Весіллі? — Меретові трохи не лускав череп, але він зібрав останні сили, щоб пригадати. У Близнюках тоді коїлося казна-що, та якби хтось помітив Джофріного хорта у одному з замків, то згадав би про нього хоч словом. — Ні, в замку його не було... не на головному бенкеті... може, на байстриюцькому або у таборах... ні, хтось би мені розповів...

— З ним мала бути дитина, — додав співець. — Маленька тоненька дівчинка років десяти. Або хлопчик того самого віку.

— Та ні, — відповів Мерет. — Нічого такого не чув.

— Не чули? От біда. Ну гаразд, бувайте. Прошу пана до гілляки!

— Ні! — гучно заскиглив Мерет. — Ні, не треба, я ж вам відповів, ви казали, що відпустите!

— Е ні. Я сказав, що СКАЖУ, аби вас відпустили. — Співець зиркнув на жовтого сіряка. — Осьо кажу. Гей, Лиме, ану відпусти його!

— За сраку себе вкуси, — коротко і вагомо відповів здоровань.

Співець перевів погляд на Мерета, безпорадно стенив плечима і заграв «Чорний Робін у петлі повис того дня».

— Благаю! — Рештки Меретової мужності спливали ногами донизу. — Я ж вам нічого не зробив! Я привіз золото, як ви казали. Відповів на запитання. Я маю дітей!

— А Молодий Вовк уже не матиме, — відповів одноокий.

У Меретовій голові од болю згасали останні думки.

— Він зганьбив нас! Уся держава з нас сміялася! Ми мушили змити пляму з нашої честі!

Саме так казав його батько. І додавав іще чимало іншого.

— Може й так. Що ми, брудне селюче бидло, можемо знати про панську честь? — Жовтий сіряк тричі оббив долоню кінцем мотузки. — Де нам відрізнити чесну битву від кривавого свавілля?

— То не було свавілля! — тоненько верескнув Мерет. — То була помста, на яку ми мали законне право! Це війна! Аегон, бідолашний простак, нікому не шкодив, ми його кликали Дзвоником... а пані Старк йому горлянку перетяла! У таборах ми втратили з півсотні людей. Пана Гарса Добручая, Кайриноного чоловіка, та пана Титоса, Яредового сина... хтось йому голову сокирою розвалив... Старків лютововк задавив чотирьох наших вовчурів, одірвав старшому псяреві руку від плеча... а в ньому стріл уже стирчала сила-силенна...

— Коли ви усіх дорізали, то пришили вовчу голову на шию Робба Старка. Так чи ні? — запитав жовтий сіряк.

— То батько наказали. А я лише пив! Хіба можна вбивати людину за пиття вина? — Раптом Мерет дещо згадав. Дещо таке, що могло його врятувати. — Кажуть, князь Берік завжди чесно судить людей і не дозволяє їх убивати, якщо ніхто не засвідчить їхню вину. А на мені вини немає! Червоне Весілля задумав панотець, а з ним Риман і князь Болтон. Лотар поставив намети так, щоб вони впали, посадив стрільців на галереї з музиками, Байстріук Вальдер очолив напад на табори... то їх вішайте, не мене! Я ж лише випив трохи вина... ви не знайдете проти мене жодного свідка!

— Отут ви помиляєтеся, ласкавий пане. Вже знайшли. — Співець обернувся до жінки у каптурі. — Прошу пані?

Розбійники розступилися, і вона вийшла наперед, не кажучи ані слова. Коли з її голови впав каптур, Меретові груди захолинули і стиснулися, подих перехопило. «Ні. Ні! Я ж бачив її смерть! Вона була мертва день і ніч, а тоді її роздягнули голісіньку і кинули тіло у річку. Раймунд розітнув їй горло від вуха до вуха. Вона померла!»

Кирея та комір ховали рану, завдану ножем його брата. Але обличчя виглядало ще страшніше, ніж він пам'ятав. Плоть набрякла і розм'якла у воді, набувши кольору скислого молока. Половина волосся зникла, інша стала біла та крихка, як у столітньої старої. Нижче від волосся, на обличчі — там, де вона дерла себе нігтями — лишилися смуги пошматованої шкіри та чорної крові. Але найгіршими були очі. Вони бачили його і палали ненавистю.

— Пані не розмовляють, — мовив здоровань у жовтому сіряку. — Ви, клята наволоч, надто глибоко порізали їм горлянку. Але вони все пам'ятають.

Він обернувся до мертвої жінки і спитав:

— Яке ваше слово, мосьпані? Оцей там був? На ньому є вина?

Не зводячи з Мерета очей, пані Кетлін ствердно кивнула.

Мерет Фрей розтулив рота, щоб заперечити, але останні його слова придушив зашморг. Ноги відірвалися від землі, мотузка глибоко врізалася у м'яку плоть нижче підборіддя. Він злітав у повітря,

смикаючись, викручуючись та хвицяючи ногами... дедалі вище, і вище, і вище.

Додатки: королі з дворами

Король на Залізному Престолі

ДЖОФРІ БАРАТЕОН, Перший тако наречений, юнак тринадцяти років, старший син короля Роберта I Баратеона та королеви Серсеї з дому Ланістер;

+ його мати, королева СЕРСЕЯ, королева-намісниця та на державі господарка;

— присяжні служиві лицарі Серсеї:

— — пан ОЗФРИД КІПТЮГ, молодший брат пана Озмунда Кіптюга з Королегвардії;

— — пан ОЗНЕЙ КІПТЮГ, наймолодший брат пана Озмунда та пана Озфрида;

+ його сестра, принцеса МИРЦЕЛА, дівчинка дев'яти років, виховується при дворі великого князя Дорана Мартела у Сонцесписі;

+ його брат, принц ТОМЕН, хлопчик восьми років, спадкоємець Залізного Престолу;

+ його дід, ТАЙВИН ЛАНІСТЕР, князь Кастерлі-на-Скелі, Оборонець Заходу і Правиця Короля;

+ його дядьки та інші родичі з боку батька:

— батьків брат, СТАНІС БАРАТЕОН, бунтівний князь Дракон-Каменя, що величає себе королем Станісом Першим;

— — донька Станіса, ШИРЕНА, дівчинка одинадцяти років;

— батьків брат, {РЕНЛІ БАРАТЕОН}, бунтівний князь Штормоламу, вбитий посеред власного війська;

— бабусин брат, пан ЕЛДОН ЕСТЕРМОНТ;

— — син пана Елдона, пан АЕМОН ЕСТЕРМОНТ;

— — — син пана Аемона, пан АЛИН ЕСТЕРМОНТ;

+ його дядьки та інші родичі з боку матері:

— материн брат, пан ХАЙМЕ ЛАНІСТЕР на прізвисько Крулеріз, перебуває у полоні в замку Водоплин;

— материн брат, ТИРІОН ЛАНІСТЕР на прізвисько БІС, карлик, поранений у битві на Чорноводі;

— — Тиріонів зброєносець, ПОДРІК ПЕЙН;

— — Тиріонів сотник сторожі, пан БРОН, лицар Чорноводи, колишній найманець;

— — Тиріонова коханка, ШАЯ, колишня табірна дівчина, зараз у службі Лолиси Стокварт;

— дідів брат, пан КЕВАН ЛАНІСТЕР;

— — син пана Кевана, пан ЛАНСЕЛЬ ЛАНІСТЕР, колишній зброєносець короля Роберта, поранений у битві на Чорноводі, лежить при смерті;

— дідів брат, {ТИГЕТ ЛАНІСТЕР}, померлий од віспи;

— — син Тигета, ТИРЕК ЛАНІСТЕР, зброєносець, зниклий під час заворушень у столиці;

— — — дружина Тирека, немовля, панна ЕРМЕСАНДА СІНОБРІД;

+ його незаконно уроджені брати і сестри, байстрики короля Роберта:

— МІЯ КАМІНЕЦЬ, дівчина дев'ятнадцяти років, служить князеві Нестору Ройсу при замку Місячна Брама;

— ГЕНДРІ, коваль-підмайстер, збіглий до річкового краю, не знає про своє походження;

— ЕДРІК ШТОРМ, єдиний визнаний королем Робертом байстрик, виховується в свого дядька Станіса на Дракон-Камені;

+ його Королегвардія:

— пан ХАЙМЕ ЛАНІСТЕР, Регіментар;

— пан МЕРИН ТРАНТ;

— пан БАЛОН ЛЕБЕДИН;
— пан ОЗМУНД КІПТЮГ;
— пан ЛОРАС ТИРЕЛ, Лицар Квітів;
— пан АРИС ДУБОСЕРД;
+ його мала рада:
— князь ТАЙВИН ЛАНІСТЕР, Правиця Короля;
— пан КЕВАН ЛАНІСТЕР, коронний правник;
— князь ПЕТИР БАЕЛШ, на прізвисько МІЗИНЕЦЬ, коронний підскарбій;
— ВАРИС, євнух на прізвисько ПАВУК, коронний шепотинник;
— князь МЕЙС ТИРЕЛ, коронний корабельник;
— великий маєстер ПИЦЕЛЬ;
+ його двір та почет:
— пан ІЛИН ПЕЙН, Королівський Правосуд, кат-стинач голів;
— ГАЛИН ВОГНЕЧАРНИК, велемудрий майстер цеху алхіміків;
— МІСЯЧОК, блазень-дурник;
— ОРМОНД ЗІ СТАРОГРАДУ, королівський арфіст та співець;
— ДОНТОС ГОЛЯРД, блазень-п'яниця, колишній лицар пан ДОНТОС РУДИЙ;
— ДЖАЛАБАР КСОГО, князюк-вигнанець з Літніх островів;
— пані ТАНДА СТОКВАРТ;
— — її старша донька, ФАЛИСА, заміжня за паном Балманом Березняком;
— — її молодша донька, ЛОЛИСА, діва тридцяти чотирьох років, незаміжня, несповна розуму, вагітна після згвалтування;
— — її радник та цілитель, маєстер ФРЕНКЕН;
— князь ГИЛІС РОСБІ, хворий та похилий роками;

- пан ТАЛЛАД, молодий здібний лицар;
- князь МОРОС СЛИНТ, зброєносець, найстарший син колишнього тисяцького міської варти;
- — ДЖОФОС СЛИНТ, його молодший брат, зброєносець;
- — ДАНОС СЛИНТ, наймолодший брат, у джурах;
- пан БОРОС БЛАУНТ, колишній лицар Королегвардії, вигнаний з неї королевою Серсеєю за боягузтво;
- ДЖОСМИН ПЕКЛЕДОН, зброєносець, уславлений звиягми у битві на Чорноводі;
- пан ПИЛИП ПІДБОР, за звияги у битві на Чорноводі зроблений князем у Порубіжжі;
- пан ЛОТОР БРЮН, прозваний ЛОТОРОМ ЯБЛУКОЇДОМ за звияги у битві на Чорноводі, колишній охочекомонний найманець у службі князя Баєліша;
- + інше панство та лицарство у Король-Березі:
- МАТИС РЯБИН, князь на Золотогаї;
- ПАКСТЕР РОЖВИН, князь на Вертограді;
- — сини-близнюки князя Пакстера, пан ГОРАС та пан ГОБЕР, глузливо прозвані КАРАСЬ та БОБЕР;
- — цілитель у службі князя Рожвина, маєстер БАЛАБАР;
- АРДРІАН КЕЛЬТИГАР, князь на острові Клішня;
- князь АЛЕСАНДЕР СТАДМОН на прізвисько ГРОШОЛЮБ;
- пан БОНІФЕР ГОСТИК на прізвисько ДОБРОЧЕСНИЙ, уславлений лицар;
- пан ДОНЕЛ ЛЕБЕДИН, спадкоємець Шолом-Каменя;
- пан РОНЕТ КОНІНГТОН, на прізвисько РУДИЙ РОНЕТ, лицар Грифонового Сідала;
- АУРАН БУРУН, байстрик Плавня;

- пан ДЕРМОТ ІЗ МОКРОХАЩІВ, уславлений лицар;
- пан ТІМОН ПОШАРПАНИЙ, уславлений лицар;
- + люд Король-Берега:
- міська варта («золотокирейники»):
- — {пан ДЖАСЕЛИН БЕРЕЖНЯК, на прізвисько ЗАЛІЗНА КЛІШНЯ}, тисяцький міської варти, вбитий власними вояками під час битви на Чорноводі;
- — пан АДДАМ МАРБРАНД, наступник пана Джаселина, новий тисяцький міської варти;
- ЧАТАЯ, власниця розкішного будинку втіхи;
- — АЛАЯЙЯ, її донька;
- — ДАНУСЯ, МАРЕЯ, ЯСПУСЯ, деякі з її дівчат;
- ТОБГО МОТТ, майстер-зброяр;
- ПУЗОБЛЯХ, залізних справ майстер;
- ГАМІШ-АРФІСТ, уславлений співець;
- КОЛІО КВАЙНІС, тирошійський співець;
- БЕТАНІЯ ДИВО-ПАЛЬЦІ, співачка;
- АЛАРІК З ЕЙЗЕНА, співець, мандрівник у далекі краї;
- ГАЛЬСН ІЗ КИЯ, співець, уславлений довжиною своїх творів;
- СИМОН СРІБНОЯЗИКИЙ, співець.

На прапорі короля Джофрі зображено у протистоянні вінчаного короною оленя Баратеонів, чорного на золотому, та лева Ланістерів, золотого на кармазині.

Король на Півночі та Тризубі

РОББ СТАРК, господар на Зимосічі, Король-на-Півночі та Король-на-Тризубі, найстарший син князя Едарда Старка, господаря на Зимосічі, та пані Кетлін з дому Таллі;

+ його лютововк, СІРИЙ ВІТЕР;

+ його мати, пані КЕТЛІН, з дому Таллі, вдова князя Едарда Старка;

+ його брати та сестри:

— принцеса САНСА, дівчина дванадцяти років, бранка у Король-Березі;

— — лютововчиця Санси, {ПАННОЧКА}, вбита в замку Даррі;

— принцеса АР'Я, дівчинка десяти років, зникла зі столиці, вважається мертвою;

— — лютововчиця Ар'ї, НІМЕРІЯ, загублена коло Тризубу;

— принц БРАНДОН, зазвичай величаний Браном, спадкоємець Півночі, хлопчик дев'яти років, вважається мертвим;

— — лютововк Брана, ЛІТО;

— — Бранові супутники та захисники:

— — — МЕЙРА ТРОСК, дівчина шістнадцяти років, донька князя Горолана Троска з Сіроводця;

— — — ЙОДЖЕН ТРОСК, її брат, тринадцяти років;

— — — ХОДОР, слабкий на розум стайняр, більший за сажінь на зріст;

— принц РІКОН, хлопчик чотирьох років, вважається мертвим;

— — його лютововк, КУДЛАЙ;

— — його супутниця та захисниця, ОША, узята в полон дичацька жінка, служниця при кухні у Зимосічі;

— зведений брат, ДЖОН СНІГОВІЙ, присяжний братчик Нічної Варти;

— — лютововк Джона, ПРИВИД;

+ його дядьки та тітки з боку батька:

— батьків старший брат, {БРАНДОН СТАРК}, вбитий за наказом короля Аериса II Таргарієна;

— батькова сестра, {ЛІАННА СТАРК}, померла у Дорнійських горах під час Повстання Баратеона;

— батьків молодший брат, БЕНДЖЕН СТАРК, братчик Нічної Варти, зниклий за Стіною;

+ його дядьки, тітки та інші родичі з боку матері:

— материна молодша сестра, ЛІЗА АРИН, господарка на Соколиному Гнізді та удова {князя Джона Арина};

— — їхній син, РОБЕРТ АРИН, князь на Соколиному Гнізді;

— материн молодший брат, пан ЕДМУР ТАЛЛІ, спадкоємець Водоплину;

— дідів брат, пан БРІНДЕН ТАЛЛІ, на прізвисько ЧОРНОСТРУГ;

+ його служиві люди та товариші по зброї:

— його зброєносець, ОЛИВАР ФРЕЙ;

— пан ВЕНДЕЛ МАНДЕРЛІ, другий син князя Білої Гавані;

— ПАТРЕК МАЛІСТЕР, спадкоємець Морестражу;

— ДАСІЯ МОРМОНТ, старша донька пані Маєги Мормонт, спадкоємиця Ведмежого острова;

— ДЖОН УМБЕР, на прізвисько МАЛОДЖОН, спадкоємець Остань-Огнища;

— ДОНЕЛ КЛЯСК, ОВЕЙН НОРЕЙ, РОБІН КРЕМІНЕЦЬ, північани;

+ його значкове панство та військова старшина:

— (з Роббовим військом у західному краю)

— — пан БРІНДЕН ТАЛЛІ, на прізвисько ЧОРНОСТРУГ, очільник пластунів та передових чат;

— — ДЖОН УМБЕР, на прізвисько ВЕЛИКОДЖОН, очільник переднього полку;

— — РІКАРД КАРСТАРК, князь Карголду;

— — ГАЛБАРТ ГЛОВЕР, господар на Жбирі-в-Пущі;
— — МАЕГА МОРМОНТ, господарка на Ведмежому острові;
— — {пан СТЕВРОН ФРЕЙ}, старший син князя Вальдера Фрея та спадкоємець Близнюків, загиблий при Волоброді;
— — — старший син пана Стеврона, пан РИМАН ФРЕЙ;
— — — — син пана Римана, ЧОРНИЙ ВАЛЬДЕР ФРЕЙ;
— — MARTIN ВОДОГРАЙ, байстрюк князя Вальдера Фрея;
— (з військом Руза Болтона у Гаренголі)
— — РУЗ БОЛТОН, князь Жахокрому;
— — пан АЕНІС ФРЕЙ, пан ЯРЕД ФРЕЙ, пан ГОСТІН ФРЕЙ, пан ДАНВЕЛ ФРЕЙ;
— — — їхній зведений брат-байстрюк РОНЕЛ ВОДОГРАЙ;
— — пан ВІЛІС МАНДЕРЛІ, спадкоємець Білої Гавані;
— — — пан КАЙЛ КОНДОН, лицар у його службі;
— — РОНЕЛ ДУЖАК;
— — ВАРГО ХАП, з Вільного Міста Кохору, очільник загону найманців під назвою «Хвацькі Компанійці»;
— — — його помічник, УРЗВИК на прізвисько ВІРНИЙ;
— — — його помічник, септон ЮТ;
— — — ТІМЕОН-ДОРНІЄЦЬ, РОРЖ, ІГГО, ЖИРНИЙ ЗОЛЛО, ГРИЗЛО, ТОГ ЙОФ-ІБЕНІЄЦЬ, ПАЦЬ, КУРЯЧИЙ СЛІД, його бійці;
— — — КАЙБУРН, маестер без ланцюга, схильний до чорної химороді, цілитель у загоні;
— (у північному війську, висланому на Сутіндол)
— — РОБЕТ ГЛОВЕР, зі Жбиру-в-Пущі;
— — пан ГЕЛМАН ТОЛГАРТ, господар на Торгеновому Закуті;
— — ГАРІОН КАРСТАРК, єдиний вцілілий син князя Рікарда;

— (у дорозі на північ з кістками князя Едарда)
— — ГАЛІС МОЛЕН, сотник сторожі в Зимосічі;
— — — ДЖАКС, КВЕНТ, ШАД, стражники;
+ його значкове панство та каштеляни на Півночі:
— ВИМАН МАНДЕРЛІ, князь Білої Гавані;
— ГОРОЛАН ТРОСК, князь на Сіроводці, болотник Перешийку;
— МОРЗ на прізвисько ГАВИН ХАРЧ та ГОТЕР на прізвисько ХВОЙДОРІЗ, із дому Умбер, Великоджонові дядьки, каштеляни у Остань-Огнищі;
— ЛІЄССА КРЕМІНЕЦЬ, господарка у Вдоварті;
— ОНДРЕШ КЛЯСК, князь Старозамку, похилих років;
— {КЛЕЙ КЕРВИН}, господар замку Кервин, хлопець чотирнадцяти років, убитий при Зимосічі;
— — його сестра, ЙОНЕЛЛА КЕРВИН, діва тридцяти двох років, нині господарка у Кервині;
— {ЛЕОБАЛЬД ТОЛГАРТ}, молодший брат пана Гелмана, каштелян у Торгеновому Закуті, вбитий при Зимосічі;
— — дружина Леобальда, БЕРЕНА з дому Роголіс;
— — син Леобальда, БРАНДОН, хлопець чотирнадцяти років;
— — син Леобальда, БЕРЕН, хлопчик десяти років;
— — син пана Гелмана, {БЕНФРЕД}, убитий залізниками на Каменястому Березі;
— — донька пана Гелмана, ЕДАРА, дівчинка дев'яти років, спадкоємиця Торгенового Закуту;
— пані СИВІЛЛА, дружина Робета Гловера, бранка Аші Грейджой у Жбірі-у-Пущі;
— — син Робета, ГАВЕН, трьох років, спадкоємець Жбиру-в-Пущі, бранець Аші Грейджой;

— — донька Робета, ЕРЕНА, однорічне немовля, бранка Аші Грейджой у Жбирі-у-Пущі;

— — ЛАРЕНС СНИГОВІЙ, байстрюк князя Роголіса, вихованець Галбарта Гловера, тринадцяти років, бранець Аші Грейджой у Жбирі-в-Пущі.

Прапор Короля-на-Півночі лишається тим самим, яким був упродовж тисяч років: сірий лютововк Старків на Зимосічі, що біжить крижаним білим полем.

Король у вузькому морі

СТАНІС БАРАТЕОН, Перший тако наречений, другий син князя Стефона Баратеона та пані Касани з дому Естермонт, у минулому князь на Дракон-Камені;

+ його дружина, королева СЕЛИСА з дому Флорент;

— ШИРЕНА, їхня донька, дівчинка одинадцяти років;

— — ПІСТРЯВЧИК, її слабкий на розум блазень;

+ його незаконно вроджений небіж, ЕДРІК ШТОРМ, хлопчик дванадцяти років, байстрюк короля Роберта від Делени Флорент;

+ його зброєносці, ДЕВАН ЛУКОМОР і БРІЄН ПАРИН;

+ його двір та почет:

— князь АЛЕСТЕР ФЛОРЕНТ, князь на Ясних Водах, Правиця Короля, дядько королеви;

— пан АКСЕЛЬ ФЛОРЕНТ, каштелян Дракон-Каменя, ватажок королевиних людей, дядько королеви;

— пані МЕЛІСАНДРА З АСШАЮ, на прізвисько ЧЕРВОНА ЖІНКА, жриця Ра-Гльора, Господа Світла, Бога Тіні та Полум'я;

— маестер ПИЛОС, цілитель, учитель, радник;

— пан ДАВОС ЛУКОМОР, на прізвисько ЦИБУЛЬНИЙ ЛИЦАР, а також КУЦОРУКИЙ, колишній перемитник;

— — його дружина МАР'Я, дочка теслі;

— — їхні семеро синів:

— — — {ДАЛ}, зниклий на Чорноводі;

— — — {АЛАРД}, зниклий на Чорноводі;

— — — {МАТОС}, зниклий на Чорноводі;

— — — {МАРІК}, зниклий на Чорноводі;

— — — ДЕВАН, зброєносець короля Станіса;

— — — СТАНІС, хлопчик дев'яти років;

— — — СТЕФОН, хлопчик шести років;

— САЛАДОР СААН, з Вільного Міста Лису, величає себе Князем Вузького Моря і Господарем на Чорноводій Затоці, господар «Валірійця» та загону схожих галер;

— — МЕЙЦО МАГР, найманий євнух;

— — ХОРАН САФМАНТЕС, капітан галери «Танок Шаяли»;

— КУЛІШ та ПІРІГ, двоє ключників при в'язниці;

+ його значкове панство:

— МОНТЕРИС ВЕЛАРІОН, Володар Припливів, господар Плавня, хлопчик шести років;

— ДУРАМ БАР-ЕМОН, князь на Гостромисі, хлопчик чотирнадцяти років;

— пан ГІЛЬБЕРТ ПАРИН, каштелян Штормоламу;

— — князь ЕЛВИД ЛУКАЧ, заступник пана Гільберта;

— — маєстер ЮРН, радник та цілитель при пані Гільберті;

— князь ЛЮКОС ЧИТРИН, на прізвисько МАЛЮКОС, юнак шістнадцяти років;

— ЛЕСТЕР МОРИГЕН, князь на Воронячому Гнізді;

+ його служиві лицарі та присяжні слуги:

— пан ЛОМАС ЕСТЕРМОНТ, дядько з боку матері;

— — його син, пан АНДРЕШ ЕСТЕРМОНТ;

— пан РОЛАНД ШТОРМ, кликаний БАЙСТРЮКОМ ЗІ ЩЕБОТУ, незаконно вроджений син покійного князя Брієна Карона;

— пан ПАРМЕН ЖУРАВ, кликаний також ПАРМЕНОМ ПОРФІРОВИМ, бранець у Вирії;

— пан ЕРЕН ФЛОРЕНТ, молодший брат королеви Селиси, бранець у Вирії;

— пан ГЕРАЛЬД ГОВІР;

— пан ТРИСТОН З МАНЯК-ГОРИ, колишній панцирний слуга князя Гунцера Сонцезора;

— ЛЕВИС, на прізвисько РИБАЛЧИХА;

— ОМЕР ОЖИНА.

Князь Станіс узяв собі за прапор полум'яне серце Господа Світла: червоне серце, оточене жовтогарячими язиками полум'я на яскраво-жовтому тлі. В середині серця зображено чорною барвою вінчаного короною оленя дому Баратеон.

Королева за морем

ДАЯНЕРИС ТАРГАРІЄН, Перша тако наречена, халісі дотракійців, відома як ДАЯНЕРИС БУРЕРОДНА, НЕОПАЛИМА, МАТІР ДРАКОНІВ, єдина вціліла спадкоємиця Аериса II Таргарієна, вдова дотракійського хала Дрого;

+ її молоді дракони ДРОГОН, ВІЗЕРІОН, РАЕГАЛ;

+ її Королевогвардія:

— пан ДЖОРАГ МОРМОНТ, колишній князь на Ведмежому острові, вигнаний за невільницьку торгівлю;

— ДЖОХОГО, ко та кривноїзник, «батіг халісі»;

— АГГО, ко та кривноїзник, «лук халісі»;

— РАХАРО, ко та кривноїзник, «арах халісі»;

— МОГУТНІЙ БЕЛЬВАС, колишній невільник-євнух із бійцівських ям Меєрину;

— — його немолодий роками зброєносец, АРСТАН на прізвисько БІЛОБОРІД, уроджений на Вестеросі;

+ її служниці:

— ІРРІ, дотракійська дівчина п'ятнадцяти років;

— ДЖИХІКІ, дотракійська дівчина чотирнадцяти років;

+ ГРОЛЕО, капітан великого коча «Балеріон», пентоський мореплавець у службі Ілрію Мопатіса;

+ її покійні родичі:

— {РАЕГАР}, її брат, принц Дракон-Каменя, спадкоємець Залізного Престолу, вбитий Робертом Баратеоном на Тризубі;

— — {РАЕНІС}, донька Раєгара від Елії Дорнійської, вбита під час Погрому Король-Берега;

— — {АЕГОН}, син Раєгара від Елії Дорнійської, вбитий під час Погрому Король-Берега;

— {ВІЗЕРИС}, її брат, що величає себе «король Візерис, Третій тако наречений», на прізвисько КОРОЛЬ-ЖЕБРАК, убитий халом Дрого у Ваєс Дотраку;

— {ДРОГО}, її чоловік, великий хал дотракійського племені, що ніколи не знав поразки у битві, померлий від запаленої рани;

— — {РАЕГО}, її мертвонароджений син від хала Дрого, вбитий чаклункою Міррі Маз Дуур у череві матері;

+ її відомі вороги:

— хал ПОНО, колишній ко хала Дрого;

— хал ДЖАХАКО, колишній ко хала Дрого;

— — МАГГО, його кривноїзник;

— НЕВМИРУЩІ КАРФУ, спільнота ворожбитів-химородників;

— — П'ЯТ ПРЕЙ, карфійський ворожбит-химородник;

— ЖАЛПЙНИКИ, спільнота карфійських убивць;
+ її непевні союзники, колишні та нинішні:

— ЦЗАРО ЧЖУАН ДАКСОС, купець-магнат із Карфу;
— КВАЙФА, ворожбитка-тінев'язка з Асшаю;
— ІЛПРІО МОПАТІС, магістрат Вільного Міста Пентосу, який влаштував шлюб Даянерис і хала Дрого;
+ у Астапорі:

— КРАЗНИС МО'НАКЛОЗ, багатий торговець невольниками;
— — його невольниця, МІСАНДЕЯ, дівчинка десяти років, з «сумирного народу» острова Наат;
— ГРАЗДАН МО'УЛЬЙОР, старий і дуже багатий торговець невольниками;
— — його невольник, КЛЕОН, різник та кухар;
— СІРІЙ ХРОБАК, євнух-Неблазний;
+ у Юнкаї:

— ГРАЗДАН МО'ЕРАЗ, посол шляхетного роду;
— МЕРО З БРААВОСУ, на прізвисько ВЕЛЕТІВ БАЙСТРЮК, полковник охочого полку «Других Синів»;
— — БУРИЙ БЕН БРОСКВИН, десятник у «Других Синах», сердюк сумнівного походження;
— ПРЕНДАЛЬ НА'ГЕЗН, гіскарський сердюк, полковник охочого полку «Буревісників»;
— ЗАЛЛОР ЛИСИЙ, карфійський сердюк, полковник «Буревісників»;
— ДААРІО НАХАРІС, пишно вбраний та зухвалий тирошійський сердюк, полковник «Буревісників»;
+ у Меєрині:
— ОЗНАК ЗО'ПАХЛ, поборник честі міста у двобої.

Прапором Таргарієнів є прапор Аегона Завойовника та заснованого ним королівського роду: триголовий дракон, червоний на чорному.

Король на Залізних островах та Півночі

БАЛОН ГРЕЙДЖОЙ, Дев'ятий тако наречений від часів короля Героя, що величає себе Королем на Залізних островах та Півночі, Король Солі та Скелі, Син Морського Вітру, Великий Жнець Пайку;

+ його дружина, пані АЛАНІС, із дому Харло;

— їхні діти:

— — {РОДРІК}, найстарший син, убитий при Морестражі під час Повстання Грейджоя;

— — {МАРОН}, середульший син, убитий при Пайку під час Повстання Грейджоя;

— — АША, їхня донька, керманіч «Чорного вітру», завойовниця Жбиру-в-Пущі;

— — ТЕОН, наймолодший син, керманіч «Морської сучки», впродовж недовгого часу принц зимосіцький;

— — — Теонів зброєносець, ВЕКС ПАЙК, байстрюк зведеного брата князя Ботлика, німий хлопчина дванадцяти років;

— — — Теонові жеглярі на «Морській сучці»:

— — — — УРЗЕН, МАРОН БОТЛИК на прізвисько РИБОВУС, СТИГ, ГЕВІН ХАРЛО, КАДВИЛ;

+ його брати:

— ЕУРОН на прізвисько ВОРОНЯЧЕ ОКО, керманіч «Тиші», ушавлений свавільник, пірат і наскочник;

— ВІКТАРІОН, великий керманіч Залізного флоту, капітан «Залізної перемоги»;

— АЕРОН, на прізвисько МОКРОЧУБ, жрець Потоплого Бога;

+ його чадь на Пайку:

— маестер ВЕНДАМИР, цілитель і радник;

— ГЕЛЯ, управителька замку;

+ його воїни та служиві люди:

— ДАГМЕР на прізвисько РЕПАНІЙ ЖБАН, керманіч «Пінопивці»;

— СИНЬОЗУБ, капітан лодії;

— УЛЕР, СКІТ, веслярі та воїни;

— АНДРІК НЕСМІЯНЕЦЬ, воїн велетенського зросту;

— К'ЯРЛ на прізвисько ДІВЧИСЬКО;

+ люди Княж-Пристані:

— ОТЕР ПЕРЕБІЙКОЛІНО, корчмар та бурдейник;

— СИГРІН, будівник кораблів;

+ його значкові пани;

— САВЕЙН БОТЛИК, князь на Княж-Пристані на о.Пайк;

— князь ВІТЯГ, з Залізянки на о.Пайк;

— МУРОВАНЕЦЬ, ТРИМ та ДІВЕР, з о.Старий Вик;

— князі ДІВЕР, СТОРЧ, МАРЛИН, ГЕНВІТЕР, з о.Великий Вик;

— князь ХАРЛО, з о.Харло;

— ВОЛЬМАРК, МРАВ, ГОЛОДРІВО, КЕНІНГ, з о.Харло;

— КОСОВИД і ТЕМНІЙ, з о.Косач;

— князь ЧОРНОПЛИВ, з о.Чорноплив;

— князі СОЛОНЕЦЬ І РОЗСТАВ, з о.Солонець.

Додатки: великі й малі доми

Дім Арин

Арини походять від Королів Гори та Долини, одного з найстаріших та найчистіших можновладних андальських родів. Дім Арин не брав участі у Війні П'яти Королів, зберігаючи свої сили для захисту Долини

Арин. Знак дому Арин: місяць та сокіл, білі, на лазурово-небесній блакиті. Гасло Аринів: «Високі, як честь».

РОБЕРТ АРИН, князь Соколиного Гнізда, Захисник Долини, Оборонець Сходу, хворобливий хлопчик восьми років;

+ його мати, пані ЛІЗА, з дому Таллі, третя дружина та вдова {князя Джона Арина}, сестра Кетлін Старк;

+ їхня чадь:

— МАРІЛЬЙОН, молодий вродливий співець, улюбленець пані Лізи;

— маестер КОЛЕМОН, радник, цілитель та вчитель;

— пан МАРВИН ВИДЗВІН, сотник замкової сторожі;

— МОРД, брутальний наглядач при замковій в'язниці;

+ його значкове панство, лицарі та прихильники:

— князь НЕСТОР РОЙС, великий підстолій Долини, каштелян Місячної Брами, з молодшої гілки дому Ройс;

— — син князя Нестора, пан АЛЬБАР;

— — донька князя Нестора, МІРАНДА;

— — МІЯ КАМІНЕЦЬ, дівчина-байстрючка у його службі, позашлюбна донька короля Роберта I Баратеона;

— князь ЙОН РОЙС, на прізвисько СПИЖЕВИЙ ЙОН, господар на Рунокамені, зі старшої гілки дому Ройс, брат у перших князеві Нестору;

— — найстарший син князя Йона, пан АНДАР;

— — другий син князя Йона, {пан РОБАР}, у Веселковій Гвардії короля Ренлі, вбитий паном Лорасом Тирелом при Штурмоламі;

— — наймолодший син князя Йона, {пан ВЕЙМАР}, братчик Нічної Варти, зниклий за Стіною;

— пан ЛИН КОРБРЕЙ, пошукач руки пані Лізи;

— — МИХЕЛ ЧЕРЛЕНЕЦЬ, його зброєносець;

— пані АНІЯ ТЯГНИДУБ;

— — старший син та спадкоємець пані Анії, пан МОРТОН, пошукач руки пані Лізи;

— — другий син пані Анії, пан ДОНЕЛ, Лицар Брами;

— ЕОН ЛОВИЧ, князь Довголуччя, похилий роками, пошукач руки пані Лізи;

— ГОРТОН ЧЕРЛЕНЕЦЬ, князь і господар на Черленці.

Дім Ланістер

Ланістери, господарі Кастерлі-на-Скелі, залишаються головною опорою короля Джофрі на Залізному Престолі. Вони пишаються походженням від Лана Хитромудрого, казкового хитруна та шахрає Віку Звитяжців. Золото Кастерлі-на-Скелі та Золотого Зубу зробило їх найбагатшим з великих домів Вестеросу. Знаком Ланістерів є золотий лев на кармазині, а гаслом: «Мені ревти, вам слухати».

ТАЙВИН ЛАНІСТЕР, князь Кастерлі-на-Скелі, Оборонець Заходу, Щит Ланіспорту, Правиця Короля;

+ його син, пан ХАЙМЕ, на прізвисько КРУЛЕРІЗ, брат-близнюк королеви Серсеї, Оборонець Сходу, бранець у Водоплині;

+ його донька, королева СЕРСЕЯ, сестра-близнючка Хайме, вдова короля Роберта І Баратеона, королева-намісниця на державі при своєму синові Джофрі;

— її син, король ДЖОФРІ БАРАТЕОН, юнак тринадцяти років;

— її донька, принцеса МИРЦЕЛА БАРАТЕОН, дівчинка дев'яти років, на вихованні у великого князя дорнійського Дорана Мартела;

— її син, принц ТОМЕН БАРАТЕОН, хлопчик восьми років, спадкоємець Залізного Престолу;

+ його син-карлик, ТИРІОН, на прізвиська БІС та ПІВПАН, поранений та спотворений на Чорноводі;

+ його брати та сестри:

— пан КЕВАН, найстарший з братів князя Тайвина;

— — дружина пана Кевана, ДОРНА, з дому Звихт;
— — їхній син, пан ЛАНСЕЛЬ, колишній зброєносець короля Роберта, тяжко поранений, при смерті;
— — їхній син, ВІЛЕМ, близнюк Мартина, зброєносець, у полоні в Водоплині;
— — їхній син, МАРТИН, близнюк Вілема, зброєносець, у полоні в Робба Старка;
— — їхня донька, ЯНЕЯ, дівчинка двох років;
— ГЕННА, його сестра, одружена з паном Емоном Фреєм;
— — їхній син, пан КЛЕОС ФРЕЙ, бранець у Водоплині;
— — їхній син, пан ЛИОНЕЛЬ;
— — їхній син, ТІОН ФРЕЙ, зброєносець, бранець у Водоплині;
— — їхній син, ВАЛЬДЕР на прізвисько РУДИЙ ВАЛЬДЕР, зброєносець на службі у Кастерлі-на-Скелі;
— {пан ТИГЕТ}, його другий брат, померлий від віспи;
— — вдова Тигета, ДАРЛЕСА, з дому Марбранд;
— — їхній син, ТИРЕК, зброєносець короля, зниклий безвісти;
— {ГЕРІОН}, його наймолодший брат, зниклий у морі;
— — донька-байстрючка Геріона, ДЖОЯ, дівчинка одинадцяти років;
+ його брат у перших, {пан СТАФОРД ЛАНІСТЕР}, брат покійної пані Джоани, вбитий при Волоброді;
— доньки пана Стафорда, СЕРЕНА та МИРІСЛА;
— син пана Стафорда, пан ДАВЕН;
+ його родичі у перших:
— пан ДАМІОН ЛАНІСТЕР, одр. з пані Шієрою Кракегол;
— — його син, пан ЛЮЦІОН;
— — його донька, ЛАННА, одр. з князем Антаріо Ястом;

— МАРГО, одр. з князем Тітусом Пиком;

+ його чадь:

— маестер КРЕЙЛЕН, цілитель, вчитель та радник;

— ВИЛАР, сотник сторожі;

— — ЛЮМ та ЛЕСТЕР, стражники;

— БИХ БІЛОСМІХ, співець;

— пан БЕНЕДИКТ ДРІК, майстер-мечник;

+ його значкове панство:

— князь ДАМОН МАРБРАНД, господар у Попельні

— — пан АДДАМ МАРБРАНД, його син та спадкоємець;

— князь РОЛАНД КРАКЕГОЛ, господар у Кракеголі;

— — його брат, {БУРТУН КРАКЕГОЛ}, убитий князем Беріком Дондаріоном та його розбійниками;

— — його син та спадкоємець, пан ТИБОЛЬТ КРАКЕГОЛ;

— — його другий син, пан ЛАЙЛ КРАКЕГОЛ, на прізвисько ДУЖИЙ ВЕПР, у полоні в замку Рождіва;

— — його наймолодший син, пан МЕРЛОН КРАКЕГОЛ;

— {князь АНДРОС БРАКС}, господар у Рогодолі, потонув під час Трьохтабірного Бойовища;

— — його брат, {пан РУПЕРТ БРАКС}, убитий при Волоброді;

— — його найстарший син, пан ТИТОС БРАКС, нині господар Рогодолу, бранець у Близнюках;

— — його другий син, пан РОБЕРТ БРАКС, убитий в Битві при Бродах;

— — його третій син, пан ФЛЕМЕНТ БРАКС, нині спадкоємець дідицтва;

— {князь ЛЕО ЛИСТОБРІД}, потонув при Камінному Млині;

— князь РЕГЕНАРД ЕСТРЕН, господар у Вітрищі, бранець у Близнюках;

— князь ГАВЕН ВЕСТЕРЛІН, господар у Прискалку, бранець у Морестражі;

— — його дружина, пані СИВІЛЛА, з дому Перчин;

— — — її брат, пан РОЛЬФ ПЕРЧИН;

— — — її брат у перших, пан СЕМВЕЛ ПЕРЧИН;

— — їхні діти:

— — — пан РАЙНАЛЬД ВЕСТЕРЛІН;

— — — ДЖЕЙНА, дівчина шістнадцяти років;

— — — ЕЛЕЙНА, дівчинка дванадцяти років;

— — — РОЛАМ, хлопчик дев'яти років;

— князь ЛЕВИС ЛИДЕН, господар у Глибочні;

— князь АНТАРІО ЯСТ, бранець у замку Рождіва;

— князь ПИЛИП БРОСКВИН;

— — його сини, пан ДЕНИС БРОСКВИН, пан ПЕТЕР БРОСКВИН, пан ГАРВИН БРОСКВИН на прізвисько ТВЕРДОКАМІНЬ;

— КВЕНТЕН ВІДШИБ, господар у Відшибі, бранець князя Джоноса Бракена;

+ його лицарі та військова старшина:

— пан ГАРИС ЗВИХТ, тесть пана Кевана Ланістера;

— — син пана Гариса, пан СТЕФОН ЗВИХТ;

— — — донька пана Стефона, ДЖОАНА;

— — донька пана Гариса, ШЄРЛА, одр. з паном Мелвином Гострополем;

— пан ФОРЛЕЙ ПРЕСТЕР;

— пан ГАРТ ЗЕЛЕНОПІЛЬ, бранець у Крукоберезі;

— пан ЛИМОНД ВІКАРЕЙ, бранець у Ходжаєвому Спочинку;
— князь СЕЛМОНД СТИКСПИС;
— — його син, пан СТЕФОН СТИКСПИС;
— — його молодший син, пан АЛИН СТИКСПИС;
— ТЕРЕНС КЕНІНГ, господар у Кайсі;
— — пан КЕНОС із КАЙСУ, лицар у його службі;
— пан ГРЕГОР КЛЕГАН, на прізвисько Гора-на-Коні;
— — ПОЛІВЕР, КІЗВИК, ЛЮБЧИК РАФ, ДУНСЕН, ЛОСКОТУН,
вояки у його службі;
— {пан АМОРІ ЛОРХ}, згодований ведмедеві Варго Хапом після падіння Гаренголу.

Дім Мартел

Дорн останнім з семи королівств присягнув на вірність Залізному Престолові. За кров'ю, звичаями та історією дорнійці вельми уособлені від інших королівств. Коли вибухнула Війна П'яти Королів, Дорн спочатку не став за жодну сторону. Але по зарученні Мирцели Баратеон з князем Тристаном Сонцеспис оголосив про підтримку короля Джофрі та скликав корогви.

Прапор Мартелів — червоне сонце, прострожене золотим списом. Гасло дому: «Несхилені, нескорені, незламні».

ДОРАН НІМЕРОС МАРТЕЛ, господар на Сонцесписі, великий князь дорнійський;

+ його дружина, МЕЛАРІО, з Вільного Міста Норвосу;

+ їхні діти:

— князівна АРІАНА, найстарша донька, спадкоємиця Сонцеспису;

— князь КВЕНТИН, старший з синів;

— князь ТРИСТАН, молодший з синів, заручений з Мирцелою Баратеон;

+ його брати й сестри:

— його сестра, {принцеса ЕЛІЯ}, дружина принца Раєгара Таргарієна, убита під час Погрому Король-Берега;

— їхні діти:

— — {принцеса РАЕНІС}, маленька дівчинка, вбита під час Погрому Король-Берега;

— — {принц АЕГОН}, хлопчик-немовля, вбитий під час Погрому Король-Берега;

— його брат, великий князь ОБЕРИН, на прізвисько ЧЕРВОНИЙ ГАСПИД;

— — кохана супутниця князя Оберина, ЕЛАРІЯ ПІЩАНЕЦЬ;

— — незаконно вроджені доньки князя Оберина: ОБАРА, НІМЕРІЯ, ТІСНА, САРЕЛА, ЕЛІЯ, ОБЕЛА, ДОРЕЯ, ЛОРЕЗА, кликані ПІЩАНИМИ ЗМІЙКАМИ;

— — супутники князя Оберина:

— — — ГАРМЕН УЛІЕР, господар у Геєнні;

— — — — брат князя Гармена, пан УЛЬВИК УЛІЕР;

— — — пан РІОН АЛІРІОН;

— — — — тілесний син пана Ріона, пан ДАЕМОН ПІЩАНЕЦЬ, Байстриук Божеласки;

— — — ДАГОС МАНІВЕЦЬ, князь на Крулегробі;

— — — — Дагосові сини, МОРЗ та ДІКОН;

— — — — Дагосів брат, пан МИЛОШ МАНІВЕЦЬ;

— — — пан АРОН КОРГИЛ;

— — — пан ДЕЗІЄЛ ДАЛТ, лицар з Лимонника;

— — — МИРІЯ ДЖОРДЕЙН, спадкоємиця Тору;

— — — ЛАРА ЧОРНОЩОВБА, господиня у Чорнощовбі;

— — — — її донька, ДЖИНЕСА ЧОРНОЩОВБА;

— — — — її син, ПЕРОС ЧОРНОЩОВБ, зброєносець;

+ його чадь:

— АРЕО ГОТА, норвоський найманець, сотник великокняжої сторожі;

— маестер КАЛЕОТ, радник, цілитель, учитель;

+ його значкове панство:

— князь ГАРМЕН УЛЛЕР, господар у Геєнні;

— князь ЕДРІК ДЕЙН, господар у Зорепаді;

— княгиня ДЕЛОНА АЛПРІОН, господиня у Божеласці;

— князь ДАГОС МАНІВЕЦЬ, господар у Крулегробі;

— княгиня ЛАРА ЧОРНОЩОВБА, господиня у Чорнощовбі;

— князь ТРЕМОНД ГАРГАЛЕН, господар у Солемор'ї;

— князь АНДЕРС КРИЦАК, господар у Крицаку;

— княгиня НІМЕЛА ТОЛАН.

Дім Таллі

Князь Едмин Таллі на Водоплині одним із перших серед річкового панства присягнувся вірністю Аегонові Завойовнику. По своїй перемозі Аегон віддячив йому тим, що підніс дім Таллі до зверхності над усіма землями Тризуба. Знаком Таллі є пструг у стрибку, срібний, на хвилястому черлено-лазуровому полі. Гасло дому Таллі: «Родина, обов'язок, честь».

ГОСТЕР ТАЛЛІ, князь на Водоплині;

+ його дружина, {пані МІНІСА з дому Вент}, померла з пологів;

+ їхні діти:

— КЕТЛІН, удова князя Едарда Старка, господаря на Зимосічі;

— — її найстарший син, РОББ СТАРК, князь на Зимосічі, Король-на-Півночі, Король-на-Тризубі;

— — її дочка, САНСА СТАРК, дівчина дванадцяти років, бранка у Король-Березі;

— — її дочка, АР'Я СТАРК, дівчинка десяти років, зникла торік;
— — її син, БРАНДОН СТАРК, восьми років, вважається загиблим;
— — її син, РІКОН СТАРК, хлопчик чотирьох років, вважається загиблим;
— ЛІЗА, удова князя Джона Арина, господаря на Соколиному Гнізді;
— — її син Роберт, князь на Соколиному Гнізді та Захисник Долини, хворобливий хлопчик семи років;
— пан ЕДМУР, його єдиний син, спадкоємець Водоплину;
— — друзі та супутники пана Едмура:
— — — пан МАРК ДУДАР, спадкоємець Рождіви;
— — — князь ЛИМОНД ДОБРУЧАЙ;
— — — пан РОНАЛЬД ВАНС, на прізвисько ЛИХИЙ, і його брати, пан ГУГО, пан ЕЛЕРІ та пан КІРФ;
— — — ПАТРЕК МАЛІСТЕР, ЛУКАС ЧОРНОЛІС, пан ПЕРВИН ФРЕЙ, ТРИСТАН РИГЕР, пан РОБЕРТ ПУЖЕЛ;
+ його брат, пан БРІНДЕН, на прізвисько ЧОРНОСТРУГ;
+ його чадь:
— маєстер ВИМАН, радник, цілитель та вчитель;
— пан ДЕСМОНД ГРЕЛ, майстер-мечник;
— пан РОБІН РИГЕР, сотник замкової сторожі;
— — ЛЕХ ДОВГОТЕЛЕСИЙ, ЕЛВИД, ДЕЛПІ, стражники;
— УТЕРИД ВОЗНЯК, управитель Водоплину;
— РИМУНД РИМОСПІВЕЦЬ, музика і співець;
+ його значкове панство:
— князь ДЖОНОС БРАКЕН, господар у Камінному Заплоті;
— князь ЯЗОН МАЛІСТЕР, господар у Морестражі;

- князь ВАЛЬДЕР ФРЕЙ, господар на Переїзді;
- князь КЛЕМЕНТ ДУДАР, господар у замку Рождіва;
- князь КАРИЛ ВАНС, господар у Ходжаєвому Спочинку;
- князь НОРБЕРТ ВАНС, господар у Атранті;
- князь ТЕОМАР РІДКОЛІС, господар у Жолудях;
- — його дружина, пані РАВЕЛЛА, з дому Лебедин;
- — їхня дочка, КАРЕЛЕНА;
- князь ВІЛІЯМ МУТОН, господар у Дівоставі;
- княгиня ШЕЛЛА ВЕНТ, господиня Гаренголу, позбавлена свого господарства;
- пан ГАЛЬМОН ПУЖЕЛ;
- князь ТИТОС ЧОРНОЛІС, господар у Крукоберезі.

Дім Тирел

Тирели піднеслися до влади як підкоморії та управителі при королях Обширу, чиї володіння обіймали родючі рівнини на південному заході від Дорнійського Порубіжжя та Чорноводи аж до берегів Західного моря. З жіночого боку вони оголошують себе нащадками Гарта Зеленорукого, короля-тепличника першолюдей, який носив вінця з виноградної лози та квітів і дарував землі плодючість. Коли Мерн ІХ, останній король з дому Теплич, загинув на Полум'яному Полі, його підкоморій Гарлен Тирел здав замок Вирій Аегонові Завойовнику. За це Аегон віддав йому під владну руку сам замок і весь Обшир.

Знаком Тирелів є золота троянда на полі зеленотрав'я. Гасло дому: «Зростає, наша сила».

Князь Мейс Тирел оголосив про свою підтримку короля Ренлі на початку Війни П'яти Королів і віддав за нього заміж свою доньку Маргерію. По смерті Ренлі дім Тирел уклав союз із домом Ланістер, а Маргерія заручилася з королем Джофрі.

МЕЙС ТИРЕЛ, князь Вирію, Оборонець Півдня, Захисник Порубіжжя, Воевода Обширу;

+ його дружина, пані АЛЕРІЯ, з дому Вишестраж на Старограді;

+ їхні діти:

— ВІЛАС, найстарший син, спадкоємець Вирію;

— пан ГАРЛАН, на прізвисько ГАРТОВАНІЙ, другий син;

— — його дружина, пані ЛЕОНЕТА з дому Фосовей;

— пан ЛОРАС, Лицар Квітів, їхній наймолодший син, присяжний братчик Королегвардії;

— МАРГЕРІЯ, їхня донька, вдовиця п'ятнадцяти років, заручена з королем Джофрі I Баратеоном;

— — жіночий почет Маргерії:

— — — її сестри у перших, МЕГГА, АЛЛА та ЕЛІНОРА ТИРЕЛ;

— — — — наречений Елінори, АЛИН АМБРОЗ, зброєносець;

— — — панна АЛІСАННА БУЛВЕР, дівчинка восьми років;

— — — МЕРЕДИТА ЖУРАВ, кликана МЕРІЙКОЮ;

— — — ТАЕНА з МИРУ, дружина князя ОРТОНА ДОБРОМИРА;

— — — пані АЛИСА МИЛОБРІД;

— — — септа НІСТЕРІКА, сестра Святої Віри;

+ його матір-удовиця, пані ОЛЕНА з дому Рожвин, на прізвисько КОЛЮЧА КОРОЛЕВА;

— охоронці пані Олени, АРИК та ЕРИК, звані ЛВІКОМ та ПРАВИКОМ;

+ його сестри:

— пані МІНА, одружена з Пакстером Рожвином, князем Вертограду;

— їхні діти:

— — пан ГОРАС РОЖВИН, близнюк Гобера, жартома прозивається КАРАСЬ;

— — пан ГОБЕР РОЖВИН, близнюк Гораса, жартома прозивається БОБЕР;

— — ДЕСМЕРА РОЖВИН, дівчина шістнадцяти років;
— пані ЯННА, одружена з паном Джоном Фосовеєм;
+ його дядьки та брати у перших:
— батьків брат, ГАРТ, на прізвисько ГИДКИЙ, великий підстолій
Вирію;
— — сини-байстрюки Гарта, ГАРС та ГАРЕТ БУЙЦВІТИ;
— батьків брат, пан МОРИН, тисяцький міської варти Старограду;
— — син Морина, {пан ЛЮТОР}, одр. з пані Елиною Гориліт;
— — — син Лютора, пан ТЕОДОР, одр. з пані Лією Серрі;
— — — — дочка Теодора, ЕЛІНОРА;
— — — — син Теодора, ЛЮТОР, зброєносець;
— — — син Лютора, маестер МЕДВИК;
— — — дочка Лютора, ОЛЕНА, одр. з паном Лео Чорнобрусом;
— — син Морина, ЛЕО, на прізвисько ЛЕО ЛЕДАЩО;
— батьків брат, маестер ГОРМОН, вчений у Цитаделі;
— брат у перших, {пан КВЕНТІН}, загиблий при Ясенброді;
— — син Квентіна, пан ОЛИМЕР, одр. з пані Лізою Лукач;
— — — сини Олимера, РАЙМУНД та РІКАРД;
— — — дочка Олимера, МЕГГА;
— брат у перших, маестер НОРМУНД, на службі у замку
Чорнокрона;
— брат у перших, {пан ВІКТОР}, убитий Усміхненим Лицарем з
Братства Королівської Пущі;
— — дочка Віктора, ВІКТАРІЯ, одр. з {князем Джоном Булвером},
померлим від літньої пропасниці;
— — — їхня дочка, панна АЛІСАННА БУЛВЕР, дівчинка восьми
років;

— — син Віктора, пан ЛЕО, одр. з пані Алисою Чмелик;

— — — дочки Лео, АЛЛА та ЛЕОНА;

— — — сини Лео, ЛИОНЕЛЬ, ЛУКАС і ЛОРЕНТ;

+ його чадь у Вирії:

— маестер ЛОМИС, радник, цілитель і вчитель;

— ІГОН ВИРВЕЛ, сотник замкової сторожі;

— пан ВОРТИМЕР ЖУРАВ, майстер-мечник;

— САЛОТРУС, блазень та дурень, тілом надзвичайно жирний.

+ його значкове панство:

— князь РАНДИЛ ТАРЛІ, господар у Рогошпилі;

— князь ПАКСТЕР РОЖВИН, господар на Вертограді;

— княгиня АРВИН ДУБОСЕРД, господиня у Стародубі;

— князь МАТІС РЯБИН, господар у Золотогаї;

— князь АЛЕСТЕР ФЛОРЕНТ, господар у Ясних Водах, бунтівник на боці Станіса Баратеона;

— князь ЛЕЙТОН ВИШЕСТРАЖ, Голос Старограду, Господар на Порті;

— князь ОРТОН ДОБРОМИР, господар у Довгостолі;

— князь АРТУР АМБРОЗ.

+ його лицарі та присяжні слуги:

— пан МАРК МУЛЕНДОР, скалічений у битві на Чорноводі;

— пан ДЖОН ФОСОВЕЙ, з Фосовеїв зеленого яблука;

— пан ТАНТОН ФОСОВЕЙ, з Фосовеїв червоного яблука.

Дім Флорент

Флоренти з Ясних Вод є значковими панами Тирелів, попри їхнє право першості на Вирій внаслідок кривної спорідненості з родом Тепличів, одвічних королів Обширу. На початку Війни П'яти Королів

князь Алестер Флорент услід за Тирелами проголосив вірність королю Ренлі, але брат його, пан Аксель, обрав сторону короля Станіса, котрому впродовж багатьох років служив на посаді каштеляна Дракон-Каменя. Їхня небога Селиса є дружиною короля Станіса. Коли Ренлі загинув при Штормоламі, Флоренти першими з його панства перебігли до Станіса разом зі своєю військовою потугою.

Знаком дому Флорентів є лисяча голова у колі квітів.

АЛЕСТЕР ФЛОРЕНТ, князь на Ясних Водах;

+ його дружина, пані МЕЛАРА з дому Журав;

+ їхні діти:

— АЛЕКИН, спадкоємець Ясних Вод;

— МЕЛЕССА, одружена з князем Рандилом Тарлі;

— РЕЯ, одружена з князем Лейтоном Вишестражем;

+ його брати і сестри:

— пан АКСЕЛЬ, каштелян Дракон-Каменя;

— {пан РИАМ}, помер від падіння з коня;

— — донька пана Риама, королева СЕЛИСА, одружена з королем Станісом;

— — старший син пана Риама, {пан ІМРІ}, очільник морської сили Станіса Баратеона на Чорноводі, зник разом із «Люттю»;

— — другий син пана Риама, пан ЕРЕН, бранець у Вирії;

— пан КОЛІН;

— — донька пана Коліна, ДЕЛЕНА, одружена з паном ГОСМАНОМ НАВХРЕСТОМ;

— — — син Делени, ЕДРІК ШТОРМ, байстриук короля Роберта І Баратеона, дванадцяти років;

— — — син Делени, АЛЕСТЕР НАВХРЕСТ, восьми років;

— — — син Делени, РЕНЛІ НАВХРЕСТ, хлопчик двох років;

— — син пана Коліна, маестер ОМЕР, на службі при замку Стародуб;

— — син пана Коліна, МЕРЕЛ, зброєносець на службі у Вертограді;

— сестра РИЛЕНА, одружена з паном Рихердом Журавом.

Дім Фрей

Могутні, багаті та численні Фреї є значковими панами дому Таллі, але не завжди вірно та ретельно виконують свій обов'язок. Коли Роберт Баратеон перестрів Раегара Таргарієна на Тризубі, Фреї з'явилися туди аж наприкінці битви, і тому опісля князь Гостер Таллі завжди кликав князя Вальдера «спізнілим князем Фреєм». Про Вальдера Фрея кажуть, що це єдиний князь у Семицарстві, який може виставити у поле військо з власних штанів.

На початку Війни П'яти Королів Робб Старк здобув прихильність князя Вальдера тим, що обітував одружитися з однією з його дочок або онук по закінченні війни. Двоє з онуків князя Вальдера поїхали до Зимосічі на виховання.

ВАЛЬДЕР ФРЕЙ, князь Переїзду;

+ від першої дружини, {пані ПЕРРИ з дому Ройс}:

— {пан СТЕВРОН}, найстарший син, помер після битви при Волоброді;

— — його дружина {Коренна Лебедин}, померла від виснажливої хвороби;

— — найстарший син Стеврона, пан РИМАН, спадкоємець Близнюків;

— — — син Римана, ЕДВИН, одр. з Янисою Лович;

— — — — донька Едвина, ВАЛЬДА, дівчинка восьми років;

— — — син Римана, ВАЛЬДЕР, на прізвисько ЧОРНИЙ ВАЛЬДЕР;

— — — син Римана, ПЕТИР, на прізвисько ПЕТИР ПУЗДРЯ;

— — — — одр. з Милендою Карон;

— — — — донька Петира, ПЕРРА, дівчинка п'яти років;

— — його дружина {Джейна Лиден}, загинула від падіння з коня;
— — син Стеврона, АЕГОН, слабкий на розум, на прізвисько ДЗВОНИК;
— — донька Стеврона, {МАЕГЕЛА}, померла з пологів, одр. з паном Дафином Вансом;
— — — донька Маегели, МАРІАННА, в дівочтві;
— — — син Маегели, ВАЛЬДЕР ВАНС, зброєносець;
— — — син Маегели, ПАТРЕК ВАНС;
— — його дружина {Марсела Тягнидуб}, померла з пологів;
— — син Стеврона, ВАЛЬТОН, одр. з Деаною Гардинг;
— — — син Вальтона, СТЕФОН, на прізвисько СПРАВНИЙ;
— — — донька Вальтона, ВАЛЬДА, на прізвисько ВАЛЬДА ВРОДЛИВА,
— — — син Вальтона, БРІАН, зброєносець;
— пан ЕМОН, одр. з Генною з дому Ланістер;
— — син Емона, пан КЛЕОС, одр. з Джейною Даррі;
— — — син Клеоса, ТАЙВИН, зброєносець одинадцяти років;
— — — син Клеоса, ВІЛЕМ, дев'яти років, джура на службі у Попельні;
— — син Емона, пан ЛІОНЕЛЬ, одр. з Мелезою Кракегол;
— — син Емона, ТІОН, зброєносець, у полоні в замку Водоплин;
— — син Емона, ВАЛЬДЕР, на прізвисько РУДИЙ, джура на службі в Кастерлі-на-Скелі;
— пан АЕНІС, дружина {Тіана Вильд} померла з пологів,
— — син Аеніса, АЕГОН КРОВОРОДНИЙ, розбійник;
— — син Аеніса, РАЕГАР, одр. з Джейною Чмелик;
— — — син Раегара, РОБЕРТ, хлопчик тринадцяти років;

— — — донька Раегара, ВАЛЬДА, дівчинка десяти років, на прізвисько ВАЛЬДА БІЛА;

— — — син Раегара, ДЖОНОС, хлопчик восьми років;

— ПЕРІАНА, одр. з паном Леслином Стогом;

— — син Періани, пан ГАРИС СТИГ;

— — — син Гариса, ВАЛЬДЕР СТИГ, хлопчик чотирьох років;

— — син Періани, пан ДОНЕЛ СТИГ;

— — син Періани, АЛИН СТИГ, зброєносець;

+ від другої дружини, {пані КИРЕНИ з дому ЛЕБЕДИН}:

— пан ЯРЕД, старший син, дружина {Алиса Фрей},

— — син Яреда, пан ТИТОС, одр. з Жоєю Яворин,

— — — донька Титоса, ЗІЯ, дівчина чотирнадцяти років;

— — — син Титоса, ЗАХАРІЯ, хлопчик дванадцяти років, у навчанні в Септі Старограду;

— — донька Яреда, КАЙРА, одр. з паном Гарсом Добручаєм;

— — — син Кайри, ВАЛЬДЕР ДОБРУЧАЙ, хлопчик дев'яти років;

— — — донька Кайри, ДЖЕЙНА ДОБРУЧАЙ, шести років;

— септон ЛЮЦЕОН, у службі при Великому Септі Баелора в Король-Березі;

+ від третьої дружини, {пані АМАРЕЇ з дому Кракегол}:

— пан ГОСТИН, найстарший син, одр. з Беленою Крилик;

— — син Гостіна, пан АРВОД, одр. з Рієллою Ройс;

— — — донька Арвода, РІЄЛА, дівчинка п'яти років;

— — — сини-близнюки Арвода, АНДРОШ та АЛИН, трьох років;

— пані ЛИТЕНА, одр. з князем Люціасом Виплигом;

— — донька Литени, ЕЛІАНА, одр. з паном Джоном Вільдом;

— — — син Еліани, РІКАРД ВІЛЬД, чотирьох років;

— — син Литени, пан ДАМОН ВИПЛИГ;
— СИМОНД, одр. з Бетаріос з Браавосу;
— — син Симонда, АЛЕСАНДЕР, співець;
— — донька Симонда, АЛИКС, дівчина сімнадцяти років;
— — син Симонда, БРАДАМАР, хлопчик десяти років, виховується в Браавосі в родині Оро Тендиріса, купця з цього міста;
— пан ДАНВЕЛ, одр. з Винафреєю Вент;
— — (багато мертвонароджених та викиднів);
— МЕРЕТ, одр. з Марією Даррі;
— — донька Мерета, АМЕРЕЯ, кликана також АМІ, вдовиця шістнадцяти років, чоловік {пан Баш з Синьозубу};
— — донька Мерета, ВАЛЬДА, на прізвисько ВАЛЬДА ВГОДОВАНА, п'ятнадцяти років, одр. з князем Рузом Болтоном;
— — донька Мерета, МАРІСА, дівчина тринадцяти років;
— — син Мерета, ВАЛЬДЕР, на прізвисько МАЛИЙ ВАЛЬДЕР, хлопчик восьми років, захоплений у полон в Зимосічі під час перебування на вихованні в пані Кетлін Старк;
— {пан ГЕРЕМІЯ}, потонулий, одр. з Каролесю Тягнидуб;
— — син Геремії, САНДОР, хлопчик дванадцяти років, зброєносець пана Донела Тягнидуба;
— — донька Геремії, ЦИНТЕЯ, дівчинка дев'яти років, вихованка пані Анії Тягнидуб;
— пан РАЙМУНД, одр. з Беонією Чмелик;
— — син Раймунда, РОБЕРТ, шістнадцяти років, у навчанні в Цитаделі Старограду;
— — син Раймунда, МАЛВИН, п'ятнадцяти років, підмайстер при алхіміку в Лисі;
— — доньки-близнючки Раймунда, СЕРРА та САРРА, дівчата чотирнадцяти років;

— — донька Раймунда, СЕРСЕЯ, шести років, на прізвисько БДЖІЛКА;

+ від четвертої дружини, {пані АЛІССИ з дому Чорноліс}:

— ЛОТАР, найстарший син, на прізвисько ЛОТАР ЛАМАНІЙ, одр. з Леонелою Листобрід;

— — донька Лотара, ТИСАНА, дівчинка семи років;

— — донька Лотара, ВАЛЬДА, дівчинка чотирьох років;

— — донька Лотара, ЕМБЕРЛЕЯ, дівчинка двох років;

— пан ЯМОС, одр. з Салеєю Пужел;

— — син Ямоса, ВАЛЬДЕР, на прізвисько ВЕЛИКИЙ ВАЛЬДЕР, хлопчик восьми років, захоплений у полон у Зимосічі під час перебування на вихованні в пані Кетлін Старк;

— — сини-близнюки Ямоса, ДІКОН та МАТІС, п'яти років;

— пан ВАЛЕН, одр. з Сильвою Пужел;

— — син Валена, ГОСТЕР, хлопчик дванадцяти років, зброєносець пана Дамона Пужела;

— — донька Валена, МЕРІАНА, кликана також Мерічкою, дівчинка одинадцяти років;

— пані МОР'Я, одр. з паном Флементом Браксом;

— — син Мор'ї, РОБЕРТ БРАКС, дев'яти років, на вихованні у Кастерлі-на-Скелі як джура;

— — син Мор'ї, ВАЛЬДЕР БРАКС, хлопчик шести років;

— — син Мор'ї, ДЖОН БРАКС, хлопчик трьох років;

— ТИТА, на прізвисько ТИТА-В-ДІВАХ, дівиця двадцяти дев'яти років;

+ від п'ятої дружини, {пані САР'І з дому Вент}:

— дітей немає;

+ від шостої дружини, {пані БЕТАНІЇ з дому Росбі}:

— пан ПЕРВИН, найстарший син;
— пан БЕНФРЕЙ, одр. з Джианною Фрей, сестрою в перших;
— — донька Бенфрея, ДЕЛЛА, на прізвисько ГЛУХА ДЕЛЛА, дівчинка трьох років;
— — син Бенфрея, ОЗМУНД, хлопчик двох років;
— маестер ВІЛАМЕН, на службі при замку Довголуччя;
— ОЛИВАР, зброєносець Робба Старка;
— РОСЛІН, дівчина шістнадцяти років;
+ від сьомої дружини, {пані АННАРИ з дому Парин}:
— АРВИН, дівчина чотирнадцяти років;
— ВЕНДЕЛ, найстарший син, виховується у Морестражі як джура;
— КОЛЬМАР, обіцяний Святій Вірі, одинадцяти років;
— ВАЛЬТИР, на прізвисько ТИР, хлопчик десяти років;
— ЕЛМАР, заручений з Ар'єю Старк, хлопчик дев'яти років;
— ШИРЕЯ, дівчинка шести років;
+ його восьма дружина, пані ЖУАЙЄЗА з дому Еренбрід;
— наразі бездітна;
+ позашлюбні діти князя Вальдера від різних матерів;
— ВАЛЬДЕР ВОДОГРАЙ, на прізвисько БАЙСТРЮК ВАЛЬДЕР;
— — син Байстріюка Вальдера, пан АЕМОН ВОДОГРАЙ;
— — донька Байстріюка Вальдера, ВАЛЬДА ВОДОГРАЙ;
— маестер МЕЛВИС, на службі при замку Росбі;
— ДЖЕЙНА ВОДОГРАЙ, МАРТИН ВОДОГРАЙ, РИГЕР ВОДОГРАЙ, РОНЕЛ ВОДОГРАЙ, МЕЛАРА ВОДОГРАЙ тощо.

Додатки: бунтівники, розбійники, присяжні братчики

Присяжні братчики Нічної Варти

У поході за Стіною

ДЖЕОР МОРМОНТ, князь-воєвода Нічної Варти, на прізвисько Старий Ведмідь;

+ ДЖОН СНІГОВІЙ, байстрюк зимосіцький, його шафар та зброєносець, на прізвисько СНІГ-ВОЄВОДА, зниклий під час розвідки у Вискливому Пересуві;

— ПРИВИД, мовчазний білий Джонів лютововк;

+ ЕДІСОН ТОЛЕТ, на прізвисько СКОРБОТНИЙ ЕД, його зброєносець;

+ ТОРЕН РІДКОЛІС, старший над розвідниками;

— ДИВЕН, ПІДСАЙДАЧНИК, ШОВКОСТУП, ГРЕН, БЕДВИК на прізвисько ВЕЛЕТЕНЬ, ОЛЛО БЕЗРУКИЙ, РИЙЛО, БЕРНАР на прізвисько БУРИЙ БЕРНАР, БЕРНАР на прізвисько ЧОРНИЙ БЕРНАР, ТИМІШ КАМІНЕЦЬ, УЛЬМЕР З КОРОЛІВСЬКОЇ ПУЩІ, ГАРТ СІРЕ ПЕРО, ГАРТ ІЗ ВИЗЕЛЕНІ, ГАРТ ЗІ СТАРОГРАДУ, АЛАН ІЗ РОСБИ, РОНЕЛ ГАРКЛАЙ, АЕТАН, РИЛЯК, МАНЯВА, розвідники;

+ ЯРМАН ПАРОГАЧ, старший над передовими роз'їздами та пластунами;

— БАНЕН, КЕДЖ БІЛООКИЙ, ЯН-МОГИЛЯН, ФОРНІО, БОДЕЦЬ, пластуни-розвідники;

+ пан ОТИН ВІВІР, очільник позаднього загону;

+ пан МАЛАДОР КЛЯСК, обозний;

— ДОНЕЛ СХИЛ, на прізвисько МИЛЕНЬКИЙ ДОНЕЛ, його зброєносець та шафар;

— ГЕЙК, шафар та куховар;

— ЧЕТ, потворний із себе шафар і псяр при хортах;

— СЕМВЕЛ ТАРЛІ, товстий шафар, наглядач при круках, на прізвисько ПАНОК КАБАНОК;

— ВЕРХОЛЯК на прізвисько СЕСТРИНЕЦЬ, його родич РОЛИК ІЗ СЕСТРИНОВА, КУЛЬГАВИЙ КАРЛ, МАСЛИН, МАЛЮК-ПАВЛЮК,

ДУБОГРИЗ, ЛІВОРУКИЙ ЛЕХ, СИРІТКА ОС, БІЛ БУРКОТУН, шафарі;

+ {КВОРИН ПІВРУКИЙ}, очільник розвідників із Тіньової Вежі, вбитий у Вискливому Пересуві;

— {ДЖУРА ДОЛОБРІД}, {МІЛЯК}, убиті у Вискливому Пересуві розвідники;

— ВУЖ, розвідник та скелелаз, загублений у пішому переході Вискливим Пересувом;

— БІЛАН, заступник Кворина Піврукого, очільник загону братчиків з Тіньової Вежі на Кулаку Першолюдей;

— пан БІАМ КРЕМІНЕЦЬ, лицар.

У замку Чорному

БОВЕН МАРШ, великий шафар Варти, каштелян замку;

+ маестер АЕМОН (ТАРГАРІЄН), радник та цілитель, сліпий столітній старий;

— КЛІДАС, його слуга-шафар;

+ БЕНДЖЕН СТАРК, перший розвідник Варти, зниклий за Стіною і ймовірно загиблий;

— пан ВИНТОН ДУЖАК, вісімдесят років на службі розвідником;

— пан АЛАДАЛ ВИТЯГ, ПИПАР, ГЛУХИЙ ДИК ФОЛЯРД, ВОЛОХАТИЙ ГАЛ, ЧОРНИЙ ДЖАК БУЛВЕР, ЕЛРОН, МАТАР, розвідники;

+ ОТЕЛ ЯРВИК, перший будівничий Варти;

— ЗАЙВИЙ ЧОБІТ, МОЛОДИЙ ГЕНЛІ, ГАЛЬДЕР, АЛЬБЕТ, БАРИЛО, ПЛЯМИСТИЙ БАШ ІЗ ДІВОСТАВУ, будівничі;

+ ДОНАЛ НОЙЄ, однорукий шафар, зброяр і коваль;

+ ТРИПАЛИЙ ГОБ, шафар та головний кухар у замку;

— ТИМІШ МАЦОКА, ЛЕХКО, МУЛІЙ, СТАРИЙ ГЕНЛІ, КУГЕН, РУДИЙ АЛИН З РОЖЕГАЮ, ДЖЕРЕН, шафарі;

+ септон КЕЛАДАР, п'яниця-священник;

+ пан ЄНДРЕЙ ТАРФ, майстер-мечник;

— РАСТ, АРОН, ЕМРІК, ШОВКУН, РОБІН-СТРИБАЙЛО, новачки у навчанні;

+ КОНОВІЙ, ГВЕРЕН, наймачі та збирачі людей для Стіни;

У Східній-Варті-біля-Моря

КОТЕР ПАЙК, воєвода і каштелян Східної Варти;

+ маєстер ХАРМУН, цілитель і радник;

+ пан АЛІСЕР ТЕРЕН, майстер-мечник;

+ ЯНОС СЛИНТ, колишній тисяцький міської варти Король-Берега, недовгочасний князь на Гаренголі;

+ пан ГЛЕНДОН КЛЕПАЧ;

+ ДАРЕОН, шафар та співець;

+ ЗАЛІЗНИЙ ЕМЕТ, розвідник, ушавлений силою.

У Тіньовій Вежі

Пан ДЕНИС МАЛІСТЕР, лицар, воєвода і каштелян Тіньової Вежі;

+ його шафар та зброєносець, ВЕЛЕС МАСЕЙ;

+ маєстер МУЛІН, цілитель і радник.

Безкороговне братство розбійників та втікачів

БЕРІК ДОНДАРІОН, князь на Чорночалі, на прізвисько КНЯЗЬ-БЛИСКАВКА, за чутками неодноразово вбитий;

+ його права рука, ТОРОС МИРІЙСЬКИЙ, червоний жрець;

+ його зброєносець, ЕДРІК ДЕЙН, князь на Зорепаді, дванадцяти років;

+ його супутники, прихильники та брати по зброї:

— ЛИМ на прізвисько ЛИМОННИЙ СІРЯК, колишній вояк у війську;

— ГАРВІН, син Гулена, колишній стражник Зимосічі у службі князя Едарда Старка;

— ЗЕЛЕНОБОРІД, тирошійський найманець;

— ТОМ ЗІ СЕМИСТРУМ'Я, співець сумнівної слави, на прізвиська ТОМ СЕМИСТРУННИЙ та ТОМ-СІМКА;

— АНЖЕЙ САЙДАКЕР, вправний лучник з Дорнійського Порубіжжя;

— ДЖАК ЩАСЛИВЕЦЬ, одноокий розбійник у розшуку;

— СКАЖЕНИЙ МИСЛИВЕЦЬ, мешканець Камінного Септу;

— КАЙЛО, ЗАРУБ, ДЕНЕТ, стрільці з довгого лука;

— МЕРІТ З МІСЯЧИЩА, ГАЧОК-МІРОШНИК, ЛОВКИЙ ЛУКА, МУДЖ, БЕЗБОРОДИЙ ДИК, розбійники у загоні князя Беріка;

+ у корчмі «Навколішки»:

— ШАРНА, корчмарка, куховарка та сповитуха;

— — її чоловік, котрого вона кличе ЧОЛОВІК;

— — ХЛОПЕЦЬ, сирота, батьків якого убили у війні;

+ у «Бросквині», бурдеї в Камінному Септі:

— РУТА, рудокоса господарка;

— — АЛИСА, КАСЯ, ЛАНА, ЖИЗЕНА, ГЕЛЬКА, ДЗВІНКА, деякі з її бросквинок;

+ у Жолудях, стільці дому Рідколіс:

— пані РАВЕЛЛА, у дівоцтві з дому Лебедин, дружина князя Теомара Рідколіса;

+ деінде:

— князь ЛИМОНД ЛИКАСТР, старий пан, чий розум блукає пільмою; колись він утримував міст проти лицаря на ім'я Майnard;

— — маестер РУН, котрий дбає про старого князя;

— примара Вишесерця;

— Листяна Владарка;

— септон у Вихватці.

Дичаки, або вільний нарід

МАНС РОЗБИШАКА, Король-за-Стіною;

+ ДАЛЛА, його вагітна дружина;

— ВАЛА, її молодша сестра;

+ ватажки родів та загонів, що коряться Мансові:

— ХАРМА на прізвисько ПЕСИГОЛОВКА, очільниця переднього загону;

— КНЯЗЬ-НАД-КІСТКАМИ, глузливо званий ТОРОХКАЛОМ, очільник бойового загону;

— — ІГРИТТА, молода списниця, воячка у його загоні;

— — РИК на прізвисько ДОВГОСПИС, вояк у його загоні;

— — РАГВИЛА, ЛЕНИЛ, вояки у його загоні;

— — його бранець, ДЖОН СНІГОВІЙ, гайворон-перебіжчик;

— — — ПРИВИД, Джонів лютововк, білий та мовчазний;

— СТИР, магнар теннів;

— ЯРЛ, молодий наскочник, коханець Вали;

— — ГРИГ КОЗОРИГ, ЕРРОК, КВОРТ, БОДГЕР, ДЕЛ, ЧОРНИЙ ЧИРЯК, ДАН-КОНОПЛЯН, ГЕНЯК-ШОЛОМ'ЯК, ЦИРЛА, ПАЛЮХ, наскочники;

— ТОРМУНД, Медовий Король на Краснокутті, на прізвиська ВЕЛЕТНЕБІЙ, ГОЛОС-У-ПІДНЕБЕССІ, ГУЧНИЙ РІГ, КРИГОЛАМ, а також ГРОМОВИЙ КУЛАК, ВЕДМЕЖИЙ ЖЕНИХ, РЕЧНИК БОГІВ І БАТЬКО ВОЇНІВ, очільник бойового загону;

— — його сини, ТОРЕГ ВИСОКИЙ, ТОРВИНД ТАМОВАНИЙ, ДОРМУНД, ДРИН; його донька МУНДА;

— {ОРЕЛЛ на прізвисько ОРЕЛЛ-ОРЕЛ}, перевертень, убитий Джоном Сніговієм у Вискливому Пересуві;

— МАГ МАР ТУН ДОХ ВЕГ на прізвисько МАГ МОГУТНІЙ, один із велетнів;

— ВАРАМИР на прізвисько ШЕСТИШКУР, перевертень, господар трьох вовків, сутінькота і снігового ведмедя;

— ПЛАКУН, наскочник і очільник бойового загону;

— {АЛФИН ГАВОРІЗ}, наскочник, убитий Кворином Півруким з Нічної Варти;

КРАСТЕР, господар Крастерового Дитинця, який не схиляється ні перед чиею владою;

— ЙОЛЯ, його донька та дружина, важка дитиною;

— ДИЙЯ, ФЕНЯ, НЕЛЯ, три з його дев'ятнадцяти дружин.

